

jeune compl. 1815

blz 333 vlg. gebonden
na blz 204

Strasbourg, 7. März.
mit Later dan 31. 10. 1447

H. C. 0941

C. II. 2 p. 267

Pr. 1447

B. M. C. I, 124

De eerste by Pruisse verschenen
uitgave

2. R.

Artus **S**anitat'is

De herbis et plantis.

De Animalibus et reptilibus

De Avibus et volatilibus

De Piscibus et natatilibus (tibus

De Lapidibus et in terre venis nascē

De Urinis et earū speciebus

Tabula medicinalis Cum directo
rio generali per omnes tractatus.

Prohemium

Manipotētis

eterniq; dei: totiq; natu
re creatoris opa mirā
bilia admirandaq; me
cū vicib; iterat; crebr;
us p̄cogitādo reuolui.

Qualiter a mūdi exor

dio celo creato lucidissimis ipm porauerit
stellis. Quib; et influēdiū increata oīa sub ce
lo vim dedit et virtutē. Quō etiā elemēta q̄
tuor miro inter se modo differētia ex nihilo
pulcherrimo pduxerit ordine. Ignē uidelicet
calidū et siccū. Aerē calidū et humidū. Aquā
frigidā et humidā. Terrā siccā et frigidā. Su
am ppriā vnicuiq; prebens naturā. Qualiter
insup summū artifex et magister herbis: lapi
dib; cūctisq; aniantib; pductis: ad vltimū
hoīem: ceteris oīb; creaturis nobilioz fecerit
atq; formauerit. Ac sic cuncta disposuit: vt
cūcta sub celo esset ita ac modū bñtia. Stel
lis mediantib; suā sortirent naturā ac subis
tentie pmanētiā. Assentq; in oīb; ex q̄tuo
erumpētib; elemētis siue herbis: lapidib; si
ne etiā aīalib; q̄tuoze elemētoze nature. calis
ditas: frigiditas: hūiditas: siccitasq; pmixte
Etiā in hūanis corpib; in mēsurā ac tēpera
mēto optimo vite ac nature hoīs cōueniēti.
Et illo stante temperamēto pfecta hō potire
tur sanitate. Nō vero dissoluto p debiti re
giminis dissolutiōem: cum caliditas victrix
sup ceteras existeret naturas frigiditātē ex
pellere laboraret. Aut caliditatez frigiditas
extinguere vellet. Siue hō cū inordinat; reple
ret humorib; vel a naturali hūiditate: si nū
miū p defectū recederet. In magnas statim
incideret infirmitates morti appropinquās.
Hui; autē ratio dissolutiōis naturaz. In q̄
bus hominū vita cōsistit et sanitas. Nō vna
sed multiplex foret assignāda. Nūc etenī celi
occulte venenate influētie hoīs nature ptra
rie. Tunc vero aeris impuritas: seu cib; in
cōueniens: laborq; inordinat;. Aliq; q̄plu
res a pfecta sanitate trāsferentes hominem.
Quas enumerare omīs si velim facili; mihi
foret arene maris (vt arbitror) reddere rōnē
Profecto cū plus mille circumstent pericula
hoīem. Suntq; accidētia sanitatē hoīs dis
soluētia. Iuxta syderū variū influxū fere in
numera. Ita vt quo vere secur; sit hō sanitas
tis aut vite vix vllū momētum sit reperibile.
De tacitus dū mecum reuoluerem. Et ad
uerso memorabar creatoris sapiētiā: qua ab
initio generi humano in tant; p eum pstitu
tis periculis de salubri cōueniētiq; remedio

proiuderit: herbis scilicet animantib; ceterisq;
q; creaturis quib; eā virtutē indidit vt natu
ras dissolutas reduceret ad debitū tempera
mentū armoniā et pportionē. Vna etenī her
ba calefacit. altera frigiditātē inducit. queq;
fm gradum sue complexionis et nature. Les
tereq; sic creature in aq; seu terra esse habēs
tib; ad pseruationē vite hoīs pferūt. Creato
re nature ita disponēte. Vt harsū virtute her
barū creaturarūq; ceteraz homo virib; des
titutus p primaz qualitatū distemperamē
tum i integrā redire possit sanitatē. Et quia i
hac mortali trāsitoriaq; vita cariorē ac desis
derabiliorē vere sanitatis corpis thesaurum:
hoīem possidere sit impossibile. Sapiēte dis
cente Ecclesiastici. xxx. Melior est inq; oī au
ro et argēto salus anīe et validū corp; q̄ cens
sus immēsus. Non est enī census sup cēsum
salutis corporis. Vilius est mihi fore optimū
eum cōponere libz multitudinē figurarum
sub cert; proprijs colorib; effigiat; herbas
rum: lapidū: aīalium: ceterarūq; creaturarū
cōtinentē ipaz etiā descriptā virtutes. Nec
laudabilius efficere me potuisse hoc opere:
cū beneualētib; magnū afferat solatiū. pat;
entibusq; pferat nō modicā vtilitatē. Idipm
autē pficiendū me pmo pncipalissimēq; cha
ritas vgebat. que eoz inopie me fecit cōpa
ti: quib; temperalis nō subministrat facultas.
pro necessitate cōducendi medicos et apotes
carios pecunia eis deficere. Nam hī buius
doctrina libz adiuti: sumptib; ad modū exis
guis cōcurrētib;. Ipsis sibi cōferre valebūt
preseruatiua remedia pfectaq; medicamina.
Ad idem aggrediendū nō min; me mouit: s;
et pmaxime nobilis quidā dñs qui regna ter
rasq; varias peragrandō: uidelicet alemani
am: Italiam: Hystriā: Slauoniā: Aroaciā:
Dalmaciā: Greciā: Aozoniā: Bozeā: Can
diam: Rhodum: Apriam: Terrā quoq; san
ctam cum sua ciuitate Hierusalē. Ab inde
paruā eūdo Arabiā versus montē Synai.
A monte Syna versus mare rubz Alcayr
et Babylonē. per Alexandriā vsq; in Agy
ptum. et cetera de sepe dictis herbis: aīalib;
lapidib; ceterisq; ad cōfectionem medicina
rū necessarijs. et ppter raritatē incognit; ma
gnam accepit experientiā: eaz virtutē descri
bens ac earū similitudines sub lineamentis
cōuenientib; certisq; colorib; effigiare pcur
rauit. Que etiā omīa et singula sub debitis fi
gura: forma: colore: exquisitoq; ordine in pre
senti ope depicta inuenies. His igit dñob;
pmotus laudabile hoc opus incepti: dei fre
tus auxilio. cōfeciq; ex pbatissimis medicis

Tractatus

narū mgtis: **A**uicenna videlicet **H**ypocra-
te: **S**alerno: **C**lincetio: **S**erapione: **P**latea-
rio: **P**linio: **D**iascoride: **P**andecta: **J**ohan-
ni mesue: **P**aladio: **C**onstantino: **A**lmanzori.
Ceterisq; q̄ plurimis nō min⁹ exptis. **P**las-
cuitq; vt orz⁹ sanitas appellaret. **¶** **D**ividit
aut hic tot⁹ liber i tractat⁹ octo: q̄z vnusq; s̄
q; singularē p̄tinet materiā. **P**rim⁹ itaq; tra-
ctat de herbis ceterisq; q̄ ad vsūz medicine cō-
currūt. **I**n q̄ etiā herbarū aptas figuras cōpe-
ries. **S**cōs de natura cōplexiōeq; multorū
aialū vitā in terr⁹ ducētū. **T**erti⁹ de auib⁹
earūq; natur⁹. **Q**uart⁹ de piscib⁹ earūq; pprie-
tatib⁹ z natur⁹. **Q**uit⁹ de lapidib⁹ p̄ciosis co-
rūq; p̄turib⁹. **S**extus de dispositiōe vine et
colore z significatiōe. **S**eptim⁹ p̄tinet regis
strū p̄ facili inuētiōe egritudinū z remedioz.
Octauus z vltim⁹ p̄tinet tabulā fm̄ alphas-
beti ordinē: oīa i hoc libro p̄tēta demōstran-
tē. **P**ergat hic orz⁹ n̄ redolēs amenissim⁹
in vniversū orbē: cūctosq; sese d̄siderātes re-
creat. **I**bi igit⁹ o creator celoz terre q̄ cū
ctis herbis aialib⁹ lapidib⁹ ceterisq; i ope b̄
p̄ctis: infuxisti curatiuā virtutē: imēsas re-
fero gr̄as: cū thesaur⁹ hūc hactenus abscon-
ditum mihi dederis in lucem p̄ducere. **I**bi
honor z gloria in secula sempiterna. **A**men.

Capitulum. j.

Arona. **P**andecta ca. i. **A**aron grece
Arabice **S**iricantica. **L**atine vero
Barba aaron: vel laurus: vel serpen-
taria minor. **I**bidē aaron herba est h̄ns folia
dragontee filia: sed minora z plana: nō varia
h̄ns virgā duaz palmarū: z colore purpureū
Auius semē coloris est crocei: z bz radicē al-
bā habentē bulbi rotunditatē silem dragontee
q̄ cruda z cocta māducari pōt: q̄ non est
valde amara. **F**olia eius posita in sale man⁹
ducant. **E**st ca. z sic. cōplexiōis i. i. gra. virtu-
tis dissoluēdi: laxadi z extenuadi. **¶** **S**all. li. ij
de cib. circa finē ca. d̄ aarō. **E**st q̄dē radix hu-
ius plante p̄silis comesta ei que rape. **E**t sub-
dit: **E**t oportet quidē prior est ipsius effunde-
re aquā fm̄ elixationē. deinde i alterā calidā
intromittere: vt in caulib⁹ z lenticula dictus
est. **E**t idē li. vi. sim. far. ca. **A**aron siue serpen-
taria minor. **H**ec enī ex terrestri p̄cessit suba-
calida. **E**t ideo abster siue virtutis est: nō tñ
violenter sicut dragontea: sed i calefaciēdo z
siccando primi gradus fm̄ vtrūq;. **S**ed vili-
ores sunt radices ipsius. **¶** **P**aulus ca. **A**as-
ron calide z sicce est cōplexiōis in. i. gra.

Operationes

Dias. ca. **A**aron. **V**irt⁹ siue opatio ipsius
est i semie radice z folijs: ā mixta fimo bubu-
lino z cathaplasmatib⁹ adhibita podagricis
medet. **¶** **R**adix ei⁹ extenuat pingues humo-
res nō mediocriter. **¶** **U**n ad expellēdū toracē
humorē vtilissima ē tota herba. **E**xtenuato-
riā bz virtutē: sed non fortē sicut dragontea:
sic tñ calefacit. **¶** **R**adix ei⁹ collecta reponit
sicut dragontea z ciclamis. **¶** **P**andecta ad
menstrua puocanda: succus eius p̄ p̄ssariū
iniatur. **¶** **C**ontra inflatiōes aurū tuburo-
sitates aaron cū ipsa herba buliat in vino z
oleo cōmuni addito cymino fiat inde empla-
strū. **¶** **C**ōtra emorroides v̄ficus herba ipa
z capus barbatus decoquant in vino v̄l aq̄
z fiat sup̄ eis eucatisma. **¶** **C**ōtra frigida apo-
stemata herba ipa cū tuburositatib⁹ cū au-
rugia veteri terat: et in testa calida ponatur
z supponat. **¶** **C**ōtra scrofulas nouellas her-
ba ipa z squilla cū auxugia vsina veteri sup-
ponat. **¶** **A**d faciē depurandā z cutim subtili-
andam ex tuburositatib⁹ suis desiccatis fiat
puluis subtilissimus: z p̄ficiatur cū aqua ro-
sarū: z ponat ad solē donec aqua ex toto p̄su-
matur. z ita fiat ter vel quater vel amplius: z
ex puluere solo vel cōfecto cū aqua rosarū il-
liniatur facies: z bec v̄o cat⁹ gersa vel cerusa

A

B

C

D

E

F

G

H

I

De Herbis

K serpentarie minoris. Et sili pōt fieri de maio
ri. **B**al. ij. de cibis. Est enī ipsius nutrimentū
tū bonū si aliq̄s ex pectore et pulmone aliqd
expellere vellet in ip̄is collectoz et grossoz
A et viscosoz humoz iā comesta. **B**al. de sim.
far. Radices aaron comeste incidūt incisio/
netēperata humoz grossiciē. quare et ex cres/
ationibz que ex torace sunt idonee. Dragon/
tea vero ad hoc magis est idonea.

Stemonizel

Capitulum. ij.

Abrotanū gre. et la. ara. besum. **Pl.** li.
xvi. Abrotanū est herba iocūdo do/
ris et grauis. floret estate. flos ei⁹ est
aurei coloris: vacuum sponte puenit. Serit
autē semiemeli⁹ q̄s surculo vel radice. **Se.**
li. aggre. ca. Abrotanū. Sūt ei⁹ due species.
vna dicitur masculus et alia femina: s; femina est fere
sicut mascul⁹. et dicitur i hoc q̄ ip̄a ē plāta filis
arbusco hñs folia alba. et est plena folijs que
sunt sup ramos ei⁹ scilla parua scissura sic fo.
feniculi. et in sumitate ei⁹ est flos ad rotūdita/
tē tendēs. aurei coloris. apparēs in estate. et
habet odorē bonū cū panca grauedie amari
saporis. **M**asculus fo hz ramos lignosos
aliq̄ntulū et subriles. et est hñs semina parua
sicut absinthiū. **D**yas. ca. de abrotano. Ab/
rotanū qd̄ multi eracleā dicūt aut gliciacoz
non. et est femina: eius frutē est cū albis folijs

et minutis et diuisis sicut erisio. circa ip̄a flo/
res hñs aurolos: et in estate nascētes. et ip̄a ē
odorata cū aliq̄ grauedie. gustū hz amariss/
mū. tale enī est ficulū abrotanū. **B**a. vi. sim.
far. ca. i. Abrotanū ex eo ē mascul⁹ et femina. et
ipsius suba est terrea quā subtiliauit calor: et
sapor ei⁹ est amar⁹. et est in eo parastipticitas.
et ē ca. in. ij. gra. et sic. in. ij. Et ē calidi⁹ absin/
thio et min⁹ stipticū vel acerbū. et est cū qd̄az
salsedine. ppter qd̄ cacostomaticū est. **S**z ab/
sintbiū eustomaticū est: precipue ponticum.
Aui. li. ij. ca. de abrotano. Abrotanū est ca.
et sic. in. ij. gra. et ē subtile amar. et in ip̄o sunt
terreitas et subtiliatio. **P**la. Abrotanū est
ca. in. i. gra. sic i. ij. subtile amarū adustū.

Operationes

Pan. ca. x. Si ex abrotano fiat cinis: et ex
eo facto lixiū caput lauet: curat allopiciā.
hoc opatur sili ip̄a herba in lixiū bulita.
Semen ei⁹ i aqua bulitū curat asma et pe/
ctoris p̄strictionē. **A**brotanū fumigiū serpē/
tes excludit. **B**uccus ei⁹ bibitus valet p̄tra/
venenū reptiliū. **A**ucatisma ex aq̄ ebullitio/
nis ipsius factū puocat mēstrua. **I**pa herba
cū oleo veteri trita et puncta: frigora tiptica
febrūm curat. **B**al. in li. vrs. Abrotanū fo/
lia et flores vlceꝝ mundificatiua apparent et
exacerbatiua. q̄net iam quorūq̄ fm periodos
occupant: si etiā supfricaueris ante inuasio/
nē min⁹ rigebūt. q̄ aut lumbrico occidat des/
cens est: eo q̄ ip̄m est amar. **A**t elixū cum
malo citonio. vel pane appositū sanat inflati/
ones oculoꝝ: et p̄fert pustulis cruda ip̄a her/
ba et elixa. **A**brotanū vstū ca. et sic. est p̄tus/
tis plus q̄ cucurbita sicca vsta. **I**dem istav/
ceribz humidis puenit sine inflāmatōe: et ma/
xime ei⁹ q̄ in prepucio pudendi erigere cerni/
tur. **A**t iō ad alopias p̄fert cū oleo veteri. s.
anetino aut sisamino. **E**t enī subtiliū partiū
mordicatiū et calidū. **A**ui. Abrotanū ad/
ustū p̄fert alopicie: p̄prie cū alkerua: aut oleo
de rafano. **A**t abrotanū cōfert ad hoc vt nas/
cat herba q̄ tarde ē natiuitas: q̄n coquit cū
q̄busdā oleis ppter suā aptionē. **A**t cōstrin/
git sanguine gingine. et resoluit apostemata
flegmatica. **D**yas. Semē abrotanū elixū in
aqua: aut crudū infusū in aqua: oromīcis
medet: p̄quassatiōibz pleurēticiis et paraliticiis
cū betonica et p̄dito data. et sciaticis et dissu/
rie singulare p̄sidium est. **S**era. Soluit
ventrem: expellit lūbricos et ascarides: et sol/
uit supfluitates flegmaticas ab intestinis.
Isto semine caremus in partibus istis.

Tractatus

Capitulum. iij.

Absinthium la. gre. absinthion. ara. sas-
ricon. Absinthium grecum nomen est: cu-
ius probabilius est quod in ponti regione
nascitur. Unde et ponticum appellatur. **P**la. lib. de
sim. me. Absinthium duo sunt genera. unum in pon-
to insula reperitur. Vel quod ponticum habet saporē. co-
lorē habet viridē. sapore amaro. et tale minus est
effectus. Aliud est absinthium romanum: et meli-
us ex eo est quod est remotum ab odore maris. et
quod oritur in terris liberis: et habet folia alba lenia et
plana. in fine veris colligitur. i. ymbra exsiccat:
et pannum servatur. Absinthium duas habet virtutes habet
contrarias. strictivā ex grossitudine sube et
ponticitate. laxativā ex caliditate et amaritu-
dine. **S**al. in epla quā Glutoni misit. Absin-
thium inquit virtutes habet duas. unā laxativā: et al-
terā strictivā. propter hoc si datur in morbo nodum
digesto. materia vit fugat inobediens indurat.
vnde quasi bellum facit. **V**irtus enim laxativa materi-
am movet: ut cum egestione exeat: et virtus stricti-
ca materiam indurat: et prohibet ne moveatur quare
laborat natura. **Q**uo dato cum materia mor-
bi digesta est fit obediens: faciliusque ad excludendum
duobus modis. **U**no quod vis laxativa eius mate-
riam dissolvit. **A**ltero quod ponticitate sua compe-
rimente adiuvat ad excludendum materiam mor-
bi: quod est in precautionibus febrium. **E**t **H**ypo. in

quadam epla. Absinthium est calidum quod est medio-
criter. succus autem nimis humores colericos
si fuerit infusum in vino. per urinam purget. propter
quod in ventre flegma persistens nihil innovat. virtutes
enim strictivā habet. et quod in eo est amara virtus est.
Constans. in li. graduū. Absinthium ca. est in. i.
gra. sic. in. ij. **E**t li. de na. re. Unum est genus ab-
sinthium viride magis amarum. aliud vero subal-
bidum nimis amarum. **E**t debet habere qualitates
contrarias. scilicet strictivā ex grossitudine substan-
tie. **E**t laxativā ex amaritudine et caliditate.
Aui. Absinthium est herba similis foliis ori-
gano. ca. in. i. sic. in. ij. **E**t eius succus fictior
est in. ij. **E**st autem herba amara et strictiva aper-
itivā et acuta. **P**li. li. xvij. Absinthium ge-
nera sunt plura. **S**antomicum dictum a galy-
lie civitate. Ponticum a ponto ubi eo pingue
sunt pecora: et ob id sine felle capiunt. **N**ec est
aliud prestantius multumque italico est amari-
us. **S**ed medulla pontici ducit. herba facilima:
et inter olearum utilissima.

Operationes

Pli. li. vrs. Absinthium stomachum roborat:
et ob hoc hic sapor transferretur in vina. **N**auseas
maris arcet in navigationibus portum. **S**uccus
eius libros et ligno per multos annos a vermi-
bus ac muribus servatur. **A**d digestionem etiam et
stomachum confortandum multum valet: si coquatur cum
oleo: et inungatur corpora humana ex eo a mor-
su et molestia puli cum ea preservatur. **C**ontra lo-
quelam amissam optimum remedium est. **E**st ergo
absinthium herba quidem amarissima: salutem
humane commodam. **A**ui. Absinthium prohibet
pannos a raneis et corruptionem vermium. Absin-
thium libros a muribus et raneis tutos reddit.
Contra lumbicos succus absinthii cum pulvere
betonice vel ceterarum vel psicarum vel nucleorum
ostium succorum vel suorum folio defertur. **J**oh.
me. i. ca. de absin. Absinthium educit coleram a
stomacho et intestinis et epate. et extendit opas-
tionem eius ad venas: et mundificat eas ab humore
colerico et acido. et interdum ducit ipsum per vias
urine: et preservat absinthium a putrefactione: et pro-
prie potus infusionis ipsius in vino decoctionis
singulis diebus circiter. 3. aut. ij. vel aqua sublimis
mationis eius. **E**t oleum ex eo factum perfert dolo-
ri auris et tinnitui et surditati: et collum os acce-
to decoctionis eius a cortice citri: et perfert fetori
oris. **E**t absin. corroborat stomachum et epatē:
et excitat appetitum mortuum. **O**pilatorum apert
et morbos opilatorum curat: et vermes iterum
cit et educit proprie emplum in humore mod. 2. absin.
E. ij. eufoz. **E**. i. cornu cervi adusti. **E**. f. mell
optimum sufficit. **C**onfert et absin. unguentum

A
B
C
D
E
F
G
H
I
K

Tractatus

li. ij. p. xio ca. Et apud Dyas. in p. xio ca. Et p. Sera. ca. de acetosa. Id est q. lappaciu. Ne rui. hoc nomē acetosa puenit p. xie illi speciei lappacii: qd est acetosi saporis. que dicitur fuisse cognita ab Auicenna cū dixit. Et non est in siluestri sicut dicunt acetositas. quasi dicar: q. bene noni. Unde Aui. in. ij. ca. de aceto saporat lappaciu acutu acetosaz dicēs. Acetosa alia domestica: alia siluestri. Unde vera acetosa est domesticu lappaciu in q. est acetositas. quoniā acetosa siluestris vel lappaciu agreste nō ē acetosum. Et ideo dicit Aui. q. nō est in siluestri sicut dicūt acetositas. imo forsitan est in quadam ex ea acetositas: q. in acetosa domestica q. lappaciu domesticu est est acetositas. Et subdit q. lappaciu siluestre vel acetosa siluestris est fortior in oī re z acutior. Dyascozides q. tuor dicit esse species lappacii vt iuenies si leges lappaciu. De q. b. est vna quā vocant oxilappaciu. i. acetosum lappaciu. z illa est acetosa. Dyascoz. ca. de acetosa. Acetosa ē duplex: maior z minor. maior est oxilappaciu. minor h. folia minuta cū stipite paruo seminib. pleno. pueniūt in p. tus tibi: sed maior efficacior opat. Ma vocabula inuenies etiā p. aggreg. nicasi. Sed sciendum q. maior acetosa est quā moderni vocāt acetoselam. Pau. ca. de acetosa. Acetosa ē frigida z sicca in secundo gradu. z semen ei⁹ frigidum in primo: siccum in secundo.

Operationes

A

B

C

D

Auicēna. Radix acetose cū aceto cōuenit scabiei vlcerose z excoziatione vnguis. z qn coquitur cum vino puenit emplastru ei⁹ albaras z emperigini. Ex ea fit emplastrum scrofulis. ita q. d. si radix ei⁹ suspendat i collo habētis scrofulas tuer ea. Et ei⁹ decoctio cū aqua calida puenit pruritui: z similiter ipamet in balneo est vltima. Colluitur os succo eius in vino: z cōuenit apostematibus que sunt sub aurib. Conuenit yctericie nigre cum vino: z sedat nauseam: et comedit ppter desideriu luti. ipa z semē eius stringūt. z proprie eius que magna ex eo est. Serapio aucto. Dyasco. Folia acetose quando comeduntur stringunt ventrem. et semen acetose habet stipticitatem manifestam. Semē ei⁹ etiam bibitur cum vino z aqua. Et similiter flos eius conferūt vlcerationi intestinoz: z fluxui antiquo z puncture scorpionis.

Capitulum. vi.

Galienus

Acorus. Idem in libro etymologi aruz libro. xviij. Acorus est herba folijs similibus yridis. radicibus odoris acerrimi: sed iocundi. propter quod aromatica est. Dyascoz. Acorus: id est venerea vel affrodisia. z est herba habens folia yris milia lata z oblonga exalbida: in summum densa z acuta quasi gladius. aurosum habet florem. radicem dissimilem. obtortaz geniculus latam z nodosam: exterius ad rubedinē declinantem: gustus acrem z aliquatenus odoratum. semen vero habet planum z spissum z integrum: z ipm odoris suavis. potest quod z meui: sed in omnibus efficacior est et magis calefacit. Auicenna in. ij. canone. Acorus est radix plante super quam sunt nodi ad albedinem declinantes: in qua est odor horribilis: parumq. boni odoris. z est calidus z acutus. Dixit autem Galienus: q. in medicina nō administratur nisi radix eius. Aiusq. virtus est propinquavirtuti aristologiez yreos. melior est acorus ille qui est spissior: magisq. solidus z dulcior: ac melioris odoris. Natura calidus est ac siccus in principio secundi gradus z vsq. ad medium. Pan. Acorus: calidus z siccus in secundo gradu. que similiter gladiolus vocatur: qui non tñ in aquo

De Herbis

sis locis sed etiam siccis et marinis crescit.
Et alia species gladioli quam inuenies si le-
ges capitulum gladioli de. **B.**

Operationes

Affodillus. **Y**si. i. li. ety. xvij. inqt. **A**ffodill⁹ herba ē quā latini a calore al-
bucii vocāt. **D**ya. **A**ffodillus her-
ba oīb⁹ nota: quā mlti albucii vocāt: hñs fo-
lia sicut por⁹: virgā lenē: sup quā hz semē nī-
grū. radices oblongas et rotundas balano sis-
miles. **A**ui radici virt⁹ est calida et viscida.

Operationes.

Urinā puocat. mēstruis impat. dolorē las-
ter⁹ tollit ex passionib⁹. **A**ussietes medi-
cat⁹ bibita vsq⁹ ad. **Z**. i. cū tepida. letā diē dū-
cit morib⁹ venenat⁹ occurrit. folia et radix ei⁹
cathaplasmatib⁹ adhibita. **F**lores ei⁹ silt cū
vino pascētia vulnera sordida saluberrē cū-
rāt. **S**umorē testū et māmāz iposita spar-
git. pustulas et ordiolos adhibita strigit: ma-
rie si cū feceyini cocta et iposita fuerit: addi-
to vino et dulcore et myrrha et crocor cocta sil-
Dcul maxie pstat effectū. dolor es aurū et
sanies vino addito et liba not⁹ et melle admix-
ta dtergit. aurib⁹ tepid⁹ ifus⁹ succ⁹ ei⁹ si de-
xtre p⁹ dens doluerit: sinistri auri ifusus me-
det. **S**inis radice⁹ ei⁹ alopias emēdat. **R**a-
dix excauata et cū oleo calefacta pmonib⁹ et
dolorib⁹ aurū singlare p⁹sidū ē. **R**adix ei⁹
maclas albas i sole factas emēdat. **R**adix
ei⁹ bibita cū aq⁹ vētrē mollit. **S**emē ei⁹ et flos
serpentib⁹ dūū est si cū vino bibitū fuerit.

Capitulum. viij.

47

A
B

E

D

E

F
B

A

B

E

D

E

F

B

B

3

K

Contra vitium splenis et epatis accipiat⁹
libra vna acozi aliquantulū triti: et maceretur p-
tres dies in aceto postea coquatur ad medi-
um aceti et coletur et colature addatur mel: et
iteruz ad consumptionē aceti coquat⁹. **I**stud
autem oximel detur quotidie in mane patis-
enti cū decoctione acozi. **A**d idē. **R**e. lb. f.
succ⁹ apij et pulueris eius. **A**. f. et aceti lb. f. o.
lei cōmunis. 3. i. serapini. 3. ij. pulueris armoz-
niaci. 3. ij. simul per mitte per noctē. et mane co-
que vsq⁹ ad medium. deinde appone puluerē
ipius acozi. et ex tali vnguento splenē et epar
malaxando manib⁹ inunge. **E**t si vis facere
cerotum: adde decoctioni ceram: et ex tali ce-
roto vnge. **V**inum etiā decoctionis eius va-
let ad idem sed non detur febricitanti. **C**ō-
tra yctericiā coquatur radix acozi in aqua et
coletur: et in colatura coquatur cicera rubea
et detur ius patienti summū remediū est si fu-
erit sine febrib⁹. **S**aluum eius ad idē valet.
Dicitur q⁹ si quis habet acozi sup se nūq⁹
potest incurrere fluxū sanguinis vel spatmū.
Sal. **A**cozus puocat vrinā: et splenib⁹ scli-
ratis cōfert: et abstergit et subtiliat grossiciē.
cortice melior est succus ei⁹. **D**ya. scorides.
Succus radice⁹ eius claritate oculor⁹ p⁹es-
stat mirifice. que radix calide et sicce est vir-
tutis nimium et leptomeris sclirosim iuuans
splenis: et mouens vrinā potato succo. **A**q⁹
vero in qua decocta fuerit diuretica est. vti-
lis etiam est et pleureticis et toracis passionib⁹
bus et epatis et terminosis et corruptelis sple-
neticis vtilior est: et strāguiriosis: qui vrināz
faciunt cū dolore. **E**t ad morsum serpentis ef-
ficax est. **A**d mulierū menstrua p fomentū
vtilis est. miscetur etiam antidotis et tyriac⁹
Ad duriciē vrine ex radice ei⁹ cū aqua des-
cocta ad tertiam dabis bibere per triduum:
et vrinā mirifice deducit. et stranguiriam san-
nat. **N**e apes examinent et fugiant herbas
ipam in vase apum suspende: et a vento nūq⁹
q⁹ seducuntur. hec herba raro inuenitur: nec
eam scire quis poterit nisi cum flosculū emi-
serit. **N**ascitur locis cultis et ortis et aratis.
lege eam mense augusti. **N**am vix inuenitur
sine flore: quia per florem agnoscitur.

Capitulum. viij.

Tractatus

Samen proam

Agaric⁹ gre. & la. ara. garic⁹. *Dyaf.* **A**garic⁹ est radix fungu filis. vel est qsi fung⁹ crescens circa radicē arboris. maxie in babylonia vel lombardia. Duo ei⁹ sūt genera. s. mascul⁹ & femia: q melior est. **E**t hz formā rotūdā. deficcat & sit albissim⁹. **D**asculus hz subam longā. & nō est adeo alb⁹. **F**emina pō est alb⁹ lenis & frāgibilis hñs quasi dā tuberositates intus: & frustula qsi porosa. **A**li. li. xvi. **A**rbores glādi fere galliarū ferūt agaricū. **E**st autē fung⁹ cādidus & odorat⁹ tus: efficit antidotis: in sūmis arboribz nascens: noctibz relucēs. **S**ignū hoc ei⁹ q i te nebris decerpit. **I**dē in li. xxv. **A**garicon vt fung⁹ nascit in arboribz circa bosphoz colore cādido. **I**d qd in gallia nascit: infirm⁹ habet. **D**as spissior & maior existit q & capitis dolores facit. **F**emā pō solutior. initia qdē gustus dulc⁹: mox i amaritudie trāsīt. **S**er. ra. li. ag. ca. **S**aricus auc. *Dyaf.* **S**aricus est filis radici anuiden: sed est min⁹ dur⁹ q ipa & spongiosus. & putāt quidā q sit radix berb⁹. **E**t quidā dicūt q generat ex putrefactione arboz sicut fungus. **E**t iā repert⁹ est sup arbores serbin. nisi qz ē facile frāgibilis & debilis fortiter. & ē radix spongiosa mollis sub stātie. & est duap⁹ speciez masculus & femina: sed femia hz gradatim in se sic tunicas. **D**asculus pō nō hz tunicas: sed est tota substantia eius pūua. & femia est maior. **S**al. vii. sim. far. ca. de agarico. **A**garic⁹ est sic radix:

aut est plāta q nascit sup arbores aliq⁹. & est sube subtilis in sua cōpositione. & suba ei⁹ est cōposita ex substātia aerea: quam subtiliauit calor. nec in eo est aliqd aquositatis oīno. et sapore eius dulcedo aliq in pmis cū obuiat gustui. secundario vero est subamar⁹. & i eo apparet aliquantulū acuitatis cū stipicitate. & virt⁹ eius est ca. & sic. **E**t qd oībz cōpositum est farmacū ex suba aerea & terrestri a calore subtilia. **N**equaq⁹ pō princeps est adse. & propterea diaforetic⁹ est fin virtutē et grossiciei incisiuis. **I**dē aga. est sic radix filis filio: sed nō sic dura. cui⁹ genera sūt duo: mascul⁹ & femina: mascul⁹ rotūdus ē in se collect⁹ et maior. femia pō pectini ē filis q capilli discernūtur. radios mittit cū albedine: glauca videt. ambobz gust⁹ ē vn⁹. pmo dulc⁹: & postea amaricans. **N**ascit in arabia & i samaria & i pontho: q oībz ē melior. **E**st ei⁹ p⁹ calida & stiprica & diaforetica. **I**o. m. ca. de aga. **A**garic⁹ est ex medicinis magni iunamēti: cui⁹ ort⁹ ē secus arbores qbz accidit corrosio et putrefactio. **E**t ei⁹ gñatio ē sic gñatio fungoz. ppter qd qdā extimauerūt q sit fung⁹. & videt q sit **E**t qdā dixerūt q sit sic āpa factū ex putrefactione. **E**i⁹ autē duo sūt gñā. s. mascul⁹ & feia. mascul⁹ pō ē mal⁹. & ē ille q ē long⁹ & gñus. et hz in fractur⁹ suis sicut pductōes neruoz. & ē dur⁹ & dēsus. **A**garic⁹ autē quē sapiētes laudauerūt est feia hñs ppriates qnq bonas. & pprie vt sit alb⁹ & lenis & velocior frāgibil⁹ et porosus & rar⁹ valde. & vt appareat i pncipio dulc⁹ gust⁹ ei⁹. deinde succedit ei amaritudo & stipicitas. & melior ps tot⁹ corpis ē superior ps ipi⁹. & stipes ei⁹ ē nō bon⁹. **E**st ca. i. i. sic. in. ij.

Operationes

Io. pan. ca. xij. **A**d mēstrua puocāda accipe subtilissimū puluerē agarici & pfice cū succo ciclamis & oleo & calefac ad ignē cū bōbice intincta supponat. **C**ōtra fistulā accipe sallem costū: tartarū & ana: & facto subtilissimo puluere cū melle pfice & tentā inunge & impone. osta fracta extrahit: carnē malā corrodit & fistulā sanat. **C**ōtra morfeā albā puluerē salis. costi tartari & agarici: pone sup morfeā prius facta scarificatiōe. **Dyaf.** **D**e alto cadentibz vtiliter adhibet. bibitis obulis duobz bus cū vino: si nō febrimnt. si febrūt cū aqua calida. **E**paticis asinaticis & dissurijs & nefreticis & yctericis maximū pstat effectū. accepta de eo. 3. i. malū calozē emendat. pūsim medicat: spleneticis cū oximelle auxiliatur. **A**garic⁹ comestus reijciētibz sanguinē ab

A

B

L

D

E

F

De Herbis

stinet. digestionē celebrat. obulus vn⁹ cū aq̃
accept⁹ dolorē arteticū cōpescit. epilectis cū
pusca vtiliter dat. z oēs cās intraneoz⁹ dolo
rū curat fm virtutē hoīs vel etatis dat⁹. **Nā**
alijs cū aqua dādus est. alijs cum vino. alijs
cū oximelle. alijs cū mulsā. **¶ Se. an. ag.** **Ag**
garicus resoluit ptes grossas: z apit opilati
ones q̃ sunt i epate z in renib⁹. **¶ Et** curat vete
riciā q̃ accidit ab opilatiōe epatis. **¶ Et** p̃fert
epilentic⁹: z curat rigores febriliū: q̃ p̃tīgūt ab
humorificatib⁹ grossis. **¶ Et** cōfert morib⁹ ty
ri vel alteri⁹ aīalis venenosi qñ ponit exteri
us loco emplastri. **¶ Et** bibit de eo qñtitas au
rei. i. cū vino mixta aqua. z ē medicina laxati
ua. **¶ Et** idē auc. Redagoras. pprietas ei⁹ est
p̃ flegmaz melācoliā. **¶ Et** idē auc. **Raf.** Inue
ni vlt ab oib⁹ hoib⁹ q̃ purgat humores no ci
uos. **¶ Et** idē auc. **Dumay** in li. d. tyriaca. ex
pellit humores a neruis z cerebro cū pprieta
te mirabili q̃ est i eo. **¶ Et** idē au. abē mesuay
de ei⁹ ppriate est laxare flegma. z est p̃rium
venenis. **¶ Et** idē au. abix. **Agaric⁹** purgat
colerā z flegmā. z fortificat medicīas magnas
qñ miscet cū eis: z facit eas penetrare ad ex
trema corpis. z est p̃rius medicinis mortife
ris qñ bibit aut miscet cū alijs medicinis.
¶ Gal. Expurgat opilatiōes q̃ i viscerib⁹: et
iō vtericos sanat q̃ sic ex opilatiōe laborāt
epas. p̃fert etiā epilectis ob eandē virtutē.

Capitulum ix.

adremand

Agrimonia est herba oib⁹ nota q̃ dē
ferraria minor. **Dyal.** silis est in oib⁹
agresti papaueri vel herbe amomi.
Sed in hoc discernit q̃ caput supius h⁹ las
tius z serius florescit: nec florē facit ita fenis
cū s⁹ croceū. **Radix** est illi rotūda deorsum
ex q̃ dimittit croceū acrioris p̃tutis succuz
q̃ puenit nebuli oculoꝝ. **Nascit** in cāpis vel
circa sepes. **Radix** ei⁹ dicit⁹ eupatorii greco
nomine. **¶ Plinius** ca. de agrimonia. **Agris**
monia habet folia equaliter diuisa apū mo
do. caput in cauliculo papaueris siluestr⁹ ra
dicem habet: cuius succus est crocei coloris
acris z acutus. **Nascitur** areis apud nos.

Operationes

¶ Pan. ca. de agrimonia. **Agrimonia** calida
est z sicca. **¶ Et** est diuretica valde: que viridis
trita z potata antraces. i. pustulas malas sa
nat. **¶ Et** ad serpentū morsum z canis et bo
minis rabidi z cōtra venena valet. facit z ad
ventris dolorem sic pōtata. **¶ Item** vulnera
canceromata viridis trita z imposita sanat.
¶ Item serpentū morsum. z. ij. cū vini ciatis
duob⁹ data discutit mirifice venenū. **¶ Ad p**
cussum ferro cū aceto imposita facit. **Ferru**
cas tollit sic similiter. **¶ Ad** splenis dolores
in cibo sumpta cōsumit. **¶ Radix** ei⁹ in vino
cocta z pōtata paraliticis prodest. **¶ Galien⁹**
libro dinamidiarū capitulo de cancro dicit
ipam valere cōtra cancrū per os sumpta.

Tractatus

Capitulum. x.

Agrifolium. Sera. li. agg. ca. sadar. i. agrifolium. Agrifolium est arbor cuius fructus vocatur Nabach. cuius due sunt species. Una est asri et alia est dabal. sed asri non habet spinas: sed acuta folia: et folia alterius speciei. s. dabal sunt lata et rosida: et eius arbor habet spinas. et nabach ex asri sunt parvi: et meliores ex eis sunt illi qui sunt ex illa regione. et sunt dulciores omnibus aliis et mediocrius odoris: et aromatizant os comedentis sic alia aromatica. Et nabach ex dabal sunt maiores. Et idem auct. Isaac eben aragi. Nabach est sicut sorba in frigiditate: et plus ea in siccitate. Gal. vii. sim. far. ca. loto s. i. agrifolium. Et arbor stiptica quod non multum participat qualitate: et est subtilium partium et siccarius.

Operationes

A Sera. auct. Dyas. Quando coquitur agrifolium cum aqua aut cum vino secundum necessitatem confortat fluxum matricis: et fluxum ventris quando fit cristere cum ea: et stringit radices capillorum: et prohibet casum eorum. Decoctio serrature ligni eius quando bibitur et fit cristere cum eo: confert ulceribus et cursui humiditatis cum matricis antiquae: et rubificat capillos: et stringit radices eorum ne cadant. Et idem auct. bas bengine fit. Agrifolium vel nabach dulcis laxat coleram quod est in stomacho et intestinis: et repromittit caliditatem. Et idem aucto. albasari. Nabach stringit ventrem et repromittit coleram: et est gravis digestionibus. et quando non bene est maturus est stipticus et retinet ventrem fortiter. et maturus dulcis est. minus stipticus omnibus aliis: et citius descendit ab ore stomachi propter dulcedinem quod est in eo: stringit et reprimit coleram: et usus eius nimis inducit fastidium. Et idem auct. Isaac eben aram. Quando nabach. i. agrifolium comeditur ante cibum est melior et provocat appetitum. Et huiusmodi res que sunt nimis sicce quando inveniunt humiditatem in stomacho aut in intestinis premunt eas: et inducunt fluxum ventris. Et folia eius cum teruntur et ponuntur super apostemata calida mollificant et resolvunt ea. Bas lienus. Serrature lignorum eius ad fluxum muliebrem competunt: et ad yliacas dispositiones. Loquitur autem et quicquid in aqua: quicquid autem in vino sicut necessitas iubet. et non immittitur solum sed bibitur. At vero pro eo quod defluentes capillos detinet non modicum signus est. quoniam stiptice quidem cum eo quod siccatur moderate est virtutis. Dictum est enim in sermone qui de laudamo: talis esse oporteret fructus: quod debet detinere capillos defluentes.

folia melle

Capitulum. xi.

Agnus castus. Plate. in li. de simplicibus medicina i. ca. de agno casto. Et fructus i. quarto calidus et sic. Quando in tempore repit videtur: et magis in locis aquosis: minus autem in siccis. Usui medicine competunt folia: non radix. Flores etiam magis. Ros eius succarium nominatur. Virgulta pro a quibusdam salicibus marini dicuntur. Agnus flores qui debent in receptis poni vere colliguntur: ac per annum in efficacia multa servantur. Dicitur enim quod libidine reprimendo castum reddit ut agnus. A. et sic. in. ii. gra. Qui. li. ii. ca. de agno casto A. i. i. gra. sic. i. ii. Et est resolutivus: subtiliativus: disagregativus ventositatum. et in ipso est aptio cum stipticitate. Et est remotivus doloris. Sera. li. agg. ca. amaricest. i. agnus castus. et est arbor abrae. semine eius dicitur semine agni casti: et nominatur piperella: et est pip eunachorum. et sunt ei due species. et dicitur Ristos: eo quod religiosi sterunt hanc plantam sub lectis ad refrenandum libidinem. et nominatur login propter duriciem virgarum eius. et est planta i. magnitudinis arborum. Nascitur prope aquas et locis aqueis. habet fructus duras ad frangendum. et folia eius sunt silia folijs oliivarum: nisi quod sunt longiora maiora et molliora. Et quidam species huius plante habet flores purpureos. et quedam

De Herbis

habet flore album: et huius semine simile pipere. Et idem auctor. Sal. quod administratur ex illa arbore est semine folia et flores. Et seminis quidem et florum substantia est subtilis valde. Et est caeter sic. in. iij. gra. Salie. vi. sim. far. ca. de agnocasto. Id ad quod administratur ex illa arbore in medicina sunt semen et flos. Et seminis quidem eius et floris substantia est subtilissima: et in sapore eius est acuitas sine acido et stipticitas: et fructus eius est ca. et sic. in. iij. gradu.

Operationes

A Lectus ex eo factus reprimat libidinem. **B** mentem et genitalia ex aqua decoctionis ipsius et succus etiam potest. **C** Contra gonorrhoeam flores eius vel folia decoquantur in aceto: et addito castorio cathaplasmentur genitalia. **V**aleat ei agnus castus mirabiliter ad libidinis extinctionem inaniendo spiritus et consumendo sperma. **H**oc similiter facit ruta: maiorana: cuminum: camentum et anethum: sed hoc potentior est agnus castus. sunt enim ca. aperitiua et extenuatiua. **S**unt etiam alia que extinguunt libidinem inspissando sperma et coagulando: ut psyllium: semine lactuce: citrulli: melonis: cucumeris portulacae: scariolae: acetum: agresta sumach: camphora et filia. **I**n succo agni casti seminum feniculi. 3. iij. et efule. 3. ij. coquantur: et manne colatur de leuco flegmatico. vinum etiam decoctionis agni casti multum confert. **A**gnus castus dimittatur in amurca olei ut putrefiat: et addito vino forti fiat decoctio coles: et addita cera et oleo fiat unguentum. cuius inunctio splenis duriciem efficit: et eius sumit supfluitatem: et ipsius orificium angustat. ad menstrua puocanda fiat fomentum ex aqua decoctionis ipsius et centrui galli. **C**ontra litargias fiat decoctio cum agno casto apio et salvia in aqua salsa: et fortiter fricetur ex ea posterior pars capitis. **S**era. auctor. Sal. Agnus castus abscondit libidinem coitus. et maxime quando comeditur semen eius. **E**t puocat menstrua et resoluit apostemata dura que sunt in membris corporis. **D**yal. Agnus castus prohibetur morderi serpentum morsum. **I**tem semen eius bibulum hydropicis et spleneticis medicatur. **L**ac mulieris puocat. menstruis imperat. bibulum 3. i. cum vino veteri. extinguit venerem. dosiorem capitis commouet: adhibens somnum. **S**alienus. Agnus castus abscondit libidinem coitus. et maxime quando comeditur semen eius. **E**t agnus castus a mulieribus atheniensibus in lecto sternitur: et reprimat libidinem. **A**ui. cena. Quando ex stipticis eius sternitur sub dorso. prohibet pollutionem et virge eiectionem.

Et suffumigatur mulieres cum vehemens desiderium adest coitus: et remouet illud. **S**era. auctor. **D**yal. Semen ipsius quando sumitur in potu: confert moribus venenosis. et confert ad hydropisim quando ex eo sumitur. 3. ij. cum vino. et puocat urinam et menstrua: et debilitat virtutem spermatis: et inducit sodam.

Capitulum. xij.

Algamarina est herba maris huius folia longa veluti corrigie. et nro idiomate vocatur alga: quia a mari eiecta in litore inuenitur. **P**li. ca. de alga. Alga nascitur in aquis statibus. ita denique nomen sumpsit ab algore aque. vel quia alliget pedes: quia crassa est folijs: aqua ex pre supantibus. **D**ya. Allosachyne incidens quod est velut i spuma maris quia petri insidet: et remanet quod nos algam vocamus.

Operationes

Dyal. Virtus eius est filis salis inunctis et per crissere in paralisi: seu ex putredine vitiaris intestinis. alienitatem circumscribit. et tunc huius simile salis: et intro stipticam simicticam et leptinctis ca. **D**issentericis et sciaticis antiqus confert crissere eius. Fomento similiter utilis est.

Capitulum. xij.

Tractatus

Alcanna la. grece ciprus. Alcantha ē arbutū vnde fit oleum ciprinū. z est illud quod de alcantha vt apparet p cōcordiam. ¶ Sera. li. aggre. ca. benne. i. al. canna. flos alcanne est similis floribz nitri. ni si qz est in racemis. z flos eius est alb⁹ decli nans ad glaucedinē acuti odoris. Et idē au cto. dyal. Est arbutū hñs folia supra ramos suos filia folijs oliue. nisi quia sunt latiora et molliora z viridiora. habet florē album silem vsnee. boni odoris. semē nigrū sile actis. z qd de ipa administrat sunt folia z sūmitates ei⁹. ¶ Platea. Alcantha est herba in trāsmarinis partibz. z etiā in Sicilia copiose inuenitur. Est autē frigida in pmo. sicca in pncipio scōi. Et qz nō ubiqz reperiri potest: qui eā habent puluerisunt. z sic p regiones deportāt. puluis qz subnigri coloris est. p annos tres seruaf. Et habet virtutē p solidandi z extergendi ac mūdificandi. ¶ Bal. vij. sim. far. ca. de Aipro fm trāslatiōem arabicaz. Ciprus. i. alcantha. hui⁹ arboris folia z extremitates ad vtilita tem puenerūt. substantia eius est composita ex acuta ca. cū tēperamēto: z substātia terrea frigida z sicca. z sapor eius est stipticus. z vir tus eius desiccāt sine mordicatione: Vnde virtus eius repercutit z dissoluit.

Operationes

¶ Sera. auc. Dyal. Virt⁹ folioz ei⁹ stipti ca est. Et iō qñ masticanē curāt alcolā. ¶ Et infundit decoctio ei⁹ sup cōbustionē ignis. ¶ Et qñ terit z infundit i aqua astaracios. et liniunt inde capilli fiūt rubei. ¶ Et vnguēta que fiunt ex ea molliūt nervos. z facit in vul neribz illud qd facit sanguis dracōis. ¶ Bal. phibet dilatationē pupille z combustionem ignis. z qñ coquit in aqua: et pñcit aqua illa sup locū cōbustionis. ¶ Et ipa administrat in medicinis herisipile. ¶ Et cōuenit vlceri bus. i. alcolē que fiunt in ore puerorum.

A
B
C
D
E
F
G
H

Capitulum. xiiij.

Enobianz

Allium dictū ē: eo qd oleat. Ambro. in hexameron li. v. Alliu tantā vim odoris hz vt leopardus eū sustinere nō valens: fugiat. Vnde si qd allium alicubi cōfricauerit: leopardus inde resilit: nec resit. ¶ Pl. de histo: ia naturali li. xij. Allium ad multa ruris p̄cipue medicamēta prodesse credit. ¶ Hypocrates in qdā eplā. Alliu cali de est p̄uū. Est autē aperitiuū z abstersiuū: p solidat vlcera fraudulenta. ¶ Rabimoyse ca. de allio. z ca. de scordeon. i. alliu agreste ē calidum z siccū pueniens vsqz ad quartum. ¶ Palladi⁹ li. ij. mense Ianua. Alliu et vl p̄

De Verbis

cum bene feri potest. sed alio alba terra proficiet. Idem in libro. xij. Dente quoque Novem bri allium et vlpicum feritur bene terra maxime alba fossa et subacta sine stercore. Sulcos in aeris oportet fieri. et in locis altioribus semina poni. quatuor digitis separata: nec alti. fossa equaliter sarculanda sunt: et inde pulescent. Avicenna i. ij. canone. Allium aliud domesticum. aliud silvestre: quod est a marum et stipitum. Est etiam aliud quod dicitur porrinum. Et est compositae virtutis ex alio et porro. Est et aliud quod dicitur allium serpentis. Est autem allium calefactivum et exsiccativum in tertio usque ad quartum. Et silvestre plus alio. Dya scordes. Alij genera duo sunt. scilicet ortivum. aliud quod in egypto nascitur: sed non satis dissimile. Virtus eius est viscida in sanis: stipitica: calida. Constantinus. Allium duplex. Domesticum et silvestre scilicet scordeon domesticum calidum est in medio quarti gradus. Idem in pantegni. Alia calidiora sunt cepis et siciora: acuta sunt: et dolorem capitis faciunt. quod si coquantur ardor ille amittitur. potioni quod cibum meliora sunt. Cocta magis nutriunt quam cruda. sanitatem custodiunt: quia naturalem calorem confortant. digerere faciunt.

Operationes.

- A** Plinius libro vicesimo. Alij magna vis est contra aquarum et quorumlibet locorum mutationes.
- B** Odores serpentes abigit et scorpiones odore. Et omnium bestiarum ictibus medetur. ac pruriginem contra emorroidas cum vino illinitur.
- C** Contra canis morsus et in vulnera cum melle imponitur.
- D** Suspiriosis coctum. aliqui crudum. aliqui et tritum in lacte dederunt.
- E** Paracoras. et contra morbum regium vino miscuit.
- F** Et contra ylem in oleo et pulvere sic illinunt. Antiqui et infanientibus dabant crudum.
- G** Dyocles autem freneticis elixum. Dentium dolores tribus capitibus in aceto tritis immittit. vel si aqua decocta colluantur et in concava dentium addatur.
- H** Ptyriases et prurigines sanat potum. itemque cum aceto vel nitro tustum. Compescit distillationes cum lacte coctum vel tritum. vel cum caseo molli permixtum. Quo genere et ranciditatem extenuat. Coctum virilius est crudo.
- I** Tineas et animalia reliqua intraneorum pelliculis in aceto mulso coctum.
- K** Tensio in pulvere medetur. Tussim curat

cum adipe vetusto vel cum lacte coctum. aut si sanguis etiam excreetur vel purulenta sint.

Facit somnos et totum rubicundiora corpora. ventrem quoque stimulat. cum viridi coriandro tritum.

Porro vicia eius sunt: quod oculos eberat inflationes facit: stomachum ledit: et copiosum sumptum sitim gignit.

Platearius. Allium inquit grossam dissolvit ventositatem ventrem humefacit: lumbricos et ascarides excludit. vinam puocat: morsum rabidi canis curat. eis etiam qui malam aquam potaverunt subvenit.

Cataplasmatum locis grossos humores habentibus dissolvit.

Dolorem dentium de frigiditate mitigat. si rim propter flegma coagulatum stomacho amputat scabiem: morfeam: imperiginem: et pustulas in quocumque loco fuerint potenter curat si ex eo confricentur aut cataplasmentur.

Menstrua et vinas puocat. secundum materiam expellet si in eius apozimate mulieres federint.

Silvestre allium virtutes habet sicut domesticum. tamen calidius et siccius est. Dec in uenies in speculo naturali Vincentij. libro. xi. cap. xvi. Et ibidem plura alia.

Tractatus

Capitulum. xv.

Altea est agrestis malua sine maluauiscus. Sed altea dicitur eo quod in altum surgit. Viscus autem glutinosus sit ex synonimis. Altea bis malua: euiscus: maluauiscus: ibiscus. Idem est maluauiscus folia hinc rotunda sic panis porcinus. flos eius rose similis. radix est muscilaginosa. Est complexio eius calida cum equalitate. **Gal.** vi. sim. far. ca. Euiscus sine altea. Est malua siluestris dyasoretica est et laxativa. non vrens. absterfiva. mitigativa. digestiva pro difficile digestibili. **Dias.** c. altea. Altea folia sunt ei rotunda similia ciclamini. florem hinc rosas simile. basta duobus cubitis longa: radix est illi muscilaginosa. et inter alba. et dicitur altea eo quod surgat in altum. Euiscus quia glutinat. **Sera.** li. ag. c. de maluauisco. Radix maluauisci hinc virtute stiptica. et totius herbe volo dices re: radicis: ramorum: flos et foliorum: et seminum. vnde virtus eius est quod desiccet: verum radix et semine sunt magis desiccantia: et plura subtiliora. **Gal.** vii. sim. far. cap. d. malua. Altea siue maluauiscus magis dyasoretica est quam malua. **Avic.** li. ij. cap. de altea. Altea causa est cum equalitate. Unde in ipsa est lenificatio et resolutio: et semen et radix ipsius sunt in virtute eius fortiora plurimum. et plurimum exsiccantia et resolutiva.

Operationes.

- A** Pandecta. ca. xxx. Folia eius trita cum arungia et aliquantulum calefacta et supposita apostemata maturat: duriciem relaxat et molliciat. Item herba cum ipsa radice decoquat fere ad consumptionem. Et sic apparebit quidam viscositas: quam superponatur et apostemata maturat: duricies res molliet et relaxat. Et aqua etiam eius addita cera et oleo fit competens vnguentum ad predicta.
- B** Aqua decoctionis seminum ipsius et malua valet contra tussim siccam: et profert et hicis. Semina etiam eius cerata et in oleo decocta duriciem solvunt.
- C** Hippocrates. Vulneratis ac sitientibus defectu sanguinis bibendum dedit succum decocte radicis. Ipsam quoque vulneribus cum melle ac resina: idemque convulsis luxacis tumendibus et musculis nervis articulis imposuit et astmaticis ac dissintericis in vino bibendum dedit.
- D** Avicenna. Altea nomen in greco derivatum est ex plurimum iuveniorum nomine. cuius natura calida est cum equalitate. In ipsa sunt lenificatio et maturatio et mollicatio et resolutio. Semen et radix sunt in eius virtute fortiora plurimum exsiccantia et subtiliora.
- E** Linitur super morfeam cum aceto. molliciat

apostemata et prohibet ea. et resolvit sanguinem et maturat vulnera.

Confert apostematibus inflatis: et scrofulis. et valet ad duriciem matricis.

Sedat dolorem iuncturarum. et proprie cum adipe anseris.

Tumorem et inflatores resolvit qui sunt in palpebris.

Semen eius tussi calide confert. et facile spiritum efficit. prohibetque fluxum sanguinis cum virtute sua stipticitas. eius folia conferunt apostematibus mammille.

Et ponit in emplastris pleuresis et peripneumonie. eius quod gummi sitim sedat.

Decoctio radicis eius bibita profert vire et intestinorum ardorem. et apostematibus anni.

Dias. cap. Dolochia cum adipe anseris genitali parti supposita abortum facit. Inutilis est stomacho. ventrem molliet.

Item vulnera recetia folijs eius curant: folia eius trita et imposita scorpiionibus credunt afferre torporem. Eadem femori alligata stimulat in ventrem.

Eadem nigra lana obvoluta et alligata manus marum victa copescit. Item et idem cap. Altea. Flos eius in mulla coctus aut vino et tunsus et impositus vulnera curat. scrofas spargit. Item cicatrices vulnorum curare facit.

Eliza pro et trita addita arungia porcina aut anserina et resina et terebentina: tumores steris cos et offuscatones appositae medent. Item elixatura eius decocta facere novit. et secundinas excludit.

Sola in aqua cocta et fomentata intestinorum dolorem tertio die sanabit. Nos ipsi experti sumus quod trita cum arungia veteri et imposita podagram tertio die sanat. Et multi dicunt auctores collectiones omnes vel duricies que in corpore nascuntur: decocta cum fenugreco et lini semine pellunt imposita anfert.

Serapio. Altea prohibet apostemata: et sedat dolorem: et maturat exituras dum est recens. et radix quidem eius et semen: quia in eis est virtus absterfiva: curat morfeam.

Et semen eius fragit lapidem renum. et aqua in qua decoquitur radix eius propter stipticitatem que est in ea viceribus intestinorum et fluxui ventris et spuro sanguinis confert.

Et quando coquitur sola et teritur: profert exituras et apostematibus qui apparent post aurem et scrofulis. Et profert apostematibus anni calidis.

Galienus. Radix maluauisci et semen maluauisci virida intensius quidem operantur quam herba. et magis absterfivam ostendunt virtutem: ut morfeam abstergant. Et semine dividat lapides in renibus consistentes.

Radix autem et dissinterie et diarrie: necnon emulionibus sanguinis est utilis.

Capitulum. xviij.

Capitulum xviij. Gedortien

Alkekengi vel kekengi. Serapion li-
bro aggreg. Alkekengi est species sola-
tri quod dicitur kekengi. quod habet
folia similia folijs solatri. nisi quia sunt latiora
eis et rami eius quando elongantur declinant
inferius versus terram. et habet fructum in chi-
sti rotundum similem vesice. et est fructus eius
granum rubicundum similem vire quem quidam
kikilium vocant.

Operationes

Serapion. Kekengi quod quidam nominant
kakabum virtus eius est quod fructus eius pro-
uocat urinam. **E**t ideo admiscet iste fructus
in multis medicinis que conferuntur pati vesice
et renibus. et hec herba administratur in medicinis
et non comeditur. et fructus hic mundificat icteri-
tiam et puocationem urine. **E**t idem autem habet.
Alkekengi est aliud montanum aliud silvestre.
et est albus. et est simile in forma solatri superio-
ri. **E**t succus eius bibitus conuenit apostema-
tibus tam in trinfecis quam extrinfecis. **E**t quia
doliuntur sup apostemata extrinfeca conuenit eis
Et granum eius quando bibitur conuenit
viceribus renum et vesice. et granum eius est for-
tius domesticum. **S**uccus granorum alkekengi
puocat urinam puocatione forti.

A

B

C

D

E

F

G

b

Capitulum. xviij.

Alleluia vel luyula vel panis cuculi.
Luyula herba est acetosi saporis. foli-
um eius est paruum et tripliciter diui-
sum. et in cacumine cuiuslibet partis est alia inci-
sura. Semina eius sunt in vaginulis similibus
corniculis. que cum tanguntur tempore ma-
turationis euolant ab eis. semina similia an-
dacheuce tendentia ad rubedinem. et vocatur
trifolium acetosum. sicut apparet in cap. trifoli-
um. Trifolium acetosum id est alleluia. ponit
ad amaleceno in unguento dyafinicon. et voca-
tur ipsum trifolium. **P**linius ca. bachael id est
trifolium acetosum. folia flores et fructus sunt
frigidi et sicci. folia tamen sunt humidiora pre-
dictis. Fructus vel semina eius matura aliis
qualem habent dulcedinem.

Operationes

Luyula siue alleluia medet viceribus oris et
fistulis. similatur in virtute acetose silvestri.
est stiptica. consolidat vulnera et vicera. **S**uc-
cus eius valet viceribus oris antiquis et alcos-
le. **P**linius cap. bachael propter acetositatem
existentem in ipso valet ad alcolam. et alias egi-
tudines oris.

A

B

C

Tractatus

Capitulum. xviij.

Aloe. ysidorus in libro etimologia
rum. Aloa est herba succi amarissimi
Platearius. Aloe fit ex succo herbe
que appellatur eodem nomine. hec herba nō
solum in grecia reperitur et in india et persia.
Verū etiam in apulia. Et succus utilis est ad
multa. sicut dicitur infra. Aloes tria sunt ge-
nera. Epaticum. Succotrinū et Caballinū.
Modus autē factionis eius diuersimode cre-
ditur. quidam dicunt q̄ herba ipsa teritur et
succus extrahitur et ad ignem ponitur quousq̄
q̄ bulliat. et postea soli exponitur et exsiccat.
Illud enim q̄ superius colligitur prius appel-
latur succotrinū. Quod in medio minus pu-
rum est. Epaticū dicitur. Quod in fundo se-
culentum vocatur caballinū. Aliqui asserunt
aloes diuersas maneries fieri ex herbis diuersis:
nō genere sed bonitate. ex quibus iste tres
maneries sunt aloes. Alij dixerunt q̄ aloes
tribus modis est. Unū rubeū de quadam in-
sula indie. que dicit̄ Scotra. Aliud est nigrū
quod est de persia. Aliud citrinū. et fit in Arabi-
bia. quibus omnibus laudabilius est scorrens
se. precipue si fuerit preluclidū. et rubeum quas
si color epatis. cito q̄ frangibile et odoriferum

et amarissimū. Sed prima opinio melior. Dis-
cernitur autem quod est optimū succotrinū
ex citrino colore seu rufo. Et precipue cum fran-
gitur eius puluis. apparet quasi puluis croci.
et q̄ leniter frangitur nec scindum. nec valde
amarū. Epaticum autem coloris epatis simila-
tur scilicet quod est subnigrum. et hincinde ha-
bet foramina vt ora venarum. et obtusam ha-
bet substantiā et non claram. Caballinū autē
est nigrum. et obscuram et seculentā habet sub-
stantiam amarissimā. et horribilem protendit
odorem. quia valde scidum est. Sed attende
q̄ illud quod de natura sua est aromaticū. quā-
to est aromaticius tanto melius. Et quod est
scidum. quāto fetidius tanto melius excepto
aloe. Similiter omne quod debet habere ali-
quem saporem. quanto in suo sapore est intens-
sius tāto melius excepto aloe. Nam cum sit de
natura rerum amaritudinē habentium. quan-
to minus amarum. tanto laudabilius. Et est
sciendum q̄ quando aloe simpliciter ponitur.
pro succotrinū intelligat̄. licet s̄m Alexandrū
intelligat̄ p̄ epatico. Serapion libro aggre-
capl. habet. id est aloe. Aloe fit ex plāta que ha-
bet folia similia folijs squille in quibus est hu-
miditas viscosa multa. tenax adherēs manui:
et sunt latiora folijs squille parum. et quasi ro-
tunda. et indurantur et inclinantur ad postero-
ra. et sunt in eis spine que egrediuntur ab eis
breues et rare. et habet stipitem similem stipiti
affodillozū. Et tota herba habet odorē granē.
et saporem amarum multum. Et radix eius est
vna similis cannicule lignee. Mascitur mul-
tum in india et in terris arabum: et in terris dis-
ctis anima et in maritinis et ripis et in insulis que
dicuntur ancaros. Et non solum eius gūm-
mi est iunamenti magni. sed etiam flos eius.
Nam quando teruntur et ponuntur super vul-
nera faciunt ipsa adherere. Et aloes sunt due
species. quarū vna est arenosa. et est fex. et alia
est epatica. Jo. mesue cap. de aloe. Aloe est de
sublimioribus medicinis et meliorib⁹. habēs
prerogatiuā sup̄ alias medicinas. Nam quan-
tū intentio vniuscuiusq̄ solutus sit s̄m pluri-
mum debilitare virtutes et membra que sunt
minere virtutum. hec tamen intentio cadit ab
aloe. quia non solum non nocet. ymo inueni-
tur ad confortationes membrorum debiliū
addere.

Operationes.

Pandecta capitulo. xxij. Aloe purgat cole-
ram et flegma. visum clarificat. opilationem
splenis et epatis aperit. menstrua prouocat sup̄
perfluentes circa pudēda si sunt ex frigida cau

De Herbis

Aloes lignum. Aloa vel agalaym est arbor sua uisissimi odoris. Unde grece sic nominat. Arabice vero hoab. Latine lignum aloes vel xilo aloes vel aloes lignum. Aloa dicitur eo quod lignum tale altaribus adoleatur. repetit autem in magno flumine superioris babylonie. cui coniungitur fluuius paradisi. Unde quidam dicunt quod impulsione fluuii ab arboribus terrestribus paradisi conducit. Nul- lamen huius arboris fertur uidisse origi- nem. Alij dicunt quod in cacuminibus montium supradictorum locorum circa predicta loca existen- tium oriatur hoc lignum. et impulsu venti aut tem- poris uetustate cadit in flumini. Est calidum et siccum in secundo gradu. Sed sciendum quod sunt aliqui deceptores. qui accipiunt radices camellee in montibus amalsie. et quoniam viden- tur assimilari. vicijque in colore pondere et sa- pore cum ligno aloes. sophisticant ipas. ponendo in vino ebullitionis pulueris ligni aloes per aliquos dies. quod deo et hominibus abomi- nabile est. quoniam camelea multum laxatiua est. Lignum aloes vero est stipiticum. Et camelea de se nullum habet odorem. sed lignum aloes est sua- uissimi odoris. Cassi. se. cap. de ligno aloes. Lignum aloes tribus modis est. Uno modo fit in quadam regione. et dicitur caume. Est aliud quod fit in insula Indie maioris. et vocatur cumar. Tercium oritur in quadam regione Indie. et dicitur fales. Eligendum est autem lignum aloes quod non est coctum in aqua. Nam arabes faciunt ipsum bulire in aqua. et illa aqua utuntur ad multa comoda. tale ergo lignum amittit spiritum.

Capitulum. xix

Bsa extergit et scabiem curat. Corpus discoloratum coloratum reddit. Contra scabiem et putres- dinem pudendarum et pruritus digitorum qui fit ex serioribus aloecum aceto confectum et sic inunctum valet. Contra arteticam detur cum succo bardane.

Contra alopeciam et casum capillorum in for- tissimo bulliat aceto. radix oliue vetuste et postea ea coletur et in colatura ponantur due partes farine lupinorum amararum et tres aloes. que si- mul conficiantur. et addatur puluis stafilagrie. et inungatur caput per discriminaria

Aloes puluis optime distemperatum cum vino albo et aqua rosarum multum valet ad pruritus oculorum.

Suppositorium factum ex trisera magna cum puluere aloes et mastice prouocat menstrua.

Puluvis eius cum melle datus. lumbricos occidit. Et cum succo persicarie auribus instillus latus vermes necat

Dyscorides capitulo de alo. Virtus est ei stiprica et mediocriter calida. et sic nimis ven- trem mollit. purgat putredinem. coleram et flegma deducit.

Galienus. Aloe sanat difficile cicatrificabilia vlcera. et presertim que in ano et pudendis. con- fert etiam flegmoni eorum collectum cum aqua. Eodem quoque modo vulnera solidat.

Johannes mesue. Aloe solutione educit co- leram et flegma: et mundificat caput ab eis et stomachum. et confert iuuamentum magni doloris eorum. Et confert etiam in flationi stomachi et sin et dolori eius ex colera factis.

Et qui assiduam acceptionem eius diebus con- tinuis. non videbit in corpore suo. et in instrum- entis sensuum eius egritudinem. que non sit abilis sanari. et preseruat a putrefactione. ita quod etiam cadauera et proprie mixtum cum myrra. Laue id dare temporibus frigoris. excoriat enim. Et solutione educit sanguinem. Quan- titas que potest administrari ex eo est ab au- reo. s. usque ad 3. iij. Et infusionibus ab aureo. id est usque ad 3. iij.

Berapion autem libro aggreg. capitulo pro- prio multa dicit de alo. que omnia sunt de men- te Dyscoridis

Galienus autem aliorum hic implicite vel ex- plicite tacta. quare propter breuitatem ea hic po- nere obmitto.

[Faint handwritten notes and bleed-through from the reverse side of the page, including the word 'Dyscorides' and various Latin phrases.]

Tractatus

z paucā aut nullā habet operationē. **¶** **A**ulcē
na libro. ij. ca. riloaloes calida est z sicca in secō
gradu. z est subtile aperitiuū opilationū. frans
gitium ventositatū.

Operationes

A **¶** Pandecta cap. xxij. Lignū aloes valet con/
B tra debilitatē cordis. stomachi. epatis z cere/
A bri. **¶** **C**ōtra cordia cā. ptra retētiōnē mēstruo/
D rii. ptra oēs passiōes z debilitates cordis pos/
sissime ex frigideitate. **¶** **U**inū decoctiōis ei⁹ dis/
gestionē pfortat. **¶** **E**t stomachū infrigidatū
calescit. **¶** Et si abominabile fuerit ponat parū
ligni aloes integri in vino per noctē. mane vi/
nū exhibeat. **¶** **S**uffumigiū ex eo factū z rece/
ptū inferius a muliere peremborū puocat mē/
strua. z suffocatiōes matricis medet. **¶** **S**imi/
liter trisera magna sumpta cū decoctiōe ligni
aloes menstrua puocat. **¶** **S**umus eius p nas/
res receptus cerebrū confortat. **¶** **S**imiliter si
accipit puluis ligni aloes z gariofiloz z ossis
de corde cerni. **¶** **E**t conficiant cū oleo z in un/
gatur caput galli. in die illa z nocte non cessat
bit cantare. **¶** **C**assius felix lignū aloes confor/
tat stomachū. z omnia mēbra interiora. supflua
corporis humiditatē expellit. maxime de sto/
macho ventositatē dissoluit. opilationē aperit.
ventrē cōstipat. fluxui vriner epugnat. **¶** **S**e/
rapion. **¶** Lignū aloes est cōpetens multū ha/
bentib⁹ egritudines in epate. z ad dissinteriā.
¶ **A** sedat dolorē lateris z est ex sumigijs bonis
z datur ex eo aureus vnus z remouet putredi/
nē a stomacho z fortificat ipm. **¶** **E**t idem auc.
atabari. **¶** Lignū aloes stringit ventrē. z corro/
borat viscera ppter virtutē stipticā que est in
eo cū aromaticitate. **¶** **E**t eicit supfluitatē hu/
miditātū corruptaz a corpore. **¶** **E**t idem auc.
Rasis. **¶** Lignū aloes est bonum stomacho hu/
mido. **¶** **E**t idem auc. ysaac aben arā. **¶** Lignū
aloes est bonū cerebro. z fortificat viscera. **¶** **E**t
expellit supfluitates humiditas. z facit descēdes/
re flegma a cerebro quādo sit suffumigatio cū
eo. z maxime illud flegma quod generat ex vas/
poribus ascendentibus a stomacho. z expellit
vērositates. **¶** **L**ignū aloes remouet supfluitas/
tes humiditatis. z confortat viscera. z phibet
tram. **¶** **E**t masticatio eius facit oris odorē bo/
nū. z confortat nervos. z acquirit eis vinctuō/
sitatē subtilem. z confert cerebro valde. z cōfor/
tat cor z letificat ipm. z cōfortat epar. z in ipo/
est virtus cōstringens naturā. z confert dissin/
terie melācolice. **¶** **E**t idem de viribus cordis
dicit qd confortat cor.

Capitulum. xx.

Ambra gre. z latine nūcupat. **A**mbra
fm quosdam est sperma certi piscis. **E**t
fm quosdā est fruct⁹ arboris sub mas/
ri crescētis. vel gummi. vel mana cor fontis in
mari. **E**t fm quosdam est iecur piscis. **E**t fm
quosdā spuma maris. **E**t fm alios est stercus
aialis maris. sed falso. qm ambra generat sub
mari in speciē fungoz. q generat in terra. **A**s/
lida est. i. ij. gradu sicca in. i. circa finē. **S**ophi/
sticat aut ambra cum ligno aloes storace cala/
mira z laudano resolutis. ad dito musco reso/
luto in aqua rosarū. z apposita aqua in parua
quāritate. **S**ed cognoscit. qd sophisticateda pos/
test malaxari sicut cera. vera aut ambra non.
¶ **S**era. li. aggre. cap. **D**ambarid est ambra.
¶ **A**scit in mari z generat in speciē fungoz q
generant in terra. **E**t qn mare turbat eicit a
fundo ei⁹ lapides magnos. z cū eis eicit fru/
sta ambre. **E**t plurimū ex ea ingredit in mari
qd est in terris gingios. z in occidentē. z illa des/
fert a lmaca yde. **D**eserūt em illuc boies q no/
minant mibere. i. veloces. qn nouerūt q mare
eoz eiecit ambra. **D**elior aut ex ea est illa q
inuenit in insulis illarū regionū. z in littorib⁹
ipi⁹ cū figura rotūda coloris celestis. **¶** **Y**lla fo q
est alba sicut omī strutiōis est mala. z est illa
quā deuorāt quidā pisces magni q dicunt azel
q cū deglutiūt eā occidunt ab ea. z natāt super
aqua. quos vidētes boies de zingios piciūt

*fragrans
longe garbat
multe felle*

super eos vinctos ferreos. et extrahunt ipsos de mari. et extrahunt ambra de ventre eorum et est ambra non bona: maxime que in ventre reperitur et nominatur ea apotecarij persie maioris madi. **U**lex illa que reperitur iuxta spinam dorsum. et est pura et munda multum et bona valde. **A**ui. li. ij. ca. de ambra. Ambra est calida et sic. Et dicitur quod sit caliditas eius in .ij. et siccitas in primo gradu.

Operationes

- A** Pan. ca. xxviii. Contra syncopim accipe .3. i. ambre. et .2. ligni aloes. et .2. ij. ossis de cor de cerui. que omnia relolvant in aqua. et fiant pillule et ppinent.
- B** Contra epilepsiam. pone ambra et cornu cerui in vase vitreo super carbonem et patiens suscipiat per os et nares. et multum valet.
- A** Contra suffocationem matricis que opprimit spiritalia. ponatur sistrum in vase vitreo cum alijs aromaticis: et recipiat fumus per os vulue.
- D** Sera. Ambra confortat cerebrum et corroborat ipsum et sensus omnes et cor et perfert sensibus et frigidis complexionibus.
- E** Sera. Ambra virtutes cerebro prestat. et ceteris sensibus seu cordi adiuvat quod senes et illos que a frigidis humoribus possidentur.
- F** Aui. Ambra convenit decrepitis subtilitate sua. et confortat cerebrum et sensibus. et confortat pectori. Et idem de viribus cordis ait: quod confortat cor. Almansor. tra. iij. ca. de ambra. Ambra calida est cerebrum quoque atque cor robusta efficit.

Capitulum. xxxi.

Ambrosia alias ambria vaginosa est Plin. li. xxv. Ambrosia circa alias herbas fluctuas. unum fruticem densum ramosum tenue. trium fere palmorum huius. tertia parte radice brevior. folijs rute. circa imum caulem. semen est vvis dependentibus. odore vinoso. Quia de causa botris a quibusdam vocatur. ab alijs arthemisia. Coronant illa capadoces. et vvisus eius ad ea que discuti opus sit. **P**sid. li. ethi. Ambrosia est herba quam latini apium siluaticum vocant. De qua Virgilius ait. Ambrosieq; comae diuinum virtute odorem aspirauere. **D**q ascorid. Ambrosia quam multi botrim vel arthemisiam dicunt frutex est multas habens virgas tribus palmis longas. et folia initio minus ta rute similia. virge sunt plene semine.

Operationes

Galienus vi. sim. far. ca. de ambrosia sine apium vim habet stipticam et repercutientem. **O**mne corporis reuma prohibet/ castapla smati adhibita. **I**psa cum vino bibula rotundos lumbicos excludit. **A** succus eius cum lana imposita mulieris fluxum extinguit. **A**demq; turbores oculis inuncta prohibet.

A
B
A

Tractatus

Capitulum. xxij.

Amomū. Dyas. ca. de amomo. Amomū genus est odoratissime herbe cui frutex est filis botruo: in circūitu cuiuslibet arboris nascēs. ramulos habet siccos et duos p̄gulis filis coloris subruffi. circa q̄a foliola iuncta et copiosa ex tirso butruosum semē rodēs et sibi cōnectū florē albū veluti violę folijs siliis bzionie. Cui⁹ triplex dat spēs. Est em̄ qđ appellat frumētū. ceteris melius aurosi coloris vel flaut: odoris boni. Aliud est quod appellat medicon p̄mo inferius nascit in locis humectis: p̄pterea forma maius atq; viride et lenet actū. sapore origani habēs. Tercū vero qđ appellat ponticū. rufum est et nō longū: nec difficile frangibile: butruoso semine plenū. et odore p̄cussibile. id est stipticū. Eligēdū autē est recēs et albū. virgas purpureas habēs et pan sum et semine plenū. **P**li. ca. de amomo. Amomū vocat eo qđ veluti odorē cinamomi inferat nascit in syria et armenia. frutex est botruosus semē reddēs sibi cōnectū. flore albo veluti violę figura folijs similibz bzionie. odore etiā bono somnū incitat. Et est ca. et sic in iij. g. **B**al. vi. sim. far. ca. de amomo. Amomū hoc quidē videtur fm virtutē assimilari acoro. nisi qđ siccus plus est acorus. digestibilis vero amomum. Et dixit. **B**al. in q̄nta amphorissimoz. qđ omnia alia calida forti caliditate sunt filia. scz in hoc amomo. sicut sūt cassia lignea. tapsus. amomū cinamomū. et faciūt sodā. Et similiter faciūt plures alie ex speciebz q̄ sunt subriles et calide. Et quidā adulterāt amomū cū plāta q̄ dicit amomides. eo qđ similat amomo. nisi qđ non habet odorē ei⁹ nec tale semen. et nascit in armenia. et flos eius est filis origani. Si vis nō decipi ab hac vel a filijs caue a planta q̄ est nimis iuuens. et elige illā cui⁹ rami egrediunt ab vna radice. Virtus eius est calefactiua.

Operationes.

- A** Dyas. Amomū est p̄stans somnū. tumores etiā cathaplasmanb⁹ admixtū sedat. Discet diuersis antidotis et miris et varijs odoribz grate miscet.
- B** Serap. Amomū inducit somnū et sedat sodā qm̄ emplastrū cū eo fit sup frontem. et maturat apatā calida. et p̄fert puncture scorpionis: qm̄ sit emplastrū cū eo et ozimoz ponit sup locū puncture.
- C** Et idē auc. humaym filij Yaac. Amomū est res q̄ inebriat. et em̄ de p̄prietate eius est qđ inebriat et facit dormire.
- D** Alii. Amomū maturat apatā ca. Et eius de cocrio bibit ad podagrā et sedet in ea. Et p̄fert doloribz matricis. et intrat in pellaris matris;

cis. et sedet in decoctione eius ad dolorē renū **A**lmāfor tra. iij. ca. de amomo. Amomū ca. est et sic. qđ ad opilationē epatis ex frigiditate est p̄ficiēs. dolorē aufert matricis. in capite tū grauedinē et dolorē atq; scorbo miā generat

Capitulum. xxij. Remfoc

Amos. Serap. li. aggre. ca. nachana id est ameos. auc. Dyas. qđā noīa ne spm pomū anthomation. id ē cimini etbiopliū. Uex. natura cimini etbiopij est alia a natura ameos et est norū. Est nāq; semē fere sile cimina etbiopio. nisi qđ est min⁹ eo multū et albi⁹ et duri⁹. et in suo sapore est de similitudine saporis origani. Et illud qđ est eligendū ex eo est illud qđ est recēs et mūdū. Et idē auc. gal. Dagis iuuatiū qđ est ex eo est semē ei⁹. et in sapore ei⁹ est amaritudo panca et acuitas. et virtus eius est qđ calefacit et siccit in tercio gradu.

Operationes.

- A** Dyas. auc. aben meluay dixit qđ puocat vris nā. et semē est bonū se. antiq̄s. Et qm̄ eius de cocrio ponit supra puncturā scorpionis aufert dolorē. et est bonū frigiditatem stomachi et epatis et aufert opilationē. et sedat nauseā. et desiccatur humiditates stomachi. Et est bonū humidit

De Herbis

rati q̄ est in pectore. z mūdificat vias renū z ve
lice. z extrahit lapidē ex eis postq̄ fuerit fact⁹.

Capitulum. xxiii.

Amidū vel amilū. z est succus frūmē
ti. et dī amilū ab a q̄ est sine z melos
grece. i. mola eo q̄ sine mola fit. vnde
amidū siue a milū est medulla frūmētī q̄ infū
dit z rundit donec fursur suū dimittat. deinde
cū aqua mittit in sportulā. z cū p̄stira colat. et
cū i vno vase velut sex recederū aqua effusa in
sole siccat post hoc leuiter stringat. **C**assius
feli⁹ ca. de amilo. Amidū tempore caliditatis
est z humidū q̄ sic fit. Frumētū in aq̄ frigida
ponat p̄ diē z noctē z de die in diē aqua remo
ueat quousq̄ frumētū videat putrefieri. deins
de aqua remota optime teratur z cū eadē aqua
optime cōfectū p̄ pannū exprimat. z soli expo
nat vt exsiccat vsq̄ ad aque cōsumptionē. z fre
quēter remoueat aqua frigida donec dealbē
q̄ residet desiccat z idurat. **S**era. li. aggre.
ca. de ami. Amilū infrigidat z desiccat plus
q̄ frumētū. Et melius ex eo est illud q̄ fit in
estate. Et modus operatiōis ei⁹ est vt accipias
de frumēto: z ipm bene purges: z infundes in
aq̄ dulci z lānes ipm cū ea. z post p̄oijce aquā
illā cū qua ipm lauisti z fūde sup ipsum aquā
aliā. z facies ita q̄nquies in die z si potes in no
cte sili. z q̄n mollificat oportet q̄ eticias aquā
eius cū facilitate sine agitatiōe aliq̄: ne cū aq̄
egrediat aliquid de lacte. Et postq̄ hoc feceris
calca cū pedibus z p̄ijce ipam aquā. z q̄ sup
natauerit sup aquā ex fursure collige cum cacs
cia p̄forata. z abijce residuū. postq̄ vero pur

gatū fuerit a fursure z colatū pone sup lateres
nouos z expone soli calido. z si remāserit in eo
aliqua humiditas pone sup ignē. Et sapor ei⁹
est acetosus. z virtus ei⁹ est pance caliditatis.
sed est cōpositū ex virtutib⁹ cōtrarijs. Nā vna
est frigida p̄pter acetositatē q̄ est i eo z alia cali
da a caliditate ei⁹ q̄ est a farina. q̄ est in eo a ca
lore putrefaciēte. Est aut optimū amilū recē
z cādidiū z leue sine vllō acere z inq̄noso odore

Operationes.

Dyasco. Amilū facit ad abstinendū renma
oculorū. alta vulnera oculis replet. aspredinē
oculorū tollit. **S**anguinē reijcientibus bibi
tum singulare p̄sidiū est. **A**spredines arte
riarū dissent. **I**us collo lactis miscetur z p̄os
tuum ventris stringit valde. potest autē lenis
ter stringere p̄pter quod in collitijs lachrymas
stringentib⁹ miscetur. valet similiter cōtra apo
stemata spiritaliū z tussim coctū in aqua oz
dei cum lacte amigdalorum additis penidijis
Serapio. Amilū confert humoribus currē
tib⁹ ad oculos z viceribus que dicuntur sel
seoles. Et quando bibitur abscindit sangui
nem qui venit a pectore. z lenit asperitatē gut
turis. Et quando miscetur cum lacte in alio
quo cibo hoc idem facit.

Tractatus

Mandelbaum

Capitulum. xxv

Algida grecū nomē est. latine nux longa ē. Runctis arborib⁹ porse flo re pueſtit. ⁊ ad ferenda poma arbusta: cetera puenit. **E**t his alie sunt dulces: alie amare. Sed agricole huic generi sic mederi fe runt. Terebrāt eius radicem ⁊ in mediū inſe runt ſurculum arboris q̄ pice dicit. quo facto ſucci amaritudo deponit. **D**ec yſidoꝝ. **P**li li. ij. Arbores quedā prime germināt. ⁊ inter no uiſſimas nuda nt. vt amigdali ⁊ fraxini ⁊ ſam buci. ex his nampe que aquila hieme oriente cōcipiūt. **P**rimo oīm amigdale florent mēſe ianuario. **P**omū vero maturāt mēſe martio **P**erditq; facillime fructus ante maturitatem amigdala. ſicut et ficus et palma. **E**t libro 6 natu. rez. Amigdalus in locis calidis fructu abundat. **F**rigidioribus aut locis arbor vena ſta flore fecunditatem negat.

Operationes

- A** **P**li. li. xliij. Amigdale amare radit decocta cutem in facie corrigi ⁊ colorem hilariorem fa cit. **N**uces ipſe ſomnum faciunt ⁊ auditatem
- B** **Q**ui. Arboꝝ amigdalaz amaraz cū opime terit. atq; cū aceto ⁊ oleo roſaceo permiceſc: et inde fit emplaſtrū fronti conſert ſoda. **R**adix etiā eius decocta ⁊ ſup pannū linita. ſortis eſt medicina. **C**onſtanti nūſ in libro gra. **R**a⁹ dic amigdale amare pulueriſata: ⁊ cū aceto tē perata: fit bonū vnguentū p̄tra lentigines et i mpetiginem. om neſq; ſordicies cutis. ⁊ maxi me p̄tra morſeam. **S**uꝝ vino potui data cuſſimi cūrat. lapidem frangit. **D**yaſ. ca. de amigda lis. Arboꝝ amigdalaz dulciū eſt debilioꝝ ope rationis q̄ amaraz arboꝝ. amare ſunt ſubtili atque ⁊ p̄uocatiue vine. **S**era. aucto. ar thigenis dulces amigdale ſunt calide ⁊ humi de in primo gradu. **E**t idem aucto. meſuaꝝ **Q**uando comedunt cū cortice ſuo ſtringunt gingiuaſ. ⁊ ſedat qđ accidit in ore p̄pter ſuā pō ticitatē. **E**t qñ comedunt cū ſuccaro deſcendunt a ſtomacho. ⁊ qñ ſicce toꝝrefiunt ſunt cō ſuentioneſ ſtomacho ⁊ augent ſperma ſicut auellana ⁊ ſiſtici. **I**dem auc. albugerig. **S**ū mi eaz adminiſtrat ſicut gūmi arabicu ⁊ p̄ſt naz. **S**al. vi. ſan. ſar. de amigō. **D**ulceſ ami gdale in eis eſt amaritudo eaz occulta que nō apparet ſenſui q̄ vincit in eis dulcedo. verū qñ veteraſcunt apparet manifeſte. **V**irtus eaz temperata eſt cum caliditate. p̄ualet eñ in ip ſiſ abſterſiua ⁊ ſubtiliatiua ſubſtantia. p̄pter quam expurgat viſcera. ⁊ pulmo nem ⁊ toꝝa cem. expuſiones op̄erantur humoꝝū. **R**ab

bi moyſes ca. de amigdalio. **D**ulceſ amigdale p̄uocant ſomnum temperatum. et coquina tum cum eis humectat ventrem. ⁊ ſunt laudabi les. ⁊ ſaluant ſubſtantiam cerebri.

Elephantus long

Capitulum. xxvi

Ancardus pediculus elephantis ab imperitis medicis dicit. qđ eſt falſum ſed eſt fructus cuiuſdam arboris que vocatur pediculus elephantis. **A**uicenna li bro ſcdo. **A**nacardus eſt fructus ſiliſ oſſi daci ſili. ⁊ medulla eius eſt ſiliſ medulle nucis duli cis in quo non eſt nocumentum. **E**t cortex ip ſius eſt rarus frangibilis: in cuius raritate eſt mel: viſcoſum habens odorem. **E**t ſunt homi nes qui ipſum maſticant ⁊ non nocet eis. ⁊ p̄prie cum nuce. calida eſt ⁊ ſicca in quarto.

Operationes.

Auicenna. **A**ius mel eſt vlceratiuum apo ſtematum ⁊ aduſtiuum ſanguiniſ ⁊ humoꝝ. **E**radicat verrucas. ⁊ auſert albaras: ⁊ eradi cat barulos. ⁊ ſanat alopitiam ſlegmaticam. **C**om mouet etiā calida apoſtemata in interi ozibus. **C**onſert frigori neruozum. ⁊ eozum mollificationi et paralifi et toꝝure. **C**onſert corruptioni memorie: cum eius conſectio no ta anacardinum ſumitur. **S**ed tamen com mouet alie nationem ⁊ melancoliam. **S**uſo

De Herbis

E fumigant cum eo emorroides et exsiccant. Est ex summa venenorum. et adurit humores et interficit. **¶** Et eius quidem tiriaca est lac vaccini butiro inde extracto. **¶** Et oleum nucis eius frangit virtutem. loco eius ponit quintuplum ponderis eius de badabam. et quarta ponderis ipsius de oleo balsami. et tertia ponderis ipsius de napa alba.

Capitulum. xxvii.

Anetum est herba oxulana odorifera. **¶** Aneti semine principaliter convenit usus medicine. radix secundario. herba tertio. **¶** Palla. Dense februario anetum seritur locis frigidis. **¶** Omne statum celi patitur sed tepidior locat. **¶** Rigandum est si se abstinere imber. serendum estrarius. aliqui semine eius non obruunt. **¶** Opinantes quod a nulla auge tangat. **¶** Serapion. li. aggreg. ca. **¶** Debet id est anetum omnibus notum est. virtus eius est. que calefacit in fine tertii gradus. et desiccat in principio secundi. **¶** Salienus. vi. simpli. far. fm translatione grecam **¶** Anetum calefacit quidem adeo semper ut secundi gradus ipsum intensi putandum. vel. iii. remissi. in sic. vero. ii. gradus est inchoanter. vel primi intensi

Operationes

¶ Merito ergo coctum in oleo diaforeticum et imolestum somni facit et degestum crudorum. necnon indigestorum humorum existit: appropinquat utriusque oleum quod ex eo aperitum digestum visis farmacis dictis nisi quia paulo calidius illis et subtilius paruum est. **¶** Et ideo diaforeticum. usum vero tertium fit gradus calefactum et siccum. **¶** Et ideo mollibus vulneribus appositum prestat operam. et preterim eis que in pudendis. humidius autem et minus calidus ridere est ad hec. et euchi mi quod digestibilis est et somni facit. **¶** Et idem Serapion auct. aben mesuay. **¶** Anetum est calidum. **¶** Inducit somnum. et oleum eius est bonum ventositatibus. **¶** Et semen eius in potentia positum multiplicat lac quando accipit solum minuit sperma. et debilitat visum. maxime nimis usus eius. **¶** Paulus cap. de aneto. **¶** Decoctio eius valet stranguriosis et dysuriis data. et potissimum syrupus factus ex decoctione eius et zaccaro. **¶** Plinius libro. xx. **¶** Anetum ructus movet. et tormina sedat. alitum sistit. **¶** Cuius eius viam levat. oculos et genituram zebestat. **¶** Ad emorroides accipe pulverem utriusque et pulverem aneti. confice cum melle. et emorroides inunge.

Capitulum. xxviii.

Tractatus

Anteflozū vel flos vitis agrestis. Vel flos vitissi. Idē sunt Dyas. ca. Enantiū id est antefloz. vel flos vitis agrestis q̄ cū ceperit florere. colligēdi sūt flores ipsi ⁊ desiccādi. ⁊ alio noīe vocat vitis ista labruista flores eius optime redolēt ⁊ siccant in vmbra: ⁊ in testa reponēdisūt. ⁊ melius nascit in syria.

Operationes

A Dyascorides. Virtus est ei stiptica. vnde si bibitū fuerit eustomaticū est ⁊ diureticū. ventrē stringit. sanguinē reūciētib⁹ subuenit. ⁊ bibitū ⁊ impositū stomacho fetore oris emūdat. digestionē stomachi celebrat. mixtū oleo ⁊ aceto dolore capitis fomēto tollit. **B** Succus viridis in cathaplasmatib⁹ adhibet⁹ vulnera recētia sine tūmore seruat. **C** Egilopas ī initio vulnerib⁹ oris ⁊ gingiuaz vtile est. **D** Vulnera ad sanitatē perducit. melle addito ⁊ oleo rosarū ⁊ croco ⁊ mirrha **E** Pessarijs necessarie adhibet⁹ fluxus matricis pessario facto stringit. reuma oculis suspēdit. **F** Cathaplasmatib⁹ adhibitū stomachi egestionē soluit. ⁊ maxime cū polenta a vino mixtū ⁊ impositū. **G** Obustū pō in testa cū carbonib⁹ collirijs bene misceat. **H** Anaricia oculorum ⁊ pterigea purgat melle addito reuma gingiuarū. ⁊ vulnera curat.

Capitulum. xxi.

Anisum. Platearius. Anisum quod alio nomine ciminū dulce dicit⁹: semen est cuiusdā herbesimili nomine appellate. Et est calidū ⁊ siccū in tercio gradu. Viro tute habet dissoluēdi ⁊ cōsumendi. **B** Dyasco. ca. de aniso. Anisum feruētis est virtutis. scz calidū ⁊ siccū. ⁊ nature mictualis ⁊ scarotice id est incēsiue. **C** Sera. libro aggre. cap. Anisum auc. Dyascori. Anisum qd̄ de eo est recens est bonū. habens grossa grana plena ⁊ non exco-riatur quando fricat⁹ exco-riationib⁹ similibus fursuri. Et habet odore bonū fortem. Et illud quod est ex insula Cretensi est melius. Et post illud est Babylonicū. Dyspaniciū vero est deterius. Et quod ex planta eius est magis iuuatiuū est semen eius. **D** Galienus. vi. simpli. farma. ca. de aniso. Sapor eius est acutus. amarus modicū. Et virtus eius est que calefacit ⁊ desiccāt in tercio gradu. Propterea ergo ⁊ diureticū est. Ventositates autē que sūm ventrem sistit. **E** Auicēna libro. ij. ca. de aniso. Anisum est semē feniculi romani acuitatis maioris q̄ nabati. Et ex eo melius est quod est ponderosum. ⁊ est calidum ⁊ siccum in tercio gradu.

Operationes

A Dyascorides. Anisum q̄a mictualis est virtutis ycterici medetur. sicim tollit bibitū venenis occurrīt. inflatiōes amputat. ventrem stringit. menstruis imperat. **B** Lac mulierib⁹ puocat ⁊ auget. bibitū ventrē stimulat. Fumigatiōenaribus adhibitū dolore capitis tollit. **C** Aurū dolorem cum oleo rosarū adhibitū mitigat. ventositatē ventris tollit et dolorem. **D** Opimū autem est creticum. deinde egyptiū **E** Gallicū vero meritissimū. **F** Paulus cap. de aniso. **G** Contra liuorem ex percussione conterat ciminū ⁊ anisum. ⁊ incorporent cum cera ⁊ calidum superponat. Anisum similiter auget lac ⁊ sperma aperiendo meatus. ⁊ mūdat busmidiatem matricis. **H** Almanfor tractatu tercio capitulo de aniso. Anisum calidum est qd̄ ventositatis dissolutiuum existens. epatis aperit opilationem coeundi preterea voluntatem stimulat. **I** Serapion libro aggregatoz auctoritate. Dyascorides Virtus eius est desiccatiua et calefactiua. Et expellit ventositates a corpore ⁊ sedat dolorem. Et puocat vrinam ⁊ sudore. ⁊ cōfert hydropisi. Et abscindit sitim q̄ sit ab humorib⁹ falsis qn̄ sumit in potu. Et est conueniens venenis ⁊ inflationibus et stringit ventrem. et abscindit humiditates

De Herbis

albas a matrice fluentes. et prouocat lac. **¶** Et excitat libidinem. et quando attrahitur odoratus fumigatio vaporis eius sedat sodam. **¶** Et quando teritur et miscetur cum oleo ro. distillatur in aurem. curat quod intra ipsam accidit ex casu aut percussione. et sedat dolorem eius. **¶** Et idem auc. bugeri. Aperit opilationes epastis. splenis renum et matricis. Et mundificat vias que ab humoribus opitulantur. Et propter hoc confert febribus antiquis. et habet in se acuitatem propinquam adustioni. quare soluit ventositates. maxime cum ipsum assatur. **¶** Auicenna. Anisum est aperitiuum cum stipticitate parua. Et est sedatiuum dolorum. et resolutiuum ventositatum: et proprie si assetur. et in ipso quidem est acuitas. qua medicinis adurentibus sit vicinum.

Capitulum. xxx.

¶ Attilis est herba de qua fit sal alkali. **¶** Dyascozides. Duo sunt eius genera. Unum habet folia lenticulis similia. Alia habet folia similia camepubi. Prima habet bastam altam duobus palmis erectam cum folijs mollibus. Radix est illi minor et tenuis. Nasitur locis herbosis et solariis gustu salis.

Secunda est que folia et hastas similes comespubi habet. sed asperiora et minor. florem purpureum et odorem grauem: radix cicoree similis.

Operationes.

¶ Galienus sermo simplicium pharmacorum. capitulum. Ancillis. Duplex quidem est. ambe tamen medicis diocriter sicant. ut et vlcera solidet. Altera vero que camepitheos assimilatur. plus vtiq; est alia subtilium partium est: ut epilepticis conferat. hec autem et abstergitior est altera est. **¶** Alio mansor tractatu tercio capitulum. vñen. id est. anilis calida est et sicca que purgat et aperit epilationem. carnemque corrodit superfluam. vniuersaliter autem omnium istarum barbarum bonum habentium odorem quod plures calide sunt. nisi ille ex quibus sentitur illud quod dicimus. scilicet frigiditas manifesta: sicut sentitur in aqua rosata et camphora atque sandalis.

Capitulum. xxxi.

¶ Arbos vel Rosmarinus quod idem est. **¶** Sera. li. aggre. ca. lateramarien id est anthos inquit. Est arbor maris. et est alpinal fac et racola. Et dicit auctor Dyas. Species rosmarini sunt tres. Una earum habet semine quod nominatur sachi. Et habet folia similia folijs maracri. nisi quia sunt la-

Tractatus

tiora parum grossiora. et extenditur super ter-
ram circulariter. habens bonū odorem et lon-
gitudine stipitis eius est vnius brachij et plus.
et habet multos ramulos super quos summitas
tes sunt capitella in quibus est semen album
simile semini plante quedicif spondilion mū-
dū angulosum. acuti saporis. in cui⁹ odore est
simile odori resine pini. et quādo masticat mor-
dicat linguā. Radix vero eius est alba multū.
cuius odor est sicut odor thuris. Et est species
alia supradicte. nisi quia semen eius est latum
nigrū simile plante spondilion. habens odore
bonū sed mordicat linguā. et habet radicē exte-
rius nigram. interius vero albā. Est species
alia similis supradicte. nisi quia ipsa nō habet
stipitem nec semen nec florem. et nascitur libano-
tis locis petrosis et agrestib⁹. ¶ **Rosmarin⁹**
num latini ab effectu herbā salutarē vocant.
folia habet feniculi similia atq; aspera. et rotan-
tim terra prostrata. ¶ **Pla. Rosmarin⁹** est her-
ba calida et sicca cuius folia et flores compe-
tunt vsui medicine. flos autem anthos dicitur.
vnde fit electuariū qd dicitur dyanthos. In lo-
cis marinis crescit vnde et nominat. habet vir-
tutē cōfortandi ex aromaticitate dissoluēdi ex
caliditate. ex tergendī et mūdificādi. et cōsumē-
di ex siccitate et virtutem diaforetica ex calore
aperiente. Quis calida et sicca esse dicat in ex-
cessibus ab auctoribus nō determinat. herba
ipā libanotides vel dentrolibanū dicitur. quidā
tamen dicunt qd sit frutex. alij vero qd herba sit
¶ Cum inuenitur in medicinis receptio anthos
vel rosmarini. debent poni flores folia vel liba-
notidis vel dentrolibani. Flores ad solem de-
siccati. per annum seruant in efficacia multa.
Similiter et folia.

Operationes

Contra sincipim et cardiacā passionē datur
dianthos cū vino ossis de corde cerui. Vel de
coctio sit in vino vel aqua rosarii. ipm⁹ vinū
datur patiēti. ¶ **C**ontra frigiditatem aut debilita-
tē cerebri rosmarini decoctio in vino fit. et pa-
tiens discooperto capite fumū recipit. ¶ **C**on-
tra vne humiditatem acetum vel vinū decoctio-
nis eius gargarizat. ¶ **C**ontra stomachi frigi-
ditatem et ad digestionem confortandā dyan-
thos vel vinum decoctionis eius. et masticis
nascit. ¶ **C**ontra stomachi dolorem et in testi-
porū ex ventositate. vinū decoctionis eius. ac-
cimini ponatur. ¶ **E**x sinonomis norandū qd
hoc nomen anthos apud grecos pro quolibet
flore sumitur. sed apud nos proprie rosmarini
vel libanotidis anthos dicitur.

Capitulum. xxxij

Ancusa est herba cuius radix digitos
inficit cōrta. Sanguinei quoq; cor-
loris est. vnde etiam pictorib⁹ ad pur-
puram effigiendam vel efficiendam in vsu est
Ex herbario ancusa duplex est. Quam quam
affabatam vocant. alia que maxime medici-
ne apta est. hec in terra prella. spinosis folijs
sine caule nascitur. et mense februario legitur.
¶ **Dyascorides.** Ancuse duo sūt genera. Una
siquidem habet folia lactuce similia. sed acuta
et aspera et integra et spinosa. Radix est ei gros-
sirudinem habens digiti. coloris sanguinei. in
estate digitos inficit. Nascitur in locis cul-
tis. habens in egypto folia super terram spar-
sa. virtutis redarguetis est. radix medetur cō-
bustionibus.

Operationes.

Dyascorides. Aera et oleo additis vulnera
renum optime curat. Ignem sacrum cum pos-
lenta extinguit. maculas corporis et lepras cū
aceto imposta emundat. ¶ **S**upposita men-
struis imperat. abortum facit. ¶ **E**ius elixatu-
ra recte mulierū stericiis adhibet. Refreticis
aut spleneticis opitulat. et cum vino febrienti-
bus. ¶ **E**ius quoq; folia ventrem stringunt cū
vino bibita. Ipsius herbe decoctio membrum
arcuatum sanat. ¶ **R**adix eius in oleo deco-
cta et cera facit ad combustionē.

Capitulum. xxxij.

[Faint, illegible handwritten text in a later hand, likely a marginal note or a continuation of the text.]

De Herbis

Apium. vñdorus in libro ethimologi-
arum. Apium dicitur eo q̄ apex id est
caput antiquorū eo coro nabat. Hanc
herbam hercules primus capite circumtulit.
¶ Aliicenna Apium aliud montanū aliud sil-
vestre aliud domesticū. et aliud quod oritur in
aqua domestico minus. cuius est sicut domes-
tici virtus. Est et alia species ei⁹ que nominat⁹
sumurion minus domestico. Crus habens cō-
cauū ad albedinem decline. fortius est roma-
nū montanū. Est autem in primo calidum in
secundo sicum. ¶ Pandecta capitulo quin-
quagesimo. ¶ Apū plures sunt spēs. Nam est
apium domesticum vel ortuum. Et est apium
ramnum siue apium risus. Et est apium mor-
roidarum. Et est apium quod dicitur cerefo-
lium. Et est apium campestre. Et est apū hy-
spanū. Et est apium persicū. Et est apū agre-
ste. Et est apium montanū. Et est apium aqua-
ticum. Et est apium rusticū. Et est apium qd̄
dicitur regalia. Apium domesticum omnibus
notum. qd̄ Dyascozides vocat ortuum. quod
calidum est in principio terciū gradus. sicum
in medio eiusdem cuius semen maioris est effi-
cacie. secundario radix. tercio herba. Lū autē
in medicina receptio apū simpliciter inueni-
semen apponendū est. quod a multis selinum

appellatur. licet tota herba sic vocetur.

¶ Palladius. Et apū genere est ypselinon
durius. aut austerius. et oleoselinon molli fo-
lio et caule tenero. quod nascit in lacunis. Et
petroselinon quod maxime in locis asperis.
hec omnia genera possunt habere diligentes in
orti cultura. ¶ Constantinus. Est autem apū
genus quod vulgus cerefolium vocat de quo
scilicet dicitur inferius.

Operationes.

¶ Apium domesticū puocat urinā et menstrua
et resoluit ventositates. et pprie semen eius.

¶ Succus ei⁹ in quo saxofragia decocta fue-
rit straguriosus et dissuriosus subuenit. Vel
saxofragia. grana solis. filipendula et lapis lin-
cis coquatur in succo apū. et in colitura addi-
to zuccaro fiat sirupus. qui manet cum
calida.

¶ Succus apū agrestis vel acetum et oleum
violarum vel rosarum misceantur. et buliāt in
vase vitreo ad ignem. Et cum tali oleo calido
caput patientis inungatur. valet contra lica-
giam et frenesim. prius capite raso

¶ Succus decoctionis apū et tammarisci sple-
nis et epatis opilationem soluit et duritiem sed
proprie splenis.

¶ Aliud. Sumatur decoctio radices apū feni-
culi petrosilini. fiat sirupus contra yctericiam
ex succo apū et scariolarū. et detur cum calida.

¶ Contra hydropisum radix apū et feniculi bu-
liat in succo fumi terre. et in aqua decoctionis
addito zuccaro. fiat sirupus. miro modo. con-
sumit flegma.

¶ Fiant etiam isti lencoflegmaticis et ypsar-
tica laborantibus. Recipe succi apū. lb. i. suc-
ci scariolarū lb. f. masticis. Z. i. facta decoctio-
ne coletur. postmodū addito zuccaro. fiat syru-
pus in fine decoctionis addatur pulueris esu-
le. 3. ij. et pulueris reubarbari. Z. f. mane cum
calida exhibeat contra amphimerinā pcedat
purgatio. deinde coquatur agaricus cum suc-
co apū in pomo coloquintide. vel in malo ter-
re vaciato seu cauato. et decoctio talis detur
quotidie patienti.

¶ Nota q̄ apium nocet pregnatibus: quia vir-
tute sua dissoluit retinacula fetus.

Capitulum. xxxiiij.

Tractatus

Apium silvestre. Salienus octallo simplicium farmacoꝝ capitulo apium silvestre alij selinum velequinum. alij vero alexandrinum nominant. ex eodem genere est. Et hoc cum selino ꝛ petroselino macedonico. ꝛ erit quidam selino fortius. petroselino vero debilius. menstruoꝝ viꝛg duꝛcium est ꝛ urinatum.

Operationes

- A**piu silvestre virtutē habet in semine eius
- B**uicenna. Apium silvestre est vlceratium impediens ꝛ magis calefactis cōueniens.
- A**pium silvestre confert alopitiam habenti ꝛ fissuris frigoris ac verrucis.
- D**apium silvestre in emplastro vlcerat ꝛ confert scabiei ꝛ empetigini. ac vulneribꝫ vsqꝫ ad sigillationem.
- E**st autem malum epilentie exsiccat eam Pisces quoqꝫ si egrotant in piscinis apio silvestri viridi recreantur.
- F**ontra opilationem splenis et epatis valet semen apij silvestris sumptum cum vino.

Capitulum. xxxv.

Apium rusticum est apium quod dicitur regalia. et est herba cuius succus ingreditur in quadam cōfectione ad scabiosa vlcera in antidotario virili.

Operationes

- S**uccus eius radices cū aceto fricatus valet contra scabiem ꝛ vlcerationem.
- S**alienus sexto simplicium farmacoꝝ capitulo de ambrosia siue apium rusticū habere vim stipticantem siue repercutientem.
- D**culis valet illitum cum melle ita vt subinde foueantur.
- O**pilationem epatis soluit.
- E**t est resolutiuū inflationis apertiuū opilationis ꝛ sedatiuū dolorum.

Capitulum. xxxvj.

f. biblancu appos

Apium emorroidaz. **S**aluenus sexto simplicium farma corz capitulo botrachion inquit. **A**pium emorroidarum est cum folijs guttaticis guttis quasi sanguinis melancolicis calide et sicce est rebeementer radix et similiter tota herba.

Operationes.

- A** **A**pium emorroidarum in vino coctum cathas plasmet naribus. emorroidas in flatas. et fle/gmaticas exorat.
- B** **A**uendum tamen est ne eis fluentibus hoc fiat si sine fluxu cum tumore et dolore et extensio ne illarum venarum fuerit dolor mitigatur. et tumorem siccatur. Et ob hoc apium emorroidarum dicitur.
- L** **A**tem scabies et lepras excoiat et vngues leprofos.

Capitulum. xxxviii.

Appios id est camebalanos. Et secundum quosdam dicitur rassanus agrestis. Et dico secundum quosdam. quoniam secundum veritatem rassanus agrestis est ille quidem scribit infra in capitulo Rassanus agrestis. **D**yscorides capitulo appios. Appios hasitas habet duas vel tres viscosas et teneras et rufas. Folia sunt ei rute similia oblonga et viridia et parua. semen paruum cuius radix est affodillo similis: sed obrotunda similis pile lachrymo plena. deforis nigra intus alba. Radices eius duo sunt super terram.

Operationes.

- A** Radices accepte vomitum faciunt. coleram et flegmam excludunt. radices eius de subius id faciunt. Omnis vero causa et accepta omnia similiter facere nouit.
- B** **A**chrymum eius sic colliges Incide radices et in aquam mitte quod supernatauerit cum pena collige sicca et reponere.
- L** **D**yscorides. Si obulorum seminum modo datum potui per ventrem purgationem facit. Herbe autem ipsius superiora vomitum faciunt et inferiora ventrem purgant.

Capitulum. xxxviii.

c ij

Tractatus

Aprostilla. Plin. ca. Apostilla est herba vncos duos siue tres spargit inter ra rubetes. folia habet rute similia. ra dices vt cepe sed ampliores quā quidā raffanū agrestē vel siluestre vocāt. intus habet medullā candidā. extra cortices nigros. nascit in montibus et asperis aliquādo et vmbrosis locis.

Operationes.

- A** Plin. Apostilla purgat inferi et super.
- B** Excitat libidinem in viris et mulieribus.
- A** Et ppter banc causam prohibet nutricibus.

Capitulum. xxxix.

Arthemisia. ysidorus. Artemisia est herba dyane agētibz cōsecrata. vnde et nūcupata. Dyana siquidem grece arthemis dī. Plin. li. xxy. Artemisia q̄ antea arthenis vocabat̄ ab arthemide cognominata. sicut quidā putant. Etia dicit̄ arthemisia qm̄ sic vocabat̄ vxor regis mansolei qui voluit eam sic vocari que antea (vt inquit Plinius) arthemis vocabatur. et sunt qui ab arthemide arthemisiā cognominatā putāt. qm̄ priuatim medicat̄ feminarū malis. Dyascorides. Artemisie tria sūt genera. Vnū est qd̄ vocat̄ arthemisia monodos. id est mater herbarū que est fructicosa et similis absinthio folia maiora et pinguiora habēs: et bastas longas. nascitur in maritinis locis et lapidosis. Florescit autē estatis tempore. floribus albis paruulis graueolentibus amaris. Altera arthemisia rages nominat̄. quetenera est. semen habens minutū et vnam bastam folijs plenam. Nascit̄ in locis mediterraneis et altioribus florē mellinū atq; tenuem et iocundiorē cōparatiōe prioris ferens. beca grecis vocatur rages vel tanacetum. Et nos in lingua latina vocamus eam thanasiam. vel fm̄ quosdam arbanasiā. Et est tertia arthemisia q̄ lepta fillos dicit̄. nascit̄ circa fossas et agros. Flosculū eius si cōtriuēris famisci odorem habet. et ip̄a amara. Das species arthemisie dyana dicit̄ inuenisse et virtutes eaz et medicamina cbiromi centibauro tradidisse. Dec herba ex nomie dyane que arthemis dicit̄. accepit nomē arthemisia que calefacit et siccāt. Galien. vi. sim. far. cap. de arthemisia. Artemisia duplex quidē est herba. ambe tamen calefaciūt mediocriter et siccāt. et possunt in caliditate quidē secūde. in siccatione vero prime intēse vel secūde incipiētes sunt quoq; mediocriter subtilium partium

Operationes

Dyascorides. Artemisia virtutem habet acerrimā. purgatiuam attenuantem calidam leptinticam. Eluctura eius causas mulieris mitigat. menstruis imperat. secundinas excludit. mortuos infantes in vtero deponit. cōstrictiones matricis resoluit. omēs tumores spargit. accepta calculos frangit. vrinam puocat. herba ip̄a tunsa et in vmbilico posita mēstruis imperat. Succus eius mirre mixtus et matrici suppositus omnia similiter facere nouit. Roma eius sicca bibita. 3. iij. stericas causas componit. Si quis iter faciens eum secum portauerit non sentiet itineris laborem. Fu

B
B

E
D
E
F

Capitulum xl.

gat etiam demonia in domo posita. Prohibet etiam maledicamēta et auertit oculos malorum. **¶** Item ipsa tunsa cum axungia et superposita pedum dolorem ex itinere tollit. In puluere redacta. et cum aqua vel mulsā potui data in testinorum dolorem tollit.

¶ Artemisia que tagetes vocatur facit ad vesicē dolorem et stranguiriam succo dato ex vino vncias duas.

¶ Febricitati ex aqua ea ciatis duas potui dat.

¶ Succus tunsa cum arungia et aceto coraz dolori medicatur ligata vsq; in terciū diem.

¶ Ut infanti bilarem facias incende et suffus migabis. et omnes incursiones malorum auertit et bilariozem facit infanti. neruorum dolorem et tumorem trita cum oleo bene subacta mirifice sanat.

¶ Dolore pedum grauitate veratis radice eius da cum melle manducare et ita sanabit ut vix credi posset eam tantam virtutem habere.

¶ Succo eius cum oleo rosarum febres perunctis curatur ea. **¶** Anch herbam si confraueris lazaris odorem habet.

¶ Galienus. Ambe species arthemisie conueniunt lapidibus in renibus existentibus et ad calefactiones et extracciones secundarij.

Aristolochia rotunda. **¶** Psidorns Aristologia dicitur eo q mulieri bus feris optima esse comprobe tur. Nam post partum superse sa. matricē beneficio vaporis ex purgat. Huius genera sunt duo. Una dici tur rotunda. eo q habet radicem rotundam. Al tera vero longam habet. cum ramis et folijs longioribus. Qui neciam dactilinam vocant eo q radice sit roboze digitali et lōga. **¶** Plini⁹ libro vicesimo quinto. Aristologie nomen in ter nobilissimas herbas grauide dedisse viden tur quoniā esset ariste recuses. **¶** Nostrī materre vocant. Et quatuor eius genera seruant. vñū tuberibus radicū rotundis folijs inter mal/ uam et hederam nigrioribus ac mollioribus.

Alterum mascula radice. quatuor digitorum longitudine baculi cassitudine. Tercium ve ro longissime tenuitatis vitis nouelle cui sit p cipua vis omnes colore bugeo caplib⁹ paruis flore purpureo. **¶** Platearius. Aristologia vtraq; calida in primo gradu. et sicca in secūdo Rotunda magis competit medicine. et radice magis q; folia. Radix colligitur in hyeme ante productionem florum. Habet autem virtu tem dissoluendi consumendi et expellendi ven enum. possunt autem per beicennium seruari **¶** Serapion libro aggregatoris capitulo acas nug. id est aristologia. Hinc sunt due species: masculus et femina. Et longa est masculus: et rotunda femina. Rotunda vero duas habet species. Una habet folia similia scissos quasi rotunda odorifera mollia et lenia et habet ramū los oblongos egredientes ab vna radice et flo rem habens album interius ruberū fetidi odo ris et nullius utilitatis. et habet radicem rotundā similem rape. sed longa habet folia longi ora q; rotunda. et virgas subiles longas circi ter palmi mēsuram. Flos eius est coloris puri purei et odoris fetidi: qui est in sua operatione similis flore herbe. que dicitur actu. Et habet radices in longitudine vnius palmi et plus: et in grossitudine digiti: et quod est inter radices est simile ligno bulsi: et odor eius est pinguis.

Et est aristologia longa. Est et alia species rotunde q; virgas subiles habet sup quas sunt multa folia rotunda filia folijs semp viuemino ris. et flos eius est similis flori rure. et radix ei⁹ est longa subilis. super quam est cortex gros sus boni odoris qua apotegarij vtuntur in cō sectionibus vnguentorum et electuariorum.

¶ Auerrois libro colliget. capitulo de aristolo

Tractatus

glia. Ambe species eius calide sunt et sicce in secundo gradu.

Operationes

- A** **A**ristologia rotunda valet contra asma humida due partes pulueris aristologie. et dimidia gentiane cōficiantur cum melle. et tale electuarium datur.
- B** **C**ontra epilepsiam aristologie rotunde eius forbij. castorei sulphuris vini. fiat decoctio in oleo petroleo vel mustellino vel saltem cōmuni. et inungatur spina a collo inferius.
- C** **I**pse etiam puluis confectus in aceto scabiem et saniem curat.
- D** **C**ontra venenum et morsum venenatorum animalium datur puluis eius cum succo menthe vel vino.
- E** **P**uluis eius mortuam carnem corrodit siue sit in vulnere siue i fistula. formetur liciniū fm profunditatem eius et melle inunctū aspersatur puluere aristologie et immittatur.
- F** **A**d expellendū fetum siue viuū siue mortuū coquatur radix in vino et oleo et fiat fomentū.
- G** **D**yascorides. **D**orsibus venenatis aut potioribus venenatis cum vino aristologie ro. 3. i. data medetur. et imposita id etiam prestat.
- H** **S**ecundinas deponit. Abortum facit bibita cū pipere et myrrha pessario adhibita. Similem effectum habet longa sicut rotunda.
- I** **S**ed rotunda plus asmaticis confert et subglutionibus et frigoribus et pleureticis cum aqua bibita singulariter medetur.
- K** **I**nfixa corpori euocat vulneribus sordiciem et putredinem tollit. alta vulnera replet.
- L** **D**ellis et yris ilirice mixta gingiuas et dentes a putredine purgat.
- M** **D**yascorides. **V**irtus est omnibus speciesbus eius calida et feruens. faciunt denique ad putredines. et purgamenta ossium despuenda. Et ad frigidas febres. et solitā in feminis purgationem prouocat. potui data .3. i. vel catbas plasmatibus imposita.
- N** **A**d vsum tamē medicine aptior est ro. gustu amara. hec enim in emplastris mīssa caua vulnera replet.
- O** **F**acit et ad viperatum morsum. Et ad alia venena extrinsecus posita et dolorem de ventositate pingui et indigesta curat et adiuvat.
- P** **E**tiam asmaticos cum aqua bibita. Ad reuma et spasmoda super omne medicamen vtilis est.
- Q** **F**rigore extis in oleo vel arungia porcina cocta calefacit.

Cancerinomata que in naribus nascuntur cum cipro et dragonia semina cum melle trita. et in naribus semel et iterum vel tertio imposita perfecte sanat.

In febribus a cerrimis aristologiam siccam suffumiga fugatq; demonia. Et bilariozem facit infantem suffumigata.

Radix eius purgat fistulam et ad sanitatem perducit. Et podagricis cum aqua datur.

Salienus. **A**ristologia dolores qui propter opilationem vel aliquā grossiciem spiritus indigesti rotunda sanat magis q; longa. Et stultos educit. et putrefactionem sanat.

Et sordida mundificat vlcera. et dentes et gingiuas clarificat. Adiuvat autem asmaticos et singultiantes. Et epilepticos et podagricos cum aqua bibita.

Sed et rupturis et conuassationibus super aliquod aliud pharmacum idonea est.

Capitulum. xli.

De Herbis

Opheleia

Aristologia longa. **D**yscorides capitulo de aristologia. Aristologia dicitur a grecis fetalogos et apiston. **L**usitania sunt genera. Longa rotunda et clematidis. Longa masculis est. que et dactylis dicitur. folia habens oblonga et virgellas tenues longitudine duorum palmorum. florem purpureum profert. Radix est illi robore digitali et odoris boni. Rotunda de qua supra dictum est appellatur femina. folia habens edere similia. odorata cum visciditudine obrotunda et mollia et lenia tactu. multas virgas habens ex vna radice oblongas: florem album et rotundum habet. in medio florem croceum sed est inutilis. Radix est illi rotunda et odore non iocunda: gusta tamen bromosa. de illa in precedenti capitulo dicta. Illa que dicitur clematidis virgas habet tenues et longas. folia rotunda et florem similem rute. Radicem oblongam et ternuam. corium habentem grossum et odoratum. quam pigmentarii ad confectionem oleorum miscet. et reliquis medicaminibus sicut rotundam. **S**alernus sexto simplicium pharmacarum capitulo de aristologia inquit. Aristologia longa est subtilium partium quam rotunda. non tamen ipsa inutilis est. immo est absterfiva et calefacit virtutis. et minus quidem quam rotunda abstergit et euaporat. calefacit autem non minus sed forte magis. Unde in quibus opus est medicoriter abstergere longa est melior. sicut in vlcum incarnationibus. In quibus vero volumus grossum humorem fortius subtiliare rotunda est opus.

Operationes.

- A** **Q**uicenna. Aristologia duplex est. Quedam est longa. quedam rotunda. Operationes rotunde in precedenti capitulo dictu. Sed longa in nascentijs et vlcibus dignior est. quia calidior et magis absterfiva.
- B** **Q**uandificat quoque pectus et pulmonem et confert dolori lateris cum aqua bibita.
- C** **Q**uandificat etiam vlcera sordida. et excoriationi generat carnem proprie longa.
- D** **P**robibet fraudes vlcum putridorum. Confert etiam puncture scorpionis et ad multa proficit.
- E** **P**latearius. Aristologia utraque calida in primo gradu et sicca in secundo. Rotunda magis competit medicine. et radix magis quam folia. De qua in precedenti capitulo dictum est.

Capitulum. xliij.

Arbor glandis. **S**era. li. aggreg. ca. huius
 sos auc. galie. Sapor omnium partium
 arboris est stipticus et marie corticis medij
 inter exteriorē corticē et lignū. Et similiter pellicula
 la que est inter fructū et corticē suū et noia. **S**est.
 et abulos. Et fructus quidem infrigidat in frigida
 tione pauca. et possibile quod fit in huius sicut medicis
 ne repide primi gradus et desiccet. **D**yscor. ca.
 de arborē glandis. Arbor glandis est totaliter
 stiptica. et id in qua est maior stipticitas est pellis
 cula que est inter corticē exteriorē et lignū. et similiter
 pellicula que est inter fructū et corticē. **P**li. li. xij.
 Arbor glandis siue quercus in alto mari nascitur
 quercus et abies cubitali altitudine: et
 ramis eorum adheret conche. Quercu etiam tingi
 lanas tradunt. **G**losa sup ysaia. Quercu aris
 ditate percussa defluunt folia. Unde prophetas **I**us
 deis. Eritis inquit velut quercus defluentibus
 folijs. Et iterum. **B**asan habet glandiferas
 quercus que non hominum sed porcorum est
 cibus. Unde iuxta prophetam. **D**ies domini
 veniet sup quercu basan. **P**alladius. Arbor
 glandis siue quercus dicitur quasi quernus. putredine
 enim difficile cedit in sicco seruata. **Y**si. Quercus
 siue arbor glandis est arbor multum annosa.
 Sic legit de quercu mabre. sub qua habitauit
 c. iij

Tractatus

abraham que fertur vsq; ad constantini regis
imperium per multa secula perdurasse.

Operationes.

- A** **¶** **D**yscorides. **A**nis quercus cum oleo mis-
ctus et inunctus mouet sudores. **D**oc et ceteri
prestare cineres. sed magis quercinus. **A**xi-
nia quoq; ex cineri quercus ad vsus medici-
ne efficacissima est hominib; et pecoribus que
tensione pulmonis verant. et quibus aliqua
venenata res obsistit. **B**ibita nanq; statim sa-
lute affert.
- B** **¶** **A**nis etiam est vulneribus humectis. et in-
fistulis.
- A** **¶** **E**t vulnera difficilia ad sanandū et callosa
longis temporibus sordida.
- D** **¶** **Q**uotidie itaq; lauanda sunt. et sic apto me-
dicamine sananda. quia virtus lixiuie non sa-
nat sed ad sanitatem disponit vulnera.
- A** **¶** **S**era. ati. gal. **A**urat nimium fluxū sangui-
nis menstruorū et spurū sanguinis. **E**t con-
uenit vlceribus intestinorū et fluxui ventris.
- F** **¶** **E**t idem. **E**t ego quidem conglutinaui vul-
nus in quodam quod factum fuit cum ense.
- B** **¶** **C**um folio glandis postquā triui in petra et
posui super vulnus in circuitu eius.
- D** **¶** **E**t vniuersaliter fructus eius est filis huius
virtutis.
- J** **¶** **E**t aliquando administrat in apostematib;
calidis in principio eorum et in augmento.

Capitulum. xliij.

Arbor vel lignum vite paradisi.

Operationes.

- A** **¶** **D**ane naturaliter habet virtutem. vt qui ex
eius fructu comederet perpetua soliditate fir-
maretur et beata immortalitate vestiretur. nul-
la infirmitate vel anxietate vel senij lassitudine
vel imbecillitate fatigaretur.
- B** **¶** **A**ugustinus super genesim. **A**rbor quidem
vel lignum scientie boni vel mali erat corpora-
le sicut arbores alie in paradiso terre sunt nec
cibo erat noxiū. **S**ed dictum est lignū scien-
tie: cognoscendi bonum et malum: quia post
prohibitionē erat in illo futura transgressio qua
homo experiendo disceret quid inter obediens-
tie bonum et inobedientie malum interesset.
- A** **¶** **D**ieronimus super leuiticum. xxvij. facies
(inquit dñs) altare de lignis seibim. et c. **E**cce
altaris ligna que de lignis paradisi sunt igne
vicino non cremantur sed puriora reddunt.
- F** **¶** **N**ec mirum cum etiam amibon genus ligni.
quanto plus arefcit tanto mundius inueniat.
- D** **¶** **G**losa super tercium regum decimo. **A**ma-
ligna imputribilia sunt et spinosa in similitudi-
ne albe spine. rotunda quoq; sunt et candida.
Ex eis facta sunt fultra. scilicet ad fortitudinē
repli sustentacula et omnium musicarū instrumēta

De Verbis

Capitulum. xliij.

Abies dicta eo qd p ceteris arboribus longe abeat. et in excelsum promineat. Duius natura est expers terreni bus / moris ac perinde abilis habetur et levis. Est autem sine modo. Et de hac fiunt naues. hac propter candorem gallicam vocant quidam.

Operationes

- A** Malladius libro duodecimo. Abies quam vocant gallicam utilis est materia. que nisi pluatur. est levis rigida et in operibus siccis perbenne durabilis.
- B** Glosa super ezechielem. xviij. Ex abietibus tabulata ceduntur. quibus naus texitur propter leuitatem. iuncturasq; tabularum molli bus inuicem sese tenentium atq; mordentium.
- E** Ex libro de naturis rerum. Abies arbor est levis. et absq; nodositate que difficilime cedit putredini vermibus autem nunq;.
- D** Plinius libro duodecimo. Abietis umbra sicut in gladium quacumq; attigerit est venenū.
- E** Abieti et pinosi quis detraxerit corticem sole thaurū vel geminas transeunte. cum geminat statim moriuntur.

Capitulum. xlv.

Armoniacū. Serapion libro aggregatois. capl. vasac. auctoritate dyas / scoridis Armoniacum est gummi plā / tesiluestris similis plāte galbani in figura sua. Et nascitur in terra dicta a regemonis. et est in partibus codi. Decerberba grece dicif alios cuius radix vulnerat. et egredit lachrymus qui colligitur et seruiatur. sed aliquando de ipso cadit super terram. quare admiscetur cum eo terra et lapilli et alij sordes. sed melius ex eo est habens odorem bonum in quo non sunt lapides nec ligna. et tendens ad albedinem. cuius fructus sunt similes fructus olivani. et est puri sine sorde. et eius odor vergit ad odorem castorei. et sa por eius est amarus. et habet in se pinguedinem et splendorem cum soliditate et illud quod est huiusmodi dicif caruissima sed illud quod continet terram et lapillos nomina tchisronia. Et defertur de terra que dicitur monacon et est succus plante similis plante galbani

Operationes.

- A** Paulus capitulo de armoniaco valet cōtra tussim antiquam et humidam et asma ex grossa et viscoso flegmate in gutture.
- B** Pillule armoniaci accipiuntur in ouo sordili: vel distemperentur in melle et dentur. vel fiunt pillule ex eo et melle. dentur tamen prius pectore mollificato cum dyaltea et alijs.
- E** Contra scrofulas in principio accipe armoniacam. sal gemma. nitrum succum marubij ceram et resolu armoniacum cum aceto et dismitte p noctē et postea resolu cum cera et alijs rebus et inunge.
- D** Contra lumbricos detur armoniacum cum succo absinthij et resolu ipsum in aceto. et fiat emplastrum in vmbilico.
- E** Ut dentes cadant accipe armoniacū. et succum iusquiami et inunge dentes et cadant.
- F** Auerois quinto colliget. ca. de armoniaco calida est in tercio. sicca in primo.

Capitulum. xlvj.

Tractatus

Asa fetida

Asa fetida. Sciendum quod asa est gummi quoddam quod vocatur asa. et huius quedam est odorifera. quedam fetida. Et dicitur odorifera quia paruum habet fetorem vel paruum odorem. Et dicitur fetida quia per excellentiam habet vireorem. Et est gummi herbe annuidē. et est habens vehementem igneitatē. sed asa odorifera fit ex succo ipsius herbe habens aliqualem odorem herbe predictae. Serapion libro aggregato. capitulo annuiden id est planta cuius gummi est alibi id est asa fetida. radix eius dicitur maroch. planta eius habet stipitem qui dicitur mastates et est similis ferule. et folia eius sunt similia folijs apij et semen eius latum. Salernus octavo simplicium pharmacorum. capitulo de silfior substantia eius est aerea. et virtus gummi eius quod est asa. et virtus ramorum et radicum et floris eius est que calefacit calefactione fortis et est ea. et sic. in tercio gradu et illud quod est de ipso maioris saporis est gummi. et ipsa planta est calidior et subtilior aliarum plantarum omnium. Et propter hoc est magis resolutive. et ita lac aliarum arborum omnium. et est in fine caliditatis. et est substantie venenose. nisi quia est plus in ea substantia ignea aerea. Et idem secundum aliam translationem silfij. calidissimus quidem oposs quinymo folia et stipites et radix cale

facit generose sunt autem ventosioris substantie omnia. et secundum hoc difficile digestibilia. extorsum tamen corpori appositum operatio est. et maxime omnium oposs attracive sufficiens ter existens virtutis et consumere carnem. et destruere habet propter predictam eius complexionem. Avicenna libro secundo capitulo de asa. Asa est duarum specierum quarum una est fetida et altera odorifera. non fortem habens odorem. sed calidior earum est fetida. et est herba vehementis igneitatis. in se tota et plurimum quidem huius speciei est cirmese et est gumma almaroch. Et ea. in primo. sic. in secundo.

Operationes.

Dyascorides capitulum silfium. id est asa fetida. Virtus eius radice est termantica. stomachum inflat. ructuationem provocat. indigestibilia est. et vesice contraria accepta.

Aeronis mixta et imposita pustulas et scrofas spargit.

Oleo addito limores corporis limpidat.

Oleo ciprino vel yriuo addita sciaticis frigidum humorē siccant. in aceto cocta et cathaplasmatibus imposita aniculas compent.

Bibita venenis occurrunt. est stomachica est.

Et idem Alasar. Vino additum alopitias emendat. melius id agens si piper et acetum acceperit. suffusiones oculorum in initio detergit. melle caligines oculorum limpidat.

Avicenna. Asa disrumpit ventositates. effugit eas propter resolutionem suam et est cum hoc inflat et incidit et resoluit sanguinem congestum in ventre. confert alopitie illimita cum aceto et pipere.

Et quando administrat in cibariis facit bonum colorem. Et abscindit verrucas que sunt ut clavi.

Et cum inciduntur apostemata fraudulenta mortificata membra. si ponatur asa super ea confert.

Et est bona in cura duobus apparentium et occultorum. confert emperigini quando bibitur cum aqua granatorum. Confert contritioni lacertorum.

Et confert dolori nervorum sicut tetano et paralisi si accipiat ex ea aureus et misceat secundum quod dicitur. cum cera et degluciat aut si bibatur cum vino pipere et menta.

Serapion aucto. dyasco. Radix huius arboris est desiccata difficilis digestionis. et est nociva vesice. quando miscetur cum ceroto resoluit scrofulas et exituras.

Et quando fit ex ea emplastrum cum oleo auferit liuorem qui fit sub oculo. et quando coquit in

De Herbis

D aceto et cortice granati. et fit inde emplastrum curat emorroides ani. ¶ Et quando bibitur cum tiriaca. est medicamen mortiferozum. et venenosorum. Et ipsa preparatur et comeditur scilicet cum seminibus et sale et est bona stomacho. Et homines sciunt stipitem et radicem. et egreditur inde lachrymus qui colligitur et siccat. Et est illud quod dicitur asa. ¶ Et melior ex asa est illa que vergit ad rubedinem. et est clara similis myrrae habens bonum odorem non similem odori porri. nec odorem horribilem subito et quando teritur et infunditur cito resoluitur. Et quando tenetur in ore provocat salivam cito. fortius autem quod in tota hac planta est. est gummi et post illud est folium. et post illud est stipes. gummi autem est acutum inflatum quod quando miscetur cum aceto vino et pipere. et ponitur super alopitiam: curateam. ¶ Alia autem quedam Serapion sunt hic posita secundum mentem dyasgalie. et auicene. quare pro nunc transeo.

Capitulum. elui.

A sarum. ysidorus Asarum nascitur in umbratis montibus. herba floribus

casie similibus. Inestque flos iuxta radicem purpureus in quo semen continetur vuarum simile. radicibus pluribus actenuissimis. et bene redolentibus. et est virtute similis nardo.

¶ Dyascorides. Asarus est quam multi nardum agrestem appellant. habet folia edere similia tenuia et rotunda. florem inter folia iuxta radicem purpurei coloris in similitudine. Iusquiami semen vero simile vis. habet et radices plurimas tenues atque nodosas et geniculosas similes agresti id est graminis. odore suaves ac linguam remordentes cum seriore sufficienti

¶ Auicenna. Asarum est herba habens semina plurima. cuius radicem nodus est tortus et assimulatur piperi boni odoris linguam mordicantis. habet florem inter folia apud radicem suam. cuius calor est purpureus similis flori iusquiami. Radix eius est magis iuuantis quam aliquid quod in eo fit. Et eius virtus est virtus aconi vel eo fortior. Et eo melius est quod subtilis odoris est. Nam calidum est et siccum in tercio gradu. Et dicitur quod siccitas eius est maior caliditate ipsius. ¶ Plinius libro. xxvij. Asarum est herba habens folia edere similia. ramos longos. radices numerosas. tenues. odoratis. flos eius aureus. grane semine serrulatum. nascitur in montibus.

Operationes.

¶ Contra serpentem icrus valet non solum modo. sed etiam linitum. ¶ Plinius libro. xxi. Asarum esse salutare iecoris traditur vicinis. Artugia sumptum in emina mulsi mirti alium purgat ellebori modo ydropicis quoque potest ac precordiis vulsis et morbo regio. in musco si addas facit vinum vrinis eiciendis. Cum folia mittit in umbra effodit atque siccat. ¶ Auicenna. Asarum aperit et sedat omnes dolores extrinsecus proprieque infusio eius. et subtiliat et resoluit. membraque frigida calefacit. ¶ Conferretiam sciaticae ac dolori aurium antiquo et proprie ipsius infusis. ¶ Conferret iterum grossitudini corneae et opilationi epatis. Eiusque duricie splenes vesicam et renes. Provocat eiusque potio sicut elleborus albus in purgatione ventris cum aqua mellis soluit. ¶ Johannes mesue Velius est quod ei miscetur ad solutionem faciendam est aqua casei cum spica et aqua mellis. Et quidam infundunt aliquid ex eo in musco. et conservatur in vase per tres menses. Et est illud vinum medicina ad ydropisum et splenem. ¶ Substinet autem asarum de decoctione et contritione rem mediocre et elaboratio in contritione ei facit ipsum magis provocativum quam solutivum

A
B

C

D

E

F

G

Tractatus

2

¶ Et est ex rebus facientibus vomitū. Et educit per ventrem. Et est puocatiuū vrine. ⁊ educit coleram ⁊ flegma. Et est ex rebus bonis. In quibus est species inuamētoꝝ ad opilatio- nem epatis ⁊ splenis ⁊ duriciem eorum ⁊ morbos opilationū. sicut est ydropisis ⁊ ycteritia ⁊ duricies splenis. ⁊ pprie vinū infusionis eius quod diximus. ¶ Et confert inuamentū ma- gnū febribus opilationū. ⁊ febribus antiquis ⁊ inungitur dorsum et spina ex oleo ipsius cum laudano ⁊ facit sudare. ¶ Et confert opilatio- ni febrium ⁊ pronocat vrinam. Et in spermate augmētum facit. Dosis eius infusi potio est ab aureis. ij. vsq; ad. 3. iiij. ⁊ pulueris eius. 3. i. vsq; ad aureos. ij.

3

R

Capitulum. xlviii.

¶ **S**tragulos vel astragalos herba est que folia habet longa cum incisuris multis. obliqua circa radicem caules tres aut quatuor florem iacincti. radices vil- losas implicatas rubeas preduras habet. Ha- scitur in petrosis ⁊ asperis locis. ¶ Salienus vi. simpli. farma. cap. Astragulus siue ficu- terre siue glandula fruticulosus est habēs ra- dices stipricas. quapropter ex desiccātibus est

Operationes.

¶ Salienus. Non debilitat cicatrizat vtiliter vetera. ¶ Et ventrē fluentē stringit si quis radicem eius coquens in vino bibat. nascit autem plurima hec herba in neuete arabie.

2
3

Capitulum. xlix.

¶ **S**pergula id est herba minuta habet folia stipitem nodosum. ⁊ in quolibet nodo folia in gyro posita quinque vel sex vel septem ordinata ad modum stelle sicut herba que dicitur rubea vel sicut alguafce. ⁊ ab eisdem nodis procedunt alij ramī simili modo facti cum nodis et folijs vt supra in figura cū floribus paruis albis sicut flores oliuarum. Est enim calide ⁊ sicce cōpleccionis.

Operationes.

¶ Omne duriciem ⁊ apostemata durare solu- uens est. ¶ Quando fit emplastrū cum ea bu- mida cōfert apostematibus ⁊ resoluit exteriora apostemata.

2
3

De Herbis

Silyb. meloe

Capitulum. i.

Atriplex. Serapio li. aggreg. capitulo araf. Auctori. Dyascozides. Araf. id est atriplex. Plus est de genere duplis ei ortum et agreste frigidum est: domestica multo frigidior est agresti. Salien. vi. simplicium far macorum capitulo andrafasis. Andrafasis siue atriplex siue crisolocana frigide et humide virtus est. humida quod in secundo gradu. a medijs frigida in primo: quam quod tepidam dicebant esse qualitatem qualis et ros nris damus: nisi quod non est particeps stipicitatis. sed est aquosa et minime terrestris: sic malua. sed secundum ventrem facile transit sic illa propter viscositatem. omnino autem modicum quod diaforeticum est ei. Sunt etiam et orulane tam malua quam andrafasis multo bus midiores et frigidiores agrestibus.

Operationes.

Dyascozides. Andrafasis. id est atriplex cathaplasmatibus adbibita cruda et cocta papulis imposita medetur. Semen eorum cum melle bibitur et uenter curat. Quis virtus est leptintica cum polenta cathaplasmatibus adbibita et imposita dolorem capitis tollit. Tumoribus oculorum necesse adhibetur. et fatigationem stomachi imposita tollit. Semen eius nefreticis medetur. Et

folia eius contusa et imposita ignem sacrum compefcunt. Folia eius comesta dolores vesice amittunt. Similiter et reuma stomachi et ventris prohibet. comestum febres acutas extinguit. Et lumbricos rotundos educit. Sanguinez reuicentibus pdest. Dissintericus comestum auxiliatur. Cataplasmatibus oculorum vtiliter adhibetur. Reumatismum intestinorum si adhibetur compefcit. Dolores matricis suppositum mingat. Serapion auctoritate Rasis. Semen eius facit vomere fortiter. Et vidi hominem qui bibit ex eo. 3. ij. et asselaui usque ad debilitatem magnam. Salienus. Atriplex domestica multo frigidior est agresti. quapropter et flegmonibus etiam frigidis incipientibus quidem et crescentibus ac mollibus adhuc et quasi fermentibus orulana. eis vero que in statu et declinatione et indurescentibus et frigescentibus agrestis sunt conuenientiores. Fructus autem eius abster siue virtutis est. Unde et ad uentericos ex opilatione epatis vtilis existit. Almanfor tractatus tertio capitulo de atriplice. Atriplices frigide sunt et humide. que ventrem mollescentes bene nutriunt. Uentericis quoque et calidum habentibus epas beneficium prestant.

Capitulum. ii.

Tractatus

Auellana Inda simulat: siue ē simillima
nuci muscate: nisi q̄ pars vna est aliq̄
liter acutior. ⁊ alia ē plana: ita q̄ possit
stare recta sic calcul⁹ q̄ in ludo d̄r pedes. i ceter⁹
int⁹ ⁊ extra nuci muscare filis est. sine odore et
sine sapore nascit̄. inclusa in q̄dā lanugine fili
folliculo serici. mltiōrēs defert̄ inter alias spe
cies: maxie cū cina momo a casu. ⁊ ego vidi ipaz
in suo folliculo est stipticiū valde. et equiparat̄
sandalis i frigiditate. ¶ Sera. li. aggre. ca. fau
fel. i. auellana inda. Est em̄ arbor faufel sic ar
bor netegel. ⁊ emittit canulas i q̄b⁹ nascit̄ fau
fel sic dactili. Et ista herba nō ē i terris arabū
Et ideoz auc. ysaac benarā faufel est auellana
indica. ⁊ ē fruct⁹ filis nuci muscate in q̄litate et
colore suo. ⁊ sunt in ea ruge. ⁊ in sapore eius est
parū caliditatis cū pauca amaritudine. ⁊ defert̄
ex lini. ⁊ est frigida ⁊ fortiter stiptica.

Operationes

- A** Sera. Fortificat mēbra. ⁊ p̄r⁹ eius est sicut
stus sandali rubei. ⁊ p̄fert apostematib⁹ calis
dis. q̄ qñ nō inuenit̄ ponit̄ p̄ eo ex sandalo ru
beo. ⁊ medietas pōderis excoziādo recenti.
B Est em̄ fortiter stipticiū: ⁊ fortificat mēbra.
L At ē bonū dolorib⁹ dē iū: p̄firmat dētes p̄mo
ros: ⁊ gingiuas sua stipticitate. et rep̄mit calis
ditatē oculi qñ sit ex co cobol aut emplastrū.

Capitulum. lii.

Avena. Plinius capitulo de auena. si
ue vt greci egilops. Herba est que cre
scit in segetibus cum folijs tritico si
milibus simplicibus quidem sed bifurcis cū
tenui calamo. habenti in summitate tribus tego
minibus a mbitum: ex quibus ariste similes
capillis extant. ¶ Serapion libro aggregato
ris. capitulo Rusir. auctoritate Dyascozidis.
Rusir siue ca usir vel dolara. id est auena. Est
herba cuius folia sunt similia folijs frumenti.
nisi quia sunt molliora. ⁊ in summitate calami
eius est semen duabus vel tribus tuniciis ves
ticum. ex quibus exeunt ariste similes capil
lis in subtilitate.

Operationes.

- A** Galienus sexto simplicium pharmacorum ca
pitulo de egilops. Sapor eius est acutus pa
rum et acris. Et virtus eius est dyasoretica.
sic q̄ resoluit apostemata dura.
B Et confert fistulis que fiunt iuxta oculum:
que egilope vocantur.
L Et quando sit cum ea emplastrum cum fas
rina curat scabiē ⁊ resoluit apostemata dura.
D Est autem vtiq̄q̄ stipticitatem habens vti
diarrhis que fm ventrem conferat.
E Et idem libro primo de cibis. caplo de auena
Avena est cibus subiugalium nō hominum.
nisi forte alicubi famelcentes extreme cogan
tur ex hoc semine panes facere. Extra famem
autem per aquam elixum: comeditur cum vis
no dulci. aut melle consimiliter cyse. Aliditas
te autem sufficiente participat consimiliter il
li. q̄uis non similiter illi durum existens. pro
pter quod alimentum minus exhibet corpori.
Et aliter autem indelectabilis est. quia ex ipso
fit panis: non tamen retenti⁹ ventris. aut
prouocati⁹ vti prius. sed in medium secun
dum hoc ordinatus est.
E Serapion. Doliit durities. Et ideo ad egi
lopas farina eius catbaplasmatibus cōmix
ta congrue facit.
F Item eius succus seruatus admixtus farij
ne sextarij in pa nisculos redigitur. et iterum
resoluitur aqua in succi qualitatem quoniam
vsus eius est necessarius. vires autem habet
leniter et efficaciter relaxantes. Et ad omnes
tumores facientes.

Capitulum. liij.

De Herbis

Urtica muris. Auicenna. Urtica la muris est herba p[er]tineti herbe q[ue] viciu[m] abstergit similis. Et h[oc] nomen absolu[m] tu[m] est duabus herbis. quar[um] vna est qua[m] nominat Salien[us] habens malue odore[m] et no[n] habens duricia[m]. Altera qua[m] nominavit Dioscorides est mansuetior similis volubili: nisi q[uod] habet folia minora co[m]parata ad ip[s]am. Et est herba exp[an]sa sup[er] facie[m] terre. paruas stipites habens. domestica bona sine odore. nec habens sapore[m] forte. flores azulinos habens. Vnde semen assimilatur semini coriandri. Et y[r]u[d]ines ex ip[s]o edunt. Est aut[em] calida et p[ro]prie cuius origo no[n] est aque p[ro]p[ri]ua. Iuuamentu[m] eius est (vt ait Dioscorides) iuuamentum absinthij. et est res q[ue] no[n] est m[on]strata simul in duabus plantis. Que nota e[st] ex eis (teste Salieno) frigida est et humida in gradu p[ri]mo. Altera vero est ex summa med[ic]i[n]arum calidarum. In p[ri]ma vero est stipicitas. Altera est desiccatiua rubificatiua.

Operationes.

Salieuus. Spinas et furculos extrahit: et plagas adberere facit. Confert epileptie bibis ta. Tozure quoq[ue] ster[il]itacione facta ex ea. et eius sternutatio cerebrum mundificat.

Succus eius curat oculo[rum] caligines. Confert hydropicis et calculosis et epaticis.

Et herba ipsa contusa et super vulnus imposita attrahit infixa corpori.

Salien[us]. Succus istius herbe flegma purgat propter eandem causam.

Et vniuersaliter loquendo siccatiua[m] habet virtutem. quapropter etiam vulnera solidat. et putrescentibus confert.

L
D
E

Capitulum. liij.

Zedar vel azedarach. est arbor habens fructu[m] simile[m] nabach. et nominant eu[m] Iudei mirabolanu[m]. Et est arbor magna. fructus eius calida in secundo: et sicca in fine p[ri]mi. Fructus eius s[ecundu]m plurimu[m] est mas lus stomacho. et fortasse interficit.

Operationes.

Flos eius aperit opilationem cerebri.

Radix eius cum vino interficit pediculos. et auget capillos.

A
B

Capitulum. li.

o ij

Tractatus

sup podagra cōuenit. ¶ Et qñ coqñit cū melle
et linīt cū eo liuor q̄ sit sub oculo auferit eum.
¶ Et qñ infundīt spōgia in aceto q̄ pus fuerit
infusa in oleo rosarū et apponīt fronti conuenit
sode ex calore solis. ¶ Et fumus a^o puenit gra
uitati audit^o et tinnitū aurīū. ¶ Et qñ distil
lat in anrē occidit vermes que sunt in ea. ¶ Et
qñ bibīt calidū pfert accipiētib^o medicina^o ve
nenosas. ¶ Et qñ bibīt cū sale obtiat nocumē
to torici. ¶ Et qñ bibīt eradicat sanguisugas
q̄ adheferint gutturi. Et puenit tussī antique.
Et qñ bibīt calide conuenit asmati. ¶ Et qñ sit
gargarism^o cū eo abscondit cursus humorū
uentū ad guttur. ¶ Et puenit squinantie
et casui vulue. et collutio oris cū eo ca. cōuenit
dolori dentium. ¶ Paulus caplō de aceto. Fri
catio ei^o cū sale circa volas manūū et pedum
valet ptra frenesim et litargiam.

A Leni. Serapion lib. aggreg. ca. thal.
atic. Galieni. Substātia aceti est sub
tilis cōposita ex caliditate et frigidita
te. nisi q^o frigiditas ē amplior i eo q̄ caliditas.
Et desiccat i tertio gdu ppe sine qñ fuerit an
tiquū. et est nocuū nervis. ¶ Gal. viij. sim. far.
ca. oxos. fm trāslationē grecā. Oxos. i. acetū
mixte substātie existeret: scz calide et frigide. Am
babo subtilib^o pribo superat pō caliditatē fri
giditas. siccatuū pō sufficiēter est h^o farmacū.
vī sit tertij grad^o iam cōpleti qñ est forte.

Operationes.

A Dyas. Acetū infrigidat et stipticat. et ē bonū
stomacho. et pūocat appetitū. et abscondit san
guinē a quo cūq^o mēbro fluat. si bibat aut fiat
sessio in eo. ¶ Et coq̄t cū cibis. et puenit cursib^o
supfluitatū ad ventrem. ¶ Et qñ infunditur in
eo lana nō lota aut spongia curat apostemata
in pncipio iporū. ¶ Et restringit matricē egres
sam aut anū exeuntem. Et stringit gingiuam
sanguinolentā. ¶ Et pfert vlcerib^o fraudulen
tis et berispile. et formice. et scabiei vlcerose et
impetigini. et emorroidib^o. et pa naricon. Et abs
luunt cum eo vlcera fraudulenta. ¶ Et quādo
misceat cū pauco fursuris et preponit tepidū m

Capitulum. lvi.

A Qua. ypocras i libro de aere et aqua.
Aqua que in altis locis siue bulient
erurgit montib^o aquarū optima et sa
luberrima saporata. talis vero multa vini per
mixtiōe indigēs: est hyeme calida: estate vero

De Herbis

frigida. Similiter q̄ q̄ p̄fundiusculo expurgūt fonte. q̄z etiā melior ea q̄ ab ortu solis z marie estino tpe decurrūt alba p̄spicu a. atq; p̄culdus bio est odorifera. q̄ vero lenta est z grauis p̄trefactiua. **P**oportet autem te esse attentū circa virtutes aquarū. vtpote q̄ diuersē in sapore et p̄dēre sunt: de bacem̄ que turbidi q̄ biberin: eoz ventres calidi ac tumidi fiunt.

Operationes.

A **H**ypocras. **C**orpa macra cubiti spatule tenuis similiter facies q̄ maxie tñ ad splēz p̄fluer re cogit. vñ malus sanguis p̄creat illā nō bibētes multa supabundāt comestione. **A**urics illis p̄seuerat atq; crescit. z sūz similiter. supioz ra vētrium z media inflant. quapropter catarrhis fortius illis vtendūz est. q̄ hac egritudine bieme z estate p̄tinēt accidit illis aq̄ citrina et intereūt. **E**state p̄o dissineriali enteria lōga z q̄terna laborant. q̄ morbi naturā p̄uertunt et mutant. z in aquā cadūt citrinā. z p̄eunt iūne/ nesilloz p̄lmonis dolore. alijs q̄z passionibz eoz mētes p̄urbantibz affligūt. senes acuta febre z ardētēz ventriū p̄stictiōe accidētēz verpāt. **M**ulieribz apostematade genere albi flegma tis innascūt. neq; p̄cipiūt vel parariūt nisi cū magna difficultate atq; molestia. corpa eozum magna z grossa. q̄to pl⁹ in lōgitudine p̄tendūt tāto gracilioza fiūt. mēstrua p̄o iuxta q̄o opoztet fluūt. pueri hermauiri causione cruriumq; vulneribz infestant. **S**ed q̄huiusmodi nature sūz his vitā impossibile est extendi. s̄ in tempestiua senectā p̄ripiunt. **E**st mulieres p̄o grauis de vident. cū p̄o tpa part⁹ adueniūt. vteri ser⁹ inanes tumore relaxant cūiūmodi passiōe de tenta matris q̄cūq; aque citrine coadunatiōe intumuerit laborat. ad hanc itaq; quā p̄diximus aquā pertinēs est z ea que a calida terra surgit aut frigido metallo vel ere siue argento vel auro siue sulphure aut alumine. **A**que p̄uiales lenes z soporate ac lucidissime sunt. **N**am sol q̄o subtil⁹ atq; leuius in attrahendo assumit. **A**que p̄uiales citoputrent. malūq; exalāt odorē. quare em̄ ex multis p̄gregate sūt aq̄s. **I**deo len⁹ alijs putrescere solent ac mutari. **A**qua nivalis vel glacialis oīs mala est postq̄z semel fuerit p̄gelata nūq̄ i p̄stinā p̄uert naturā. q̄cqd ē sapozitū z leue z clarū fuerit aut purū id totū gelu adueniētē rēcessit. q̄o p̄o turbidū remāsit. **A**t sic poteris p̄bare. si enim aquā i vase ad mēsurā positā sub gelu p̄gelari dimiseris cūq; p̄gelata fuerit i sole vel i q̄libz calido liq̄factā remoueas eadē mēsurā multominus inuenies esse. s̄līr autē de gelu z nīue. oīs aq̄ de nīue z s̄lībz peior est oīm aq̄. **A**qua frigi-

da debet dari digesta materia. **A**uicēn. iij. cañ. ca. de cura fe. in generali. **A**qua frigida iuuat in digerendo. **A**uicēn. eodē li. **A**qua calida citi⁹ p̄gelat q̄z frigida. **A**uicēn. p̄mo canone doctrina. ij. fen. ij. summa. i. cap. iij. **A**qua frigida nō debet dari si est humor crud⁹ z grossus. **A**uicēnna de cura fe. in generali. **A**qua frigida digerit humorē colericū. **A**uicēn. eodem loco. **A**qua nō nutrit. **A**ui. i. canone fen. ij. doctrina ij. ca. xvi. **S**ine aq̄ nō pō: esse cōplemētum rei nutritē. **A**uicēn. eodē loco. **A**qua currēs et discoopta est melior aq̄z. **A**uicē. eodē li. **D**eli⁹ or est aq̄ q̄ sup petras vadit q̄z q̄ sup lutū. **A**ui. eodē li. **Q**uāto aq̄ magis lōgatur a suo p̄ncipio tāto melior est. **A**uicē. eodē loco. **A**qua q̄ ē estas te frigida bieme calida est melior. **A**ui. eodē loco. **A**qua cocta minoris inflatiōis z veloci⁹z descensiōis. **A**uicē. eodē loco. **A**qua pluuias lis z specialiter q̄ in estate colligit z cū sunt tot nītrua est intra meliores aquas. **A**uicē. eodem loco. **A**qua pluuias impedit p̄ecr⁹ z vocem. **A**ui. eodē loco. **A**que putroz deteriores aque sūt. **A**uicē loco. **Q**uedā aque generāt flegma: z q̄dā colerā. **A**uicē loco. **A**q̄ paludū ad apostema splenis z ydropisim p̄ducit. **A**uicē loco. **A**que nō currētes q̄cūq; modo fuerint nocēt stomas cho. **A**ui. eodē loco. **A**qua calida corrūpit dige stionē z nō tollit sūm illico. **A**uicē loco. **A**q̄ multū calida iuuat i colica et splenis ventositate. **A**uicē loco. **A**qua nō nutrit. **A**uicē. i. cañ. fen. i. doctrina. iij. ca. iij. **A**qua debz exhiberi mas teria existenti digesta z p̄tute forti. **S**al. vi. ter rapentice. ca. ij. **A**qua tepida facit nauseam. **A**uicēn. i. cañ. fen. iij. doctrina. ij. ca. viij. **A**qua multū calida p̄stringit cutim. **S**al. vij. tera pentice. ca. ij. **A**q̄ frigida nocet defectis. **S**al. eodē loco. **A**qua tepida mollit coip⁹ z humec tat z delectat. **S**al. eodē loco. **N**atās imoderas te in aqua aluminosa p̄stringit cutim z trāspi rationes intus p̄stringit. z si sunt fumose gene rat fe. **S**al. i. de ac. z mor. ca. i. **M**ulti in frigidā aqua balneati mortui sunt anteq̄ domum venirent. **S**al. eodem li. ca. iij. **A**qua frigida cō ueniens est colericis tpe sanitatis z tpe egritudinis. z hoc si fuerint cōsueti corpori. incōsue to nequaq̄ dari nisi pus venerit ad sanitates. **S**al. viij. tera. ca. iij. **S**i timeas dare aquas frigidam corpibz colericis p̄pter incōsuetudinē suadeo q̄ nō debeas dare. **A**uicēn. i. cañ. fe. ij. ca. xvi. doctrina. ij. **T**erree aque splenem resolz uunt. z nō coire volētes adiuuant z aeree corz ruptioni complexionis viles existūt. **D**yasco. ca. de aqua. **A**quarum omnīū natura frigida est et humida. **A**qua que de lapide emanat les uioz z limpidior est ventrem z vnam p̄curat.

Tractatus

R Aqua q̄ de paludibz argillosis emanat g̃nior
ē aq̄ cocta **S**. l. nē corpi opat̃z multū medef
Et qz in om̃ibz infirmitatibz aq̄ est necessaria.
S Inter oēs aq̄s pluuiialis optima est. et leuis et
dulcis z facili me digerit. cito em̃ calefit. et cito
infrigidat. **Q** De fontanis aq̄ eligi illa que ad
solis ortū tendit z meridie. z de mōtibz caluis
epit. De cem̃ p̃pinq̃ pluuiali. que p̃o p̃tra occi
dentē currūt z septentrionē pessime sunt. aque
petrā in vesica z renibz curant. z mulierē sterile
faciūt. z corpi torpore z rigore nimii. mēstrua
stringunt inbibentes egritudine sudores pro
rumpere vel fluxum ventris vel nauseam.
Q Dial. ca. de aq̄ marina fm̃ trāslatōez grecā.
Aqua marina p̃iutē bz viscida z termāicā et
cacostomaticū ventrē turbat. flegma deponit.
Q Colera p̃o facta z fomēto adbibita aposte
mata de alto educit. duricies spargit. oibz dyas
foresim p̃stat. neruoz causas cōponit. tumorē
māmarū cōpescit. **I**nuenit etiā aqua sulphu
rea aluminosa z ferrea q̄ habet virtutez earum
a quibus recipiunt denominationes.

Operationes.

Q Plagelle in succo eius z aceto vel agresti in
tincte valent z calefactionē epatis epytimate.
Q Contra dolorē in calida causa in p̃ncipio vas
let ipa herba trita z supposita. **Q** Contra apata
calida valet ad materiei rep̃cussionē: licz post
modū obsit p̃stipādo materiā. **Q** Contra ignis
vel aque vīsuras. fit vnguentū ex succo eius z
oleo roseo ac cera. **Q** Contra fluxū sanguis e nas
ribz qd̃ fit ex ebullitione sanguinis in epate ac
venis in inuenibz. z in estate plagella in succo
eius ac aqua rosaz intingit ac fronti ac timo
poribz z gutturi supponit. **Q** Actor. Est autem
barba iouis species minor acidule. **Q** Pacer
Adinnat audit? mire pellitqz dolores. Altera
p̃o minor spēs est istī? herbe: quā semp viuam
dicūt. qm̃ viret om̃i tpe. Barba iouis vulgari
more vocat. **E**lle refert p̃dicte silez **Plin** istā:
nec min? hanc p̃dictis posse iuuare zc.

Gausfontz

Capitulum. iuij.

B Arba Iouis. ysi. li. etby. Barba iouis
ip̃a est semp viuā. Sed barba iouis et
sticados citrinū idē est. Unde qdaz ait.
Barba iouis sticados sed semper viuā iouis
barba. **Q** Plateari? Barba iouis fri. in. iij. q̄.
sic. in. ij. Et de semp viuā: quia semp viridis re
perit. Itaqz viridis multe efficacie est. Et in
medicinis poni debet: exsiccata vero nō. **U**ir
tutem habet infrigidandi z alterandi.

Vierge Vierge

Capitulum. iuiij

B Arba filuana est plantago aquatica.
q̄ iuxta aquas nascit. cuius folia sunt
oblonga in acutum tendentia erecta
sup̃ aquam similis folijs plantaginis: nisi quia
nō sūt ei coste apparetē sicut plantagini.

Handwritten marginal notes in a cursive script, likely a later addition or commentary.

De Herbis

Operationes.

Un in dinamidis scribit Galie. ca. de curis genitaliū valere ad impregnādū. **A**t idē dicit eodē li. de epilētia. q̄ barbasiluana est centū nervia aq̄tica. et ponit siliter barbasiluana in anadotario galieni minori. in q̄dā medicamē q̄ incipit medicamē ad p̄cipiendū.

granatū Plum.

Capitulum. lix.

Balaustia est flos malignanati cadue quē Dyas. vocat quitinū ca. d. malo ḡnaro fr̄. ē. et sic. in. q̄. gdu. **Sera. li. aḡ gre. ca. lulinar. i. balaustia. et ē flos malignati. et ex malis granatis q̄dā sunt domestica: q̄dā siluestria. s̄ flos siluestri: d̄ balaustia. q̄z q̄dam intuenit alba. q̄dā purpurea. et q̄dam rosacea. Aui. li. ij. ca. de Balaustia. Balaustia flos est granati siluestri: p̄fici aut egiptij. Et ip̄a q̄dem q̄nc̄ est rubea. q̄nc̄ alba. et q̄nc̄ rosea. Et s̄c̄ci ei? natura est sic succi barbe hircine. frigida est in fine p̄mi grad⁹. sicca in sc̄do. Gal. vi. sim. far. ca. balaustiū. Balaustiū est flos malignanati siluestris. q̄lis domestico vicin⁹ vehementer aut stipricat gustū. necnō desiccatiue et stiprice fructus est. palā q̄z q̄ est grossaz parū si res colam⁹ dicta in q̄rto boz monumentoz. cum**

ostēdebam⁹ om̄e stipticū terrestre esse et frigidū. Nulli⁹ at alteri⁹ saporis h̄z indicij. Et idō pos net vtiq̄z h̄z aliq̄s siccare et in frigidare nō debz liter. si q̄dem nō male ostēdebat a nob in q̄rto boz monumentoz inesse stipticitatē terre stribz et frigidis corpibz. deinde et apparētia testātur. **A**tem si para tritionibz et al̄is vlcētibz id appo nas citi⁹ quidē videbis ad cicatricē p̄cedere. **D**inc est em̄ q̄ in em̄nētibz sanguinē et dissin terijs adhuc in fluxibz q̄ in ventre et matrice nō est aliq̄s medicoz scribentiū curatiūm nego cium cui nō vtiatur hoc farmaco.

Operationes

Sera. Balaustia incarnat et stringit et curat tenasimonē. et p̄solidat vlcera intestinoz. et con fert sp̄nto sanguinis et fluxui intestinoz. et con fert ad om̄ia ad q̄ p̄fert ypoq̄stidos. Aui. cē. Balaustia est p̄glutinativa et retinet oēs fluxū sanguis et generat melācolia. Et ē bona gin gine sanguino lēte. et p̄solidat plagas et vlcera antiq̄. et albo cor. et p̄cussionē puluerizata desu per. Et firmos efficit dētes moros. et p̄hibet fluxū sanguinis. et stringit fluxū intestinoz. et fluxum matricis sanguinez. Loco eius ponit cortex glandinis. et caput granat.

A

B

C

D

o iij

Balsamum

Capitulum. Ix.

Balsamus. Dyascozides. ca. de balsamo. Balsamus arbor est similis licij. et in eodē statu. aut piracōn. folia habet similia rute. sed paulo albiora. non semper viridia existētia. Flores non caducos habens. Nascitur solum in India curtibus vel locis humidis. Est em arbor tenera et aspera oblonga. stipitem habens similem viti. Arbor dicitur balsamus: lignū xilobalsamū. semē carpobalsamū. lac xō vel succus balsamum. Sic vero fructus optimus est. qui est recens atq; vehemens odore sincerus sere nus. levis mordens atq; mediocriter linguā redarguens. Adulteratur autem ciprino oleo aut lentiscino. aut balsamino siue mirtino vel melle mixto. quod leniter probatur. quia aqua in qua dum missum fuerit oleū supernatans balsamum fundum petens est balsamum purum. vestem non maculat super asperū. cuius tanta vis esse dicitur: vt si sol incanduerit in manu teneri non possit. preterea arbor nimis est calida et sicca extenuans. succus autē subtilior est virtutis. Opobalsamū quod appellatur lachrimū est arboris q̄ eo similis malogra nato vel licio ramosa. ramis tenuib; et ex albidis. in India tantūmodo crescit. Aliqui in dicit et in India nasci: fructū habet q̄si obrotundū p̄tra mediū q̄i ventrosū ad capita vtrāq; deductū rubicundū. valde granē et plenū. et si frangit simile melli est. Et si masticat simile ē piperi mordens et sua uiter redolens. q̄s carpobalsamū dicit. Huius autē arboris lachrimum colligitur dieb; canicularib;. fm alios p̄tē tempore autumno. Incidit autem truncus huius arboris p̄ loca et ramuli ipsius. Et sic supponitur vasa (vt presens figura arboris ostendit) que lacrimum fluens recipiat. Quis est optimū recens sincerum et exalbidum et odore acutum. leniter linguā submordens. sequens est colore subrufum. et quasi glutinosum. tertium est tenuium partium valde et plucidum. Quē autem balsamum quod vetustatem recipit fit rubrum et resinatum et siccum. Quod autē optimum est sincerum est: quod q̄s in aqua munda stillatum non protinus diffunditur. sed magis desiderat. et postmodum totam aquam albidam facit. et lacti admixtum. illud in caseum stringit vt coagulatum. quod enim sincerum non est in summo aque diffunditur et supernatat. et vt oleum quasi stillam ostendit. Sciendum q̄ balsamus dicitur arbor balsami. Balsamum vero dicitur oleum vel gummi. q̄s melius est dicere. Nam nō est oleo vere q̄s pbatur multis

exemplis. Primo eo q̄ videmus adherere labijs vulnerum. At facile de panno eo infecto lauatur. Similiter Dyascozides dicit q̄ in aq̄ iniectum petit fundum: postmodum dissoluitur. et totam aquam albam facit. et propterea vocat ipsum lacrimum. Item lignum eius vocatur xilobalsamum. et fructus vocatur carpobalsamum. Multis modis sophisticatur. Quidam vendunt terentinam pro opobalsamo. quidam admiscunt parum balsami terentine. et ita habet odorem balsami. Alii accipiunt succum lemoncelli vel foliorum citri. et admiscunt terentine. et addito croco orientali calefacit et desiccatur in tertio gradu.

Operationes

Opobalsami. 3. i. datus cum vino superfluitates matricis mūdificat. fetum mortuū educit. et menstrua puocat. bombace intincta et supposita puenit. et dissuriam et stranguitiam. et lapidem vesice. si etiam fuerit opilatio ex frigido humore. detur cū vino vel virga p̄us made facta ex aqua calida erecta inflata iniciat cum oleo mustellino vel nardino.

Contra omnes passionē capitis venientes ex frigideitate detur cum appropriato aliquo passioni conueniente.

Contra quartanam et cotridianā facta p̄us purgatione detur cum vino.

Contra tinnitū aurium ex humiditate parum instillet. Contra dolorem dentium ex parte dolenti aliquantulum in aurem distillet.

Corpora mortuorum in corrupta p̄seruat. quia quantum dissoluit tantum cōsumit.

Sera. auc. Bal. Opium balsami est bonū et substantia eius est subtilis. et virtus eius est que calefacit et desiccatur in secundo gradu.

Balsamum quoq; est subtilioris virtutis q̄s arbor. granum vero eius est maioris subtilitatis q̄s oleum.

Idem auc. Dyasco. Virg. balsami est q̄ abstergit tenebrositatem visus. et aufert frigideitates matricis. q̄n fit nascale cum eo cum cera et oleo et expellit secundinā et fetum. et q̄n fit inunctio cum eo prohibet rigorem. et mūdificat vlcera sordida. At quando bibitur puocat vrinam. et est bonum asmati.

Quicē. Balsamū aperit opilatōes et puenit vlcēib; grossis. mūdificat vlcera. et p̄prie cum yreos. et extrahit fracturas ossium.

Confert sciaticē bibitur. et bibitur eius decoctio propter spasmum. confert vlcēibus capitis. et mūdificat caput ipsum. et conuenit epilentie et vertigini. Abstergit pan-

De Herbis

nū ipm z ei oleū. lignū ei. z ipsi semē: pferūt
dolori virozūq; laterū z stricture anbelius.
¶ Et dolori pulmonis. z puenit semē ei per
pleumonie frigide z tussī z siliter ipm oleum.

Balsam. bruno

Capitulum. lxi.

B Balsamita. i. sisimbriū. Sed sisimbriū
vocat menta aq̄tica. z alio noīe vocat
balsamita. Dyaſco. ca. de sisimbriofm
trāslationē grecā sisimbriū dē cardaminon eo
q; cardamo agrestis folia bz similia cū folia ei
rotunda nascant sicut folia cardami agrestis
cum creuerint scindunt se sicut eruca. Virtus
est ei ca. diuretica. Paulus capi. de balsamita
ca. est z sic. in. iij. gradu. Aliud est domesticum
aliud silvestre. sed domesticū nobis est in vsu
quod omibz est notum virtutem habet diureti
cam dissoluendi et psumendi.

Operationes.

¶ Balsamita crudū z coctū lentigines vnlabo
tollit. z maculas emendat si vna nocte impos
situm fuerit z alia die locus abluitur aque.
¶ Contra viciū pectoris ficiū pulvis ex farina
ordei z aq̄ apposito pulvere ei. z dent patienti
¶ Contra frigidū reuma folia ei in testa calefa
cta sine liquore z in sacculo posita capiti super
ponatur. valet vinū decoctionis eius pira do

lorem stomachi z intestinoz ex frigida causa.
¶ Et opilationem epatis et splenis. et vinalia
um viarum. herba ipa decocta in vino et cara
plasmata. soluit etiā stranguiriā et disſurriā.
¶ Valet etiā contra yliaciū dolorem. Et con
tra dolorem factum ex ventositate. menstrua
educit. conceptum inuat. matricem mūdificat:
fomentatio si fiat ex eo.
¶ Tenerositates eius in oleo mustellino vel
saltem cōmuni decocte et superposite idē ope
ratur.

D

E

F

Balsam.

Capitulum. lxi.

B Asilicon gariofilatum. Ozimum idē
sine vnū significant. Ozimum quod
dam est gariofilatum. quoddā est cō
mune. et quoddam est latum plus alio: quod
citrarium vocatur. Ozimum gariofilatū est
illud quod ab autoribus laudatur. Ozimum
citrarium est quod vituperatur ab omnibus.
Est enī ozimū gariofilatum cōpetens medicis
ne z herbe z semen. Cum autē simpliciter po
nitur in medicina semen debet intelligi. z pos
tissime in electuarijs. Sed in vngētis z in cm
plastris herba intelligit est ca. et sic. Et semen
habet virtutem constringēdi z conglutinādi.
quod patet ex eo. quia si ponatur in aqua sta
tim ingrossatur z fit quedam cōglutinofitas.
herba ipa ex aromaticitate habet virtutem con

Tractatus

fortandi ex q̄litate suis dissoluēdi cōsumēdi
z abstergēdi z mūdificādi. **S**era. lib. aggre.
ca. berengemisch. est basilicon siue ozimū ga-
riofilatū. et folia ei⁹ sunt pua q̄z color est medi⁹
inter robore z glaucedine. Hui⁹ herbe est odor
silis gariofiloz z stipes ei⁹ est quadrangulatus
cui⁹ color est sic color folioz ipi⁹ z semē ē minu-
tū nigrū. z colligit in mense Julij. Et est ca. et
sic. i. finescōi grad⁹. **D**yal. ca. ozimū. **O**zimū
cui⁹ stur⁹ sit penit⁹ inter medicos opio est incer-
ta. Nam q̄ autore crisipo crimināt. **D**iei⁹ vicia
percentent q̄ sit stomacho inuicilis q̄ oculos
ebetat q̄ infantiā facit. iecori obfistat **A**ddunt
prererea si tritum lapide contegatur scorpiōes
signi cōmanducatū. z in sole positum vermes
creare pediculos enutrire. **A**fri. etiam putāt
hoc esse psuasum q̄ si opus eo die quo ozimum
sumpserit a scorpiōe feriat ur non possit salua-
ri. sed qui in diuersa z vera opinione sunt. hec
om̄ia falsa asseuerant. q̄ nimo stomacho pdest.
eo q̄ inflationes ei⁹ dissoluit. z facit alia iuuas-
menta q̄ fm ipm inferius dicentur.

Operationes.

- C**ontra syncopim z cardiacā passiōē detur
aqua rosaz decoctiōis herbe ipi⁹. **A**d idem
valz vinū decoctiōis in quo herba ipa stetit per
noctem. **I**pa herba valet p̄tra frigiditatem sto-
machib⁹ modo. decoquat in multa q̄ntitate in
vino. s. mel⁹ est in musto. z post decoctionē ad-
dat vinū albū in multa q̄ntitate. tale vinū est
p̄fortatiuū multū z aromaticū. z valet contra
predicta. z p̄tra indigestionem ex frigiditate.
Uinū etiam decoctionis ipi⁹ herbe p̄fortat
digestiōē. p̄tra fluxum ventris ex frigiditate.
Semen ozimi cum modico puluere accatīe
decoquatur in aqua pluuiali z detur patienti.
Ad matricem mūdificandā. z menstrua p̄-
uocanda fiat decoctio ei⁹ in aqua z fiat fomen-
tū z suppositoꝝ ex teneritate ipi⁹ herbe **S**ucc⁹
ipi⁹ herbe puluerizat⁹ matricem mūdificat.
conceptum adiuvat. et menstrua prouocat.
Herba ipsa decocta in vino z oleo z natio z
anchis cataplasmata valet p̄tra tenasimonem
Galien⁹ in libro de cibis. capitulo de ozimo.
Ozimū scz non gariofilatum pessimi quidem
chimi est. et propter hoc infamant quidaz ipm
dicentes. si tritum immitatur olle vacue celerri-
me generat in paucis diebus scorpiōes. z ma-
xime quando in sole quis quolibet die calefes-
cerit ollam. sed hoc quidem cacochimum est. z
malum stomacho et indigestibile. **M**lus vero
ita dicemus ipm est calidum in secundo gra-
du. **E**t habet humiditatem non naturalem.

Et idem octauo simplicium farmacaz caplo
penuitimo. **B**asilicon nō gariofilatuz ex scōo
est gradu calefacientiū. habet aut caliditatē su-
perfluā. vñ nec vtile intra corp⁹ assumptuz. ca-
thaplasmatū p̄o exteri⁹ vtile ad consumendum
Almanfor tractatu tertio capitulo. **A**lbertha
rogi qd exponitur ozimum siue basilicon non
gariofilatum cali. est qd z dolore efficit capitis.
z male nutrit. cui⁹ comestio videntis visum turo-
bat quando eo multo vtitur. **S**perma quo-
q̄ aut lac desiccatur. ori tamen stomachi confert
corroborat enim ipsum atq̄ cordi auxiliatur.
Sera. **O**zimū gariofilatum confert sto-
macho. et facit digerere cibum grossum. et con-
fert epati z cordi. et aufert tristitiam z sollicitu-
dinem. z odoriferas facit eructationes. z ape-
rit opilationem cerebri.

Herba basilicon

Capitulum. lxiij.

Branca vrsina herba est. cuius folia
sunt magna sic folia caulis: s. incisa
sicut branca vrsi. in medio eorū orit⁹
stipes. in cuius capite sunt multi flores spinos⁹
si p̄clusi. ca. est z bu. in scōo gradu. **V**irtutem
habet mollificandi z maturandi z leniendi.

De Herbis

Operationes

Contra ariditatem mēbroz et viciū splenis fiat vngētū ex brāca vřina pñica et macerata diu ī oleo et colature addat̃ cera et fiat vngētū d̃ vřiciū matricis ex frigiditate et vřetilitate. **R**ecipe succi brāce vřine .3. iij. herbe saūne. saluie naluaz. maiorane. rosmarini. pulegij. arthes misie. absinthij. abrotani. ana. **A**. ij. gariofiloz. **Z**. iij. cinamomi. **z**. ij. spice. **z**. iij. cimini. **z**. i. picis grece. **z**. i. galāge. **z**. iij. thuris mastice ana. **z**. iij. boli. **z**. i. cere albe. **z**. iij. vini greci. lb. iij. lardi scroferotulū. i. p̃dicte herbe pistent̃ cum larde p̃dicto. deinde ponant̃ sup ignē cū vino et succo p̃dicto donec coq̃t̃ vsq̃ ad cōsumptiōē vini. deinde colct̃ et itēz resoluat̃ in igne et addita cera eliq̃ta ponant̃ species p̃dicte et dimittantur coagulari. et vngatur venter.

betonica

Capitulum. lxiij.

Betonica. Gal. viij. sim. far. ca. **C**estrum siue cestron. **C**estru grece latine dictū betonica pñte h̃z incisiuā. sic ostēdit gustus amara est et subacris hec herba sicut in dicat̃ Betonica ca. est et sic. in p̃mo gradu. cuius folia p̃cipue viridia cōpetunt vsui medici ne. exiccata etiam multe sunt efficacie. vñ cū in uenitur in receptionibus folia ponenda sunt.

Sera. li. aggre. ca. **B**astarem. auc. **B**vasco. **B**astarem. id est betonica herba est. q̃ nascit̃ omni anno habens virgam subtilem. cui⁹ longitudo est vñius brachij aut plus. et est quas drangulata. et h̃z folia mollia et lōga filia in sua figurz folijs arboris glandiū in scissuris suis bonum odorem habentia. Et folia que sunt p̃pinqua terre sunt maiora alijs. et in summitate virge est semen collectū in sepe collectionē spice frumenti. et assimilāt saturēgie. folia eius colligunt̃ et desiccant̃ et sic seruant̃. Nam q̃ ex eo plurimū administrat̃ sunt folia. et habet radices subtiles sicut radicē ellebori. **D**yascorides cap. o. vetonicon. **S**cōm translationem nostram vetonica herba est omibz nota p̃gas habens tenues et longa vñius cubiti. et q̃drata folia longa et tenuia obrotunda et diuisa et odorata. Radices et folia sunt ei infinita. Semen eius est vt spica simile timbri. Folia eius collecta siccantur et vsui necessaria sunt. Radices habet tenues sicut elleborus.

Operationes.

Ad dolorem capitis factum ex frigida causa fiat gargarismus ex colatura decoctiōis betonicę cū statifragia in aceto. si fiat vicio stomachi detur vinum decoctionis betonicę.

BContra dolorem stomachi detur decoctio ipsius cum succo absinthij cum calida. si adsit vebemens constipatio. vt in yliaca passione preecedente cristeri.

CFiat idē remediū ad matricē mūdificandaz. ad p̃ceptū adiunandū fiat somētū ex decoctiōe ei⁹. fiat etiā suppositoriū. **D**et etiā electuarium p̃fectū ex puluere ip̃i et melle.

DSerapion auctoritate Galieni. Betonica incidit et abstergit humores grossos. frāgit lapidem renum. et mūdificat et abstergit pulmonem. et puocat menstrua. et confert epilentie. et curat cicatrices neruoz et lacertoz.

EDyascorides. Radices eius acceptę in potu cum ydzomelle. nauseam prouocant. folia eius dantur ad conuassationes et de alto cadentibus medentur.

FEt offocationes stericas solunt dragmas vna et cum mulla accepta. **D**orsus venenatos cum vino bibita saluberrime curat.

BEpilentici cū aqua bibita maximū p̃sidiū est. **A**partici et spleneticis cū oximelle dragmas vñā accepta effectū sanitatis exhibet. digestiōez celebrat.

HIn fractura capitis herba p̃tusa et sup caput vbi p̃cussio est imposita vulnus mira celeritate glutinat. Et id meli⁹ fit si trita recens iponat̃. Et aut̃ sibi vis data vt ossa fracta extrahit.

Tractatus

Capitulum. lxx.

Bedeguar siue spina alba. *Aniceñ. li. ij. ca. bedeguar.* Bedeguar ē spina alba. et ē filis cameleonte albe. vebementius est alba. et h3 lōgiores spinas. similesq3 eius spine folijs amomiverūtamen sunt subtiliores. et vebementius est alba. et ei3 quidez stipes puenit vsq3 ad duos cubitos. et ei3 flos est purpureus. Et semen eius est sicut semen caritami. verūtamen est vebementioris rotunditatis. et in radice ipsi3 est infriigidatio et exsiccatio cū resolūde quadā. Semen vero ei3 est calidū et subtile. Et dixerūt qdam q3 tota est calida valde. Et in ipa est virt3 resolutiua et aperitiua. et pprie in semie eius. Et in ea est retentio fluxus sanguinis. et eius retentio est equalis. *Pli. ca. de acantisseuce. i. bedeguar ei3 ē cardus cum aculeis in folijs albis et frigidis in pmo gradu et medius inter humiditatē et siccitatē.*

Operationes.

A Bedeguar pfert fluxui ventris. et debilitati stomachi. et abscedit fluxū sanguis. Et apponitur exteri3 sic emplastrū et destruit apostemata mollia. **B** Et qñ fit collitio oris cū aqua ei3 in qua coquit. pfert dolori dentiū. Sed seminis ei3 substantia est subtilis. et pfert bñtib3 spasmū

qñ ipm bibit. **E**t pfert sputo sanguis. et rolozi stomachi et fluxui antiq. et puocat vrinā. et delet apostemata flegmatica. **E**t qñ bibit semē ei3 pfert pueris bñtib3 spasmū. Et qñ suspēdit sup aialia venenosa amittit tūtoricū. **D**ya. Radix ei3 bibita emoprois pdest. sciaticis et stomaticis fert opē. **A**uiores oēs i cataplasmatibus spargit. **E**lixiratura ei3 dentiū cōpescit dolores. Semen ei3 bibitū ptractos infātes saluberrime curat: morisib3 venenatis occurrit. **E**t q cam in collo portauerit incursū serpentū nō timet. Radix desiccet mediocriter. Et stiptica est: et iō ciliacos et stomaticos inuat. sanguinis educationē repmit. et tumores vice cataplasmatibus spargit. Semen ei3 leptomeris et calide est ptur. Et putrefact3 mēbris iuuat potatum. et fluore sanguis medet. et sic in trancoz reumatismū. **I**tes sessionib3 q3 greci eucatisma vocant. fluores matricis abstringit. cataplasmatibus misce3 pstrictiue medētib3. **B**al. Bedeguar pfert iliatis et stomaticis. emissionē quoq3 sanguis cohibet. tumores etiā carbaplasmatara ptabit. **I**uuat etiā dētes dolētes si gargaryzatur decoctōe. Semen fo subtiliū partiū et calide pturis est. quare et spasmātes bibitū iuuat. **A**ui. Semen ei3 pfert infantib3 qñ bibunt ppter corruptionē in morisib3 lacteoz.

Capitulum. lxxi

b **Ellirici.** Ser. li. ag. ca. belligz. **Belligz**
i. bellirici z sūt d gñe mirabolanoz sūt
fri. z sic. i. fi. iij. gra. z extinguit acuitatē san-
guis z caliditatē colere. hoc idē mirabolani
emblici. vt bñ i ca. emblici. **Jo.** mesue cap. de
mirabolāis. **Bellirici** sūt ex medicis bñdicts.
expectat ei p eos pforatio meliores sūt gros-
si pōderosi z dēsi corticis. fri. sūt i. i. z sic. in. iij.
In eoꝝ opatōibz z pprietatibz sūt sic emblici.
Ubi sciēdū q mirabolani emblici z bellirici
sūt ex alia arbore pducti q̄ alie spēs mirabo-
lanoz sic apparet i ca. mira. **Et** iō h dētermi-
nat d̄ istz. **In** ca. pō mirabolani dētermiat de
alijs speciebz mirabolanoz. **Opatoēs.**
Bellirici hñt pprietatē denigradi capillos
z phibēt casū eoꝝ z pferit emorroi dibo z ipsi
tumesūt i aq̄. **Et** p̄diti ex eis faciūt opatio-
nes mirabolanoz n̄ p̄ditoꝝ nisi qz sūt debili-
ores eis z i belliricis maior ē pprietas i acumi-
ne q̄ i emblicis. **Mirabolani** emblici bellir-
ici z kebulimicti cū oleo amigdalaz dulcis-
um z cū melle tingūt capillos colore nigro.
Jo. mes. **Bellirici** educūt solutōe flegma z
sūt ex rebz valde pforatibz cerebz z nervos
z augēt intellectū. **Et** pforāt cor z pferit tre-
mori cordis z mūdificāt stōachū a putrefacti-
one z pforāt ipm z sedāt feruorē i eo z ause-
rūt siti **Et** addūt i appetitū z sedāt vomitū. h
idē faciūt emblici. **Ser.** **Bellirici** auferūt
sirim sua frigiditate z pparāt stomachū. puo-
cāt appetitū. z stringūt vētrē pp̄ eoꝝ stiptici.

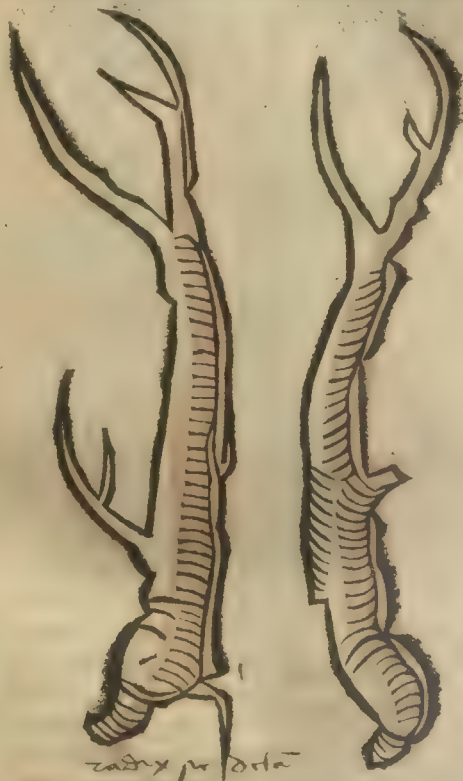
De Verbis

Capitulum. lxxii.

B **El vel Sel.** Ser. lib. aggre. ca. bel.
auc. ysaac benaram. **Bel** est citoniū
indū. z est fruct⁹ rotūdu sicut auel
lana. nō hñs cortice sup se in q̄ est semē simis
le odore. z est illud qd̄ de ip̄o admistrat. z vir-
us ei⁹ ē sic p̄t⁹ zinziber. ca. in. iij. g. z bu. i. i.

Operationes

Serapio. **Bel.** Subtiliat crimos grossos
Et pferit duricie i nervoz. **Et** valet v̄tosi-
tati emorroidaz. **Et** augmētū facit i sper-
mate. z valet sicut sel. **Arbor** eius vocatur
dozilahā: vt apparet in ca. granati siluestris.

B **Ehem.** Sera. li. aggre. cap. behem.
Behem spēs ei⁹ sunt due. s. rubea et
alba. **Et** sunt ambe vene in magnitu-
dine radice pastinace parue: quaz qdā sunt
tortuose: deferunt ab armenia: odor earū est
bon⁹: z est i eis viscositas qdā: ambe species
sunt ca. z bu. **Vi. li. ij. c.** **behem.** **Behem** sunt
frusta aspera q̄ sūt radices exsiccate p̄tracte:
z sūt duaz species: q̄ruz vna est alba z altera
rubea: est calida z humida in. ij. gradu.

Operationes

Behem vna species est q̄ sūt radices exsiccate p̄tracte:
z sūt duaz species: q̄ruz vna est alba z altera
rubea: est calida z humida in. ij. gradu.

Tractatus

Sera. Ambe augmētū faciūt ī spermate.
Aui. Behē est impignatiū: et cōfortat cor
 valde: et p̄fert tremori cordis: et manifeste au-
 gmētāt sperma: loco ei⁹ ponit p̄tū ipm est de
 tuderī: et medietas ponderis lingue auis.

Capitulum. lxx.

Ben vel balan⁹. **Dyal.** fm trāslatio-
 nē n̄ am ca. balan⁹. i. ben: est semen
 arboris filis arbori mirice: nuces ha-
 bens abint⁹: q̄s cū digitis p̄fricauer⁹ humo-
 res eiciūt: q̄ p̄fectiōib⁹ miris et nobilib⁹ mul-
 tis miscet p̄leo. Nascit⁹ p̄o in ethiopia et in
 arabia: in loc⁹ indie. Ip̄e succus melior est q̄
 est recens et odore plen⁹ et alb⁹. **Sera.** li. ag-
 gre. ca. habē. auc. **Dyal.** Haben. i. granū ben:
 et est fruct⁹ arboris similis tamarisco: et fru-
 ctus similis auellanis. medulla ei⁹ exprimit⁹
 sicut amigdale: et egredit⁹ aliqd loco olei. At
 nascit⁹ hec arbor in terr⁹ hababes et i babylō-
 nia et in locis arabū: et in terris palestine que
 noiāt nitrā. Et melior ex eo ē nou⁹ plen⁹ al-
 bus facilis ex coriariōis. At idē auc. **Salie.**
 Dec medicina deferē ad nos ex terr⁹ arabū:
 et p̄gimētarij vtunt succo medulle eius loco
 olei. Et cōplexio ei⁹ est calida. Oleū eius ex-
 trahitur sicut oleum de amigdalīs.

Operationes

Dyal. At eo. 3. i. bibira cū pusta splē siccāt
 cū yris ylica mixt⁹ et cathaplasmatib⁹ po-
 situs: et multa adhibita dolores podagricos
 mitigat. **Aceto** aut mixt⁹ lepras et maculas
 et pustulas corpis tollit. **Accept⁹** solutio-
 nē ventris facit p̄stat. **Exp̄ssus** succus ei⁹ vti-
 lis est vt aspredinē et puriginē corpis mirifi-
 ce purget. **Sera.** Ben p̄fert empetigini et
 lentiginib⁹ que sunt i facie: et scabiei et puris-
 tui et egritudini cū q̄ cutis eleuat⁹ cum aceto.
Et attenuat duriciē epatis et splenis si eis
 supponat⁹ cū aliqua far ex desiccantib⁹: sed in
 succo ei⁹ est pax stipticitat⁹. **Mo. mes.** Ben
 p̄ vomitū et p̄ ventrē educit flegma crudū et
 grossū. Et est medicina mirabilis ad colicā
 cā flegmaticā et ventosā. **Aui.** li. ij. cap. de
 ben. Ben ē mūdificatiū et p̄prie ei⁹ medulla
 et incisūū humidaz grossaz. At apit cū ace-
 to et aq̄ opilatiōes viscer⁹. Et in arboze ip̄s
 est amaritudo et stipticitas: et p̄t⁹ h̄ ē i ip̄a p̄t⁹
 cauterizatiua: et ei⁹ cortex ē stiptic⁹ pl⁹. **Et**
 oleū ip̄s nō euacuat a stipticitate: et i ip̄o ra-
 ro ē absterfio et incisio. **Semē** ei⁹ p̄fert lēti-
 ginib⁹ magnis. s. et puis: et p̄ano et mor̄ ee et ve-
 stigis vlcer⁹: et filr ei⁹ oleū. **At** p̄fert apatū
 h̄ dur⁹ oib⁹ cū p̄t⁹ i emplastr⁹ et vnguentis.

Capitulum. lxx.

Bleta. *βη*. Bleta vel beta alia candida alia nigra alia siluestris. *βη* greci duo genera faciunt: nigrā z candidā: quā pferunt parcellimi seminis appellātq; foetion: z ē ble/ta agrestis: q̄ est bleta lata q̄ facta est sicut el leborus albus: vt apparet p *Dyas. cap. de elley bozo albo: z ista vocat blitis. z licet Dyas. fa* ciat semorim ca. de bleta z de beta. error scri ptoris fuit vel translatoris. *βη* idem dicunt z debent cōtinuari illa ca.

Operationes

A *Gal. vi. sim. far. ca. bletū.* Bletū est olus co mestibile fri. z hu. cōplexiōis in scōa māsiōe a tpata abstancia. *Et idē li. ij. de cibis ca. d* beta. *Succus bete* est mediocriter absterfi uus q̄ z ventrē ad egestionē excitat: z stoma chū aliqñ mordicat: z maxie illoz q̄cūq; faci le passibile z sensibile hñt ipm: z ppter h ipm est eduliū malū stomacho ampli⁹ comestuz. *Alimentū autē ab ipa modicū magis idone* um est q̄ i alua ad epilatōes q̄ fm epar. ad huc aut magis qñ cū sinapi aut oīno cū ace/ to comedit: z spleneticis eodē modo come/ sta sunt bona medicina magis q̄ alimentū. *Sera. li. aggre. ca. de bleta.* *Et ea ē alba z* nigra: z in sapore ei⁹ est nitrositas: z virt⁹ ei⁹ est q̄ abstergit z resoluit z expellit supfluitas tes caliditatis: qñ cū ea fit sternutatorium. *Et qñ bleta coquit: egredit⁹ ex ea viscosi* tas z acuitas: z fit virt⁹ ei⁹ q̄ phibet genera/ tionē apostematis: z resoluit resolutiōe pauca *In alba vero est de virtute absterfua z reso* lutua. *In nigra est res stiptica: z pprie in ei⁹* radice. *Et idem auc. Galie. in li. de cibis.* *In ea existit hūiditas absterfua absterfione* tpata: z cū illa hūiditate laxat ventrē: z mol/ lificat intestina z stomachū: z maxie cū fue/ rit boni sensus. *Et iō accidit q̄ bleta ē ma* la stomacho: z pprie illi qui est sicut dixi: qñ vsus ei⁹ est nimis: z nutrimentū ei⁹ est paucū: sicut nutrimentū aliaz herbarū. *Sed bleta q̄* dē est magis iuuatua q̄ melochia in aperien/ do opilatōes epatis. *Nigra autē stringit* ventrē sicut lens: z maxime qñ coquit radix ei⁹ ē pl⁹ stiptica pstrictiua ventris: z alia spēs ei⁹ soluit ventrē. *Et ambe q̄dē spēs ei⁹ sūt* malichini. ppter nitrositatē q̄ est i eis. *Et iō* qñ sit sternutatoriū cū succo ei⁹ z melle mun dificat cerebrū z pfert dolori aurii. *Et qñ* ex decoctiōe bletez radices ei⁹ abluūt caput aufert lendines z mūdificat ipm a fursuribz. *Et qñ proicit sup scissuras q̄ sūt a frigore*

pfert eis: z qñ coquit cū folijs eius curat bo tar. *Et valet ad cōbustiones ignis z herifi* pilam. *Et idē auc. aben mesuay: qñ coquit et* comedit cum fabis digerit cito.

Capitulum. lxxi.

Bdellii. *βη* sciendū q̄ bdellii quod dā est iudaicū: z est gūmi cuiusdā ar boris q̄ vocat melealiend. z illud est bdellii iudaicū. z arabicū q̄ nascit i india z arabia. *Et est aliud bdellii fm Sera. li. ag.* ca. *Delk. q̄ dē bdellii de melka q̄d est ex ar* bore noiata melk que orit in meka: q̄ arbor est satis stiptica: cui⁹ fruct⁹ maturat i meka: z comedit dulcis: sed in hispania nō maturatur: sed est foriter pontic⁹ pauce aquosita tis z asper. z talis arbor z ei⁹ gūmi vocat de meka. *Et est bdellii q̄d scribit in pncipio He* nesis ca. ij. q̄d est in paradiso voluptatis: cui⁹ fruct⁹ satis est dulcis. *Et de isto bdellio facit* Quic. suffuff. ptra fluxū in ethica circa finez. vbi ponit curas p̄ synthomata supuenientia ethice. *Et istud bdellii est frigidū z siccū.* *Et stringit ventrē. Sed bdellii iudaicū est* calidū in scōo z humidū in primo. *Un quia* in receptis inuenit bdellii pstringere et rela pare z calefacere et infrigidare zc. *Quando*

Tractatus

volum? apire mollificare et resolvere et ponat bdellium iudaicum. quoniam vero volum? pstrin- gere et infrigidare ponat bdellium de meka. et tale bdellium est celestinum. id est coloris celestini: sed bdellium iudaicum est subnigrum siue subalbidum vix antiq? nisi carētes bdellio de meka loco eius ponebāt quandā aquositate pglōbatā: quā inueniunt in vesiculis vlni. ¶ **Alini?** ca. de bdellio. Bdellium est calidum in .ii. gradu: humi- dum in pmo. ¶ **Almansor** tractatu. ii. ca. de bdellio. Bdellium iudaicum calidum ē. bdellium tamē de meka frigidum est et siccum.

Operationes

- A** Serapion auctoritate **Galieni**. Bdellium stringit ventrem et fortificat stomachum: dissol- uit apostemata quae sunt in canna pulmonis. et tumores qui sunt in crepatura intestinali: quoniam dissoluit cum salina hominis ieiuni donec fiat sicut ruginetum vel emplastrum: frangit lapides res- num: quoniam sumit in potu. puocat urinam et dissol- uit apostemata cruda grossa vetustitates ner- uorum. ¶ **Galien?** vi. sim. far. ca. bdellio. Quis- dam autem eo vtuntur et maxime arabice in bron- chiolis: id est herniis intestinalibus ieiuna sa- lina madefacientes: donec pueniat ad pssiste- tiam emplastri. ¶ **Arabicum** vero et lapides qui sunt in renibus infringere bibunt: necnon urinas puocare et discursus indigestibilium spirituum sanare: necnon lateor dolores et rupturas.
- D** **Almansor**. Bdellium iudaicum dura dissolvens apostemata emorroidibus vtile iudicat. Bdellium de meka ventrem stringit. ¶ **Quicē**. Bdellium resoluit sanguinem pglatum et est linitiuus et maturatiuus dissoluit ventositates. ¶ **Et** arabicum est siccius eo nisi recens. et resoluit apo- stemata dura et ppe dissoluitur cum salina iei- uni. et sili resoluit reliqua frigida. ¶ **At** me- chum quod non est ex fructu palmarum siluestrium est stipticum. Bdellium iudaicum resoluit scro- fulas: et bibit decoctum ad apostemata dura quae sunt intrinsecus linitur cum aceto super saba- fati. ¶ **A** osert cōtusioni lacertorum et spasma et duricie nervorum et pglationi iporum. ¶ **Et** de meka etiam existimauerunt quod ipsum puocet: sed non dubitat quoniam ipsum stringit et frangit lapide.
- B** Bdellium vero arabicum claudit rubrum quoniam terit ex eo quantitas duorum aureorum: et bibit cum aqua mellis minuit flegma. ¶ **Et** bdellium virgum resoluit ramicem aque et aperit os matricis clausum. Et educit fetum et mundificat ma- tricem. ¶ **At** resoluit apostemata anni et testis- culorum. Et pferit morsum venenosorum.

Capitulum. lxxij.

B Erberis. An. li. ii. ca. de berberis. Ex eo est rotundum et rubrum capestre: et aliud est nigrum longum arenosum aut mon- tanum. et est fortis fri. et sic. in fine tertij gradus. et est vincens coleram valde. Sal. viij. sim. far. ca. oxia cantum. Nec arbor est filis virtute et spe- cie arbori arehandi. id est piroz siluestrium: nisi quod arbor piroz est stiptica stipticitate forti: sed in fructu eius cum stipticitate est res incidens subtiliter. ¶ **Serapion** auc. Dyas. li. aggre. ca. Amiberberis. id est berberis. Et est rubus achil- fa: et dictum acutum. et acsa: et est dictum spina acuta: et est illa quae facit fructum qui dicitur zachuch siue zaytach. et est amiberberis et defert a corasce- ni. et est arbor filis arbori piroz siluestrium qui dicitur abhimis siue abaras nisi quod est minor: et ha- bet multas spinas. Et haec fructum silem grano mirti: nisi quod est maior et rubens facile frangi- bilis: et haec inter? grana. et haec radicem habentem multas radículas infixas terre.

Operationes

Sera. Fructus eius quoniam bibit aut etiam come- dit. abscondit fluxum antiquum et humiditates antiquas quae fluunt a matrice. ¶ **At** quoniam fit em- plastrum cum eo trito attrahit sagittas quae sunt infixae carni: et ascellas et spinas et alia similia.

De Herbis

R Et quando percutit vter mulieris pregnantis cum radice huius terre. aut fit inunctio cum ea expellit fetum. Et est fri. et sic. in. ij. gra. prohibet et incidit sitim calidam. et fortificat stomachum et epas. **R** Et proprietates eius est quod perfert apostematibus calidis. Et hec auc. **R** ben Desuay. **R** Et idem auc. **R** masios. Fructus eius retinet et prohibet omnes egritudines quod sunt a fluxu ventris. **R** ui. Fructus berberis perfert apostematibus calidis ex eis emplastrum suppositum. et perfert stomachum et epas. et abscindit sitim valde. et perfert rasuram et fluxum sanguinis inferi.

Capitulum. lxxiiij

Buzeiden sunt radices albe. **R** Sera pion li. aggre. caplo buzeiden. est simile behem albo. et est medicina indie quoniam nos parum utimur. Et quidam vero detulerunt ipsam ad nos. et vidimus eam sepe. Et melius ex eo est quod est album. habens lignum grossum et multas virgas. Illud vero quod est subtile lignum habens superficiem lenem parue albedinis est non bonum et nullius iuuamenti

Operationes

R Serap. auc. babix. **R** babix dixit quod eius iuuamentum est sicut iuuamentum hermodac

tilorum ad remouendum dolorem iuncturarum. et podagre. laxat aquam citrinam.

Capitulum. lxxv

Bitumen iudaicum siue asphaltum. et dicitur bitumen iudaicum eo quod in iudea inuenitur. scilicet in stagno quod mare mortuum dicitur. in quo ingreditur flumen iordane. Et ipsius est species naptre sed non naptre. quoniam naptre est petroleum vel stercus demonum quod idem est et sicut oleum liquidum ut habetur inferius in tracta. de lapidibus preciosis cap. petroleum. Sed bitumen iudaicum vel asphaltum. vel brasalendi quod idem sunt. est durum utrumque quod potest puluerisari. sed non resoluitur. et habet utrumque feritorem naptre. ut patet per Sera. et per concordiam dyas. ca. asphaltum. Asphaltum est bitumen iudaicum. et eius aliud est aridum aliud liquidum. unde bitumen iudaicum quod sit in lacu iudee quod dicitur alffiden coagulatione eius per ipsius lacus inuenitur. et naute nautica. et sic ea colligitur et siccatur et vendunt Aliud genus est quod neque ferrum neque aqua rumpere potest. nisi tantum menstrua mulierum. aut sanguis hircoz. Et si volueris rumpere. sic rumpere. collige vinum de lana et intinge ipsum in sanguine. et sic incide. Est autem bitumen summum purpureum odoris grauior. reparabile autem nigrum est. Repertum autem babilonicum bitumen album seu nigrum. longo intervallo rapiens ad se ignem. Dicitur vero bitumen habere virtutem malactica et dyasoretica. et

h3 vires viscido et etiā efficaciter relaxātes.

Operationes

A **D** **I** **D** **E**
Dyscorides. Bitumen tumores reprimat.
Offocatiōibz stereticis occurrit. **L**adētes ma-
trices subleuat fumigando. **A**pilēricos su-
mmus eius prouocat cū castoreo. mēstruis im-
perat. tussim sedat. **A**smaticos et disnoicos
ad sanitatē pducit. **D**orsibz venenatis oc-
currit sciaticis prestolat. sciliacis dat in mo-
dū catapucie et maximū prestat effectū. coas-
tarum suffumigatione cōpesc. iridentū dolo-
rē appositū mitigat. podagricos et arteticos
cū nitro et cera vt malagina impositū curat.

Brionia
capitulum

Capitulum. lxxv

B **R** **I** **O** **N** **I** **A**. **D**yscorides capitlo ampe-
leos leuki. id est brionia. siue vt latī
ni vitis alba hastas et folia similia ha-
bet viti nostre. sed aspera et minora caprioli si-
miles sunt implicātes se. semen ipsi vne simi-
le estz botruotum rarū et fuluū. **G**alienus
sexto simpliciū farmacoz capitulo ampeles
os leuki. id est vitis alba. quā quidā et brioni-
am et pilotriū vocant. in summitate eius est

stipticitas et amaritudo pauca et acuitas. et
 ipse comeduntur in principio sue natiuitatis
 tm consuetudinem et in tempore veris. quia
 sunt iuuantes stomachum propter eoz stipti-
 citatem. sub amarā autē et leuiter acrem bz
 bet stipticitatem. **S**erapion libro aggrega-
 toris capitulo fefera. **F**efera herba ē que bz
 folia et capriolos in similitudinē vitis cōmu-
 nis. nisi quia sunt asperiora. et rami et caprioli
 adherent. implicantes se quibuscunqz appo-
 simant ex arboribz alijs et suspendunt eis cū
 capriolis suis. et habet fructū simile racemo
 rubeo.

Operationes

G **A** **L** **I** **E** **N** **I** **U** **S**. **B**rionia vinā mediocriter pro-
 uocat. **R**adix vero abster sinā quandam et
 siccatiuam subtilium partium habet virtus
 tem. necnon mediocriter calidā propter quā
 splenes attenuat. **S**cliratos sanat. exteris
 us apposita cum ficibus scabies et lepram sa-
 nat. butruosus autem fructus in polipitijs
 est vtilis. **S**erapion auctoritate Rasis.
Virtus eius est que calefacit mediocriter et
 abstergit et subtiliat et dissoluit duriciem sple-
 nis qñ supponitur emplastrū ex ea cum ficu-
 bus. **E**t curat scabiem et egritudines cū qua
 eleuatur cutis. **S**ed fructu eius vntur co-
 riaminarij. **N**am cum eis abradūtur pili cor-
 riorum. **E**t idem **S**erapion. **V**irtus folio-
 rum et fructus et radice est calida et acuta. **E**t
 ideo qñ fit emplastrum cum eis et sale confert
 vlcerebus que dicuntur granita. et illis que
 dicuntur fagedenica. curat fissuras labiorū.
Radix eius mixta cum orobo et senugre-
 co quando cum eis abluitur cutis mundifi-
 cat et abstergit eam. **E**t aufert pannum et ves-
 tigia nigra et bothor et cicatrices vlcere. **E**t
 conficitur cum oleo donec fiat sicut cera et
 sedat dolorem et fistulam ani. **E**t qñ miscetur
 cum oleo donec dissoluatur cōuenit ad hoc
 et expellit liuorem qui fit sub oculo. **E**t quan-
 do fit ex eo emplastrū cum vino sedat panari-
 ciū et resoluit postemata et aperit ea. **E**t em-
 plastrum factum cum ea extrahit ossa ingre-
 ditur in confectionibus vnguentorum cor-
 rodentium carnem. **E**t potatur de ea. 3. i. ad
 epilentiam et conuenit a poplexie sic admi-
 nistrata et epilationi. **E**t quando bibuntur
 ex ea. 3. ij. confert moribus iuri et occidit fe-
 tum. **E**t quando extrahitur succus a stipti-
 bus eius et accipitur cum frumento cocto
 prouocat lac.

Capitulum. lxxvi

B **Brictanica.** **Diascorides** ca. **Brictanica** herba est habens folia similia lappatio agresti sed paulo nigriora lanosa gustu stiptica. **Basia** vero habet longam et radicem parvam et tenuem folia eius exsiccantur succus eius collectus in sole ponitur et siccatur et est illi virtus stiptica.

Operationes

Diascorides. Succus eius siccatus in sole prodest vulneribus vel cancri oris et faucium cum vino et his qui primum incurrit. quidam dicunt quod est lappacium acutum.

Diascorides capitulo **brictoris**. id est **brictanica** herba est duorum cubitorum longa virgas multas et tenues habens in quibus folia nascuntur lepidi similia mollia et alba et in summo virgarum profert semen florem album habens.

Diascorides. Virtus eius est que cum succo prisanæ cocta et a capadocijs comeditur propter frigiditatem stomachi et semen eius pro pipere vtuntur miscentes in cocturis. Alij memorant hanc emperigines mederi.

Diascorides capitulo **brictoris**. id est **brictanica** herba est cuius radix aspera et striata et sibi coherens gustu dulcis facit basias

duorum cubitorum spinosas. Nascitur in locis algosis que cathaplasmatibus adhibita omnibus vulneribus imposita et quotidie mutata medetur.

Capitulum. lxxvii

B **Brictoris.** **Diascorides** capitulo **Brictoris** est herba fruticosa tota sparsa super terram. colorem mellinum habens per intervalla furcata. virge et in omnibus ramis semine plene folia habet similia in cibo agresti cum maximo odore et bono non mueritur in partibus nostris. multi pro suauitate odoris rebus alijs eam adiungunt. Nascitur in locis cultis et pascuosis. capadocij vero eam ambrosiam dicunt alij artbemisiam.

Operationes

Diascorides. Cum vino bibita arthronosis prodest. succus eius bibitus in balneo ycterici colorem reddit. Sed notandum quod plures herbe non inveniuntur in partibus nostris. Et ideo nostro idiomate non possunt nominari.

Tractatus

Borago l. Borago

Capitulum. lxxviii

Borago. ysidor⁹. li. erbimo. Borago cali. est z bu. in pmo gradu. Platea. Borago folia habz aspera. z viridia sunt precipue. cōpetunt vsui medicine. exsiccata nō secundo semina. Konstan. Borago est calida z humida in primo gradu. Itēz Borago herba est satis nota calida z humida est in medio primi gradus. Dabet em virtutem generandi bonos humores.

Operationes

- A** ysaac. Borago in vino potui data leticiā generat. z cor confortat. proinde antiqui miscebant eam medicinis cardiace valentibus passioni.
- B** Que etiam cum aqua cocta. z cū melle aut zuccaro potui data cannales pulmonis z gutturis optime mundant.
- A** Platearius. Conualescentibus ex egritudine valet syncopisantibus cardiacis cōmesta cūz carnis vel condita cū sanguine. Semen ei⁹ per duos annos in multa efficacia seruatur.
- B** Radix non comperit vsui medicine. Herba etiam cruda cōmesta. bonum sanguinem generat. Contra yctericiam cocta cū carnis

bus comeditur. **A**stantinus. Borago coleram rubeam purgat. cardiacis subuenit. ex colera nigra patientibus. **I**n vino misa z potui data leticiā generat. **E**iusq apozima cū melle z zuccaro bibiti. z contra gutturis asperitatem z pulmonis ac pectoris valet. **V**aleat fm Dyasco. conualescentibus z syncopisantibus. cardiacis. melancolicis. cōmesta cum carnibus. **C**ontra syncopim si at syrupus ex succo eius z zuccaro fiat sumis liter contra cardiacam passionē. addito pulueris ossis de corde cerui. **V**aleat similiter contra melancoliam.

Bombax l. Bombax

Capitulum. lxxix

Bombax vl' cotum. Serapion libro aggreg. capitulo goron. i. bombax. Dixerunt quidam medici de kelbe. q cotum nascitur inter eos in arboribus. q sunt sicut arbores antipersicorum. et durāt annis viginti. et est ex eo q omni anno seminatur. **A**t idem auctoritate aben mesuay. melius est ex eo nouum. **A**t quod est plantatus anno suo.

Operationes

De Herbis

A
B
C
D
E
F

Serapion. Succus foliorum eius conuenit fluxui ventris qui accidit infantibus.

A semen eius conuenit tussi. Et est bonum pectori: et est calida et humida.

A oleum eius perfert lentiginibus faciei et pustulis calidis que fiunt in facie: et facit augmentum in spermate.

Dyascorides ca. coron: id est bombax. medulla seminis eius calefactoria est mollificat pectus. **A** prodest ad tussim.

Succus vero foliorum eius potatus fluxum ventris infantium sistit. Et est calida et humida complexionis.

Capitulum. lxxx.

Buglossa. Vidor? li. etymo. Buglossos a grecis est dicta: eo quod asperrima folia in modum lingue bouis habeat. Que mirum modum ob sapientiam nutriendam a veteribus infundenda vino memoratur. Plinius libro. xxx. Buglossos folia habet bouis lingue filia super terram sparsa et aspera et magna et minora. Auicenna. Lingua bouis est herba lata habens folia. Et canna eius est plana: cuius rami sunt ut pedes locustarum: et color

est ex viridi et citrino. Administranda autem est in medicina illa que grossa habet folia super quorum faciem sunt puncta: que sunt radices spinorum aut pilorum excurrentium ab ea. Proxima est equalitate in calore. ad caliditatem enim paruas declinat. Et est in fine primi gradus in humiditate. Que autem sicca est: minoris est humiditatis. Serapion li. aggreg. ca. ledenalchasur auctoritate Dyascoridis. Aledenalchaur id est lingua bouis sine buglossa: et est planior et assimilatur herbe que dicitur caromas: et habet folia versus terram aspera et nigra: et assimilatur in figura sua lingue bouis.

Operationes

Plinius libro ut supra. Buglossa vino mixta animi voluptates auget: et vocatur euphrasinum fluitans: quas greci thymatis mos dicit sedat. et sciaticis cum aqua bibita singularare presidium tribuit.

Auicenna. Buglossa sicca et adusta alcoholique sunt in infantibus remouet: et inflammationem oris sedat.

At etiam lenificatiua pectoris: et confortatiua cordis.

Bona melancholicis ex solitudine ac tremore cordis in vino et dispositionibus melancholicis.

Quidam in potu tribuant eam ad tremorem cordis calidam.

Confert etiam tussi et asperitati canne aprie que cocta cum zuccato et ydromelle.

Serapion auctoritate alcausi. Buglossa est frigida: et quando flos eius comburitur conuenit fluxibilitati dentium: et gingiuarum: et ad alcolam aprie que accidit in ore puerorum: et omnibus infirmitatibus que fiunt in ore.

Conuenit cardiacis que fit a colera. Et quando aliquis vult eam sumere: sumat cum bolo armeno.

Galenus octauo simplicium pharmacorum capitulo de buglossa secundum translationem arabi.

Virtus eius est calida parum et humida. Et conuenit tussientibus ex asperitate canne pulmonis. Et cocta cum mellicrato aut proiecta in vino inducit leticiam.

At idem eodem libro et ca. secundum translationem arabi. Buglossa humida et calida est complexionis. Unde in vino potata: leticia causatiua creditur esse.

Conuenit autem et eis qui propter asperitatem gutturis tussunt in mellicrato cocta.

Aui. de viribus cordis dicit quod confortat cor.

Capitulum. lxxxi.

A

B

C

D

E

F

G

H

I

K

Tractatus

in tectis muros ciuitatis: et ista vocat ocul⁹ boni
uis vel cotula nō fetida. et de ista herba est b
veritas clare intuetib⁹: quā lati⁹ inuenies in
ca. inferi⁹ de oculo bonis et istius opatiōis.

Butalmos herba est cui⁹ flos dicitur oculi
lus bonis vel vacce. Et habet flores
nigros sicut antiqua translationem.

Operationes

- A** Dyas. ca. Butalmos. q. traslatio corrupta
est: qm̄ sera. ex p̄bis dyas. sicut alia traslatiōem
B Dyas. dicit q. h. flores citrinos siles florib⁹
camomille: et hoc verum est. **C** Butalmos hasta
eicit mollē. folia maratri filia flore mellinuz
hūs. oculo bonis silem. vñ et nomē accepit.
C Nascitur i ciuitatib⁹ rē. **S**ed sicut traslatiō
nem nram Dyas. Butalmos h. duas specis
es. vna est q. h. folia similia maratro: et flores
siles florib⁹ camomille. **E**t ista vocat cotula
fetida: et latine dicitur pucida. **E**t Dyas. vocat eas
partemon. **A**lia est q. h. folia similia corian/
dro: et flores citrinos. nascens iuxta muros
ciuitatis. et vocat cotula nō fetida: et latine dicitur
oculus bonis. et grece similiter ita sonat butal/
mos. **S**ed ara. vocat bibar. i. oculus vacce. et
iō dicit ad lram. **C** Butalmos est herba mol/
lis antimo siles: lenes emittēs tirsos: et folia
teniter scissa et mollia: filia maratro: flores ci/
trinos siles florib⁹ camomille. et ista sicut veris/
tatē est cotula fetida q. alio noīe vocat puci/
da. **E**t subdit: ē alia butalmos caulis mollē:
fo. coriandro filia: flores citrinos hūs: nascēs

Buxusbaum

Capicolum Ierri.

Buxum est nomen grecum a latiniis
ex parte corruptum.

Operationes

Cpiros enim apud grecos arboris virēs est
appellata: et leuitate materie elemētoz apici
bus apta. **V**ñ scriptura. **S**cribe inqt buxo
arbor. **B**ux⁹ expmendis elemētoz apicib⁹
vtilis leui materia informat vsuz man⁹ pueri/
lis. **S**imul enī amouet te ipa materia q. sp̄i
ret: nec vnq̄ suis exuit folijs ne vnq̄ sp̄i tue
dissimilatione vnderis: sed semp tibi p fides
germinet spes salutis.

Plini⁹ li. xvi. **M**ontes amāt ilex et buxus.
itaq; bux⁹ pireneis ac ceteris montib⁹ pluris/
ma. berecynthio tractu crassissima in corfica
flore nō ferēdo. **Q**ue cā amaritudinis mellis.
Semen illi⁹ cūctis inuisum anī antib⁹. **N**ec
in olimpo macedonie gratilior est s; breuis.
Amat frigida aprica. **I**n igne quoq; que fer⁹

De Herbis

Capitulum. lxxxij.

ro duricia: neq; carbone utilis neq; flama.
Buxo folia cōcava sunt z nō decidūt. hec arbor in plures ramos disp̄sa sicut z lochos transmarina. Spississima vero ex omni materia: z ideo gravissima iudicatur.

Buxus sicut z hebenus natura gracilis z neutra fluitat in aquis.

Buxus z corn? z olea medulla z apidibus atq; corneis caret: minimūq; z sanguis bz.

Ariem vetustatemq; buxus nō sentit: z rimam fissurāq; sponte nō capit.

At sicut in cipresso terdines nasci phibet amaritudo: sic z duricia in buxo. Arida enī latius q; virida ferris cedūt pter robur: z buxum q; pertinacius resistūt: serratūq; dentes inerti equalitate replet: scz quādo lamine scetiles ex eis fiunt.

Idē in li. xvij. Proveniūt buxi tenuissimis quinīs senisq; virguli colligatis depacti.

Actor. Buxus est arbor oīb; nota. Duius ramis utimur in die palmarū vice palmarū: quales oliuarū sunt q; in regione nr̄a nō abūdant. Dui? etiā ligni ppter suā soliditatē lenitatemq; ac decorē ad fabricandas tabellas z coeliaria atq; manubria z ad alios plimos vsus aptissimū inuenit. **A**t autē arbor buxilis z tenuis. neq; enī multum ascendit nec multū groscescit. De bui? aut natura nibūpe nit? i libris medicorū repperisse me memini.

Arbor p. d. h.

Ruscus omnibus notus. Paulus ca. de busco: folia ei? sunt folia mirti cū extremitatib; spinosis. Faciēs plures stipites cum fructu rubeo sicut fructus cerasi: z est temperati coloris: vt yposcras z Galienus testantur.

Operationes

Pau. Succus foliorum eius expressus in ore tentus oris vitia emendat.

Prodest stomacho z dolori ventris a colera temperat? cum lacte z inunctus vitia oculorum emendat.

Poratus cum zuccaro emoptoicos sanat. At petram frangit.

Succus eius coctus z bibitus coleram z menstrua expellit. Pulvis radices eius vulnēra bene sanat.

A

B

A

D

Capitulum lxxxiii.

Butirum a buando: id est profunden-
do est dictum: ut dicit Isidorus. Sua
enim vinctuositate et humiditate hinc im-
buere et perfundere corpora quod contingit. Nam bu-
tirum est flos lactis multum habens caliditatis
et humiditatis cum dominio aereitatis: ratione
cuius habet multum vinctuositatis. Est enim
butiroso subnaturaliter calida et humida vis-
cosa et vinctuosa: humane complexionis vici-
na: ut dicit Isaac.

Operationes

- A** Butirum sepe comestum stomachi ipsius est hu-
mectatiuum: ventris solutivum maxime si res-
cens fuerit. Et ideo antiqui ut dicit Isaac assi-
milauerunt butirum oleo mixturam pinguedini
dicentes: quod si quis acceperit valet scireturi de
pectore et de pulmone maxime si ibi fuerit apo-
stema: quod proprie est maturatiuum et humorum
dissolutivum: et superfluum pectoris mundifica-
tiuum: maxime si cum melle vel zuccaro comeda-
tur. **S**ubdens ibidem. Butirum repugnat ve-
nenis: membra humectat: asperitatem oculorum
eius lotura mollificat et emundat: apostema
dissolvit et maturat.
- V**ulnera pulmonis gutturis et pectoris mi-
re sanat: renum et intestinorum morsuras miti-
gat: nervos indignatos et contractos seu spas-
maticos mollificat atque laxat.
- C**amomilla. Contra venena butirum interius
us sum praesingularis praesidium est. Si intor-
catus butirum in lacte calido resolutum bibat
in magna quantitate. Nam vinctuositas
te sua opilat meatum ne ad cor ascendat sub-
ito vis veneni. praeterea venenositatem totam ad
se trahit et ipsam inuiscat per vomitum evacuat
de corpore et educit: ut dicit idem.
- S**alitur autem aliquantulum butirum ut melius
us conservetur: et ut eius potentialis humi-
ditas siccitate salis temperetur. Insuper ut
eius saporositas augmentetur.
- N**am gustui in sapore est magis gratum: quam
mediocriter est salinum. quando nimis antro-
quatur: eius sapor cum odore diminuitur: et
in grauem odorem et saporem gustui horribi-
lem transmutatur: et tunc non valet ad cibum
ita condienda.
- V**aleat tamen ad varia medicamina et vnguen-
ta: quod sepe accidit id quod non convenit gule: con-
gruit tamen nihilominus medicine alicui.

Capitulum lxxxiv.

Camomilla Plana

Camomilla. Avicenna. Camo-
milla est nota. Sed alia est cuius
flos est citrinus. Et alia cuius flos
est purpureus. Alia cuius est al-
bus. in primo gradu est calida et sicca
Et secundum Galienum propter virtutem rose in subtilia-
tione sua: sed est in modum olei convenienter cali-
da. Est autem aperitiva: subtiliativa: mollifica-
tiva: resolutiva. **D**yas. Camomilla vel antu-
mios herba dicitur quam alii errantem yridem vocant:
eo quod verno tempore floreat et ad usum colligat.
Alii vero camelonem: eo quod habeat odorem ma-
li maciani similem. **Q**uius herbe tria sunt gene-
ra differentias in flore habentia. haec sunt vltima
palmarum fruticose quam ramulos multos cum vi-
minibus multis ac tenuibus generant teneraque
parva et angusta folia. **S**uperius vero capi-
tulum habet cum quadam rotunditate. habens den-
tus florem autem cum regis exterioris alborum aut mel-
lini vel purpurei coloris obiectioe foliorum
magnitudine timi similitudinem. **N**ascitur in locis aspe-
ris vel circa semitas vel vias. **C**olligitur tempore
verno maxime virtus est ei radice et flori omnes
frutici vernatica et lepromerica. **S**era. li. ag-
ca. behomig. i. camomilla. **E**t sunt tres species:
et discernuntur secundum colores florum solium. et ipsa est

De Herbis

herba habēs virgas longas circiter palmū
vñ fruticosos hñtes ramulos et folia par-
na minuta gracilia ⁊ capitella rotūda parua
in aliq̄bo quoz flores albi ⁊ in aliq̄bus aurei
coloris. ⁊ hos q̄ apparet sub capitello est ros-
tundus hñs circūquaq̄ flosculos siles flori-
bus rute. ⁊ colorū ipoz est citrinus aut purpu-
reus: ⁊ nascitur in locis asperis: ⁊ super ma-
re colligitur in vere. Et oportet q̄ reponant
folia ⁊ flores postq̄ teritur quodlibet de p se
⁊ fiant inde trocisci. ¶ Salienus sexto simpli-
cium pharmacorū capitulo antumus: id est
camomilla. dictum quod idem est in tertio tras-
cratum de hac herba latius. dicatur autem et
nunc summarie q̄ calefacit ⁊ desiccatur secun-
dū primū gradū. Et autē ⁊ subtiliz partiū:
⁊ propterea dyaforetica necnō ⁊ rarefactiua
⁊ laxabilis virtutis.

Operationes

A Quicenna. Camomilla sedat apostemata
B calida mollificando ⁊ resoluēdo ipa: ⁊ lenifi-
cat dura que nō sunt stricta valde. Et bibi-
tur ppter apostemata viscerum spissa. mollifi-
cat tetanum: ⁊ pfortat mēbra nervosa omia.
C Et est ex medicinis plus pferentibz laxitudi-
ni q̄ reliqua: quoniā caliditas ei⁹ est sile cas-
lilitati animalis. Et confortatiua cerebri
D cōferens sode frigide ⁊ ad euacuandam ma-
terias capitis: quoniā resoluit absq̄ attracti-
one. Et hec est eius pprietas. Et cōfert pus-
tulis oris: sanat algarab distemperata ⁊ mo-
E re emplastri supposita. alluciat sputū. aufert
yctericiam. prouocat vrinam. egredi facit la-
F pidem: ⁊ pprie que ex ea est purpurei coloris.
⁊ cum camomilla quidez euaporatur vesica
ppter dolores frigidos. Et prouocat mens-
strua bibita ⁊ sedendo in aqua ipsi⁹. Et edus-
cit embrionem ⁊ secundinā. Et cōfert ylia-
G ce ⁊ fit inunctio ex oleo eius in febribz perio-
dicis. ⁊ bibitur propter febres antiquas in fi-
H ne earū. ⁊ confert omni febrī absq̄ forti acui-
tate. cū non est apostema calidum in visceri-
I bus. Et quandoq̄ confert apostemati: cū
nō est calidū: ⁊ est ei⁹ maturatio. loco ipsius
ponitur in pfortatione cerebri ⁊ iuuamento
quod cōfert ī soda berengesi. Serapion
auctoritate Salieni. Virt⁹ camomille est q̄
resoluit ⁊ fluxa mēbra confortat. ⁊ lassitudini
cōfert plus omni alia medicina sedat dolo-
res: ⁊ mollificat mēbra dura: ⁊ lenit spissitu-
dinem cutis paucam. Et expellit febres q̄
sunt ab humoribz colericis. Et ppter spissi-

tudinem cutis qñ in visceribz nō est aposte-
ma calidū: ⁊ iam facta est digestio. Sed ⁊ fes-
bres q̄ sunt a flegmate ⁊ melancholia: aut p-
pter apostemata q̄ in visceribus sunt qñ ex-
hibetur: iuuat iuuamento manifesto multū.
Et ideo contigit q̄ ipa est vna de fortiori-
bus medicinis in sedando dolores ⁊ de me-
lioribus mollificatiuis ex medicinis conue-
nientibus membris interioribus q̄ sunt post
mirach. Et ipsa ⁊ oleum eius conferunt so-
de frigide. Nam curat humiditates que sūt
in capite per resolutionem sine attractione.
Et hec operatio est sibi magis propria q̄ ali-
cui alteri medicine. Et quando fit emplas-
trum cū ea curat scabiem oculi ⁊ palpebras
rum: ⁊ confortat cerebrum.

Capitulum. lxxxv.

C Anapis siue canabum ad similitus
dinē canne vocatū ferunt. vel ab ety-
mologia greca. quoniā canabum illi
canabin dicūt. Plin⁹ libro decimonono.
Vtilissima funibz canabis. feritur a fauoneo
quo denticior est eo tenerior. Semen ei⁹ quan-
do maturū est ab equinoctio autūni detrin-

Tractatus

gint et sole vel vento vel fumo siccant. Ipsa
canabis post vindemiam vellitur ac lucubra
tionibus decorticata purgatur. **P**rima est
alabandica. precipue plagarum vsibus. **I**dem
in libro vicesimo. **L**anapis nata est. primum
in siluis. folio nigrior et asperior. **A**uicenna.
Sebendegi: est semen canabi. **E**t aliud qui
dem est ortulanum. **A**liud campestre. **B**us
maym dixit q arbor campestris fm cubiti qn
titatem in desertis egreditur: et sup folia ei
albedo dominatur. **E**iussq fructus piperi et
gramini assimilatur. **N**atura est calidum et siccum
in tertio. **S**uccus eius constrictionem
soluit: ac solutione flegma et coleram educit.
Palladius libro tertio. **I**n februario mens
se ultimo: canabum conuenit feri terra pingui.
stercorata rigua vel plana et humida et al
tius subacta. **I**dem in libro quarto. **I**n men
se quoq **P**artio vsq ad equinoctium veru
num tantu potest feri canabum.

Operationes

- A** **P**linius libro vicesimo. **S**emen eius vis
rozum genituram extingueredicitur. **S**uccus
ex eo vermiculos aurium et quicquid intras
nerit eicit.
- B** **S**ed cum dolore capitis tanta vis est ei vt
aque infusa coagulare eam dicatur. **I**deoque
iumentorum alio succurrit potata in aqua.
Radix eius contractos articulos emollit
aqua cocta. **I**deoque podagras et siles imper?
- A** **A**uicenna. **L**anapis campestris resoluit
ventositates et exiccat fortiter: humorq ei
paucus est et malus.
- D** **E**x eius radice decocta fit emplastrum apo
stematibus calidis. **I**n locis duris in quibz
chimi viscosi. sedatq caliditatem et soluit du
riciem.
- E** **E**xiccat sperma: solutione flegma educit et
coleram. **U**sus obrenebzat: stomacho nos
cet. **S**uccus eius distillatur ad dolorem au
ris opilatum. **E**t ad eius humiditatem: sis
militer et oleum ipsius. **F**olia vero eius eras
dicant sui fures in capite.
- F** **I**dem. **E**x decoctione canapi siluestris fit
emplastrum herisipile et apostematibus cali
dis. **E**iuss grana difficilis sunt digestionis:
et stomacho mala. **L**unq plurimu ex corticibz
eius sumitur interfecat sperma.

Capitulum. lxxvii.

Significatio
natura qd dicitur

Capill? veneris dictu. siue q elapsos
post alopecia capillos recreet: siue q
capilloru fluores coeret. **V**el q sit
virgulis nigris lenibz cu splendore qsi capilli.
Nascit aut in aquosis locis. **P**lateari? in li.
de simplici medicina. **C**apillus veneris frigi
dus et siccus est. tpare tñ ex subtili substancia.
pore bz diuretica. **R**ecens multe efficacie
sz paz seruari pot: q herba subtilis e. **E**x her
bario. **C**apillu veneris herba videlicz q et poli
tricos dr: in parietibz videlicz nascit. bz folia
coriandro filia. caulē nigrū: sz nec flore bz: nec
semen. **C**ōstantin?. **C**apillus veneris teste
Bal. inter calidū et frigidū est. mediocris.

Operationes

Plateari?. **C**ōtra calefactionē epatis dat
aq decoctionis ei. vel de aq illa et zuccaro fit
symp? **S**i etia sit vitium splenis aliqd addit
calidū diureticū: et plagelle i succo ei? inticte
supponat. vel etia herba pstrita. **C**ōstantin?.
Eiuss aposima valet hanc litro sis. lapide fra
git. cu vino bibit? veneno resistit et hūoribz a
stomacho fluētibz. mēstruapuocat. dolore pe
ctoris et pulmōis mitigat. **E**t vt dicūt qdā d
stomachor itestinis depōit colerā rubeā: alo
picie valet cathaplasma. **E**t scrophis cu aq
coct? capite ex eo loto pustulal etia purrefa

De Herbis

Dctionē mūdificat. **H**ec i oleo decocta facit
ad mliez capillos nutriēdos decoctio ei⁹ po
Etata yctericos z eos q̄vinā difficile faciūt ad
iuuat: mēstrua mouet: vētrū fluxū sistit. **Q**uā
Spillos etiā cadētes p̄tinet si cū vino z liciuio
coquat: z cū eodem humore caput abluatur.
Item cum vino apposita stomacho pro ca
thaplasmate morui canis ac serpentium me
detur. eius autē radix est vtilis.

Brinnaria

Capitulum. lxxxviii.

Cardo benedict⁹. **P**li. ca. **C**ardo bñ
dict⁹ dicit⁹ qz ver⁹ tpe senescit. z ē herba
terissagū specie: z cū mollicie caulicu
lis sububicūdis. **M**ascit i tegul⁹ z in mur⁹. no
mē b̄ greci dederūt senicion: qz b̄ canescit ca
put ei⁹. numerosa diuidit lanugine q̄lis ē spi
ne inter diuisuras exēte. **B**al. vi. sim. far.
ca. de car. bñ. **E**rigozon sine cardo bñdictus
v̄l herba bulne p̄tutē b̄z īflatuā z mediocris
dyaforeticā. **D**yal. ca. **S**edū. i. cardo bñ. ē
herba quā senicion vocāt. **M**ascit i rect⁹ z i pe
tris: folia b̄z virida z densa filia quercule: sed
grossiora z pinguiora. tyrsūz subūfū capitel
lū i sūmitate tyrsi bñs i modū viticelle lanu
ginosū. **A**ires b̄z stringētes z refrigerātes z
eadē p̄stātes q̄ z plantago. folia frigida sunt.

Operationes

Folia ei⁹ cū florib⁹ i cathaplasmatib⁹ cū vi
no dulci facta z īposita īflatōes testiculoz tol
lit. **E**t aniplagas sanat. ad neruoz īcisiō
nes cū aceto facit: z cathaplasmatib⁹ īposi
ta. **I**pa p̄o pomi data offocatōes facit.

Dipylon

Capitulum. lxxxix.

Cardus. **S**ciēdūz qz camelon ē spēs
cardonis siluestis: q̄ card⁹ b̄z plures
spēs īter se differēt. **D**iffert a came
leon: qz i folijs nō b̄z aculeos. **P**li. ca. de car.
Cardo z duo sūt ḡna. vñū fructuosū altero.
Altez ynicaulē crassū. **A**ltiqz folia spinosa
muricatis cacumib⁹: s̄z altez florē purpureū
mittit īter medios aculeos celerit canescētē
z abeūtē cū aura. **S**tolimō gre. vocāt. **I**tē car
dus z folia z caules spinosas lanugines b̄z.
Itē i anchora leucantos ē dictū spina alba.
Est āt alia d̄ntia q̄ qdā i bis mlti caulia ra
mosaqz sūt vt card⁹. **V**no āt caule nec ramo
so nec eneros qdā cacumie t̄m spinosa sūt vt
tringil. qdā estate florēt vt terralis z elixenes
scolimos zc

Operationes

Bal. vii. si. far. ca. scolimi. **S**colimos. i. car
d⁹ sil. cū radix mlti tudie z yrinaz educit feti
daz siq̄s i vino coq̄ns eā bibat. z p̄pter b̄z feti
tudies curat asellaz. **E**t toti⁹ corpis purga
f. ii

Tractatus

Titio h' farmaco tal' h'ioris ex tota suba existe
te: q' p'o fm q'litatē energia q'dē ca. i. iii. g. vel
tertio incipiente indicat h' farmacu. sic aut i. ii.
Pli. ca. cameleonte albe. i. suchaavel card?
albo. Cū passo mixtura inā mouet: hydropicu
desiccatur: lūbricos occidit. Nā illa q' nigra ē
facit ad maligna vulnera q' greci vocāt caci
anculas: et lentigies aufert. **B**al. Camele
onte nigre radix h' q'd delictoriosū. vñ extri
sec? ē vsus ei? ad scabiē et emperiginē et alios
et oīno oīa que absterfioe egēt et mollitiuis et
dyasoreticis misceat farmacs et fagedeniaca vlc
cera sanat cathaplas. **A**lba p'o cameleōte
radix ad lūbricos rotundos dat i qntitas
te oxifabi cū vino austero. **A**fferit at eā et ves
tericis silez extritē radici. magis attū amarior il
la ē. **S**er. Radix ei? p'fert fluxui nimio ma
trici: et p'fert oībo egritudibz i q' p'fert bedes
guar. Et fruct? ei? et radix p'ferūt apari vulue
et apati ani. et radix ei? incarnat vlcera: q' in
ipā ē p't? p'solidat iua cū tpa mto. **E**t idē au
cto. dya. **A**ard? ē herba. et h'mōi herba fm q'
extimo ē p'e naturā bedeguar. et ē stiptica: et
semē ei? ē fortis satz. et p'fert relaxatiōi vulue
et fluxibilitati ani: et glutinat vlcera. qm stis
pticitas ei? est pauca sine supfluitate. et radix
eius cōuenit cursui humiditatu antiquaruz
matrici: et fluxui nimio menstruoꝝ.

Capitulum. etc.

Camedreos. **P**linius capitulo came
di eos est herba que latine quercula
dicitur. et ab aliquibus trizaoga. folia
habet magna mente similia et diuisa vt quer
cus. flore pene purpureo. aliq' ipam ferracaz
dicunt: et ab ipa serrā inuentā esse. **S**erapi
on libro aggregatoris capitulo **C**amedreos
auctoritate **D**yascoridis. **C**amedreos non
minatur quercus terre. **N**ascit in locis pe
triosis et asperis. **E**t est herba parua longitu
dine vnius palme habens folia parua simi
lia in figuram in ortu suo folijs quercus. flos
eius est coloris purpurei paruus. **E**t temp?
colligendi est qn semen est maturū. et colliges
da est cū suo semine. **D**yascorides capitū
lo **C**amedreos. **N**ascit in locis saxosis et aspes
ris. **F**rutex est bipalmis cū folijs minutis et
mente similibz et amaris. flore habet purpure
um et minutū: sed colligenda est cū semē ma
turū est. **B**alieuus octano simplicium fars
macorū cap. **C**amedreos. **C**amedreos ponit
eam q's in tertio gradu siccitatis et calidita
tis: et plus in eo in siccitate q' i cadilitate. vñ
de folia eius sunt similia folijs quercus. **E**t
ideo latini ipam querculam vocant.

Operationes

Dyascorides capitulo **C**ameropa fm trans
lationē nostrā. **C**ameropa id est **C**amedreos
viridis et sicca bibita cū aqua conuassarios
nibz et tussientibz valet. et splenis durities sol
uendo medicatur. **I**n initio ydropisis in
uat. menstruis imperat: abortum excludit:
cū aceto bibita splenē siccatur. **D**orsibz vney
nariis occurrat cū vino bibita et cathaplas
maribz ac bibita oīa silt facere potest melle
addito: antiqua vulnera purgat: trita et oleo
mixta caligines oculoꝝ detergit. **O**mnī cor
pori trita et peruncta calefactionē prestat.
Balieuus. **C**amedreos p'dominantē habet
amarū sapore. est autē et acre quodāmodo ex
q'bus videlicet splenē liquefacit: et vinas et
menstrua mouet: et grossiciē humorū incidit
et eas que i visceribz obstructiōes expurgat.
Serapion auctoritate. **A**lbugeri fit syrup
pus ex ea ad tussim antiquā et ad corruptiōes
digestiōis et in pncipio ydropisis: et ad spas
mū. et qnto syrup? ei? erit vetustior tanto erit
maioris virutis ad ea q' dixim. **E**t herba
ipā contrita confert fistulis lachrymalū. **E**t
eius decoctio cōfert yctericiē nigre.

De Herbis

Sera. auc. Gal. Camepitheos si sumat in potu mūdificat apit et abstergit mēbra iteriora qñ ē herba sicca: et incarnat qñ ē recens: et p̄fert sup oēm medicinā hñtibz yctericiā: et vlr oībz hñtibz opilationē epatis: et puocat mēstrua qñ bibit cū melle et qñ fit nastale. **Et** puocat vinā et coquit cū mellicrato et bibit: et p̄fert strāguirie. **Et** qñ ē recēs hz p̄tutē mlt̄ ta p̄glutinādi et incarnādi vulnera magis: et curat plagas et soluit duricies māmillaz. **Dyaf. Radix ei⁹** bibit diebz septē. ycterici medetur. diebz. xxx. bibita sciaticis fert opē maxie cū mulsā. epaticis et dissurijs et nefreticis p̄stat effectū. rozi oībz subueit. hac enī maxie vtūf in ponto. **Elitura ei⁹** dat vim aconiti. cathaplasmatibz adhibita cū polēta: et elixatura ei⁹ mixta oīa silr facere p̄t trita cū caricis et dux i modū catapucie vētrē mollit. cū resina tepida iposita sordida vulnera purgat melle addito cās matricis cōponet. Duricies vulnez soluet et paracolesim p̄stat. **Gal. Camepitheos** i gustu qdē fortiorē hz saporē qdē acrē. i energia p̄o abstergit vlcera pl⁹ qdē calefaciat. p̄pterea i artericis et oīno qbz obstruunt facillr epata bonū ē farmacū. Ducit at et menstrua bibitū et cū melle appositū: est p̄o et diureticū farmacū. qdā p̄o dat sciaticis coquētes in mellicrato. **Vir⁹** vero huius herbe magna vlcera sanare p̄ot: et putridosa vlcera sanat: duriciesqz māmillis dyaforat.

A

B

C

D

E

F

G

Capitulum. xxi.

Camepitheos grece itēptat infima pin⁹ a came et pitheos qdē ē pin⁹: eo qdē fm oēs sui spēs odorē hz pini. Et sciēdū qdē camipitheos et camedreos vnāz eandē hñt p̄tutē et cōplexionē. Et sūt ca. et sic. in iij. g. **Gal. viij. si. far. c. Camepitheos** ē i desiccādo tertij grad⁹: i calefaciēdo p̄o scōdi **Sera. li. ag. ca. Camepithis. i. camedreos** ē herba q̄ nascit oī āno: et dilatat ei⁹ origo sup faciem terre vndiqz. Et sūt ei⁹ tres spēs. Una earū ē fortior alijs. et hz folia filia folijs sp̄ viue nisi qdē sūt mīora eis et hz sup hūiditatē tenacē et sūt pilosa: et sūt folia illa circa ramos spissa et odor ei⁹ ē sic resine pini. Et hz flores minus tos glaucos: et radices siles radicibz herbe dicte picorion: et semē ei⁹ ē nigrū: cui⁹ odor est sic odor resine pini. et rami ei⁹ sūt aliqñtus lū longi et curuati sic rami herbe qdē bancasā. Scōda spēs ē qdē hz p̄gas lōgitudine vnus brachij et ramulos subriles. folia p̄o et flores in odore filia supradicte. et semē ei⁹ est nigrū. Tertia p̄o spēs ē qdē mascul⁹ hz folia subtilia minuta albida pilosa. et hz p̄gā asperā albā et florē albū minutū sup ramulos: et odor ei⁹ est sicut odor pme.

Operationes

f iij

Capitulum. xcii.

Carui. Plateari. Carui appellat fesy
me z herba i. iij. g. ca. z sic. In trāma
rimis pibz z i sicilia repit in qntitate
multa p annos qnqz seruari pt. Virtutē diu
reticā z dyasoreticā bz. **O**perationes
Unde vinū decoctiois ei⁹ pferit strāguirie
ac dislurrie. puluis etiā ei⁹ i cibis sumpt⁹ di
gestioez pfortat: vterofitate excludit: positū
in falsam ei⁹ appetitū excitat. **C**ōstātin⁹ in
li. graduū. Carui ē ca. z sic. i. iij. g. vterofitate z
inflationē dissoluit: stomachūqz corroborat:
lūbricos occidit: digestiūā p̄tutē pfortat: vri
nā puocat. **A**ui. Carui ē primū dispositio
nibz anisi. ca. est z sic. i. iij. g. Expellit vterofitates
z ericcat: z nō ē i subtiliatiōe cymini. **C**ōfert
tremori cordis. Est bonū p̄mibz. interficit ei
eos. **P**li. li. xix. Careū gentis sue noīe appel
latū in q̄cūqz terra serivult eadē rōne q̄ olus
acriū laudatissimū tñ in caria: primū i frigia:
Dyal. Carcos semē oibz notūz viri⁹ est illi
calida z vinctualis aniso filis eustomacha: mi
scetqz antidotis z oriporijs. Radix ei⁹ come
dit cocta sicut pastinata. **C**ōstātin⁹ vbi s.
Siluestre carui qd̄ d̄z cardumeni valet epile
cticis diuqz tussientibz: sciaticis: nefreticis: strā
guiriosis acreptiliuz morsibz. **T**ortionem
ventriūqz dolorē de grossa ventositate ac vi
soso flegmate curat. cū aceto impositū sca
biem imperiginē alopicia sanat. de quo q̄ sus
migatus fuerit stridorē ei puocabit.

Capitulum. xciii.

Cardamomū. semē est vics nasciturū
qd̄ in arabia nascit⁹ z alijs locs. Sed
eligēdū ē fragile. flauū plenū graue
dine z q̄si lentū: sed nō rugosum clausum: z si
frangat puluerosum: gustūqz subamarū cale
faciēs odore suauī z graui. Est autē calide vir
tutis aliqd̄ hñs amaritudinis. **P**latea. Car
damomū est fruct⁹ vel poti⁹ semē cuiusdā ar
boris. z ē ca: z sic. in. iij. g. mat⁹ meli⁹ est. Et bz
aliq̄ntulū acuminis z dulcedinē imixtā. p an
nos. xx. pt seruari. virtutē bz pfortadi ex aro
maticitate dissoluedi z psumedi ex q̄litate.

Operationes

Platea. Cardamomū valet p̄ sincopim et
cardiacā passionē ex frigida cā z ad debilita
tē stomachi. i. in digestionē pfortadā: ad ap
petitū puocadū: z p̄ vomitū ex frigida cā: cō
traqz debilitates cerebri. **E**x epla ypocra.
Cardamomū calidā p̄tutē bz: z aliqd̄ amari
tudinis: qz lūbricos occidit: z scabies foris
ter sanat. **D**yal. Cardamomū lūbricos las
tos occidit. cū aceto bibitū scabiē sanat z ex
purgat. cū aq̄so calida pdest epilectis. tussim
mitigat. **S**ciaticos curat: paraliticos san
nat. Et qm̄ aliqd̄ bz caustice p̄tutē. z quēadā
modū synapis relaxat. Ideoqz v̄etris tortio
nē z inflationē relaxās sanat vrinā z mēstua
puocat. **P**otatūqz partū expellit: aialia v̄e
tris excludit. serpentium morsibus occurrit
Cū vino neufreticos adiuuat. **I**ctosqz scor
pionū vel serpentū oīm salubriter curat. res
sice lapides frāgit. mēstua fumigādo depos
nit. **A**uicē. Cardamomū quoddā ē magnū
sicut cicer nigrum. quod cum frangit interi⁹
habet granū album mordicans linguā sicut
cubebe. Et aliud ē paruum sicut lens: etiam
aromaticum. calidūz est z siccū in tertio gra
du. Et in ipo est cum calefactiōe stipticitas.
pprieqz in illo qd̄ habet caput z pprie in capis
te ipius. **C**ōfert nausee ac vomitui cū masti
cis aqua vtriusqz granati. **C**ōstantin⁹ in
libro graduum. Cardamomi duo sunt gene
ra: maius z minus. vtrūqz in pmo gradu cali
dum z siccum. Sed mai⁹ est minoris calor
ac ponticitatis z magis odoriferū. **I**ō sto
machum pfortat: z digestionē adiuuat. **V**lo
mitum colericū arcet cum ligno aloes masti
ce ac succo mēte potatum extinguit flegma:
maxime suis corticibz bibitū. **C**ortex ei stū
pticior est z stomachi confortantior.

Capitulum. xciiii.

Cartam⁹. Jokes mesue ca. de cartam⁹.
nio. Cartam⁹ duozn⁹ modoz⁹ est. Est
enī domestic⁹ et siluest⁹. Et dixerūt
qdā q⁹ nil ē de speciebo cartami et elōgati sūt.
Cartam⁹ de q⁹ hic loqm⁹ur est domesticus et
melior p⁹ plātē ipī ē semē. Et post illud flos
ei⁹. et meli⁹ semē ei⁹ est qd⁹ ē albū planū plenū
et grossum. cui⁹ medulla ē vinctuosa pinguis
et cortex tenuis. Et melior flos ei⁹ q⁹ est sicut
pili croci. Et est ca. in pmo gradu. sic. i. ij. Et
flos ei⁹ est min⁹ ca. Et siluest⁹ est calidior et
siccior. Et in eo est virt⁹ lacticinioz remissa.
Est autē cartam⁹ aperitiu⁹: absterfui⁹: stur-
batinus faciens nausēā. Aui. li. ij. ca. de car-
tamo. Cartam⁹ alius est domestic⁹ et ali⁹ est
siluestris. q⁹ siluestris ca. est in. ij. gradu. sic. in
tertio. et domestic⁹ ca. in pmo gradu. sic. in. ij.
Dya⁹. ca. cincu⁹ fm translationē nram cincu
id est cartamus folia habet oblonga et diuisa
et aspera et spinosa. tyrsu⁹ h3 longū spinosum
in q⁹ sunt capitella obrotunda cum flore cro-
ceo. semē albu⁹ hñs obusum et oblongum et
angulosum. flores eius multi exiccant. Ses-
rapion li. aggre. ca. de cartamo aucto. Dya-
scoridis. Cartamus est ex eo domestic⁹ et sil-
uestris. Domesticus h3 folia longa: aspera:
atra: spinosa: diuisa: et habet stipires longos
duorum cubitorum spinosos. et sup⁹ eos sunt

capitella in magnitudine oliue maioris in q
bus est flos croceus similis croco: 7 habz se
men album 7 oblongum angulosum.

Operationes

¶ Johannes methue auctoritate pauli. Accipe medulle eius. 3. r. cordumeni. 3. i. f. fac ex eis grana sicut cicercula. 3. v. soluit eni sufficiens. **¶** Et dicit etia liga ex medulla quantitate sufficiens in panno: et suspende in oxymelle quando coquit: et erit solutium. et proprie si fuerit oxymel squilliticum. **¶** Et idem auctoritate aligafelis. Accipe eius medulle aureos. xxij. penidie aureos. iij. cordumeni 3. zinziberis ana aureum aggregent oia cum melle: et fiat forme sicut nuces. et da ubi oportet vnam vel duas. **¶** Et idem aucto. Gal. Aoz quas medulla eius in iure galline vel galli cum speciebus et pinet ubi oportet.

¶ Et dicit etiam fiat ex medullis eius et ponderis tertia ipsi⁹ ex amigdalibus: et sexta ex pineis et aggregentur omnia cum melle et decoquantur cum succo squille. et fiat hec mirabilis iungamenti ad ea que dicemus.

Extrahit enī ab ea oleum iunamentorum multorum: et opatio est sicut olei de ben: et oleis de amigdalīs. Et solutio educit flegma p vomitū sili et aquositate. Et valet ad egritudine ex eis sicut est colica et cristerizaf.

¶ Et mundificat pect⁹ ⁊ pulmonem et p⁹rie
loch predicti: ⁊ clarificat vocē ⁊ similiter ole
um ipsi⁹. **¶** Et vsus eius in spermate augmē
tum facit. Flos vero eius cum aqua mellis
remouet yctericias. **¶** Auicenna. Oleū eius
est p⁹pinquum oleo vitice: veruntamē debili
us: ⁊ est ex eis que caseant lac: ⁊ nutrimentū
eius est multe paruitas: ⁊ mūdificat pect⁹ ⁊
clarificat vocē: ⁊ est malus stomacho: et cas
seat lac in stomacho ⁊ aufert colice.

Dyascorides. Semen ei⁹ datum cū mul-
ta ventrem purgat: caco stomachicū est ⁊ dul-
ce multum: ⁊ ipm ventrē deponit amigdalīs
⁊ nitro multū ⁊ aniso cum melle cocto acces-
pte ante cenā due vel tres velut nuces ven-
trem mollit: digestionem prestat.

Serapion aucto. Dyasco. Quando teruntur capilli cartami siluestri? aut flos ⁊ bibuntur cum pipere ⁊ vino pferunt puncture scorpiōis.

¶ Et qdā putauerūt qd si qd pculsus a scor-
pione tenuerit radicē ei⁹ in manu sua nō sen-
tier doloze ei⁹. **¶** Et qñ pūcit eam tunc sentiet.

Capitulum. xcv.

Cappi mörst! Capony eingekleben per eine voll Syff und kuche

Tractatus

Calamus

Calamus aromaticus a similitudine calami
visualis vocatur. Significat in india multis
modis genicularis sulu fragrans spūs
suauitate. Qui cum fragilis multas pres fit sciss
siliis. similas gustu casiani cum leni agrinodia re
mordete: vt dicitur Ysa. i. li. ety. Dya. Calamus aro
maticus in india nascitur. et optimus colore rufus
cum nodis spissis: et cum fragilis scissilis et arenosus
appet ac sulu: odore suauis gustu et viribus stip
tico atque glutinoso. Plinius. Juncus odoratus ni
hil differt a ceteris sui generis aspectu. Sed calamus
odoratus potior est. Odore statim de longinquo in
uitat: mollior tactu meliorque quam minus fragilis
Et quod solo se potius quam draphani modo fragilis
In est autem fistule araneum quod vocatur flore. Aui. Ca
lamus aromaticus calidus est siccus usque ad scdm
Melior est ille qui est lacinctie coloris pinguis hnis
nodos: qui in pluma frusta fragilis: et cuius canna
plena re sili tele aranee. et in masticatione eius est
acuitas. Et eius prritu est boni odoris. Et est decli
nans ad citrinitatem et albedinem. Est autem subtilia
tiu. In ipso eius est suba subtilis: sic in pipere et
cinamomo ac reliquis speciebus hmoi. In ipso est sti
plicitas pauca cum acredie. Et eius suba sunt
terreitas et acreitas. et est bone coniunctionis ad
equitatem prines. sed eius exiccatio maior est.

Operationes

Confert occultationi sanguinis mortui: et triti
oni lacerto: et apostemati epatis et stomacho
ac tussi. valet etiam ad tumorem: abstergit yfuz:
apata resoluit. mebra expulsiōis puocat. Et
cum semine apū pfert renibus ac distillationi ruine
vrine. **C**onstatur in li. gduū. Calamus est subtilis
citrini coloris: cōcau: desiccatur: et facillime
rūpit. digitis pstrit. in india et psia nascitur: sed
laudabilior est indicus. Est autem ca. et sic. in. q. gra.
valetque ad dolorem stomachi et epatis potius das
tus. Menstrua puocat: et veteri tussi pdest si
suffumigium inde fiat. Ad strigendumque sanguis
fluxu valet. **P**la. Calamus aromaticus ca. est
et sic. Quidam repit in psia qui citrinus est. Et eo
pbifici non vtiunt. Alii in india qui subalbidus est et
eo vtiunt. Est autem radix cuiusdam frutis valde
aromatica: calamo siliis: quod caua est. Cum ei col
ligit quiddam lignum quod interius est extrahit. Eligens
dus est autem calamus subalbidus coloris. qui cum frā
git non facile puluerizat per tres annos seruat.
Habet virtutem confortandi. Puluis eius valet
contra dolorem stomachi ex frigidityte vel ven
tositate. Ad digestionem stomachi confortan
dam. datur puluis eius cum puluere cinamomo
mi. hoc etiam valet contra cardiacam.

Capitulum. xcvi.

Calamus agrestis siue aquaticus. **C**o
tor. Calamus est arundo vel arundineus

generis. Sed ē etiā calam⁹ aromatic⁹. de q^o supra primo ca. **I**si. li. xvi. In stagnis indic⁹ arundines calamiq⁹ dicunt⁹ nasci. ex q⁹ radi cib⁹ expressum suauissimū succū bibūt **I**ndi **U**nde **z** **U**arro. **I**ndica nō magnū in arbor⁹ re crescit arundo. **I**llius **z** lentis premitt⁹ radi cib⁹ humor. **D**ulcia cui nequeat succo cos medere mella. **B**losa sup **E**saiā. xij. **C**alam⁹ de q^o carta fit medulla habere videt⁹: **z** nō esse vacuus sed gilis est **z** cito marcescit. **U**n scri ptū est. **C**alam⁹ **z** iuncus marcescit.

Operationes

Quāscō. **C**alamus agrestis maior est oī bus agaricis. **Q**uē si comederint aīalia: citi us infert mortē. **z** maxime ille q⁹ nascit⁹ in ba bylone **z** in parnaſo. **H**abitas habet multas: folia edere siliā. flos eius albo **z** odorati⁹: se men vero minutū **z** bonum. **R**adices quinq⁹ vel sex habet albas **z** longas **z** dulces vnius digiti grossitudinem habentes.

Et eius elixatura cōfici⁹ medicamentum quod tollit caligines oculorum.

Elixatura radices eius tantū potest quan tum **z** radix.

Semen ei⁹ diureticū est. **H**auseā puocat: ventrem stringit. in **E**cilia nascitur: q⁹ bouē impinguat si fuerit viridus comesta.

Capitulum. xcviij.

Caparis siue caparus. **I**sidorus in li bro etymologia⁹. xvij. **C**aparis dici videt⁹: eo q⁹ habeat in summitatib⁹ ros tunda quedā seminū capitella. **P**lini⁹ libro decimonono. **D**ixim⁹ inter peregrinas frus tites de caparo non vtendū transmarino ino nocentius est italicū. ferunt illos q⁹ quotidie edūt paralisi nō periclitari: nec lienis dolori bus. **P**lateari⁹. **C**aparis siue caparus **H**er ba est vel frutex in trāsmarinis partib⁹: cui⁹ cortex precipue conuenit vsui medicine. **I**n principio veris colligitur **z** desiccāt. per sex ānos i multa efficacia seruat⁹. **E**ligēdus autē est cortex qui cū frangit⁹ nō puluerisat: et qui aliquantulū subrusus est **z** subamarus. **F**lores enim adhuc tubero si colligi debent: q⁹ iā di latati nō valent. **C**um sale vel aceto condiri seruantur. **C**onstantin⁹ in libro graduū. **C**as pari sunt in secundo gradu calidi **z** sicci. **D**o rum radix **z** frondes **z** poma **z** semen intrant medicinā. **D**agis tū cibo poma **z** frondes. radix vero medicine ptinet.

Operationes

Quāscōrides. **C**aparis schirosim splenis sup omīa medicamina iuuat. frutex eius spi nosa sup terrā sparsa: vnctione plena. habēs folia cydonie similia. semen autē sicut oliua **R**adices magnas **z** multas. locis aridis et maxime in muris nascitur.

Semen ei⁹ ventrē mollit. **C**omestū autes caco stomachum est. **R**adix **z** semen cū vino bibita splenem attenuant: vrinam puocant: sanguinē deponunt. sciaticis **z** paralytic⁹ bis bita mirifice prodest. menstruis imperāt. se men eius coctum cum aceto roze retentum dolorē dentium mitigāt. radix ei⁹ trita **z** im posita duricias et scrofas spargit. **S**uccus eiusdem auri insusus vermes occidit.

Isaac. **C**apari sunt **z** radix **z** frondes **z** fru ctus eius omnes calidi in secūdo gradu q⁹ testatur eorum ponticitas acumen et amari tudo.

Ideo incidunt **z** dissolunt **z** mundificant stomachum a superfluis humorib⁹.

Opilationem splenis ac epatis aperiunt: **z** duriciam solunt. vrinam **z** menstrua pro uocant.

Deliores sunt fm medicinā q⁹ fm cibuz: qm illaudabilis nutrimentū sunt: vtpote coles rici nigri q⁹ sanguis generatiui: nervos etia⁹ stomachi impediunt et pentiunt assuesfacti.

vñ oportet eos eligos manducari: ablatoq
eorum aqua cōditos cum oleo z aceto. Qui
si cum carne vel alio comedant: nō absq co
riandro māducandi sunt: cuius natura tem
periem magnam eis prestat.

S **Plateri?** Capari virtutē habent incitādi
appetitū. humorem in ore stomachi existentē
digerendi stomachum pfortant: in frigidatū
calefaciunt: cibus enim sunt z medicina.

B **Contra vitium splenis z duriciē epatis** va
let vinum decoctionis caparis.

J **Succus foliorū eius auribz immisus ver**
mes necat. valet etiaz herba bec ad yliacam
passionem z artericam.

Camphora

Capitulum

Capitulum. xcviij.

C Amphoraca. Platearius. Campho
raca est herba cuius succus est cam
phora: multipliciter utilis in medici
na: sicut videlicet in isto capitulo habet. Hec
herba nostre camphorace similis est. In fine
veris colligit ac teritur: z inde succus ei⁹ ex
primit. Quod seculentum est residet z abici
tur: quod liquidius ac purius retinet. Soli
exponitur z exiccat: ac deficcata in campho
ram reducitur. Idem. Camphora est in tertio
gradu frigida z sicca. dicunt quidam: sed fal
so gummi esse: cū sit succus herbe cuiusdam.

teste dyascoride multisq alijs). Verbaq ipa
dicūt camphora ca. vt in principio hui⁹ capis
tuli dixi: Camphora eligenda est alba z luci
da. Nam turbulēra nō est adeo bona. Et ad
mixtione autem vernicis sopbificatur duz
inter ipsius camphore: et ex admixtione si
milis est in odore. Discernitur autem qz ver
nix solidam habet substantiā z difficile fran
gitur. camphora vero cito. z si tractet in mas
nibus: de facili pulverisatur. Camphora nisi
artificiose seruetur de facili perdit. Est enim
aromatica: z omne aromaticum ē fumosum.
Ideoq in fumositatē soluitur. Seruari aut
potest in vase marmoreo: z melius in alaba
stro. seruaturq in efficacia multa i psillio vel
in lini semine vel milio p annos. xl.

Operationes

C Contra calefactionem epatis puluis eius
cum solatri succo conficitur: in quo plagelle
intincte sepius epati supponuntur.

C Contra fluxū sanguinis e naribz sunt mag
daliones ex pulvere ipsi⁹: z ex pulvere semi
nis cortice vsti atq pfecti cum succo sangui
narie z imponunt naribz. si vero fiat flux⁹ ex
ebullitione sanguinis vel ex epate: puluis ei⁹
camphore cū aqua frigida cōficiatur: z plas
gelle infuse fronti z temporibz z gule et epati
supponantur. **C** Contra maculā oculi confit
citur puluis eius cū aqua rosarū: addito ses
niculi suc co in vase ponat eneo.

C Contra faciei pannum z ad faciem clarifi
candā conficitur. conficitur quoq cū aqua
rosarum: addito albo atq mundissimo.

C Contra libidinē odoret camphora p nares.
Fumta enī actione frigiditatē spūs inspillet:
corpus in frigidat z libidinem stringit. vnde:
Camphora p nares castrat odore mares.

C Flora q satis cōpetenter ponitur in syrū
pis: contra acutas egritudines.

C In frenesi cōpetenter puocat sternutatio
nes si puluis eius distemperretur cum oleo
rosarum z penna intincta p nares intrinqua
tur: z in alijs se. acutis. quia non augmentat
calorem nec naturam.

C Avicenna. Usus camphore facit canicies
z phibet apostemata calida. Et cū aceto pro
hibet fluxum sanguinis narium. aut cum ex
pressionē dactilorum aut cū aqua miri.

C Et confert sode calide. Et remouet vigil
as. Et confortat sensus calefactorum. Et cō
fert alcole rebeementer. Et confert in medici
nis obralmie calide.

De Herbis

¶ Et abscindit coitum: et generat lapidem re-
num et vesice. **¶** Et stringit fluxum vetricis co-
lericum.

Capitulum. xcix.

¶ Amfice aut sice. **Dyascorides** capi-
tulo camfice. **Dasta** habet longas
digitorum quattuor in terra piectas
lacrimo plenas. folia sunt eius lenticule simi-
lia sed minora et tenuiora. semen habet sub so-
lis rotundum sicut peplum. et est sine flore.
radix est illi tenera et inutilis.

Operationes

¶ **Dyascorides**. **Dasta** eius trita cum vino et
ut pessarium supposita dolores matricis mi-
tigat. **Cathaplasmatibus** adhibita tumores
spargit. clauos corporis tollit. mirmiceas mis-
dat. cocte et comeste ventrem soluit. **Idem**
succus ipsius facere potest. succus ipse pun-
ctus ictus scorpionum mitigat: suffusiones
et caligines oculorum addito melle curat. **¶**
scitur vero saxosis locis et asperis.

Capitulum. c.

¶ **Atapucia**. **Ido. li. et ymd.** **Catapucia**
cie due sunt species. **¶** Maior videlicet
et minor. **¶** Maior est sicut arbor si-
cilicet minor. folia ei sunt sicut folia platani.
semina ei sunt in arboze sicut ruc. **¶** Minor
habet hastam duorum palmorum et inanem. folia simi-
lia amigdalie sed longiora. semine ei in cactu
mine virge rotundum. deforis nigrum. deintus al-
bum. **¶** Sunt enim ambe quasi eiusdem complexionis
et virtutis. sunt enim ea in tertio. et bu. in primo.
virtute habent purgandi flegma principalis
ter. secundario coleram et melancoliam. **¶** **Serap.**
li. aggre. ca. cathua: id est catapucia auc. **dyas.**
¶ **Catapucia** maior quam vocat cathua: est arbor
magnitudie ficus habens folia similia dulb.
nisi quod sunt maiora leniora et nigriora: stipites
et rami eius sunt concavi sicut et canna. et ha-
bet semen velut in ramis asper. et quando excori-
atur semen eius est simile kirat: et ex eo exprimi-
tur oleum de kerua. **¶** Minor est planta quam
multi copulant inter lacticiniorum species. **¶** **h3**
stipitem vni? brachij longitudinem habentem: et
concauum in grossitudine vnius digiti et in
summitate stipitis. ramorum sunt ramuli par-
ui ex folijs quedam sunt super stipitem: et quedam
super illos ramulos. **¶** folia que sunt super stipitem
sunt longiora similia folijs amigdale: nisi quod

Tractatus

sunt latiora et leniora: sed folia que sunt super ramulos superiores sunt minora folijs stipitis et sunt similia folijs aristologi. et appropinquata similitudini foliorum edere. et habet fructum in summitatibus ramulorum triangulatum: et velut rotundum sicut grana caryophylli: et inter ipsum sunt semina que diuiduntur per parietes que sunt in eo que semina sunt in magnitudine orobi: exterius subnigrum hincia coloris. sed quando excoziant sunt alba: et habent saporem dulcem: et habent radicem subtilem in qua nullum est inuamētum. **Galie. vii. sim. far. ca. ci. cri. i. catapucie fructus** que purgat. **Absterfua** et dyasoretica habet virtutem. ita autem et flos sed omnino debiliore. oleum vero quod ex fructu est: est calidius: subtilius et dyasoreticum.

Operationes

- A** **Sera.** Catapucia maior habet virtutem que abstergit et resoluit. Et virtus foliorum debiliore est virtute granorum. sed oleum eius est calidius et subtilius oleo oliuaz: et propter hoc res soluit plus eo. **Ex semine eius** fit oleum quod non administratur in cibis: sed in lucernis: et ponitur in vngentis. **Et quando excoziant** ex granis eius. xxx. et terunt et bibunt purgant coleram et flegma et humiditates aquosas: et commouent vomitum et fluxum ventris. **Et grana** quidem eius sunt grana dura. laxant stomachum laxatione fortis. **Et prouocant** nauseam et vomitum. **Et quando grana eius** terunt et fit emplastrum cum eis mundificat empetiginem. **Et quando** fit linimento cum oleo eius solo aut cum aceto sedat apostemata mamillarum. **Et tempus quando** debet fieri illud oleum est quando cadunt grana a cortice suo. quod oleum confert scabiei et vlceribus humidis que sunt in capite: et apostematibus eorum: et coarctationi oris matricis: et cicatricibus sedis que remanent post solidationem clauorum: et dolori aurium quando miscentur cum aliquo vngento fortificante operatione eius. **Et quando** laxat ventrem. **Et expellit** lumbricos. **Et ideo** autem. bedigoras. **Proprietas** granorum eius est quod dissolunt. subtiliant et fortificant membra et incidunt superfluitatem. **Et conferunt** lepre. **Et similiter** oleum eorum. **Dyascorides.** Virtus catapucie minoris est catartica. septem grana accepta aut nouem sicut catapodia comesta. et similiter ca: aqua accepta flegma et coleram deponit. **Succus** ex eo factus sicut de vitis mallo omnia filis facere potest folia eius cum galbana aut in scello accepta ventrem solunt. **Sed** catapucie maioris: si. xxx. grana purgata fuerint accepta: coleram et flegma ventris deponit. vomitum prouocat gustu non bono hec purgatio stomachum ledit. **Contritum** et

impositum maculas limpidat. folia eius trita cum polenta tumores oculorum spargunt durities omnes mammarum et tumores coepescunt. **Igneis** facta sola extinguunt ipsum cum aceto mixta.

Capitulum. ci.

Caulis. **Isidorus** in li. etymo. **Caulis** est generaliter herbarum vel oleorum medius fructus: que vulgo tyrsus dicitur: eo quod a terra sursum ascendat. **Ex quo** derivatum est ut specialiter quoddam genus oleorum caulis diceretur: quod tyrsus eius plus ceteris omnibus coalescit. i. crescit. **Anice.** **Caulis** corporis naturaliter est humidus folijs. siluestris autem est calidior et siccior: ipse totus est calidus in primo: siccus in secundo. **Caulis** siquidem alius est domesticus: alius siluestris: alius marinus et alius caulis aquae. **Siluestris** est amarior et acutior et a cibo remotior. **Et** autem grossi nutrimenti ingrossans sanguinem. **Et inflat** et facit corpus dolorosum. **Naturatus** est autem et lenificatus. et desiccatus proprie quando decoquitur et ab eo prima aqua effunditur. **Eiusque** nutrimentum est paruum et humidum nutrimento lentum. **Et sanguinem** facit malum. **Utrum ergo** cum carne pingui et gallinis decoquitur parum bonus efficitur. **Palladius** li. iii. In mense februario caules serunt qui et toto anno feri possunt solus pingue et satis subactum dant. **Argillam** et glaciez timet. **Sabulone** et

De Herbis

arenis nō delectant nisi phēnis vnda succur-
rat. Omne statū celi patit caulis frīgū magis
ptra austrū positi cit⁹ ferunt. Contra septētrios
nem seruis. sed h̄ et sapore caulis vincit et robo-
re cinis delectat. Et ideo ponende sunt plante
p bulbinos areaz. Gaudet stercore et sarcolas-
tione. Rarius positi⁹ pualescit. celeri⁹ coquit:
viroreseruat. si dum est triū vel quattuor so-
lioꝝ. nitrum tritū cribello desup sparsas et spe-
ciem prūne canentis immitetur.

Operationes.

Aulcenna. Caulis habet p̄rietatem in seda-
tione dolorū. stipticus est eius cinis et fortis ex-
siccationis. Siluestris et marinus et domesticus
maturant flegmones atq; duricias.

BIdem caulis consolidat et prohibet fraudu-
lentis ambulationem. poniturq; cum albugi-
ne onī super adustionem.

Eremori p̄fert cū fenugreco embracat sup
podagrā. eiusq; decoctio sup dolores iūcturaz
itez. Eius decoctio ac semē tardat ebrietatē.

DConfert etiā fursurib; et fit caput purgū cū
succo eius. Et eius p̄prietatib; fit exsiccatio
lingue: facitq; somnū. et obtenebrat visum.

Aum succo eius aut decoctione ipsius cum
oleo sisamino fit gargarismus cōtra p̄foca-
tionem. Et eius comestio clarificat vocem. est
autem malus stomacho.

Succus ei⁹ cū vino depassis p̄fert spleni et
yctericie. puocat vrinā et mēstrua. eiusq; semē
p̄mes interficit cū lupinoꝝ aqua.

Bcinis radice lapidē frangit. Caulis marin⁹
delinat ad salsedine et amaritudinē. et idolentē
naturam. soluitq; p̄prie cum pingui carne. Et
folia sunt sicut aristologie: que oriunt ex vna
radice. Succus eius cum vino confert mor-
sibus etiam canis rabiosi.

Dyascorides. Cauliculi ortui elixi et nō val-
de p̄cocti ventrem molliunt. Nam caulis tyr-
sus si fortius elixetur ventrem abstinet. et maxi-
me si in calido cinere coquatur.

IQui nascūt in egipto amari sūt. et si comesti
fuerit caligies oculoꝝ detergūt. typic⁹ p̄sūt crus-
di comesti. ebrietatē in cōuiuio nō admittūt.

Isaac. Caulis siccus est et frigidus in p̄mo
gradu. Turbidum et melancolicum generat
sanguinem odorem dantem.

Aules estum vltiorē sanguinē generāt. coloꝝ
re em̄ vltē vicini sunt et mūdificatiui.

Demales s̄o nō tanti acuminis sunt: s; vis-
coꝝ ventrē humectat et vrinā puocat. Dorum
ius bibitū ventrē soluit. et sine iuri comesti ei⁹
de p̄stipāt. corp⁹ em̄ eoꝝ siccū est. vnde et cōstis

partiuū. Ideoq; vi ab eoꝝ noctimento tempe-
retur elixentur: et aqua p̄iecta in alia coquant
cū pinguiſſima carne pecudis vel suis.

Capitulum. cii.

Cauda equina. Aulcenna libro secun-
do capitulo de cauda equina. Cauda
equina est planta nascens in locis cō-
canis et in vallibus. habens stipites cōcauos
ad rubedinem declinantes. asperos duros.
nodosa cum nodis intransib; et ad nodos
sunt sicut folia squinanti minuta spissa. et ad-
beret arbori cui appropinquat. deinde generan-
tur ex ea extremitates plures sicut cauda equi-
na. et habet radicem duram est frigida in p̄mo
sicca in secūdo. est stiptica: et p̄prie succus eius
est vehementis exsiccationis sine mordicatio-
ne. **G**alienus sexto simplicium farmacarū
capitulo de cauda equina. Virtus hui⁹ plante
est stiptica cū amaritudine pauca. et p̄pter hoc
desiccāt violenter cum mordicatione. Est frī-
gida in p̄mo sicca in secūdo. **P**aulus capis-
tulo de cauda eq̄na. Est quedā cauda minor q̄

grece vocatur corfanda habens stipitem subo-
rsum et folia supiora minora. ¶ **Dyascorides**
capitulo **Dipparis** siue anabasis. **Dipparis**. id
est cauda equina aut anabasis. nascitur in lo-
cis humidis et in monumentis. habet hastas
rufas et asperas et nodosas que haste quicqd
vicinum habent alligant. in quibus folia sunt
in summitate acuta et tenera et iunco similia et
spissa sursum ascendunt. Nec etiam aliquo-
tiens de pariete pendet comis plena abundan-
tius et nigris sicut caude. radices sunt ei ligno-
se et dure. virtus est ei stiprica.

Operationes.

- A** **Quicenna**. Cauda equina est valde iunatio-
na ad fluxum sanguinis. consolidat vulnera et
ulcera mirabiliter. Et si in eis sunt nervi con-
solidat etiam. Confert quando linitur aut fit
ex ea emplastrum in testinis. Confert etiam
apostemantibus calidis stomachi et epatis et
ydropsi. et cetera.
- B** **Galienus**. Vulnura maxima quinimo et con-
tra emissionem sanguinis et fluxum muliebrem
Et contra dissinterias etiam et ceteros ventris
fluxus. Nec herba pharmacum validum est cum
aqua et vino. Scribunt autem quidam hanc
vesice necnon subtilium intestinozum vulnus
sanare.
- A** **Succus** autem eius emorrosagis que ex nar-
ribus confert. et fluidis passionibus ventris
cum aliquo vino pontico bibita. vel cum aqua
si contingant febrecitantes.
- D** **Paulus**. Cauda equina minor curat et delet
antracem sumpta et emplastrata.
- E** **Dyascorides**. Succus eius naribus san-
guinem profluentem abstinuit. Dissinteries cum
vino bibita medicatur. urinam prouocat. folia
eius imposita vulneribus recentibus pas-
sionibus et otonoicis medicantur. conuassatio-
nibus opulantur. dicitur vero incisioes ve-
sice et intestinozum solidare.
- F** **Serapion** auctoritate **Dyascoridis**. Quando
folia eius piscantur et fit cum eis emplastrum
adglutinat vulnera recentia. et si sint nervi incisi con-
solidat eos. Et decoctio radices et foliozum eius
quoniam datur in potu perfert tussi antique et tractio-
ni anhelit. Et si potenter trita et sicca idem faci-
ciunt. Et quoniam fit emplastrum cum eis recentibus
confert atiritioni lacertiozum.

Capitulum. cii.

C **Assia fistula**. **Iohannes mesue**. **Cassia**
fistula est ex medicinis in quibus est fidu-
cia iuna metozum. Et est sine nocu mento
carens acuitate et mordificatione et omni excessu
ledente. quod potest exhiberi in omni etate. itaque pueris
et pregnantibus. Constat autem eius electio in sex
proprietas. ut quod eius ariditas sit grossa plena splen-
dens multiponderis. et sit pulpa eius splendens
et pinguis. et basta ex ariditate et perseruat in va-
sis vitreatis est equalis complexionis ad latum
caliditatis declinans. et est humida in primo. et
est lenitica et resolutiva clarificatiua sangui-
nis. nocet debilibus habentibus viscera lubrica.
remouet ab ea si nocu mentum in permixtione mio-
rabolanozum. et reubarbari et aqua masticis et spi-
ca et quicquid necessarium est addere lubricitate. et
proprie in desiccatione viscerum. quare miscetur ei
oleum de amigdalis dulcibus. et diuretica faci-
unt eam declinare ad vias urine. quare neces-
se est eorum permixtio quoniam oportet membris secunde
expulsionis conferre. et ipsa est de tarda et debi-
liter solutionem facientibus. propter quod per-
miscenda sunt cum ea et rebus habentibus acui-
tatem sicut albasce et ysoopus etiam vigorat eius
operatione. et magis adhuc si cum quibusdam ex
ventrem soluendi bus miscatur. et ipsa cum aqua.

De Herbis

casei est nobilis opationis. ¶ Sera lib. aggrega. chiara zambetb. id est cassia fistula. z sunt canne pene. quaz color est rubeus ad nigredinē de/clinis. z inter ipas sunt lamine ex carne nigra z parietes diuidētes inter eas. z intra lamiā sunt grana sic gna pilecaracte z eiusdē magnitudinis. sapor ei est dulcis. z color eius est inter glaucedinē z ruborem. z affert a babilonia ex terra alhemē. Et p̄tus ei est q̄ ipa ē eq̄lis cōplexiōis z electa. Et illa est q̄ est in canna sua interi⁹ nigra grauis z lucida. Et qd de ipa vti mur plurimū est caro. licz etiā cortice aliquādo. Et idē auctor. Aben Desuay. Vitr⁹ eius est q̄ resoluit z extinguit acuitatē sanguinis.

Operationes.

Johannes mesue. Cassia fistula mundificat sanguinem. z remouet acuitatem eius. z sedat sitim. et proprie cum succo endiuie aut saltem deputato fm̄ artem.

¶ Et ipa quidem mundificat stomachum. et educit colerā z flegma. z illud operatur sine noxamento. z caret mordicatione.

¶ Et ipsa quidem lenit guttur z pectus.

¶ Et resoluit ap̄ata acuta i eis. z p̄fert calefactioni renū supra cū diureticis z infusiōe liq̄ris.

¶ Et p̄hibet generationē lapidis i eis. z p̄fert febribz colericis. z dosis ei⁹ fm̄ Serapionē auctoritate Aben mesuay est a. 3. vi. vsqz ad 3. r.

¶ Serapion auctoritate Aben mesuay. Cassia fistula extinguit acuitatem sanguinis. z sedat apostemata dura que sunt ex eo. z resoluit apostemata dura q̄ sunt in gingiuis et guttibus re q̄ sunt cum eo gargarismata cū aqua arboris vulpis z passulis.

¶ Et p̄fert ictericis z dolori epatis. z purgat coleram adustam. z mollificat ventrem mediocri mollificatione. z mundificat nervos.

¶ Auicenna li. ij. cap. de cassia fistula. Cassia fistula est eq̄lis in caliditate z frigiditate z humiditate. z est resolutiva z lenitiua. z p̄fert apostematibz calidis z visceribz p̄prie z gutturi q̄ ex ea fit gargarismus cū aqua solatri. z linitur sup̄ apostemata dura z p̄fert eis. et liniūt ex ea podagra z iuncture dolorose. q̄ dissoluit manibz in aqua coriandri humidi cū spuma p̄siliij et deinde fit ex ea gargarismus confert puocationi z mundificat epas. z cōfert yctericie. z dolori epatis. z est lenitiua ventris. z educit coleram adustam z flegma. z soluit sine noxamento z absqz mordicatione adeo q̄ ipa est p̄ueniens p̄gnātibz. et soluit eas. loco eius ponit mediū ipsi⁹ de terrenia bin z triplū pōdens ei⁹ de caro

ne passularū. Octauū pōdens ipsi⁹ de turbit. z q̄qz ponit loco passularū liquiritia.

Capitulum. ciiij.

Cassia lignea. Bal. vij. sim. far. cap. de Cassia lignea. Substantia cassie lignee est multū subtilis. z sapor eius est acutus z stipicitate pauca. z virtus eius est calida z sicca in tertio gradu. ¶ Serapion libro aggregatoris capulo Delochaa auc. Dyalcoridis. Sunt eius multe species. z nascunt in terris arabum vbi nascuntur species alie arosmatice. habet stipitem grossum z corticem. folia eius sunt similia folijs yreos nigra pupurea. et habet odorem similez odor rose. Et hec species est in p̄ma bonitate z secūda. post hāc in bonitate est illa cuius color est sicut color coralli. z est subtilis. lenis. longa. grossi calami z plene mordicans linguam cum stipicitate z acuitate pauca. bonū odorē habens participātem aliquod odoris vini. De due species sūt vtilis in medicina. alie vero non sunt admixnistrande. z ego volui eas rememorari vt non administrentur: sed abijciantur. Et est de eis quedam que est nigra habens odorem maluz et corticem subtilem. z reperitur res quedam similis cassie lignee et non est cassia lignea. Et

Capitulum.cii.

cognoscit p saporē. qm̄ nō est acuti sapor: nec odorifera. et cortex ei⁹ est adberēs ligno. et repit siliter qdā habēs calamū latū lenē mollē asperū tactu. et est minus mala qm̄ nūc dicta. s; peior oib; illa est cui⁹ color est albu. et odor silis odori porri. nō habēs calamū grossū s; subtilem.

Operationes.

- A** **Sal.** Virtus ei⁹ est q̄ resoluit et incidit et fortificat mēbra. et puocat menstrua que retinentur causa grossorū humorū et viscosorū.
- B** **Sera.** Cassia lignea h; p̄tē p̄pinqūa cyna momo calefacit et desiccāt et puocat vrinam. et stipticat leui stipticitate. et admi strat cū medicinis acutib; visū. et qm̄ admisceat cū melle et linū humiditas lactea q̄ apparet i facie auferit eā.
- I** **Et** pronocat menstrua. et conuenit veneno tperi quando sumitur in potu.
- D** **Et** a postematibus calidis intrinsec; quando bibitur. et dolori renū facto somēto cum ea. et dilationi matricis qm̄ fit eucatisma. i. fumis gū cū decoctiōe ei⁹. et ponit loco cynamomi in pfectionib; duplicato pondere ex ea.
- E** **Et** idē auc. **Desaac.** Fortificat stomachū et par. et expellit fetū cū fortitudine. **Aui.** de vitiis cordis dicit q̄ pfortat cor.

C **Castanea.** ysidorus in libro eibymos logiarum. Castanea dicitur eo q̄ fructus eius gemini in modum testiculorum rotundi sunt. qui dum cūciuntur quasi castrantur. Hec arbor simul vi excisa fuerit. tanq̄ silua expululare consuevit.

Operationes

Plinius libro secūdo. Castanea diligit mōs res et valles: sicut robur et abies. Hec amant aquosa loca cypressi et castanee. sed sunt siccas nec. Castanea est acerbis modo crispā et est etiam eidē fremitas spissa. Itaq; cariem vetusta temq; sentit tardissime. In vere autē p̄cipit castanea terebinthus et aquifoliū.

Idem libro decimo septimo. Semini ipsa serere docuit natura: cum decidens viuisceret terra exceptum. Hec aliter prouenit in glandines atq; castanee. quibus est pro semine fructus ipse. Castaneam inseruit **Corelli⁹** eques romanus suometipso furculo in agro neapolitano.

Hec inter laudatos ab eo nomen accepit. Postmodum heres eiusdem libertus **corellia** nam inseruit. Hec est inter illas differentia q̄ illa copiosior. hec corelliana melior. Tempus vero stat utū castanee acpinee serendi est septimo kalendas **Marci.**

Castanea pedamentis omnib; p̄fertur facilitate traciatus perdurādī pernicatia regerminatione cedua. Salice quoq; letio: fuerit facile solum. nec tñ arenosum. maximeq; sabulū humidū aut carbunculū vel cōsi etiā farinā quamlibet opaco septentrionaliq; et p̄figido situ. vel etiā declini.

Recusat eadem gallina rubricam cretam: omnemq; terre fecunditatem qua seri nuceo diximus. sed non prouenit. nisi maximis. nec nisi quibus acervatim satis. perfringi solū debet supra ex mense nouembri in februariū. quo solute spōte ex arboze cadunt atq; subnascentur. Intervalla pedalia sint vndiq; sulco. Ex hoc seminario transferuntur in aliud. b; pedali iteru alio plus biennio. Sunt et propagines nulli quidem faciliores. Rudata siq; tota radice in sulco p̄sternit. et tūc ex acumine supra terrā relicto alia quoq; ab radice renasceitur. sed trāslata nescit hospitari. pauetq; novitatē biennio fere postea p̄filit.

Capitulum.ciii.

Sigefmundus p. galunus

Celidonia. yfidor⁹ in lib. vii sup. Celi-
donia dicitur vel eo q^d aduentu yrundinu
erūpere videat. **U**el eo q^d pullis yrun-
dinū si oculi auferant matres eoz illis ex hac
herba mederi dicant. **P**lini⁹ li. xxv. Anima-
lia herbas inuenerūt in p^{ri}m^{is}q^{ue} celidonia. Hac
em yrundines oculis pulloz in nido visu re-
stituunt. v^{er}q^{ue}dam etiam volunt erutis oculis
Eius genera duo sunt. maior fructuosa cau-
le folio pastinace erratice. ipa ampliore. duozū
cubitoz altitudine. flos albicans. flos luteus
Dinora folia sunt hedere rotundiora minus
candida. **S**uccus croci mordax. semen papas-
teris. florent yrundinu aduentu. marcescunt
discessu. florentib^{us} illis succus exp^{re}mit^{ur} & i vase
ereo cum addito melle leniter cinere seruēti de-
coquit. **P**lateari⁹. Celidonia est calida & sic-
ca i tertio gradu. cuius duplex est mod⁹. vⁱs
delicet indica. que maioris est efficacie. Et cō-
munis: que in nostris regionib^{us} inuenit^{ur}. & est
minoris efficacie. **U**na tamē potest poni p^{er} al-
tera. Indica citrinā radice bz. Et i receptiōe
nō herba s^{ed} radix poni debet. q^u p^{er} annos tres
in efficacia multa seruari valet. Et qualitate
sua virtutem habet dissoluedi et attrahendi

et consumendi. **D**yascorides. Celidonia ma-
ior virgam habet vnus cubiti longam et am-
plius teneram ac tenuem. **U**ne in gyro habet
folia plura botracio similia sed molliora & sub
albidiora. florem aurosum profert. succum cro-
ceum habens. virtus eius est viscidā mordens
et amara non boni odoris. **R**a dicit desursum
est vna desubtus plures.

Operationes

Platearius. Celidonia cōtra dolorem den-
tium in frigida causa valet radix becaliquan-
tulum trita. valet & ad caput purgandum. Et
vnam ex frigidis humorib^{us} repletā

Contra colicam passionem herba trita et in
vino decocta supponitur.

Et ad cancrum oris aut nertiorum puluis
radicis cum puluere rosarum conficitur. & cū
aceto decoquitur.

Ad fistulam eius pulvis cū capit ello p^{ro}fici^t
et ori fistule cū melle immittitur.

Galienus octavo simplicium farmacarum
capitulo de celidonia abstersiue fortissime et
calide virtutis. quoniam & succus eius ad aug-
mentat ionem visus est vtilis. in quibus cerni-
tur grossum quid s^{ed} pupillam & dyasore in-
digenit. **U**si vero fuerunt quidam radice: et ad
eos qui obstructionem epatis et ycterictaz pa-
tiuntur in vino albo dētes bibere. Similiter
autem masticata vtilis est in dolorib^{us} dentiū.
Paruū s^{ed} celidoniū acrum existens magna
vlicera citissime cuti cathaplasmatū & vngues
leprosos eicit. expurgat s^{ed} succus eius p^{er} na-
res sufficienter acris existens.

Dyascorides capitulo de celidonia. Succ⁹
celidonie maioris melle addita in certamine
coct⁹ sup carbones oculo^{rum} maculas detergit.

Folia & radix & virga in ymbra estate siccant^{ur}.
& sicut crocus componuntur. Radix eius a ni-
so mixta & vino albo bibita ycterictis opitulā-
tur. Folia eius cū vino & cathaplasmata ad-
hibita maculas detergunt. masticata dolorem
dientium prohibent.

Celidoniē minoris virtus est viscida. vulne-
rat cutim. scabiem detrahic. vngues leprosos
excludit. succus ei⁹ radice melle addito narib^{us}
infusus caput purgat. **E**adem dicit Serapio
capitulo proprio auctoritate Dyascoridis: licet
per alia verba.

Capitulum. viij.

Cedrus. Dyas. ca. cedr⁹. Cedr⁹ arbor est
vnde pix cedria fit. cui⁹ semia sūt pua atq³
q³ spinosa. fructui iuniperi filia vel mirtu
Alia ē maior q³ ab aliq³ cedr⁹ lata appellat fru
ctui cypressi similās: s³ minor ē. q³ tū ē verabilis
stomacho. atq³ seruētē bz vtutē. d³ q³ fit cedria.
Est ac cedria pbabilis z vtilis q³ ē spissa z limpi
da z i odore fortissima. in q³ cū digiti intinter
pinguedie suarari⁹ desinit. Itē serpin. i. cedr⁹. z
est arbor cui⁹ gūmi est gūmi cedri. z ab ista ar
boze emanat pix cedria v⁹ cedrina. z ē pix liq³
da q³ arabice vocat bictan. z est genus abietis
Pli. ca. d cedro. Est inq³ cedr⁹ maior z minor
Minoris duo sunt genera. scz licea z fenicea
Differūt. folia nāq³ derogati habēt spinosum
oricedros vocat ramosa z nitore infesta. altera
odoro pstat. fructū ferūt mirti in magnitudinē
dulcē sapozē habentē. Et maioris duo sunt ge
nera. Vnum q³ floret z nō fert fructū. Aliud
fructū ferū nō floret. z in eo antecedentē fructū
occupat nou⁹. semē ei⁹ cypresso sile: s³ q³ cedro
lentē vocat ex hac resina laudatissima fit. Itē
alibi inter arbores q³ pix fit cedr⁹ grossior qui
dā putat q³ sit iuniperu s licet falso.

Operationes.

¶ Dyas. Vir? est ei siccatura z re corporatiua q̃
propter nimietate coloris sui pellibz innucta vit

et siccat. caligines oculorum detergit. glaucomas
ta et cicatrices inuncta limpidat. ¶ **A**u aceto
missa et infusa oculos aurium occidit. cum yso
pico mixta sonos aurium tollit. ¶ **S**i missa in
foramine dentium ubi dolor eos crepare facit. et si
diu in ore retinetur dolore dentium amittit. et haec
ad coitum veniens. ¶ **S**i inde veretrum vngueris ge
nitalia stringit. et tantum ut filios facere non possit.
¶ **S**quinaticorum caustas curat fauces. si vngueris
deintumores tollit. ¶ **E**t pediculos et lendi
nes puncta necat. moribus serpentium cum sale et
dulcore bibita occurrunt. percussu leporis maritis
ni ad sanitatem perducit. ¶ **S**tomaticis vincta mes
enteria. vulnera pulmonis optime curat. ¶ **V**er
mes et ascarides clisteri addita occidit. **D**ul
ti pro oleum ex cedria dum coquitur desuper cum pena col
liguntur sic oleum picis. et scabiei et pediculi aialium
prodest. vulneribus utiliter adhibetur. **S**umma
prodest quatuor et picis dure. ¶ **I**tem portum data in
ciari quantitate vlcis fluidum pulvis faciat. fit autem
oleum ex arboze ut de pice. ¶ **E**st autem oleum nimium
leptumere. molles carnes absque dolore conser
nans. duras autem longo tempore. et nigra corpora desiccant.
¶ **L**achrymum vero arboris eiusdem viscido et
efficaciter et cum vesicatione refrigerat et stringit.
nam mortuorum recordata in arboze eadem a tabe
defendit. unde et mortuorum vita vocatur.

Capitulum. cuius

Cerefoliū vulgo dicitur quoddam genus apij. capitulum in tertio gradu siccat in iij. Dyas. Cerefolio vis ignea est et acerrima. Ex herbario. Cerefoliū nascitur in locis cultis in mense februario. locis frigidis post quod fertur cerefoliū quod agrum desiderat lentum humidum stercoreatum.

Operationes.

Aysaac: In dietis particularibus in capitulo de apio. Cerefolium potui datum cum mellis crasse et vinam et menstrua prouocat. laterum ac dolorum renum et vesice placat.

Betris solutione dicitur grossa viscositate mitigat. **L** Stomachi ventositatem et omnium viscerum dissoluit: et opilationem aperit.

Dyas. Cerefoliū cum melle addito medetur canceratibus lateris dolorem haustum ex vino mitigare videtur.

Et aqua multa pituitatem resoluit. Ex aceto lumbos et tinea pinguet: vinam et menstrua impellit.

Fomnemque tumorem soluit.

Gacer. Est cerefolio vis acra et ignea valde. Appositum canceris tritum cum melle medetur. Cum vino bibulum lateris sedare dolorem. Sepe solet tritam si neccas desuper herbam. Cum multa bibulum pituitate noxia soluit et.

Capitulum. cire.

Cepe. Dyas. c. Bulb. i. cepe. Et species sunt due. Una est quod habet rufum bulbum quod bonus est ex terra pingui et collectus eustomaticus est. Alia est species bulbi plurius isto eustomaticus. Omnes enim bulbicali et viscidum sunt. Plinius ca. cepe. Cepe virtute habet incisivam et oblongam plurius est stiptica quam rotunda: et quod colore rufum habet quam ille quod albus. Sicce autem viscidiores sunt quam virides et crude. Et crude plurius viscidum quam cocte. Sera. li. aggre. ca. Basal. i. cepe. Basal longe exceptis sunt acutiores quam rotunde et plurius stiptice. Et ille qui sunt rubei coloris sunt acutiores quam albi. et sicce quam recentes et crude quam assate. Basal. viij. sim. far. ca. de cepa. Cepe ex quarto gradu est calefactivum. substantia pro eo est grossa partium est.

Operationes

Dyas. Bulbi comesti erigunt linguam et fauces exasperant. stomachum inflant.

Cathaplasmatibus adhibiti laxationibus et doloribus iuncturarum et podagricis maximum prestant effectum. Corpori infixi euocant. soli et melle adhibito id facere possunt.

Tumores ydropicis bulbis impositi spargit. Caninis morsibus subuenit. Addito melle stomachi dolorem compescit.

Et furfures et acoras nitro addito purgat. Linores et maculas tollit. De die omni addito et aceto et melle lentiginem corporis emendat.

Eoquassationibus aurium et vnguium cum polenta bene adhibetur. Locust in cinere calido et polenta addita et capitibus minorum piscium nigris cicatricibus reddunt colorem.

Locti et comesti dolorem lateris compescunt. Sed non multum comedendi sunt. quia nervis contrarij sunt et siccative virtutis.

Pli. Cepe comelle inflationes prestant. fastidium tollit. sitim prouocat. et tollit oris fetorem eustomaticum sunt. Emoroidas impositae prohibent.

Succus eius immixtus naribus caput purgat. Morsibus caninis occurrunt melle et ruta et sale addito. Cum sepo gallinatio aurium dolorem et superfluos sonos compescit. et ad ulcerationes aurium prodest.

Canda pro fricata alopitias emendat. Pulvis eius comestus dolorem capitis remouet. Succus eius optime caput purgat. Naribus attractus colericis et trarie flegmaticis viles sunt.

Galienus. Cepe emoroidas aperit apposita. Aut cum aceto illinita in sole alios abstergit. Et fricata in alopitias citius quam altionum prouocat capillos.

- A** Si Josephauerit qd succu ei totu qntu e res-
fiduu sufficiens e terrestris substancie. Ipe at suc-
cus aqse z aeris est caliditas. ita at z suffusos z
abliopinatos p grossicie humoz inuat vnet?
D Ex huiusmodi autē cōplexione tota cepa in-
flata est cōmesta. z ppter ea quacūqz sicciora
sunt cōplexione minus ventosa. Docidē auc.
Dyascoridis in ca. vi. bulbos.
H Bulbus cōmestiuus frigidior est bulbo vo-
mitiuo z grossi. necnō viscosi hūoris est genes-
ratiuus. Nam difficile digestibilis est z inflati-
uus z libidinosis superplasmatus. Eo aut q
amaritudinis atqz stipticitatis princeps est ab-
steriuus z solidatiuus effici z siccatiu?
D O stensum est em q amar qdez sapor in ab-
steriuis substātijs est. stipticitas pō in solida-
tiuis. siccitas pō est in vtraqz.
P Et idē i li. d. cibus. Cepa calefacit corp z sub-
tiliat in ipo grossos hūores z incidit viscosos.
D Cruda z cocta paucissimum dat corpi nutri-
mentū. nocet colericis sed his q flegmaticum
humorē aut crudū grossum z viscosū collectū
habuerit idō catalla eduloz sunt

Capitulum. cē.

C Eterach. Dyas. ca. Aplenon. id est ces-
terach. Aplenon folia habz scolopēs
drie venenose similia. Masciur locis
saxosis vel parietibz ex lapide fabricatis. folia
ei sunt multa ex vna radice ascendētia. diuisa
sicut polipodium subtus rufa z aspera z super
viridia. Est pō sine hasta. sine flore. z sine semi-
ne. Bal. vi. sim. far. ca. Aplenon. Subniliu

partiū qdez: nō tñ calide pnt est herba.

Operationes.

D yascorides. Folia ceterach elixa cum aceto
z bibita. xxx. diebz splenem siccant. Item folia
ipsius vino addito et cataplasma impoita:
spleni singulare p̄sidium est.
P ylopo folia cū aplenon solijs trita cū leuissi-
ma vini bibitione splenem p̄sumunt.
S tranguirys z subglutitionibz et yctericijs
prodest. Bibita calculos frangit.
D icit q folia cū splenem mule collo suspensa
mulierē generare nō sinit. sane nocte suspen-
denda est. z obseruandū ne luceat luna aut de
die suspende. et si homo p muliere eandē fode-
rit. z assit ali q dicat inde fodire vt illa nō gene-
ret etiā hoc dicit prodesse.
S alienus. Ceterach lapidem frangit z sple-
nem subriliat vel attenuat.

Capitulum. cēj.

C heuri. Sera. lib. aggre. cap. C heuri.
auc. Dyascoridis. est planta nota ba-
bens diuersitatē in specie sua a diuersi-
tate florum cognoscitur. Nam quedā florem

De Herbis

Dampiergilden

Capitulum. cxi.

albi. qdā purpurei. et qdā citrini. Et qbz flo-
rem citrinū melior est et aptior in medicina. Sz
qdā dicūt qd cheiri sunt flores siles violaz et non
in dies i nocte redolentiū. qz odor est vt odor
viola. et vepz dicūt. Et idē auc. Bal. Eius flo-
ris substantia est subtilis aquosa et priesicca ex
ea. et sapor eius est amarus. et virtus ei⁹ est que
calescit et desiccatur abstergit et subiliat.

Operationes.

Sera. Subiliat maculas grossas q sūt in
oculis. et aq decoctōis ei⁹ puocat mēstua et ex-
pellit secundinā. et fetū mortuū qn sedet in ea. et
qn bibifcū aq aut alia re corūpit fetum.

Et curat apostemata matricis quando sup
ponit eis. et prie antiqua dura. Virtus semis
eius est sicut ipsius flos.

Conferit fistulis qn desiccatur et puluerizat
in eis. et pferit omni apostemati duro putrifacto.
et habens colorē citrinū ad oia est fortior.

Ab eiri flores sunt similes violis in odore.
quoz alij sunt albi. alij sunt glauci in nocte pos-
tissime redolentes. et cox herba alio noie vocat
herba gallica vel flores capri.

Et alij sūt coloris purpurei. q herba a roma-
nis vocat solida. licz incōgrue. Prime autēz
duē spēs scz citrina et alba sunt spēs viole fm
Dyascoridē. vt apparet in capitulo Viola.

Centaurea. Dyascorides. Centaurea
fm translationē nostram. Centaurea
maior quam multi narcam aut genti-
aniam dicunt zē. sed falso. qm in lra gentiana
dicit q succus centauree efficit sicut succ⁹ genti-
ane. Ergo centaurea nō est gentiana. vt mul-
ti dicunt. Similiter Dyascorides facit semos-
tum capitulū de centaurea a capitulo de genti-
ana. ergo nō sunt idem. Dicit autē Dyascoris-
des. Centaurea abundat in Licia et Archao-
dia. folia habz similia nuci regali viridia. et ob-
lōga sicut cauliculi. et rotūda et serratim exteri⁹
incisa sicut tres digiti. et virgā similē lappatio
duoz vel triū cubitoz longā. radix est illi mul-
tas virgas habens. in qbz capita sunt similia
miconio et lōga cum flore purpurastro et rufo.
Radix est grossa et grauis et fortis acerrime suc-
culenta. q succus stipitic⁹ et viscidus est rubei
coloris. Locis nascitur pinguioribus et solanis
cuius succus exsiccat et coquit sicut gentiana.
Centaurea minor quā multi linoliam dicunt
fortiter desiccatur absq aliqua mordicationē. Ho-
minatur etiam ab alijs elleboritis siue amara-
trum vel febrifugia. Nascitur locis aquosis.
ypericoni atqz origano similis. virgam habēs
per longam angulosam. florez purpureum. fos-
lia minuta et oblonga sicut ruta. semē sicut tri-
stici. radix est ei oblonga et inutilis. gustu ama-
ra. Salienus septimo simpliciū far. cap. de cen-
taurea. Dagne radix sicut in gustu qualitas
tes contrarias habet. ita vt in valitate opera-
tionis. sed fm gustum acris simul et stiprica ap-
paret cum quadam breui dulcedinē. fm opera-
tiones vero a credo quedam caliditatis opera-
tiones ostendit. Centauree parte radix quidem om-
nisariam in operatiua est. Rami pō ei⁹ et maxi-
me frondes qui in eis et flores vtilissimi. domi-
natur autem in eis amara qualitas. modica
stipricitate participans. et propter hanc com-
plexionem fortiter multum est hoc pharmacum
absq mordicatione. quoniam autem omnia ta-
lia vtilia sunt multotiens dictum est. **Sera**
pion libro aggre. capitulo antozion. id est cen-
taurea. auctoritate Dyascoridis. Centaurea
maior habet folia similia nuci regali longa et
viridia sicut folia caulū in summitate gradas-
tim incisa. habet virgam similē virge acetose.
cuius longitudo est duoz aut trium brachio-
rum habens ramulos plures egredientes ab
vna radice. super quos sūt capitella similia ca-
pino papaueris nigri rotūda tendētia ad lon-
gitudinē. et habet florem cuius color est similis

kalb. 7 semen simile cartamo inter florem eius
7 flos eius est similis lane. 7 habet radicē gra-
uem. cui⁹ lōguūdo est duoz brachioz. Et na-
scit in terris soliepositis in mōtibz arborosis
7 in terra pingui. Dīnoz ꝑo cētaurea nascit ī
aquosis locis 7 est similis herbe ypericon aut
pulegio montano. habet virgam vni⁹ palme
quadrata: florem rubeum vergentē ad purpu-
reitatem. 7 habet folia parua oblōga sicut folia
rute. 7 semen sicut granū frumenti. 7 habz ra-
dicem parua in qua nullū est iuuamentū. 7 in
sapore ei⁹ vincit amaritudo pl⁹ q̄ aliud. et est ī
eo stipticitas paucā. 7 virtus eius est que desic-
cat sine mordicatione. **Pli. cap. 8.** centaurea.
Alia maior: alia minor. sunt ambe calide 7 sic-
ce cōplexionis in secundo gradu.

Operationes

- A** **Diascorides.** Centaurea maior vires habz
cum aliqua exasperatione relaxantes. unde
totum ventrem purgat.
- B** **Radix** autē eius est candens sicut ignis mol-
lis fragilis cum succo subrufo 7 acro cū mag-
na amaritudine.
- C** **Dec radix** ꝑ aqua sationibz vtilis est. pleureti-
cis. 7 disnoicis maxime ꝑdest. nullū antiquā
cōpescit. asmaticis 7 emoptioicis singulare ꝑsi-
dium est. non febrientibz cū vino. 3. ij. de radice
eius dat febrientibz cū aqua torcionibz et can-
sis stericis similiter data ꝑdest.
- D** **Menstruis** impat. abortum facit in modis
colliri supposita. nam acredine sua ꝑdictū fa-
cit. 7 fetum mortuū expellit. 7 viū corrumpit 7
extrahit. In hoc autē q̄ stiptica est plagas glu-
tinat. ad reumata iuuat.
- E** **Succus** omnia facere illa nouit. maxime
vulneribus cicatricem inducit.
- F** **Paracolisim** facit: car nibz icis 7 ī foco posi-
tis addita memorat q̄ carnē ī se coagulare fa-
cit. licq̄ modo exsiccat 7 ꝑlicio illā vendit.
- G** **Centaurea** minor tinsa et imposita viridis
vulnera purgat paracolisim ꝑstat.
- H** **Cicatrices** vulneribus recentibus et veteri-
bus inducit.
- I** **Elixatura** ei⁹ bibita colerā 7 hūores pigres
deponit sciaticis ano supposita sanguinē ꝑuo-
cat 7 dolorē illi⁹ mitigat. succus ei⁹ melle addi-
to caliginē oculis detergit. abortum facit. ner-
uis dolētibz somēto ꝑstat auxiliū.
- K** **Gal.** Cētaurea magna ꝑuoat mēstrua. Et
est embziones mortuos euellēs 7 viuos corrup-
pens 7 educens. stipticitas ꝑo ea q̄ sunt grosse
pari 7 terrestres frigiditatē in glutinādo vul-
nera 7 iuuādo eos q̄ spūit sanguinem.

¶ Dant autē 7 de ea. 3. ij. eis q̄dē q̄ februnt cū
aqua. eis q̄ sunt sine febre cum vino.

¶ Secundū autē virtutem q̄ ex omnibz qualis
ratibz infessionibz 7 vulsionibz 7 difficiis et an-
tiquitatis confert nullibz. nō em euacuare solū
oportet in his quod est ꝑter naturam. sed 7 ro-
borare et vigorare que expurgata sunt ad eadez
igitur vtilis est que acerrima. q̄n non sola nec
sincera existat sed vel dulcedini alicui ꝑmiscet
vel non omīno amaritudini. Fortitudines ꝑo
7 violentiam nō habebit ꝑmixta ei aliqua sub-
stantia eucrata. talis enim est que dulcis. Ad
confortandam autem et congregandam stipti-
citas est necessaria.

¶ Ex centaurea igitur minori magna vulnera
conglutinantur cum cataplasma. ipsa ber-
ba adhuc recenti 7 etiam difficile conglutina-
bilis vlcera cōsolidat eo modo vtentibz. exicat
autem cum conglutinationis et siccationis ꝑmi-
scentur virtutibz. quecūq̄ em et fistulas curare
nare sunt 7 duricies antiquas mollificat. 7 ma-
la morigerata vlcera sanat.

¶ Serapion libro aggregatoris capitulo: ꝑ-
prio de centaurea maiori 7 minori. eodem di-
cit auctoritate **Diascoridis** et **Baleni**. que b̄
dicta sunt licet ꝑ alia verba.

Capitulum. cxiij.

Cerasus ē fructus. cerasus ē arbor. Et est fructus q̄ arabice vocat cerasie. grece z latine cerasar. z aliq̄ vocat ea g̃na regū Sera. li. aggre. ca. cerasie. i. cerasa. Et dicunt q̄ sint grana magna siliā prunis. z sūt in or̃ie z est granū regū. Et est illud qd̄ est apud nos. Et auc. Gal. Sunt ex eis dulcia. pontica z acetosa sicut inueniunt malagranata z poma. Et ipsorū dulciū cerasorū quecūq̄ nedū maturata sunt. q̄dam quida m̄ sufficienter pontica sunt. q̄daz autem acida similia sunt moris. s̄ in moris q̄dem nō maturis acida q̄licas dominatur pontica in cerasis vero nō semp.

Operationes

Serapton. Dulcia descendunt a stomacho cito. z iuuamentum quod inferunt stomacho paucum est. z pontica faciunt contrariū eius.

Acetosa s̄o desiccāt flegmata z supfluitates stomachi pl̄ q̄ pontica. z causa hui⁹ est. quia ī eis est res incidens. z p̄ferunt stomacho flegmario z pleno supfluitatib⁹.

In arborib⁹ s̄o gūmi est cōis. virt⁹ oib⁹ viscosis z ī mordacib⁹ farmacis p̄pterea ī ea ē p̄t medicinarū inuiscantiū sine mordicatōe. z ideo p̄ferit aspirationi pulmonis. z ē ī eo p̄t subtilitatis. z ideo p̄ferit lapidi qm̄ bibunt.

Dyas. ca. de cerasis. Cerasū viride pomū v̄s trez humectat z puocat. aridū siccāt z detinet stomacho viride p̄trariū. Siccū (inquā) v̄tile accipit. Hoc q̄daz estimāt vrinā mouere a nō paucis aurozib⁹ tradit. si mane recētia cū suis nucleis deuorata sunt aliuū tam copiose fluere vt ex ea dē cā etiā morbo pedes implicati libes rent. sūt ex eis dyacerason. qd̄ oib⁹ est notū.

Baleno placet non vnā ī oib⁹ cerasis pomis esse virtutē. Nā ī q̄busdā auster⁹ sapor. z ī q̄busdā calid⁹. z ī q̄busdā dulc⁹ a p̄aret. et vult austerā ad h̄ valere q̄ ventrē restringant stomachū vero p̄firmant. Acida indicat flegmate abundantib⁹ stomachis optima. nā magis siccant z grossitudinem densioris humoris incidunt. dulcia stomacho aduersa. p̄nūciant. citius tñ p̄ intestina defluere.

Sūmi qd̄ truncus illacrimat. exasperitas arterias optime lenit. si ī vino veteri detur ī solutione resolutū simili modo datū: fa studium stomachi nauseantis auertit.

Et de facie feditatem pallores excludit cum mero haustu calculos quib⁹ etiam vesice canalis obstruit ī arene. puluerem soluit.

medylh

Capitulum. cxiiij.

Cretan⁹. Dyas. ca. Cretan⁹ frutex est herbe duos ramos habens ī vni⁹ cū bini lōgitudine. z nascit locis saxosis z maritinis cum folijs albis z pinguib⁹ siliis andragne latorib⁹ z oblongis. florē h̄z album z semē libanotido sile magis rotundū z odoratū. qd̄ desiccāt vt triticū. Radices tres aut quatuoꝝ h̄z digiti grossitudine. odoris suauissimi plenū. Gal. vii. sim. far. ca. de cretano. Cretanū salsum q̄damodo z cū gustat simul cū breui q̄litate quo circa est p̄tus ei⁹ absteriua est similis z exsiccantina. debilior aut est s̄m vtrasq̄ amaris lōgitudine.

Operationes.

Dyascorides. Folia z semen eius z radices cocte cū vino z bibite vrinā puocant p̄tericis medicant. menstruis imperāt. crude et elice comedi possunt. z ī sale cōposite manducantur. folia ei⁹ ī gustu satis acida sunt.

Paulus ca. de cretano. Cretan⁹ calida est et sicca ī tertio gradu. Herba est que ī locis maritinis reperit. virtutem habet valde diureticā ex subtili substantia.

[Faint, illegible handwritten text at the bottom of the page, likely a later addition or marginal note.]

Contra diffuriā stranguiriā et viciū lapidis
et yliacā passionem herba ipsa in multa quan-
titate buliat in aqua salsa vino et oleo: et in ea
sedeat patiens vsq; ad vmbilicum.

Item ꝑ yliacā passionē ponat in cristeri.

Woonherb. h. 117

Capitulum. cxi.

Cicuta. Sera. li. aggre. ca. succarā vel
conisa auc. Dyas. Est planta habens
stipitē p̄cauū in q̄ sūt multi nodosi: sic
nodi feniculi. et est multū maior feniculo. et h̄
folia similia folijs ferule habētia granē odorē.
et sup stipitē ei⁹ est corona in q̄ flores albi. et est
semē sile semini anisi. nisi q̄ est albu. et habet ra-
dicem nō multū infixam terre. q̄ est frigide val-
de. hec radix occidit sua frigiditate. Paul⁹. ca.
de cicuta. est planta cuius semē frigiditate sua
est interimens. s; vino puro et calido ei⁹ nocu-
mento subueniē. Galien⁹. viij. sim. farmacaz.
ca. comum. id est cicuta. qm̄ summe est infrigi-
ditatiue virtutis omnes sciunt.

Operationes

Sera. Corona hui⁹ plante accipit cum toto
semine anteq; desiccet. et terit et exprimit succ⁹. et
siccat in sole. et admistrat i collirijs q̄ fiūt ad se-
dādos dolores oculoꝝ. et est optimū in hoc.

Et quando fit emplastrū cum eo sedat calis-
ditatem et herisipilam et formicam

Et qm̄ terit hec planta cū suo semine aut cū so-
lijs et fit emplastrū cū ea: sup testiculos absin-
dit pollutionē et gomorreā. et si fiat emplastrū
cū ea sup virgā. phibet erectionē.

Et qm̄ emplastrant cum ea māmille muliez
phibet ab eis lac. Et qm̄ ponitur sup testiculos
pueroꝝ nō sin it eos augeri.

Et qm̄ ponit sup māmillas puellaz nō pmit-
tit eas magnificari. melior at ex hac planta est
illa q̄ nascit in crete insula. in chia et in atica.

Plinius conisa. id est cicuta que omnibus
nota est. Cuius folia viperas et serpentes effu-
gant. et est frigida frigiditate mortali.

Platearius. Cicuta nō vtitur interioribz.
quia venenosa est et in substantia et in qualitati-
bus. Intantum em̄ dissoluit. q̄ spūs inaniuntur.
et ex hoc membra mortificantur. Virtutes
habet potissimam fm̄ radicem. secundo fm̄ fo-
lia. minore fm̄ semē. Unde semen ei⁹ quq; po-
nit i medicinis. et ex ea vngentū potissimū fit
contra arcticam et podagram.

Isidor⁹. Cicuta vinā et menstrua puocat et
augmentat. Lumbricos et ascarides necat.
Sciaticos et arcticos de grosso flegmate in-
uat. si in ei⁹ aposimate lauet aut potet. Gros-
sam intestinoꝝ ventositatē dissoluit. Colicā
passionē et ylij dolorē curat. pect⁹ et pulmonē de
viscoso et grosso flegmate purgat.

Plinius libro. xv. Cicuta venenum est pub-
lica quadā atheniensiu pena inuisa. ad multa
m̄ vsus nō mittendi. Semen habet noxiū
Laulis autē est viridis. et vrit plerūq; sic in pla-
tanis. lenis hic et geniculatus vt calami nigri-
cens. Altior sepe binis cubitis. In cacumini-
bus ramosus. habet folia coriandri tenuiora
gravi odoratu. Aniso crassius. radice p̄caua
nullius vsus. Semini et folijs inest vis refri-
geratoria. q̄ si enecat: incipiūt augeri ab exte-
rioribz corpis. Remediū autē est pus q̄ pue-
niat ad vitalia. natura vini ex calefactione ac i
vino potata irremediabilis existimat. Suc-
cus exprimitur folijs atq; floribz. tunc em̄ maxi-
me est tempestiuus et melior.

Semine trito expressus et sole densatus in
pastillos. necat sanguinem spissando. hec alte-
ra vis. Ideoq; sic necatorum in corporibus ap-
parent macule.

Ad dissoluēda medicamēta vtunt illo p̄ aq̄
et ad refrigerandū stomachū fit ex eo malagu-
na. valet ad cohibēdas epyforas estiuas. oculi-
loꝝq; dolores sedādos circuliū. Disceet col-
lirijs. Et alios oēs cohibet reumatismos

De Herbis

Folia quoque tumorem omnem: ac dolorem et epi-
foram sedant.

rogermonten l' pueron bell

Capitulum. cxiij.

Cycorea. Platearius. Lycorea que et
spōsa folis. et solsequium et intuba dici-
tur. frigida et humida est in secundo gra-
du. Constantinus in libro graduum. Li-
corea siue sponsa folis frigida est et sicca in pri-
mo gradu. Plinius li. ix. Intubum erraticū
apud nos quidam et ambugiam appellauere. In
egypto vocant cychorium. Idem in libro vi
cesimo primo. Lycorium post vergiliās na-
scitur. florētque particule ei. Radix est eis len-
ta que vtuntur ad vincula. Acroz. Nec herba
scz que vulgo dicitur cychorium: ipsa etiam alijs
noibz pter supradicta dicitur elytrapiū et dyoni-
sia: Unde et ipsa quoque dicitur inferi in capitulo
Elytropium de e.

Operationes

A Platearius in cap. cycorea. Herba ipsa comes-
ta valet contra venenū. Succus eius valet ad opila-
tionē splenis et epatis ex calida causa. et ad cale-
factionē eiusdem. Nec herba viridis est et multe
efficacie. sicca pro nulli vel parue.
B Cocta et comesta valet opilationi splenis et
epatis. et ad calefactionē epatis. Succus epati

supponit vel cathaplasmat.

Et quia virtutes habet restringendi venenū
animalia quedam a venenosis animalibus lesa:
huius herbe tactu sanant.

Constantinus libro vti. confortat stomachū
et valet contra scorpiones. aliorumque reptilium mor-
sum cum myrrha mixta. et mulieri supposita p-
uocat menstrua.

Plinius libro. ix. cap. Intubum. Id refrige-
rat in cibo sumptum. et collectiones sanat illitū.
Succus decoctus ventrem soluit. Renibus
et stomacho proficit.

In aceto decoctum vrine tormenta discutit.
Itaque morbum regium cum mulso si sine febre sit res
secat et adiuvat. Puluer purgatoribus in aqua deco-
coctū adeo potest ut moruos trahat partus.

Gu. l. h. p. l. d.

Capitulum. cxv.

Cinoglossa. ysid. in li. etymologiaz.
Cinoglossa est herba quā linguā canū
vocāt. Cinos quod est canis. et glossos
quod est lingua. Inde cinoglossa. id est lingua ca-
nis. Et est herba similis arnoglosse: nisi quod sunt
eicoste apparetēs in folijs eius. s. sunt leuia saria
et est in eis bozia apprens.

b

Operationes.

- A** **Q**uedet vlceribz oris et alijs vlceribz fraudu-
lentis frigide et sicce cōplexiōis. et curat alcolam.
batnesi decoctionis ei⁹ curat gomozreā.
B **P**lini⁹ lib. xxv. Cinoglossos caninā imitans
linguā topiarijs opibz est gratissima.
F **A**untqz eam q tres tirfos seminis emittat.
Eius radicez potatam ex aqua prodesse ad ter-
rianas. que quattuor ad quartanas.
D **E**st et alia similis et que lappas ferat minutas
cuius radix pota ex aqua ranis et serpentibz
aduersatur.

arbor. detus

Capitulum. cxiij.

Citonio. **D**yscorides. Citonio vel ci-
tomus est arbor maloz citomoz. Du-
ius folia virtutem habent medicinalē
Palladius libro secō. **D**ese Januario rus-
beres inferunt citonio. **I**dem li. iij. Citonis
serendis pleriqz tempora diuersa dixerūt tamē
mibi visu compertus est. **I**n ytalīa circa urbem
mense **F**ebuario vel inchoante **M**artio plā-
tas citomozum radicas in pastinato solo tes-
nuisse. adeo velociter vt sepe sequenti anno (vt
frugi) gauderent. **I**dem mense **F**ebuario cis-

tonia inferuntur melius in trunco q̄ in corti-
ce. **R**ecipiunt in se fūculos ppe om̄is generis.
punici sorbi. om̄nūqz maloz que meliora p-
ducunt. **I**nferantur autē nouelle arbores qui-
bus succus in cortice est. **S**i maior est circa
radicem melius inferetur vbi cortex et lignum
beneficio soli adherentis humescit. **B**alieu⁹
secundo libro de cibis. **M**ala ipsa non sunt
habentia vnam naturam: quod est. quia q̄daz
ex eis sunt dulcia. quedam pontica. et quedaz
stiptica. et quedam acetosa. et quedam insipida.
Et in dulcibz est substantia aquosa temperata
Et pontica vincit in eis frigidum terram.
Sed in stipticis hec est eadem substantia cum
aquosa substātia dulci. **I**n acetosis autē est sub-
stantia frigida. et virtus ponticoz et stipticoz
et acetosoꝝ est virtus que incarnat et q̄ pgluti-
nat vulnera. **E**t phibet illud qd cūrrit ad apo-
stemata i principio eoz. et forificat os stomachi
et stomachū laxum et fluxū. maxime q̄ sunt
stipticioza ex eis et acetosiora. **S**ed illud quod
vincit sup naturam insipidoꝝ est aqua. **E**t cō-
plexionem eozū est humidior et frigidior. et ipsa
administratur in medicinis apothematū in p̄n-
cipio eoz et in augmento. et vniuersaliter i mas-
lis est humiditas multa. et supfluitas frigida. et
ideo destruitur succus eoz et arefcit. **S**eruans-
tur tamen quando coquuntur cum melle. et sic
inde rob. **E**t seruantur eodem modo citonia
ipsa cum melle sicut et succi eoz. **C**itonio maio-
ra vocantur saturninia. et sunt maioris innas-
menti q̄ alia. **R**ememorans ergo illoꝝ quecūqz
q̄ poma stipticant scias frigidum et terrestre
chmū habere. quecūqz autem acetosa videtur
frigidum quidem. sed subtrili⁹ partium. medie
vero complexionis esse que dulcia ad calidius
declinare videntur. sicut que perfecte apoya.
id est sine qualitate et valde aquosa ad frigidū
inclinata. **M**aris ergo ipsis fm predominan-
tium humoz virtutes. **A**usteris autem pomis
quidem quando ppter humiditatem multam
atonus. id est sine vigore venter extiterit. pono-
ticis autē quando sufficienter excreuerit huius-
modi. **A**cetosis q̄ qñ est i maueris in ipo gros-
sum humorem collectum esse nō valde aliquid
frigidum tanqz frigidius quidem nō acetosis:
sed trimeis indiget. **S**iccant autē ambo gros-
sitiem humoz acetosa et drimea. **D**ifferunt at
hec in hoc q̄ bec quidem cū infrigidatiōe: illa
vero cū caliditate operant. palam autē ex iam
dictis sepe q̄ stiptica quidez supfluos secessus
restringunt. acetosa humorem quidē grossum
intuenientia in ventre diuidunt hunc. subdu-
cūqz stercus. et ppter hoc humectāt egestiōes.

De Verbis

purum autem inuenientia ventrem restringit
ipsum magis.

Operationes

Aulcena li. ij. cap. de citonijs. **Q**ui abluitur
cinis et folioz eius sunt sicut tibia. et rob pos
moz ei? arefcit ppter illud qd est in ipso de huius
miditate aquea frigida. et assatu est meli? et ma
gis pferens. et eius qdez assatio fit quoadocun
q? cauaf. et exiit gra na ei? et ponit in ipo mel
et linif luto ei? corpus. et postea ponit in cinere
frigida est in pmo et in fine. et sicca in pncipio
secudi. Et est stipticu? pfortatiu? fortiter. et flos
eius est stipticior. Et similiter oleum ipsius et
dulce. est minus stipticum. et semen eius est le
nitiuum sine stipticitate.

BEt phibet cursum supfluitatu? ad viscera. et
retinet sudore. et oleu? eius pfert scissuris frigo
ris et formice. et est vtile vlcerib? scabiosis. Et
multitudo ei? generat dolore? neruoz. et assata
ponit sup apostemata oculi calida.

Et eius succus pfert dilatationi anbelit? et
asmati. et phibet sputu? sanguinis. et semen ei?
pfert asperitati gntur? et lenit canna pulmo
nis. et muscillago ei? etia? humectat ipaz cana.

Et pfert vomitui et ebrietati. et sedat sitim. et
pfortat stomachu? recipientem supfluitates.

Syru? eius et ipsi? infusio. et qd de eo elixa
tu? est ex ipo vunt multi in secunda mensa super
vinu? et phibet ebrietatem.

Et fit ex eo syru? pfortans appetitu? deiectu?
valde et mortuu? et pfortat stomachum.

Et prohibet vomitum flegmaticum. et est pro
uocatiuum et iam dictum est q? illud est per ac
cidens. Et illud quod cum melle elixatum est
est maxime prouocatiuum.

Queritamen qn soluit ventrem et no? stringit
et generat colicam et dolore? ventris pungitiu?
et cofert dysurie. et retinet fluxu? menstruo? et
cofert arsuri vane qn distillat succus ei? aut
oleum ipsius in virga. et confert oleum eius re
nibus et vesice.

Et qn sumitur post cibum soluit adeo q? qn
do plurimu? ex eo sumit extrahit cibum ante di
gestionem. et cristerisatur decoctio eius ad emi
nentiam ani et marris.

Rabbi Moyses. Citonia a pregnatib? co
mesta generat filios hilares. et comestio ipsoz
alioz post cibum generat gaudiu?.

Serapion libro aggregatoz capitulo Lafa
auctoritate Dyascozidis. Arbor citomozum et
maloz folia similiter et flos et summitates sunt
stiptice. et proprie arboris citomozum. et frus
tus immaturus est stipticus.

Dala aut illa q? colligunt in vere generant

colera m citrina. et inducunt inflammationem
et nocent neruis et iuncturis et membris q? sunt
de genere neruozum.

Si citonia sunt bona. et si assant sunt. melio
ra habetib? fluxu? antiquu? et vlcera intestinoz
et sputu? sanguinis. et collirica passione.

Et illa que dicuntur mellomella molliunt ven
trem et expellunt lumbricos. et sunt mala stos
machoz inflatua ipsius.

Sedilla q? nominant in latino amicata sunt
bona stomacho. et stringunt ventrem. et puocant
vinu? nisi q? sunt debiliores sunt q? citonia. et
ista sunt illa q? vocant atyrotipa. Et filia ex eis
sunt filia malis in vere nascetib? in stipticitate.

Et oportet q? administrentur citonia in egri
tudinib? in qbz oportet stipticare anteq? ad ma
turationem perueniant.

Citonia

Capitulum. cxi.

Cipressus. ysidorus. Cipressus grece
dicitur eo q? caput eius a rotunditate
in cacumen erigit. vnde et conon vos
cat. id est alta rotunditas. Hinc et fruct? eius
conus dicitur: q? rotunditas ei? conu? imitatur.
Huius lignu? cedro pene proximam habet virtu
tem. Temploru? quoq? trabibus aptum impe
b ij

Tractatus

inetrabili soliditate nunq̃ onerice dedit. Antiqui ramos cipressi prope rogam constituere solebant. ut odoris sui iocunditate cadaueru odor rem dū vrentur opprimerent. **Dec** arbor apō paganos mortuis consecrata est. eo q̃ in modum hominis excisa non pullulat. **Ambrosius** surs. **Cipressus** et pinus in alta se cacumina extulerunt. manetq̃ prerogativa cipressi. ut nulli eas vti horrore suis dispoliet coronis. **Dec** arbor la cunariis est utilis. comendandisq̃ fastigijs. **Unde** in canticis dicit etia. **Lacuna** ria nostra cipressina. **Palladius** libro duodecimo. **Cipressus** ad fabrice materia es egregia. **Plinius** libro vicesimo tertio. **In** choo insula nasci creduntur cipressi. florem imbribus decussum terre alieni animante. **Plateari**. **Cipressus** est calida in primo gradu. sicca in secundo. **Durius** arboris folia lignum et poma competunt vsui medicine. **Sed** poma stipitica sunt et consolidatina. **Lignum** et folia diuretica sunt. **Galienus** septimo simpliciū far. capitulo de cipresso. fm translationem grecam. **Cipressi** germina et folia et bacce que iuniores et molles magnoz vulneru in corporibz duris sunt conglutinatine ex quibz manifestu est: qm siccative sunt virtutis. non habentes apparentē acedine et caliditate sicut et gustus testatur. **Apparet** em in ea modica quidem acedo. plurima autē amaritudo. et multo plurima est ponticitas q̃ in tota planta tanta vero est acedo et caliditas quanta. ducit quidē ponticitatem ad profundū. **Serapion** libro aggregationis cap. **Galla**. auctoritate Galien. **Quod** ex cipresso administrat sunt folia extremitates et nucis eius. et in sapore ei⁹ est acuitas et punctio parua et amaritudo satis. et punctio est fortior amaritudine. s; de amaritudine et acuitate inest q̃ntitas tanta q̃ facit eā penetrare ad profundū corpis sine calefactione et mordicatione. **Et** virt⁹ eius est q̃ desiccatur in qua nō ē acuitas et mordicatio apparenter. et q̃ntitas sue caliditatis est q̃ntitas q̃ est sufficiens ad penetrādū. **Et** est calide et sicce cōplexionis. **Plin** cap. de cipresso. **Arbor** est omibz nota q̃ a grecis nomen sumpsit. eo q̃ habet in summitatibz rotunda seminū capita q̃ dicunt galle cipressi.

Operationes.

Diascorides capitulo de cipresso. **Est** arbor omnibz nota corinū semen et folia cum dulcore bibita cum myrrha modica vesice reumatismi in compescit.

bulg p. 104

Diffusus medetur. bni⁹ semen viride vel pira eius bibita emoproicis medent. **Diffinieri** cis et ciliacis maxime pdest. tussi et oronoicis prestolat. **Eius** elixatura tantū pdest q̃ntum suple semen eius quod in aceto coctum id facere noquit.

Cū puluere lupini admixtum enterocellicis siccat ut catba plasma appositū folia eius similem habent virtutem.

Ramus ei⁹ cū semine in domo positus. onopes vel zin z alas fugat. **Dec** folia ut catba plasmata adbibita recentia vulnera curant.

In aceto cocta et infusa capillos inficiunt. poe lente trita et admixta igne sacri cōpescit. vulncribus medentur.

Carbunculis opitulant. tumores oculorū depumit. **Teroris** nobilibz miscet. **Et** pfortat stomachū. et sanguinē stringit.

Ancenna libro secundo capitulo de cipresso. **Calide** cōplexionis est in pmo gradu. sec⁹ in secundo. **Et** quidam dicunt q̃ est frigid⁹ valde. et quidā indica uerūt q̃ est virtus ei⁹ cōposita. et caliditas eius est fm quantitatem que facit penetrare stipiticitatem. stipiticitas profunda tur et peruenit ad membra. **Folia** et nux ei⁹ sūt stipitica. et in ipsa est resolutio et resoluti bumiditates.

Et nux quidē ei⁹ fortior est in omi re q̃ folia ipsi⁹. **Et** in ipsa est vis faciēdi adherere sanguinē: ita q̃ remouet putredinē q̃ decoquit cū aceto et lupinis. et linitur sup vnguem: et remouet eius vestigia.

Et ei⁹ folia delēt morseam. folia ei⁹ recentia et nux ipsi⁹ solidat vulnera q̃ sūt in mēbris duris cū fuerint recenter collecta.

Et pferūt formice et berisipile. et ppe cum farina ordeī. **Nux** et folia ei⁹ bona sunt collo. cui ex eis fit emplastrū pferūt. et cū farina ordeī in perposita berisipile.

Et pfortat nervos. et extinguit ramice more emplastri supposita. et roborat mollificationē.

Et stringunt etiā qm terit nux cipressi multū cum ficubz. **Et** ponit de eis lianū in narem. et sanat carnem additam.

Et decoctio ei⁹ cū aceto sedat dolorē dentiū. **Et** datur ad bibendū nux ei⁹ cū vino ad sputū sanguinis. et ad difficultates anhelu: et ad thū sim antiquā. et similiter ei⁹ decoctio.

Et bibuntur folia eius cum vino: et pferunt difficultati mingendi. et cursu superfluitatum ad vesicam.

Et conferunt etiam viceribus q̃ sunt in intestinis. **Loco** eius ponitur medietas ponderis eius de sarcocolla rubea.

De Herbis

Capitulum. cxx.

Cyperus. **D**yal. Cyperus est arbor habens folia oliue similia: s; viridiora et paulo grossiora. Semē nigru: et florē album cū germine et odore bono. **F**los sup canticā. **C**yperus est arbor aromatica in egipto semine candido et odorifero. qui coquit in oleo et exp̄ mit vnguentū regale qd dicitur cyprus. **P**lin. in li. xij. **C**yperus est arbor in egipto zizifi folijs semine coriandri candido et odorato.

Operationes.

Dyal. **D**ui? folia masticata tumorē oris cōpescunt. q; virtutis coherentis sunt. s; cetera eiusdē arboris cathaplasmata humores et tumores calidos tollunt. **D**arū etiam elixatura fomento combustis medetur.

Eadē q; succo struthi mixta si caput assidue fomētēs capillos inficiet. **F**los ei? cū aceto cathaplasmanb; adhibet? dolorē capitis soluit.

Plinius libro vii. **H**ec in oleo coq̄t et postea p̄terit id qd cyperus dicit. **O**pinum est in canopica in ripis nyli nata. **S**cōm ascalone in dee. **T**ertium cypro in insula: odoris suauitate. **Q**uidam hanc dicūt esse arborem q̄ in ytaliam iugultrū vocet. **E**tia alcantiā appellāt. vt supra

de ea capitūlo tredecimo Alcāna.

Item **P**lini? in li. xxiij. **E**x cypro fit oleum: cui? natura calefacit nervos et emollit. **F**olia stomacho illinunt. et vulue concitate succ? eorum apponitur. **F**olia quoq; cōmanducata recentia medentur vlcēribus in capite manantibus et oris collectionib;.

Decoctū eaz ambust; et luctatis pdest. **R**us? fant capillum tusa adiecto struthi mali succo. **F**los capitis dolores sedat cū aceto illitus.

Ulcera putrescentia p se vel cum melle sanat. **D**or alit floris olet: q̄ somnū facit.

Capitulum. cxxi.

Cyperus. **D**yal. **C**yperus cap. de Cypero. **C**yperus siue vt alij crisceperon. folia habet similia porro. sed oblonga et tenera. et ascendit de terra cubito vno et semis. **B**astā habens angulosa in similem iunco. que basta in capite semen generat. **R**adices sub terra habz rotundas et oblongas sicut oliua nigra q̄ multe et iuncte nascunt. colore nigro et odore suau. gustu subamaro. **N**ascit in locis aquosis et in pratis et in paludib;. **I**n his radicibus ea nobilior est que grauior et durior et grossior fuerit. et non frangibilior. sed asperior. et odore plenior visciditatem odoris habens. talia signa

Tractatus

habet *Lilientis* aut *Sylatica*. *Vires* habet calefaciendi et desiccandi absque mordicatione. *Serapion* libro aggregatorum cap. *Sabade*. auctoritate *Dyscoridis*. *Sabade*. id est ciperus. habet folia similia folijs porri. nisi quod sunt longiora eis et subtiliora et duriora. et habet stipitem longitudine vnius brachij et plus. sed non rectum. in eo est tortuositas. et est quadrans similis stipiti squinanti. et infra sumitates sunt folia parua. et semen et radix eius est similis oliue. et quedam ex eis est longa. et quedam rotunda. et est nigra. *nascitur in locis domesticis et squosis. Et est alia species ciperi in India que est similis zuccaro in sapore suo. et quando nascitur eius color est sicut color croceus. et quando fricatur super cutem corporis facit pilos statim cadere. Melior autem ex cypero est ille qui est plenus granis et grossus durus. difficile frangibilis. habens odorem bonum cum pauco acumine. Et quod administrat ex cypero et radix ipsius. et odor eius est bonus. et in sapore eius est acuitas cum pauca stipticitate et calefacit et desiccet sine mordicatione.*

Operationes.

- A** *Dyscorides* auctoritate *Aben mehuay*. est calida et sicca in secundo facit augmentum in sensu. et confortat stomachum.
- B** *Et meliorat colorem. et est bonus emorroidibus. et efficit oris odorem bonum.*
- X** *Et quando bibitur cum oleo lentisci calefacit renes.*
- D** *Et profert frigiditati vesice et distillationi vrine. et addit in sanguinem calefaciendo ipsum. quasi re rimetur ne vrens fiat leprosus.*
- E** *Galienus. vii. simpli. far. cap. de cypero. Ciperi vtilis maxime sunt radices calefacientes et siccanter sine mordicatione.*
- J** *Unde vlcera que propter humiditatem multam sunt difficile cicatrifabilia mirabiliter iuuuat. habet autem quidam et stipticum*
- B** *Et propterea vlcenibus que in ore sunt idoneus. ac vero et incisiuam quandam virtutem habet. Attendendum enim est. quia lapidem patientibus conuenit. et menstrua et vanas mouet.*
- D** *Item Dyscor. cap. de cypero. Vires huius calefaciendi et desiccandi absque mordicatione. Unde multum infusa vlcera que difficile cicatrifant mirabiliter curat. Habet etiam aliquid stipticum in se et est diuretica. Et huius summi vim per quam lapides in renibus generatos conminuit*
- J** *Urina et menstrua puocat. addit et malagis natibus calidis et perfectionibus oleorum. Dicit etiam*

in India cyperum nasci simile zuccaro. et cum masticat colore croceum facit.

Et si capillis traiectione fuerit cadunt a copia mixtura punctionibus medetur. Locutus sessionibus facit. Auicenna. de viribus dicit quod confortat cor.

Capitulum. cxxii

C *Inamomum. Plinius. li. xii. Inamomum frutex est duorum altitudine cubitoz amplissimum. palmisq. minimum. quatuor digitoz crassitudinis statim a terra sex digitis surculosus arido similis cum viret non odoratur. oris gani filio. siccitate gaudet. Imbre sterilior. seu dire nature. Signis quidem in planis. sed densissimis in vepribus. rubisq. difficilis collectum. Non metit. nisi de p. miserit. Decante solis ortu vel post occasum metere licet. Sarmeta quondam sacerdos hasta distidebat. deoq. Ioui partem reponebat. Reliqua pro parte mercatori in massas condit. Est et alia fama cum sole diuini trinasq. pres fieri. deinde sorte germina discerni. Quodq. soli cesserit relinquitur ac sponte flagrare. Et li. de na. re. Linamomi arbor aride silis cum viret et floret siccitate gaudet. Itaq. sterilis imbre fit. secundior autem in densissimis vepribus.*

De Herbis

fit se puenit. **Quicenna.** Cinamomū calidū est et siccū in tertio gradu. **Delius** est illud quod est boni odoris et acuti saporis sine mor- dicatione coloris puri nō commixti. Et ut ait **Dyal.** Delius est nigrū ad igneitatē et rube- dinem declinans. Planū ramosa habēs spin- quos subtiles. in quo sunt dulcedo et salcedo: et mordicatio parua: nec est valde frangibile. **Et** eius quidem bonitate est ut vincat omnes dolorempietur suū et non sentiat cum eo. **Est** autem vltimū in subtiliatione. attractiū: aperitiū: rectificans omnē putrefactionē et virtutem corruptā. Oleum eius calidum est et valde resolutiū. liquefactiū. **Plateari.** Cinamomū calidū est in tertio: siccū in secun- do. **Eligendum** est illud quod subtile est acue- tum. habens odorem dulcedini mixtū cū mul- ta aromaticitate et subzūm. Quod autē sub- albidum est aut nigrum abijciendū: p decem annos potest seruari. **Dyal.** fm translationē nostram capitulo de cinamomo. Cinamomi genera multa sunt. sed melior est omnibz que est similis cassie massolites: qui recens fuerit et niger colore. et qui missus i vino soluat se. vir- gulas habens teneras et lenes et nodis plenas et cū odore pleno veluti rute acer atqz mordax gustu in similitudine nasturcij seminis est qdaz falsedine et feruore et parua viscidine. cuius baste cum freris emittūt pulueres odore om- nia vincentes. has bastas cum a terra euulseris: radices earundem sequuntur. **Hec** est p- batio optimi cinamomi. **Est** etiam alterum ge- nus cinamomi montanum tactu asperū hoc grossius est et subzūm colore. **Tertium** ge- nus est simile cassie maselliorice sub nigellum colore tactu lene et non multos habēs. **Quar- tum** genus est colore albo: tactu molle: simile cassie. in robore grossum et fragile et radicibus maius. **Quintum** genus est odore simile cas- sie colore subzūm et corio cassie simile. bastā in se habens fortiozem cum radicibz grossiori- bus similibz libanotido: et multas bastas reti- nens similes mirte et cassie: sed non tantū odo- re plenum. **Eligendum** est autem cinamomū primi generis colore subnigrum scabiosum. et semen habens simile piperi et lene lignū: cui- radix inutilis est. **Sextum** genus est cinamo- mi. quod appellatur lotos et motos: sed nec vir- tutem nec odorem habet. **Septimum** genus est quod a grecis nominatur xilocinamomum id est lignum cinamomi. radicem habens ma- iorem cū bastis nodosis similibus cinamo- mo. et in odore non suauē. hoc dicunt glqz me- lius esse cinamomo.

Operationes

Serapion aucto. Gal. Substātia cinamo- mi est subtilis. et virtus eius est calida in tertio. et nō est aliqua medicina calida cuius desicca- tio est sicut desiccatio eius ppter subtilitatem sue substantie. **Sed** illa species q dicitur **Keise** est cinamomū quasi debile. **Et** sunt quidaz no- mina in cinamomū 302. **Et** dicit **Gal.** in libro de cibis: q cinamomū aromatizat stomachū. et pferit frigiditati eius: et frigiditati epatis. **Et** facit euenire somnū. et aperit opilationes et pronocat menstrua. et abstergit obscuritatem visus. **Et** desiccāt humores q sunt in capite et i sto- macho. **Et** de ppteritate visus eius est q visus co- mestionis est pferens obscuritati visus q acci- dit ab humoribz. **Et** idem aucto. **Dyal.** Cinamomū ingredit- pfectionē medicinarū odoriferarū bonarum. et est maximi iuuamenti. et teritur et pficiū cum vino bono. et sunt inde troisci. q desiccantur et reponuntur in vmbra. et sic virtus eius diu- tius seruari potest. **Dyal.** Virtus cinamomo est calida et diu- retica et malacica et leptinnica. **Et** potatū cū aqua secundinas muliez exclu- dit. et menstrua puocat. **Delius** bis rebo opitu- lat si mirre fuerit mixtum. **Uenenatis** moribz occurrat vel veneno po- tato: caligines oculoz detergit cum melle tritū. maculas vel lentigines de facie purgat. **Cussim** sedat. catarrum mingar. ydropicū medetur. **Refreticis** vtiliter dat. **Disce** etia pfectio- nibz occularijs et in omnibz vtiliores inueniuntur vires habens et gustum acrem extensa stringit **Et** in antidotis pccosum est. **Gal.** vij. simpl. far. cap. de cinamomo. **Cina- momū** summe est subtilium parū: non tamen summe calida. sed in tertio gradu. et desiccatio eius est sicut calefactio ipsius ppter subtilitātē substantie sue. **Sed** canella cinamomū est qsi cinamomū debile. **Et** quidā etiam caltion vo- cant cinamomū. **Et** quidaz sunt qui nomināt cinmmomum azer. **Quicenna** li. q. cap. de cinamomo. **Cinamo- mū** vltimū est in subtilitate. attractiū. aperiti- um. rectificans omnē putrefactionē: et omnē virtutem corruptam: et omnem sanositatē bu- moralem. **Et** idem in libro de viribus cordis ait q cō- fortat cor.

Tractatus

Capitulum. cxxiij.

Ciminum quoddam est quod dicitur ciminum carmenum. quoddam quod dicitur ciminum regale. quoddam quod dicitur ciminum album. quoddam ciminum russticorum. quoddam ciminum ethiopicum. quoddam ciminum basilicum. quoddam ciminum egyptium. quoddam ciminum dulce. quoddam ciminum agreste. quoddam quod dicitur ciminum platociminum. Ciminum carmenum. id est siseleos. Ciminum album idem quod supra. Ciminum dulce idem quod supra. Ciminum russticorum idem quod supra similiter. Ciminum ethiopicum est quoddam semen simile ameos et est githium sicut apparet infra in capitulo Bit. de g. Ciminum basilicum idem quod supra. Ciminum egyptium est ciminum vsuale. Ciminum agreste est illud quod per Dyascozidem multa in capitulo isto describitur. Platociminum. id est siseleos. Ciminum vsuale est semen herbe in multa quantitate nascens pice ut picea figura istius capituli ostendit. virtutem habet diureticam. et subtiliandi fumositates. Est calida et sicca in tertio gradu. Et quidam dicunt quod est sicca in secundo. Ba-lienus. vij. simpli. far. cap. de Ciminio. Cimini semine maxime virtutis sicut et anisi et lenistici

et carui et petrosilini. Est autem calefactiue virtutis sicut illorum singulorum et diurectiue et destructiue ventositatis. de tertio gradu existens calefactiue virtutis. Dyascozides cap. de Ciminio. fm translationem nostram. Ciminum quoddam est vsuale. quoddam egyptium. et quoddam oritur in alijs partibus. et istud est ciminum nostrum quod cum mupiter habemus in vsu et eustomaticum est. Sed plus illo quod oritur in egipto quod ypos balsamum vocat. Unde tale ciminum vsuale in omnibus prouincijs inuenitur. Sed ciminum agreste nascitur in calcedonia et hispania. virga habet duobus palmis longa. in qua folia nascuntur quatuor aut quinque. et tenuissima et diuisa sicut githium. in qua virga sunt capitella quinque aut sex rotunda et mollia. in quibus est semen quod si gustui applicaueris viscidior est nostro. Nascitur locis humectis. Ciminum nostrum vsuale habet virtutem seranticam et feruentem et mictualem et stipricam. Serapion li. aggreg. ca. camin. auc. Dyasco. Camin. id est ciminum nostrum quod vocatur egyptium. Et est aliud ciminum quod dicitur carmenum. Et est aliud quod dicitur agreste. Et est quoddam ex eo boni saporis. est proprie carmenum. et ipsius expositio est regale. Et post ipsum est babilonicum. Et idem auctoritate Ba-lieni. ex eo est domesticum et agreste. Domesticum vero est quod magis administratur et maxime semen sicut administratur semen anisi et lenistici et carui et apij montani. virtus eius est calida in tertio gradu.

Operationes

Dyascozides. Cimini nostrum tortionibus et inflationibus in oleo coctum et suppositum medetur. carbaplasmatibus misceatur. ozonoicis cum pulsa necessarie datur moribus venenatis cum vino opitulatur.

Tumorem testium admixta pollina fabae et vire passae et cerotis impositum medicatur aceto mixtum menstrua abstinere et sanguinem naribus fluentem sic stringit. potius datum sine inunctum pallorem facit.

Et quia calidissimum est dolores vesice placat et calculos iuuat.

Semen cimini agrestis torsiones et inflationes aque mixtum saluberrime curat. Cum aceto hoc subglutientibus opitulatur. Venenis occurrunt. dolorem stomachi compescit.

Masticatum et impositum liniores detergit. Velle addito et vire passa omnia similiter facere nouit. In hoc flos nascitur niger veluti semine qui bibitus similis est melantio. Dosis

De Herbis

bus venenatis occurrat. Stranguirijus et dolo-
ribus vesice prestat effectum.

Et coagulatum sanguinem per vinum mingi facit.
Daxime singulare presidium est si bibitus fuerit
cucurbitura apij.

Cucurbita li. ij. cap. de ciminio. Cuminum scilicet
nostrum vel vsuale expellit ventositates et resolu-
nit. et in ipso est incisio et exiccatio. et in ipso est
stipercitas cum lauatur facies et aqua ipsius clar-
rificat eam. et similiter eius acceptio et vsus ip-
sius cum mesura eius namque nimius vsus fac-
ciem citrinat.

Et administratur cum ceroto aut oleo et mel-
le consolidat vulnera proprie siluestre. Cuius
semen est simile semini lini. cum ex eo implentur
vulnera.

Cum teritur cuminum cum aceto et sit odor
mentum ex eo abscondit fluxum sanguinis na-
rium. et similiter cum ex eo intromittitur licis-
nium in naribus.

Et quicquid masticatur et miscetur cum oleo et di-
stillatur super ungulam et super coagulatum
sanguinem super oculo et confert.

Et quicquid masticatur cum sale et distillatur spum-
tum super scabiem et sebel et ungulam abscissam
et prohibet adhaerentiam. et succus siluestris ab-
stergit visum. et attrahit lacrimas. et nomina-
tur grece fumus.

Et ipsum etiam ponitur in caditerijs oculi-
sionis pilorum in oculo et non nascitur. Et
quando bibitur cum aceto mixto cum aqua co-
fert difficultati anhelitus et tremori cordis frigido.

Et administratur cum oleo super apostema-
ta testiculorum. Et quandoque administratur cum
oleo et farina fabarum: et frangit lapidem: et
proprie siluestre.

Et confert distillationi urine et mictui sangui-
nis: et dolori pungituo ventris: et inflationi
ni. et succus siluestris tritus cum aqua mellis sol-
uit ventrem.

Inquit rursus. Cuminum nabatium soluit
ventrem. carmenum vero non soluit: immo
stringit.

Et herba siluestris prouocat coleram in uri-
na: et datur in potu cum vino ad morsum ver-
mium venenosorum. et proprie siluestre. cuius
semen est simile semini lini.

*ayala
Pinnon
Cuminum*

Citrullus. Isaac in dietis particularibus
li. ij. cap. de citrullis. Sunt frigidiores
et grauiiores cucumeribus. frigiditas
enim eorum est in fine tertij gradus.

Operationes

Sera li. aggregata. ca. tabera. auc. Gal. Citrullus
frigidior est cucumere et generat humorem viscosum
et humores crudos in venis: et accidit ex esu eius fe-
bres antiquae male. neque prouocat vinum sicut melon.

Et nocet stomacho quare opponet qui vult uri-
cis ut viatur amicos nisi stomacho eius sit val-
de calidus.

Et idem auc. Habijt. Aque citrullus et cucume-
ris perfert inflammationibus febrium et sedat sitim.

Et laxat ventrem laxatio bona sine nocturno
alijs: et debet bulliri cum zuccaro albo: et non oportet
quod de habetibus naturam duram ad mouendum ni-
mis. quia illa aqua non habet tantam virtutem
temperatam laxat naturam duram. et si ipsa faceret mor-
ram in stomacho forsitan induceret laborem
et nocumen tum et inflationes.

Rabi Moyses. Citrullus cum eius digestio
tardatur generat humores venenosos.

Isaac in dietis particularibus li. ij. cap. de citrul-
lis. Sunt frigidiores et grauiiores et cetera. pro-
inde grossum generat flegma et nervositati sto-
macho magis nocet cucumeribus.

Capitulum. cxxiij.

Tractatus

B

¶ Rursus propter suam duriciem et frigiditatem sunt grossi humorum generativi. quod certificat. quia citrulli in stomacho moram facientes venenoso rui corruptionem subeunt humorum. Citrulli magis stomacho nocent: medulla tamen eorum perfectior rem generat cibum.

Capitulum. cxxv.

Citrum. Auicenna li. ij. cap. de Citro. Citrum omnibus est notum. et oleum ipsius factum ex eo et ex cordicibus eius est forte. et factum ex flore ipsius est debilius omni alio. Cortex eius est calidus in primo. sicca in fine secundi. Et eius caro est calida in primo. et humida in secundo. Quidam autem dixerunt quod est fri. et hum. in secundo. et eius fri. magis est. et ipsius acetositas fri. et sic. est in tertio. et eius semine calidum in primo. sic. in secundo. Idem. Cortex eius est temperatus in caliditate. et est calidus in primo gradu. sic. in secundo. Semen eius est calidum cum forti siccitate. Pulpa eius fri. et hum. Salien. vij. sim. far. cap. de Citro. secundum translationem grecam. Bilia indica. id est citrum huius fructus ab omnibus nominatur citrum. in semine quidem acida quantitas et siccativa dominatur ut secundi sit gradus siccationum et in frigiditatem. in cortice pro siccativa

participat complexionem. non modicam tamen habens acedinem. quo circa et siccat hic cortex secundum tertium gradum. non tamen est frigidus sed vel comoderate vel infra. Caro vero eius grossarum partium est et flegmatica et frigida. Ipsa itaque comeditur sicut et cortex eius esibilis est. et humidum quid habet acidum. de quo prius locutus fui. Et quidem in eo invenitur quod vere est semen. amarum autem. et est passum quoniam dyasoretice est et siccative virtutis in secundo fere gradu recedens a comoderatis. et folia sunt exsiccative et dyasoretice virtutis. Et idem in eodem libro et eodem capitulo secundum translationem graecam. Datrop. id est citrum et est pomum aque. cortex eius non est frigidus. imo est aut equalis complexionis. aut minus equalis parum et exsiccatur quantum est de virtute et complexionem suam exsiccatione habente acuitatem non paucam. Et ideo exsiccatio eius devenit ad secundum gradum. Semen siccum in secundo gradu. Folium est eiusdem virtutis exsiccative et resolutive. ¶ Dyascorides capitulo de Citro. Citri non in partibus omnibus vis una est eadem natura vel virtus. Nam medulle eius ubi est semen acidam potestatem ac per hoc stipticam inesse manifestum est. Idem. Citrum habet semen simile semini pistorum.

Operationes.

¶ Auicenna libro ut supra. Caro eius inflat. et folia eius sedant inflammationem. et eius flos est subtilior eis. et eius acetositas est stiptica frangens coleram rubeam.

¶ Et eius semen et cortex in pannis prohibet tinea. et eius odor rectificat corruptionem aeris et pestilentiam. et acetositas eius abstergit coleram rubeam.

¶ Et aufert pannum quod est ex cortice eius adustum est bonum in albaras linitum. Et decoctio eius efficit odorem bonum oris. Et est impiguationa corporis.

¶ Et cortex eius recentis in ore odorem oris efficit bonum. et eius decoctio simuletur cum retinetur in ore. et acetositas eius valet imperis gingivallinita.

¶ Eius oleum valet mollificationi nervorum. et non fiat nisi ex cortice eius. et puenit paralisi. et ipsius acetositas est mala nervis.

¶ Confert torture oris cum sit collirium ex acetositate eius. et remouet yctericiam oculi. Eius acetositas sedat tremores cordis calidi. Et nutritum est bonum gutturi et pulmone. ¶ Sed eius acetositas est mala pectori et medulla atrii

De Herbis

cū aceto. si potat ex ea medietas ascarati inter
ficit sanguisugam trāsglutitas et educit eas. cas
ro ipi⁹ est mala stomacho inflatiua. tarde diges
tionis. q̄re oportet vt comedat cū almu⁹

¶ Et similiter nutrita cū melle est sanior et ma
gis recipiēs digestionē et nisi sit plurima.

¶ Et eiusdem quidem folia p̄fortant stomachū
et viscera. postea flos ipi⁹ et cortex eius ponitur
in cibarijs. sicut semina que p̄ cōdimento pos
nuntur p̄pter sui duriciem.

¶ Et ipsius decocto sedat vomitum colericū
et facit appetitum. Et oportet quidem ne citrū
comedatur singulariter q̄ non misceatur cibo
ante se et post se.

¶ Eius caro facit vtentem se possidere colicā
ipi⁹ acetositas retinet ventrē. et p̄fert solutioni
colerice. et ei⁹ semen p̄uenit emorroidib⁹. et in ei⁹
semine est virtus solutiua.

¶ Et succus acetositatis eius sedat infirmīta
tem sciaticam mulierum.

¶ Semen ei⁹ p̄d⁹ 3. ij. cū vino et chilē et aq̄ cas
lida illinitū resistit venenis oib⁹. et p̄prie scorpio
nis bibitū aut linītū. et ei⁹ cortex ē vicin⁹ illis.

¶ Et idē de virib⁹ cordis ait. q̄ cortex ei⁹ p̄fort
tat cor. et est tyriaca cōtra venena. et ad h̄ valet
acetositas eius similiter.

¶ Dyas. Citrū p̄gnantib⁹ fastidio laborantib⁹
ei⁹ datū stomachū et nausea mūdāt. Citrū et
in portione vini datū medet querelis iecoris.

¶ Et aqua tritū et insparsum humidis vulne
rib⁹ adhibet. et permonib⁹ ex ea singulare p̄es
sidium est. Rozici austerior natura p̄cessa. que
q̄ntum valeat etiā de ip̄o odore restat modico
sump⁹. aut portioni calide diuti⁹ in mense be
neficiū nature digestionis operat.

¶ Paulus cap. de Citro. Cortex ei⁹ digestiōez
p̄fortat. et valet p̄ cardiacā. media substantia ei⁹
male digerit. s̄ interior. id est acetosa competit
vsi⁹ medicie. appetitū p̄fortat. et valet p̄ febres
pestiferas. Semina ei⁹ sunt diuretica.

¶ Rabi Moyses vbi loquitur de citro dicit.
q̄ cortices citri valent contra egritudines sto
machi. et expellunt maliciam intestini ieiuni. et
acetositas eius p̄fortat spūs.

¶ Querrois capitulo de Citro. Cortex ei⁹ ha
bet manifestum inuamentū stomacho et epati.
Bedylla citricurat cōbustiones ignis. et cur
rat mirabiliter ramicam puerorū. et possit me
si ex ea fiat vnguentum illo modo. Accipe mes
sullā citri subtiliter incisam et buliat in acun
gia porci recenti. et postea colet per peria. et iterū
reponatur ad ignem. et in fine misceatur mastix
olibanum et cera alba. et erit opimum vnguen
tum citrinum.

¶ Sed attendendū q̄ q̄n aliq̄d vnguentū vel
emplastrū sit ex citro. debet fieri ex citro bene
maturo. Nam s̄m q̄d dicit Auicenna. Diaci
trū et que fiunt ex citro debent fieri ex citro sole
existēte in capricorno. id est a medio decēbris
vsq̄ ad medium Ianuarij.

Capitulum. cxxv.

¶ Inosbatum. id est aiglenricum.
Dyascorides. Vultu vocant Liri
canta. Et est arbor nimium spinos
sa cū radice alta. et in plurimas paro
tes diuisa. Fructum habet mirte similem: sed
paulo maiorem. rubeum exterius cum venerit
ad maturitatem. ac deintus lanam asperimā
Semen eius siccum sine lana. Plinius libro
tredecimo. In egipto ē caparis frutex firmios
ris ligni seminisq̄ ac cibi vulgati. canle q̄ uoq̄
vna plurimūq̄ decerpro. Idem libro vicesimo
quarto. Linobaton: quā aliq̄ Linobaston: aliq̄
Neurobaston vocāt. habet folium hominis
vestigio simile. fert ruam nigram. in cuius aci
no habetur neruus vnde et neruus passus di
citur. Alia est caparim: quam medici cynosba
ton appellauerunt.

Tractatus

Operationes.

- A** **D**yasco. Cynosbatū ventrē stringit. qz stus
tis est coherēs. medet etiā in cibo z potudatū.
sanatqz fluores ac semineū fluxum.
- B** **E**ius vero radix acrioris virtutis est. Nam
apposita cathaplasmatibz euocat e corpore stir-
pes. Folia etiam eius apposita cathaplasmati-
bus occurrunt apostematibus. Semen eius
granatum est.
- A** **P**li. Cavēda sūt ei⁹ genera pegrina. Siqde
arabicū pestilens. affricū ginguis inimicum
Darmari cū vuluis z omniū inflatōibz. Apu-
lūqz vomit⁹ facit. stomachū z aluū mouet.
- D** **I**de. Huiusqz cyrsus ad remedia splenis et
inflatōes mandit ex aceto z dit⁹. Rerius ei⁹
cū mastice chyā ma nducat⁹ os purgat.
- E** **I**tem Dyas. capara quā multi cynos baton
vel capzion appellauere ex luctantibz cōponit
stusibz. habetqz pūcere ac purgare z extenua-
re z euētare acredines simulqz adducere z con-
stringere. Ast em stiptica. Ideoqz sthirofi sple-
nis sup omnia iuuat medicamina sicut videlicet
iam dictū est supra.

Capitulum. cxxvii.

C **R**ispula dz herba cancri in vnguento
marciaton ponit in antidotario galie
ni minori. Et e herba alba: minuta ba-
bes folia crispa. stus ei⁹ est calida z sicca.

Operationes.

Dedetur dolores et egritudines frigidas.
Est mala stomacho: et opilat cito z inducit stu-
porem.

Capitulum. cxxviii.

C **R**isocolla. Dyas. Risocolla aristin q
dz hga. est herba fm Dyas. cap. crisol-
colla aristin in q est capitellū file ylos
po. radix est illi aspera z tenuis filis elleboro ni-
gro. gustū habēs cypressi subdulcē z austerum
Ruscit locis vmbrosis z saxosis.

Operationes.

Dyascozides. Virtus est ei termantica et
stiptica. Radix eius peripleumoniācis apia
est.

Accipit vero in mulla cocta: in purgatiōibz
stericis maximū effectum habet.

Capitulum. cxxix.

Crisogonium est dictum semen aureum: vel coma aurea. Est enim crisogonium fm Dyascoridem: herba cuius est virga recta et alba. folia habens angusta in circuitu sicut abortivum: et coma in summo: et in gyro auream: in qua est capitellum obrotundum. radix eius tenuis est. nascitur in locis asperis.

Operationes

- A** Dyascorides. Coma eius bibita cum vino dissolutis et moribus venenatis salutare presidium est.
- B** Sciaticis et conquassationibus medetur: menstruis imperat.
- C** Coagulatum sanguinem ventris et vesice soluit vino aut oximelle bibita catarrus abstinet. 3. i. cum vino albo apposita rebus tussibus eas a tinea servat.

Capitulum. cxxx.

Colubrina. Dyas. ca. detragotea. i. colubrina. Dragotea sine ut alij asclepias: folia huius aaron filia: s. plurima minorum. cuius p. ga vel hasta duobus cubitis est longa. et ipsa varia filis serpenti. linores. i. maculas purpureas huius solidas ut digitus in quo semine est silebotruo. primo coloris viridis. post maturitatem hoc color est ei similis croco. et gustu mordax. radix eius bulli huius rotunditate similis aaron cum corio tenui. nascitur vmbrosis locis et hortis. Sera. li. ag. c. luff. i. dragotea siue colubrina. Et est maior et minor. Ubi sciendum quod maior est quam vocatur serpentina. et illa est huius folia crispa quam ponit hic. s. minor est illa quam vocatur aaron. et est illa huius folia plana. Pro qua lege cap. aaron. et est tertium in ordine. Gal. vi. sim. far. ca. de serpentina. Substantia radices eius subtilior est sub radice aaron. et in sapore eius est acuitas et amaritudo et stipticitas pauca. Et virtus eius est ca. et sic in. i. gra. Iohes mesue ca. de luff. Luff est planta que dicitur collum draconis. et ex ea est alia planta huius folia plana. alia crispa. et radix plana est exterius ad nigredinem attinens. Interius hoc est alba. crispa hoc exterius cinericia. Interius alba ad citrinitatem declinans. et super utriusque radicem eleuantur stipites huius maculas in modum serpentis. Melior pars totius plante est radix. et melior radix est grossa et completa et orta in locis liberis. Et melior pars collectionis eius est ver et principium estatis. et crispa calidior est plana. Plana. ca. est in. i. crispa in ii. Galie. dixit:

Tractatus

Plana ea est in principio secūdi. crispa i fine
 2 verū est: 2 in vtraq; e caliditas 2 acuitas q̄
 si posita in superficie cū suba terrea: sed i plana
 suba terrea e vincens plus: 2 vtraq; est abster
 sina: icifina: penetratiua: aperitiua: subtiliati
 na: būoz grossoz 2 viscosoz adherētiū. Cris
 pa autē ad hec omia est fortior.

Operationes

A

A Dyascorides. Semen ei' exp̄ssum stutes
 habet in succo. Nā addito sibi oleo dolorem
 aurium cōpescit. Lane inunctus in naribus
 additus polipos maxime curat: et caneros
 optime sanat. **S**eminis ei' trigita grana
 cū pulca bibita caligies oculoꝝ emēdat. Flo
 res eius cū ceperint maturescere: a muliere
 pregnāti fuerint odorati aborsuz faciūt. Vir
 tus ē radicis ei' calida. vñ oztonoycis more
 electuarij accepta medicat. **T**ussitibus 2 ca
 tarrum hñtibz maximū p̄stāt effectū. **T**ho
 racis tumores curat non reuersuros: maxie
 si assa aut cocta accepta fuerit. sicca tunfa et
 in puluerē ducta melle addito oia filr. facere
 potest. **D**iuretica est: ventrē stimulat. cū vi
 no bibita: vulnera sordida fagedenica gum
 beyonia alba 2 melle purgat. **E**t cicatrices
 curare facit: ex qua colliria ad pustulas nez
 cessarie fiunt: aborsum facit. **I**mposita dē
 q̄ si q̄s ex ea radice se tingerit tut' ab incur
 su serpētū seruāt. Aceto mixta maculas lim
 pidat. **J**ohes mesue. Solutioe educit fleg
 ma subtile 2 grossuz. Et mūdificat 2 p̄fortat
 renes: 2 puocat vrinā: 2 excitat coitum. **E**t
 ē ex rebo mūdificatibz pecc' 2 pulmōes. **E**t
 p̄fert eis sup q̄bo timet frequētia anbelit'. vñ
 asmaticis ppter exuberantiā humoz viscos
 soꝝ in eis: 2 p̄prie lohoc ex succo ei' cū melle
 2 rob: 2 q̄nq; administrat cū ouis 2 valet filr.
Et dixit Democrius. Iunamētū vtriusq;
 speciei eius magnū est emorroidoz doloribz
 2 ventositatibz eoꝝ fm oēm modū admissas
 tionis ipsius 2 sumptū 2 emplastratū: 2 nos
 experti sum'. Et expti iunamēti ē sup humo
 re crudo q̄ est in stomacho 2 renibz. **E**t dix
 it Galie. Resoluit duricies et apostemata
 dura splenis 2 alioꝝ mēbroꝝ: 2 puenit vlceri
 bus fraudulētis 2 fistulis: 2 psumit additio
 nes carniū i naribz. **E**t prohibet fieri in eis
 corrosione 2 cancrū. Succ' aut ei' distillat
 in aure cū melle 2 puenit tinnitū 2 surditati
 2 dolori aurii 2 abstergit ipsius sordicies et
 epicat vlcera ei'. vtraq; ei' species ē ex rebo
 q̄ mūdificat facie. **E**t auferūt feditatē cuti
 tis 2 delent pannū 2 lentigines: 2 morfea p
 p̄rie cū melle 2 fiat emplastrū ex ea cū melle:

B

E
D

E

F

G

H

I

K

L

M

N

2 stercore capraz sup podagrāz 2 cussioꝝ ner
 uoz. **E**t puenit eoꝝ doloribz inpositio fa
 cta ex eo educit mēstrua: 2 facit aborsuz: 2 dē
 q̄ fugat serpentes 2 vermes venenosos.

Lucy ad Gely

Capitulum. cccc.

Colloquintida. **J**ohes mesue. ca. de
 colloquintida. Colloquintida quā p
 ses vocāt cucurbitaz deserti: q̄ nascit
 in planta quā etiā fel terre vocāt: eo q̄ i toto
 ambitu hor' eius interficit herbas. **E**t ē q̄si
 venenū eis: vnde vocant eā arabes necē plā
 raz. **E**t eius folia sunt amplapilosa: 2 exten
 dunt rami eius sup faciē terre: sicut extēdit
 cucurbita in terra sup quam iacet. Duorū
 est modoz masculus 2 femina. **E**t ex eis ma
 sculus est sup quez nascit: sicut 2 lanugo: 2 est
 grauis cū duricie 2 asperitate attinēs nigre
 dini. **E**t laudat ex eis femina: 2 p̄prie hñs p
 p̄ietates bonas vt sit colloquintida grossa. 2
 q̄nto grossior 2 leuior tanto melior: 2 fit alba
 laxa leuis 2 cōplete maturitat: cui' pars ei'
 interior est pulposa laxa 2 alba 2 leuis vehe
 mentis albedinis. **V**ez que nō est cōpleta i
 maturitate mala est. 2 tristat enī suscipientes
 illā 2 ventositatē cū difficultate facit 2 soluit
 supabundāter: 2 solutione educit sanguineꝝ.

De Herbis

Et forasle interficit. et cum sigillat ex toto ger mine plate ut nascat coloquintida una et illa pniciosa et mala imo est venenosa. et cum i totare gione non est nisi platea eius una per se nascens est mala. Et quod nascit in terris foris et pulve rulentis: aut iuxta loca reptilium: aut i locis ter maz coloquintidas facti minores: et sunt si militer male. Que autem nascit in terris laxis et arenosis et liberis est illa quod eligi. Et cum extra biis pulpa eius ipsa debilitat eam. Tempus autem collectiois eius est autumnus. et proprie dum iam citrinescit: et remouet ab ea viriditas: calide est et sicce complexionis in tertio. Est et coposi ta ex partibus igneis et terreis adustus. et est so lutiua attractiua supfluitati. Attractiua est a remotis multum. et est resolutiua incisiva ab steriua. Quatuor sunt quod debet corrigi ipsa. Hocet enim cordi stomacho et hepati. et est ptur batiua: subuersiua viscerum: faciens operationes difficiles: et aperit ostia venarum aptione san guine fluere faciente. Et operat id vehemen tius quam aloes: et excoziat vias. Emendat enim per mui et secundum nocumetum ex ea miscendo ei ex me dicinis cordialibus et stomaticis et hepaticis que meliorare possunt additione eius: sicut addit ei ma stix proprie et gallia et filia. Et emendat tertium et quartum nocumetum eius cum rebus acqrentibus ei viscositate et glutinositate et remouet ibi ab ea ferositatem: et cito eam lubricare facietibus sic est dragantula proprie et bdellium post fricationem et filia. Et dicit Galienus. Fuit autem ex ea et laudano partes sumendo equales post fricationem eius cum oleo rosarum pillule. et sunt bone et sa ne ad ea quod oportet. Modus rectificationis eius secundum quod narravit filius Serapionis. Infundat pulpa eius in aqua mellis: et proprie decoctionis myrrhe: et efficeat post illud et terat ultima co tritione et admistrat cum aqua mellis predicta. Modus rectificationis eius ex inuentione nostra. Incidat in minutissimas partes cum incisorio et inuoluat subtili inuolutione cum glutine dra ganci aut bdellii: et efficeat et pterat per illud ultima ptritioe. et fiat troscisci cum panco ma stice resoluta in oleo rosarum vel laudano. vel cum aqua mellis. Nec enim ars facit illam sine mole stia. Et scias quod de decoctione re completa susti net. Et dicit filius Bezari. Non oportet ut mul ti terat. Ultima enim puluerisatio excoziat vi as et venas. Et dicit filius Serapionis. Oportet ut pueniat ad ultimam puluerisatio nis eius: aliter enim vlceralet viscera. Et mihi videtur quod ultima puluerisata fragit virtus a per mixtione adiutorum eius: et pterat loca viscerum absque impulsionem nocumetorum in ipsis. Et forte in ea in quod non exquire fit illud. per in sensata ad

herens in villis et inuolutionibus eorum aposte mar et vlcera. Expelluntur autem nocumenta ipsius a corpore accipiendo aquam passularum. cum oleo de amigdalibus vel oleo nucum aut aqua mellis cum oleis predictis.

Operationes

Johes Desue. Solutio educit flegma et humores viscosos a trahens ipsos a pfundi rate mebroz. Et dicit Humay. Solutioe etiam educit coleram citrinam. et eius opatio exte ditur ad nervorum iuncturas. Et dicit Dyas. Non efficit operationes in materiis que sunt in vis de quibus sit curandum et in materiis que sunt in pfundis locis distantibus. Et eius posse magnu est in mundificatione cerebri vel ner uorum lacertorum pulmonis et pectoris. Et est me dicina magna egritudinum eorum sicut est dolor capitis antiqui et dolor cranei et emigranea dif ficilis: epilepsia et apoplexia. Et puenit egritudinibus nervorum oibus et vertigini et descen sui aque ad oculos. Et est res magni iunameti ad asma et antiquam tussim: et ad dilatationes anhelitus. Et est eius opatio virtuosa ad dolorem iuncturarum et podagram frigidam et scia ticam: proprie secundum omnem modum administrati onis eius: et in cristeribus et collirijs. Et con fert colice flegmatice et inflatiue iunamentum vltimuz et hydropisi. Et si supponat in matri ce occidit fetu. Et si ex eo cum aceto forti fricetur morfea sanat eam. et filis lepra et elephantis am. Et si euacuetur quod est in testa eius et impleatur oleo et bulliat in cinere et inungant ea pilli denigrat eos et tardat canicie: et phibet casum eorum. Et si distillet de ea in aurem san nat dolores eius: et puenit tonitui in ea. Et si impleatur in aceto forti et colluatur ex eo os post bullitionem ipsi sanat dolores dentis. Serapion auctori. Galieni. Sapor eius est amar fortis amaritudinis: et quando sumit non facit operationem malam neque periculosam: quonia velociter egreditur. Et quando ponit in cristeribus conuenit sciaticae et paralisi et colice: et laxat flegma et humores crudos et quandoque sanguinem. Et quando fit cum ea nascale occidit fetum et puocat menstrua. Et quando ipsa cauatur et extrahunt interiora eius: deinde inuoluit cir ca ipsa lutu et ponitur in ipsa acetu et calefit super ignem: et fit cum aceto oris collutio: et au fert dolorem dentium. Et fit suppositoriu cum pul pa eius et laxat ventrem. Et dum color eius est viridis: et ipsa est recens: et extrahit succum eius et fricatur super sciaticam est iunatiua valde. Dyasco. Virtus est ipsi purgatoria obulo vno accepto cum mulla mixto nitro et myrrha

A

B

C

D

E

F

G

H

I

K

L

M

N

O

Tractatus

z melle cocto in modū thabucie bene purgat. ipe vero pile sicce tunse z myrte z criste re adhibite sciaticis medicant. paralyticis filtr pſtolat. flegma z colerā deponūt. mēstruis iſ perāt. aborſū faciūt. dolorē dētium tollūt. **Colliria** ex inde fiūt: q̄ supposita vētrē dpo nūt **Uridis** at succ^o punct^o sciaticos curat

Capitulum. cxxxij.

Consolida. ca. de simphiro. Simphitū. i. cōsolida. Et est maior et minor. De pſolida minori in sequēti capitulo tractabit. Maior pſolida nascit in locis asperis. virgas hñs siles origano z tenues et capita sicut thimū. virge lignose z odorate z dulces i gustu. z radix est illi longa z obusa. grossitudinē digiti hñs. Est aliud simphitū qđ pictenū vocāt. hastā habet asperā et longā: duobz cubit^{is} angulosam: abintus inanis est: in qua sunt folia aspera z angusta z oblōga sicut buglossa. habet etiā ipa hasta angulos in qbz folia nascunt. flores sunt illi mellini. semen habet sup hastāz sicut flōmos. **Hasta** z frutex hñt pulueri sile. qđ cum carni applicatum fuerit puriginē facit. **Radix** est ei colore nigra: que cum fracta iuerit alba apparet muscilaginosa. z ista ē pſolida maior.

Operationes

Radix consolide maioris trita z bibita eſ moptoicis medetur. **Conquassationes** reficit: tumores spargit. **U** folijs cathaplasmatibus adhibita omia similiter facere possunt. **Vulneribus** paracolesim facit carnes incisas frustis i cacabo missas in se glutinare.

Capitulum. cxxxij.

Consolida minor. **Balien^o. viij. sim.** far. ca. simphitū fm translationē grecam inquit: **Consolida** minor ex contrarijs constat virtutibz. **Habet** enī quid absterſiuum: quo contentū in torace z pulmone plus expurgare natū est. **Habet** aut quid z cōgregatiuum quo ad sanguinis eductiones iuuat. **Et** cōtinet vltra hoc humiditatez quandā calidā nō imoderate ppter quā z dulce apparet gustatibz z delectabilez odoratū.

Operationes

Infiticulosum est cū masticat. **Et** asperitates in arteria sanat. **Secdm** mixtionē pō q̄ ex oibz p̄dictis frutibz simul z dyasozare sufficiens ē z colligere z pstringere corp^o. **Et** ppter ea i testinilibz bernijs apponit z ad euul

[Faint handwritten text at the bottom of the page, likely a marginal note or continuation of the text.]

De Herbis

florē z scissiones cū oximelle bibit. Quicūq;
q; vero ad dissinteriā z fluxū rubetū coq̄ntes
in vino dant. vt siccante z p̄gregāte vntur.
At q̄cūq; ad nefretica vt purgāte z madente
Simphitū aliud magnū sile est virtuti p̄di
cte: nō tñ gustu dulce: neq; odoriferū olfaci
entib; apparet: sed fm hoc abscedit a p̄dicto
Scōm vero q; viscositatē quandā z morza
citātē habet quodāmodo sile existit. Atunt
autē eo in omnibus quibuscūq; et prius dī
cto. **D**yscorides. **C**onsolida minor elixa
in mulla pulmonē purgat. reiciētib; sangui
nem z nefreticis cū aqua medetur. **R**adix cū
vino cocta z bibita fluxū mulieris stringit.
et dissintericis opitulatur. cū oximelle data
conquassationes z dolores lateris saluber
rime curat. masticata amputat sitim. aspredi
nem faucū mitigat. vulnere recentī paracos
lesim facit. **C**onsolida fm **P**liniū auctori
tate vel opinione multoz diuio miraculo cu
rat z rūpit antracē intra duos lapides trita,

ca in tertio gradu. **S**ed notādū q; ē species
bistorte hñs folia filia lappacio acuto: nisi
q; color folioz ex vno latere est celestis: z ex
alio viridis. flos ei⁹ rubeus. z radix rubea: q;
ab aliq̄bo vocatur bardana minor: z ab aliq̄
bus lappa minor. **V**irtus ei⁹ in oib; sicut vir
tus prime speciei sed remissior.

Operationes

Consolida rubea siue bistorta habet vtutes
p̄solidādi z p̄fortādi cōceptū. **C**ōtra dissur
riam detur puluis bistorte cū succo planta
ginis. ad constringendū menstrua fiat fomē
tum ex aqua pluuiali decoctionis pulueris
eius: vel ex duob; partib; eius. z vna spice si
at puluis q; aspergatur supra ventrē ip̄o pri⁹
melle calido emplastrato: z iuuat conceptū.
Ad cōceptū iuuandū fiat emplastrū ex pul
uere ei⁹ z alijs speciebus aromaticis. **P**uluis
ei⁹ vulnera cōsolidat. **C**ōtra vomitū ex de
bilitate et furore colere puluis eius cōficiat
tur cū albumine oui et coquat sup regulā et
detur patienti. **G**alenus. **R**adix eius est
abstersiua z vrinatiua z calide cōplexionis.

Capitulum. cccxiii.

Consolida rubea siue Bistorta. Et est
herba filis penthapilon: nisi quia ha
bet septē folia vtrimq; pilosa. z ideo
vocatur eptaphilon: cui⁹ radix ē rubea z tor
tuosa similis galange: sed nō habet acumen.
flos eius aureus. z ipa indicat frigida z sic

Capitulum. cccxv.

Condros apud grecos duo fecit Hā
fecit risuz. **V**ñ respōdens mihi grec⁹
interroganti quid esset condros dī

[Handwritten marginal notes in a cursive script, likely a later addition or commentary.]

est furfur farine. Item condros exponit qđ est aliqua cartilago. silt condros est genus frumeti. de quo **Dyascorides**. Condros sunt eius due species. In vna inuenit vnū granū z in alio duo grana: z qđlibet ipoz est stame rula z maioris nutritiōis qđ ordeū boni saporis. z panis qđ fit ex eo minus est nutritiuus qđ qđ fit ex frumeto. Et species in qua reperit̃ unū duo grana ē pl⁹ nutritiua qđ risum: z ma gis cōstrictiua ventris z melior stomacho.

Operationes

- A** **Galenus** libro. i. de alimentis capitulo de condro. Genus frumenti est condros suffi ci enter nutritiuum viscosum habens chinū. Hoc vocatur in libris de arabico translatis candarusū. **A** apud **Auicēnam** condros et candarusio zc. **G** **Galenus**. viij. sim. far. cap. condros. Est quidem optimus cibus sicut z triticū: sed nō est p̃sentis negocij de cibo des terminare vt farmacū vero emplastice ē viri tutis: cōplexionis vero silis est frumeto. pl⁹ illo viscosior z nutritior. est plus illo siccatis num ppter cōmixtionē siccantiū farmacozū.
- F** **Dyascorides**. Condros cōstrictiua est qñ ipsum coquit cum a ceto: z fit linitio cū eo. z eradicat scabiem vlcerosam: z eradicat vns gues scissos. **E** t curat fistulas que sunt in labrymali. z quādo administrat in principio earum: z fit ex decoctiōe eius clistere. **E** t est iuuatiuum vlceribus intestinorum.

Capitulum. cccxvi.

Ondes. Sera. li. ag. ca. cōdes auc. Bal. Illud qđ ex eo administrat est

radix ipsius. virtus est calida et sicca in. iij gradu. **U**nde ista medicina vtunt̃ lauatores lane: z ad faciendū lanā lenē z pulchram qñ fumigant ipam cū ea: z est nota. **R**adix ei⁹ ē acuta: z in forma sua longa z rotūda. **D**ya scorides vocat̃ ipam struciū a macro obstru ciū. qđ quidā radicē ellebori albi putant: eo qđ sternutamentū mouet vt ipm licet falso. pro quo macer sternutamentū puluis p se mouet eius naribz iniectus vererro nō segnius al bo. i. elleboro. **B**al. viij. sim. far. ca. de stru cio. fm trāslatiōez grecā. **S**truciū radice ma xime vtūt̃ acri quidē existēte fm gustū ca. et sic. fm complexionē ex quarto fere gradu.

Operationes

D **Dyascorides**. **P**aticis tussientibz z ortos noicis medent̃. **D**orbo regio vtiliter adbis bentur cū lacte naribz infuse. cū melle coclea rium vnū acceptū ventrē mollit. cū panacis z capparidis radicibus accepte z bibite calcu los vesice frangūt z excludunt. **S**clerosim splenis spargūt. **L**ondes matrici apposi tum mēstruis imperat: abozum facit. cū pos lenta z aceto positiū lepraz tollit. **P**ustulas cum farina ordeī impositu z limpidat. **L**ollis rīs mixtū caligines oculis detergit. **D**edi caminibz necessarie misceat. **T**ritū sternuta menta puocat. cū melle tritū z in naribz mis sum caput purgat. **S**era. de p̃prietate radi cis eius est si accipiat qđ abscindit flegma z melancoliā grossam: z resoluit ventositates. **G** **Galenus**. Radix eius est absterfina z vū natiua. mouet sternutatiōes silt alijs quecūqz amara sunt gustu calide complexionis.

Item **Dyascorides** facit semotum capitu lum de ellebero a condisi. **N**ā condisi vocat̃ strucium: aiens capitulo de strucio. **L**anariū vtunt̃ ad fumigū lane: eo qđ limpidat lanaz. **R**adices sunt rotunde z oblonge: que si bis bite fuerint diuretice sunt z eslide. **P**lini⁹ li. xxiij. **L**ondes siue struciū. i. herba lanaria ouibz data ieiunis facit abundantia lactis. **P**lateari⁹. **S**truciū id est agrestis caulis culus ca. z sic. in. ij. gradu. **S**uccus ac semis na foliaqz cōpetūt vsui medicine. **L**ū inuenit receptio cauliculi semen caulis agrestis debz poni. **L**um aut̃ ipa folia debēt poni. **S**uc cus ita debet pparari. **F**olia pterant̃: z succ⁹ expressus ad solem desiccetur p bienniu durat. folia viridia poni debent in medicinis z in vnguentis. **V**irtutem habet dissoluendi z extenuandi z diureticam.

Capitulum. cccxvii.

coriander

Coriandrum. Palladi⁹ li. iij. Coriandrum a mēse Marcio scribitur usque in octobrem. amatque terrā pingue sed et macrofolia nascitur: et ei⁹ semen quod vetustius fuerit melius putatur: humore delectatur et satius bene cum odore quocumque nascitur. Sera. li. aggregata. coriandrorum: id est coriandrum antiquum. Gal. Substantia ei⁹ est terrea subtilis. et est cum hoc in eo aquositas tepide et tunc non paucę quantitatıs et in sapore eius finis plurimum est amaritudo. Et et tunc ei⁹ est quod abstergit et resoluit. Salern⁹. vii. sim. far. ca. de coriandro. Virt⁹ ei⁹ prima est virtus calida. Unde Dyas. Infrigidatiua dicitur hanc herbam non recte. composita autem est ex contrariis virtutibus: multum quidem habens amare substantie: quod indicat quod subtilium partium est et terrestres. non modicum autem habens et aquose humiditatis vel tepide finis virtutem. habet autem stipticitatem non modicam in quibus omnibus operatur quod dem varie omnia quęcumque Dyas. scripsit. sed puto sic existere sicut si morbus finis principia plagatis vel qualitercumque percussis in aliquo particula tumor lividus vel niger fieret. frigida putaretur passio esse et egere dyasozantibus et calefacientibus farmacis finis eundem puto modum. si transcederit aliquam calidam dispositionem ad frigidam obliuiscendum est potius non iam dum vero alio scodo

noie. Vel si nomen volueris permutare scilicet facere sicut quidam alia quidem principia: alia pro declinationis scribunt auxilia. non autem oportet frigida estimare esse declinationis pharmaca. Cedendum ei est herisipila nominare si quis voluerit huiusmodi dispositionem non tamen calidam. vocare eam per mittendum quoniam depressa est et remissa. nequaquam ergo tunc quod auxilia ei infirigidatiuum esse putemus si cut Dyas. ut coriandrum. quoniam cathaplasmatum (ut ipse ait) cum pane. vel etiam cum alfitis. sanat herisipila. certum est herisipila quod utique inflammatoria est nunquam sanabitur cum pane coriandrum: sed per id quod infirigidat. Jam propterea et nos in anterioribus sermonibus quoniam cum determinata experientia probare cuiuslibet pharmaci virtutem postulabamus. simpliciter tamen ut possibile est maxime portionem eligere consulebamus. plurimi autem medicorum neque quęcumque plurime egritudinum morbus a principio invadunt composita nos sciunt. neque quoniam alia passio est herisipila certa. alia vero vocatur ab omnibus nobis iam composita fuit et ab antiquis flegmon. alia autem in medio quę multę. Dec quidem et ut utique dicat quod herisipila flegmosa. Dec autem velut flegmones quidem herisipilatos inuenies: aut velut flegmones aliquando et neutrum predominans. At vero et ydemascosus quando apparet sicut et herisipilas. sicut et alius sclerosus. Unde de compositis omnibus non modica habere multitudinem. latius vero in quibusdam aliis dictum est de his. Et in libris erapentice methodi dicitur. et nunc est de eis necessarium memorari quod certam herisipilam nunquam predictum sanabit cathaplasma. voco autem certam: quoniam a colerica humiditate repleta fuerit particula. quoniam antea longe ab infirigidando est coriandrum. licet tibi ex his que scripsit Dyascorides addiscere. Scrofulas enim ait dissolvere. quoniam nullum autem infirigidantium pharmacorum sufficit dissolvere scrofulas. neque enim puto Dyascoridem dubitare multa quidem scribentem scrofularum sanatiua omnia vero concordantiam calidam complexionibus et dyasoretica operationibus existere.

Operationes

Dyascorides capi. corion: id est coriandrum omnibus est notum. Virtus ei⁹ est frigidum tritum et in cathaplasmatibus redactum cum polenta. et panetriciteo mixtum et impositum Ignem sacrum extinguit. Tumores igneos tollit melle addito: et vna pasta impositum epimezidas et tumorem testium et carbunculos curat: et collectiones compositis cum faba frigida mixtus

Tractatus

I scrofulis et pustulis prestat effectum. **S**emen ei⁹ bibitum cum dulcore lubricos extinguit. genitalia. i. semina viri decrescere facit. Nam si multum acceptum fuerit seminis sensus hominis debetescit: aut citius infertur necesse. **U**n non debet quodvis usum ei⁹ frequentare. **S**uccus ei⁹ aceto mixtus aut spume argenti et ceruse et vino: omnes pustulas et caligines ebullientes extinguit. **H**ic succus viscido est pituitis restringit et refrigerat. **E**t ideo proprie ad ignem sacrum facit sicut et folia ei⁹ cum succo maligranati: et oleo in potione per mixtum alia intraneis permixta ignita presequitur. **S**emen ei⁹ ex aqua potatum solutionem ventris abstrigit. mirum est quod Xenocrates tradit si unum seminis granum femina biberit uno die ei mensura prineri si duo et totidem iam diebus quot grana sumpserit. **S**era. **C**oriandrum distillatum laesum in oculis: et confert dolori ei⁹ magno cum lacrimis mulieris. **E**t fit emplastrum cum eo et abscondit humores descendentes ad oculum. **E**t ideo auctoritate aben mesuay. **Q**uando torrescit semen coriandri stringit ventrem. **E**t abscondit fluxum sanguinis: qui est ab interioribus. et bibuntur de eo duo aurei cum. iij. 3. et dimidia succi plantaginis siue eo quod bulliat. **E**t si est fluxus sanguinis ab interioribus membris curatur si ponatur supra locum fluxus. **E**t ideo auctoritate te albugeric. **C**oriandrum est frigidum narcoticum inducens syncopim et stuporem: et est toxicum: quoniam odoratum coagulat: et prohibet fumositates ascendere ad caput. **E**t ideo prestat sode et ebrietati. **E**t abscondit fluxum sanguinis: et stringit ventrem. **E**t ideo auctoritate Alexandri. **C**oriandrum prohibet fumositates ascendere ad caput et ad cerebrum. **E**t propter hoc ponitur in cibis epilepticorum: quoniam cause epileptie sunt vapores ascendentes a stomacho. **E**t idem aucto Alcausi: quando coriandrum siccum infunditur in aqua eius cum zuccaro abscondit virge erectionem et desiccatur sperma. **E**t idem auctoritate Rasii. **S**i bibantur 3. iij. de succo eius recenti occidit: et abscondit fluxum sanguinis a naribus quando odoratur. **E**t idem auctoritate Hunay in libro permutationis dixit: quod pillule galieni sunt ei contrarie. **D**yas. vero contradixit ei cum scilicet galienus dixit: quod coriandrum declinat ad caliditatem: quoniam manifestum est ipsum esse virtutis frigide. **E**t ex dicto suo quoniam sumitur succus eius occidit. **E**t ideo auctor habix. **C**oriandrum recens est mortificativum: coaglativum: et si homo vitet eo multum. **U**el potum aque ei⁹ est toxicum. et si ponatur aqua ei⁹ cum aliquo ex alijs herbis tamen cum aqua ei⁹ linunt apostemata sanguinea aut colerica confert et extinguit eorum inflammationes.

nes. **O**mnia predicta etiam sunt de mente Avicenne. li. ij. capitulo de coriandro.

Capitulum. cxxxviii.

Cornea arbor siue cranea. **D**yas. ca. **C**ornea semine et fructum habet. similez oliue: sed paulo oblongius et viride. **E**t vocatur grece carmu. quod cum maturatum fuerit obusum habet colore bonum in se habens saporem stipticum est. et ideo dissolutionem ventris et dissintericos curat. et cum in dulcore positus fuerit manducari potest quomodo oliue conduntur cum sale frigida est et sicca.

Operationes

Diascorides. **H**uius folia cum ligno suo in foco missa sudationem reddunt que illinita zernas optime sanat. **G**alienus. ij. de cibis ca. de cibis siluestribus. **C**ornu vero et bati et glades et ceteri fructus siluestres modicum nutritiois habent caschochimi sunt. **E**t mali stomacho et indeles et stabilissimi. porcorum vero esca existentes non domesticorum sed in montibus morantur: ab ipsis enim plurimum habent alimentum. **E**t ideo. vij. sim. far. ca. cranea. **C**ranee arboris fructus stipticus est sufficienter esibilis existens. qui circa nullum

De Herbis

mirabile attrahere et fortiter detinere cum ven-
trem sicut et mespila. folia pro et germina pon-
tica gustu sunt: et siccant fortiter: ut et maxima
vulnera consolidare possint et maxime duos
rum corporum. paruis vero vulneribus vel
mollibus corporibus contraria magis sunt.
tendant enim hec siccantia plus decemte.

Capitulum. cxxxix

Cordumenum. Dyascorides capituli
lo cordilion: id est cordumenu. Her-
ba est que nascitur in Sicilia. eius
frutex est sarmentosa: semen habens rotun-
dum: et duplex sicut sunt fabae: viscidum et odo-
ratum.

Operationes

Dyascorides. Semen eius si bibitum fue-
rit puocat urinam et menstrua. Succus eius
virge et seminis tribus obulis bibitus cum
dulcore diebus decem nefreticis medican-
tur. Radix eius tinsa et ut electuarii com-
posita toracis causas mirifice curat. Plinius
us. Radix eius potata lapides frangit.

Capitulum. cxl.

Costus

Costus. Aui. li. ij. cap. de costo. Costi
spes sunt tres. Una earum est arabica. et
est albo lenis et aromaticus. Et scab-
inda que est niger lenis: et ille amarus est. Et tertia
spes quibus odoribus que noiait gariofilat. Bon-
aut costus falsificat cum radicibus enule duris. et pro-
pterea non mordicat linguam: neque habet odorem for-
tem. Melior est ille que est albo recens plenius non corro-
sus: neque fetidi odoris: neque mordicans vel le-
dens linguam. deinde yndus niger lenis: et ni-
ger aseni. et melior est marinus subtilis habens
cortices. Est etiam alius sic. i. ij. In ipso est qualitas
amara et acris valde et caliditas et acido as-
deo quod ipsa ulceret. Dyas. cac. ostus uti est ara-
bicus. Est autem eligendus cibo lenis cum odore plus-
rimo. Secundus est yndicus que grossior est et niger et
lenis ut scrula. Tertius est syriacus potere gra-
uis et coloris buxi cum odore stiptico et mor-
daci sapore. habet quidem aliquam amaritudi-
nem et plus acredine quam participans qualis-
tate ut extrahat. Paulus ca. de costo. Costus
est ca. et sic. complexionis in tertio gradu.

Operationes

Auicenna. Conuenit omni membro:
quod indiget calefactione: et ut ex eo attrahat

[Faint handwritten text in a later hand, likely a commentary or recipe, partially obscured by the binding.]

batur humor ex pfundo. Abstergit pannū cu
tis linit^r cū aqua z melle. In ipso ē vlceraio
z ille q̄ est amarus exccat vlcera humida.

B **¶** Et puenit mollificatiōi neruoz z attritio
ni lacertoz: z est bon^o sciaticis. z emplastr^o ex
eo puenit litargie: z puenit dolorib^{us} pector^{is}.

L **¶** Et puocat mēstrua bibit^r z suffumigatus
in traiectorio: z interficit fetum: z prouocat
vzinā: z extrahit ascarides z vermes.

D **¶** Et dat vires ad coitū: z ipse suppoit ad do
lores matric^{is}: z puenit dolori matric^{is} fri. bi
bitus z sedēdo in decoctiōe ei^{us}: z mouet nas
turaz qñ bibit cū vino. z ipse nō dat vires ad
coitū nisi ppter humiditatē supflūā inflatūā
que ē in ipso. **¶** Et puenit rigori linit^r cū oleo

E z cōuenit morsib^{us} omib^{us} scz morsui vipere et
alijs morsib^{us} qñ bibit cū vino aut absinthio.
loco ei^{us} ponitur piretri: medietas ponderis
ipsi^{us}. **¶** Dyas. Costus cū oleo tritus z corpus

F ri punctus cū reb^{us} stipticis subuenit. Si au
tē ante accessiōē sic yngat: rigore in perios
dica febre: z quartanā amputat ac etiā paras
liticis z sciaticis vel q̄b^{us} aliq̄s membrū cales
fieri opus est. **¶** Vinctus extrahit humores

B de pfundo. in portione vero: qz virt^{us} est ei cas
lida diuretica. mēstrua puocat. pessarijs ad
iunctus idē dolore matric^{is} mitigat morsib^{us}
venenat^{is} bibit^r 3. ij. opitulatur cū vino z abs
inthio dolore stomachi z inflationē: et tota

D eius vitia cōpescit: ventrē stimulat. **¶** Cū vi
no dato lūbricos latos deponit cū aqua pos
tatus oleo mixtus. z fricationi adhibet^r tor
pente frigore calefacit: eadē vncione z para
liticos curat. reumata z spasmata z dolorem
lately sanat. cū aqua mulsā trit^r ad efialas fa
cit. melli mixt^r maculas i facie natas deter
git. malaginatib^{us} z antidotis necesse misce^r

V **¶** Adulteratur aut cōmixt^r cū enule maiorib^{us}
bus radicib^{us}: sed facile intelligit cū nec odor
rem costi habeat nec sapore mordacē. Nā co
stus vires habet acres stringētes z calefaci
entes. **¶** Serapion auc. Galie. Costus cōue
nit rigorib^{us} se. qñ linitur cū eo z oleo corpus.

K z puenit sciaticis z paraliticis z omib^{us} in q̄
bus calefacere oportet aliquam corp^{is} pars
ticulam vel de pfundo ad superficiem attra
here aliquem humorem. **¶** Propter eandem

X autem causam prouocat z mēstrua z vzinaz
z confert ad contritionem lacertozum et ad
dolorem lateris: z interficit ascarides pro
pter amaritudinem. **¶** Et quando linitur cū

D aqua z melle super impetiginem mundificat
eam: z adiunat ad libidinem. quoniā est in eo
de humiditate inflatiua z ventosa quādo su
mitur in potu cum vino.

Capitulum. xli.

Cozula vel **Malapercica** fruct^{us} iste z
oibus nor^{is}. Sera. li. aggre. ca. be
mes. i. cozula. Virt^{us} eoz^{um} est fri z bu.
in. ij. gra. Nā pportionant^r persicis.

Operationes

¶ Et idē auc. **Alcauzi**. Larāt colerā z gñant
hūiores grossos. Et idē auc. **Rasis**. Quidaz
patiebat fumositates ab aliq̄ hūiore existiēte
in stomacho suo. z dedi sibi aliq̄b^{us} vicib^{us} de
crisomolis. i. cozulis recētib^{us}: z sedat^r est ille
fumus. Et ego nō credo q̄ reperiat^r cibi ali
q̄s frigidior z mag^{is} inuatiuus stomacho cas
lido q̄ ipa: z iō fastidiū tollūt. **¶** Qui. li. ca. ij.

¶ De crisomulis. **Delioza** sunt armena. nō enī
cito aduenit eis corruptio z acetositas: z cū
sumunt^r crisomula. oportet vt accipiant^r mas
sticis z anisi eq̄litr. 3. i. vsq^{ue} ad. ij. cū vino pu
ro aut vino depassis paz z mellis sunt fri. et
bu. in. ij. z oleū nucleoz eoz^{um} est ca. z sic. in. ij.

¶ Eoz^{um} humor ē facilis putrefactiōis z eozū
infusio sedat sitim **¶** Et crisomula q̄dē sūt cō
ueniētiōza stomacho q̄s pfica. z armēa si cor
rūpūnt in stomacho: neq^{ue} acescūt velociter.

De Herbis

ex eis vero que expellunt edz nocimentuz ē
vt pmo sumat anisum et mastix cū miua aut
vino de passis 7 conficiant cum melle puro.
oleuz nuclei ipoꝝ etiā pfert emozro idibꝝ gra
uant crisomula ppter velocitatē sue putrefa
ctionis. vez infusio siccoꝝ confert febribus
antiquis. ¶ **I**ohes mesue in antidotario suo.
Oleū de crisomulis sedat dolorē ani 7 emoz
roidaz: 7 resoluit tumores vlcerum 7 impedi
mentum lingue 7 dolores aurū. Rabinoy
ses idem vult.

Capitulum. celis.

Cotula fetida v'l ocul' bonis. **S**era.
li. ag. cap. bichar auc. dia. **B**ichar. i.
cotula h3 stipirē mollē 7 folia filia fo
lis maratri: 7 flos ei' est citrinus plus flore
camomille filis flore cotule. 7 iō noiant eā b
nomie. Et idē auc. **S**alie. acuitas 7 mordica
tio sunt i ea pl' q̄ i camomilla. 7 resolutio ei'
est amplior resolutioe ipsius. **D**yal. ca. butal
mos fm trāslationē n̄ am. butalmos. i. cotu
la. **H**erba ē mollis. cuius folia sunt tenuiter
scilla maratro filia. 7 caulis ei' mollis nascēs
circa muros ciuitat' flores citrinos b̄ns et
vehemēter splendētes ac in oculoꝝ silitudī
n̄ rotūdos. **U**n 7 nomē traxit floribꝝ camo
mille filis. 7 illa herba q̄ vocatur lingua n̄ a

puccida v'l cotula fetida. **E**st alia butalmos
h̄ns folia coriandro filia: nascēs iuxta muros
ciuitat' cui' flores sunt ex toto citrini. 7 ista
est herba q̄ vocat' i lingua n̄ a ocul' bonis v'l
cotula. **S**al. vi. si. far. ca. **B**utalmū siue semē
icorruptū v'l ocul' bouin'. vel cotula fetida.
noiatū qdē ē ita a floribꝝ q̄ vident' fm figuraz
similari oculo bonis. fm colorē 7o filis ē ar
temidi. mag' at 7 mltō acri' ē ob h' mag' dya
foreticū: vt sanet duricies cōmixtū ceroto.

Operationes

Dyal. folia ei' trita 7 cerot' addita pustu
las 7 duricies aptū spgit: 7 si flores ei' terūt
cū croco. **A**ffirmāt aliq' q' si p' lauacꝝ 7 bal
neū eū dē q̄s biberit bonū colorē restituet. et
facit ipm vomere 7 maxie arcuato morbo in
sectos acris ē: 7 iō dyaforetica. 7 ppter ea sche
temata soluit cū ceroto rursi ei' i cibū sumūf
Aui. odor e' pfert vt ositatio ḡlis i capite

Capitulum. celus.

Cotula nō fetida. vel ocul' vacce. et h3
flores nigros fm antiquā trāslationē.

Operationes

Dyascorides ca. **B**utalmos. **Q**ue transla
tio corrupta est. quoniā **S**erapion ex s̄bis

Capitulum. cxiij.

Dyascoridis fm aliā trāslationem. Dyascoli
des dicit q' bz flores citrinos siles floribz ca
momille: 7 hoc vez ē. Nā dicit trāslatio quā
allegat Sera. Butalmos bastā ejicit mollē
Folia maratri filia florē mellinū hñs sic an
tim? 7 maiorē oculo vacce similē. vñ 7 nomē
accepit. Nascit in ciuitatibus zē. ¶ Sed fm
trāslationē nřam dyas. Butalmos bz duas
spēs. Una ē q' bz folia similia maratro: 7 flo
res similes floribz camomille. 7 ista vocatur
cotula ferida: vt in pcedēte cap. tractat: 7 la
tine dicitur pucida. 7 Dyas. vocat eam partemon.
¶ Alia est q' bz folia similia coriādro 7 flores
citrinos nascēs iuxta muros ciuitatū. 7 vo
cat cotula nō ferida. 7 latine dicitur ocul' bonis
vel oculus vacce. 7 grece silt' ita sonat butal
mos. sed arabice vocat bihar. i. oculus vacce
7 ideo dicitur ad lřam. ¶ Butalmos ē herba mol
lis antimo similis. lenes emittēs tirsos: 7 fo
lia tenuiter scissa 7 mollia filia maratro. flo
res citrinos similes floribz camomille. 7 ista
fm veritatē ē cotula ferida q' alio noie vocat
pucida. ¶ Et subdit. Est alia butalmos caus
lis mollis folia coriādro filia. flores citrinos
hñs nascens iuxta muros ciuitatū. 7 ista vo
catur oculus vacce: vel cotula nō ferida. Et
de ista herba ē hec veritas clare intuentibz. Je
ge capitulū pcedens scz cotula ferida.

Cocognidium. Camelea vl' Bezere
on. Camelea grece q' si ifima oliua di
cta: eo q' folia similia oliue bz. Dec
est que dicitur mezereon 7 cocognidiū. Vñ coco
gnidiū mezereon 7 camelea sunt idē: vt appa
ret p Dyas. 7 Sera. Dyasco. ca. camelea fm
trāslationē nřam. Camelea aut cocognidiū
bastas bz sup terrā spanfas. palmis duobus
longas: frutex est ipsius sarmentosa. folia
bz similia oliue: sed tenuiora 7 spissa gustum
mordicantia 7 gulā exasperantia. Sera. li. ag
gre. ca. mezereon. auc. dyas. Bezereon. i. ca
melea ē arbutū parū cū? rami sunt apti ad
ignē accendendū. 7 sunt ipirami extensi sup
terrā. longitudine duoz palmoz hñtes fo
lia oliue. nisi q' sunt subtiliora eis mordican
tia 7 exasperantia linguā. 7 sunt super ramos
densa. Galienus. viij. sim. far. ca. camelea. Ca
melea pdominantē habet qualitatē quo cir
ca vlcera. 7 quecūq' maxime escaras habet:
cum melle expurgare potest.

Operationes

¶ Dyas. Camelea accepta coleram 7 flegma
deponit. debēt vero fieri troscisci ex his ad
mixto absinthio duplici mensura 7 vna par
te camelee 7 catapucie iuncto melle vel aqua
folia eius imposita vulnera sordida curat.
¶ Iohānes mesue. Bezereon siue cocogni
dium solutione educit aquam citrinam cum
fortitudine vehementi.
¶ Et dicit Alexāder: mixtū cum rebo educē
tibz melancoliā educit ipam: 7 cum rebo edu
centibz flegma educit ipm. 7 absinthii dupli
catum 7 cū mirabolanis: addunt ei bonitas
tes notas: 7 faciūt educere coleram.
¶ Dicit aut iuuamētū qd ex eo expectat est
ad ydropisim. educit enī aquā pgregatam in
ventre: nocet tñ epati imo oibz mēbris nutri
tionis ipsi. ¶ Et interficit lūbricos 7 pmes
7 solutiōe educit eos 7 serpētes viscer. Et si
fiat vnguētum ex eo 7 melle curat fistulā et
vlcera fraudulenta. ¶ Et fit ex aceto decocti
onis ipsi? ablutio: 7 pferit dolori dentiū 7 eo
rū corrosioni: 7 gingiue sanguinee 7 mollifi
cationi. ¶ Et fit ex eo vnguētū 7 aceto 7 oleo
7 cera ad scabiē bonū. 7 fit ex eo linimentum
ex sulphure 7 melle 7 aceto forti ad morfeaz
lentigines 7 baras 7 delet eas.
¶ Et qñq' fit pfricatio sup morfeam 7 baras
cum folijs eius 7 aceto forti: et est vltimum.
¶ Et dicit Iohānici? Cocognidiū valet ad
quartanā. ¶ Plini? li. xxij. Folijs in duabo

De Herbis

absinthij p[ri]mo decoct[us] eoq[ue] succo cū melle pos-
to. folijs etiā imposit[is] vlcera curant[ur] ⁊ purgāt[ur].
¶ **A**it etiā idem. **Q**uomodo collectum salutare
est oculis iumentoz ⁊ pecoz.

Capitulum. xlv.

Crocus. *Ant. li. ij. ca. de croco. Croc.*
melior est recens boni odoris subtilis
super cuius pilos est parum albedinis non
plurimum. Crocus sanus non velociter tingens non
inuiscat neque frangit. *ca. est in. ij. sic. in. i. est stupi-*
tie resolutius digestius et glutinatus. ei? calidi-
tas est fortior stipticitate ei? et ei? oleum est cales-
factius. ¶ Platearii. Croci sunt due species. *Or-*
tensis que in ortis nascitur et ozieralis que in oziente.
Iste in medicina non vomitis ponitur in medio
florem tres vel quatuor flores parui nascuntur. Eli-
gendi sunt subrubi vel omnino rubi. que aut citrinis
tatis aliquid habet ab huiusmodi. in sacculo stricto de
corio seruatur. per quatuor annos seruari possunt. Vir-
tute habet confortatiua ex quantitate suis et ex aro-
manitate. ¶ Palla. li. iij. In februario mense
croci ferendi sunt bulbi et subtiliter si fuerint arte
fodiendi. ¶ Sera. li. a. ggre. *ca. Jamfaram a tic.*
Dyas. Ille qui fortior est in medicina est non pul-
chri coloris. cuius crinis vergit ad albedinem. longus
non fragilis. plenus. qui quando fricatur tingit manum

cito a cuti odoris. ¶ **Sal.** vij. sim. far. ca. 8 crocō:
fm trāslationē arabicā. **S**ubstātia ei⁹ ē terrea
frigida: s; qđ vincit sup eā est cōplexio calida.
z in sapore ei⁹ est stipticitas pauca. **E**t fr⁹ e. us
est q̄ calefacit in scđo gradu z siccāt i pmo. vñ
maturat z digerit aliqū maturatōe. z qđ a diu
uat ad b est stipticitas pua q̄ repit in eo. **E**t ē
ex medicinis q̄ glutinatis z digestis. z nos
dicimus q̄ medicīne cōglutinative z digestiue
sunt ille in q̄b est caliditas nō fortis cū pauca
stipticitate.

Operationes.

An*i.* **P**ot^r ip*s*i colorē efficit bonum. resolu*t*i
ap*a*ra z lin*i*f ex eo herisipila. facit sodā. z ipse
nocet capiti. ¶ Et bibit cū rob ad ebrietatē. z
est faciēs somnū. z obtenebrat sensus. z confert
apostemati calido ī aure. Abstergit vīsum z p*b*
bibet fluxū ad ip*m*. ¶ Et valet ad pannū. Et
fit ex eo alcohol ad varietatē acq*s*itā ī egritudi
nib*z*. p*o*fortat cor. est lenificati*o* odorat ipsum
pleuretic*z* p*h*irnetic*z* vt dormiat: z pp*e*rie eius
oleū. ¶ Et facit anbelitū facilē. z p*o*fortat in stru
mēta anbelit*z*. ip*e* q*z* facit naufesā. z deñcit ap/
petitū. p*p*terea q*d* opposit*z* est acetositati q*z* est in
stomacho. ¶ Sed ip*e* p*o*fortat stomachū p*p*ter
illud q*d* in ip*o* est de caliditate z preparatōe z
stipricitate. Et dixerūt q*d*da q*d* croc*z* est bon*z* sple/
ni. excitat coctū. z puocat vīnā. ¶ Et p*o*fert du/
riciei matricis. z ei*z* p*o*strictioni z vlcerib*z* frau/
dulenti*z*. In ip*a* t*z* administrat cū fauo aut
ei medulla cū duplo ipsi*z* de alio. ¶ Quidam
dixerūt q*d* ip*m* in potu dederūt ad p*l*urū partū
z fact*z* est part*z* statim. Et o*z* q*d* aurei iij. de ipso
interficiunt letificando. loco ei*z* ponit decocto
eq*le* pondus ip*i*? z de spica quartum p*o*deris
eius. z pondus ip*i*? de corticib*z* cassie lignee.

¶ Et idē. iiii. sen. canonis pmi. ca. ij. ait. q' dñs
cit medicinas ad cor. ¶ Et idē de virib' cordis
ait q' confortat cor. ¶ Vera. auc. Rasis. Fuit
mulier q'daz q' labozauit aliqb' dieb' in pru. et
dedit sibi in potu. 3. ij. croci z peperit statim. z ex
perrus fuit hoc semp et semp fuit sic factum.
¶ Arocus inebriat inebriatōne forti: qñ ponit
in vino lenificat a deo: donec faciat infantiā ex
cellenti leticia. z digerit cibū. z pfortat stomas
chū sua pōricitate: z fortificat epar. Et nō lau
dat cerebro: aufert appetitū cibi: z puocat vinā
z meliorat colorē. ¶ Rabbi moyses. de croco
ait q' auget appetitū coitus. ¶ ysaac in viatico
cap. de emigranea ait: q' fit emplastrū ex croco:
gūmi arabico: euforbio: z mirrbacq'liter distē
perans cū albumine oui. contra emigraneaz.
¶ Paulus cap. de podagra. Recipe croci cū
vitello ouoz z oleū rosarū z aquam rosarum z

miscantur. et cum pen na vnguatur locus po
dagre ex eo actu frigidus.

Capitulum. cclvi.

Cucumer. Ubi sciendū qd cucumeres
sunt melones Indi fm qdam. Sed
Desue cap. de cucumere asinino vi
det dicere qd sunt citrulli. Sz aliq dicūt qd cu
cumeres sunt fructi sicut citrulli: oblongi m.
nūq citrinescūt: et habent folia ita distincta
sicut melones. et cū maturant habēt parū dulo
cedinis. et sunt insipidi. qd ego pcedo. vnde cu
cumeres non sunt melones Indi. qd An. iij.
cañ. cap. de cura terciarie pure ponit melones
Indum et cucumerem ergo non sunt idem.
¶ Sera. dicit Cucumeres nō sunt citrulli sic
apparet in cap. Citrullus. Et etiā Sera. dicit
auc Bal. qd citrullus frigidior est cucumeres
ergo cucumeres nō sunt citrulli.

Operationes

- A** ¶ Serapion li. aggre. ca. Rachera. auc. Bal.
id est cucumeres. Cucumeri suba ē grossa dū
ra digestiō: et generat chimū malū paratū cor
ruptiōi qūis melon sit citi corruptibil. Et vir
tus ei est qd infrigidat et humectat in. ij. gradu
- B** ¶ Et mollit vētrē. et puocat urinā. Et qū sumit
cū rob aut cū lacte pferit vlcere velle: et sedat

inflationē stomachi et sitim: qū comedit et se
dat in copim ex caliditate. et pferit ei ex ppietas
te quābz. ¶ Et idē auc. Dabit Aqua citrulli
pferit inflāmatiōe. et sedat sitim: et laxat vētrē
laxatione bona sine nocumēto aliq. et d3 bulli
ri cū zucaro albo. Et nō oportet qd def baben
tū naturā durā nimis ad mouendū. qd illa
nō habet virtutē tantā qd laxet naturā duram.
¶ Et si ipa fecerit moras in stomacho forsitan
inducit laborem et nocumētū et inflationes.
¶ Rabbi moyses auc. Bal. Cucumeres et pes
pones si cito nō digerāt: sūt venena mortifera.
¶ Bal. viij. sim. far. ca. Sikin is. videt dicere qd
cucumer dicat de pepone et cucumere iā dicto.
¶ Nā dicit sikin is. i. cucumer esibilis qd qd pes
pon est subtilioris sube. qd nō est talis gros
sioris sube ac etiā absterfina et incisi na picipat
pūte. vñ diuretica sunt et splendidū reddūt cor
pus. et maxie si sicca uerit qd semē deinde inci
dens et cribrās lenire faciūt. domiat auti eis fri
gida et būda cōplexio: nō tñ fortiter: sz in scō
gradu locat. ¶ Si qd semē siccauerit vel ra
dicē nō adhuc humide nature erit. sz iā siccau
erit in pmo qū gradu: vel scōo incipiēte. Et
auti et absterfio in bio plus qd in carne fructus.

Capitulum. cclvii.

De Herbis

Cucurbita. Plin. li. xij. In insula pſica ſūt arbores lanigere: ferūt etiā cucurbitas cotonei mali magnitudine: que maturitate rupte lanugis pilas oñdūt. ex q̄b vestes p̄cioſe lintheo faciūt. ¶ Idem li. xix. Cucurbitis ē naſa cucumeri ſimilis dūtazat in naſcendo. eḡ hyemē oderūt. amāt rigua et ſimū. Serunt ambo ſemie i terra ſequipedali foſſura inter eq̄noctiū vernū z ſolſticiū. parilibz tñ ap̄riſſime. Aliq̄ malūt ex kalēdis. ¶ Marcū cucurbitas. z nonis cucumeres z p̄ q̄nquatos ſeres reſili modo reptātibz flagellis p̄ arteſuz aſpera in tectū vſq; ſcādūt naſa ſublimitat; auida. vireſq; ſine āminiculo ſcandi nō ſunt. ¶ Palsadius li. iij. In mēſe Marcio cucurbita ſerenda: amat ſolū pingue humidū ſtercoratum ſolutūſ in cucurbit; inſigne eſt q̄ lōga pariūt z elegātia ſemia q̄ in eaz ceruice naſcūt. q̄ i v̄ſtre fuerāt cucurbitas faciūt craſſiores. Que i fundo lataſ ſi i cacuminibz obzuant. vbi adoleſcere ceperint āminiculis adiunēt. Que ſeruant ad ſemia vſq; ad hyemē in ſuauitate deſpendeant. deinde ſublate in ſole ſiccant. aut ſi mo fument: aliter ſemia putrefacta depereunt. ¶ Sera. li. aggre. cap. harā. i. cucurbita. Virg. tuſ ei? eſt frigida z humida in ſcōo gradu.

Operationes.

- A** Dyas. cap. cucurbita. Cucurbita cruda trita z cathaplaſmatibz adhibita papillas corporis āputat. apoſtemati calido maximū pſidiū eſt.
- B** Succus raſure ei? dolorē calidū aurū mitigat cū oleo roſaz mixtus z auribz inſtillatus z cerebro apoſſit; eſtuoſes infantū mitigat.
- C** A p̄fert apoſtematibz calidis q̄ ſunt in cerebro eoz. Tumoribz oculoꝝ opitulat. Poda-gricis maximū pſidium eſt.
- D** Elixa q̄s z exp̄ſſa melle z nitro addita z bibita ventres mollit. cruda z excavata z vino impleta ſi ſic manſerit vna die z nocte z poſtea bibatur ſimiliter ventrem mollit.
- E** Crude z trite leniunt omnē tūmorē. ſuccus ei? dolorē dentiū mitigat ſi diuti? in ore teneas tur: ſz z oleo roſarū mixtus ex vnctione corpis admotus ſebzium reſtringit ardorem.
- F** Et qñ ſit emplaſtz cū raſura eius z medulla panis ſup podagrā calidā: aut ſup berisipilam p̄fert.
- G** Linis aridi corticis efficaciter poteſt cōbuſta ſanare. Undē cinerē dicim? ab experis vulnera i veretro iā in putredinē ſa purgare: z ad cicatricē pducere. podagre eſtuanti. et ignibz ſacris cortices virides ſubueniūt.
- H** Gemini ſicco illa vis tradit vt in puluerem tuſſum z inſperſum impleat vulnera q̄ cauata ſunt.
- I** In cibo ſumpta ſtomachū relaxat

bibedi deſideria nō excitat. ſucc? reſeſact? doſ lozi aurū q̄ ex inſlāmatione caloris ſit inſundit humectat aurē z inſrigidat abundanter. et p̄tiriaſim infantium raſura depellit cum polenta. Nec eadem dicit Serapion auc. Dyascoridis: licet ſub alijs verbis.

¶ Almansor tractatu tertio. cap. de cucurbita. Cucurbita eſt frigida z humida q̄ ſtomacho mala exiſtens appetitum deſtruit. ſitim quoq; ſedat: z epatis z ſtomachi ardorem extinguit: qñ in eis abundat calor.

Capitulum. celuiſ

Calcasia ſive Caſo. Plin? cap. de colcaſia. Calcaſia quā aliq̄ Lyamon vocant. nobiliſſimā hāc in egypto enylo metunt. caulecū coctus eſt arenoſo in mādens do. Buſſo autē q̄ intra folia emicat ſpectabilē folijs latiffimis etiā ſi arbores cōparent ad ſimilitudinē eoz q̄ pſonātia. id eſt la ppago maior dicunt ſm Dyascoridem in noſtris partibz vocamus aque nyli ſuis dotibus gaudent: vt impreſſis collocati folijs in variam ſpeciē vaſſorum potare gratiſſimum habeant zc. Nec herba eſt quā Dyascorides vocat fabam egyptiacam. cuius proprietates z virtutes ſm ipm inuenies in littera faba egyptiaca. Et iſtam fa

ban egyptiacam vocat. Auicenna bulcas. de qua capitulum facit in secundo canone. Est enim culcasia satis nota in egypto apud mercatores practicares. et in Syria. Et ego ipsam habeo Salerni in viridario meo secus spectabile fontem: quod culcasia vulgari nomen vocat caso. Cuius folia aquis more vasorum plena egros et conualescentium mentem delectant: necnon eorum animi excitant ad bibendum.

Operationes

- A** Serapion li. aggreg. cap. bulcas. id est culcasia. In sapore huius plante est acritas et mordacitas multa et stipticitas pauca. et fortius eius est calida in secundo. et quando coquitur perferit stomacho.
- D** Et idem auc. Aben Desuay. Culcasia est calida et humida. et auget sperma. et radix coquitur. et habet bonum saporem. Et est bona stomacho. et appetitum prouocat et vinam. Est calida et humida. et auget in spermate. Nec herba est multum egyptijs nota: nascitur iuxta aquas et habet folia magna et lata. et radix cocta et comesta auget corpus.
- A** Paulus cap. de culcasia. Culcasia est herba omnibus nota. et nascitur iuxta aquas. cuius radix comesta et cocta stomacho est utilis.
- A** Ysaac in dietis particularibus cap. de culcasia. Culcasia est herba in egypto nascens aliquantum pontica cum acuitate. unde monstratur calida et humida.
- D** Cuius radix si elixetur acumen emittit. et viscositas quam prius latenter habuerat in ea aperta fiet. Ideoque durus grossique nutrimenti est generatiua. sed cum sui ponticitate stomachum confortat. et ventrem constipat. Si in moderate comedatur bonum generat nutrimentum. valetque dissentericis cum viscositate et ponticitate quam habet.
- E** Auicenna li. ii. cap. bulcas vel culcasia. Est planta in qua est assimilatio de alismen. Calida est et sicca in primo gradu. Et in ipsa est falsedo cum stipticitate. et partes eius non sunt similes. et est cum inflatione pauca. et fit ex ea gargarismus cum lacte ipsius et sale. et in egypto decoquitur cum eo caro. et friguit cum oleo.
- S** Et est illis cibis quod solutione educit aquas citrinam et proprie semen eius et succus ipsius. et minoratur ex ea vi debilitet.
- B** Prouocat vinam: et generat sperma. et expellit coleram. et aquositate cum facilitate. et potius eius sit ab vna terna libere visus ad duas tertias libere.

Capitulum. celi

Planta egyptiaca
Culcanta. Sera. li. aggreg. ca. Culcanta. Culcanta. Et est res quod adheret herbis inuolues ea sic filia: in summitatibus habet fructum inbitem. et ipsa crescit in arboribus. et in summitate eius inuoluitur simul. Reperitur de ipsa multum in vineis: destruit multas herbas. et ipsa est amaritudo. Et idem auc. Aben mesuay. Culcanta est herba quod reperitur intra linum: et suspensus eius in cuius sapore est amaritudo et ponticitas plus amaritudine. et virtus eius est calida in primo. et sic in secundo. Et idem auc. Desarugie est fri. et hu. Et idem auc. alabati. Est composita prout herbae frutibus. et est in ea amaritudo et stipticitas. et est calida in primo. et sic in. ii. Et idem auc. Sabor. Eben. Eius caliditas aut frigiditas est secundum complexionem arboris cui adheret. quoniam sit calida. per aduerentiam calide arboris. et est frigida per aduerentiam frigide.

Operationes

Se. au. Bal. Culcanta abstergit et fortificat: et aperit opilaciones epatis. et renum et fellis. Et mundificat venas subtiles et grossas ab humoribus grossis et colericis. et fortificat stomachum et epas. et perferit icterice facie ab opilacione epatis et febris. et proprie febris infantium. et purgat coleram. Et idem auc. Desarugie. Adest ictericie et opilacioni epatis et splenis. Et idem auc. Alabati. Adest

De Herbis

stomacho et epati et eorum opilatoibus. et expellit superfluitates nervorum et venarum. et mollit ventrem et confert febribus. ¶ Et de proprietate eius est expelles re superfluitates antiquas a venis. ¶ Et idem auct. Sabor eben. Est bona stomacho. et maxime quoniam miscet cum ea anisum et semina similia.

puna hora vel duas. postea removere pilos remouet et faciem depurat. Et sic locum siccatur cum panis et parum cum digito maderato preme ut melius adbereat. Potest illud emplastrum decies applicari: et potest seruari per duos dies. ¶ Contra asina ex frigida causa: materia existente digesta et dissoluta accipiat patiens fumum per os.

Capitulum. d.

Colosonia. Plinius ca. de colosonia. Picea sic dicta ab erice filio veneris: qui videtur ab Hercule mutata est in montem sui nominis. In quo more crescunt arbores: quorum gumi dicitur colosonia: inde eritica carpos fructus illius arboris. Et dicitur pice greca: quod de ea in greca in multa quantitate inuenitur. ¶ Paulus in cap. de colosonia: calida est in secundo: et sicca in primo.

Operationes.

¶ Contra dissenteriam sit suffumigatio ex puluere ipsi. ¶ Contra tenasmonem ex frigida causa ex puluere ipsi et nasturcij equaliter mixtis fiat aspersio super renes melle calido punctis. ¶ Ad pilos de facie remouendos et faciem dealbandam. Accipe .3. an. colosonie. .3. i. mastice modicum armoniaci purissimi: et dissolue in vase terreo nouo et misce: et ad vltimum tres guttas armoniaci et misce et cola super aquam frigidam et misce et malaxa. Cum autem volueris pilos tollere resolue paucum ad ignem et aliquantulum tepefactum pone super faciem

Capitulum. clj.

Cera. Balienus. vij. sim. far. cap. de cera secundum translationes arabicas. virtus eius prima est: quod est ex medicina media inter res calefacientes et infrigidantes et exsiccantes et humectantes: nisi quod est cum hoc grossa res parum viscosa. et ideo non solum desiccatur. verum etiam humectat pacem dicens. postquam per suam viscositatem prohibet resolutionem. Et idem eodem libro. ex eodem capitulo secundum translationem grecam. Cera in medio equaliter est calefacientium et infri. et hum. et siccantium. Habet autem quod grossarum partium et emplasticum. propter quod non solum siccatur: sed etiam secundum accidens humectat fortassis vnde et videbitur prohibens transpirationes. Unde et materia est aliquorum pharmacorum que calefaciunt et infrigidant. Ipsa autem secundum ipsam de digestionis viciis erit debilis non intra corpus sumpta: sed extrinsecus apposita. Habet enim quod paucum dyasoretice et calide virtutis que plurimum participat mel. ¶ Et Serapion auct. Dyasoretidis. Describitur ex ea est grossa munda a sordibus. in cuius odore est odor mellis. et est in colore eius parum rubedinis. Et illa que est alba per cocturam: et pinguis est post ipsam.

Operationes

- A** Serapion auc. Albugerig. Mollificat grossi-
cies apostematū: et conuenit asperitati pectoris
quando ponitur super ipm cum oleo violato.
B Et mollificat nervos et vlcera. et maturat et
resoluit resolutione debili. et nō est de medicinis
que ingreditur in corpore: sed de illis q̄ apo-
ponuntur extra. Et est materia omniū emplas-
trozum calefacientium et in frigidantium.
C Et idē auc. Dyas. Virt^{us} est mollificatiua res-
plens vlcera repletione mediocri et non forti: et
formantur ex ea grana in modum granorum
geguers. et bibuntur ex eis decem grana ad
vlcera intestinozum.
D Et p̄hibet coagulationē lactis in māmellis
lactantiū. et qm̄ ponit sup̄ nervos et asperitatem
mollificat et lenit ipsam. Et est superfluitas et
sordes quam apes eijciunt extra domicilia sua
et reperitur in aluearīs. pro quo lege cap. apes
in tractatu de atubus.
E Dyas. fm translationem grecam. Cera utilis
est rufa et pinguis et odorata odorem habens
mellis munda. et est pontica et cretica. alba cera
et pinguis secundam habet virtutem.
F Et albare sic ceram debes. Ceram albā inci-
de minutis partibz et mitte in ca cado nouo: et
missa aqua maritima impone foco: et cū se solue-
rit sparge desuper tritum nitrum: et post q̄ bis
aut ter bullierit deponere eam. Et si spissas
rit leua de cacabo et purga sordiciem si fuerit.
Et secūdo id facias: et cum bullierit: mitte ibi
fundum cacabi fracti: aut illud sit rotundum
aqua aspersum: et desuper cere quod fuerit vel be-
serit pone in sole aqua persusum. Nam et lino
insertum album facit colorem. Quisq̄s autē
aquam salnam plus miserit: plus albam ceram
facit. et verno super herbam ponitur.
G Virtus est omni cera tremantica et pleronica:
mitcet autē succis et pulibz ppter dissintericos
cōfectis adiuncto aliq̄ mellis quo decoctio fiat
comestibilis: in modū pillule tria grana accep-
ta coagulum lac māmīs soluent. vires habet
omnis cera relaxare duricies molliter.
H Et est enim media inter calidum et frigidum:
siccum et humidum. Unde materia est aliorū
medicamentozum. quia ex ea construunt epi-
thimata et alia.

Capitulum. clj.

Caro

Operationes.

Rabbi moyses. ca. de carnibz. anc. Gal. Car-
nes volatiliū in corpibz calidis generāt multā
colerā. et oīa cerebro sunt mala stomacho: s̄ te-
sticuli galloz sūt boni: et id qd̄ orit̄ ex aīalibz sūt
uestribz est meli^{us} q̄ ex domesticis. Et vitanda
sūt aīalia veterata et vicina partui: et brodia gal-
lina et elitaroz adoptant cōplexionē et impin-
guant corpa. et pulli colūbaz inducunt dolorē
capitis. Turures p̄firmant sensum. Gallinē
et galli laxāt ventrē. Pauones dissoluit colicā.
Carnes edine fere pueniūt omnes alias car-
nes. Carnes capreoline corroborāt spūs. et re-
laxant virtutem que cedit: et valent contra sin-
copim. Testiculi galloz sunt boni qz iuuant
defectos: et multū nutriunt et augent sperma.
Qui. li. ij. ca. d̄ carnibz. Carnes bone sūt: caro
ouina q̄ cū caliditate ē subtil^{is}. et iuueniū capraz
et tantoz. et carnes illoz q̄ de eis sūt pui magi
sunt susceptibles digestiōis et subtilioz nutri-
mētū. et edina qd̄ est minoz sup̄fluitatū q̄ arie-
rina. Caro lactāis lacte laudabili est bona
lacte s̄ nō laudabili est mala. Et caro des-
crepiti q̄ est ex ouibus est mala. et similiter exes-
nuati est mala. Et caro nigri est leuior et sua-
uior: et similiter caro masculi. et rubea diuisa ex
animalibz plurime pinguedinis. et alba sunt le-
uior: et varia est minoris nutrimenti. et natat
in stomacho. Melior caro et digestibilior est
illa q̄ est circa os. et dextra q̄ d̄ez melior. et leuior
est q̄ sinistra. et q̄ est in medio lacertoz mūdior
est carne nervoz. Caro autē laxa sup̄ quā nō
est nervus: fortasse est suavis: et p̄pie que est p̄-
pter generationē lactis: sic caro māmille. Et

in mille idem nutrimentum est bonum. quod si in ea est lacerum grossum. Testiculorum vero caro est melior aliis. et volucrum quidem caro melior est adurach et gallinarum: ei subtiliorum earum.

Quia propterea animalis sicce complexionis caro pulchra est melior: sic caro edis. Ipsa enim est bona. caprina pro non est bona multum. et eius humor fortasse est malus valde. Vircina pro caro est mala absolute.

Et caro luporum mala. Et omnes volucres magne aquarum male. et habentes colla longa. et pauca et miluus et palumbos dure plurima generatio est melancolica. et passeris omnes mali sunt. melior caro ex siluestribus est gazel. deinde porci siluestres. Nam est velocioris digestionis quam domestica. et plurimi nutrimenti. caro eius omnino siccior est carne quadrupedis.

Et caro vaccina siccior est caprina. scilicet caprina est siccior et difficilior digestionis carne ouina. et caro veterum est vehementioris calefactionis et grossi nutrimenti. Leporis pro caro ca. est et sic. pro lege capitulum Lepus. in tractatu de animalibus.

Carnes magnarum avium sunt grosse. Anas vero et aquaticarum est vehementis humiditatis. et est propinqua in hoc carni ouine. Caro vaccina plurimi est nutrimenti grossa melancolica generans egritudines melancolicas. et quod est melius est caro vitulorum.

Porcellos pro parui est nutrimenti. propter fortitudinem suam resolutionis et vehementiam sue humiditatis. Et caro anatis est plurimi nutrimenti: non inexistit in bonitate gallinarum et simulum. Caro vipere profert lepre. caro ericet humectat tuam et puenit lepre et dropisi et dolori renium. Laroranaz puenit puncture vermium venenosorum.

Anis carnis asini secundum Avicennam. et epatis eius cum oleo suppositus valet contra scissuras frigoris et de letis scrofulas: sanat lepra. contractis ex siccitate sedenti in iure carnis eius. Epar eius assatus ieiuno comestum conuenit epileptie.

Auerrois in li. colligit. ca. de carnibus. Melior caro ex volatilibus est caro galline iuuenis sane et pinguis. et hoc mirabile proprietate in teporando complexionem. et propterea brodium suum est optima medicina leprosis. quia cerebrum eius augmentat substantias nostri corporis: et acuit ingenium. Et ambulatorius post ipsam est caro edis: et post caro arietis.

Sed Galieno videtur quod carnes vitulorum sunt meliores carnibus arietis. Et Avicenna na dicit. Melior carni est porcina. quia illa caro est naturalior hominibus quam illa caro animalium ambulantiu. et multi vituperant carnes agnorum: propterea quia dominatur multa humiditas super eas.

Rasius. Carnes agnorum sunt post bonitatem carniū edorum. et ex volatilibus. et ex

laudabilibus sunt carnes perdicum. sed declinant parum ad frigiditatem et siccitatem. et sunt sicut galline deserti. et habent proprietatem stringendi ventrem asse et elice. Sed turtures sunt similiter bone: sed declinant plus ad caliditatem: et habent proprietatem in aciendo ingenium.

Columbe sunt ca. et sicce. grossioris substantie quam turtures. Et pulli eorum habent humiditatem superfluum. et hoc significat gravitas motuum ipsorum sicut significat calor eorum actualis. etc. Et tantum de carnibus in generali: sed in speciali inuenies inferius de animalibus.

Capitulum. cliv.

Caseus. ysidorus. Caseum vocant quasi careum. eo quod careat sero. Namque omne serum ei deducitur et pondus arguatur. Palladius.

Caseus mense Mayo coagulatus est lacte sincero cui serum omne deduci debet: ut et ponderibus arguatur. Ubi pro solidari ceperit in opaco ponendus est loco aut frigido. Et subinde depressus ad actis pro acquisita soliditate ponderibus trito ac torrefacto sale debet aspergi. etiam durior vehementius premi. Post aliquos dies solidate iam formule per crates ita statuuntur: ne inuicem se vnaqueque contingat. Sic autem loco clauso et a vento remoto: ut teneat ne seruet atque pinguedinem. Vicia casei sunt: si

aut siccus sit: aut fistulosus. qđ euenit si aut pa-
rū p̄mat: aut sales nimios accipiet. aut calore
solis v̄rat. In recenti caseo p̄ficiendo aliq̄ nus-
cleos virides pineos terūt: atq̄ ita lacte micro-
gelant. Aliq̄ ibimū mīnū z fr̄q̄nter colant p̄ge-
lant. Qualēcūq̄ etiā sapore velis efficere pore-
ris. adiecto qđ elegeris p̄dimento. seu piperis:
seu cuiuscūq̄ pigmēti. **Ex li. de na. re. qđ dicit**
Galenus Caseū generaliter esse malū. de substā-
tia caseata pura est intelligendū. Rā ex triplici
lactis substātia caseus est. serū quidem bonū est
z butirū melius. caseus autē p̄ se pessim⁹. Itaq̄
caseus lacti vicin⁹ z crassus ac butirofus bo-
nus est z sanis sanus.

Operationes.

- A** **Plinius.** Rozastrem in deserto solo caseo
vixisse annis viginti: ita temperate vt non sen-
taret dolorem alicuius morbi.
- B** **Idem libro vñdecimo.** Case⁹ nō sit ex vtrim-
q̄ dentatis qm̄ eoz lac nō coit.
- C** **Idē li. xxiij.** Gestius eodē effect⁹ eq̄no ca-
seo qđ bubalo tradit: stomacho vtilis. qđ nō sūt
falsi id est recētes. Vterque aluū sistit: corpus
qđ minuit. stomachus vtiliores. In totū salua
minuit corpus: alunt mollia. Caseus recens
cū melle sigillata emēdat: mollis aluū sistit.
- D** **Dyscorides.** Caseus viridis sine sale eusto-
machus est: pingues facit humores: carnes re-
plet. ventrē mollit. Elixus at̄ z assus ventrem
stringit. tumoribz oculoꝝ medet: liuores tollit.
Sallit at̄ maciē pinguibz facit. Lacostomas-
chus est: qđ facit ardorez. z maxie bubal⁹. qđ tñ
coagulat⁹ om̄ibz tumoribz medet suppositus z
oculis maxie. Caprus qđez stringit z etiā bu-
balus: s̄ plus ardore facit qđ siccior est.
- A** **Quinus** qđē pl⁹ nutrit z min⁹ v̄trē stringit.
qđ pinguis est. Irē sallit ventrē mollit. v̄nus
at̄ stringit. Aqua p̄o casei carnes impingat.
- F** **Isaac in. i. li.** Case⁹ vñuersaliter pessim⁹ est
stomachi guaui⁹: digestionī difficilis. Ido se-
piissime illo v̄tēs colericā incidūt passionem
- S** **Et lapides** in eoz renibz generāt. s̄ tñ diuer-
so mō est. Case⁹ recens nimis calid⁹ est ceter⁹ et
acut⁹. vñ vicin⁹ in frigiditate z būiditate qđ i
p̄. gra. qđ est p̄pter humectationē lactis acq̄sitate
in sese p̄tinentē. quare ceteris nutritibz est: z
ventrem humefacit absq̄ v̄llo stomachi nocu-
mento: p̄cipue si sale careat.
- P** **Uetus** autē z siccissim⁹ acumen z calozē ha-
bet palā p̄pter sal z coaguli siccitates. Proinde
cito in fumositatē z colericos humores cōuer-
titur. qđ duobz modis cōtingit. vnus est qđ ei⁹
vinctuositas in p̄ parulo est. ab ei⁹ aquositate
carētia. Alius p̄ acumine qđ acq̄sinit coagulo

z salo. ideoq̄ stiptic⁹ est z vitāduus. qđ nō ē bon⁹
ad nutrimentū. nec ad bonū sanguinē generā-
dū. nec ad ventrē humectandum.

Qui. li. ij. Caseus melior est medi⁹ inter illū
qđ extēdit vt viscus z frangibilē: ambo qđē ma-
li sunt. z qđ sapore puat⁹ z declinans ad ducedū
nē. Factus autē ex acetoso melior est eis.

Casei maliciā augmētant subtiliantia: qđ
faciunt ipm penetrare dum eum impellunt.

Et caseus caprarū qđ v̄scunt subtiliativis
est melior qđ earum qđ nil de robellis. In ipso
est abstersio z ex eo sit emplastruz obthalmie et
extremitati palpebre percusse.

Generat at̄ lapidē in renibz z vesica p̄prie
humid⁹. s̄ p̄fert vlceribz intestinorū p̄prie assas-
tus: z p̄hibet solutionē. Coctus at̄ in aq̄ z i po-
tu dat⁹ ablactantibz lac eaz multiplicat.

Dicitur etiam qđ caseus cum calamento mō-
tano sup venena epithamatur. Caseus recens
frigidus est z humidus in tertio. nutritivus et
impinguius.

Caseus quidem recens nō sallit⁹ p̄hibet play-
gas apostematū lenit naturā: z eius aqua solue-
do educit colerā. Sallit⁹ autē nō v̄t⁹ velocior
est in digestionē z descensione. V̄tū sallitus z
nō sallitus malus est stomacho.

Capitulum. cluii

Dactilus. ysid. Dactili sunt palme fructus. a digitorum similitudine nuncupari. quorum et nomina variant. Nam alij appellat palmule similes mirabolanis. Alij theban. ni. alij mitalas. quos greci et cariatos vocant. **A**resto. in libro de vegetabilibus. Succorum quod fructibus in sunt. quidam dulces sunt ac meliores ut dactili ficus. Item fructus quidam cum quibus statim semen fit. alij operculo cooperiunt ut dactili. **P**lini. libro. xiiij. Palmarum semen. id est lignum quod intra dactilos est oblongum. non ut olivis orbiculatum. unde radix primis spargitur. Seris autem parvis. et bina iuxta se composita semina. super rotundum. quam infirma singulis est placita. quaterne procoalescunt. **A**uerrois. v. Col. liget. cap. de dactilis. Dactilanum. i. arbor dactili cum fructu et floribus omnes partes ipsi stipricitatem magnam habent. sed fructus eius cum est maturus aliquam habent stipricitatem. **C**ortices vero arboris predictae maiores habent stipricitatem.

Operationes.

Rabbi moyses. cap. de dactilis. Dactili generant dolorem capitis. Opilant epar. et apostemant caput. et emorroidas creant.

Sera. apcto. Rasis. Calefaciunt et generant sanguinem grossum. et convertunt cito ad coleram. et sunt malis illis quibus complexio est calida. et epar calida. et cui cito evenit foda. et squinantia et borbor. et opilatio in epate et splene.

Et deteriores ex eis sunt magni et dulciores et non sunt alio modo provenientes illis quibus sunt calide complexionis. et non sunt debilis nature impropinquas ab eis. **E**t dactili quibus vocantur bairon vel beyren sunt meliores omnibus. quorum color est citrinus et rubens.

Sal. ij. de edulis. ca. de fructu palmarum. quidam ex dactilis sicciores sunt et stipricates. ut egyptij dactili. quidam autem molles et humidi et dulces. sicut quibus vocantur beyron vel kanochi. **P**rimi autem isti nascuntur in palestina: sive in hiericho. **I**ntermedij autem amboz dictorum generum sunt omnes alij dactili. sunt autem indigestibiles et grauius capitis. **N**am omnes dactili indigestibiles sunt: et capitis lesui ampliores comesti.

Qui autem ab ipsis distribuit in corpore chimus grossus semper est. habet autem aliquid viscosum quando dactilus fuerit vinctuosus. quando autem tali chimodulcedo admisceat: celerrime quidem ab ipso epar obstruit.

Aedit autem et flegmonizans et turgescens summe ab edulio ipso. **Q**ueniunt autem et epar et splen opilant et ledunt. multo autem magis ledunt virides dactili ad omnia paulo ampliores comesti palam igitur quod calidiores habent chimum quod dulces frigidiores autem quod stipratici. sed inflatione nocent: et implent virides dactili sicut ficus.

Eandem enim proportionem habet ficus virides ad ficas: quam virides dactili ad alios. **I**n non valde calidis locis non maturant perfecte dactili ut ad reponendum fiant utiles. et propter hoc coacti virides comedere ipsos crudis humoribus replentur. et rigoribus difficulter calefacilibus capiuntur.

Capitulum. clui.

Daucis. Plin. lib. xxv. Dauces differentie sunt due. Probatissima est i chetia: mox in achais: et in siccis vbiq; nati: feni culi similitudine. candidioribus folijs et minoribus bursutisq; recto caule pedali. radice gustus et odoris suatissimi. **R**eliq; genera nascuntur vbiq; terrenis collibus litibusq; nec nisi pingui solo: folijs coriandri caule cubitali. capitibus rotundis. **S**emen et cimini simile. prioris milio. album et acre. odore rarum omnibus ac feruens. **S**ecundum quoque pore

vehementi⁹ est. Ideoq; parce sumi debet. Plas-
tearius. Daucus est calidus et siccus in tercio
gradu. Et duplex est eius mod⁹: videlicet dau-
cus chreticus: sic dictus quia in chreta reperit^r
pcipue. et est maioris efficacie. Et daucus asu-
ninus q⁹ pcipue asinoz est cibis. hic et pro chre-
tico ponitur quia illerarius habetur. Dabetq;
daucus maiorem efficaciam fm herbam et flo-
res nullam vero vel modicam fm radices. her-
ba itaq; cum floribus debet colligi. et abiectis
radicibus in vmbroso loco desiccari per annu^m
in multa seruatur efficacia. virtutem habz dis-
soluendi et consumendi et attenuandi ex qua
litatibus suis diuretica ex substantia subtili.

Operationes.

- A** **Plateari⁹.** Contra frigidum asina et frigidā
et humidam tussim datur vinum decoctionis
eius sicq; siccatū. et contra stomachi dolores
ex ventositate vel frigiditate.
- B** **Contra stranguiria et dissuria. et contra colicā**
et yliacam vinum decoctionis eiusdem ex saxi
frage.
- C** **Contra opilationem splenis et epatis ex fris**
gida causa. et ydropisim fit syrupus ex succo se-
neculi ac decoctione illius.
- D** **Contra frigidum reuma saccellatur caput**
ex puluere ipi⁹ benecalefacto.
- E** **Constantinus in libro graduum.** Daucus
est calidus in initio tertij gradus et siccus in
secundo. Febrem flegmaticam et morbus repi-
lium ac pleuresim et ydropisim curat. vnam et
menstrua puocat. eius apozima potui datum
pectus a screantibz mūdāt grossos intestinorū
humores dissoluit vnde ventris dolores ac tor-
siones amputat.
- F** **Idem.** Splenis et epatis aperit opilationē
At si cum apij semine misceatur. eius actio
fortior efficitur.
- G** **Diascorides.** Bibitum menstruis imperat
Urinam prouocat. Tortionibus subuenit.
Ad omne vicium toracis ydonee facit. Tussis
sientibus effectum tribuit. pcussionibz spalan-
gionis occurrit.
- H** **Tussi veteri et torminosi pscit cathaplas**
matibz adhibitum. Pustulas et tumores com-
pescit. Omnia semina cum vino bibita faciunt
contra morbus serpentum.

Capitulum. duj.

Dragantū vel dragagantū. Platearius
Dragantū est gūmi cuiusdā arboris vlt-
tra mare nascentis. Humiditas em⁹ est
fluēs ex actōe calorū densat et gūmi substantiā
mutat. Est at frigidū in scdo gradu: humidū i p-
mo. Dui⁹ triplex ē manerico. Est em albū qd
mel⁹ est sile clarū et purū. Est et subruum et cō-
trinū: qd nō ē adeo bonū. In medicinis frigi-
dis albū ponit: subruum at vel citrinū in calū-
dis. Per annos qdraginta seruat. virtutibz
infrigidandi: mūdificādi. humectādi: cōgluti-
nandi. Sera. li. aggre. cap. babe. Dabe est ar-
bor cui⁹ gūmi est dragantū: cuius radix grossa
lignosa. et vocat dragantū: ex q⁹ apparet res qdā
superterrā: vñ egrediunt rami eius. et sunt rami
seu virge breues duri extēsi sup faciē terre. qd
sunt folia gracilia pua plima. et inter ipa sūt
spine albe eqles dureq; tegunt et occultantur
ab ipsis folijs. Dragantum est humiditas que
emanat ex radice ipsa qñ vulnerat ferro et tpe
sue maturationis apparent qñ vulnerat in loco
scissure: et radix ipa vocat arabice chachita. Et
melius ex draganto est clarū purū subtile: cui-
us sapor vergit ad dulcedinez. qd arabice vo-
cat subiraicim. grece nagantū. latine vero drag-
gantū. Galien⁹. viij. sim. far. cap. de draganto.

[Faint handwritten text at the bottom of the page, likely a marginal note or continuation of the text.]

De Herbis

Dragonū virtus ei⁹ est p^{ri}ma q̄ desiccāt ⁊ secun
da glūinat: ⁊ tertia est q̄ frangit acuitatē rerū
calidarū ⁊ acutarū. fri. in. ij. buml. in. i.

Operationes.

Sera. auc. Dyaf. Virtus est ei glutinatus sic virt⁹ gūmi arabia. et ipm administrat in co-
bol oculorū et in medicinis tussis et asperitate
canne pulmonis: et abscissione vocis: et cursus
catarrhi in vñula. qñ sit ex eo pfectio cur; melle et
ponit sup linguā. et trāsglutit qđ de ipso dissolvitur.
aut datur de ipso .3. i. postq; infundit in
vino cocto dulci. et tñc valet etiā ad dolorē res-
nū. et vlcera vesice qñ misceat ei ex cornu cervi
no adusto. et parum aluminis yament. phibet
nocumētū morsus serpentū.

¶ Et idē auc. Albugerig. Dragantū est frigis
di. ⁊ est in eo humiditas q̄ laxat ventrē. ⁊ p̄fert
tuissi ⁊ vlceribz oculi. ⁊ lippitudinibz ei⁹ ⁊ rep̄t
miraculatē medicinaz laxatiuaz.

¶ Et idem. auc. Desarugie. Est bonū vlceri,
bus vesice ⁊ asperitati gutturis ⁊ ligue.

¶ Et idē auc. **Habit.** Est in eo res modice ca-
liditas ⁊ būiditas ⁊ laxat ventrē ⁊ pfert ruffi ⁊
vlcerib⁹ pulmo nis. ⁊ glutinat vlcera intestino-
rū: nisi qz addit in solutiōe ⁊ pfert vlcerib⁹ ocu-
li. ⁊ lippitudini qñ infundit ⁊ dissoluif ⁊ colliri-
fat cū aq̃e. aut ponit in puluerib⁹. ⁊ puenit ⁊
miscet cū medicinis acut⁹ laxat iuis. qz phibet
nocumētū ⁊ phibet agguatōez ipi⁹ medicine
sup̃ naturā sī deo placuit. **Formā** allandi vza/
gantū inuenies in cap. **Būmi** arabicu de g.

¶ **Dyas.** Dragantii in puluerē reda ctū z cū ca
lida aq̄ potaruz eos q̄ spasmiū patiunt: vel q̄b
aliq̄ intrinsec⁹ vene crepuerūt siliter sanat.

¶ Galien⁹. Aqua ordei in qua coctum fuerit dragantum per noctem remouet sitim.

¶ Contra scissuras oris ⁊ labiorū ⁊ palati vlcēs
ratōēs vel excoziatōēs. dissoluat dragantū in
aq̄ ro. ⁊ ppannū expmat. ⁊ cū glutinositate cōfi
ciat puluis amidi. ⁊ inungat peria. ⁊ illiniatur
lingua vel labiū sepe ⁊ cito curāf.

Ad faciem dealbandam ⁊ pannū supflum
remouendū ponat ozaganū in aqua ro. p. n. o.
ctem mane addito borace vel camphora i qua
q̄ritate. ⁊ facies frequēter illiniat.

Sed attende q^d quando dragantū in me-
dicinis ponitur: per se debet teri: quia contri-
tioni resistit. **S**i eū cum alijs speciebus p^{re}parat^{ur}
prius in fumū resoluetur alie species q̄ dragā-
tū p^{re}paratur.

Capitulum. clviij.

Diptamū. Dyas. Diptamū v^l diptannum
multi dicūt esse pulegiū agreste vel batin
herba est incisida ⁊ pl⁹ chretica mordax: vt pule
giū h3 folia lanosa ⁊ sup oēz fruticē inest ei vea
luciana s3 nec florē h3 nec semē. **V**ir⁹ est etia
ta q̄nta pulegio. s3 paulo incisidior. **E**st ⁊ aliud
gen⁹ diptanni qd h3 folia sisimbrio filia: s3 p̄gā
maiores nigrā ⁊ mollē. eiusq3 fo. odorē habent
sisimbriū. **E**st aut diptannis leptomeris ⁊ cale
faciens leniter ac stringens.

Operationes

¶ ysi. Diptānū tāte potētie est vt ferrū a corpe
expellat: ⁊ sagittas excutiat. vñ ⁊ ei⁹ pabulo fe-
re pculle sagittas a corpe inherētes eiciūtur. hāc
qdā latinoz pulegiū marti dicūt ppter belli tela
excutiēdo. ¶ Plateari⁹. Diptannū expellit ves-
nenū. vñ p̄cipue ꝑ morsus venenatoz aī alium
dā succ⁹ potui ⁊ etiā vñ lneri iponit vel puluis
si succ⁹ nō habet. Est at̄ hec herba ca. ⁊ sic. i. iij.
gdu. Dui⁹ radix est maioris efficacie q̄s herba
⁊ viridis q̄s sicca. ¶ Ex diptāno ⁊ alijs q̄busdā
pōt fieri ꝑfectio q̄ vice tyriace p̄bet. ¶ Diptā-
nū etiā educit fetū mortuū. vꝝ ⁊ ꝑ epilentiā ⁊ ꝑ
paralysim. ¶ Dyas. Si igni supponat̄ aut su-
migio adhibeatur mortuos in vtero infantes
excludit. Qui etiā tāta est virtus: vt a capreis

[Handwritten text, likely a letter or document fragment, written in cursive script.]

Tractatus

vel aliqbo bestiis sagitta percussis si comesta fue-
rit: statim ea soris eiciat. **P**reterea pseudo dip-
tannu loci multis nascit sile supdicto. s3 x tute
iferi: qz nimis inscidu e minoribz efficaciaz bz
Ide. Diptannu vna mouet: ac mēstrua p-
ducit. z odore suo icēsa vipas z spētes iterficit.
Cōstan. Diptannu vulnera hūoribz z melas
colia mūdificat. bibitu aut suppositu mēstrua
puocat. secundina z fetum mortuum expellit.
Plini li. xxi. **L**erui (vt indicauim) diptannu
ostēdere vulnerate eo paste statim decidētibz
telis. Nō ē alibi qz in chreta. ramis ptenue pu-
legio silez feruēs z acre gustu. **F**olij tū vtunt
flos null' ei est. semē vt caulis. radix tenuis et
supuacua. **E**t i chreta at nō speciose nascit mi-
re qz a capris experitur. **P**ro eo est z pseudo
diptannu mult' in terris nascēs folio simili ra-
mulis minoribz. a qbusdā conditis vocatū. mi-
noris effect' statim intelligit diptannu mima
portio accēdit os. q ea legūt in ferula vel arū
dine p dunt preligantqz ne potētia euanescat.
Sūt q dicūt vtrāqz nasci multipharia s3 dete-
riorēs in agris pinguibz. **E**t verū qdā dips-
tannu vel dictannu non nisi in asperis. **E**st et
gen' tertiu diptanni. nec facie nec effectū sile so-
liofilimbz ramis maioribz. pcedente illi suaz
sione. qd in chreta nascit infinito p stare ces-
ter' ei usdē generis alias genitis: ptime p qd
in parnaso. alioqz biferum esse. **E**t peluim
montē in Tēssalia. z eleutriu in euboca. z totā
Archadia z Lycōniā. **T**radūt archades qdē
nō medicaminibz vni: s3 lacte circa tēp' veris.
eo q tūc maxie succis herbe turgeat: z medicēf
vbera pascuis. **B**ibitu aut lac vaccinu eo
q boues omnino vorifere in herbis sunt.
Idem in libro vicesimo sexto. **D**iptannum
sagittas pellit pota. z alia tela extrahit illita.
Bal. **S**peciei q dī diptann' vrr' est sic pus
legū domestici: nisi qz ē fortioris ptus q nō so-
lū bibitu: s3 ex eo factū nascale seu fumigū ex-
trahit fetū mortuū. z extrahit sagittas de corpe
statim de eo accepto cibo.

Doronicū pfert doloribz q generāt a vētosu-
tatibz matric' **E**t pfert morsibz venenosoz
pūcturis eoz bibitu. z facto emplastro cū eo z
ficubz. z intrat in pfectionibz magnis. **A**ben-
meluay. est ea. z sic. z puenit vētositatibz matri-
cis. z pforat cor. z pfert suo tremori z catatā
Auicēna de viribz cordis dicit q pforat cor.

Capitulum. cluij.

Doronicū. Sera. li. aggre. cap. varos
nig. id est doronicū. Dicit q sunt vene
albe inter'. exteri' p ad citrinitatem
tēdentes. z sunt frustra in grossitudine ramozū
scitaragi. z in magnitudine nodi pullic' ad pl'.
z sunt aliqntulū dure z graues et deferūt ex sy-
ria. **E**t doronicū ex syria est illud qd mag' ad
ministrat est cali. z sic. in tertio gradu.

Operationes

[Faint, illegible handwritten text at the bottom of the page, likely a continuation of the text or a separate entry.]

Capitulum. clx.

Epatica. Plateari? Epatica est quedam herba crescens in locis aquosis: et precipue lapidosis. habet folia minuta. Terre lapidis busque adheretia. Et dicitur epatis ca que precipue epatis est iuuatiua. In primo gradu frigida est et sicca. Et que habet maiora folia est melior. habetque virtutem in frigidandis: et ex subtilitate substantie sue confortandi. Serapion aucto. Galieni. Epatica nascitur in lapidibus humectis: et cadit super eam ros vel gutta aque. et est similis lenticule aque. Et quanto maiora habet folia: tanto melior est. frigidum est et sicca in primo gradu.

Operationes

Epatica valet contra opilationem splenis et epatis ex calida materia. Et contra omnem egritudinem epatis calide. Et contra apostemata calida supposita trita. Est enim repulsiva.

Serapion aucto. Dyascoridis. Virtus eius est que in frigidat frigiditate pauca. et desiccatur et abstergit. Et emplastrum cum ea factum abscindit menstrua. Et posita aut cathaplasma mata etiam sedat apostemata calida. Et curat empetiginem: et profert yctericiem.

Et conficitur vel miscetur cum melle. asperdinem oris vel lingue dissolvit. Et prohibet fluxum humiditatum ad membra. Est enim frigida: sicca et stiptica.

Platearius. Et dicitur epatica que precipue epatis est iuuatiua. Syrupus factus ex aqua decoctionis eius: addito reubarbaro in fine decoctionis contra yctericiam est optimus.

Sed in omnibus aquis ex quibus syrupus fit contra calefactionem epatis poni debet epatica. multum enim iuuat. Iterum. Contra calida apostemata valet in principio trita et superposita. Operatur enim repulsionem.

Capitulum. clx.

Ebanus vel Ebenus. Aristoteles in libro de plantis. Ebenus et ea que illi vicina sunt merguntur in aqua. quia in eo raritas est parua: nec est aer in ipso quod possit ipsum tollere. Partes enim eius sunt multum solide. In terris nempe valde calidis et siccis plateis non habent humorem quod materie sufficiat. Ideoque partes compacte sunt et angusti meatus. Unde calor plantam inter albedinem et nigredinem colorat. Fitque lignum huius nigrum et mergitur in aqua ut ebenus. Dyascorides. Ebenus

num est lignum quod ex ethiopia venit: colore habens nigrum duplici caligine. tactu lenedurum et gustu stipticum. In corticula confricatum. ostendit colorem rufum. Est alterum ex india colore vario: sed melius predictum. Multique amomina ligna et accantica venduntur quia ebano similia sunt: sed inde sunt nota. quia mollia sunt non graua. Lique fructum ferunt hastilia eorum subrufi coloris apparent: nec odorem nec gustum talem habent. Est autem optimum quod est nigrum et equaliter lenes vires habens in gustu acres. Ex libro de naturis rerum. Ebenus est arbor cuius lignum durissimum et imputribile: non facile cedens igni. Quod licet in ignem vehementissimum ardeat quodammodo et absumatur: nunquam tamen eius combustio transit in flammam. Cortex eius lenis est ut lauri lignum.

Operationes

Dyascorides. Ebanum ulceribus oculorum utilitatem facit. Virtus est ei etiam purgatoria. Et ideo caligines oculorum et reumatismum detergit ac prohibet. Multi corilas medicinales ex eo faciunt. Alii vero trituram et rasuram eius et liniaturam infundunt in vino die ac nocte et post terunt facientes colliria. Alii pro vino

Tractatus

Aquam mittit. Combunetur etiam in cacabo
crudo bene munito q̄d in cinerē faciat et las
natur vt molibdo qui puluis facit ad siccita
tem oculorū. **Q**uicēna. Ebenus calida est
et sicca in secūdo. Ex ea melior est nigra equa
lis in qua nō sunt lineae. et in suo tactu simila
tur cornu tornatili. Est autem valde compa
cta et solida. in cuius sapore est mordicatio.
D **Q**uoniam sup carbonem ponitur: odor bon⁹
et acutus ex ea odoratur: fricatur in aqua sis
cut pulueres lapidum. Et est subtiliatina et
absterfina. abstergit pannum oculi et albugi
nem: et ad eius fricationem colliria fiunt.
E **Q**onfert et vlcerib⁹ antiquis eius serratura
adusta et obtrahit sicce et scabiei oculi.

Capitulum. clxi.

Latinus. Dyascorides capitulo ela
tinus habet folia rotunda et aspera.
bastas tenues similia elixine sed mi
nora et rotunda et aspera. bastas habz tenues
duob⁹ palmis longas. q̄nq⁹ aut sex ex vna ra
dice. habens folia plana gustu stiptica. **P**as
scitur loc⁹ cultis et in agris. **P**lini⁹ cap. ela
tin. **E**latin ramulos habet q̄nq⁹ aut sex tenu
es et oblongos. folia q̄si pilosa et stiptica. **B**a
lien⁹ sexto simpliciū farmacorū capitulo ela
tin: mediocriter est infrigidatiua et stiptica.

Operationes

Dyascorides. **F**olia eius in cathaplasma
tibus adhibita polenta reuma oculorū et tus
morem prohibet. **E**lixatura eius bibita dis
sinteric⁹ mirifice medicatur. **P**linius. **F**o
lia eius in fomento lachrymas stringunt.
Alexander capitulo de paralisi et agiro et es
latis acopum: id est mitigatiuū ex agyro mis
xtum: et confortatiuū et elatis: id est stiptic⁹ in
frigidatiuis cum temperamento.

Lib. l. yfen

Capitulum. clxi.

Edera arborea. **I**sidor⁹. **E**dera dicta
est eo q̄ arborib⁹ reptando adhereat
vel q̄ bedis supra lactē absconditiā a
veterib⁹ in esca prebeat. **E**dere frigide terre
indices sunt fm phisicos. **N**ā antifarmacon
ebrietas est si q̄s ad edera coronet. **P**lini⁹
libro. viij. **A**pri edera medent sibi. **I**dē libro
xvi. **E**dere quodq⁹ folia nō decidunt: et angus
losa sunt. foliorū quidē vnitas in suo perma
net cuiq⁹ genere: p̄terq̄ populo et edere. **E**de
ra iam in alia dici⁹ nasci quā negauerat theo
frastus. nec in india nisi i monte mero. **A**le
xander vero obraritatē ita exercitu coronat⁹
to ex india victorē redisse liberi p̄is exēplo

De Herbis

Arbor est inimica satis oib⁹. Sepulchraq^{ue} ad muros rüpens. serpentü vero frigori gratissima vt mirü sit eü in honore vlllo habitaz. **Dyasco.** ca. cissos. **E**dere genera tria sunt: alba: nigra et elix. Alba vero semē affert albus. nigra nigrū aut croceū: quā multi dyonisiā vocant. Elix vero nō hz semen: sed folia mūtata et angulosa et grossa. Nigra vero vocat^{ur} dyonisia a bacho: q^{ui} dyonisi^{us} vocabat^{ur}: quem potatū edera coronatū aliq^{ui} fingebat. sūt enī edere frigide et terre indices. vnde sūt frigidū antifarinacū ebriantia. si q^{ui}s potat^{ur} edera coronatur. nā coronat^{ur} edera nō inebriat^{ur}. Vnde de illo tpe nō incoronabantur edera: nisi ad summū potati vt fugerent ebrietatē. **Theodorius** p^{re}scian^{us} vocat fructū edere corimbū a corono as. q^{uo}d est p^{ro}bū actiū. et inde deriuatur correlatiū: et est p^{re}miū alicui⁹ certaminis: et inde venit corimb^{us}. i. edere fruct^{us}: q^{ui}z in de coronabant antiq^{ui}: et potissime poete in signū virtuoserepletiōis capitis. **U**nde **Quidius** metha. q^{ui}rto. Et grad^{us} distinguit vele corimb^{us}. Est alia edere q^{ue} vocat^{ur} terrena. Et alio noīe vocat^{ur} cameasos. Est aliud gen^{us} cissos non verū fm **Dyascoridem** ca. cissos. sed sic p^{er} quandam similitudinem vocatur: quā multi vocant cisteron: id est rosam caninā.

Operationes

Dyasco. Omnis edera habet virtutē viscidam et stipticā: vnde nerui citi⁹ eā sentiūt contrariā. Vnde ex p^{ro}trarijs cōponit^{ur} virtutibus. Stiptica enī est et frigida et acris calidat^{ur} ad^{us} participans suba. Cui⁹ folia viridia in vis no cocta. magnas plagas p^{ro}glutināt: et malicioſa cicatrifant vlcera ex igne facta. flores ei⁹ digit^{is} trib^{us} sublati et bibiti dissinteric^{us} medican^{ti} si bis i die dant^{ur}. folia ei⁹ mixta cū cerotis cōbustiōib^{us} maxime p^{ro}sunt. **I**te folia ei⁹ cū aceto cocta et imposita splenē tumentē attenuāt. succus ei⁹ narib^{us} infusus purgat caput: et dolores capitis mitigat. **C**ū oleo puro decocta dolorib^{us} aurium opitulant^{ur}. **N**igre edere succ^{us} aut sūmitas ei⁹ si bibi^{us} amentes boies p^{ro}stat. q^{ui}q^{ue} grana seminis ei⁹ cocta cū oleo rosar^{um} in corio maligranati et auri dextre infusa sinistro denti dolenti medent^{ur}. **E**t vt cathaplasma imposita capillos nigrescit. silt et vt vlc^{er}ib^{us} vtilia sunt. folia eius cū vino cocta cōbustiōib^{us} medican^{ti}. maculas imposita emēdant. sūmitates ipsi⁹ bibite vel supposito mēstruis imperāt. **P**ost purgationē vero mulier. i. bibita generare nō sinit. **A**scumina ipsi⁹ trita et melle addito et supposita aborsum p^{ro}stant. **S**ucc^{us} eius narib^{us} immissus

putredinē nariū tollit. lachrymū eius pediculis occidit: et capillos euellit: q^{ui}b^{us} euulsis imposit^{us} nō renasci sinit. **E**t in dentes cauum missum dolorē tollit et ipm corripit. **S**uccus radice^{us} ei⁹ cū aceto bibi^{us} morsib^{us} spalangionis occurrit. **P**linius ca. de edera. **N**ascitur in diuersis arboribus et parietib^{us} et p^{er}tris et terris. **H**uius folia trita dissintericos remediāt: et frumento mixto ad combustam et vulnera cancerosa prodest.

Gründelich

Capitulum. de iij.

Edera terrestr^{is}. **B**al. viij. sim. far. ca. cissos v^{el} edera terrestr^{is}. hec ex trijs cōponit^{ur} p^{ro}utib^{us}. hz ei q^{ui}d et stiptice sube quā q^{ui}dē terrestrē frigidā mōstrauim^{us} exister^{et}. **D**abet aut^{em} q^{ui}d et acris quā oīdīm^{us} calidā esse vt gust^{us} testat^{ur}. tertia aut^{em} cū his ad^{us} suba participat: tepida cū viridis ē. **E**nī siccat^{ur} hoc q^{ui}dē dyasozari p^{ro}mū necesse ē. **R**eliq^{ui} vero terrestrē frigidā et stipticā et calidā q^{ue} acris est.

Operationes

Viridis q^{ui}dē coctis frondib^{us} cū vino mag^{is} gnaz plagaz est p^{ro}glutinatiū. **C**icatrifiat aut^{em} et eas q^{ue} ab igne vlc^{er}atiōes. cū aceto p^{ro} frondes cocte spleneticos iuuat flegmonea. v^{el}

Tractatus

B de sanat reumata z vlcera antiqua fm aures
z nares. si po acius appareat cu oleo dulci
miscet. **¶** **S**umi po ei? sexu pedes interficit
capillos destruit. calide intatu existes pru-
L tis vt coburat. **¶** **I**de **B**al. vñ. sim. far. ca. ci-
tacus siue cistbarns. i. edera stiptica e frutex
in gustu z in oibz q fm parte actibo frondes:
attn z gemina parua trita intantu siccāt z sti-
picant vt oglutinent vulnera. flores po sup
oia sunt opatiuiores. vt si cum vino bibant z
dissinterias z vtrius imbecillitates z reuma-
ta z hūiditates sanēt. **¶** **C**ū po cathaplasmanē
putridos humores vlceꝝ iuuāt. **E**st enī eorū
virt? nō generose siccatura in. ij. gra. z a men-
suratis cōplete. **E**st aut frigidus intantu hic
frutex vt tepida participet caliditate.

Capitulum. clxiii.

¶ **E**leborus albus. **D**yas. ca. de elleboro
fm translationē nram. **E**llebor? albus
folia bz filia arnoglosse: aut blete a-
gresti sz breuioꝝa z nigroꝝa: modicu obnfa.
hasta e ei longa duobz palmis z rugosa: z citi-
us solet marcesci qñ siccare incipit. **E**t sic ca-
pilli multi ex vna radice pcedūt sic p̄gule. na-
scit̄ loc? mōtuosis. radix fodi tpe areaz dz.
vtilis e aut alba z tensa z fragilis et plena et
funicola: quā cū fregers velut fumū iactat: et

albidior deint? cū gustu ca. nō valde salinā p-
uocās: pl? accepta hoies suffocat. meli? e qñ
naictū z italicū. capadociū his albi? e z tenue
¶ **S**era. li. ag. ca. cherbachen au. **D**yas. cher-
bachen. i. ellebor?. **D**ue sūt ei? spēs: albus z ni-
ger. sz albus e planta: cui? folia sunt filia folijs
plātaginis seu folijs plāte dicte blete agrion
.i. sicle agrestis: nisi qz sūt breuioꝝa eis z decli-
nātia ad nigredinē pl? ei? z versus rubedinē
aliqñtūlū tendētia. z bz stipticē qñtuor digitoꝝ
rū longū rugosū. z qñ incipit excoꝝiari desic-
cat z putrescit cito z apparet circa stipticē ves-
lut capilli subnigri. bz radículas multas sub-
riles egrediētes ab vna radice paruas z ob-
longas sūt cepe lōgo. **N**ascit̄ mōtuosis loc?
Et oportet qz fodiāt radix ipi? plāte z repos-
nat tpe mellis. **E**t melior ad colligēdū e cui?
plāta extēdit sup terrā extēsiōe moderata. z e
albus facile frāgibilis: multe carnositatē. nō hñs
acutas sūmitates sic squinantū. **E**t qñ frāgilis
euolat ex eo res filis pulueri. z caro ei? e sub-
tilis z nō mordicat linguā mordicatiōe forti.
sz facit abūndare salinam ad os: z caueat ani-
mietate sua: qz suffocat. **E**t melior ex eo e ille
qz defert ex terra q dz italia. sz ille qz est ex cal-
dechia e malus. z e plāta filis squinato: et est
suffocans.

Operationes

¶ **D**yas. **E**lleborus albus flegma z oēs humo-
res vomitu purgat. **C**ollirij nobilibz misce-
tur. caliginē oculoꝝ purgat. supposit? abor-
sum facit. **¶** **I**nfante i vtero occidit. sternuta-
mēta puocat polente mixt?. molli forices ne-
cat: elixus cū carnibz citi? eas madidas fas-
cit. nā nisi mixt? fuerit polēte aut sisamo aut
succo ptisane: aut succo taspie aut mulse aut
succo lenticule aut nisi in pane coquat dari nō
pōt: qz sic ab antiq̄s inuētū est. **¶** **S**ilon medi-
cus doctissim? z p̄fectissim? diligētia lōga z
rōne scripsit qz disciplina ellebor? def. **D**ul-
ti po in succo mulse mixtū dant postea dan-
tes māducare illis qz h̄ accepint qz sunt fortis-
simi corpe. vñ datū disciplina supioꝝi nullas
offocationē facere pōt cū aceto mixt?. z col-
liriū factū z ano suppositū nauseam phibet.
¶ **B**al. **E**llebor? vterqz tā albus qz niger abster-
siue filr z ca. ptutis sūt: qre z morseis z empe-
tiginibz z scabiēbz z lepris pueniūt: qñ etiā si
stulas mortificāt duobz aut tribz diebz: sz den-
tiū doloribz cū aceto pferiūt. **¶** **I**o. mesue. dū
cit elleboꝝ albus debere vitari. **E**st enī p̄foca-
tiū. sup nigrū aut debere p̄sumere p̄cordant
oēs. z p̄prie rectificādo fm artē z legē: z nō pue-
nit nisi robustis corpibz z aniosis: z tpe veris.
¶ **A**t p̄prie dat? quidē qñ z cui puenit: z quat

liter acquirere facit iuuenescētiā: et incolumi-
tate et mores laudabiles et cōplexionē bonā
Hoc ei ē pprietas: sicut **Hypo.** dicit: et pprie q̄
dē mūdificat corp⁹ totū a supfluitatib⁹ mate-
rie et corruptaz: et solutiōe educit cū facilita-
te colerā p̄mixtā: et grossū flegma: et colerā ni-
grā cū p̄tute et sine molestia: et mūdificat san-
guinē et attrahit a venis supfluitates admir-
tas sanguini imo toto corp⁹: et a p̄cauitatib⁹
mēbroz et p̄tib⁹ remotis acutis. ¶ Et ex rebo so-
lūto mūdificādo cerebr⁹ et caput totū et istru-
mēta sensuū et nervos et vesicā. ¶ Et p̄fert ius-
uamētū m̄gnū egritudinib⁹ eaz sic ē soda p̄pe
et emigranea et mania et melācolia et vertigo et
epilētia et palisus. et aq̄ q̄ descēdūt ad oculū. et
p̄fert egritudinib⁹ iūcturaz et duricie: et ap̄ati-
b⁹ eaz et scrofulis. et est sic tyriaca et medicine
antonomatice ad leprā. et cancrū: ut spēs her-
pes et borbor q̄ se comedūt. Et hec **Jo. mes-**
ue de nigro. ¶ **Alb⁹** at fortiter et difficulter vo-
mere facit cū accidētib⁹ timorib⁹. et p̄fricat⁹ ex
eo ad egritudines cutis. p̄fert cum p̄tute: et cu-
rat scabiē empetiginē et lētigines. et p̄fert vter
q̄ **ellebor⁹** fistulis et vlcerib⁹ fraudulentis.

Capitulum. clxv.

Elebor⁹ niger. Ant. li. ij. ca. d. elle. Et
lebor⁹ ille q̄ niger est: est frusta incisa

et eius acuitas fortior est acuitate albi. et illi q̄
ipm colligūt p̄seruant ab ei⁹ nocumēto co-
medēdo allia et bibēdo vinū. et folia q̄dē plan-
te ei⁹ sūt filia folijs squinati: s; sūt vehemētio-
ris nigredis q̄ ipa. et h; crus breue ad purpu-
reitate declinās. et ei⁹ figura est sic figura ra-
cemi. et in ipa ē fruct⁹: et h; venas subtiles ni-
gras. ex cuiuscūq̄ q̄rū radice sic duo capita
cepar egrediunt. Et qd de eo administrat sūt
vene iste. Et onit in siccis locis. **Melior** ē q̄ est
medi⁹ iter veterē et nouū et grossius et extenua-
tū hñs colorē cinericiū. et q̄ est velociter frāgi-
bilis et n̄ pōderosus. in cui⁹ vacuitate ē qdā
sile tele aranee saporē hñs acut⁹ et mordicās
linguā. Et bonū qdē qd administrat est vt assu-
mat lignū parū qd est apud radicē ei⁹: et in-
fundat parua aq̄ et excoriet. Et assumant cor-
tices illi⁹ et exsiccent in ymbra. et administrentur
tritū et cribellatū. ¶ **Jo. mesue. ca. de elleboro.**
Eius sūt due spēs. **Nā** ali⁹ est alb⁹: ali⁹ niger
Niger incolumior est alb⁹. **Uñ** minatur alb⁹
accidētia timorib⁹ et tremorib⁹. **Niger** p̄o acq̄rit
ei iuuenescētiā et incolumitatem: et ex eo qd
magis eligitur. et pprie ē cui⁹ sapor ē acut⁹ mor-
dicās gustū. et hñs saporē sicut asaz. pprie: et
qd est frāgibile. et mediū iter subtile et grossū.
et mediū iter recēs et antiquū: et medium inter
ponderosius et leue: imo plus leue q̄ pondero-
sum. et qd est leue carēs asperitate. Et melior
pars ipi⁹ plante est radix ipi⁹. Et melior pars
eoz sunt cutes ipoz. Et melius tps collecti-
onis ipoz sunt ver et estas.

Operationes

¶ **Dyal.** Radix ellebori nigri accepta colerā
et flegma p̄ vētrē purgat. Alij scamoneā et sal
miscēt. 3. i. multi cū viscellē eā coquūt: multi cū
lenticula. nā sic accepta vētrē purgat. ¶ Pur-
gatio illa melācolicis: epilepticis: arteticis et pa-
raliticis medicat. ¶ **Supposita** mēstruis ipes
rat: abortum facit. fistulas purgat imposita.
¶ **Reddit** auditū p̄ tridnū eicta. scabiē pur-
gat mixta libanoridi cere et picilidē et oleo
citrino aceto addito. solayt cathaplasma im-
posita maculas oēs corp⁹ tollit. lepras oēs
et zernas lipidat. scabies curat i aceto cocta.
et gargarismo accepta seu adhibita dolorē de-
tū mitigat. et miscet et stipticis medicamib⁹ mi-
xtavino et polline ordeī. et vt cathaplasma ad-
hibita ydropis p̄stat effectū. ¶ Et si lino fue-
rit iserta et vino mersavinū cartarticū reddet
aq̄ in q̄ fusa fuerit si domui aspgat muscas et
pulices necat. ¶ **Hoc** cū fodit celeriter fodi
oportet: q̄ tarditate fodiēt visū hebetat. aut
dolorē capitis cōmouet. nā plūmi fossiores ei⁹

A

B

C

D

E

F

B allio sumpto 2 vino potato secure fodiebāt.
¶ **Aui.** Ellebor⁹ niger 2 fert linit⁹ sup morfe
 am cū aceto. 2 filr sup loca in q̄b sūt fordes.
 2 filr sup albā morfeam 2 eradicat verrucas.
¶ **Et** euacuatio q̄ fit cum ea puenit albaras.
¶ **Dosis** nigri ē a kirat. vi. vsq ad. 3. i. **¶** **Confe**
 ctio pillularū q̄s descripsit **Daly.** q̄z inuamē
 tū est vltimū ad melācolicas egritudines et
 cancrū 2 leprā 2 morfeā nigrā difficile: q̄rum
 est l. ec p̄mixtio. Recipe vere pigre. 3. xij. elle
 boz nigri. Polypodij ana. 3. v. agarici lapis
 dis lazuli salis indi. coloq̄ntide ana. 3. iij. do
 sis a. 3. ij. vsq ad. aureos. ij. sunt sane 2 expte.

Capitulum. clxvj.

¶ **Eupatorium.** **Dyal.** ca. d eupatorio fm
 translationē nram. Eupatorium frutex
 est sarmentosa hasta bñs rectāz ligno
 sam tenuē 2 nigrā 2 asperā in cubiti vni⁹ lon
 gitudie porrectā aut ampli⁹. Folia sunt ei in
 gyro diuisa sicut pentafilon aut canapis: cu
 ius folia i capite incisa sūt serra. semē a me
 dia hasta aspez 2 sub⁹ declinū est ei. **¶** **Aui.**
 li. ij. ca. de eupa. Eupatorium est ex herbis aro
 maticis. 2 hz folia q̄ sunt sicut folia canapis.
 Et flos ei⁹ ē sicut nenusar. 2 ē illud qd ad mū
 nistrat. 2 succ⁹ est ca. m. i. sic. in. ij. Et subtilia
 riū: incisiū valde absterfui sine attractio
 ne 2 sine caliditate manifesta. Et i ipa est sty
 pticitas pauca 2 ponticitas: amaritudo for

tis: sicut ē amaritudo aloes. **¶** **Pli.** ca. de eu
 pa. Eupatorium regiā hz actionē: caulif ligno
 si nigricatis yrfuti cubitalis aliqñ 2 amplioz
 ribz folijs p̄terualla q̄nqvt canapis p mar
 gines incisis nigris 2 ipis plumosis radices
 q̄ supuacua. **¶** **Bal.** vi. sim. far. ca. de eupato
 rio. Eupatorium ē herba q̄ vocat volucru mā
 ius vel agrimonia. cui⁹ suba ē subtilis. sapor
 ei⁹ ē stiptic⁹. Et ei⁹ est ca. caliditate modi
 ca 2 desiccāt. **¶** **Sz** sciēdū q̄ eupatorium filr fm
Dyal. ca. de agrimonia vocauerūt antiq̄ra
 dicē agrimonia: eo q̄ ē diuretica valde. Itē
 fm eundē ca. de marubio. Marubiu etiaz q̄
 dā eupatorium vocauerūt: qm̄ valet 5 vitia epa
 tis. 2 p̄ tato nō ē vez eupatorium. qm̄ **Dyal.** fac
 semotim ca. de eupatorio: 2 semotim d maru
 bio 2 agrimonia. Hoc filr voluit **Jo.** mesue
 ca. d eupatorio cū dicit: q̄ dicit aliq̄ q̄ ē her
 ba pulicū. noluit fm̄ vez q̄ sit herba illa quā
 latinivocat pulicaria eupatorium. qm̄ **Dyal.** fa
 cit semoti ca. d eupatorio. qd incipit eupato
 riū. 2 semoti ca. de pulicaria vel herba pulicū
 qd incipit coīnza. sz sicut dictū ē d3 intelligi
Desue. Nā dicit q̄ eupatorium fm̄ q̄sdā ē her
 ba pulicum quoniam aliqui vocabant puli
 cum ū eupatorium 2 bñ. qm̄ ē diuretica val
 de: 2 valet 5 vitia epas. **¶** **Diros** qliter medici
 nri tps nō aduertētes p̄ba **Dyal.** **Aui.** 2 **Se**
 ra. **Pli.** 2 **Bal.** 2 **Damasceni** credūt herbula
 rijs salina agreste eupatorium dicētibz q̄ nec i
 sapore nec i odore cū eo puenit. Si autē ipa
 forsan frutes eupatorii inuenerūt: 2 p eo pos
 nere voluerūt: cui⁹ grā ipm eupatorium vocauē
 rūt. nō licebat dicere q̄ idē ē: qm̄ eupato
 riū p̄t dicio ē id qd valet 5 vitia epas. ab eu
 qd ē bonū 2 paco: qd ē epar. vñ eupatorium. i.
 bonū epari. sz vez eupatorium ē illud qd anto
 nomatice ē bonū epari sicut illud qd vez est
 eupatorium.

Operationes

¶ **Dyal.** fm̄ trāssa. no. Eupatorium valet 5 vitia
 epas: 2 folia ei⁹ sicca 2 acungia porcina vete
 ri addita trita 2 iposita dura vulnera ad cica
 tricē ducūt. **¶** **Semē** hō ei⁹ 2 folia cū vino bi
 bita dissinteric 2 moribz venenat̄s occurrūt
 medicādo. **¶** **Eadē** dicit **Sera.** cap. p̄rio de
 mēte **Dyal.** 2 addit. Et sūt mlti q̄ putāt q̄ illa
 herba sit agrimonia: 2 errāt. qz est alia ab ea.
 Et nos qdē manifestauim⁹ iā de ei⁹ ē in eo
 qd dixim⁹ de eo. **¶** **Et** idē auc. **Bal.** In tyria
 ca chesar eupatorium apit opilationē epatis 2
 fortificat ipm. **¶** **Jo.** mesue. Eupatorium solu
 tiōe educit colerā 2 flegma facile. 2 ē p̄seruas
 tiū a putredie. **¶** **Et** p̄fortat stomachū epar 2
 viscera: 2 fert doloribz eoz: 2 ē medicia sple
 nis: 2 opilationū oīm 2 egritudinū ab ea fas

[Handwritten marginal notes in a cursive script, likely a later addition or commentary. The text is dense and difficult to decipher due to the cursive style and fading. It appears to be a continuation of the botanical or medical discussion.]

B etarū. ¶ Et febribus longitēpis mire subuenit. dosis decoctiois ei⁹ poton est a. 3. iij. vsq; ad vi. z puluis ei⁹ a. 3. iij. vsq; ad. iij. loco ei⁹ poni tur in defectu ei⁹ absinthij z azari. ana medij um ponder⁹ ipsius. ¶ Quic. Eupatoriū ē bonū in initio alopie z tyrie: z linif cū adipe vete ri sup vlcera difficilis p̄solidatiois. ¶ Et ei⁹ succus p̄fert scabiei z puritui qñ bibif cum aqua sumiterre z oximelle. z silt flos ei⁹ z suc cus ipsius est fortior. ¶ Confert doloribz epas: z opilatōibz eius z p̄fortat ipm. ¶ Et cōfert duricie splenis: z apostematibz epas: z apo stematibz stomachi. z ei⁹ herba z succus p̄fe runt malicie forme z accidētibz hydropisis datū in potu cū vino: z p̄fert vlceribz intesti norū. ¶ Confert febribz croniciis: z antiquis p̄prie succus eius. z p̄prie cū succo absinthij. lo co eius ponit pondus eius de azaro: z me dietas ponderis ipsius de absinthio.

Capitulum. clxvii.

Eufragia. Paulus cap. de eufragia est herba que simlat in stipitibz yso po: nisi qz stipites sui habent colorez violacei: z nō habent ramos. z folia sunt in stipitibz a medietate superi⁹. z sunt parua in cisa sicut galliculi crista. et habet flores ten dentes ad albedinem satis paruos.

Operationes

¶ Dedit doloribz oculoꝝ. z p̄fortat visum

¶ In finch de mirabolone

Capitulum. clxviii.

Emblici. Serapion libro aggregas ris ca. de amlegbelliget: id est mirabolani emblici z bellirici. De bellirici habetur superius de B. in capitulo bel lirici. Et sunt ambe frigide z sicce in fine ter tij gradus. ¶ Johannes mesue cap. de mirabolanis. Mirabolani emblici sunt ex me dicinis confortantibus stomachum cor et epar z viscera. Et meliores ex eis sunt habes tes frusta grossa z densa z grauia que minus crescunt in ossibus z plus in carne. rari quoz qz nō habent spiritum. z sunt frigide comple xionis parum: z sic. in. i. gradu.

Operationes

¶ Emblici sūt p̄fortatiui membroꝝ. z coadu natiui partiū eoz. Et sūt de extinguentibz in flāmationē in stomacho z epate. Et ipi nutri ti maioris sunt operatiōis z minoris corru gatiōis. ¶ Modus nutriēdi emblicos. Ac ci pe ex eis qñtitatē quā volueris z submerge in aq: z expone soli vsq; dū tumesciāt z hume ctentur: post expme z pone in aqua mellis z dimiste p̄ duos dies. z deinde coque cum sa

Tractatus

cilitate. et postquam cocti fuerint imitte parū re
frigerari: et adde cū eis mellis tabarzet sciunt
quartā partē totius et reconde. et quidā sup
condiūt cū speciebus aromaticis et fortatius. si
cut cū cinamomo et aloae gallia cardamom
mo et croco et silib. ¶ **Sera.** aucto. **Baleni.**
Emblici habet proprietatē denigrandi capillos.
et prohibent casum iporū. Et cōferūt emorroy
Dibus: et ipsi tumescunt in aqua. ¶ **Et** condiui
ex eis faciūt operatiōes mirabolanoz non
conditoz: nisi quod sunt debiliores eis. et in bel
liricis maior est proprietas in acumine quam in em
blicis. ¶ **Et** idem auctoritate **Bedigozas.**
Emblicorū proprietas cōfortat stomachū: et pro
hibent corruptionē ab eo. fortificant stomas
chum: et augent appetitū cibi. et incitant cois
tum: et abscindunt sputū et vomitū: et sedant
sitim. et augent opationē sensus. **Mirabolani**
ni emblici bellirici et kebuli mixti cū oleo as
migdalaz dulciū et cū melle tingūt capillos
colore nigro. ¶ **Johā.** **Desue.** **Mirabolani**
emblici educūt solutiōe flegma: et sunt ex res
bus valde fortantibus cerebrū et nervos. et au
gent intellectū: et fortāt cor: et pferūt tremo
ri ei. et mūdificāt stomachū a putrefactiōe et
fortāt ipm. et sedāt feruorē in eo. et auferūt si
tim et addunt in appetitū: et sedant vomitū.

Capitulum. clxx.

Endivia. **Quicenna.** **Endiuariz** alia
est ortulana et alia siluestris. De silue
stri in sequenti capitulo tractabitur.
Et quedam habet lata folia: quedā stricta.
ambe vincunt lactucam in aperiendo. ¶ **Isa**
ac in dietis particularibus. **Endiua** domesti
ca et siluestris est: quarum domestica diuerse
virtutis est. **Habet** enim amaritudinē: pon
ticitatem et insipiditatem. **Que** iterum in du
as diuiditur partes. **Est** enim endiua byes
malis et estualis. **Hyemalis** est insipida pro
pter amaritudinis et ponticitatis paucitatē.
Et etiam insipiditas est propter temporis frigi
ditatem. **Frigida** quidem est in fine secun
di gradus. **Quidam** autem illam dicunt esse
humidam: quod sensu non patet: quia siccis
tas eius palam est propter amaritudinem sui
atque ponticitatem. **fm** medicinam est utilis.
Estiue autem est amaritudo maior: sed frigi
ditas minor. **Est** enim frigida in gradu pri
mo. sicca in secundi medio. ¶ **Constantin⁹** in
libro graduum. **Endiua** de amaritudine et
ponticitate cōposita: et sicca est in secundo gradu.

Operationes

Idem. **Stomachum** confortat. opilatios
nem aperit. **Succus** eius coctus et des
pumatus cum orizuccaro bibitus: humos
res expellit putridos: et diuturnas febres cu
rat: cathaplasmate inde facto. calor epatis et
stomachi mitigatur. **Cum** polline ordei et os
leo roseo mixtus apostemata calida: maxi
me si oculis fuerint sanat. **Artericos** de ca
lore mitigat. ¶ **Isaac** ubi supra. **Endiua** ges
nerat sanguinem peiorem.
¶ **U**nde **Baleni.** **Lactuca** siue endiua q̄
maioris est amaritudinis ipsa deteriores san
guinem facit. **Estiua** enim fm medicina est
mediocris. que plus est aperitiua. maxime
constipationis epatis. **Que** si elixa detur cū
obsomogaro et oleo min⁹ erit nocibilis. **Si**
vero cum aceto stomachum confortat: et ven
trem constipat. **Succus** eius coctus ac des
pumatus cum orizuccaro bibitus: consti
pationē aperit. **Humores** putrefactos mūn
dificat: et diu febricitantibus cōueniens est.
¶ **Serapion** auctoritate **Baleni.** **Endiue**
virtus est sicut virtus lactuce.

Capitulum. clxx.

[Faint, illegible handwritten text at the bottom of the page, likely a marginal note or a later addition.]

Adiniā siluestris. **Dyascorides.** En diuīa siluestris est vna species que vocatur serralia: eo q̄ r̄rsūm habet in modum ferre. Et in sapore siluestris est stipticitas cum amaritudine.

Operationes

Idem. Omnium virtus est stiptica et eius stomacha. Ventrem abstinet. cocta cum aceto et maxime siluestris. **V**eratum stomachū confirmat. **E**t estuationes stomachi mitigat. sola cum polenta posita cardiaco blanditur. In tumore oculorum subuenit. **F**olia vero eius imposita et cathaplasmata perussum scorpionis mitigat. polentis addita et imposita ignem sacrum cōpescit. mixta cū aceto et cerusa omnibus rebus calidis opitulantur. **I**saac. Endiniā siluestris que frigida ē in initio primi gradus. et sicca in fine eiusdē. habet stipticitatez stomachū p̄fortantē. que si manducet aut succus eius potetur: moriui scorpionis pdest. et cathaplasmat a silr opat. **R**adix eius si potatur: contra venenūz auxiliatur. cum mirra vero mixta et immixta: p̄ vocat menstrua. **A**uicenna de viribus cordis ait: q̄ confortat cor.

Capitulum. clxxi.

Elitropiū. **Pli. ca. de elitropio.** **E**litropiū primo nomē accepit ex eo q̄ estiuo solsticio floreat: et q̄ solis motu folia circūacta p̄uertat. vñ et latinis sol sequita nūcupat. **N**ā et oriēte sole flores suos apit. et se itez recludit cū sol occubuerit. ipsa est quā latini incubā ac verrucariā vocāt. ex eo q̄ extinguat verrucas. ex aq̄ potata vñ cathaplasmat: vice iposita verrucas abstergit. **D**yal. ca. de elitropio duo facit ca. de p̄io sic elitropiū maius multi scorpionon dicunt: eo q̄ flores siles sunt figure scorpion. folia bz ozi mo filia et aspiora et nigriora. et bastas ex vna radice q̄nos aut sex cū ramulis q̄ plurimis in q̄bz flores sunt coloris albi et subpurpurei et subcitrini sicut cauda scorpion. Aliud capitulum de elitropio dicit. **E**litropium minus nascit locis cultis et i pratis. et simile supradicto. semen rotundum habet pendens.

Operationes

Dyasco. Huius herbe manipulus vn⁹ elixus et bibitus flegma et colerā deponit. **C**ū vino bibitus ictib⁹ scorpionū occurrit. **C**athaplasmatibus adbibitus eadez facere potest. **M**ulti etiam radicem eius collo suspendunt contra vim scorpionū. seminis ei⁹ grana q̄ttuor cū vino bibita ante accessione

Cuartanarijs maximū remedium est. tertia-
narijs vero tria grana vtiliter dant. **F**olia
eius in cataplasmatibus adhibita tumo-
res spargunt. mirmiceas corporis limpidat.
sicca vero folia ei⁹ imposita podagricis ma-
ximū prestant effectum. **T**rita et matrici sup-
posita mēstruis imperat. Abortum faciunt.
Eliotropij minoris herba cum eius semis
ne decocta: et cum nitro et yfopo et cardamo-
mo bibita rotundos et latos lumbicos ex-
cludit. clauos imposita cum sale tollit: maxi-
me si fuerit elixa et imposita.

Capitulum. clxxii.

Epithimum. Johannes mesue ca. de
epithimo. Epithimū nascit simile vt
cuscuta. plante autē q̄b⁹ superexcre-
scit sunt alkal et albasce. et quedā species ori-
gani. Eius aut aliud est cretense. aliud siriciū
Melius est quod est cretense acuti odoris.
et qd nascit in syria est post illud. sed est meli-
us: et melius est adhuc quod est comple-
tū ponderosius. Et melior pars ei⁹ sūt extre-
mitates grosse. q̄ sunt sicut flores. subcitrinū
autem et pallidum est minus bonum. ca. com-
plexionis est et sic. in. ij. Et est compositus ex
partibus igneis a quibus inest ei acuitas. et
ex terris subtilibus a quibus inest ei stiptici-
tas pauca. Et ipm quidem est subtiliatium

resolutiuum: apertiuū opilationū: et confor-
tatiū viscerū: facit sitim et generat estiuatio-
nem in corporibz calidis. et est ex debilitate et
tarde soluentibz. ppter quod prohibendū est
sub dominio caliditatis et siccitatis positus
Confortatur autē operatio ipius in multitu-
dine quantitatis ipius: et in associatione rei
cum eo magnificatis effectū ei⁹: sicut sūt mi-
rabolani: indi et nigri: aut ellebori nigri. q̄nti-
tas parua. Aqua autem mellis cū pauco sa-
le. Aut aqua decoctionis passularū cū sale.
similiter aut aqua lactis ex capris sumpti vi-
gorat operationē ei⁹. **S**al gemma vero aut
sal indi aut sal napti sunt ex rebo que sibi ad-
dita addūt virtuti ipius. citam autē et facili-
ter facit operationē ei⁹. Si ei aliq̄d virtute acy-
tum miscet sicut piper et piper longū zinziber
et similia. Et nō ptermittas quin cadat in po-
ribz ei⁹ oleū de amigdalīs dulcibz in quo
inuoluat. et in decoctione ipius passule sine
interioribz. quoniā addunt ei ad bonitatem le-
niendi quod timetur ex introfuitate ipius. Et
ne ignores quoniā epithimū de decoctione
modicū substat: quare oportet vt fiat illud
fm legem. **P**rerogatiua autē habet sup om-
nibz solutione educentibz melancoliam. edu-
cit enī eam facile sine molestia. Et cum Jo.
mesue cōcordant omnes aliī doctores sicut
Auicenna. Sera. Dyas. et Bal.

Operationes

Johānes mesue. Quidam dicunt epithi-
mum educit de flegmate aliquid.

Et dixit Paulus: q̄ solutiōe educit humo-
res adustos: et declinauit ab eo qd cōprehen-
dit vniuersitas. et ego non inueni qd fieret il-
lud. potestas autē eius sup humore melanco-
lico. et egritudinibz eius magna est. et p̄p̄e in
egritudinibz capitis sicut est melancolia epi-
lentia alquesgues et timor et vertigo: et dolor
capitis: quarum materia est melancolia.

Valeat etiā ad tremorē cordis. et sincopin.
et egritudines melancolicas in eo. et est medi-
cina magna opilationi splenis et egritudinibz
in eo. Et cōfert egritudini ipocondrioz et
opilationi renū. Et frequens vsus potio-
nis eius est medicina solennis cancro lepe
et vlceribz nigris et soluit quartanam. **D**osis
potio ei⁹ est in decoctiōe a. 3. v. vsq̄ ad. xx. et
pulueris ei⁹ a. 3. iij. vsq̄ ad. viij. Illi aut qui su-
munt ipm vitent acceptionē ei⁹ in estate.

Plinius. Epithimū habet virtutē purgan-
di flegma et melancoliā et p se et cū adiuncto se
cū medicinis purgantibz melancoliam.

De Herbis

S Contra quartanā fiet decoctio in aqua. **Z. i.** epithimi buliat: et in tali aqua ponant. **z. ij.** lazpidis lazuli vel armenici: et digesta materia detur patienti. multi enim liberantur. valet et similiter talis decoctio patientibus emorroidas ex melancolico sanguine.

D **D**yascorides. Epithimū viride acceptum stomachū vexat: et vomitū mouet. ventrē puocat et nauseā facit ac educit flegma et coleram: et maxime nigrā. datur ad purgandū toracem cum melle et yrisillirica moze electuaria accipit. alteri aut thimi flos albo est atque asper: sed ambo equalē habent virtutē. Nam pos purgant flegma et per ventrem colerā nigram datur in quibus precordia prefocant et patitis et suspiriosis.

Folia eius et radix cū vino bibita post purgationē menstruoz. **z. v.** generare non sinit si v. aut. vi. diebus bibita fuerit.

E **E**pimedia fm **D**yas. ca. qd incipit mespila. est inqt et illa q in hispania nascit quaz multi epimelidā vocant. semen rotundū hñs. hoc aptum est ad comedendū: et est stipticū: et tardum maturefcit similis sorbo. et nos latini vocamus hanc epimelidam anzarolam.

Isidorus vocat eam **P**omelido. de quale se capitulum mespilum de. m.

Capitulum. clxxij.

E **E**pimediū. **Plini.** Epimediū siue vt latini vinectam dicūt fm **D**yas. in p. prio cap. bastā habet nō maiore edere simile. et folia. **x.** aut. **xij.** carens flore et semine. Radix est illi tenera nigra cū odore graui et gustu fatuo. nascit in locis humidis.

Operationes

D **D**yascorides. Folia eius trita cum oleo et imposita mamas crescere nō admittunt.

Capitulum. clxxij.

E **E**ffemereon est apud **D**yascoridē capitulo **E**ffemereon: quem multi yrisini agrestem vocant. folia et bastaz similia lilio habet: sed tenera et flores albos et minores: et semen molle. radix est ei grossa vt digitus. Virtus est illi stiptica et odoris boni. nascitur in locis vmbrosis et in siluis.

Operationes

D **D**yasco. Radix eius decocta in ore retenta dolorem dentium mitigat. **F**olia pro ei in vino decocta et cathaplasmatibus imposita tumores et duricies spargunt.

Capitulum. clxxv.

Ebulus. Sciendū q̄ act̄ ē s̄buc⁹. **L**a
meactis d̄r ebul⁹: z sūt plāte oībo nos
te. **U**n̄ p̄sus. **S**ābuc⁹ est act̄ s̄z ebu
lus ē cameactis. De sambuco tractabit in ca.
sambuc⁹ de s. **S**era. li. ag. ca. cameactis. **L**a
meacti duo sūt spēs: q̄z vna grece d̄r act̄: in
latino sambuc⁹. z sc̄da noiatur i greco came
actis: z est inf̄rio terren⁹ act̄is. et i latino
d̄r ebulus. virt⁹ ei⁹ ē q̄ desiccāt z icarnāt z re
soluit resolutōet p̄pata. **P**li. ca. cameacti. **E**i⁹
due sūt ipēs. earū vna assilāt arbōrib⁹ h̄ntib⁹
ramos siles cānis rotundis. q̄z colorē ad al
bedinē. z sūt lōga. z sūt i eis q̄rtuor folia aut
q̄nq; porrecta sup̄ ramos q̄slibz: z filia folijs
nuc̄: miora tñ eis: h̄ntia gūē odorē. z i sūm̄i
tatib⁹ ramos sūt flores albi z grana filia gra
nis viridib⁹ vel l̄tisc̄i: q̄z color declinat ad
purpureitatē cū nigredie. z sūt velut in race
mis. z h̄nt multā h̄miditatē odorē lini. z ista d̄r
act̄. **A**lia p̄o spēs q̄ d̄r cameactis mior p̄ma.
bz ramos maḡ p̄tinetes herbe q̄dratos i q̄
b⁹ sūt mlti nodi. z folia iuncē distācia. z singu
lis nodis filia folijs amigdalīs i sūmitatib⁹
suis: nisi q̄ h̄nt venas: z sūt lōgiora eis h̄ntia
grauē odorē. z i sūmitatib⁹ ramos sūt capitel
la filia coronis sup̄radicte sp̄ei. z semē z flos
sūlter z bz ramos lōgos grossitudinē digiti
habentes.

Operationes

A **V**irt⁹ cameacti ē stiprica. q̄ accepta bumo

re aq̄suz ventris deponit. z caco stomachica est.
folia ip̄a elixa z sup̄ra sicut olus ventrē mol
liūt: z maxie colerā deponūt. haste illi⁹ tene
re elixe z comeste oīa similiter facere possūt.
Radix ip̄a elixa a hydropic⁹ eximū remedi
um ē. **D**orsib⁹ vipe ip̄osita z bibita occurrit
Locta i aq̄ z fomēto adhibita duricies ma
tric⁹ soluit. **S**emē ei⁹ cū vino bibitū oīa sūt
facere nouit. **C**ū oleo iūctū capillos nigre
scit. **F**olia ei⁹ viridia tumores spargūt. polē
ta mixta cōbustioib⁹ imposita p̄stolant. mor
sib⁹ caninis ip̄osita medent. **V**ulncrib⁹ para
colesim faciūt. **S**in⁹ vulnēz ad sanitarē p̄
ducūt. hydropic⁹ z surdis fomēto adhibita
p̄stolant. **S**up̄fluos sonos aurīū i narib⁹
infusū cōpescit: sūl z p̄mes occidit. **S**ca
bies z purigies tepidū fomēto adhibitū p̄
bibet. **D**orsib⁹ venenat⁹ occurrit. **L**ac coa
gulatū soluit. **T**ussim antiquā cōpescit: s̄z
recentē auget. **O**ronoic⁹ calidū p̄dest. **R**eu
ma gule gargarismo p̄hibet. **E**quinaticis
singularē p̄stat effectū. **V**ulne p̄dēti subuēt
dolorē dentīū tentā i ore mitigat. **A**ctis d̄r
sambuc⁹. **L**ameactis ebulus desiccatiue vir
tus sunt. z glutinatorie z dyasoretice. tenez
ebuli cū folijs tritū z cū vino potui datū cal
culo sis p̄dest. radix ei⁹ in aq̄ cocta ad tertia
nam valet. z bibita pleneticos mire iuuat.

Capitulum. lxxv.

Eruca. Plateari. Eruce due sunt species. Domestica videlicet et silvestris: et ambe sunt omnibus note. Eruca ca. est et hu. in .ij. gradu. Domestica minoris est efficacie quam silvestris. Usui medicine compesunt semina: secundo folia. Virtutem habent consumendi et coitum excitandi. Irido. Eruca dicitur quasi vrtica: eo quod ignee sit virtutis: et in cibo sepe sumpta veneris incendium mouet. Huius species sunt due: quarum altera vsualis: altera agrestis acrioris fructus. Utraque tamen vsui veneris commouet. Plin. ca. de eruca. Ex ea est domestica et silvestris et miscetur in condimentis in quibus carnes et pisces intinguntur. tanta suauitas ei est ut greci euzonomia appellauerint: et tamen euzomum vocari repperi in quibus pluribus locis.

Operationes

Platearius. Eruca habet virtutem consumendi et coitum ad incitandum. ad stranguiriam et diis surriat et paralasim valet decocta cum carnibus. contra pedicras puluis seminis eius cum cepe decoquatur. et detur herba ipsa decocta in vino et renibus cathaplasmata libidinem excitat.

Pectini imposita urina puocat. Puluis seminis eius cum melle et conficit qui cathaplasma tus renibus libidinem incitat. **B**al. de cibis est ca. et hu. in secundo gradu. Et ipsa quidem generat sperma: et generat ventositatem: et ideo facit erectionem virge. **E**t dicit **B**al. e. de lib. ca. de eruca secundum translationem grecam calefacit potenter hoc olus: ut neque solum comedere ipsum facile si non mixtum cum folijs lactuce: sed et sperma generare creditum est: et impetum ad coitum excitat. Doloratium autem capitis: et est magis si quis ipsum solum comedat. **S**ed idem in vi. de sim. medicina ca. de agno casto dicit: quod est ca. et sic. complexionis. **N**as dicit quod agno castus non est generatur spiritus vaporosi sicut eruca: quod augmeret impetum coitus sicut eruca. sed proprium est eruce habere vim in calefaci endo et exsiccano. non tamen agno casto similis est. paulo namque deficit in ambobus. **N**am calefactiua quidem et siccatiua est eruca: differt autem in pmixtione qualitatis et virtutis. **S**era. aucto. **B**al. Eruca generat sperma et excitat libidinem et generat ventositatem. et ideo facit erectionem virge. et si comeditur sola inducit dolorem capitis: quare oportet ut comedatur cum ea lactuca endiuia vel portulaca. et ipsa puocat urina et lapat ventrem: et silvestris est fortior: quam sit domestica. **E**t idem aucto. **A**ben mes.

succus eruce recens quando administratur cum felle bouino lapat ventrem et confortat digestiuam. et linis cum eis supra cicatrices vicez et delet eas. **D**yal. ca. de eruca. Eruca multum comesta ventrem stimulat. Semine eius omnia illa facere potest. nam diureticum est et calefactorium. Carnes fuare a putredine pro lacti aut aceto mixtum et trociscos inde facti. Eruce agrestis semine multi pro sinapi vtuntur. virtus est ei diuretica et viscidior: utrasque tamen vt autem veteres commouet actum venereos.

Capitulum. lxxvi.

Enula campana. Ipsi. Enula herba est quam rustici aliam vocant. ra dice aromaticum. odoris summi cum leui acrimonia. **S**era. li. aggre. ca. rasin aucto. **D**yal. ca. **R**asin. i. enula. nominat eam quidem sinziber. et habet similia folijs plante que dicitur flomoss: nisi quia sunt asperiora et longiora eis et habet stipitem magnum. et folia eius non eleuantur a terra sed extendunt super faciem terre. et habet radicem magnam boni odoris. cuius sapor habet acuitatem et est rubei coloris. Inuenitur autem planta que oritur sicut yreos. et est sicut serpentina et nascitur in locis montuosis et humidis et in hortis. Enulitur autem radix enule in tempore estiuo et desiccatur. et est illud quod ex eo administratur. **E**t est in babylonia alia species enule. et est planta habens

Tractatus

ramulos longitudine vni⁹ brachij. qui exten-
dunt sup terrā sicut serpillū. 7 habz folia filia
folijs lenticule: nisi qz sunt longiora et pluri-
ma sup ramos ipsos. 7 habz radices paruas
citrinas: quarū grossitudo est sicut digitus
medius. 7 subtilior pars radice est subtilior
superiori parte eius. 7 super ipsa est cortex ni-
ger. nascitur vero in locis maritinis. virtus
est ei ca. 7 hu. 7 est in ea caliditas supflua indi-
gesta. **Dyasco.** ca. de ellenio fm translationem
nostrā. **Ellenium** multi simpliciter vocāt. Alij
vero batū. Alij vero stomū. Latini vero enu-
lam vocāt. folia habz stoma filia angusta et
mollia 7 oblonga nō crescētia in altū. 7 super
terrā late distendunt. Radix est illi ingens et
odorabilis 7 rufa 7 viscida gustu non suavis
Frutex est similis lilio. tirsus habet album.
In cui⁹ summo flos est aurosus: 7 montuos-
sis 7 ymbrosis nascit⁹ locis 7 humidis 7 ior-
tis. **Galien⁹.** vñ. sim. far. ca. elleniū siue timas-
lium siue enula campana. **Hec** plāta 7 radix
maxime utilis ē ad statim ī pmo aggressu ca-
lescentiū. Et ideo dicendū est nō certitudi-
naliter ca. 7 siccam sicut nigrū piper 7 albus.
īmo cū humiditate supflua. **Plateari⁹.** Enu-
la campana ca. est in fine tertij gradus 7 hu.
in primo. Enule radix magis composit me-
dicine qz folia. 7 viridis qz sicca.

Operationes

- A** **Sera.** Virtus ei⁹ est q̄ adiuuat ad excre-
tum grossos humores et viscosos a pectore
7 pulmone: 7 calefacit membra egra egritudi-
ne fri. sicut sciatica emigranea: 7 ofert fluxi-
bilitati membrorum que fit ab humiditate.
- B** **Et** qñ bibis decoctio eius puocat vrinaz 7
menstrua. 7 ofert coartationi ani: et attritiōi
neruoz 7 tumoribz: 7 moribz venenosis pro-
pter sui ca. folia p̄o ei⁹ qñ coquunt cū vino 7
fit inde emplastrū ofert sciaticae.
- C** **Et** qñ ra-
dix eius conficit cū rob est bona sto. 7 q̄fici-
unt eā desiccant pri⁹. deinde infundūt ī aqua
7 terunt 7 ponunt in rob 7 reponunt.
- D** **Dumay** ex verbo ypo. Enula aufert iram
7 tristitiam 7 fornicat os stomachi 7 mūdiz-
ficat pectus. puocat supfluitates que sunt in
venis p vrinam 7 menstrua. 7 pprie vinuz qd
fit cum ea.
- E** **Galienus.** Ellenium: id est enu-
la campana miscetur cū electuarijs que fiūt
ad educendum viscosos 7 grossos hu. existiēs
tes in torace 7 pulmone 7 calefaciūt eas par-
ticulas que frigidis 7 diuturnis passiōibus
molestant. sicut sunt quedā sciaticae 7 emigra-
nee. 7 cōtinue passionēs articuloz ppter fri-

giditatem. **Dyascorides.** Ellenium est vir-
tutis feruentis 7 mictualis. Radix eius esta-
te folla siccatur. Aqua elixature eius vrinam
prouocat. menstruis imperat solutione.
Radix eius cōtusa addito melle vt electu-
arium tussim sedat: 7 oronoicis curat. morfi-
bus venenatis occurrit et medetur. folia ves-
ro eius tinsa 7 cathaplasmatibus adbibita
sciaticos sanant.
Folia ex vino cocta 7 renib⁹ imposita co-
xiosos emendant. **Multi** vero eadem folia
sicca sale addito 7 dulcore pcurant cibum p
stomachi salubritate. que quidem cū sale sic-
canda sunt: vt ex caparo cibi fieri solent.
Succus eius cum ruta tussientibus pro-
dest. vrinam quoqz et menstrua et partum ex-
pellit.

roolys mld

Capitulum. clxxviii.

Sula Jo. Mesue. Enula ē ex specie
b⁹ lacticiniarū: 7 est solutiū rustico-
rum. Et est eius aliud nigrū habens
radices rotundas 7 grossas spissi corticis et
densi ponderosi. Et aliud est paruum habēs
radices subtiles tenuium corticum. **Electio**
magnū est malū scindēs viscera. parū vero

De Herbis

illud quod eligit. et melior pars plante eius est cortex radicis ipsius. et lac eius est acutius et fortius. et melior radix eius est habens proprietates quatuor: scilicet cuius cortex est subtilior et lenior facile frangibilis. et est habens de rubedine aliquid sicut cassia proprie super quam preterit medietas anni. Recens vero mensis sui est mala nigra vero proniciosa et orta in locis terrarum similiter. et melius tempus collectionis radicis eius est principium veris. et lac eius finis ipsius est calide complexionis. et sicce in principio tertij. et lac eius est calidius. et est compositum ex substantia ignea acuta et subtili. et ex substantia terrea stiptica. et est incisivum et subriliativum: et exsiccativum materierum submersarum. liquefactivum disruptivum orificiorum venarum. Rectificatio. Plocet cordi epati ac stomacho et disruptit venas: et excoctat viscera: et derelinquit inflammationes facientes cadere in febres. et emendatur primum nocumentum quod ex eo timetur: permiscendo aliqua ex medicinis cordialibus et stomachicis et epatis cum eo. Et secundum et tertium corrigitur acquirendo ei bonitatem cum rebus conglutinativis et coadunantibus confortantibus: sicut est dragantum et gummi bdellium et muscillus go psyllij. et succus portulace et similia. Et quoniam nocumentum tollitur permiscendo ei ex rebus infrigidantibus extinguentibus aliquas ex his facientibus apud me est ut infundat in succo altaraxacon: aut in succo endive et pauco aceto. et si fuerit acetum decoctionis aut infusionis citoniorum erit melius. mitra quod sigillat ei bonitates notas et absinthium: similiter et aloe. Et dixit Judeus: infundat in lacte dulci aut acetoso et in eo remoneat lac multotiens et exsicceatur. reprimitur enim sua malicia. Et dicit Rufus. Si solutio per eum superat laboriosa sedeat in aqua frigida solutus (mibi enim videtur verbum inconueniens) circumdans enim frigidum includit et coadunat virtutem medicine et corroborat eam: necnon et materias et vias impulsionum repellit sicut te scire fecimus. Succurrendum enim tunc sicut diximus in canone.

Operationes

Jobannes Besue. Solutione educit flegma vehementer et aquam citrinam et humores melancolicos et materias a iuncturis et confert dolori earum. Et est ex medicinis magnis ydropicis. Verum nocet stomacho et epati et desiccat corpus utentis ipso: et consumit sperma. Et lac eius facit hoc vehementius. et facit cadere in febres. Dosis corticis

radicis eius est a kyrat. ij. vsq. ad. iij. et eius lacris a kyrat. i. vsq. ad. iij.

Sed sciendum quod esula oritur in locis calidis et siccis: cuius magnam copiam vidi sardinie et tunisi: et simulatur multum berbedis et lunarie. nisi quod esula lactescit: lunaria vero non. Unde versus. Esula lactescit: sine lac et lunaria crescit. **D**yascorides. 3. ij. radices eius accepte coleram et flegma deponit. Succus eius obulo. i. acceptus aut coctarius. vnum omnia similiter facere potest.

Confectio pillularum conferendum ad ydropisum. Accipiuntur eius preparati partes. iij. mirabolanzorum citrinorum partes quattuor aloes: partes quinque confice cum succo feniculi aut absinthij aut endive. Et est dosis earum a. 3. i. f. vsq. ad. iij. et quidam ex lacte eius et farina oblatas faciunt et solunt cum eis: et quidam faciunt cum aneto et zuccaro et lacte ipsius et quidam cum carne citoniorum et mastice et lacte eius: et faciunt solutivum bonum.

Berapion aucto. **D**yascoridis. Si dera dice eius accipias. 3. i. et bibatur cum mellicra to laxat ventrem: et pondus duorum onolorum foliorum eius idem facit. et semen eius si de eo accipiat laxat coleram et flegma. et si sumatur ex lacte eius. 3. i. idem facit.

Et idem auctoritate **A**ben mesuay. **S**cebran proprietates est sicut mezereon. Si autem quis vult illum accipere preparet ipsum: sicut preparatur mezereon: nisi quod loco absinthij ponatur rose et dragantum: et bibat ipsum cum aqua mellis: aut cum rob aut cum decoctione mellis: aut cum olere iameno et dosis eius est ab vno kyrat vsq. ad. ij.

Paulus. **S**cebran: id est esula laxat aquam citrinam: quoniam bibitur cum saulich.

Et idem auctoritate **A**ben mesuay. Laxat melancoliam et flegma.

Et idem fin librum quendam venenosorum Id quod de ipso accidit est pondus. 3. ij. et abscindit fluxum: qui accidit ab eo sedere in aqua frigida: et proicere ipsum super caput eius.

Et idem auctoritate **H**abiz. **S**cebran est calida in tertio gradu: et sicca in principio secundum.

Notandum est quod in lacte esule non est aliquid quod bonitas: imo nocet ei qui accipit ipsum: et medici viatores occidunt cum eo multos propter ignorantiam ipsorum: et est maior et minor ut figura hic ostendit: et illud quod maior operatur: illud etiam minor facere potest.

Capitulum. clxxix.

Capitulum. dexte.

Euforbium est gūmi notū. et videt for-
nare apud grecos bonūz formidari.
Nā dicunt euforion. a fouon grece
qđ est timor. et eu. i. bonū: qđ bonū sit ipm tis-
mere ppter sui violentiā. **D**yal. ca. de eufor-
bio fm trālationē nām. Euforbiū arbor est
filis ferule albe. Mascit in mauritania Cera-
sienfi. que arbor plurimū lacrimūz facit visci-
dum valde. quē lacrimū multi colligūt sic: p-
visciditūde pmo arbori pellē veruecinā illi-
gant. et sic de lōge bastilibz iaculāt in radice.
et cū pculsa fuerit radix vnūz flumē statim p-
fluit lacrimis. et cū coagulat⁹ fuerit sic eundē
colligūt de pellibz subtrahēt. Et aut optimū
qđ est recens subalbidū et glutinosum ex leni-
to linguā vebemēter submordens et calefaci-
ens. Eius genera sunt duo. Unū qđ colligi-
tur subtrahētis pellibz qđ meli⁹ est. alterūz qđ
cadit in terrā rē. **P**li. Rex iuba inuenit her-
bam euforbiā medici sui tpsis noie. cui⁹ regis
volumē extat. inuenit eā in monte arblante.
spectat folijs achantinis. Vis ei⁹ tanta est
vt succus ei⁹ e longiquo recipiat. inciso trun-
co suscipit ventriculo edino locato humo-
lactis videt effluere. **S**era. li. ag. ca. aforbi-
on. auct. **D**yal. aforbion ē euforbiū. et est arbu-

stum simile ferule in figura sua. nascit in mau-
ritania cerasienfi: et in regione tabex est plen⁹
multo gūmi acuto. **C**aveant sibi homines ab
eo qui colligunt ipm gūmi: ppter sui nimiam
acuitatem. **E**t ideo accipiūt ventres anialū
et lauant eos et alligant stipiti ipsi⁹ arboris.
deinde pungūt arboris stipitem a longe stan-
tes cū lancea. effundit nancz in ventribz exi-
ens a stipite multū copiosum subito ac si fun-
deretur ex vase aliquo. **I**ta qđ aliqui effundit
in terrā etiā ex eo subito ppter impetū sui exi-
tus. **E**t egrediunt de eo ex arboze due speci-
es. vna eaz est similis sarcocolle in quātitas-
te ozobi: et est in frusta. et alia assimilatur feci.
Adulterat aut cū sarcocolla: et ex gūmi ar-
bico sibi admixt. **B**eli⁹ ex eo est claz acui-
tū. **E**xperimentū aut ei⁹ p gustum est difficile:
qm ipm mordicat linguā subito cū violentia
multa: et durat mordicatio eius diu. **E**t ppter
hoc omne qđ gustat ex eo: postea videt bonū.
primus aut ad cui⁹ cognitionem puenit bec
medicina fuit lineas rex koy. **E**t idē au. **B**al.
vi. sim. far. ca. de euforbio. virt⁹ eius est subri-
lis acuta sicut pms aliaz gūmaz similū.

Operationes

Serapion auc. **D**yal. **D**oc gūmi qđ fit co-
bol cū eo: habet virtutē abstergēdi aquā qđ ē
in oculo. nisi qđ eius mordicatio durat tota
die. et ppter hoc misceat cum aliqbz porcionibz
que fiunt cū speciebz: et bibitur et cōfert sciari-
cis. **E**t ipm excoziat ossa in vno die. et sepa-
rat ab eis fragmenta eorum. **O**portet aut vt
premuniatur caro circumstans ossi cum ces-
roto aliquo vel cum pannis lineis: et ipm ha-
bet virtutem laxandi et calefaciēdi humores
aquosos sicut sinapis. **E**t ideo cōfert la-
xatio eius ydropic⁹ et colice. et alijs frigidis
egritudinibus similibz istis. sed ipm acuit co-
leram et inducit sitim nimiam: quia desiccāt.
Oportet autē vt admisceatur ei semē petros-
ilini aut anisi. **E**t dicunt quidam qđ aliqb
animal remorderit aliquem scindatur cutis
capitis eius et ponatur in illa scissura: ex hoc
gūmi trito non nocet ei venenum et pondus
3. iij. ex eo occidit: quoniam vulnerat stomā-
chum et intestina. **E**t idem aucto. **A**lcusi.
Stringit orificiū matricis multūz. adeo qđ
phibet exire fetū. **E**t idē auc. aben mesuay
Proprietas eius est laxare flegma viscosum
quod est in lumbis et i intestinis: nisi qđ infert
anxietatem et desiccationē aduersionē renaly
monem. **E**t rectificatio est qđ nō terat multū
et misceat cū bdellio aut cū succo liquiricie:
aut cū speciebz aliquibz sicut est spica et cina-

De Herbis

Comen

Capitulum. clxxx.

momū z cassia lignea: z liniat cū oleo rosarū.
z oleo amigdalino. Et meli⁹ ex eo est clarū no-
uum: qđ trāsīt ab vno anno vsq; ad tres. z co-
lor eius est citrin⁹ calidi odoris amarū acutus.
Et dosi⁹ ei⁹ est a duob; kyrat vsq; ad tres.

Iohannes Desue. Solutione educit fleg-
ma viscosum z grossum a locis pfundis corpo-
ris mūdificās iuncturaru vacuitatē ab hūozis
bus grossis difficilis eradicationis. nec est ei
res similis ad bec. et est ex rebus mūdifican-
tibus nervos: et consumentibus humiditates
inbibitas in eis. dissoluitur in oleo keyri. z ins-
ungitur cum eo. et confert egritudinibus ner-
uorum frigidis: sicut est paralisis stupor z tor-
tura et tremor et spasmus. et est mirabilis res
ad id.

Et sumptum in potu fm nodos emendatio-
nis est medicina magna dolorib; nodosis: qui
vadūt z veniūt p iuncturas. z est ex reb; q; faci-
unt sternutationē cū fortitudine.

Conservat autē quadriennio. Recens autē
anni sui est pnciosum. Si autē q; sumunt ipm
timeant frigus. Cōservat autē ne cito senescat
in milio vel fabis vel lentibus.

Et dixit Dyascozides. Aureus vnus ex eo
interficat. Dosis eius est a kirat. i. vsq; ad. iij.

Faba. ysidorus. Faba dicit a vesce-
do quasi faga. Fage namq; dicitur
grece comedere. Primum autē ho-
mines hoc legumie vsi sunt. **P**al-
ladius libro secundo. Faba si bis sarculetur
proficiet multam fructum z maximum reddi-
tura. vt ad mensurā modij cōplendi. **I**dem
libro septimo. Dense Junio faba vellēda est
luna minuenta ante lucem sa ne et anteq; lu-
na procedat. Excussa et re frigerata ponat. sic
q; gurguliones in estos non patietur. **I**dem
libro duodecimo. In pncipio mensis Pleuē-
bris faba spargenda est. que pinguissimum vl-
stercozatum desiderat locum. vel vallem quaz
succus veniens a humitate fecundet. **P**rimo
seritur: deinde proscinditur. z tunc sulcatur.
Idem libro tredecimo. In mense Decem-
bri faba circa septimum ydus potest feri. **N**ā
post exactam brumam male seminatur. **Q**ui-
cenna. Fabe proxime sunt equalitatis: s; plus
declines sunt ad frigiditatem z siccitatem. In
ipsis est humiditas superflua. proprieq; in vl-
ridibus. que frigide z humide iudicant. **N**ā
bacie quidē vehementius stiptice sunt. z egyp-
tiace humidiores ac minozis nutrimenti. **V**is-
rides sunt plurime supfluitatis: ac tarde dige-
stionis: ac multe inflationis. **F**abaz meliores
sunt grosse z albe: que nō a gurgulionib; pfo-
rantur. Deteriores autem eaz sunt recentes.
Balien⁹ septimo simpliciū far. cap. de Faba.
fm translationes grecam. cap. **T**iamus. id est
faba. fm vtrāq; propemariam complexionē
est in exsiccando z in frigidando. **P**articipat
autem quandam parumper absteriua virtute
caro eius sicut z cortex stipricis.

Operationes.

Dyascozides cap. de Faba fm translationē
grecam. Faba nostra sumpta inflationes pre-
stat: z indigestibilis est.

Tussim medet. z accepta dissinterijs z solu-
tioni ventris singulare pfidium est. vomitibus
est utilis. cui si aqua in coctura fuerit. mutata
inflationem stomacho nō facit.

Viridis comesta ventrē inflat. z caco stomacha
cha est farine fabe cathaplasmaibus adhibita
cum polenta tumoribus percussure occurrit.
Id sola facere nouit: tumores māmārū simili
modo curat. lac māmillis nimis pfluens im-
posita vt cathaplasma stringit. mixto melle et
farina fenugreci parotidibus prodest.

- D** **I**n uires corporis detergit. Cum rosa et thure masculino et albumine oui mixto dolores oculorum compescit. Dentibus aqua allata et fronti imposita tumores testium spargit.
- E** **I**nfantibus si imposita fuerit testes propendere non sinit. Corium eius coctum et cathaplasma et impositum maculas albas emendat. In balneis fricatione adhibita capillos tenuescere facit.
- F** **F**luxum sanguinis vulnerum stringit pulvere ipso solo asperso.
- B** **F**aba media est inter frigidam et calidam distemperantia aliquid participans pectoris virtutis et stiptice. Quare exteri? posita sine molestia desiccant. Podagricis igitur et arteticis in aqua cocta admixta adipe ouis recentis aut anserina mitigat dolorem nervorum aut per tractionem et ulcerationes cum oximelle fabae farina cocta et superposita ut cathaplasma sanat.
- D** **N**am ad testiculos et mamillas est optimum cathaplasma. amant enim loca hec mediocriter in frigida risi sunt inflama ta: maxime quoniam de lactis coagulatione patiuntur inflammationem.
- I** **R**abbi Moyses capitulo de faba. corrumpit mentem. ysaac in diebus particularibus particula prima capitulo de fabis.
- K** **F**abe in natura sua frigide in siccitate diuerse sunt. Comeduntur sicce et perfecte suis temporibus. Comeduntur enim virides necdum messio nis sue completo tempore virides frigide sunt et humide in primo gradu.
- L** **N**utritum eorum nimis geuerat humores crudos et grossos inflatque ventositatem faciunt in superioribus ventris. propter quod stomacho macho valde nocive sunt.
- D** **S**icce pro suis septem partibus perfecte frigide sunt et sicce in primo gradu. non in laudabile sanguinez creant. ordeo magis nutriunt accidentaliter non naturaliter duobus de causis. Una propter sue substantie grossiciem et tarditatem solutionis ex membris. subtilitate pro substantie ordeis. et dissolutione ex membris cito. unde minus nutrit.
- A** **S**ecunda propter sui multitudinis ventositatem et grossiciem eius. unde carnem inflat et dilatat. et operatur in ea id quod frumentum in farina. propter hoc in superioribus ventris ventositatem plurimam grossam generat et inflationem. ex qua fumus incipit ascendere cerebro nocens. et somnia multa corrupta inducit.
- D** **C**um igitur naturaliter habent fabae: non eis aliquo coctionis modo possunt auferri. Unde Galienus. Fabae si nimium coquantur inflationem et ventositatem suam sicut ordeo auferre nequimus. minueretamen possumus.
- P** **E**xperimento autem probatur in eis qui fabis

utentes assidue indigestionem patiuntur. et si sanissimus sit fit idem. Omnia autem que diximus earum insunt medulle tantummodo.

Capitulum. clxxxj.

Faba egyptiaca. Dyasco. cap. de faba egyptiaca. Fabam egyptiacam multi polieticon appellant. in egypto nascitur et in asia et in sicilia et in stagnis nascitur. folia habet altitudinem et latitudinem huiusmodi. flores ferunt crocei que si multum floruerint perdunt folia. flos eius est in medio ipsius ubi est rotunditas quedam ubi silique ipse nascuntur. flores ipsi cinosia dicuntur ea ratione qua steratulos dicuntur. quia hec est illis consuetudo ex argilla faciunt stercus et ibi includit ipsum semen. et sic ponunt ut nascatur. Radix est grossior quam canne. cocta et cruda manducatur. que et collocasia appellatur. a quibusdam culcasia. quod idem est. Et ideo ad eius investigationem quere in littera culcasia super de L. Semen eius comeditur siccum et viride color niger est et maior quam nostra faba. Galienus libro secundo de alimentis. capitulo de faba egyptiaca. Non est lupinus ut putauerunt aliqui Nam facit ibidem aliud capitulum de lupinis Sed apud Auicennam libro secundo de faba egyptiaca. que et faba syriaca dicitur. Unde Auicenna vocat eam fabam syriam: quoniam de ipsa multum nascitur in syria. Sed vera faba Syria est faba greca. Sed faba egyptiaca apud Johannem Serapionem Est pondus ponis

De Herbis

derans sumen et quattuor scdm arabes. et sunt obuli quattuor. et sunt grana. xlvij.

Operationes.

A **¶** **Anticenna.** Si fiat ex ea gargarismus cum lacte et sale contra egritudines spiritualium confert. Et est cibus in egypto.

B **¶** Et solutione educit aquam citrinam: et pro-
E prie semen eius et succus ipsius.

¶ Et prouocat urinam: et generat sperma: et expellit coleram et aquositate eius cum facilitate. et pot' ipsius sit ab vna tertia libe vsq ad duas tercias.

geranium bonum

Capitulum. clxxxij.

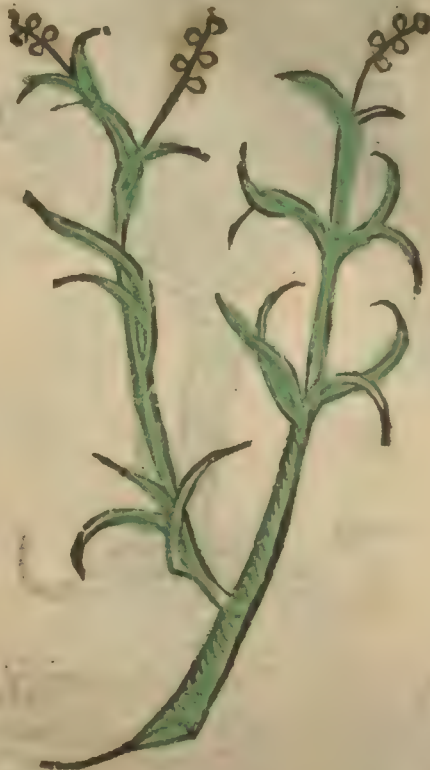
E **¶** **Faba inuersa.** Pl. Faba inuersa e herba cuius folia sunt sic folia alkekengi. Itz pes ei' longitudinis cubiti vni' aut duos r' aut plus. semen eius viride: tendens ad nigredine: magnitudinis fabe comunis: habes q'si effigiem in medio sicut faseolus: et romani vocant eam fabariam.

Operationes.

¶ **Fabaria** siue faba inuersa in vino decocta: ad testiu tumores ac genitalium proficit.

¶ **Fomero** etia ex aceto decocto tumores ma-

turat et aperit. It' linoribz qz coibustis medet' **¶** Et in voci eam prodelle **¶** **Bare** varro faret. **¶** **Fabaz** deniqz siliquaruz cinis ad coxendices et ad hernoz veteres dolores pdest cu vetustate suilli adipis. p se qz decocte ad terias cortices fabarum sistunt aluum.

Phlegma proesteln id mltis proesteln

Capitulum. clxxxij.

E **¶** **Agasmon.** **Dyal.** cap. **Agasmon.** **Fa-** **gasmon** qua multi apparine dixerit est plara qua vocant sanction. et est xifion et est gladiolus segetalis. folia bz viridi similia. sz minora et angusta et acuta. hastam bz aspera et cubitalē cu floribz purpureis. Radices sunt illi due paruule et rotunde. vna habens super terram posita sic bulbi minores. Altera est de submis tenuis et supgrossior. Nascit' locis cultis: superior maior est et acrioris virtutis.

Operationes

¶ **Dyal.** **Carbaplasmatibz** adhibita pustulas et tumores corpis tollit: medicamentibz mixta et supposita menstruis imperat. **¶** Cu vino bibita ventre stimulat. **¶** **Carbaplasmatibz** imposita cu vino atqz thure sagittas vl stirpes educit. **¶** **Soluit** etia inguinu collectionē. **¶** **Radix** po inferior accepta infantiu enterocelicos medet. in q

Capitulum. clxxxiii.

Fagus. yfio. Fagus arbor glandifera inde notata esse credit: qz olim ei⁹ boz mines viperut fructibz. Dicta est em fag^a a fage grece qd est latine comedere. **P**li. li. ij. Fagus pectines trasuersi. in pulpa fuerit ap⁹ antiq⁹. Inde et valis yonos **H**arcus curius iurauit se ex preda nihil atigisse pter gut tu faginū: qd sacrificaret. lignū in lōgitudine ita fluctuat vt q pars fuit a radice validius fidat. Fagus acerrus celeriter marcescūt. Facilis est fagus in materia quāq⁹ fragilis ac tenera. Eadēq⁹ sicilibz laminis i tenui flexibilibz. cap⁹ sisq⁹ ac serinū sola vilis. fag^a i plana descēdit sic et quere^a. Fagoq⁹ facillime ex oibz q resina ferūt: s3 minime durat pterq⁹ ex pino.

Operationes

Pli. li. vii. Hui⁹ glās muribz gratissima est. **I**dē in li. xxiij. Fagi folia in ginguaz et labioz vicijs māducant. Glādis faginee cinis calculis illimē. **I**tē cū melle alopitū. **P**alla. li. pmo de fago vel fraxino. diutissime tabulata durabit. si stratis suppalcis vel silice calc⁹ humor nūq⁹ ad tabulati corp⁹ accedit. **I**dē li. xij. Fag^a in sicco valis est: hūore corrumpit.

Ex li. d. na. re. Fag^a est arbor glādifera: cui⁹ fructus est dulc⁹: s3 pectori nociu⁹. **O**leū vero clarissimū lāpadibz admi⁹strat. lignū ei⁹ satis admodū durū: s3 vermibz penetrabile: nisi si⁹ mo pene fuerit otinue delibutū: viride autē in aq⁹ positū p lōga tpa fert in lapidē durificare.

Capitulum. clxxxv.

Faeolus. Sera. lib. ag. ca. luchia siue lubia. auc. Dyas. luchia. i. faeolus. folia bz filia folijs plāte qd bz cillus: nisi qz sunt molliora. et rami ei⁹ sūt subtiliores siles filis adherētes herbis: qbz appropinquant: et elō gan⁹ multū donec sit vmbra culū sub eis. et bz vaginas subiles siles vaginis fenugreci: nisi qz sūt lōgores eis et pinguiorez. et interius vident⁹ qsi varij diuersi coloris. qz quedā trahūt ad albe. et qdaz ad rube. et comedit hui⁹ fruct⁹ elixus sic comedunt sparagi. **V**irtus eoz calida et humida in pmo gradu.

Operationes

Serapion. Generant multā ventositatem. et puocant menstrua: et inflant. et generant hūmores flegmaticos grossos. **E**t sunt mali slos macho. et rubet sunt grossiores. **E**t quando sumuntur cum sinapi et comes dūtur. sinapis probibet maliciā eozū. et albi q

dē sūt multā hūiditatē hñtes. z sūt graues diges-
stioni. z ciminū iunat ad digestionē eoz: et co-
medere eos calidos cū almuiri z oleo z ciminio
z non comedat cortex eoz exterior. ¶ Et bibi-
post eos vinū parū grossū. z purpurati cū aceto
sunt difficilis digestionis ppter siccitatē aceti.
¶ Et de pperate eoz est puocare mēstrua: z ma-
xime q̄ sūt rubei ex eis. ¶ Eripi sūt boni pecto-
ri z pulmōi. z faciūt somnia mala. ¶ Queruois
li. colliger. ca. de faseolis. Faseoli declinant ad
ca. z bu. ¶ Et ipinguat corp⁹: z puocat vīnā. z
sanguinē mēstruū. z lapāt ventrē ppe rubei.

Capitulum. clxxxvi.

Rarin⁹. ysi. Frarin⁹ vocari fert eo q̄
magis in asperis locis mōtanisq; frugis
nascat. Sera. li. ag. ca. dirdan. i. frap-
nus ita noīat grece in oriēte. arabes noīant eā
arborē ciniciū. z i persia noīant eā luzach. et est
arbor hñs in ramulis camerulas in q̄bo ē bu-
miditas q̄ qñ desiccāt generant ex ea alia ani-
malia similia cimicib⁹. ¶ Et idē auc. Bal. Sa-
por ei⁹ est stipticus. p̄tusei⁹ est q̄ infrigidat et
desiccāt. ¶ Paulus ca. de fraxino. Fraxinus
frigidus est z sic⁹ in secūdo gradu.

Operationes.

¶ Sera. Virt⁹ eius ē q̄ aglutinat dñ est recēs
z aglutinat vlcera recētia. z radix ei⁹ ad h̄ valet
sili qñ p̄icit aq̄ in q̄ decoq̄ sup ossa cui⁹ cōglu-
tinatio est necessaria. ¶ Sz cortex ei⁹ dñ recēs
est ppe si legi⁹ sup locū vulnēz p̄solidat eum.
¶ Decoctio cortic⁹ ei⁹ p̄sumit flegma. z qñ cor-
tex exsiccat curat egritudinē cū q̄ eleuat cutis.
¶ Bal. li. dynamidi az. ca. de passiōib⁹ splenis.
Loricē fraxini coque i vino z da bibere. z infal-
labiliter splenē attenuat. Nā res pbata est. q̄ si
des p̄cello bibere aliq̄bo diebo z interficiat p̄uif-
simū inuenies splenē. ¶ Paul⁹. Cōtra fluxum
vētr⁹ z hēterīā z dissīnerīā v̄z fomētū ex aqua
pluuiali decoctōis cortic⁹ ei⁹. ¶ Cōtra vomitū
ex debilitate p̄tusi⁹ p̄tine cortices ei⁹ buliāt et
spōgia inticra sup stomachū ponat z ex cinere
ei⁹ z argēto vino fit optimū vnguentū p̄ scabiē.

Capitulum. clxxxvii.

Lāmula. Plate. Flāmula d̄r q̄ p̄tūe
bz incēsinā. z ē ca. z sic. in. iij. g. viridis
est multe efficacie. exsiccata p̄o nulli⁹.
¶ ysidor⁹. Flāmula ca. est z sic. i. fi. ij. g.

Operationes.

¶ Plate. Ad cauteriū siue ignē faciēdū flāmu-
la p̄terit z sup locū ponit. ac p̄ diē dimittit. sic
in ij

B postea cutis cōbusta replēt. ¶ Ad apata rūpēdū
qñ psum est ad sanie: et caput est durū. Nec cū
squama ferri pterit et cū oleo supponit. ¶ Oleū
siq̄des ponit ad relaxanōē ne flāmula multū
deficet. ¶ Cōtra q̄rta nā etiā et arteticā interi⁹
operat. ¶ Oleū rosaceū ex ea pfectū valet contra
ylia: in cibis vel alio modo sumptū. ¶ Idem
q̄z valet exterius inunctū: ptra dolorē arteticū
et ylia: stranguiriā et dissinteriā. et cōtra vitii
lapidis per clistere inieciū confert.

Capitulum. clxxxviii.

Fragaria. Dyalco. Fragaria herba est
multū nota. fruct⁹ eius boies solēt co
medere. Folia habz similia folijs brio
nie: nisi q̄z sunt molliores et lanuginosi. Rami
eius subtiles similes filis. semen habet albus
simile milij. Fragaria frigide et humide est cōs
plexionis in pmo gradu.

Operationes.

A Plate. Herba et fruct⁹ frigide sūt cōplexiōis.
B Cōtra nimii fluxū mēstruoz succ⁹ fragarie
cū succo plātaginis mixtū pfert. ¶ Itē fragaria
sumpta cū boragine et buglosse in cibis generat
bonū sanguinē. ¶ Omnia vulnera p̄solidat cū
succo fragarie linita. Recipe succi fragarie et

aque plātaginis et aq̄ scabiose. ana. 3. ij. mellis
rosati succi moroz celsi. ana. 3. i. aceti parū mis
ceat fiat gargarism⁹. ¶ Sūptū v3 ad apata gū
tur cū eo gargarisado. Succ⁹ etiā fragarie cū
cimino sumpt⁹ v3 ad fetore ozis. ¶ Itē cū borag
ine sūptū valet p dolore capitis et corde. ¶ Itē aq̄
decoctiōis ei⁹ fragarie valet p dolore capitis: et
sedat sudore et calore. ¶ Fruct⁹ ei⁹ sedat sitim.
Ad p̄solidādū fracturā crur⁹ vel alteri⁹ mēbz.
Re. succ⁹ fragarie succ⁹ plātaginis. ana. 3. ij. so
lia fragini. 3. i. decoq̄nt sū ad modū emplastri et
superpositū multū valet. ¶ Succ⁹ fragarie cū
succo p̄solide minoz mixt⁹ p̄solidat vulnera

Capitulum. clxxxix.

Fenicul⁹. Plate. Fenicul⁹ ē in. ij. gdu
ca. et sic. Virtutē bz diureticā ex subri
li suba et q̄lratib⁹ suis. Semen ei⁹ et folia et cori
ces atq̄z radices cōpetūt vsui medicine. In p̄n
cipio veris colligūt: ac p mediū annū seruant
¶ Sera. h. ag. c. haziems. auc. Bal. Haziems
.i. fenicul⁹. est ex eo domestic⁹ et agrest⁹. Domes
tic⁹ oībo est not⁹. cui⁹ prius ē pma q̄ calefacit
in. ij. g. et desiccatur in pmo. scda subtiliat. tertia
generat lac. Et agrest⁹ dicitur maritim⁹ vel montan⁹
radix ei⁹ et semē sūt fortioris desiccatiōis q̄
radix et semē domestic⁹. qm̄ i domestic⁹ est par

stipticitas. **S**al. vii. sum. far. c. de maratro. **D**a
ratur. i. semē feniculi. calefacit qdē fortiter vt ex
tertio iā possit gdu existere: siccatur aut nō sili: s3
fm p̄mū. 7 p̄pterea lacti generatiuū est. 7 nō ges
neraret si siccaret fortiter. suffusus aut auxiliat
fm eandē rōez. **E**st p̄o 7 ali⁹ feniculus siluestris:
quē vocāt p̄pter magnitudinē eqnū feniculū.
cui⁹ radix 7 semē siccioris est p̄tur⁹ alio q̄ apud
nos est. **E**t idēz sexto sum. far. ca. ypomaratrū
vocat feniculū istū siluestrem ypomaratrū. vel
feniculū erraticū. vel caballinum. siue equinū.
Dya. s. fm translationē nostrā. **F**eniculus cale
facit manifeste 7 desiccatur mediocriter.

Operationes.

Ani. li. ij. c. o feniculo. Feniculi? ortulan? cali.
est in. ij. apit opilatoēs. acuit visū. ⁊ ppe gūma
ei? ⁊ pferit i initio aque: ⁊ apud eius descēsum.

¶ Et democrit⁹ q̄dem existima uir q̄ venenosi
 omnes pascit feniculi recentis semen ut eoz vi
 sus p̄fortet. **¶** Et vīpere ⁊ serpētes fricāt aq̄

Et vipere et serpentes fricant oculos suos cum egrediuntur de cavernis suis post hiemem super ipsum: et illuminantur oculi. quod humidum est lac exuberare facit: et proprie oculum. et quando bibitur cum aqua frigida: profert nauseam: et inflationem stomachi. **E**t eius digestio est tarda: et eius nutrimentum est malum: prout vocatur urinam et menstrua.

Et siluester pprie frangit lapidem. in terreno qđ
dem 7 fluuiali est iunamentū ad renes 7 vesicā
Et proprie confert siluester distillationi vvine.

Et qñ comedit radix cū semie suo. stringit et
cōfert febrizo antiq̃. ⁊ datur in potu cū aqua
frigida. **E**t p̃fert nauſee ⁊ febrizo. ⁊ inflāma:

stomachi. ex eis p̄fert eius decoctio cum
vino mosui vermiū venenosoz z cum aqua.
z teritur eius radix z ponit sup mosum canis

Seritur eius radix et ponit super mortuum canis
rabiosi et perit. **¶ Sal.** Feniculus generat lac
in mammillis. Suffusioes curat. et est diureticus
et menstrua educit. Et feniculus filius dicitur

z mensis uoz reductiu⁹. Et fenculus siluestris
sistit ea q^d in ventre etem adest stipticitas ma
xima ei. hmoi igit^r nō solū radice: s; multo mag^s
semen. **E**t potest etia^m lenire et

semen. Et potest etiā lapides frangere: ⁊ yctē-
ricos sanare. menstrua puocare: ⁊ vinas mo-
uere. ¶ Alius vero equinus feniculus est cui⁹
semen vocatur. Item. Feniculus.

Femina vero equinus feniculus est cui
semen rotundum est semini coriandri . simile
vero in virtute semini alterius equini feniculi
debilius ramen. ¶ **D**iascorides . Feniculus

lac māmillis generat: comestus vrinam ⁊ men-
strua educit. ⁊ carbaplasmatib⁹ adhibitus cū
prisana comestus id facit.

¶ Elipatura eius bibita nefreticis ⁊ vesice do-
lori medetur. Urinam prouocat. Dozilib⁹ ve-
nenatis cum vino occurrit.

Capitulum. ccc.

Febzifuga. Dyascozides. Febzifuga
siue centaurea minor est herba filis
camomille. virgam habens plonga
angulosam. florem purpureum. Folia minuta
et oblonga sicut ruta. semen sicut triticum: et sic
oblongum. radix est ei oblonga et inutilis. gu-
stu amara. nascitur locis aquosis. Nominat
etiam ab alijs elleboritis siue amaratrum vel
febzifugia.

Operations.

Dyscozides. Lentaurea minor siue febris
fuga tansa et imposita viridis vulnera purgat
paracolesim prestat.

Quicquid vulneribus recentibus et veteribus inducit. Elixatura eius bibita coleram et humores pingues deponit.

¶ Sciencia eius superposita sanguinē puocat ⁊
dolorē illius mitigat. **S**uccus eius melle ad-
dito caliginem oculis detergit. abortum facit.
Feruis dolētibz fomento p̄stat auxiliū.

Capitulum. cxi.

Fenugrecū. Ant. li. ij. ca. de fenugreco. Fenugrecū ca. ē in fine pmi. sic. i. pmo. z nō euacuatur ex hūiditate extranea. ei⁹ pms ē digestiua z lenitiua. z illō ppter ea q in ipso aggregat de caliditate cū viscositate. z ei⁹ viscositas phibz dñiū nocumēti caliditate. z ei⁹ caliditas opat cū facultate. z ei⁹ hūior est mal⁹. licz nō sit pauc⁹. Subaz hz glutinosā. hūiē hz maturā. di z relaxādi. Dyas. ca. bucerō. Bucerō em so nat bouis cornu. egloceron vero capri cornu. Nā feia fenugreci corniculis silibz cornibz sit pms ei⁹ malactica. Bal. viij. sim. far. ca. tylio. Tylio. i. fenugrecū ca. ē in. ij. sic. i. pmo. Sera. li. aggreg. ca. balba. Balba. i. fenugrecū. p⁹ est ca. in. ij. gdu. sic. in pmo.

Operationes.

- A** Qui. Ei⁹ oleū qd fit cū mirto pferit capill⁹ z vestigijs vlcerā. z pferit fissur⁹ frigidis ppter muscilaginositatē suā ppe cū oleo rosaz z ingreditur in medicinis pannu. z facit colorē bonum.
- B** Et alterat odorē or⁹. z remouet odorē corpis z sudor⁹. Et resoluit apata flegmatica z dura.
- C** Et ei⁹ farina valz ad apata ca. apparētia z ocula cū nō sūt inflāmata. s3 sunt declinātia ad duriciē qndā. z lenit adublet z maturate ea.
- D** Et pferit cū oleo rosaz adustioni ignis. mundat furfures a blutiōe capitis facta ex eo. z facit sodā ppe cū comedit cū muri. q̄uis sit cū al⁹ muri min⁹ nociuū stomacho. Clarificat vocē z pulmonē. z lenit pecc⁹ z guttur. z sedat tuss⁹

si m z disniā ppe qm coq̄t cū melle aut dactilis aut sicubo. z meli⁹ est vt pūgat etiā cū dactilis carnosus. z sumat succ⁹ amboz z misceat cū melle plurimo. z sup pūnas tpate calefiat. z sumat ante cibū tpe lōgo cū nitro factū emplastrū ex eo pferit spleni. Et ei⁹ decoctio cū aceto pferit debilitati stomachi. z ppe qd ex ipso recens est. Et ei⁹ electuariū facit nauſeā. s3 acetū et muri expellūt nocumētū cōmestitiōis ei⁹. Fit eucaſtisma ex decoctione ipsi⁹ ad apata matric⁹ z dolorē ei⁹ z coartationē ipsi⁹. Et ei⁹ decoctio cū aceto puenit vlceribz intestinaz. z silit recēs cū aceto qm comedit. Et decoctio ei⁹ cū aq̄ ca. ē bona tenasmoni z solutioni. Et ei⁹ oleū ē bonū apatibz ani z ad tenasmonē. z ad dolorē ventris pūgitūū ppe cū al muri añ cibū. Et nō mouet ad expellēdū fecē nisi ppter suā a crimoſniā. z ppe cū melle nō plimo vt non mordicet fortiter. Et eius decoctio cū melle facit descēdere hūiditates grossas ab intestinis. z puocat vrinā z menstrua. z supponit cū adipe anatis. Et pferit duricie matric⁹. z facit generatiōez matric⁹ facile. cui⁹ generatio est difficilis ppter desiccationē. Et est bonū hūitibz emorroidas. z facit sterē boni odoris. z facit ferere vrinam z sudorē. z nō est sicut lupini in difficultate sui exitus. Bal. Fenugrecum feruenter inflam mationes exacerbit: minus tō calidos z quē cūq̄ sciliosi sunt diaforando curat.

Capitulum. cccij.

Capitulum. cxcij.

Fenū. yfili. xvij. Dis em̄ herba mollis
p̄cisa sicca fenū dici p̄t. z marie q̄ feribō
aliq̄n̄ apta ē nutriēdis. Nā fenū cibō est p̄p̄e iur-
mētoz. Idē dicit: fenū est dicit̄ ex h̄ q̄ eo flāma
nūrit̄. Nos em̄ ei⁹ flāma ē. Defeno at̄ dīc̄ glosa
sup̄ ysaia. xl. Fenū nascēdo h̄z virozē z crescen-
do decorē. deinde florē: tādē calore solis siccātū
redigit̄ in puluerē. sic z hō p̄ etatū successiones
decorē amittit accedūz i puluerē z i mortē. Fe-
nū itaqz q̄dū viret z frōdet mōtes z p̄ia vestit̄
z ornat. z tā floz diuersitate q̄ etiā virū venū-
state ad sui aspectū intuetū oclōs allicit. fficit
z delectat p̄pter sue sube aut viriditatē. feriente
sole ei⁹ h̄nditas d̄facili p̄sumit. z herba q̄ p̄mo
florēdo q̄ridere videbat̄. tādē a sua glā spolia-
ta penit⁹ iuenit̄. Nā fenū qd̄ orit̄ z virescit: cras
morit̄ z i cibānū mutit̄. qz q̄ subito d̄ficit z are-
scit. sic de impio p̄ similitudinē d̄ in p̄s. Fiat sicut
fenū tectoꝝ qd̄ p̄ul. zc. vbi dīc̄ glo. q̄nto fenū
alti⁹ stat z min⁹ p̄fūde inferi⁹ dep̄mit radicem
tāto min⁹ crescit: imo citi⁹ deficit z arescit.

Operationes.

A **F**ena crescētia i loc̄ aliq̄n̄ulū mōtuosis me-
diocriter siccis maḡ sūt odorifera. etiā aliq̄bul
maḡ sapida q̄ alia q̄ crescūt in p̄ris palustribz
z aq̄sis. **B** **U**t dicit̄ **P**li. qz in illis humor nūri-
mētalis maḡ ē digest⁹: in illis p̄o min⁹. **C** **I**te
fenū ad diuersos vsus necessarios reseruat̄.
que causa breuitatis relinquo.

Ferula. yfi. Ferula dicta est a medulla.
Nā yli varro tradit ferule esse medullā
qua greci apodelō vocāt. nōnulli at̄ a feriēdo
ferulā vocāt. hac etiā pueri vapulare solēt. h̄z
succ⁹ galbanū. **P**li. li. xij. Ferula nascit̄ loc̄ ca-
lidis atz trāsmaria geniculat⁹ nodata scopis.
Dyal. c. d̄ ferula. Ferula quā mlti entoziozē vo-
cāt. **U**bi sciēdū q̄ mlti sūt ferule. z istaz diuerso-
faz sp̄z sunt diuersi gūma. s. serapinū: armoz
nīacū. galbanū. opopanacū. asa ferida. et p̄ter
istas sp̄s ē vsualis ferula nullū h̄ns gūmi d̄ q̄
sit curādū cū semē est careos siue canareos.
vñ d̄ ferula a medullis. nōnulli vocāt eā sic a
feriēdo. qz hac pueri z puellē vapulare solēt. vñ
sūt aliq̄ sp̄s ferule q̄ nō silant̄ in solis. z tñ di-
cūt ferule qm̄ faciūt stipitē aptū ad feriēdū.

Operationes.

Dyal. cap. de ferula. Usualis ferula viridis
quā multi enteriozē vocāt emoptoicis z ciliacis
maximū effectū p̄stat. moribz venenat⁹ potata
cū vino occurrit. **T**usa z iposita fluxū sāgu-
inis vulnez stringit. Semē ei⁹ bibitū tortioibz
medicat̄. **S**emē ei⁹ cū oleo tritū z punctū do-
lozē cōmouet. **E**gee ei⁹ comeste sudorē capitis mo-
uent. **C**ompositē i sale comedi possunt. **G**al.
Emoptoicis z ciliacis cōpetit.

A

B

C

D

B

£

D

E

F

火

¶ Verum si sumatur cum nuce eius chimus
fit bonus: et cum amigdala. Et leuior omni-
bus est alba. illa que est humida est calida pa-
rum. et que est humida: est plurime aquea
tis. et parum est medicinalis. Que vero im-
matura est abstius ad frigiditatem parum
declinans: nisi lac eius. Et que sic calida est in
primo gradu: et in fine ipsius est subtilis. Et
que sicca est: et proprie acris fortis est abster-
sionis maturatiua et resolutiua. ¶ Et cara

all in one and a half hour's time and the paper was put in the water and the ink was washed out of it. The paper was then dried and the ink was washed out of it. The paper was then dried and the ink was washed out of it.

De Verbis

rosa est plurime maturatio. et in ipsa sunt glutinatio et incisio et subtilitatio. Et siluestris est acutior et fortior et s. et fructus quod est nutritibilior est reliquis fructibus. et quod vebementis est maturatio: propter quod est ad s. ut non noceat. Et in ipsa est in flatio: et expellit superfluitates ad cutem: et facit sudare. et s. in quo estimo sicca sunt expellit ad exteriora et facit sudare. et illa quod est huiusmodi velocis est nutritio et penetratio in stomacho et in corpore. Nutritio et s. ficus licet non existat in robore nutritio carnis et granorum: tamen vebementis est robore quod nutritio omnium fructuum.

nucleum. et quoniam maturat declinat color eius ad rubredinem. et quoniam comeditur remanet in ore suba similis ei que remanet ex ficibus.

Operationes.

Sal. vii. sim. far. ca. de comaro. i. ficus lupi. Arbor et fructus eius sunt stipitici. Dyas est maslinus stomacho: opilat cito et inducit stuporem.

Capitulum. cccv.

Ficus egyptiaca. Soli. Ficus principia et egyptia folijs moro comparanda. poma non ramis tamen et caudice gestas: usque adeo siue fecunditatis angusta est ut vno anno septies fructificet. Unde cum vnum pomum decerpseris: alterum sine mora prouenerat. Plinius. li. xiiij. In egypto multa sunt genera arborum que non alibi. ante omnia ficus egyptia ob id notata. arbor moro siue similis folio: magnitudine aspectu. Pomum fert non ramis sed caudice. Idque ipsum fere est pedunculatum sine granis interioribus: per quam fecundo. putu scalpando in ferreis vnguibz aliter non maturefcit. sed cum factus est quarto die demittit. alio subnascante septeno ita numeroso partu: per singulas estas multo lacte abundante. Subnascit etiam si non scalpatur fetus. quater estate prioremque expellit immaturum. Idem libro ut supra.

Capitulum. cccv.

Ficus lupi vel comar. Dyas. ca. Comarus. i. ficus lupi. Et est arbor silis cidonie sed folia minuta huiusmodi et fructus cocci melle siles. est enim sine ossibus. quam multi memequilon dicunt. cui si maturitas fuerit rufum facit colores. sed cum editur remanet in ore suba quodam siles ei que remanet ex ficibus. vocatur arabice catilabinch. i. intersector prius sui. et ficus lupi. et est arbutum quod vocatur nro ydeomate armoni. fructus eius est in superficie asper: et huiusmodi saporis mixti ex dulcedine et acerositate aliq. Sera. li. ag. c. barnachib. i. ficus lupi. Arbor huiusmodi folia sunt filia folijs citoniorum. sed sunt minora. et fructus eius est siles prunis in quantitate. non huiusmodi

Tractatus

Obid qdā egiptiā sicū dīgere errore maifesto.
Nō enim in egypto nascit: s; in syria. yomaq;
circa guidū: atq; in Rhodo supcomantib; so;
lis flore candido cū vebementia odoris.

Operationes.

- A** Dyas. Lacrimus ei⁹ siue succ⁹ instillat⁹ nece
ridib; vel pcussur; serpentū apūssim⁹ pbat.
- B** Preterea ipetigines lepras maculas z podas;
gras admixt⁹ cataplasmanib; curat folia ei⁹ re
cētia sup morsū canis rabiosi posita pferunt.
- A** Valenter etiā scabiei. z impo nunt sup vlcera
grossa humiditatū: z sup verrucā z morfeam.
- D** Eū eisdē fricat alpitās palpebrar; z scabies
eaz.
- F** Succus folioz eius exulcerat: vebemē
tis est calefactionis z abstersionis.
- F** Aperit ozificia venarū ani. In potu datur
succus ei⁹ ad coagulationē lactis in ventre.
- B** Dat oleo mixto ei qbz solutōez z dissinteriā.

Capitulum. cecvii.

Milipēdula siue viscago idē. Ubi scien
dū qd h nōmē viscago aliqñ ponit pro
qda; herba q est viscago arboris de q
sit viscus sic apparet in ca. viscus inferius de v.
Aliqñ ponit p filipendula. z est herba q in vl
tramarinis pūbo repit. et in Apulia. z in mōs

mosis locis z calidis. Radix eius cōpetit me
dicine. Et in fine autūni colligit. z p decē an
nos seruat. Et est herba hñs folia petrosilino
similia: s; eleuata z nō in terrā expāsa. in cui⁹
radice sunt qñ nodi adherentes. virtutē habet
diureticā ex subtili substantia z ex qualitatib;
suis ca. est z sic in tertio gradu.

Operationes.

- A** Contra lapidē strāguiriā z dissuriā et iliācā
passionē pāpue valet electuariū factū ex duabo
pūbo pulueris filipendule z tribo saxifrage.
- A** Contra yliacam passionem fiat crillere ex pul
tere eius aqua salsa z oleo et melle.
- A** Detur etiā benedicta acuata ex puluere
eius cum vino pulueris eius.
- A** Contra dolorē stomachi ex frigida causa vel
vetoitate def puluis ei⁹ cū puluere feniculi.
- A** Contra strāguiriā z dissuriā z yliacā passionē
ex nutritiuoz visio: ponat puluis eius in mul
ta quātitate in sacco z fiat decoctio eius in
vino et oleo z super locum dolentem ponatur.
- A** Contra frigidūz asma detur puluis eius cū
puluere gentiane in abis z potibus.
- A** Contra epilepsiā valet puluis eius in cibis.

Capitulum. cecviii.

[Faint, illegible handwritten text at the bottom of the page, likely a marginal note or a later addition.]

De Herbis

Alius ante patrē. vñ gariofilon. **Pli.**
ca. gariofilon. Verba est faciēs florē
sicut butalmos: cuius stipites faciūt
ramulos plurimos. sed ram⁹ post nat⁹ exces
dit longitudie ante natū. z ob hoc fili⁹ ante
p̄rem vocat. z vocat filr ocul⁹ christi. ¶ **Aui.**
in. ij. li. dicit q̄ est planta que nascit in vere. z
flos eius est similis croco ortulano.

Operationes

A **Quic.** Decoctio ei⁹ cū effundit et aspergit^r
B. sup morsum vipere: sedat dolorē ei⁹. **P**lini
 us. **S**uccus eius vel puluis curat fistulā.

re singulare p̄sidiū est. ¶ Dolorē lateris cōpe
scit. stericas cās soluit. ip̄a herba bibita ven
trē abstinēt: menstruis imperat: pustulas cas
thaplasmatibz adhibita purgat. ¶ Bal. vi. si.
far. ca. damassionū seu altissimade. i. fistula pas
toris. hac herba narrat Dyas. q̄ ei⁹ radix si
bibit sanare dissinterias. ¶ Uetrēqz strigere
z tumores sedare p̄t. Nos tñ hoc nō expri su
mus. palā aut̄ q̄ hz quandā abstersiuā fuit.
¶ Ani. li. ij. ca. de fistula pastoris. Qurr⁹ ē ab
stersiuā: resoluit ap̄ata fluxa z grauiā i visce
ribz. ¶ L̄ofert lapidi renū: z fragit ip̄m deco
ctio ei⁹ z radix ipsi⁹ p̄fert vlceribz intestinoz.

3

三

D

E

Capitulum. cccx.

Istula pastoris. Dyasco. ca. almea. i.
 fistula pastoris. Habet folia siliā ar-
 noglosse: sed angusta ⁊ super terrā ar-
 spansa bastam tenuem solā vni⁹ cubiti: ⁊ sup
 ipm capitellū florem virideꝝ pferēs. radices
 tenues habet sicut elleborus odoratas ⁊ vis-
 cidās ⁊ pingues. nascitur in locis aquosis.

Operationes

¶ **Dya.** Radicis ei? cū vino bibira. 3. i. z mel
lis. 2. q. bibentib? leporē mariniū z miconiū et
opiū medicat. ioxionib? subuenit. dissinterie
marie. pdest sola cū dauco bibira equo pōde

Capitulum.cc.

Alix siue filix. **Isi.** Filix est herba singularitate folij appellata ē. ex vna deniq; virgula cubitali altitudine. scis sa gignunt folia. **Sera.** li. ag. ca. sarax siue sarax. i. filix. auc. **Dyal.** Est herba q̄ nascit̄ in mōtib; 7 loc; petrosis. 7 nō hz stipitē neq; florē neq; fructū. 7 hz folia q̄ expādunt sic ale. et odorē nō bonū. **Radix** ei⁹ ē nigra deforis lōga a q̄ multe oriunt̄ radicle: 7 i sapore ei⁹ est stipticitas. 7 maius iuuamētū qd̄ est in radice eius. **sapor** ei⁹ est amar⁹ parum habēs stipticitatis. 7 iste ē filix masculus. **Virt⁹** eius est q̄ exsiccat siccatiōe forti sine mordicatiōe

[illegible]

et lanat et confortat virtutem.

Operationes

A

B

C

D

E

F

G

H

I

¶ Dyas. Filex interficit vermes cucurbiti-
nos: et potant de eo aurei quatuor cum mellicra-
to: et interficit fetu: et expellit mortui. **¶ Et** e-
st alia species farax: que habet folia filia supradi-
cte: nisi quod habet plures ramos: et folia eius sunt
altiora et remotiora a stipite: et huius radices lon-
gas: et color earum est rubeus cum pauca nigredi-
ne. Et quodam ex eis habet colorem rubeum sicut cor-
lor sanguinis: et ista est filex femina. **¶ Et** radix
eius quando miscetur cum melle et fit loboc: expellit lun-
gicos longos. **¶ Et** quando datur mulieribus propter
impugnationem et pregnantibus facit abortum. et quando
desiccatur et teritur et cribatur ponitur de pulvere
eius in fistulis humidis: quare sanatio est difficilis
curat eas. **¶ Et** folia eius tenera recentia
elixata et comesta laxant ventres. **¶ Gal. viii.**
sim. far. ca. de filice quod incipit pteris. **¶ Pteris**
id est filex. in radice quod habet virtutem. **¶ In**
terficit enim lumbricos amplos si quatuor tras-
gram pondus de ea in mellicrato quis assu-
mat. Item eundem autem modum embriones viuos
corruptos: mortuos vero extrahit: et nullum mi-
rum est enim amara stipticitate participans forti-
ter siccatus: non tamen est mordax. **¶ Simile** ve-
ro huic et thilipteris filex femina nominata has-
bet virtutem. cum dicitur in eodem capitulo. **¶ Filis**
ces stiptice existentes qualitate non immeritis-
to. **¶ Dyarias et dissinterias** iuuant bibire.

Capitulum. ccj.

¶ Olibum. Serapion li. aggrega. cap.
¶ Sedis. aucto. **¶ Dyasco.** **¶ Sedis:** id

(Faint handwritten text in a Gothic script, likely a marginal note or commentary on the preceding text.)

est folium. et est herba que nascitur in india in lo-
cis humidis et paludosis caris radice. colligi-
gunt hec folia in aqua supnatantia. **¶ Est** autem
optimus quod est leue et albidum vel nigrosum nary-
di referens odorem sine ulla falsedine ac diu m-
tibus reservans. **¶ Hanc** herbam cum indi colligitur
inserunt filo lineo et siccant estate. **¶ Alii** etiam
illos ramos colligunt et sic seruunt. **¶ Et** quando terra
cum oibus herbis estate vi caloris arefcit: nisi
foco herbe aride fuerint pulste: alio anno nul-
lam generat herbam. **¶ Est** autem folium integri odo-
ris cum suauitate stipticum et diu cum diuturno
odore. **¶ Pteris** huius spicenardi: quod sicut est diureticum.

Operationes

¶ Dyascorides. Tumoribus oculorum elixus in
vino someto adhibetur. **¶ Puluerem** eius in aqua
fricatum oculis supunge folium masticatum
diutius odorem retinet: quod in vestimentis
positum cum fuerit tineolas non permittit: et ve-
stibus odorem gratum reddit. **¶ Multi** putant
uerunt folium essenardi indici folium: sed falsum
luntur. **¶ Et** idem auctoritate Galieni. **¶ Vir-**
tus est ei similis virtuti spice. **¶ Verum** est for-
tioris operationis. **¶ Paulus** capitulo de fo-
lio. calidum est in secundo. siccum in tertio.

Capitulum. ccj.

De Herbis

Etiam dicitur quod fumus terre nascitur ex igne accepto et remittitur ad terram

Fumus terre. **Pli. ca. de fumo terre.**
Fum⁹ terre q⁹ nascit⁹ et remittit⁹ a ter-
ra in magna q⁹ntitate vt fum⁹: q⁹ nasci-
tur a q⁹dā grossa fumositate a terra resoluta:
et circa sup⁹ficiē terre adheret: et sic ex actiōe
caliditatis generat⁹. Debet enī viridis poni in
medicinis. Et est ex eo ali⁹ cui⁹ flos ē subal-
bidus cinerice⁹. et ali⁹ cuius flos est pallens
violaceus. et ista est melior. **Sera. li. ag. ca.**
Sterig. auc. Dyas. Sterig. i. fum⁹ terre herba
est filis pastinace agresti: nisi q⁹ magis ē mis-
nuta ea et amarior: et h³ radicē cui⁹ color ver-
git in albedinē. **At auc. Bal. Sapor ei⁹ est**
amar⁹ et stiptic⁹. v⁹it⁹ ei⁹ est ca. et sic. in. ij. gra.
Dyas. ca. de capnos fm trāslationē gres
ca. q⁹ latine fumarie d⁹. nascit⁹ in segete ordea-
cea filis coriandro vel corio herbe: s³ mollis
albat cinerosa: et multū florē h³is et purpureū

Operationes

Dyascorides. Paligines oculorū detergit
lachrymas. puocat. vnde et nomē accepit. her-
ba ipa comesta vel bibita plurimā coleraz p-
vina. puocat. **Plateari⁹. Fum⁹ terre q⁹nto**
viridior tanto melior ē: exsiccata null⁹ effi-
cacie est. **Et p⁹ncipaliter purgat melancolis**
am. secundario flegma salsum et colerā. **Con-**
tra scabiē datur succus eius addito zuccaro
cū aqua calida ter in septimana: et optie pur-
gat hūorē inducentē scabiē. **Ualet idē suc-**
cus contra hydropisim si fiat ex eo syrupus.
Contra opilationē splenis et epatis d⁹at suc-
cus ei⁹ addito zuccaro cū aqua calida. q⁹ fum-
us terre ventositatē facit: dandus est cum
aliquo reprimente ventositatem: vt cū sem-
ne feniculi vel mastice. **Auicenna. Fumus**
terre dicitur ēē frigidus in primo: siccus i se-
cundo. melior est recens: acutus amar⁹. san-
guinem purificat. In ipso est frigus ppter id
quod est ibi de sapore stipticitatis. et calor p-
pter illud q⁹d est i ipso de sapore amaritudinis:
sed quasi frigus est fortius. **Bibit ad pruri-**
tum et ad scabiem. **Stringitq⁹ gingiua.** Stro-
machum confortat. **Opilationes epatis** ap-
erit. **Et naturā lenit. Urinā** puocat. **Con-**
stantinus. Fumus terre ca. est in. i. sic. in. ij. g.
Unde confortat stomachū: ex citat appetitū
succus potui datus. **Ascorp⁹ a scabiē** ac pu-
ritu pustulisq⁹ mūdificat. **Colerā** rubeā adu-
stam purgat. **Sanguinē** calefacit. maxime si
cū mirabolanis mixtus sit. **Dyascorides**
quod d⁹ dicit q⁹ fumus terre sua p⁹prietate mū-
dat corpus ab omni humoz putredine.

Capitulum. ciii.

Etiam dicitur quod fumus terre nascitur ex igne accepto et remittitur ad terram

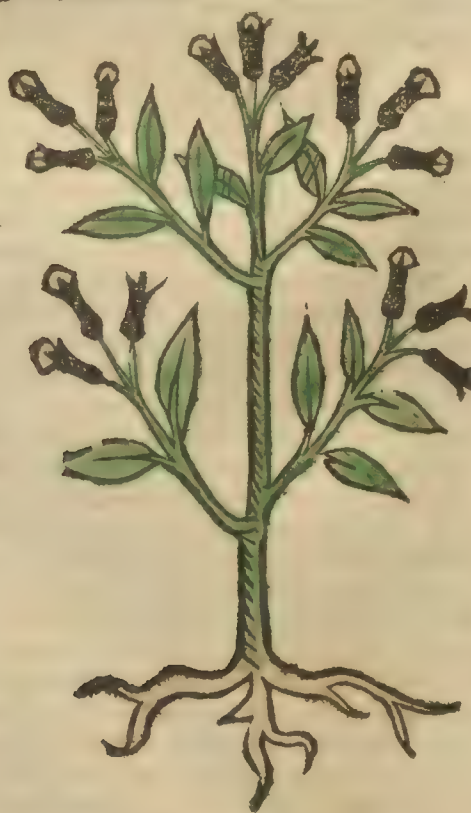
Fungus. **Hi. Fungi** dicūt eo q⁹ aridi
ignē acceptū p⁹cipt⁹. **Fos** ē ignis ē
vñ et esca fulgo d⁹: eo q⁹ sit fomes ig-
nis et nutrimentū. **Alij** dicūt fungos vocatos
eo q⁹ sit ex eoz genere q⁹dā interēpti. vñ et de
functi. **Gal. Aplexio** eoz frigida et hūida
multū. ppter h³ sit p⁹prietate moriseras
et p⁹prietate q⁹ sube admiscet aliqua putrefactio.

Operationes

Et dicit Gal. i. li. de dieta. Boni ex eis sūt
nō nociui et sūt fri. et si q⁹s vñ eis nimis gene-
rant hūiores malos. **Et** ex eis sunt spēs male
mortifere et iā vidi boiem q⁹ passus ē ab eis
anxietatē anhelit⁹ et coartationē et sincopi: et
sudorē frigidū. et euasit postq⁹ potauit vinū i
q⁹ decoctū fuerat polegiū: et p⁹iectū ē sup ipm
baurach: et sic euomuit fūgos illos ex q⁹bo ge-
nerati fuerūt hūiores grossi i stomacho. **Uñ**
q⁹ fūgos comedit: sibi accidit ex eis colica et
suffocatio. et via tardādi nocumētū ipoz ē da-
re in potu vinū pur. aut aquā cicor⁹ cū aceto
et sale et decoctiōe satyregie et origani et sterc⁹
galline cū aceto mixtū et melle et facto ide loz
hoc. **At** fungi q⁹dē nutriūt nutrimentū super
fluū: nisi q⁹ sunt difficil⁹ digestiōis: et egrediūt⁹
tur cū stercore integri sine mutatōe. **Et** nimi-
etas fungoz generat strāguiriā. **At** idē auc.
Aben mesuay. Delic⁹ ē q⁹ fungi p⁹mo coquāt⁹
sup piris siccs aut recentib⁹: et bibat postea vi-
nū pur. **Et** p⁹prietas eoz ē q⁹ generāt suffo-
cations. **Gal. vñ. sim. far. ca. mikite. i. fungi**
frigidi et hu. sufficiēt⁹ sūt. vñ et p⁹prietate delicteri-
osaz p⁹utē attringūt. et maxie quecūq⁹ naturā

Spmietas hnt putredinali alicui qlitati. **¶** Et idē li. ij. de cib. ca. de fungis. **¶** Fungi bñ bulliri vel decocti in aqua veniūt ppe edulia apoyas: non tñ sic tñ modo vtuntur eis homines. **¶** Preparāt autē et comedūt multiformiter: flegmaticū autē est qđ ex ipis nutrimentū est. et palā qđ frigidū et humidū: et accidit ex ipis malus chimus. maxime qđem ergo innocui alijs fungis sunt boleti. **¶** Et ego vidi qđaz boletoz qđ innocuissimi vident: cū plures nō bene coctos comedūt. Unde quendā ex eis vidi afflictū in ore ventris: et granatū et angustantē et vix respirantē: et spiritu deficientē et frigidum sudantē: et vix saluatū p oblationē sedantiū grossos humores quale est oximel p se. et cū yfopo et origano mediocriter decoctis in ipo. **¶** Teni ille sumpsit et vomuit huiusmodi spumā. postq̄ vomuit comestos fungos: tā aliqliter in flegmaticū chimum suffocantē et frigidū et grossum pmutatos. **¶** Alimāfor trac. iij. ca. de fungis. **¶** Fungi tuberibz valde sunt deteriores. q̄z qđā boies stranguant atq̄ occidūt. qđ aut ex illis boni existūt i corpe: viscosus generāt flegma. **¶** Et ē aliud gen⁹ fungoz qđ cōiter nōiāt tubera. p quibz lege capitulū **Tubera. infra de T.**

Capitulum. ciiij.

Oriofilum. **¶** Plinius li. xij. **¶** Oriofilum tradunt in india gigni piperis granis simile grandi⁹ fragiliusq̄. **¶** Aduebitur autem odoris gratia. **¶** Fert et in spinis piperis similitudinē precipua amaritudine: folijs paruis: densisq̄ cipei modo: ramis trium cubitorum: cortice pallido. radice lara liq̄ gnosq̄: buxi coloris. hac in aqua cū semine excepta in ereo vase ihericamentū fit: qđ lition appellatur. **¶** Plateari⁹. **¶** Gariofili quidē ex origine perfecti et acuti saporis sunt. et hi sunt ca. et sic. in. iij. gradu. **¶** Quidam remissi ores habent qualitates. et hi in secūdo gradu indicantur. **¶** Sunt autem fructus cuiusdam arboris in India. qui maturi collecti per annos quinq̄ seruantur. **¶** Per decem vero sine corruptioe: et hoc in loco sicco temperate: q̄ multum humido putrescunt. **¶** In multo sicco arescunt et corrugantur. **¶** Aliquid autem sunt qui in superficie habent aliquantulum planiciem: et qui ex impressione vnguis aliqd buz miditatis emittunt.

Operationes

¶ Platearius. **¶** Gariofili habent virtutē confortandi ex aromaticitate: dissoluendi et consumendi ex qualitatibz: ad dolorē stomachi ex frigidityte vel ventosityte. **¶** Conferūt ad cerebrū confortandū. **¶** Contra fluxum vētris ex acumine medicine. **¶** Contra cardiacam et sincopim. **¶** Dyascorides. **¶** Gariofilus calidus est et siccus in secūdo gradu. ponitur in collitijs: quia visum acuit. **¶** Potatū vero nauseaz phibet. **¶** Priscos inuat. **¶** Huius arboris gūma vires habet vt iberebunt bina. **¶** Auicenna. **¶** Gariofilus calidus est et siccus in tertio gradu. **¶** Corporis odorē bonū efficit. **¶** Visum acuit: et confert panno: confortat stomachū et epas: et confert vomitui et nausae. **¶** Constatinus. **¶** Gariofili calidi sunt et sicci in secundo gradu: **¶** Stomachum et epas et interiora cum sua aromaticitate confortant. ventrē cōstipāt. cibū digerūt. **¶** Serapion auctoritate **¶** Hachin. **¶** Ingreditur in medicinis que acuit visum. remouet namq̄ obscuritatē visus: et confert sebel. et gluten gariofili est simile glutini alborin. **¶** Idem auctoritate **¶** Rasis. **¶** Gariofili conferūt stomacho et epati. confortāt cor et stringunt ventrem: et digerunt cibum. **¶** Et auctoritate **¶** Isaac. **¶** Quādo bibitur ex gariofilo .3. quinq̄ cum lacte in ieiunio: cor roborat potentiam coitus.

Operationes

Gariofilata

Gariofilata. **Dyalco.** Est herba filis agrimonie: cuius radix odore habet gariofilorum: dicta a quibusdam sana munda et enantia et pes leporis et oculus leporis ea. est et sicca in secundo gradu.

Operationes

Herba ipsa trita et succus eius fistulis injectus sanat ipsas. Sili operatore captus. Ad menstrua puocanda fiat fomentum ex aqua decoctionis eius. Contra colicam et ad digestionem prostradam detur vinum decoctionis eius. Bal. vi. sim. far. ca. Apagum. i. oculus leporis siue gariofilata: siccat iue virtutis est: ut qui in ventre reumata habet sufficenter sistat.

Capitulum. cccij.

Galla. **Sera. li. ag. auc. Dyal. ca. galy.** Est ex ea que accipit ex arbore sua recedens: imatura: parua: rotunda: nodo forata: s. pma medicinis conuenientior. Idem auc. Bal. Virides ex gallis sunt acerbissime quod i. suba terrea. et sapor eorum stipticus multum. virtus eorum est frigiditas et siccat. in. iij. Pli. Galle fructus in syria et egypto copiosius existit.

Operationes

Galla

Dyal. D. es spes gallarum sunt stiptice fortiter que quando terunt et puluerisant super carnem superfluas delent eam. et proferunt ad vlcera corrosiua. Et prohibet humiditatem que currit ad gingiuas: et coferunt alcole. Et quando accipit id quod est intra gallam et ponit in corrosuram dentis sedat dolorem eius. Et quando coburnunt super prunas et extinguunt in aceto et sale strigunt fluxum sanguinis. Et decoctio gallarum quando fit sessio in ea proferit exitui matricis et cursui humiditatum antiquarum et exitui ani. et quando infundat in aceto aut aqua nigrificat capillos. Non puluerisat et dant in potu aqua vel vino proferunt humiditatem vlcere intestino: et fluxui antiquo. et sunt conuenientes in cibis eorum. et sunt quando coquunt cibis eorum in aqua in qua bullerint. Et vlt quidem ad ministrandum sunt ad stipticandum: retinendum et desiccandum et in frigidat satis. Et dicit Sera. auc. Bal. quod virtus eorum scda est repcutit et prohibet et aggregat. et tertia proferit fortificat membra fluxa debilia. et prohibet omnes egritudines que fiunt ex humorum dissolutione: et eorum fluxum prohibet. Ad statum in li. gra. Galla frigida est in. iij. sic. i. iij. Dui quod est nodum matura. que bullata est nec perforata Altera pro matura tumori ac rubori pertinet Ideoque minus frigiditatis et stipticitatis habet. Dec vsta sanguinolenta valde egestior: et de qua cum loco manauerit sanguis fluxum: scissuras et calcaneo: sanat: et labiorum fissuras curat.

Dentis valet galla loci q̄b̄ repugnatio r̄p̄ti
patio ac deficcatio sūt oportuna. ¶ Platea.
Galla fri. ē z sic. i. iij. gra. In asia rep̄t parua
z nō pforata. Inter has grossiores pl̄ valet.
habētq̄ virtutē p̄stringēdi. valet p̄ fluxū ven
tr̄s z dissinteriā. p̄ fluxū sanguis e parib̄. pul
vis ei⁹ vulnerib̄ supposit⁹ ea cōsolidat.

Capitulum. cccij.

S Albanū. Sera. li. ag. ca. Dene albes
gi. i. galbanū. auc. Dyas. Galbanū ē
gūmi plate cuiusdā silis ferule i figu
ra sua. Et meli⁹ ex eo est illud qd̄ est mūdum
silē olibano aut armoniaco adherēs manui.
n̄ h̄ns al iqd̄ ligni nec semis ei⁹. platea z lignū
h̄nt grauē odorē. z nō sūt nimis sicca. adulte
ras cū resina pini q̄ admiscet cū fabis fractis z
armoniaco. ¶ Gal. viij. sim. far. ca. galbanus
fm trāssa. gre. Galbanū opos ē ferular̄s plan
te mollitiue z dyasoretice ex̄ns p̄tus. Et erit
vtiq̄ i calefaciēdo. ex. iij. g. incipiente vel i. ij.
cōpleto. exsiccādo p̄o ex. ij. incipiente. ¶ Act.
Galbanū ē succ⁹ ferule. sic dicit Ysid. de q̄. s.
ferula. cccij. ca. dictū ē. Pl. li. xij. Dat syria
in amano mōte galbanū resine modo. qd̄ ma
xime laudāt cartilaginosus z puz ad silitudi
nē armoniaci: mūneq̄ lignolum. Adultera
t aut faba aut sapapeon. ¶ Dyas. ca. gal. Gal
banū lachrymū ē cuiusdā herbe silis ferule q̄

in nicomedia nascit⁹ z syria. cui⁹ ē optimū qd̄
est mūdissimū z silē armoniaco z thur̄t colo
re h̄ns grana vt faba. Adultera t aut resina z
faba diuisa z gutta armoniaci. ¶ Plate. Gal
banū ē ca. i. iij. g. hu. i. i. Liquor ē q̄ in estare a
frutice eripit⁹: z circa fruticē p̄densat. Quidā
etiā corticē findūt vt magis effluat. Sophisti
cas aut ex imixt̄ idē minutor̄ lignoz. Alij ve
ro miscēt puluerē colofonie: z fabas fractas
¶ Ligendū aut est qd̄ albū est z puri⁹. Habet
q̄ virtutē attrahēdi z dissoluēdi: cōsumēdi z
leniēdi: maturādi: relaxandi.

Operationes

¶ Sera. auc. Dyas. Virr⁹ est ei calida: ignea
z dyasoretica. ¶ Cōtra asma frigidū dent. 3.
iij. cū ouo sorbili vel aqua ordeī. p̄tra litargiā
ponat sub carbonib̄: z recipiat paties fumū.
p̄tra suffocationē marricis idē fiat p̄ embo
tum ponat inferius. ¶ Cōtra splenis duriciē
em ponitur in aceto p̄ tres dies z noctes: et
postmodū fiat decoctio. deinde colet⁹ z cola
tura in mūdo vase ponat addita cera et oleo
z picula: z fiat emplastrū superante galbano.
vel cerotū superate cera. vel vnguetum supe
rante oleo: sed meli⁹ si fiat emplastrum. ita q̄
accedat ad cerotū ad mēstrua puocāda: z se
tū mortuū: z secūdinā educendā: fiat nascale
cū eo extincto in oleo. ¶ Ad apostemata ma
turandū z rumpēdū supponat ad lumbricos
occidēdos dent pillule ex galbano intincte i
melle. ¶ Dyas. Appositus naribus fumigio z
suppositū mēstruis imperat. aborsum facit.
aceto z nitro mixtū lentigines tollit: vt gra
nū fabe glutitū tussim medet. ¶ Disinociis et
asimaticis opitulat. Ex alto cadetiū cōquassa
tionib̄ subuenit. Cū vino z myrrha bibitus
venenis occurrat. Infantes i vtero mortuos
acceptū excludit. Impositū dolorē lateris mi
tigat. Tortiones spargat. Epilenticis vtiliter
adhibet. ¶ Plateari⁹. Cōtra asma frigidum
das cū aqua ordeī. Cōtra litargiā sup carbo
nes ponit⁹: z paties fumū recipit. Ad aposte
ma r̄pendū z maturandū supponit. Ad lū
bricos occidēdos: dentur pillule ex eo melle
inunctū. valet z in emplastro p̄tra splenis du
riciē. ¶ Constatin⁹ in li. graduū. Galbanum
est calidū in tertio gradu. siccū i secūdo. Cas
thaplasmatū cū raphano z aceto sordiciem
pustulaz mūdificat. Tussimq̄ z anhelitū tol
lit. Epithima suppositū reptilium moribore
pugnat. ¶ Sup dentes dolētes ac corrusus
ram h̄ntes positū eos curat. Si vero cū for
ti vino p̄gnati detur: mortuū celeriter expel
lit: z laboriosis etiā spasmaticis subuenit.

Galga

Capitulum. cccviii.

Galaga. Ani. Galaga ē frusta inoluta
rubea nigra. i. n. g. ca. ē. ac. sic. z ē sub
tile resolutiuū. **D**yal. dicit qd ē radix
q̄repl̄ circa arboris pedē in p̄sia. qd̄ p̄t ex eo
q̄ h̄z interi⁹ radicē q̄ndā: z etiā terra adheret
ei. p̄t aut̄ fuari p. v. ānos. **A**st at̄ eligēda sub
rufa z i sua manerie p̄derosa. z etiā acutum
h̄ns saporē q̄ alba est z lenis multū: fere nul
lū h̄z saporē. **E**t q̄ ē p̄forata: z facile i puluere
soluit̄ ab̄iciēda ē. **V**irtutē h̄z p̄fortādū ex aro
maticitate z dissolūēdi z p̄sumēdi ex q̄litate
b⁹. **S**olet at̄ sophisticari ex admixtione iunci
h̄ns radicē tortuosā: z etiā ex admixtione bis
storte. dinoscit̄ aut̄ qd̄ iūci radicē insipidū v̄l sal
sū: h̄z saporē. bistorta p̄oticū. **G**alaga p̄o aro
maticū z acutū. **A**lī sophisticāt b̄ mō. pulue
rizāt optimū galaga: z pip̄ p̄ficiūt cū aceto: z
imponūt radicē iūci p noctē z efficit̄ acuti sa
porē. s̄z dinoscit̄ qd̄ iūci insipidi saporē ē. ga
laga p̄o acuti. **S**era. li. ag. ca. galūgen. i. ga
laga ē vena i grossitudine cassie lignee. et cor
tex ei⁹ est rube⁹ interi⁹ purulent⁹. **D**efert̄ ex
syria. calida est z sicca in tertio gradu.

Operationes

Dyal. **A**d digestionē p̄fortādā z dolorē sto

machi ex frigida cā vel ex ventositate daf vi
nū decoctiois ei⁹. **A**d cerebrū p̄fortādū. na
ribz applicetur. **C**ontra cardiacā passionem
z syncopim detur puluis ei⁹ cū succo plātagi
nis. **C**ontra fetorē oris accipe galangam z
coque in vino: z postea dēf̄ patienti ad modū
syrupi quolibet mane: z remouet fetorē oris.
Serapion. **E**st faciens bonū odorē. **E**t cō
uenit flegmaticis z humiditati q̄ generatur
in stomacho. **E**t facit digeri cibū p̄pter suam
calefactionē z p̄pter suam dissolutioem in fle
gmate. **E**t cōuenit colice. **E**t facit odorem
oris bonū z calefacit renes: z cōmouet sper
ma. **E**t quando frustū ex ea tenet̄ in ore facit
eructuationē magnā. **U**nde cōuenit stoma
cho z digerit cibū antique materie: z puenit
frigiditati renū. **E**t idem auc. abē meluay.
Est ca. z sic. in. iij. gra. z est cōueniēs h̄nti co
licā ex ventositate. nā frāgit oēm ventositatē
z puenit h̄nti eructuationes acetosas. **C**on
stan. vbi. s. **G**alaga ē in tertio gradu ca. z sic.
Stomachum flegmaticū confortat. **V**irtu
tem digestiua adiuuat. **V**entositatem dissol
uit. **D**s odoriferum reddit. **C**urat colicam.
Renes calefacit: z auget libidinem.

B

L

D

E

F

B

Capitulum. cccix.

n iij

Gallitricū. **Pl.** herba est hñs fo. filia folijs gladiū s3 latiora. sapore acutū hñs. **Gallitricū** qđ alio noie d3 galli cetrū ē ca. 7 sic. i. ij. **Acor.** **Gallitricū** ē qđ alio noie poliricō vocat p anū fuat. **Virtutē** h3 psumēdi: calefaciēdi 7 resoluēdi. **Folia** et **semen** i medicinis vtunt in hortis nascunt.

Operationes.

A **Fomentū** ex aq decoctōis ei factū mñicez optie mūdificat: 7 mēstrua puocat. **B** **Secū** dinā educit. **Fetū** mortuū expellit. **Succ** folioz ei cū seie saxifrage 7 maratri suprtū valz calculos. **C** **Vinū** decoctōis ei bibitū. puocat sudorē: 7 psumit flegricos hñores. **L** **Cō** stan. **Gallitricū** pfortat adiuuat frigidū stoma. grossūq3 digerit cibū. **E** **Epatic** 7 **cardiac** ppter colerā migrā ac fleg patiētib3 subuenit. **M** **Marib3** applicatū opilationē nariū ac cerebri apit.

Capitulum. ccc.

Gallitricū agreste. **Pl.** **Gallitricū** agreste ē herba fo. hñs filia pdicti. sed maioraz latiora paz. ca. 7 sic. i. ij. gra.

Operationes.

A **Dyal.** **Vinū** decoctōis gallitrici agrestis valet oībo febricitatib3. **O** **pilationē**q3 splenis 7 epatis apit. **A** **ōtra** antiquū asma dat. h3 enī ppietates 7 pntes oēs gallitrici pdicti.

Capitulum. cccj.

Gadiolus. **Idioms.** **Gladiolus** dicitur eo qđ sit folijs gladio sibi3 tyriso cubitali: florib3 purpureis. **Dyal.** ca. dexteris idest gladiolus. dexteris hab3 folia filia yridi: s3 latiora 7 acutiora: 7 hastaz in medio folioz cubiti vni? longā 7 grossaz: in cui? p3tis sunt capitella trigona sub ipis flores hñs purpureos 7 in medio feniceū colorem. **semen** ei? in folliculis est sile cucumeris semini rotundū 7 nigrū: gustu viscidum. **R** **adix** est illi nodosa longa 7 rufa. **Pl.** ca. degladiolo. **Gladiolum** omēs nouerūt. **Gladiol** dicitur qđ sit folijs similib3 tyriso cubitali: floribus purpureis. **E** **x** sinonimis sciendum qđ **acomus** est gladiolus. **S**unt enim quattuor herbe in forma similes valde. **S**ed **acor** dicitur citrino flore rubeoq3 radice. **S**patula fetida malo discernit odore: et caret flore. **yris** florem gerit purpureū. **yreos** albū. **Gladiolus** habet croceum: sed spatula fetida album. **D**icitur autem bulb3 omnis tunica: raradix. **A**t vero moderni medici qñ simpliciter accipiunt pro radice nairisi.

Operationes

A **Dyal.** **Uulnera** capitis optime curat: fracturis medetur. **o**sta contracta excludit. **o**mnia infixa corpori euocat imposita. **s**i p3 partes tres florum ei addantur. 7 radices centauri partes quinq3 7 mel sufficiens 7 acetum. 7 vt cathaplasma imponat tumores 7 duricies spargent. **b**ibitum conuassationes reformat. **l**ateris dolorem tollit. **S**tranguis 7 sciaticis optime opitulatur.

R **adix** eius fluxū ventris stringit cū dulcore 7 aqua maritima accepta. **s**emen ei? diureticum est. **q**uod valet obulo vno accepto: aut. 3. i. cum vino omnia vt supra facere potest. **L**um aceto bibitum splen siccatur.

Item radix ex vino potata venena destruit 7 mēstrua puocat. **t**rita vero 7 in modū fomenti posita furunculos 7 spinas de corpore extrahit: 7 omne duriciem dissoluit.

P **lini** libro vicesimoprimo. **R**adix ei? potata cum vino ad venenum pficit. **f**etum et mēstrua puocat. **I**tem trita et imposita furunculos 7 spinas ex corpore extrahit: 7 omnem duriciem dissoluit 7 euaporat.

C **onstantin** vbi supra. **Gladiola** id est yreos est calida in secundo gradu. **D**olores neruorū de flegmate mitigat. **T**ussimq3 diuinit nam placat: 7 sreatum facilem reddit.

G **rossos** pectoris tumores attenuat cū acc

De Herbis

to potata morsus reptilium sanat. spleneticis subuenit, spasmus ac rigore febrium curat.

Granatopfi

Capitulum. cxxij.

Granatum. **I**sidorus **P**alusgrana-
tus feminini generis arbor est. pomum
vero neutri. scz malogranatum. **E**e-
rapien li. aggrega. capitulo **D**urnam: id est
granatum sunt ex eis acetosa et dulcia. et vir-
tus cuiuscunque illorum est secundum illum saporem. et sa-
por ipsius granati totius et granorum ipsorum est
plus stipticus quam sapor succi eius et plus des-
siccationis. **C**ortex vero eius in hoc est forti-
or grano ipsius. et corpus granati quod cadit ab ar-
bore est plus in hoc quam cortex. Et idem auctori-
tate **D**iascoridis. **O**mnia granata boni cibi
sunt. **S**aluenus. viij. sim. farmacorum cap. de gra-
nato. **P**alusgranatum omnium stiptica partici-
pat qualitate: non tamen dominante. in omni-
bus. quedam enim eorum sunt acida: quedam dul-
cia plus quam austera. **A**t iuuamentum vniuscus-
iusque eorum secundum predominantem necesse est fie-
ri qualiter. **D**icitur est autem in. iij. horum li-
brorum de dulci sapore et austero. **U**nde ex illis
est tibi filogisare. sunt autem gurgata succo stis-
ptiora et sicciora. **D**is vero adhuc cortices
quod vocantur fidia. similis autem virtutis eorum sunt.

Tuicen. li. ij. ca. de granato. **G**ranatum illud
quod est dulce est fri. ad primum. et bu. in ipso. et
acetosum est fri. et siccum in secundo.

Operationes

Idem. **A**cetosum reprimit colera et phibet
cursum supfluitatum ad viscera: et prope vinum
eius: et in omnibus suis speciebus visus ad ace-
tosum est abstergio cum stipticitate.

Grana granati cum melle liniuntur ad vlc-
cera fraudulenta. et eius capita precipue ad
vlcera adusta.

Et dulce quidem lenificat. mizum vero est
magis iuuamentum stomacho quam poma vel ci-
tonia: sed eius granum est malum. et quod de
partibus eius magis stipticum est capita sunt:
et grana eius stiptica sunt: siue sint grana dul-
cis aut non dulcis.

Grana granati cum melle proferunt dolori auris
et sunt iuuamentum interiori narium.

Et proferunt granagranati contrita et composita
cum melle alcole liniuntur. **E**t si granata dulcia
coquantur cum vino deinde terantur sicut sunt: et
fiat ex eis emplastrum auri conuenit apostemas
trahi.

Et iuuamentum granati et rob acetosi pro-
prie puenit colere. succus acetosi puenit vngule.
Acetosis exaspant peccatum et dulce lenit ipsum:
et confortat peccatum. et quando dantur in potu granagran-
atorum cum aqua pluuiali valent ad sputum san-
guinis. **E**t ipsum totum confert tremori cordis.
et abstergit os stomachi. **R**abimoyse alle-
gando **B**alie. **G**ranatum proprietatem habet. mira-
culosam: quod non facit cibum corruptum stomacho:
et acetosum coquantum cum cibo non fa-
cit cibum in stomacho corruptum.

Radices granati acetosi valent contra ver-
mes vel lumbricos qui vocantur cingulum
vel folia in hunc modum administrata. **R**e. ra-
dicum minutarum granati acetosi. et radices
rapeste. a. **D**i. pistentur: extractis prius tamen
fustibus existentibus in predictis radicibus et
buliant. postea cum media quarta vini greci
vel alterius vim optimi albi visus ad consum-
ptionem medietatis vini: et in fine ponatur.
Z. f. piperis nigri triti: et coles per pannum et pro-
prie actu ea. patienti in media nocte. et post eius
assumptionem non dormiat. **S**era. anct. aben-
mesuay. bñ acetosum sumit confortat fluxum sto-
machi qui accidit a colera et sincopi que acci-
dit ab eadem et puocat urinam. **E**t cum sub-
tilitate sue acetositas confert vngule oculi
li quando fit collirium cum eo.

Capitulum. cxxij.

Granati siluestri. Johā. sera. in. ij. c.
De trisera. dicit qd est heteramen. Et
apud sera. auc. cuiusdā vocat airaca.
est arbor granati siluestris. Et fructus ei⁹ vo-
catur bel. et arbor spinosa. Et lignū ē rube-
um vel purpureū. Scdm almanzorē hz florē
citrinū. in barbaria vocat aldani. ingredit in
trosciscis andromaci tyriace maioris. Qui
loco ponit Qui. fructū altēbut. Sera. li. ag.
ca. mabat. Dabat sunt vene arboris grana-
ti siluestris q nascūt in seni vltra mare et i cos
rascē. et sūt vene grosse albe colligūt hāsinē.
Et ei⁹ malagranata sunt sic malagranata do-
mestica in pncipio ortus eoz. et colorē inter
rubedinē et viriditatē. Et inter malū ei⁹ sunt
grana rubea rotunda in magnitudine semis
nis lentisci. et dimittūt eum in cortice suo: qn
egent eis extrahūt a cortice. Dabat ē ca. et
bu. Dyas. ca. d. aspalio. Aspalū siue aspalto
id est granatū siluestre. Nascit i insula Rhos-
do: cui⁹ spēs duplex ē. Et eni vna spinosam
fruticē et tyrsū graue hns. Et depositū cū cor-
tice purpureo vel rubeo. dēso et odoris sum-
mi et amari. Altera est alba lignola et imbecil-
lis. suple et ista ē quā serapion vocat mabat.

Operationes

Dyas. Granati siluestres augēt spma et cor-
roborāt coitū. et ē bonū podagre qn terit cō-
fict cū aceto et limet sup ipm: et pfert spāmo et
mollit duriciē iūcturariū. Et aliq dicūt qd sit
asphaltū. et illō idē fac qd iā dixim⁹. Idē dia.
Virt⁹ ei⁹ ē ca. et stiprica. qd cū vino si fuerit
elixatū vulneribz oris medet: et putredies qas
greci nomas appellāt: et putredies nature cu-
rat. Et valet p vlcera vētris qn sit ex eo cli-
stere et bothornasi. et expellit fetū qn sit cū eo
nascāle. Et fomēto vulneribz pdest pessariū
additū muliebria deponit. cui⁹ elixatura vē-
trē strigit. sanguinē reticentibz subuenit: aq
ei⁹ bibita inflatiōes et dissurias cōpescit.

Capitulum. cxxiii.

Ramen. Platea. Gramen est herba
sals et notabns ramos rotundos nodo-
sos sup terrā se expādētes. et a nodis
ramoz ex eūt radices terrā ingrediētes dul-
ces cū abhominatiōe: cui⁹ folia pua sunt ad
silitudinē cāne mioris. Alfri. et sic. i pncipio
pni grad⁹. Sera. li. ag. ca. negē. i. gramē est
herba hns ramos hntes nodos q expādunt
sup faciē frē et ex ramis ei⁹ gñant radices ex-
eūtes a nodis ipi⁹ figētes se i terra et radice
ei⁹ hnt nodos. Folia ei⁹ sūt oblōga acute ex

tremittatis sicut foliuz canne parue. Et alia species cui? foliarum et radices sunt maiores q̃ supradicte. imo sunt folia similia edere. que q̃ comedunt animalia ea occidit: et maxime illud quod nascit in babilonia in vijs. et q̃ nascitur in sicilia q̃ comeditur a bonis bus apostemant: et istam speciem inuenies in ca. Calamus de. c. Sed illud q̃ nascit in cosos habet plures ramos q̃ alia species. habet floz albu boni odoris: et semen minutuz in q̃ est iuuamentu: et radices q̃q̃ aut sex in grossitudine digiti albas molles dulces et ferentes. Gal. vi. sim. far. ca. agrostis. i. gramē. Substantia ei? est subtilis: et sapor ei? ē dulcis. et est in eo pax acuitatis cum stipticitate pauca. Et radix eius habet saporē abominabilem. et virt? eius est fri. et sic. cū temperamento. Dyas. ca. de agrostis. Agrostis. i. gramen virgas h̃z nodosas et sparsas sup terrā: sup quas virgas folia sunt acuta et lata et dura sicut canne minoris. Radix est illi nodosa et dulcis q̃ boues et alia animalia pascunt.

Operationes

Aqua decoctionis ei? valet contra diffurias si bibatur et frangit lapidē: et curat vulnera vesice: et puocat urinā: et est agglutinativa radice eius. Et curat reuma ventris.

Sera. anc. Salien. Virt? ei? est q̃ agglutinat vulnera recentia dū sunt sanguinolenta: et coquitur et bibitur ei? aqua et frangit lapidem. Sed semen ei? quod est in cosos puocat urinā. et desiccatur q̃ currit ad stomachū: et intestina ex humiditatibz: q̃ virtus ei? est desiccativa subtilis sine stipticitate.

Salienus. Radix ei? sanguinolentorū vice rum est solidativa. ipsa quidē herba cathaplasmata in frigidat: quidem nō vehementer consistit autē in medio humida et sicca.

Dyascorides. Herba ipsa cathaplasmatibz adhibita vulneribz paracolesim facit. Elixatura ei? bibita tortioibz et diffurie medicatur. Vulnera vesice optie curat. Et calculos frangit: et urinā puocat. Canes q̃ se volunt purgare hanc herbam manducant.

Unicaenali. ij. ca. de gramine. Gramen facit coherere plagas sanguineas. Et decoctio eius extrahit lapidem. Et semen eius prouocat et cōstringit. Et idem auctoritate Salien. Decoctio radicū ei? facit id quod herba ipsa. et ei? semen puocat urinā puocatione forti. Et abscindit vomitum et fluxum.

Capitulum. ccv.

Grana tinctor. Plateari? Grana tinctor est arbutū vñ tingit scarlacū. Un d̃ d̃ xpo: q̃ fuit vestit? veste cocinea. i. tinctor cocco. s. gnis de scarlaco. vocatur etiā kermes. Et ē frutex fm dyas. ca. d̃ cocco sarmetosa: h̃ns i ipsa p̃gis baculos rotundos sic lenticula q̃ colligunt et cōficiunt. Est aut bon? cocco? galleric? et armen? et sc̃ds asianus et lic? hispan? p̃o oim nouissim? ē: virtus ē ei stiptica. Sera. li. ag. aucto. dyas. ca. harmē vel karinē. i. grana tinctor ē arbutus q̃ admistrat ad ignē accēdēdū: et ē incendiū inter arborē et herbā cui? rami sūt multi subtiles sup q̃s sunt grana rotunda filia lenticulis q̃ colligunt et reponunt et reseruant et cōficiunt ad tingendū. Et melior ex illa ē q̃ deferitur ex terris q̃ dicuntur gallates: et andabasi et armeni. et sc̃da est illa de syria et licia. et deterior oibz ē illa q̃ deferit ab hispania. et repit in arboze pua sat? fili in folijs arbori glandiū i terris calichie: et i ea multiplicat aial testosū parūū file limacis: et colligat ipaz mlieres il li? terre cū roze eoz. Et idē auc. Gal. Sapor ei? ē stiptic? cū amaritudine. et virt? ei? desiccatur sine mordicatione et abstergit et incarnat.

Operationes

A **D**yal. Coccus. i. grana tinctoz aceto trit^o
 z imposit^o vulnerib^{us} paracolesim facit: z ner
 uis incis^{is} maximū pfidiū est. **S**era. auc.
B **S**al. **S**ranatinctoz cōfert magnis vlcerib^{us}
 neruoz z alioz mēbroz qñ terit fortiter z mi
 sceit cū aceto z melle z etiā decōctionē eozuz
C dāt illis q patiunt^{ur} i neruis. **P**li. ca. d cocco
D **V**aleat vlcerib^{us} magnis: z maxie neruoz vl
 cerib^{us}: z valet^{ur} tremorē cord^{is} z ei^{us} debilitatē
D **H**oc asserit sūt Damalce. i. ātidotario suo
 in quadā pfectiōe q incipit pfectio alkesmes

Capitulum. ccxv.

Ranū culcul. **S**erap. li. ag. ca. lohas
 chium. i. granū culcul. **F**olius ei^{us} est
 sile folio albene. z est herba q habzve
 nas in grossitudine pollicis z indic^{is} z lōgas.
 z sunt coste ppe terrā sicut scel. z sunt i eis no
 di. z nascunt^{ur} in vnoquoq^{ue} nodo folia similia
 folijs balsami. z est albū maius. z in summi
 tate ei^{us} nascuntur flores in vere. z in pinci
 pijs messiu: quoz color est color violaz: nisi
 q sunt maiores eis. **E**t qñq^{ue} flos habet fru
 ctū magnū in qñtitate ciceris plenū dule^s sa
 poris. latine vocat^{ur} granum culcul. **E**t herba
 ei^{us} inuenit^{ur} in locis ymbrosis: et iuxta rebes
 mēter: humect^{ur}. **E**t tps collectiōis ei^{us} est in
 tpe messis. **V**irt^{us} est ca. z bu. in. ij. gradu.

Operationes

Sera. **G**ranū culcul mouet coitū z anget
 sperma z erectionē virge: z ppe qñ conficit^{ur}
 cū melle: vel misceit^{ur} cū sisamo. z qui vritur eo
 nimis incurrit colliricā passionem. **E**t idē
 auc. **D**efarugēt. qñ bibitur post ipm vinum
 facit sodam. z ppe quando torrefit.

Capitulum. ccxvi.

G **E**nciana. **P**lini^{us} li. xxy. **B**enciana
 inuenit^{ur} gentius rex illiricozū vbiq^{ue}
 nascentē: in illirico tñ prestatissimā.
 folio fragini sed magnitudine lactuce caule
 tenero. pollicis crassitudine cauo z maniet
 interuallis foliato triū cubitoz alto casu. ra
 dice lenta: subnigra siue odore aquosa. **S**ub
 alpinis montib^{us} plima nascit^{ur}. **V**isus ei^{us} in ra
 dice ac succo. **P**la. **B**enciana ē herba calida
 z sicca: cuius radix precipue competit vsui
 medicine. nō ipa herba i fine veris colligit^{ur} z
 siccat^{ur}: z p annos qñtuor in multa efficacia
 seruat^{ur}. **D**ebet aut eligi solida z cōtinua ha
 bens citrinum colorē: que nō sit porata nec
 facile in puluere exsoluat^{ur} cū frangit^{ur}. **V**irtu
 tem habet dissoluendi: attrahendi: psumēdi
 z aperiendi. **D**yal. ca. de **B**enciana. **B**enci
 ana dicit^{ur} inuenta esse ab imperatore illirico

De Verbia

eiusdem gentia. Unde et nomen accepit. cuius folia que circa radices sunt nucis odorem habent. et sunt filia plantagini: sed paulo subtriora et in summo diuisa vel incisa in specie ferre immediate habens hastam. que hasta lenis est et vacua. Digiti habens similitudinem: longior duobus cubitis nodosa: circa quos nodos folia nascuntur. Semen est ei circa folia in pomulis latis et lenibus. et non inutile sicut affodili. radicem habet sicut aristologia longa. solida et amara: sed nigriorem et fragiliorem. nascitur in locis altis et humectis et umbratis.

Operationes.

- A** Galienus sexto simplicium pharmacorum capitulo de gentiana secundum translationem arabum cam. Id quod de ipsa administratur est radix huius: cuius sapor est amarus in fine amaritudinis. et virtus eius est magna in mundificatione et abstersione: et aperiendo opilationem. Est enim calefactiva et stiptica. Et idem eodem libro et eodem capitulo secundum translationem grecam. Gentiana huius herbe radix efficax est: ubi oportet subtiliare aliquod et abstergere et deopilare. nec est mirum si hoc potest amara violenter existens. Serapion. Ego non vidi medicinam meliorem in morbo canis rabidi quando datur ex ea qualibet die vncia una trita et cribata cum vncia una myrrhe: et cum vncis duobus pulueris cancerum fluminalium adustorum in principio egri tudinis antequam timeant aqua. Et hec quidem planta straria est venenis mortiferis: et auferit nocumentum eorum cum auxilio dei. Dyas scorides. Gentiana est acris et calefactoria: et relaxans acrimonia et amaritudine sua parum expellens: et serpentes fugans. Radix eius virtus est calida et stiptica. queradix. 3. ij. cum pipere et ruta et vino accepta morbo venenatis occurrit. succi eius. 3. ij. accepta doloribus laterum et conuulsationibus vtiliter predest sicut collirium supposita. Radix facit abortum. Vulneribus imposita medetur. Succus eius sicut licinium inunctus tumorem oculorum compescit: maculas corporis tollit. Radix vero infusa in aqua diebus quinque. et postea cocta quod diu virtute ex ea dimittit confricatur: et sic deliquatur. postea aqua ipsa recoquatur quod diu mellis spissitudinem faciat: et reponitur in vase fictili ad usum. Paulus. Gentiana calida est et sicca in tertio gradu.

Capitulum. cccviii.

Genefra. Jo. mesue. ca. de genestra. et vocatur capistrum arborum. et est arbor montana: super cuius stipitem eleuat densitas fuscium multe rotunditatis. et dum plicant non parum fracturas. Unde ligant ex eis arbores et producant flores siles figure lunari citrinitatis multe. Et proferunt folliculos secundum semina orobi habentes semina distincta siciles. Unde Dyas. ca. est et sic. complexio in. ij. et semine eius est calidius: et in flore eius et stipite humiditas superflua cum virtute incisiva: que multiplicat vomitum. Et sunt omnes partes eius turbatiue: incisive: subtiliatiue et puocatiue. Paulus. ca. de genestra. Est alia que vocatur genestra fri. et sic. complexio: filis genestre superiori: minor est. et habet stipites maiores et angustiores. et albi flores facit.

Operationes

Dyas. Semine genestre et flos bibit cum multa humores vomitibus purgat. Gal. Fructus genestre et baculorum succus laxatiue non debiliter est potus. Jo. mesue. Per vomitum et preuentum educit flegma. et cum fortitudine vehementi materias que sunt in iunctis. Et mundificat renes ab omni superfluitatibus. et puocat urinam fortiter: et fragit lapides in renibus et vesica. et non permittit materias figi in eis neque lapides desari. Et quando flores eius primum apparet cum melle rosarum cum ovo

A
B
C
D
E

F sorbili resoluit scrofulas. et oximel ex eis aut
semis ipsi soluit apata splenis. Et si frequen-
ter vomit cum eis. puenit sciaticae et podagre
et dolori renu. Dosis ei est et prope floz a. 3. ij.
vsq; ad. v. semini ei a. 3. ij. vsq; ad. iij. vel. iij.
B **D** **H** **Y** **A** **S** **S** **E** **M** **E** **N** **E** **I** **7** **F** **L** **O** **S** **B** **I** **B** **I** **T** **U** **S** **C** **U** **M** **U** **L** **S** **A**
humores vomitibus purgat. **P** **A** **U** **L** **U** **S**
tute hz pstringendi. ad fluxu mēstruorū valet
fomentū ex aq decoctiois ei. suppositorium
etiā ex puluere eius et succo plātaginis. valet
etiā ptra dissinteriā pdictum fomentum.

Capitulum. scxix.

S **I** **T** **H** **D** **A** **Y** **M** **O** **S** **I** **T** **H** **E** **G** **E** **N** **U** **S** **L** **E** **G** **U** **M** **I** **S**
sile cimino i qntitate: s; nigri coloris
et i pane dulcorado imponit. **D** **Y** **A** **S**
S **I** **T** **H** **E** **H** **E** **R** **B** **A** **Q** **U** **I** **N** **S** **E** **G** **E** **T** **I** **B** **C** **R** **E** **S** **C** **I** **T** **H** **U** **S** **S** **E** **M** **E** **N**
nigru minutu: odore suau. relaxat eni et cale-
facit. **P** **L** **A** **T** **E** **A** **E** **S** **T** **E** **T** **S** **I** **C** **I** **N** **I** **J** **G** **E** **T** **E** **H** **E** **R** **B** **A**
q inter frumetu orit. seme nigru et qsi triangu-
lu facit. Aliqntula hz amaritudine. vñ diure-
tica est. pteute hz dissoluēdiz psumēdi. **P** **L** **I**
li. xx. **S** **I** **T** **H** **E** **X** **G** **R** **E** **C** **A** **L** **I** **J** **M** **E** **L** **A** **C** **H** **I** **O** **A** **L** **I** **J** **M** **E** **L** **A**
spermon vocat optimu q; excitatissimi odor

Operationes

A **D** **Y** **A** **S** **S** **I** **T** **H** **P** **O** **R** **A** **T** **U** **R** **I** **N** **A** **E** **T** **M** **E** **S** **T** **R** **U** **A** **P** **R** **O** **C** **A** **T**
lubricos expellit. impositus p; tumores aut
duricicos soluit. Et etiā desiccatiuu ac lepro

micu. **L** **E** **P** **R** **A** **S** **A** **C** **F** **R** **E** **C** **A** **S** **A** **P** **P** **O** **S** **I** **T** **U** **T** **O** **L** **L** **I** **T** **P** **I**
gues ac glutinosos atq; p;stipatos hūores di-
gerit. **C** **A** **T** **A** **R** **R** **U** **S** **A** **N** **A** **T** **C** **A** **L** **E** **F** **A** **C** **I** **E** **D** **O** **S** **I** **P** **U** **L** **U** **I** **S**
ei liget i lintheolo et ad nares sepi apponat
vt ex eo odor et lubricos at enecat comestū
vel cōtusuz extrinsec; vtri appositū. **P** **L** **A** **T** **E**
A **O** **T** **R** **A** **O** **P** **I** **L** **A** **T** **O** **N** **E** **E** **P** **A** **T** **A** **C** **S** **P** **L** **E** **N** **I** **S** **E** **T** **R** **E** **N** **U**
strāguiriā: dissurrriā: yliacā passionē. et dolore
stōachi ex v̄etositare dat vinū decoctiois ei
et puluis ei i cibis. **V** **A** **L** **E** **T** **E** **M** **O** **R** **R** **O** **I** **D** **A** **S** **I** **J**
flatas. **A** **O** **T** **R** **A** **L** **U** **B** **R** **I** **C** **O** **S** **E** **T** **I** **A** **D** **A** **T** **P** **U** **L** **U** **I** **S** **E** **I**
cū melle. v; et p;vermes aurii. **P** **L** **I** **D** **E** **D** **E** **T**
serpētū plag; et scorpionū. Illiniti ex melle et
aceto reperio. Incensoz serpētes fugari. bi-
bit. i. s; araneos. **L** **A** **P** **I** **T** **D** **O** **L** **O** **R** **E** **S** **I** **L** **L** **I** **T** **U** **E** **X**
aceto et infusum narib; dentiu dolores co-
ctum cum aceto mitigat.

Capitulum. scxx.

S **I** **M** **M** **I** **A** **R** **A** **B** **I** **C** **U** **S** **E** **R** **A** **L** **I** **A** **G** **C** **A** **S** **A** **N** **I**
gli arabi. i. gūmi arabicu. Et ē gūmi
q; repit sup arborē acacie. sicut alie
gūme. q; arbor noiat amgailē. et meli ex eo ē
q; ē ex hac arborē sile p;miculis i figura sua
Color ei est sicut vitru claz. et nō hz lignū. se-
cundū p; post ipm ē albū: s; illud q; est simi-
le sordiciei resine pini est malū. fri. est et sic.

Operationes

De Verbis

Sera. auc. Bal. vna ē virt⁹ ei⁹ q̄ desiccāt
 ⁊ alia ē frus ei⁹ q̄ pglutinat: ⁊ aufert asperita
 tē: ⁊ frāgit p̄tutes medicinaz acutaz. ⁊ lenit
 asperitatē pectoris: ⁊ stringit v̄trē: ⁊ fortificat
 intestina: ⁊ meliorat ossa fracta q̄n fit emplm
 cū eo. ⁊ puenit malignitati v̄lecz pulmonis.
Et auc. Dabir. Dicit q̄ ē bu. paz ⁊ retinet
 ventrē q̄n nimis fluit. ⁊ pglutinat intestinū i
 q̄ ē tenafinon. ⁊ solidat ossa fracta q̄n fit em
 plastrū cū eo. ⁊ sedat tussim q̄n retinet i ore et
 trāsglutit qd̄ inde soluit. **A**ut si misceat aliq̄
 b̄ medicinis p̄ferēt ibi ad tussim v̄l cerib̄ pul
 monis q̄n bibit ex eo. **A**duenit obralmie ⁊
 rectificat medicinas laxatiuas q̄n misceat cū
 eis. ⁊ pbibet acuitatē eaz. **E**t frāgit vomitū
 q̄ puenit ab eis. ⁊ q̄ntitas dosis ei⁹ ad tussim.
 ⁊ ad retinēdū v̄trē aureos. i. ⁊ q̄n misceat
 cū alijs medicis ē aurei. v. **S**ulcasim eben
 aben azarin. li. qui d̄z seruitor. **F**orma assandi
 gūmi arabicū ē sicut omēs alias gūmas. qui
 vult assari gūmi arabicū oportet vt frāgat il
 lud i frusta ad magnitudinē orobi. deinde ac
 cipiāt patellā ⁊ calefactat eā: ⁊ auferat ab igne.
 ⁊ ponat sup eā gūmi arabicū: ⁊ misceat be
 ne sine intermissione donec albescat. ⁊ si nō albe
 scit p̄ma vice. itez calefaciat patellaz vt pri⁹
 donec fiat albū. ⁊ eodē mō fit ex alijs gūmis

Capitulum. cxxxi.

Hausor v̄l haufor. Qui. i. li. ca.
 facit q̄ scribit haufuz: s̄ in ara.
 est hauser **E**t haufor ē lacticini
 um qd̄dā ⁊ nō est taxus: vt qd̄dā
 dicūt vel spēs ei⁹ sub cui⁹ v̄m
 bra periclitant̄ dormiētes: vt **D**yal. dicit **N**ā
 haufor est lacticiniū. ⁊ taxus ē arbor magna
 ⁊ v̄mbrosa.

Operationes

Sera. li. ag. ca. hau. **H**ausor ē planta h̄ns
 lata folia. ⁊ nascit̄ in vno tpe anni. ⁊ h̄pcauū
 qd̄ egredit̄ ab oculis ramoz suoz ⁊ a locis flo
 rū ei⁹. **E**t colligit̄ ab eo hoies rē pueniens
 tē. ⁊ succo ei⁹ ē amaritudo. ⁊ egrediunt̄ ab ea
 mala sicut testiculi cameloz. **E**t egredit̄ ab il
 lis pomis qd̄dā res adurens: ita q̄ nō pōt fie
 ri cauteriū cū re meliori ea. **E**t implent̄ ex
 ea cularrez puluinaia. ⁊ noīat̄ etiā arbor ei⁹
 coherea. ⁊ q̄n incidūtur folia haufor emittit
 tūc lac qd̄ colligit̄ in mēse **D**aij. **E**t ponunt̄
 in eo coria: ⁊ nō remanet pilus in eis. et vnū
 vas implet̄ ex duabz impressiōibz. **E**t lignū
 haufor est leue grossum rectū pulchrū ⁊c. **A**li
 us haufor est vna ex speciebus titimalli.

Capitulum. cxxxi.

Hermodactilus. Joh. mesue. Bermo
dactilus ē radix herbe mōtane. zci?
ali^o longus sicut digit^o. ali^o rotūd?
sed melior est rotundus. z ei^o alius albus. ali^o
rubeus. ali^o niger: sed melior ex his est q̄ est
albus vere albedinis intus z extra. z q̄ est gros
sus z duriciei mediocris. Aliter aut facti ma
li sūt. Sera. li. ag. ca. Stiragen. auc. Dyas.
Stiragen sine stiragen. i. hermodactilus ē
herba que florescit in fine autumnū. z est eius
flos albus similis in figura sua flori croci. De
inde emittit folia simili a folijs bulbi in q̄b^o ē
humiditas adherens manui. z habet stipitē
in longitudine vnius palmi porrectū. ei^o co
lor est albus declinans ad nigredinē. z h^oz radi
cem cuius color est niger ad rubedinē decli
nans. sed q̄n auferet cortex apparet radix ins
terius alba: mollis: dulcis: saporis: z plena hu
miditate. que grece vocat coliricon: vt appa
ret in ppria. f. a. Est aut radix ipa rotunda sⁱ
milis cepe bulbi. z radix ipa habet in medio
sui scissurā ex qua egredit stipes sup quez est
flos. multū nascit in loco q̄ dicit charin. et in
terris q̄ dicunt guagna. Et hec radix et alia
operat vt infra. Paulus ca. de hermo. Ber
modactili sunt calide z sicce in pncipio secu
di gradus. Verba est z circa radices eius tu
buositates inueniunt q̄ colligi debēt z vsui
referuari. In estate colligunt z referuant: per
annum vnu seruari possunt. Sunt autem eli
gendi qui sunt albi z solidi. Habet autē vir
tutem dissolutiuam: cōsumptiuā: attractiuā.

Operationes

- A** Serapion auc. Galieni. Radix hermoda
ctili que est alba intus z extra est melior. z ha
bet virtutē laxatiuā. Et aqua in qua bullie
rit: verum malus est stomacho. Et pfert dos
lozib^o iuncturaru z podagre. Exhibēdus est
habentib^o iuncturas molles z nimis humi
das. Idem auctoritate Desasurugen. Al
bus est bonus. Sed rubeus occidit: non q̄
nimis frigidus ita q̄ narcotiset: q̄ si hoc eēt
nō esset laxatiuus. Aben Desnay. Rube
us occidit vlcera antiqua z confert variolis
Dabit. Et melior ex eo est qui est exteri^o
z interi^o albus. z quando frangit est fractio ei^o
facilis z nō dura. Niger vero z rubeus sunt
ambo interficientes. Paulus. Purgāt au
tem principaliter flegma. Contra arteticam
z podagram: cyragram z iliacam passionē.
z morbo ex flegmate nō existente se. valet bez
nedicta acuta ex hermodactilis: veralegodi
on: theodoricon: anacardina. Cōtra sciati
cam podagrā z cyragrā succus feniculi cum

melle decoquatur: et cū tali melle dent. z. ij.
hermodactilo z. z. z. i. i. seminis feniculi fiat
electuarium: quod more benedictie potest su
mi. Et nota q̄ i dosi debet poni vncie due
vel tres hermodactili. Contra yliacaz pas
sionem fiat decoctio mellis addita aquane
exuratur: z ne mel exeat: z ex illo melle addis
tis. z. ij. hermodactili z cynamomi det pul
uis hermodactili: sup suā carnē corrodit.
Puluis eius cōficiatur cū sapone gallico
z licinium intinctū fistulis. imponat etiā pul
uis eius cretlico. Cōficiatur cū aliqua meli
licina cerebrum confortante. Et fluellum de
bombace intinctum narib^o si immittitur cep
rebrum confortat: z polipum corrodit.
Johānes mesue. Solutioe educit flegma
grossum: z a iūcturis pprie. Et est medicina
magna artetice z podagre sumptus: z catba
plasmatus: z pprie cum farina ordei.
Et vitellis ouoru aut mica panis pinguis
z vitellis oui. Erysus eius impinguat corp^o
z augmentum efficit in spermate.
Et est medicina bona vulnerib^o. abstringit
enim sordes eoz z consumit carnes putri
das in eis. Dosis eius est ab aureo vno vsq̄
ad duas. Cōseruatur aut p annos tres.

Capitulum cccxiii.

[Faint handwritten text in a later hand, likely a marginal note or correction, partially obscured by the binding.]

De Herbis

Hermerocalles. Platearins. Verme
rocalles: id est plantarum bulbo emati
cus q̄ manducatur. fructus eius est si
cut narciscus. differens ab eo in flore tantū.
¶ Dyascorides ca. hermerocalles. Verme
rocalles aut cathalepten velut bulbo ematis
cus. Folia habet et bastā simile lilio. in initio
cū inceperit apire flores lilij ostēdit tres vel
quattuor: sed postq̄ floruerit virides facit co
lorem bonū et odoratū. Radix eius ī magnis
tudinē similis est bulbo: sed paulo maior.

Operationes

A Dyascorides. Hec si bibita fuerit: humo
rem sordidū matricis excludit. ¶ Mēstrua
imperat. Folia eius carbaplastis ad
bibita combustionibus medicantur.

Capitulum. cccxliij.

Herba paralisis. Platea. Herba pas
ralisis: siue herba sancti petri siue pa
ralitica siue artetica: q̄ oīa idē sunt. et
est herba cuius folia florere incipiūt tpe hye
mis: q̄ se extēdūt ī terra q̄si citrina vt alis fa
sus. florē citrinū pfert ca. ē et sic. cōplexiōis.

Operationes

¶ Dyasco. Hec herba doloribz medet mem
broz. Soliū ei⁹ et flores hūida et non sicca q̄
ponunt sup empetiginē et pannū expellit eos
et resoluūt oēm supfluitatē. ¶ Et puenit ha
bentibz catarrū: et mitigat dolorē capitis illis
q̄ sunt frigide cōplexiōis. ¶ Et oleū ei⁹ est iu
uatiuū in hyeme. et si hūis calidā cōplexiōē:
odoret nimīū de ipso cū est viridis. ¶ Idem
Aben mesuay. Confert humiditatibus et fleg
mati falso et senibz frigide cōplexiōibz. et cō
fert doloribz iuncturaz. ¶ Remouet loq̄lam
amissam. ppter apoplexiā vel paralysim ī pos
tu sumptum eius succus aurū. i. vel. q̄.

Capitulum. cccxv.

Herba grassula. Actor. Herba grassu
la est herba de q̄ iuuenit maior et mi
nor. Et minor est vermicularis. de q̄
habetur in cap. vermicularis inferius de U
Maior est herba habens folia tenera et pins
guia: in quozū superficie est borra.

Operationes

¶ Valet ī ignis arsuras. succ⁹ ei⁹ curat rami
cē pueroz. ¶ Si accipiant folia grassule et ci
me oliuaz et terant subtili cū arūgia porci re
centi. et exp̄mat p petiā: et bulliat cum modico
vino albo q̄bz admisceat mastix et olibanū: et
postea vngat.

o m

Capitulum. cccxi.

Herba fetida. et herba subtilis folijs
suis herbe quocumque abrotano plena ses
minibus similibus semibus lubricis. Sa
por eius est ad amaritudinem non citius: quoniam odo
ris. et sapor eius est amarus cum aliquo salsedine et sti
pitate pauca. et est calidior absinthio: et debi
lior abrotano.

Operationes

Ast mala stomacho: et claudit orificia vena
rum matricis: sic quod cathaplasmata supra venter
est calida. **C**onstringit sanguinem excurrentem
post partum: et tempore menstruandi.

Capitulum. cccxii.

Herūdina siue barūdina. Aetor. Ba
rūdina ponit Xido. inter arbores. et
hoc (ut videtur) propter quodam speciales. quod
rū tāta crassitudo et magnitudo est: ut ex il
lis naues et edificia fabricentur. De ceteris autē
dictū est apud Xido. inter herbas incultas et in
ter sativas. **A**lex. in epistola ad Aristo. Post vi
ctoriam nam de Dario rege obtenta: accepit
centū quingenta ducibus indorum: quod breuitates in
neque nonerit: cum pergerem propter flumen apparui
it. cuius ripam barūdo pedum sexagenum velcies
bat. pinorum: abietis: vincens in crassitudine

roborata: eaque indi videntur ad edificia. Aqua ve
ro fluminis gustu elleboro amarior erat. quā
nec homo biberet nec pecus etiam sine tormēto
poterat. Deinde vidimus boves nauiculis p
flumē vbi rotundis ex barūdine: quod nobis osten
derit vbi dulcem aquā possemus inuenire.

Operationes

Pli. li. xvi. Barūdines pmaru tenet inter
agricos frutices frigidis gaudet. Belli pa
cibus experimētis necessarie sunt: atque etiā in
delicis grate. His enim orientales populi bella
perficiunt dum spicula calamis addunt. **N**ullus
autem sagittis aptior est calamus quam i theno bono
nienti anime cui plima inest medulla: pondus
que volucris. Contra flatum quod paruat libra. quod
pe non eadem gratia belgie. **H**ec est creticia co
medatio. quod quod preferant indi. quod alia quibus
da videtur natura: quoniam et hastarum vice prebet addis
tis cuspidibus. Barūdo denique indica arbores
am huius amplitudine: quoniam videtur in replis. **S**os
lia vero breuia nauigiorum vicem prestat (si
credimus) internodia singula. **P**li. li. xvi.
Ma quod nascitur in india et syria odor vnguētis
rum causa. Urinā mouet cum gramine vel apud
semine decocta. mēstruaque citat motu. **H**er
dropisi prodest ac tussi etiam sufficit.

Capitulum.cccxviii.

Iusquiamus. Ydo. Jusquam⁹ est herba sic a grecis appellata sed a latinis herba calicularis dicitur eo qd caliculi ei⁹ i figura cancaroz nascant⁹ vt i mali p⁹ nici. quoz ora serrata sunt. hñtes intrinsec⁹ semina papaueris filia. Dec herba e infana. vocat⁹ eo qd vsus eius piculosus est. deniq⁹ si bibat⁹ vel edatur infanti facit vel somni imaginem turbida. Dyas. fm trãlatione nostrã ca. de Jusquiamo. Jusquiam⁹ frutex est parvus bastam habens grossiorẽ et folia lata et oblonga diuisa nigra et aspera. iuxta cui⁹ bastas sunt capita plena semine. Sed iusquias mi tria sunt genera. vñ purpurei flores hasbens: et semẽ nigrũ: folliculos duos et spinosos. Alre⁹ vero flores mellinos hz et folliculos molles. semẽ obrasum sic erisimon. Ambe vero iste mania pstant et narcotice sunt et minus vsuales. Tertiu⁹ vero gen⁹ est cuius vsus frequẽtatur. folia hz pingua et mollia: et chili. succi plena: flores albos et semen albus pferens. Nascit⁹ in loc⁹ maritimis et in ripis. semen vero vtile est albũ: qd min⁹ si inuentũ fuerit rufum secundat. Nigrum vero inutile est. semen ei⁹ et folia exsicant⁹. basta ipi⁹ tun

sa et expressa. Hic succus in sole siccãdus est. qd vtilis est vsui post annũ. semen ei⁹ siccũ in calida missum tunditur et exprimit⁹. est vero succus melior viridis qd siccus. Vultivero farine triticee succum eius admixtum fact⁹ trociscis reponunt. Galien⁹ octano simplis cum farmaco⁹ ca. de Jusquiamo fm trãlationem arabicam. Jusquiamus cui⁹ semen nigrũ est. et signũ sup hoc qd sit semen nigrum est qd flos eius vergit ad rubedinẽ. facit mania et subeth. Vero cui⁹ semen subrasum est: cognoscit⁹ in hoc qd flos ei⁹ est citrinus. et est ppinquus pmo in virtute et ppter h opoz ter qd caueatur ab his ambab⁹ speciebo: et nõ vtatur qd eis: qd nõ est iunamentũ in eis: sed occidit. Jusquiamus vero habens semẽ album et florem albũ. est cõueniens vsui medicis cine. et est in tertio gradu fri. et sic. in. ij.

Operationes

A Dyasco. Utilis est succus semini viri i volutario. Confectionibus colliriorum mixt⁹ reuma viscidum et calidum compescit. **B** Dolorem aurium mitigat. Stericas canlas medendo cõpescit mixt⁹ polente. vel vt cathaplasma adhibet⁹ tumores podagricos spargit. **C** Semen ei⁹ omia similiter facere nouit. maxime tussientib⁹ subuenit et catharum soluit. reuma oculorũ et dolore cõpescit obulo vno cũ semine micomis et malsa mixtus et bibitus fluxui matricis et sanguinem reiciẽtibus opiculatur. **D** Semen eius solũ podagricis auxilium vino mixtum et cathaplasmatib⁹ adhibitis: tumore testiu⁹ et mãmaz soluit. **E** Vult⁹ alijs cathaplasmatib⁹ necesse sario miscet. folia ei⁹ maxime cũ polenta mixta et in cathaplasmatib⁹ adhibita dolorem tollit. cum vino bibita ter aut quater febres empialas phiber. **F** Cocta sicut olus et comesta statim mania faciũt. Radix eius cocta in aceto dolorem dentium ori retenta mitigat.

Capitulum.cccxix.

Iuniperus. Ydo. Juniperus grece dicta est. siue qd ab amplo in angustũ finit. siue eo qd pceptũ ignẽ diu tenet at. ita si pñne ex ei⁹ cinere cooperte fuerint vsq⁹ ad annum perueniant. Piro enim grece id est ignis latine. Juniperus autez alia parua est. alia magna. Pl. li. xij. Piperis granũ cui⁹ arbori italia nascit⁹. Juniperi baccẽ mure vim trahẽtib⁹ adulterat. Sera. li. ag. cap. balbilhalach. i. iuniper⁹ e vna ex speciebo cis pressi masculi. Et oes sũt qrtuor spẽs. et sũt iuniper⁹ et babel. i. iuniper⁹ et zerbiz gara. i. iuniper⁹ o iij

Tractatus

rus q̄ noīat arconas. **E**st ex ea alia magna: alia parua. z bz fructū quendā: cui⁹ fructus est magn⁹ sicut **R**abach. z in lra habel dicit sicut zaroz. z qdā cui⁹ fruct⁹ est paruus sicut faba. nisi qz ipe est rotundus tot⁹. **S**al. vi. sim. far. ca. de iunipero. **Q**uē arbor⁹ hui⁹ est ca. z sic. in. iij. gra. sed caliditas ipsi⁹ fruct⁹ ē fm hoc. sed siccitas eius est in pncipio tertij **A**c idem **S**era. **S**auina est illa q̄ dicit brachos siue bracheos: z nō habet fructū. z nos de illa dicemus in ca. **S**auina. infra de 8. **S**ed zerbin est illa que dicit padras. z habz fructū silem fructui cipressi. nisi qz est minor eo sat⁹. **E**t est ex zerbin parua spinosa. z fructū simis lem fructui iuniperi: cuius magnitudo est si cut granum mirti: sed est rotundū. et virtus zerbin est ca. z sic. in. iij. gradu. **S**ed gara est species parua respectu zerbin. **D**emonia ei⁹ veniet in ca. laurus de. l.

Operationes

A

Quē arbor⁹ siue Arconos. **J**uniperus magna z parua. **A**mbe calefaciūt z subtriliant. z puocat vrinā. **E**t qñ fit fumigatio cū eis expellit venenosa reptilia. **E**t habet fruct⁹: cuius qdā reperit in magnitudine auellane. z qdā in magnitudine fabe. nisi qz est rotundus: z habet odorē bonum. z est dulcis habens in

se aliquantulū amaritudia. **Q**uē arbor⁹ siue iuniperus. **J**uniperus arbor alia ē parua: alia magna: sed vtreqz acrioris sunt frutis atqz mictualis z insensibilis. **Q**uē arbor⁹ siue iuniperus. **J**uniperus per q̄ vocat abel ca. ē z sic. in. iij. gra. **Q**uē arbor⁹ siue iuniperus. **J**uniperus ca. de vernice **S**ūmi ipsi⁹ arbor⁹ ē vernice **Q**uē arbor⁹ siue iuniperus. **J**uniperus imposita fumigio. serpētes fugāt. fruct⁹ ei⁹ iocundus est z odoris sūmi si in ore detinet. z eustomachus est. z cora ci vrilis est. tussim sedat. **V**entrē z inflatio nes sedat. tortioibz alia bibita subuenit. **E**t tra venena pstat auxiliū. diureticū est illi ad iutoriū. **S**pasmatibz z reumatibz prodest. **A**ffocatiōes stericas tollit. **A**ppellat autē agrecis archiotides. succ⁹ eius medet vipes ra veratis. **S**ucc⁹ ei⁹ exustus atqz cū aq̄ illinit⁹ leprā despuit. **A**limatio autē ligni ei⁹ potui data interficit. **A**crimua eius potui datus tussim: ventrē atqz perotidas sanat. **Q**uē arbor⁹ siue iuniperus. **J**uniperus puocat vrinā z mēstrua pl⁹ oia alia re donec facit mingere sanguinē. **E**t facit abortum z extrahit fetū mortuū. **P**ro ista specie lege **S**auinam infra de 9.

Capitulum. cccxx.
Verbe. **A**ui. li. ij. ca. iunibe. meliores sūt maiores eaz frigide sūt in primo

equales in siccitate et humiditate. et sunt declinantes parum ad humiditatem. Et nutrimentum earum et digestio sunt difficilia. Et sermo quidem in eis bonus est ille quem dixit Galienus. Non reperi iuvas in conservanda sanitate et remouenda egritudine alii quid operantes. sed reperi eas difficilis digestionis et pauci nutrimenti.

Operationes

- A** **Quicenna.** Confortat acuitati sanguinis calidi: et extimo quod illud est propterea quod ingrossant sanguinem et viscosum faciunt ipsum.
- B** **Et** illorum extimatio qui putant quod ipse clarificent sanguinem et lauent eum: est extimatio corrupta ad quam ego non declino.
- A** **Idem.** Conferunt pectori et pulmone. Sunt mali stomacho difficilis digestionis. Extimant quidam quod conferunt dolori renum et vesice.

Capitulum. cccxi.

Iuncus. Serapion libro aggrega. ca. Dis. aucto. Dyalcoridis. Dis: id est iuncus. Est herba cuius due sunt species. Una ipsarum habet acutas summities: et ista etiam species similiter diuiditur in duas. quia ex ea est que non habet fructum. Alia est que habet fructum nigrum et rotundum. et canna huius speciei est grossior quam canna alterius. Et est tertia species que habet cannam grossiorem adhuc et magis cannosam quam supradicte due species. et huius speciei fructus qui est in summitatibus eius est similis fructui

iunci supradictarum specierum.

Operationes

Idem aucto. Galieni. Huius herbe sunt due species. vna earum est subtilior et durior. et alia grossior et melior. **F**ructus huius speciei facit dormire. sed species prima est similiter duarum specierum. Una que non facit fructum: et non est in ea inuamentum aliquod in medicina. et alia facit fructum: et facit somnum: nisi quod est debilior quam prima. et ista species facit sodam. **E**t substantia istarum duarum specierum est composita ex terrea pauca frigida pauca frigiditytis. et substantia aquosa ea pauca caliditatis. Et desiccatur et inrigidatur: et est narcotica. **E**t due species quando assantur in igne: et sumuntur in potu: stringunt ventrem: et abscindunt superfluitatem menstruum: et desiccant quod descendit ex humoribus ad partes inferiores.

Capitulum. cccxii.

Iudaica. Dyalca. hierob. i. Iudaica. Et est herba porrecta virgule ultra cubitum geniculosis cum folijs per intervalla distantibus tanquam quercus incisus et subalbidis. Vires habet acres et mictuales.

Operationes

Tractatus

- A** **D**yascorides. Facit ad capitis et epatis do-
lorem. Et ad serpentis morsum et araneorum
et rabidi canis. Calculus expellit.
B **I**dropicos sanat: vulnera recentia suppos-
ita curat. facit et ad eos qui induratas venas
habent. Et cibum reijciunt propter paros-
tidas strumas collo ligatur.
D **C**ystericos sanat. 3. i. ex succo foliorum et nar-
di. 3. iiii. et paululum myrrhe ex aqua sciatis.
iij. potui data. radicem huius qui secum bas-
buerit a serpente tutus erit.

Capitulum. cccxxiii.

Incensaria. Dyascorides. Incensas-
ria herba est facta sicut arnoglossa.
sed aspera et super terram sparsa. cuius
odori est sicut odor thuris habens in co-
stis aliqualem pilositatem: et albedinem sicut
emula. Et folia habent formam aliquantulum cor-
dis nascentia.

Operationes

- A** **D**yasco. desiccatur humiditatem pectoris: et
confortat nervos. Et valet ad corizam.

Capitulum. cccxxiiii.

Indicus. Serali. aggreg. ca. Nilech.
auct. Dyasco. Est de ipso domesticus et
silvestris. Et domesticus est ille quo
tinctores utuntur. Cuius folium est simile folio
plantaginis. nisi quod est magis viscosum et fortius
nigredinis. et habet stipites longitudinis
brachii vni. Sed agrestis assimilatur domes-
tico. nisi quod folium eius est magis simile folio la-
ctuce. et habet ramulos longos plures gra-
ciles cum multis ramusculis: quorum color tendit
ad rubedinem. et in summitatibus ramorum sunt
vagi noli multe similes linguis. Et est in eis
semen. et habet florem parvum tubilem. Et idem
aucto. Gal. Domesticus est ille quo utuntur tin-
ctores. Sapor eius est amarus: stipticus: et frigus
eius est qui desiccatur fortiter sine cacumine. Et
idem aucto. Aloesme. Est arbutum pulverulentum:
elevatumque cum stipite suo longitudine vnius bra-
chii. et hinc germinat ramorum. In summitate sua
flos sicut flos coriandri: et siccat et teritur. et po-
nitur cum alcantha. Dicitur quidam quod achlem: id
est indicus est arbor nilei charis. et nesme sunt
idem. Et idem aucto. Isaac benaram alcat
et nesme sunt idem. Et est balbac. et est plara ha-
bens folium longum plus quam folium salicis. Et as-
similatur folio faseoli coloris quasi aurei: sed
maius est. et est calidum et siccum et stipticum.

Operationes

Sera. auc. Gal. Virt⁹ indici incarnat et resoluit et coagulat ulcera que sunt in corporibus duris. etiam si fuerint in capitibus musculorum. et abscindit fluxum sanguinis et dissolvit et minuit apata mollia. et confert ulceribus putridis et corrosivis. **Yde auct. Dyas. Emplastrum** cum folijs eius confert apostematibus et ulceribus. Nam in principio ipsorum coagulat ea sua caliditate. et abscindit fluxum sanguinis. **Et curat fornicam et herisipilam. Et agrestis fortioris est putris. et confert spleneticis quoniam bibitur. et fit emplastrum cum eo. et iuvat plus quam primus.**

Capitulum. cxxxv.

Ysopus. Platearius. Ysopus est ca. et sic. in. iii. gra. **Virtute** habet secundum folia et flores: non secundum radicem. **In estate** cum flores producit colligit. in umbrato et non humido loco suspendit et desiccatur. in medicinis abiectis stipitibus flores et folia ponunt: per annum servant. virtute habet diuretica dissolvendi: attrahendi: consumendi.

Operationes

Ysi. Ysopus est herba purgans pulmonibus apta. Quoniam in veteri testamento aspergebant cum fasciculis isopi qui agni sanguine volebant mundari. Nascitur in petris berens saxo radicibus.

Papias. Ysopus est herba humilis: calefacit et flegma deducit. eius radicibus nihil fortius et penetrabilius inter saxa. Platearius. Contra tussim frigidam valet vinum decoctionis eius et ficum siccat. ad idem valet electuarium quod fit ex ea scilicet ex isopo. Avicenna. Ysopus alia est montana. alia ortiva calida et sicca in tertio. et est subtilis sicut origanum. Potus eius calorem bonum facit. et eius gummata vestigia in facie abstergit. Cum vino bibita resoluit apostemata dura. Confert pectoris pulmonis patientibus discuriam et tussim antiquam. Soluendo autem educit flegma et ascarides et vermes. Quale etiam spleni et ydropisi. decoctio eius cum aceto et oximelle sedat dolores dentes. Et vapor decoctionis cum ficis confert. sonitui auris. Et ipsa etiam cocta fit emplastrum: tarsati et sanguini mortuo sub palpebra. Constantinus. Ysopus calidus est et sic. in tertio gra. Succus eius cum ficibus coctus: et melle et ruta bibitur apostemata pulmonis anhelit et duricies. tussim et catarrhum ad gulam de capite descendente curat. lumbricos occidit. Apozima cum melle grossos humores dissolvit. Ydes. Si cum ficibus siccis utatur: et ventrem humectat et cutem clarificat. Cum aceto cocta si os tamen abluatur: ex ea dolor dentium amputat auribus inde fumigatis dolorem et sonitum placat. Rasis. Ysopus ut origanum valet. Pectus et pulmonem purgat. Asinat quoque et tussim antiquam confert. Flegma et vermes e corpore educit. Plinius libro. xxvi. Ysopi quoniam rami cum duobus rute ac vicis tribus decocte torquem purgat. Iterum. Ysopi fasciculus cum quadrante mellis ad tussim decoquitur.

Capitulum. cccxxv.

Vopum humidū. Dyasco. ca. de yso
po humido fm translationē nostram.
ysopi cerotū est q̄si sordes. z succus
lanarū succidarū q̄ hoc modo colligit. Lane
succide z sordissime mox detunse mittunt in
vas aquā calidā h̄ns. z sic accendit ignis vt
aliqd ferueat: deinde refrigerat. z qd supnas
tauerit in modū pinguedinis abradit manu:
z vas stanneū abstergit. z sic ipm vas replet
pluuiali aqua z coopertū tenui lintheo ad so
lem biduo ponit. z sic tertio die aqua delims
pidat z reponit. Adulterat cū pinguedine et
cera. s̄ intelligit q̄ sincerū odorē lano succis
de seruat. Sera. li. aggreg. cap. Lenfaraffab.
Et est pinguedo q̄ est in lana. q̄ fit in hūc mo
dum. Accipe lanā succidā vel mollem: et las
ua eam cū aqua calida: z in sole calido. et ex
prime totū qd in ea est ex sorde. z pone sordici
em illā in vase habēte orificium latū: z pice
sup eam aquā infundens ab alto cum impes
tu vt spumā faciat. Deinde agita agitatione
forti vt multā faciat spumā sup aquā absters
ge aquā marinā cū ipetu donec spuma sedet
oīno: z tunc tolle pinguedinem supnatantē:
z pone in vase terreo. deinde proñce ī vase ite
rum aquā aliam z agita sicut fecisti primo. et
proñce sup spumā eius aquā marinā: z dimit
te sedari spumā z collige eam. Et facias hoc
quotiens spumam videri. deinde accipe pin
guedinem quā aggregasti z malaxa eaz cum
manibz. Et si aliquā in eis inuenies sordem:
extrabe ipam aquā agitando. Et facias hoc
toties donec videas ipam albam z purā pin
guedinem sine admixtione alicui rei. z cum
hoc feceris pone in vase terreo z serua.

Operationes

- A** Sera. Delioz ex yso po humido est illud
qd est molle qū tangit sine asperitate habēs
odorē lana succidi. Et qū dissoluit nō appa
ret ibi aliqua grossicies sicut in adulterata.
Et virtus hui⁹ est calefactiua: mollificatiua
vicerū iduratoz. z p̄prie vicerūz matricis qū
miscetur cum melle z butiro.
- B** Et quando fit suppositorium cum eo pno
cat menstrua z expellit fetū m z secundinam
Et quando miscetur cum sepe anatis cōfert
viceribus ani z viceribus virge z testiculoz.
z existentibus circa laco illa.
- A** Et cōfert puritui lacrimaliū oculi z gros
sicii palpebrarum. Et ponitur in vase nouo
supra lenē ignē: z dimittit donec veniat pin
guedo eius: z fiat cinis. z est conueniens ci

nis in collirijs z medicinis oculorum.
Et confert morbo venenosis z fluxui ven
tris antiquo z viceribus intestinoz.
Et abscindit fluxum menstruozum: et diss
soluit sanguinem congelatum in stomacho.
z quando sumitur in potu mundificat vices
ra pectoris z pulmonis.
Et quando miscetur cum butiro z fit nasca
le cum eo post mundificationem matricis:
prohibet impregnationem.
Et qū datur in potu mulieribz post partus
facit eas adhibere ad impregnationem.

Capitulum. cccxxvi.

R Arabe. Plateari⁹. Karabe ē gū
mi arboris vt gemma vnde annu
li fiunt. Unde electrum succinum
karabe sub eodem ponuntur. quia
electrum est karabe. Unde habem⁹ in alexā
dro capitulo de dissinteria trociscis dyales
ctrū. Itē Seruius sup bucolicon Virgilij
in egloga pastoris dicit: q̄ electrū ē post succi
cinū. Itē Cassi⁹ felix tractatu de trociscibz dī
cit: Trociscos de succino z est electrū: z des
cribit trociscos de karabe. Et autē gummi
arboris dicte dyasagiroz. z ē species populi

arboris. ut patz in illo capitulo agiros. verum aliud facit capitulum de populo diuerse speciei ab illo. Auicenna. lib. ij. de eo duo facit capitula. Unum de haurio: cui consonat capitulum de populo arboze. Aliud de haurio romano: cui consonat capitulum de agiros. quod etiam exponit diascorides qd est populus arbor. Auicenna dicit qd est achirose: volens dicere agiros. sz in arabico est achirose cuius gummi vt dicit Auicenna: est karabe. Et diascorides dicit qd per hac arboze succinum nascitur fm quosdam. z in rhdanum distillat. z ipsum est electrum: vt ostensum est supra. Due ergo vident esse species huius arboris. Una calide complexionis. Alia frigide. sicut p vtriusq textu colligit. ¶ Auicenna libro de viribus cordis karabe. calida est in pmo sicca in scdo. aliq volunt qd sit frigida. Paulus de karabe. Karabe est gummi arboris hauri romani. z calefacit caliditate temperata cum pauca frigiditate. Bulcasim eben aben azarin. libro q dicitur seruitor karabe sic assat z coburitur. ¶ oportet qd frangas karabe in fracturis paruis et assa vna vice vel duabz z serua. Sz combustio eius est in huc modum. Accipe ollam vitulen. et pone karabe intus z claude os ei cu luto. z pone in igne vna nocte. deinde extrahere et viere et tere.

Operationes.

- A** ¶ Auicenna. Dabet proprietatem confortandi di cor z letificandi z repellendi cardiacam: et fortificandi spiritus.
- B** ¶ Serapion. Karabe sumitur in potu et tribet cursum humiditatum ad stomachum: z abstringit ventrem z stomachum. z confortat eum. z abscindit fluxum sanguinis. Et quando cortex huius arboris inciditur minutim: z seminatur in letamine: oriuntur ibi in toto anno fungi ad comedendum.
- E** ¶ Paulus. Karabe est gummi arboris hauri romani quod quando bibitur retinet fluxum ventris z stomachi: z sanguinem vnde cuqz fluit. Et putant quidam qd sit sandaraca. z dicunt qd karabe siodoma huius est gummi. z est gummi funeris eo qd latini ponebant ipsum super corpora defunctorum.
- D** ¶ Et idem auctoritate Aluberg. Aliditas eius est temperata cum pauca frigiditate. z habet proprietatem retinendi sanguinem. z proprie in tenasione. Et confert cardiacae. z stringit ventrem.
- E** ¶ Et idem auctoritate begde. Karabe calida est z retinet sanguinem vnde cuqz fluentem.
- F** ¶ Et idem auctoritate Alcazi. Suspenditur sup apostema z confert. z est frigida. Et con-

fert cardiacae z sputo sanguinis: z fluxui eius a naribus. ¶ Alias virtutes inuenies in tractatu de lapidibus preciosis in capitulo Sagates.

B

Capitulum cccxxviii.

R Alendula. Plinius capitulo kalendula. e herba cuius stipes plurimos habet ramos. Folia eius sunt similia folijs conisi maioris sz angustiora et pinguiora cum aliquali viscositate et odore graui: vel vt coniza. Flos eius aurosus similis est auris gali vel butalmos. semina eius qd plurima ordinatim. posita in capitello quodam habentia formam corniculorum: et ipsa semina sunt pilosa aliquantulum. Et est calide et sicce complexionis.

Operationes

- A** ¶ Virtutem habet stringendi: confortandi: z desiccandi.
- B** ¶ Contra dolorem dentium puluis eius si inuoluatur in bombice z dentibus applicetur: statim dolor cessat. similiter naribus intromissa vermem qui est in dente occidit.
- E** ¶ Contra rosulas pedum valet fomentum ex ea factum.

A

B

E

stis. difficile frangibilis. locus circiter brachi-
um unum. plenus folijs. et fructus ei⁹ ponticus
declinans ad amaritudinē. et color eius decli-
nat ad rubedinē. Et idem postq̃ congregant
inter sermonē Dyascozidis et Salieni sup om-
nem herbam inueni q̃ Salienus non memos-
rauit mirum agrestem. Et Dyasozides non
memorauit kubebas. Et vidi q̃ descriptio Sa-
lieni sup kubebas est descriptio Dyascozidis su-
per mirum agrestem

Operationes

¶ Sera. Semen ei⁹ bibitū vinā puocat: mē-
struis imperat. calculos vesice frangit.
¶ Ycterici et cephalargici medicat. Radix ei⁹
cum viridis est a multis pro sparago comedit.
que amara est et diuretica.
¶ Et idem auctoritate Salieni. Est medicina
similis fu. in sapore et virtute. nisi quia est subti-
lior. multū ideo fit aperitiua operationum q̃
sunt in corpore toto.
¶ Et prouocat vinam: et mundificat renes a
lapide qui generatur in eis. Et est bona guttu-
ri. et stringit ventrem.
¶ Paulus capitulo de kubeba. Kubeba va-
let contra frigidum reuma. et confortat cerebrū
et curat apoplexiam.

Capitulum ceree.

Kubeba. Plini⁹ cap. de Kubeba. Et
eis sunt domestice et siluestres. Sunt
enī fructus cuiusdā arboris in partib⁹
Indie nascentes. Et sunt triū generum. Sūt
enim siluestres q̃ sunt minores. et sunt saporis
acuti sicut piper. et sunt graues intus plene bre-
uis stipitis. Sunt etiā alijs superiorib⁹ silues-
tres maiores pōderose sicut et plene amari
saporis: superiorib⁹ meliores. Sunt alie q̃ sunt
domestice omnib⁹ p̃dictis laudabiliores. Inter-
ius inanes leuis pōderis lōgi stipit: modice
amaritudinis. In summitate habētes planicie
aliquā: et vbi coniungit stipiti cōcauitas est qdā
cū masticat fumositas qdam euaporabilis ad
cerebrū ascendit. Nū simpliciter ponit ista in-
telligit. Virtus est in folijs et in semine ei⁹ ca-
lide et sicce temperate. ¶ Serapion li. aggreg. ca.
kubeba. Kubeba est planta habens folia mir-
te domestice. nisi quia sunt latiora eis. et summi-
tates eoz sunt acute: sicut summitates lancee.
Et habet fructū rotundū aliq̃ntulum depressū
sum et latum. Inter folia eius repertus: qd qm
maturat vergit ad rubedinem inter ipm et gra-
nū triangulū. et h3 ramulos siles ramis plante
dicte laros: egredientes ab vna radice sic agre

Capitulum ccel.

Lactuca. ysidorus. Lactuca dicitur eo quod habundantia lactis exuberet. seu quod lacte nutriendas feminas implet. Nec et in viris veneris usum coerces. Platearius. Lactuca cibarioz vsui competit semen eius medicine. quod frigidius est ipsa herba. Indicantur autem ab auctoribus omnium herbarum temperatissima. Palladius libro secundo mense Januario lactuca serenda est. vel Decembri. ut planta eius Febuario transferatur. Item Febuario seritur ut possit apuli mense transferre. Sed certum est eam toto anno bene ferri si locus sit letus. stercozatus. irriguus. antequam pangatur radices eius resecemus equaliter. et liquido fimo linamus. Vel quod iam pacte sunt nudate letamen accipiant. Amant soli subactum. pingue. humidum. stercozatum. Alii cenna in capitulo Lactuca. Et sunt eius tres species. Una est que vocatur agrestis. quam greci saralliam vocant. Cuius tyrsus in modum secundie est. Et est species scariolae sicut apparet ibidem. Alia species dicitur lactuca azini. quam si vis scire lege capi. xxxij. Ancusa supra de A. Et alia species quod dicitur Lactuca domestica que omnibus est nota. de qua hic loquimur. Galienus sexto simpli. far. cap. de lactuca secundum translationem grecam. Lactuce domestice virtus est que in frigidat et humectat sicut aqua non extransit. sed sicut aqua stagnans vel lacunarum. vel fontanarum. Et ipsa est que generat sanguinem bonum. Lactuca agrestis est similis domestice. nisi quia stipitem habet maiorem. et folia eius sunt albioz folijs eius et subtilioz et asperioz. Et sapor eius est amarus. et est in virtute sua similis papaveri nigro.

Operationes

Serapion lib. aggreg. cap. Dakas. i. lactuca. Virtus lactuce domestice est quod puenit apostematibus calidis et herisipile. Et semen eius quod bis abscondit distillatione humiditatem spermatizans. Et puenit pollutioni que fit in somnis. Et idem auctoritate Galieni in lib. de cibis. Lactuca generat sanguinem bonum in fine bonitatis. Et ego quidem comedebam lactucas quando eram iuuenis. quia in stomacho generabatur colera. et sic in frigidabam ipsas. et tunc etiam postquam senui comedo eas elixas. Ideo quia non reperio aliquam herbam cum qua possum curare vigilias sicut cum ipsa. Dum mor vero qui generatur ex ea est frigidus et humidus. Et neque ex ea accidit nocumentum sicut

ex alijs oleribus. et non stringit ventrem nec laxat. quia non habet stipticitatem nec salsedinem neque acuitatem.

Idem quod auct. Dyas. Lactuca domestica est bona stomacho. et in frigidat ventrem. et facit dormire. et prouocat lac. Et quoniam ipsa decoquitur est magis iuuatiua. et quoniam comeditur sic euellitur sine ablutione. conuenit illis qui conquerunt de stomacho suo.

Et assiduus vsus comestionis earum obtenebrat visum. Et quoniam fit emplastrum cum ea conuenit apostematibus calidis. et herisipile. dum modo non sit vehementis inflammationis.

Sed semen eius bibitur et valet contra fluxum ventris. et extinguit libidinem et pollutionem seminis in somnis. Sed quoniam lactuca emiseric stipitem suum tunc efficitur virtus succi et lactis ipsius similis virtuti lactuce agrestis et papaueris nigri.

Et idem auct. Ruffi. Lactuca quodam curat egritudines quod sunt ab ebrietate quoniam sumit. sed ipsa nocet intestinis. et lenit ventrem. et abscondit libidinem. et facit dormire.

Item quoniam coquitur cum oleo zizamino. et comeditur expellit yctenciam. et est medicina bona opilationibus narium et corize quoniam comeditur in ieiunio cocta cum oleo. sinapium et lac lactuce domestice cum emitit stipitem abstergit vulnera quod sunt in tunica cornea. Lac vero lactuce agreste positum in fronte inducit somnum.

Et quoniam fit collirium cum eo lacte iuuenile conuenit vlceri cornee. et placat dolorem capitis. et prouocat menstrua. et curat morsum rutele et scorpionis.

Galienus. Calidis flemonibus congruit. nec non paruis herisipilationibus. non tamen potens est maioribus sufficere. Est autem ex cibis sedantibus sitim. Semen vero bibitur contra gomozream. id est effusionem spermatis cohibet. Unde et somniantibus datur sicut etiam semen agrestis lactuci liquorem citius colligit caliginem. nec non insuper visionibus apta est sub iuncta cum lacte femineo.

Et idem secundo libro de cibis. cap. de Lactuca secundum translationem grecam. Nolle autem oportet ex omnibus oleribus paucissimum et chacocho cimum sanguinem generantibus ex lactuca non multum quidem neque cacocimum. non tamen euehimum perfecte sanguinem generari. comedunt autem ipsam vel ad multum quidem crudam. quoniam autem extiterit circa productionem seminis estatis tempe pelixatam in aqua dulci offerunt cum oleo et garo et aceto. aut cum aliquo salsamento. Et maxime quecumque eorum que cum caseo preparantur.

L Truncantur autem ipsa et antequam in stipite impetuauerit per aquam elixantes: sicut et ego nunc incepti: ex quod dices habeo prauos. sciens enim alius quis amicorum in consuetudine quidem mihi ex multo tempore solus sed laboriosam autem nunc habens masticationem induxit decoctionem.

M Tebar autem lactucis in iuuentute quidem calefaciente mihi continue superiori ventri in frigidationis gratia.

A Quicenna li. ij. cap. de lactuca. Et ea est domestica et silvestris. Et illa que est silvestris est similis in virtute papaueris nigri.

E t idem auctoritate Salieni. Non est infirmitas eius que domestica vel oxulana est applicatio ad vltimum.

Capitulum. ccxli.

Lacca. Plateari. Lacca est gummi arboris: quod defertur a partibus ultra marinis. quo tinguntur panni colore rubeo. Habet virtutes extenuatorias. Et est calide et sicce complexionis in tertio gradu. Serapion libro aggregatoris capitulo Dec. auctoritate Dyascozidis. Nec est gumma arboris

que nascitur in terris arabum. et est in ea simile myrrae et storaci. Et habet virtutem extenuandi. Et idem aucto. Salieni. Lacca est gummi arboris que nascitur in Arabia: que est similis myrrae: habens odorem bonum. et administratur in fumigis. et tinguntur ex ea panni rubi coloris. et dicitur tinctura illa karmes. et defertur similiter de armenia. et est calide et sicce complexionis in tertio gradu. Et idem auctoritate Salieni in translatione albatari. Lacca est gumma arboris que nascitur in Arabia: que est similis myrrae habens odorem bonum. Et idem auctoritate Rasis. Lacca cadit ex celo super ramos arboris gubera. id est mespili in partibus Sireff: in insulis maris. et est calide et sicce complexionis. Quicenna libro secundo capitulo de lacca. Lacca dixerunt quidam de quibus est dictum Paulus. est gumma herbe similis myrrae boni odoris. et oportet quod administretur cum cantela. Alij vero errauerunt et dixerunt quod est Karabe. Verum lacca in plerisque est virtutis karabe. et est extenuatiua virtute vehementi.

Operationes.

Dyascozides. Lacca confert asmatici: si pulvis eius cum ouo sumatur ieiuno stomacho. et confert splenicis in syrupo si ponatur: et prouocat menstrua. et prouocat visum secundum omnem modum administrationis eius. et confortat stomachum: et aperit opilationem stomachi et epatis. et curat yctericiam ex opilatione.

Serapion. Lacca habet virtutem extenuandi pingues. et bibunt de ea spleneticis et asmatici et prouocat. Et quando bibitur cum mellificato prouocat menstrua: et abstergit maculas que fiunt in oculis abstersione veloci.

Et curat debilitatem visus quando miscetur cum vino. et fit inde collirium. et est bona dolori dentium. et aperit opilationes. et fortificat viscera. et tinguntur inde panni coloris rubei.

Et aperit opilationem stomachi: et confortat eum. et confert yctericie. Et modus abluionis eius est: quod accipitur gummi eius et reseritur et projicitur super ea aqua calida. in qua bulierint aristologia et squinantum. et mouetur cum pistello et dimittitur residere. et efficitur aqua. deinde desiccatur in umbra. et reponitur in vase vitreo. et si non clarificatur prima vice: facias secundo.

Quicenna. Lacca confert tremori cordis. et confortat epatis. et prouocat stomachum. et prouocat yctericie et ydropisim: et doloribus epatis.

Capitulum. cclij.

Larix. ysi. Larix a castello lirinico dicta est. ex q tabule tegulis affice flāma repel lunt: nec ex se carbonēs exuste efficiunt. **Pli. lib. xvi.** Larix est arbor ex siluestri genere cui folia nō decidūt. sic nec abieti. nulloq flore exhilarat. p̄tin⁹ em̄ e flore fruct⁹ gignit. **Dō** tes amat sic z cedr⁹. z est q̄ntū gen⁹ eaz q̄picē ferūt. cui sitis idē z facies. ut abieti. **Hui⁹** mas terial lōge p̄stātor incorrupta. vis h̄flore conti⁹ max rube⁹. p̄terea z odore acrior. **Quic** quoq plusculū erūpit liq̄ris. mellio colore atq̄ lēti⁹ re nūq̄ durescent. **Sextam** p̄o gen⁹ est tēda. laricisq̄ morb⁹ est ut tēda fiat. **Om̄ia** p̄o hui⁹ genera q̄picem ferūt accensa fuligine in modis carepente carbonē cum eruptionis crepitu ex pūunt. eiacula nūq̄ lōge. excepta larice. que nec ardet. nec facit carbōes. nec alio mō ignis vi p̄sumit q̄ lapides. **Om̄ia** quoq̄ illa p̄p̄ tuo virent. Larice sunt om̄iū arborū altissime atq̄ rectissime.

Operationes.

- A** **Pli. in li. vii.** Signit z larix cauchem sicut z abies. vicz pillulā in mediana vīm vrendi habentem q̄ p̄tinet nucleum pineis similem.
- B** **Idem in li. xvij.** Serunt autem semine nec

vnq̄ degenerant larix ac cypressus ac palme. **Plalla. li. xij.** Larix ad materiaz est vtilissima ex q̄ tabulas suffigas tegulis i frōte z extremis tate rectoz. p̄tuliū p̄sidū i incēdia. **Nec em̄** flāmas recipiūt aut carbonēs creare possunt.

Capitulum. cclij.

Lappacium mains. **Dy af. ca. de lappa** cio. ponit quattuor eius genera dicēs **Lappacū** q̄rtuor sunt genera vel species. **Unus** q̄d manducat. z est illud q̄d vocat insipidū. **Alterum** q̄d dicitur oxilappacium. et acetosum lappacium. **Et** illa est herba q̄ vocat acetosa q̄ in locis humidis nascitur. z in summitate eius sunt folia acuta z dura. verum melius est q̄d in ortis nascit. **Est** aliud genus lappacū quod est agreste. et bonum minus. simile plantagini sup̄ terram sparsum z indebile. **Est** aliud genus q̄d multi zadam dicunt. **Folia** similia lappacio agresti. habens et virgam minorem. semen ei est acutum z rufum siue subnigrum. z triangulatum z viscidum. sup̄ virgam habentes semen. **Gal. sexto sim. far. ca. de lappacio.** **Lappacū** dyaforetice moderate virtutis. **Acutum** vero lappacium mictum simul p̄o cū dyaforetica z repercussiva participat quadam p̄ iij

qualitate. Semen vero eius habet quid stipiti
cū manifeste: et dissenterias et diarias sanat: et
maxime id quod est acutum lappucium. Et quoniam
aut lappacium in nemoribus quidem generatur. ut plu-
rimū autē est eiusdem quidem cum predictis de
bilioris vero virtutis

Operationes.

- A** **Q**uod dicitur. Virtus lappacii una est quod ventrem mol-
lit crudum et tuncum et cataplasmatibus adhibi-
bitur cum oleo rosarum duricies spargit.
- B** **Q**uod dicitur. Valer etiam scabiem: empetiginem: et serpiginem
si accipiat succum eius et oleum nucis. et per li-
quidum: et simul bulliant. et coquantur. et colature adda-
tur pulvis tartari. et sulphuris. et fiat unguentum
ad apostemata maturandum. Lappacium acutum
tinctum et oleo decoctum: et cum acungia supponatur.
- C** **C**ontra splenis duriciem succum lappacii acuti cum
storace liquida et armoniaco et aceto perficiatur et dis-
mittatur tribus diebus: postea fiat decoctio et coles: et
colature addatur cera et oleum et fiat unguentum.
- D** **A**qua vel vinum decoctionis eius soluit opila-
tionem splenis et lepatum. Contra scrofulas no-
uellas fiat emplastrum ex lappacio acuto et ac-
ungia simul contritis.
- E** **C**rispelle facie ex lappacio acuto valent as-
maticis ex frigida causa.

Capitulum. ccliiij.

Lappacium minus sine rotundum. Plateant
Lappacium rotundum dicitur eo quod ad rotunditatem
tendit: et minus est supradictae. Et sic in. iij. gdu. Pauli ca. de lappacio: ex ea est
maior et minor. Maior vocatur bardanum: et est
masculum carum semine. Minor vocatur bardana. et
est femina faciens lappas et semina adherentia
panis. aliquid vocatur eam lappam in uersam.

Operationes.

Quod dicitur. Radix eius cataplasmata leprosis medi-
catur. Eius elixatura somno adhibita et in bal-
neis fricata. pruriginem corporis tollit. dolorē au-
rium mitigat. In vino elixa dolorē dentium
gargarismo compefcit. et cataplasmata scrophas
spargit. Et omnium istus est una cum predicta.

Capitulum. cclv.

Lapago. Quod dicitur. ea appropariet. i. lapago
Et est herba pegas multas hinc longas
et quod dras et aspas. folia rara et in ordine
posita. semen est ei album et rotundum et primum in
medio pertusatum sic umbilic. florē habet album
Folia eius vestibus transeuntem inheret. Nascitur

circa muros et ortos. Hæc herba pastores pliq̃
torio vñt lac liq̃ntes. **Sal.** vi. sim. far. c. apozma
Apozma filiãtropos vel filotropi dicitur. Et etiam
lappula minuta et purpurea. mediocriter abstersi
git et desiccatur. habet autem aliqd̃ subtiliũ partem.

Operationes.

A **¶ Dyas.** Succus huius herbe et rogaz et semis eius
morsum mitigat spalagiosis cum vino bibitur et vene
nis occurrit. **Hic** succus auribus infusus earum do
lore mitigat. hec herba cum arungia mixta scro
phas spargit. folia autem eius et astringentia sunt prout.
B **¶ Et** ppierea fluore sanguinis cathaplasmatibus
apposita medentur. et rei coherentis miscetur.

Capitulum. cceluy.

Aur. ysi. **Laurus** a laude dicta est. vñ et
olim laudea dicebatur. Hanc cum laude
victorũ capita coronabant: eo quod nũq̃ vi
riditatez deponat. sola q̃q̃ arbor hec vulgo ful
minari nime creditur. **¶ Quic.** **Laurus** est arbor
calida et sicca in ij. cuius odor redolens. Dicitur in locis
mõtuosis hñs folia sic mirti: nisi quia maiora sunt
Et eius fructus est rubeus. proutque illi est in folijs
et fructu ipsi. Grana eius sunt ad modum anel
lane parue. In ipsa tota est calefactio. Sed
grana eius calidiora sunt folijs. Cortex vero debis

lior est et minoris caliditatis. **¶ Pla.** **Laurus** ca. est
et sic. **¶ Qui.** folia prout hñt pfortadi fructus ex
aromaticitate dissoluendi et psumendi. Folia et
sicca et in loco umbrato et nõ fumoso p annũ i
multa efficacia seruatur. fructus p duos annos.
¶ Pala. li. ij. **¶ Dense** februario ex bacis mir
te et lauri seminaria sunt facienda. vel si facta fue
rint excolenda. **¶ Sera.** li. aggreg. cap. gara. auc.
¶ Dyas. **Sara.** i. laurus. Ex eo est hñs stricta for
lia. et ex eo est hñs latiora. et est masculus. et cales
faciunt et desiccant calefactione et desiccatione for
ti. Et granum eius est fortius. **¶ Dyas.** ca. d. **Lauo**
fm translationem grecam. **Laurus** alia est la
tior folioz. alia tenuior. sed virez feruentis
virtutis sunt atq̃ reorganizatiue. quoz elixatu
ra calida est. **¶ Sal.** vi. sim. far. ca. dafne arbor
ris siue lauri tam folia q̃ fructus sicca et cale
faciunt vehementer. plus tamẽ fructus q̃ folia.
Cortex vero radice minus quidem acer et ca
lidus. magis autem amarus: et qd̃ stipticitatis
habet. **¶ Iuuenalis.** **Laurus** est arbor cuius fo
lijs victores coronantur. unde lauro ppter victo
ria coronatus dicitur laureatus. et corona quaz
propter virginitatem mulieres coronantur: voca
tur laureola.

Operationes

¶ Dyas. Elixatura eius si in scario missa fuerit et
desuper sedeat vesice et matricis dolore cõpescit.
Huius folia viridia stiptica q̃ tinsa et cataplas
matibus adhibita vesparum et apum pcussum pbi
bent: et omnes tumores spargent.
¶ Et si synapi aut polente misceantur et viridia
bibita nausea puocant. stomachum subuertunt
Huius bacca pl̃ ca. est q̃ folia.
¶ Et habet virtutẽ fortiorẽ q̃ tinsa et electuariũ
more melle collecta: tussientes et ptisicos orto
noicos et toracis reumatismum sanitati resti
tuit. cum vino bibita ictibus scorpionũ occurr
rit: maculas nigras detergit.
¶ Succus eius surditatẽ aurium manere non
sinit. et incõgruos sonos cum vino et oleo rosarii
adhibita cõpescit.
¶ Acopis et vnctionibus calidis notabiliter mi
scetur. virtutibus etiam dyasoreticis necesse mis
cet. **¶ Lorum** eiusdem arboris tritum et bibitum calculus
los frangit. a bozsum excludit epaticis obulis
tribus cum vino bibitum pstat effectum.
¶ Succus huius radice eius minus est acer: et tñ est
amarus et magis stipticus. ppter quod lapides vesice
rumpit. ois aut arbor vires h̃z acriter relaxan
tes et calefacientes et euaporantes.
¶ Salien. **Laurus** lapides frangit: et epatic
cõfert. bibitus cum vino odorifero in pondere
trium obolorum.

D **Q**ui. **L**aur⁹ p⁹fert dolorib⁹ nervoz oib⁹. **L**i
n⁹ sup⁹ morseam cū vino. **R**esolvit etiā sodam
J z facit ad dolores aur⁹ frigidos. **Q** **R**afis. **J**ar
.i. laur⁹. **A**postemari matric⁹ z pūcture scorpio
nis: ac dolori nervoz auxiliat. q⁹ totū semē et
oleū auxiliat. fastidiū tamen z vomitum faciūt
K **C**ortex eius bibitus frangit lapidem.

Capitulum. cclviij.

Aureola. **U**bi sciendum q⁹ aliq⁹ putant
laureolā nō esse mezereon. q⁹z sc⁹ error di
noscit in ca. coconidion superius de **L**.
Dyal. ca. **D**asnoides. i. laureola. habet virgas
lōgas duob⁹ cubit⁹. tenues rectas z lenes. z fo
lia lauri filia. s⁹ tenuiora z viridiora. semen in
medijs folijs bñs. **E**t idē fm aliā trāslationē.
Dasnoides. i. laureola cubiti vni⁹ bz lōgtudi
nē. z vgas multas z nō fragiles sed musclagi
nosas. **F**olia sūt illi lauro similia s⁹ molliora.
id est flexibilia z duriora. z nō frāgilibilia
gustu calida et asperātia. **F**lores albos habet.
semen p⁹ nigrum cū maturū erit. **R**adix est illi
inutilis. **P**ascit locis montuosis. **E**t illud q⁹
de ea administrat est radix.

Operationes.

Dyal. **D**asnoides. i. laureola. folia ei⁹ sicca
z viridia bibita. **A**egma vētris deponūt. **V**omi
tū puocat. mēstruis imperant. **A**postegmatif
mis masticata p⁹stāt auxiliū. **S**ternutamēta puo
cāt. **S**emini ei⁹ grana. x. bibita ventrē molliūt.
Sal. **L**amedapne. i. laureola. puocat vrinā z
mēstrua. **E**t p⁹fert distillationi vrinē z mingen
tib⁹ sanguinez. **L**assius felix ca. **L**amedap
ne. **E**t est diuretica valde. **F**olia ei⁹ cataplas
matib⁹ adhibita dolorē capitis tollūt. **E**gestiōes
stomachi imposita compescunt.
Et tortiones anteriores cū vino bibita po
tissime q⁹ semia habēt anteri⁹. posteriores p⁹
q⁹ sunt posteri⁹ medicant. **S**ucc⁹ eius cū vino
bibitus mēstruis imperat. puocat vrinā. **P**essa
rio adhibet. **B**ec oīa facit.
Dic⁹ ualis est virtutis cum folijs suis sine
florib⁹ incēdiōse se laborātes quidā captaplas
mauerunt. **Q**ue p⁹ dicit **D**eshe. vide ca. co
cognidion supra de **L**.

Capitulum. cclviij.

Audandum. **D**yalco. **E**st enim genus
edere. quam multi antion vocāt. **A**li
barbam yrcinam. quia pinguedo ei⁹
adheret barbis yrcorum. frutex est similis c⁹
stereon. sed lōgioza folia habet **B**ec et integra

De Herbis

Et nescio quam pinguedinem habet super folia. Virtus est illi stiptica in folijs. et ex ea colligitur laudanum. Vnius enim edere folia yrci caprarum libenter manducant quam cum depascerere ceperint pinguedo illa que super folijs erit barbis et humeris yrcorum adheret. Et a diligentibus ex ipsis collecta et in se redacta laudanum faciunt. Alij vero super ramos ipsius funes trahunt extendentes inter se. Et si quid ex ipsa pinguedine funi adhaerit colligunt. Et sic vtuntur tali disciplina et manibus fricata malaxant: et pastillos ex ipsa faciunt: quod laudanum vocant. Est autem vtile quod odore plenum est et viride: et facile ad malaxandum et pingue non habens arenam commixtam. et minime fragile. et simile resine. Vnius virtus ea est et hu. in fine primi gradus: prope secundum. Substantia eius est subtilis multum. et in sapore eius est stipticitas pauca. Serapion. Aledent. id est laudanum. Et colligitur ex vna specie cissos. et est arbutum quod as similatur cisteeon. nisi quia folia eius sunt longiora et nigriora. et habet humiditatem que adheret manui tangentis eam in vere. et est stiptica. et ex hac specie accipitur laudanum quod disciplina superiori conficitur.

Operationes.

A Galienus. vii. sim. farma. cap. Cibus siue cistus. id est laudanum. Est autem subtilium partium in substantia et calide virtutis finis primus accessum complete. ut est secundum: tanget propterea. virtus eius est que maturat. aggregat et fortificat. et similiter dyaforetice est virtutis et digestive. et ultra predicta habet quandam stipticitatem breuiem: propter quod confert egreditur matricis. et fortificat eam.

B Et facit oriri capillos qui cadunt. propterea quia destruit quod est in radicibus eorum et humiditatibus eorum malis. et stringit sua stipticitate poros per quos egrediuntur pili. Vt enim he passionis propter prauos humores: viscosos et grossos: quos incisura et dyaforetica pharmaca maxime educunt et euacuant. subtilium vero partium oportet esse virtutis ea. et non multum stiptice. Non enim intantum subtilium partium et siccantium ut siccent et depascent cum humoribus propter naturam acervatis ibi. naturalem humiditatem que augent capillos. ita enim non alopecia sanabunt magis quam caluiciem operabuntur.

C Necnon et laudanum incarnat vlcera difficilis solidationis et misceat in medicinis sedantibus tussim. Et quando bibitur cum vino veteri stringit ventrem. et fit ex eo fumigium ad expellendum secundinam. et ponitur in nasalibus valentibus

bus contra duriciem matricis.

P Paulus cap. de Laudano. Est eligendum quod est ponderosius et nigrum: et quod malaxari potest. Et valet etiam sic electum contra epilepsiam si inungatur spina patientis. et valet ad frigiditatem matricis et suffocationem: si mulier ex eo recipit fumum. et super inferiora. Valet etiam contra relaxationem dentium: si laudanum et mastix conficiantur: et circa gingivas extra et intus ponantur.

Serapion auctoritate Dyascoridis. cap. les dent. id est laudanum. Vnius laudani est ea. mollificatiua. aperitiua orificiorum venarum. quoniam misceat cum vino et mirra. et cum oleo mirtino super cicatrices vlcerum meliorat eas.

At quoniam mittit in aurem cum vino quod de ydromele: aut cum oleo rosarum: curat dolorem earum. et fit inde fumigium ad expellendum secundinam.

Et ponitur in confectione nasalium vel collyrii matricum. et confert duriciebus earum. et misceatur in medicinis sedantibus dolorem. et in medicinis tussis et vngentis.

At quando bibitur cum vino veteri stringit ventrem et prouocat urinam facilliter.

Auicenna. Laudanum est subtile. et est in eo pauca stipticitas. et est maturatiuum humiditatum grossarum viscosarum quas cum equalitate resoluit in quo est virtus attractiua. et est calefactiuum. aperitiuum orificiorum venarum. et ingreditur in sedatione doloris. et facit nasci pilos: inspissat eos et prolongat eos et conseruat proprie cum oleo mirtino et cum vino. et non facit hoc nisi quia ipsum est subtile: et profundat: et est resolutiuum et mundificat corruptionem corrodentem carnem.

Et est attractiuum: et attrahit materiam bonam ad pilos. verumtamen non videtur conferre caluicie cum incipit. et casui pilorum cum apparet cutis. et fluxue capillorum. et non peruenit ad hoc ut sanet alopecia. quoniam materia alopecie non resoluitur nisi virtute que est supra virtutem resolutionis eius.

Et laudanum consolidat vlcera dure consolidationis. et stillatur cum oleo rosarum in aurem dolorosam. et ingreditur in medicinis sode et pulsationis.

Et confert tussi et resoluit apostemata matricis suppositum in pessario. et attrahit fetum mortuum et secundinam suffumigatione facta ex eo in traiectione. et quoniam bibitur cum vino antiquo constringit ventrem et prouocat urinam.

Capitulum cclix.

Tractatus

rem suauem et bonum habent. non habent succum nisi valde parum. Radix non competit vsui medicine.

Capitulum. cclix.

Latua sive Dyascoridem in proprio capitulo. cirsium habet oblongum fasciatum digiti cauum in summo quasi ramulum diffusum. et folia oblonga fructus in summitate ramorum habens triangulum: et subrotundum in modum capparidis. in quo tria grana continentur sub membranula que intra corticem est.

Operationes.

Dyascorides. Granula eius. vii. vel. ix. potata ventrem viscido purgant. quasi aqua frigida super bibatur coleram rubeam et flegma deponunt.

Capitulum. ccl.

Lauendula est herba calide et sicce complexionis. Paulus. Lauendula est herba omnibus nota et caret semine. flores vsui medicine competunt. et odor

Operationes.

Virtus eius est que resoluit et fructificat. Contra sincopim et cardiacam passionem ex frigida causa fiat decoctio eius in uino odorifero: addita aqua rosarum et detur patienti.

Lauendula est praestans somnum. et sedat sodam quando emplastrum cum ea fit super frontem.

Aqua decoctionis eius potata nefreticis. epilepticis: et apoplecticis confert. lauendula miscetur diuersis antidotis et miris et variis odoribus grate miscetur.

Item odor eius grauat caput et facit somnum. Et quando bibitur decoctio eius est conueniens illi cuius cerebrum infirmatur.

Aqua eius e floribus distillata valet ad apoplexiam. Emplastrum ex eo factum cum ozimo valet puncture scorpionis.

Ad preseruandam apoplexiam. Re. florum lauendule. ℞. cinamomi. spice. croci. ligni aloes. masticis. nucis muscate. gariofli. calami aromatici. zinziberis. rosarum. macis. cardamomi

De Herbis

ana. **Z.** i. bileant cū aqua rosarū in vna fiola vi-
treā in cine calido: postea coletur: et paulatim
cum cocleari potui propinetur.

Capitulum. cclj.

Leuisticū. Plateari. **L**euisticum est
herba omnibz nota. calida et sicca in. ij.
gradu. Cuius semen siliter appellatur
Et in medicina semen ponit. Virtutē habet
diurencā. virtutez qz aperiendi et extenuandi.
Constantinus in libro graduū. **L**euisticum
est in tertio gradu calidū et siccū. Semen autē
et radix in medicina ponitur.

Operationes.

¶ Plate. Vinū vel etiā aqua decoctionis eius
valet p̄ra opilationē splenis et epatis: et cōtra
ventositatē. et p̄ra dolorē stomachi et intestino-
rū ex ventositate. Puluis etiā eius cū puluere
cinamomi datus valet ad p̄dicta.
¶ Constantin⁹ vbi sup. Cibū digerit. opilatōez
epatis aperit. de frigido humore dolorē mitigat
¶ Stomachi ventositatē et inflationē rugituz
et inorsionē dissoluit. Mēstrua et vinā prono-
cat. Etiā illa p̄ba s̄m Constantinū habent in li-
bro de simplici medicina almagesti.

Capitulum. cclij.

Leuisticū siluestre. **D**yas. ca. **A**haspiū
s̄m trāslationē grecā. **A**haspiū. i. **A**e-
uisticū siluestre. nascit in tumulis et i
vīs et sup regulas. herba est minuta. et folia bñs
et angusta duobz digit⁹ lōga. et in sumo diuisa et
pinguia. p̄gā in medio pferens duoz palmoz
cū paucis ramulis. in q̄to fert semē latum sile
cartamo: et obrotundū et veluti cōquassatū. vii
et nomen sumpsit. florem habet subalbidū.

Operationes.

¶ Dyas. cori des. Virtus est ei termatica. et po-
tissime semini eius potui datum in acceptabilis
liquantitate per superiora atqz inferiora. pur-
gationem facit vehementer.
¶ Sciaticis p̄cristere adhibitu medet. bibitu
menstruis imperat. a bozum facit
¶ Galienus. vi. s̄m. far. **A**lapis s̄m transla-
tionem grecam. Est autem leuisticum silues-
tre cuius semen acris virtutis est. quia apos-
temata rumpit.
¶ Et per anum impositum sciaticis conuenit.
Est autē et alterum purgatiuum super et sub
tus colliricorum bibitum in opifabi multicus-
dine.

Capitulum. cclij.

Lenticula aque v^t Lentigo aque. Serapion li. aggregatoris cap. gaba leb. id est: lenticula aque. ex ea est marina. et ex ea est aque dulcis. s^z illa q^{ue} est aque dulcis est lenticula q^{ue} reperit^r sup aquas erecta habes cor ticē viridē. z est rotūda sic lenticula: silis est ei in figura sua. Et reperit^r in lapidib^{us} sup aquas erecta: natans sup faciem aque. Gal. viij. sim. far. cap. facus. id est lenticula aquatica humi de z frigide complexionis in secundo gradu existens fm vtrūq^{ue}. ¶ Paulus cap. Stratio tis. At est herba z nascit^r in supficie aque sine radice cū folijs simili^{bus} semper uiue: Est autē virtutis redarguentis ac remordentis. Dyas. cap. de lenticula aque. Lenticula colorē viris dem habens: virtus est ei frigida.

Operationes

- A** Salienus. Lenticula aque habet quid stipticitatis ppter qd vulnera potest cōsolidare. et viceribus est vtilis. quidaz aut eo z ad emozos sagias vtunt^r z ad fistulas.
- B** Paulus. Porri data valet ad fluore sanguinis ex renib^{us}. z cū aceto contrita. atq^{ue} vt catba plasma adhibita.
- L** Dyascozides. Omnes timores spargit. Ig nem sacrum extinguit: podagricis necesse misceatur. medicaminib^{us} sola. et cum polenta apponitur infantibus.

Capitulum. cclij.

Lens. Sera. li. ag. c. zedeno. auct. Dyas. meliores ex lētib^{us} sunt ille q^{ue} veloci^{us} mas ttrant^r. z q^{ue} infundunt^r in aqua ad mollificandū nō nigrescunt. Gal. viij. sim. far. ca. de lētib^{us} fm translationē grecā inq^{uit}. Lentes stipticāt nō fortiter. i medio hoc ca. z fri. cōsistūt. siccās autem in secundo gradu.

Operationes

¶ Gal. eodē li. z ca. fm trāslatiōez arabicā. Sa por eaz est stiptic^{us} stipticitate pauca. Et lentis pma ē media inter ca. z fri. z exicat in. ij. gdu. Et ipsa stringit ventrē q^{ue} coq^{uit} bis z p^{ro}fic^{it} aq^{ue} pma. z aq^{ue} in q^{ue} coquūt^r laxat ventrē. ¶ Et dicit ypo. vi. epidimiaz q^{ue} est tēpata in ca. z fri. z de clinat ad calore parump. Et signū i best q^{ue} nō apparet p eā q^{ue} comedit aut q^{ue} morat^r in stō macho: aut q^{ue} descēdit a vētre in frigidatio cor porū. z est composita ex suba q^{ue} stringit ventrem q^{ue} coquūt^r bis. z p^{ro}fic^{it} aqua pma. z aqua i qua coquunt^r laxat ventres. ¶ Idem auc. Dyasco. Quādo comedit^r ex ea assidue facit obscuritas tem visus. z est dure digestiōis. mala stomacho z accidunt ex esu eius somnia mala. z est mala neruis et pulmōni. ¶ Et idē Sera. auc. Des farugie. Excozicate ex bis sunt frigide: grosse stringūt vētrē z vrinā: z ingrossant sanguines

De Herbis

In venis: et non sinunt eum currere. **¶** At idem autem cioritate **¶** Desuay. **¶** Lens ipsa est frigida et sicca in primo gradu. et cortex eius est calida et sicca in primo gradu. **¶** At de proprietate eius est minuire yrinam et menstrua propter eius sanguinis ingrossationem.

Capitulum. cdu.

Lilium. **¶** Ambrosius. **¶** Considerate lilia agri. quous sit cadior in folijs: ipsaq; folia stipata quod ab vmo ad sumum assurgere videant: vt exprimat formam cippi. et vt auar species quodaz intus effulgeat. que cum vallo in circuitu floris obsepta iniurie nulle pateat. **¶** Si quis hunc florē decerpat: et in folia sua soluat: quanta est manus artificis qui lilijs species reformare valeat. **¶** Glosa. sup. Luca li. xij. **¶** Lilia non siluis sed in hortis nascunt: nec vllū agriculaz cultū requirunt sicut ceteri fructus. sic scriptū ē: **¶** Considerate lilia agri quod crescunt neque laborant neque nent. **¶** Non laborant coloribus odorando. neque nent sibi indumenta faciēdo. **¶** Palla dius li. iij. **¶** In februario mense lilioz bulbos ponem? vlt lilia antehabita sariem? summa diligētia ne oculos circa radicē nascētes et minores bulbulos sauciem? **¶** Qui a mēse subtrahit atq; in alios digesti ordies noua lilieta formabūt. **¶** Dyas. ca. de lilio. **¶** Liliū bec est leci

na quā multi in coronā ponūt. **¶** At ē oibz notū: cuius flores albi sunt satis. **¶** Est autē aliud genus liliū quod vocat yris ylica. folia h3 siluio filia vel gladiolo: sed maiora et vastiora. flores h3 et superiores inclinatos sibi inuicē diuersis coloribus albo. s. et mellino aut purpureos aut venecino. **¶** Radices sunt sibi dure et curue et odor bono plene. **¶** De radices colligēde sunt et filo inferende. et sic in ymbra pendētes sic candē sunt dura et brevis: et coloris rufi: et odoris boni. eligenda est in gustu calidior.

¶ Serapion libro aggregatoris ca. **¶** Ansea: id est lilium. **¶** Est enim calide et sicce complexionis in secundo. **¶** Et eo est domesticū et siluestre. **¶** Sed siluestris sunt species: et nominis natur vna arsemetim: id est celeste. et est albu: quod est notū. **¶** De illo in presenti ca. dicemus.

Operationes

¶ Auicēna. **¶** Liliū albu ortulanū calidū et siccum in secundo. **¶** In ipsa est terretas subtilis ac qurens amaritudinē. et aqueitas ita eqliis complexionis. **¶** Offert pāno et lentiginibus. propter radice eius. et mūdāt faciē ac remouet eius pitracione. valet incisiōibus nervoz et spleni. sed malū est stomacho. propter oleū eius. quod est resolutiuū: aperitiuū: lenitiuū duricie matricis bibiti et inunctū. **¶** Idem. **¶** Radix eius confert adustioni aque calide. quoniam exsiccatiua est mollicina et absterfina cum equalitate solidat. **¶** Et decoctione quod ipsius radice fit oris colutio ad dolorē dentiū. et propter illius quod siluestre est. **¶** Idem. **¶** Liliū confert puncture verminū venenosoz: propter scorpiōis. **¶** Oleū quod eius est tyriaca coriandri et fungoz. **¶** Amplastrū ex folijs cum vino factū super herisipilā confert valde. **¶** Plini li. xxi. **¶** Liliū rose nobilitate priuū est quadā cognatiōe vnguētū: oleū quod lilion appellat. **¶** Nulla florum excelsitas maior. **¶** Interdū cubitoz triū longitudo. **¶** Alba lilia oibz eisdē modis serunt quibus et rosa. **¶** Nihilque fecundi. vna radice quingentos sepe bulbos emittente. **¶** Sera. **¶** Conuenit cōbustiōi ignis quā assat et terit cum oleo rosaz. et ponit super locū cōbustionis et dimittit donec curet. quoniam cōbustiones egēt medicina quā desiccet et abstergit cum temperamēto. **¶** At est bonū ad incarnandū oīa vlcera: et mollit duricies matricis. **¶** Folia eius incarnāt et abstergunt asterfioni debilioz quā radix. **¶** At quā coquunt et ponūt super cōbustionem ignis. aut supra quodcūque vulnū faciūt incarnari vlcerationē eoz. **¶** At sunt quidā qui infundūt flores eius in aceto. et vtunt eis ad incarnandū vulnera: et cōtundit flos eius et exprimitur succus eius et coquit in

Tractatus

B acetum et melle. ita quod ex succo fit quodammodo plura quam acetum et mel. **E**t est medicina conueniens ad omne quod eget exsiccatione sine mordicatione sicut sunt vulnera magna: et propter quod sunt in capitibus musculorum et ad vlcera omnia que sunt difficilis incarnationis. **S**ed alteri species lili quod dicitur yris. et est lili agreste secundum eundem autorem **B**at. Substantia est subtilis et mundificat et maturat. Et conuenit speciebus tussis: et facit ascendere secretum a pectore. et curat tortiones ventris et vlcera sordida. et quando bibitur cum melle et aqua calida laxat ventrem. **D**yascorides. Flores lili domestici possunt emollire durities nervorum. Folia eius cocta et imposita ad combusta perficiunt loca. Uexationes serpentum curant. Succus eius melli admixtus ac decoctus in vasculo nouo: vlcera vetera medetur. **G**alenus septimo simplicium farinam corum capit. de lilio. Flos lili domestici copulatione mixtus est subtilium partium quadam ex terra restri suba. **U**n habet et ea que in gustu amaritudinem et ex quadam aquosa eucria. **U**n oleum quod ex eo est pigmentum in mordacibus et dyasoreis tice et mollitudo est proutis. ex quibus duriciis que in matricibus aprissimum est. radix autem et folia per se trita siccant et abstergunt et dyasorat moderat. **A**ui. de viribus cordis ait: quod confortat cor.

Capitulum. cclv.

Liliu pualliu. **P**la. **L**iliu pualliu est herba habens flores bene redolentes. folia eius plantagini maiori similia. **N**ec folia nec radix sui medicinie competit: sed flores proutem habent confortandi et resoluedi. **O**perationes. **P**li. **R**e. flores liliorum pualliu lib. f. ponant in vino optimo mensuram unam stent in infusione per mensem. deinde distillentur in istud per alembicum. cum ista aqua distillata sume. 3. ii. aqua lauedule. 3. ii. g. na piperis ro. 3. f. misceant. de ista sume in septimana. **E**t. ieiunio stomacho. et ista septimana non habebis apoplexiam neque litargiam. **I**des. **A**u ista aqua etiam potes linire tempora. minuit fluxum catarralem: et sedat sodam. **I**sta aqua etiam curat colicam passionem potatum: et confortat cor.

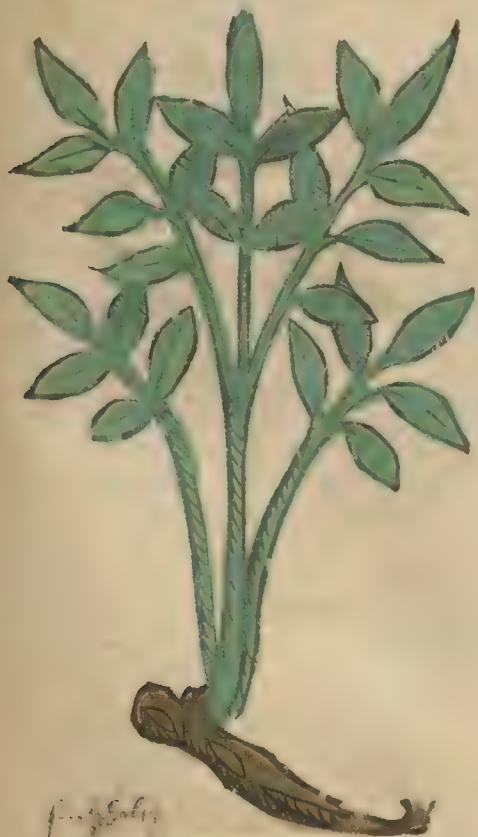
Capitulum. cclvi.

Lilialis. **P**ande. ca. xxxvi. **L**ilialis est quedam herba habens folia sic rubea tincto rui nisi quod sunt minor: et ut cumque aspera. expandens se per terram. sic herba gnoxi rubi. eius flos est parvus sic flos solatri habens recte figuram lili domestici. **A**ui. li. ii. ca. algalasce. vel alu sen. i. herba lilialis. et est herba cuius flos est similis lilio: et propter hoc dicitur lilialis. et est ea. sic. i. ii.

Operationes

- A**dem. **L**ilialis desiccatur cum equalitate et abstergitur: et confert panaricio: et resoluit totum illud cum equalitate.
- B**Salien⁹ sexto de simplici medicina. capitulo alissum. **A**lissum sine amplosilon. dicta est quidē alissum: id est lilialis herba. quā mirabiliter pferit morsui a cane rabido: imo et iam occupato rabie ppinata sepe sola sanauit.
- E**Si quis autem vtatur in pluribus cognoscet quod dyasoreticū est medicocriter: et siccatis uum cum eo quod aliquid absterfionis habet. **H**inc autem aluos et esilinas mundificat.
- P**linius capitulo **A**lison: id est lilialis similis est rubee tinctorum: et nō distat ab ipa nisi quia ipa rami et folia sunt minora.

Capitulum. cclviij.

Liquiricia. **T**heodorus priscianus. **L**iquiricia est eligēda non multum grossa nec nimis tenuis que in terra crocea fit. que etiā cum frangit leuis est et in terius subalbida: sed nigra vel viridis abijcienda est. succus eius fortioris efficacie est quod efficit sic. **S**ū viridis est radix: cōcutitur bene: et in aqua decoquit vsq; ad cōsumptionē

postea exprimitur et desiccatur in sole. et in rotunda corpuscula finformā vasculorum formatur. **A**lii sophisticant hoc modo faciunt puluerem liquiricie et coquunt in aqua et addunt mel et faciunt ut diximus. **S**erapion. auctoritate **P**ascalidis capitulo **S**ilis: id est liquiricia. et est arbutū habēs ramos lōgos duob; brachijs. habet folia filia folijs arboris mastice. et sup folia est humiditas quā adheret manui. et flos ei⁹ similis herbe flore dicte brachion. est et purpurei coloris. **E**t semē ei⁹ est in magnitudine semis arboris dicte kalatasbas. verū est asperū eo: et habet radices longas in colore suo filis ligno quod nominatur in oriente bussim. aut sicut radix gentiane: et est in eo stipticitas cū dulcedie: et exprimit inde succus. **P**asco. ca. **S**licoriza. **A**tē que nascitur in capadocia aut in ponto. **F**rutex est hñs virgas longas duob; cubitoz in quib; folia sunt spissa et filia lentisco: sed pingua et glutinosa. florem pferit iacinto similē. semē habet simile platani et asperū: quod semē est latum: sed rufum et oblongū. sunt illi radices bussei coloris et longe sicut gentiane pstricte et dulces que exsiccant ut licū. **P**lini⁹ ca. de liquiricia. **S**licoriza herba ē que nascit i campis. gustu dulcis et cū dulcedine abundat: de qua succus extrahit: et medicorū vsui seruat.

Alius felix cap. **S**licoriza grece ex eo dicta quod dulce radicē habet. **S**lien enī grece dulce dicit. **S**alien⁹. vii. sim. far. cap. de liquiricia. **D**aius iunamētū quod in liquiricia est: est in succo ei⁹ radice. et substantia eius est ppinqua substantie nostri corporis. et valde similis est ei. **S**apor eius radice est dulcis cum stipticitate parca. **V**irtus ei⁹ fragilior est complexione hominis: et est repide caliditas. et iō est prope complexionem equalem. et est humida temperate humiditatis.

Operationes

Aires h; relaxātes cū dulcedine ex humis ditare. unde et sitim sedat: et renū et vesice mitigat dolorē: et puocat vrinam et mēstrua. **A**t oēm tumore tūsa et imposita placat. succus ipse aspredinē arteriarū dissenit. et nō solū tracheaz arteriā sanat: sed etiā scabiosaz vesicā. quod succ⁹ diu sub lingua retētus glutiri debet. quod estuationē stomachi tollit: et tumore stomachi et epatis tollit ac cōpescit. **R**adix vesice et renū vulneratiōez curat. bibita cū dulcore sitim phibet: vulnerib; vtilis ē. radices ipse masticare sūt stomatice elixatura radice oīa ista facere nouit. **P**ra radix in puluerē redacta et imposita pterigia detergit. **S**al. **S**licor

A

B

E

D

q q

E riza asperitas est remouere: nō solū i arteria
sed in scabiosa vesica. ppter mediocritatē cōs
plexionis. ¶ **Theodorus priscianus.** Valet
ptra oīa vitiā pectoris decoctio eoz i aqua:
F 7 in pleuresi: 7 peripleumonia. aqua decocti
onis ei⁹ valet ptra tussim. ¶ **Ad idē** valet ele
ctuariū factū ex succo liquiricie 7 melle. ¶ **I**
quiricia masticata 7 sub lingua retenta sitim
7 asperitatē stomachi 7 gutturis mitigat.

Capitulum.cclix.

L iustici. fm Dyasco.ca. Augustici
multū nascit in liguria provincia. vn
de 7 nomen accepit. nascit 7 in mons
te vicino alpibz: sed ciues panacem illum vo
cant. ideo qz radix eius alba est 7 odorata sū
mul panaci: cui virt⁹ vna est cū panacis pū
te. Nascit in locis altis 7 asperis 7 ymbrosis.
virgā habet longam 7 nodosāz simlē aneto.
In qua virga folia sūt similia melliloto. Sz
molliora 7 odorata: que folia in cucumere te
nuissima sunt 7 diuisa. In virge sūmitate cas
put est ymbra culosum. Vbi semen ostendit:
qđ semen nigrū est 7 oblongūz sicut feniculi
gustu viscidū 7 odoratū aromaticū.

Operationes

D yascozides. Virtus ē mictualis. Radix
ei⁹ alba est similis panaci eracleontico 7 os
dorata. Virt⁹ est radici 7 semini ei⁹ calida 7
stiptica doloribz omibz intraneoz occurrit.
Inflamationē stomachi soluit. ¶ **Scribo** ves
nenatis opitulat: vinā puocat: mēstruis im
perat si bibat. antidotisqz colicis psumt aut
miscet. ¶ **Radix** ei⁹ tunsa 7 supposita idē pre
stat. radix ei⁹ 7 semē oxiporis necesse miscet
cōfectionibz etiā digestibilibz vtiliter adhī
bet: qz eustomaca est. vnde multi ciues ipsi⁹
prouincie eo p pipere vtunt⁹ 7 dicitur miscen
tes. ¶ **Et** multi semen fiselei 7 iunicali addūc
illi. qđam dicūt qz est leuistici sed falso.

Capitulum.cclx.

L imon. Pan. capi. cccviiij. Limon
fructus pulchri odoratus: plen⁹ suc
co aceto valde apto salsamentis. Et
spē etiā comeditur sale conditus. nusqz mei
mini me de ipso legisse apud antorem autenti
cum: nisi apud Auicēnam in quarto canone
de cura febrū acutā in generali: vbi iubet
dari aquam acetositaris limonis saliti.

Capitulum.cclxi.

De Herbis

Capitulum. cdxij.

Linū. **Y**si. Linū ex terre nicti spē ori
tur. nomē sūpsit a greco. vñ q̄ leue sit
ac molle. **S**iluz at est gen⁹ q̄ddā lini
nimiū cādidi ac mollissimi qd̄ grece papaten
vocāt. **P**all. **I**n se. mēse aliq̄ semē lini leto
solo spargūt: z lina psequunt exilia. **I**dē li.
xi. **I**n mēse octobri semē lini seri p̄t si placue
rit. qd̄ tñ p sui malicia serēdū n̄ ē: q̄ t̄re vber
exhaurit. s̄ si velis loco p̄guissimo z modice
hūido ferre poteris. aliq̄ macro solo spissum se
rentes: si assequunt vñ linū subtile nascat̄.

Operationes

Sera. li. ag. au. **D**al. **U**ir⁹ ei⁹ ē q̄ subtiliat
z puocat vrina z mēstrua. z qñ bibi⁹ aut fit cū
ea ēplasty p̄fert apatibz epas z orificio stoma
chi z ipi stōacho. **S**z radic⁹ ei⁹ stipticitas ē
āplioz stipticitate flor⁹. z caliditas ei⁹ ē mīoz
caliditate ipi⁹. z ppter ei⁹ stipticitatez acq̄rit
qd̄ admisce⁹ cū medicinis q̄ admistrāt ad spu
tū sanguis. **S**era. au. **D**yal. **F**los ei⁹ ē sti
ptic⁹ stipticitate pauca calefactiu⁹: matura
rius. z ē ca. q̄si i. i. gra. z ē mediū i bu. z sic. **E**t
ij. ei⁹ p̄t ē q̄ ē mollificatiū. **S**er. li. ag. ca.
bararichibene. i. linū ē mollificatiū sedatis
uū dolo⁹. z cōfert egritudibz interioribz: nisi
q̄ ē min⁹ in h̄ q̄ camomilla. z ē mediū iter la
xatiua z stipticū: z admisce⁹ in eo paz p̄tut⁹
puocatiue vine. z hoc qd̄ apparet i eo māise
ste qñ comedat assatū. z tūc ē mag⁹ queniens
ad strigēdū vētrē. **E**t dixit i li. de p̄fuatiōe
sanitat⁹ q̄ qñ semē lini decoquit i aq̄: ei⁹ deco
ctio ē infrigidatiua. **E**t idē au. **D**yal. **U**ir⁹
tus semis lini ē silis p̄tuti semis fenugreci. z
qñ admisce⁹ cū aq̄ melle z oleo z p̄fici⁹: resol
uit apata ca. z mollificat ea siue sint iteri⁹ s̄
ue exteri⁹. z qñ fit ex eo ēplasty cū ficubo z ni
tro delet p̄anū z pustulas albas faciei. i. papu
las fm trāssa. no. **D**yal. **E**t qñ p̄fici⁹ cū aq̄
resoluit apata q̄ sūt i radice aur⁹: z apata du
ra. **E**t qñ coq̄t cū vino eradica⁹ fornicā z spe
cies vlce⁹ q̄ dicunt̄ sani. z qñ misce⁹ cū melle
z pipere z vñ q̄s eo mouet coitū. z qñ misce
tur cū nasturtio q̄ntitate eq̄li p̄fert scissur⁹ yn
guū z eoz excoziatiōi. **E**t fit cū decoctiōe
ei⁹ cristere ad mordicatiōez intestinoz z ma
trici⁹. z mollit vētrē qñ mlieres sedēt in deco
ctiōe ei⁹ p̄fert apatibz matric⁹ sic fenugrecū.
Paul⁹ ca. de lino. **A**inū qñ cōburit. **F**um⁹
ei⁹ ē subtil⁹: z p̄fert corize z suffocatiōi m̄fici⁹
Aui. li. ij. ca. de semie lini. **U**ir⁹ est ei⁹ p̄ria
p̄tuti fenugreci i. i. ca. cōmēsuratū i hūiditate
z siccitate. **E**t d̄r qd̄ q̄ decoctio lini ē deco⁹
q̄ iij

A

B

C

D

E

F

G

H

I

Linaria. **P**andecta. ca. **D**ix. **L**inaria
est herba similis esule vel lino: ppter
qd̄ vocat̄. z differt ab esula: qm̄ esula
lactescit. linaria vero nō. **U**n̄ p̄sus. **E**sula la
ctescit sine lacte linaria crescit. **P**atōes
Succus eius valet p̄tra herisipilas inun
ctus. z cum succo pimpinelle mixtus. **E**t
ipa sola valet ad cancrū trita z imposta. ad
hoc similiter succus eius valet.

Tractatus

K etio recetis ei? **I**n ipsa enim est humiditas superflua et maturatiua: et abstergit et inflat propter humiditatem suam superflua: ita quod illud quod ex eo frigitur est: hoc agit cum stipticitate quod in frigio manifeste promissum est: comensurata: et in non frigio manifeste promissum est: cum lenificatio: et est sedatiui dolorum minus quam camomilla: et ex ipso fit emplastrum cum nitro et bolo: et lenit panum: et profert tractationem vnguium et scissuram et fracturam eorum. **E**t quando promiscet cum equali mensura nasturcum et proficit cum melle: lenit apostemata circa exteriora et interiora. **E**t apostema quod est post aures cum aqua cinerum et apata dura: et prohibet spasmodum: et prope actionem vnguium: cum promiscet cum cera et melle. **E**t ei suffumigatio profert corize: et silium fumigatio ipsius lini profert tussi flegmatica: et prope quod est ex eo assatum

paululum ad citrinitatem. Sapor ei est acutus: mordicatus cum pauca amaritudine. **E**t quod ponit ei est utile circa in fine. non elongat a veritate: et conueniens est dicere quod cum caliditate sit humiditas: quod non apparet mordicatio ei postquam bene masti cat. **E**t sciendum quod est alia lingua avis quod est debilitans stomachum: et puocans ventrem: et est corrigiola maior. **E**t ista non est illa de qua locutus est Serapion. **N**am idem Serapion circa de augentibus in coitu dicit: quod lingua avis est lingua passerum. **I**tem idem dicit in vii. in perfectione pillularum. **I**ndaz quod assimilatur pelliculi vel corticuli quod est in medio bacce lauri. **A**uicenna circa de augentibus in coitu. **I**nter medullas computat. non est quam ponit Serapion. **A**ui. herba. scilicet est prima pars per Serapionem descripta. unde quando ponit simpliciter prima debet intelligi.

Operationes

Sera. auc. **A**ben mesuay. **A**duenit dolori lateris: et puocat urinam: auget in spermate: et corroborat libidinem. **E**t idem auc. **D**amasceni. **A**duenit cardiacae. **E**t idem auc. **B**ediguras. **A**uget sperma. **E**t idem auc. **R**asis. **P**rohibet cardiacam: et auget sperma. **E**t idem auc. **I**saac. **E**st circa et hu. i. i. g. et delectabilis: et de proprietate ei est confortare libidinem. **E**t auget sperma: et habet virtutem humectandi comesta cum carnibus vel alijs. valet silium siccitatem pectoris.

Capitulum. cclxiij

Lingua avis. **P**la. **L**ingua avis est arbor: et habet folia pua et acuta. lingue avis proformia: et est in i. g. ca. et hu. **S**erapion. li. ag. ca. lisen basafir. i. lingua avis. **E**t est arbor filis arbori dirdar: nisi quod folium ei est longum sile folio amigdali. et fructus ei est quod dicitur lingua canis sunt racemi et palmites quod diuidunt in cheram filis folijs oliuaz: nisi quod sunt minora satis: et intra quolibet cheram est medulla filis lingue avis exteri rubea et interi alba declinans

Capitulum. cdeiiii.

Lysimachion. fm Dyas. pprio ca. Das
stas habet maiores et fructuosas. cir
ca quarū nodos folia minuta habet
salici similia. florem purpureū aut aurosum.
nascitur locis humectis.

Operationes

Dyas. Succ^o herbe hui⁹ stiptic⁹ ē. Sang
guinē reijciētib⁹ maxime pdest. Dissinteric⁹
potui dat⁹ et supposit⁹ subuenit. Fluxū ma
tric⁹ mulier⁹ abstinēt supposit⁹. Harib⁹ plu
entē sanguinez fronti illinūt statim stringit.
Vulnerib⁹ recētib⁹ pacolesim facit. Her
ba fumigatiōe adhibita vim veneni longi⁹ ar
cet⁹ et forices occidit. Sal. viij. sim. far. ca. li
simachion pñantē hz stipticā qlitatē: ppter
quā et plagas solidat: et emorrosagias ex na
rib⁹ sistit emplastratū. Et aliaz etiā emor
rosagiaz idoneū est farmacū ipm. et etiā suc
cus eius adhuc magis et bibit⁹ dissinterias
et sanguis eductiōes et fluxū muliebriē sistit.

Capitulum. cdeu.

Lycium. Sera. ca. badarb. i. liciū. Da
bet tres spēs. vna eaz est indica. Et
alia fit ex herba que dicitur zeriach

sine ferrab. Tertia ē arabica q̄ nominat ha
darb: id est liciū. Et idē auc. Dyas. Liciū ac
cipit ex arboze spinosa q̄ habet ramos lōgiz
tudine duoz brachiozū aut ampli⁹. Et folia
sunt filia folijs arboris bussirara. et hz fructū
silem piperi: et est niger: amari saporis: lenis
tactu. et cortex ligni est glauc⁹ filis licio dis
soluti. et habz radices multas pcedētes a la
tere ligni ei⁹. Nascit⁹ locis agrestib⁹. et extra
bit succus ei⁹ in hūc modū. Terunt folia sis
cut sunt cū tota arboze. aut ponunt in aqua
et dimittunt plurib⁹ dieb⁹ et coquunt et expris
munt. Et succus ponit⁹ ad coquēdū sup ignē
donec ingrossetur sicut mel: et fit silis ex suc
co fructus eius q̄n exprimit⁹ et ponit⁹ in sole.
Et meli⁹ ex eo est illud q̄d accēditur igni. et
q̄n extinguitur facit spumā: cui⁹ color ē san
guinis. Et exteri⁹ est nigrū. et interi⁹ ē sicut
crocus. et nō ē pingue: et est i eo stipticitas cū
amaritudine. et ex illo meli⁹ est Indū et forio
ris opationis. Adultera⁹ aut liciū cū amur
ca olei: cū admisce⁹ in coctura ei⁹ et cū succo
absinthei et felle bouino. Et oportet vt collis
gat ex eo q̄ natat sile spongie et reponitur ad
opus medicinaz oculi. et residuū ponit⁹ i alijs
medicinis. et d⁹ q̄ indicuz facit arbor licios.
Et hec arbor est de speciebo spine hñs ramos
erectos longitudie triū brachioz: aut ampli
us pcedētes ex radice. et sunt grossiores rā
mis rubi. Et euellit⁹ eis cortex facile. et color
eius apparet sicut color sanguis. Et folia ei⁹
sunt filia folijs olivē. et ex illa arboze accipit⁹
liciū scz ab illa que est spinosa. Et ē apud nos
medicina q̄si humida et liquida. Et substātia
ei⁹ est cōposita ex virtute subtili. ca. et terrea
frigida: et in sapore eius est stipticitas: nisi qz
est pauca. Alia secūda species est q̄ fit ex ar
boze licios sine ex acantum appellata. folia
quercus similia atqz spinosa generans.

Operationes

Salienus fm translationē grecā. hoc fars
maco ad ipopiam vtuntur et ad flegimones.
qui in ano et ore et vlcerationes et herpetas et
putredies: male morigerataylcera et aures pus
fuētes: et paronichia et vngues leprosos.
Et idem fm translationem arabicam. vir
tus eius est que remouet q̄ in pupilla ex eo
q̄ obscurat vīsum: et cōuenit fluxui ventris.
et habentib⁹ vlcera in intestinis. et habentib⁹
fluxum menstruorum. Et ponitur in medicis
nis panni que fit in facie.

Et in medicinis vlcerū et apostematuz que
iunt in ore et in ano et fornice. Et cōuenit vl
q iij

D ceribo fraudulēt? z putredib? vlcey z putredi
ni aurii z tenasmoni z panatritio: z fortificat
capillos. ¶ **Sera. au. dyal. Virt?** licq? ē stipti
ca z abstergit z curat obscuritatē visus z sca
biēz pruritū oculoz: z abscindit cursuz humi
ditatū ad oculū veniētū cursu antiq? z puenit
apātib? gutturis. ¶ **Et qñ** linīt cū eo palatū:
puenit apātib? gutturis. z qñ linīt cū eo puenit
gingiuis z vlcerib? putridis z ragadijs ani z
tenasmoi. ¶ **Et qñ** bibīt z fit cū eo cristere sa
nat fluxū vētris antiquū z vlcera ītestinoz. z
bibīt de ipo cū aq? vsq? ad sanguinis fluxū: z
sputū sanguis cū tulli: z dā i potu morui ca
nis rabiosi. ¶ **Qñ** fuit ex eo pillule z dant et
rubrificāt capillos: z curat panariciūz forni
cā z vlcera fraudulēta. ¶ **Et qñ** fit cū eo nasca
le puenit fluxui antiq? hūiditate a matrice.
¶ **Et dicit. Qñ** coqitur cū ramis ei? in aceto:
cōuenit apātib? splenis z yctericie: z puocat
mēstrua. ¶ **Et qñ** bibīt ex fructu eius laxat fle
gma: z puenit ī medicinas venenosas. ¶ **Et**
idē Sera. auc. Rasis felicacharach. Virt?
est cōposita ex p̄trarijs. Hābz virtutē exes
nuatoria: digestoria: ca. z fri. z modice stipti
cā hñs vim. z ideo dyaforetim facit p̄iciens
z porrigans. ¶ **Et** facit aut ad ipopiā herpes
tas z ad epat? vlcera: z ad parotidas: z putri
da vlcera: z cōuenit vlcerib? oris et ani.

Capitulum. cclxvi.

Lonchitis fm dyal. Lonchitis ē spēs
gladioli folia hñs pori filia: sed latio
ra z rufa. mltas hñs sup radices vir
gas spanfas sup terrā: z ramos sup terrā de
clines: in qbo sunt flores siles pellicino. s. for
ma eoz vt gele est: z albus bz in medio sicor
strum z labiū insanum: z sicut lingua z semen
eius lancee sile z trigonū z longū. vnde z lon
chitis appellatū est. Radix est ei filis dauco
nascit locis asperis. **Pli. ca. Lonchitis.** folia
bz rubicūda. semē nigrū sile cameoz. edruz
ora patēt z oblongū in silitudinē lanceaz ra
dicē vt dancus. **Itē Dyal. Est** z scdm genus
lonchitis fo. hñs sic scolopendria z aspiora.

Operationes

¶ **Plini? Vulnerib? imposita folia ei? tumo**
rē nō admittūt. Bibita cū aceto splenez sic
cant. Radix ei? cū vino bibita vrinā puocat
¶ **Sal. viij. sim. far. ca. Lonchitis.** Eius qdē se
men triangulū sicut lācee fm figurā. Radix
quidē similis est aliqliter pastinace. z p̄pterea
vrinatiū est farmacū. ¶ **Eius vero q? similis**
est scolopendrie folia viridia quidē ad conso
lidatē vulnerū sunt idonea. sicca vero p op̄
mel bibita splenes silitidos sanat.

Capitulum. cclviii.

Lupinus. Sera. li. aggreg. cap. Zar-
mus auc. Dyas. Zar. i. Lupin.
Sunt ex lupinis quidam vt dicun-
tur regales: et sunt siluestres: quorum folia sunt
albidiora domesticis. Et quidam sunt domes-
tici: et domestici comedunt post eorum elixatis
onem: et infunduntur in aqua pluribus die-
bus donec recedat amaritudo: et generat hu-
mores grossos. Galienus. vi. sim. far. cap. de
lupino fm translationem grecam. Zar. id
est lupinus. comeditur quidem decoctus: et
multis diebus deponens amaritudinem in
aqua. fitq; cibum grossorum humorum vt far-
macum vero hic talis est emplasticus est qui
non habet amaritudinem: et est absterfius et
dyaphoreticus.

Operationes

Galienus. Supplasmatus necat lumbricos.
Vel si quis ipsum bibat cum melle vel oxizuc-
caro siue etiam ipsius decoctio nata est lum-
bricos educere. imo et supfusa deforis conue-
nit morfeis et scabiei et cancrenis et malignis
vulneribus. Hoc quidem abstergendo: illave-
ro consumendo: et sine mordicatione desiccan-
do expurgat: et aperit opilationes epatis et
splenis. si bibatur cum ruta et pipere: attras
hic tam menstrua qm embiones cum myrrha et
melle appositus.

Et autem et ipsi farina imordaciter dyas-
foretica. non enim liuida solum sed scrofulas
et simata dura sanat. tunc enim oportet eos in
aceto coquere vel oximelle vel oxizuccaro
iuxta complexionem: videlicet patientium:
nec non passionis differentiam: cogitantes illud
quod oportet. non est autem presentis nego-
cij distinguere talia. diaforat ei et liuida et cete-
ra omnia que prius dicta sunt.

Decoctione etiam ipsa farina nata est facere.
Carmos agrios vel lupinus agrestis siue
siluestris amarior est et validior in omnibus do-
mestico est ei similis existens fm genus.

Et idem fm translationem arabicam.

Virtus eius prima est qd desiccet sine mor-
dicatione. Et secunda abstergit et resoluit et ma-
dificat et aperit. et tertia occidit lumbricos qm
fit ex eis emplastrum exteri: et qm comedun-
tur melle: aut bibuntur cum vino admixta aqua
et farina lupinorum. resoluit sine mordicatione.

Et curant liuores et apostemata et scrofulas
quando coquuntur cum aceto et melle. Et
qm fit emplastrum cum eis sciaticae coterunt.

Et fert empetigini et vlcere capitis et sca-
bi ei et bochor et vlcere fraudulentis.

Et quando bibitur cum ruta et pipere aperit
opilationes epatis et splenis: et puocat mens-
trua. et nascit ex eis cum melle et myrrha ex-
pellit fetum. Et farina eorum facit hoc. lupi-
nus siluestris vel regalis valet ad ea que dis-
cta sunt.

Capitulum. cclviii.

Lupulus. Jo. me. ca. de volubili ait:
q lupulus sit species volubilis. No-
tandum ergo qd plures sunt species
volubilis. Una est que dicitur funis arborum
cuius flos est albus. et est sicut tuba: et habet
lac. et vocatur volubilis magna. Et est alia
cuius rami repunt super terras et sup ramos
plantarum. que folia et flores habet minores:
et dicitur volubilis parua. Et est alia species
eius habens folia tubalbida et lanuginosa:
et habet lac. Et est species alia aspera habens
folia citrulli. cuius flos est sicut ampulle ad
heretes. et vocat lupulus. De qua in isto ca.
habet metio. Et est quarta species ei? cuius ra-
dix est sicut fescirefim et magis grossa imo est
grossitudo eius in modum cucurbitae maioris:
et eius stipites eleuantur super radices suam

circiter cubitos duos: et folia ei sunt stricta
parua in mediū sagitte alate: q̄ ex leui cā fluūt
et h̄ lac: et vocat̄ dñs lacticinior̄. **Et** ex ea fit
scamonea. vt habet̄ i ca. scamonea de. s. **Sciā**
in ca. volubilis de. v. inuenies de p̄tute eaz.
lupulus p̄o est eōlis ad frigiditatē declinās
Et d̄r q̄ est in p̄ncipio p̄mi. et est veri?

Operationes

A **Mo. me.** Lupulus sedatur? est dolorū calidū
dolorū extinctiū? inflāmatiōnū et lenitiuus.
B **Rectificatio magna.** Aperit orificia vena
rum: p̄pter quod miscendum est ei aliquid ex
draganto et mastice. et recti? q̄ vigorat opera
tionem ei? **L** **Et** aqua casei cum spica et ma
stice. **Et** alijs vero volubilibus tractet̄ de ca.
volubili inferius de. v.

Capitulum. cclxi.

V **De. Sera. li. aggre. ca.** **A**elen auct.
Gal. **A**elen: id est lac. **Et** meli? lac est
sanū naturale nō habēs infectionez
alicui? alteri? humoris. aut sup̄ qd nō vincit
aliqua qualitas. **Et** est clarū in quo nō ē tur
bulentia aliq̄: neq̄ acuitas neq̄ falsedo. imo
est in eo dulcedo pauca. et odor ei? est bon? et
lac quidē qd est hmōi est illud qd generat̄ ex
sanguine sano separato ab om̄i malicia. **Et** sa
nius lac est mulieris: et maxime cui? corp? est
sanū nō antique s̄ iuuenis. pulchre tēperate
cōplexionis cui? nutrimentū ē bonū generas
tiuū bonoz humorū. **Et** post est lac alialiū q̄z
naturā nō est elōgata a natura boīs. s̄ est. p̄
pe naturā boīs. **Et** odor carniū significat sup̄

bonitatem lactis et sanguinis ei? **Rā** sunt q̄dam
aīalia: quoz carnes sūt feride. sicut carnis ca
nis: lupi: leonis: cameli et v̄si. et quedam car
nes sūt boni odoris sicut carnes porcōrū: pe
cudū: caprarū et boum: et equarū et asinarum
damularū: ac eoz que currūt cursu istoz q̄rū
carnes comedūt q̄ plures hominū. **Natura**
nāq̄ eoz est p̄p̄inqua nature hominis. et p̄pter
hanc causam administratur lac caprarū: et alio
rum aīaliū vt boum et similiū. et fit caseus ex
eis p̄ter q̄ ex lacte asinino. **Propterea** q̄ est
aquosum subtile nō habens grossitudinem.
lac vero vaccarū est grossum. **Et** lac caprarū
est mediū iter vtrūq̄. et lac quidē est veloci? al
teratiōis quādo tāgit̄ a caliditate aeris. et
p̄pter hanc causam p̄cipitur q̄ sugat̄ ex mā
milla ne alteret ip̄m aer.

Operationes

Sera. **Et** lac quidem est compositū ex tri
bus substantiis: sc̄z caseata: butirōsa et aquo
sa. **Et** q̄n tu cognoueris has substantias et ses
paras vnā ab alia causa medicatiōis: inue
nies q̄ vnaqueq̄ ipsarum habet operatiōem
p̄p̄iam in via nutrimenti: et i via medicine. et
p̄pter victoriam pinguedinis sup̄ lac vacca
rum accipitur ex eo recocta. **Butirū** vero
accipitur ex lacte caprarū: vaccarū et om̄ium.
Sed caseus est lac coagulatus: et sic caseus
nō est lac nisi cum recipit coagulatiōem et ca
seitatem. **Nam** illud lac coagulatur super
quod vincit grossicies. tale quidem est faci
lis coagulatiōis: et separat̄ facile quādo fit
caseus ex substantia butirōsa. **In** lacte vacca
rum est plus. et q̄n coagulatur auferitur ab eo
butirum: et fit caseus pinguis. **Et** q̄n caseus
veterascit generat̄ coleram. et hoc significat
sapor et odor ip̄ius. **Rabimoyse** cap. de la
cte. **Ac** porcinum est magis conforme post
lac muliebre. **Et** lac corrumpit maliciā bu
morū malozum. **Ac** asinum est humidi
us om̄i lacte et mioris grossiciei. **Et** lac vac
cinum est pinguius. **Et** lac caprinum est me
diū. **Unde** lac nō est cōueniens capiti nec
lateribz aptum ad ventositatem.

Amansor tractatu tertio ca. de lacte. **Ac**
recenter mustū temperato existit vicinum:
licet frigiditati et humiditati parumper ap
proximet. **Unde** corpus humectat et impin
guat. **Alius** tamē cōuersio est veloci? quā p̄
pter acute febrientibz vel quibz dolor capitis
ex humore acciderit. colericis quoq̄ quibz
frigide ex cōsuetudine accidūt egritudines
nullo modo est tribuendum.

De ca. de lacte. **Amē** lac generat bonas

De Herbis

ebrium. et est multi nutrimenti: et mollit ventrem: et conuenit stomacho. et lac quidez veris est aquosius estiuo.

Et lac animalis pascentis herbas recetes est magis mollium ventris q̄ pascentis herbas siccas. Et lac caprinum est minus molliciatum q̄ aliorū animalium. quoniam capre vt plurimū comedunt herbas stipticas et folia arborum. et ppter hanc causam est bonum stomacho. Sed lac ouis est spissum dulce et pingue. Non est adeo bonum stomacho sicut caprinum. Sed lac vaccarum: asinarū vel eq̄rum sunt magis laxatiua q̄ aliorū animalium.

Et omne lac quando coquitur stringit ventrem. Et maxime quando exsiccatur aqua eius cum lapidibus calefactis: et conuenit vlcerebus intestinozum: et interiorum membrorum. et p̄prie illius que fiunt ex gutture et cana pulmonis: et renibz intestinis et vesica.

Et quando abluatur os cum lacte conuenit vlcerebus eius et gargarismata cum eo cōferunt vlcerebz palati: sed noniter mulsū est bonum bibentibus medicinas mortiferas. et illis qui sumpserunt cantarides.

Et lac vaccinum est ad hoc melius omni alio lacte. et lac asini p̄prie quādo colluitur os cū eo confortat gingiuas et dentes. Lac vaccinum et caprinum et ouinum: quando vnum quodq̄ coquitur cum lapide littozis puenit fluxui ventris et vlcerebus intestinozum et renasmoni.

Et quādo fit cristere cum eo solo aut cum aqua ordeī aut cum decoctōe gūm i quod dicitur caudare siue bandaim sedat mordicationes intestinozum. et fit cristere cū eo vlcerebus matricis.

Omne p̄terea lac quādo sugit ex māmīs la ip̄a est magis iuuatiuum: et velocius nutritur: ita corripitur. Et lac mulieris dulcius est et nutritilius omni lacte: et conuenit vlcerebus pulmonis. et ponitur in eo olibanum tritum: et dissoluitur in oculo in quo est vngula aut vlcus et conuenit.

Et quando miscetur cum eo succus papaueris et cera et oleū et linitur cum eo super podagram conuenit. Et omne lac est malum spleni et epati egrotati et sode et epilentie et icotomie et egritudinibus neruozum et febris antiquis.

Maiozana. **Pla.** Maiozana ē herba q̄ alio noīe samfuc⁹ dicitur. et sic. i. ij. gra. Flores et fo. ei⁹ cōpetūt vni medicine. Igit̄ i estate collecta cū floribz in vmbroso loco desiccat. ac p annum seruaf. **Gal.** vij. sim. far. ca. de samfuco. Subtiliū p̄mū ē et dyaforetice p̄tutis. siccāt ei et calefacit i. ij. gra. **Sera.** li. aggre. cap. **Herz.** mus aucto. **Dyal.** Herba est habēs p̄gas extensas sup faciē terre in suo horto. et hz folia parua rotūda sup q̄ est borra feri filia folijs calamenti hñtis folia subtilia et hz odorē bonū. Idem auct. **Gal.** Virt⁹ ei⁹ est q̄ calefacit et desiccat in. ij. gra. et virt⁹ ei⁹ est q̄ resoluit et subtiliat. Itē ex aromaticitate virtutē habz p̄fortādi. et ex q̄litate suis dissoluēdi: p̄sumēdi et mūdificandi. **Auicē.** Maiozana ē ca. et sic. in. ij. gra. et est subtilis cū fortitudine.

Operationes.

Sera. auctoritate aben mesuay. Quando liniē cū succo ei⁹ sup liuores sanguinis mortui aufert eas. et ppter hanc cām apponentes ventosas vngit locū post v̄tōsationē cū eo vt nō appareāt cicatrices scarificatōis. Et qñ fit caput purgiū cū eo cōuenit dolori capitis maxime melancolicis et ventositati cerebri. et apit opilatiōes q̄ sunt in eo. et propter hanc causā cōfert epilentie et paralisi. In qua

Capitulum. cclxx.

Capitulum. cclxxi.

I declinat hō caput suū ad posteriora. et alteri
paralysi. et torture oris et emigraneæ. attrahit
D enī hūiditates malas a cerebro: et pūcit mul-
tū. **E**t fit oleū cū ea et pūcit ad oīa supradis-
E tra. **E**t qñ teris maiorana sicca: et cōficiū cū
melle et linis sup liuorez q fit sub oculo aufert
F ipm et expmif succo ex eadū ē recēs. **E**t fit
caput purgiū cū eo: et mūdificat cerebz: et cō-
S uenit egritudibz ei⁹ frigidis et melācolicis. **E**t
qñ ibibit in eo cotū aut lana et ponit i aurē a-
perit opilatōes ei⁹. **S**ilr at facit oleū ei⁹. **E**t
S calefacit mīricē. **U**n Rasis ppter aromati-
citātē suā et caliditatē et subtilitatē pūcit oibz
D egritudibz frigidis: et pfortat cerebz et omia
mēbra. **P**li. ca. **M**aiorana vires bz acres
et calefactorias ad oēm duriciē vel rigore val-
de idonea. **M**edēt etiā cathaplasmatibz ipo-
sita siue potū data: a scorpiōe vexat⁹ et intesti-
noz tormēto vel difficultate mict⁹ laboran-
I tes. **A**lixatura ei⁹ ydropic⁹ medēt. **U**rinā
puocat et tormētibz vtilis ē. **S**ucco ei⁹ melle
addito liuores detergit. **S**corpionū ict⁹ cū
aceto et sale cōpescit. **L**uctatiōibz bñ adhibe-
R tur. cerot⁹ vtiliter adhibet. **T**umores oēs
corpi⁹ et oculorū cathaplasmatibz adhibita
A spgit. maxie cū polēta imposita. **I**re appo-
sita solite purgat oīs materiā puocat. **I**n fes-
minis **M**alaginatis et acopis misce bene.

Macis. **C**onstantin⁹ in libro graduū
ait: Nucis muscate arboris ramorū
cortex est macis que ab india venit.
cuius natura calida est et sicca in tertio gra-
du. **P**latearius. **M**acis calida est et sicca
in. ii. gradu. **E**t fm quosdaz flos est muscate.
Quod videt falsum eē. qz flores aut decidit
aut in fruct⁹ mutant. **S**unt aut cortices qui-
dam qui reperiūtur circa nuces muscatas:
sicut circa auellanas p annos decē seruant.
Habētqz pūte pfortandi ex aromaticitate:
dissoluēdi et psumēdi ex qualitatibz. **A**ligen-
dus est aut macis rufus vel subrufus acutū
habens saporem cū aliquātula amaritudine.
Qui vero nigricat terreus est. et qui saporem
acutū nō habet abiciendus est. **S**era. lib. ags
gre. ca. sistsi. **S**istsi. i. macis. **E**t est cortex
nucis muscate que est sup corticē grossū. **E**t
melior ex eo est ille q est coloris fuscī. et dete-
rior ex eo est niger. et i cortice duro grosso nu-
cis muscate nō est aliquod iuuamētū. **S**ed
fructus ei⁹ est vtilis medicine: et oritur in ori-
ente. **A**rabes dicūt quidem q est macis. et est
cortex qui apportatur de regione que nō est
grecorum. et color eius est flauus.

Operationes

Dyas. ca. machil siue machir fm trāslatio-
nem grecā. i. macis. **R**ozū est ligniuentis
de barbarico: coloris ruffi cū robore solido.
cui virt⁹ est stiptica et remordens qz maxime
in gustu. **T**unsa et bibita emoptoicis et dissin-
tericis et sciliacis singularē prestat effectus.
Collector hui⁹ tps macis est cortex nucis
muscate: qui adheret ipi circumquaqz vt pos-
test videri in barbulis auellanz. et multorū
ens vidi tunisq sic esse: licet dicat **D**yas. **M**a-
chir: id est macis esse coriū ligni erroze trāsl-
latoris. qz debet dici coriū fruct⁹: vt patebit
in caplo nucis muscate. **B**al. vii. sim. far. ca.
de maci fm trāslatiōē arabicā. **G**liaster siue
Taliffar. i. macis: cortex est qui portat de in-
dia: in gustu quidē stipticus sufficienter cum
breui quadā aromaticitate. **Q**u aut adura-
tur est similis pluribz aromatibz in dyanis:
et substantia ei⁹ composita ex substantiis cō-
trariis: et plurimuz qd est in ea substantia est
terrea frigida. **A**t min⁹ qd in ea substantia est
subtilis caliditate: et odor ei⁹ est bonus sicut
odor aliarum specierum aromaticarum. que
apporantur ab india. **S**apor eius est stipti-
cus stipticitate multa cū aliquātulo aromas-
ticitaris. **V**irtus eius est que desiccat in. ii.

gradu. s. ca. z fri. nō est opatio manifesta. pfer
flurui ventris z vlceribz intestinoz. z bibi in
emoptoyca z in fluxibus humoꝝ ad ventrem
Alicen. de viribz cordis ait. q. p. i. o. r. a. t. c. o. r.

Capitulum. cclxxix.

Malua. y. si. Malua dicitur eo q. molliendi
aluū ac soluēdi naturā habeat. **Pa.**
li. iij. In se. mēse malua serēda est q. oc
cursu hyemis ab incremēti repmēt lōgitudine
loco pingui delectat: z hūido gaudet leramine
Trāsserunt ei? plante cū ceperint q. uoz hīe so
lia v. l. q. n. g. ad min. ysaac. Malua ca. ē i. p. g.
hu. in. ij. **Pla.** Est em malua domestica z sil
uestris: Malua domestica magis fri. est z hūi
ditatē bz subtiliorē. Siluestris at crescit alti?
z altiora bz folia. z q. si frutex. h. min? fri. est: et
habet viscosam humiditatē

Operationes.

Dya. Malua melior est ortina q. agrestis:
scacostomaca est: ventrēq. mollit. maxie at ei?
pgule itestinis vidēt ac vesice. Eius folia cru
da cathaplasmata cū sa le modico medent egū
lopiā. valēt z apū pcussur. **Malua elica** z
oleo admixta cataplasmatibz adhibita acorāz
z furfures capis tollit. Elixatura ei? malactica
est. Ad duricies itestinoz atz matricē z ani nes
cessario supponit. Folia ei? cocta z imposita cū

oleo modico pbnstioibz z igni sacro. **Malua**
cū radicibz cocta in uiscello. venenosis potiōibz
subuenit si frequenter bibat. **Pla.** Malua va
let ad maturandum ca. apata: terunt em folia
malue cū axungia porcina recenti z regulā cas
lesacta supponit. **Hec etiā** v. z duriciē splenis
z epat. **Fomentū** ex aqua decoctōis ei? fac
tū circa pedes. valet ad somnū puocandū i fe
bribz acutis. **Constanti.** Malua est fri. in. ij.
g. z hu. in p. quiddā caloris accidentalr bz. ideo
q. si in vino sit cocta z cataplasmet scrofulas
apata tumoresq. māmillaꝝ v. z. **Succus ei?**
si cū vino bibat itra nguiriā. i. difficultatē min
gēdi dissoluit: z lapidē frangit. **Sciatice** pue
niēs intestina sanat vulnerata. si cū aceto coqē
doloꝝem caputū lotoz mitigat.

Capitulum. cclxxx.

Malū. Rabbi Moyse ca. d. malo. Ec
eis qdā sūt dulcia. qdā pōtica. qdā stip
tica zc. **Hoc idē** dicit Auerrois. v. Colli
get. auc. Auenzoar. **Sera.** li. ag. c. de malo. Et
ex eis qdā sūt stipitica. qdā pōtica. qdā dulcia.
qdā acetosa. z qdā insipida aqsa. **In** dulcibz ē
suba aqsa tpate sube. z in pōticis qd vincit sup
ea ē tpamētū fri. terreū. s. stipitice est hec eadem
suba cū suba aqsa: q. in dulcibz. **Et** i acetosis ē
suba aquea frigida.

L

D

E

S

Operationes.

A Rabbi moyses. Salu odore suo corroborat cor et cerebry: et iuuat ptisic et melacolic. s. come stio et peior est oim comestoe fructu. generat ventositatē. s. quā gnat in. ij. z. iij. digestioe. ita vt sit dictū a sapiētibz q gnat ptisim et etbicā. eo q bmoī vētositates inflant arterias et venas.

B Sal. vij. sim. far. ca. Bilea. i. pomaria. et est arbor mali. non quelibet est vni nate. sic neqz fruct. Nam pomoz alia sunt dulcia. alia vero austera. alia pōtica. alia pō acida. alia pō non totaliter exoluta et aqsa. et pdominat aqslitas in bis vt sit complexio eoz humidior et frigidior. Terrestre pō frigidū dominat in pōtica. In digestū pō in austeris. Hoc et aqueū frigidum sic in dulcibz enkratū dñat. Ysta at et folia succi et cortices eius arboris adinuicem differunt.

L Qñ de herbis vti cū austeris qdem et acidis. Vulnera pōlidat. et flegmonū q sūt i gnatōe reputere id qd influit. et stomachū exsolubile. et vētrē corroborat. cū aqsloribz pō mordaces flegmōes icipiētes: et eos q sūt i augmēto imittere

D Qñ at multa oibz pomis humiditas inserta palā est et ex eo q nulli eoz succ p durat s. acce scit et corrumpit oia. solū em citoniorz (q vtiqz ppter pdominantē stipticitatē min sunt bñda alijs) qz succus coct cū melle durare pōt. ipse at p se neqz ita ē durabilis. Salu granatū. lege cap. Granatū. et mala citonia lege citonia.

Capitulum. cclxxiij.

A la maciana. exponit ysi. q a loco dicitur. Quidā pō exponit siluestria. vulgari in hispanico etiā domestica omnia mariana dicit. Dyas. de ipso ppiū facit caplm inqt. Mariana cū adhuc immatura stiptica sūt et. In alio tñ cap. exponit q sūt estina. apō Sera. pō ex pōbis Dyas. bētur q colligūti vere. Et Auicē. in h pōcordare videt.

Operationes.

Qui. dicit q nocet neruis ppe nerualia. sic dicit Dyas. Et o viribz cordis di. q pfortat cor.

Capitulum. cclxxv.

A nna vt ait Auic. est roscadens sup lapide et plantas. et bz plures species. et denominata est tereniabin. et siracost. et succaz baoser ē de spēbo et. Et ait Auic. Dāna diuersificat fm diuersitatez rez sup qca dicit recipiēs ab eis diuersitates et pures. apud nos vidi duas spēs. vna qz ē gnulosa nō pūles et gnulis. alia poglobata q artificio magis videtur sophisticata ex zuccaro cocta et folijs sene: qz frustula imixta vident saporē (q sene) ostēdit. Sera. li. ag. c. Den. i. māna est ca. et abstergit et lauat. et est ca. in p. g. repata bñiditate et siccitate. Et idē auc. Rasis dicit qd manna cadit super arbore que dicit tamariscus sicut mel. et qñ facit moram sup plantā illā albescit. s. qñ ibi nō morat s. colligit cito cū folio eius est viridis. Melior ex ea est cuius color est clarus appropinquas albedini. et bz parū ruboris

Plinius. Danna est omnis roscadens su

De Herbis

plapidē aut arborē. 7 sit dulcis. 7 coagulat sic
mel. 7 exsiccat sic gūmi quēadmodū tereniā
bin. Est alia species que vocatur tereniabin.
qualegecapitulum Tereniabin.

Operationes.

- A** ¶ Sera. auc. Rasis. Que de ipso cadit sup ar
borē tamarisci ē bonatissi 7 aspitare pectoris
B Colligit ea Rasis 7 dicit. q māna cadit sup ar
borē q dicit tamarisc sic mel. ¶ Et idē au. Dabit
Est ea. i. fi. pmi sicca ppinquās caliditati. pfert
relaxationi stomachi: 7 abstringit ventrē: 7 cō
uenit aque citrine qn bibi de ea. emplastratur
veter. 7 ingredit in medicinis apostematum.
A ¶ Et exsiccat catarrū qn sit caput purgiū: qm
mūdificat cerebrū 7 expellit ab eo ventositatē
D grossam. ¶ Et fortificat medicinas: qn misce
tū eis i portionibz 7 caput purgijs. 7 delet apo
stematata flegmatica. 7 misce in pfectionibz ppter
excellens iuuamentū qd est in ea.

Capitulum. cclxxv.

M Andragora vir. ysi. Spēs ei⁹ due sunt
Mascul⁹ scz 7 femina. De masculo in
isto cap. tractat. Dandragora filis est
paruo peponi. dicta q bz mala suauē olentia:

magnitudine malimattani. vñ 7 latini eā mā
lū terre vocāt: eo q radice bz formā hoīs similā
tē. Antropos em hō dicit. hui⁹ cortex in vino mis
sa dat ad bibendū his quoz corp⁹ secandū est
ppter curā vt soporati dolorē nō sentiāt. Mas
cul⁹ folia bz similia bete. ¶ Plini⁹ li. xxv. Can
did⁹ q 7 mas. niger q femina existimat mandra
gora. ¶ Dyaf. Mascul⁹ pō mādragoza bz folia
alba 7 maiora: lata 7 leuia sic bete. Mala eius
duplicia nascunt colore croceo. odore suauē cū
grauitate q pastores comedūt. 7 statim somnū
capit. Auic. Mādragoza fri. vs q ad. iij. gra.
7 humida. Dis at mādragoza radix magna ē:
hoīs forme filis. Dandragora em nomen est
ymaginis naturalis. scz sic planta existens in
forma hoīs. ¶ Et herbario. Dandragora qz
fortissimi odoris est ab hoīe ieiuno nō colligit
Masculus autē habet albidiora folia et ma
iora: sed vtriusqz vis est vna.

Operationes

¶ Sera. Dñ ex ista radice exhibet alicui i pos
tu vel cibo cū pane incidit sumens eā in suber
Et iō vtunt ceyrgici qn volūt mēbz incidere.
¶ Et idē auc. Dyaf. Virtus masculī est. q si co
quat radix i vino donec minuit tertia pars. et
colat 7 reponit 7 accipit ex ea qntitas. 3. i. 7 ad
ministrat ad nimias vigilias. 7 ad secādos do
lores: 7 qn fuerit necesse incidere aut cauterisa
re alī quod mēbz 7 volum⁹ q nō sentiāt: detur
ei in potu prius. ¶ Et bibant duo onolos ex
succo radice cum mellicrato faciunt enomere
flegma 7 coleram sicut elleborus. 7 si accipiat
plus occidit. Et cortex radice ingredit in me
dicinis oculoz 7 in nascalibz. ¶ Et qn accipit
ex eo medius onulus 7 supponit puocat mens
strua: 7 extrahit setum. Et qn ponit in ano sic
suppositoriū facit dormire. ¶ Et qn radix eius
eliat cū eboze sex horis mollificat eum 7 facit
ipm abile ad faciendū quācūqz figurā voluerit
¶ Et qn fit emplastrū cū folijs ei⁹ recētibz cum
sanie est pueniēs apostematibz calidis oculoz
7 apatibz supueniētibz vulneribz 7 vlceribus.
et resoluīt apata dura: 7 scrofulas 7 exituras.
¶ Et qn fricat cū eo empetigo 7 baras 7 simio
lia eis sex dieb⁹ aufert ea sine vlceratiōe loci. 7
pferit attritiōibz q sūt in itinere. ¶ Radix pō
ei⁹ qn terit piritiōe forti: 7 fit emplastrum cū ea
7 aceto curat herisipilā. 7 qn misce cum oleo 7
melle est bona morsui venenoso. 7 qn misce cū
sanie sedat cyrogras: 7 dolorē iūctura 7. et oēs
alios dolores. ¶ Fit aut vinū cū cortice ei⁹ radi
cis i hūc modū absq decoctiōe. accipiat de vis
no dulci amphora vna. 7 pñciat tres magne ra
r ij

A.

B.

C.

D.

E.

F.

G.

H.

I.

dices in ea. et de in potu q̄ntitas triū onolos
illi quē necesse est icidere aut cauterizare. et nō
sentiet cauterisatiōes aut incisionē ppter subet
q̄d ptingit ei. et q̄n sumit de eanimis facit apo-
plexiā. ¶ Succ^o pomoz eius q̄n sumit in potu
mūdicat matricē q̄n admiscet ei sulfur. et fit
indenascāle abscindit fluxum matricis.

¶ Colligit aut lachrym^o huius plante: q̄n pfo-
rat radice^m et colligit q̄d emanat ex lachrymo
in vase vitreato. Verum succus ei⁹ fortior est
lachrymo. et nō est in omni pter radice^m tñ de bu-
miditate: q̄ q̄n vulneratur emitit lachrymum:
quod quidem experientia sciri potest.

¶ Alia spēs q̄ noīat narbus administratur a
cirurgicis q̄n volūt mēbrū aliq̄d incidere. et q̄n
bibit solatū q̄d d^r: suffocans ei est tyriaca.

¶ Et idē auc. Rasius dixit mihi q̄dā ex antiq̄s
babilonie. q̄ q̄dam puella comedit q̄nq̄ poma
mādragore. et cecidit sincopisata. et tota effecta
est rubicunda. et quidam supueniēs effudit su-
per caput eius aquā nimis donec surrexit.

¶ Et ego vidi boīes q̄ supser^t de radice ei⁹ caus-
sa ipinguādi. et accidit eis sic accidere solet hoī-
bus ingredientib^{us} balneis et bibentibus post
exitū vinū multū. Nam fact⁹ fuit vult⁹ eorū ni-
mis rubicūdus. ¶ Et idem auc. Dyas. Radice^m
mandragore multi dant ad amorem.

Capitulum sclerui

Androgora semie. Sera. auctoritate
Dyas. Et semie color est niger. et noīat
landachis sine bandachis aut lactuca
Hā i folijs ei⁹ ē silitudo cū folijs lactuce. et sūt
pinguia grauis odoris. et exēdunt sup faciem
terre. in medio folioz ei⁹ est simile nespili. et est
losach. et est citrini coloris. hūis odorē bonū. et
intra ipm sunt grana similia granis pirozū. et
habet radices magnas mediocriter duas vel
tres adherētes inuicē exteri⁹ nigras et interius
albas. sup quas est cortex grossus. Et hec spēs
mandragore nō habet stipitem.

Operationes.

¶ Mandragora fortissimi odoris est a b homi-
ne ieiuno non colligitur.

¶ Triusq̄ vis vna est. hec cum polenta trita
seruozes oculoz et dolozes aurium sedat.

¶ Radice^m ei⁹ cū aceto trita et illita ignē sacū cu-
rat. ¶ Qui. Mandragora somnū ptiocat. et q̄n
ponit i vino vehemēter inebriat. multuq̄ vsus
ei⁹ et odoramētū faciūt apoplexiā. ¶ Lac eius
euellit lētigines et pānū sine mordicatōe. solū-
do at educit colerā et flegma. ¶ Radice^m ei⁹ trita et
cū aceto imposta sup heriū pilā sanat eā. semē
ei⁹ matricē mūdicat. vel vomitū puocat.

Capitulum .ccxlviii.

Maria. Serapion. Marua est planta filis prassio: nisi qz est lōgior. eo qz habz folia parua multa dura z aspera: boz nū odorem habentia dulcia. sup que sunt pili parui. z bz fgas multas egredientes ab vna radice. z albiores fgis prassii: nascit locis mōtuo sis z asperis. Et idem auctoritate Gal. Sapo eius est acutus pungiti⁹ amarus. z virt⁹ eius est que calefacit in secūdo gradu.

Operationes.

- A** Serapion. Virtus ei⁹ est q abstergit z incidit. z puocat menstrua. z occidit fetum.
- B** Et expellit secundinam. habet virtutem calefacinam acutam
- C** Et id eo quando bibitur decoctio folioz ei⁹ cum vino puocat menstrua.
- D** Et facit abortum: z expellit secundinam.

Capitulum .cdxxix.

Marubium siue Prassium. Serapion libro aggre. cap. Farasion. i. prassium. Est herba habens ramulos multos egredientes ab vna radice. z sup ipsos est boz ra pauca. Lūius color est albus. z virge eius

sunt quadrate. z folia eius sunt in lōgitudine pollicis. obzonda rugosa vel aspera. sup que est bozra. Et semen eius z flores eius sunt diuisa pramos eius. z semen eius rotundū ad asperitatem tendens. Nascit in campis z in edificijs domoz. Dyasco. cap. de marubio Marubium ve: Prassium frutex est ex vna radice. multas virgas habens albas z asperas: z quadratas. Et folia similia digito maiori. et obzonda z aspera alba z rugosa. z gustu amara. semen est illi obzondū z verticulofum et asperum. Nascitur locis multis. Auicē. li. secūdo. cap. de prassio. Prassiu est herba amari saporis. Inquit ozibafius. Non sunt calefactio eius z exsiccatio ipsius fortes. Alij autē dixerunt qz est calida in tertio gradu: sicca in secundo. Est aperitiuum: abstergit z liquefacit z resoluit z incidit.

Operationes

A Serapion inquit. Aperit operationes splenis et epatis. z mūdificat pulmonem z peccatus pscreatum. z puocat menstrua quando bibitur. z quādo ponitur exterius abstergit et resoluit. Succus autem folioz eius postqz est desiccatus in sole resoluitur cum melle: et administratur ad visum acuendum.

B Et fit cum eo sternutatoriu ycterici. ad mūdificandum infectionem coloris. z administratur cum medicinis aperientibz instrumenta auditis. z datur succus eius illis in potu qui sumpturum: medicinas mortiferas. verum nos cetrenibus z vesice.

C Et emplastrum cum folijs eius z melle mūdificat vicera sordida. z enellit panariciū z carnem purridam. z sedat dolores lateris. Et fit emplastrum cum marubio et sale. et confert mortui canis rabidi.

D Dyas. Folia eius sicca: vel succus folioz ei⁹ vel semen eius elixum z bibitū cū melle p̄sticet z tussientibz z asmaticis pdest. Coracem purgat: maxime yrisilrice mixta.

E Purgadis vtiliter mulieribz adhibet. Secundinas excludit: diu patientibus subuenit. Vesice z retribus cōtrarium est. melle addito vulnera purgat z illa detergit. Pascētia vulnera compescit. dolozē lateris tollit.

F Succus siccatus melle z vino addito caliginos oculoz detergit. ycterici naribus immisus fert auxilia. cum oleo rosarum succus ei⁹ aurium dolozem mitigat.

G Auicē. Succus ei⁹ p̄fert doloz auris anti quo. z mūdificat z aperit meat⁹ audit⁹. z remouet antiquū dolozē eius. Succus ei⁹ cū melle est cōueniens ad acuendum visum. mūdificat

B pectus et pulmonē p eductionē spūti.
Est aperitiū opilationū i epate splene et res
 nibo. puocat mēstrua. et mūdificat matricem.
Bal. viij. sum. far. ca. de p̄assio fm translatio
 nē arabicā. sapor ei⁹ est amar⁹. et p̄tus ei⁹ calida
 et sicca in scdo gdu : vñ abstergit et resoluit.

Capitulum. cclxxx.

Marrubiatrū vel Marrubiū nigrum.
 vel Marrubiū siluestre. Dyas. cap.
 Subloere. id est marrubiatrū. Et est
 filis marrubio: nisi qd folia ei⁹ nō sūt rotunda:
 s; pilosa similia folijs ignide magne vel acali⁹
 fer. idē virgas nigras et quadras h; et asperas
 ex vna radice virgellas multas pferens.

Operationes

A Dyas. Eius vires faciūt ad serpentū morsus
 et ad insipiosos. strumas dissoluit. et mēstrua
 puocat. **D**ecoctio ei⁹ in aqua cū grano solis
 et modica liqricia stomacho bñ puenit. **F**olia
 eius addito sale in cathaplasmatib; composi
 ta morsus caninos mitigant in cinere calido
 missa et marcida facta cōdilonata solvunt.
Du' nera sordida melle addito purgant.

Capitulum. cclxxxi.

Matrissilua. Pandecta ca. cccccxxxiij.
 Matrissilua latine. grece splemon vel
 splenaria vel linealis vel periclimenos
 Verba est cui⁹ folia sunt ex altero latex subals
 bida. et ex altero viridia se adherēs et inuolnēa
 sepius. cui⁹ fructus est magnitudinis cubebaz
 in pncipio viridis. et cū maturauerit citrinū col
 oris tendēis ad rubedinē positi ordinarie. et
 clusi in duob; folijs simul diunctis. existē
 nti in capitib; stipitū iuxta eum. **D**yas. cap.
 Periclimenos fructus est simplex i circūitu fo
 lia habēs alba et similia edere. et circo ipa folia
 pge sūt tenuos: in qbo est semen edere simile. qd
 semen folijs adheret. durū vt cū vi lenet. Radix
 est illi grossa. Nasct̄ in locis cultis et in ortis:
 et inter rosas: et interclusis locis. et coheret sibi
 vicinis fructib; vel circūinolut. **B**al. Pericli
 menos. i. matrissilua. vtilis est fruct⁹: et folia in
 cūiue simul et calefactiue existentia virtutis.

Operationes

Dyas. Semē ei⁹ collectū et in vmbra siccātū
 et cū vino bibitū dieb; xl. splenē siccāt. vñā san
 guineā sexta die puocat orthonoicis et subgiu
 nentib; medet. **D**iu parturientib; subuenit.
 similis p̄tus est folijs ipsi⁹. xxxvij. dieb; bibita
 genitalia semina hoīs priuat. oleo mixta et per
 uncta frigora periodica excludit.

Sal. Ita ē vinatua r vinā sanguineā opat bibita vsq; plurimū i pncipio pō vinatua sō lū est. **Extrorsū** pō cū oleo vnatū calefacit. iū nat aut spleneticos r dillintericos. **Desura** pō foratiōis dragos est vnus cū vino: siccat āt sperma. **Et** qdā aiunt. si plurimū bibat omīfariā in generatiū fiunt q bibūt. **Quidā** āt et terminū diez in bui⁹ potu sic **Dyal.** facit septe r. r. r. dies repiri ab eo ponūt. Ita āt r vinas sanguineas fieri vt a quarta diez.

Capitulum. cclxxxij.

Mellissa vel melissa. **Pan.** ca. xc. **Mellissa** silis est prassio: bñs tñ citri odorē ca. r sic. in. ij. g. **Sera.** li. ag. cap. bedarūgie. **anc.** **Dyal.** **Bedarūgie** vel melisophilos: qd sic d: eo q libeter eā apes māducēt. herba ē tirlos bñs qdratos bñtos plurimos ex vna radice. r folia silia bñblote. maiora tñ r tenera r non sic aspa vt citz in odore. **In** alio **Sera.** habet sic. **Mellisophilos.** i. melissa herba est sup quā apes delectant stare. r virge ipsi⁹ r folia silant pgis r folijs marubij siluestris. r pge ei⁹ r stipites sūt angulosi qdranguli. r folia eius sunt maiora folijs marubij siluestris. r nō sunt pilosa sic folia ipsi⁹. r odor ei⁹ est sic odor citri. **Sal.** vij. si m. far. cap. melisophilum. i. melissa. Prassio

qdez est simile. deficit qñdē ab eo multum in virtute. r ppterea neq; vñt aliq; eo. supfluit em est prassio exñte ita copioso vbiq; terraz. meli silo silo vt. **Si** pō aliqñ nō affuerit prassium: licet hoc vt in omīb; in quib; vrimur illo: sciēs tes q ab actū deficit.

Operationes.

Sera. Folia ei⁹ cū vino bibita r i cataplasz manib; vim sco:piōis oprime curat. **Caninos** morsus ad sanitatē pducit. **Elipatura** ei⁹ id facere pōt. cui⁹ elipatura fomēto adbibita men struis lōgissimi tps impat. ore retenta dolorē dentiū mitigat. dissintericis opitulat. **Folia** ipa oia similiter facere pñt. tōxiōib; recte adbi bet. **Et** vt electuarium ozibonoicis pdest sale addito. r anbelosis: r qui nō pñt iacere. r in ca raplasmanib; adbibita scrofas spargit: vulnes rapurgat: attricis opitulat. **Et** qñ sit emplaz strū cū ea sedat dolorē iuncuraz. **Et** idē auc. **Aben mesuay.** **Propetas** ei⁹ est letificare aīaz **Et** idē auc. ysaac. **Qñ** comedit bedarūgie in teiunio pferit stomacho frigido r humido. r fa cit digeri cibū grossū. r apit opilatōes cerebri. **Et** de ppietate ei⁹ est pferre debilitati cordis r a usert cardiacā. r remouet afflictioēs. solici tudines r timores q accidūt a melācolia et humore adusto qb; nō possunt dormire. **Quicē.** de virib; cordis dicit q pforat cor.

A
B

C
D
E
F
G
H

Capitulum. cclxxxiiij.

Mellilotū. Pla. Bellilotū ca. est z sic. in p. g. Cuius semen sili appellat. z q. ses micirculi formā bz etiam corona regia dicitur. Semē cū corticibz in medicinis ponit ac p. tres ānos seruat. Adeo nāq. parū est z adhe. rens cortici. vt vix inde possit separi. Prutē bz p. forādi ex aromaticitate. diureticā ex subtili. tate substātie. Idē corona regia dicitur. q. vagine seminū ei⁹ formate sūt ad modū semicirculi: q. cū suis seminibz ponūt in medicinis. Verba ipa bz folia rotūda viridia. z rami ei⁹ sūt subti. les multū: z folia ei⁹ rara. z semina ei⁹ hnt vagi. nas subtiles rotūdas: sic p. ge puuloz: in quibz p. tinent. Et sūt illa semia pauca glanci colorz rotūda: minora granis sinapis. Et qd de ipsa administrat sūt ille vagine cū eo qd est in eis ex seminibz vel granis: flos ei⁹ est citrin⁹ boni odoris. Hec habent etiam a Serapione cap. Alchelalamech. Dyas. ca. de melliloto. Mel. lilotū diafozeticū est z modicū digestoriū ē cū numerate caloris. Gal. viij. sim. far. ca. de melli. loto. Bellilotū mixte ē prut. habet em quid stipticū z dyfozeticū digeritq. pl⁹ em in eo est calide substātie q. frigide. Auic. ij. li. ca. de mel. liloto. Bellilotū est flos plante coloris palee in q. est figura lunaris cū raritate sua q. dam habens duriciē. Et ex eo qd aliud est album: z aliud est citrinū. z ex eo melius est qd est du. rius. z cuius color ad albedinē parūp. declinat z sapor ei⁹ amari⁹ sentit. z cui⁹ odor est mani. festior. Et idem aucto. Dyas. Belius ex eo est croceus color. z est acutioris odoris: q. uis ei⁹ odor in pncipio speciei ipsi⁹ sit parius z debi. lis. z sic in colore eius color fenugreci.

Operationes.

- A** Serapion auct. Dyas. Bellilotū est stipti. cū z mollificatiū apostematū calidoz z maxi. me apostematū oculoz z ani z testiculoz.
- B** Et qn coquit cū rob z fit cū eo emplastrū. et forsitā miscet cū vitello oui. aut farina fenu. greci. aut seminis lini. aut pulueris molēdini. aut cū papauere solū cū aqua p. fert vlcēibz q. noia nē faul. Et qn miscet cū bolis q. asportāt de terra q. dicitur hotā. aut miscentur cū eo galle. z dissoluitur cum vino z liniuntur cum eo vlcē. ra humida q. sunt in capite: curat ea.
- I** Et ponit coctū z crudū in vino: z cū aliquo illoz q. dicitur sup stomachū: z sedat dolorē ei⁹. Et qn exp. nit ab eo succus coct⁹ z miscet cum rob z stillat in aurem sedat dolorē ei⁹. Et qnq. funditur sup ea p. lit cū aceto z oleo rosaz: sedat dolorē capitis.

Auicēna. Bellilotū p. fert apostematibz ca. lidis z duris. z p. p. cū careno z etiā pmixtum cū vitello oui z farina fenugreci semine lini. aut papaueris fm locum.

Et cōfert vlcēibz humidis. z p. p. linitū cū aqua: z cū aliquo desiccatiūoz appositū cū eo qd sit sicut galle. z luti lene z lentes.

Et confert apostematibz aurū z doloribus ancharum superposito emplastro ex eo cū ca. reno: z reliquis que dicta sunt. et distillatiōe fas. cta in eis ex succo. z eius iuna mentum in dolo. ribus est velocius ex ipso quoq. sunt embroce z sedant sodam.

Et confert apostematibus oculi: facto em. plastro ex eo cum careno: z cum eis que dicta sunt vel decocta cum vino.

Et p. fert apostematibz ani et testiculoz fas. cto emplastro cū eis q. dicta sunt. loco eius pos. nitur qntum est pondus ipsius de camomilla aut eius medium de folijs fici.

Platearius. Vinum decoctionis eius con. fortat: et ventositatem inclusam expellit. Op. lationem renū z vesice aperit.

Semen eius in brodio positum ipsum fas. cit boni saporis: z boni odoris.

Et potissimum est mellilotum ad emorroi. das cancerum z fistulam.

Capitulum cclxxxiij.

Delon. Sal. viij. sim. far. c. sicbimis. id est melon. Delonis maturi suba ē grossa. fetus eius est q̄ in frigidat et humectat in ij. gdu. Qñ fetus melonis maturi est absteris ua. Dñat aut̄ i eo frigida et hūida cōplexio: nō tñ for̄ s̄ in ij. gdu. Dicat radix et semē eius qñ siccant nō adhuc humida. Qñ siccant sunt i p̄mo gradu siccitatis: aut in p̄ncipio secūdi. Et in eis est pl̄ de absterfione qñ siccant q̄ in carne eius et q̄ in carne cucumeris.

Operationes

¶ Sera. li. ag. c. Rachera. i. melon. Qñ fit em plastr̄ cū eo sedat apata oculoꝝ. ¶ Et cortex ei⁹ qñ ponit sup caput infant̄ sedat apata calida q̄ fuit in ei⁹ cerebro. et ponit sup frontē illi⁹: ad cui⁹ oculos currit humiditates. et phibet eas et tota carnositas. ¶ Et semē qñ siccant ad solē et p̄ficiat cū farina ordeī: vel cū amido. et siccant bene: mūdificat cutem mulier̄ qñ lauant cū eo facies suas. et reddit eas splendidas. ¶ S̄ rā dīx melonis quando siccant et sumit de ea in posu. i. cum ydromelle prouocat vomitum. ¶ Et qñ accipit post cibū i hūc modū facit vomere sine labore. et qñ fit emplastrū cum ea curat vlcera q̄ dicuntur faul.

y conf. melon.

Capitulum cclxxxiij.

Alon Indus. Sera. li. ag. ca. dullaſia sine dulacha. i. melon Indus sine melon magnus. Vbi sciendū q̄ melon magnus est melon Indus. qd̄ p̄ Auicennam patet de cura tertiane pure. vbi laudat i tertiana p̄dicta melonem Indum. Et subdit: et for̄ tasse nō nocet melon parvus. ergo melon Indus est melon magn⁹. Est em̄ melon par⁹ habens virgular̄ colorem exteri⁹ est albus et dulcis. et est parvus. p̄ alia specie melonis. lege ca. p̄cedens qd̄ incipit Delon.

Operationes.

¶ Sera. Delon magn⁹ sine Indus viridis fm Rasi m̄ ē fortis humectatiōis et exinctiōis. ¶ Et p̄fert febribus adurentib⁹: et est frigidior alijs speciebus melonū et tardioris immutatio nis in stomacho et longinquior a corruptione. ¶ Et p̄pter h̄ est p̄ueniēs febrientib⁹ colerā in stomacho suo p̄pter suā grossiciē et p̄pter suā m elongationem a conuersione. et cōueniens caliditati febrili. quia exinguit caliditatem. ¶ Et sedat inflammationem eius. ¶ Et cucumer qd̄ facit opatiōes p̄inquā bulc nisi qz pl̄ prouocat vrinā q̄ melon Indus.

Capitulum .cclxxxv.

Melongena arabe. grece Melongia. Sera. li. ag. cap. melongia. Delogia fructus sunt oblongi: medij intra rubredinem et nigredinem. et inveniuntur ex eis citrine et albe. Et idem auctoritate filij Desagugue: est calida et sicca in secundo gradu.

Operationes

- A** Sera. Generat melancolia et opilationes epas et splenis: et generat sodas: et gnat emorroidas.
B Verum si ex capitibus eius in umbra siccat et stritis fiat epithima puenit emorroidibus: et cum ipsa in oleo coquitur soluit: sed in aceto stringit.
E Et ideo non habet proportionem abstringendum vel solvendum. **D** Rabbi moyses cap. de Delogena valet contra nauseam et vomitum: et ex cibis est peior.

Capitulum .cclxxxvi

Memibe. Dyascorides cap. memibe. Memibe vel glaucum est succus herbe eiusdem nominis. folia habentis papaveris similia. Dec folia calido cinere cooperiuntur: et sic succum emittunt. Alij herbam in ollam mittunt: et circumliniunt creta et in furnum

num ferventem mittunt. Et sic folijs maceratis succum exprimunt: et siccatum in sole in pastillos redigunt. Eius est optimus quod est crocei coloris intus et gustu conari. et odore gravi miscetur ocularibus medicinis. et cetera. Et idem secundum aliam translationem cap. supradicto. Glaucium sine memibe succus est herba nascentis in Syria in gerapoli. Folia habet similia miconio ceratice sed pinguiora. et super terram sparsa. odorem habet gravem. gustu amaro. succum multum habet: croci similem. Folia eius civis mittunt in cacia bis et in cibariis coquunt. que cum coeperint exsuccant et glaucium faciunt.

Operationes.

A Plinius cap. de glaucio. Glaucium in Syria et persia nascitur humilis herba. folijs decisis fere papaveris minoribus tamen sordidioribus quod odoris tetri. gustus amari cum strictione et stipticitate et gummi habet crocei coloris.
B Multi vero erraverunt in hac herba quidam putaverunt quod esset celidonia. Quidam putaverunt quod esset papaver cornutum. et sic vocatur apud Avicennam.
E Et ego vidi meo tempore multos in hoc errare et multi erraverunt tempore Dyasco. Nam Dyascondes cap. de monteratides dicit. quod multi falso putaverunt glaucium ibi fieri propter similitudinem foliorum. quod autem glaucium sit memibe vel siefi et apparet multis testimoniis.
D Nam ubi ponunt Alexander et alij greci glaucium. Avicenna et alij ponunt siefi memibe. Preterea apud Serapionem quicquid dicit de memibe auctoritate Dyascoridis. Non est aliud nisi quod dicitur apud Dyasco. ca. de Glaucio.
E Invenitur etiam oleum novum glaucinum non ob hoc glaucio quod nihil recipit glaucium. cuius perfectio nem etiam inveniunt in antiquo antidotario sic vocata et sine glaucio. et est omnino calidum. quod autem secundum veritatem glaucium sit memibe. lege cap. Celidonia. Gal. sexto sim. far. cap. Glaucium. Glaucium stipticat cum quadam delectatione: in frigidat tamen manifeste. ita ut sanet qui dem sepius heris pilata: et est in compositione composita ex aquosa et terrestri substantia. viris quod frigidis non tamen extreme. sed ad modum aque fontanie.

Capitulum .cclxxxvii

Menta. Pla. Menta est herba cuius plura sunt genera. Est enim quidam domestica que proprie ortulana dicitur vel communis vel odorifera. et hec calefacit et confortat. Est et alia silva

tica q̄ mentastrū d̄r. de illa statim postea tracta
bitur. Est alia mēta q̄ lōgiora z acutiora h̄z fos
lia. z bec mēta Romana vel sarracēnica d̄r. bec
maḡ diuretica est q̄ alie. Et est alia mēta q̄ d̄r
aquatica. z vocat̄ sisimbriū vel balsamita. Est
alia mēta nō odorifera. z illa ē calamētū. de q̄ i
seq̄nti. c. h̄t. Sera. li. ag. c. dichanacha. i. mēta
Et ex ea est domestica z siluestris. z ramuli do
mestici q̄n masticat̄ h̄nt colorē celestē. z sūt in
terp̄caui. z in sūmitatibz ramuloz sunt q̄si li
cinia. z viret z auget̄ estate z bieme. z h̄z odores
bonū. Eridē auc. Dyas. quidā noīant eā men
tā. z est dichanacha. z est nora: h̄z p̄tūē calefa
ciuā: stipticā z desiccatiuā. Est alia sp̄s mēte
siluestris. cui⁹ folia sunt aspera pilosa maiora
folijs sisimbrii. z in odore suo ē pinguedo. z est
min⁹ iuuatiua in medicina q̄ sp̄s alia. Idem
auct. Bal. In suba est pl⁹ subtilitat̄ q̄ in alio
olere. z in sapore ē est parua caliditas z pon
ticitas. z p̄tus ei⁹ est ca. in. ij. gdu. Dyas. ca. d̄
ediosmon. i. menta. herba est oībz nora. q̄ p̄tus
tē h̄z termantica z stipticā z ferantica. Paulus
cap. de menta. Menta est calida z sicca in. ij.
gradu. Est em̄ domestica z siluestris. z est alia
q̄ d̄r menta Romana vel sarracēnica: sed do
mestica magis vsui medicine cōpetit. tam viri
dis q̄ exsiccata magne est efficacie. virtutē bas

bet p̄sumptiuā z dissolutiuā ex p̄p̄is q̄litatibz z
p̄fortandi ex sua aromaticitate.

Operationes.

Bal. vij. sim. far. ca. **A**diosmū. q̄dam mentā
odoriferā vocāt. Est at nō odorifera mēta quā
z calamentū vocāt. vt in seq̄nti cap. dicitur.

Contra fetore oris z putredinē ginginarum
z dentū ex decoctione eius cū aceto os abluas
tur. **A**d appetitum puocandū cum impedif ex
frigidis humoribz existentibz in ore stomachi
fiat balsamentum ex menta et aceto: et modico
cynamomo seu pipere.

Contra vomitū factū ex debilitate p̄tus con
tentiuē: vel ex frigida causa. fiat decoctio mēte
in aqua salmacina z aceto. z spongia intincta
ori stomachi supponat̄ p̄tra sincopim ex debi
litate cum febre vel sine febre. siue ex medicina
vel q̄cūqz causa cōterat̄ mēta z distemperef cū
aceto. z frustū panis assi i igne ponat̄ in aceto
illo. z dimittat̄ tamdiu q̄ inde humectef z na
ribz applicet̄. z exinde fricentur labia gingiue z
dentes. et ligetur in temporibz sup venas pul
satiles. tempoz z brachiorum. et patiens mas
ticet et humiditatem transglutiat.

Ad matricē mūdificandā teneritates mente
coquāt in vino. z fiat inde suppositoriū p̄ colicā
passionē. fasciculi mēte coq̄nt̄ in vino z oleo. et
supra renes z pectinem cathaplasmetur.

Contra coagulationē lactis in māmillis p̄
dicti fasciculi mente in vino z oleo decocti z su
perligati māmillis soluit. habet em̄ similiter
vim attrahendi venenū: z q̄n datur cū aliqua
medicina p̄tra venenū detur cū succo ei⁹. **S**ed
succus mente rōne vel sarracēnice vel vinum
decoctionis cū melle mixtū valet p̄tra opilatio
nē splenis stomachi z epas: z naturalū viaruz
ex frigido humore z etiā ex ca sine fe.

Succus etiāz datus lūbricos occidit. **A**uri
bus instillat̄ vermes necat. **D**ecocta herba in
vino z oleo z cathaplasmata soluit sciliosim et
duriciem apostematum superiorum.

Cinū decoctiōis z puluis ei⁹ in cibis datus
digestionē p̄fortat. fomentū factū ex aqua des
coctionis matricē infrigidatā calefacit. **S**ac
cellatio facta calefacit. **E**t saccellatio ex pulue
re etus reuma frigidum capitis stringit.

Palladius de agricultura libro. iij. In mens
se februario mentā feri puenit plantis vel radi
cibus circa aquas vel in humido loco.

Pla. **M**enta domestica siue ozulana maḡ
comperit vsui medicine q̄ alie. habet virtutem
consumendi ex p̄p̄is q̄litatibz z consors
tandi ex aromaticitate.

rem q̄ fit sub oculo z ypopias dyasorat.
Et tu debes scire q̄ om̄es medicine q̄ terunt
 z h̄nt acuitatē. attrahūt cito ex p̄fundo corp̄is
 humiditates quas recipiūt in locis illis.
Et melius q̄dē in his est vino decoquētes ca
 thaplasmate ip̄m viride magis q̄ siccū vebemē
 tius postq̄ desiccāt: z p̄mpti⁹ adurendū. sicut
 que caustica. z quecūq̄ farmacoꝝ calida sūt z
 acria: z subtiliū partiū facile attrahētia fundit⁹
 ad se totam adiacentem humiditatem.
Amaritudo autē q̄ m̄est ei brevis q̄dē om̄ino
 est. operat autē in quibuscūq̄ sicut q̄ violentius. z
 q̄d̄ p̄sistit vebemēti caliditati cū substātia sub
 tiliū partiū. **E**t ideo q̄n sumit in potu: suc
 cus: aut fit cristere cum eo: occidit ascarides et
 lumbricos. **E**t valet ad morsus ferarū. z occi
 dit similiter vermes q̄ generant in aurib⁹ et in
 vlcerib⁹ profundis.
Et q̄n fit nascale cū eo aut sumit in potu: occi
 dit z expellit fetū. **I**git in casina q̄dem virtus in
 est ei p̄pter caliditatem eius z subtilitatē p̄m
 z amaritudinē. sola itaq̄ p̄pter om̄ia p̄dicta cō
 fert om̄ib⁹ asmaticis z biccricis. p̄pter a mar
 tudinem maxime sicut z pene om̄ia cetera pur
 gando z mundificando ep̄atis opilationes. est
 autem ad om̄ia predicta efficacius quod mon
 stratum est.

Capitulum. cclxxxix.

Menta nō odorifera siue calamentum.
 Pandecta. ca. cxiij. Calamentū arabice
 grece calamitis. Latini v̄o nepita vel
 menta nō odorifera. Sciendū q̄ i isto ca. trac
 tabit de calamēto. q̄z calamētū d̄z mēta nō odo
 rifera. **P**la. Calamentū est herba q̄ alio noie
 d̄z mēta nō odorifera vel nepita. ca. est z sic. i. iij.
 g. **D**eli⁹ est mō: anū. q̄z mag⁹ siccū. **L**ū flores
 p̄ducit d̄z colligi. ac p̄ annū pōt seruari. **H**abz
 at p̄tē dissoluēdi z p̄fortādi. **A**uiē. **M**enta
 nō odorifera siue calamentū. **A**liud ē fluuiale.
 aliud est montanum ysoipo simile in sapore. et
 similiter eius folia sunt ei similia.

Operationes

- A** **Q**ū bibit succ⁹ ei⁹ cū aq̄ mellis: dyasorat totū
 corp⁹ z puocat sudorē. z terit cū oleo. z coq̄t
 z inungitur corp⁹: z p̄fert rigorib⁹ periodicis.
B **E**t q̄n fit emplastr⁹ sup sciam h̄ntib⁹ sciaticū
 dolorē p̄fert valde. trahit enī fundit⁹ ad intrin
 secā supficiē. z calefacit totū articulū. sup incē
 dit aut manifeste cutim. **E**t sumptū in potu:
 vel appositū puocat mēstrua efficaciter. et est
 ex medicinis q̄n sumit mag⁹ p̄ferentib⁹ leprosis
 resoluēdo h̄iores resolutiōe forti. z aufert luo

bachmuntz

Capitulum. ccc.

Encastz. **Pli.** Dēcastz ē mēta siluestris differēs specie folioz q̄si figura ozimi colorē pulegii p̄t qd̄ z qdā siluestre pulegii vocāt

Operationes.

A **D**is cōmanducat z ipositi elephantia sanari traditū ē: sic magni pompeii etate. fortuito cū iusdā exp̄ imēto p̄pter pudorē in facie illita cōperitū est. **E**adē liniunt atq; bibunt i vino aduersus scolopendras z ictus serpentū. cū sale q; z oleo z aceto aduersus ictus scorpionum. Deniq; aduersus oia venena hec folia seruant ad farine modum arida. **D**entastz q; sub stratu vel accēsum scorpiones fugat. porū: seias purgat: s; ptus necat. **O**ronoies torminib; colericis efficacissimū. **I**re q; podagris ipositū. **S**uccus ei⁹ aurib; p̄minosis instillat. **I**n morbo regio dat z strumis illinit. oia venenis inibet. tineas pellit: z cōtra puriginē valet.

meystechmuntz

Br. v. A. h. a. h. s.
Ene. v. m. h. a. g. a. s. t.

Capitulum. ccc.

Eu. **D**yal. **D**eu qd̄ est amantici d̄: in Macedonia z in hispania nascit. cyro z folijs aniso z aneto simili. ascendit de terra

vsq; ad cubitos duos radicib; sparsis ac tenetis ac curuis lōg: suauisq; odore: gustu calido: linguā mordēte. vires h; radix ip̄a eleuantes. **Pl.** **D**eu est herba in. ij. gdu. ca. z sic. **D**u ius radix appellat sili noie. Et p̄cipue competit vsui medicinē. **U**nde radix i medicinis debet poni q̄ p̄ duos annos pōt seruari. s̄tūē habet diureticā ex subtilitate substatie. attrahendi et p̄sumēdier q̄litate suis. **Pl.** cap. de **D**eu. **D**eu radícula est herbe aspera tenuis z oblōga sua p̄tute olens. ca. est z sic. in scdo gradu.

Operationes.

Dyscorides. **V**ires eius habet radix res lapantes. ynde tria z elixata in aqua datur in porione vtiliter ad renum dolorem z ad vesice causas: vrinam prouocat. **S**tomachi inflationes z tortiones intraneorum mitigat: z stericas. hoc est dolores matris cis curat. **A**rtiriasm mitigat. **C**oracis reumatismo cum melle vt electuarium datum prodest. **D**enstrua etiam per fomentum prouocat. **S**tranguirias infantū vt cataplasma impostum sup̄ pectinem soluit. **E**x quo si plus bibitum fuerit capitis dolorem cōmouet. **P**latearius. **V**inū vel aqua decoctōis eius resoluit opilationes splenis z epatis ex frigida causa facta. z etiam stranguiriam z dissuriam. **A**qua vero competentius in estate datur iuueni. **V**inum autem in hyeme z seni. **P**uluis ei⁹ cū feniculi semine in cibo vel potu datus excludit intestinorū stomachiq; v̄etositatem z p̄fert. **C**ontra tenasmonem ex frigida causa in vino decoquit herba ipsa

Capitulum. cccij.

Mel. Auicenna prima fen. quarti cano-
nis. cap. de boza cibationis febri-
cium. qui dicit q mel canne est zucca-
rum. z hoc similiter inuenies si leges caplum
Zuccarum. Nam inuenies q est zuccarum q
scz propter sui pinguedinem non induratur.
Hoc similiter vult Galenus septimo sim. far.
dicens zuccarum quidem vocatum quod ex
media et felici z arabia portatur. Coagula-
tur quidem vt quidam aiunt cannis. Est aut
z illud mellis species. minus autez ex eo illud
quod a nobis dulce. virtute autem simile est
ei in quantum abstergit z siccatur z dyasozat. Et
similiter mel canne quodam eo residuo zucca-
ri quando decoquitur. vel ipsemet succus. Est
alia species mellis quod dicitur mel rubrum.
z est idem quod supra. Et similiter alia species
mellis quod vocat mel storacis. z est illud mel
lubue. vt supra. Et similiter aliud mel quod
vocatur mel acanum. z interpretatur mel sine
fumo. z est mel cassia fistulatu. z est pulpa cas-
sie fistule. Et est mel mirtinum: quod fit ex dua-
bus partibus mellis: z vna succi mirti. vt ap-
paret in antidotario Galieni minori qui inci-
pit Confectio mellis mirtini. Galenus. vii
simpli. far. cap. de melle. Mel coalescit z siccatur
in secundo gradu. Est autem simplicis: vt est
dicere maxime virtutis z complexionis. Dyas-
cozides. Mel est succus rosis celestis quem
apes colligunt. et habet in se quasi compositio-
nem quandam. quonia ex multarum barbari-
floze et succo colligitur. Ideoq omnibus ras-
titudinibus proficiens omnibus antidotis mi-
scetur. Item mel apum in plenilunio capies-
dum est sereno die abrumpi statim ac resili-
re guttas vtilitatis est indicium. Sonitatis vero
probatio est vt sit odoriferum: z ex re dulci glu-
tinosum ac perlucidum. Cum autem exprimitur
mel: apes abigi fumo vtilissimum est ne irasca-
tur z mel auiditate vorant. Mel calidum est et
siccum. Conseruat z mundificat. In medicina
ponitur vt amaritudo specierum eius dulcedis
ne temperetur. in electuarijs quandoq cu pul-
ueribus miscetur: vt diutius in maiori effica-
cia conseruetur.

Operationes.

Dyascozides. Mel vulneribus sordidis prod-
est. ciiij. diebus perunctum caliginem oculor-
detergit. Gargarismo adhibitum vulnera fan-
cium z sinantes curat. vinam prouocat. ven-
trem mollit.

Iussuibus pdest. moribus venenatis occurrat.
Moribus etiam rabidi canis adhibitum cur-
rat patientem. Aridum comestum inflationes
prestat. Verum mel estatis melius est: biemis
vero minus vtile et spissum.
Mel solum fastidium tollit: naseam pbibet:
pulmoni z omnibus interioribus medetur.
Serapion. Mel qn ponitur in vlcerebus
fraudentis pfundis conuenit eis multum.
Et qn coquitur z ponitur sup scissuras cutis
consolidat eas. z qn coquitur cum anetro bu-
mido: z linitur cum eo emperigo curat eam
Et qn miscetur cum sale rito z distillatur in
aurem sedat tymnitum atriū: z linitur cum eo
caput occidit pediculos z lendines.
Et qn indumentum alicuius est breue nimis
si est ex lana z vult q elonget: si irrozauerit il-
lud cu aqua: deinde linat cu melle elongatur.
Et mel abstergit tenebrositatem visus qn sic
collatum cu eo quatuordecim dieb continuis
et sunt cum gargarismate.
Et pferunt apostematibus gutturis z faucibus:
z squinatibus. z si linuntur cum eo gingiue pue-
rorum in tempe ortus dentium eoz: facit eos faci-
le nasci z sine dolore. z si accipiat vel bibatur
prouocat vinam: et conuenit tussi.
Galenus. Sciendum q plures sunt species
mellis. Est vna species mellis quod est mel
vsuale. quod diuersificatur fm differencias su-
pradictas.
Et alia species mellis quod vocat mel arbes-
niente. quod affertur ab Athenis. Et est mel
vesparum in locis subterraneis factum. Et est
idem quod mel pastinatum vel granatum. vt in
Alexandro. Et vocatur mel pastinatum illud
quod est mel granosum. vt Dioscorides.
Et alia species mellis quod vocatur mel atti-
cum. id est mel vesparum fm quosda: s3 falso.
quonia Dyascozides capitulo de melle dicit
Mel succus est rosis celestis. Cuius genera
sunt duo. Vnum quod cupiliones colligunt
apes que sunt oblonge. Aliud quod sub terra
inuenitur vel atticum limaticum. Etiam aliq
dicunt q mel atticum dicitur ab attica regione
Mel timum dicitur a regione Thima.
Unde Plinius inquit. Melis atticum sum-
ma laus toto orbe estimatur translatum in as-
tica. Sed thimum magis laudatur. quare in
aliquibus antiquis antidotarijs mel atticum:
mel thimum exponitur.

Capitulum. cccij.

[Handwritten marginal notes in a cursive script, likely a later addition or commentary.]

Medica. Dyasco. cap. cor. i. medica grece. Lot est herba filis trifolio q̄ infra fenū nascit. Folia bz angusta. z ḡgulā silēm trifolio. in q̄ ḡgella semē est vt lētacula. illud se men miscet pani podore. ysi. ḡo medicā inter legumia sepsit. ¶ Balla. li. d. agricultura. De dica in q̄t q̄ semel serit q̄tuor ānis pmanet: ua q̄ quater z sepius possit p annū rescindi. Agz stercorat. aīalia reficit. curat egrota. ¶ Plini⁹. Medica dē vt a medis inuēta p bella perlatz q̄ latius intulit: q̄ tanta est eius dos vt ex vno litu amplius ḡ. ccc. annis duret.

Operationes

A Medica in da sunt q̄dā trocisci facti ex ea. et vngunt in balneis. ¶ Dāc herbā equi z asini comedūt. ¶ De q̄ Auicēn. li. ij. c. Lot. Oleū cot est res magz pferēs tremori.

Capitulum. ccc. iiii.

Mespila. ysid. ait. Despile est arbor spi nosa fructu filis maloz: sz paulo breui⁹ or. Un appellata ab eo q̄ pillule formā habeāt ei⁹ poma. Plī. li. xv. Arbor mespiloz est de amplissimis. Folia ei⁹ ante q̄ decidūt rubeo sciūt. radices multe z alte. ideo q̄ inextirpabis les sunt. Pal. li. iiii. Despile loc⁹ calidis maris me gaudēt. sz irriguis z frigidis puentūt. magz tñ sabulo pingui aut glareosa terra cui pmicta

est arena vel argilla cum sapio. Serenda est talis mense Marcio vel nouēbr. solo stercoza to z subacio. ita vt vtrūq; caput tale sterc⁹ obz ducat. Sūt ei⁹ incremēta tardissima. amat pus tari atq; circūfodi. z parco būore siccitates se/ pe foueri. Serit z semine: sz in lōg. ore spargi tur etatē. Si p mibo occupat stilo ereo purgas de sūt z amurca. vel būana vetere vīna vel vī uo calce p fundēdi: sz parci⁹ ppter arborz notā: vel aq̄ decocta lupini. sz putat hinc arbor steris lis fieri. Fim⁹ z cinis viciū simul si ra dicto in fundāt sterile reddūt. Si formice moleste sūt. rubrica cū aceto z cinere tēperata necabūtur. Inserit mēse Februario. Surcul⁹ tñci⁹ ex ar/ boze mediā debet assumi. Nam de sūmitatibz viciosis est. In trūco fissa inferenda est. nam corticis in acies ieiuna nil nutrit.

Operationes

¶ Dyascozides. Despile folia z cortex idem q̄ radices cortex tunse z impositi: cuiusq; tumori feruorizq; subueniunt. trita z sicca cum melle ci catricem vulneri adducunt.

¶ Basta cū vino dulci sanguinē reicientibz us opē ferūt. Itēq; cum vino ppinata: veneficij po tionibz repugnāt: vesicā vīna largiori lauāt.

¶ Serapion li. aggreg. ca. Zaroz. auc. Dyasco. Zaroz arabice. id est mespilū. z est arbor ipinos

Capitulum. cccv.

Millefoliū. **Pl.** li. xxiij. **D**illefolium qd̄ z minofilon d̄r. **S**aulē bz tenerū simile feniculo plurimis folijs. vnde et nomen accepit. **N**ascit̄ in palustribz. **E**x berbario. **D**illefoliū q̄ z ambrosia vel archillea d̄r. in loc̄ cultis nascit̄. bz flores aureos z albos. **¶ D**ysf. c. **D**inosilos nascit̄ i palustribz loc̄ tirusim bz ex vna radice mollē z subrusum: z q̄i manibz liniarū: z folia similia feniculo.

Operationes.

¶ Dysf. **V**ulnera glutinat̄ z sine timore custo-
diūt. **I**n dentiū dolore cū butiro i ponit̄ i mo-
dū emplastri. **S**otra vine difficultatē bibit cū
aceto: z valet ꝑ calculū. **¶ S**al. vij. simpli. far.
Dillefoliū siccatine ē itur̄ itantū vt ꝑsolidat
vulnera. **¶ Pl.** **B**ibit cū aceto ad difficultatē
vine vel vesice: vel suspiria ꝑcipitatisq; ex alto.
¶ Eadē ad dentiū dolorē efficacissima est. **F**o-
lia eiꝑ exim̄ vsus ad vulnera eaq; affirmat.
¶ Ex berbario. **S**oma eiꝑ tumsa z apposita nos-
tro vulneribz dolorē tollit z eadē glutinat. **P**ro-
fluuiū sanguinis stringit. eadē aqua potata dis-
sintericos curat. **¶ I**tem valet ad dentiū dolorē
Ad vine difficultatē et ad tumorem.

sa. cuius vna pars vocatur mespilum: z habet
fructū puū simile malis paruis: bonum ad co-
medendū. **E**st stipticus bon⁹ stomacho cū coo-
medit̄ retinet ventrē z tarde maturatur.

¶ Salien⁹ li. ij. de cibis. **F**ructus eiꝑ est stipti-
cus stipticitate forti. z in folijs z in sūmitatibz
est stipticitas. **V**irtus est ei fri. palā. qm̄ taliū
omniū parū comedif. puenit non vt ficū: aut
vuarum copiose. **N**eq; em̄ vt alimento: sed vt
medicinis ipsis indigemus magis.

¶ Et dicit in vij. simpli. far. cap. mespilū qdam
triconiū notauit: eo q̄ tria habz ossula omnia
intra se zc. **S**tipticus autē est sufficienter fru-
ctus huius arboris z vix edibilis: z retentus
sufficienter est ventris. **E**t in germinibz eius z
in folijs stiptica qualitas est non pauca.

¶ Dysf. cap. de mespilo. **F**m translationē gre-
cam. **M**espilum semen habet rotundū: fructū
minutum: matiano similem. tria ossa habens:
vnde tricocinum dicitur. stipticum est z eusto-
machum: ventrē abstinet: z tarde maturescit.

¶ Alman. tract. iij. fr. sunt z sic. ventrē abstrin-
gunt: z vomitū abstinent. **E**t est alia spēs que
in hispania nascitur: quā multi epymelidā vo-
cant. semen rotundū habens z trigonū. vnde z
triconū d̄r hoc bonū est ad edendū stipticum
z stomacho aptum. z ista est azarola.

Capitulum cccxi.

Miliū solis. Sera. li. ag. c. culb. an. dyaf. Culb arabice. i. miliū solis. Et ē herba cui⁹ folia filant folijs oliue: nisi qz sunt maiora eis ⁊ molliora ⁊ latiora. ⁊ sūt eis inferio ra. declinant s⁹sus terrā velut stent sup ipaz. ⁊ bz s⁹gas elenatas subiles sic squinatū. ⁊ i sū mitate s⁹ge ē filē i ramulo diuisū i duas ptes i q⁹sūt folia minuta. ⁊ iuxta qdlibz foliū ē semē albū durū fere vt lapis rotūdū. i magnitudine ozobi pui. nascit in loc⁹ aspis ⁊ altis. Dyaf. ca. Licospmon. i. miliū solis eraction vocat ppter fortitudinē semis. ei⁹ folia sunt similia folijs oli ue: s⁹ latiora ⁊ oblongiora. ⁊ s⁹gas tenues i gros situdine Junci lignosas. ⁊ in sumo s⁹ga diuisa est in q⁹ folia minuta sunt. vbi ⁊ semē rotundū ⁊ lapidosum est ⁊ albū pise simile.

Operationes.

Dya. **A**ir⁹ ē ei mictualis. ⁊ semē ei⁹ bibitū cū vino albo calculos frāgit: ⁊ vinū puocat. **P**li. c. batanglicos. i. miliū sol. est semē eius berbe qd⁹ astorcos. qd⁹ si qd⁹ biberit frāgit lapī dē: ⁊ puocat vinū. **P**au. c. calebi. i. miliū vel granū solis: puocat vinū ⁊ mēstrua. ⁊ est ca. ⁊ sic. in. ij. qdū. **E**t vinū decoctōis ei⁹ ⁊ puluis ip⁹ in cibis sup⁹ soluit stranguiriā ⁊ diffurias ⁊ yliacā passionē. ⁊ oīa illa solū semē operat.

Capitulum cccxii

Mirabolani. Pandecta. Sciendū q⁹ fm mel. Mirabolanoz spēs sūt q⁹: q⁹. Et sūt fruct⁹ arboz in India extitū: ⁊ non eiusdē manerici sūt oēs s⁹ diuersoz effectū ⁊ diuersaz formaz. **U**n⁹ s⁹sus. Mirabolanoz spēs sūt q⁹nqz bonoz. Citrin⁹: kebul⁹: belliric⁹ emblic⁹ in dus. Quidā dicūt q⁹ sūt oēs ab ea de arboze pducti. ita q⁹ citrini sūt d⁹ pmo germi ne. Et nigri indi sūt in q⁹b puenit cōpletio ⁊ maturano. ⁊ dixerūt q⁹ arbor eoz ē de his ferens tibi. ⁊ q⁹ citrini sūt de pmo germine ⁊ nigri filii. **K**ebul⁹ germē scēm in li: s⁹ sal. o. imo pduct⁹ a diuersis arboribz. ⁊ illd⁹ ē qd⁹ credit. **S**⁹ aliq volūt q⁹ emblici ⁊ bellirici nō in chirent inter mirabolanos. qm̄ **A**uicē. ⁊ Sera. de eis diuersa faciūt capla. vt enā hēt s⁹ de b. in c. bellirici. vbi tractat d⁹ belliric⁹ ⁊ emblicis. **S**⁹ in isto c. de alijs tribz spēbz. **I**tē Sera. li. ag. facit cōp. d⁹ emblic⁹ ⁊ belliric⁹. ⁊ facit cap. d⁹ alijs tribz p se. de qd⁹ dicit **A**alilig. i. mirabolani. cui⁹ tres sunt spēs **K**ebuli **C**itrini ⁊ nigri. Et sūt illi qui nominant⁹ indi ⁊ seni ⁊ kebuli. **I**dem auc. aben meluay. **M**eliores sūt ex eis q⁹ color est citrin⁹ nūc appropinquas viriditati. graues. pleni. sine rugis. Et dicit auc. ysaac. Et sūt fri. in p. qdū. sicci in. ij. **N**igri fri. ⁊ sic. i pmo. **M**irabolani indi vel nigri. ⁊ de seni sunt similiter ex speciebz hūitibz cortice subtilē nigz. ⁊ cortex eoz vergit ad citrinitatē. ⁊ sunt siles oliuis in forma sua. **E**t iuuamētū eoz est min⁹ iuuamētū aliaqz specie mirabolanoz. Et idem auc. aben meluay **M**irabolani seni sunt ex spēbz oliuarū: q⁹ qm̄ pdiunt corrobōzāt stomachū ⁊ incoziant cū incoziatiōe pauca. ⁊ nō est in eis iuuamentum qm̄ in kebulis. ⁊ ex kebulis qdā sunt citrini qdā nigri. ⁊ nigredo q⁹ est in eis est ppter ampliorē morā q⁹ fecerūt in arboze sua. ⁊ sunt pinz guiores ⁊ carnosiores citrinis in colore. quia ipi fecerūt maturatiōē ampliorē. ⁊ illi q⁹ collis gunt antesunt citrini: ⁊ qm̄ sumunt triū indu cūt laborem in stomacho: qm̄ natura laborat multū circa ipsaz. s⁹ qm̄ infundit aut decoquit extrahit virt⁹ eius: ⁊ piciit ei⁹ suba. ⁊ est leuior nature. ⁊ descendit veloci⁹ a stomacho. Et ille tres spēs mirabolanoz miscēt cū tamarindis qm̄ tamarindi extinguit calozē sebzilē. nisi qz nocent iussientibz ppter acetositatē q⁹ est in eis. **A**uicē. de s⁹uibz cordis air. **M**irabolani sunt fri. ⁊ sic. **I**ohānes mesue. **M**irabolani sunt de medicinis bñdictis. nō em̄ debilitāt cū solutione sua. imo pfortāt stomachū ppter: ⁊ viscera preparāt. ⁊ coadu nāt ptes eoz. ⁊ cōfortāt cor ⁊ parat corp⁹ torū. Non em̄ nisi ad vinū

vident nocui. Acquis em disposit ad opila-
tio. et ppe paratis cadere i ipa. sz sunt de pfecto
rectificatio medicinas q bnt acuitate et purgat
dissoluendo. Magnifice em adinuenit q eos et
ppe citrinos cu scamonea miscuit. repmit em
ea ppter obuiatione substantiar et qualitaru ad
inuice: et eam in soluendo iuuant.

Operationes.

- A** **Sera.** Virtus citrinorum est q pfortat oculos
et phibet cursum humoru ad ipsos. et conferunt
sebel. et pfortant stomachu et incoziant ipm. et
pferunt melacolie et cardiacae. et clarificat colore.
- B** **Virtus** kebulorum est q pferit ano et emorroidibus
et incoziant stomachu et pfortat eu. et digerunt cu
bu. desiccant humiditate. leniunt natura. pferunt
ventositati emorroidu daru. et pferunt melacolicis
maxime qui cu eis admiscunt species.
- C** **Corroborat** sensum et memoria: et cofert lepre
et colice. Sz seni et indi vel nigri bnt cortice sub-
tile nigru. et cortex eoz vergit ad citrinitatem.
qui quando condiunt corroborant stomachu
et incoziant eum incoziatione pauca. et no est
in eis iuuamentu qntum in kebulis.
- D** **Iohannes** mel. Mirabolani sunt ex rebus
q faciunt vientes se iuuenescere. et acquirunt eis
colorem bonu. et bonitate odoris. oris et sudo-
ris. et generant gaudiu. et pfortant cor et epar et
stomachu. Et pferunt tremori cordis. et mun-
dificant stomachum. et pferunt emorroidibus
et extinguunt inflammationem colere.
- E** **Sed** citrinorum operatio in B est pcellens. ipi
em solutione educunt eam et pferunt complexio-
nes ea. habentibus. Et eoz fricatio cu aq agre-
ste et cu aqua ro. aut succo feniculi abstergit ocu-
lum. et a ufert sup caliditate ei. et facto inde al-
cobol: stringit lacrimas. et puenit mollificationi
oculorum. et confert tertiane fe. colericis. et p-
trite cu mastice sanant vlcera. et desiccant ea.
- F** **Kebuli** qz solutione educunt flegma. et addunt
in rone. et clarificant visum. et ppe coditi. et mu-
dificant stomachu et pfortant ipsum. et pferunt
ydropisi et fe. antiquis.
- G** **Nigri** at vel indi: solutione educunt melacoli-
a et colera adusta. et pferunt melacolie et tremo-
ri. et clarificat visum et colore. et pferunt lepre et tri-
sticie et quartane. Dosis potio citrinorum mto-
rum a. 3. ij. vsq ad qntum. et infusorum a. 3. viij.
vsq ad. xx. et in doro est sicut kebulorum.
- H** **Bulcasim** eben aben azarin. libro q dz serui-
tor. Modus assandi et calliandi mirabolanos
oportet q imbiant mirabolanos in aqua cis-
tonioz. aut in succo agreste. aut in acetositas
te citri. aut in aqua vbi cocte sunt lentes. aut
vbi cocti est lappaciu acutuz. Deinde desicca

eos bu et madefac i oleo ro. vel oleo de letisco.
aut oleo masticino. aut cu butyro. aut oleo oli-
ue. deinde assa sup patella ferrea vel terream.
qua cu pmo calefecisti et abstulisti ab igne. ca-
uene adurat et destruat virtus eorum.

Silr assant semia q admistrant in medicinis
flur. Et modus assatois eoz e iste. Accipe patel-
la ferrea aut erea aut terrea aut lebetu cu lato
orificio et calefac bu. Deinde aufer ab igne: et
statim suppone semia du ipa est calida anteq
infrigidet. et comisce ea semp donec videas assa-
non e eoz copleta ad voluntate tua. Et si no fue-
rit copleta vna vice. pone itez et fac vt prius.

Et scias q no oportet oia semia coliter assare
q sunt qda q bnt multa viscositate q debet am-
pli assari sic psillu. et caue ne coburant.

Capitulum. cxcviii.

Mirra. Sera. li. ag. ca. hec auc. **Dyalco.**
hec ara. i. mirra est gummi arboris que
nascit in terris arabum similis arbori
q dz in greco sapientia babilonica. Na fuit
scissure in ligno arboris. vnde egredit gummi qd
emanat cadens sup sectoria q sternuntur sub
arboze. et quedam p se coagulat super stipitem

est de ipsa res q̄ d̄: bacatiscus sine batanasas
et grossa est a qua egredit̄ meth. i. storax liq̄da.
q̄n̄ exp̄m̄t̄ sicut apparet in ea. storax. Et arbor
eius est in terra q̄ d̄: prinia. et est pinguis. et q̄n̄
exp̄m̄t̄ succus ei⁹ egredit̄ velut storax multū. et
melior mirra est illa q̄ d̄: tarbalud. et canchi. et
noīat hoc noīe: eo q̄ defert̄ ex terris q̄ dicunt̄
sic. Et color ei⁹ est ad viriditatem tendens. pun
gens linguā clari coloris. et ex ea est q̄ d̄: liti et
est lita glutinichi. et est mollis tactu sic bdellii.
in odore suo est pinguedo. et arbor ei⁹ est in locis
soli expositis. Ex ea est q̄ d̄: poaclis. et est aspera
multū nigra. et apparet in ea vestigiū ignis. Et
deterior est illa q̄ d̄: argasin. et est levis nō pin
guis. acuti saporis. similis gūmi arabico i for
titudine et p̄tute. Et ex mirra est que d̄: crumū:
sine amini. et est mala. Et sunt q̄dam trocisci
ex substantiis mirre. et si mirra pinguis fuerit
trocisci q̄ ex ea fiunt habent bonum odorem et
pinguem. et si nō fuerit pinguis q̄d̄ sit ex substā
tia eius nō habet bonū odorē neq̄ pingue. et h̄
virtutem debile: p̄pter q̄d̄ admiscet̄ ei oleum q̄n̄
ex ea fiunt trocisci. Adulterat̄ mirra. q̄n̄ admis
cet̄ ei gūmi q̄d̄ infusum fuerit in aqua mirre.
Et melior ex mirra est noua. levis. munda. q̄
quando tangit̄ est aliq̄ntulum aspera et arida.
et cito frangibilis. et q̄n̄ frangit̄ remanet in ei⁹
fractura res alba. et figura eius est sicut figura
vnguiū. et q̄ est in frusta nō parua. et color eius
est vniformis nō diuersus in exteriorib⁹ eius.
sed interius est trahens ad rubedinē parū cū
lineis subalbidis sicut dixim⁹. et odor eius est
delectabilis amara. s̄ illa q̄ est grauis: cui⁹ co
lor est sicut color picis: nō est alicui⁹ vtilitatis
Sed mirra que est ex terra: q̄ d̄: laborero ab
scinditur ex radice arboris que est in terris il
lis. Eligunt̄ em̄ ex ea illud quod est simile mir
re in odore. et virtus ei⁹ est calefactiua et molli
ficatiua et resolutiua. et ingredit̄ in confectio
nibus vnguentorum.

Operationes.

- A** **G**era. auct. Albugerig. Mirra puenit ad
aquā citrinā q̄n̄ sumit̄ ex ea in potu. aut q̄n̄ fit
emplastrū cū ea sup̄ ventrem.
- B** **E**t q̄n̄ fit caput purgum cū vno anoch ex ea
mundificat cerebrum: et aufert ab eo ventosita
tes grossas. et incoīat gingiuas.
- E** **E**t confirmat dentes. et est conabolice quan
do siclinitis cum ea.
- B** **S**alien⁹. Mirra abstergit cū t̄pamento: et
glutinat fragmenta ossium capitis. et occidit
lumbricos et fetū: expellens eos.
- E** **E**t ingredit̄ in p̄fectiōib⁹ colliriōz q̄ fiūt ad
vīcera oculi: et ad maculas que fiūt in eo. et in

medicinis q̄ bibunt̄ ad tussim antiquam: et ad
asma. Nam ipsa nō exasperat cannam pulinos
nis. et hoc q̄ nō calefacit neq̄ desiccāt calefaci
tione et deficcatione forti et sine sup̄fluitate lue
amaritudinis et lue absterfionis.

Et alia mirra q̄ trahit̄ a radice arboris bu
tus. et p̄ius ei⁹ calefacit molliat et resouit.

Capitulum. cccix.

Mirraceli. Auiē. li. ij. ca. 8 moro. Mor
sunt due spēs. Una earū est alsir seduz
q̄d̄ est dulce. et currit̄ fm̄ semiram ficus
in maturatione. Sed est deterioris nutriti
et minoris et est siccioris. et magis destruat̄ san
guinem. et deterit̄ tons macho. Reliquas vero
fictis dispositiones habet. est tamē inferius ea.
amarū aut̄ q̄d̄ nominat̄ morū de sceni sic nūc
illud de quo plurimū loquamur. Ad ergo ima
magurū est cū exsiccat̄ stat loco sumach. dulce
est calidū: humidū: et acetosum. et de sceni d̄ ad
siccitatē decline. in ipso est sup̄ticitas et infrig
datio. et succus mori est sup̄ticitus. et p̄p̄e quā
do decoquit̄ in vase eneo.

Operationes

8 iiij

- A** **Quicenna.** Succus mori phibet fluxū ma-
terierū ad mēbra. et imatur est sic sumach. **Q**n
coquunt folia ei⁹ et folia vitis. et folia sic⁹ nigre
cū aqua plume: denigrat capillos.
- B** **Acetosum** remouet apostemata oris et guttu-
ris. **E**t folia eius sunt vltima ad squinantiam
et pfocationem. **Q**uod acetosum est et confert
viceribus fraudulentiis ipsius succus.
- C** **Rob ei⁹** acetosum est pferēs botboz oris. et
decoctio radicis eius mollificationi dentiū. et
decoctio radicis ei⁹ est bona denti doloꝝsa.
- D** **Doꝝam** malū est stomacho corrupit pꝛie
in eo alifsedu. et qñ nō corrupit alifsedu in
stomacho velociter nō nocet. **E**t oportet qdes
vt comedant oēs spēs ei⁹ ante cibū: et recipian-
tur in stomacho: in quo nō sit corruptio.
- A** **Ilud** pō deseni nō nocet stōacho colerico.
et nō est in ipō de mala pueniētia stōachi qd est
in alifsedu: qñ sit i ea malicia. et nō est nau-
sea in ipō. et nutrimentū eius est parū. et facit
appetitū cibi. et facit ipm lubricū: et extrahit ip-
sum velociter. et omīno descēsus ei⁹ de facto fit
velociter. s; ei⁹ descēsus ex intestinis est tard⁹.
- S** **Sera.** li. ag. c. boc. **D**oc arabice. i. moraceli
Virtus ei⁹ est q retinet ventrem. et qñ desiccā
retinet ventrem retentione forti. et puenit vlce-
ribus intestinoꝝ et fluxū in omībo egriitudi-
bus q fiunt ex fluxib⁹ humoꝝ. et admiscetur
postq terunt cū cibis sicut sumach. **E**t q vult
ex eis sumere in potu: potest cū aqua et vino.
- S** **Arboris** ei⁹ frus est cōposita ex pte res-
tentia et laxatiua. et pl⁹ qd est in cortice bui⁹ ar-
bori est frus laxatiua cū amaritudine pauca:
qñ occidat ascarides. et sunt lubrici cucurbiti-
ni. s; in folijs arboris et summitatib⁹ est tēpe-
ramētū mediū illaz duaz operationū.
- M** **Moza** matura qñ inueniūt stomachū pu-
rū. si comedūt ante cibū egrediūt a stomacho
cito. et prepare faciūt exitū alioꝝ ciboꝝ. qñ pō
comedunt post cibū: vel in stomacho sunt bu-
mores: cito accelerant ad corruptionē. et cor-
ruptio eoz est multum nocua.
- S** **Sed** acerba qñ desiccant sunt bona medis-
cina et iuuatiua vicerib⁹ intestinoꝝ et fluxui an-
tiquo. **E**t moza qñ descendunt anteq corrup-
tant non inferunt nocumentū. nisi decis ante
comestionem nimis sumantur.
- A** **Idē** a uc. **Sal.** **E**x eis sūt matura: et maturi
sapor. et sapor eoz est dulc⁹ stiptic⁹. frus eozū
mollit ventrē et nutrimentū paucū corpi pstant:
et facile corripunt. nō corrupta humectāt peni-
tus. **I**nfrigidant aut nō penit⁹ nisi frigida su-
mant. **E**t paucissimū corpi dant nutrimentū
cōsimile peponib⁹. nō tamen nocumentū adeo
ipsis. neq malū stomacho vt in illis.

Salienus. vij. sim. far. fm transla. grecā. ca.
Dozare. i. celsi. fructus maturus subducit vē-
trem. nō maturus pō desiccatus pstipatiūm
sufficiēter fit farmacū. vnde ad dissintericas
conuenit dispositiones et ciliacas et alias que
cunq sunt fluxibiles.

Et tota arbor in omībus eius partib⁹ mixtam
qñdaz virtutē videt habere ex detentia et pur-
gatiua cōpositiua. **P**renale at in cortice qdes
radicis purgatiua frus cū quadā amaritudine
vnde amplos lubricos interficit. **I**n alijs vero
partib⁹ detentia. **I**n folijs vero et pollulati-
onibus media vtraz est complexio.

braebae

Capitulum. ccc.

M **Drabacci.** ysid. **D**oms g. ecce: latine
vocat rubus. eo q rubeat fructus ei⁹
vel virgulta **S**iluest. moze fructib⁹
in deserto. **P**astoz fames ac penuria pfouet.

Operationes

A **Arestotiles** in libro de plantis. **F**ruct⁹ quī
dam cito maturantur. vt moza et cerusa. et succ⁹
corum quī int in fructib⁹. quidam sunt pota-
biles. vt est succus morozum.

Plinius li. xv. **D**oris est succus in carne vt

[Faint, illegible handwritten text at the bottom of the page, likely a marginal note or a later addition.]

De Herbis

nosus. **A**rinicologos. pmo scz candidus. mor
rubens maturis fo niger. In nouissimis flo
rent. inter pma maturefcit. manusqz succo tin
gunt. Natura ruunt. acerbaminiu. Carne
z succo constant mora

D **H**ora qdez z piro ac mirto succus est vino
sus. colorqz succi moris accerasis e sanguine
Palladius li. x. **A**d diamozum conficiendus
agrestis mori succum facies paululum defers
uere. **T**uncqz duas eius succi partes z vnam
mellis admiscebis: ac mixta curabis ad pins
guedinem mellis decoquere.

*Humilior est
plogma for*

Capitulum. cccj.

Morsus galline sine anagallus. **P**ans
decta. **A**nagalli dua sunt spes. **U**na
est auricula muris. et est maior. z alia
est morsus galline. z est minor.

Operationes.

Ambespecies anagalli vulneribus prestant
effectum. **T**umorem non admittunt. et infixa
corpori euocant. pascentia vulnera abstinere.
Succus eaz dentium dolore phibet: si pro
dextro dente in sinistro nare fuerit immisus.
Hic succus cum melle attico coctus z adhibet
caligines oculoz sine viciu eoz. qd vocat arges

mon siue argemade tergit. morsibus venenaz
tis bibitus medicat.

Arefreticis: hidropicis: et epaticis: z renali
passione defectis prestat auxilium. **A**no tu
menti impositus medicatur.

Item succ^o naribz infusus putredine capit
purgat. **H**abet em desiccantiu virtutem absqz
mordicatione. vnde z vulnera glutinat.

Cetr^o qz deducit mulse admixt^o z potui dat^o
herba ctusa z iposita stipites educit de corpe.

Sera. **S**pes a nagalli minoris: scz morsus
galline facit anu ingredi si sit cu ea emplastru.

Sal. **A**mbe spes anagalli habet occultu ca
liditate attractiuu vt z stimulos infixos euellat
Eaz fo succus a naribz flegma purgat ppter
eandem causam. **V**niuersaliter loquedo sies
catinu habent virtute. quapropter etiaz vulne
ra solidant: z putrescentibz pferunt.

poro

Capitulum. cccij.

Irtus latine z grece. **A**rabice dex dos
mestica vel hes. **S**era. li. ag. ca. dex dos
mestica. et est de ea fortis viriditatis
declinans nigredini. et de alia est que
declinat ad rubedinem. et q declinat ad nigro
dinez confert magis in medicinis. et similiter

Handwritten notes in a smaller script, likely a continuation of the text or a commentary.

grana ei⁹. ppe ei⁹ q⁹ ex ea est mōtana. z suba ei⁹ est cōposita ex frutib⁹ p⁹trarijs: z illō qd vincit p⁹ in ea est suba terrea frigida. z est in eo cū b⁹ res calida subtilis. z sapor eius est stipticus.

Operationes

- A** **Sera.** auc. aben mesuay. **Succus** ei⁹ p⁹fert dolori pectoris z pulmonis. z stringit fluxū vē⁹ tris colericū. z p⁹fortat stomachū. et est bonus vicerib⁹ memb⁹oz interior. fortificat viscera. retinet fluxum menstruoz. z grana eius conse⁹ runt sputo sanguinis a pectore z pulmone. et p⁹ferunt stomacho sua ponticite.
- B** **Dyal.** Sanguinē ex creatib⁹ dal. stomatic⁹ pueniēs est. vinā mouet scorpiōis morsui iposita atz potu i data pdest. **Folia** ei⁹ virētia z ca⁹ taplasmati apposita medēt vlcera fluentia.
- E** **Arida** vero cōtrita aspredine dyaforesim faciūt. **Item** baccarū viridiū succ⁹ aptat sanguis nē spuentib⁹. ipe qz comeste ea dē faciūt. **Ex** vino decocta z in modū cataplasmaris imposita extrema vtilnera sanat.
- D** **Quic.** **Dirms** retinet solutiōez z sudorē: et oēs fluxū sanguis: z oēs fluxū ad memb⁹.
- E** **Et** qn cū eo sit fricatio in balneo p⁹fortat cor⁹ pus. z desiccāt humiditates q⁹ sunt in cute.
- F** **Et** embroce qdem decoctiōis ei⁹ cū sup ossa effundunt: velocius fit ipoz restauratio. et qd ex ea vltū est loco tutie ponit ad b⁹ vt bon⁹ fiat odor corpis. z p⁹fert omi fluxui sāguis linitū. et loco emplastri suppositū z bibitū. z silr ei⁹ rob. z rob fruct⁹ eius z ipi⁹ qdē nutrimētū est puli.
- B** **Et** i syrupis qdē nō est q⁹ restringat z phibe⁹ at dolorē pulmōis z tussim pter syrupū ei⁹.
- B** **Et** cuius oleū z succ⁹ z decoctio ipi⁹ p⁹fortat radices capilloz. z phibent casum. z plōgant eos: z denigrant: z ppe ipi⁹ semina.
- J** **Et** decoctio semini eius in butiro phibet sudorem z rectificat rasurā venarū.
- K** **Et** folia eius sicca phibent fetorem ascelle et inguiū. z ipsius cinis loco tutie ponit. z cōfert panuo. sedat apostemata ca. z berisipilam et formicā. et bothoz et vlcera. et qd est sup am⁹ bas volas: et adustionē ignis cū oleo.
- A** **Et** silr ei⁹ syrup⁹ z emplastz factū ex folijs ipi⁹ cū oleo z vino: z p⁹ ipi⁹ cōmixtiōez cū eis et silr eius oleū. z vnguentū factū ex ei⁹ oleo. z silr p⁹fert ipi⁹ succus si phiciat sup pannariciū.
- B** **Et** similiter cerotū factū ex eo: z cū decoquit etiā eius fructus cū vino z fit ex eo emplastrū: sanat vlcera q⁹ sunt in ambabo volis manū z in pedib⁹. et adustionē ignis. et phibet eos a vesicatione. et similiter eius cinis cū ceroto.
- M** **Et** emplastrū factū ex fructib⁹ decoctis in vino est pueniēs mollificationi iuncturaz reu⁹

net fluxū sanguis ex narib⁹ z abstergit furfur⁹ res. z exsiccat vlcera capitis z vlcera auris. et ipsius pus ex ipi⁹ aqua in ipsam distillat.

Et p⁹fert ipsius syrupus mollificationi gin⁹ gine. et eius so. cum vino decoquunt. z fit inde emplastrū seda na sodam et obtalmiam.

Et cū decoquit cū ordeo: sanat eo⁹ aposte⁹ mata. z ipi⁹ cinis ingredit in medicinis vngu⁹ le. p⁹fortat cor⁹ z aufert tremorē cordis.

Et confert fructus eius tussī p⁹ter dulcedis nem suam. et retinet ventrem vtiētis eo: si est solutis sua stipticite.

Et confert fructus ipsius sputo sanguinis. z etiam eius rob similiter confortat stomachū: **Rob** eius et ei⁹ semina probibent cursū su⁹ perfluitatum ad stomachū.

Succus fructū eius est puocati⁹. et ipse met p⁹fert ardori vine et ardori vesice.

Et est bon⁹ in phibendo mēstruoz. puoca⁹ tionē. et ei⁹ aqua stringit naturā et retinet sol⁹ lutionē colericā et melancolicam. linita et ipsa cū oleo sylvamino expellit flegma. z solutione emittit ipm. et decoctio fructūz eius confert fluxui humiditātū matricē. et p⁹fert emplastro inde facto emoroidibus.

Et p⁹fert apostemati testiculī: et ei⁹ decoctio p⁹fert morsui rucele. et similiter fructus eius cū potat in vino: z similiter pūciure scorpiōis.

Capitulum. cccij.

Mastic sue mastix latine. grece scin⁹. vel abias vel chias. Arabice mescbe. Et est gūmi arboris cini vel lentisci. q² lentiscus grece vocat⁹ scin⁹. sic inuenies i ca. Serebērina infra de **X. Dyas. c. de Mastice.** quedam mastix emanat ab arboze q² scinus d² Et q²dam ex ea est alba. q²dam subutridis. S³ melior ex ea est cui⁹ color est albus. plucidū ha bens granū graue siccissimū z cito frangibile. hīs bonū odorē. Et est de ea q²dam q² est nigra: z q²dam citrina. ¶ **Sal. vii. sim. far. c. de Mas tice alba.** Et est illa q² d² glutē romanum. z est cōposita ex frutib⁹ diuersis. scz stiptica z mol/ lificatiua. Et frus eius est q² calefacit z desic/ cat in. ij. gradu. vñ mollificat z resoluit. Et rōo stomachi epatis z ventris flegmonib⁹ cōpetit. Sed nigra est q² d² capiti velegypciaca. et est maioris desiccationis q² alba. z frus stiptica est in eo minor. z ideo est pueniens vbi oportz resoluerē ampli⁹. Et ppter h⁹ multū puenit apo/ stematib⁹ duris q² sunt in interiorib⁹ corporis. S³ oleū mastice est simile virtuti mastice. ¶ **Sera. li. ag. c. Descebe. i. mastix.** Mastix est p²m⁹ inter omīa glutina in bonitate. Et ar/ bor mastice est cōposita ex suba aquea z terrea frigida nō multū in sapore omniū partiū. but⁹ arboris dico radicis z fruct⁹. z corticis est stiptica pauca. z frus eius est infrigidare z cale/ facere mediocriter temperate. z desiccat in fine secūdi gradus vsq² ad pncipiū tertij.

Operationes.

Sera. In ea est de stipticitate q² pferi debili/ tati epatis z stomachi z intestinoz et apostemas/ tibus in eis existētib⁹. in eo est stipticitas. z nō bz acuitatē aliquā. z est multū subtilis. z fit empla/ strū cū folijs mastice dū sunt recentia. z est in eis virtus manifesta. z ideo qñ bibunt fo. aut cū alijs medicinis ad vlcera intestinoz. et ad fluxum ventris pferunt multum.

Sera. conferunt spuentib⁹ sanguinem. z fluxui/ menstruoz z ani. et non est in eo diuersitas a succo ypoquistidos.

Sera. idem a uc. **Dyas.** Nota hec arbor est stiptica. z frus folioz fructus z corticis z radicis est equalis. z decoquit cortex eius: z cortex radicis z folia decoctione plurima.

Sera. qñ fuerit cocta colat⁹ ab eis aqua q² iteruz coquit vsq² ad mellis spūitudinem. z cōuenit spūto sanguinis decoctio illa bibita. z fluxui ventris z vlcerib⁹ intestinoz z fluxui matricis z ani. Et vniuersaliter quidem ponit⁹ p acacia z ypoquistidos. z ponitur decoctio illa loco

succi folioz.

Sera. quando p²citur decoctio illa sup vlcera p²funda: z sup ossa fracta restaurat carnem in vlcerib⁹. z restaurat ossa z stringit mēbra laxa. z abscindit humiditates antiquas a matrice. z prohibet vlcera corusua ne dilatent⁹ in corpe z puocat vrinam. z quando fit collutio oris cū ea stringit dentes cōmotos. Et ex ramis hui⁹ arboris fit oleum quod est bonum vbi conue/ nit stipticitas.

Sera. idem auctoritate **Dumay.** Mastix re/ soluit apostemata stomachi: et conuenit tussis: et non est pauce attractionis flegmatis quan/ do masticator. z propter hoc miscetur cū aloe vt preparet ipsam et attrahat cum eo flegma a capite.

Liquidambar styraciflua dumay

Capitulum. cccij.

Nasturcium. Dyascozides capi. **Kardamus.** id est nasturcium. Quoddam est domesticum. et quoddam est agreste. Et ideo facit dno capitula de eis. Unum q² incipit **Kardam⁹**. z est nasturcium domesticum. Aliud quod incipit **Kardamus** agrestis. z est nasturcium agreste. Et ideo dicit kardam⁹

id est nasturcium domesticum. vtilior dicitur babylonici
cus omnibus semen eius calidissimum est caustica
participans virtute. viscidum et caco stomachum
ventrem turbans. ¶ Sera. li. ag. cap. J. salba
the se. i. nasturcium. et ex eo est nasturcium comu
ne notum. et ex eo est nasturcium tectorum. et ex eo est
nasturcium orientale. Nasturcium tectorum
est planta habens folia stricta et longa duobus di
gitis in summitate acuta et scissa et pinguis. et ex
tendunt super terram. et habet in medio paginam subti
lem duobus palmis longam. paucos breues ramos
longos. super quos sunt pile habentes densam sumi
tatem: in quibus est semen simile semine nasturcij.
cuius est virga sicut figura rutele: ita est depress
sum. nascitur in vineis et parietibus domorum. Nastur
cium orientale est planta duorum brachiorum lon
ga. habens ramos subtiles et multos. in quibus
sunt folia similia folijs scitaragi: nisi quia sunt
albiora et molliora. et in summitatibus ramorum
sunt capitella similia plante actis: et habet flos
res albos. semen huius ponitur in cibis loco
piperis. Sed nasturcium commune notum est
melius illud quod defertur a babilonia. ¶ Al
manfor tractatu tertio. capitulo de nasturcio.
Nasturcium calidum est et siccum. appetitum ad
iuuat: licet inflationem et capitis efficiat dolo
rem digestiuam. preterea retardat

Operationes.

- A** ¶ Serapion aucto. Galieni. Semen nastur
cij est ca. et sic. sicut semen sinapis. et incidit in
cisione forti. et adurat et sedat dolores sciatis
cos: et dolorem capitis. et quamlibet egritudinem
in qua oportet calefacere: et miscetur semen eius
in medicinis asmaticis. quia ipsum incidit in
cisione forti: et adurit humores grossos.
- B** ¶ Et dicitur quod quando nasturcium deficcatur: fit eius vir
tus sicut seminis eius. et dum est recens propter hu
miditatem aquosam que est in eo habet virtus
tem debilioris virtute seminis eius.
- A** ¶ Dioscorides. Nasturcium lumbricos expel
lit: et ventrem turbat. Splenem attenuat cum
aceto. et abortum facit. ventrem stimulat. simi
le est sinapi et eruce.
- D** ¶ Et impositum lepras et zernas emendat. mel
le addito duricies splenis compescit. Sordida
vulnera purgat si succus adhibeat. Dor
sibus venenatis bibulum occurrit. Fumiga
tio eius serpentes fugere facit. Vel flentibus
profluis succo linito occurrit.
- E** ¶ Carbunculos rumpit cum polenta et aceto
coctum. Sciaticis vtilissime cum aceto et po
lenta auxiliatur. tumores et duricies spargit.
- F** ¶ In dolore cordis coquitur in lacte caprino et
datur ad bibendum. Dolorem omnis loci tollit pul

vere seminum asperso. sed plus melle vincto loco
scabiem cum aceto sanatus.

¶ Galienus. vij. sim. far. c. de nasturcio. Semen
nasturcij habet virtutem que calefacit et desic
cat sicut sinapis. Et propterea sciaticos et do
lores capitis. et quodcumque aliorum indigen
tium rubificatione calefacit cum eo sicut est
sinapis. miscetur autem cum eis quicquid as
maticis dantur farmacia.

¶ Auicenna primo canone fen. quarta. capi.
vij. Nasturcij semina torrefacta mixta cum
adog: constringunt fluxum superfluum pro
uenientem ex catarro.

Capitulum. cccv.

Nasturcium aquaticum vel senation:
vel Cardamus agrestis. Serapion
libro aggregatoz cap. herochachay
gre. id est nasturcium aquaticum. Et est plan
ta que nascitur in aquis. habet stipitem rectum
et ramos. et est tota planta pinguis. et habet fo
lia similia folijs apij dicti yposellinum. nisi quod
sunt minora eis. et habet odorem bonum quan
do masticatur. et est calidus. et sic. et conuenit cale
factis quando rozatur super ipsam aqua fri
ant aqua ro. Et quidam dicunt quod est fri. et co
quia non nocet habentibus sirsen. Et idem
auctoritate ysaac habet aram. et est ca. in primo. et
sic. in. ij. Et idem auct. Gal. Virtus eius est cale
faciens. Dioscorides cap. senation. id est nas
turcium aquaticum. Nascitur in aqua. fructum ha
bens pinguem. et ramulos longos. et folia mi

De Herbis

nuta similia yposellino. nisi quia sunt mino-
ra: eoq; masticata odorem suauissimū habet.

Operationes

Scrapion auc. ysaac. habet aram. Semen
eius stringit ventrē q̄ fluit ppter caliditatē q̄
bibit ex eo aureus vn̄ cū aqua frigida. aut suc-
co citonior. et ipsum confortat membra.

Dyascorides. Semen eius cridum et co-
mestum calculos excludit: vrinam prouocat:
menstruis imperat: dissintericis prodest.

Catebras sapiens huic phibet testimoniū:
dicens q̄ coquinati in aqua solunt. et cum
carnibus spiritualia mundificat fomentum
ex aqua salsa et oleo decoctionis eius valet ad
dolorē yliacum.

Stranguiria et dissuria in vino decocti: et cas-
teplasmati ad idem valent. diuretica sunt.

Capitulum. ccv.

Napellus. Pandecta. cap. ccccclxiiij.
Napellus est herba que facta est sicut
elleborus niger. cuius radix est ordi-
nata ad modū rheris. est anthomonance ber-
ba venenosa. et est p̄ma pars aconiti. **Q**uicē-
na libro. ij. cap. de napello. Napellus est herba

que est venenū perniciosum. et est in summo ca-
liditytis et siccitatis.

Operationes

Quicenna. Napellus delet albaras liniam
et confert lepre. vnde est venenū destruens bis-
bentem se. **D**aior vero ipsius portio est medics-
tas. et vni. et hec interficit et similiter minus.

Et ex eo cocurnices bibunt et non moriun-
tur. **E**t omnibus confectionibus dyamuscus
et resistit.

Et est alius qui vocatur napellus moyses.
Et vult dicere napellus mus. et est quoddam
animal quod assimilatur muri: quod moratur
in radice napelli: nascens cum napello. et qui
cum eo appropinquat. non crescit arbor. et est
tyria canapelli: et est maior eo. et in eo sunt om-
nia iuuamenta que sunt in napello.

Capitulum. ccviij.

Arciscus vel bulbis vomiferus: vel
cepe marinum. **D**yascorides capis-
tulo **N**arciscus. vel bulbis ematicus:
vel bulbis vomicus: folia habet porro similia
sed minora. et hastas habet duorum palmos-
rum que inanes et concaue sunt et sine folijs.

Flos est illi albus in giro. in medio croceus: et est quidam species: cuius illud medium purpureum est. Radices habet albam rotundam sicut bulbos. et semen nigrum et oblongum ut in membranis. Qui in locis montuosis nascitur est melior. cuius etiam flos suauem longe iactat odorem. In reliquis autem porri habet similitudinem et viridis est. Virtus eius est que abstergit et in carnat et desiccatur. Et illud quod de eo administratur est radix. ¶ Plinius libro vicesimo primo. Narcisci duo genera in usu medici recipiunt. unum flore purpureo. et alterum herbaceum. ¶ Ysidorus. Narciscus fabulose nomen impostum habet a quodam puero. cuius membra in hunc florem transierunt: qui et nomen narcisci in appellatione custodit: et decus pulcritudinis in candore retinet foliorum. ¶ Serapion Narciscus est calida et sicca in secundo gradu.

Operationes.

- A** ¶ Dyascorides. Radix eius bibita et comesta et cocta vomitum prouocat. trita cum melle combustionibus medicatur. Nervos incisos consolidat. Laxatos componit: antiquis doloribus articulorum prestulatur. ¶ Belle mixtus est felidas et osses maculas vultibus tollit. Dicitur semini vitice aceto et melli.
- E** ¶ Et herba mixta vulnera sordida purgat. apostemata dura rumpit. Infusa corpori imposita euocat cum yrisillirica melle mixto.
- D** ¶ Item electiones erumpit atque stipites enocat. et si qua sunt aliena cum farina et oleo admixto melle.
- E** ¶ Serapion auctoritate Galieni. Virtus eius est que desiccatur et abstergit: extrahit et incarnat vlcera magna. et incarnat incisiones in lacertis factas. Et mixtus cum ozobo mundificat sordes corporis et aperit apostemata. et quando comeditur et radice narcisci aut bibitur commouet vomitum. et trita cum melle confert combustionibus ignis. Et quando fit ex ea emplastrum conglutinat vulnera nervorum.
- F** ¶ Et idem auctoritate Aben Desuay. Narciscus facit operationes iesimini: nisi quia est debilius eo: et confert doloribus qui sunt a flegmate. et oleum eius est bonum ad hoc. et radix eius incarnat vlcera nervorum: et habet virtutem lachryam.
- S** ¶ Galienus. viij. simpli. far. cap. Narciscus. Radix eius siccatum est virtutis intantum ut consolidet plagas maximas usque ad abscessionem que circa tenantos. habet autem quid abstergium et attractivum.

Capitulum. ccviii

Nabach est fructus secundum Auicennam. arboris dicte a sadar. qui apud Dyascolem vocatur agrifolius. Verum apud Serapionem est aliud nabach. scilicet cortex arboris qui a Dyascolem vocatur naseatimon. Et dicit Serapion cap. Nabach. quod affertur de India. et est in colore similis croceo. et sunt sicut cortices mori boni odoris. et habet virtutem calefacientem.

Operationes

- A** ¶ Sera. Fuit cum consumigatione et ponitur in coctionibus vnguentorum: et in alijs perfectionibus calefactionibus. et habet virtutem calami aromatici.
- B** ¶ Et idem auctor. Gal. Est calida in tertio. et est ex speciebus Indie. Et quando fit suffumigatio cum eo valet corruptioni matricis. et profert suffocationi eius quando est siccum.
- E** ¶ Item scribitur quod nabach comparatur nespilis et zaror quod est magis odoriferum nespilis. et ita similitudo est in virtute quam fructus agrifolij est stipticus confortans stomachum. et similiter comparantur nespila et zaror.

Capitulum. ccix.

De Herbis

Nymphaea

Nenufar. *Pla.* Nenufar est herba in .ij. locis reperitur aquis: et in calidis regionibus et in frigidis. In duplex est eius maneria. una quae purpureum florem producit et melior est. Alia vero quae croceum: et non adeo bona est. Flos eius medicine copiosus. Et melior est ille qui in calidis regionibus reperitur quam in frigidis. In septembris collectus in effusis cacia multa servatur. *¶ Auicenna.* Nenufar nomen dedit Galienus caulem aque. fortius est illud quod habet radicem albam quam quod non gram. Flos eius frigidus est et humidus in secundo.

Operationes.

¶ Pla. Ex floribus precipue fiunt syrapi et febres acutas et calefactiones ca. epatis: calidasque distemperantias. Itaque flores in aqua decoquuntur. et ex tali aqua succaro addito fit syrupus.

¶ Adora dolores capitis ex calore sarraceni florem per noctem in aqua ponit: et mane tale aqua bibunt. floresque naribus suis applicant.

¶ Auicenna. Syrupus eius vehementis extinctionis est et subtilitatis valde. Confert tussi et plenitudo: et febribus acutis. Radix eius confert boibor et apostematibus calidis splenis. Eadem cum aqua confert morsee supposita. cum pice vero alopicie.

¶ Idem. Nenufar somnum facit. sedam calidam et colericam sedat. sed tamen debilitat.

¶ Pollutione minuit: et frangit desiderium coitus cum syrupo de papa uere bibit. et congelat sperma propter radicem eius. Eademque radix confert solutionem sique: et ulceribus intestinoz: et doloribus vesice.

¶ Semen eius fortius est in omni re. et prohibet fluxus menstruum. Natura nenufaris Indica est natura mandragore.

¶ Constantinus in libro graduum. Nenufar est subtile ac penetrabile: dolorem capitis ex calore replacet appositum naribus colericis et sanguineis. ex omnibus congruit passionibus.

¶ Syrupus eius calidam tussim extinguit. ac febres colericas ac sanguinolentas aufert vigelas. *¶ Quia* eius dolor capitis aufert si cataplasma meum. aut si eo sternutatio provocetur.

¶ Auicenna libro .ij. cap. de nenufare. Syrupus eius lenit ventrem: et perit febribus estatis. et est vehementis extinctionis.

¶ Idem de viribus cordis ait quod confortat cor.

Capitulum. ccc.

Nigella. *Pla.* Nigella est semen cuiusdam herberotundum: subnigrum habens colorem. subamarum saporem. virtutem

habet diuretica ex amaritudine dissolutiva: cōsumptiva ex q̄litate suis. folia ei⁹ sunt parua: minuta et mollia: similia cotule. et flos eius est figure stelle. coloris celestis. et h̄z in sūmitatib⁹ capitella sicut papauer. et in medio ex intrinsec⁹ ea presunt aliqua ordinatim diuidenda semina. Est calida et sicca in .iij. gradu. ¶ Sera. li. ag. c. Farum. i. nigella. est planta parua h̄ns virgas paruas circiter duos palmos ad plus. et h̄z folia parua minuta et mollia: similia folijs plante. q̄ d̄r carnabaon siue ranobaon. nisi q̄ sunt minoras. et in sūmitate sunt capitella subtrilia: similia capitib⁹ papaueris: oblonga: et i medio ei⁹ sunt parietes separātes semina. Qd̄ quide⁹ semen est nigrū acutū boni odoris. ¶ Dyas. ca. Delanchiū. i. nigella s̄m trāslationē nostraz. Delanchiūz herba est minor folia minuta et tenera. et semen minutū habens. cuius frut⁹ lōgus est duor⁹ palmor⁹. et desup habens capis tellū simile miconio. s̄z oblongū i medio veluti parietes h̄ns q̄b⁹ discernūt semina. q̄ semina sūt nigra et odorata et viscida q̄ multi panni aspergunt. ¶ Gal. vij. sim. far. ca. Delanchiū. i. Nigella calefacit et sicut s̄m ternum gradus. Hoc idem dicit Platearius.

Operationes.

- A** ¶ Nigelle ex farina cum succo absinthio emplastrum factum circa umbilicum: et precipue p̄teris lumbricos necat. Alijs conficiatur ad scabiem cum melle et datur per os.
- B** ¶ Unguentū ad scabiē puluer⁹ nigelle i multa q̄ntitate fiat decoctio i forti aceto vsq̄ ad aliq̄n tulā spissitudinem. et tūc addito oleo fiat inde vnguentū bonū ad scabiē et imperiginē et lentiginē faciei tollit. Farina nigelle p̄fecta cū aceto tepido: infusus auribus vermes necat.
- C** ¶ Contra stranguiriaz: discurriam et yliacam passionem datur vinum infusionis nigelle p̄ noctē. sed ante coquat. q̄z nimis fieret violentū.
- D** ¶ Si aut in multa q̄ntitate fuit occidit. ¶ Si aut in multa q̄ntitate habet: pone in sacculo: et fiat decoctio eius in vino et oleo. et sup̄ renes et pectus fiat saccellatio p̄tra predicta. et est satis experta odorata p̄tra catarrum et chorisam. Et h̄z habet nigella a sui complexionē. vt Galien⁹. vi. sim. far. ca. de Peonia dicit.
- E** ¶ Sera. auc. Dyas. ca. de nigella. q̄daz admiscant hoc semen in massa paste et faciūt inde panem. et q̄n fit emplastr⁹ fronti cū eo p̄fert sode.
- F** ¶ Et q̄n fit caput purgium cum eo et aceto cōfert aque que descendit ad oculum.
- G** ¶ Et q̄n sumit in potu. z. i. cū aq̄: cōfert morsurutele. et q̄n fit fumigatio cum ea fugat venena.

¶ Et fit emplastr⁹ cū ea sup̄ duricies q̄ fiunt in iuncuris pedū q̄ dicunt calli: et aufert eas. ¶ Et idem auc. Aben Desuay. Propetas ei⁹ est q̄ aufert febrem flegmaticā et melancolicā: et interficit ascarides. et p̄fert morsurutele.

Capitulum. cccxi.

Nympha. Plin. lib. xxv. Nympha dicitur tradit a nymphe zelotipa erga hercule ropbolo mortua. vñ aliq̄ heracleon vocat ea. aliq̄ ropbalon. Nascit radice clauis simili. Dyas. Nympha vel vt dicūt aliq̄ cacabū veneris. i. papauer palustre. siue vt latini alga palustris. Nascit in aq̄s stantib⁹ vel locis non cultis. h̄ns folia cicorie similia: s̄z minora et oblonga. caput ali⁹ sup̄ aquā p̄ferens. multaq̄ capita infra aquā ex vna radice h̄ns. flos est illi albus lilio similis: cū pallore puo. semē eius in medio croceū. s̄z cū effloruerit nigrū effiat bastalenis et nō grossa et nigra. radix q̄z aspera nigra et nodosa. In autumnno siccat. ¶ Nota q̄ nympha habet p̄prium capitulum. similiter et nenular. quare nō sunt idem sicut aliq̄ volūt.

Operationes

¶ Plin⁹ li. xxvi. Ventrē in torū adimit nympha.

Operationes

B pbea beraclea p. xl. dies ieiuno potur i cibo
sumpta. **A**lita radix genitalibz inhibet nō
solū ventrē i3 etiā geniture affluētiā. et ob id
corpus alere dī atq3 vocē. **D**yal. Sicca bi
bita cū vino cilicis medet. splenem siccāt cas
thaplasinata. doloresq3 cōpescit stomachum
imposita. **R**adix ei3 bibita dolorem vesice
mitigat. **C**orpi maculas detergit. et semen
eius bibitum hoc assidue facere nouit.

Capitulum. cccxiij.

Nux vſualis. 7 est illa q̄ cōiter vtimur
ad edendū. Sciendū q̄ nucis multa
sunt genera. sed qñ simpliciter ponit
p vſuali intelligit. **S**al. vñ. sim. far. cap. **A**rea
grece. i. nux vſual' vel nux arbor. **N**ux arbor
habet qdē qd in pullutidibz 7 frondibz stiptis
cū euident. plurimū aut in nucscortice recen
ti 7 sicco. **A**tunt aut eo p̄pterea et tinctores.
nō aut exp̄metes eos. 7 succū sūt succo moro
rū 7 rubo3 coquētes cū melle. stomacho vti
mur pharmaco. 7 etiā ad alia vniuersa in q̄b
sunt cōgrui p̄dicti succi. **N**ūc p̄o ipsi3 aliud
qdē est esibile. aliud oleaginosum 7 subtilius
partiū. quocirca 7 succi fit facit. 7 mag3 qdē
fit tale qñtūciq3 repositū diu manet oleū. nā
q3 exp̄primere est possibile ex eo antiquato.

Ani. li. q. ca. de nuce ca. est in. iij. sic. in p̄nci.
secūdi gradus. 7 in ip̄a est humiditas q̄ deles
tur cū antiquat. et infixa est nuci stipticitas.
plurima 7 folia 7 cortex ipsi3 oīa sunt cōstrin
gentia fluxū sanguis. 7 ei3 cortex adustus est
desiccati3 sine mordicatione. **S**leū p̄o vetu
ste est sicut oleū vetus: 7 absterſio antique est
fortis. **E**x recentibz fit emplastrū sup vesti
gia pcussionis. masticata medulla ei3 ponit
sup apostemata melacolicū 7 vlcerosū. 7 cōs
fert ei3 gūma vlceribz calidis sperſa sup ea.
Et in emplastris cū melle 7 ruta p̄fert torſi
oni neruoz: facit sodā. 7 distillat succ3 folioz
tepidus in aurē: 7 p̄fert saniei in aure. **D**icit
alcaus: q̄ ip̄a grauat linguā: 7 est faciens bo
thor in aure. **E**i3 oleum p̄fert herpetiestios
meno 7 herisipile et fistulis in parte oculi.
Succus corticis eius et rob eius p̄hibent
p̄focationem 7 nocent tussi. 7 oculum anti
quarum facit venire dolorem gutturis.
Et ex omnibz quidē speciebus nucis dixit
Alcus fieri emplastrū māmille apostemose
7 p̄prie ex regali magna. est difficilis digestio
nis 7 mala stomachi: sed nutrita 7 recens est
melior stomacho 7 minoris nocumēti. 7 illud
quando frangitur a duobus corticibz suis.
et nux quidem nutrita cum melle confert sto
macho frigido.

Dyalcorides ca. de nuce. **N**ux si māduca
ta fuerit cacostomaca est indigestibilis: 7 co
lerā nutrit. doloz capitis cōmouet. **A**ussien
tibz contraria est si comesta fuerit. **S**umpta
cum caricis lumbricos latius excludit. **A**as
thaplasmatibz adhibita tumores māmorum
compescit. ligationibz cū melle et ruta bene
adhibetur. **V**eteres autem nuces carnes
earū cathaplasmatibus adhibite: caneros 7
carbunculos tollunt. **E**gilopas limpidant.
si caro masticata 7 imposita fuerit.

Et etiam ex ip̄a oleum si tunſa 7 expressa
fuerit. virides autē nuces cacostomatice sūt
quasi oleo mixte fuerint eius actiozem tem
perat: 7 liuores corporis tollunt.

Arbor nucaria habet in folijs hoc vel cū
nis stiptum. nucis autem viridis cortex tun
sa et pressa. 7 succo qui eūcitur cocto cū mel
le: vt solet fieri de moris odoris vicia bonuz
est: 7 vocatur dyacareon. **I**tem cortex nucis
siccata 7 vsta leptomeris et desiccata sine
mordicatione fit medicina.

Capitulum. cccxiij.

Nux auellana. Gal. vii. sim. far. ca. de nucibo. Est aut aliud gen⁹ careaz et nucū parua. que vtiq³ z pontice nū cupant amplior paricipates terrestri substa tia: quocirca z magis austera. cū gustat ipsa planta: z fructus et cortex apparet. In alijs vero silis existit magne nuci que vocatur ab aliq³ basilica. Nuncupat autē z bec parua nux a pluribus leptocariū vel auellana.

Operationes

A Quicē. li. ij. ca. Auellana. Auellana nutribi lior est nuce. qm̄ ē mag⁹ solida z min⁹ vinctuo sa. z tardioris digestiois declinis ē ad calidi tatē quādā z siccitatē parua. **B** Generat ex ea colera. z in ipa est stipticitas maior q³ in nu ce. z in ipa est inflatio. z generat ventositatē in vtre inferiori. z qd ex ea adustū est tingit capillos. facit soda z assat z comedit cū pau co pipere: z maturat corizam. **E** ypo. inquit. Auellana in cerebro facit augmētū. **E** xima uerūt qdā q ipa illinita sup verticū puerozū varios habentiū oculos. delet varietatē. co medit cū aqua mellis: z fert tussī antique. z adiuvat ad spuendū. **D** Est tarde digestiois: z exsiccāt vomitū: z est tardioris digestiois q³ nux vsual. **E** Et cortex est stiptic⁹: z pstrin git ventrē: z fert venenis z moribz. et pprie

cū ficubo z ruta z pūcture z scorpiōis. **P**ra sco. Auellane in cibo sumpte dolorē capitis incutiūt. stomachū inflatiōe distēdūt. corpori sano pinguedinē cōferūt. **B**icce in vase fis ctili cōstrute distillatiōibz mitigandis vtilis me offeritur. **T**rite ex aqua mulsā poteqz vetustissime tussis molestiam sedant. **A**lij tritas cū passo bibendas dederunt a pul monis z iccozis vicia sanāda. **D**ulci tris tas cū pipere miscuerūt cū vino propinatas cōtra catarrū. z tormenta ventris z vaine dis stillantis angustias valere senserūt cū azungia vel adipe vřina cōtrite z alopicis limite capillis damna restituit. dicūt aliq³ coria ei⁹ cum oleo trita oculos gattineos inuncta in ficere z capillos. **H**anc multi leptocoriā vo cant cacostomatica est que si assata fuerit. **E**t cum pipere bibita catarrum maturesce re facit. z tota combusta z azungie mixta vt superius scriptum est facit. **J**ohānes mesue ca. de oleis. **O**leū eius va let contra dolorem arteticum z nervorum.

Capitulum. cccxiii.

Nux muscata. Serapi. lib. aggre. ca. Teuzbane arabice. i. nux muscata: z affert d india. Et idē au. Isaac. **D**e

De Herbis

liores sunt ex eis rubee pingues graues. Et deteriores nigre leues: et sunt ca. et sic.

Operationes

Sera. Stringit venter et aromatizat stomachum et odorat ei fac bonum. aufert supfluitates a stomacho et digerit cibum. Et expellit vetositates et corroborat stomachum et epas. et perfert lenitatem faciei et serpigini. et extenuat splenem: et molliat apata dura epas. Et nata ei est sicut natura gariofilorum. et est ca. et sic. i. q. gra. bona est stomacho et epas frigido. et perfert debilitati eorum

Capitulum. cccv.

Ner indica: et est nux magna. Sera. li. ag. cap. neregil. et est palma insule que est in mariarum: et i. p. insularum. zing. Et dicitur quod neregil est palma de mochol. et iste insule noiant dabit. et ab eis deferunt dabit: et est neregil. Ultima pars istarum est saranbib a zaran. Et ideoz auct. Sal. in li. de cibis. Nux indica est ca. in secundo gradu. humida in primo.

Operationes

Sera. Signum humiditatis ei est quod cito corrumpitur. et ipsa est grosse et grauis sube. nisi quod ipsa non est malichini: oportet ut caueatur ab ea que non est recens. Et bona que est multe albedinis in car

ne sua. et in qua est aqua dulcis bona. et illa aqua que est intra ipsam est signum sue recentie. et dicitur ex corisari illud quod est album ex ea existens exterius: quod iste cortex est durus grauis stomacho longinquus a digestionem. Et si aliunde digeritur non inuenit corpus in eo aliud nisi nutrimentum modicum. et ipsa quod de nux comeditur cum succaro tabar: et aut cum penidijs albis. et propter ab eis que sunt calefacti. flegmatici pro cum pauco melle: et colerici non vrant ea. Et sumat ea flegmatici in ieiunio et expectet donec descendat a stomacho et post comedat. et quando ipsa veterascit expellit ascarides a sua proprietate. et oleum eius vetustum perfert ventositatibus liboribus et doloribus gennu. et emorroidibus que fiunt a flegmate quando bibitur et quando linuntur exterius maxime admiscetur cum oleo nucleorum persicorum quando administratur de vnoquoque illorum. 3. i. aut aure. i. Oleum pro eius quod noua est perfert et flegmaticis: et est melioris chimi quam butirus vaccinum vel ouinum. quod non pugnat stomachum sicut facit butirus vaccinum vel ouinum nec mollificat eum. Oleum pro eius perfert vesice. Pro. mes. tractatu de oleis. Oleum eius perfert dolori nervorum et lenit pectus et pulmonem. clarificat vocem et impinguat: et addit in spermate. Ant. li. q. ca. de nuce. Indi ca dicitur quod augmentat coitum. et cum antiquatur comesta: ascarides et vermes necat.

Capitulum. cccxi.

Nux vomica p. Dyas. est fructus secundum de speciei. Titinalli carliceti. fm quosdam vocatur castanea Indica. Serapion libro aggreg. ca. Jenzalkei. aucto. Dabit. facit vomere fortiter. color eius est inter glaucedinem et albedinem. et est maior aucti lana parum. et sunt in ea nodi.

Operationes

Dyasco. Quando accipis de cortice eius et teritur et cribratur. et accipis de ipso. 3. ij. cum duobus aureis anisi triti. aut semine feniculi. et conficitur cum melle sufficienti. Et bibitur cum aqua calida mouet vomitum. et expellit superfluitates colericas et flegmaticas.

Capitulum. cccxii.

Nux metel. Sera. li. aggreg. cap. Jenz metel. yachie Bonalbacharich greca idem sunt. et sunt nux metel. et fructus similis nuci vomice. et semen eius est simile semini mandragore. et cortex eius est asper. et sapor eius est delectabilis et vinctuosus. Et virtus est frigida in. iij. gradu.

Operationes

Si detur de ea in potu vna kirat cum vino inebriat ebrietate forti. sed si dentur duo aures rei cum eo statim accidit. Et idem auct. Ras sis. Jenz metel est narcotica. et fortasse occidit et opilat. et facit euomere. et si des de ea quiritas. 3. f. inebriat ebrietate forti. et oportet quod sumes ea sumat butiri calidum. et ponat extremitates eius in aqua calida. et fiat quod euomet satis. et curetur cura illi quod sumpsit mandragoram. Qui. li. ij. Nux metel facit sube. h. et mala cerebro. et pondus daniel. i. ex ea inebriat. Est inimica cordi. 3. i. ex ea est venenum dici sue.

Capitulum. cccxiii.

Ordeum. Sera. li. aggreg. ca. Dabaet arabice. i. ordeum. Virtus eius est que in frigidat et desiccatur in primo gradu. et desiccatio eius est amplior parum desiccatione fabarum quando applicatur exterius. Verum ordeum coctum est melius fabis in hoc quod ipsum non inflat. Et fabe quando coquuntur generant inflationem. quoniam substantia earum est grossior substantia illi. propter hoc sunt magis nutritiles quam ordeum. et ipsa ambo declinant parum a temperamento. Sed sani corde est magis desiccationum quam ordeum ipsum. Gal. vii. sim far. ca. de ordeo trachi. i. ordeum in primo gradu est in

cando et in frigidando. est autem breui quodam
siccus q̄ farina fabaz. **T**alia vero oia filia
sunt in his q̄ vtuntur extrinsecus. **E**ū vero co
meditur superat fabā. quoniam inflationes des
ponit. **I**n faba vero q̄litercunq; coquatur p̄
manet inflatiuitas. **B**rossiorum enim est partium
q̄ hordeuz. et p̄pterea nutritibilior eo est. quos
nisi autē modici a mediocritate abscesserūt.
p̄pterea sunt in multo vsu. huiusmodi enī far
maca multis alijs p̄miscetur ceu materie que
dam. **E**t p̄pterea cera et oleum nō paucis cō
miseruntur farmacijs. **A**lita autem multa oī
deo ipso sunt siccatiuora criminū. ita nomis
natur qd̄ ex grossa parte farine ordeī et zea:
que ex parte farine subtilis. **E**st autē nutritibili
us quidem alita. difficilius vero digestibile
Et dicit in libro de cibis. **F**it ex ordeo pas
nis. qui q̄n est furens vocatur maza.

Operationes

Serapion auctoritate **D**yasco. **A**qua oī
dei est inuatiua ad reprimendū caliditatē bus
miditatum calidarum. **E**t confert asperitati
canne pulmonis et vlceribus eius.

Et cum semine feniculi puocat vinam. et
est abstersiua et maturat apostematā calida.

Et quando miscetur cum semine lini et fe
nugreco et ruta confert tumoribus testicu
lozum. **E**t quando administratur cum mirto
et vino et p̄piris siluestribus et fructu rubi et cor
tice granati stringit ventrem.

Et quando fit emplastrum ex eo cum citos
nijs et aceto confert apostematibus calidis
que accidunt podagricis.

Et quando miscetur cum aceto forti et po
nitur super scabiem vlcerosam. maturat eam
et farina ordeī stringit ventrem et sedat dor
lorem apostematum calidorum.

Capitulum. cccxix.

Oleander. **D**yasco. ca. **N**ereon grece
id est oleander. **F**rutex est omnibus
nota. **F**olia habet similia amigdalīs
sed maiora et pinguiora et florem rodo simile.
semen etiā pariens sicut cornu veluti lanā des
intus habens simile iacincto. **R**adix est illi
oblonga et angusta: gustu salsa. nascit̄ locis
aquosis et maritinis. **Q**ui. li. ij. ca. de oleand
ro. **O**leander alia est siluestris. alia fluuiialis.
Siluestris habet folia portulacē similia: sed
sunt strictiora. et eius tyrsi sunt longi expansi
sup̄ terram. et apud folia sunt spine. **E**t nascit̄
in desertis domib. **F**luuiialis autē oritur in
ripis fluuior. cui tyrsi a terra eleuant̄. et sp̄

ne ei sunt occulte. et folia ei sunt sicut folia
salicis et folia amigdalī. et ē sapor valde ama
ri sup̄ior cutis ei. et flos ei est sicut rosa rus
bea bonus valde. et sup̄ ipm egredit̄ q̄ddā sile
pilis. et eius fructus est durus plenus asper. et
intus est res sicut lana. **E**st ca. in. iij. sic. in. ij.

Operationes

Dyas. **V**irtus est illi mortifera. **N**ā comesta
ab aialib. mortē infert: sed homini remediū
est salutis. maxie cū vino. **E**t ruta bibita mor
sibus venenatis occurrit. **R**ecora minuta si odo
re ei tacta fuerint moriūt. **Q**ui. **I**nterficie
pulices et vermes terrenos. succus folior ei
valet scabiei et excoctiōi. et p̄fert dolori dor
si antiquo more emplastri. **E**t flos ei facit
sterutacionē. et est venenū hoīb. et bestijs. ve
rū cōfert cū bibit cū vino decocto cū ruta et
potat: et liberat a venenis vermiū venenosoz.
Ago tñ dico q̄ hoc ē timorosus. **E**t ipse ei
flos est venenū hoīb. et bestijs et canib. **V**ez
runtamē cōfert q̄n bibit cū vino decocto cū
ruta fm q̄ d̄. **S**al. viij. sim. far. capi. **R**odo
dafnes. i. oleandri: vel nereon. nota est oībo
frutex cathaplasmatā dyasoretice p̄tutis est
Intra corp̄ vero sumpta perniciofa ē. nō

solum hominibus sed pluribus bestiis. sicut com-
plexionem tertij est gradus calefacientium
incipientis primi vero siccantium.

Capitulum. cccxx.

Olinarum arbor. Sal. li. ij. de cibis ca.
de oliuis. Oliue paucū oīno alimēs
tū dant corpori. et maxime q̄ sunt ma-
ture. Comedunt autē hoīes has cū pane qui
dem magis. sine autē pane alinadas et kolomi-
adas sic vocatas gr̄a subductionis ventris.
Cum garo autem ante cibum. sic autem que
sunt mature in arboze plurimū vinctuosum
sicce stipticū chimum habent. ppter qd et ro-
borant stomachū. excitāt appetitū q̄ idoneis
sime autē ad hec sunt: q̄ cum aceto reposire.
Multipliciter autē ipa pparāt q̄ studuerunt
circa pulmentariā experientia. Sera. li. aggre-
ca. Abit. i. oliuaz. Oliuaz quedā est dome-
stica: quedā siluestris: q̄ grece vocatur agrie-
lear. Et idem aucto. Sal. sim. far. Oliuarum
domesticarū folia et cime q̄ sunt humida ha-
bent sapore stipticū. et virtus earū prima est q̄
infrigidat ea quantitate qua sunt stiptice. Et
idem aucto. Dyasco. Virtus foliorū dome-
stice assimilāt virtuti foliorū agrestis. nisi qz
foliorum domesticæ est debilior. et sunt conue-
nientiora oculo q̄ agrestis.

Operationes

Et idem Sera. Agrestium oliuarum folia
sunt stiptica q̄ piscant. et fit inde emplastrum
sup herisipillā et pfert: neqz sinit ipam augere.
Et cōfert formice et vlcereb̄ que noīantur
antrax. et vlcereb̄ fraudulēris et panaritio.
Et q̄n fit ex eis emplastrū cū melle occidit
ascarides. et cōfert apostemati qd noīat duo
vlcera et apostematib̄ calidis. et facit adhere-
re cutim capitis q̄n separat ab osse. et q̄n ma-
sticatur cōfert vlcereb̄ oris et alcole.
Et q̄n ex eis fit emplastrū cū farina ordet.
Pfert fluxui ventris antiq̄ et humiditatib̄ an-
tiq̄s que a matrice emanant. et fluxui sangui-
nis. **Et sanat** eminentiā oculi. et pfert vlcere-
bus ei⁹ q̄ noīant alcatalia et alijs vlcereb̄.
Et pfert fluxui humiditatum antiquarū ad
oculū. et ideo ponunt in rob q̄ administratur
corrosioni palpebrarū. **Et pfert** aurib̄ ex q̄
bus sinit sanies: et aurib̄ vlcereb̄. **Et q̄n**
volueris extrahere succū iporū tere ea: et in pi-
scatione asperge sup ea vinū vel aquā. et pos-
tea exprime et desicca expressurā in sole. et fa-
cit troiscos. et q̄n fit cū vino est fortior q̄ cū
aqua. et melior ad reponendū. et pfert saniet an-
rium. **Et itā** quidē cōburunt folia ipa cū flo-
re. et ponit cinis loco tucie. et fit in hūc modū.
Ponunt in olla terrea cruda. et obturatur os
eius. et dimittit in fornace donec illa coquat.
Deinde projice sup ea vinū quousqz in frigi-
detur. et confice simul. et iterum cōbure sicut
prius: et postea lana sicut lauat cerusa: et fac
troiscos. et creditur q̄ quando cōburuntur
hunc modū non est eius virtus minor virtus
te tucie in iuuamento oculi. et ideo cōceditur
q̄ virtus huius sit sicut virtus illius.
Et idem aucto. Salie. vi. sim. far. Fruct⁹
eius q̄n est matur⁹ cōplete est calidus calidi-
tate temperata. et q̄ ex eo est immatur⁹ est fri-
gidior et stipticior. **Salie. ij. de cibis. ca. de**
oliuis. Oliue paucū oīno alimētū dāt corpo-
ri. et maxime q̄ sunt mature. comedūt autē ho-
mines has cū pane qdē magis. sine autē pane
alinadas et kolimiadas sic vocatas gr̄a sub-
ductionis ventris. Cū garo autē ante cibū. sic
autē q̄ sunt mature in arboze plurimū vinctuo-
sum. sicce stipticū chimū habent. ppter qd et
roborāt stomachū: excitāt appetitū. idoneis
sime autē ad hec sunt que cum aceto reposire.
Multipliciter autē ista pparant q̄ studuerūt
circa pulmentariā experientia. **Almansor**
tractatu tertio ca. de oliuis. Oliue de aqua
calide sunt et sicce cōplexiōis. que si ante ci-
bum scz comedant ventrē mouēt. et os stoma-

chi robustū reddūt. **O**live autē de oleo calidi
ores sunt. que et os stomachi minus corrobo
rant ac ventrem nimis fluere faciunt.

Capitulum. cccxi.

Oleum oliuarum. **S**era. aucto. **S**al.
Oleum qđ sumit ex oliuis maturis
quoddā est nouū. quoddā est vetus.
Eius pō qđ est nouū calefacit calefactiōe tē
perata et humectat. sed vet⁹ ex eo calidi⁹ est
magis resolutiū. sed illud qđ accipit ex oli
uis recentib⁹ immaturis dicit oleū expensarū.
et esto leum onfancinū. **E**t in nouo aliq̄ existit
ex eo de frigiditate quātitas que est in eo de
stipticitate. **E**t vetus ex eo dum in ipso p̄ses
uerat stipticitas est virtutis desiccatiue: do
nec stipticitas recedat ab eo. qz tūc fit simile
qđ oleo accipit ab oliuis in sūmitatib⁹. simi
le ē et p̄pinquū i p̄tute oleo expensaz. et inuier
saliter pone cōsiderationē tuam in omī oleo
quod gustabis. qz eadē quātitas quā in eo in
uenies de stipticitate est ibi de frigiditate. et
si nō inuenies in eo stipticitatē oīno: sed inue
nies ipm̄ delectabile vere delectationis dic
ipm̄ calidum cū temperamēto. et si tu inuenis
es cū hoc ipm̄ subtile. et illud qđ est clarū de
quo si accipias paz: et ponis ipm̄ supra mem

brū. vel corpus extēdit supra corp⁹ et dilatat
multū absqz eo qđ imbibit in eo et abscindit.
scias qđ illud est bonū valde. et bonitas qđ con
uenit oleo est in ipso. et quando abluatur oleū
non mordicat.

Operationes

Quicē. **O**leum qñqz exprimit ex oliuis im
maturis. et dicit onfancinū qñqz ex maturis:
qñqz ex rubeis inter illas medijs. **E**t huius
operatio est inter illas duas res. **I**tem qñqz
exprimitur ex oliuis domesticis: qñqz ex sil
uestribus que mordicant linguam.

Onfancinū frigidū est et sicum in primo.
Oleum autē de oliuis vltimo matur⁹ calidū
est cōmensurate: et declinat ad humiditatem.
Omnēs autem eius species corpora confor
tant. **H**orum alleuiant extinctiue sunt.

Oleum oliuarum siluestrium est sicut oleū
rosarum in plurimis intentionibus. **C**onfer
uat capillos: et prohibet velocitatem canicie
cum amministratur omni die.

Cōfert gingiue sanguinee calluēdo os ex
eo. **C**onfirmatqz dentes motos. **I**te express
um de oliuis siluestrib⁹ immaturis confert
viceribus humidis et siccis et scabiei.

Dyascorides. **O**leum qđ fit ex oliuis nōn
bene maturis est oleū expensarū. et est conue
niens sanis. et proprie illud quod est nouū ex
eis sine putrefactione boni odoris. et ex illo
qđ est huiusmodi fiunt olea aromatica. et est
bonū stomacho ppter stipticitatez que est in
eo. et restringit gingiuas et confortat dentes
quando tenetur in ore: et phibet sudorem.

Et oleum vetus oliuarum maturarū cōue
nit in medicinis. et omēs species olei sunt le
nientes corpus. et phibent aduentum frigoris
corpori: et faciunt ipm̄ abilem ad motū et mol
liunt ventrem. et debilitant virtutem medicū
narum vulnerantium.

Et datur in potu contra medicinas mori
feras vt euomatur cum eis. et fit cum hoc as
sidue quando bibuntur ex eo. **E**t. ix. cum tan
tundem aque ordeī vel aque calide laxāt ven
trem. et quando decoquuntur cum ruta et bi
buntur ex eo calido. **E**t. ix. cōfert toriōi ven
tris et expellit lumbricos.

Et qñ fit cū eo cristere p̄fert colice qđ fit ab
apostemate interiori: et opilatiōe qđ fit a sters
core duro. et antiquū ex eo est calidi⁹. et pl⁹
resolutiū. et fit cum eo cobol ad acuendum
visū. et si non habes et necessario indiges eo.
coque ipm̄ donec fiat sicut mel: vt ere. et virt
tus eius est sicut virtus veteris.

Et oleum oliuarū siluestriū est stipticū. in
t. iij.

amentū ei⁹ est i medicina min⁹ iuuamēto
supradicti olei. ⁊ iuuamētū ei⁹ est sic iuuamē
tū oleirosaz. ⁊ stringit sudorē ⁊ phibet casuz
piloꝝ. ⁊ purgat furfures capitis. ⁊ pfert scabiz
ei ⁊ porz. ⁊ phibz canos qñ ex eo fit collutio
oris valet ad apostemata gingiuaz. ⁊ cōfert
dentibz cōmotis. **¶** Et iam pparant ex ea epi
thimata ad gingiuas qñ humores currūt ad
eas. ⁊ oportet q accipiat lana ⁊ inuoluat sup
pra stilum ⁊ madesiat in oleo feruenti ⁊ pona
tur sup gingiuas sepe donec albescant.

Capitulum. cccxii.

Libanum grece ⁊ latine vel thus. a
rabice Ronder. Sera. lib. aggre. ca.
Ronder auctori. Dyas. Est gūmi ex
canchi siue Karech. Et sunt ei⁹ species qtu
or. Una est melior. ⁊ ē ex terra indie. cui⁹ col
lor ē smaragdīn⁹. ⁊ sicut color melōgie. ⁊ col
ligit in cochis. ⁊ figura eius est rotūda. ⁊ fra
ctura ei⁹ est angulosa. ⁊ ponūt illud boies in
olla terrea. ⁊ agitant ollā tādiu donec figura
eius rotundat. Et post temp⁹ fit rubēū. ⁊ se
cundū est ex terris arabū. ⁊ est secundū in bo
nitate. ⁊ meli⁹ ex eo est masculū. ⁊ est illud qd
est rotundū album. ⁊ nō facile frangibile. Et
qñ frangit qd est interi⁹ eius est tenax. et qñ

fit fumigatio cū eo cōburitur cito. ⁊ tertium
est in bonitate sicut arabici. et est bñs frusta
minora qñ ipm. ⁊ declinat plus ad colorē aco
ri. Et quartū est de colorē albo. et qñ frangit
vergit color eius ad colorē masticeis. Idē aus
cto. Salieni. Sapor olibani est stipticus sti
pticitate multa. Verū albū ex eo nō habz sti
pticatē manifestā. Virtus eius est q calefa
cit in scdo gra. et desiccet in pmo. vñ est sti
pticū. Dyascorides ca. de olibano. Thus vñ
olibanū lacrimus est arboris q grece liban⁹
dicit. Qd autē de arabia desert candidus est.
qd vero de india rufum. sed vtrūq masculus
est. Est tertiu gen⁹ minutū valde ⁊ rufum qd
māna thuris dicit. Est ergo optimū thus quod
masculū dicit. sub rufum ⁊ rotundū et pingue et
naturaliter leue ⁊ fragile. ⁊ qd ab igne cito in
cendit odorē suauē copiose emittens. Valie
nus. vij. sim. far. ca. de thure. Libanū. i. thus
calefactiuū quidē est in secdo gra. siccatiū
aut in pmo. Habet autē qd stipticans paucū.
minime vero manifesta est stipticitas in albo
fm colorē. Cortex autē ei⁹ stipticā virtutē ma
nifestaz possidet. quocirca siccet generose. vt
in scdo gradu siccatiūm existat.

Operationes

¶ Sera. auctori. Dyasco. Abstergit obscuri
tate visus. replet vlcera profunda ⁊ incarnat
ea. ⁊ p solidat vlcera recentia cū suo sanguine
¶ Et qñ bibit olibanū pfert sputo sanguinis
⁊ abscindit fluxū menstruoz et cuiuscunq
sanguinis vnde cūq fluat. ⁊ sanguinis q flu
it a cerebro qui dicitur mēcha. ⁊ est species flux⁹
sanguinis nariū. ⁊ phibet vlcera fraudulēta
q sunt in ano ⁊ in alijs mēbris. Qñ miscetur
cū lacte ⁊ fit inde licinium ⁊ administrat.
¶ Et qñ admisceitur aceto ⁊ oleo. ⁊ fit linimē
tum in principio formice. aufert eā. ⁊ empeti
ginem. ⁊ miscetur cum adipe anseris et porci
⁊ curat vlcera fracta ab adustioe ignis. ⁊ scil
luras pedum que fiunt a frigore.
¶ Et qñ miscetur cū pice curat cōcussionem
aurium. Et qñ miscetur cū vino dulci ⁊ distil
latur in aurem. confert dolor eius.
¶ Et quādo admisceitur cū chimolea. et oleo
rosarum. et liniuntur cum eo apostemata cas
lida māmillarum que fiunt post partum. tūc
confert eis. et ipm admisceitur cū medicinis
conferentibus pulmōi et emplastris resolu
uentibus apostemata interiora.
¶ Et qñ bibit pfert sputo sanguis. ⁊ dissolui
tur flegma ⁊ aufert tristitiā. ⁊ auget mēoria.
Et quādo bibunt de eo sani parum meliorat

De Herbis

eos. sed si nimis cū vino biberint inducit maniam. et amplius cū vino occidit. Et cōburitur olibanū quando accipitur frustum ex eo. et incenditur et inflāmur. et ponitur in testa subtili et cōburitur. et quando comburis cum oportet ut cooperias eum aliquo alio vase. quia facit cum hoc q̄ non incineratur.

Serapion auctoritate Galieni. Virgū fumi olibani est calidior et siccior virtute olibani quousq̄ reponatur i tertio gradu. et abstergit et replet. et mūdificat vlcera oculi. quēadmodum facit fumus myrre et storacis.

Et idem aucto. Dyasco. Fum⁹ olibani sedat apostemota oculi. et abscindit cursu⁹ humiditatu⁹ ad ipm. et mūdificat vlcera ei⁹. et generat carnē in vlcerib⁹ ipsius q̄ dicuntur chilomata. et sedat apostemata que fiunt in eo que dicuntur kankri. Fumus autē myrre et storacis eodē modo colligit. et valet ut supra.

Et idem auctoritate Aben mesuay. Olibanum destruit flegma et aufert tristitiam. et auget memoriam. Auicenna de viribus cordis dicit q̄ confortat cor.

Capitulum. cccxxij.

Opopanax latine. s. grece panax. eraclea. Arabice Jensis vel Hensir. Jsidorus li. etymologiaz. Panax ē herba fragrantis odoris tyriso ferule similis: ex qua p̄luit succus q̄ oppopanax dicitur: croceus et pinguis: odore grauis et amarissim⁹. **D**yasco. Est panax eraclea vnde opopanax colligit. Nec habet folia expansa sup terrā: horribilia et aspera valde in q̄nq; ptes diuisa. virgam longā sicut ferule coloris albi. et sup eam capitella aneto similia cū flore mellino. Semen odoratū et calidū. radicē vnā solidā que de se multas emittit radices albas odore graues et gustu amaras. Ip̄aq; radix lacrimū emittit qui colorē croceū ostendit. **S**erapio libro aggreg. ca. Hensir. aucto. Dyasco. Arbor Jensis vel hensir: id est opopanax planta in hortis et pomerijs inuenit. et ē plan⁹ta habens folia aspera sicut ficus nō magna et spansa sup terram viridia rotunda: et diuisa in q̄nq; ptes. filia folijs sic⁹ i sua similitudine. et stipēs ei⁹ est long⁹ filis stipiti galbani. alb⁹ super quem sunt pili albi similes pulueri albi. in cuius circūitu sūt folia parua. et in similitate eius sunt capitella similia capitellis aneti. in quib⁹ sunt flores croceū colorē habentes: et habētes odorē bonū. et hab; semen odoriferū. et habet radices multas egredientes ab vna radice. grauis odoris. solida sup quā est cortex grossus amari saporis. Quod autē ex semine hui⁹ plante est meli⁹: est illud qd̄ est sup stipitem. **A**uicē. li. ij. ca. de opopanax. Opopanax est arbor que nō eleuat a terra. et similitur ipsius folijs ficus. et sunt vehemētis viriditatis rubea incisa. habētia partes rotundas. et eius crus est sicut cucumeris. sup qd̄ sunt pili puluerulenti. Et eius folia sunt parua valde. sup cui⁹ extremitates est corona similis corone aneti. et ei⁹ flos ē citrinus. et folia floris sunt boni odoris. et vene ipsi⁹ sūt plime. ramificant a radice vna. grossi sum hūtes corticē. et interi⁹ odoris est grauitas. Eius autē gūma extrahit cū incisioe sue radice in primis cum crus apparet.

Operationes

Auicē. Est autē resolutiuū ventositatū: lenificatiuū: abstersiuū. lenificat duricies et bothor. Eius radix est ad medicandū ossa nuda. et cū melle est cōueniens vlcerib⁹ antiquis et igni persico. et qd̄ sup ipm est etiam vulneribus et bothor. et ad summū omēs partes eius confert vlceribus fraudulentis.

Et bibitur cū aqua et alcaratin. et cum vino

- E** propter tractionē lacertoz ex percussione.
Quidā enim dixerunt q̄ ipm̄ est malū ner-
 uis. z videt q̄ sit maluz neruis sanis siue bu-
 mecratis. Et p̄ferens est sciaticæ: z remouet
 lassitudinē: z uenit dolori iunct uraz omni-
 um. z podagre more emplāstri suppositū.
- D** Confert corrosioni dentium: cum eo im-
 plentur: z sedat dolores eorum z cōuenit sos-
 de z epilentie: z matri infantū. Acuit visum
 z fit ex eo collirium. Et folijs eius fit empla-
 strum super dolores lateris.
- E** Et opopanax conuenit dolori vtroq̄
 q̄ laterum: z tussi cum sint frigidi. Eius suc-
 cus conuenit duricie splenis more emplas-
 tri suppositum z bibitum cum aceto.
- F** Ponuntur autem ex eo decē aurei in duobus
 vrsolis musti. et clarificatur post duos
 menses z conuenit spleni valde.
- B** Et mustum hoc cōuenit ydropisi. lenit dur-
 ricem matricis. z conuenit guttationi vrine.
 z auellana vna ex eo bibitur cum aqua calis-
 da ad prouocandum vrinam z menstrua: z iu-
 uat matricem frigidam.
- D** Et eius fructus facit abundare menstrua:
 et proprie cum absinthio: z interficit fetum: z
 proprie radix eius. Ipse namq̄ facit abortum
 supposita z bibita.
- J** Et cōuenit p̄focationi matricis: z exter-
 nat ventositatem z duriciē eius. z conuenit
 colice. z soluendo educit crudum humorem.
- K** Et puenit prurui vesice si bibit cum aqua
 cartami ad rigore z febres: periodicas. ex eo
 cū pice fit eplastrū bonū morſui canis rabio-
 si cū aristologia ad puncturas bibita ē tiriaz
 ca. z similiter eius succus. loco eius ponunt
 ficus. z extimo q̄ armoniacū ē ei p̄pinquū.
- Z** Serapion auctoritate Salieni Radix ei⁹
 est medicina que desiccatz calefacit. z in hoc
 est melior q̄ ipm̄ opopanax. Cortex autē ei⁹
 inest virtus abstersiua. Cortex ei⁹ valet con-
 tra denudationem ossium nudatorum. z nos
 quidem eo vtimur in medicinis ossium denu-
 datorum. z in medicinis vlcium fraudulen-
 torum. quia generat iste medicine carnes in
 vlcibus generatione fori.
- D** Et auctoritate Dyascoridis. Quando das
 turde eo in potu cū mellecrato aut vino cō-
 fert rigoribus se. periodicarū z concussionis
 bus nervorum z doloribz laterum: z tussi: z di-
 stillationi vrine: z scabiei vesice.
- R** Et idem auctoritate Aben mesuay. Con-
 uenit ad ea ad que iuuat armoniacum. et do-
 sis est a. 3. f. vsq̄ ad aureum. i.

Capitulum. cccxxiii.

Onomia quā mlti onomidā appella-
 uerunt. Dyascorides ca. Ono-
 mia virge sūt duoz palmoz: z no-
 dose. folia illi sunt minuta sic len-
 cule. aut rute aut anchuse subaspera z pigua
 z spissa. hanc multi in sale cōponūt et come-
 dunt suauissime. virge p̄dicte spinas acutissi-
 mas habent. albe sunt z virtutis calide.

Operationes

Cozium radices earum cū vino bibitū vti-
 nam puocat. lapidez vesice excludit. Vln-
 ribus sordidis medicat. cum aceto cocta et
 ore retenta dolorem dentium phibet.

Salienus. viij. sim. far. cap. ononis. Ono-
 nis radicem habet calefactiuam iam f̄mer-
 tium gradum.

Cortex vero eius maxime est vtilis parti-
 cipans abstersiuitate z incisiōe. vnde nō tan-
 tum est abstersiua sed lapidem fractiua.

Eadem autem virtute z escaras cito sistit.
 vtuntur autem ea z ad dentium dolorem cō-
 quentes in oxicato z gargarizantes.

Capitulum. cccxxv.

cū lacte mulier? aurib? distillat? dolorē miti-
gat. **Succ?** ei? bibit? viridis tumorē sanz
ciū? z vne tollit. bibita cū mulsā nigrā colerā
p ventrē deponit. **Serpētes** qz fugat. ventrē
temperat. **Uacer.** **Origanū** vires calide
sicceq? legunt. **Terti?** huic in vtroq? gradu
pcedit esse. **Ylli?** in vino curat decoctio sumy-
pta. **Quo** suis pestiferos morbus si sepe bibe-
tur. **Cū** mulsā sumptū pdest aconita bibenti
Cū mult? alijs pōt obitare venenis. **Cō**quas
sata iuuat mansum vel sepi? haustū. ydropis
eos reprimat bibitū: siccātq? tumorem zc.

O **Origanū.** **Dyal.** **Origanū** ē oibonotū.
z ē duplex: domesticū vic? z siluestre
vtrūq? ca. et sic. in. iij. gra. siluestre tū
calidi? ē. **Pla.** **Origanū** ca. ē z sic in. iij. gra.
Est origanū siluestre qd latiora hz folia z for?
ti? opat. z ē domesticū qd vbiq? repit i hort?
vic? z i prat? z mūuta hz folia. suauisq? opa-
tur qd i medicis pōit. **In** tpe pductōis floz
colligit: cū florib? i vmbra suspēdit z exicca-
tur. p annū fuit. **fo.** cū florib? abiect? stipiti-
bi i medicinis ponūt. frutē hz dissoluēdi atq?
frabēdi relaq? adi: psumendi. **Itē** origanū na-
scitur in locis cultis inter vepres z fruticea.

Operationes

Dyal. **Origano** frus ē ca. z eius elixatura
morib? venenat? occurrit cū vino data. bibi-
ta qz cū dulcore pstat effectus. **Cōstā.** **Ori-**
ganū vrinā z mēstrua puocat. **Ventositatē** z
rugitū stoma chi z intestinor? expellit. z ma-
pime si sūt ex grossis hūorib? aut indigestis.
Cū briosos z ascari des occidit et expellit si
ex ei? apozimate potet. **Uasticatū** dolorē
dentiū mitigat. stomachū z epar z pulmone
de grossis hūorib? mūdāt. **Cū** ficub? sicce mā-
dneatū sudorē puocat. **Corpe** ex ei? apozima-
te loco scabiē z yctericiā sanat. **Succ?** ei?

Capitulum. cccxxv.

O **Robus.** **Palladius** li. ij. **In** mense fe-
buario vltimo seritur nō pabuli ses-
candi sed colligendi seminis causa.
Iugerū occupāt modū septē. **Serenda** ē au-
tē in terra pscissa post horā tertiā vel secūdā.
cū ros esse desierit quē ferre nō pōt: s? statim
cooperiēda est ante noctē. **Nā** si nuda manse-
rit hūore corripit noctē. **O**bseruādum est ne
ante lunā. xxv. serat. qz sic satā limaces perse-
quunt. **Idorus** li. etymologiaz. **Verbum** a
greco traxit vocabulū. hoc enī illi orobū di-
cunt. **Quod** cū sit quibusdam pecoribus ins-
festum: rhanros tamen efficit pingues.
Actor. **Orobū** vt supius dixim? ipsum

est herbū sine beruū. cuius naturā sub berui cā
aspiratiōe vel erui sine aspiratiōe noībū iā ex
magna parte superi⁹ loc⁹ congruis posuim⁹.
nōnulli medicorū n⁹oz illud eēputauē⁹ ozo
bū qd nos viciā dīcīm⁹. Sed **Y**si. hec pos
nit p duob⁹. zōz a nōnullis q⁹ due species sūt
q⁹si vni⁹ gener⁹. vna vīc⁹ maior q⁹ ozobū vocat.
alia pō minor q⁹ viciā z vulgariter necereon
appellatur.

Operationes

- A** **D**yal. Ozobū oīe siue herbū cū pte amas
ritudinis est calidū. Ideo splenū ac renes et
epar purgat. scabies z empetigies sanat: vul
nera quoq⁹ curat: cū melle impositū desiccāt
B **A**bundanter incidit: aperit: proūcit pas
rotidas: induratosq⁹ testiculos digerit. **Y**sa
ac i diet⁹ p⁹icularib⁹. Ozobū ē ca. in pmo g.
sic. i. ij. vñ mūdificatiū ēz colatiū. mūdātū
corticib⁹ iureq⁹ de ei⁹ farina facto vētrē bu
mectat. **U**rinā z mēstrua puocat. cutemq⁹
clarificat. nō tñ plimuz asuefiat: ne forte san
guinem mingere faciat. **A**liqñ p nares san
guinis efficit fluxū. farina ei⁹ cocta cū sepo
ris qd ē spēs thuris ydropicis yctericeisq⁹ va
let. **A**pata pō cum vino valz sup rabidissi
mi canis mortū posita. **R**ursus cū melle tē
perata lētiginē mūdificat vulnerib⁹ z apatib⁹
valet. **Y**re calculosis magnū ē inuamētū.

Capitulum. cccxxvii.

Olus latine. arabice sachiliemenie.
Grece blicoci vel bliton. Serapion
ll. aggre. cap. Sachiliemenie siue sa
chalatamena auct. **S**al. Sachiliemenie: id
est olus iamentū omnib⁹ notū. Virtus ei⁹ est
frigida et humida in. ij. gra. **I**do. **O**lus ab
alendo dictū est: eo q⁹ primū olerib⁹ quondā
alerent homines anteq⁹ fruges ederent z car
nes. **S**antūmodo enī olerib⁹ alebant: et ar
boz pomis sicut aīalia herbis. **D**icitur olus
molle quoddā herbe ortulane gen⁹. **A**cto
Olus itaq⁹ generaliter dōz omīs herba precī
pue ortulana que in cibū z alimentū boīs as
sumitur. **U**nde **I**do. **B**aliām z rapam:
napum z raphanū: lactucā: pastinacā: cepaz:
allium z siliā deputat inter olera. **A**libilomī
nus cum appropriato vocabulo dicit olus
herba quedam specialis ortulana.

Operationes

Anticē. **O**lus aliamenti qd est i ipō fm **D**ya
scoridē medicine virt⁹ oīno nō est. z est aquos
sum sicut attriplex qd saporē nō habet. Et in
hoc abūdat plus in oib⁹ olerib⁹. Est enī vebe
mentioris būditatis q⁹ lactuca z q⁹ cucurbi
ta. **N**utrimētū ei⁹ paucū est. Eius penetrat
tio nō est velox: eo q⁹ penit⁹ nitrositate pua
tū est. **T**este **S**alieno frigidū z būdū ē in. ij.
Ex eo fit emplastrū calidis apostematib⁹.
z ei⁹ radix malis vlcēib⁹. **S**uccus ei⁹ cū
oleo roseo cōfert soda ex adustione solis oc
cidenti. cōfert etiā tussī calide p⁹ie decoctū
cū oleo amigdalino z aqua dulces granati.
Sera. auctoritate **D**yal. **H**erba ipa come
ditur z mollit vētrē. z nō est oīno virt⁹ in ea
ex reb⁹ medicinalib⁹: z habet in se aqueitates
multā plus q⁹ omnia alia olera. z qñ fit empla
strum cum ea sup apostemata calida cōfert.
z sedat sitim z tussim que fiunt a caliditate. z
ipsum est pauci nutrimenti quando comed
tur z ē t⁹ arde penetratiōis.
Et idem aucto. **I**aac. **Q**ū fit emplastrum
cū radice ipsius vlcēib⁹ que dicunt⁹ favi aq
bus emanat humiditas similis melli.
Et idem auctoritate **H**abix: est fri. z buni
dum in secūdo gradu. **H**umiditas ei⁹ est am
plior q⁹ humiditas lactuce z cucurbite. z sub
stantia eius est aquosa nō habens in se grossi
ciem. quia cito descendit z mollit vētrē. z
ideo modice redditur nutrimentū ex eo.
Et exprimitur succus folioz z miscet cum
oleo rosarum. z cōfert dolori capitis quac
cidit a calore solis.

Et qñ coq̃t herba ip̃a z p̃ucl̃t sup̃ ip̃am oleū
amigdalaz z succo maloz gñatoz dulciū p̃fert
tuli sicce q̃ est cū caliditate z asperitate pectoris.
Hypocras. Sianos. i. poros pedū imposito eo
liniri z cōpimi credūt

Capitulum. cccxxviii.

Papauer latine: grece ammonē vel
miconiū. ara. charchar. vel cachili
vel chaschasi. Sera. ii. ag. c. char
char. auc. Dyas. Papaueris mul
te sūt spēs. Hāc ex eo est domesticū
Et illud est papauer albū qd̃ semiat in ortis.
cū capitula sunt oblōga. z semē ei⁹ est albū. z ex
eo est agreste. Et sunt ei⁹ duē spēs. Una ē hñs
caput dep̃ssum: z semē ei⁹ est nigz. z istō vocat̃
papauer rubeū. Et alia hz caput lōgū. min⁹ m̃
altero. z noiat̃ seil. z ex eo est papauer p̃cussū.
eo q̃ semia ei⁹ eo p̃cussō cito cadūt. z illud est pa
pauer nigz. Et ex eo est almulcaran qd̃ nascit̃
iuxta mare ī litoribz. z illud est papauer cornu
tū: qd̃ hz folia alba similia folijs plante: q̃ dicit̃
flomos. scissa tñ z summitates altas sicut folia
papaueris agrestis. z stipitē simīlē illi⁹ stipiti.
Et hz florē glaucū. z hz semē minutū in vagi
nis subtilibz z longis z curuis sicut cornua. z
sicut hz fenugrecū. z p̃pter hāc ca usam noiat̃ur

Kiratidos z almicon. z ei⁹ expositio est cornu
tū papauer. z semen qd̃ est inclusum in illis va
ginis est minutū nigrū z aspez. Nascit̃ in locis
marinis z asperis. z latine vocatur memit zc.
¶ Gal. vii. si m. far. c. Dicon chirātes. i. papas
uer cornutū noiatū est quidē sicca fructu bre
uem connexionē habente. sicut z fenugreci. et
assimilat cornu bouino. vocat̃ aut̃ ab aliquibz
papauer marinū. qm̃ vt plurimū ppe mare nas
cit̃. Virtutē aut̃ hz incisiuam z absterlinam.
Opium aut̃ qd̃ ex succo ipsi⁹ fit fri. est in q̃rto.
sic. in tertio. Papauer cōponit̃ ab aperio z vē
to. inde papauer qd̃ vento magis aperit florē.
Idem libro vii. Papauer vnū quidē est ixtas
id est fluidū noiatū. eo q̃ cito ab eo defluit se
mina eius. vel q̃ ab eo cito defluit flos. Aliud
p̃o est domesticū quod est ortense z excolitur.
Atvero z alia duo sunt papauera siluestria vl
tra hec. vnū quidē q̃si depressam hñs codiam.
aliud aut̃ oblongiorē. hoc totū aut̃ est oblongi
us z aridius. hui⁹ papaueris opos. i. lacticiniū
defluit. Unde z quidā noiant id fluidū. p̃tus
aut̃ omniū papauerz est infrigidatiua. Sed
ortensis quidez qd̃ z calachitidam noiant mos
derate est somniferū semen aptū elui p̃pterea
quidē z in panibz misceat̃ id. z cū melle p̃miscē
tes comedūt. Azimi p̃o cui⁹ cito florē defluere
dicimus: semē fortius infrigidat. quocirca ne
quaq̃s q̃s eo vit̃ incessanter. sicut eo qd̃ est or
tense. attamen ponūt id in cibis q̃ cū melle sūt
in nitro z in panibz. Tertio p̃o dicti semen nis
grū existens iam farmacosum est sufficienter
infrigidās. Quarto aut̃ dicti farmacosus om
nibz est. z fm̃ semen: z fm̃ codiam: z fm̃ folia: z
fm̃ opium. i. eius lacticiniū rehemēter infrigi
dat vlcq̃ ad torporē ducens z mortificationem.
vnde medici est vti eo: bene miscendo cū farma
cis obtundentibz frigiditatis fortitudinē. Est
em̃ ex quarto z vltimo infrigidantium.

Operationes.

¶ Pandecta cap. cclvi. Virtus papaueris do
mestici dicte speciei est q̃ infrigidat frigiditate
forti. z illud papauer est qd̃ plus ingreditur in
medicinis. Unde qñ papauer simpliciter pos
nitur in medicinis: illud debet intelligi. vñ va
let in medicinis semen eius: folia: capita: z lac.
Virtus eius est frigida in q̃rto gradu
¶ Serapion libro aggre. auctoritate Dyasco.
Domestici papaueris semen inducit somnum
temperate quādo puluerisatur cum pane. aut
misceat̃ cum melle z comeditur. sed contusum se
men eius infrigidat frigiditate forti. Et gūmi
eius papaueris z succus eius est opium.
¶ Sed seil. i. liquidū ingredit̃ plus in medicis

nis: valet semen ei⁹: folia: et lac ipsius. et virtus eorū est que in frigidat in quarto gradu. et illa est virtus narcotica et mortificatiua.

D **¶** Et idem auc. **Sal.** **Uirt⁹** domestici et agrestis est in frigidatiua. et propterea si coquant folia ei⁹ cum capitibus in aqua: et fundet ei⁹ decoctio super caput facit dormire. et quā terunt eius folia cōtritione forti: et miscent cum sanich: et fit inde emplastrū apostematib⁹ calidis et gerisipile. et datur ex eo in potu non potentib⁹ dormire.

E **¶** Et terunt capita papaueris recentia: et sunt trocisci qui desiccant et reponunt et admistrant.

F **¶** Et quā coquant capita papaueris in aqua: donec consumatur aque medietas. deinde ad miscetur illi decoctioni mel. et iterum coquitur donec coaguletur. et fit inde loboc est valde bonum tussi: et superfluitatib⁹ que descendunt ad cannam pulmonis: et fluxui antiquo mēstruorum. quando autem admiscemus ei acaciam et ypoquistidos fit fortius ad hoc.

B **¶** Semen vero nigri papaueris teritur fortiter et datur in potu cum vino in fluxu ventris et in cursu humorum antiquo ex matrice. Et uendū tamen est a nimietate vsus eius ne inducat subeth: aut litargiam: aut etiā mortem.

W **¶** Et teritur cum aqua. aut aqua ro. fit emplastrum fronti et temporibus ad nimias vigilias: et ad dolorem capitis.

J **¶** Et quā sumit de ipso opio pua qñtitas sicut ē granū orobi. facit dormire et sedat dolorē. et confert tussi et fluxui antiq. et decoctio papaueris albi quā abluat eū ea caput facit dormire tempestate. et si aliq⁹ vsit eonimis inducit subeth.

R **¶** Et si sumit in potu pferit morbis qui fiūt ab hūorib⁹ qui descendūt a cerebro. quia repellit eos. et maxie quā sumit cū aq pluuie et vino. et quā ex eo sumit qñtitas magna facit subeth. et postea occidit et miscet cū mirra et oleo ro. et crocor: distillatur in aurem. et pferit apostematib⁹ ca. oculoꝝ. Et quā dissoluitur cū aceto pferit herisipile.

L **¶** Et quā miscetur cū lacte mulieris et croco cōfert podagre. et fit ex eo suppositorium paruum ponit in ano et facit dormire. Est autem vsus opij in collirijs. vt dicit idem Serapion.

W **¶** Dyagoras autem prohibuit vsu ei⁹ in egritudinib⁹ oculorum et aurium: quoniam debilitabat sua frigiditate membra illa.

T **¶** Anderadas dicit quā nisi adulterat inducit cecitatem quib⁹ intromitteret: et dicit quā iuuas mentū eius solum est in odorando faciēs dormire. alijs pō omib⁹ modis vsus eius est mal⁹ et piculosus valde. s; hi omēs errauerūt. quia opatio ei⁹ verificat per experientiam.

D **¶** Et idem auctoritate **Sal.** Papauer cornū laxat ventrē laxatione leui. vnde abster-

git incidit et dissoluit et diminiuit.

¶ **Sal.** vñ. sim. far. ca. micō cataputicos. **R** dix hui⁹ berbe cocta i aqua vsq⁹ ad medietatē epaticos iuuat. et flo. et fo. valde sordida et male morigerata vlcera iuuat. abscedere aut ab eis oportet cū iā facta fuerint vlcera mūda. intans tū em abstergere natura sunt. vt i ipsi⁹ munde carnis nō derelinqēt qd ppter nāq⁹ fortitudinē nedū sordes s; etiā escaras vlcereis auferunt.

¶ **Qui.** Species papaueris sunt in frigidatiue et nō est in ipo cōglutinatio de q sit curandū. et illud qdē qd est nigz: est ingrossatiū exiccatiuum. et flos ei⁹ et folia pferūt multū apostematib⁹ sordidis. et oportet q caueat postq mūdificata fuerint. qz abstergit absterfide forti quscq dissoluit et diminiuit carnē. et ipa qd auferit escaras adustas q sunt i eis. Et quā coq⁹ radix hui⁹ plante cū aq vsq⁹ ad cōsumptionē medietatē. et dat in potu decoctio ei⁹ pferit sciaticē et dolorib⁹ epatis. et confert illis q habent in vrinis suis velut relam araneā quoz vrina est grossa.

¶ Et semē ei⁹ quā sumit in potu in qñtitate duarum casus cū mellicrato laxat ventrē laxatiōe leui. et flos eius et fo. quā fit emplastrū cum eis addito oleo auferunt fraudulentā vlcera.

¶ **Sera.** auc. **Rasis.** Opium pferit fluxui vētris et vlcereb⁹ intestinorū: et dosis est ab vno dauch vsq⁹ ad duos. et qñtitas occidēs ex eo est. s. ij.

¶ Et dicit si de opio illis qz pterus dissoluitur ppter vigilias curat eos. eo q facit dormire. et sic facit reuerti virtutē eorū. Et dicit **Sal.** in li. de ingenio sanitatis. q opium mandragora et iusquiamus desiccant vlcera.

¶ **Dyalco.** cap. de opio. Potest autem opium lacrimas restringere collirijs admixtū: et circū linitum refrigerare. et aurium dolorem et ton⁹ corporis mitigare: illa videlicet ratione q somnū facere dicitur.

Capitulum. cccxxix.

Paritaria latine: et grece alsimen: aut partemon. aut perdicion. aut sideris. aut eraclia. aut quia stri agreste. aut libatiam. aut polimion. arabice tugregaria. **¶** Pandecta capitulo. xxix. Paritaria siue vt latini aliqui vitriola viridis habet virtutē. et non sicca. folia eius sunt calida et sicca in ij. gradu. virtutem habet dyaforeticam. Semen eius est frigidum et humidū. **¶** **Dyalco.** cap. Almen siue paritaria herba est que nascitur in rectis aut parietib⁹. baste sunt illi minute et rufe. Folia similia alinos aspera. et circa ipsi⁹ bastes semen asperum habens reb⁹ adberens Virtus est ei⁹ semini stiptica et frigida. **¶** **Sal.**

lien. vi. sim. far. c. **Eliximen.** Quidā em̄ perdi-
tion nomināt. Alij aut perthericū. Alij autēz
fidiritem. Sūt autēz aliq̄ nomināt hancera/
cleam. id est autēz semini ei⁹ virtus expurgatiua
leuiter. et stiptica. frigida et humida.

Operationes

¶ Pandecta. ca. vi. s. Paritaria in testa calefa-
cta sine liquore loco dolenti supponit. vel etiaz
decocta in vino qd̄ meli⁹ est. et cū surfure i vino
albo aliquantulū acido multū p̄fert. **¶** Curat etiā
sic preparata paritaria frigiditatē stomachi et
intestinoz et dolorem eoz.

¶ Cōtra strāguiriā et diffuriā paritaria i aqua
salsa coquat et oleo et cathaplasmat. Ipa si mis-
liter cocia et comesta valet contra dolorem sto-
machi et intestinoz ex frigiditate et ventositatē.
Et crispelle ex ea facie et comeste valent con-
tra p̄dicta. Ad eos q̄ sanguinē reijciūt parita-
ria tere et extrabe succū et bibant.

¶ Dyas. Semē ei⁹ cathaplasmatibz adhibitu
ignē sacru extinguat. condilomata spargit. cō-
bustionibz medicat. Tumores om̄es compe-
scit. **¶** Vultus emendat.

¶ Succus ei⁹ cū cerusa mixta ignē sacrum ex-
tinguit. et herpetas si vncus fuerit

¶ Epodagricis medicatur cum ceroto cipris
no aut cum arungia aprino.

¶ Succus folioz ei⁹ in q̄ntitate ciati vnus
acceptus tussientibz antiquis opitulat. **¶** Tumo-
res faucium gargarismo aut supunctus com-
pescit. Dolorem aurium cum oleo roseo mix-
tus mitigat.

¶ Sal. Semen eius sanat vniuersas flegmos-
nes in p̄ncipio et augmento vsq̄ ad statum. et
precipue cōbustionibz superplasmatis. Sed
et succus eius igni sacro et doloribz aurium fleg-
monosis conuenit.

¶ Succus eius folioz tumores faucium gar-
garismo compescit. Et quidā medicorū. His q̄
longo tempore tussierunt propinauerunt eum
q̄ autem abstergat euidentem prebet experien-
tiam in vitreis vasibz.

Crematorium

Capitulum cccxxx.

¶ Alma christi latine. **¶** Arabice Flakala.
¶ Serapion li. aggreg. ca. **¶** Nachala sine
nachla. Diuidit diuisionibus multis
Nam sunt rami eius et succus ramoz ipsoz.
et ciphiliones eius et summitates ipsi sine ca-
cumie. et cortex cacuminis eius. et est kafri et re-
cens ex eo immaturū qd̄ est sicut agresta vne
est balach. Idem auctoritate Salicni. Sub-
v ij

stantia succi ramorum et cissilionum et summitatis est composita ex substantia aquosa tepida et terrea: frigida. sed corticis summitatis substantia est in seipsa siccior. et non est in eo humiditas aliqua. Et sapor totius arboris est stipticus. Virtus eius est desiccativa.

Operationes

- A** Pandecta cap. ccccclxxij. Confert ulceribus putridis. et stringit iuncturas. et confert corruptioni corporis et oris stomachi applicata exteri: aut in potu sumpta. Sed sedumactinas. i. nucleus siue os dactili. quibus comburitur in olla sic alie medicine. et cum extracto fuerit ab igne extinguitur in vino. et postea abluunt et ponit loco tunc in collisuris quod ponunt in oculo. et si non comburantur prima vice comburantur iterum. Et virtus eorum est stiptica conglutinativa.
- B** Quando miscetur cum lardo conuenit ulceribus quod sunt in oculo et exitui oculi et casui palpebrarum et incarnat ulcera.
- C** Et idem auc. Aben meuiay. Virtus cissilionum non est frigida in fine primigrado. et sicca in medio eiusdem. Confert acuitati sanguinis et colere. et stringit ventrem. et nutrit nutrimento panco et curat dolorem stomachi.
- D** Et idem auctoritate Rasii. Cissilio sedat fluxum sanguinis et colere. et stringit ventrem. et tarde descendit a stomachi fundo. et ad eius descensum inuocat zinziber conditum. et facit ea quod facit kafri. id est summitas ramorum palmi vel cortex summitatis eorum.
- E** Galienus. viij. simpli. far. c. Finix arbor. et est palma. Finix arbor est. id est palma stiptica. participat virtute in omnibus eius partibus. ramorum igitur succus austerus est ex aquosa substantia tepida et terrestri frigida persistens. similiter autem huius nature est. et vocatur cenogefalos. i. cefalios nus esibilis existens. Fructus pro eius et maxime dulcis. non pauca participat caliditate. esibilis existens. ad multum puenit usum. non solum extrinsecus appositus ubi confortare quid et siccare et congregare. et densare et stringere indigem sed etiam assumptus ut cibis simul cum alijs et ipse per se.
- F** Quod vero vocatur alacer germen existens molle palme eandem cum cenogefalo habet virtutem. quod vero est velut rectia eius stipticam virtutem possidet. siccat asir plus predictis cen et consistencia substantie siccior eis existens et minus in participans humiditate.
- G** Unde multi in putridinalibus ulceribus eo vtuntur. et in farmacis colligentibus laxis articulis et epatis et stomachicis virtutibus extrinsecus

cus. Est autem radix huius plante siccative immordaciter virtutis. habens quid et ipsa stipticitatis.

Rabbi moyses ca. de palma. Cor palme auget sperma: et inuocat ad coitum.

Querrois in suo Colliget. Omnes partes dactili stipticitatem habet manifestam. Sed fructus eius cum maturus aliquam habet stipticitatem. Cor tices pro arboris predictie maiorem habent stipticitatem aliquam partibus ipsius. Pro fructu huius lege supra Dactilus. in cap. cliij.

Capitulum

Capitulum. ccccxxxi.

Palacium leporis. Ex herbario. Palacium leporis herba est endiuie similis: nisi quod folia eius magis acuta. radices ipsius saxifrage similis. Flores parue et semine rotundum: magis tamen quam saxifrage. Floscitur longitudine duorum cubitoz. Aliqui nominant istam herbam domum leporis: siue palacium leporis: siue herbam leporis. Propterea quod ista herba leporum a melancolia sua custodit. Nascitur in locis umbratis siue arenosis.

Operationes.

Pallaciū leporis melācolicis multū est conue-
nies. Unū decoctōis ei⁹ valet paraliticis et ad
colicā passionē ieiune sumptū.

Radic ei⁹ in vino decocta puocat vrinā. et bi-
biū calculū frangit. Trem potatū stranguiriā
curat. dissintericis multū pdest radicē cū vino
sumptū. Dec herba melācolicis magnū pstat
auxiliū. Radice in collo pendente generat au-
daciā: tollitq; timorē. Pallaciū leporis cum vi-
no decocta q; se. tollit. et omib; passionib; sple-
ni singulare presidium est.

Capitulum. cccxxij.

Plantago maior vel arnoglossa vel qn
q; neruia vel lingua arietis latine. gre-
ce arnoglossos. Ara. lisen. A. ba mel.
Pandecta c. lxxij. Arnoglossa. i. plantago. cui⁹
tres sunt spēs. Una ē scia. cui⁹ folia sūt lata ha-
bētia q̄si fila in fractura sua. Alia est hñs folia
stricta q̄ lanceola vocat. et est mascul⁹. et hz fila
vī neruos in fractura sua. et ob id qnq; neruia
vocat. et habent stipitē mediū seminib; plenū.
fri. est et sic. in .ij. gradu. Est alia species que vo-
cat plantago aquatica. p q̄ lege barba siluana
Sera. li. ag. c. lisen. i. lingua arietis. et est
plantago. Et subiungit auc. Dyas. dicat auct

Arnoglossa. et eius expositio est lingua agni.
Ideo q; greci arnon agnum vocant: et glossos
linguam. Et dicitur etiam eptapleuros. id est septē
costas habens. nam in folijs eius sunt septē
coste ab epta in greco. i. septem et pleuros co-
sta. q; habet septem nervositates manifestas i
similitudinē costarum laterum animalū. Au-
tus due sunt species. Maior et minor. De mi-
nor in sequenti capitulo dices. Maior hō ha-
bet virgas asperiores: et folia lata similia oleris
bus que comeduntur. et fga eius est angulosa
ad rubedinē declinās. cuius lōgitudō est vni⁹
brachij. sup quā est semē in figura sua a medie-
tate ipsius supra. Et habet radices molles et
plures. sup quas sunt pilī albi vt grossitudo di-
gitī. et reperitur in locis lapidosis et humidis et
vallib; et ortis et pratis. Et illa quidem maior:
est maioris virtutis q; minor.

Operationes

Salien⁹. vi. sim. far. cap. de Arnoglossa siue
plantago maior. Dec planta mixte cōplexiōis
est. Habet em̄ qd aquosum frigidū. habet autē
quid et austerū quod est terrestre frigidū et sic
cum quare in frigidat et defeccat. et fm̄ ambo ses-
cunde est abstātie. Quēcūq; autē cū stipiticas
te farinaca deficcant omnib; malis veteribus
vicerib; et reumatib; et putrefactionib; conue-
niunt. et ideo etiaz dissinterijs. nam fluxus san-
guinis figunt.

Et si quod pūstū est refrigerant et consol-
dantia simul sunt maloz vicerum. tam recens
tum q; veterum. In omib; autē hñōi farinacis
vel prima vel nulla vltima arnoglossa est ppter
pportionem complexionis.

Am et siccitas participat et frigiditas non
stupescit. s; et fructus eius et radices plimi-
lis virtutis sunt n si q; sicciores et min⁹ frigide.
sed fructus quidem pl⁹ subtiliū partiū est. radi-
ces hō pl⁹ grossaz. Ipsa autē folia herbe de ices-
cate plus subtilium partiū et min⁹ frigide sunt
virtutis. eius exalata et enaporata supfluitas
te aquosa. Ipsaz pterea qdē ergo radicib; qui-
dam ad dentiū dolorē vunt masticando. et lo-
tionib; ipsaz decoctaz ad opilationes et epas
et renū vunt eis.

Sed et folijs et multo magis adhuc fructu.
Participant enim bec omnia abstersive virtu-
tis: quantum decet ea fm̄ esse. Et in ipsa her-
ba putatur superari: tamen a multitudine hūi-
miditatis

Pandecta cap. vts. Arnoglossa. i. plantago
vtilis est ad siccandū vulnera et mundificandū
puredinem eoz. epar pforat. repugnat sacro
igni ne corpus ambiat. valet etiā emorroidib;

F oēs dolorē q̄ est ex ignis adustione refrigerat.
Succ^{us} eius cū albumine oni sumpt^{us} liberat
 yctericiū. vtilis est emoprocis z dissintericis. z
 q̄b^{us} fluūt mēstrua vel emorroide. vulnera pul
 monis curat. Radix ei^{us} in aqua cocta dolores
 dentiū mitigar: si os ex illa aqua lauet. Succ^{us}
 ei^{us} valet s^{ed} opilationē renū. Delet maculas ni
 gras. z stringit sanguinē. Verba ip̄a mastica
 ta dolorē dentiū tollit. Succ^{us} eius datus q̄rtas
 nario ante duas horas accessiōis p̄fert. Valet
 etiā ad vulnera recentia cum agungia.

Sera. auct. Sal. Virt^{us} eius est q̄ incarnat.
 Et p̄fert vlcerib^{us} corrosiuis omib^{us} z putredini
 eoz. z p̄pter s^{ed} p̄fert vlcerib^{us} intestinoz. z incar
 nat fistulas z alia vlcera antiqua. Et semen ei^{us}
 z radix sunt p̄pinqua huic p̄tuti: nisi quia sunt
 ficciora z foriōra. Et semen eius est multū sub
 tile. z radix eius est grossē substātie. z ip̄a p̄fert
 dolori dentiū q̄n^{on} masticator: z quādo fit collu
 tio oris cum aqua eius.

B Et semia q̄dē z folia z radix sūt aperitiua op
 lationis epat^{is} z renū. p̄pter absteriōnē q̄ est in
 eis. nisi q̄z semē ei^{us} est fori^{us} in s^{ed} sat. q̄z in omib^{us}
 istis est p̄tus q̄ abstergit sat. z forasle est p̄tus
 in hac herba dū est recens. nisi q̄z vincit ab hu
 miditate q̄ est in ea. vnde nō est manifesta sua
 opatio p̄pter suā victoriā humiditatis. z quan
 do desiccant folia ei^{us} sit virtus ei^{us} subtilior z mi
 nus frigida. q̄m aquosa supfluitas q̄ est in ea
 resoluitur z destruitur.

I Et idem auc. Alexandri. Arnoglossa retinet
 ventrem quando bibitur: z sit cristere cum ea:
 z confert febribus tertiane et quartane quan
 do bibitur succus eius.

R Dyas. cap. de arnoglossa. Arnoglossa catha
 plasmatib^{us} adhibita sordida vulnera purgat z
 reumata siccat. Profluentib^{us} sanguinē occu
 rit. Maculas nigras z epictidas curat. z cicat
 rices vulnez facile ducit. Semē ei^{us} tūsum z
 in puluerē redactū z vulnere aspersum sanat.
 Ustionib^{us} singulare p̄sidium est.

I Dozib^{us} ca ninis auxiliū p̄stat. z tumorib^{us}
 z serosis maxime si cū sale imponat. Cocta s^{ed}
 folia ip̄i^{us} cum aceto z sale dissintericis z ciliacis
 opitulant. maxime si cū lenticula adhibeātur
 ydropicis cocta succurrit. Epilenticis z asma
 ticis p̄dest accepta. Succus eius vulnera oris
 purgat gargarismo.

Capitulum cccxxxiij.

Plantago minor Sera. li. ag. c. Lifen
 p̄ est plantago. Cui^{us} due sunt species
 s^{ed} maior z minor. De maiori iā dictū
 est. Sed minor habet folia subtiliora z minora

z tenuiora q̄ folia maioris. z habet s^{ed} gam que
 inclināt vers^{us} terrā: multos ramulos habeo
 tem. z flos ei^{us} est croceus. z semen ei^{us} est in ra
 dice lingue. Dyas. c. Arnoglossos. Eius ge
 nera sunt duo. Unū ē polipleuron. Est etiam
 aliud: sed min^{us}. Vinnus s^{ed} habet minuta fol
 lia z angusta z lenia. s^{ed} gam ei^{us} multos habet an
 gulos inclinata ad terrā. florem viridem h̄ns.
 z semen super ipsam virgam. Nasctur s^{ed} in
 cardiatis locis.

Operationes.

Dyas. c. de Arnoglossa inq̄t. Vinnos plan
 taginis succus collutioni datur oris ex folijs
 z sanguinantes gingiuas curat.

Mem succus tepesactus fomēto ventris do
 lorem tollit. Succus bibendus est eis q̄ puru
 lenta reiiciūt cum sanguine. In serpēt^{is} morfu
 plantago minor trita cū vino sumit.

Comesta autem sola vel cum lenticula cocta
 z oleo viridi cum aceto dissintericos z stomas
 ticos curat. Si cui vulnus secus oculum vel
 nasum natū fuerit: succus eius cum lana mol
 li impositus p̄ dies nouem curat.

Ite succi ei^{us} coleariū vnū bibitur libricos
 excludit. sili^{us} fac p̄stura i vmbilico posita. Si

q̄ duricies i corpe nascit herbā pistatā cū axun-
gia sine sale q̄si malagina impone. **Succ^o** ei⁹
in aq̄ multa anie duas horas accessiōis potui
da q̄ranarijs z miraberis ei⁹ effectum.

¶ Ad podagrā z omnem nervoz dolorē vel tu-
morē: folia ei⁹ pistata cū modico sale optimuz
est. vulnera recentia cū axungia veteri curat sic
z parotidas. **¶** Si cui pedes doluerint ex irines
re cū aceto imposta tu morē z dolorē tollit. Fi-
stulas tūsa z imposta facillime sanat.

¶ Omnes difficultates vesice folia et radix ei⁹
potata fortiter medentur. quia abundāter in-
frigidant z desiccant z reprimunt. ppter qd̄ ad
vlcera maligna z reumatica z putrida iuuant
Herba ipsa dissintericos iuuat: z emoroidas
reprimat. Usta infrigidat z glutinat. desiccāt
em absq̄ mordicatione.

¶ Semē aut ei⁹ z radix silia sūt p̄tute. ppter qd̄
sicciora sūt z min⁹ frigida. Semē p̄trea habz
subtiliādi p̄tutē. folia extenuādi. radix ipingūā
di q̄ masticat in dolore dentiū. **Ad oris etiā las-**
nationē facit z epatis z renum em̄rasim.

¶ Multi dicunt radicem eius collo suspensaz
serofas nasci nondimittere. **Hec predicta etiā**
Serapion refert auctoritate Dyascoridis: licz
per alia verba.

Capitulum. cccxxiii.

¶ **Platan⁹** arbor. **Padecta. ca. cccxxvii.**
¶ **Dulb** vel **baccam** arabice. grece **suffi-**
re. latine **platan⁹** arbor vel **scotanium.**
¶ **Ubi sciendū** q̄ **scotaniū** q̄ in **Hispania** tingūt
pāni. z nos vocam⁹ eā barzi. z est platan⁹ arbor
vt pz p̄ p̄cordiā Auicēne ei⁹ cap. cū Dyas. cap.
de platano. z pfert velut nuces paruas. vt Jo.
serap. ca. de dentifrigijs. Item in Dyasco. fm
translationem arabicā ca. de Plata no. Arbi-
troz platanū esse dulb. Item Stephan⁹ cap.
de platano. Platan⁹ est dulb. Sera. li. ag. cap.
Dulb. auctoritate ysaac. Dulb est arbor mag-
na extensa. habēs folia magna similia palme
ma nus hoīs similia folijs kerne. nisi quia sunt
minora. quoz sapor est amarus pontic⁹. z cor-
tex ligni ei⁹ est grossus rubeus. Color fo ligni
eius q̄ scindit est medius inter glaucedinem
z rubedinē. z habet florem parū lenem glauci
coloris. In cuius loco q̄ cadit nascit granum
asperū glaucū vergens ad ruborē. puluerulen-
tum in superficie sicut granum catapucie. bec
in Hispania vocatur palma christi. cum qua
ibidem tinguntur panni. similiter folia ei⁹ simi-
lantur folijs ellebori nigri. ¶ Sal. vii. sim. far.
cap. de Platano inquit. Substantia eius est
fri. z hu. nō longe a rebus temperate cōplexio-
nis. Dyasco. cap. de platano. Platanus habet
virtutem fri. et hu.

Operationes.

¶ **Salien⁹. Folia** eius recentia q̄ teruntur et
ponunt sicut emplastr⁹ sup apostemata q̄ fiunt
in geniculis: sedat eas sedatione manifesta. sz
corticis eius p̄tus est q̄ desiccāt adeo q̄ cortex
ipe coquit cū aceto: z pfert dolori dentiū.

¶ **Rux** vero eius q̄ administratur cū axun-
gia: confert apostematibus que accidunt a cō-
bustione ignis. **Cortex** eius q̄ cōburit est mes-
dicina desiccatiua absteriua. **Confert** egritus
dini cū qua eleuat cutis z cinis ei⁹ curat vul-
nera in q̄b⁹ est sordes z putredo. ppter nimiam
humiditatem existentem in eius loco.

¶ **Et oportet** q̄ caueatur multum a puluere q̄
est in folijs eius z in fructu. quia est nocuus
valde canne pulmonis. **Ideo qz desiccāt mul-**
tum et inducit asperitatem. z nocet voci et lo-
cutioni: z etiam vsui z auditui: si cadit in auri-
bus vel in oculis.

¶ **Dyas. Emplastz** eius sedat apostemata cas-
lida q̄ fiūt in gen u. **Et q̄ cortex** eius z nux ei⁹
cōburunt. z fit emplastr⁹ cū eis z adipe porcio-
na aut arietina pfert vlcereb⁹ putridis. **Simi-**
liter z eius cinis facit solus hoc.

- E** Et qñ coquunt folia ei⁹ recentia cum vino. ⁊ fit emplastrū cū eis: phibet cursum humorum ad oculū. ⁊ resoluit apostemata flegmatica. et qñ cortex coquit cum aceto: ⁊ fit collutio cum eo: cōfert dolori dentium.
- F** Et qñ fructus eius recens bibitur cum vino confert moribus venenosis. ⁊ quando admīstratur cū oxungia curat cōbustionē ignis. Et puluis folioꝝ eius quando cadit in oculos aut aures nocet multū. Similiter et puluis q̄ est sup fructum eius.
- B** Cortex eius cum vino scorpionum ictus resstringit. Lanugo folioꝝ oculis et auribus est inutilis.

Capitulum. cccxxv.

Paliurus. ysid. Paliur⁹ est herba asperima ⁊ spinosa. Glosa super Esaia m. xiiij. c. Paliur⁹ tanta spinaz circūdatione denscit. vt pro asperitate vix tangi possit. Plini⁹ li. xiiij. Liricaica regio. Iothon preposuit sue paliuro. Fructicosior est bec fructus magis rubens. cuius nucleus nō simul manditur. Iocundus p se: atq; suauior vino. quin ⁊ vna succo suo cōmendans.

Operationes.

Plini⁹ li. xiiij. Paliuri quod est gen⁹ spine: semen eius asari zuram vocant. Contra serpentes efficacissimum est. Item calculosis et tussi folia vim astrictoria habent.

Radix discutit pānos: collectiōes vomicas yrinas trahit potata. Decoctū ei⁹ in vino aluū sistit. Serpenticū aduersat. Radix p̄cipue datur in vino. Bacce purgationi mulierū p̄sunt. Aliacis. dissintericis. colericis pdest: radix decocta ⁊ illita extrahit infixa corpori. Utilissima q̄s tumorib⁹ est ac luxatis.

Dyal. Paliur⁹ est q̄ ab alijs acus palearis dicitur. vel cicer domesticū vocat. Folia ei⁹ ⁊ radix stipice p̄tutis sunt. ita vt ventrē fluentē cōstringant. In h̄ q̄s dyasoretice virtutū p̄cipiāt. vt in vesica lapides frangāt. ⁊ ex torace atq; pulmone sputamīa flegmatica cum humore educant. Dicit ⁊ lauaria. eo q̄ pleriq; ex ea lauant. Semen illi⁹ bibitū tussim cōpescit. Lapidēs vesice frangit. morib⁹ venenatis occurrat.

Eius elixatura bibita ventrē stringit. vinā puocat. Venenis acceptis obuiat. Folia eius vt cathaplasma imposita curant apostemata si sint recentia. radicibus quoq; sicut ⁊ folijs est virtus stipica.

Capitulum. cccxxvi.

Pastinaca domestica ysidor⁹ dicit: eo q^d radice⁹ sit p^{ri}ncip⁹ bo^{is} pastus. Est em odoratu iocunda: cibo delectabilis. **Palladi⁹ li. iij.** Pastinaca vere serit. **Primo** semine ponit⁹ z plantis loco pingui z soluto alti⁹ pastinaco. raroq³ statuenda est robur accipiat. **Plini⁹ li. xix.** Lignosiora sunt oxulana q^{da} a nobis posita in cartilagin^u genere. mirumq³ saporis vehementia omib⁹ inesse. **Ex** bis vnu est gen⁹ pastinace sed agreste q^d puenit sponte schaphilinis grece dicitur. **Altera** p^{ro} se⁹ domestica: serit radice vel semine. **Primo** vere vel aut^uno vi placet bigino **Februario** **Augusto** **Septembri** **Octobri**. solo q³ altissime refosso vilis esse incipit annicula virilior yma. gratior aut^umo. patinisq³ maxime. **Et** sic q³ virtus ei est intractabile. **Sera. li. ag. ca.** **Aezar.** id est pastinaca. **Est** ex ea domestica et silvestris. Domestica quidem est nota. **Et** illa habet radicem in longitudine vnus pal^{mi} boni odoris: que comeditur.

Operationes.

- A** **Bal. viij. sim. far. c.** **Staphilin^u. i.** pastinaca domestica q^{da} debili⁹ silvest⁹ p^{ro} for⁹ ior est adoia. Domestica vinas mouet: z mēstrua p^{ro} vocat. z tota q^{da} herba. maxie p^{ro} semē z radice. **Habet** at⁹ z q^d abster⁹ iū in se. quocirca z fage denosa vlce⁹ quidem cū folijs viridib⁹ z melle catbaplasman⁹ aut mūdicant.
- B** **Et** idē in libro de cibis. c. de pastinaca. **Radi** ces h^{ab}z domesticaz comedūt. **Aliment^u** q^{da} min⁹ rapis habētes. calefaciūt aut manifeste. id est in medio secūdi grad⁹: z humectāt in p^{ri}mo gradu. z aliq^d aromatizans. indigestibili tas q^{da} dem igit⁹ similiter ipsis inest z alijs radict bus. **Urinatiue** aut⁹ sūt. **Et** si abundat aliquis in ipaz v^{is}u mali cbimi generant.
- C** **Silvest⁹** pastinacā q^{da} vocāt dauēi: mag⁹ v^{is}uatiū q^{da} ex^{is}tentē. mag⁹ at⁹ medicinalē iā z multa decoctiōe indigentē si debeat quis co^{me} medere ipm. **De** illa lege cap. **Daucus.**
- D** **Dyaasco.** Pastinace v^{is} omis in radice z se mine constituta est. **Dissintericia** quoq³ vetus tis vilis est. **Dentes** eius radice circūdati cre duntur a dolorib⁹ releuari.

Capitulum cccxxvij.

Panis porcinus latine. **Arabice** **Bu** thormarien. vel alcharincha vel artan ita. grece p^{ro} leucopodion vel cicla min⁹. **Ubi** sciendū q^d **Quicē.** li. ij. c. de **Artan** ita. dicit q^d archarincha vel artanita est cicla men. et est panis porcinus. **Sera. li. aggre.**

ca. **Butthormarien.** Dicit butthormarien. id est **Liclamen.** **Almansor** cap. de **Apoplexia.** **In** cristeri nanq³ quod facit ponit artanitam et butthormarien. credo q^d sit error i scribēdo. qm butthormarien fm **Sera.** est ciclamen. **Et** ar tanita fm **Quicē.** est ciclamen. **Unde** **Sera** rapion lib. aggre. atcto. **Dyaasco.** Butthorma rien. i. ciclamen. z habet folia similia plante: que d^{ic} cissus. i. edera. nisi quia sunt maculata maculis albedini trabentib⁹. z habet virgam ad nigredinē tendentem sine folijs. cui⁹ longi tudo est quattuor digitor⁹ z amplius. sup⁹ quam est flos similis rose rubeus aut purpureus. et habet radicem nigrā. grossam. rotundā. latam z pssam simile rape. nascitur in locis vmbros sis. maxime ad vmbz arbor⁹. **Et** incidit becradix z siccat sicut squilla. **Dya. ca.** de ciclamī ne fm translationē nostrā. **Liclamē.** i. panis porcinus. folia habet similia cissos. z vario coloz picta. inter que sunt et alba folia. tyrsus ei est nudus sine folijs vnus palme. habens in summo flores roseos vel purpureos. cuius radix nigra est. intus vero alba z grossa et lata sicut rapa. **Salien⁹. viij. sim. far. c. de** **Licla** mine. **Liclaminus** varius virtute est. etenim abstergit z incidit z attrahit z dyaforat. palam

em est ex actibz q̄ fm partem. Et subdit. Alius vero ciclamini: quē quidā. Aulanchomium nominant. eo q̄ odore z flore assimilatur. Radicem inutilem habens. fructū vero habet operatiū sufficiens. ¶ Plinius cap. de ciclamine. Ciclamen. id est panis porcinus. in folijs est simile cissos in figura. Et sunt colore varia. radix nigra z rotunda: in medio depressa. Est eityrsu nudos cum flore purpureo. Est aliud genus ciclamini. quod appellant ciclameton. folia habet cissos similia: s; minora. bastam grossam z nodosam. que basta si arbores proximam habuerit: adberet illi. florem habet albū z odoratū. semē buttuosum z simile vuis: z velut cissos. Rustū habens masculaginosum z viscidū. sed inutile. locis asperis z aridis nascitur. ¶ Item. Ciclamen ca. est z sic. in. iij. gdu. qui z cassam panis porcin? z malum terre appellatur. Radix et tuberosa. que quanto maiores tanto meliores. sic q̄ ipsa radix recens z exsiccata magnā habet efficaciam. sed recens maiorem habet. Debet autem circa finem autumni colligi. z in quattuor partes scindi. z cū filo suspendi. z parum ad solem ponatur: z in vmbroso loco exsicceetur. Dabet autem virtutē dissolutiuam z consumptiuam.

Operationes.

- A** ¶ Pandecta. ca. xliij. ad emorroidas inflatas z nō fluentes: sed exteri? apparetēs supaspergat puluis ei? vel illiniat ex succo eius si interius latitat. iniciat in modica q̄ntitate p̄ cristere.
- B** ¶ Ad menstrua puocanda z matricez mūdificandā triserā magnā resolue in oleo muscelli no vel cōmuni. z buliat in igne cū ciclamine z de bombace in b̄ intincta fiat suppositoriū
- E** ¶ Contra tenasmonē ex flegmate viroo succo radicis eius cum oleo cōmuni in ipso pomo buliat z bombix intincta superponatur.
- D** ¶ Contra vicium splenis. malū terre in multa quantitate mundatuz z contritum. per sex dies in vino z oleo mozetur: vt ibi marcescant cuius colature addatur cera z parum aceti: et decoquat ad spissitudinem: precedentibz alijs mollificatiuis. hoc efficacē est si postea inungatur: vel ex succo eius vel ex puluere. si deest succus. confice cum oleo z cera in modū vnguenti: z inunge egrum sepe.
- E** ¶ Contra apostemata ex causa frigida. q̄ non possunt rumpi p̄ spissitudine cutis. pomum ipsum conteratur z in oleo buliat z calidum superponatur aut per exteriora purgabitur.
- F** ¶ Contra fistulam tenta de radice eius facta si imponat os amplificat. z os aliquod si interius fuerit attrahit vt melius cum tenaculis at

trahi poterit. puluis eius carnem superfluum corrodit. Contra polippum puluis eius supaspergat sup stuellum q̄ in naribz ponatur.

¶ Dyas. Radix eius cum aqua bibita: flegma z tumores p̄ ventrē deponit. mēstruis imperat supposita z bibita. Et dicitur si sup radices eius mulier pregnans transierit abortum facit.

¶ Diu parturiētibz sub femora posita citi? parere facit. Cum vino bibita venenis cōtraria est. quā maxime bibētibz leporē marinū cathaplasmatibz adhibita morsus venenatos saluberrime curat. Vino mixta aut bibita cū passo aut cū mulla aquata in modum. 3. iij. vetericos purgat z spleneticos. z si in oleo calido coopri fuerint vt sudare possint bonum est: quo sudore inuenies coleram rufam deponere

¶ Succus eius melli mixtus et naribus immisus caput purgat. Tunga z ano supposita humores deponit. Trita z vmbilico imposita z super peccinē ventrem mollit. Cataplasmatibus adhibita tumentem splenē attenuat: z succi eius. 3. iij. accepti cum modico vino hec potissime facit.

¶ Salienus. Succus ciclamini emorroidas aperit z puocat violenter ad egestionē in licio apposit? ita aut z cū bis q̄ in scilirata z serofulas: z omnes alias duricies euaporat. Dopot aut vt puto esse bibendū aquā eius vsq̄ ad tres. 3. vel cū vino dulci vel cum mellicrato. Et subdit. Est clia spēs ciclamini cui? radix est inutilis. fructus vō est opatiū sufficiens. quo circa z cum vini albi ciatris duobz bibibz pluribus diebus sanat splenes. mouens et vinas z ventrem subducens.

¶ Auicenna li. ij. c. de Artanita. i. panis porcinus. Artanita illud quod de ea administratur est radix eius que est incisua: resolutiua. z est bona doloribus iuncturaz. z viriūq̄ anche. z facit sternutationē. z vehementer aperit opilationem: z constrictionem narium z colatorij. z confert singultui. z eijcit semen. Et ei? decoctio valet puncturis venenosis. z similiter syrupus eius loco eius ponitur in iuuamēto quod efficit venenis equale pondus de aristologia lōga z semine citri z mentastro.

¶ Iohānes mes. c. de artanita: Artanita ē panis alcurni: vel panis porcin? z ab alijs panis fauni dicitur. z inueniunt ex eo parū z magnū Magna aut radix est in modū rape rotunde. cui? pars exterior est terrea nigra. interior aut alba. Et eleuant radices sup frondes z flores fm semitā violaz subalbidarum sine eleuatione stiptis supra radices. Paruū aut habet radices subterraneas plurimas in modum auelane: z cicerum. Ca. et sic. complexionis est in

De Herbis

imprimis vnde

In principio tertij gradus. et est incisum subtiliati
um. calefactum. resolutum. abstersum. mundifi-
catum. et aperitum opilationum. Et est ex rebus
sudore exuberare facientibus. et ex maxime mundifi-
cantibus cutim: et resolucentibus seditatem eius.

¶ Et dicit Serapion. Accipe succus eius .3.
iij. et dissolue cum zuccaro et coque vsq; ad ter-
tiam partem. et propinetur in mane. est enim
medicina certa ad yctericiam. Et dicit grecus.
Succus eius cum mellificato aut seca niabin.
et proprie de quolibet partes equales cocte et
sumpte fm superiorē decoctionē sūt medicina
experta ad yctericiā citrinā. Ponit q; mes. in
eodem capitulo duas descriptiones vnguenti
de artanita. quas ibi require.

¶ Idem Jobānes mes. Solutio educit fleg-
ma muscilaginosum sumptū et suppositū: et etiā
linitū sup femur. Et pfert colice flegmatice. et
ei q; sit ex retēione fecis. et est ex rebus mūdifican-
tibus caput et oculos. et pprie purgat caput pur-
gior ex eo facto. et abscindit emigraneā frigidā
et sodam. et pfert tremori et parali.

¶ Et dicitur q; suspēdatur in collo mulieris ra-
dix eius ipa non cōcipit. et linitur ex eo anus
et confert egressui eius.

Capitulum. cccxxviii.

Peoniam lanie ara. Pinuser grece pentere
bon vel pentaboram. vel pernia. vel glis-
kaside. **Sera.** li. ag. c. peonia. auc. Dya-
sco. Peonia est arbor. et ei⁹ due sūt spēs. scz mas-
culus et femina. Et masculi sunt folia similia
folijs nucis. et radix ei⁹ est grossa sic digit⁹: et lon-
ga lōgitudine palmi. color ei⁹ est alb⁹. Femine
fo folia sunt similia folijs smyrnion. et sup sū-
mitates ramoꝝ ei⁹ sunt sic camerule. et apparēt
in eis grana rubea sicut sanguis parua similia
granis granati. Et inter illa grana sunt semis
nigra seu purpurea. et radix ipsi⁹ est ramosa
et radices ei⁹ sunt similes glandib; viij. vel. viij.
similes radicib; affodilloꝝ. Idem aucto. **Bal.**
Substantia ei⁹ est subtilis. et sapor eius ē stipo-
ticus pauca stipticitate cū dulcedine. et qñ diu
masticat apparet in ea acuitas et mordicatio et
amaritudo pauca. virtus eius est que calefas-
cit caliditate pauca. et desiccet desiccatoe for-
ti. **¶** **Unce.** li. ij. c. de peonia. Peonia alia est
masculus et alia femina. Masculus quidez ra-
dices bz albas grossas vt digitū. stipticum has
bēs gustū. et femia bz radices in plurimas par-
tes diuisas et ramos. est ca. et sic. vehementer.
In ipa sunt exiccatio et stipticitas cū resolutio-
ne et apertione et subtiliatione et incisione et ab-
sterfioe. Et qñ masticat vna hora apparet post
ea acuitas ad stipticitatē declinās. **¶** **Ysidor⁹.**
Peonia dicitur a peone medico a q; inuēta phibet.
Hanc qdā glicisidē vocāt. eo q; dulcis saporis
sit. vel pentarobinam a numero granoꝝ. vel vt
alij dactilos a similitudine digitoꝝ. nascit autē
in insulis. **¶** **Ex herbario.** Peonia in sūmitate
bz maligranati magnitudinē q; noctu lucet qñ
lucerna. et bz granū cocti simile. noctu a pastori-
bus inuenit. res est saluberrima.

Operationes

¶ **Pla.** Peonia ca. est et sic. in. ij. gra. Dec ptra
epilentia bz fūse occultā collo patiens suspēsa
vt testat **Bal.** de quodā puero. cui⁹ collo dñi sus-
pensa erat non pariebat. ea vero sublata mor-
bo affligebat. Sed quidā dicūt s; nō de quali-
bet verū esse: sed de quadā specie tñ. Ad idem
valet puluis eius datus in succo pigani. Con-
tra paralysim dat succus eius cū vino decocto
nis castorei. Contra stranguiriā et diffurriam
datur vinum decoctionis eius pulueris.

¶ **Constan.** in libro graduū. Peonia est in. ij.
gradu ca. et sic. Quidam habet ponticitatis. et
quidam dulcedinis. Qua masticata sentitur
in ore amaritudo modica cum aliquanto acu-
mine. Unde prouocat menstrua cum melle bi-
bita. Epatis et splenis opilationez cū acumine
aperit ventrem. cōstipat cum sua ponticitate.

Ideoq; cum vino bibit dyarria in intestinis curat. epilepticos quoq; iuuat.

L **¶** Auic. Peonia ē ca. z sic. vehemēter. In ipsa sunt exsiccatio z stipticitas cū resolutōe z apertione ac subtiliatōe z incisōe z absterfōe. z qñ masticat apparet post eā acuitas ad stipticitas rē declinās. Abstergit vestigia nigra i cute. cōfert podagre. confert epileptie: ita petiā suspensa. Et vt in qñ **Iude** qdam: suffumigatio facta cū eius semine pfert demoniacis z epilepticis: z sanat eos. Ego autē dico q; hec est forsitan species peonie romane. Nam illa q; ex India fertur ad nos nō habet effectū in hoc capitulo.

D **¶** Et bibunt de semine illi. xv. grana cū vino aut mellitate. z pferunt incubo valde. Naturā retinet decocta cū syrupis ponticis. phibet q; materias effusas ad stomachū: z mordicationē ipsi. Radix ei pfert yctericie. z apit opilationē epas. Por eius vinā puocat. z ei decoctio cū vino ventrē stringit z puocat. De radice ipsi qñtitas auellane pfert dolori renū ac vesice. Grana eius cū vino conferūt pfocationi matricis. z abscondunt fluxum sanguinis.

E **¶** Dyas. Peonia gideō dactylicū vocat: z radice ei peonia. hastas bz cū ramulis lōgas duas bus palmis. z est mascul? z femia. Vasculus bz folia iunci regalis filia. femia fo folia diuisa z in sumo emittit ex se fgas qñ cucurbitarū cariolas. folliculos bz velut amigdala. in qbo est semē diuisum z minutū ac rufum malograna: tofile. sz in medio sunt qñq; vel sex grana nig z subpurpurea. radix masculi grossitudine bz digiti duob; palmis. lōga z gustu stiptica. Feia foradicē habz sicut balanū in sex vel in. viij. partes diuisam affodillo similē. z illa dz pionia de qua in sequenti capitulo dicitur.

F **¶** Dat hec mulierib; vt facile purgari possint in modū amigdale. cū vino bibita dolorem in traneo; cōpescit. yctericis ac nefreticis et vesice doloribus in vino elixa z bibita maxie subuenit. ventrem abstinet: stomachoq; comesta sanitatem preber.

S **¶** Stomatic; dolorē tollit. z ab infatib; comesta initū calculorū excludit. nigz semē acceptū lōgius arcet pssurā somniorū z offocationes.

N **¶** Radix mēstrua multū mouet. Aū amigdale fo i mulla potata epar purgat. renes pstipat.

J **¶** Et qz stiptica est pstringit ventris reuma cū vino austero cocta z potata. Integra fo herba foruiter desiccatiua est. ita vt radix ei appensa pueros epilepticos sanat. Est em ptus leptos meris huius herbe desic. z ca. nō manifeste.

P **¶** Ionia. Sera. auc. Dyas. Peonia. l. pionia. z ē arbor. z ei due sūt spēs. scz mascul? z femia. Et masculi sūt folia filia folijs iūc. z radix ei est grossa sic digit? z lōga lōgitū die palmi. color ei est alb. Feie fo folia sūt filia folijs smirniō. z sup sumitates ramoz ei sic camerule. z appen i eis gna rubea sic sāguis pua filia granis granati. z inter illa gna sūt femia nigra seu purpurea. z radix ipsi est ramosa. z radices ei sūt siles glandib;.

Operationes

Sal. vi. sim. far. ca. de Pionia. glikside. siue pionia quā z pantatērā vocāt. radice stiptican tē bz cū qdā dulcedie. ampli? aut masticata lōgorpe apparet in ea acumen cū pauca amaritudine: z cū acredine. pprea igit mēstrua mouet: z vinā qñ bibit in qñtitate vni? amigdale cum mellitate terere oportet z ptractare. et ita emplastrata purgat opilatum epar z renes. sed bec qdē in qñtū acris z amara facere nata est. in qñtū fo z aliqd stipticitas bz. siquidem qui fm ventrē fluxus habentes fm veritatem sistere apta est cum vino stiptico potata. z ptus ei est multū desiccatiua. z ppter hoc speram? q; qñ ligatur in aliqua re z suspendit ad collum infancie epileptici q; sanatur.

parale

Capitulum cccxl.

Petrosilinū. ysi. in li. eiby. xi. Petrosi-
linū dicitur eo quod apio sit filius. et nascitur in pe-
tris montibusque preruptis. quod nos dicere
possumus petrapium. Silenon enim grece apium dicitur.
Sed est sumum ac probabile macedonicum gustu suave
et odore aromatico. **P**la. Petrosilinū est in
iij. g. ca. et sic. Est autem duplex. domesticum et agreste.
Cuius semen maxime competere videtur usui medicine.

Operationes

Plinius lib. x. Petrosilinū appellat quod-
dam genus apii in facis natum ad vomitas co-
clearibus binis cum succo marubii ad ciatum et
aque ca. tribus ciatis precipue.

Dias. Petrosilinū in Macedonia nascitur in
rupis vel in spelæis. semen eius est minutum ane-
to simile. odoratum et viscidum et aromaticum. **U**ir-
est illi diuretica. Menstruis imperat. urinam
abundanter puocat. maxime cum vino datum infla-
tiones stomachi et colli cōpescit. desiccando ni-
mis et calefaciendo. tortionibus quoque subuenit.
diureticis etiam miscetur antidotis.

Cōstan. in li. gduū. Petrosilinū dicitur apii ge-
nus. quod calidum est et siccum in fine tertii gradus.

Un Sal. Petrosilinū inquit cathaplasmatum
pustulis aut morfece vel scabiei ea mire mundat.

Semen eius urinam et menstrua puocat. ventosi-
tatem et inflationem dissolvit. valet hydropicis et
periodicis febribus. dolorem renū et vesicæ apurat.
epar mundificat. opilationem aperit. maxime si fue-
rit in renibus. ventositatem colicæ passionis dissolvit.
Ulue suppositum menstrua puocat. et secun-
dinam et mortuum fetum expellit.

Ysaac. Petrosilinū calidum est et sic. in fine. iij. g.
Ideoque diureticum est. incidens urinam et men-
strua puocans. ac ventositatem dissolvens et in-
flationem. Cathaplasmatum super pustulas sca-
biem ac morfeam miro modo mundificat: unde
fit hydropicis iuuatium. et periodicam febrem
patientibus. Renum dolorem ac vesicæ placat. quia
corporis poros aperit. viasque rarificat et humores
extenuando cum sorde et urina purgat.

Epar et vulnera mundificat. et opilationes eorum
aperit. secundinam et fetum mortuum expellit. Quo
etiam potui dato mundificat grossos humores.

Plateari. Contra easdem causas et eodem modo
valet quod peucedanum. et cōperens sit de domesticis
co salsa mentum. Verba quoque ipsa ibidem posita dige-
stione purgat. ventositatem excludit.

Sarholome in li. de proprietatibus rerum. Petrosi-
linū est herba ortensis odorata. sic dicitur eo quod in pe-
tris et locis petrosi sepe oritur. Et ipsa sunt plures.
Sed optimum est macedonicum suave gustu et odore.

Item vt dicitur ysi. aromaticum est. vsus ei⁹ conue-
nit esui et eria medicinis. Est em berba calida et
sicca et multu diuretica. apitua. diuisiua. et co-
supriua. et appetit⁹ excitatiua. et ideo lapide fran-
git. mēstrua educit. hydropicis subuenit. opi-
latiōes splenis et epatis aperit. et ad multas alias
passiōes valet. vt dicitur Plini⁹. Dyas. et Pla.

Pandecta ca. cccclxxviij. Petroselinum
quoddā est domesticū. qdā siluestre: qd vocat⁹
macedonicū. de q infer⁹ dicit de S. Sed do-
mesticū omib⁹ est notū. cui⁹ virtus est diureti-
ca. Satis mēstruis imperat. In flatiōes sto-
machi tollit. Calefaciendo et siccando tortioni-
bus subuenit. Ex eo fit cōpetens salsamētū
vnde digestiōe pfortat: et ventositatē excludit
Et valet ad omia ad que valet siluestre.

Sal. viij. sim. far. ca. petrosilinū. Petrosilini
semen est maxie vile. extrahit ab herba. et simi-
liter radicib⁹ similis. debilioz p⁹ virtutib⁹. Est
aut sicut in gustu acre cū amaritudine. ita et
in operationib⁹: simile tamen in edendo. et p⁹
pierea mēstrua puocat copiose.

Est aut et ventositatū destructiuū. erit at ipm
terrij gradus calefacientiū et siccantium.

Pes coruin⁹ latie. grece clinopodiu: vel
clinopodium. Dyas. ca. de clinopodio
Frutex est salsamētosa duob⁹ palmis
ascendēs de terra. nascit⁹ locis saxosis. folia bz
similia herpillo. et floz⁹ prassio similitē. et alio
noie vocat⁹ pes coruin⁹. Sal. viij. sim. far. ca. cli-
nopodiu. calide est frui⁹ nōdū caustice. Est at
et subtiliū partiū fm substantiam. Ponet⁹ vtiq⁹
q⁹s. iij. g. in calefaciendo et siccando.

Operationes

Dyascorides. Herba ipa bibita et cocta mor-
sibus venenatis occurrit.

De alto cadētib⁹ opitulat. stranguirij⁹ pstat
effectū. mēstruis imperat. abortum facit pos-
tui data. acroordinas multis dieb⁹ tollit. vti-
ne difficultati tardissimi t⁹pis medef. Flos ei⁹
lectipedi similit⁹: vnde et nomen sumpsit.

Buiceñ. li. ij. ca. de pede coruino. Confert so-
lutioni antique. et pfert colice. et efficit operatio-
nē hermodactilo⁹ absq⁹ nocumento.

Paulus ca. de pede coruino. Deditur dolo-
rem iuncurarum confortando membrum: et
materiam resoluendo

Capitulum. cccclj.

Capitulum. cccclij.

Pes colubini. vel pes colubi. est triplis
cis generis. Est vñ gen⁹ qd vocatur
amoni latine et grece. sed arabice ha
mene. et est aliud gen⁹ hñs folia rotunda parua
diuisa magnis et puis incisuris stipites subtri
les et breues. coloris subrubri. habentes nodos
raros. in qbo sunt duplicia folia et semina tria vel
quatuor vel qnq; pñcta. i medio est sicut acus.
Est aliud gen⁹ qd vocat anagiros. de quo ait
Salien⁹. vi. sim. far. c. anagiros. Anagis frut
ex est fetidus et acris dyasoretice et calefaciue
pñtis est. attamen viridia folia ppter hñditatē
admixtionē min⁹ acris et depressiua dyasoran
tiū sunt. sicca vero incisive et siccatieue rebemē
ter pñtis. silis aut quodāmodo nature est et
cortex ipsi⁹ radice. semen fo mag⁹ est subtiliū
partiū. sed etiā est vomitiuum.

Operationes.

Saluenus. Elitatura seminis eius accepta
flegma deponit. **D**ixabo vno cū mulla accep
ta flegma deponit. **D**ixabo vno cum mulla
accepto colerā et flegma deponit. qñ sumūur
cum aceto in potu attenuant splenem.

Et quādo suffumigantur cum eis mulieres
habentes suffocationem matricis pñt eis.

Et ille fumus excludit secundinā. et quando
fumigat epilepticus excitat eum.

Capitulum. cccxliiij.

Pelican⁹ fm Dyas. herba est q natat in
triticea segete et ordeacea cū lamis siue
fibris semine plenis amara flauis. baccis
similibus. Nascit cū plurimis et tenuibus ramis.
folia habet pusilla. et granula in folliculis tri
na subtrusa et amara valde. que nro ydeomate
vocat luparia vel faba lupi.

Operationes.

Dicit pceptū necare et mēstrua puocare. hec
verb⁹ noiat ab Alexandro. **S**al. vi. sim. far.
ca. ydiasmū pelican⁹ vel ydiasmū. hui⁹ fructus
semē rubicundi coloris est. amaz at et subacer
bū apparet. vnde expurgat opilaciones in visce
ribus. Idem em faciūt rami totius fructus.

Capitulum. cccxliiij.

Peplos seu peplum: fm qsdā est eqnocū
ad illud muliez. et ad manurergū. et ad
qddā gen⁹ cardui. in cui⁹ sumitate nas
cūt qñ folia subtilissima. q cū quolibet impul
su venti volant p aera: sed falso. qñ peplos fm
Dyas. in pñio capitulo. Est frutex plena lacry
mo albo. folia minuta habens sicut ruta: sed
latiora. Ceterū omnis frutex obtunda est et in
terrā spansa. sub qbo folijs semē est min⁹ rotū
dū et breui⁹ miconio albo. nam multum semen
r ij

babet. Radix ei⁹ inutilis est. nascit⁹ fo in ortis
z intra vires. z aperte arcarū colligit. z i ymbra
siccat. ita vt assidue moueat. ¶ Sal. in li. dina
midiaz ait. q⁹ est esula. z h videt dicere in libro
vi. sim. far. Na dicit Peplus. Quidā aut⁹ mis
con. i. papauer spinosum dicūt. z h fruticulus
opiū h3 simile titimallo. z in alijs purgādo sistr
illi. Pro quo lege caplm. clxxvii. de E

Operationes.

A Dyaf. Elixatura semis ei⁹ accepta flegma de
ponit. Oxifabo vno cū mulsā accepto colerā z
B flegma deponit. ¶ Et iussellis miscet. z ventre
soluit. Alij in sole cōponunt.

Capitulum cccxlv.

Pentaptilon. ysidor⁹ libro. x. etymol.
Pentaptilon a nūero folioz est dicta.
vñ z a latinis qñqz foliū est vocata. her
ba vitz adeo mūda vt olim purificationi z tem
p⁹ adhiberi a gentilibz esset solita. ¶ Pl. li. xv.
Quinqz foliū nulli est ignotū. cum etiaz fraga
gignendo cōmendat. Hic greci vocāt cameze
leon: siue pentapeton: siue pētaptilon. rubeā
babet radicē cū effodit. Dec marcescēs nigre
scit z angulosa fit. Nomen a nūero folioz h3.

At ipa herba incipit z definit cū vite. aduersus
serpētes medica. ¶ Dyaf. c. Pentaptilon aut
pentaptes aut pentascon. h3 bastas semine ple
nas z lōgas duobz palmis: in qbo semen est. so
lia habet mente similia: z in qñqz ptribz diuisa.
singula folia in singulis bastis florem viridem
habent. Nascit⁹ in locz humidis z in vijs. Ras
dit est ei rufa z oblonga. ¶ Pl. Pentaptilon
qñqz foliū a nūero folioz dicta. vñ z eam latini
qñqz foliū a numero folioz vocāt.

Operationes

A Pandec. ca. cccccc. Alitatura ei⁹ decoctus
ad tertiam dolorem dentiū mitigatoz retenta
z quasi gargarismo adhibita. putredinem oris
tollit. aspredinem arteriaz dislenit. venirem
stringit. dissintericis necesse adhibetur. arteri
cis z sciaticis prestat effectum.

A Elitatura cū aceto in cataplasmatibz adhi
bita: herpetas curat. scrofas spargit. duricies
z tumores medendo soluit. ignē sacz extinguit.
apostemata z panaricia imposita ad sanitates
pducit. cōdilomata soluit. scabiem tollit.

Succus radice ei⁹ accept⁹ causas epaticas
z pulmonis cōponit. potionibz venenatis oc
currit. Folia ei⁹ cū ydromelle aut vīno bibita
addito pipere: quartanarijs remediū est. si in
quatuor folia biberint. tertianarij fo tria cū
aqua sola. effimerans vero vnum.

Epilentic⁹ fo accepta z triginta diebz pstat
effectū. Succ⁹ fo folioz ei⁹ ycterici maxime
presidiū est. ciatis tribz acceptis. Vncleribz et
fistulis pstat sanitates. inter ocellicis remediū
est bibita. et cathaplasmatibz pfluente absti
net sanguinē. Templis honori addit. z domibz
posita expiamētū est. Radix ei⁹ calida ē
nō abundanter z nimis acris. z ideo vtilissima
est ad ventris fluxum: z dentiū dolorem.

Salienus. viij. sim. far. cap. de pentaptilon.
Pentaptilon herbe radice siccata quidē fortiter
z nūmū fo est acris. ppter quod in multis est
sicut z omia alia quecūqz subtilium partium
etiam siccant absqz mordicatione. Est autem
radix siccata ex tertio tam gradu: minime
fo caliditate manifesta partici pat.

Auicē. li. ij. ca. pentaptilon. Pentaptilon
noia⁹ qñqz foliū. z est fortis exsiccationis sine
acuitate z adustione z mordicatione. z fit ex eo
emplastz ad fluxū z sedat ipm.

Et fit ex eo emplastz z sedat dubele z scrofu
las z duricies flegmaticas. decoctio radice ei⁹
valet ad vlcera deambulātia. z qd de eo coctū
est cū aceto pferit berisipilis z panaricijs z sca
biei. z pferit doloribz iūcturaz z sciencie. z pferit
ramici bibitus z more emplastri superposit⁹.

valet ad aleola.

¶ Et folia eius cum vino valēt ad epileptiam accepta et bibita decem diebus. Succus radicis eius valet ad dolorem epatis et pulmonis et yctericiam: cum bibitur per aliquos dies.

¶ Radix ei⁹ fert solidationē et viceribus inestis: noz: et emorroidibus. et sili decoctio ei⁹ radicis.

¶ Folia ei⁹ cū vino pferunt qrtane et qndiane. succus radicis eius est medicina pniciosa.

¶ Pl. li. xxv. c. Pentaphilon. Ipa herba incipit et desinit cū vite. aduersus serpētes bibit: et ei⁹ radix q spargamon vocat ex albo vino.

¶ Idem li. xvi. Quinqsfolij succus iecoris et pulmonis vicis sanguinis reiciētib: et cuius cūq sanguis vicio occurrit. Quinqsfolij mes des pector: vicis. vel ei qd grauissimū est cussi.

Capitulum. cccxlvj

¶ Eucedanū grece. arabice herbatutum vel herbatutis. Latine cauda porcina.

Sera. li. ag. c. Herbatutis. au. Dyas. Est planta hñs folia similia plāte capsie. et hz velut capillos adherētes ppe radicē. et stipites siles plāte maratri. et hz florē citrinū Radix ei⁹ est de foris nigra. deintus alba. gravis odoris grossa. plena humiditate. nascit in montibus et vmbrosis locis. et obumbrantibus arboribus. Ras

dix qdē ei⁹ scindit cū cultello dñi est recens et extrahit humiditas q est in ea et ponit in vmbra: qz pñus ei⁹ debilitat a sole. et qñ colligit humiditas accidit eis q eā colligūt soda. et obscuritas visus: nisi ponat in naribus suis oleū rosaz et fundat ex eo sup caput suū. qñ pō extracta fuerit humiditas a radice illa postea nō remanet in eo aliqd iuuamētū. extrahit humiditas etiā a stipite ei⁹: sic extrahit succ⁹ radicis mandragore. s. pñus ei⁹ est debilior pñute humiditatis q extrahit ex radice. Nam pñus ei⁹ velociter resoluif. Reperit aut gūmositas adherēs radici silis olibano. Et melior ex isto succo hui⁹ plāte est ille q defert a terra que dicit sardinia. et ex terra q dicit sarmabachi. Et est gravis odoris. et in colore suo est rubedo. et mordicat linguam qñ gustat. Et melior radix est noua nō corrosa dura puri odoris. **¶** Gal. viij. sim. far. c. de Peucedano. fm translationē arabicā. Plurimum qd administrat lachrymus et succus ei⁹. et omniū pñus est vna: nisi qz lachrymus est fortior pñus. et virt⁹ eius est q calefacit calefactione forti. vnde resoluit subtiliat et incidit.

Operationes

¶ Sera. aucto. Dyas. Lachrymus ei⁹ mixtus oleo rosaz et aceto capiti fomento adhibitus: litargicis et freneticis medetur. stomaticis et epilepticis plurimum prodest.

¶ Dolore capitis mitigat. sciaticis et ptractis et paraliticis maximū pñdū est. omnes neruoz causas cū oleo et aceto punctus cōponet.

¶ Pri matrix fumigio applicat offocationes stericas soluit. somnū plurimū dormiētib phibet. fumigatio ne sua domi serpētes excludit.

¶ Leo rosaz admixt⁹: dolore auris tollit. Iniectioni foramini dentis dolore nō admittit.

¶ Tussientibus opitulat. Quo forbili addit⁹ et accepe⁹ disnoies et tortioib pñstat effectū. ventrē lenit. splenē attenuat. dolore stomachi cōpescit.

¶ Dolore vesice et renū bibit⁹ phibet. matrix salutaris est: pñtado eustomatica. Radix ei⁹ et elixatura ei⁹ omnia similiter istis facere potest.

Fomento adhibita vulnera curat.

¶ Radix eius sicca et imposita id facit. ossa fracta excludit. Vulneribus antiquis cicatrices ducit. cerot⁹ necesse miscetur. Similiter et maglaginatibus termanticiis.

¶ Radix eligenda est odore suavis fortis et nō verus. Lachrymus eius cōfectionibus misceri potest: maxie si amigdalibus amar⁹ rute et aneto calido triticeo admixtus fu erit. et sic dari pōt.

Nem radix eius vulnera antiqua purgat et incarnat. et incensa viperas et serpētes fugat.

¶ Galien⁹. Peucedanū cōfert egritudinibus

Capitulum. cccxliij.

neruoz. 7 egritudinibz q̄ accidūt pectori 7 pul-
moni ab humoribz grossis 7 viscosis q̄ sumit
in potu cū vino. 7 fit fumigū cū eo. et attrahit
odorando eger fumū eius: 7 facit idem.

R Et quādo ex eo ponitur in corrosioni bz den-
tium sedat dolorē eoz statim. qm̄ subtiliū par-
tium est. et curat dolorem splenis incidendo et
subtiliando grossos humores. Radicis ꝑo ca-
lesfactio est minor. 7 desiccatio eius est fortis.
Ipsa nanq̄ calefacit in ꝑncipio tertij gradus
Et virtus eius est que abstergit 7 incarnat. et
potest administrari om̄ibz supradictis.

L Et qm̄ ponitur super os cuius corticem volu-
mus expellere: expellit eū cito 7 incarnat ipm̄.
puenit multum vlcere bz fraudulētis malis qm̄
desiccāt terit 7 puluerisat supea. eo q̄ mundifi-
cat 7 replet carnē 7 consolidat

Pla. ꝑeucedanū est herba ca. 7 sic. alio noīe
feniculus porcinus appellata. Huius radix in
medicina poni debet: q̄ ꝑncipaliter fm̄ radicē
secūdario fm̄ herbā effectū bz. Radix collecta
ꝑ annū vel etiā ꝑ duos seruāt. sz meli⁹ est vi an-
nis singulis renouet. habet virtutē diureticā.

Contra stranguiriā 7 disurriā et opilationē
splenis 7 epatis datur vinum vel aqua decocti-
onis eius. Herba etiā in ipsa decocta in vino
vel oleo 7 pectini cathaplasmata: fomentū des-
coctionis eius menstrua prouocat

Persicus. ysidorus in libro cibimolo-
giarum. Persicum dicitur eo q̄ eius
arborē primus in Egipto seruit. Per-
sis. a q̄ se oriundus ferebant ptholomei. Dec
in Persida fructuuz generat interfectozium.
Apud nos aut̄ suauē et iocundū. Est autē ar-
bor feminini generis persicus. Persicū autē
neutri generis. Itaq̄ Persic⁹ arbor est cui bre-
uis admodū vita concessa est. Triū generū
esse fertur. Duracenus et etiā armeniacus ac
Persicus. Duracenus est nuncupatus: eo q̄
in gustu acozem referat pomum eius. Arme-
niacus: eo q̄ primum adiectum sit ab Arme-
nia genus eius. Persicus quid sit tam dictū
est supra. Plinius libro. xij. Egiptus persi-
cam arborē sui generis habet. Piro similem
folia retinentem. Huius fertilitas est assidua
subnascente crastino fructu maturitas ethi-
sum afflatu. Pomum longius piro inclusum
amigdale putamine 7 corio. colore herbido. sz
vbi nuxilli: hui⁹ pomum differēs breuitate ac
mollicie. At q̄uis blandiat ꝑdulcis suauitas
nō tamen innocuum. Materies vero bonitas
te firmitudine: nigricia quoq̄ nihil differens
a lotho. Idem in libro. xv. Persice arbores
sero 7 cum difficultate transferūt ad loca remo-
ta a perside. vi que in rhodo nihil ferant. q̄
primum ab Egipto earum fuit hospiciū.
Pandecta capitulo. xxv. Alkanedi vel alias
bota Arabice. persicum Grece vel mlea per-
sica. Latine vero persicum. Dyas. ca. de per-
sici. Persica eustomatica sunt. Serapion
libro aggre. cap. Alkanedi. In sapore arboris
persici et ramozum et foliozum est amaritudo
et abstergit 7 resoluit. Auicenna libro secun-
do capitulo de persica. Persice sunt frigide in
fine secundi gradus. humide in primo. in fine
tamen eius.

Operationes

Dyas. Persica molliunt ventrem maxime si
matura fuerint. Iminutura vero abstinēt ven-
trem maxime si sicca fuerint.

Elizatura eoz reuma stomachi 7 vētris cō-
pescit. Folia ei⁹ ꝑstrictiue sunt virtutis: q̄ sicca-
ta atq̄ lectis patientibz aspersa fluozē sanguis
cohibēt. Microcera. id est minora persica eus-
tomatica sunt. 7 fastidium tollunt melius q̄
supradicta. vi in sequenti capitulo

Serapion. In folijs 7 ramis Persice est as-
maritudo. Et ideo quando feruntur occidunt
lumbicos. et ponuntur supra vmbilicū.

D **Q**uarta ex eis sunt bona stomacho: et molliunt ventrem. Immaturo fo stringit. et qñ desiccant stringit fortius. et decoctio persicorum qñ bibis pferb humiditatu cursui ad stomachum. et qñ siccata puluerisuntur sup locum unde fluit sanguis abscindunt eum.

E **Q**uarta idem auct. Aben mesuay. Qñ teruntur folia eius et flos ei: et ex pmit et bibis. expulura illa eijcit ascarides cu fluxu. Et qñ succus folioz ei inijcit in aure occidit vermes qñ sunt in ea. Et qñ linis sup pectine abscindit ardore psilori. Et oleu nucleoꝝ persicoꝝ confert dolori aurium qñ linitur cum eo.

F **Q**uarta idem auctoritate Deschebe. Persica res mouent sitim facta a caliditate: et fetorem oris. et confortant stomachum.

G **Salienus.** Arbor ipsa persicoꝝ in pullulationibus et frondibus dominante: habet amaram qualitatem. et ppter ea eius folia lumbricos interficiunt cum teruntur et vmbilico apponuntur. Et aliqñ dya foreticu est farina cu: fructus fo eius qñ est esibilis vocatur persicu. humide est et frigide complexionis.

Quicenna. Persica que hu. sunt veloci sunt putrefactionis lenificatiua. et in ipsis est stipticitas aliqñ nola. sz ex eis stiptica sunt ea qñ sunt incisa et secata. et in ipsis est phibitio cursus. et in sua natura sunt stiptica.

E **Q**uarta folia ei qñ ex eis fit linimentu abscindunt ardore psilori. et distillat succus folioꝝ eius in aurem et interficit vermes.

E **Q**uarta pfer oleum nucleoꝝ eoz emigrance: et doloribus auris calidis et frigidis. et persica sunt bona stomacho.

E **Q**uarta in eis est virtus faciendi appetitu cibi. et oportet quide vt no comedant post aliū cibum qñ corumpunt post eu: et corumpunt ipsum. sed pcedant ante cibū omnē: et ea qñ siccata sunt: tarde digestiois sunt: et no sunt boni nutrimenti: quia sunt plurimi nutrimenti.

E **Q**uarta idem in qñto cap. de quartana ait. qñ valent ptra quartana de colera adusta.

G **Salienus** libro. ij. de cibis. cap. de persicis ait. Vidi et hanc arborē in Alexandria magnam. Narrant aut fructu eius sic prauū existere in perside: vt perimat comedentes. in Egyptum autem delatum esibilem fieri: cōsimiliterq; comedi: vt pira et poma. Et quoz fm magnitudinem est que sue poma volueris sine mulea sue persica fructum istum. siue simpliciter. persica eodez modo modernis grecis siue aliqd aliud antiquum velis querere in ipsis licebit tibi hoc agere in multo studio. iam aut scias vtilius no minibusq; et boꝝ succus velut caro facile cor

ruptibilis est. et em qñlibet pus. quare no oportet terficut quidā post aliud alimentu offerre cor: rumpunt em supnatantia.

Queminisse aut oportet hu? qñ est comune in omib; quecuq; cachochima humidaq; et lubrica et faciliter subire potentia. et ppter h come dere ipa poma alijs: sic em ipa celeriter subeunt et alijs viam faciunt. vltima aut assumpta simul corumpunt. et alia virtus eoz est frigida et hu.

E **Q**uarta idem li. vij. de simplicibus medicinis. cap. de Persico. Vilia persica. id est persicu qñ vocatur assuete ab omib; iam persicu solu dicenti bus hoc similea.

Capitulum. cccxliiij.

Persica siue melapersica siue microceta grece. Arabice Kesmes vel besmes vel crisomula. Latine fo Rozula vel bariocha. Pandecta cap. cliij. Delapersica fructus iste est omnib; notus.

Operationes.

Sera. li. ag. c. Kesmes. Virtus eoz est frigida et humida in. ij. qñ. Na pportio nant persicis. Et idem auct. Alcausi. Apanit coleram: et generant humores grossos.

S Et idem auc. **Rafis.** Quidā patiebatur fu-
mositates ab aliquo hūore exire in stomacho
suo: et dedit sibi aliq̄b vicibz de crisomulis recē-
tibz: et sedat⁹ est ille fum⁹. Et ego nō credo q̄ re-
periat cib⁹ aliq̄s frigidior et mag⁹ inuatiu⁹ sto-
macho calido q̄ ip̄a. et ideo fastidiū tollunt.

A **Avicēn.** li. ij. c. de crisomulis. Meliora sunt
armena. nō em̄ cito aduenite eis corruptio et ace-
tositas. et cū sumit⁹ crisomula oportet ut acci-
piat mastice et ani siequaliter. 3. i. vsq̄ ad. ij.
cū vino puro aut vino de passis parū et mellis.
Sunt fri. et hu. in. ij. et oleum nuculoz. eoz est
calidū et siccū in. ij. Eoz humor est facilis pu-
trefactionis. et eoz infusio sedat sitim.

D Et crisomula q̄dē sūt pueniētiōra stomacho
q̄ plica. et armena nō corrūpūt ī stomacho. ne-
q̄ acescūt velociter. Et eis hō q̄ expellūt eozū
nocumētū est: ut pmo sumat anisū et mastix cū
miua aut vino de passis et cōficiat cū melle pur-
ro. oleū nuculoz ipsoz etiā cōfert emorroidibz. q̄
uāt crisomula ppter velocitatē sue putrefactio-
nis vix infusio siccoz cōfert febribz antiq̄s.

E **Iohannes mesue** in antidotario suo. Oleū
de crisomulis sedat dolorem ani et emorroida-
rum. et resoluit tumores vicerū: et impedimentū
lingue: et dolorem aurium.

F **Rabbi moyses.** Resmi similis est ferule: ha-
bens semen albū simile lenticule.

Capitulum. cccxlii.

Pericaria. Pandec. Pericaria dicitur eoq̄
folia filia pscis bz. iuxta aquā nascitur
Duas bz spēs. vna ī medio folio macu-
lā fuscā bz. alia caret macula. et illa adustina ē
valde. quidā piper aque putauerūt.

Operationes.

Dyal. Virtus ei⁹ est q̄ in frigidat in frigidat
tione vltima. Pau. Folia ei⁹ sicca vel succ⁹ fos-
lioz ei⁹ vel semē ei⁹ elixū et bibitū cū melle passi-
cis et tussientibz et asmaticis prodest.

Ide. Febribz pestilentialibz mire mō iuuat.

Capitulum. ccccl

Perfoliata siue herba vmbilicoz. Ista
herba habet folia similia saline. Et fol-
lia circūdant feramis. Nascit⁹ in locis arenos-
sis et saposis.

Operationes.

Pulueres folioz cum vino sumantur cu-
rant berniam. Herba super vmbilicum posita
curat eius vlcationem.

Et cōsolidat vulnera cataplasmatibz adhibita
Ista herba valde curat vmbilicū pueroz cū
elōgat superposita et emplastrata.

Capitulum. cccliij.

Pepo. Papias. Pepones crescunt in similitudine cucurbitae. frigidi sunt: difficile digeruntur.

Operationes

Plini li. xix. Cucumeres cum magnitudine ex-
cellerunt: pepones vocantur. Dire oleum oderunt.
nec minus aquas diligunt. defecti quod ad eas
modice distantes arripunt. aut si quid obstat
vel si pendean curvantur. Idem vel in a nocte
deprehenditur. Si vas cum aqua subiciat
a quattuor digitorum intervallo ante posterum
diem descendentibus: ac si oleum eodem modo
sit in hamis curvatis.

Idem. In fistula flore dimisso mira longi-
tudine crescunt. nova eorum forma in campas-
nia mali citonij effigieque.

Idem li. xx. Pepones marie in cibo refrige-
rant et emolliunt alium. Caro eorum epyforis oculo-
rum aut doloribus imponitur. Contra vomitiones siccant
et in forma tusa dantur in aqua multa quatuor obu-
lis: ita ut qui biberit quingentos postea passus am-
bulet. Cortex quoque vomitionem movet. faciem pur-
gat. her et folia cuiuscunque sativi illi cum vino
carnis mortuus bos coctos derafo cornice ex oleo
aceto et melle iocundiores esse certum est.

Dyal. Peponis quod usus gratior est sed diffi-
cile coquitur propter naturalem rigorem. Et ideo non
nulli cum aceto sumunt pulegium miscentes. quod nos
citra vis frigoris temperetur.

Item pepo in cibo lenior est. quod detracta cute
et obiecto semine vsui datur. Stomachi compefcit
ardorem. Alium lenit et molliat.

Cocus ex aqua cum oleo aceto et melle iocun-
dissime sumitur. Caro eius imposita fronti dolo-
rem oculorum miro modo mitigat.

Capitulum. cccliij.

Pera pastoris sue bursa pastoris. Dial.
Pera pastoris herba est quod habet virgulas
tenuas et molles. et multas nodosas et
spansas super terram. Folia habet rube similia: sed ob-
longa et mollia. et semen in folijs singulis. Flos
est illi albus aut feniceus. Virtute habet frigidam
et stipticam. Et est masculus et femina. De mascu-
lo iam dicta. Femina pro fructu est unus pogram
habens cannosam et mollem spissam et nodosam
in quibus nodis folia sunt pini similia. Radix est
illi inutilis. Nascitur locis humidis. Virtus
est illi stiptica.

Operationes

inaphisben colligitur in papias...
lupul dente dunt dunt...
lupul dente dunt dunt...

Capitulum. cccliij.

Premula veris. Pandec. Premula veris
sive artetica idem. Et est herba sicut cō-
solida minor: nisi quod habet folia quasi nigra et
pinguia cum flosculo celesti.

Operationes.

Deder dolonibus articuloz. et e ca. et sicca.

A **Q**uod. Succus ei bibitur emoptico medicinalis. **V**etris abstinet reumatismum colicis stragurio sis opitulatur. vinum puocat. moribus venenatis cum vino bibitur medicinalis. cum vino coctum et melle vulnera noua curat. **P**eriodicis febribus ante unam horam acceptum maxime potest suppositum. Fluxum mulieris stringit. dolore aurium compefcit. sanguinem reiciendo subuenit. herpes curat et fistulas. Ignem sacrum extinguit. tumores et durities impositum spargit. recedendo vulneribus maxime potest. **S**al. Iuuat itaque exustos stomacho exteri appropinquata sic heris pilata. et calidos flegmones seu etiam talia existencia repcutit reumata: et exinde hoc siccationum et iste. et propter quod berperum bonum est farmacu et vlcerum et aliarum. euidentissimum hoc flegmonosorum reumatorum. **E**st autem et sanguinosorum vulnere solidatiuum. Iuuat hoc et vlcera quae in auribus. et si pus in eis sufficiens fuerit id siccatur. propter easdem hoc pruritus et fluxum muliebrem sistit. et dissinteria et sanguinis eductioes et quae cumque immoderate aliunde causantur. Est autem ad omnia pedicis masculina fortior.

Capitulum. cccliiij.

Pisa. ysis. li. ethimo. xij. Pisa dicta est quia pensabat auri aliquid minutum. Pisa pis dicitur aurum. Nec mime inflat. Ideo magis egerit. Ali. li. xvij. Pisum i apicis seri debet. frigo impatentissimum. Ideoque seri in

ytalia. et in austeriori celo. non nisi tempe verno terraeque facili et soluta. Frumentum quidem et ordeum ac vicia et quicquid in stipula est in acumine unum folium habet. multiplicia sunt contra ciceri et fabae ac pisa. Frumentis est folium arundinatum fabae rotundum et magne leguminis prole longiora ut pisum. Silique rotundae sunt ciceri. ceterisque leguminibus longe: et ad figuram seminis late. pisa pro cilindraticae. Ex leguminibus vomere seri lenticula et in grecia pisa. Hae ac pisa sunt eiusdem generis. ex qua in orbe nostro fit oriza. Palla. li. x. In mense septembris postremo serendum est pisum in terra facili et soluta loco tepido. Aelo delectatur humecto. et quatuor vel tres modios sparsisse sufficit iugero.

Operationes

Actor. Diros quod in li. medicorum nostrorum autenticis manifeste de pisorum natura repit. sed hoc estimatur: quodam esse quod alio nomine robellie dicunt. vel fortassis eadem ratione potest assignari de pisa quam superius assignauimus de auena. **P**andecta. Pisa est species orobi. **S**alienus de cibis. Pisa simile aliquid fabis secundum totam substantiam habentia. comestaque secundum eosdem modos cum ipsis. in duabus his variantur. quia inflata et similiter fabis non sunt. et quia absteruata pruritus non habent propter huiusmodi digestionis secundum virtutem fabis sunt.

Capitulum. ccclv.

Piscacea grece. arabice Pistach siue fistech vel fistach. latine fistica. Sera. li. ag. c. pistoch. i. piscacea sunt fructus q' veniunt de damasco. Dyas. ca. piscacee que in Syria nascuntur similia strobilibus sunt.

Operationes

- D**yas. Eustomacha sunt cu vino bibita moris sibi venenatis occurrunt. p'ius piscaceaz austeri et stiprica est. Ideoq' etia' acomoda creduntur toraci. et pulmonis et iecoris vitia purgare.
- E**t idem Sera. Pistoch. id est fistice substantia est subtilis. et sapor eius est fere ad amaritudinem declinans. et virtus eius est ca. et sic. amplioris caliditatis q' nux anellana.
- S**al. li. d. cibus. c. d. piscacis. Piscacie nascuntur apud alexandriam in egypto: multo at' plura in boreali syrie: alimentum q'de paucissimum b'ntia. vilia sunt ad epas' corroboracione: sil' et purgatione misertorum humorum s'm meatu ipsi'. p'ticipat etia' subamara et stiprica qlitate aromati zante.
- S**cim' aut' et alia multa epati vilia sic in negotio. simpliciu' medicinaz ostensum est. Stomacho aut' neq' pfectu neq' p'ocumentu' notabile ex ipsis habeo testari: sicut neq' restrictiui ventris neq' subductiui.
- E**t idem. viij. sim. far. c. d. piscacis. Piscaciu'. i.

fistica. in syria multu nascit' plata bec. Fructus aut' eius subtiliu' p'tiu' est. subamara q'd et aromatisans b'ntia. deobstruit et m'ndificat maxie q'dem ea s'm epas. et ea q' s'm torace et pulmonem.

Qui. de viribus cordis dicit q' confortat cor.

Suerrois. v. li. Colliget. c. de piscacea dicit q' confortat stomachu' et epas a tota substantia

Rabbi moyses. c. de piscacis. Piscacea sunt meliores omnibus fructibus: corroborant stomachu' et epas. sunt calide et sicce temperate.

F
B
R

Capitulum. ccclvi.

Panicum siue Panicum. ysaac in dietis Panicu' in forma et natura simile milio. minus t'n eo nutrit.

Operationes

- P**anicum ventrem magis constipat. coquit sepe cum pinguedine vel cu lacte.
- C**onstan. in pantegni. Panicum et milium fri. et sic. sunt in .ij. gradu. paru' nutriunt. stiprica sunt. et panis inde factus multo plus est constipatiuus. Grana aut' puocant. Cu butiro vel lacte cocta sunt meliora q'bo admixtis humecantur. et eorum siccitas expellitur.

P
B

¶ Plinius li. xxiij. Panici. Dyocles medicus mel frugū appellauit. effectus habet q̄s miliū. In vino potū dissintericis pdest. Similiter his q̄ vaporanda sunt: calefactum imponit. Sistit alium in lacte caprino decoctum: et bis in die haustu sic pdest et ad tormina.

¶ Dyas. Panici in esca omibz vtile est. unde si panis ex eo factus et comestus fuerit. ventrē abstinet. vinū puocat. alium p̄o in cacabo nouo et impositū in sacculo sicut et miliū pdest.

Capitulum. ccdiij.

Picea. ysi. li. ethimo. xiij. Picea ex pino rū gñe. differt tñ vt pini specie. Nā aliā picin greci. aliā vocāt peucen quā nos piceaz dicim. eo q̄ defudat picē. Plinij li. xvi. Picea est arbor ramosa. cui ramosuz est ordo sicut et abieti. Picea mōies amat et frigora. feralis arbor. et indicio funebri ad fores posita rogisq̄ virēs. iam tñ et in domos tōsili facilitate recepta. hec plerumq̄ plurimam inueniēte canis dida gēma fūdit resinā: thuri tā silez vt mixta a visu discerni nō possit. Huius arboris cortex est in vsu magno. sic abietis et fagi ac tilie.

Operationes.

¶ Plin. in li. viij. Signit q̄s picea canchryn vis delz pillulā i medicina vim vredi hñtez. q̄ post q̄s folia ceciderit: hieme durat et pinet nucleū pineis silez. In hieme crescit. et aperit pillula tota. caditq̄ cū folia crescere ceperit. Hinc etiā arbori folia sūt breui sera et crassiora. duraq̄ sic cūssus. Rami p̄o pene statim a radice modici velut brachia lateribz inherent.

¶ Picea min⁹ est alta q̄s lary. totis panniculis minoribz atq̄ gratilioribz. habet nucleos minimos ac nigros. ppter qd greci pbirophoron eam appellabant.

¶ In eadē q̄s nucamēta sūt maribz cōpressio/ra minusq̄ roscida resina. Ut at p̄x exeat apit picea a p̄solari cū plurimū hiatu bipedali: vt a terra cubito cū minimū absit. Nec ipso corpi p̄it: vt i ceteris. qm astula ve. hastula in fructu ē.

¶ Hec terre p̄cia laudat. Altior amarituz dinē affert. Postea humor oīs e tota p̄fluat i vlcus. Habetq̄ picea folia pungētia nilq̄ flore exhilarat. pin⁹ em fruct⁹ a floribz gignit.

¶ Abies qdē circa solsticiū floret. pin⁹ et picea germinatōe. xv. fere diebz p̄rmiūt. Semē p̄o et ipse post vigilias reddūt. Picea et pin⁹ et aln⁹ ad aq̄z duct⁹ in scobos cauant obzute terra plurimis ānis durāt. cito p̄o senescūt si nō integant.

¶ Idem in li. xvij. Umbra piceaz quacūq̄ atigerit est venenū. Idem in li. xxiij. Picea ex laricis foliis trita et in aceto decocta: dentiū dolori prodest. Cinis corticū eius interirigini et ambustis potus alium sistit.

¶ Urina mouet. Suffitu vuluas corrigit. Picea folia p̄uatim iocinoz sūt vtilia. dragme pōdere in aqua multa pota. Deniq̄ siluas ilas dūtarat q̄ pice ac resine grā radant vtilissimas esse p̄stet autumant. Vel bis q̄ lōga egitudine vires nō recolligūt.

Capitulum. cclviii.

Pira. Irido. li. ery. xv. Pira videntur dicta: eo q in specie ignis sint forma ta. Nā ab amplo incipiūt: et in angustum desinūt. Nec iumētis imposita etiam si pauca vehemēter onerosa eē dicunt. ¶ Pal. ladi. li. iij. Lodienda sunt pira ita. De placi to descēdente luna a. xxiij. vsq in octauā. eas dē poma sicca et manu lecta hora secunda in qntā vel a septima in decimā: a caducis dilige ter electa. itegra et ppe durat aliqnto viridia implicato vase claudunt. qd operculo tegit et deorsum os eius ei inclināt atq obruitur eo loco circa quē pbenis aqua decurrit. Itez quedura sūt in carne et cute prius i aceto po sita vbi se mollire ceperint. infictile vas be ne coctum picatūq ponunt: et operculo sup nieniente gipsant. et vas breui scrobe demergi tur i eo loco q qtidie sole tangat. Plurimi pi ra obruta inter paleas aut frumēta seruauit

Operationes

Pira. ca. de piris. Piri multe sūt spēs: s3 sti price oēs. vñ ad reumaticas passiōes cathas plasmatibz adhibita faciūt: et reuma compes scūt. Elixatura eoz ad oīa pfata inuāt. Et si ipapira a ieiuno comeste fuerit abstinet ven trē. Et piri siluatici spēs sūt q tarde matures cere pnt plus stiptice q supradictē: s3 silibz causis psunt. phibēt qz aliq fungos venenū amittere si cū piris fuerint cocti. ¶ Qui. li. iij. ca. de piris. In ipis sūt terreiras et aqfitas. et in nra qdē terra est species q dē senabrud. et habet magnā capacitatē. et est vehemētis ro tunditas: et subtilis corticē: est boni coloris qsi premium: qsi ipm sit aqua zuccari coagulata plurimū. sed non ppter spissitudinē su be boni odoris valde. qd cū arbore sua cadit sup ter ram destruit. et isti sunt in qbz nō est nocumē tum de speciebz pirozum. ¶ Pira q nominan tur senia sunt frigida in primo: et sicca in. ij. Serabrud pō sūt temperata humida: et oēs species ei sūt stiptice intrātes i emplastris retentiōis materiez. et qnqz abstergūt paz. et eoz humor ē plurim⁹ et laudabilior humore pomoz fm q dixit rufus. ¶ Ea autē q dicta sunt senabrud in terra Corasceni: absq alijs dicta sūt lenitiua nature: et boni cbini valde p solidāt vulnera. et ppe siluestria exiccata. et sūt pparatiua stomachi: et abscidūt tussim: et sedāt colerā: et stringūt ventrē. et ppe q sunt ericcata. ¶ Et i piris qdē est ppietas facien di euenire colicaz: qre oportet vt bibat post ipa de ydromelle cū speciebz q sunt vt piper

et cinamomūz bis silia. ¶ Stebz rob ouenit fluxui ventris colerico. Linis species eoz ve hemētis stipticitatē et tarde maturatiōis est: et cura fungoz mortificantū. et qn isti fungi coquunt cū piris minorat nocumētū eoz. ¶ Sera. li. ag. ca. Lumechre. auct. Sal. Lumechre. i. pira. Substātia ei est cōposita ex suba terrea et aquosa. Et si vis pōt aliter dis ci: q vna. s. eius pars est frigida et alia tempe rata. et sapor piri et stiptic⁹ cū dulcedine aqsa. et virt⁹ piroz est desiccatoria: et pglutinat vul nera sine aliq mordicatione. Et qn comedit fortificat stomachum: et sedat sitim. ¶ Silue stre pō est magis stiptic⁹: et plus incoziat et corugat stomachū. et iō plus pglutinat vulne ra: et phibet fluxum humorū. ¶ Et idez auct. Aben mesuay. Quādo quodcūq totū coq tur vel domesticū vel siluestre cū fungis aus fert maliciā eoz. et maiora ex eis sunt fortio ris pnt qz parna. Parua aut sūt nutritilio ra qz citonia. ¶ Et rob piroz abscondit fluxū colericū: et excoziat stomachū. Et pira ppe generant colicā. et oportet q sumat post ipm vinū mellis sacrum cum speciebus.

Capitulum. cclix.

Piper latine. arabice et gre. falsel. Se rapion li. ag. ca. falsel. i. piper. Et ē ar

bo: nascens i regioibz indie. hz semē qđ sui or-
tu est longus sile fascolis: z elongat in forma
sua: z ē macro piper. z intra ipm sūt gna pua:
silia gergues: qđ qñ maturant fit pip. z boc qđ
sepāt z fit sicut racem⁹ in qđo sunt grana par-
ua: z sūt grana piperis. Et qñ colligit pfecte
matur est piper nigz. sed qñ colligit añ ma-
turationē est piper albū. nā color ei⁹ ē albo. et
nō recipit in colore suo nigredinē anteqm ma-
turat. z radix hui⁹ arboris ē silis costo. Eligē
dū est añ: ex nigro qđ ē nouū in qđ ē silis fur-
furi grane z plenū. **S**: albū meli⁹ ē illud qđ
fi ē rugosū albū z gūe z lōgū ē eligēdū illō qđ
qñ frāgit apparet dēsum: hñs grana qđ sūt in
tra ipm innicē iuncta: z acuti saporis mor-
dicans linguā cū calefactōe. Radix arboris bu-
ius vocat falsanūc. z est similis costo. deferē
ad nos ex terra indie. **S**al. vii. sim. far. ca. pi-
peris fin trāssa. no. Piperis radix costo maxi-
me fin pūte similat. Fruct⁹ pō ei⁹ qđ qđamō
germinat ē piper lōgū. vñ et humid⁹ existit
maturo. signū añ ē hūiditatis ei⁹ qđ facili-
ter cū imponit pforat. z nō cōfestim mordet: sed
paulatim incipit: pmanet pō multū. qđ pō qñ p-
matur⁹ fruct⁹ albū pip est. acuti⁹ exñs nigro.
Id ei⁹ qñ sup assalū est. vtracqz at sufficiēter ca-
lefaciūt z siccant. **S**al. eo. li. z ca. fm trāssa.
ara. Sapor piperis ē acuti⁹. z illud qđ nō ma-
turū ē: pip albū ē: z ipm ē acuti⁹ nigro: z ma-
gis pungēs linguā: z h est qđ nigz: ppterea qđ
maturat: accidit qđ nō recipiat adustionem z
desiccationē fortē: qđ minuit acuitas illa: qđ
dē remanet i albo. Iste nō due spēs sūt desic-
cativē z calefactivē fortiter. z fruct⁹ qđ ē ei⁹
qñ incipit eē ē piper lōgū. z ppter h accidit qđ
pip longū est hūidi⁹ alio pipere. Et signū sup
h est qđ qñ elōgat tps sup ipm corrodit z pfo-
rat etiā qñ terit nō iuenit tritor i pncipio sue
pctritōis punctionē multā. z qñ incipit mor-
dicare: nō appet mordicatio ei⁹ multa anteqm
gustet. deinde remanet mordicatio ei⁹ tpe nō
paruo. s; piper albū ē meli⁹ stōacho alijs dua-
bus speciebz.

Operationes

Sera. Radix piperis pferit colice z dolori-
bus frigidis. **A**st ca. z sic. est bona colice. z vñ
rositatio z alijs doloribz fri. z ē similis costo
fm pūte. z piper nigz acuti⁹ ē albo. z albū ē
debili⁹ eo. z pūtur piperis est calefactiva: attra-
ctiva cibi: z puocativa vrine: resolutive z ab-
sterfina obscuritatis visus. **E**t qñ sumit in
potu aut fit inunctio cū eo. aut miscet in aliq
vngueto. pferit rigoribz febriū periodicaz. et
pferit moribz venenaz: z expellit fetū: z porif-
sime si i potu sumat vñ assidue comedat. **E**t

qñ fit nascale cū eo pōst coitū phibet impres-
gnationē. z boc similiter facit assidue come-
stū. **M**ā iter pstat genitale: z admistrat i loboc
z syrupis qđ sūt pueniētes tussī et doloribz pes-
ctozis. z fit linitio cū eo z melle. z cōfert squis-
nāte. **E**t qñ sumit i potu marie cū granis
lauri aut folijs ei⁹: pferit tortiōibz vētr̄s. et qñ
masticat cū stasifagria z cū passulis facit des-
cēdere flegma ex capite: z ipm sedat dolorē.
z pfortat pūte digestivā. z ingredit i pfectis
onibz speciebz qđo vtuntur i pdimēz ciboz
ad puocadū appetitū. **E**t qñ miscet cū pice
resoluit scrofulas. **E**t qñ miscet cū nitro aby-
stergit morfea. z nō ē radix piperis zinziber:
sicut putauerūt qđā. imo radix ei⁹ est similis
costo: qđ quidē calefacit z mordicat linguā. z
attrahit humiditātē ad os: qñ miscet cū ace-
ro. **E**t linimētū cum eo resoluit apostematata
splenis. z si sumit facit idē. **E**t idem aucto.
Aben mesuay. Proprietates piperis est qđ phi-
bet impgnationē: z maxime qñ sumitur post
coitū. z phibet tortiōes z ventositates qđ sūt
in stomacho z in intestinis. z ericcat flegma
viscosum qđ aggregat in pectore z pulmone
z intestinis. z digerit cibū. z nocet febricitan-
tibz. **E**t si qđs vtitur multuz pipere. puocat
vrinā. **E**t si vtat eo paz. puocat ventrē. **S**ca-
mone a est ptraria in hoc: z facit boiem mas-
cre fieri: z desiccāt sperma. **E**t in pipere albo
cū acuitate sua est hūiditas qđ auget in spers-
mate: z mūdificat epaz z ventrē z pulmōē z
stomachū. z pferit moribz venenosīs: z cale-
facit nervos z musculos z plus omī alia re.
Paulus ca. de pipere. Piper est caliduz in
qñto gradu. sicū in scōo. **U**bi sciendū ne ali-
qđ erroris materia repleant: ppterea qđ i pūti-
līa **S**erapion z **D**yasco. vident cū **S**aleno
nō modicū discrepare dicētes qđ piper nigz
acutius est albo. **S**alien⁹ vero ait: qđ piper
albū acutius ē nigro. z ppterea sicut ex pōbis
Dyascoridis bene intueribz z anide est mani-
festū qđ piper albū est duplicis generis. **E**t
quoddā piper albus: qđ fit qñ grana minuta
qđ fuerūt in pipere longo incipiūt ingrossari.
z vñ ab altero incipit separi: sed nō fact⁹ ē
botrus vel racem⁹. **E**t aliud piper album
qđ fit cū illa grana qđ fuerūt in pdicto pipe-
re albo fm debita qñritatē fuerint aucta: et
intra se totaliter sepata: sicut qđ sūt posita in
quodā botro vel racemo. z sūt ppinq matu-
ritat. **P**rimū pō piper albū qñ sapit adhuc
naturaz piperis longi: qđ vicinat. participat
adhuc de ei⁹ humiditate: cui⁹ grā nō ē mul-
tum acutum. Piper aliud albū de quo dixi-
mus: qđ est in medio inter maturitātē z pūti-

capitulum generationis est satis acutum. quare cum remoueat a pipere longo non participat humiditatem eius: et est acutius seipso cum venit ad maturitatem: propter quod amittit de eius acuitate. ¶ Et hoc idem videmus in fructibus acetosis que sunt in medio tempore acetosiores. hoc etiam in seminibus est videndum: scilicet. Feniculis: sinapibus: et ceteris que sunt acutiores et calidiores qui sunt in medio tempore: quam qui sunt in extremo. Sic ergo ad propositum piper nigrum acutius est albo: scilicet albo quod est in principio generationis. quod non habet multam acuitatem propter humiditatem quam participat: ut dictum est. hunc respectum habuit Serapion et Dioscorides. ¶ Sciendum insuper quod in maiori quantitate inueniretur de pipere albo: nisi quod inficitur propter ignem. sed illud quod non contaminatur ab igne remanet album et non rugosum: quod non potest esse nisi modice quantitate: quia modicus est illud quod ab igne impressionem non recipit.

Capitulum. cccx.

Piper nigrum latine. arabice habetzelim vel grana ezelem.
Operationes

¶ Serapion libro aggrega. cap. habetzelim id est granum zelin. et est piper ethiopicum vel nigro. et est granum pingue in magnitudine ciceris: et est citrinum exterius: album interius. et habet saporem bonum. defertur ex terra barbarie. ¶ Et illud quod nominatur in barbaria crocin: est simile faseolis in forma sua: nisi quod grana eius et cortex eius sunt minora faseolis. habent nigrum colorem acutum saporis sicut piper. et defertur similiter a terris nigro. et sunt calida in tertio gradu. humida in primo. ¶ Et conferunt dolori dentium. ¶ Augent enim in spermate. ¶ Et faciunt bonum odorem oris.

Capitulum. cccxi.

Piperella latine. grece haerina. arabice baerina. Serapion libro aggrega. cap. baerina: id est piperella. et est in figura sicut piperis minoris figura: nisi quia est in colore suo citrina.

Operationes

¶ Serapion. In ea due sunt virtutes contra rictum frigiditatem et caliditatem. ¶ Et idem auctoritate Aben mesuay. Haerina est granum paruum minus pipere. et est in eo citrinitas pauca: et est odoriferum: cuius odor est sicut odor ligni aloes. est calidum et humidum. et in eo est abster-

Handwritten text in a cursive script, likely a commentary or additional notes on the plant.

Astroparna. ¶ **I**dem. ¶ **P**rouocat urinā multā fe-
tidam qñ coquitur in vino et bibitur illud vi-
num. ¶ **E**t aufert ppter hec fetorem ascello-
rum et fetorem totius corporis. ¶ **E**t operatio
in hoc est a tota sua suba. et quando coqui-
tur radix et bibitur: cōfert sicut piper nigrū.

bertam

Capitulum. cclxiij.

Piretrum latine. grece dentanos. ara-
bice vero achiraraba: siue acharcha-
racha. Serapion libro aggreg. cap.
Achiraraba. auctoritate Dyasco. Achirara-
ba: id est piretrum. et est planta cuius folia sūt
similia folijs dauci agrestis aut maratri. et sti-
pites similiter sicut stipites illius. et sup sti-
pitem est corona similis corone aneti. et habz
radicem in grossitudine digiti. ¶ **Q**uicēna li-
bro. ij. capitulo de piretro. Piretruz plurimū
quod de hac planta administratur est radix
eius. melius est illud quod est acutum: mor-
dificatiuum lingue. et magnitudo ei⁹ est fm
quantitatem digiti.

Operationes.

A Dyascorides. Pungit linguam quādo gus-
tatur pñctiōe forti et attrahit flegma. et ideo

quando coquitur cū acetō et fit colutio oris cō-
fert dolori dentiū. ¶ **E**t quādo masticatur at-
trahit flegma. ¶ **E**t quādo teritur et miscetur
cū oleo et inungitur puocat sudorē. et confert
membris sup que vincit frigus: et conseruat
corpus a nimio frigore aeris ne noceat ei. et
amissione sensus et morus. et est ei⁹ inuamen-
tum magnū in hoīe. et cōfert paralisi et rigori
bus febriliū. ¶ **S**aluenus. viij. i. impliciū farma-
corum cap. de piretro plurimū quod de eo ad-
ministratur est radix eius. et pñctas virtutē
eius est pñctas adurens. et pungit linguas
quando gustatur pñctione forti: et attrahit
flegma. ¶ **E**t sedat dolorē dentiū qui fit a fri-
giditate. et confert rigori febriliū qñ fit inu-
ctio cum eo dissoluto in oleo ante aduentus
paroxismi. et confert illi q̄ habet stuporem in
membris ante relaxationē. ¶ **Q**uicēna. Pire-
trum quidā extimauerunt esse frigidum: sed
nō est: imo calidum et siccum in tertio gradu.
extrahit flegma masticatū. et virtus eius est
adustiua. ¶ **E**t puocat sudorem: cum ex eo cū
oleo abstergendo inungitur corp⁹ si misceas-
tur cū oleo. et abstergendo inungat ex eo ps-
uocat sudorem. fricatio facta ex eo et decocti-
one ipsius et oleo eius. ¶ **C**onfert mollificati-
onem neruoz antiquē: et stupori eoz. et pñbet
generatione alcuze ab eo in quo generatur
alcuzes vebemēter aperit opilationes colas-
torij: et pñstrictionē nariū. ¶ **E**t eius decoctio
pñfert dolori dentiū: et pñctis frigidis. ¶ **E**t eius
acetum cōfirmat dentes motos si decoqua-
tur cū acetoz teneatur in ore. ¶ **E**t quādo fri-
catur cum eo corpus ante paroxisum rigos-
ris cum oleo: pñfert rigori facto cum febre et
absqz febre. ¶ **P**aulus ca. est siccum in tertio
gradu. ¶ **M**asticatum attrahit flegma pos. et
remouet dolorem et stuporem dentiū.
¶ **Q**uierrois quinto libro Colliget. ca. de pi-
retro. ¶ **E**st calida i quarto: et de ea administra-
tur radix. ¶ **C**onstantinus libro graduū. ca.
pitulo Piretrum. Piretrū est in quarto gra-
du calidum et siccum. ¶ **L**ingua vrit: et flegma
nimium attrahit. ¶ **I**deoqz dentibus valet de
frigiditate et humiditate dolentibus.
¶ **A**lexander et Stephanus. ¶ **I**llud tritum et
cum melle potatum: epilēticis valere testan-
tur. ¶ **C**ollo suspensum aut nariibus applicatū
subuenit infantibz epilēticis. ¶ **C**um oleo mi-
xtum et dorso semineo inunctum ante rigo-
ris accessionem venire pñbet eam.
¶ **V**aleat etiam paralitici ac neruozum mol-
liciei de frigiditate et humiditate totius cor-
poris. ¶ **D**eniqz in corpore toto ex eozum per-
uncto prouocatur sudor.

De Herbis

Platearius. **P**iretrū est satis cōmunis herba in tertio gradu calida et sicca. Radix eius in medicinis ponitur: que in hyeme colligitur. ac per annos quinq̄ seruatur. **P**iretrū debet eligi cōtinuum et nō pforatum sapore habens acutum. et cum frāgitur nō puluerisat. Acumen eius nō statim precipitur: sed debet aliquantulum masticari et in ore teneri. Quod cōtingit propter eius leuitatē: vel substantie soliditatē. Virtutē habet dissoluendi: cōsumēdi et atrahendi. **B**argarisma factū ex vino dulci decoctionis eius. cerebrum a supfluitate fleumatica mūdificat: et humores vite cōsumit. **I**nter dentes masticatū dolorē tollit dentitium: et stomachi reumatismū. Masticatū q̄z lingue paralysim soluit. Contritum in vino et oleo decoctum et ad loca paralytica et podagrica cathaplasmatū valde proficit.

Capitulum. cclxiij.

Pinus latine. grece **C**alidaris **C**ochia. **P**el azer. **A**rabice **C**inobar. **S**erap. libro aggregatoris cap. **C**inobar: id est pinus arbor. **E**st masculus et femina. **M**asculus nominatur azer vel cinobar. et non facit fructū magnū: sed de sudore extrahitur pix: ut patet in littera **p**ix. et ibidem inuenies

eius virtutem. et cum ligno fit lumen. et est illud quod vocatur tēda vel zappinus. Et femina est illa que facit fructū magnū. et de ea est magna et parua. **E**t idem auctoritate **S**alienti. **M**inor est in sapore sicut sapor maioris. et est in ea aliquantulum amaritudinis et acuitatis. et virtus eius est calida cum acuitate. **E**t idem auctor. **A**ben **B**esuiay. **M**agne ex pinis sunt calide in secundo gradu: sicce in primo. **Q**ue cum bibunt cum rob mūdificāt humores grossos et viscosos qui sunt in renibus et vesica. **E**t idem auctoritate **D**yascoridis. **C**alidaris vel calicaris est fructus pinus maior: et nominatur cochia.

Operationes

Serapion. **P**inus maior p̄fert sanici i pectore: et oibus q̄bus cōuenit educi sanici a pectore. et facit expuere sanguinem. et quādo insunditur in aqua: recedit acuitas et punctio que sunt in eo: et elongat a mordicatione. Et tunc est cōglutinatius: et medius inter qualitatē calidam et frigidā: et inter substantiā aqueam et terreā. et substantia aquea in eo est pauca. sed fructus q̄tum ad nutrimentū est dure digestionis: et nutrit corpus nutrimento forti. **E**t idem auctor. **D**yascoridis. **Q**uādo comedit et bibitur cum semine cucumeris et rob puocat urinā. et cōfert ardori renū et vesice. Et quādo bibitur cum succo portulacae: sedat mordicationē stomachi: et reddidit debilibus fortitudinē: p̄fert destructiōi humisditatis. **E**t q̄n accipit ex succu pini sicut recens: et terit et coquit cum rob: et accipitur de ipsius decoctione. **I**tem. qualibet die cōfert tussi antique et vlceribus pulmonis. **E**t idem auctoritate **S**alienti. **M**inor ex eis nominatur calidaris. **V**irtus eius est calida et abstergit. sapor est stipticus: amar: acutus: et cōfert sputo venienti a pectore et pulmone: et est stiptica: et cōfert tussi et doloribus pectoris q̄n sumitur sola aut cū melle. **E**t idem auctoritate **A**ben **m**esuay. **M**agne ex pinis sunt calide in secundo gradu: sicce in pmo. **Q**ue q̄n bibunt cū rob: mūdificāt grossos humores et viscosos q̄ sunt in renibus et vesica. et cōfert sanici eorum et lapidi. **R**esina eius desiccatur et calefacit. et est dyasoretica. **P**ro qua lege capitulum resina. **E**t idem auctoritate **S**alienti. **C**ortex et folia pini que est minoris: q̄ est nominata calidaris. habent in se virtutē stipticam: que curat tenasmonem quādo apponitur sicut emplastrum. et nō est medicamē melius in hoc. et quādo bibitur stringit ventrem. et est conferens cōbustioni aque bulientis. et simis

liter cortex illius speciei que dicitur cochia. et est masculus cōsimilis in virtute: nisi quia virtus est ei debilior propter illi. sed folia istarum arborum que sunt magis humida cortice ipsarum: habent in se virtutem qua incarnant percussione.

Sed pini magne. Virtus foliorum et corticis est fortis in omnibus istis. sed fumus qui eleuatur a ligno pini confert multum fluxui pilorum palpebrarum: et corruptioni lacrymarum: et cursum lacrymarum ab eo.

Cortex arboris pini minoris et cortex cochie: et est acris: omnes sunt stiptice. et cōferunt patientibus renouationem quando tñtur et puluerisatur supra locum. et quando de ipsis misceatur cum litargiro et puluere olibani: confert vlceribus que apparent in corpore et cōbustionibus ignis. et quando cōficitur cum cera dissoluta cum oleo murtino: consolidat vlcera que dicuntur formice ne augeantur in corpore. et sic cum eo fumigium matrici: et expellit fetum mortuum et secundinam. Et quando bibitur stringit ventrem: et mouet urinam.

Saluenus. vij. simplicium pharmacorum capitulo de pinea. secundum translationem grecam. Compositus fructus: id est pinea quam scrobiliam nominant. tota quidem viridis. habet quod amaritudinis et acridinis. et propterea quidem empycis et alijs quicunque indigent ea que sunt pulueris monem ex torace facilius extrahere et expurgare idonea est. esibilis vero fructus eius. Est quidem cibus difficile digestibilis et fortis. est autem et vt pharmacum: et ad leniendum asperitates idoneum. et maxime quando in aqua infusus: disposuerit in eo totam quantam habet acridinem. Reliquum enim omne immordicacissimum fit. in medio enim calidum et frigidum equaliter consistens ex aquoso et terresti substantia habet crassum. acetosa autem minime participat.

Et idem in libro de cibis capitulo de pinea. Magne ex eis euchimie et grosse chimie generantur. Et ideo nutriunt corpus nutrimento forti: non tamen bene digestibili.

Auicenna libro. ij. ca. de pino. Virtus corticis maioris fortior est. Et cortex eius que nominatur fusine est debilior. In cortice eius est stipticitas plurima. et vermis qui existit in ipsa est in virtute cantaridis. Cortex eius confert vlceribus cordicalibus. et in ipso est virtus cōsolidatiua: et in cortice ipsius est de stipticitate quod puenit ad hoc vt sanet abrasione quam super ea ponitur vt emplastrum.

Capitulum. ccc. iij.

Pimpinella

Pimpinella. Pandecta Pimpinella est herba multarum similis saxifrage. Unde versus. Pimpinella pilos saxifraga non habet villos.

Operationes

Virtus eius est quod abstergit et fortificat et mundificat epas et renes quoniam in eis sunt opilationes. Quando bibitur de radice eius quantitas amigdale a mulieribus que non bene purgantur in partu mundificat eas per menstrua.

Et quando bibitur cum vino: confert dolori ventris et yctericie et dolori vesice et renum.

Et quando coquitur cum vino et bibitur stringit ventrem. Et quando bibitur ex semine eius cum vino stiptico cōferunt fluxui ventris.

Radix pimpinelle preseruatur a peste masticata tam: et in collo suspensum. Item abstergit vestigia nigra in cute. Confert podagre.

Radix pimpinelle masticata longo tempore apparet in ea acumen cum pauca amaritudine et cum acridine. propterea igitur diuretica et urinarum pronocatiua.

Capitulum. ccc. x.

Operationes.

¶ Salienus. Provo cat vnam multam fetis-
dam quado coquitur in vino et bibitur illud
vinum. **¶ Et qñ coquitur radix et bibitur:** aufert
ferozem aieclarij et ferore totius corporis.

B
B

Peridemon. **¶ an.** Peridemon grece
velliceos vel eracaron. arabice gris-
math. latine **¶** Apisfoliū. i. mī siluay.

Operationes

¶ Dase. ca. liceos vel eracaron fo. sūt busto
silia atq; spinosa gna ei? viridia. et cū matura
uerint cerasis silia. **¶** Nasct i siluosis locis cui?
fo. et gna et radix i vñū crūdunt: et cū aq̄ dolci
coquunt vsq; ad grossitudinē. **¶** Nec aq̄ ē desic-
catine fruct: et ex fructis cōposita. qz scz ē exte-
nuatoria. digestoria ca. et fri. stipicā bñvīm.
et iō diaforesim facit. **¶** Facit autē ad herpes-
tas: et ad vlcera epatis et ad parotidas. et pu-
trida vlcera ex succo fruct? ei? fit licium. p q̄
lege ca. licium superius de. l. cclxv.

Capitulum. cclxvi.

Paria latine. grece scalones. arabi-
ce **¶** Haxoff. **¶** Sera. lib. ag. ca. **¶** Hax-
off est ex speciebus pinear. fo. ei? sūt
silia cameleonti albe: nū i qz sunt nigriora. et
bz virgā longā folijs plenā. et sup ipm ē capis-
tellū spinosum. et bz radicē nigrā et grossam.
et est qd de ipa planta administrat. **¶** Sal. **¶** Vir-
tus eius est q̄ calefacit in. ij. gra. in vitio ei?
et in principio scdit: et desiccatur in. iij. **¶** Planta illa
comeditur recens sicut sparagus.

v. iij

Tractatus

psyllium kamm

Capitulum. cclxviij.

Psyllium latine. grece pipfilliu. arabis
ce bazarachona vñ bestercaton. **Se**
ra. li. ag. ca. Bazarachona au. **Dyaf.**
Bazarachona: id est psylliu: est herba hñs fo
lia pilosa. virgas hñs lōgas mēsurā vñ pal
mi et tota herba pilosa. **Et** exir? ra muloz eo
rū ē a medio virge. et sunt i ipo capitella duo
vel tria rotūda. in qbo est semē simile pulicibz
nigrū et duz. et ē illud qd ex eo administrat. **Sal**
lie. viij. sim. far. circa finē ca. de psillio fm trās
lationē grecā. **Psylliu** semē ei? marie vñle ē
ex scdo gradu infrigidantiū. ex cōplexiōe ve
ro q est fm siccationē et humectationē mediū
est qdā et moderatū. **Dyaf.** fm trās. greccā
ca. de psillio. **Pipfilliu** aut quinosolion quē
siculi dicūt cristallū. aut squinnomella: folia
bz carnopoclion silia et aspa. **Virgā** bz duos
bus palmis longā. cui? frutex pilosus spino
sa est. coma ei? a medietate incipit virge. in q
capitella duo vel tria sunt cōstricta. in qbo se
men ē pulicibz sile nigrū et durū. nascit in cās
pis. **Ani. li. ij. ca. de psillio.** **Psylliu** qd ē duo
rū modoz: byemale et estiuū. et portio cuiuslibz
bet eorū sit pondus. ij. 3. meli? est illud qd est
magis grossum. qd submergit in aq fri. est et
bu. in. ij. gra. **Pli. ca. de psillio.** **Psylliu** herba
est silis ambze: faciēs semia sicut semina lini
sed miora et subnigra qñ tendentia ad purpur
reitatē. qz semē est melius qd submergitur in
aq. dicta ē herba sic: eo q semen simile pulici
habeat. et iō ista herba sic dē infra a qbusdam
pulicaris: eo q semē factū ē ad similitudinē pu
licis. vñde psillos. i. puler. **Yohes** mes. ca. de
psillio. **Psylliu** est de alterantibz cōplexiōe et
solutionē facientibz. et ei? solutio fit pprie lam
bificando. **Eius** aut aliud ē albū. aliud sub
nigrū. aliud ad purpureitatē declinās. **Des**
lius est qd est cōpletū et grossuz. et est grauius
et submergit in aq. cōpositū ex duabz substan
tijs q separari possunt: inter quas est cortex
separans. **Est** enī duplex in eo suba: scz **De**
dullaris. et ē in ea substātia expansa supra cor
ticem ipsius. substātia autē interior medulla
ris ca. est et sic. in. iij. gradu. et est acuta vebe
mēter. incisiva: rubificatiua et vlcera tiua. et ē
de genere veneni. **Substātia** autē eius exteri
or supra corticem est ex multis infrigidantibz.
Et dixit **Ruffus.** **Est** fri. et hu. in. iij. gradu. et
excessit. **Et** dixit **Dyasco.** **Est** in secūdo. et est
verius. **Inquit** enī **Hypocras** in epidimijs.
Non enī eleuafres frigida iuncta cum humi
da supra scdm gradū. **Et** dixit **Salicn?** **Dus**
midares nō transgredit metā vsq ad quam

potest extendi regimen hoīs. ppter qd non in
uenimus humidū esse causāz doloꝝ inqntuz
humidū. sed inqntuz potest esse cū materia: q
quantitate sua mouet ad solutionē cōtinuit
tatis. **Qued** ex eo conuassatuz est cū aqua
fontiū frigida. et fit muscilaginosum et bibit si
cut est. et pprie cū oleo violariū aut syrupo vio
larum soluit ventrem. quod autē ex eo frictū
est et conuassatur cum oleo rosaz: est medi
cina fluxus ventris et dissinterie. **Contrituz**
autem nullo modo potui propinandum est.
occultat enim cōtritio substantiaz eius. me
dulla rem vlcera tiuam et excoziatiuam.

Operationes

Serapion aucto. **Dyaf.** **Habet** virtutē in
frigidatiuā quando fit emplastrum cum eo et
oleo rosaz et aceto et aqua: et cōuenit doloribz
iuncturaz et apostematibz que fiūt in radice
auris et cōcussioni nervorum. **Et** qñ fit em
plastrum ad ramicē pueroꝝ et ad eminentiā
vmbilici infantium: curat eos. cōuenit ad so
dam cum oleo rosaz et pauca aqua et aceto.
Et qñ oportet ex eo fieri emplastrum: acci
piatur de eo quantitas aliqua et teratur et in
fundatur in aqua. et qñ inspissata fuerit: aqua
ipā nō extendatur: et fiat emplastrū. qm ipm
infrigidat infrigidatione forti: et stringit et au
fert lacrimas oculoꝝ. et cōuenit obtalmie ca
lide et dolori capitis qñ infundit in aqua li
nita penna. fronti apponit. et quādo aqua ei?
bibitur cum zuccaro: extinguit feruorez acu
tarum februm et sitim: et soluit ventrem. **Et**
idem auctoritate **Aben** mesuay. **Sedat** do
lores pungitiuos ventris. et lenit asperitatē
vulcerum et intestinoꝝ. et abscindit tenasmon
et cōuenit dolori capitis qui fit a caliditate. et
succus folioꝝ eius est ex medicinis laxati
uis ppter frigiditatē et humiditatem q sunt in
eo. et cura nocumēti eius ē cū medicinis ca. et
sic. **Et** idē auc. **Dabiz.** **Semen** psyllij est sū
cut cōriandrū humidū. qñ dat ex eo parū. sed
dat inflationē colere: et ebullitionem sanguis
ca. adustionē se. calidaz acutaz. **Et** si dat in
potu de muscillagine ei? puenit habētibz bir
sen: et sedat sitim eoz magnam: et laxat qdem
ventrem. **Et** si datur in potu crudum et alla
tum stringit ventrem. similiter etiā faciūt se
mina lini et semia marrubz: et grana mirti: et
semen portulace: et semē ozimi. laxant enī cru
da et stringūt assata. **Et** quātitas ei? que dat
de psillio est. 3. ij. infuso in aq donec egrediat
muscillago eius: et bibatur cum zuccaro al
bo: aut cum iulep. **Et** folia psyllij quando
emplastrantur sup apostemata in principio

aperitionis eorum refrigerant ea. et si potes
tur ex eo parū: cōuenit egritudinibz que fiūt
a sanguine. et nimis ex eo acceptum inducit
syncopim in ore stomachi: et foras se occidit:
quoniam nimium ex eo est venenum.

Et cura eius est qd def in potumel bullitū
cū aqua calida et aqua aneti sicci. **I**oh. mes.
Piliū conquassatū cum aqua fri. sicut dixi
mus solutiōe educit colerā. et puenit se. multe
inflāmationis et siti vehemēte ca. et sedat inflā
mationem spiritaliū: et lenit pectus.

Et conquassatū sicut diximus puenit flux
ui colerico et dissinterie: et fluxui mēstruali.
et pprie post potū scamonee et medicinarum
acutariū. **D**osis ei⁹ a. 3. i. vsqz ad tres. timeat
autē ipm habens debilitatem viscerum.

Auicēna. **Q**uod ex eo frictū et inuolutū in
oleo rosarū: stipticū est et sedat dolorem more
emplastri suppositū cum aceto. **A**dministrat
etiā conquassatū cum aceto sup apostemata
calida: et formicam et herisipilā. et pprie q sunt
sub aure et sup flegmatica: fit ex eo emplastr
tensionem neruorum: et ipsozum spasmo et poda
gre. et doloribz iuncturaz ca. cū aceto et oleo
rosarum conuenit siti vehemēti colerice. ei⁹
quod ex eo frictum est pondus. ij. 3. et inuolutū
in oleo rosarū stringit et conuenit dissin
terie: et pprie infantū: et quod ex ipso muscilla
ginosum est. et ipa muscillago ipsius cū oleo
violarum soluunt. si bibatur et tūc sedabit in
flāmationem februm acutarum.

Capitulum cclxviij.

Polegium. **D**yascorides. **P**olegium
omnibz est notū. **H**uius virtus ter
mantica est. **E**x herbario. **P**olegiū
masculus est et femina. **M**asculus flore habet
albū. **F**emina ruberū vtrūqz. **P**lateari⁹
Poleum calidū est et siccum in tertio gradu:
cuius virt⁹ cōsistit in folio et i flore. **T**empo
re florum colligitur: et p annum seruatur.

Operationes

Dyasco. **P**olegiū calefacit nimis et extenu
at de torace et pulmone pingues et viscosos
humores facile pos spuer facit. **N**auseam et
morsum stomachi cū pusca bibitiū separat ni
gram colerā p ventrem deponit. cum vino bi
bitum moribz venenatis occurrit.

Siccum et combustum gingiuas confir
mat. cum polenta adhibitum omnibz tumori
bus vtile est. **S**olum impositum medet po
dagricis. **E**rotis mixtū papulas limpidat
Splenericis impositū cum sale prauos hu

mores exurit. **I**n balneis infricatum puri
ginem tollit. **F**omento tumores stericos mi
tigat. **D**or eius nauseam prohibet.

Tussientibz prodest. et est diureticum valde
Huius genera duo sunt. scilicet masculus q
florem generat album: et femina purpureum.

Platearius. **P**olegium valet contra frigi
dum reuma. **V**inum decoctionis eius ptra
frigidam tussim ex glutino vel aquoso humo
re. contra dolorem stomachi ex frigiditate et
ventositate. **E**x herbario. **S**i infans i vre
ro mortuus fuerit: huius tres ramirecentes
tritū: et in vino veteri potati mire sanant. **V**a
let et ad vesice vel calculi et ad cordis pectoris
stomachi toracis ve dolorem. **P**lini⁹ libro
decimo. **M**agna est cū menta societas ad re
creandos animo defectos. **A**d oris vlceras
tionis et ad tussim efficac habetur.

Flos recentis incensus pulices odore ne
cat. **A**d hyemem cum sale est vtile. **E**tate ca
lores sedat.

Macer. **F**ernida pulegiū vis siccaqz dicit
esse. **T**ertius a medici datus est gradus hui
ic in vtroqz. **S**epius hanc herbā si pregnas
sumit abortit. **M**enstrua deducit cum vino
sumpta repente. **H**ocqz modo tardas hec ex
trahit herbas secundas et.

Capitulum. cccleix.

Populus arbor. **P**adecta Popul⁹ arbor duas h⁹ sp⁹. vñ Dyas. duo facit capla. Unū sic incipit. Popul⁹ quā leuce dicit⁹ rē. Aliud sic Agiros. i. Popul⁹ arbor quā alij leuce vocāt rē. in fine ca. Aliq⁹ inq⁹ phibēt arbor⁹ ei⁹ lacrimū in ozidanū distillatū succinū facere. i. karabe rē. Anicē. silr facit duo capla. Unū qd incipit haur roma nū volens dicere agiros: vt Dyas. dicit. Aliud akarosa. **P**li. tria gñā ppli facit: alba: nigrā. z q⁹ limbica vocat mima folia nigerrima alba folio bicolor: supne cādicans: inferiori pte viridi hinc nigra. q⁹ inuēta circinaterotū ditat⁹. fo. sūt vetustiora i angulos exēte ecō trario edere angulosa rotūdant. **P**li. Populus dicta ē: eo q⁹ ex ei⁹ calce multitudo nascat⁹. **A**ui⁹ gen⁹ duplex. **N**ā altera ē alba. altera nigra. **A**lba ppl⁹ dicta ē: q⁹ fo. ei⁹ vna pte sūt alba. altera viridia. **E**st g⁹ bicolor hñs qñ noct⁹ z diei notas. **G**enerat etiā resinā: q⁹ ele ctrū noiāt circa ozidanū flumī. vel vt alij me morant⁹ i finib⁹ syrie. **A**mbro. **B**icolor ē ppl⁹ arbor vic⁹ coronis vmbrosa vetricib⁹. **P**li. li. ij. **M**ōtes amat ppl⁹ sic z bux⁹. nec nisi in aq⁹sis puenit ppl⁹. sic nec salix nec aln⁹. **U**nitas pō folioz cuiusq⁹ pmanet i suo gñe. pter

q⁹ populo z edere. **T**ria sūt ppli gñā. vic⁹ alba z nigra z q⁹ limbica appellat minima folio ac nigerrima fungisq⁹ enascētib⁹. **D**ec etiā mens est Anicēne z aliozū autozū.

Operationes

Dyasco. **P**opulus arbor calefacit z humectat mediocrit⁹. **A**ui⁹ cortex bibita isthiadici medet⁹. z strāguir⁹ subuenit. **D**ulti etiā dicūt q⁹ eadē bibita est rene vel vrina burdonis gñare nō pmittit. **A**ius folia bibita post purgationē mēstruoz sili mōceptū nō admittūt. **S**ucc⁹ folioz ei⁹ dolorib⁹ aurīū subuenit. **S**uccus semis ei⁹ melle mixt⁹ caligines oculo⁹ detergit. **I**tē folia cū acetato cathaplasinata podagric⁹ medent⁹. **S**es mē pō cū aceto bibitū epilēticos curat. **R**esina ei⁹ virtute calidior est. z malaginatibus vtiliter miscet⁹. **A**liq⁹ etiā phibēt bui⁹ arbor⁹ lacrimū rodanū distillatū coagulatum succinum facere. quod tritum ac bibitum solutiones ventris cōstringit z stomachū reficit. **A**c fluorem sanguinis reprimit. **C**onstantinus. **P**opulus calida est z sicca i pmo gradu. aliquantulum habens ponticitatis. **L**osleram rubeā purgat. **P**rodest eis qui dolore habent in capite. aut apostema vel ydropisim. constipatos etiam ventres purgat.

Capitulum cclxx.

Polipodiu latine grece dipteris. arabice bis beyg. vel biste vel filicica.

Sera. li. ag. ca. bis beyg auct. Dyas. Bis beyg. i. Polipodiu est planta nascens in rupibus et in facis et in muris humidis antiquis et super stipites. et iuxta radices antiquarum arborum maxime quercus: cuius longitudo est vni palmi. et est filis herbe decem baracos. et super ipsum sunt piluli: et est alta: sed non est exaltatio eius subtilis sicut baracos. et habet radices super quas sunt piluli a quibus egrediuntur rami. et radix est filis aiali quatuordecim pedum: quod nominatur scolaca: id est scolo pendria. et grossitudo eius est sicut digitus. et color eius interius est viridis ad albedinem de clivis et dulcis saporis. et est illa que ceditur vsus medicine. Dyas. ca. de polipodio. Polipodiu nascitur in parietibus humectis et circa radices arborum vetustarum in quercubus. Radices sunt illi asperae et illigatae sicut polipus. grossitudinem digiti habentes. Rosa vero deintus viridis et subalbida apparet. Plinius ca. dioptries vel dipteris in arboribus nascitur filici similis tenui folio sub dulcium incisura radice hirsuta: et cetera. Hoc nomen videtur compositum ex drizo quod est quercus: et pteris quod est filix. drizopteris scripsit Stephanus. et alii dicunt quod vocatur filix masculus. sed filicem femina inueniunt superius de. f. in ca. cc. Sal. viij. sim. far. cap. de polipodio. in sapore eius est dulcedo et stipticitas. Virtus eius est quod desiccet desiccatione forti sine mordicatione. et est laxativa. et habet vim putrefactivam unde et pilos nudat.

Operationes

Johannes mesue. ca. de polipodio. Polipodiu est radix plante: cuius ortus est super arbores et super lapides. Et vocavit eam grecus filicem arboris. et illud quod nascitur in lapidibus humiditate habet superflua indigestam faciens ventositatem: subuersionem et nauseam. Merum melius ex eo est arbozeum. et propter quod nascitur super arborem portantem glandes. et est cum proprietatibus bonis. et propter quod est grossum solidum et nodosum: et cuius color participat aliquid nigredinis ac rubedinis: sed parum: et cuius confectum est sicut color fistici: et in quo est aliquid ex aromaticitate. aliud est in cuius sapore est dulcedo cum insipiditate derelinquens in gustu aliquid ex amaritudine ultimo: et quod est recens. Et idem auct. Dyas. ca. est in. iij. sic. in. ij. Et idem auct. Haly ca. est et sic. in secundo resolutionum: et absterfium et resolutionum. et est

ex maxime desiccantibus et extenuantibus corpus. et facit subuersionem et nauseam. et est eius operatio debilis et tarda: et tollitur ab eo nocumentum primum: administrando illud cum aqua mellis: et aqua passularum et oz.

Et idem auct. Humay coquit cum iure gallicantus et gallinarum: et fit solutivum bonum. et similiter cum aqua casei: et fit solutivum conueniens. et auferunt ei nocumentum secundum. si admisceat ei aliquid de confortantibus sicut sunt semina redolentia. et species sicut sunt daucus prope et anisi: et semen feniculi zinziber et similia. decoctione autem sufficientem sustinet.

DSerapion aucto. Dyas. Habet virtutem soluentem. datur vero cocta cum iure gallinarum: et oleribus aut cum piscibus et cum mulla aut siela aut similibus: et melancoliam et flegma deponit. Castaphlasinatis adhibita condilomata auersoluit. et quando desiccatur et teritur et datur in potu cum mellicrato purgat flegma et melancoliam. et quando fit emplastrum cum eo offert attritionibus nervorum et scissuris digitorum et emorroidibus.

Et idem aucto. Aben meluay. Proprietas eius est purgare melancoliam: et flegma sine punetione et malicia. et melius est eo ex citrinum: cuius sapor vergit ad compunctionem et grossitudinem et dulcedinem. et grossitudo eius est sicut digitus. Et qui vult ipsum sumere: decoquat in aqua sic decoctum: et postea bibat. quando autem vis ponere in decoctione non oportet ut rectifies ipsum aliter nisi quod terat et misceatur cum eis. Dosis eius decocti aut infusi est a. 3. ij. vsque ad. v. et sine decoctione aut sine infusione a. 3. i. vsque ad. ij.

FEt idem auctoritate mescha. Proprietas polipodii est purgare leniter melancoliam. et bibitur simpliciter cum succaro: aut mixturum cum aliquibus decoctionibus aut confectionibus. Et ingeniati sunt alii medicorum ad illos qui non poterant aliquas medicinas accipere. proijcere ipsum tritum in aliquibus cibis ipsorum: et purgat leniter melancoliam. Dosis eius simpliciter cum succaro est. 3. ij. decocti autem cum medicinis. 3. iij.

SJohannes mesue. Solutione educit coleram nigram cum facilitate. et grossum flegma et muscillaginosum et materias iuncturarum. et confert colice: finem omnem modum admissionis eius et duricie splenis: et propter eum epithimo et sale indo.

BEt offert ad febres melancolicas. et propter eum aqua mellis: et sanat scissuras que sunt in manibus. Dosis eius est a. ij. aureis vsque ad. iij.

3Auicenna in libro de viribus cordis dicit quod confortat cor.

Capitulum. cclxxi.

Policaria latine. grece coniza. arabi
ce gasir. Dyas. ca. d. coniza. alia ē ma
ior atq; odore gūior. alia paruar odo
re iocūda. iter bas alia ē media generabilio
ris odor. qz pma appellata ē coniza lara sū
ue vanitis. vel vt latini armēnalis. Itē scda
vocat etiā labanoris. siue vt latini piper ma
rina vñ siriscar. media appellat etiā coniza
cesaleos. siue vt latini thim. mior. maior autē
z mior coniza hñt fo. filia oline s; aspa et pin
guia z viscosa. mior s; fo. odorata sūt. maio
ris gūis odor. q etiā i frutice maior ē. virga
maior ē lōgitudis cubit. duob. mior vero
vni. pedis lōgitudie porrecta ē. florē fragilē
z mellinū hñs colorē. z amara sa porē. z cū flo
ruerit velut capillos facit. Radix ē illi inutil.
Bal. vii. sim. far. ca. Coniza. i. policaria tā ma
ior qz mior filis sūt cōplex idis z ptur. i gustu
qdē acres z amare appentes. calefaciūt valē
de: a pte fructuosa ē plāta. Ast at z tertia spe
cies policarie i hūidiorib; locis nascēs fetis
dior ambato z debiliōr. s; due pme dicte tres
gradus sunt in calefaciendo z siccando.

Operationes

Adis fruct. ei. cū folijs suis fumigio adbi
bita: z supposita venena lōgi. arcet aq. eius

perfa pulices necat. Folia ei. in cathaplas
matib; adhibita morbus venenatos mitigat.
Vulnerib; pustulis medicant. Flores ei.
z folia cū vino bibita mēstruis imperāt. Ab
orsum faciūt. vzinā puocāt. Tortioib; subue
niūt. Ycteric; bñ adhibent. Cū aceto bibi
a epileptic; pñtāt effectū. Elixatura pō eo
ru fomēto adhibita causas matric; cōponet.
Succus ei. supposit. aborsum facit. oleo
mixta z puncta tuta corpa contra frigoza ser
uat. minor pō impōita z ea cathaplasmatib;
bus adhibita dolorē capitis mitigat. media
vero coniza bastā habet grossam et lenia fol
lia: z paulo maiora. Maior vero nō pingua
nec maiora bz folia. sed grauē iactāna odorē
gustū suauē z inutilē oib;us. Viperas z ser
pentes fugat. Et vuule vitia remediat. ma
ior z minor coniza calefacit z deficcāt. deco
cta igit in oleo ad peryodas febrū z typos z
maliciosos rigores puncta facit. Flos cū
folijs in vino potatus fetus extrahit z vebe
mēter mēstrua purgat. Bal. Si qd; folia cū
mollib; ramusculis appōuerit alicui parti
cule siue decoquēs oleo vtat ea. Vides au
tē z rigorū q fm periodū alleuiatiū hui. ole
um. Flores autē eoz similis virtutis sunt.
Quo circa quidam z hos cū folijs terētes
oleo propinant gratia mouendi mēstrua vio
lenter z educendi embziones.

Capitulum. cccxxij.

Polygonia. Pádecta. Poligonia a goni qđ est genu. Pá z multi geniculas tam z cētunodiā vocāt. seu a goni qđ est semē. Pá Dyas. Policarpos vocari dicit qđ magis est credēdū. z hec sanguinaria z cor rigiola a multis vocat. z ē quā virgāz pastoris ara. vocāt: vt p̄z p concordia. Dyas cordis ca. de polygonos. z Aui. ca. de virga pastoris.

Operationes

Dyasco. Polygonos masculus herba est virgāz hñs teneras molles z multum nodosas: z expāsas sup terrā sicut agrestis. folia hñz rute filia: sed oblonga z molliora. z semē in folijs singulis. vñ z masculus est flos ille albor feniceus. **P**olygonos pō semina frutex est vñā virgā hñs mollē z cannosāz spissāz z nodosā: in qđo nodis folia sunt pini filia. Ras dix est illi inutilis. in locis nascit humidis zc. **P**lini. Polygonū greci vocant quāz nos sanguinariā: nō attollit a terra. folijs rute similē semine graminis. quā plura genera polygoni faciūt: hñc marē intelligi volunt: appellatqz a multitudie seminis aut dēsitare fruticis. Alij polygonon a frequētia geniculorū zc. **S**tephan. in synonymis. Polygonos: id est virga pastoris. v. p. y scripsit vt assuevit z in kiraimida polygonos. i. corrigiola multigonia. alijs pō camersillū dicūt. **P**lini. li. xxvij. Polygoniū greci vocant herbā quam nos dicim⁹ sanguinariā. a terra nō attollit folijs rute filis graminis. **S**uccus ei⁹ narib⁹ infusus sanguinē supprimit. Et pot⁹ cum vino cuiuscūqz part⁹ pfluuiū z cruetas excreasiones inbibet ac sistit. **D**yasco. Polygonos masculus herba est hñs virgāz teneras molles ac multas nodosās: z sup terrā expāsas sicut agrestis. vnde z policarpos dicta ē. flos illi est albus aut feniceus. Virtutē hñz stipticā z frigidā. Unde succus ei⁹ bibit⁹ medicat⁹ emoproicis z abstinēt reumatismū ventris. medet quoqz coleric⁹ z stranguis. vinā p̄ vocat. Dorisib⁹ venenatis cū vino bibitus occurrit. Febrib⁹ periodicis maxime pdest antehorā accessiōis. **S**uppositus qz fluxū mulieris cōstringit. aurū dolores cōpescit. Locū cū vino ac melle curat vulnera natūre. **F**olia ei⁹ cataplasmata estuatiōes stomachi tollūt. Sanguinē reijciētib⁹ subueniunt. herpetas curāt. Ignē sacrum extinguunt. tumores ac duricies tollūt. **S**anguinē reijciētib⁹ vulnerib⁹ maxie p̄sunt. Polygonos vero semina frutex est virgā hñs mollē z car

nosam z spissāz. z est ramosa pinguis atqz nodosa. in quib⁹ nodis sunt folia pini similia. **R**adix ei est inutilis: z nascit in locis humidis. **V**irt⁹ est ei stiptica. z facere pōt omia sup praescripta licet minorē habeat frutē. Et scias esse herbā que dicit⁹ pera siue bursa pastoris. de qua supra in cap. cccliij. dictum est.

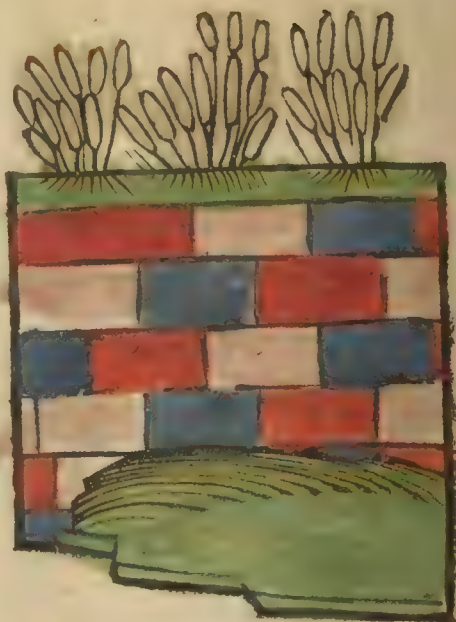
Capitulum. cccxxij.

Polio. Ysidorus. Polios a grecis dicit⁹ a latinis omnimorbia: eo qđ multis morbis subueiat. Nascit⁹ mōtib⁹ et duris locis. de vna radice multas z tenues fibras nutrit: seminis plenas. In summitate hñz corimbos canescētes odor⁹ grauis z subdulcis. **P**lateari. Polij diuersa sunt genera: sed montanū precipuū. Cū flores pducit debet colligi. Virtutē hñz dissoluēdi z psumēdi z diureticā ex subtilitate sube. **D**yasco. Polion vñū est maius alterū minus: id est montuosum qđ nobis venit in vsu. Et est frutex albus z tener: habens folia vnius cubiti longa: z sup virgā capitella semie plena a quo procedit qđ lanicies alba. z velut capilli longi habens odorē cū suauitate grauem.

Operationes

- A** **Asidoma.** Succus eius aqua coctus a serpentibus percussos sanat. Sparsam in domum vel incensa omnes serpentes fugat.
- Platearius.** Vinum decoctionis eius valet contra frigiditatem stomachi et intestinorum et dolorem ex ventositate. Contra opilationem splenis et epatis valet.
- B** **Dyscorides.** Sins elixatura morbo occurrat venenatis. magnumque presidium est hydropicis. Aceto mixto spleni adhibetur vtiliter. Sed dolorem capitis comouet: et cascho stomachum est. ventrem mollit. menstruis imperat. resque venenatas extinguit. Urinam mouet. stratoque compositum serpentes longius arceat.
- A** **Carbaplastinatum** vulneribus profert. reumaticis paracoleum facit: et arcuato morbo succurrit.
- D** **Auicenna.** Folium est species de chea: in qua est caliditas et acuitas pauca. Quod ex eo est minus et acutius et amarius. Et sunt in eo tyrsi et flores.
- E** **Sins** caput est ut spera: in quo sunt quasi pili albi grauis odoris cum aromaticitate aliqua. Datus est autem debilius: quod nec amarum est: et acuitas quedam in ipso est. Dons tanum miras est. et minus quidem est calidum et siccum in secundo gradu. Est autem aperitiuum: subtiliativum. et proprie minus est ad opilationes intrinsecas aperiendum.
- F** **Quod** ex eo viride plagas recentes coasolidat: et proprie maius. quod ex eo siccum est. vlcera fraudulenta precipue minus.
- B** **Quum** aceto epithimatum conuenit splenis et postematibus et duricie eius. facit autem capitis soda. nocetque stomacho: sed confert vtericicie nigre. proprieque maioris decoctio.
- D** **Confert** etiam eadem hydropisi. Id est. prouocat urinam et menstrua. soluit ventrem. et confert ascaridibus et antiquis febribus: ac scorpionis punccionibus.
- I** **Decoctione** maioris morui vermium venenosorum omnium proficua: et ex ea suffumigat ac sternitur: et fugat minora venenosa.
- K** **Constantinus.** Folium est calidum in secundo gradu. siccum in tertio. Humores grossos attenuat. Valet hydropicis patientibus propter opilationem epatis ac fellis et splenis. Urinam et menstrua prouocat. Ventrem soluit.
- L** **Quum** aceto bibitum valet contra duriciem splenis. Et eius apozima propinatum lumbricos sucumbitinos et ascarides excludit. Capitis tamen dolores generat et stomacho nocet. Si domus ex ea suffumigetur: reptilia inde fugantur.

Capitulum. cccxxvii.

Politricon. **Dys.** Politricon gallicum: quod adyantus dicitur. habet folia coriandro similia in similitudine scissa. balsa eius est duobus palmis longa: habens supra se turgida capitella semen habentia. radix est illi vtilis. Sed virtus eius est in folijs.

Operationes

Dyscor. Dis siquidem in aqua elixis: aqua ipsa bibita medicinali asmaticis et disnoicis: vtericis et dislurijs. calculos frangit. ventrem stringit. morsus caninos ad sanitatem perducit. reumatis stomachi compescit.

Quum vino bibita menstruis imperat. abortum facit: et sanguinem reicientibus subuenit. morbo quoque venenatis occurrit. **Alopicia** et vlcera capitis. si quis acaras vocat: et pterigia purgat. scrophasque spargit. imposita quidem trita et mixta cum licinio addito cinere ac vino id prestat. **Domesta** a pugilibus ad pugnam vtiliter confortat. **Apecoribus** etiam comeditur. **Item** politricon in locis vmbrosis atque parietibus humidis et circa fontes nascitur. alij tanquam corporatina decoctione tardis etiam passioibus laborantibus dant in potu. s. hanelosis. stomaticis fluori ventris: et in difficultate mictus. **Deficiat** enim adiatos et extenuat. ideoque chyradia digerit. apostema et lapidem rupit. Porro ad humores glutinosos ac pingues de torace ad pulmonem ascendentes bene iuuat.

Ruma ventris constringit. mediis enim
est inter ca. z fri. temperantia In dolozi colli
fo. eius trita cū granis piperis ac semine co
riandri cū optimo vino dat ad bibenduz ins
troeunti balneū. facit z ad capillos mulierū
nutriendos: si decoquatur cum oleo.

Capitulum. cclxxv.

Portū latine. arabice curat. **S**era. li. ag. ca. curat. **C**urat. i. portū. **E**x eo ē domesticū. z ē hispanicū. z ex eo ē nabati. z montanū. z ex eo ē portū vinee. z portū agreste. z mediū inter portū z allū. **E**t res perit virt⁹ hui⁹ inter fortit⁹ portū z allū. sicut inuenies si leges ca. riiij. allū. **E**t ppter h⁹ est magis desiccatiū z acutū q̄ portū domesticū. z cetera cūcta agrestia aciora sunt domesticis. **E**t medicine q̄ calefaciūt illa calefactione sūt in fine graduū. z ob hoc ē malū stomacho. z est acutū incisīū grossoz humoz magis aperitiū opilatoz organoz. z ei⁹ opatio est plus q̄ domesticis. **E**t ppter hoc puocat vīnā z mēstrua. z potissime qn̄ retinent ppter humores frigidos grossos. z bz tñ de calefactione q̄ vlceret qn̄ applicat corpi exteri⁹. **E**t nos iā dicim⁹ q̄ oēs medicine q̄ calefaciunt illa calefactione z vlceraūt sunt in fine graduū.

Portentilla: Gelings wachst an feuchtem ortt warm und feuchtem mair. Mit warmen reuchten
 In warmen reuchten das gungel. Welche das ist zu sehen wird mit den Infusaten bequemen
 Linder. Es wachst an warmen ortt. Das mair. Es ist sehr gut und zu sehen. Es ist zu sehen. Es ist zu sehen.
 Das ist zu sehen. Es ist zu sehen. Es ist zu sehen. Es ist zu sehen. Es ist zu sehen. Es ist zu sehen. Es ist zu sehen.
 Das ist zu sehen. Es ist zu sehen. Es ist zu sehen. Es ist zu sehen. Es ist zu sehen. Es ist zu sehen. Es ist zu sehen.

Operationes

¶ **Sera. auc. Dyas.** Porri domesticū incitat libidinē. z qñ miscet cū melle z fit inde loboc z pferit dolori pectoris z vlceribz pulmonis. z qñ comedunt etiā mūdificāt cannā pulmo nis. z qñ q̄s assuefacit cibū eius: inducit ob/ scuritātē visus. z ē malū stomacho. ¶ **Et qñ aqua ei⁹ miscet cū mellicrator exbibet:** pferit morisibz venenosus. Et qñ fit emplastrū cum porris ipis z ponit supralocus morisus facit hoc. ¶ **Et qñ miscet cū olibano z aceto et las cte z oleo rosato z distillat in aurē:** pferit dor/ lozie⁹ et tinnitui q̄ fit in ea. Et qñ fit emplas/ strū cū eis z sumach: aufert verrucas. Et qñ fit emplastrū cum eis z sale: mūdificat vlcera sordida. ¶ **Et qñ bibit ex semie porri z granis mirri. ana 3. ij. simul tris abscondit sputū san guinis antiquū a pectore.** ¶ **Et idē auc. Rufs fi.** Porri puocat mēstrua z fet⁹: z aufert eru ctuatiōes acerosas: z mollit ventrē. ¶ **Et idē anto. Judei.** Proprietates autē est q̄ destruit dentes z gingiuas. ¶ **Et idem anctori. Aben Desuay.** Hocet vesice z renibz qñ in ipis vl cera. Et folia porri de senī pferūt matrici ex pprietate que est in eis. qñ est in eis humidi tas q̄ facit lubricare fetum. z semen porri qñ fumigat lex ea anus: desiccāt fistulas q̄ sunt in eo. ¶ **Sed porri vinee est deterius stoma cho.** Et est calidius z inagi puocat mēstrua. z qñ comeditur confert morini venenoso. ¶ **Paulus cap. de porro.** Porri adustum mi xtum cum melle z inunctum curat ragadias seu scissuras que fiunt in labijs. ¶ **Isidorus.** Porrus est olus cui⁹ duo sunt genera. vici i cct sectilis z capitat⁹. ¶ **Palladius libro. iij.** In mense february cōuenit porrum serere. Quē si sectilē velis post duos mēses quā sa/ tus est poteris defecare manentē in arcis suis. Sed capitatū rari⁹ seres. ¶ **Idē in li. vi.** In mense mayo planta porri trāffer: vt rigatio nibz animetur. ¶ **Idem in libro. xi.** In octo/ bri mense porri verno satum cōuenit trāffer re vt crescat i capite. Sane sarculis assidue circūfodiatur. Sed cōprebensa porri plan/ ta velut tenacibus allenetur: vt inanitas spa cii que suberit radicibz incremēto capis sup plicatur. ¶ **Isaac.** Porrus calidus est z sic⁹ in tertio gradu. quod certificat eius pontici tas. Unde sanguinē e naribz manantez con/ stringit. Sed p̄m cibum illaudabilis ē. No cet enī stomacho: faciens inflationem ac ven tositates. ¶ **Hippocrates.** Porrus calefacit ac desiccāt nimis epar: z splenā aperit vel cu rat: soluens queq; stipata in eis. ¶ **Horacē**

pulmonem purgat. Ad aurium quoque dolores diuturni facit: ac pnares yctericos purgat. **¶** **Hacer.** In multis causis versus medicaminis porri. Dicit Hypocras medicine maximus auctor. Ipsius succum solum dedit ipse bibendum. Et grotis qui reijciunt spumant ve cruore. Quos emproicos soliti sunt dicere greci. Et galla dant hunc alij thuriue farina. Aut geminis dragmis porro seminis vna re.

Capitulum. cclxxvi.

Roserpina grece, arabi. barfiarbay. latine lingua passerina: et in lingua pfi ca dicitur perfordami. Sera. libro agri gregatoris cap. Barfiarbay. aucto. **¶** **Dyalcoridis.** Barfiarbay: id est proserpinata. est enim masculus et femina. Masculus est herba que nascitur omni anno. Hec habet ramos seu virgas rectas: molles: subtiles: nodosas. et distenditur super faciem terre sicut gramen. Et folia habet similia folijs rute. nisi quod sunt molliora et longiora. Et habet iuxta unumquodque folium semen. et propter hoc dicitur masculus: et habet florem album et rubrum. Sed femina habet plantam parvam et virgam unicam tam teneram similem canne. et habet nodos similes nodis qui sunt in radice canne. et in nodis ipsis sunt folia egredientia ab ipsa virga similia folijs piri

ni. et habet radicem in quam nullum est inuamen tum. nascitur iuxta aquas. Hec latine vocatur cauda vulpis: que est virga siue burla pastoris: sicut apparet in capitulo Poligonia. **¶** **Salienus.** viij. simplicium farmaco. **¶** **Proserpinata** habet quod stipticitatis. Dominat vero in eo aquosa humiditas ut in secundo gradu et infrigidantibus farmacijs. vel in tertio simplicium. **¶** **Dyalcorides.** Proserpinata herba est que habet regulas teneras et molles et multas nodosas et sparsas super terram sicut agrestis unde et polycarpus dicta est. Folia habet rursus similia: sunt et oblonga et molliora. et semen in folijs singulis. unde et masculus dicta est. Ros est illi albus aut feniceus. Virtutem habet frigida et stiptica. **¶** **Proserpinata** femina frutescens est vna. virgam habet cannosam et mollem. spissam et nodosam: in quibus nodis folia sunt pini similia. Radix est illi inuicilis. Nascitur locis humidis. Virtus est illi stiptica. Et hec latine vocatur Cauda vulpis.

Operationes

¶ **Salienus.** Iuuat itaque exustos stomacho exterius applicata sic herisipilata et calidos flegmones: seu etiam talia existentia repauescit reumata. et exinde vero siccantur existere: propter quod herpetum bonum est farmacum et vicerum et aliorum. eundem simum vero flegmonosorum reumatorum. **¶** **Est** autem et sanguinosum vulnerum consolidatum. Iuuat vero ad vlcera que in auribus: et si plus in eis sufficiens fuerit id siccatur. propter easdem vero virtutes: et fluxum muliebrem sistit. Et dissinteritiam sanguinis educationes et quaecumque immoderate alunde causatum. **¶** **Est** autem et Dyalcorides et vrinas prouocare stranguiniantibus datum. non tamen distinguit diligenter dispositiones in qua oportet dare. **¶** **Dyalcorides.** Succus eius bibitus emproicis medicatur. ventris abstinet reumatismum. Et olis et stranguinosus opitulatur. vrinam prouocat. moribus venenatis cum vino bibitus medicatur. **¶** **Est** vino coctus et melle vulnera noua curat. periodicis febribus ante vnam horam acceptus maxime prodest suppositum. **¶** **Fluxum** mulieris stringit. Dolores aurium cōpescit. Sanguinem reijcientibus subuenit. Herpetas curat et fistulas. Ignem sacrum extinguit. Tus mores et durities impositum spargit. Recetibus vulneribus maxime prodest. Proserpinata femina omnia similiter facere potest: quibus virtutem minorem habeat.

Capitulum. cclxxvij.

[Faint, mostly illegible handwritten text in a later cursive script, likely a continuation of the medical treatise or a commentary.]

lungwort

Pulmonaria. Pādecta Pulmonaria herba ē sat̃ minuta: et mollia hñs folia: et q̃si formā pulmonis: in loc̃ humidis nascēs. quā quidā pepanū vocant.

Operationes

Ad oīa vitia pulmōis p̃fert bibitū et empla

Pulmonaria
officinalis

stratū. **Q**uādratura ei⁹ cum vino cōfert peris pleumoniaticis et asmaticis. **Q**uādratus ex aq̃ cū oleo aceto et melle iocundissime sumitur. **Q**uādratus suffientibus et ad pectus fluxibus.

Capitulum. cccxxviii.

Pruna latine et grece. arabice guas.

Psidorus. Pruna a latinis ob colorem sic sunt appellata. Cui⁹ generis meliora sūt damascena: ac oppido damasco sic dicta. Unde pri⁹ arbor ipa est asportata. **A**ristoteles in libro de plantis. Fructuum quidam ex carne et osse et grano cōpositi sūt vt pruna. **P**alladi⁹ libro. xij. Pruna siccantur in sole per crates loco sicciorē deposita: hec sunt que damascena dicunt. Alij in aqua marina vel muria feruente recentia lecta pruna demergunt: et inde sublata. aut in furno tepido faciūt aut i sole siccari. **J**ohes Desue cap. de prunis. Pruna alia sunt alba. alia citrina. alia rubra. alia nigra. et ex eis quedā sunt muza que sunt ad alterandū magis. que dam dulcia que sunt ad soluendum ventrem magis: et omnia alterāt. et solutionē faciunt. plus tamen et min⁹. Damascena vero et armena in omnib⁹ illis sunt fortiora. et humida quidem plus faciūt illud q̃ sicca. et sicca minus corrumpitur in stomacho q̃ humida. sūt enī humida ad corruptionem et putrefactionem conuertibilia. Dulcia sunt inter calidum et frigidum. declinant tamē ad latus frigiditatis. et sunt humida in secūdo gradu. Pruna vero frigide sunt in principio secundi: vt postea habetur. Et alia quidem sunt lauatiua et refrigeratiua et lenitiua. Rectius cum quo miscetur ei addit eaz operationi: sunt tamarindi et p̃prie fm modos infusionis notos et cassia fistula et tereniabin et viole cōdite et similia. Et fit cum aqua earum syrupus inuamēti notū. Et ex carnib⁹ earum fit electuarium bonum Armeni quoq; arbozem prunorū p̃forāt subtilem in longitudine palme ex duab⁹ vel trib⁹ partib⁹: et intermittūt frusta scamonee: et sigillant luto. et sunt fruct⁹ illius arboris solutiuū sufficiēter: et faciūt soporificatiōes alias in arborib⁹ alijs.

Operationes

Johānes Desue. Solutione educit coleram: et dant in egritudinib⁹ colericis et alterāt maliciā eaz: et soluit maliciā ex q̃ tūc nocēt tamē stomacho: et sunt pauci untrimenti. **D**osis aque earū potio est circiter libram vnam cum zuccaro. **D**yscorides capit. de prunis. Prunum recens ventres soluit. **S**io.

macho contrarium iudicaf. sed omne hoc in cōmode celerius digestionem finit sicca nō tantam maliciam prebent. quidam sicca cōcta aluum stringere existimant. quod Salies nus non immerito falsum esse contendit.

Quis enī nesciat ex passo discocta vī multa solutionē ventris operari: maximeq; pifice re si decoctum ipm cui succus admixtus est sorbetur. Facit tamen ipse suas differentias diuersi generis in prunis: vt syriaca tantū potat minus aluum mouere eo q; sint stiptiora.

Hyspana vero plus soluere q; sint dulciora ex oībo prunis: que maiora et lata sunt.

Idem quoq; tenera et digestiōis facilioza et ventrem molliendo accōmoda psumit mis nozib; omnia inesse contraria.

Et et agreste prunum austerioris fortiorisq; virtutis. hoc siccum etiā dissintericos certum est adiuuare. gūmi huius arboris potatū calculos frangit. cum aceto tritum ac illinis tum faciei lichinas optime purgat: et curat aqua in qua folia pruni cocta sunt gingiuas et vucam et similia colluēdo defendit. Sed in vino decocta vebementius profunt.

Radices itemq; cortex eandem stipticā habent potestatem que in folijs est constituta.

Serapion hec eadem dicit que dicta sunt fm Dyascoridem.

Capitulum. cclxxxix.

Prunella latine et grece. Prunella est herba silis ozimo: flos q; si laudula sed grossiora: folia et flores vtuntur.

Operationes.

Succus istius herbe mixtus cum oleo rosarum et tempora inunctum sedat sorda. **H**ypocras. Succus cum vino sumptus tollit morbum venenosum. Succus istius herbe curat alcolā: et pferit squinatie. **E**t ad oīa vitia oris et gutturis conuenit. eandem etiā opationē h; aq; ei distillata.

Capitulum. cclxxx.

Pice latine. arabice affest sine test vel test. Pandecta. Sciēdū q; pice sit ex arboze ligni aryn. et ē arbor scerebin vel deda. et est cedrus vel pinus masculus cuius fructus dicunt conis. est ex ea bumida et sicca **S**erapion lib. aggrega. ca. **T**est. auctoritate Dyascoridis. **E**t bumida colligitur ex arborib; ligni aryn. i. masculi pini: et profert fructus paruos: et ex eo fit lumē. **E**t melior ex ea est alba splendens lenis et munda.

Operationes.

A Gal. viij. sim. far. cap. pix fm tralla. grecam
Pix q̄ dē sicca siccet ⁊ calefacit fm tertiaz
abstanciā cōmēsurat⁹ ⁊ plus siccare nata ē q̄
calefacere q̄ liq̄da ecōtrario calefacit plus q̄
siccet. h̄z aut̄ qd subtiliū partiū q̄ asmaticos
⁊ empticos iuyat. **E**t h̄z qdē qd digestiū ⁊
dyaforeticū sicut ⁊ fm gustū subamaz qd et
acre. **N**a aut̄ leprosos vngues educat mis
pte cū cera. ⁊ empetigines expurgat. digerūt
aut̄ duos ⁊ indigestos hūores oēs qñ ponū
tur i cataplasmatib⁹. fortior p̄o ad oia talia
est liq̄da. dura vero ad hec quidē peior est.
Ad solidatōnē arvulnez magis idonea. pa
lam q̄ ex his est qm̄ qd copiosus humiditatis
calide cōmēstrū est picis liq̄de. **P**iceleū. i. ole
um picis. **F**it ex pice hūida qñ coq̄tur. ⁊ est q̄
dā ex ea q̄ ē siliis visco viscositate sua ⁊ noiāt
viscosa. **E**t est alia q̄ ex tota sicca est. ⁊ melis
or ex ea est illa q̄ est pura tenax ⁊ odorifera si
milis resine pini. sapor hui⁹ est acutus ⁊ fere
amarus. **E**t virt⁹ eius est ca. in. iij. gra. et des
siccatio est plus q̄ calefactio ipsius.

Capitulum. cccxxx.

Pix liq̄da. Pandecta. ca. ccclx. **D**ico
tan arabice. grece alkitrā. latine ve
ro oleū de scerbin. ⁊ est pix liq̄da. que

idiomate nro vocat̄ pecula. **S**era. li. ag. ca.
bictan: id est pix liq̄da: ⁊ est oleū qd egredit̄
de scerbin. **E**t scerbin due sūt species. **U**na
eaz est arbor magna. ⁊ est gen⁹ abiet⁹. ⁊ est ex
ea alkitrā hūis fruct⁹: sū simile fructui cipressi.
nisi qz est minor eo multū. ⁊ secunda est arbor
spinosa hūis sūm. itudinē cū arboze iuniperi.
⁊ magnitudo fruct⁹ ei⁹ ē sic gni mirti. **D**eli
us autē alkitrā est illud qd est spissum claz
habens odorem fortē cum horribilitate. ⁊ qñ
intingitur in eo digitus: nō cito defluit ex di
gitō ppter suam spissitudinem. et quādo stil
la eius cadit in loco remanet collecta: et nō
expanditur. **E**t idem auctoritate Gal. **S**pes
cier⁹ scerpin cōplexio ē ca. ⁊ sic. in. iij. gradu.
sed olei qd extrahit̄ ex arboze sua substantia
est subtilis. ⁊ virt⁹ eius ē calida ⁊ sicca in q̄r
to gradu: sed plus calefacit q̄ siccet. **L**ignū
scerbin nominat̄ lignū mortuoz: qz rōseruat
corpora mortua a putrefactione. **U**nde virt⁹
eius: desiccet ⁊ custodit corpora mortuoz. et
destruit quod est ibi de humiditate.

Operationes

Serapion. **P**ix liquida custodit corpora
mortuoz. ⁊ oleum eius occidit pediculos et
lendines ⁊ lumbricos ⁊ vermes qui sūt in au
ribus. **E**t quando cum eo fit nascale corum
pit setum: et excludit mortuum.

Et qñ linitur virga i bora coitus destruit
conceptū. ⁊ ppter hoc est ex veriorib⁹ medici
nis ⁊ fortiorib⁹ ad phibendū impregnationē
adeo qz accidit ei qui vtitur eo vt fiat omnia
no sterilis. etiam quādo distillat̄ ex eo in den
tem corrosū sedat dolorem ⁊ frangit dentē
et aufert linorem qui fit sub oculo.

Alkitrā: ⁊ est illud quod est compositū ex
eo qd colligit̄ in lana: quādo sup ipm suspensū
dicitur ⁊ decoquitur. ⁊ subtilius alkitrā ⁊ mis
nus acutum. ⁊ residuum quod remanet est al
kitrā. ⁊ est illud quod ē de eo spissū ⁊ gros
sum. ⁊ est sicut illud quod remanet ex spissitu
dine olei. ⁊ ideo alkitrā propter sui grossici
em mordicat ⁊ aperit. et propter hoc alkitrā
curat apostemata. ⁊ est pix liquida.

Sed grani scerbin virtus est temperata
adeo qz potest comediri: nisi quia facit soda ⁊
mordicat stomachum.

Et idem auct. **D**yal. **A**lkitrā est quod cor
rodit ⁊ incidit corpa viuentiū: ⁊ cōseruat cor
pora mortuoz. ⁊ si fiat pheretrum in quo res
ponatur corp⁹ defuncti ex ligno scerbin: ser
uat corp⁹ defuncti a putrefactiōe. et propter

hoc nō dminat ipm qdā vitā mortuor. 7 alkis
tran adurit plantas 7 coria ppter necessitatē
sue caliditatē 7 desiccatiōis. et abstergit ma-
culas oculi qñ bibitur cū rob et sale pauco.
cōuenit morsui serpentis. 7 qñ linitur sup ele-
phantiam cōuenit: 7 fit crustere cum eo: 7 oc-
cidit lumbricos paruos.

Capitulum cccxxxiiij.

Panis. Ysidor. Panis dicitur est eo q
cū omni cibo apponat. Panis enī ci-
bari est qui ad cibuz seruīs dat non
delectat. Fermentat dicitur fermentis cōfect.
Azym autē nō fermentat. Nā azym est si-
ne fermento sincer. Acrizim autem leuiter
fermentat: qñ si acro azym. clibanici in tes-
ta coctus. Rubidus aut recoctus 7 rubefac-
tus. Subcinerici dicitur cinere cocti ac reuer-
satus idē 7 focacius. Sfungia dicitur panis aq
diutius laxat. similia modicā fermentūqz mo-
dicū accipit. 7 h3 humectatiōis plusqz ois pa-
nis. ppter qd 7 sfungie nomē accepit. Placere
sūt q de farre sūt qd alij caudā liba dicūt: eo
q libeat 7 placeat. Dulcia sūt opif pistorij ge-
nera sic a sapore dicta. melle enī aspsa sumūt
Actoz. Collirida dicitur panis qdrat de simila
facti in sartagine cū oleo frictus. vel modic
panis triangulus. Lagana sunt panes lati
ac tenues. Arista est panis supficies.

Operationes

Qui. Panis vt comedat oportet q sit mun-
dus salis. massaz hñs pfecta: fermentat: be-
ne decoct ne comedat calidus: s3yna nocte
pmanēs. Alidus enī nō est apud naturā re-

ceptibilis. **Et** acceptio ei q est de furno et
reliqz sibi similis est mala. Panis de simila
melior est 7 mūdior ac nutritibilior qz ali.
Et nutritimentū meli est: sed tardior penetratio-
nis. **Opurus** autē q est plurimi furfuris velo-
cis est penetratiōis: sed nutritimenti minozis
ac deterioris. **Ille** vero q nō bene coquit
est plurimi nutritimenti. 7 filr qui paz. habet fer-
menti. sed eius nutritimentū opilat nisi illos q
plurimi sunt exercitiū. hui generis est panis
de patella. nam ei interior pars raro bñ coq-
tur. **Amplastrū** ex pane factū calidi est qz
ex frumēto panis: ex frumēto nouo velociter
impinguat. **Panis** de frumēto cū mellicra-
to siccisqz cōueniētibz valet apostematibz ca-
lidis. lenit enī 7 in frigidat ea. Panis cū aq 7
sale decoct 7 emperigini infusus cōfert. Est
quidē velocis digestiōis 7 tarde descēsiōis
Panis opurus est lenitiuus nature. fermen-
tatus quoqz ventrem lenit: 7 azym stringit.
Similiter in patella coct et antiqu panis
siccus ventrē stringit. **Isaac** in dictis partu-
cularibz. Panē tritico calidiore dicim: cui
diuersa sunt nutritimēta qtuor modis videli-
cet. Primo ppter farinā vnde facti est. Secūdo
ex artificio sui. Tercio ex igne a q cocti est.
Quarto p qualitate qua sumit. Farine mor-
dus trisariam diuidit. Panis ppter essentiaz
sui. Scōs p qualitate molitoria. Tercio fm
breuitatem vel longitudinē tps ex quo mor-
la contrita est vt super dictū est. Panis qñ
to mūdior est: tanto plurs nutritimentū pporio-
ris egestionis. **Diuersitatis** panis ex arti-
ficio sui duo sūt modi. vel ex forma vel ex ar-
tificio simpliciter. Forma autem triplex est.
magna: parua: media. Magna medulle plus
habet. corticem vero subtiliorem 7 duriores.
Cortex preterea parum nutrit. 7 est ad dige-
rendum durus. humiditatem egestionis ex-
siccat vnde 7 ventrem constipat.
Medulla grossa est 7 viscosa inflatiua. fle-
gma viscosum generans. Panis parui 7 sub-
tilis interiora ignis pforat: 7 humiditatem me-
dulle exsiccat. vnde parū nutrit 7 tardi dige-
ritur: 7 ventrē cōstipat. maxime si estus sit in
primo vel secūdo die post decoctionē.
Unde Hypocrates. Panis magnus 7 gros-
sus est medulle multe nutritimenti pluri ven-
trem soluit. parui autē tenuis medulle est
pauce nutritimenti pauci. Egestio ei tarda est
ventrem cōstipat. Qui autē mensure medie
est in forma: 7 medie est potestatis.
Artificium panis quattuor diuiditur mor-
dis. Est enī panis qñtū expedit fermenti: tan-
tū hñs 7 salis 7 bene confecti. 7 sicut oportet

coctus. Est pax fermentat⁹ et coctus: et i ce
teris a necessaria tēperātia iminut⁹. est hñs
fermētū ex sale vltra q̄ sat⁹ est. ¶ Est azym⁹ et
sale carens. ¶ Prim⁹ q̄dē moderatior est in oīs
bus his supradict⁹. in stomacho pfecte dige
ritur: et sanguinē in corpe clarissimū generat.
vnde nature pfortat actionē: ppterea cōmo
dus est q̄ quieti sunt et delitiāz delectatōe vi
uūt. ¶ Et eis q̄ digestio defectū patit⁹ vt senis
or et egritudies exētiū. ¶ Ars ei exhibita ex
teri⁹ sufficit nature laborātū interi⁹. ¶ Exer
citātibz aut laborātibz nō adeo pueniēs est. p
pter suā subtilitatē et facilitatē dissolutionis
ex mēbris eoz. ¶ Panis fermētat⁹ modicū ha
bēs salis nec bñ coct⁹ viscositatē gñat et gros
sitatē. vñ durior ē peiore tardior. ppter h apt⁹
est exercitātibz et laborātibz. ¶ Rapa abundātia
caloris eoz est cā fortitudinis et digestionis.
Sed q̄ fermētū salisq̄ supflū habuerit mini
mū nutrit et pfortat. vñ enī salis hūiditatez
ei⁹ desiccāt. fermētū cōiunctionem rarificat.
¶ Azym⁹ silr minimū nutrit et durissime dige
rit tardissimeq̄ egerit. ppteratē bz opilatio
nē et ventositatē generādī. ¶ Idcirco incōueni
ens est oībz naturis: nisi raro eis q̄ maxime
laboribz exercentur vt meliores rē.

Capitulum cclxxxiiij.

Rapa. Vidoms libro ety. Rapa
dicta est a rapiendo: id est com
prehendēdo. Est autem radice
amplior nāpo: sapore dulcior et
folio tenui. ¶ Palladius libro. iij
Semen brassice vetustum mutatur in rapaz.
Idem in libro. viij. In mense iulio serenda ē
rapa solo putri et solatri in sicco nec spisso: lo
cis humidis et campis leratur. ¶ Napus autē
in sicco ac proprie tenui deuero et sabulosis
melior nascitur. loci pprietas utrūq̄ semen i
alterum mutat. Nam rapa in alio solo p bis
emium lata mutatur in nāpos. alia vero nā
pus trāsīt i rapam. Subactum solū sterco
ratur versatūq̄ coquunt quod ipis et seges
tibz proderit: qui ibi anno eodem serūtur.
¶ Iugo raparū quatuor septarij. nāpi autem
quinq̄ sufficiūt. Si spisse sunt interuelles ali
quas vt cetero roborent: vt vero in semia ma
iora redigant erucam rapam folijs oībz pur
gas: et ad dimidiū digiti crassitudinē in canle
succides. Tunc in sulcis diligenter subact⁹
octonis digit⁹ separatā obzues. inijctis ter
ram et calcabis ita magna nascetur.

Operationes.

¶ Rapa est napus validissim⁹: cōturbat cor
pus et deducit. Sed semen ei⁹ cōtra venena
in potum dat. Rapa si frequēter comedatur
inflationē stomachi facit. Semen ei⁹ ex vi
no tritum valet cōtra morsus serpentū.
¶ Dyascorides. Radix rape bona est. et si ven
trem inflat: corpori tamē succum addit: ven
tremq̄ stimulat. Aius elixaturā fomēto pos
dagris ac permonibz presidū est. ipaq̄ trita
et imposita hec omnia facere potest.
¶ Lima ei⁹ elixa et comesta ē diuretica. semē
eius ex vino bibitū vulneribz venenat⁹ profi
cit. Itaq̄ semen i rapis calidū ac feruens vi
detur: et ipē paulo solutiores credunt. Sed
quo minus caloris possident molliendi pote
statem eo fortiozem continent.
¶ Idem radix inflat: et semen in homine gene
rat vel augmentat. Agrestis rapa locis siccis
nascitur: fruticem collectum faciens cus
biti longitudinem habens multasq̄ virgela
sas. Folia lenjora et in modum digiti grossa.
Semen ei⁹ in folliculis est conclusum nigz
et fragile. quod fractum habet intus colorez
album. itaq̄ faciei miscetur alba mentis vel
etiam totius corporis.
¶ Ita ac. Valida est in secundo gradu. bus
mida in primo: dure digeritur. Dollemz in

Capitulum cccxxiii.

Raphanus. *Hi.* Raphanū grece nos radicē vocam⁹: eo q̄ tot⁹ deorsū nī titur cū reliq̄ olera magis in sūma p filiant: hui⁹ semie macerato *Palla. li. iij.* In mense marcio raphanos aliq̄ serit q̄bo vtunt estate. *Idē in li. ix.* Raphanū vt iā p̄dictū est sicut ⁊ brasicā p̄stat esse vitib⁹ inimicā. Flā et si circa se serant natura discor̄dāte refugit. *Aui.* Raphanus habet lignū calidū ⁊ humi dū in p̄mo. Semen ca. in. iij. fortius est semē deinde cortex. postea folia. deinde caro.

Operationes.

Radix ei⁹ a ieiunio comesta vel potata put antidotū magnū adiutorū est sanitat⁹ ⁊ tuta mētū corpis: sed ad inflationē facit ⁊ ruct⁹ fe tidos. **F**ruct⁹ ei⁹ vinā mouet. **V**entrē de cocta malaxat: ⁊ i cibo ptific⁹ p̄dest. **T**orac⁹ flegmata purgat. **A**ū oximelle accepta vom itū mouet. **A**ū melle mixta putredinez curat. **A**iuores tollit. **V**im fungū venenosi cōpescit. **C**ōtra viperaz⁹ morsus pficit. **S**emen cū aceto datū splē minuit. **H**ydropsic⁹ ac splenes tic⁹ i modū cathaplasme impositū subuenit. **R**adix i aceto ac melle cocta si gargarizet synaticos curat. **F**olia ei⁹ p̄tusa ⁊ iposita do lentib⁹ articulis p̄fuit. **R**aphano calidā eē virtutē oīm medicorū opiniōe p̄t̄s: s̄ nob ex vsu intelligere licet. nā cū ceter⁹ cibis comes sta: iō in stomacho ruct⁹ efficit solus. q̄ in eo coquit p̄ma. **C**apillos ab iūria alopie re stituit cū melle. **S**ucc⁹ etiā grauedinē au rīū instillat⁹ emēdat. **E**gyptij reges in q̄bo erat studiū scrutati corpa mortuorū ⁊ cās va litudinū occulta fide recognoscere. et in ip̄o corde vitū nasci p̄diderūt. **S**emie rapha ni cū melle trito ⁊ sūpto suspiria mitigāt. **T**ul sis arceat. **S**ola cū sale sūpta vētr⁹ aialia ex tinguit. vētrē stimulat. vinā p̄cit. **P**uerpe ris copiā lacis acq̄rit. **N**ulla res fortius vi ne difficultatē soluit. v̄l semiaz⁹ impat mēstru is. raphan⁹ comesta ē eustomacha. p⁹ cibos sūpta digerit eructuatōez facit. **C**octa et ela tussitib⁹ pituitatib⁹ stōachi medet. **C**orū ei⁹ cathaplasmis adhibitū cū melle pascētia vulnera curat. **L**iuorē iposita tollit. **D**or sib⁹ venenat⁹ occurrit. **A**etigines purgat. **B**ibita mēstruis impat. **S**emē ei⁹ bibitū ē diu reticū. **S**plenē tremiscere fac. **A**lixū cū oxī melle gargarismo synatic⁹ opitulat. **C**erā sa q̄ p̄cto accepta statī medet. **D**et cōcavo imissa. vel gingiuis fricata. dolorē eius mire sedat. **E**st aliud gen⁹ raphani q̄o multiat⁹

flatuam carnē facit. p̄pter sui ventositatē p̄ inde coitū suscitāt. flegma augmētāt. **A**ū is lis autē est si bis cocta vtrāq̄ aqua reiecta co quat cū pingui ssima carne. *Idem.* **L**uius in re si pēdes podagricorum lori fuerint dolori mitigationē prestat. **S**al. li. ij. de cibis cap. derapa. **M**ultiformiter autē ⁊ banc homies p̄parant vsq̄ ad hoc q̄ cōponunt eam cū ga ro ⁊ aceto vt habeant p̄ vsu p̄ totum annum. **C**himum autem reddit in corpore grossiores cōmensurato. propter quod si abundauerit quis in vsu ipsius. ⁊ maxime si quis deficien ter in ventre digerens ipam cōgregabit vo catum crudum chimum.

Ad secessum autem ventris neq̄ cōtrariarū vtq̄ neq̄ cōferre dicat quis ipam. ⁊ maxi me q̄ decoquitur bene. indiget enī ipa ⁊ am pliōri decoctione. fit autē optima bis elixas ta sicut dictū est prius de caulis p̄paratione. si autē crudior sumat indigestibilis est: ⁊ infla tūa ⁊ mala stomacho. q̄nq̄ autē ⁊ mordicas tiones operatur fm ventrē. p̄ aquā autē ⁊ elixatam admirabar vtq̄ si minus aliqua boz mogenearū plantaz⁹ nutrit. **E**t idē li. vi. de sim. medicinis ca. gengilidis siue rapa ipsa ⁊ semē ad libidinem incitat inflatiui spiritus generatiua existens.

De Herbis

Verrechy

Capitulum cccxxxv.

Radix. Plateari. Radix ē herba cuius simili uoie appellat. et est ca. et sic. in. ij. gra. Virtutē raphano similem habet. Et pira easdē causas valet eodē modo: sed nō efficitur est. Itaq; cum in receptiōe inuenit: pōt poni radix raphani si radix non habeat. Palladius li. xx. In augusto mense ultimo sicciorib; loc; radices cōuenit serit: q; hyeme ministrēt vsum. Amant terrā qualem rapa pingue ac solutā et diu subactā. tophum vero reformidat et glareā. Gaudent celi statu nebuloso. serendi sunt aut grandib; spacijs et alte follis. melioresq; pueniūt si serant in arenis post nouam pluuiā nisi forte possint rigari. quod satum est statim leui sarculo d; operriri. sed tñ nō ingerēdū est: sed potius palee q; inde fungose sunt. suauiores aut sūt: si eas aq; salsa frequēter aspgas. Radices feminini generis putant que min; acres sunt. habentq; folia latiora lenia et cū iocunditate virentia. ex his ergo semina sunt colligenda. Maior res fieri credunt si sublati omib; folijs solo tenui caule demisso: sepe terr; opiant. Si enimis acra dulcem fieri velis semē die ac nocte melle aut passo macerabis.

Operationes

Isaac. Radix est ca. in. ij. gra. sic. in. ij. miznus q; rapa nutrit ppter acuminē suū: qd forti; est acumine rape. Nutrimētū eius est durū et grossum digestiōi stomachi nociuū et in; cōueniens dentib; ac oculis et gule oib; doloribus vulue. Scdm vero medicinam cōuenit. scdm cibum manducata tormiones et inflationē facit: et illaudabilis stomacho fit. Quod testatur ructatus ei; qui maxime fit ante cibum. elenat enim et descendere prohibet cibum ad locū coctionis. Ideoq; fit causa indurate digestiōis. naturalēq; p̄tutē inhibet. cibū expellēs in supiori pte: ex q; re fit vomitus maxime his q; ventositatē in stomacho habent ex p̄suetudine. Que tñ post cibum accepta minorem agit ventositatē ascendentem superius. quia cū grauitate sua descendit inferius: deponitq; cibum in coctiōis locum. Et vt oportet digeritur vnde causa cōsforande secunde digestiōis efficitur. hec est gratia sue coctionis: que nō habentib; ventositatem accepta post cibum impedit. Proinde si quis eam vult accipere pro vomitu ante cibum sumatur. sed propter supplementum secunde ac tercie digestiōis: post cibum manducetur.

A

B

A

D

Tractatus

E Radix cōburit et puluerizat sup vlcera hūida: mūdificat et desiccāt illa. **E**t putat ali qd ex pma succ^o ei⁹ et def^o potu cū vino. et pūat medicis mortifer⁹. et semē ei⁹ etiā fac hoc. Ros aut expti sum⁹ multoties de hac plāta: qd qn coq^t mltū cū kist ordeⁱ donec dis soluat i decoctiōe et def^o i potu bz magnā effi caciā i egritudib⁹ pector⁹ antiquis qd sūt ab hūiorib⁹ grossis. **E**t idē auc. **R**uffi. **R**affan⁹ pfert flegmati: et puocat vomitū: et ē mal⁹ ca piti et oculis dētib⁹ et palato: et corūpit cibū. **E**t ē pueniēs oībo egritudib⁹ mltic⁹. gñat vē tositates i supiorib⁹ ptrib⁹ ventris. **E**t illud au cro. **H**umay ppter suā maliciā est veloc⁹ pū trefactiōis siue sube. **E**t idē auc. **R**asis. **D**is xit mibi qdā amic⁹ me⁹ qd expt⁹ est b. et inue nit vey. **D**istillauit ei aquā radic⁹ raphani su per scorpionē. et iuenit ipm statim imobilem. **E**t idē puenit fe. quartanis et rigorb⁹ febri um periodicarū et dolorib⁹ ventris.

Capitulum. cccxxxv

Raphan⁹ agrest⁹ **D**ya. **R**aphan⁹ agre st⁹ iūcos duos siue tres spgit i terra rubētes. folia rute filia. radices cepe bz aploza: quē qdē raphanū siluestrē vocant.

Int⁹ bz medullā candidā. extra cortices ni gros. nascit in mōtib⁹ et locis aspis. aliqñ et vmbrosis.

Operationes

Sera. **R**aphan⁹ agrest⁹ ē hñs fo. filia lapy sane. et bz radicē mollē: subtilē: longā et terrey am. et sapor ei⁹ est acut⁹: cui⁹ folia et rami co quunt et comedunt: et puenit sto. **V**irt⁹ etiā ei est viscida et diuretica et calida. et iō in cibo sumpta copiosaz effundit vrinā. **I**ncitat etiā mēstrua feminaz sto. vt ilis et ex aceto data. **P**ituitas glutinosas cum melle supra dissol uit. lūbricos latos excludit. **R**adix adusta et in puluere versa ad siccādū et purgādū vuls nerib⁹ imponit. **Q**uidā succū ei⁹ cū vino dāt i venena. eadē vis i semine est si cū melle sus mat. nobis exptū est armoraciam in ptilana sorbitionē discotaz toracis vicia sanare. **S**ed raphan⁹ agrest⁹ quē romani vocāt ar morachion bz folia filia folijs domestici. et bz radicē longā mollē. et sapor ei⁹ ad acuitatē declinans: cui⁹ folia et radix si coquant et co medent cōueniūt stomacho. **E**t ei⁹ virtus est calida inflatiua. **E**t pronocat vrinā et mēstrua. et qñ sumitur cū melle incidit humores grossos et viscosos in pectore.

Capitulum. cccxxxvii.

Radicula. *Pl. li. rix.* Radicula ē her
balauādis latis apra ad h succū bz
miz q̄tū cādore pferēs eque ⁊ molli
cia. nalcit vbiq̄ satiaa: s3 sponte p̄cipue ī asia
seriaq̄s saxosis ⁊ asperis locis. **R**ana eufraten
tis laudatissima. canle tenui ferulaceo ipsiq̄s
cubis indigenaz expectro. ⁊ vnguēti q̄cqd sit
cū q̄ decoquat oliue folio. hanc struthion vel
platin greci vocāt. Estate floret. aspectu gra
ta. rez sine odore spinosa: ⁊ caule lanuginoso
semē ei nullū. radicē maḡ q̄cidit ad quē dictū
est vsum.

Operationes

¶ **Al. li. xxiij.** **I**ngētibz ⁊ radícula ramos
pparat quā strution a greci vocari dixim?
¶ **D**edefinorbo regio ipā decocta. ⁊ vii potū
Iteq̃ viriij pectori obuiat. aliū iustit. vuluaf
q̃ purgat. q̃ oborē aureū poculū vocāt eā me/
dici ⁊ melle etiā pdest ad tussim. ¶ **D**ropnee
pdest mēfura cocleari. cū polēta for aceto le/
pas tollit: eadēq̃ cū panace: ⁊ capari radice
calculos frāgit ac pellit. pānos discutit cū oz/
deacea faria ⁊ vio decocta. ¶ **D**iscei ⁊ mala/
ginatibz collirijs claritat: cā ad sternutamē/
ta vulticer pauca. ¶ **A**ieni q̃ ac iocineri eodē
mō pficit. pō. denarij pōdere ex aq̃ multa fas/
nat suspiriosos. sic ⁊ pleureticos oēs q̃ lateri/
dolores. ¶ **A**decta. **R**adicula. i. pdisi. ⁊ poif
in antidotario viriliū portione ad scrofulas.

Capitulum. cccxxxviii.

Rann⁹ latine ⁊ grece. arabice haufis.
vñ buſch ſiue hauſig. **S**era. li. ag. ca.
haufis ſiue hauſig. i. rann⁹ eſt planta
que naſciſ in vallibz. ⁊ ſunt eius tres ſpecies.
Una hz ſtipitē rectū ſpinofum ſicut arbor q̄
d̄r alehiſſalich. in ramis ⁊ ſpinis ei⁹ ⁊ folia ei⁹
ſunt oblonga hñtia humiditatē viſcoſa; que
adheret manui. **S**cōda eſt fortis alba plus q̄s
ip̄a. **T**ertia hz minora folia q̄s ip̄a ⁊ latiora: ⁊
declinat parū rubori. ⁊ rami ei⁹ ſūs longi. lon
gicudo ei⁹ eſt brachij vnius. ⁊ eſt ſpiſſior alijs
⁊ eſt debilior. ſpina vero eius eſt acutior. **E**t
fructus ei⁹ eſt lat⁹ ſubtilis. ⁊ eſt velut invagi
nis ſicut herba q̄ d̄r ſachidation. ¶ **E**t idē au
cto. **S**alie. **Q**uōd adminiſtraſ ex ranno ſūt fo
lia eius dū ſunt recentia. **E**t vire⁹ eius eſt q̄
infrigidat ⁊ deſiccāt in. ij. gradu.

Operationes

¶ **D**ysalcorides ca. de ranno. Rann⁹ frutex ē q̄ circa ortos nascit̄. **H**ui⁹ virge sunt longe z spinose. folia bz pinguisima lōga z leuia. **E**st etiā alia rannus colorē hñs/ subalbidum. **E**t tertia hñs colorē subrufum: et virgulas longas cubitis qñq. z plus. hec spinose sunt: et minimā hñt virtutē. **A**ius semē latū ēz tenue z in folle reclusum sicut affodilli. ¶ **I**dē. **D** m niū speciez ranni folia cathaplasmatibz adhibira ignē sacrum corporis phibēt. ¶ **S**era. **A**ir⁹ ranni est que curat formicā z herisipis lam que est rpe caliditatis. **U**nde qñ fit emplastrum cum folijs eius curat herisipilam z formicā. **E**t dicunt aliqui q̄ quādo rami ei⁹ suspendunt̄ in ostijs z fenestris cessat operatio arboris eoz. ¶ **P**lini⁹ li. xxiij. **I**nter generatuboz rann⁹ appellat̄ a grecs candidior frutex. **I**s floret ramos spargēs rectis aculeis nō vt ceteri aduncis. **A**ltēz gen⁹ est silue strenigrius rubentes ferens folliculos. hui⁹ radice decocta in aqua fit medicamentū: qđ licium vocatur. ¶ **S**emen secūdas trahit: alter ille candidior stringit: sed magis refrigerat. collectiōibz z vulneribz acomodatioz. ¶ **C**onstantinus in libro graduum. **R**annus frigida est in primo gradu. sicca in secūdo. valet pustulis oris. **V**entris dolorē z stomachi defectionem curat. cathaplasmatibus herisipilam destruit. ¶ **S**uccus eius oculorum collyrio mixtus siue solus conuenit dolori oculorū: maximeq; pannorū albedini. **B**ibitus autem lapidem renum frangit.

Capitulum. cccxxxix.

[illegible]

Reubarbarum. Vidorius in libro etymologiarum. Reubarbarum dicitur quod in solo barbarico trans danubium inuenitur. Reuponticum quod circa ponticum inuenitur. Et idem dicitur rei quod est radix: quasi radix barbarica vel pontica. Platearius. Reubarbarum quod in india vel ultra marinas partes reperitur. radix est cuiusdam arboris quasi quedam tuberositas. Eligitur illud quod graue est in suo genere et non perforatum. Quod etiam cum frangitur: interius habet quasdam venulas distinctas. hinc rufas. hinc subalbidas. hinc croceas. et comasticatum tingit quasi crocus. Virtutem habet purgandi coleram principaliter et diureticam. competenter ponitur in syrupis contra febres acutas. Auicenna. Reubarbarum adulteratum spissius est ac vehementius stipticum. Purum autem est vehementius rarum et minus stipticum. et est croceae tincture. In ipsa est terreatas amara propter actionem igneitatatis in ipsa.

Operationes

A Platearius. Contra calefactionem epatis et opilationem ex calida causa datur cum aqua calida. **B** Auicenna. Reubarbarum confert panno ac vestigiis super cutes remanentibus quando cum aceto linitur. Ex eo fit emplastrum ad apoplexiam

stemata calida. Confert etiam empetigini cum aceto. Eius epithima casui et percussioni confert valde. potest etiam contusioni lacertorum et rupture. Confert asmati et sputo sanguinis: epatis stomachique doloribus intrinsicis. Singultui et dolori pungitino ventris ac dissimulatio ac dolori renium ac vesice: atque matris et fluxui sanguinis: ac febribus antiquis. Splenem attenuat: et morbum vermium venenosorum remedium est. Constantinus. Reubarbarum aliud est indicum aliud ponticum. Indicum est laudabile. calidum et siccum in secundo gradu. Quoddam stipticitatis et acuminis habet. Stomacho defecto valet. ventositate et epatis dolorem et splenis duriciem et hypochondriam extersionem curat. Renium ac vesice dolori et matricis extirpat. Sanguinem de pectore manantem restringit: anhelitus singultum. Vulnera intestino: diuturna solutione: ac prolixam febrem amputat. faciem et cutem a lentiginibus et empetigine mundificat. Contra reptilium morbum facit puluerisat et cum aceto temperat. Pandecta. Reubarbarum dicitur a reu quod est radix et barbarum: quia est radix que in barbara regione oritur. et in india trans marinis partibus. Et est aliud quod dicitur reuponticum. de quo in sequenti capitulo. quoniam dicitur sic de eo quod in ponto insula reperitur. vel quia ponticum habet saporem. Reubarbarum ut quidam dicunt radix est cuiusdam arboris. reperitur quasi quedam tuberositas in radice eius etc. Et est calidum et siccum in secundo gradu. Johannes Mesue. Reubarbarum quoddam oritur in india. Et vocatur edueseni. et est melius. quoddam oritur in barbaria. et est laudabile post illud. Et quoddam oritur in turchia. et est minus laudabile illis. et laudat magis ex eis quod est subnigrum declinans ad rubedinem. et quod graue est cum raritate sua. et in quo in confracturis inuenitur disgregatio ex rufo et glauco. et quod est croceae tincture. et quod est recens cognoscitur quod non est adulteratum. quoniam est rarum et minoris stipticitatis: et est croceae tincture. Adulteratum vero habet contrarium bonorum. et varietatem quas habere debet in confracturis amissit. imo subnigrescit in eis. et est calide complexionis et sicce in secundo gradu. Conueniunt autem in mixtura eius aqueitas dantes ei stipticitatem substantie. et acreitas dantes ei raritatem substantie. et est in eo igneitas perficiens: que propter actionem eius et terreatatem ipsius ipsum facit esse amarum verum. terreatas est in profundum eius. et igneitas est in superficie ipsius. que propter infusiones separatur inter eius substantiam. et coelebo opera

bona. solutionis et apertionis opilationum p
ipm est p dominum caliditatem in superficie ei.
et consecutio contractionis p ipsum a substan
tia sua terrea stiptica. Non est in eo nocumē
tum apparens. et datur in omni tempore et in
omni etate: ita q etiam pueris et pregnatibz da
tur. et est de elegantioribz et melioribz medicis
nis aque lactis. et pprie quod sumptum est ex
capis que magnificat operationem eius: simi
liter magnificat infusio eius in aqua endimie
et apij prius bulitum et colatum. vel in aq plan
taginis. et nō pmitatur quin cadat in loceta
te eius spica. Est enim propriū iuuamēt cum
ipso. neqz ptermittas additionē modici vini
albi odoriferi clari in infusionibz eius. et pro
prie quādo in ementatione opilationū propi
natur. et eius quidem infusio cōpetit quando
solū querit absterfio solutio et opilationum
apertio. et ipsi contriti exhibitio quādo que
ritur vt post illam in visceribz vestigia cōtra
ctionis remaneāt. vtū ex eo quod assum est
vehementius ex adusto. et qd ex eo puri est
sustinet quod oportet. et meretur de p̄ritione
In raro autē et laxo cōtritione vehemens resol
uit virtutē. decoctio etiā similiter resoluit qz
liscunqz sit. ¶ **Johānes Desue.** Educt sol
tione ei coleram et flegina. maior ei proprie
tas est mūdificare epas et stomachū: et confer
redoloribz pungitiuis eoz et visceru m. ¶ Et
clarificat sanguinem: et aufert opilationes: et
morboz quozum mater est opilatio. sicut bz
dropisum: byctericiam: grossiciē splenis: et fe
briz opilationū et similia. ¶ Et ex parte sub
stantie sue pprietas est p̄ferre spūto sanguis
et emanationi ei vnde cūqz sit: et casui et p̄cul
sioni. et sanare rupturas intrinsecas et extrin
secas et pprie eius. 3. i. minime. gra. ij. et rubec
tinctoz gra. xv. cū vino stiptico. ¶ Et cōfert
inunctio olei ei contusionibz et contritionibz
lacertoz et doloribz eozum. et ipsum quidem
est medicina singultus. et est medicina bona
dysinterie. et pprie quod ex eo est assum. et bz
bitum cum succo plantaginis et paucō vino
stiptico. ¶ Et confert febriz periodicis et fe
briz opilationū et febriz antiqz. Dosis pos
tio eius infusionis ana. 3. ij. f. vsqz ad decem.
et contritis ana. 3. i. vsqz ad. 3. iij. ¶ Et ipm cō
seruatur p annos quattuor: et conseruatur a
corruptione et putrefactione. si supliniatur ci
cera. et terbentina liq̄facte aut cera sola aut si
sepeliatur in psilio aut milio. conseruat enim
tunc tempore extenso.

reupontica vulgar

Reupontici. Pan. Reupontici. i. bar
basirista. et radix pontica multū si
milis reubarbaro. Interi bz venus
las distinctas vt reubarbar: s; non tingit vt
reubarbar. Et bz reupontici eo q in ponto
insular reperit. vel q pontici bz saporē. et reu
tantū est dicere quantū radix. ¶ **Diascorides**
ca. de reupontico. Reupontici nascit in bos
foro. et sic ab grecia venit. cuius folia magna
sunt similia folijs simphiti. radix est aliqua
tenuis vasa nigra. Vasa similia centauree.
sed breuior est fragilior et leuius in pondere sine
odore. et gusta amara leuiter stringens. et si
masticet sit glutinosa et crocei coloris.

Operationes

¶ **Diasco.** Vires efficaciter bz stringentes.
Et iō fomēto imposita inflatiōes desiccāt:
et vulnera glutinat. ac sanguinis abundantiā
reprimat. habet in se magnā substantia et em
perandi: qz tenet in se terreni frigoris et calo
ris partē. et leptomeris est ad asma. ergo reu
matica et orthogonia iuuat potata. liuores et
empetigines sanat cū aceto illinita. et potata
emoptoicis et dysintericis pdest. sed bona ē q
nō ē pertusata. In gustu mucillaginosa mo
dicū submordās. bibita inflatiōē stomachi
collit. Laxitudinē et dolorē stomachi splene

A a ij

Tractatus

B ticus et epaticus pdest. ¶ **Q**uassatione corporis reficit. De alto cadentibus subuenit. Reus frictus et tortionibus et thoraci et hypochondriis salutare est. Stericas et sciaticas causas copescit. Sanguinem reicientibus utiliter adhibet. **A**smaticus pdest. ¶ **S**ubglutientibus utiliter adhibet. Ciliacis et dissintericis frigoribus typicis singulare presidium est. Dorsibus venenatis occurrit sicut ut agaricus dat in omnibus causis. Zernas limpidat et liuores cum aceto imposita sicut cum aqua liuores omnes tollit. Virgultus est ei termantica et paulo stiptica. ¶ **P**aulus ca. de reypontico. ca. est et sic. in. ij. gra. Virtutes habet mundificandi et forandi ex ponticitate sua et diuinitate ex quantitate. Aqua decoctionis eius soluit opilationem splenis et epatis ex frigida causa. cerorum ex puluere eius et oleo rosarum. et cera valet contra debilitatem stomachi. Puluis eius lumbricos eius occidit. ¶ **I**sidus. li. etym. Reus ponticus sanguinis abundantiam repmit. habet in se maximam temperandi substantiam: quia retinet in se terreni frigoris et caloris partem. Et etiam leptomeris unde potata ad spasmodica reumatica iuuat. Et leniores empetigines sanat. Spleni repmittit: et luxuriam tollit. cum aceto bibita es mopro. et dissin. et inuatiua. ¶ **B**ibita quibus sto. in flatibus eiusque lassitudines prohibet ac dolorem splenetis et epatis. perficit. et quantitate corporis reficit: ac de alto cadentibus subuenit. liuoribus etiam et tortionibus roborat et hypochondriis est salutaris. ¶ **S**tericas et sciaticas causas copescit. sanguinem reicientibus adhibet utiliter. asmaticis subglutientibus pdest.

Capitulum. cccxi.

Resina. Isido. li. xvij. Resina est lac chryma sudore lignorum exalata ut balsami feralupini et lentisci et arborum et virgultorum quod sudare prohibent. Resin enim grece emanare dicitur vel sudare sicut ligna odoriferam oriuntur. sicut gutta balsami aut ferulacearum quod resin gutta durefcit in gemmam. s. in electrum. Prima autem resina dicitur therebentina. et est prestantissima per alios. et deferretur de arabia: indea: syria: cypro et africa: et ab insulis maris. Secunda est lentiscina quod mastice vocatur. hec de chio insula deponitur. Tertia est pinealis. et hec nunc est liquidior: nunc dura inuenitur. ¶ **R**esina. Resina igitur dicitur quod libet gramen liquidum vel aridum liquidare sine ut balsami et therebentina. duravit masticebus et myrrha et hmoi. Omnis autem resina primo est mollis et liquida vel viscosa. sed in prima sui emanatione et aliquid remanet liquidum et aliquid calore vel frigore induratur. omnis autem resina et utilis in medicina. et ideo resina posita in nobilibus antidotis conuenit. Operationes autem et virtutes resine singulorum querere in locis suis.

Capitulum. cccxii.

Ribes. Pandecta. dcviij. Ribes quod dicitur quod est acetosa. et quidam dicunt quod est coccus. sed falso. quoniam coccus

nō est acetosa. qm̄. Desue facit scinotim cap
pitulū de rob deribes. z caplin de rob d ace
tosa. Silt vbi ponit cap. de rob deribes ait
q̄ valet sicut rob d acetosa. Itē nō ē coccus:
qm̄ coccus est ca. z sic. cōplexiōis: sed ribes
sūt fri. z sic. ¶ **Alhani.** Ribes ē plāta stipitem
hūs rubeū ad viriditatē declinē tenez. folia
rotūda viridia nigra cui⁹ granū potat de co
rasceni aridi sapor. de q̄ sit rob zē. Nos aut
loco ei⁹ succū acetose q̄ ē lappaciū agreste po
nere possum⁹. ¶ **Sera.** li. ag. ca. ribes. aucto.
Isaac benarā. Ribes ē plāta hūs capreolos
recētes rubeos ad viriditatē declinatē. z hz
folia magna rotūda viridia. et hz grana q̄ sas
por ē dules cū acetositate. Et ipa ē fri. z sic. in
ij. g. Et signū sup hoc ē acetositas ei⁹ z stipti
citas. Et ex h⁹ pūgit q̄ infrigidat stomachū.
Et aliq̄ dicūt q̄ est fri. z sic. in. ij. grā. Falscū
ait plāta ista i mōtib⁹ syrie frigidis niuosis.

Operationes

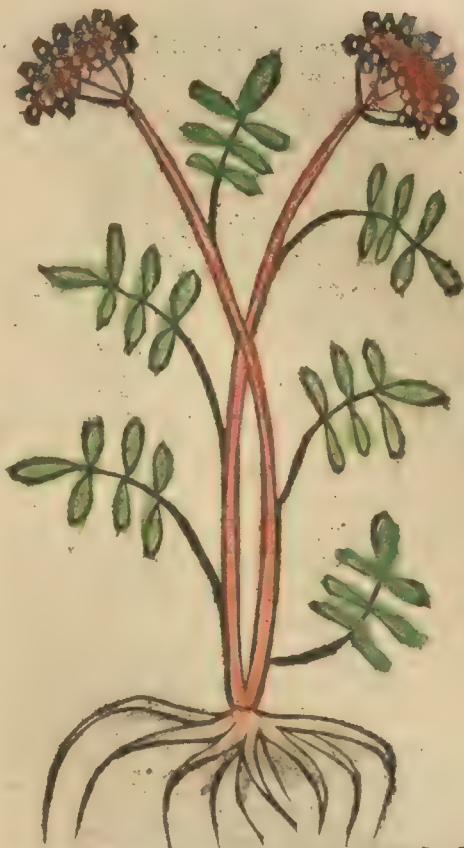
Sera. Ipā abscindit sitim: z p̄fert speciebo
babaon. i. morbilli. z abscidit sitim q̄ fit a cap
litate corpis: z retinet fluxū. ¶ **Et cōuenit**
speciebo borbor q̄ sūt in corpē sicut variolez
silia. ¶ **Et puocat appetitū:** z incoziat stoma
chū sua frigiditate. z abscindit sitim a colera
z fluxū vomitū: z rob ei⁹ p̄fert cardiace z vo
mitū z fluxū q̄ fit a colera. ¶ **Et puocat ei⁹**
bi appetitū. z i rob ei⁹ ē dulcedo z acetositas
¶ **Et idē au.** Ben mes. Fri. ē z sic. in. ij. grā. z
rob ei⁹ ē sicut rob acetositati citri z agreste i
p̄tute. z ē bona emorroidib⁹ z ebrietati. z pū
tat aliq̄ medicorū q̄ sit illa q̄ nomiat acetosa
z lappaciū. z putauit aliq̄ q̄ sit gnū acetosū
q̄ affert ex corasceni. licet oēs decipiant.

Capitulum. cccc. iij.

R. si. Pandecta ca. lvij. Arz. arabice.
grece ozora. latine p̄o rissi. Salien⁹ p̄
mo de cibis ca. de riso. In sapore ei⁹
est stipticitas. z iō retinet ventrē retentiōe tē
perata. z in cortice ei⁹ est rubedo mag⁹ mani
festa q̄ in ipomet aut in reliquo corpis ei⁹. z
minus nutrit q̄ frumētū. ¶ **Et idē.** vij. sim.
far. ca. ozofa. Rosa. i. risum habet qd stipti
cū q̄ circa ventrē moderate detinet. ¶ **Et idē**
libro predicto de cibis. Hoc semie oēs ad re
strictionē vētris vtunt delectationē ipsi⁹ si
milē faciētes condro. Est autē indigestibilis
condro: z nutriend min⁹. sicut z ad delectati
onem edulij deficiens ab ipō plurimū.

Operationes

Sera. li. aggre. ca. Arz. id est risum. Sunt

calide z sicce cōplexiōis in p̄mo gradu. ¶ **Al**
manfor tractatu tertio cap. arz de riso. R iſi
temperiei q̄ est inter calidū z siccū vicinū exi
stir: z ventrē stringit. Solitis aut colicā pati
nocet: eo q̄ licet nutriet de vētre: tñ nō facile
descēdit: nisi coquat cū aliq̄ multū vinctuosi⁹
tatis habēte. qd qñ cū lacte coquat z cū zuc
caro comedif plurimū nutrit atqz sanguinez
augmētāt. ¶ **Itēz Sera.** Quādo sani egent
pultib⁹ ei⁹ ppter punctiōes q̄s hnt in ven
tre. aut ppter fluxū multorū humorū super q̄s
vincit colera. aut aliqua alia de causa simili
huic. coque rissi quousqz dissoluant: z fiant si
cut aqua kist z da in potu: hora cōuenientior
vſus ei⁹ tempus est humidū: z qñ stomach⁹
est fortis virtutis ad cibos. ¶ **Et idem** aucto
ritate **Dyaſcori.** Et pauci nutrimenti stringit
ventrem. auget sperma: z minorat feces z vi
nā z ventositates. Est enī cōpletū in stiptici
tate. z ideo est boni vlcēib⁹ intestinoz z pun
ctionib⁹ eoz qñ bibitur. aut sit cū eo cristes
re. z rubeū est constrictiū plus. ¶ **Isaac.** Ri
si natura calidū est in p̄mo gradu. siccū in se
cundo. Aliquādo mola teritur. eiusqz farina
sicut tritici coquit. z valet his q̄ morſionē in
stomacho z intestinis pariunt. integz aut cū
aqua coctū valet ad colericā dyarriā. **Aa iij**

Ere et amigdaleo coctū cōstipationē suā amittit: et pfecte nutrit. Sanguinē bonū generat si cum eo vel aqua eius lentigines laues. auget eas: et cutem mundificat. ¶ **C**onstantin⁹ in pantegni. Rīsum calidū est in pmo gradu. siccū in secūdo. Unde ventrē stringit: non tñ multū: nisi mixtū sit ibi milū. lorū quoq; et cū butiro et amigdaleon coctū: nō est vētris cōstipatiū: sed mitigat dolorē stomachi: et ardozēm intestinoz. ¶ **H**ui⁹ nutrimentū temperatum est et digestiū. si cum lacte coquit: cōstipationē facit: sed humectat ac nutrit. ¶ **F**uicenna in secūdo canone. Rīsum calidū est et siccū. Nutrimentum p̄ebet multū. tarde in frigidatur: et in ipso est abstersio. Decoctum cum aqua stringit vsq; ad terminum. Et in spermate facit augmētum. ¶ **B**idem in quarto canone. Cortex rīsi venenum reputatur. ¶ **U**t enim quidam primorū dixerūt ei cui in potu datur: accidit statim dolor in ore et i lingua: et ipa lingua apostemat. deinde dolor in vmbilico extēditur et stomacho: intestinisq; eius. Totūq; corpus inflāmat. curatur cum curatione cantaridum. ¶ **P**ortet autē q; in oleo eius quod ipse in potu sumit citonia sint decocta.

Capitulum. cccxiii.

Robelia. Isaac. Robelia frigide sūt in pmo gradu medie inter humida et sicca. Cortex earū stipric⁹ ē. ¶ **A**croz

Iste sunt videlicet robellie. sicut dīsim⁹ paulo supra. que a nōnullis medicorum nostrorū estimātur esse pisa.

Operationes

¶ **I**saac vt supra. Cortex ei⁹ mūdare laudabilis generat ebrios. Nec inflationem aut ventositatē faciūt vt fabe. Ad vsū edendi bone sunt in estate et in calida regione. ¶ **C**arbaplasma ex eis membris fractis appositum solidat et dolorem aufert. ¶ **M**us ex eius velut ex faba factum valet ad cardiacū tussim et dolorem pectoris.

Capitulum. cccxv.

Rododendron. Isidorus. Rododendron corrupte vulgo lorandru vocatur: eo q; folijs lauri sit similis: flore vt rosa. Arbor enī venenata est. interficit enī altera: et medetur serpentū vexationibz.

Operationes.

¶ **A**lini⁹ libro sedecimo. Rododendron vt nomie apparet a grecis venit. Alij nerim vocauerūt. Alij rodophanem vocauerūt. frons de sempiternum rose similitudine caulibz fruticosum. Yumētis q; capris et ouibz venatū

Idem tamen est homini cōtra serpentum ve
nena remediū. ¶ Idem libro. xviij. Rododen
dron feritur ppagine: sicut etiā semie. ¶ Idē
li. xxiij. Rododendros ne nomē apud nos
inuenit latinus. sed radophonem vocant aut
neruin. Virumq; folia esse quadrupedum
venenum: homini vero cōtra serpentes presi
dium addita ruta z vino pota. Pecus etiam
et caper si aqua biberint in quo folia ea mas
duerint: buiusmodi mori dicuntur.

Capitulum. cccxviij.

Robur. Actor. Robur) fm Ysidor.)
generaliter dicitur ex omni materia q̄c
quid est firmissimū. Nihilomin⁹ cas
men z arbor quedā hoc nomē nuncupatur.
De qua frequēter Plinius loquitur.

Operationes

¶ Plinius libro. xvi. Robor est glandifera si
cut z quercus ac ylex. preter fructū z alia ḡ
gnit plurima. fert enī z galle gen⁹ vtrūq;. Et
quedā veluti mora: nisi distaret arida duricie.
plerūq; caput imitantia tauri quibus inest
fructus nucleis oliue similis. Nascunt et in
eo pullule nucis nō ab similes int⁹ habētes
flocculos molles lucernarū luminib; aptos

¶ Nam z sine oleo flagrat: sicut gallia nigra.
Fert z aliam vtilem pillulā cū capillo. verno
tempore tamē melligeni succi. ¶ Signunt et
aliq; amorū eius pillulas corpori nō pediculo
adherentes candicantes vmbilicis. Retera
nigra varietate dispersa. Media cocci colo
rez habet. ¶ Aliquādo z culices gignit. Nec
nō z e folijs cōuolutas pillulas: z i folio ru
bentes. Aquosos nucleos candicantes ac
translucidos q̄diu molles sint: in quib; z culi
ces nascuntur. Naturefcunt in modū. ferūt et
roboris canchri pillulā in medicina vim ven
di habentem. Is crescit hyeme. aperitur ves
re pillula tota: caditq; cum folia crescere ces
perint. Tam multi fera sunt: z tot res pter
glandem roboris parū. Sed z poletos squil
losq; nonissima irritamēta gule que circa ra
dices nascuntur. ¶ Robora quoq; viscuz ac
mella ferunt vt auctor est hesiadus. constatq;
rores melleos e celo cadētes nō alijs magis
insidere frondibus. Tremati quoq; roboris
cinerem introsum esse certū est. Scandula
quidem e roboze fit aprissima. mox e glandijs
feris alijs: sed minime durans pterq; epino.
Montes z valles diligit. robor castanea et
abies. Sunt autē roboris folia toto ambitu
sinuosa. Et sūt eis etiā in caudice ipo tā den
sa ac rara. semp; laterarioz disposita mir
to. ¶ Item Robur abies z larix nō cōtinuāt
germinationem: sed intermittūt. z tripartita
trinaq; germia edūt. Ideo et inter squamas
corticem spargunt. quod omib; arborib; eue
nit in germinatione. q; rumpitur cortex pres
gnantiū. Robori scissus est cortex non leuis
sed scaber. Radices copiose atq; carnosae q̄s
in pfundū agit molles ac pessima ligni pars
enā in roboze facile putrescens terredini ob
noxia. ideoq; semp est amputanda.

¶ Robur ylex ac morus z ebenus z que sine
medulla sunt tota offeeiunt. Robor spissam
habet materiā: eiq; nigricās color est. Tan
ta duricia inest robori: vt nisi madefactū nō
queat terebrari. z ne quidem sic quid ad act⁹
clauus auelli. Itaq; cariem vetustatem sens
tit tardissime. sentit tamē teredinem cesuz in
vere. Bruma vero neq; viciatur neq; findit.
Alias obnoxium etiam vt torqueat sese: fin
datq; quod in subere tempestiueq; celo eue
nit defossum diu durat robur. sed aqua mari
na corrumpitur.

¶ Robur z olea in transuersum posite incur
uatur: cedūtq; ponderi. Viridia pter robur
z burū prinacino resistūt sectioni serrarū: q;
dentes eq̄litate replēt inerti. Sūt autē ros
Ba iij

Bura et inter se et cum alijs glutino insociabilia
viscus adnascitur: et in rubore ut quercu et ylice
Idem libro. xvij. Insitorum omnium capacissi-
ma dicitur platanus. postea robur. vix utraq; sa-
pores corrumpunt. pedamenta sunt optima
vicibus et robore oleas. Preterea pomiferis que
germinat: nec fructu ferunt. scissa radice lapis
indur: fertilesque fiunt. Hoc idem in amigda-
lis et robore cuneo adacto fit. Denique arbo-
res quedam ablato in toto cortice moriuntur.
tardius autem robura et quercus.

Capitulum. cccxvii.

Rodabea vel rodaba. Sera. li. ag. ca-
pi. Rodaba. quoniam est humida et reces de-
Assaf fasa. quoniam est sic. de akes. et spes-
cies leguminis sic notata. Et idem auc. Dyaf.
Primo quoniam nascitur est silis andachuche. quoniam na-
scitur in pratis. sed quoniam est completa huius folia subtili-
lora que folia ipsi et huius ramos siles ramis and-
dachuche. et sunt ei semina in magnitudine len-
tis tortuosa sicut cornua. Aliqui desiccantur et
admixta cum alijs rebus: et preparentur cum sale. Et
idem aucto. Sal. Sapor huius grani est stipticus
sicut sapor lentis. Et virtus eius est calida calis-
sitate temperata. et exsiccatio eius est ampli-
or exsiccatio lentis: et comeditur sicut lens.

Operationes

Sera. aucto. Isaac benarā. Assaf fasa: id
est rorebea nascitur super aquas: et non siccatur in esta-
te neque hyeme. et ideo nominatur humida. Et quod
de ea administratur est semen eius et folia. et ea.
et bu. et est in eo inflatio. Et ideo auget sper-
ma: et incitat coitum. et auget iuuamentum medi-
cinarum que faciunt ad hoc. Et semen eius ingre-
ditur in pluribus sectionibus fortibus. Et quando
fit emplastrum cum folijs eius: confortat mem-
bris que indigent sedatione doloris eorum.
et est conueniens cibo animalium.

Capitulum. cccxviii.

Rosa latine. grece rodon. arabi. bard.
Serapion lib. aggreg. ca. bard. auct.
Salien. viij. simplicium pharmacorum. ca.
de rosa. Substantia eius est composita ex sub-
stantia aquosa calida cum duabus alijs quali-
tatibus permixta stiptica scilicet et amara. cuius
stipticitas est in quantitate tali. quia compos-
ita habet virtutem fluxum non possunt dissolue-
re virtutem eius. et semen eius est magis stipti-
cum quam rosa. Et idem rosa cum stipticitate que
est in ea inest ei dulcedo et similitudo acutitatis
vel inordinacionis paucis. et conuenit aposte-

De Herbis

matibz calidis in principio eoru. et oportet qd recipiat recēs ex ea: et abscindant sumitates ei? valde cū forpicibz et reseruent p medicamini bz oculoz. Sed oleū rosaz est i natura sua mediū inter naturā rose et olei. et est medicina cū q curant apostemata sanguis in augmēto ipoz. et i eo ē virt? penetradi ad pfundū corz poris: et humectat corpa sicca: et quassat cū aceto et inungit caput cū eo. et puenit dolori capitis sacro ex caliditate solis. et qn rose siccat: tur: oportet qd desiccet in ymbra: et cōmoue ant assidue. et aqua rosaz est frigidior cōplexione temperata. nō tñ multū. et ipa quidem est subtilis multe subtilitatis. et signū in hoc est qd rosa desiccatur cito. Ideo quia in ea non est aliqua viscositas: qd odor eius vincit: et ppter ea festinat et replet vias odoratus.

Operationes.

- A** Sera. aucto. Dyas. Est enī rosa frigida de siccatura. et ex ea est plus stiptica sicca q̄ recens. et succus rosaz qn coquit cū vino cōuenit dolori capitis et oculoꝝ et aurū. et cōuenit gingiuis. qn cum eo fit collutio. et coquūtur folia eius sine stipticibz et nō expmuntur. et fit emplastrū cū eis benispile. et semē qd est i medio rosaz qn puluerizat sup ginginas ad qd fluunt humores puenit multum. Sed caput rose qn bulierit in aqua et bibitur: abscindit fluxū ventris et spurū sanguis. **E**t idē aucto. Nachaz aq̄ ro. phibet fluxū ad oculū: et puenit sincopi qn bibitur ex ea haustus aliqs. **A** Et idem aucto. Dumay. Rosa fortificat membra intrinseca. Et stipticitas eius penetrat ppter amaritudinē q̄ est in ea. **A** Et idē aucto. Aben mesuay. Doratio rose puenit colericis et habetibz calozē: et capitis dolorē a colera. Et phibet fumositates colericas acutas. et puenit dolori acuto. et mouet sternutatiōē habet i cerebrū cal. Et quādo conficit cū melle aut cum zuccaro abstergit qd est in stomacho ex humoribus flegmaticis. **E** Et idem aucto. Rasio. Expert? est qdā ex amicis meis q̄ accepit ex folijs rosaz recensibz et zuccaro: et fecerūt eū asellare decē vicibus. hoc facit succus ei? vep sicca nō est laxativa. et hoc significat ex eo qd virt? eius est amara qd abstergit. Et qn rosa desiccata fit stiptica. qd separatur ab ea amaritudo. Et siccatas quidē in rosa est paucā: qd ipa est cōposita ex stipticitate et amaritudine. vnde abscindit libidinē: et laxat laxatione forti. **J** Johānes Desue cap. de rosa. Rosa est ex medicinis benedictis in qua est virt? confortatiōē faciens et solutiōē et male qualitatis

pmutationem. Et est ex ea rubea et alba. et est de vtriusq; multorum foliorum et densorum crisporum. et alia paucorum et planorum. et melior est rubea vere rubedinis paucorum foliorum et planorum. et ex albis est melior habens similiter. Et melior succus est cui? mater est rosa cōpleta. sicca vero melior est in q nōdū cecidit cōplexio. Et frigida i prio gradu: sicca in secūdo. Diuersarū autē naturarū substantie composuerūt rosam. inter qd pos test cadere separatio distinguens. Componitur enim ex partibz terreis et aqueis mediocribus dantibz ei stipticitatē et substantiam. Et ex partibz aereis ppter qd est in ea de dulcedine aliquid et aromaticitas. Et ex partibus igneis subtilibz a quibus cōsistit perfectio et species dantibz ei amaritudinē. ppter qd in abscissione amaritudinis ipi? q̄ remouetur ppter solā exsiccationē eius non resoluit species. In abscissione rubedinis nō est pl? rosa q̄ homo mortuus. amaritudo autē in ea q̄ recens est plus est stipticitate ipsi?. Et prima eius operatio est ppter amaritudinem suā. ppter quod rosa recens et eius proprie succus soluit. Cum autē resoluitur caliditas dāns ei amaritudinem. ppter exsiccationem ei? nominatur substantia eius stiptica faciens constipationem. Est autem succus eius calidus fere ad primū gradum. ppter exclusionē eius are terrestri et frigida. **J**ohānes Desue. Est autē rosa solutina existens extinctiua inflammationū. confortatiua membrorum: coadunatiua partium et cōstrictiua. et semen eius in hoc est fortius. et similiter pili eius qui sunt i medio ipsius. et succus eius est resoluens. Et sicca quidem magis frigida et stiptica. et que non est completa frigidior et stipticior. et alba i frigiditate et stipticitate plus est q̄ rubea. nō est in ea malicia. sed est ex debilitate solventibz: vigorat tamē operationem eius aqua casei. **S**i enim succi rosarum. 2. i. misceatur cū aqua casei et pauca spica est solutiuum cōueniens. et similiter infusio. 2. vi. foliorum rosarum in aqua casei cum paucis melle soluit sine molestia. Et syrupus factus ex succo ei? est lenis solutionis. Et similiter ponitur oleum eius in emendatione medicinarum acutarum: sicut est scamonea et similia. **R**ose autem condite cum melle abstergūt et mundificant et confortant. Et condite cum zuccaro minoris sunt abstersionis: maioris confortationis et stipticitatis: et aqua eorum que fit per infusionem mundificat et confortat abstergit et resoluit.

Tractatus

Rosa q̄ fit p sublimationem est multe pfortas
tionis. neq̄ est resolutiua ppter resolutionem
subtilis caliditatis ei⁹ in decoctione ipsi⁹. p al
bas vero nō fit solutio aliq̄ de q̄ sit curandū.
7 est in eis de stipticitate plus q̄ in ru. neq̄ sūt
similes eis in pfortatione. et cito q̄ rose non
substinet decoctione aliqd oino: 7 ppter recēs
tes. soluit enī ab eis virt⁹: sigillans absterfio
nē ei⁹ 7 solutionē. 7 declarat virt⁹ ei⁹ stipti
ca faciens pstrictionē. Succus po ei⁹ substi
net decoctionem aliqd mediocriter: 7 acq̄rit
ei subtilitatem 7 bonitatem absterfionis. **O**les
um q̄z factū ex rosa: nōdū cōplet⁹ est maioris
infrigidatiōis 7 stipticitatis. cui⁹ meli⁹ fun
damentū est oleum oliuarū mediōz in matu
ritate aut sifaminū. **A**cetum autem infusio
nis eius est medicina bona omniū inflāma
tionū. 7 est diuisiūū solutione pfortatiūū.
Succus ei⁹ ex aqua infusiōis recentium
cōplet⁹ p solutione educit colerā: mūdificat
sanguinem ab ea 7 venas 7 articulos.
Et conuenit yctericie: 7 aperit opilatiōes
epatis et stomachi: et mūdificat 7 confortat
ea: et cōfortat cor: et cōuenit tremori eius: et
educit materiam causantem eam 7 febribus
colericis. Rosa vero 7 oleum eius 7 aq̄ ipsi⁹
facta per sublimationem cōfortat cor stoma
chum et epar: et coadunat partes laxas mēs
brozum. et cōfortat retentionem: et sedat dos
lores calidos mira sedatione. 7 extinguit ac
pmutat malicias inflāmationum: perimit et
sedat eas. **E**t sunt ex medicinis facientibus
dormire. faciūt tamen corizām 7 sternutatio
nem: et obsunt catarris: et stringūt guttur et
confortāt ea: 7 auferunt crapulas. Dosis po
tio succi rosarum est ab. ℞. i. vsq̄ ad. ij. cū zuc
cero. **E**t potio syrūp. facti ex succo earū est
℞. ij. vsq̄. v.
Auicenna libro de viribus cordis dicit q̄
confortat cor.
Palladius libro. ij. in mēse februario rosa
ria cōferenda sunt que sulco breuissimo: aut
scrobibus ponēda sūt: vel virgultis vel etiāz
semine. Semina aut rosarū nō putem⁹ medi
oa flosculos esse aurei coloris quos rose fes
rūt: sed baccis nutriūt: quas in breuissimi pis
ri ad silitudinē plenas seminib⁹ suis post vin
demiam reddunt. maturas ex colore fusco et
molliciei poterim⁹ estimare. Si qua etiā sūt
antiqua rosaria hoc tpe circūfodiūt: 7 sar
culis vel dolabris aridas vniuersa recidunt
Tunc querara sunt: possunt ducta virgarū
ppagine reparari. Si rosam ipsi⁹ habere vo
lueris duabus palmis ab ea gyrum fodies.
7 aqua calida bis rigabis in die.

Idem Palladi. Rosa frigida est 7 in primo
gradu. sicca in secūdo. **E**t viridis 7 sicca cō
petit vsui medicine. Quidāz colligūt ea post
maturitatem: sed nō tamdiu seruat. Debent
autem colligi cum nō habēt folia omnino ex
pansa. 7 tamē aliquātulū iam rubea. **C**ollecte
autem ad solē aliquātulū desiccari possunt 7
p triennium seruari. **H**acer. Dicit flos flos
rum nobis rosa iure videtur. **N**ō species cum
ctos precedat odorēq̄ flores. **N**ō tamen hec
speci et tñ nec odore iuuare. **N**os valet hac
varijs nos adiuvantilla fidelis. **E**i⁹ sicca gra
du vis est 7 frigida primo 7.

Capitulum. cccxix.

Ratera v! Antera. Paul⁹ ca. antera.
Antera est id qd in medio ipsi⁹ rose
nascit⁹ aurei coloris: 7 a specie floris
dicta est. **V**sui etiā medicine cōpetūt.

Operationes

Plinius. Capita rosarum pota ventrem et
sanguinem sistūt. **I**tem. Ungues rose salus
bres epyforis sunt. **U**lcera enī oculorū: rosa
pterq̄ initijs sordescunt. **I**tem antera dillm
tericis magnum presidium est.

Capitulum. cccc.

De Herbis

Rostrium porcinum. Pandecta: cap. cccccc. Rostrium porcinum herba est longitudinis vni⁹ digiti et eiusdem lateris pandens se sup⁹ terram amplectens ea: cuius folia ex utroque latere sunt incisa incisuris magnis. et in ei⁹ medio lenatur stip⁹ parvus: in cuius stipite fit quedam lanugo rotunda sicut pila. sicut facit herba semision. que cum tangitur dissolvitur.

Operationes.

1 Confert opilatis. Rostrium coruinum herba est quam plures dicunt consolide specie. Sed falso imo est herba utcumque pilosa habens quasi odorem boraginis: et virtutem consolidatiuam in virtute sicut precedens.

Capitulum. cccc.

Ruta latine et grece. Arabicum vero ra deb vel alselep. Sera. li. aggreg. ca. ra deb aucto. Dyas. Rad. i. ruta. Et est de ea domestica et silvestris. sed silvestris est magis calida quam domestica et magis acuta. que elcis est non bona: sed domestica: et maxime illa que oritur circa arborē ficus: vel circa cucumeres est conueniens cibo. Et aliud genus rute silvestris que nascitur in macedonia et in gal

licia asye quam mollicines appellant. Et aliqui armolam eā vocant. frutex est vna radix virgas multas habens folia latiora plus quam domestica sed mollia odore grauem bñtia et florem albū et capita maiora quam domestica. et in tribus partibus diuisa. huius semē obusum et trigonū gustu amarū est. Nec in antiquo tempore colligitur. Isidorus libro etymo. Ruta dicta est eo quod sit feruētissima. cuius altera agrestis atque virtute acrior: sed utraque feruētissima comprobatur. hanc venenis repugnare mustele docet que dum cum serpente dimicauerint cibo ei⁹ armant. Isaac. Ruta silvestris calida et sicca in quarto gradu. domestica vero in tertio. quā melior est ad digerendū. quia virtutē habet inciscendi. et grossos humores et viscosos extenuandi. Platearius. Est ruta domestica et silvestris que piganum dicitur. Huius folia et semina competunt vsui medicine. Virtutem habent diuretica: dissoluendi et consumendi. Hypocras. Ruta calida et sicca in tertio gradu. Palladius de agricultura libro quarto. Denique Narciso ruta serit locis apricis. solius cineris insperione contenta. loca desiderat altiora. unde humor eius elabatur. si ponas ei⁹ semina adhuc clausa folliculis sigillatim debebis manu afficere. si iam minuta sunt

sparsa lactabis. et rastro obducta cooperies
Ranles eius qui inclusis seminibus nati fuerint
 fortiores erunt: sed sero nascentur. Ramula eius cum
 aliqua corticis parte conuulsiverno tempore plan-
 tis tenebunt: tota protranslata morietur. Nonul-
 le ramulos eius prope fabe inserunt vel bulbo
 atque illa obruunt alieno vigore servandos..
 Sub fici arboris umbra libenter acquiescit. Non
 effodit herbas sed optat auelli. Immunde mu-
 lieris formidat attractus. **Pl. li. xij. Ruta**
 ferit fauonio et ab autumnus equinoxio. odit hyemem
 et humorem ac simum. apicis gaudet ac sicces
 terraque maxime latericea. Linere nutriti
 vult. hic et semini miscetur ut careat crucis.

Operationes

Ruta. viij. sim. far. ca. moli. i. ruta. quodammodo
 ruta siluestre noiant. quodammodo autem armola. Virtus
 autem eius subtilis est et ca. fm. iij. gradu. unde
 et incidit grossos humores: et dyasozat: et ad
 vinationem puocat. **Et idem. viij. sim. far. ca.**
pigamum. Pigamum. i. ruta. Siluestre quidem ex
 quarto gradu calefacientium et siccantium. dome-
 stica pro ex tertio. Est autem non solum acris gustu
 sed etiam amara quod incidere et dyasozare habet gros-
 sos et viscosos humores. propter eandem autem vir-
 tutem et per vinas euacuat. quoniam et subtilium
 partium est et ventositatis destructiva. **Et idem**
 circo ad sputationes puenit: et anisofitas quod ad
 venerea pertinent. et dyasozat et siccatur modera-
 te. est enim de fortiter desiccantibus farmaciis.
Sera. auc. Dyas. Ruta est de rebo magis co-
 ferentibus inflationibus et ventositatibus. **Et ipsa**
 extinguit libidinem coitus. Unde domestica
 et siluestris sunt ambe calefactiue: adustive: pu-
 uocatiue vrine et menstruo. et quando comeditur
 ruta aut bibitur stringit ventrem: et quando sumitur
 in potu ex semine. cuiuscunque quantitas vnius
 calus cum vino est medicamen conferens mul-
 tum medicinis mortiferis. **Et quando comedunt**
 folia eius sola aut cum ficibus siccis et nucibus:
 auferunt nocumenta medicinarum mortife-
 rarum. **Et est vltima medicina contra malis-**
ciam venenorum: quando administratur sicut diximus
 (et presertim contra pestilentiam) **Et quando comeditur**
 et bibitur ruta semper abscondit sperma. et quando
 coquitur cum aneto sicco et sumitur: sedat torfiones.
 et quando administratur in hunc modum confert dolo-
 ri lateris et dolozi pectoris et asmati et tussi et
 apostemati pulmonis: et sciaticae et dolozi iun-
 cturaz et rigoribus. **Et quando coquitur in oleo**
 et ponitur in cristeribus confert inflationi matricis: et
 inflationibus intestinoz: et dolozibus recti intes-
 tini. **Et quando teritur et conficitur cum melle et linitur**
 supra collum matricis confert dolozi eius et suffo-

cationi matricis. **Et quando coquitur in oleo et bi-**
 bitur: occidit et expellit lumbricos: et conficitur
 cum melle et fit emplastrum dolozi iuncturarum
 et dolozi et percussionis. et fit emplastrum cum ea et
 ficibus hydropisi carnosae. **Et quando coquitur**
 cum vino usque ad assumptionem medietatis vi-
 ni et bibitur: confert species humide hydropi-
 sis. et quando comeditur sola sine est aut sal-
 lita acuit visum. **Et quando fit emplastrum cum**
 ea cum sauch super oculum: sedat dolozem
 eius. **Et quando teritur et miscetur cum ace-**
 to et oleo rosarum et fit linitio cum eo: sedat do-
 lozem capitis. et quando intromittitur in naribus
 ipsa aut succus eius abscondit fluxum sangui-
 nis ab eis. **Et quando admiscetur cum ni-**
 tro et fricatur inde morfea alba: confert eam.
 et quando fit emplastrum cum ea cum melle et albu-
 mine super emperiginem confert ei. **Et quando**
 succus rute calefit in cortice granati et distil-
 latur in laurem: confert dolozi eius: et miscet
 cum succo feniculi et melle: et fit collirium cum
 eo: et confert dolozi visus. **Et quando miscet**
 cum aceto et oleo rosarum: et conficitur cum ceru-
 sa: et fit linimentum cum ea: confert herispile et
 formice: et vlcerebus capitis humidis. et ruta
 quando masticatur post comestione ceparum et
 aliozorum aufert ferorem illorum. **Sera. Ru-**
 tam venenis resistere mustele docent: que quando
 cum serpentibus dimicature sunt: cibo eius ar-
 mantur. Docuit etiam rex ponticus: qui cum
 fratris sui timeret insidias. rute folia cum dua-
 bus nucibus et toride caricis admixto sale ier-
 iunus acceperat: et secure cum eo agebat Agre-
 stis si sumatur nimis de ipsa occidit. **Et quando**
 ipsa colligitur maxime cum ceperit apparere
 flos. si carne tetigerit: vlcera et facit inflare
 cum pruritu. quare oportet quod vult eam colligere:
 quod vngat manum et faciem cum oleo rosarum: et extri-
 mauerit quidam quod si succus eius aspergatur super
 pullos gallinarum: non comedit eos miluus.
 et putant quidam quod illa que nascitur in ma-
 cedonia prope flumini quod dicitur archimoni. quando
 comeditur occidit. et loca in quibus nascitur
 sunt loca serpentum plena.
Sed semen eius quando bibitur confert dolozibus
 intrinsecis. et ipsum ingreditur in confectionibus
 medicinarum: et est iuuatiuum.
Et idem auctoritate Ruffi. Ruta domesti-
 ca est medicina maxima iuuatiua intestinis in-
 terioribus: confert visui. et gummi eius est ca. i. sine
 tertium gradu. sic. in. iij. **Aurat vlcera oculi quan-**
 do puluerizatur super ea. et confert scrofulis quod
 sunt in gutture et sub ascellis.

Capitulum. ccccij.

Rubus. Pandecta capi. dclxi. sulac arabice. grece batus. latine vero rubus. Et sulac est quedā egritudo: ut dicit Plinius. Serapion libro aggregatorio capitulo sulac siue fuleit. auctoritate Galieni: id est rubus omnibz est notus. folia ei⁹ et summitates recentes sunt composita i substantia sua ex suba terrea frigida et aquea tepida. et sapor ei⁹ est stipticus. et virtus eius in frigidat et desiccatur. et scda cōglutinat.

Operationes.

Galien⁹ sexto simplicium pharmacorum capitulo lo batus. fm translationē grecar. Batus: id est rubus. folia qdēz cime necnō flos et fruct⁹ stiptica participāt q̄litate manifeste. In hoc tñ ad inuicē differūt. Nam folia quidē et p̄sertim mollia et noua plurimū participantia asquositate modicū sunt stiptica fm eaz ratio nem et sumitates. Unde masticata curāt alcola et cetera q̄ in ore vlcera sanant. et alia vulnera solidare potest. Est enī eoz cōplexio ex terrestri et frigida substantia et aquosa tepida. Fructus vero quādo fit matur⁹ particeps est moderate caliditatis. saporis cum sit vt ostēdimus dulcis. quare ppter hoc necnō ppter moderatam stipticitatē comestibilis non est molestus. Immaturus autē a frigiditate ter

restri superat substantia. et ideo stipticus est et siccatus fortiter et vterq⁹ desiccatur. et reponitur desiccatus existerē recente. sed et flos eiusde⁹ est virtutis cū fructu ad dissinterias. ventris qz fluxus necnō ad spū sanguinis idoneū farmaciū. radix autē cū eo q stipticat: et nō pauca subtiliū partiu substantia participat. quāobrem et lapides q̄ sunt in renibz frangit. Et Sera. aucto. Dyascoridis. Virtus eius est que curat alcola et vlcera oris quādo masticatur. et curat alia vulnera. Et decoctio eius tingit capillos. Sed sapor ei⁹ fructus est dulcis. et est humidus et calidus. et immaturus est frigidus terreus. et sapor ei⁹ ponticus. et desiccatur desiccatione forti. sed floris eius est sicut virtus fruct⁹. Et cōfert vlceribus intestinoz et fluxui ventris. et debilitat intestinoz ani. sed radix ei⁹ est substantia subtilis. et sapor eius est stipticus. et ideo frangit lapidem renū. et quādo fit emplastrū cū folijs eius: curat vlcera humida capis. Sed rñbus canis q̄ grece dicit. Kinos batus nocet decoctio ei⁹ fructus canne pulmonis. et stringit fluxum menstruoz. Et radix ei⁹ est calidior ipso. de qua si fiat emplastrum extrahit spinas et alia infixa corpori. Et qñ sit emplastrū cū folijs suis recentibz phibet apostemata. Et idē aucto. Galieni. Fructus huius plante est stipticus stipticitate forti. et folia eius habēt stipticitatē paucā. et oportet q̄ caueatur ab eo qd intra fructū est simile bombicino: qz nocet multum canne pulmonis. hāc specie inuenies si leges Kinos batū. et est capitulo batus est oibz notus. Virt⁹ est illi stipticus et ferantica. Alitatura ei⁹ capillos inficit. Ventre abstinet. Fluxū matricis mulierū stringit. Dorsibz venenatis occurrat. Tussis gingiuas a putredine seruat. Tumores oris cōpescit. maxime si folia ei⁹ cum aceto masticata fuerint. Herpetes mudāt. acoras capis purgant. Tumores oculoz et cōdilo mata soluit. emorroidibz subuenit supposita. stomachis imposita medicat. cardiacis opitulat. Succ⁹ hui⁹ herbe et hastaz sole siccatur oia facere nouit. Succus eius semina maturi oibz causis oris vtiliter adhibetur. Ventre abstinet comest⁹: s; nō matur⁹. Flos ei⁹ cū vino bibit⁹ ciliac⁹ et dissinteric⁹ pdest. Flos eius albus: et est caniculari ortu vigeno. Iose quoqz potui dat⁹ cū vino humoris fluorem cohibet. Illinit⁹ cū melle oculoz lipiitudinē medet atqz igni aceto. Hui⁹ g folia et flores et mora leuiter stringūt. vnde ad vulnū et fauces pprie vident facere: quia omne pro

I Num idonee stringant. **F**olia eius et cime
masticata alcola et alia vulnera curant in ore. Et
plagas glutinant. mora eius manura habent
in se mediocriter calorem. Immatura vero
sunt frigida: et terrestrem retinet in se substan-
tiam. Unde nimis desiccant. **I**tem pulvis
ex eo factus sicut est de flore eius plus desic-
cat recentioribus: facit namque ad dissintericos.
et ad omne reuma veteris: et ad defectionem san-
guinis expulsi. **D**ic pulvis dat? utilissimum
est medicamentum. **R**adix autem eius stiptica et les-
promeris est. et ideo nephreticis data lapides rupit.
Species bati sunt due. Una communis
que dicta est et quod omnibus nota est. Altera que appel-
lat? ydea siue cinos bat? que est rubositas ma-
ioris supradicta. Et est virtutis constrictive.
Eius namque mollia germina sine tyrsi contu-
sa et expressa succum dimittunt. qui sub sole res-
ticus coquit? usque ad grossiciem mellis: et da-
tur ad ea que supra. **S**uccus eius cum vino
et melle suprapositus superioribus pdest. **N**o-
ra cum vino sumpta sapientiam nutrit: ut ab anti-
quis dicit? leges eam mense Iunij et Iulij cum
melle et pane contrita apostemata mirifice rupit: et
vulnera fraudulenta curat.

Capitulum. ccciiij.

Rubea tinctorum. **I**sidorus. **R**ubea dicitur
eo quod rubra sit radix eius. vnde lanae
colorare phibet. **D**yascorides. **R**u-
bea quam alij eritrodanum. latini vero rubeam di-
cunt. **H**erba est omnibus nota. **S**pecies eius due
sunt. Una videlicet agrestis. **A**lia vero que vo-
cat? sarchoos: ramulos siue rufos habens tenu-
es et quasi nodulosos: folia per intervalla distantia:
ac per singulas conodationes veluti stellarum
imaginem mittentia. **F**ructus vel semen eius
rotundum viride: et hinc rubrum aut circa matu-
ritatem nigrum. **R**adicem habet parvam tenuem
pusillam rubicundam. **P**linius cap. **E**ritbron
quam alij eritrodanum vocant. nos vero rubeam
quam tingunt? lane et pelles et cetera. **S**ec? ve-
ro eritrodanum dicit. **N**am eritros rubeus
cochinus feniceus rubicundus. exponit de
rubea. **P**andecta capitulo. cccxviii. **E**ri-
trodanum vel eutradoron vel eritbron vel eri-
trodanon grece. **A**rabice sane vel eira. **L**ati-
ne vero rubea tinctorum. **U**bi sciendum quod
Dyascorides capit. de rubea dicit: quod rubea
siue ut alij eritrodanum dicunt: et est de ru-
bea domestica. **A**liud capitulum inuenit apud
Dyascoridem. quod sic habet eritrodanum di-
cunt. et est rubea agrestis. **I**tem fin? veritate
eritrodanum in alia translatione **D**yascoridis.
Aut eritron vocant plurimi. **R**adix est illi in-
ficiens. **D**uo sunt eius genera. **U**num agres-
te. **A**liud seminatum sicut rauenne italie fuit
in locis cultis seminatum. **N**am et in visis spon-
te nascitur. **H**aste sunt illi quadre et longe aspe-
re sicut apparine: sed fortiores et longiores. fo-
lia habentes intrans nodos ipsos. folia habz fi-
cut astrum: id est stella in gyro posita. semen
eius rotundum est in primo viride et postea ru-
sum. et cum maturaverit nigrescit. **E**t radix eius
longa tenuis et rufa. **S**ed fin? translatione
alia **D**yascoridis. **R**ubea siue ut alij eritro-
danum herba est omnibus nota. **S**erapion
libro aggregatoris capitulo sane. auctoritas
te **D**yascori. **S**ane siue sane: id est rubea tin-
ctorum. quedam ex ea nascitur. et quedam ex ea se-
minatur. et habet ramos quadratos longos
grossos siles ramis herbe que dicit? abarum: nisi
quia sunt maiora eis et duriores. super ipsos sunt
folia diuisa ad invicem egredientia intrans no-
dos et in similitudine stellarum. et fructus est
rotundus: cuius color in principio sue aperi-
tionis est viridis. postea vero rubeus. **E**t quasi
maturus est fit niger. et quod de ipsa admini-
stratur sunt vene ipsi. et ipse sunt subtilis lon-
ge et rubea. **G**alenus sexto simplicium far-
macorum capitulo eritrodanum. **E**ritrodanum
est rubea tinctorum radix acerbata et amara fin?

gustum. Unde et quod dictum est de alijs ad
inuicem sibi hmoi virtutes conuenientes i hac
radice cōspicis. ¶ Paulus ca. de rubea. cali
da est et sicca in secūdo gradu. ¶ Auerois li
bro Colliget. capitulo de rubea. Rubea cali
da est et sicca in tertio gradu.

Operationes.

- A** ¶ Dyascorides. Eridrotanum virtutē habet
mictualē cū aceto illinita albis maculis me
detur. Usus etiā ei⁹ ad ea pficit ad que ceter
ra diuretica pficere dicim⁹. Sed agrestis vir
tus est fm Dyascoridem mictualis diureti
ca. vnde vrinam et menstrua prouocat.
- B** ¶ Salienus. Eritrodanū splenē et par expur
gat et vrinās grossas et multas. Est autē qñq
et sanguinolentas euacuans. qñq etiā prouo
cat menstrua. et abstergit mediocriter quēcūq
absterfione egent. morfeis quoq albis cum
aceto peruncta cōfert. quidā autē propināt
eas sciaticis: necnō paraliticiis cū mellicras
to. ¶ Auicenna. Rubea tinctozus est pontici
saporis: et abstragit cum equalitate. ponitur
cum aceto super empettginem: et sanat eam.
similiter et morpheam albā. ab omni vestigio
mundificat cutem. Bibita cum mellicrato
confert sciaticis et paralisi. ¶ Valet etiā p cū
fioni et casui succus ei⁹ cū oximelle. datur ad
apostemata splenis: et mūdificat epar et sple
nem. Morūq opilationes aperit. et in hoc ei⁹ p
prietas existit aceti. vebemēter puocat vrinā
vt qñq faciat mingere sanguinē. Et oportet
qui eam biberit quaq die balneetur.
- E** ¶ Supposita menstrua puocat: et extrahit fe
tum. Eiusq stipites cū folijs conferunt morū
sui vermiū venenosoz. ¶ Platearius. Rubea
tinctoz calida est et sicca in scōdo gradu. Vir
tutē habet pfortatiua ex aliquātula sua pon
ticitate et diuretica ex amaritudine. Contra
debilitatē stomachi et epatis et relaxationem
datur vinū dectionis ei⁹. Radix ei⁹ rasa sup
ponitur ad mēstrua puocanda: et fetū mortuū
um educendum. Aqua decoctiōis eius si ca
put inde abluatur capillos reddit rubeos.
- C** ¶ Constantin⁹ vbi supra. Rubea est in fine p
mi gradus calida et sicca. habet quoddā ama
ritudinis et ponticitatē. vñ splenē et epar mun
dificat. et eius opilationē aperit. vrinā et men
strua puocat. Omniaq membra corporis a
putredine mūdificat: et morfeam curat. Ad
hibetur quoq cū melle et aqua calida ppter
vñ doloem. ¶ Plin⁹ libro. xix. Rubea tins
gendis lanis et corijs est necessaria. Laudas
tissima est ytalica. et maxime suburbana. puez
nit sponte. In medicina morbum regium san

nat. Et vrinam eijciēt ex aqua mulsa. Folia
quoq capillum inficiunt. Apud quosdā in
uenio regium morbum hoc frutice sanari:
etiā si adalligatus spectetur tantū.

Capitulum. ccciiij.

D Aluia latine. Arabice geliffas
gos. grece eliffagus. Sera. li.
aggre. ca. Beliffagos. auctori.
Dyasco. Beliffagos: id est sal
uia. Et est arbutū longum has
bens plures ramos. et lignū eius et folia simi
lia folijs citonior. nisi qz sunt longiora et stri
ctiora et rugosa paucarugositate: sicut est ru
gositas panni postq abluīt anteq extendat
et reponat. et color ei⁹ declinat ad albedinē. et
habet odorē bonū. et habet in summitatib⁹
morū semen simile semini herbe siluestris: q
dicūt ormen. nascitur autē in locis asperis.
¶ Dyascorides cap. eliffagus siue eliliffagus
fm translationē nostrā. Eliffagus: id est sal
uia. Frutex ei⁹ est oblonga et multas habēs
virgas quadras et albas. et folia filia malicij
donijs: sed oblonga minora et aspera et albis
diora et odorata subrugosa. semē sup virgas
est simile oīno agresti. nascit locis asperis.
¶ Plinius ca. eliffagus herba est exalbida.
Vasta est ei vasta et quadra. folia aliquaten⁹

aspera. Potest enim acriter restringere.
Salien. vi. sim. far. cap. clissagus. Comple-
 xio huius herbe est calida caliditate manifes-
 ta et sufficienti et parum stiptica.

Operationes

- A** **Plin.** Herba ipsa facit ad dissintericos. et
 succus foliorum eius capillos generat: et vinum p-
 uocat. **Sera.** Decoctio foliorum et ramorum
 ipsi quoniam bibunt puocat vinum et menstrua: et expel-
 lit fetum. et perfert morbum venenoso strigonis ma-
 rini: et denigrat capillos: et perfert apostematibus.
 et abscindit fluxum sanguinis: et mundificat vlce-
 ra fraudulenta. et cum decoctione ramulorum et folio-
 rum ipsi sit ablutio. et sedat puritum genitalium
 viro- et mulierum. **Dyalco.** Virtus eius est diu-
 retica. Menstruis imperat. Abortum facit.
 Percussum strigonis marini mitigat. Capil-
 los nigrescit. Est etiam termatica: et sanguines
 fluentes ex vulneribus stringit. Sordida vulne-
 ra purgat. **Alixatura** foliorum et virgarum ipsi
 puriginem nature copescit. Est etiam virtus re-
 dargueris cum acrimonia. Unde ad dissinteri-
 am atque muliebrem fluxum (quem greci rigeon vo-
 cant) facit succus foliorum eius. Capillos deni-
 grat: et vinum puocat. **Paulus.** Vinum deco-
 ctionis eius perfert paraliticos bibunt cathaplas-
 matum super partem paraliticantem. Et dicunt ma-
 gi de salvia quod ipsa putrefacta sub fumo genes-
 rat autem quedam huius caudam serpentinam albam
 merule filis. De cuius cinere si ponatur lampas
 de apparet quod domus sit plena serpentibus. Et
 herbario. Salvia habet folia longa et angusta
 subaspera odore suavis gravi. in locis asperis
 nascitur. Decoctio eius potata vinum et menstrua
 mouet. Pastinace marine si quem percusserint
 virus excludit. Sanguinis eruptione sistit.
Plateari. Salvia ca. est in. i. sic. in. q. solum
 folia copetunt vni medicine et viridia. et sicca
 domestica magis consumit et pfortat. Silues-
 tris autem magis dyaforetica. Vinum decoctionis
 salviae valet paraliticos et epilepticos. fometatio
 ex aqua decoctionis eius valet straguiat dissin-
 teria. Matricem mundificat. **Plinius** li. xii.
 Verba nunc quod nunc sunt herbarum eleisphacon
 grece. latini vocant salvia mente similem canam
 odoratam. hac appositam partem emortuos extra-
 hnt. Item vermes aurium et vlcerum. **Idem** in li.
 xvi. Verba quod a quibusdam appellatur salvia filis
 verbasco. Aterit ea et colata calescit. et sic ad
 tussim laterisq; dolores bibunt. Eademque scor-
 piones atque dracones marinos efficaciter. Et o-
 tra serpentes etiam ex oleo pungi ea potest. yso-
 pi fasciculus cum quadrante mellis decoquitur
 ad tussim. **Dacer.** Salvia cui nomen elysy-

facos est apud grecos. Cum multa iecoris p-
 dest potata querelis. Pellit abortum. locumq;
 menstrua purgat. Trita venenatos curat super
 addita morsus. Crudis vulneribus que multo
 sanguine manant. Apponas tritam dicunt reti-
 nere cruorem. Cum vino succus tepidus si su-
 mitur huius. Copescit tussim veterem laterisq;
 dolorem. Puritus vulue curat virgum virilis
 Si foueas vino fuerit quo salvia cocta. Illi
 us succo crines nigrescere dicunt. Si tunc
 hoc vincti cerebro sub sole calenti.

Capitulum. cccv.

Alix. Vidorius lib. cty. Salix dicta
 est: eo quod saliat: id est crescat. Arbor le-
 ta: vitibus vinciedis abilis. **Ambro-
 sius.** Salices videntur nihil habere seminis.
 habent tamen gramem quoddam in folijs quo ter-
 ris commisso tanquam semine posito surgat arbor
 de surculo: et tanquam seipam exscitet de semine
 suo. **Glosa** super Esaiam. xliij. Salix est ar-
 bor infructuosa: sed cito crescit: maxie si iux-
 ta aquam sit. **Aristoteles** in li. de plantis. Que-
 dam in humido loco. quedam in arido et quidam
 in utroque ut salix. **Idem** libro de animalibus. que-
 dam arbores non fructificant. Sicut viri pin-
 gues non multum spermatifant. Talis est salix et
 romana nux. **Idem** in libro decimo sexto. Ju-

aquosissimū proueniūt salices et alni. longaq; folia sunt vtriq; inter primas germināt. **R**is cū agunt salicē folia post solsticiū. nec alio argumēto intelligit certū fidus cōfectū. **D**e cū sine vero salix amittit semē anteq; maturitā tē sentiat oīno. et ob id frugiperda dicta ē ab homero. **S**equēs vero etas scelere suo hāc sententiā interpretata est q; semen salicē mulieris sterilitatis medicamētū est. **S**ed in hoc quoq; nascenti natura puidit: q; de pacto surculo incuriosius semē dedit. **E**na tñ pdit id maturitatem proferre solita in insula chetra. **P**andecta capitulo. cci. **E**ulefare. **B**rece vire. latine vero salix.

Operationes

A **S**era. li. ag. ca. **E**ulef. i. salix. folia et flos et rosa ei⁹ habent in sapore ponticitatē. et virt⁹ salicis est desiccatiua sine punctiōe. **C**ortex vero ipsi⁹ siccioris est cōplexiōis. sicut sunt omēs species corticis. **U**nde admistrat in glutinatiōe vlcē. **S**ed flos et rosa ei⁹ admistrant^r et admiscēt in oīb; medicinis et vniuentis desiccatiuis. **E**t sunt ex hoīb; q; accipiunt flores et rosam et succū ipsi⁹. et cōponūt ex eis desiccatiuā medicinā que pferit in multis: q; desiccāt sine mordicatiōe et pprie: q; in ipsa est stipticitas pauca. **E**t qñ cōburūtur ei⁹ cortices et pficiunt cū aceto: admistrātur in oīb; egritudinib; in q; necessaria ē desiccatio. sicut in verrucis et pprie in rotundis et in verrucis similib; capitib; claudoz: et in verrucis infixis in cute. eradicat enī eas qñ sup eas fit linitio. **E**t qñ euellit cortex ei⁹ tpe q; emanant flores et colligit gūmi eius. **H**abet hoc gūmi virtutē abstersiuā et subtiliatinā. et ideo admistrat in oīb; egritudinib; q; accidunt pupille. et faciūt impedimētū visus. **E**t idem aucto. **P**auli. **A**ir⁹ folioz et cortici et fructus salicē et succi ei⁹ est stiptica. **E**t est frigide et sicce cōplexiōis in pmo gradu. **E**t idem aucto. **B**edigar. **Q**uādo bibunt folia eius trita cū pipere et vino pauco pferūt colicis. et qñ sumit cū aqua pbibet impregnatiōis nē. et fruct⁹ eius pferit sputo sanguinis qñ bibitur: et cortex ei⁹ tritus cū oleo rosaz. si bullierint in cortice granati cōferūt dolori aurium. **E**t ei⁹ decoctio administrata super pedes podagricoz pferit eis multū: et mundificat furfures capitis. et colligit humiditas ab ea defluens qñ excoziat a cortice suo. qñ incipit apparere flos ei⁹. qñ reperit intra corticis humiditas cōgregata q; abstergit oculū. et aufert tenebrositatē ei⁹. **P**roprietas salicē eiusq; extrahit sanguisugas adherētes gutt

tur: et glutinat vulnera recentia. **E**t idem auctoritate **A**ben **D**esuaiy. **F**olia salicē bibica. pbibet impregnatiōē: et pferunt fluxui sanguinis. et lac qd egredit^r ex eis acuit visus et abradit pilos. **E**t idem aucto. **P**auli. **I**n folijs salicis et salice: nō dixit **S**alien⁹ aliud. **S**alienus septimo simplicium farmacoz capitulo vtre. vtre siue salix vtetur quidē aliquis et folijs ad sanguinolentoz vulnerū cōsolidatiōē: sed maxime flore ei⁹ fere omnes vtuntur medici ad confectionē siccatiui emplastri. **E**st enī vis eoz suavis siccatiua. habet autem et quiddam stipticitatis.

Quidā vero et succum faciētes ex eis imordax et siccatiuū habet farmacū ad multa vtile. **N**ihil enī magis occurrit visui q; fars machin imordacius siccans parū: sed stipticans. sicut in tractatu de cōpositione farmacorum plenius dicet. **C**ortex etiā huius arboris similis est tam frondū q; floz virtuti. pter q; est siccior fm cōplexiōē: sed hunc quidā accēdūt: vtuntur cinere in oīb; his que violenter indigent desiccari: sicut sigisles et chiles: id est mirmiceas. auferūt ipsum madefaciētes aceto acri. quidā vero tempeflorendi incidentes corticem. **L**iquorē siquit dem colligunt: et eo vtuntur in obfuscantib; pupillis. cū sit farmacū absteriuū simul et subtiliatiuū. cūq; sit huiusmodi poterit eo vti et ad alia multa. **P**alladi⁹ libro tertio. **I**n mēse **F**ebuario plante salicis obuēde sunt: et omniū generū que applicantur arbutis.

Oyascorides. **S**alix est arbor cuius folia glutinant vulnera cruenta. **F**los etiā eius sine mordicatione desiccatiuus est. **L**ui⁹ cinis cum aceto sup callos pedū induct⁹ eos tollit. **E**t similiter verrucas emundat. **F**los eius cū aqua bibicus omnem calorem libidinis frigesce facit. **R**uicenna. **S**alicis folia stiptica sunt sine mordicatione. **E**t est in eis exsiccatio sufficiens. **L**inis autem eius vebementis est exsiccationis. **E**mplastrum ex eo factum retinet fluxum sanguinis.

Constantin⁹. **S**alices frigide sunt in secūdo gradu. sicce in pmo. **V**alent dolori capitis de calore si in narib; mittant. **S**ucc⁹ ei⁹ vulnera solidat. **C**ortex eius vltus et cū acetotemperat verrucas et poros aufert. **S**ed lac corticis a salicib; florē habentib; eruti visum clarificat. **D**efectos confortat oculos. **S**uccus frondium et pomozū potat⁹ mulier vt concipiat non pmittit.

Capitulum. cccv.

B b iij

hollender

Ambucus. Pandecta ca. cccxxix.
Sciendū q̄ actis est sambucus: ka-
meactis d̄r ebulus. et sūt plante oibz
note. **U**ñ versus. Sambucus est actis: sed
ebulus est kameactis. **S**era. li. ag. cap. ka-
meacti. Kameacti due sūt species. q̄ruz vna
grece d̄r actis. in latino sambuc⁹. et scdā nos
minat in greco kameactis. ⁊ ei⁹ est int̄tio ters-
ren⁹ actis: ⁊ in latino d̄r ebulus. de q̄ lege ca.
cxxx. supra de **E**. **P**lini⁹. Sambuci due
sunt species. eaz vna assimilat arboribz habē-
tibz ramos siles cannis rotūdis: q̄rū color ē
ad albedinē: ⁊ sūt longa. ⁊ sunt i eis q̄ttuor fo-
lia aut q̄ncz porrecta sup ramos q̄slibet. ⁊ sūt
milia folijs nucis: minora tñ eis. hñtia gra-
uē odorē. ⁊ in sūmitatibz ramos sūt flores al-
bi. ⁊ grana filia granis viridibz vel lentiscl. q̄s
rū color declinat ad purpureitatē cū nigredi-
ne. ⁊ sunt velut in racemis. ⁊ hñt multaz bus-
miditatē hñtem odorē lini. ⁊ ista d̄r actis. **A**-
lia p̄o species q̄ d̄r kameactis est minor p̄ma.
habet ramos mag⁹ prinētes herbe q̄drato in
q̄bz sūt multi nodi ⁊ folia inuicē distātia. ⁊ sin-
gulis nodis filia folijs amigdalīs i sūmitati-
bus suis: nisi qz hñt venas: ⁊ sūt longiora eis
hñtia grauē odorē. ⁊ in sūmitatibz ramos sūt
capitella filia coronis lupradictę speciei. ⁊ se-

men: flos silt. ⁊ hz ramos longos grossos
dinē digiti habētes. **I**sidorus libro etymo-
logiaz. Sambucus ē arbor mollis ⁊ parua.

Operationes

Plini⁹ lib. xvi. Sambuci hñt acinos n̄s
gros ⁊ paruos humores lenti. Inficiēdo ma-
xime capillo. q̄ ⁊ ipi in aqua decocti mādunt
Idem li. xv. Arbor q̄rundā fruct⁹ pedicu-
lis dependēt vt piri. Alia p̄o racemis vt ede-
re atqz sambuci. **I**dem in li. xvi. Sambu-
cus germinat inter p̄mas: ⁊ nudat inter nouis-
simas. ⁊ ex his q̄ byeme aq̄la ex oriēte concis-
piūt: ordine nature florēt p̄me siluestriū sam-
bucus: cui medulla ē plurima: ⁊ coru⁹ cui nul-
la. Sambucus ē arbor diuidua nec ramosa
lentissima. ⁊ ideo scur⁹ faciēdis aprissima. cu-
ius nimirū plaga se p̄tin⁹ ⁊ trahit: sūtqz vul-
nus claudat. ⁊ ob id ⁊ t̄macti⁹ ferrū trāsmis-
tit. Sambuci atqz rubi gener⁹ sunt fungosi.
aliter tñ qz ferule. q̄ppe plus ligni atqz succi ē
vtiqz sambuco: ex q̄ mag⁹ canora buccināta
bamqz credit pastor. **I**bi ceferybi galloz can-
tū nō exaudiat frutex ille. **I**dem li. xvij. In-
uentū ē surculos absctos serere. qd̄ sepi⁹ cā-
factū est sambuc⁹ ⁊ cotoneo rubisqz depact⁹.
ad palū vineaz firmissima ē sambuc⁹. talesqz
serit vt populus. **A**ui. Sambucus alba ca-
lidior est qz citrina ⁊ qz purpurea. Et ē vniuer-
saliter i tertio calida ⁊ sicca. Et aut̄ subtilis/
tiua humiditātū. senibusqz ⁊ fert ei⁹ oleū. De-
let aut̄ pannū: ⁊ facit rubedinē ei⁹ odoramen-
tū. **O**leū ei⁹ ⁊ fert senibz: ⁊ frigidis neruoz
egritudinibz. **D**or ei⁹ facit soda. cū hoc tñ re-
soluit soda fri. a flegmate odorata. deniqz pu-
rū ei⁹ oleū fluere facit sanguinē ex naribz cas-
lesactū cū ipm odorat. **S**onstātū. Sam-
buci ca. sūt in. ij. sic. in. i. dissolutini ac neruoz
mollitui sūt: stomachū qz molliūt. vomitū p-
uocant. cathaplasmati māmillaꝝ apostemas
ta sanāt. Sambuceolū qz scabiē ac pustulas
⁊ apostemata nariū sanāt. vulnera clausa ape-
rit: euersaqz ad suā naturā p̄uertit. aurīū dolo-
rē placat. bibitiqz lūbricos ⁊ ascarides fleg-
maticos excludit: ac melācolicos humores
purgat. **P**li. li. xxiij. Sambuc⁹ hz alteruz
gen⁹ mag⁹ siluestre. qd̄ greci cbameactē. ali-
hellonyocāt multo breui⁹: vtriusqz folioꝝ vñ
seminis vel radic⁹ decoctū i vino veteri ⁊ ad
cyathos binos potū stomacho iutile ē alio
detrabēs aquā. **R**efrigerat etiā inflāmati-
onē maxie recentē ambusti. Et canis morsum
cū polenta mollissimis folioꝝ illit⁹. **S**uccus
cerebri collectiōes lenit infusus. Acini ei⁹ in
firmiores qz relique capillum tingūt. **P**ori

De Herbis

acetabuli mensura urinam mouent. Ad omnia efficacior est que minor. Radix eius decocta ac pota hydropicos exinanit. Folia in vino pota serpentum ictibus resistunt. Po-
dagricis cum sepo bircino vebementer profunt cauliculi illi. idem in aqua macerantur: ut sparsi pulices necentur. Foliis decoctio si locus spargatur musce necant. Hoa ap-
pellat morbo pabulaz csi rubent corpora. sambuci ramo verberat. Cortex interior tritus ex vino albo potus alium soluit.

Capitulum. cccv. i.

Ambacus. Pandecta ca. ccc. lxxvi. Iesemin arabice: et ambach: grece le-
coya. latine. sambacus. Sera. lib. aggrega. ca. iesemin. Iesemin: id est sambac-
et est planta habens album florem. et quedam ci-
trinum. et est minus ca. et sic. qd album. et simi-
liter est min in operatiōe sua. et citrin repit
in babylonia. Est etia species alia ex eo cui
flos celestis est coloris. Et idem auctorita-
te Aben mesuay. Est calida in principio tertii
gradus. Galienus sexto simplicium farmaco-
rum cap. de iesemino. fm translatione greca.
Ambach herbe qua iesemin vocant: semen
maxie vtile est calefactiue et desiccatiue: nec
no subtiliu partiu ptutis est. Est aut gustan-

tibus subamara et acra et palata. quoniam diureti-
cum est et dyaporeticum. Erit aut in calefactiue et
siccando tertii gradus intensi. Etia hoc di-
cit in sexto huius. et subdit in septimo lencoya
id est ieseminu. tota qdes frutex absteriue et
subtiliu partiu virtutis. magis autem partici-
pant ea flores. et horu sicciores magis viridibus
Quicenna ponit tres species. scilicet alba:
citrina et purpuream. Et est aliis sambac-
agrestis. de quo supra re.

Operationes

Serapion. Folia eius humida non sicca qui
ponuntur super empetiginem et pannum ex-
pellunt eos et resoluunt omnem superfluitatem
Et conuenit habentibus catarrum: et indu-
cit dolorem capitis illis qui sunt calide com-
plexionis. Et oleum eius est iuuatium in
hyeme. et si habens calidam complexionem
odorem nimium de ipso timendum est ne fa-
ciat fluxum sanguinis ex naribus eius. Et idem
auctoritate Aben Mesuay. Confert humidi-
tatibus et flegmati salso: et senibus frigide com-
plexionis. Et confert doloribus qui fiunt ex
flegmate viscoso.

Capitulum. cccv. ii.

B b iii.

Andix. Plini⁹ libro. xxv. Sandix e
herba quedam de qua panni tingunt
in blaueum colorem.

Operationes

A Idem Plinius libro. xxv. Sandaraca si
torreat equa parte rubrica admixta: sandicē
facit. **B** *q*uod animaduerto Virgilium estimas
se id herbam esse versu illo. Sponte sua san-
dix pascentes vesceret agnos. **I**dem in li-
bro. xxv. Sandix in olera siluestri a grecis po-
nitur sicut Opinio et Erastriatus tradit.
D Decocta pro alui sistit: et semine singultus
pestim ex aceto sedat. Illius ambullis vrinā
eicit. Succus decocte pdest stomacho. Pro
cineri renibz ac vesice. **H**ec est quā Aristoteli
phanes euriptedi poete ioculariter obijcit ei⁹
matre: ne olus quidē legitimū vendicasse sed
sandicem. **D**iascorides. Sandix vel scan-
dix calefacit et desiccatur fortiter: ac dyasoretis
cū est: et ob hoc merito viscey purgatiuū est.

Capitulum. ccccix.

Amsucus. Diascorides. Samsuc⁹
a fuculis nominat amaracus. et est ra-
mosa multas habens virgas super ter-
ram expansas cū folijs parvis atq; rotundis
nepite similibz ac velut hircis et acerrimis,

Operationes

Herba tota est valde amara: vires habens
acras atq; calefactorias: ad omnē duriciem
vel rigorem valde idonea. **D**edit etiam cas-
thaplasinata siue potata a scorpione verat⁹
vel difficultati mictus: vel intestinorū tormē-
to laborantibz. **E**ius elixatura medetur hy-
dropicis. Urinā puocat: et tortioibz estytilis
Succ⁹ addito melle liuores detergit. Scor-
pionū ictus cū aceto et sale cōpescit. laxatio-
nibz bene adhibet. **L**erotis vtiliter additur.
Omnes tumores corporis et maxime cū polenta im-
posita. **I**tem apposita solite purgationē mas-
terie prouocat infemmis. bene quoq; malas
gmatibz miscetur et acopis. **S**amsucū est
in tertio gradu calidū et siccū. Dolorem cas-
pitris et emigraneam de flegmate et colera nū-
gra curat: si ex ei⁹ apozimate caput lauet aut
naribz applicetur. Dissoluit opilationē et ven-
tositatem grossam. **E**ius apozima bibinis
hydropisim stranguriam ventris dolorē ba-
bentibz fit bonū. **A**um melle cathaplasma-
tum nigredinem in palpebris amputat. et cū
aceto morsum scorpionis curat. **P**ellarias
tum vero menstrua puocat. lapidem auferit.
Epilenticis cōuenit et paraliticis. **A**uribz in
stillatūm dolorem placat et sonitū.

Capitulum. ccccix.

Alunca. Diascorides. Salsūca est
gen⁹ herbe que radículas et folia bas-
bz subrussa: floresq; plurimos a terra

re fossa in modū stipularū pstringit. nascitur aut in lapidibz sumis et nozica regione. Illa pō optia est q̄ est odorifera recens: sine sabu lone plurimosq; ramulos et radices habens. pōr ḡ eadē que et spica q̄uis deformior sit.

Operationes

Plini⁹ li. xxi. Saliunca odoramentorū multa nihil attinet ad coronamenta vt yris atq; saliuca. q̄q; vtraq; nobilissimi sit odoris. Saliunca quidē foliosa: sed breuis est et q̄necti nō possit: radici numerose coheret. q̄ herba veri⁹ est q̄ flos veluti manui pressa. breuiterq; sui generis cespes. hanc panonia gignit: et nozica alpūq; apzica vrbūz eporedia tante suauitatis vt metallū esse ceperit. vestibz eam interponi gratissimū est. Qui⁹ radix in vino decocta vomitiōes sistit. stomachūq; corroborat. Ex synonymis. Saliunca intelligit qdā in medicinis p̄ ancusa: sed in aurea alexandria recipit p̄ ea spica celtica.

Capitulum. cccx.

Aluina. Pandecta cap. viij. Abbel arabice. grece brachi. latine sauina. Sauina est arbor cui⁹ folia sūt similia folijs tamarisci: et magis spinosa. habent

bonum odorem. et arbor ista crescit magis in latum q̄ in longum. Est calide et sicce cōplexionis in tertio gradu. Serapion libro. aggregatoris capitulo Abbel: id est sauina. Et sunt eius due species. Una cuius folia sunt similia folijs cipressi. et magis sunt spinosa q̄ alia. Habens bonum odorem. et arbor hui⁹ est fortis. et crescit magis in amplum q̄ in longum. Et fructus ei⁹ est sicut zaror. Pro quo lege capitulum. ccix. Juniperus. Et quidam vtuntur folijs eius p̄ fumigio. Sed alterius speciei folia sūt similia folijs tamarisci. et sapor eius est sicut sapor cipressi. hec latine vocatur sauina. cui⁹ substantia est subtilis. et in odore eius est aromaticitas. et calefacit et desiccatur in tertio gradu. Auicenna libro secundus de cap. Abbel. Abbel est fruct⁹ arboris similis Junipero fact⁹ sicut zaror. sed tamē ueementer est niger boni odoris et acuti saporis. et ista arbor est p̄ma species sauine: et posita p̄ Serapionem. Salienus sexto simplicium formarum de sauina. Brachi siue sauina desiccantibus fortiter est s̄m tres saporibus: q̄s in gustando monstrat. equaliter cipresso: nisi inquantum acrior est eo. et vtutiq; dicat q̄s magis aromaticus. huius ergo et ipsius qualitatis participes est videlicet acris. stiptica cōplexione calida. Adhuc autem in amaritudine et stipticitate debilius est q̄ cipressus. quantum enim superat cipressus acredine: tanto diminuit in stipticitate. qd̄ patet q̄ calidius est cipresso. et ideo magis dyaforeticū: igitur solidare quidem. nam ppter stipticitatis robur et caliditatis. instantur enim ambobz his participat: vt iam sensuum et inflatum existat. putrefactionibus vero cōfert sicut cipressus. ponat autē hoc pharmacum in tertia substantia s̄m calefacere et siccare ens inter ea. que maxime sunt subtilium partium.

Operationes

Gal. Contratenasmonem de frigida causa. Fiat decoctio ei⁹ in aceto et vino: et sumū patiens recipiat. Verba ipsa naribo cathaplasmata valet cōtra frigidū reuma. Ponit etiaz in vnguentis bene trita cōtra scabiem saniosam. Vinum decoctionis eius valet contra dolorem stomachi intestinoz: et cōtra stranguiriā et discurriaz: sed cathaplasmata valet p̄tra dolorem yliacū. Est etiā dyaforeticū et diureticū fomentū ex aqua decoctionis ei⁹ vel vino. Est autē sauina ex sp̄bo iuniperi vt appet in ca. Juniper⁹. Sera. auc. Gal. Vir⁹ ei⁹ est que dissoluit et abstergit putredines vlcera

putridorum malorum corrodentium antiquorum. et ipsa similiter mundificat ulcera melan colica sordida quando ponitur cum melle: et aufert herisipilam. et propter causam sue subtilitatis provocat menstrua plus omnia alia medicamina. et facit mingere sanguinem. et interficit fetum viventem. et expellit mortuum: et ingreditur in unguentis odoriferis: et ponitur per amonio vel cinamomo duplici pondere. Et idem auctoritate Dyasco ridis. Folia ambarum specierum prohibent dilatationem ulcerum corrodentium: et sedant apostemata corrosiva. Et quando fit emplastrum cum eis aufert livorem cutis et sordiditatem eius que accidit propter supfluitates corporum: et aufert escaram ignis. et quando bibitur facit exire sanguinem cum urina: et expellit fetum. et quando ex ea fit nascale facit hoc. Et ingreditur in confessionibus unguentorum calidorum.

Capitulum. ccccii.

Sandalum. Sandal arabice. Grece latine sandali. Sera. li. agg. ca. sandal. i. sandalum deferitur ex syria. et est album et rufum et citrinum. Et fri. in. iiij. sic. in secundo. et melius ex sandalo est citrinum pingue post citrinum rubeum: et est magis siccum citrino. et post ipsum album. Et idem auctoritate Albugerig. Album est fri. et sic. in. iiij. gradu. Sed citrinum et rubeum sunt fri. in. iiij. et sic. in. iiij.

trinum et rubeum sunt fri. in. iiij. et sic. in. iiij.

Operationes

Serapion aucto. Aben mesuay. Confert dolori stomachi epatis ex colera. Et rubeum est frigidius albo et citrino. et est magis iuvamentum. Nam ipsum prohibet fluxum humorum ad membra. et est sicut faufel in frigidityte et siccitate. et fortificat gingivas et stomachum. Et idem aucto. Aben mesuay. Confert caridace cum fe. quando limitur cum eis super cor. Et idem aucto. Isaac ben aram. Conueniunt calefactis. et proferunt debilitati stomachi cardiace que accidunt a colera quando teruntur. et miscentur cum aqua rosarum: et applicantur exterius. et quando conficiuntur cum aqua rosarum et pauca camphora et liniuntur inde tempora: confert sode quando fit a caliditate. Et quando miscetur cum una quantitate sandali albi media quantitas sarcocolla: et conficitur cum albumine oui et ponitur super tempora: et confert sode colerice. Et prohibet descensum catarrhi ad oculum: et limitur cum eo in balneo. et prohibet ardorem psilometri. et sandalum rubeum est frigidius albo. Et quando miscetur cum succo solatri aut sempivivae aut portulacae aut lenticulae aque. proferit podagre calide et apostematibus. et prohibet humores ab illis membris. et melius ex sandalo est citrinum pingue: et post citrinum rubeum. et est magis siccum citrino: postea album. Et idem aucto. Albugerig. Album est frigidius in. gradu. teritur et resoluuntur cum aqua rosarum et in catarrhis ca. ponitur in fronte et in stomachis calidis: et in frigiditate ea. et proferit fe. ca. et bursen: et stomachi debilitati. sed citrinum et rubeum sunt fri. in. iiij. gradu. sic. i. iiij. non habentes siccitatem nec ponitatem rosarum. et quando dissolvuntur in aqua rosarum et ponuntur supra stomachum proferunt fe. acutis et debilitati sto. et sode que fit a caliditate. Et idem aucto. Atabari. Rubeum est frigidius album: et liniuntur cum eo apostemata calida.

Capitulum. cccciii.

Satirion. Padecta ca. cl. Chasialkel arabice. Grece orchis vel afrodisia vel priapismos. latine hoc testiculus vulvis vel satirion vel leporina. Serapion lib. aggregatoris capi. Chasialkel siue chasial theb: id est satirion. Sunt eius duo genera. Unum habet radicem seu testiculos albos. et vocatur Chasialkel. Primum genus satirionis vocatur testiculus canis. et grece kinoserthos: et est ei planta que habet folia extensa super terram prope ipsam et ortus est ex radice unius stipitis.

tis. et folia ei⁹ sunt sili folijs oliue: nisi q⁹ sūt subtiliora eis et longiora sup⁹ terrā extensa. et longitudo ei⁹ est vere in longitudine vni⁹ palmi. et florem habet coloris purpurei. radix ei⁹ est similis radici bulbi. nisi q⁹ est tendens ad longitudinem et subtilitatē. Et est duplex: sicut sunt due oliue i figura. Una inferi⁹ et alia superius. et vna plena et alia vacua rugosa. et comeditur radix eius elixata sicut bulbus. et iste dicitur satirion quo omēs cōmuniter vtunt. et subdit. Secundū vero gen⁹ satirionis habet duas species. Una est q⁹ vocat arabice chasialabel siue chasialthalep. i. testiculus vulpis. et vocat similiter catharich. et notat hoc in greco trifolium. q⁹ plurimū quod de eo nascitur est habens tria folia declinatia versus terrā. et simulant folijs acetose maior. aut folijs lilij: nisi q⁹ sunt minora eis: et i testiculo suo est rubedo declinans rubedini sanguinis: et habet stipitem subtilem longitudine vnius brachij. et habet florem similem floribus lilij albi in figura. et radix eius assimilatur cepe bulbi in figura. et est in magnitudine mali exterius rubei coloris: interius albi sicut ouum. et quod de ipsa administratur est radix.

Operationes.

Salieu⁹. viij. sim. far. ca. de testiculo canis fm translationē arabicā. Radix ei⁹ est dulcis. et virt⁹ eius ē ca. et hu. nisi q⁹ in humiditate eius est inflatio supflua: et incitat libidinē.

Ibide fm translationē grecā. Satirion vlt trifolij humide est et calide cōplexiōis: q⁹ circa gustantibz ipm videt dulce et ventosam humiditatē possidere. et ppter ea puocat advenerea. Hoc aut et radix huius herbe efficere nata est: vt quidā scribunt etiā epistotonū sanat cū vino nigro austero bibitur.

Et idem fm translationē arabicā de testiculo canis. Radix ei⁹ est duplex similis radici bulbi. Una plena. et sapor illi⁹ radice q⁹ est plena: est dulcis multe humiditatis et supfluitatis inflatiue. que qñ bibit incitat libidines. Et alia mollior siue vacua q⁹ bz cōplexiones q⁹ declinat ad caliditatē et siccitatē. Et est i ea huius miditas digesta digestionē cōpleta. et ideo cōtingit q⁹ cū hoc q⁹ nō incitat coitū facit ptra riu et abscindit eū. et iste ambe radices comedunt assate sicut comeditur radix bulbi.

Dyascorides ca. orchis fm translationem nostrā. Orchis: id est satirion dicitur de radice eius q⁹ si vir comedit partē maiore ei⁹ generat masculos. et si minore comedit: generat feminam. et q⁹ mulieres partiū italie dant tritam cū lacte caprarū ad incitādum libidinē. et quelibet ipsarum habet operationē cōtrariam alterius quando bibitur. nascitur in locis petrosis et arenosis.

Et idem auctoritate. Archisalie. alia ē species quā nominant quidā sandachias ppter suum iuuamentū magnū. et est herba habens folia similia folijs pororum. nisi quia sunt latiora et est humiditas in ea q⁹ adheret manui: habens hastam longam circa longitudinem vnius palmi. et habet florem purpureum et radicem similem testiculis.

Salieu⁹. viij. sim. farina. cap. orchis quā et serapicidam vocant fm translationē grecā. in sapore istius speciei supple vltime dicte auctoritate Archisalie et stipticitas. et virtus eius est sicciōr virtute radice que dicta ē prius. et propter hoc nō ita cōfert in coitu sicut predicta: et desiccatur et est adhuc sicciōr. Virtus etiam eius est que resoluit apostemata inflata quando ponitur super ea. et mundificat excuras sordidas.

Et curat herisipilam. et quando est sicca curat apostemata fraudulenta putrida. et quia in ipsa est stipticitas. retinet ventrem quādo bibitur. **D**yascorides. Quando de ista specie fit emplastrum ipsis testiculis resoluunt apostemata stegmatica eorum: et mūdis

eat vlcera 7 formica: 7 aperit emorroidas. Et
qñ fit emplastrũ cũ ea sedat apostemata cali
da. 7 si administrat sicca phibet dilatationez
vlcerũ: 7 abscindit putredinẽ eoz: 7 curat vl
cera fraudulẽta q̃ sunt in ore. ¶ Sed sciendũ
q̃ satirion est ca. 7 humida in pmo. ¶ 3̃ ē alia
species satirionis q̃ vocat herba basilica gre
ce. arabice digiti citrini vel buzeiden. latie ve
ro palma cristi. cui⁹ folia sunt similia p̃me spe
ciei satirionis: sed gratiliora cũ nigris pun
ctis. radix ei⁹ brance man⁹ vl palme manus
habet similitudinẽ floris crocei cũ vino vel
aqua tritum croceanum efficitur.
¶ 4̃ Oribasius ca. de palma cristi. ¶ Venenis re
sistit. quã qui habuerit: a maleficijs 7 venenis
securus erit. ¶ 5̃ An. li. ij. ca. digiti citrini. ei⁹ si
gura est sicut vola man⁹ cõmixta ex citrini
tate 7 albedine. 7 est dura in q̃ est paz dulces
dinis. 7 ex ea est citrina cũ parua alteratione
atq; albedine. est calida 7 sicca in sc̃do. resolu
it supfluitates grossas valde. ¶ Et est ei⁹ p̃
prietas valde mundificandi cutim. 7 confert
membris nervosis 7 impedimẽtis suis. 7 con
fert manie pprie. 7 loco eius in iuuamẽto ma
nie ponit quantũ est medietas eius ex bedes
ragien cũ duob; tertijs de sep. 7.

Capitulum. ccccxiij.

Saturegia latine. Grece Tymbra. a
rabice Sabanc. Sera. libro aggre.
ca. ca. Sabanc. aucto. Dyasco. Sa
banc siue sabater est planta omnib; nota. nas
citur in loc; saxosis 7 asperis. 7 ē similis thym
mo. nisi quia folia eius sunt maiora 7 mollior
ra. 7 habet spicam plenam floribus: quorũ co
lor vergit ad citrinitatem 7 viriditatẽ. Eryr
tus eius est sicut virtus thimi. 7 administrat
sicut thimus. 7 est ca. 7 sic. in. iij. gradu. 7 po
nitur in cibis. ¶ Et quedaz ex eis sumit in bor
tis: 7 est debilitans operationis q̃ alia. 7 ipa
est magis conueniens in cibis q̃ acuitas ei⁹
est magis remissa.

Operationes

¶ Serapion. Virtus timbre est calefactiua
multũ 7 desiccatiua 7 resolutiua: 7 prouocat
vrinã 7 menstrua. 7 expellit fetũ: 7 facit excre
are supfluitates a pectore. ¶ Et idem aucto.
Aben mesuay. Saturegia est ca. 7 sic. in ter
tio gradu: 7 mag; agrestis. Et pprietas eius
est q̃ expellit supfluitates q̃ sũt in stomacho.
7 prouocat menstrua. 7 acuit visum debilitatũ
ab humiditate. 7 ideo comeditur in hoc casu
cũ rafano 7 bederaos. 7 cõfert dolori scianice
qñ fit emplastrũ cum ea cũ frumento trito. 7
agrestis fortior est domestica.
¶ Isidorus libro etymo. Saturegia ē herba
calida 7 pprie ignita. vnde 7 illi nomẽ inditũ
credunt: eo q̃ venerem pronos faciat.
¶ Palladius libro tertio. In februario m̃se
saturegia seritur solo pingui vel stercorato 7
apico. vel melius mari proximo 7 epulis mĩ
xta seminatur.
¶ Dyascorides. Satura vel saturegia cale
facit 7 nimis desiccit: 7 manifeste extenuat.
ideoq; vrinã 7 m̃strua mouet. ac fetus extra
bit. potui data viscera purgat. A torace atq;
pulmone humore purgat: 7 pos sp̃sa pellit
Urinam quidẽ mouet ex vino potata.
¶ Stomachum quoq; nauseantem cõfirmat
in ouo sumpta vel potata. 7 contra ea q̃ ic̃u
bus aculeatis sentiunt animalia.
¶ Pla. Saturegia est ca. 7 sic. 7 pulres ex sa
rina 7 aqua 7 ei⁹ puluere m̃dificant sp̃alia.
Puluis eiusdẽ comestus ad idem valet.
¶ Dacer. Tymbra solet grece dici. sature
gia latie. Illa sicca nimis. vis ē 7 f eruida val
de. Prouocat vrinã: mouet q̃ menstrua sum
pta. Pellit abortiuũ mliebria viscera purgat
Illius puluis cũ cocco melle iubactus 7.

Capitulum. ccccxiij.

Aponaria. Pandecta ca. viij. **S**orich vel ozatis grece. arabice agisdo latine saponaria vel herba fullonū. z est saponaria de qua pariculos faciūt: quos berbaticos vocant. z siccant eos: z p saponem vnt. Hieremias. Si laueris te nitro z multiplicaueris tibi herbā sorich: maculata es iniquitate tua. **Pli.** ca. de sorich. Sorich ē herba saris nota q̄ satis congruit ad abstergēdū panos. z ideo ipa multū fullones vtuntur.

Operationes

- A** Plinius. Ex folijs eius factum cathaplasma vulnera magna glutinat: z cruore illorū sistit: z reprimat tumores. que trita cum melle purgat vulnera sordida: z mūdat maculas.
- B** At mixta cum albumine oui subuenit igni sacro.

Capitulum. cccxviij.

Aphatum. Anicēna. Saphatū ē arbor arabica z armena. Et est vnū de lacticinjs. Valida est i tertio gradu. z ei⁹ siccitas. n quarto. z in ipa est stipticitas temperata. Sentix dictae a situ: eo q̄ ē terra inculta in qua sentites spineq̄ nascuntur. Maiores autē nostri omnē arborem spinosam dicebāt veprem: eo q̄ predeat. **Hiero.**

nym⁹ sup **Saiā.** Setha est gen⁹ arboris nascantis i heremo. spine albe siliitudine habēs cuius lignū imputribile z leuissimū omnū lignorū tam i fortitudine q̄ in nitore. soliditate temz pulchritudine superat. Unde oia ligna arche z tabernaculi facta sunt instrumento. **Raymo** ibidē. Ex hac arbore terra in q̄ nascit dicta est serhim. vñ dicunt ligna serhim. **Ex** libro de naturis rerz. Serhim ē arbor orientis nobilissima albe siliis spine. sed multo maior z altior crescit. Lignū ei⁹ albū leue nō facile cedens igni nec vnq̄ bumore aliq̄ vel antiquitate corruptibile. quod adhuc p̄t in archa noe: que est sup montes armenie.

Operationes

Anicēna. Saphatū stipticitatē habz temperatam: et cōfert empetigini linito. **Sup** alcola quoq̄ melle linitur z remouet. ventrē soluit. z debilitat viscera. z est qdā species ei⁹ interficiens sedentes in ei⁹ vmbra. **Q**uareat ergo ab ea. **Has** z lactis eius tres species. z interficit in duabo epar z pulmone frāgendo. **N**otandum q̄ in isto capitulo habes tres plantas de quibz audiuisti: scilicet saphatum sentix z seta: vt apparet in figura.

Capitulum. cccxviij.

Operaciones

A **¶** **D**yas. ca. stibes. herba ē cui⁹ semē stiptice
est p̄tius? siccative sarz. ⁊ idcirco ei⁹ decoctio
dissinteric⁹ inuicē ⁊ de auro pus emanās sa
nat instillata: ⁊ i magnis vulnerib⁹ ⁊ cruētis
glutinatoria ē vtili⁹ id agēs si cū vino nigro
⁊ austero ⁊ stiptico coquat. desiccat enī fortit⁹
oīa q̄ s⁹ naturā sūt būida. **¶** **F**olia autē ei⁹ viri
dia trita et cathaplasmatib⁹ apposita in ano
emorroīdas repmūt. ⁊ ex p̄cussioē i ocul⁹ suis
kysim factā supposita inuāt. **¶** **I**te fo. e⁹ adbi
bit a suffusioē oculis detergūt. **S**anguinez
vulnerib⁹ iposita siccāt. **¶** **P**au. ca. d scabiola
Scabiola ca. ē ⁊ sic. i. ij. g. **V**aleat s⁹ scabiē et
alopiciā ⁊ succ⁹ ei⁹ lūbricos necat. **F**um⁹ vi
ni decoctōis ei⁹ valet s⁹ emorroidas. **¶** **A**ōtra
p̄dilomata q̄ atricia dicūt fiat emplm desup
ex ip̄a herba. fumo tñ p̄i⁹ recepto. **¶** **D**icit⁹ q⁹
f. **U**rban⁹ ad petōez cuiusdā soror⁹ sue anhe
lant⁹ sup scabiose p̄tutes qm̄ ip̄e p̄tinue vtes
bat: misit sibi infrascriptos p̄sus. **U**rban⁹ p̄ se
nescit p̄ciū scabiose. **M**ā purgat pect⁹ qd̄ cōs
pamit erga senect⁹. **A**enit pulmonez: purgat
latez regionē. **A**postēa frāgit: si lo cū bibita
rāgit. **A**ribo vincta for⁹: antracē lib erat hor⁹

Capitulum. ccccviij.

O Salongia grece. latine Lepucia.
O Operationes.

¶ **B**als.ij. de cibis ca. de scalongijs. Sūt scalongie ex genere bulbi. comedif enī ipōū ra dix sine folijs. habet autē ī se ipsa amarā et au sterā p̄tutē notabiliter p̄ quā stomachū reso lutū excitat aliq̄liter. appetitui non p̄trariat. neq̄ expuere aliqd indigentibz ex pectore et pulmone. ⁊ quidē substantiaz corpis grossio rem ⁊ viscosiorē hīs. amaritudo ei⁹ p̄tra agit grossiciē. siccare viscosa ⁊ grossa apta nata. sicut in his q̄ de medicina dicta sunt. p̄pter quod si his decocte fuerint nutritiue sūt ma gis. cōtrariantur autē iam expuere indigentibus tanq̄ vtiq̄ depositō toto amaro.

¶ **C**omedere autē ipas melius tunc cū ace to simul ⁊ oleo ⁊ garo. Et enī delectabiliores sunt ⁊ minus inflatiue: ⁊ magis nutritiue sub tiliores ad digerendum. Abundantes autem fm elum ipsorum quidāz manifeste senserūt. et sperma plus habentes promptiores facti ad venerea. p̄parant autem et hos homi nes multīso: miter. Non enim solū elicos p̄ aquam sed ⁊ vasa ex ipas valde p̄parata cō

[illegible]

ponit: post fricturāq; alij offerūt. **D**ulti autem allantes sup lar multā decoctionem nō substinent. **¶** **A**otenti sunt aut valde modica aut neq; omnino pdecoquūt gaudētes ipoz amaro z austero sapore saluato. puocat enim ipos magis ad esum. **¶** **S**ed inflationē z torionē inferūt nō digesti. **¶** **E**x his quidem itaq; q sic comedunt nō boni cbimi alimentum fit. **¶** **E**x his aut qui ampli decoquunt aut bis vt dictū est: grossior quidē chimus: melior autem quantū ad digestionē z nutritiū fit. **¶** **C**as lefaciunt autē manifeste: z aliquid aromatici zns insinuant z vrinariū sunt.

Capitulum. ccccix.

¶ **S**camonea latine. Grece diagridion. arabice scamonea. **S**era. lib. aggre. ca. scamonea aucto. **D**yasco. **S**camonea est plāta bñs ramos multos egrediētes ab vna radice longitudinis q̄tuor bra chioz sup quos est viscositas adherens mas nui: z parū boze. z habet folia similiter pilosa z filia folijs plāte lebleb. i. volubilis agrestis aut folijs cussus. i. edere. nisi q; sunt molliora folijs cussus. z habēt tres angulos: z habent flores albos rotundos cōcanos siles in figurā sua cartal: id est tube bñs graue odorem: z

radicē habet grossam sicut pollex. albas gra uis odor: plenā lacte. **¶** **E**t colligit fm hūc modum. **¶** **N**am vulnerat vīrga z radix ei⁹ z sunt fouee iuxta vulnus z humiditas manans a vulnere in foueis illis: que postea colligit in cocleis. **¶** **Q**uidā vero fodiunt circa radicez z sternunt ibi folia: tunc z vulnerata radice qd de humiditate egreditur super subiecta folia colligunt. postea sic dimittunt donec illa hu miditas desiccata fuerit quā reponūt. z meli or ex illa humiditate que ē scamonea est que est clara leuis similis in corpore suo glutino qd fit ex corijs boum. bñs gibbositatez. et est spongiosa: z est illa que defertur ex locis mys sie: et ex terris asie est huiusmodi. **¶** **E**t ille qui vult eligere scamoneā z colligere ipam: opor tet q nō sit p̄tent⁹ vtrū albescat aut nō albes cat qñ tangit cū lingua. q; idem contigit: qz ipa est adulterata cum lacte titimali. **¶** **T**erū tamen discernit quādo nō est admixtū: eo q nō adurit nec mordicat linguam adustione z mordicatione forti. **¶** **N**ā hoc accidit quando est sibi mixtum lac titimali. z deterior specie rum scamonee est illa que defert ex seni et ex palestina. qz iste species ambe sūt male adul terate cum titimali lacte z cum farina ordeī. **¶** **E**t est calida z sicca in. iij. gradu.

Operationes

¶ **S**erapion. **S**unt autē qui accipiūt ex ra dice plante scamonee z coquūt eam z dāt elix xaturā in potu z purgat. z assumit radix plan te scamonee: z coquit illa cum aceto z teritur contritione forti. z cōflatur cū farina ordeī: z fit emplastrū iuuatiū sciaticæ.

¶ **E**t quādo lana inuoluitur in succo radiceis eius z subicit p̄gnati: facit abortum. et qñ miscet cū melle z oleo z liniuntur cū ea exitu re soluit eas. z quādo coquitur cum aceto et linitur scabies vlcera excoziat eā. **¶** **E**t quā do miscetur cum oleo rosato z linitur caput cum ea: confert sode antique.

¶ **E**t idem auctoritate **S**alienti. **C**alida est et sicca in tertio gradu. **¶** **E**t est calidior pipere. z idem aucto. **P**auli. **S**camonea abstergit cu rim z meliorat colorē z mūdificat baras: z au fert dolorē capitis antiquus. qñ administrat cum oleo rosaz z aceto z infundit sup caput z melior ex ea est vergens ad colorem celestē quando frangitur. z est in fricatione sua sicut coclea fracta. **¶** **E**t illa que colligitur montibz kem est huiusmodi. z mala est cui⁹ color vers git ad nigredinem. z figura ei⁹ est rotunda et alteri⁹ coloris ab illa. **¶** **E**t modus rectificas tionis prime speciei que est bona est q accis

piat citoniu z abscindat de capite ei⁹ rotula.
z fodiat mediu ei⁹ z itromittat ibi scamonea
Deinde ponat cooproziū qd fuit abscissum z
firmet. Demū inuoluat sup ipm pasta: z pona
tur i furno nō multū calido. z dimittat donec
desiccet. z dosis ei⁹ ita pparata sit ab vno da
nich vsq ad duos. ¶ Et scias q scamonea si
mutat neq minuit. acuitas ei⁹ circa spaciū
xxx. vsq ad. xl. annos: nisi illa q est pparata
sicut diximus: nā illa que est pparata quā
do transierit longuū temp⁹ sup ipam: amittit
virtutē suā. z ppter hoc oportet q pparet eā
qñ volueris eā administrare. et qñ sumit sca
monea plus ab ea quātitate quā dixim⁹ for
tasse inducit anxietatē z languorē z sudorē fri
gidū z sincopim z fluxū donec morit. Et dos
sis eius cōueniens est a. vi. granis ordeī vsq
ad. xx. ¶ Et de pprietate ei⁹ est q expellit cole
ram z humores viscosos: z attrahit supflui
tates malas a corpe. z multi ex his q sunt ca
lide cōplexiōis postq̄ suscepērūt eā incurrūt
febres acutas. Et ab ea cauere hoib⁹ melius
est nisi magna necessitas incūbat. z tūc acci
piat fm formā z quātitatē quā dixim⁹. ¶ Et
idem aucto. Aben Desuay. Latet fortiter
ventrē: z nocet stomacho z epati: z diminuit
appetitū cibi: z inducit anxietatē z nauseam.
Et rectificatio eius est q admisceat ei anisum
z dancus: z semē apij: z radix piperis. z admi
scere cū oleo amigdalino est bonū. Et scam
onea nō debet multum terere adbereat stomas
cho vt noceat ei. z oportet q nō bibat simpli
citer. z sumat cū magna cautela. Et sit dosis
eius ab vna kyrat vsq ad tres. ¶ Johannes
Desue ca. de scamonea. Scamonea ē solus
cūū magnū. Et dixit Democrit⁹ q est dissol
utiū antonomatice: z q est gen⁹ solutiū
est general⁹ sup oīa solutiua. Fit aut ex suc
co cuiusdaz speciei volubilis. cui⁹ folia sūt in
modū sagitte alate. Nasct autē in antiochia
Armenia. z corasceni i partib⁹ arabie z thur
chie. z plurimū nascit in terra nra. z est mala.
z credo q dispositio loci z modus culture z
ars in faciēdo auxiliat vt sit bona vel mala.
¶ Modi aut opationis ei⁹ sunt quatuor. Pri
mus est vt accipiat radix ei⁹ postq̄ euellit a
terra. z fiant incisiones in eo qd apparet sup
terrā z inuenit. qd egredit post diēz est res si
cut gūmi. z dimittit exiccari z pseruat. Ses
cūdus est extirpant post illud totaliter radi
ces z incidunt. z colligit lac eorum fluens. et
decoquit cum facilitate: z exiccatur soli. z fi
unt inde forme z sigillantur. z hui⁹ scamonee
color est subalbidus aut varius. Tertius est
teruntur ad huc radices post illud: z extrahit

tur succus. z sit sicut dixim⁹ de decoctiōe et
alijs z sigillant alio sigillo. nunc aut fides su
gillozū perijt. Et bec scamonea est grossa nig
ra z ponderosa. Quart⁹ est terunt flores ei⁹
z stipites: z extrahit ab eis succus z fit simili
ter. z bec est scamonea nigra attinens viridis
tati. z est gravis odoris. ¶ Electio. Melior
est antiochena. z armena est post hanc. Que
vero sit in partib⁹ nostris: z in corasceni ē ma
la prozsus. Et melior adhuc est q est pme for
me. z que est secunde post primā. z alie sūt ma
le z deterior viridis. Adhuc autē qui laudas
uerunt scamoneas in quinq⁹ pprietatib⁹ lau
dauerūt eam. Prima est vt sit in colore clara
sicut gūmi. z pprie species ei⁹ prima. aut sub
albida: aut varia. Secūda vt si tangat cons
fractū ei⁹ cū aqua vlsaliua fiat sicut lac. Ter
tia vt sit tenera multe facilitatis ad frangen
dum z puluerizandum. Quarta vt sit ponde
ris leuis. Quinta vt sit odoris pprijs boni
nō gravis. Remota vero ab his pprietatib⁹
nō est bona. ¶ Conseruat aut p annos. xx. sed
quanto antiquior tanto debilior. Calide cō
plexionis est in tertio gradu. z est sicca in pri
mo. Et est in ea de acuitate min⁹ q in planta
sua. Et credo q ars in faciēdo ipam frangit
ex acuitate ei⁹ aliqd. z in ea est amaritudo. et
ipa quidē est absterfua: inciliua z resolutiua
cū attractione multa. cui⁹ attractio exēdit
vsq ad multū remota. ¶ Rectificatio qtuor
sunt ei familiaria q in corpore magnitudines
nocumentoz imprimūt. Est enī in ea ventos
itas mordificatiua facies in stomacho sub
uersionē z nauseā z estuationem laboriosam.
Secūm qd insit ei caliditas z acuitas habet
inflāmari. z ppter hoc facit cadere i se. z sitim
z pprie qñ inuenit patientis pparatio. Terti
um quonā sit p ipam attractio vebemēs di
latatio orificioz venarū. quia facit cadere in
immoderatum fluxū. quonā est in eo serositas
operans ad excoziationē viscerū. quare
generat dolores acutos pungitiuos. et facit
cadere in dissinteriā z tenasmon. Quartū est
pprietas z operatio sua quib⁹ sit impressio no
cumentī in membra que sunt minere virtutū
sicut cor: epas: stomachus: z silia eis. ¶ Auxi
liandum igitur ex his cum rebo quib⁹ pprieta
te z virtute nocumenta tollunt. sicut pbi gra
tia obuiamus ei quod primo dixi adinuādo:
vt resoluatur vapor eius turbidus. z inflati
uus faciens subuersionem z laborē. z ad hoc
auxiliatur nobis decoctio in pomo. digerit
enī z maturat z resoluit: et excludit vapores
eius: z aufert serositatē ei⁹. z misceant in de
coctione illi⁹ que ventositatē resoluūt. z car

De Herbis

D galanga et semē venticuli et semē apij. et similia.
¶ Et dico q̄ decoctio ei⁹ generalior: et preparatio ei⁹ auferens plura ex nocumētis q̄ dixim⁹.
Et obuiamus ei qd̄ dixim⁹ in secūdo: miscēdo in decoctione eius aliqd̄ fr̄ute refrigeratiuū. et operādo vt frangat acumen et inflāmatiō eius.
Et ad h̄ auxiliat nobis decoctio eius cū his que extingunt et leniunt: sicut est muscillago psillij. et aqua ei⁹ et carnes prunorū. et succus rosarum. et aqua violarū. et viole recentes. et in uoluntate ipsam ante coctionem eius in oleo rosarū. aut violato auferūt hoc nocumētū ab ea.

P ¶ Et succus citoniorū musorū et sumach et spodiū faciūt similiter. Et obuiam⁹ ei qd̄ diximus in tertio. miscendo ei in decoctione q̄ adiuuat virtutes mēbroz et auxiliant in aggregatione et corroboratiōe partū laxarū. et ad h̄ auxiliatur nobis maxime res stipiticitatē habentes. et omnia que auferunt superfluitatem acuminis eius et remouent subtilitatē et virtutem penetratiōis ipsius. sicut est mastix. citonia. et succus eoz. sunt em̄ rectificatiū bonum. Mirabolani quoq; citrini sunt mirabiles in hac operatione. et aloē similiter.

D ¶ Et obuiamus ei qd̄ diximus in quarto: miscendo res q̄ aggregant duas intentiones. Prima est acquirere ei faciliē egressum. et h̄ cū reb⁹ expellētib⁹ cito audaciā eius. et facientib⁹ eam descendere. Et ad h̄ auxiliat nobis administratio eius cū rebus lubrificanti⁹. sic est muscillago psillij et carnes prunorū. Et sciūsti q̄ compressiua citonia. et maxime sumpta post medicinam. et proprie postq̄ incepit educere festinare faciunt eius egressionem.

R ¶ Et sciūsti q̄ aq̄ calida post medicinā transmutat audaciā ip̄i: et debilitat fr̄utē ip̄i.

S ¶ Et dixit Rufus eis q̄ sumplerat scamoneam de meliorib⁹ reb⁹. est ad excellēdū audaciā eius. vt post quatuor vel quinq; horas postq̄ sumplerunt eam in psillij aqua saturatā cū aqua tepida aut oleo rosarū. sumant et post horas duas eius infusionem mirabolani tribue: sic em̄ nō timentur nocumēta eius. Secūda est reprimere eius virtutē acutā et serositatē. et hoc facimus cū auxilio rerū humidarū et vinctuosarū sic est tragacanth: et oleū rosarū. et amigdalaz. Et obuiamus ei qd̄ diximus in q̄nto. q̄ est besaurus totius operationis: et illud est acquirere ei bonitatē cū medicinis membra et virtutes cōfortantib⁹. et ad hoc auxiliant nobis medicine cordiales frigide: et medicine stomatice. Et auxiliant nobis ars et modus preparatiōis: sic iam diximus.

T ¶ Modus rectificationis ei⁹ est fm̄ q̄ narravit Rufus decoquere scamoneam in citonio

post inuolutionē eius: et resolutes fere p̄ diem in oleo rosarū aut violarū aut amigdalorum. et post illud terat facilliter: et voluat et reuoluat in scutella vitrea vsq; dum siccetur cū infusiōe mirabolanoz citrinorū facta in succo citoniorū. tūc fiunt ex eo troisci q̄ntitate quarte. 3. i. et sit dosis troiscus vnus. solutione em̄ educit absq; molestia. Modus aut̄ alius fm̄ eundez satis bonus. Decoquitur scamonea cū priorī doctrina adiungēdo ei mirabolanos citrinos ad quantitatem tertie partis ipsius. deinde accipe semen anisi feniculi. dauci. ana. 3. ij. decoque cum succo citoniorum cum facilitate et cola et vt re desiccatione et inuolutione: sicut hic proximo diximus. Inquit Rufus. Sit tua addere et minuere. et mutare fm̄ q̄ expigit dispositio.

U ¶ Inquit Salien⁹. Miscui scamoneā cū sextuplo ipsius manne. et triplo eius succi rosarum post bonitatē coctionis eius in pomo. et inueni ex modis preparatiōis eius hūc modū satis laudabilē. emendantes plura ex nocumētis que timentur per ipsam. et aliquando miscui medicinas cordiales. aliquando alia sicut res exigebat. Inquit Hamech. Accipe duplū ei⁹ florum violarū: et medium ponderis ipsius liquiricie: et inuolue in oleo rosarū: et fac troiscos. 3. i. et sit dosis eoz vnus.

E ¶ Inquit Humay. Dissoluatur cum oleo violarum aut amigdalino: et pauco mastice. et per diem. et diē agitet in sole cū administratiōe olim paulatim post h̄ agitet p̄ diem et diem cū aqua rosarū in qua fuerit dissolutū bdellū et exsicce tur. et decoquat in citonio. Post h̄ cū tertia parte mirabolanoz citrinorū fiant troisci. Et sit dosis. 3. f. Inquit Paulus. Zinziber et piper longum: et anisum: admitta decoctione ipsius et proprie in pomo acetoso aut pontico remouet nocumēta ipsius.

V ¶ Modus rectificationis ipsius ex inuentione nostra. Decoquant frustra ei⁹ inter amigdalas tritas multas post preparatiōē eoz inter folia sepeliēdo ea in cinere calido. et post diē abiectionis amigdalas dissoluant in equa citoniorū acetosorū in qua bullierit spica et anisum. et ex speciebz seminib⁹ redolentib⁹ et desicce. Deinde cum pauco mastice et bdellij decoquatur in pomo citonio inuoluto in massa. Deinde fiant troisci vncia vna. Et sit dosis vni. operat em̄ sine nocumēto.

Z ¶ Modus alijs preparatiōis p̄dicte. misceatur quantum ipsa est de sumach. et quāta parte eius despodio: et fiant inde troisci sicut poros. Sunt enim vltimi. dissoluatur scamonea cū octuplo eius miue. et cum pauco spice post in-

Tractatus

Solutione eius in oleo rosarum aut amigdalium.
 Et decoquat cum facilitate: emendat enim a sua
 malicia. Et sciunt quod aloe frangit malicias eius
 et mirabolani magnificant eam. Et decoctio eius
 in succo portulacae aut aqua seminis ipsius: et
 medicine cordiales: aut stomache calide aut fri-
 gide secundum quod res exigit frangunt maliciam eius. Et
 oportet quod fiat decoctio eius cum facilitate. Impos-
 sitio enim in decoctione addit in maliciam eius.
 Et ista sicut sciunt de trituratione modicum
 sustinet. quia propter in trituratione ipsius non nu-
 mium insistat. Ex rebus autem facientibus faci-
 lem et velocem egressum eius a corpore sunt ci-
 stonia quoniam in perfectionibus et electuariis simul mis-
 centur: et similiter mirabolani. Ipsi enim sunt de-
 cuto ea in deponendis. Et similiter si supra eam
 post spacium bibatur. Et sciunt quod aqua calis-
 da expellit maliciam eius. et aliqua alia simili-
 ter sicut diximus in canone. ¶ Solutio educit
 coleram cum facilitate: et attrahit eam a sanguine
 et venis vehementer. et eius operatio est sic ope-
 ratio furiosi. Et ipsa est inimica cordis: stomas-
 cho: et epati: et intestinis. Et est ex facientibus
 nauseam. et perturbationem in visceribus. et ex subuer-
 tentibus eam. et facit sitim. et debilitat appetitum cibi
 Et ex ea et myrra et oleo et succo agreste pauco
 opio fiunt troisci: et cum vino pontico. et prope au-
 rei vnius. et fit linimentum ex vno eorum super frons
 et tempora comprimendo. et prope cum vitellis
 lis oui et aceto foxi. ¶ Sanat sordam antiquam
 et frigidam. et prope emigraneam difficilem. et si
 ponatur supra dentem remouet dolor eius et
 corrosio. Et si super scrofulas ponatur: et prope cum
 succo apij dauci delectas. Et si fit linimentum
 ex vno eorum cum succo siliimbij et aceto. sed loco
 apij ponitur castoreum: et linitur in posteriori
 parte capitis. et est magnum iuuamentum ad
 suber et litargias. Et quando scamonea supponitur cum
 lana educit menstrua: et facit abortum. et ipsa
 quidem curat morsus scorpionis: prope desuper
 linita cum succo mente aut cum vino. Vtetur autem
 eius acceptionem qui calide et sicce nature sunt
 est autem paratus cadere in febres. Nij autem
 qui sumunt ipsam timeant estus et frigus: et ab-
 horrant fructus. et proprie frigidos. et aquam
 veri frigoris et somnium plerumque super eam et ex-
 ciantia superbiam animi. Conseruatur autem
 scamonea per annos duodecim. Dosis eius est
 a granis quatuor usque ad duodecim.

Capitulum. cccxx.

Saxifraga. Pandecta. Saxifraga est
 herba similis pinpinelle. non differens
 nisi in pilositate. quia pinpinella est
 pilosa. sed saxifraga non habet pilos. Unde
 versus. Pinpinella pilos: saxifraga non habet
 villos.

Operationes

¶ Paulus cap. saxifraga. Saxifraga calida
 est et sicca in tertio gradu.
 ¶ Et valet contra stranguiniam: et vitium la-
 pidis: et dolorem yliacum.

Capitulum. cccxxi

Stachys. ylis. Stachys est her-
 ba que habet folia quasi vitis: et caules
 rectos emittit. semen habens in foliis
 cillis: viride ac trigonum in modum ciceris
 asperum fuscum: intus album et amarum. nas-
 citur in locis humidis.

Operationes.

¶ Dyascorides. Stachys quam latini pe-
 diculariam vocant. nascitur in locis umbrati-
 sis. habens folia viti agresti similia. diuisa et

scissa tāq; malua agrestis. hastas hñs longas erectas et nigras. Semen est ei simile yfaci et flores. Qd semē in viridiorib; folliculis est ob-
b tecum. quando terit est nigrū: interius albu: gustu viscido z acri z calido.

a **S**rana eius qñdecim accepta cū mulsā vo-
b mino excludunt pingue flegma. vep; hñ q; acce-
c perint mulsam bibāt z deambulēt. qm offoca-
d tiones citi⁹ pstant: z gulam exasperant.

e **T**rita z bibita pediculos interficiūt. scabiē z
f pruriginē tollūt. Cū aceto elixa z ore retenta fa-
g cere possunt omīa supradicta.

Renna gingiuis abstinēt. Tumores faucū
h spargūt. miscēt in malaginatib; calidis. Se-
i men tritū z oleo mixtū necare lend: nco ac pe-
j diculos est manifestū. Conueniens q; probat
k in apo flegmatismo faciendo vel asperitatibus
l effectis quos greci stigmata vocant ob re corpo-
m rationem faciendam.

Auicenna. Stasifagria est vna passa mon-
n tana. cui⁹ granū est sicut cicer nigrū. In tertio
o gradu est calida z sicca. z est adustiuā. corrosi-
p ua. acuta. acris. Interficiet pediculos. z ppe cū
q arsenico. z pfert alopieie antique linita. Adē
r cū arsenico vel sola ponitur super scabiem z ex-
s coriationem. z masticaat ad extrahendū ex cere

bro flegma z humiditatem.

Ex ea quoq; in aceto cocta collit os ad den-
f tū dolorē z gingiue humiditatem. Prererea sa-
b nat alcola cum melle. z bibunt ex ea qñdecim
d grana cū melberate: facitq; chmū viscosum vo-
j mere. In eius tñ bibitione timor est: qm ipsa
b vesicam vicerat.

Constantinus. Stasifagria in tertio gra-
z du est calida z sicca. habet acumen quo cū mas-
d tice vel olibano masticata multum a flegmas
n te caput purgat. Linguaq; ppter flegma aggra-
d uatam alleniat.

Gargarisata quoq; caput de grosso z viscoso
p flegmate mundat. Cum aceto cocta dentium
d dolorem ac gingivarū putredines curat. Stero-
p nutatio de illa z nigella vtriusq; in aceto cocta
q iuuat in opilatione venarum yctericos. mixta
r vero cum auri pigmento z oleo valet pira sca-
s biem ac pediculos.

Pandecta ea. cccxiij. Haberas arabice vel
t numbasas. Grece pediculicida. latine stasifas-
q gria vel pedicularia vel granū capitis. vel pas-
r sula montana. vel rosa regis.

Serapion libro aggreg. ca. Haberas sine ha-
s belkos. auc. Dyas. Est planta habēs folia simi-
t lia folijs vitis agrestis incisa sicut folia ma lue
u agrestis. z habet ramos lōgos.

Galien⁹ sexto sim. far. cap. Stasifagria. fm
z trāslationē arabicam. Est acuta fortiter mul-
d tumi. Et virtus ei⁹ est calida adurens z attrahit
n z abstergit absterfione forti.

Auerrois qñto Colliget. ca. de stasifagria.
d Est calida z sicca in tertio gradu.

Auicenna libro. ij. de Stasifagria. Est cali-
n da z sicca in tertio gradu.

Galien⁹. Facit descendere a capite qñ masti-
d catur: aut fit gargarisma cū ea flegma multū.
q Et puenit cum egritudinib; cū qbo eluat cus-
r tis. z puenit ad prurium. participat at adustis
p ne cuiusdam virtutis.

Dyasco. Srana qñdecim accepta cū mulsā
p flegmata pinguis vomitib; excludit. Verum
d hñ q; mulsam acceperint assidue bibāt z deam-
q bulent. qz offocationes citius pstant: z gulā aspe-
r rat. Trita z bibita pediculos necat.

Auerrois. Qñ masticator trahit flegma et
d succus suus mundificat caput per nares. Et
q electuarium eius valet ad morbum caducum
r z morfeam. et menstrua educit.

Capitulum. cccxxij

Le ij

z vlcenibz intestinoz. ¶ Et idē auc. Dyaf. Ista
plāta qñ terif bñ z ponit sup vlcera cū sanguie
suo pglutinat ea z phibet apationē eoz. z scim
dit fluxū sanguis mēstrui. ¶ At fit eucatisma
ex decoctione ei⁹: in q sedēt mulieres. z absin
dit fluxum humiditātū antiquaz matricis.
¶ At bibit ex decoctōe ei⁹ ad vlcera intestinoz.
z confert incisionibz carnis: z incarnat ea.
¶ At qñ fit suppositoriū cū eo stringit ventrem:
z pfortat stomachū interi⁹ sumpt⁹ z exteri⁹ po
situs. Sanguis draconis fri. z sic. est cōplexi
onis in tercio gdu. ¶ At aut eligendus q interi⁹
est clarus sicut miniū. Sophisticat quandoqz
cū puluere minij: z cū alio succo indurato.
¶ Contra fluxū sanguis e naribz imponat pul
uis ex eo z fricent nares vī puluis adbereat rus
pure venaz. ¶ Fiat etiaz sinapisma ex eo z albus
mineoni z aqua rosaz circa frontē z tempora.
¶ Contra emoptoicā passionē vitio spūaliū te
neat puluis ei⁹ z gūmi arabici cōfect⁹ ex aq rosā
rū infusiōis dragātī z panēs postea trāsglutiāt
Si pō fiat vitio nutritinoz det cū succo plāta
ginis. ¶ Idē. Sit vsus p dūlinteriā: si fiat vitio
superioz. si vino inferiorz. iniat p cristere cū
succo plātaginis z aqua oz. ¶ Suppositorium
factū ex eo z succo sanguinarie valet p matri
cis fluxū: z p fluxū sanguinis nariū.

Anguis draconis latie. grece sindrichis
egilos. ara. demalachoem. Ser. li. ag.
ca. demalachoem. auc. Dyaf. Demala
choem vel sindrichis egilos. i. sanguis draconis
q fit ex arboze q eodē noie nūcupat. z est plāta
bñs fgas vñ palmi lōgas aut pl⁹: filis fufis i
qbo filat. sup qō sūt folia puasilia folijs corian
dri. qz color fgit ad rubedinē. z hñt viscositas
tē z odorē forte: nō tñ malū s. pxiū odorē medi
cinaz. ¶ At in sūmitatibz ramoꝝ sūt corone ro
tunde z flores albi in pncipio natiuitat⁹ eoz.
In fine pō fiūt aurei. nascit in terra culta.

Operationes.

A ¶ Sera. auc. Gal. Sindrichis. In plāta ista
est res q abstergit. z est i ea hūiditas mltā. z ipa
infrigidat paz. z cū h est i ea pua stipticitas. z
ppter hāc cāz phibet gnationē apatū. ¶ Et qdaz
noiant plantā q dregilops noie b⁹ plāte. et est
plāta filis huic plāte in oibz: nisi qz ista plāta est
superior i stipticite ab ipa. z ppter hāc cāz con
fert sanguis z vlcenibz intestinoz z fluxui men
struoz sup flno. ¶ Idem auc. Costan. Succ⁹
b⁹ plante est sanguis draconis dict⁹. z ē rube⁹
fortis rubedinis. z sapor ei⁹ est stiptic⁹. z p⁹ ei⁹
est q infrigidat z desiccāt in. iij. g. vñ pglutinat
vulnera q sūt a pcussioe. z pferit fluxui sanguis

Capitulum ccccxiij

Sarcocolla grece. arabice anzaros. las-
tine po anzaruta. Sera. li. aggre. ca.
Anzaros. auc. Dyas. Est gummi arbor-
is spinose q nascit in terra. Paras qd simila-
tur olibano. et sunt parua frusta. et color eius e
suberius et amari saporis. Et melior ex ea est q
cito frangit et desiccatur sine mordicatione. et in
sapore eius est amaritudo. et est calida et sicca in
pmo gradu. Unde virtus eius est que glutin-
nat: et abstergit: et maturat: et resouit: et incar-
nat: et aperit apostemata q fiunt a pcussione.
¶ Salien. viij. sim. far. c. de sarcocolla. Sarco-
colla est lacryma arboris ex Persia. mixtam
habens virtute. Et emplastica quadam substan-
tia: et modicu stipitica. unde immordaciter sic-
cat. et propterea vulnera potest solidare.

Operationes

- A** ¶ De ascorides. Sarcocolla habet virtute con-
glutinatua vulnez. et abscondit humiditates q
veniunt ad oculu et corrodit carne corruptam q
est in vlcere: et habet vtur in obtalmia cu pos-
nitur. Et propterea ei est expellere lippitudines
ab oculo plus alijs medicinis. maxime qn ad-
ministrat cu amilo et zuccaro albo.
- B** ¶ Et idem auc. Alabari. Restaurat fracturam
et incarnat vlcera. et mundificat vlcera cu melle.
et qn misceat cu albumine oui: aut cum lacte et de-
siccat: et postea terat et cribzatur in puluere ad
ministrat: confert obtalmie. et purgat flegma
viscosum. Et dosis eius est quando miscetur cu
alijs medicinis in decoctioe. a. 3. f. vsq ad vna.
et ipsa non ponatur sola propter malicia eius
magnam.
- C** ¶ Et idem auc. Dabir. Sarcocolla est acuta
multum perforatiua. comedit carnes vlcereum
et habet in cura obtalmie proprietatem mag-
nam: et virtutem magnam: et virtutem poten-
tem. et aufert lippitudinem oculorum quando
habent obtalmiam. quod quide no facit ita ali-
qua medicina. et maxime qn misceat cum amilo
et zuccaro albo.
- D** ¶ Et potio eius ad laxandu ventrem. Habet
proprietatem iuuandi oculum et ventrem. et pro-
prie ad purgandum flegma grossum quod est
aggregatu in iuncturis et in testinis et in scia.
et in geniculis. expellit ipsum cum fortitudine:
et cum aliquantulo colore. et iuuat medicinas
alias ad exeuendum ex corpore. Et fortasse vul-
nerabit oculum ad intestina. et excoziabit ea.
et inducit tenasimonem propter suam acuitate.
- E** ¶ Et si ipsa datur in potu alicui sola: aut cum

aliqua medicina. et fuerit ille etatis cōplete in-
ducit ei caluiciu. et facit cadere capillos omnes
de capite suo. Et si fuerit inuenis fit in h moza.
Et si fuerit senex: facit illud citius. Et melior
ex illa est que teritur facilliter. que est albidior et
in maioribus frustis. Et qn fit cum oleo de nuci-
bus: quia oleum nucis frangit acuitate eius.
et propter hoc non habet ipsa facere id qd dixi-
mus in corrosione. propterea quia oleum pro-
bibet eam adberere. et caliditas nucis frangit
plurimum acuitatis que est in ea.

¶ Sed si preparas eam cu oleo amigdalaz po-
ne de eo duplu aut triplu poderis de ipso oleo.
si vis ipsam ponere in alijs pillulis. Sed si
volueris ipsam adbibere solam sine aliqua cō-
mixture alterius medicinis: pone plus ponde-
re et de oleo. et pone de oleo de kerua quantitas
tem qua possit dissolui solum. et postea misce cu
alijs medicinis: et cum oleo de kerua erit senis-
bus conuenientior. Iuuenibus autem non est
cōueniens cu eo. quia calor nature iuuentutis
non fert calorem olei de kerua.

¶ Et quantitas dosis ei simplicis postq pre-
paratur sicut dixim est pondus aurei vni vsq
ad pondus. 3. iij. et quarta. Et meliores medici-
ne q cōueniunt in admixture eius sunt serapys
nu et mirabolani. et turbit. et aloes. et armonia
cum. et bdelliu iudaicu. et semen apij. et ameos.
et similia horum ex medicinis.

¶ Paulus capitulo de Sarcocolla: calida est
et sicca in tertio gradu. Emplastrum facium ex
ea et albumine oui super tempora valet ad fluxu
sanguinis a naribus.

¶ Puluis eius cu aqua rosaz pficiat et solum ex-
sicceat. et itez cum aqua rosaz ponat in oculo
q maculam sumit et oculu clarificat. Contra
tenasimonem fumus eius p inferiorem receptus
emboto imposita valet.

¶ Bulcasim libro q dicit Seruitor. translatu a
sinone de Yanua. Forma nutriendi sarcocol-
la in lacte. Accipe de sarcocolla bona alba gros-
sa et pone in vase vitreo amplioris orificij et mul-
ge super eam lac asine in qntitate pauca ne infu-
datur in eo et liquefiat sed remaneat sic. et pone
subito in sole vt cito desicceat. et qn erit sicca opor-
tet vt itez mulgas fm qntitate qua dixi. et sem-
per caueas ne cooperias eam lacte ne acescat
lac anteq desicceat et destruat. et fac ita quater
vel quinquies. et cu hoc feceris: sicca bene et cō-
serua. et si no habes lac asine paratum: fac eum
lacte mulieris: quia est melius.

¶ Auicenn. Sarcocolla est arboris spinose gu-
mi in qua est amaritudo. et bona est illa q ad
citritate declinat similis olibano.

¶ Et dicit quida q est calida in secundo sicca
Ac iij

in pmo. Est aut glutinativa: 7 ideo cōsolidat et
carnem creat. Valet etia ad aurem saniofam.
Confert obthalmie. 7 pprie lippitudini 7 fupui
oculi. pprie cum lacte asine.

A

Plateari. Sarcocolla est in secūdo gradu
calida 7 sicca. Est gūma cuiusdā arboris ex par
tibus transmarinis. Duius generis alia est in
pulverem redacta q̄ facile ex alterius pulueris
admixture etia sopificat. Alia vero grossa
reperitur diu seruat ex glutinositate quā habet
Inest ei virtus pstringendi 7 p̄solidandi. Eli
genda est illa q̄ alba est: aut subalbida: aut gū
mosa. q̄ in maiori q̄nitate reperit. Reducta in
pulverem non valet.

Capitulum. ccccxv.

Sebesten. Pandecta ca. ccccxv. **S**ebesten latine. Brece Dachelos
magiata. Arabice faulis sebesten. Et
in lingua Persica vocatur mammilla canis.
Unde. Sebesten mammilla canis fert. Pers
sica lingua. Serapion libro aggregatoris ca
pitulo faulis. Sebesten. Aboasemochiata
sunt nomina istius arboris fructificatis frus
tus dulces. nominant eos gentes faulis sebe
sten. Et idē auctoritate ysaac. feneram moi
chiata est roth in Arabia. et est arbutū altam
super terram sicut basta. habens corticē cui
color vergit ad viriditatem. 7 habet folia mag
na rotunda. 7 habet racemos: quoz sapor est
dulcis. et vi a eius est magnitudinis nucule
que postea glaucescit cū maturatur. Et habet
interius viscositatem albam. 7 granum quod
est sicut granum oliue. Sic fructus colligitur
7 exsiccatur donec passus sit. 7 est illud quo vi
mur in medicina. 7 est medicamen medium in
complexione sua in ca. 7 fri.

Operationes.

Capitulum. ccccxviii.

Spatula fetida. Herba est similis
pyreos.

Operationes.

A

Paulus capitulo de spatula fetida. Succus
eius eradicat morfeam albam si fiat vnguentū
ex puluere eius 7 puluere staphisagrie. Rāmule
7 hermodactili. 7 de attramēto cōbusto in olla
rudi cū aceto 7 agungia porcina vetusta. 7 in
ungatur ter in die. 7 cooperiatur cū folio cau
lis et plantaginie.

Isaac aneto. vi. **S**ebesten laxat ventrem febricitantiū. p̄fert tussit q̄ est a caliditate et sicci-
tate. et lenit pectus. et sedat catarrhū calidum
stipticum p̄pter eius humiditatem.

B **E**t p̄fert ardozi vīne q̄ fit p̄pter mordicatōez
colere i vesica et i renibz. et expellit p̄mes intesti-
noz. q̄ adherent ei p̄pter dulcedinē suauī.

Capitulum. cccxxvi.

Semen lumbicorū latine. Grece **Al-**
basan. Arabice **Kanbel.** Serapion
li. ag. c. Kanbel. id est semen lūbricoz
Assimilat em̄ arene. et ascendit super ipm glau-
cedo. et est in substantia eius stipticitas fortis.
et expellit ascarides.

Operationes

I **S**era. auc. **Almansoz.** Kanbel vel kana bel
id est semē lūbricoz. est calide cōplexiōis: et ex-
pellit ascarides et ca dit sup̄ terrā albā: et nō semi-
nat. Et est vna de rebz q̄ cadit de celo.

B **E**t idem auc. **Aluismen.** Kanbel est res in
qua est glaucedo. solidant cum ea olle qm̄ fran-
gunt. et dicit̄ q̄ reperit̄ sup̄ terram in corascenī
postq̄ pluit: et colligitur tunc.

L **E**t qm̄ bibit tritum expellit lumbricos et asca-
rides. et laxat ventrem.

I **Anicē.** li. ij. cap. kanbel. Kanbel ca. est in
tertio gradu. Et est semen arenosum qd̄ coopit
rubedo q̄ est minor rubedini lapidis i felle bo-
nis reperi. et in ipso est stipticitas vebemens: in-
terficit p̄mes et ascarides: et expellit eos.

Capitulum. cccxxvii.

Sene arabice grece et latine. Serapio
li. ag. ca. sene. Sene qm̄ desiccatur repo-
nit. Et ipm̄ habet vaginas oblongas
in qbz sunt semina ordinate distincta. et ille vas-
gine habent pediculū subtile. q̄ adheret ramu-
lis. et qm̄ agunt vagine a vento cadunt: et pas-
tores colligunt eas.

Operationes.

I **S**erapion auc. **Habiz.** Virtus eius est cali-
da et sicca: tamen pauce caliditatis et siccitatis
eius est p̄pter caliditatem ipsi. et habet virtutem
magnā qm̄ puenit ad stomachū purgandi mes-
lancoliam et coleram. Et fortificat substantiā
cordis qm̄ miscentur cū eo medicine quas dixi
iuuare sicut viola: et potio decoctionis pl̄ con-
fert q̄ ipm̄ tritum. Et dosis siccī triti eius est
a. 3. i. et in decoctione. 3. v.

Ec iij

- B** **¶** Et idem auctoritate Rasis. Sene et fumus terre purgant humores adustos. et cōfert sca/biel et pruritu.
- L** **¶** Joban. Desue. Sene est folliculus plante quā vocant Perse alzheimer. Et inuenit ex eo do/mesticum et siluestre. Et melior pars plante est folliculus: deinde folia. Et melior folliculus ē cuius color declinat ad viriditatem et subnigredinem quandā. et in quo est de amaritudine res modica et stipicitate. et qui est magis cōpletus. et in quo sūt semina ampla cōpressa. Subalbidus autē nō est bonus et incōpletus. Similiter et folia sūt meliora viridia. Subalbida vero et tenuia sunt bona. et antiquum ex eo est sine spiritu. et stipites ei⁹ sunt inutiles: est calida in principio secūdi. sicca in pmo. et folia sunt in pmo calida. et est absterfui. mundificatiui conuenienter: et resolutiui. Debilis est et tardefolutiois. et debilitat stomachum.
- D** **¶** Confortatur cum rebus acutis sicut zinziber et sal gemma. et medicine cordiales et stomatice cū eo felicitant opus eius.
- E** **¶** Et Salienus. Cum iure gallozum aut carniū soluit sine molestia. et si infundatur in aqua casei cum spica. deinde coquatur parum: est medicamen bonum. Solutione educit enim cum facilitate melancoliam et coleram adustam. et mundificat cerebrum cor et epas et splenem: et membra sensuum: et pulmonem. et cōfert egritudinibus eorum. et aperit opilationes viscerum. et conseruat viuentem ipso in iuuentute. et generat gaudium. Causam autē tristitie amputat.
- F** **¶** Et ponunt folia eius in lauacris ad caput: et p̄pria cū camomilla. Cōfortat cerebrum et nervos. et p̄ omnē modum administratōis ei⁹ addit in visum: et corroborat auditū.
- B** **¶** Et est medicina bona febrium melancoliarum et antiquarum. Dosis eius infusi potio est ab aureis. iij. vsq; ad. z. i.
- D** **¶** Plateari⁹. Sene est herba calida et sicca que in transmarinis partibus nascit: maxime circa babiloniam et in Arabia. vel in confinio babilonie et arabie. Folia tantūmodo cōpetit vsui medicine. per annos decem seruat.
- I** **¶** Et virtutem habet dissoluendi attrahendi et purgandi flegma. p̄ncipaliter melancoliā. Sed cū p̄ se dat p̄ncipaliter in decoctiōe poni debet in q̄ntitate vni⁹. z. Cum autē cū alijs in q̄ntitate medie vel tertie partis.
- R** **¶** Contra melancolicas passiones: epilentiam quartanam emorroidas. contra vitium splenis et epatis et incopim epilentiam.
- I** **¶** Ad idem quoq; valet syrupus ex succo fensculi ac sene cum zuccaro: et maxime contra vitium splenis.

Capitulum cccxxviii

Senecion. ysi. li. ethimol. Senecion dicitur eo qd vere pmo senescat. vnde et eam latini senecionem vocant. Greci origanon. Nascitur p macerias.

Operationes.

- D**ya. Senecion nascit in tectis et in petris: et habet folia viridia et densa. rursus subruſa. et in ei⁹ similitudine capitella in modū viticelle. vires habet stringētes: eadēq; faciētes qd et plantago.
- L** **¶** Cū a ceto carbaplasta mata valet ad nervorum cisiones. cū vino autē dulci testiculorum inflammationē tollit. Folia em̄ eius frigida sunt.
- L** **¶** Ex herbario. Senecia tusa cum arumgla: et iposita vulnera sanat etiā recētia. Stomachi qd et pedum lumboz et torarum atq; nervorum dolorem tollit. ad podagram etiam tusa et imposita eq; pedibus proficit.
- D** **¶** Actor. Senecio dicitur et carduus benedictus: sicut in synonimis legitur. Aliud est senacio videlicet Rasturcium aquaticum. de quo superius dictum est de. R.
- L** **¶** Hacer. Digeon greci nos senecio vocamus. Quod similis canis videatur flore capillis. Nascitur in muris: in ortis et regulis. Illius herbe vis frigida dicitur esse. In medicinali

radice nō ponit vfu. Flores cū folijs tundēs in fundito vini. Per modicum dulcis et sic tepefacta tumori. **Hec** simul apponas ani vel testis culor. 22.

pitulo **Numir.** aucto. **Dyas.** Est de eo domesticum et siluestre. sed domestica est planta inclinata super faciem terre iacens. et quod de ea tangit terram infigit in terra radices et habet folia et ramos similia folijs et ramis origani. nisi quod sunt albiores et in odore suo est aliquantulum ex odore maiorane. et vtuntur ea multa in cibis et nominant eam multi arclas et arclanē. Sed siluestre ex eo nominatur ragis. quod nō inclinat sicut aliud super terram in ortu suo. imo stat erectum et habet ramos subtiliores lignosos adeo quod possumus facere ex eis licinia ad lumen accendendum. et ramuli sunt longi circa palmum pleni. folijs rure similibus. nisi quia sunt strictiora et longiora. et duriora folijs rure. et flores acuti saporis et odoris boni: per singulos ramos distinctos. Cuius color est in summitate teius purpureus. Et habet radices in quibus non est iuuamentum. Nascitur in rupibus et in locis lapidosis. et est fortis et calidus domesticus et admiscetur in medicinis. Et est alia species agrestis vel siluestris. et est sinea barion. nascitur in locis habitabilibus et domesticis. et est similia mente. nisi quia sunt ei folia latiora quam mente. meliorem odorem habentia. Et idem auctori. **Bal.** Substantia eius est subtilis que calefacit et desiccatur in tertio gradu.

Operationes.

Dyascorides ca. de Serpillo. siue vt latini cicer erraticum. Herba est humilis et super terram repens cum folijs atque ramis origano similibus. albidioribus tamen. samsuci odore fingentibus. **Ar.** species sunt due. Una ortualis siue vidualis: que in campis lapidosis crescit. Alia agrestis: que non per terram serpit: sed recta atque stipitis positione erigit cum ramulis tenuibus atque horretibus in longitudine bipalmis: cum folijs paruis rure similibus: sed angustioribus et longioribus. cuius hasta filis est farmento. Nozem odore suauis habens in omnibus virgibus constituta et in summitate purpuream et linguam remordentem: et gustu viscidum. radix eius inutilis est. nascitur locis saxosis. Est autem vehementior et calidior ea que est vidualis: quideo accepit nomen herpilli: quod greci berpetere repere dicunt: quod ambulat. Nam fructus huius plurimum ambulat fructificando. **Quicen.** li. ii. ca. mescatramesir. Descatramesir siue mescarrasir est: cuius stipites sunt similes ascebesabram sicco. Et que non assumitur in principio cibi sapor plurimus neque odor. Deinde succedunt amaritudo et acuitas. et est diuersarum specierum: et una est debilior: alia est calida et sinea capuēniens ad tertium.

Capitulum. cccxxix

Serpillū. ysi. **Serpillū** dicitur eo quod radices eius longe serpent. Eadez et matris ani mola dicitur eo quod menstrua moueat. **Palla di.** li. iii. **Dense** marcio serpilla plantis aliquod semine serit. sed verusta melior. leti frondebit: sed iuxta piscinam vel lacum vel putei margines conserat. **Pl.** lib. xx. **Serpillū** a serpendo putant dictum: quod in siluestri euenit: maxime in petris. **Satanū** non serpit sed ad palmi altitudinem increscat. pinguis voluntariū in candidioribus folijs et ramis efficaciter est aduersus serpentes maxime scolopendras terrestres atque marinas. **Idē** **Pl.** ca. de serpillio. **Serpillū** idem est quod herpillū. **Quāq;** sumitur per polygonia. vt in **Alexandro** de dolore capitis ex causa calida. Et dicitur serpilla quod super terram serpit. Et est aliud siluestre: aliud domesticū. Domesticū ramos diffundit super terram. Siluestre in longum crescit et altum. **Pandecta** cap. d. lxxi. **Numir** arabice vel mestratir miseri. grece serpillum vel herpillum. latine serapillum. **Serapion** libro aggregatoris ca.

- A** **Sera. auc. Dyas. Serpillū** p̄uocat mēstrua qñ sumit̄ in potu z vzinā. z p̄fert tortiōibz vētr̄ z attritiōibz musculor̄ z summitatū eor̄. z ap̄o stematibus epatis calidis. z est bonum contra nocumenta venenoz qñ bibitur. **A** si emplastrum cum eo super morsum.
- B** **Et qñ coquit̄ cū aceto z admisceat̄ ei oleū rosa rū z p̄icit̄ sup caput sedat̄ sodā. z est pueniens p̄pue litargie z carabito. Et qñ sumitur in potu ex eo cū aceto. 3. iij. sedat vomitū sanguinis.**
- E** **Et idem auc. Sal. Semen ei⁹** est similiter calefactiū. z ideo qdā exhibent illud in potu bascentibz sincopim z tortiones in vino.
- F** **Et idē auc. Dyas. Dabz virtutē calefactiūā** qñ semen ei⁹ bibit̄ cū vino. z p̄fert distillationi vane: z lapidi: z tortionibz ventris z sincopi. et fit emplastrū cū eo ad puncturā a pūm. z qñ sumitur in potu sedat vomitum.
- B** **Et idem aucto. Aben mesuay. Aperit opilationes** varum. et habet virtutem confortandi multum in punctura.
- D** **Dyas. Virtutē bz p̄strictiūā siue redarguentem.** mēstruis imperat. vzinā p̄uocat. bibitum tortiones z p̄quassatiōes vtiliter curat. tumore capitis cōpescit. **D**orsibz venenatis occurrit. bibitū z impositū id prestat. **D**olore capitis cū aceto cocto oleo rosarū addito compescit: mas p̄melitargicis z freneticis adhibitus p̄dest. **N**auseam p̄uocat. **I**tem emopto: cis mederi dicit̄. 3. iij. cum aceto datis.
- I** **Sal. vi. sim. far. c. de Serpillo:** noīat ipsum multius subat. **S**apor ei⁹ est fortiter acutus. et virtus eius est calida subtilianua z resoluiua. z p̄uocat vzinā z mēstrua.
- A** **Quicē. Quando pascunt cum pecudes** facit emulgere sanguinē z excusat a calamēto. immo fortius est eo plurimū. z extrahit humores vitales viscosas a pectore z pulmone. **S**yrup⁹ eius p̄fert p̄urbationi z nausē. p̄uocat mēstrua fortiter z vzinam.
- L** **Plateari⁹. Serpillū est ca. z sic. Et ē duplex** Domesticū ramosū sup terrā effundit. Siluari cum in longū crescit in a. tū. **F**olia z flores ei⁹ medicine cōpetunt. valet p̄tra frigidū reuma. p̄tra tussim: p̄tra frigiditatē stomachi. z dolorē reū ex ventositate.
- D** **Et herbario. Serpillū qd in mōtibz saxosis** nascit̄ efficac⁹ est ad medicinā. **D**uius tūsi et siccati puluis cū aqua calida potatus mēstrua mouet. vzinā p̄uocat. tortiones viscer̄ z iocmētoz rptiones sanat. **I**dem valet ad caput̄ dolorē. z ad serpentū icus.
- A** **Dacer. Serpillū veteres dixerūt qñ si serpat.** **T**erre vicini⁹: huic seruīda siccaqz vis est **A**cri cum vino tritum p̄tundis oliuo. cū rosa

dat nomen. hoc vngvine p̄line fronte. **E**rosi capinis solet hoc sedare dolorē. **P**idor cōbuz si serpentes effugationes.

Capitulum. cccxxx.

Serap̄ nūz. lat̄ne ei grece. **S**achabenez arabice. **S**erapion libro aggreg. cap. **S**achabenez siue **S**achabengi. aucto. **D**yascoridis. **E**st gummi cuiusdā plantē: similis galbano in figura sua. **E**t est vna ex speciebus ferule: sicut a p̄paret in cap. **F**erula. **B**elius autem ex eo est clarū mēteri⁹ rubi: et interius album. **D**olor eius est inter odorem asfetide z odorem galbani.

Operationes

Serapion auctoritate **D**yas. **C**onfert dolorē pectoris. z attritioni lacrimoz. z tussi antiquē. z auferit superflūas grossas que sunt in pulmone. z curat epilepticos z spasmū: cū facit declinare caput ad posteriora. z valet dolori splenis z paralisi.

Et illi q̄ amisit sensum z motū alicui⁹ mēbris causa frigiditatis que accidit nervis et custodit corp⁹ a frigore. maxime vero a frigore febriū

periodicaz. et fit cum eo inunctio in doloribus magnis et confert. **¶** Quando bibitur cum ydromelis le prouocat menstrua: et interficit fetum.

¶ Et qui bibit cum vino confert moribus venenatis et qui odoratur confert suffocationi matricis.

¶ Et qui linis cum aceto super cicatrices attenuat eas et ipsum abstergit vestigia vicerum oculorum.

¶ Et confert obscuritati visus: et aque que descendit ad oculum: et prohibet eam.

¶ Et dissoluit sic dissoluit aqua cum amigdal' amaris: et ruta: aut pane calido. et sic administrat ad ea que dicuntur. et est strarium venenis mortiferis.

¶ Et aliqui teritur cum aceto et linitur super oculos: et auferit ipsum.

¶ Et confert colericis: et qui sumit in potu: aut fit cum coactis purgat flegma grossum quod est in iuncturis. et mollit ventrem mollicatione copetenti.

¶ Et confert emorroidibus qui sumit simplex aut compositum. et est conueniens medicinis laxatiuis acutis: et expellit ventositates grossas. et dissoluit lapides. et confert rigoribus febrium. et auget sperma.

¶ Et est bonum epati. et purgat aqua citrina. et confert puncturis scorpionis. et confert ventositatibus intestinum et costarum. et purgat flegma viscosum et dosis eius simplicis est. a. 3. i. usque ad aureum. i. infusi aliqua decoctione. aut in aqua rute. aut aque mellis. aut fenugreci. **¶** Et si admiscet cum alijs medicinis in frigidat. et sic dosis eius est a. 3. i. usque ad. 3. i. **¶** Et melius est illud cuius color declinat ad rubedinem. et est clarum habens odorem bonum et acutum saporem.

¶ Et confert doloribus emorroidalibus qui bibitur simplex aut compositum. et conueniens administrari cum medicinis laxatiuis. et prohibet difficultatem: aut grauedinem earum super naturam. et resoluit ventositates grossas que generantur in corpore.

¶ Gal. viij. sim. far. ca. de serapino. Serapinum opus est ea. et subtilium partium similiter alijs opibus. Habet autem et quod abstergium quod et cicatrices que in oculis expurgat et subtiliat. quoniam immo suffusio nibus propter grossiciem humorum fientibus bonum est farmacium. Ipa pro planta ex qua fit ferule similis existens debilis et inutilis est. noia tur autem principalis illa serapinum.

¶ Opus enim est ab viceribus noia ita sicut et alia multa propter defectum vocabuli noiam abusiue melioris ipsum non serapinum. sed opus serapini dicere.

¶ Paulus ca. de serapino. Alii. est et sic. in tertio gradu. Et ipsum dissolucum in succo rute frangit lapidem et facit urinare. **¶** Et si collitum contra pannum oculorum.

¶ Et confert obscuritati visus et aque descendenti ad oculum: cuius receptio est hec. **Recipe** serapini. 3. i. dissoluat in 3. i. succi. celidonie zuccari. 3. ij. et distillet cum lacte mulieris ana equaliter

Capitulum. cccxxxv.

Sesama vel sesamo. Plini. Sesama venit ab Indis: ex quo oleum facit. et est candidi coloris. **¶** Et ante aestiuum frugibus que in estate ante virgulas ex ortu seruntur. **¶** Quis fructus vasculis sic et papaueris includit. **¶** Nec quod sic milium et panicum: et omnia estiuam maturant a flore diebus. xl.

Operationes.

¶ Plini. Sesama vi pinat in ca. aqua macerata conuenit exporrigi deinde conficari. et frigide imergi ut palee fluitent iterum in sole super linthea exporrigi. **¶** Quod nisi festinato pagat: limbo colore mutescit. Ipa pro que euoluunt alia euoluuntur. varia habent pistarum rationes acus vocat cum se pinat. Spica enim ad usum aurificum. Si pro in aera terit cum stipula: palea maiore parte terrarum pabulo iumentorum.

¶ Idem in libro. xxij. Sesama trita inhibet vomitiones. Auriumque inflammationi illinitur et ambustis. **¶** Adem et dum in herba est efficit. Amplius in vino decocta imponit oculis. Stomacho autem est inutilis cibum: et animo grauitatem facit. **¶** Mellionum moribus resistit. viceribusque que que cocoethe vocant.

E **A**uribus pdest oleū quod ex illa fit. Sesa-
moides a similitudine nomen accepit. grano
amaro et minore folio. nascit in glariosis. Si-
lem in aqua potum detrahitis.
D **A**t eius semen illinitur igni sacro: pannoc-
cis discit. Est enim nūc aliud sesamoides. videlicet
anthyris nascens: quod ob hoc alii vocant anthy-
ricon. Cetero simile erigeront herbe.
E **S**eranium sesame in vino dulci ad detractiones
datur quantum tribus digitis capitur. Dis-
scent etiam ellebori albi vinum et dimidium obus-
lum purgationi eam adhibentes maxime in sa-
ne melancolie. comicialibus quoque et podagris
etiam per sedragme pondere exinanit.

Capitulum. cccxxxix.

Eride. Plinius li. ix. Seris lactuce
similia. duorum generum est. Siluestris
melior est nigra ista et estiuā. Deterior
hyberna et candidior est.

Operationes.

A **U**traque stomacho vtilissima. precipue quae bu-
mor verat. et cum aceto in cibo refrigerant. vel
illite discutiuntur et a lios quod stomachi.
B **C**um polenta siluestrium radices stomachi
causa sorbentur et cardiacis super sinistra mam-
mam illiniunt. ex aceto podagris et sanguinez
reiciendis viles sunt omnes herbe.
E **I**tem quod genitura fluit alterno die et potu.
D **Y**as. Seridis due sunt species. Una videlicet
agrestis: et alia ortiva est. Agrestis quod pinguis
et citonon est appellata. et habet folia lata. Altera
pro se ortiva species habet duas. Una quidem ha-
bet lata folia lactuce similia. Altera vero est

amara. et habet folia angusta. Omnia virent est
stipica et eu stomacha.
E **V**entrem abstinere cum aceto cocta maxime
agrestis. verat: stomacho confirmat. et estuando
mitigat. sola cum polenta imposita bradit. cordia-
cis et oculorum tumori subuenit. folia imposita vi-
catbaplasma: mitigant scorpij percussum.
E **I**pa quod addita polentis et imposita. coepescit
igne sacro. Dixta cum aceto accersa omnibus ca-
lidis rebus opitulat.

Capitulum. cccxxxix.

E **P**elta. Padecca. ca. cclxxv. Fuit arabi-
ce. vel fult vel bals vel balca. Breceben-
ge vel trag? vel zeia vel ellica. latine po-
spelta. Sera. li. ag. c. fult. id est spelta. et ipa est
sic ordeus granum. At sunt et due species. in una inue-
niuntur duo grana. et in alia unum. et quodlibet granum
in cortice suo. et ipsum quod de min? nutrit quod ordeus: et
est boni saporis. Panis enim quod ex eo fit min? nutrit
quod panis tritici vel ordeus.

Operationes

E **S**era. anc. **D**vas. **T**rag? i. spelta. figura ei-
est figura granum quod de candarusum. et est minor
nutrimenti: quod multum habet de furfure. et non est facili-
lis digestionis. et mollit ventrem.

Et idē auctoritate Pauli. **T**ragus est spel-
ta. et est ex speciebus granorum mala stomacho:
et lenit ventrem. **E**t idem auctoritate **Y**sa-
ac. Est frigida et humida viscosa. **S**alient⁹ p^o
mo libro de edulis capitulo zeya. auctorita-
te **D**yascoridis. **Z**eya duplex. **H**ec quidē est
simplex: et vocatur kyrmon. hec autem dyko-
likos vocatur. in duobus quidē in volucris.
coniugatum habens semen. minus autem nu-
tritiua frumentis. **E**st enim profundarum ra-
dicum et multorum calamorum. fructus autem leuif-
simus et affectatus ab omnibus animalibus. **E**st
autem simile frumentis in frigidis regionis
bus cultum. fit autem magis nutritiua: si cū
ordeo aptaq; stomacho farina facta ex eo et
frumento fiunt pulres. est autē satis nutriti-
uum et facile elaborabile. magis autem subci-
tatiuum ventris. **E**t idem sexto simpliciu⁹
farmacorum capitulo zeya. **Z**eya siue spelta
mediā quodāmodo virtutem habet inter fru-
menta et ordea. **E**t ideo innotescat tibi p ea.
Serapion. **H**ollit naturam et generat ins-
flationes et rugitus. et est bona viscositatibus
pulmonis et pectoris: et forti tussi. **N**am sunt
ex ea loboc et pulres. et prouocantur in mū
dificat renes et vesicam.

Capitulum. cccxxxiij.

Symphicum: **D**yascorides. **S**ymphic-
um nascitur in locis asperis habens
vgas origano similes ac tenues. cap-
pita vero sicut thimū. virge lignose sunt et o-
dorata: gustuq; dulces: flegma prouocantes.
Radix est illi longa et obusa in modū digiti
grossa. **S**ymparos. **I**sidorus. **S**ymparos
grece dictus est: eo q; tantā radicis virtutes
habeat: vt frustra carnis i cacabo aspersa cos-
agulet. **S**ynapiagrion vel vt dicitur latini scā-
dalicū. i. pes pulli. nascit in tumulis et sup res-
gulas. **H**erba est hñs folia minutar angusta
duob; digit; longa: in sumo diuisa et pinguis
Cirgā. pferit in medio duor; palmar; cū pau-
cis ramulis: in qbo fert semen cardamo simi-
le: latū: obrotundū ac veluti conuassatū. vn-
de et vocatur talaspis. **G**reci nāq; thalasse dic-
unt frāgere siue quassare. florem habet albū
Cirt⁹ est ei et semini termantica atq; acra.

Operationes

Dyascorides. **P**otui datū vebemēter pur-
gationem facit superior; ac inferior;. **S**cias-
ticis medet p clistere adhibitu. **M**enstruis
imperat bibitum. **C**ollectiones in aceto bis-
bitum rumpit. **A**borsum facit.

Idem. **S**ymphicū elixū in mulla: pulmos
nem purgat. reuicentēq; sanguinem: aut ne-
freticos cū aqua medicinaliter inuat. **R**adix
eius cū aqua cocta et bibita fluxum mulier;
abstringit. **D**issintericis quoq; proficit.

Cum oximelle data cōquassatiōes atq; do-
lores lateris saluberrime curat. **B**asticata
vero sitim amputat: et aspredinē faucis mitis-
gat. **U**ulneri recēti paracolesim facit. **A**ntes
roceliacos bibita et cathaplasmata optie cū-
rat: et carnes concoqui facit.

Aliud est symphicū qd piten est appellatū.
bastam habet asperam duob; cubis longā.
angulosam et abintus inanē: in qua folia sūt
aspera et angusta. sicut buglossos oblonga.
angulos etia habet ipsa basta in qbo nascunt
folia. flores habet mellinos.

Et semen sup bastas sicut stomos. **B**astar
frutex habent quiddā simile pulueri quod cū
carne applicatū fuerit: puriginē facit.

Radix est ei nigra. que cū fracta fuerit ap-
paret alba et muscilaginosa. **H**ec trita et bibi-
ta medetur emoproicis: cōquassationes refi-
cit: et anitumores spargit.

Cum vringit be folijs cathaplasmata faces
re potest omnia supradicta. **U**ulneri paraco-
lesim efficit. **C**arnes incisas et i cacabos mis-
sas in se glutinare facit.

Capitulum. cccxxv.

Sinonū. Pandecta capitu. dclviij.
Quidam dicunt q̄ hec est herba que
dicitur pes milui. quidam dicunt q̄
est alexandrum: sed falso. Nam neutrum isto-
rum est verum. quoniam non est pes milui q̄
vocatur pepanus: quia pes milui habet folia
satis maiora et pinguiora. et flores satis a flo-
ribus sinoni differentes. quoniam pes milui
facit flores multos et albos simul cōiunctos
in capite stipitis apparētes: sicut cauda gati-
te: et eius herba sicut valeriana. Sed sinonū
recte florescit sicut petroselinum vsuale. secū-
da facit folia sed maiora non est similiter ales-
xandrum quod facit semina nigra rugosa et
cunq; curua et magna sicut git. Sed sinonū
fm Dyascoridem et Plinium facit semina si-
cut apium et ameos. Unde fm veritatem si-
nonum est petroselinum macedonicū. Quo-
niam Dyascorides dicit: Sinoni semen est
minutum simile apio: sed oblongum et nigrū:
gustu calidum diureticum valde et. Et dicitur
sinonum: quia nascitur in syria prouincia
regionis macedonie.

Operationes.

Dyascorides cap. de petrosilino qd nascit
in macedonia in criptis et speluncis. Semen
est minutū simile apio vel ameos odoratu et
viscidum et aromaticū et diureticū valde.
Menstruis imperat Inflationes stomachi
et colli cōpescit calefaciendo et siccando. Hy-
mis roztionib; subuenit. Dolorē laterū mirū
gat. Refreticis et vesice dolori subuenit.
Pronocat abundāter rinā: maxime cū vi-
no datū. diureticis antidotis miscetur.
Paulus cap. de petrosilino macedonico.
Petrosilinum macedonicum cui? semen de
syria offertur. Vel semen est minutum simile
apio diureticū valde. nascitur circa petras.
semen et folia similia apio. semen eius odoratū
tum et diureticū valde. vnde petrosilinū vo-
catur: quoniam multotiens in petris nascitur.
quod multi petrapium dicere consueuerunt.
Quia idem sunt sinonum et petrosilinum ma-
cedonicum. quod latine dicitur petrosilinum
agreste. Rege capitulum Petrosilinum.
Multi sinono vel macedonico carentes
vtuntur alexandro: quoniam sunt eiusdē vir-
tutis. Virtutem sinoni vel macedonici: vt in-
uenies in capitulo Petrosilinum.

Capitulum. cccxxvi.

Sinapis. Pandecta capitulo. c. lviij
Sinapis. Arabice. grece vero et latine
 sinapis. Sinapis duplex est species.
 Una est cuius semina exterius sunt subnigra.
 interius vero alba. Alia cuius semina exte-
 rius et interius sunt alba. et habent vnam vir-
 tutem. sed prima species est acutior secunda.
 Et componitur sinapis a semi et napus: quia
 tenet medium inter sinapim et napum. est cas-
 lida et sicca in medio quarti gradus. **S**era-
 pion libro aggregatoris capitulo **S**inapis.
 auctoritate **D**iascoridis cap. **S**inapis. id est
 sinapis. Et est illud eligendum quod non est
 nimis siccum nec extenuatum. et habet gra-
 num grossum. et si frangitur est album interius
 us: et est humidum. nam illud est tale nouum
 bonum. **I**dem auctoritate **S**aleni est calis-
 da et sicca in quarto gradu. **A**uicenna libro
 secundo capitulo de sinapi. Sinapis est cas-
 lida et sicca in quarto gradu.

Operationes

Serapion. Virtus foliorum est calida et
 ceratua. et propter hoc pungit multum. quan-
 do teritur et miscetur cum radice enule. et dis-
 mittitur super locum per spatium hore. et con-
 fert sciaticae vlcerose et spleni.
Et linitur cum eo scabies vlcerosa et aufert
 eam. et aufert maculas vnguium. et confert qui
 radice eius suspenditur in collo habentium do-
 lorem dentium: nam sedat eum.
Idem auctoritate **D**iascoridis. Sinapis
 virtus eius est calida et subbriliat et attrahit qui
 masticatur. et quando teritur et miscetur cum
 aqua: et temperatur cum ydromelle: et fit inde
 gargarismus. **C**onfert apostematibus ras-
 dicis lingue. et antique asperitati pulmonis
 facto cum eo gargarismate. **E**t quando fit cum
 eo emplastrum cum rebus conuenientibus ad
 hoc resoluit scrofulas.
Et quando teritur et applicatur naribus com-
 mouet sternutationem: et confert epilepti-
 cis excitans eos. et mulieri que patitur suffoca-
 tionem matricis. **E**t confert litargie quando
 fit emplastrum cum eo super caput: postquam
 cisti capillos eius abradi. et quando admisce-
 tur cum caricis et ponitur super cutim donec ru-
 beat confert sciaticae et duricie splenis. et est
 conueniens propter dolores antiquos. quando volumus
 attrahere aliquem humorem ad exteriora. et
 quando fit emplastrum cum eo: curat alopecia.
Et quando miscetur cum melle et adipe: aut
 cum cera et oleo dissoluta: mundificat faciem.
 et aufert maculam seu linorem qui fit sub oculo

lo. et coquitur cum aceto: et linitur cum eo sca-
 bies vlcerata et empetigo.

Et quando teritur grosse et dat in potum confert febri-
 bus periodicis. et confert grauitati auditus et
 tinnitui aurium. **E**t quando teritur et admisce-
 tur cum aqua et melle: et fit inde collirium: confert
 obscuritati visus: et pruritui palpebrarum.

Auicenna. Sinapis incidit flegma. et ole-
 um eius est calidius oleo raphani. et fugiunt
 ex fumo eius vermes venenosi. et illa que est
 siluestris generat humorem malum. **E**t in ipsa
 sunt abstersio et etiam resolutio.

Et bomies quidam comedunt folia eius. et radicem
 eius elipant. et mundificat faciem: et aufert ocu-
 lationem et vestigia sanguinis mortui.

Et siluestris est bonum emplastrum sordis
 ciei: et excitat linguam: et confert alopecia. et res-
 soluit apostematata calida: et omne apostema
 antiquum. et ponitur cum caulibus super scro-
 fulas: et confert scabiei et empetigini et confert
 ad dolorem iuncturarum et sciaticae.

Et mundificat humiditates que sunt in capi-
 te. et fit ex ea emplastrum capiti eius que patitur lita-
 rgiam. **E**t aqua eius distillat ad omnem dolorem au-
 rium: et molaris. **E**t sili eius oleum. et proprie quando
 decoquitur in ipsa assa. et est ex medicinis aperi-
 entibus colatorum opilationem.

Et dixerunt quidam quod si bibatur a ieiuno
 intellectum efficit bonum.

Et administratur in alcohol oculi ad pan-
 num et asperitatem si teratur et bibatur cum
 aqua mellis. aufert asperitatem antiquam in
 canna pulmonis. et extenuat splenem. et facit
 sitim. et confert prefocationi matricis. et facit
 desiderium coitus.

Plinius libro. x. Sinapis ad serpentum
 ictus et scorpionum tritum cum aceto illin-
 tur. **S**ungorum venena discutit.

Contra pituitam tenet in ore donec lique-
 scat. aut gargarisatur cum aqua mulsa. **A**d den-
 tum dolorem manditur. ad vnam gargarisatur
 cum aceto et melle. **S**tomacho vtilissimum
 contra omnia vitia pulmonibusque.

Et creationes faciles facit in cibo sumptum
 dat et suspiriosis. **S**ensus atque sternutatio-
 nem capiti purgat. **A**lium mollit. **M**acer.
Inter eas que **P**itagoras laudauerat herbas:
Alteritur prima laudem tribuisse sinapi.

Quartus et gradus in vi sicca calidior.

Etrahit humores viscosos extenuatque.

Conburitque cutem: vis est sibi tanta caloris.

Maior vis eius in semine dicitur esse.

Capitulum. cccxxviij.

phelipponi

Sileos. Plateari. Sileos idem est q̄ siler montanū. Et ē in .ij. g. ca. z sicū. Semē ei⁹ medicine cōperit. et pannos tres seruat. Virtutē habet diureti cā dissolutiā z p̄sumptiū. **P**andecta ca. dcl. Sileos arabice vel ascegelios. gres ce fūali. latine siler montanū. **S**era. lib. ag. ca. sileos. auct. **D**yal. Sileos folia bz sū milia folijs feniculi: nisi q̄ bz longiora z gros siora. z habet bastā longā: in cui⁹ sumitate est corona in qua est semē longū z latū: bñs an gulos: z grossum acuti saporis: foris odoris. Et est illud q̄d est in vsu z administratur in ci bio. z habet radicem longam boni odoris.

Operationes

Bal. viij. sim. far. ca. sileos fm trāssa. ara. Radix hui⁹ plantē semē bz caliditatē tantā q̄ puocat vrinā forti puocatiōe. z cū eo vrt⁹ subtilis. q̄ pfert asmati z epilentie. **E**t idem eodē libro z eodē cap. fm trāssa. grecā. Siles leos radix q̄dē z fruct⁹ calefactiū est intan tū vt sufficiēter vrinatiū sit farma cū. Et au tē ex subtilib⁹ partibus vt ad epilentias z oz thomis cōpetat. **E**t Sera. auc. **D**yal. Vir tus ei⁹ est calefactiua. s. radices ei⁹ z seminis. z qñ sumit ex eis in potu puocant vrinā. z pfe rūt coartationi anbelit⁹ in q̄ oportet boiem

erigi. z asmati z suffocat lōi matricē. z puocat menstrua z expellit ferū. **E**t pferit epilentie: z oib⁹ dolorib⁹ intestinorū interiorū mēbroz. z qñ sumit de aliquo illorū: aut ex vtroq̄ cū vino in potu cōfert tussi antique: z debilitati digestionis: z torziōib⁹ ventris: z debilitati es paris. **E**t qñ sumit ex ea cū vino z pipere p̄ seruat z defendit boiem a frigore aeris. et p̄ pter hoc ouenit itinerantib⁹ in hyeme. Et qñ hoies z alia anialia comedunt de hac planta tpe coitus eoz cōfert eis statim ad impgnā dum. **E**t idē aucto. **A**ben mesuay. Est ca. z sic. in fine. ij. gra. incidit z dissoluit humores flegmaticos viscosos z cōgelatos. Et p̄pter hoc aperit vias oēs: z cānales opilatiōes: et puocat vrinā z menstrua: z pfert asmati: z ois bus egritudinib⁹ flegmat⁹. **P**lateari. **C**ō tra a mata ex frigida cā dat vrinū decoctōis ei⁹ z sicū siccaz. **V**el puluis ei⁹ cū sicubus ficiis z assatis. **C**ōtra opilationem splenis z epatis acenū z vesice stranguiriā z dissurri am dat vrinū decoctōis ei⁹. **V**erba ipa in vino et oleo cocta et pectini cathaplasmata stranguiriā z dissurriā soluit. **S**ed z fumiga tio facta ex aq̄ vī vino decoctōis eiusdē ber be menstrua puocat. **A**ui. Sileos est in .ij. g. ca. z sic. resolutiū: mūdificatiū carnis nariū. **S**ilr semē z radix ei⁹ sunt sedatiua. doloꝝ interiorū: z liq̄facit flegma cōgelatū. de ipō dat in potu aialib⁹: z multiplicat eoz par tus. **C**ōstanti⁹ in li graduū. Sileos est ca. z sic in .ij. digestionē adiuuat. vrinā z men strua puocat. **P**atricis suffocationem cur rat. stranguiriā ex frigiditate dissoluit. **D**anes lituosus z diu ex humido tussientib⁹ subuenit potata cū pipere z vino calefacit eos q̄ in iū nere deficiūt: z p̄pter hyemē frigescent.

Capiculum. cccxxviii

Iderica. **D**yascorides. **S**iderica si ue heraclea habet folia prassio simi lia: sed oblonga z aspera. **D**astaz ba bet quadraz duob⁹ palmis longā virgas lon giores stipticas: et in gustu suaves. in quib⁹ scilicet virgis capita obrotunda sicut verti celli. z sicut prassij oriuntur: z in eis semen ni gram inuenit. **S**ub petra nascitur.

Operationes

Dyascorides. **F**olia ei⁹ trita paracolesim faciunt mire vulnerib⁹ imposita. **A**lia est sy dericis que bastas duob⁹ cubitis habet lon gas z teneras. **F**olia que in ipis bast⁹ pesti fteri similia. z diuisa i circūitu plurimū nascē tia: s3 in visu tenuia z longa. **I**n acumie vero

basle capitellū habet rotundū ⁊ aspeꝝ in quo
semen blete est simile obrotundū ⁊ durū. Est
autē virtutē termatice similis supradicte. Ter
tium est gen^o sideris qđ catebras **Heracles**
on dicit. ⁊ nascit in parietibz sicut vis. Habz
folia minuta teneraq; mltā ex vna radice nas
centia coriandro similis. Qui^o basle duobz
sunt palmis longe molles ⁊ albidiores. senis
ceos habet flores. ¶ **Dyascorides**. In gustu
est mucilaginosā: tritāq; vulneribz recentibz
paracolesum facit imposita. ¶ **Plin^o** lib. xxv
Panacem heracleon aliq; sideritē in cubitali
scapo ramosum minutioribz q̄ feniculi folijs
ab ymo vestiti. Aliq; fatent illā quidē vulneri
bus vtile. sed verā achilleā esse scapo ceruleo
pedali sineramis ex oī parte singulis folijs
elegāter vestitā. Aliq; quadrato caule. marru
bi capitibz folio quercus. hanc q; nervos p̄
cisos glutinare faciūt. Aliā dicunt sideritem
nascentē in macerijs. ¶ **Lū** terit fedi odoribz
sed ⁊ aliā huic similē. candidioribz tñ folijs ⁊
pinguioribz ac tenerioribz cauliculis i vineis
nascentē. Aliam vero quincum cubitoꝝ cxi
libramulis atq; triangulis filicis folio pes
diculo longo. Omnes autē vulneribz p̄cipuos
esse. Nam vero ex latissimo folio nri scopam
regiā vocāt. ¶ **Ide** in li. xvi. Sidericis vari
ces ad alligata minuit ⁊ sine dolore prestat.

Capitulum. cccxxix.

Alqua. Pandecta capi. cxi. **Har**
bariub arabice. grece xilocaractavl
siliqua vel keracium. vel keraca. vel
faba siliqua. latine vaginella. vel carumba.
¶ **Serapion** libro aggregatoꝝ cap. **Har**
bariub. **Harbariub** sapor eius est stipticus
cum pauca dulcedine. Et virtus earū que nō
sunt recentes est siccativa. Nam que desicant
tur stringunt sicut faciunt cerasa. quia humi
ditas earum resoluitur: et remanet substantia
terrestis que desiccatur. Sed arboris earū est
virtus desiccativa ⁊ stiptica.

Operaciones

¶ **Galienus** scđo de cibis capi. de siliq; **De**
siliq; pessime senti q̄uis digerant ⁊ venarem
stringant: ⁊ humores noxios nutrant.
¶ **Et** idem in libro de chimis. Est kerachius
eduliū pauci nutrimenti ⁊ ligneus ex necessi
tate ⁊ indigestibile. Nullū enī lignū bñ dige
stibile. sed ⁊ nō egri celeriter non parum ipsis
existit malum. quare melius esset ipa neq; de
ferri ad nos ex orientalibz locis in quibz nas
cuntur. Est enim cibz mulierū ⁊ puerorū effre
natorum nihil vtile ad sanitatē conservatio
nem.

E nem. neq[ue] est stomachus est. Alimētū autē pa-
lamq[ue] z ipm dat paucō corpori. ¶ Et idē in li-
bro de sim. far. de xilocaracta. Arbor xilocar-
acte q[ue] vocat centenicen est siccitine z stipti-
ce virtus. sicut z fructus ei[us] que vocat xiloca-
racta. participās videlicet de dulcedine qua-
dam. patiunt autē z bec simile cerasi. humide
enī magis subducūt ventrē. sicce autē sistūt ma-
gis expirata quidē humiditate. terrestri autē
substantia remanente. ¶ Paulus cap. de silis
quis. Est quoddā genus silique que vocat sil-
liqua caprina. cuius fruct[us] est sicut mirtus: z
folia sunt tracion. fructus ei[us] est in vaginis
sicut lupin[us]: habens formā faseoli. ¶ Dyasco-
rides cap. de siliquis. Silique recentes stō-
machum euertunt: eadem siccitate in contra-
riū possunt. cibo eaz ad vinā proficit cōmo-
nendum. Traditur ad stomachi dolorē nō le-
ue presidū esse si in sextario aque ad dimidi-
um coquant. hisq[ue] succus p[er] dies quinq[ue] cons-
tinuos hauriat. ¶ Paulus. Siliqua caprina
sufficiens canceros medet. ¶ Bartholome-
us i libro de proprietatib[us] inquit: Siliqua
est gen[us] leguminis sonoris foliis z vacuis:
quod magis onerat q[ue] reficit: v[er]o dicit glosa su-
per Lucam. xv. ¶ Item siliqua dicit follicu-
lus cuiuscunq[ue] leguminis z purgamentū ex
quo porci nutriunt. ¶ Ysidorus autē lib. xvi.
dicit siliquon. quā latini incorrupte siliquam
vocant. Ideo tale nomen a grecis accepit:
q[ui]a est arbor cui[us] fructus est dulcis. xilon q[ui]
p[er] lignū dicit liquon dulce. Et huic senten-
tie p[ro]cordat. ¶ Plinius libro. xxiij. vbi dicit:
q[ui] fructus silique sunt p[er]dulces: z habent lon-
gitudinē vnius digiti z pollicarem latitudi-
nem: quor[um] cortex manducat v[er]o dicit. ¶ Idē
libro. xx. q[ui] aliqui dixerūt eam esse siculū egi-
ptium: sed hic est error manifestus: q[ui]a in egi-
pto non cretat: sed in Syria.

Capitulum. cccxl.

Sisamus. Pandecta. Semysem ara-
bice. grece sisaminū. Latine vero sis-
samus vel iorolena. Serap. li. aggre-
gatoris capitulo semyssem: id est sisamus. au-
ctoritate Valien. In eo est substantia vinctuo-
sa quantitate nō pauca. Et virtus eius est q[ue]
mollificat. Et eadem virtus reperit in oleo
sicut in substantia. z aqua in qua coquit sisas-
mus habet eandem virtutem.

Operationes

Dyascorides capitulo sisaminū fmtrāslati-
onē grecam malū est stomacho. et comestum
oris fetorē facit. Et idē fmtrāslationē aras-

bicam. Quando fit emplastrum cū eo mollit
duricies nervoz. Et curat squallitides au-
riū. z apostemat a calida que fiūt in eis. z con-
fert cōbustioni ignis: z dolori colico: z mor-
bi aialis q[ui] dicit carates. ¶ Et q[ui] miscetur
cū oleo rosaz sedat dolorē capitis q[ui] fit a ca-
lore solis. Et planta sisami q[ui] coquit cum vi-
no facit hāc eandē opationē: et p[ro]fert proprie
apostemati oculi z pulsatiōi eius. ¶ Et idē
Serapion aucto. Aben mesuay. Oleū sisas-
minū est malū stomacho z destruit eū. z iuuā-
mentū eius est illis q[ui] h[ab]ent melancolicā: z scilicet
furas in extremitatib[us]. Nam hi iuuant mul-
tū ex cibo ei[us]. z rugas cutis extēdit z mollit
eas. z cōsolidat scissuras q[ue] fiunt p[ro]pter desic-
cationē q[ue] sunt a melancolia. ¶ Et dicit q[ui] sis-
sam[us] est ca. in. ij. gra. z bu. in. i. z puocat vomi-
tū q[ui] torrefit z rectificat z meliorat. ¶ Gal. i.
li. de cibis cap. de sisamo. Sisamū cito stō-
machū euertit z tarde digerit: z alimētū dat
corpori vinctuosum. ¶ Rabi Moyses capi-
de sisamo. Sisamus corrumpit cerebrū z nu-
cham. z replet caput fumositatib[us]. z facit su-
dorem fetentem. et in mulierib[us] ventrem au-
get. z ipsū generat berniam. ¶ Auerois q[ui]
to colliget capitulo de sisamo. Est calidus i
p[ri]mo vel in p[ri]ncipio secūdi. humidū in tertio.

Capitulum. cccxli.

Siligo. **I**sidorus li. etymo. Siligo ē gen^o triticea selecto dictū. Nā in pane species eius p̄cipua est.

Operationes

Palla. li. xviij. Siliginē dixerim p̄prie tritici delicias. Candor est et sine virtute ac sine pondere ueniēs humidis tractib^o. q̄les ita^o lie sunt et gallie comate. Sed et trans alpes i allobrogū t̄m auernoz q̄ agro p̄inar. In ceteris ibi partib^o biennio in triticū trāsit. Res mediū ē vt grauissima queq̄ ip̄i^o gr̄a serant.

Siligine laudatissim^o panis ac pistrinarū opa laudatissima p̄cellit in italia. si ip̄is nate misceat cāpana. Rufior q̄dē est illa: sed cans didior p̄sana. ponderosior aut̄ cretacea. Jus sum est e grano cāpane vel cāpanie q̄ cātra tam vocant: redire sextari^o q̄tuor siliginis ex modio. Juxta sniaz **C**arbonis siligo et triticū in apto loco edito serunt: q̄ sole q̄ diu^o t̄ssime toreat. **S**erenda d̄ in tenuiora terra: q̄ nō multo indigent succo: vt cicerē ac ci tulum. In pingui vero q̄ cibi sunt maiorib^o siliginē ac triticū et linū. **D**eniq̄ far et siligo solū foriunt cretosum et vliginosum. Siligo nūq̄ p̄ter maturescit: nec vlla segetū minus dilationē patit̄ p̄pter teneritatez: eisq̄ q̄ maturauere protin^o granū dimittentib^o. S; mi nus q̄ cetera frumenta periclitat̄ in stipula: semp̄ habet rectā spicā: nec p̄tinet rotā: quin faciat rubiginē. **D**ulcissim^o est panis ex asfrica. Ipsaq̄ spissior q̄ far. et spica maior eas dem et ponderosior. Difficuler exeret̄ in gre cia. ob id dari iunētis ab homero dicta: hec est enī quā olirām vocant. Eadem in egypto facilis atq̄ fertilis. Far sine arista est. J̄tēq̄. Siligo ex cepta ea que laconica nuncup at̄. Adijciuntur his genera bronos. siligo ex ceptat̄ tragos. **S**ūma siliginis laus boni tate et cribr̄ tennitate constat. Et galli quidē e setis equoz inuenere cribr̄oz genera byspa nie lino excussiora et polinaria. egypt^o a papi ro iunco. Siliginez quidē ex omis subigunt vel lacte. butiro vero gentes pacate ad opes ris pistorū genera cura transeunte.

Idem in li. xxiij. Siliginis grana cōbusta et trita in vino amineo atq̄ oculis illita ep̄ys foras sedant. **A**uicenna. Siligo est spec̄i es ordeis sine cortice: et et^o opario p̄pinqua est opationi ip̄ius. **S**lofa sup̄ **L**uca. Siliqua est gen^o leguminis sonoris follibo et vacuis quod ventrem magis onerat q̄ reficiat.

Rasi in almatore. Siliq̄ q̄ in terra hieroso

Diu

lymitana nascuntur patu colore bnt et vntrem
stringit. Que ac i alio terris vntre forti strin
git et calide no snt. **P**andecta ca. cclxxxix.
Siligo vl germanu latie. grece rylavel syrb
ara. filigobib **B**al. i. d. edulys ca. rylfa. auc.
Dyo clis: menesithei ait: q post frumetur oz
dei meli qd rylfa. i. siligo. **E**ten sufficieter
nuit. et cu multo labore digerit. **P**ane aut
assidue ex eis comedet: null vrig ex incosue
toz huc edulio san erit: neq oino si modis
cu ei gne et idigestibile. semet at bnt rylf bz
qd exteri lena. i. cortice. **E**t a qbusda vos
cat puu frumetur eqs. hac qda inocue comes
dere. no iprobabilr aut vrig qda noiant puu
frumetur rylfz et calozet spissitudine et caliditas
te pnt assilata ipi. **E**t id. vi. sim far. ca. ryl
th. **S**yl: siue siligo acior e credo n paz et
cacochina m ex putrefactioe fiens. **E**st at in
flamma. et b qd bz acre et calidu. plinu po fr
gidu adfuz acre. **S**era. lib. ag. ca. siligo. vel
hals. auc. **D**yal. **S**ut ei due spes. i vna inue
niunt duo gna et alia vnu. et qolibet granu i
cortice suo. et illud pl nutrit qz ordeu. et e boni
sapor. **P**anis po q fit ex eo min nutrit q pa
nis tritici. **E**t id. auc. **B**al. **S**uba bnt gni
est media iter subztritici et ordeu qntu ad ci
bu et fm medicinam etia. **E**t ex hac p sciri opa
tio ei pillud qd dicem de tritico et ordeo.

Capitulum. cccclij.

Simbrum. **E**t sinonimis. **S**isimbrium
um id est q mentastrum. de q scz mtra
stro dictu de m. **P**li. li. x. **S**isimbri
um siluestre a qbusda thymbreum appellatu.
pedali no ampli altitudine. **D**o aut in rigu
is nascit est nasturcio simile. **A**trig aduers
sus occultata efficit est anialia: vt sunt scra
bones et similia. **D**o in sicco ozitur odoratu
est. et coronis inserit. angustu foliu habens.

Operationes

Plinius. **A**d doloru capitis et episoras valde
Alij pane addit. alij p se decoquunt in vino.
Sanat et epimictidas et vitia cutis in facie
muliez. intra quarta die noctibz impositum.
diebusqz detracti. vomitioes singulr tormi
na. stomachi dissolutioes cobiber: siue cibo
sumptu siue succo potatu. **N**on est aut grani
dis edendu nisi mortuo pceptu qppe illu et
cit: etia impositu. **D**ouet vrinu cu vino po
tum siluestre et calculos. **Q**uos vigilare op
sit excitat: capiti cum aceto infusum.
Pla. **S**isimbrium qd alij berpillum vocat
gesti maius est. **N**ascit in locis cultis et adfuz. et
est ydicismo sile. **S**ed eo est odoratu et folijs
lacionibz: q multi in coronas coponut. virtus
eius termantica existit: straguiris medet.
Et calculos fragit. hoc maxie facit semen
ei cu vino bibitu. **T**orionibz et sugglutioni
bus maximu pstat effectu. **I**de nauseantibz
opitulat. **F**olia eius cathaplasma adbibita
capitis doloru mitigant fronti imposita.
Dyascorides. **N**otum est sisimbrium quod
est natura calida i secudo. et sicca in ipo. **P**u
trefactionibz resistit. pediculos interficit.
Confert apostematibz frigidis: ac flegmo
ni duriciei vehementis decoctus cum aceto
mixtumqz cum oleo rosarum.
Confert obliuioni ac sensus comictioni et li
targie: quando linitur caput ex eo. **C**onfert etia
am singulm bibitu cu vino. ad soda quoz
fit emplastrum ex folijs siluestris.
Confert tamen vermibz ascaridibus. et ex
trahit fetum mortuu. et prouocat vrinam pro
prieqz petrosu. **Q**uod autz est siluestre cu
vino bibitu. pbibet distillatione vrine: et la
pidem extrahit: ac ventris dolori punitiuo
subuenit. **C**onfert etiam puncturis.
Actor. **Q**uia sisimbrium ab aurozibz no solu
dicitur mentastrum: sed etia menta videlicet
domestica. de ipo etiam inter ozulanaz her
bas sub hoc eodem nomine dictu supra.

Capitulum. ccccxiij.

Silphio. Pl. li. i. xxij. Silphio ex syria venit deteri⁹ parthico: sed medij comeli⁹: cuius est vsus in medicina. **Drasco.** Silphij radix nota est omnib⁹ cui⁹ lachrym⁹ lazer nominatur.

Operationes

A Pl. li. i. Ma ad lienes pdest radix ei⁹ Arterijs etia exaspitatz z collectioib⁹ sanguis illinitur
B Sz i cibis cocoq⁹ egre inflammati⁹ inflatio nes facit⁹ ruct⁹ vrine q⁹ noxia. **S**ugillat⁹ cu vino z oleo e amicissima: z strumis cu ces rasedis q⁹ verruce cadut ei⁹ suffectu crebriore.
C Folia ei⁹ ad purgandas matrices ac pel ledos part⁹ emortuos i albo odorato vio de coquut⁹ vt acceptabili mesura bibat.
D **D**vas. Aures acriter calefacies ac vesica ledes. Sz vtre purgas hec herba fortit calefacit. Vir tus ei⁹ oino inflamatiua e. z ppter b indigesti ua e.
E Radix ei⁹ cocta cu aq⁹ z modico meli lepotata iuuat ad difficultate vrine. succ⁹ ei⁹ cu lacte resolut⁹ emigranea curat i aure mis sus. Extrinsec⁹ aut posut⁹ opat apli⁹. Nascit⁹ in syria z armenia z lybia. **D**ur⁹ z ga splete vo cata e ferule filis. foliaq⁹ bz apio filia: z seme latu.
F Utr⁹ radies ei⁹ termatica et stoachū inflat: z ructuatione puocat. Indigestibilis ac vesice tria e accepta.
Gleo addito liuos res corpis limpidat. **O**leo cipe: no vel yrino mixta sciatic⁹ buoz⁹ frigidū errantē siccant. in aceto cocta z cathaplasmata cas ani compe scit. bibica yenenis occurrit. Est etia custos

machamixta semib⁹ z origanis nobilib⁹ ad dito sale comesta. virga eius diuisa est. lach⁹ mūq⁹ qd ex se dimisit colligi necessarium est.

Capitulum. ccccxiij.

Sisere. Plin⁹ li. xij. Sisere. Tyberi⁹ princeps omnib⁹ annis a germania flagitans nobilitaut. cni⁹ in geldu⁹ ba castello reno imposito generositas est pcl pua: ex q⁹ apparet frigidis loc⁹ couenire. In est ei longitudine neruus Julie auguste quo tidiano cibo maxime illustrata. Serit aut z siser z pastinata vtroq⁹ tpe. s. vere et autūno. magnis seminu interuallis nulla ne min⁹ q⁹ ternoz pedū. quonia spaciose fructificat si se ratur. transfferre aut melius. Idē lib. xx. Sis ser erraticū simile est satiuo z effectū.

Operationes

A Pl. li. viij. Inest eni siser longitudie neru⁹ q⁹ in decoct⁹ extrahit amaritudia magna pre relicta. q⁹ mulso i cibis tpata: etia i gras p⁹rit.
B **N**eru⁹ idē z pastinace maiore dūtarat ani cule. Sisere serit mēlib⁹ his vicz: februario marcio: apli: augusto: septēbri: octobri. **B**re uioz e bis: s. rorosior: amariozq⁹ medullo p se minutissima. **E**adē po dulcib⁹ mict⁹ saluberri ma: iuenit grāz plib⁹ modis austeritate victa

Tractatus

A Ma z in polline tundi arida. liqdaqz dulci
teperat: z decocta postea aut asseruat avl ma
cerata plibz modis. z tuc mixta de fruto: aut
subacta melle vnus z passis: aut pinguibz cas
rioris zc. lege **Pliniū** ibide. **I**te sifer file sas
tuo: z excitat stomachū. ex aceto lasar picia
ro supē. aut ex pipe z mulso pūcit vīnaz. Et
vt opinio credit etiā ventrē. **E**st z dyacles in
fina eodē. pterea cordi pualescētū puenire. z
p multas vomitiōes pquāvile. **D**eraci
des argētū vīnū dedit z veneri subinde of
fensantē egrīqz recolligētibz. hūc **Desi**. **I**o
stomachovtile videri dixit. qm nemo tres si
seres edēdo ptiuaret. **E**ssētū vile pualescēt
tibz z ad vitā trāseuntibz. **S**atūiqz priuatim
succus aluū sistr. **Q**uas. **S**ylaz est oibz no
tū qd comestū est eustomachū. **R**adix ei⁹ elis
za z comesta tollit fastidiū. z est diuretica.

Capitulum. cccxlv.

Sycla. **A**ui. **S**ycla duaz spēz est. qz
vna nigra ppter vebemētiā viriditatz
Altera po nota ē. apud qsdā ē i pmo
ca. z sic. **E**t fm veritatē ē cōpositaz ptutū. et
apud qsdā ē fri. **N**ec dubiū ē qn in ei⁹ radice
hūiditas sit. **I**n ipa ē virt⁹ baurach subtiliaz
tiua z resolutioz aptio. fortior resolutōe attri
plicū z lenificatio. **I**n nigra ē stipticitas: z p

prie cū ibentibz. **E**t baurachitas qē in ipa ē
resolutiua. z terreitas ē pstrictiua vl ptractis
ua.

Operationes.

Aui. **T**otū elixatū ē malichimi. totūqz par
ui nutrimenti sic olera reliq. **S**ucc⁹ ei⁹ ac des
coctio folioz fissuras frigoris phibēt: z alopi
cie pferūt. **A**ofert etiā pāno. z qnqz abscon
dit verrucas succ⁹ ei⁹ z interficit pediculos
Ex eadē elixata fit emplastrū apantibz ac re
soluit z maturat ea. **E**i⁹ fo. decocta bona sūt
ignis adustioi. z linita cū melle pferūt empeti
gini. **E**t ei⁹ aq cū felle gruis fit caput pur
gū: ac delet tozurā. **E**t valz ad vlcera nariū
Ite ei⁹ aq distillat in aurē: z sedat ei⁹ dolorē.
Radix ei⁹ ē mala stomacho. facies nausēā
z hoc plimū ppter baurachitatē ei⁹ mordisū
catinā. **A**d opilatōes epatz fortior ē aptiōe
malue cū sinapi z aceto pzie. **I**saaci dietis
pticularibz. **S**icla quā vulg⁹ appellat blitia
ca. z sic. ē in prio g. **I**ll audabile stōacho nu
trimētū gnat ppter qndā sui acumis z hūidi
tatē multitudinē. **Q**ue tñ si coquat cū aceto
obsomagra. carui oleo onfancino vel amig
dalino facil qdē digestiōis fit. s parū nutrit.
vētrē humectat. epatz opilatōnē apit: maxie
po si de grossis ac viscosis hūoribz sit. **I**n aq
coctaz sic comesta fit stiptica. **A**ctor d bac
qz sub noie bliti dictum est suo loco in super
riori parte hui⁹ tractatus. s. de **B**. ca. c.

Capitulum. cccclxv

Sticados arabicum. Pandecta ca. lxxv. Ascukodos arabice. Brece sabadis. Latine hoc sticados. est quodam arabicum. et est illud quod arabice nominatur ascukodos. Et est quoddam citrinum. de qua in sequenti capitulo dicitur. Unde Sera. li. aggregat. facit de sticados duo capitula. Unus de sticados arabico: quod incipit ascukodos siue astocodos. et aliud de sticados citrino quod incipit Sceba. Et autem sticados arabicum calida et sicca in tertio gradu. Sera. lib. aggregat. cap. Ascukodos: id est sticados arabicum. Nascitur in insula que dicitur sabadis in regione Balacie: est herba subtilium ramorum habens comam saturatam similem: nisi folia eius sunt longiora saturatiora. et est acuti saporis cum pauca amaritudine. Dyas. cap. de sticados. Sticados nascitur in insulis Balacie circa massiliam. que insula sticados nominatur. unde nomen accepit. Est autem herba tenuis: semen minutum habens cum folijs similibus thimo: sed oblonga et gustu acriora et subamara.

Operationes

- B**aluenus. viij. sim. far. ca. sticados. Sticados est quidem ad gustum amarior sapor est: et stipticus moderate. complexio eius composita est ex frigida terrestri substantia pauca aqua stipticat et alia subtili ignea ampliori aqua amaricat. et propter utrumque vero de obstruere et subiliare dicitur: et abstergeret fortificare nata est visceribus omnia: et torius corporis ambitum. monstrum enim est et in anterioribus: quoniam quicunque pharmaca composita sunt ex talibus substantiis per dictis energias comparantur.
- J**ohannes Desue capitulo de sticados. Sticados quod medici laudant est arabicum. et est planta foliorum subtilium et longorum habens stipitem subtilem cinericeum: cuius elevatio super terram est in mensura cubiti. et habet flores assimilatos spicis filigini: sed sunt breviores sine semine. Et est calida in primo gradu: et sicca in secundo.
- E**t est compositum ex partibus terreis frigidis dantibus ei stipticitatem paucam. et ex partibus igneis subtilibus a quibus insunt ei acuitas et amaritudo. sed acuitas plus est amaritudine sua. et amaritudo plus est stipticitate ipsius. propter quod est subtiliarius: resolutivus: aperitivus: opilationum. absterisivus et solutivus nature. et est preservativus prohibens a putrefactione. et ex parte stipticitatis paucam in eo confortativum cordis et

cerebri et nervorum et viscerum. et hoc est esse: et proprietas eius. prohibendum est humilibus coleram in stomacho. conturbat enim eos inducens sitim et vomitum et estuationem laboriosam. Nascitur calidam habentibus et sicca complexionibus. et quod sunt illi postestatem colere. Item quod est ex debilitate solutivum: propter quod miscendum est ei salgema et mirabolani nigri cum eo aut kebuli. magnificant enim operationem eius. et sili squilla: et proprie in egritudinibus capitis. Et infusum quod est in aqua casei melioratur in conditionibus suis. et passule sine interioribus sili sunt ex his quod emendant. sili et salgema rectificat illud. et proprie ad omnes partes eius septuplum ipsius. et succus pomorum dulcium decoctionibus eius verificat illud. Avicenna. li. ij. ca. de sticados. Sticados est planta humilis spica. sicut est spica grana ordei. sed eius folia sunt breviora. et ipsi stipites sunt cinericei sicut in epithymio. et est sine semine. acutus cum amaritudine pauca. compositus ex substantia terrea: frigida et ignea subtili. ca. in primo gradu. sic. in. ij. Sera. auctoritate Gal. Decoctio sticados arabici confortat dolori pectoris sicut ylosopus. et in perfectionibus medicinarum habet vires acriter relaxantes cum odore suavi. unde et menstrua provocat. Jo. De. Fit ex sticados arabico et spica et oleo veteris oleum bonum inuativum vocatur. Flores quod est de decoctione sustinet. plus quam folia. solutio eductio colera nigrat flegma. et modificat nervos et cerebrum et membra sensuum. et confortat ea et confortat inuamentum magnus egritudinibus frigidis. et hoc secundum omnem modum usus eius: siue in potibus siue in fomentis et lavacris. Et oleum ipsius confortat cerebrum et nervos: et calefacit eos et vivificat. In medicinis autem sticados si iungatur squilla. aut eius acetum est medicina bona epileptie et vertigini: et cum lapide lazuli aut sale inde. aut alijs valentibus ad ea. Confortat melancolie et egritudinibus tumoribus. et miscetur ei buglossa aut succus eius: aut succus pomorum dulcium ad egritudines cordis et melancoliam. Et evaporationis decoctionis eius aperit opilationes harum. et est medicina bona opilationibus epatis et splenis et viscerum. Et est sedativum dolorum quod sunt in nervis et in instrumentis iuncturarum: et in lateribus secundum omnem modum administrationis eius. Et confortat interiora omnia que a frigidityte lesa sunt: et proprie materialium et prohibet a putrefactione. Et ipsius syrupus et alij modi administrationis eius sunt medicina bona quartane et febribus longi temporis: et proprie flegmaticis. Dosis decoctionis eius est portio a. 3. iij. usque ad vi. pulvis eius a. iij. 3. usque ad v. Qui. Sticados arabicum resoluit et subter,

Capitulum. cccclviiij.

Sticados citrini. Sera. li. aggre. ca. pi. sceba. Sceba: id est sticados citrinum: et est absinthium marinum habens minutum semen simile semini plante que dicitur abrotanum. et non est ita amara herba sicut absinthium. et habet odorem grauem. figura eius est in apparentia sicut planta absinthii. et sapor eius est sicut sapor absinthii: nisi quia non est tante stipticitatis: et calefacit plus quam absinthium. et est in ea plus de amaritudine quam in absinthio cum pauca salsedine: et calefacit et de siccatur in. iij. gradu.

Operationes

Sera. Virtus eius est diuersa a stute illius. Nam nocet stomacho. unde occidit vermes in ventre plus quam absinthium: quando apponitur extra aut intus. Et idem auct. Dyas. Sapor eius est amarus: et habet grauem odorem. et est herba stiptica. Et idem aucto. Gal. viij. li. epidimiaz. Sceba assimilatur absinthio in figura et sapore. Sed differentia inter ea est quod non est stipticum sicut absinthium: et quod calefacit plus eo. et amaritudo eius est plus cum pauca salsedine. Et idem aucto. Gal. viij. sum. far. ca. sceba. Sceba similis est absinthio secundum speciem et secundum gustum. tamen differunt in gustu et virtute. in gustu quidem in eo quod cum stipticitate magis calefacit et amaricat cum quadam salsedine. In virtute vero in eo quod cum mensuratur est. et magis absinthio interficit lumbricos exterosum appositum et intra corpus assumptum. et quod dem calefacere in secundo gradu intense pondum est. id siccare vero in tertio. Galienus. viij. simplicium pharmacorum ca. chrusificos. Chrusificos siue barba iouis siue sticados citrinum vocatur. chrusificos acrem simul et stipticam preualem habet virtutem. Serapion cap. sceba. Sceba vel sticados citrinum coquitur sola: et bibitur et interficit vermes: et expellit eos cum laxatione leui. Et quando coquitur cum lentibus et bibitur: facit hoc. Et pecudes impinguntur quando comedunt eam. Et idem auctoritate Galieni Virtus scebe diuersa est a virtute absinthii. Nam sceba nocet stomacho: et occidit vermes plus quam absinthium quando ponitur exterius vel sumitur intus. Et est calida in secundo gradu. sicca in tertio.

Capitulum. cccclviiij.

liat amaritudine sua. et sicut eius syrupus aperit opilationes et abstergit. et in ipso quod est stipticitas pauca. et confortat cor et viscera et prohibet putrefactionem. Et eius decoctio sedat dolores nervorum et iuncturas et lateas. Et ipsi syrupus est res magis inuatiua egritudinum frigidarum et neruis. que oportet ut eo quotidie vratur quod nerui uos habet debiles: et quod ex frigidityte in ipsis patitur. Et confert melancoliam epileptie. et nocet habentibus calidam complexionem. et facit eum vomere. et est ex eis quod faciunt sitim et confortant instrumenta vrine. et soluendo educit flegma et melancoliam. Gal. vero non dixit hoc esse eius. et ultima quod de portio ipsi est duodecim kesum cum vino puro et oximelle et modico sale. Plate. Sticados ca. et sic. prout diuretica habet. Vinum decoctionis eius et dragaganti spiritualia calefacit. et intestina stomachumque mundificat. valet ad yliacam et ad opilationem splenis et hepatis: et contra stranguariam et dysuriam. Aostan. in li. gradu Sticados est ca. et sic. in primo. Aperit et attenuat interiora membra confortat. Pectus ac pulmonem omniaque viscera mundificat. Et sinonon mis. Sticados species due sunt. Arabicum vis delictet et citrinum. Non simpliciter ponit citrinum intelligit. Idem est barba iouis. Sed aliud est iouis barba: scilicet semper vna. sicut dictum est in capitulo. lviij. de B. supra.

Herba celtica. **P**and. ca. cliij. Celtica grece. Arabice symbol romana. latine vero spica celtica. **D**ysc. ca. Celtica nascit in illirico. nome hñs apud eos hoc. Et i syria nascit et in italia. hñs fructus super rā breues et spissos. Colligitur aut a ciuibz cū radicibz q̄ fascies faciūt q̄tū plena māu p̄tinere p̄nt. et ab alijs fascies gallice appellāt. hec hñs fo. oblonga et nō lata: mellinū florē. odorē circa se suauē p̄tinēs. Utilior ē recēs odore suauis radicibz plēa vel spissa et nō fragil. q̄ si talis fuerit silis i p̄tute poterit eē syriace. Est ca. et sic. hñs naturā spice inde: sed debilior sicca. Est alia nardus. i. celtica montuosa q̄ nascit in scitia similitudinē hñs in folijs et ramis yringo. Spica breuior ē. et spinosas radices mittēs duas aut tres odore suauis. et nigrior coloris silis affodilliradicibz. Nec nec florē nec semen hñs. sed virtus est illi similis prime.

Operationes

A **D**ysc. Prima ei⁹ virt⁹ diuretica est. et pdest iecoris tumori et ycteris cū morbo regio. **I**nfirmitates stomachi cū aq̄ vbi absinthij decoctū est discutit. **S**pleni medet: vesice et renibz vtile est. **S**ed et morbo venenatis cum vino data opitulat. mala gnatibus culidis. Et yunctionibus miscetur.

Capitulum. cccc. lix.

Herba nardi sine nardus. **I**si. li. et ymo. Nardus ē herba spicosa. **U**n et a grecis nardostachos ē appellata. **H**ui⁹ alia indica alia syriaca vocat. nō q̄ in syria nascit: sed q̄ alio latere india. altero syriaz spectet mons in q̄ inuenit. **I**dē. Nardū indicum est multiforme s; meli⁹ syriacū leue. fulicū comosum spica parui: odoratissimūz ciperū similans. **Q**uod si multū in ore tardauerit linguā siccāt. Nardū celticū de q̄ supra dictū a regione gallie nomē traxit. nascit enī sepi⁹ in ligurie alpibz. et i syria frutice paruo radicibz i manipulos collectis ligamētis. flos ei⁹ tñ. ppter bonū odorē accipit. tyrsi ei⁹ et radicle vsibz nris vtilis pbanē. **P**la. Spicanardi ca. in i. gra. et sic. in. q̄. Eligēda ē illa q̄ suauiter redolēt q̄ in gustu ē acuta. aliquēculū subamara. habens aliqd ponticitatē i carne rufa. Lū at in medicis ponit: abūciēdū ē q̄ddā albū qd interit⁹ ē. et q̄ddā nigz qd ē exteri⁹. Spicanardi q̄ nigra ē vel terrea nō d̄z poni i medicis. **H**abet aut p̄tutē pfortatiuā ex aromaticitate et pōritate. et diureticā ex q̄litate suisz amaritudie. **P**er. et. ānos suari p̄t i loco sicco et nō humecto. **A**croz ex glosis. Nard⁹ ē herba bñilis: calēs et redolēs. de q̄ fit ynguētū pres

ciolum. marie qm nō solū de radice: s; de spicis 2 folijs cōficitur. nec alijs herbis adulate rat. Tunc enī pisticum. i. fidelis dicitur.

Operationes

A **Pla.** Cōtra sincopim 2 cardiacā passionē limphat vinū patientē ex aq rosacea decoctionis ei⁹. vel ex tali aq addito succaro fit syrupus. **Cōtra** debilitatez cerebri applicat naribz. **Cōtra** frigidū reuma puluis ei⁹ i oleo decoquit. 2 cum digito naribz imponit. **Cale** oleū multū ofert s; surditatē ex frigido stomacho. 2 s; putredinē aurii post apostemata. **Cōtra** frigiditatē stomachi 2 indigestionē 2 opilationē splenis 2 epatis ex frigido būore. valet vinū decoctionis ei⁹. **Cōtra** putredinez gingivarū puluis ei⁹ supponit. valet ad matricē mūdificandā 2 pceptū adiuuādū. **Q** **leū** fit ex spica nardi qd est optimum s; paralysim epilepsiā arteticā 2 podagrā: sumptū os vel inunctū. fit aut p̄ciosissimū vt dicit **D** **yalc.** h modo. **A**ccipiūt .i. libras spicenardi 2 ponūt in olla: cui⁹ os bene obturat. aliā ollā i terra infodiūt: 2 a fundo superioris olle descēdit calām⁹ ad inferiorē ollā. circa supiores faciunt ignē. q̄ exoluit: deinde effluit oleū p calāmū in inferiorē. **E**t ex .i. libris nō fiūt nisi qnq; vt vi. vncie. **Q**uidā vero puluerē spicenardi dīs mittūt in oleo p. xx. dies: postea bulliūt 2 bene colant ac reseruāt. **Cō**stā in libro. gra. **S**pica epar stomachūq; pfortat. qz dolorem ab eis amputat. **E**ius apozima bibitiū renes 2 vesicā ab oī sordicie mūdāt. **U**rinā et mēstrua puocat. **A**lbert⁹ in li. de na. rez. **S**pica vctericiā ex opilationē fellis 2 epatis curat. **D**umozibz a capite ad pect⁹ 2 stomachū descēdētibz resistit. **C**lentositatē intestinorum amputat. **D**ulieribz supposita sanguis fluxū pstringit. **S**up emperigines fricata eas oīno mūdificat. **Cū** aqua frigida potata abominatiōē 2 cordis tremorē tollit. **Cū** sapa bibita libidinē augmētāt. **Cū** vino ppinata s; morsus scorpionis atq; serpentis valet. **C**oliriu ex ea factū būiditatē falsi flegmatis desiccāt. **P**ilosq; palpebrarū pfortat. **Q** **D** **yalc.** **N**ardus est herba spicosa. **D**ui⁹ genera duo sūt. scz **I**ndicū 2 syriacū. **P**ontis enī in q̄ nascitur vna ps in indiā porrigit. **A**ltera in syriā spectat. **I**n illa q̄ syriā respicit inuenit nard⁹ lenia ac rufa multis capillis illigata. suauē habens odorē vt cyperū: 2 spicā breuē. **Q**ue in ore missa suauitatē habet cū amaritudine. si vero in ore diu citius teneat linguā siccāt. **E**x parte aut **I**ndie: nardus inuenit sine virtute generans spicā oblongā ac multuz spissam: ac ex vna radice multos ramos genes rans in circūitu. nō vtiles in odore. **I**n acuminē vero eiusdē montis q̄ aqua non infestat. vt ilior odore nascit. folijs cipro similibz. **A**lia quoq; inuenit apud syrios: spicā bñs oblongam: subalbidam fruticem maiorē cū odore nō valde suauē. **O**mnīū autem p̄dictarū virtus vinctualis est. **C**alefaciūt mediocriter: 2 desiccant abundanter. **Q** **A**uicēna. **S**pice species vna est aromatica. 2 est albū spica. **A**ltera vero neriden 2 spica romana. 2 alibit adebilior est inda. syreni virtute prima. **A**rbor eius parua est. quē cū luto suo euellit. 2 quādoq; planta sibi similis adulterat. **S**ed inter eos discernit. qz planta illa horribilis odoris inuenitur. **E**t preterea quedā montana cuius sunt vt croci ortulani folia. 2 similiter eius stipites. sed citrini sunt 2 plani nō in modum rubeo inuoluti. **D**uas vel plures habz radices: sed crus non habet nec fructum nec florem. **B**elior est illa cuius pili sunt plures ad rubedinē declinās boni odoris vt cyperi: sua spica lins quam mordicans. **E**t bec ē syra q̄ multos effectus habz in medicina. **C**alida est in pmo. sicca in ij. **E**st aperitiua resolutiua.

Capitulum. ccccl.

Spinachia. Pandecta ca. dclij. Spi-
nachia latine. Grece aspenach. Ses-
rap. li. aggre. ca. aspenach. Aspenach
sunt fri. in fine primi gradus.

Operationes

- 3** Serapion. Spinachia leniunt ventrem et co-
ferunt dolori pectoris et pulmonis qui sunt a co-
lera et sanguine. Nutrimenti eorum est melius
nutrimento attriticis. et opatio eorum prope
operationem eius. et sunt lenificatiua.
- 3** Et ipsius nutrimenti melius est nutrime-
to crisolocanne. Et in ipis est virtus abster-
siva: tauatiua. et vincunt coleram.
- 1** Et fortasse restringunt stercus a iure eorum.
Ergo auferantur a iure suo. Et si comedant
coferunt anhelitui et pectori et pulmone calide.
et confert doloribus dorsi et sanguineis. Et est
lenificatiua ventris.

Capitulum. cccij.

Spina. Isidorus libro etymologiae.
Spina in egypto celebratur circa the-
bas durat nigra. Quoniam incor-
rupta etiam in aquis durat. et ob id vtilissima
navium costis. Candida facile putrescit. A-
culeus spinarum et in folijs. Semen in siliquis

coria perficiunt galle vice. Flos et coronis
iocundus: et medicamentis utilis. Danat et
gummi ex ea. sed precipua utilitas quod cetera ter-
tio anno resurgat. Aristoniles libro de res-
getabilibus. Spine non sunt de genere nec na-
tura plante. sed humor et frigus ascendit. et cum
eis parua decoctio. illudque coagulat sol. et ex
illo sunt spine. fitque forma pyramidalis in spi-
na. quoniam aer cum elongatus fuerit ab aliqua
planta augentur partes eius cum extensione ma-
terie. Plinius libro. xij. In india est spina:
sed deprehensa in lucernis igne prout trans-
siliante. India fert in spinis similitudinem pi-
peris. amaritudine precipua folijs paruis den-
sisque ciperi modo. ramis cubitorum trium cor-
rice pallido: radice lata et lignosa buxi colo-
ris. Hac in aqua cum semine excepta. in ereo
vase medicamentum efficitur. quod litione vo-
catur. Eadem spina in Helio monte nascitur:
qua medicamentum adulteratur. Gens indis co-
termina vocatur Ariana. cuius spina lachry-
marum est preciosa myrrhe similis. accessu pro-
pter aculeos anxiolauri folia. Ibidem spina
esse tradita est. Cuius liquor aspersus oculis
cecitatem omnibus animalibus infert. In egypto
pro nascitur aspalachros spina candida. ma-
gnitudine arboris modice floret rose. Radix
eius vnguentis expetit. Tradunt in quocumque
frutice curuet arcus celestis. eandem quocumque
sit aspalatri suauitate odoris emittere: sed in
aspalatro inenarrabile quandam existeret. Dux
ius probatio est in colore rufo vel igneo. Az-
etumque spisso et odore castoreo. Idem libro. xij.
In egypto celebratur spina durat nigra. quam
in aquis durat et incorrupta manet. Et ob id
navium costis vtilissima. Candida vero facile
putrescit. Danat et gummi ex ea. et supra.
Nec obmittendum est etiam quod in babylone serit
in spinis. quoniam non alibi vult. Et est sicut vi-
scum in arboribus. sed illud in spina tantum que re-
gia vocatur. Dirumque quod eadem die germinat quod
iniecitur est. Inijcitur autem ipso canis ortu.
Et arborem celerrime occupat. Unum ex ea
condunt. et ideo feritur. Spina hec nascitur
et Athenis etiam longis muris. Idem libro
xv. In calabria est spina siluestris: quam per incis-
sionem vtiliter mixtos et sorbos recipit.

Operationes

1 Avicenna. Spina alba frigida est et sicca
in primo. Confert mollificationi stomachi. de-
coctio eius confert instrumentis iuncturarum
et podagre. Spina iudaica calida et subtilitas
tina resolutiva. Confert alucri et spuro sans-
guinis. Ex eius decoctione colligitur os ad dos
Et ij

- B** lotem molaz. Spina egyptiaca frigida in pmo. sicca in secundo. **E** xiccatoria est et catarros abscindens. **C** onfert apostematibus gutturis et stomachi. **R** adix eius et pprie semen eius vehemens sunt consolidationis.
- E** **I** dem in eode **E** deguaro est spina alba: q spinas habet siles folijs amomi. sed subtiliores et albiores. flore purpureum. semen rotundum. **S** tipes ei? quandoq puenit ad duos cubitos. **I** n ipa est retentio fluxus sanguinis. confert apostematibus flegmaticis et spasmis et sputo sanguinis solutioni antiquae. **F** ebris flegmaticis longis et oibus febribus antiquis. debilitati quoq stomachi: et aperit opilaciones. **D** asticata et posita sup puncturam scorpionis: attrahit venenum.
- E** **S** emen ei? bibitū cōfert moriure venenosorum reptiliū. **C** ollutio oris ex eius succo facta sedat dolorē dentitū. **R** adix ei? est infrigidatoria et exiccatoria cū resolutiōe quadā.
- F** **P** li. li. xliij. **S** pina arabica spissat stringitq distillationes oēs et sanguis excreaciones: mensiūq abundantia. etiaz nunc radice valentior. **S** pine albe semen cōtra scorpiones auxiliatur. **C** orona ex ea imposita capitis dolorē minuit. **H** uic similis est spina illa quā greci **A** chonton dicūt minoribus multo folijs aculeatis p extremitatē. et araneosa lanugine obductis. **Q** ua collecta etiam vestes quedā in orēre sūt similes bombicinis. **I** pacq folia vel radices ad remedia bibunt.
- B** **E** st et alia quā nos rubeaz dicim? qua lane tingunt: pellesq pficiunt. **I** n medicina vna pñcit: morbiq regit sanāt: et yschiatricos ac paraliticos. **R** adix semenq menses trahit: alui sistant: et collectiones discutiunt.
- I** **C** ontra serpentes rami cū folijs imponuntur: folia eius capillū inficiunt. **E** st et paluirus genus spine. **A** ctor de **A** chanto et rubea et paluuro superi? dixim? **I** nter quas mirum ponit eas **I** dorius.

Capitulum. cccdiij.

S quinantum. Pandecta capit. xviij. **A** dcher arabice Grece squinum **L** atine squinantū. **S** quinantum dicitur palea cameloz. qz cameli eam comedūt. **E** st enī calide et sicce cōplexionis in pmo gradu. et reperit in **A** ffrica et in **A** pulia. p decennium seruatur. **E** ligendum est quod subalbidū est. **S** i autē inuenit quoddam durū sicut lignū circa stipitem abijciatur. et stipes ei? est similis stipiti cypri. **D** yascozides ca. de squino. **S** quini duo sunt genera. **U** nuz oxischinon appellatur. qz acutū semen habet alterū. v

rū semēbz nigri rotundi et grossius pdicto. et est forte tertū genus squini paulo grossius supradictis: q creticis sine olo squin? **S** e rap. li. aggreg. ca. ad cher. **A** dcher. i. squinantum. et est herba hñs radices sub terra. et ramos subtiles. et est sicut radix culē. nisi qz est latior. et hz fructū fere similem floribz camaz. nisi qz est subtilior et minor. et nascit in insulis et in pratis. et fortasse ex eo rep'etur tota terra vbi nascit. et qñ desiccata fit albū. **E** t idē aucto. **N** aac. **S** quinantū est herba palearia. et hz ramulos subtiles duos. i. capitibz ramuloz sunt spice pilose. et illi pili sunt flores ei?. et hz bonū odorē. et vne corticis ei? sūt nigre et interi? albe. et sapor eius est amarus. **E** t qd de ipso administrat flores radices et folia. **A** lien?. **F** loris ei? substātia nō est longinqua a subtilitate. et in sapore ei? ē stipticitas pauca minor caliditate ipsi?. **E** t virt? ipsius est virt? que calefacit moderate et subtiliat. **I** tem **S** al. viij. sim. far. ca. squinantū. **S** quinantū calefacit moderate et stipticat moderatius adhuc et a subtiliū partium substātia nō alienum. **E** t idem **S** erapion auct. **D** yasco. **D** elius ex eo nouū in quo est rubedo plurius florum. **E** t quādo scinduntur apparet in eo color purpure? et ē subtile: et odorē suauis

Et quando defert in manibz habet odores bonum. et quando masticatur mordicat linguam. et pungit punctione pauca. et quod in vsu venit ex eo est flos ei⁹ et canne radicis ipsius. **Quicena** auctoritate **Dyascoridis**. Squinantum est duarū specierū. Una eaz est que nō habet fructum nigrum. et habet folia sicut cauda equina. Et idem opinioe ppria. Squinantum ex eo aliud est arabicum et boni odoris. et aliud est aginum quod est minutum: et est durius et grossum: et est terreum: et non habet odorem. Melius ex eo est Arabicum rubeum fortioris odoris. sed illud quod ē sup̄ pra ipm ad aliquatulum declinat rubedine. et cū scinditur fit purpureū mordicās linguā et adurens eam sua acuitate. et in aginio ē virtus infrigidatiua. et ei⁹ radix est vehementioris stipticitatis. et eius flos calefacit parum. et eius stipticitas est minor calefactione ipsius. et est aliud arabicum. Sed in sua natura est calida et sicca in secundo gradu.

Operationes

Dyasco. Squinantū in vino decoctū et cataplasmatū pudēdis mēstrua educit. Strāguiriam et discurriam soluit. **Sera**. Squinantū puocat vrinā et mēstrua qñ bibit. aut fit ex eo emplastrū. cōfert apostematibz epatis et stomachi. Sed radice ei⁹ stipticitas est amplior stipticitate floris. et caliditas est minor caliditate ipsi⁹. et propter istā stipticitatē accidit q̄ admistrat ad fluxū sanguinis. **Dyascorides** cap. de squinanto. Flos ei⁹ est stipticus stipticitate pauca. calefactiuus: maturatiu⁹: mollificatiu⁹. frāgens lapidem: aperitiuus orificiorū venarū. Pro uocatiuus vrine et mēstruorum. et resoluit inflammationes: et inducit grauedinē capitis. et confert sputo sanguinis et dolori stomachi. et cōfert pulmōni et renibz. Et miscet in confectio nibz medicinarum multarum. **Et radix** ei⁹ est stiptica. et ppter ea datur ex ea pondus aurei. i. cū tantundem piperis ali quot diebz habentibz nauseam et hydropicis. et habētibz quassationē in neruis. et decoctio eius cōfert apostematibz matrias quādo fit sessio in ea. Et oleum squinanti cōfert omnis bus speciebz puritius. et illi qui est in animabus libus. et expellit lassitudinem. et est pueniens ad albaras. **Salienus**. Squinantū est vrinatiuū et mēstruoz educitiuū potationibus sumptum. Iuuat autē ad eos qui fm epar et stomachū et ventrem flegmones. Et autē radix ei⁹ magis stiptica q̄ flos. sed flos calidi⁹

or. In omibz vero partibz ei⁹: alijs q̄dem magis: alijs aut min⁹ apparet quedā gustantibz stipticitas. ppter quā et farmacs que einoprois fiunt miscet. **Quicē**. Squinantū in eo est stipticitas. quapropter cōfert ei⁹ flos fluxui sanguinis vnde cūq̄ fit. Et in ei⁹ oleo sūt resolutio et attractio. sed ei⁹ radix est fortior in hoc. et cōstringit naturā. et in ipo sūt digestio et lenificatio: et orificia venaz apit. et sedat dolores intrinsecos. et pprie in matrice. et res soluit ventositates. **Et** oleū p̄fert puritui et ei⁹ decoctio cōfert apostematibz calidis et duriciebz intrinsecis. bibitiū et suppositiū p emplastro: et decoctū et apostematibz frigidis in visceribz. et cōfert lacertis conuassatis. **Et confert** spasmo cū ex hoc bibitiū q̄tra p̄s aurei cū pipere. et ipm remouet lassitudinez et grauat caput. et pprie illud qd est ex eo aginū Sed minutum eius facit sodam. et grossior semē facit dormire et stupefacit. **Et totū ipsi⁹ cōfortat** carnē rubeā q̄ est iter gingiuas. et desiccāt hūiditates ipaz. et eius flos purgāt caput. et squinantū cōfert dolori pulmōnis. et ei⁹ flos p̄fert sputo sanguinis. **Et radix** eius cōfortat stomachum et appetitū. et sedat nauseam excepto aureo ex eo pprie cum pondere sui et pipere. et ipsi⁹ flos sedat dolores stomachi: et cōfert apostematibz eius et apostematibz epatis. **Et squinantū p̄fert** doloribz matrias et eius catilina. ex decoctione ei⁹ apostematibz matrias calidis cū distillat in eaz. aut vaporat cū aqua ei⁹. et frangit lapidē et stringit naturā pprie qd ex eo est aginum. Et abscondit fluxum sanguinis matrias: et pprie ei⁹ flos. **Et cōfert** doloribz renū et fluxui sanguinis ipo. Et cū bibitiū ex radice ei⁹ aureus cū pipere p̄fert hydropisī. et ipis flos cōfert apostematibz ani. Species ei⁹ grossa cum ex folijs recentibz que sunt iuxta radicē fit emplastrum: est inuatiua morsure venenosozū. **Platearius**. Squinantū dicit palea camelorum. quoniā eo cameli nutriunt. Et aut in tertio gradu calidū et siccū. In affrica et arabia reperitur. p̄ decem annos seruatur. **Religendū** est quantūz albi⁹ inueniri potest ac molle. Si autem quoddam durū et quasi ligneum circa stipitem repitur: abijciat. Virtutem habet principaliter purgandi flegma sicut polipodium et coloquintida. Cum Plasteario concordant omnes aliq. **Dyascorides** videlicet et **Qui** **Constan**. 22.

Capitulum. cccliij.

Et c ij

Strignos. Nis. li. etymo. Strignos latine salutar? herba dr grā virtutū. Ex herbario. Strignos q̄ r vna lupina dicta ē frigide p̄tū. Folia ei⁹ sunt ozis mi filia: nisi q̄ maiora. Caulē p̄o cū creuerit ad terrā declinat. Semē h̄z iter folia p̄otos ramos intervallis modicis ordinatus follicul⁹ q̄ files sūt vesicē. In q̄bo sunt bacce rubees: les nes rotūde multe ac minute frigidā vim h̄nt.

Operationes

- A** Jsi. Strignos dolorē capitis r stomachi i⁹ cendū mitigat. est enī frigida r retinēs. Un⁹ r succ⁹ ei⁹ ignē sacū curat. folia ei⁹ trita cū vino potata: semis lapsus p̄stringūt. Eadē r vna lupina dr eo q̄ semen eius vite simile sit.
- B** Pla. Strignū idē est q̄ solatz vel morella de q̄ infra dicet. Ex herbario. Qui⁹ folia p cathaplasmate iposita ignē sacz sedāt. liuo⁹ res abstergit. Dolorē capitis r ardorē stōachi cū oleo trita dissolvit. Dolores anriū sanat fluxū matricis cohibet. Laborē q̄z part⁹ subleuat. ad tumorē corpis r ad dētū dolorē valz.
- D** Ad sanguis q̄z fluxū de narib⁹ restringendū. si q̄s ei⁹ succo lana trincta sibi nares obstruet.
- E** Actoz. Est etiā spēs quedā solatri q̄ comedit videlicet orzulana. de qua infer⁹ dicet.

Capitulum. cecclius.

A Quilla. Pandecta cap. cccxi. haur⁹ fel arabice v⁹ baulachach. Grece sal la. Latine vero squilla vel cepe muris. Squilla est herba habens folia sars maiora lilio. Et ex eius cepe magno quod est in eius radice fit acetum squillitici. r latini vocant cepe muris. quoniam interficit mures. Serapion li. aggre. cap. Daurifel siue basafel: id est squilla auctoritate Salieni. Virtus eius est que calefacit calefactione forti. r melius est q̄ accipiatur cepe squille r assent vel coquatur: r postea administratur. q̄ si sit et hoc minuetur fortitudo r acuitas sue virtutis. Et idem auct. Dyasco. Dabet virtutes acutas. r qñ assat r sumit habet multa et maxima inuamēta. Si ergo volum⁹ eā assare: oportet q̄ inuoluat in pasta vel i luto r ponat in furno. aut sepeliat in pannis donec coquat pasta: vel lutū deinde extrahat. r fides ref an sit bene cocta. q̄ si nō inuoluat alia vice in pasta vel luto vt prius. Nā si nō assaret bene noceret accipienti ipaz: r lederet mēbra interiora. Assat aut alio modo. Nam ponit in olla et cooperit pasta vel luto: et ponit in athenor donec coquat bene. et oportet qñ squilla

fuerit bene decocta et accipiat eius interi⁹.
 ⁊ abijciat cortex ei⁹ exterior. ⁊ sunt qdā abij-
 cientes cortice ei⁹ ⁊ medicullū. ⁊ accipiunt il-
 lud qd est inter vtrūq. ⁊ qdā incidūt eā in fru-
 sta et ponūt eā in aquā. ⁊ mutāt aquā ei⁹ sepe
 donec vident q nō remanet i ea amaritudo.
 et qdā incidūt in frusta ⁊ inserūt in filo lineo:
 ⁊ separāt frusta a frusto: ne se cōiungāt et des-
 sicant in sole. ⁊ illud qd est incisum ex ea po-
 nit in aceto et vino et oleo. sed illud qd est in
 ei⁹ medio coquit in oleo ⁊ dissoluit in ea resis-
 na pini. et valet ad multa. Sed aceti squillitici
 fm **Serap.** opatio est in hūc modū. Acci-
 cipiat squilla alba et bñ purget et inscidat in
 frusta: et inserant frusta illa in filo lineo. et sit
 inter vtrūq. frustū distātia ne se iungāt ⁊ des-
 siccent in vmbra. xl. dieb. postea sumat ex ea
 qntitas vni⁹ manipuli et ponat in vase ⁊ pñ-
 ciant sup eā. xij. kist aceti fortissimi: et ponat
 in sole. xl. dieb. sit aut vas coopertū ⁊ obturas-
 tū bñ. post hō tps extrahat squilla ab aceto:
 et exprimat ⁊ abijciatur aceti ⁊ reponat. Qui-
 dā accipiūt de squilla vni⁹ mānes et pñciūt su-
 per eā aceti. v. kist. Quidā hō accipiūt squil-
 lā et mūdāt eā et nō desiccāt eā. Et qdā ppar-
 rant pñciētes sup vni⁹ mānes ex ea aceti et
 dimittūt sex mensib. ⁊ illud aceti squillitici
 in hūc modū factū est magis incisū humori
 ingrossoz q aliqd aliud aceti vtilissimū ad
 multa. **Modus** faciendi vinū squillitici fm
 eundē est iste. Accipiat squilla sicut dixi su-
 pra: et desiccetur in sole: et accipiat ex ea qn-
 titas vni⁹ mannes: et teratur et cribretur cū
 cribro tenui: et ligetur cum pāno lini raro. et
 ponatur pann⁹ in. xx. kist vini dulcis noni scz
 musti. et dimittatur sic in. tribo mensib. des-
 inde coletur vinū et pone in alio vase et ser-
 uetur. postq obturatū est caput vasis bene.
 Et fit ex squilla humida in hūc modū. Acci-
 piatur ex ea cruda recenti sicut ē. et accipiat
 ex ea duplū ei⁹ qd accipere ex sicca: et pñci-
 atur sup ipm mustū: et ponatur i sole quadra-
 ginta dieb. et coletur et reponatur. et hoc ta-
 le quanto fuerit antiquius tanto meli⁹. Etia
 fit vinū squillitici alio modo. Nam accipitur
 squilla et mūdatur et inciditur. et accipiunt
 ex ea mānes tres: et projicitur sup ea de bo-
 no musto amphora vna: ⁊ dimittitur sex mē-
 sb: postea colatur et reponitur in vase.

Operationes

Johānes De lue cap. de squilla. Squilla
 sicut dicit **Alien⁹** iuamentum est duplex
 Solutione enī educit materias et parat ad

soluendū: et melior est hūc partē. sola enī fm
Alienū est venenosa. et adhuc melior ē que
 saporē habet cōpositū ex dulcedine ⁊ acedi-
 ne et acuitate et amaritudine. ⁊ q bz splendo-
 re in laminis suis. ⁊ q nascit in locis liberis.
Orta enī in locis termaz: aut orta singularis
 est mala. **Calida** ē in tertio gradu. sicca i ipo.
Est enī cōposita ex partibz igneis in supfi-
 cie dantibz ei acuitatis vebementiam. et ex
 partibz terreis adustis dantibz ei amaritudi-
 nem. et ex partibz aereis mediocribz dantibz
 ei de dulcedine aliquid. **Est** enī incisua: vbi
 ceratiua: adustiva: resolutiva materiū. atq
 tractiva ad exteriora. subtiliatiua partium
 grossarū ⁊ viscosarū adherentū. cōseruatiua
 a putredine. **Rectificatio.** assatio acquirit ei
 facilitatem in soluēdo. et pparatio ipsi⁹ cum
 aceto potest materias grossas adherentes ⁊
 submersas facile expellere.

Modus aut pparatiōis ei⁹ in elixatione
 est fm hūc modū. Accipiunt lamia ipsi⁹ ⁊ ses-
 paratim inuoluunt in pasta ⁊ sepelitur i cine-
 re calido. ⁊ coquitur sufficiēter ⁊ extrahitur
 ex pasta. ⁊ administratur vbi oportet.

Modus aut assatiōis ipsi⁹ ponitur in vase
 luteo vitreato stricti orificii. ⁊ sigillatur ligas-
 tione forti cū pergamento. ⁊ dimittat dieb. q
 draginta. ⁊ pprie dieb. maioris estus. ⁊ moue-
 atur vas ⁊ mutetur vicissim oī hora. ita q es-
 qualiter in singulis partibz calefiat. Deinde
 extrahat squilla ⁊ admistret vbi oportet. Et
 qbz miscet ei post assationē tm de farine os-
 robi qntū ipa est. ⁊ fiunt inde troisci ⁊ suant
 vbi oportet. **Modus** aut opationis aceti
 squillitici fm q **Alien⁹** narravit. Accipiat
 ex laminis ei⁹: ⁊ pprie q sunt inter corticem.
 ⁊ cor ipsius quātitas quā volueris. ⁊ cōsue se-
 paratim cū filo. ⁊ dimitte siccari in vmbra p
 quadraginta dies: ⁊ post hoc cōminue ipsas
 in frusta: ⁊ pone ad omnem libram eius aceti
 boni et albi libras. vi. et pone in vase vitreo
 stricti orificii. ⁊ stringe caput eius ⁊ dimitte
 in sole p alios quadraginta dies. Et post ill-
 lud cola ⁊ administretur vbi oportet. Et sine
 cessitas vigeret festinare: sepeliat vas i cine-
 re calido vel arena calida cū successione. non
 repente sed pprie inter boram ⁊ boram.

Et dicit Paulus. Lamina eius ponantur
 sicut sunt in aceto a principio veris vlg ad
 finem estatis in vase vitreo sigillato expōsi-
 to soli. ⁊ post illud administretur vbi oportet
 Et scire debes q Squilla de decoctiōe sub-
 stinet rem mediocrem.

Auicenna libro. ij. cap. de squilla. Squilla
 Ec iij

est cepe muris. cui? folia sunt sicut folia lilij.
 2 b3 oleū ad nigredinē declinans. est calida 2
 sicca in. ij. gra. 2 est incisium. 2 in ipso viscosi-
 tas adustina est. ¶ **Sera.** Illud qd est in mes-
 dio squille coquit in oleo: 2 dissoluit in careli-
 na pini. 2 ponit in scissur? q? fiūt in pedib? pro-
 pter frigus: 2 curat eas: 2 coquit cū aceto. 2
 fit ex eo emplastr? ad morsus tyri. Et adminis-
 trat squilla assata in plurimis cōfectiōib?. et in
 illis in qbus ingrediuntur species aromaticæ. 2
 dat ex ea in potu qñ volum? puocare vinā.
 2 in hydropisi. 2 dat illi qui querit de stoma-
 cho 2 in cibis natus in eo et nō digerit. et dat
 ad tortiōes ventris: 2 ad tussim antiquā et ad
 asma: 2 ad extrahendū sanies a pectore. et pes-
 ctus mūdificat a grossis humorib?. et sufficit
 ex ea pondus triū onolofac. 2 admixto meli-
 le cocto 2 facto inde loboc comedit. 2 puenit
 ad oia que dixim?. 2 purgat optime ventrem
 a chimis grossis viscosis. oportet tñ cauere
 ab ea illos quib? vlcera vel excoctiōes seu
 vulnera in mēbris intrinsecis sunt. Et qñ as-
 sant 2 liniunt cum ea verruce que dī acdas 2
 bocdas: 2 clauī 2 scissure q? fiūt ppter frig? cō-
 uenit eis. s3 semē ei? qñ terit 2 ponitur in ficu
 sicca. aut miscet cū melle 2 comeditur: mollit
 ventrē. ¶ Et qñ squilla suspendit integra sup
 limen ostij domus phibet animalia veneno?
 sa: 2 nociua a domo illa. Sed aceti squillitici
 quando fit collutio oris cū eo restringit gingi-
 uas laxas. 2 confirmat dentes cōmotos.
 2 aufert putredinem 2 fetorem oris.
 ¶ Et qñ sumit in potu indurat tracheam: ary-
 teriā 2 ingrossat eā. 2 administrat ad debilita-
 tem stomachi: 2 ad maliciā digestionis 2 opi-
 lationis eius. 2 ad melancoliam 2 apoplexiā
 2 epilepsiā. 2 frangit lapidem vesice.
 ¶ Et cōuenit suffocationib? matricis 2 apos-
 stematib? splenis: 2 ad sciaticam. et fortificat
 cor debile. 2 restituit ei sanitatē. 2 meliorat co-
 lorem. 2 acuit visum. 2 pñcit in aurē. 2 puenit
 grauitati audit?. Et vniuersaliter est cōuenis
 ens oib? egritudinib? corpis pter q? vlcerib?
 intrinsecis. Et oportet q? det in potu: in ieiū-
 nio. 2 det pmo parū ex eo. Deinde augeat in
 dosi ei? paulatim donec pueniat ad duos co-
 nos 2 plus. Vinū squilliticū conuenit malis
 cie digestionis 2 eructuatione cibi 2 flegmati
 grosso qd est in stomacho 2 intestinis: 2 dolo-
 ri splenis 2 sciaticæ 2 cōmotioni cerebri 2 ma-
 lis habitudinib? q? pparant ad hydropisim.
 ¶ Et puenit yctericie 2 strāguirie 2 corrosio-
 nib? 2 inflatiōib? 2 rugitib? 2 paralisi 2 opila-
 tionib? 2 rigorib? febriu antiquaz: 2 attritiōi

lacertoz 2 dolori laterū. 2 puocat menstrua:
 2 nocumentū qd infert nervis est modicū.
 ¶ Et est pcrariū venenis. Fit autē squilla bu-
 mida sic. Accipit ex ea recenti cruda quantū
 vis: duplū tamē. 2 ad hoc qd accipiet ex sicca
 2 infundat sicut infundit rapa. 2 fundat super
 ipm mustū: 2 ponatur ī sole quadragita dieb?
 et coletur: et colatura reponat. Hoc autē qñ
 to fuerit antiquius tanto melius. Fit etiā vi-
 num squilliticū hoc modo. Accipitur squilla
 2 mundatur 2 inciditur 2 accipitur ex ea vsq?
 ad tres mānes. Et pñcit sup ipsam ex bono
 musto italie amphora vna. 2 dimittit sex mē-
 sib? et postea colat et reponitur in vase.
 ¶ Et pferit hoc vinū ad ea q? supradicta sūt. et
 melius vinū squilliticū est illud qd est anti-
 quū. 2 oportet q? caueat potus ei? ī febrib? 2
 qñ in mēbris interiorib? sunt vlcera.
 ¶ **Johannes Desue.** Solutione educit hu-
 mores grossos viscosos. Et dixit Haly cum
 hoc etiam educit coleram nigram. et cū hoc
 iuuamentum magnū est ad egritudines capi-
 tis: sicut est cephalia et epilepsia. 2 pprie fm
 omnē modum administrationis eius. et verti-
 go et scotomia. et oximel eius ponit materi-
 as viscosas facile ad expellendum: et subtili-
 at chymorum grossitudinem.
 ¶ Et ipa qdem fm omnē modum administrai-
 onis eius cōuenit iuuamento magno egritu-
 dinib? iuncturarū. et est medicina bona pul-
 monis et pectoris et egritudinum ī eis. Et p-
 prie electuariū ex succo ei? et melle sumptum
 lambendo clarificat vocem. et similiter oximel
 eius et acetum ipsi? est ex medicinis bo-
 nis splenis 2 grossiciei eius. 2 est ex reb? prefer-
 uantib? corpus a putrefactione: 2 seruantib?
 ipm in sanitate sua. 2 acqrit vsus eius maci-
 em corpori: 2 cōseruat in iuuentute.
 ¶ Et acetum ei? desiccet 2 confirmat gingi-
 uam laxā et putridā. Et pfirmat dentes mo-
 tos collutio ex ea. 2 silt potus ei? est medicū
 na magna fetori ei? faciens ipm odoriferū. 2
 sanat dolorē stomachi: et adiuvat ad digesti-
 onem. Et vsus ei? fm omnē modū administrai-
 tionis confortat corpus cui accidit laxitudo
 et mollificatio: et colorem efficit bonum
 Dosis portio aceti eius a. 3. v. vsq? ad. xij. Et
 oximel eius ab aureis. vi. vsq? ad. 2. i. et tro-
 cisci eius a. 3. ij. vsq? ad. liij.
 ¶ **Quicenna.** Oleum eius confectum cum
 melle ponitur super alopiciam et serpiginem
 Eius acerū exasperat guttur et indurat car-
 nem ipsius. et est bonum asmari et oxelmonē
 et tussī antique.

Capitulum. cccclv.

Solatrium Pandecta. caplo. cccxv.
Hames arab. vel Dupue. pharabaz
 lep. grece strignū vel cuculus vel mo
 tella. Latine vero solatrū vel vua vulpis.
Sera. li. aggre. ca. Hames aucto. Dyasc.
 Hames. i. vua vulpis. et est solatrium. Sunt
 eius quattuor species. Una comeditur. Alie
 vero non. sed illa que comeditur est domesti
 ca. et est herba non magna bñs plurimos rā
 mos. et folia nigra filia folijs bedarog. i. ozi
 mi. sed maiora et latiora. et habet semen rotun
 dū cuius color est viridis et niger. sed qñ ma
 turatur fit rubens. et qñ frangitur inuenit in
 eo multa humiditas: et granula que sūt semis
 na eius. **I**dem auctoritate Galieni. **V**irtus
 eius est frigida in secō gradu: et nō est humi
 da. sed ē media inter medicinas q̄ humectāt
 et que desiccant. et ipm est cōpositū ex virtutibz
 bz p̄rarijs: scz humida et sicca. **E**t hoc quia
 in eo sunt due substantie: scz terrea et aquosa.
Est aliud solatrū qd̄ d̄r Alkekengi. de quo su
 perius dixi in ca. xvij. de **A**. **G**alienus. viij.
 sim. far. ca. de strigno fm translationē arabi
 cam. **S**trignū id est solatrū somniferū. **V**ir
 tus solatri somniferi est qd̄ est fri. in. iij. gra. et
 facit dormire. et habet p̄prietatē simile apij. ni

siq̄ est debilior eo. **E**t idem Serap. **E**st
 alia species solatri que d̄r solatrū maniale. et
 est illud qd̄ d̄r furiale: eo q̄ facit furiositatem
 seu mania. et est planta bñs folia similia folijs
 eruce. nisi qz sunt minora eis et spinosa que d̄r
 caradis. et habet r̄gas longas egrediētes ab
 eius radice. x. vel. xij. **E**t longitudo eius est
 duoz brachioz. et in summitatibz eoz sunt ca
 pitella similia oliuis. nisi qz sunt sup capitels
 la sicut pili ad modū arboris dulb. et sunt mi
 nora oliuis et altiora. et flos eius est niger. et
 post florē emittit velut racemū. x. aut. xij. gra
 na habentē. et grana sunt rotunda: mollia: ni
 gra in mollicie vne similia granis cullus. et
 habet radices grossas albas concarias. qz
 longitudo est vnius brachij. et nascit in locis
 montuosis: inter arbores dulb.

Operationes

Serapion. **Q**uando fit emplastrum cum
 folijs solatri et zuccarā cōuenit formice et bez
 risipile. et quādo terunt contritione forti et mi
 scentur cum sale. et fit emplastrū cū eis resolu
 unt apostemata que sūt in radice auris. **E**t
 quando succus ei⁹ miscetur cū cerusa et litar
 giro et oleo rosarum. et mutatur hora post hor
 ram: cōuenit apostematibus calidis que sūt
 in cerebro et in capite infantium.
Et miscetur succus eius syes. quod sumitur
 ad cursum humiditatum currentium ad ocu
 lum loco aque et loco albuginis.
Et qñ distillat in aurē cōuenit dolori eius.
 et fit nascale cū eo. et cōuenit cursui humidita
 tū matricis. **G**alieu. li. ij. de cibis ca. de **S**o
 latro olerū nullū noui habens tantā stipticit
 tatem quantā morella. ergo merito vt alimē
 to quidē ipso raro: vt medicina autem conti
 nue vtimur. efficac̄ enim est ad quecunqz est
 oportunitas infrigidationis et stipticitatis.
Alimentum autem paucissimū habet.
Et idem. **V**irtus solatri somniferi est que fa
 cit dormire. **E**t qñ accipit de cortice radicis
 eius aureus vn⁹: et bibitur cū vino facit dor
 mire leuiori somno q̄ gummi papaueris.
Et succus eius prouocat vrinam prouoca
 tione forti. et dantur hydropico ex semine ei⁹
 grana duodecim et curatur. sed si plus dens
 tur inducunt maniam. veruz cui accidit hoc
 si biberit mellitratum curatur.
Et cortex eius ingreditur i medicinis nar
 coticis. et quando coquitur vino. et decoctio
 eius tenetur in ore sanat dolorem dentium. et
 quando admiscetur succus radicis eius cū
 melle acuit visum.
Serap. **V**irtus solatri manialis est quan

do bibitur ex radice eius. 3. i. inducit somnia non recta sed aliena. Et quando bibunt ex eo 3. ij. inducunt furorem: et velut ebrietate tribus vel quattuor diebus. Et quando bibuntur. 3. iij. faciunt homicidium. et eum occidunt. et cura eius est melliteratū. quando bibitur ex ea quantitas plurima: et euomatur: et fiat hoc sepe.

I Et idem aucto. Desehalach. Solatrum mantale est fri. et sic. in. iij. gradu. et est plus spiritum quam omnis alia herba. Extinguit calorem igneum. et fructus eius generat semper puerum nem sensus. ideo oportet cauere ab eis.

R Galienus. Virtus corticis eius fri. in fine tertij. et sic. in. ij. prope finem eius. Unde curat vlceres. Alie vero species non sunt alicuius iuuamenti recepte interius. imo si quis biberit ex eo aureos quattuor morietur inde. et si bibatur minus inducit insaniam. Sed vnus aureus aliquando non nocet. Sed sciendum ubi ista translatio dicit aureus in greca translatione inueniunt. 3. i.

2 Plateari. Dozella et strignum et solatrum idem est. Est autem hec herba in. ij. gradu frigida et sicca. et etiam aliquantulum diuretica. Secundum folia et fructus est multe efficacie: exsiccata modice virtutem habet in frigiditatem contra splenis et epatis opilationem. et maxime yctericiam. Contra apostemata in stomacho vel in intestinis. vel epate dat succus eius cum aqua ordei. teste Dioscoride. Penina eadem succo intincta epati frequenter supponenda est. et eius calefactione. Itemque contra podagram calidam. vel etiam herba ipsius trita sepius est supponenda. Contra calida quoque apostemata in principio ad repercussionem materiei herba ipsa superponitur trita.

Hacer. Herba quam greci strignum dicere latini. Solatrum hic dicunt: vis eius frigida valde. Dicitur auricule mire sedare dolorem. Illius succus si sensum funditur intus.

Capitulum. cccxv.

Sorbes arbor est ferens sorbas.

Operationes

2 Sera. li. aggre. ca. Sorba. Virtus eius est querestringit ventrem fortiter. Galienus. li. de alimentis ca. de sorbis. Sorba et nespila spiritum quidem ambo. multo autem magis sorbis. nespila propter hoc influenti ventri magis coferens et edulcoratum est. et palam quoniam talium omnium comedere parum conuenit. non ut ficum aut ruarum copiose. Neque enim ut alimento sed ut medicinis ipsis indigemus magis.

Galienus. viij. sim. far. ca. de sorbis per translationem grecam ydria: id est sorba omnibus cognita est: terrestrem substantiam dominantem: et possidet modico subtili participat ei micro.

Et dicit eodem libro capitulo quod incipit Dis: id est arbor sorbe. cuius fructus vocatur a multis oya cum. y. littera scriptica participat qualitate. sed debiliori nespilo multum. quocirca et dulce est cum comeditur. et minus nespilo est ventris constipatiuis.

Balladius. Dense Januario Febuario et Marcio locis frigidis. calidis vero Octobri et Nouembri sorba ferunt egregie. ita ut matura in seminario ipsa poma pangantur.

Ego expertus sum multas arbores expositis sponte progenitas. et in crescendo et in ferendo extitisse felices. plantas etiam si quis ponere voluerit. habebit arbitrium dummodo calidis locis mense nouembri: temperatis Januario vel februario. frigidis marcio inclinante disponat. Amat sorbos loca humida montana. frigidis prima solui pinguisimum. cuius indicium certissimum si frequens vbi cumque nascatur.

Item mense Aprili sorba inseruntur in se. in cidonio. in spina alba. vel trunco vel cortice

Soldanella. Pan. ca. cxiij. Chachille
ara. grece azar. latie po soldana vlt sol
danella. Sera. li. ag. ca. cachielle. est herba si
milis vsnen. nisi qz est maior. 7 hoies qdez co
medut cu cu sicubz sic comedunt olera alia. 7
fo. ei? assilant folijs nasturcj. 7 ipa est amplis
oris humiditatz qz cicera 7 magis aquosa.

Operationes

Sera. auc. habie. Chachille. i. soldanella
oit in sterquilinis. 7 e herba filis vsnen. 7 no
est vsnen. 7 est i ea aliq caliditas ppter sua sal
sedine. 7 ei? salsedo est salsedinis baurach.

Et bz ppietate laxandi aqua citrina: cu bz
bifex ea aq ei? et no oportet q bulliat super
igne. qz amitteret fortute. sz det in potu de ei?
succo sine ebullitoe. Et qntitas q dat de ea e
ab vnatertia libra vsq ad duas ptes libe cu
3. r. zuccari albi aut rubei foris rubedinis qd
est. qz ruben cu lebleb. i. volubilis et cu fumo
terre. 7 cu cachielle fortioris virtutis est qz al
bum. **E**t idem aucto. Isaac benaram. Cas
chille est herba similis cicute in opatiõe sua.
7 est calida 7 sicca. cui? ppietas est q aufert
cructuaciones corruptas. et aqua ei? purgat
aquam citrinam. 7 pfert tumoribz ventris 7 des
bilitati epatis. 7 est pueniens nutrimento. 7 bz
operatione in stomacho ppter viscositate pau

cam q est in ea. **E**t idem aucto. Aben mesuay
Proprietas est laxare qua citrinam subito. 7
dosis eius est a qtuor partibz lb. vsq ad par
tes duas absq q bulliat. **E**t idem auct. Ra
sis. Soldanella purgat aquam citrinam. 7 p
uocat vrinam.

Capitulum. cccclvii.

Scolopendria. Vis. Scolopendras
dr eo q folia ei? scolopendro aiali si
milia sunt. nascit in petr? humidis. et
caule nec semē nec flore bz. folia ei? a supficie
viridia sunt subter rufa 7 lanosa.

Operationes

Idem Jsi. Splen curat. vii 7 splenos dr.
Actor. Scolopendria fm phisicos ipa e q
vulgo ligna ceruina dr **R**asi in Almasore.
Saculnsundirion. i. scolopendria calida e.
spleni grosso 7 stranguirie ac lapidi remediū
affert. **Q**ui. Scolopendria ca. est in pmo. sic
ca in. q. subtilis resolutina. **C**ofert spleni mas
gnifice. **C**ofert etiā singultui 7 yctericie. fran
git lapidē in renibz 7 vesica. **E**t dr q ipa e her
ba petrosa que nascitur in locis fontiu.
Quidā aut dixerūt q e spēs squille. Item
virtus scolopendrie habet eandē virtutē cū
cetarach. quare lege capitulū. cx. de. **A**

Capitulum. cccclix.

Scrophularia. Pandecta. Scrophularia. Castragula. Stragularia idē. Paulus ca. de scrophularia herba ē hñs folia tenuia ⁊ subtilia. que cū flectuntur frangant stridet. ⁊ iō multis dī caulis stridorus. et radices sunt ei satis subtiles in quib⁹ adherent radices rotundē. sicut sunt auellane mundate albe mittentes lac:

Operationes

Ides Paulus. Radix illa dicitur scrophularis medica.

Capitulum. cccclx.

Storax latine. Ara. melachac Grece figia. Sera. li. ag. ca. melachac. auc. Dyaf. Et spēs sunt tres. s. liqda: sicca ⁊ kearmitaz. vñ arbor storacis magna q̄ vocat lubue. bz lignū q̄ assimilāt ligno sarco. folia ei⁹ sunt folijs filia seilē. i. lilij. bz fructū albi magnū maiore q̄ auellanā similē. prunis albis duos habentē cortices. q̄z exterior comedit. ⁊ est i eo amaritudo. iter⁹ est nucleus pinguis sicut nux. ⁊ expmit ab eo oleū. ⁊ cortex hui⁹ fruct⁹ est storax sicca. ⁊ gūmi hui⁹ arboris lubue est storax kearmitaz. ⁊ latine vo-

catur calamita. i. bona gutta. a calos qd ē bonū ⁊ mita qd est gutta. inde storax calamita. i. bona gutta. Et alio noie vocat figia. ⁊ est gūmi albi fortis albedinis. ⁊ vocat gūmi illud lubue kearmitaz. ⁊ melior spēs oim est illud gūmi lubue. Et melior ex storace sicca est rubea q̄ assimilāt maci. ⁊ deterior ex ea est illa q̄ est arida nigra. Suba pō storacis sicce q̄ non bz oleū admistrat in suffumigatiōib⁹. Et istā rosmāni vocāt cōfictam vel cozubū. ⁊ est oleū qd ingredit in vngētis balneoz. Et melior illaz speciez est lubue muscatū. et est gūmi albi albedine mixta rubedie. ⁊ postea est sicca que clarificat nō habens oleū. et est spissiora bea. ⁊ deterior ex ea ē lenis nigra. ⁊ lubue muscatū est lubue kearmitaz. Et est notū apud christianos. ⁊ ē storax kearmitaz: id est storax calamita: ⁊ rubea gūmosa. ⁊ est gūmi. Substantia vero storacis sicce que non bz oleum vtunt christiani in eoz ecclesijs ⁊ suffumigationib⁹. ⁊ vocant eā cōfictā vel cozubū. ⁊ deterior ex ea est nigra que assimilāt serratus re ligni. Et idem auctoritate Dyaf. Storax liqda est pinguedo myrrhe recētis: vt appareret in ea. Myrrha. ⁊ extrahit a myrrha. q̄ te runt eā cū aqua pauca: ⁊ premunt eum conu ⁊ est boni odoris. ⁊ ingreditur in cōfectionib⁹. ⁊ sola etiā sine aliqua admixtiōe olei ⁊ pa-

ru ex ea est multe pntis et calefacit. et calefactio ei est filis calefactioni mirre et oleo calido et sicco. Et storax liquida vocat meth. et meth ex p mifer gummi arboris q assimilant arboribus citonio ru: qd gummi est mirrha. qd inuenies si legas capitulu mirrha. S storax kearmitaz e lachry mu arboris eiusde nois. cui pge intra canicu las ortu ex se emittit scobe filez ferre q cauerna te lachrymu pfluunt ei? distillatu in terra pueni es est. illa at q pcedes pgis in heserit cu sicca tur munda est et satis alba. Debinc flana fit solis causa et mucosa. Et melior ex ea est pinguis rubea filis refine pini. et sut in ea frusta alba. et remanet in eo odor bon? longo tpe. et qn frangit emanat ab ea humiditas q est sic mel. S illa q est nigra et sicut fursur est mala. et tam inuenit in ea gummi arabico coloris clari. cui? odor est sicut odor mirrhe. Et parz qdem inuenit de B gummi. Et adulterat storax cu serrature ligni putrefacti comixti cu melle et residuo. et suba mirrhe yreos puluerisata et alijs rebo scz cera et adipe. s illa que no est adulterata habet odor rem acutum.

Operationes

- A** Galien? viij. sim. far. ca. Sto. ar. Vir? est calida. et que mollificat et maturat.
- B** Dixit in qnto epidimiaz. q est vna ex rebus mozaferis sic iusquamus et mandragora.
- C** Et idem eod li. ca. storax. Calefacit et mollificat et digerit. vñ licz An. h. ij. c. de storace: dicat aliter modum factionis storacis: Serapioni m magis crededu est. qz magis expert? Unde dicit Auicenn. q storax hu. alia est que extrahit p seipsam gummi. et est storax calamita. et alia est q extrahit cu decoctoe. p se at extracta e citrina: s q decoctoez extrahit est nigra. et est storax li quida. et sex hui? est storax sicca. et est conficta vel cozubum.
- D** Auerois. v. Colliget. ca. d storace. Storax calamita cali. in. ij. sic. in. i.
- E** Item curat cussim et corizam et brancos et rancedine. et puocat mestrua qn bibit. et qn sup. ponit matrici. et fum? ei? est filis fumo olibani.
- F** Sera. auc. Dyas. Vir? eius e calida. molli ficatina. maturatina. et puenit tussi et catarro et corize et rancedini qn bibit. et fit ex ea nascale puenit coartationi matricis. et puocat mestrua. et qn deglutit cu pauco gummi albotin molliu ve tre mollificatoe leui. et misce? cu aliquo vnguet? resolutiuis. et etia oleis q resoluunt lassitudines. Et admistrat assata et torrefacta et adusta. et col ligat fumus ei? sicut fumus olibani.
- G** Et idem aucto. Aburgerig. Conuenit dolozi pectoris et pulmonis. et delet corizam. et retinet

ventre. et aromatisat stomachum. et puenit ventositate grossis et nodationibus membris. Et qn bibitur aut linitur exterius: et viceribus conuenit scabiosis humidis.

H Et idem auct. Arabari. Fumus storacis est bonus catarro multum. et storax est calida et sicca et stringit ventrem.

I Plateari? Storax est calida in pmo gradu sicca in secundo. et alia quid e calamita. alia rubea. alia liquida. Quelibet illaz est gummi arboris in India nascentis. Storax liquida reperit in calabria. Storax vero calamita d: no a calamo: sed a calo quod est bonum. et mita qd est gutta. qn bona gutta. p decz annos durat.

K Eligenda est ista que subrufa est vniusc? coloris per totum. et sapore pontica et subamara qui malitari potest in cera. Que autem dulcem saporem habet sophisticata est. Nam yrim illiricam cum melle conficiunt et storacem calamitam (v. sophisticet) addunt. Sed discernit quia talis habet dulcedinem nimiam. et si manibus tractet: statim fit humida et paru viscosa.

Si vetus est cum malaxatur puluerisat. Sed storax rubea plus accedit ad ruborem. effectus similes habens. Storax vero calamita maioris est efficacie. Virtutem habet ex ponticitate pfortandi. et ex qualitatibus suis columendi.

L Contra debilitatem ac frigiditatem cerebri et catarrum ex ea malu informat et naribus apponit Aphala ex eadem facta sup dentes lapatos et gingiuas pfortat et confirmat.

M Emplastrum ex eiusdem oleo factum contra frigiditatem stomachi valet stomacho superpositu. Item contra frigiditatem stomachi: et contra frigidum reuma capitis dant pillule storacis.

N Suffumigatio ex eadem facta per inferiora prouocat menstrua. Valet etiam suffumigatio ex eadem facta p inferiora. si fiat puta inferius contra matricis suffocatione. Si superius contra sui precipitationem. Liquida storax in emplastris et vnguentis. maxime contra tineas ponit: et diutissime seruat. Seruatur aut diutius storax rubea q calamita.

Capitulu. cccclx

Subere: vel Suberie. Ysidorus libro eihymologiarum. Subere est arbor ex qua validissima cortex natatozius extrahitur. sic dicta: quia si subedies. eo q fructus ei? sues edunt. Porcorum enim sunt alimenta no hominum. Plinius li. xvi. Blandem fert suber sicut quercus et ylex. fungosam carnem nigridius tradit fieri subere: sicut esculo et rubore. Tardissimo germine germinat suber ac concis

pit. Et incipiente hyeme truncum emittit. Sil-
vestre generi folia nō decidunt suberi ac buxo
Et est cortex carnosus suberi ac ipso. Suber
tempestive cesa torquet sese funditq. Laricem
verustatemq. sentit hec arbor tardissime. sicut
et glandes atq. castanee. Ceterum in aquis nō
fluctuat suber si denatur cortex. Est at suber
arbor minima. glans eius pessima et rara. Cor-
tex in fructu precrassus ac renascens. atq.
etiā in denos pedes vndiq. explanatus.

Operationes.

- A** Plinius. Usus eius maxime nauis ancho-
ralibus. piscantiumq. fragulis. recadorū ob-
turamentis conuenit. Preterea in hyberno fe-
minarū calciatu. quāobrem greci cortices ar-
borum appellant.
- B** Sunt et qui feminam ylicem vocant. Et vbi
non nascitur ylex. pro ea subere vtiunt. In cars-
pentarijs precipue fabricis. ut circa helyn et la-
cedemonem. Nec in ytaliam nascitur tota. aut
omnino in gallia.
- L** Idem in lib. xxiij. Suberis cortex tritus et
aqua calida potus ex vino calido sanguinē ex-
creantibus magnopere laudat.

Capitulum. cccxij.

Sumach. Platean. Sumach est au-
iusdam arboris fructus similis granis.
ex quibz tingit pannus rubens. Ad-
miratione qz sumach sophisticant illa gna. Est
aut sumach fri. in. ij. gra. sic. in. iij. Per annos
quatuor seruat. Virtute bz pstringēdi et incitat
appetitū. Pandecta. ca. delviij. Sumach las-
tine. arabice adiutor vel barso. grece riskitin.
Sera. in li. ag. ca. sumach. auc. Dyasco. Est
planta nascens in locis saxosis habens folia
longa. et habet ramos altos. et fructum in race-
mis quoq. color vergit ad rubedinem sangui-
nis. et grana sunt in racemis in magnitudine g-
noz lentisci. et aliquantulum lata. Inna mentus
eius est in cortice granorū.

Operationes.

- A** Et idē auctoritate Salieni. Velius quod
est in tota arbore est cortex grani eius. Et suc-
cus eius quando existit in eo sapor stipticus. et
virtus eius est que in frigidat in secundo et des-
siccatur in tertio.
- B** Salienus. viij. simpli. farina. capitulo de su-
mach. fm translationes grecā. qd incipit Riski-
tin. id est sumach. fructuosa plantarū stipti-
cat et siccatur. Unde et cerdones ad stipticandū
et siccandū coria vtiunt hac planta. Et preterea

nomina visio depfica. i. corioz aptatua.

¶ Del'at fructus et marie et succ' ad vilitate veniunt. sufficiens auferre existens qualitates. Recordat at et tot' q' fm pre vltus sensui. et fm gustu. Erit igit' et h' farmacu siccariu q' dez in tertio gradu: infrigidatiu aut ex secundo.

¶ Contra vomitum ex calore. spongia intincta in aceto decoctiois eius ori stomachi superponitur. Contra dissinteria: inferiorz intestinoz vicio facta puluis eius cu aqua decoctiois ori dei conficitur: ac p clistere iniicitur.

¶ Et etiam emplastru circa pectinem ac renes ex eiusde puluere et oui albumine et aceto. Si vero superiorz vicio fiat aqua decoctionis eius vel saltem puluis datur. et carnes in aqua decoctionis eiusdem decoquentur.

¶ Contra fluxum sanguinis e naribus. medulla sambuci in succo sanguinarie intingit et puluere sumach aspersa naribus immittitur.

¶ Contra emoptoica passionem e vicio spualium dragantiu et gummi arabicu p noctem cum p'dicto puluere dimittant. et mastix cu aqua rosaz pficiat. Undeq' pillule formant. quas paties sub lingua teneat: et paulatim transglutiat.

¶ Contra dissinteria itez ex vicio superiorz intestinoz puluis sumachi olla cu anathasia dat. Suppositoriu q'z factu ex illa vel tali puluere et anathasia p'tra fluxu valet menstruoz.

¶ Contra pruritum oculo ex calore et humore lauant oculi ex aqua decoctiois eius.

Capitulu. cccclxiiij.

¶ Apo. Padecta. li. dclxiiij. Sabon. id est formicariu. Latine sapo. Un sapo fit

ex forti l'xio et q'ctiq' pinguedie. Cui' multe sunt sp'es. Est em' sp'arentic': q' sic d'eo q' incidit in spata. et iste vocat iudaic': q' indei lauant sericu. Et est ali' gallic'. et ali' muscatus. et ali' mollis et niger. et vocat sp'arenticus.

Operationes.

¶ Sera. li. ag. c. Sabon. auc. Pauli. Virtus ei' est q' abstergit et purificat. et est calida et vlcera cor'p'. et est fortis in h'. et est bonu ad maturandū apostemata dura. et ad tollendū saniem. et ad mollificandū apostemata dura.

¶ Et idem auc. Rasis. Est calida et vlcera cor'pus. et est fortis in hac operatōe. Et si admisceat cu alijs medicinis calefacit mediocriter.

¶ Ad apostemata maturada sapo magnu presidiu est. tamen cyrurgicis caute vident ne nimiu ante maturacionē corrodet.

Capitulu. cccclxiiij.

¶ Anaceti. Dyas. Tanacetu est species artemisie: que tagetes noiat. et est tenera: semen habes minutu: et vna basta folijs plena. nascit in locis mediterraneis et altioribz: florem mellinu atq' tenuem et iocundiorē. Nec a grecis vocat tagetes vel tanacetu. et aliq'ea vocat aibanasia. vel fm quosda chanasiam.

ff ii

Operationes.

- A** **D**yal. Arthemisia q̄ tanacetū vel tagetes dē
facit ad vesice dolorē z strāguirā. succo dato ex
vino. 3. ij. febricitatē ex aqua ca. ciatis. ij. potui
datur hic succus. **Z**unsa cū apungia z aceto
coraz dolori mediat ligata vsq; ad tertiā diē.
E **U**t infantem bilarem facias incende z suffus
miga bis. et omnes incurfiones maloz auer
tet. et bilariozem faciet infantem.
D **S**al. Omnes spēs arthemisie pueniūt lapidis
bus in renibz existentibz. z ad calefactōes z ex
tractōes secūdiāz. ergo thānacetū.

Capitulū. cccxv.

Tapia. Pandecta ca. dclvii. De zabas
rā. id est tapfia. quidā dicūt q̄ est meze
reon. aliq̄ dicūt q̄ est elacterium.

Operationes.

- A** **S**cōm Sera. li. ag. c. De zabarā. est plāta
q̄ repit in India. cui⁹ cortex exterior hz iuuamē
tū in medicina in doloribz iuncturaz.
B **E**t hec q̄n ponit in fluminibz inebriat pisces
Et melior ex eo est illa q̄ hz subtilē corticē. z in
sapore eius est acuitas parua. z dosis eius sum
plicis cum zuccaro est aureus vnus.

Plateari⁹. **T**apfia in tertio gdu est ca. et sic.
p tres annos seruat. **R**adix ei⁹ medicine cōpes
tit vsui. s. nūq; p se debet dari. pncipaliter edu
cit p vomitū: secundario per secessum.

In medicinis vomitus maxime ponitur. s.
teritur. **P**oziet q̄ terens maxime faciem et
oculos cooperiat vt parum aut nihil videat (te
sticulosq; (quia cito inflantur.

Quod si aliqua inflatio euenerit infundatur
pannis in aceto. z fiat inde partis in frigiditas
te fricatio. **U**el idem fiat cum succo et trahit.
Virtutem habet humores dissoluendi. z ad su
perficiem corporis attrahendi. z in grossam vē
rositatem resoluendi.

Pli. li. xij. **T**apfia vocauerūdā semen fer
rule eo decepti. q̄ ferula sine dubio nō ē tapfia:
s. sui generis feniculi folijs inani caule. nec ba
buli lōgitudinem excedente. **S**emē q̄le ferule
Radix candida. incisa lac emanat. et contusa
succo abdicat omnia venenata. **Q**uippe fodiens
tibetiaz nocet si minima aspiret aura intumes
ciunt corpora. faciemq; ignes acri inuadunt.
z ob id ceroto prius illinunt.

Quibusdā tñ morbis auxiliari dicūt medici
p mirtā alijs. **I**tē in alopitijs. fugillatibz ac li
uētibz. seu vena remedia desint: vt scelera cōre
ctēt. **S**z ista pteuerūt noxiō in strumēto. tān
q; in pudēdi est vt venenū ortis esse psuadeant.

Tapfia est in africa vehemētissima. **Q**uidā
p messes caules incidunt. **E**t in ipa radice ex
cauant q̄ succus cōfluat arefactūq; tollūt. **A**liq̄
foliū radicem in pila rindunt. z succum i. sole
coactum etiā in pastillos diuidunt.

Idem in libro. xxvi. **A**d lichenas vtuntur z
tapfie radice cum melle trita. anguine et arge
monia medetur in vino sumpta.

Constantin⁹ in li. graduū. **T**apfia est herba
sup̄ terrā salies. i. brachiū. cui⁹ color rubens est
Frondes hz virides aliq̄ntulū colorū plumbeo
ptinentes. **C**ortex autē radicis ei⁹ rufus. nigre
dini parū attineos. s. intus est citrin⁹. **D**ic cor
tex medicine agnuit. **E**alidus z succ⁹ in tertio
gradu. **G**rossos z viscosos humores attenuat.
et valet sciaticis ac podagricis flegmaq; visco
sum vbiq; fuerit purgat. **D**ilcetur z medici
nis empetiginiō. **H**orphee atq; scabiei. cola
rius em̄ est ac mūdificatiuus.

Dyalcorides. **T**apfia dicta est eo q̄ in tapso
insula in primo inuenta est. frutex est illi tenis
cule similis. habens folia similia maratro. bas
stas tenues in q̄bo singulis sunt capirella sicut
in aneto. flos at est niger siue mellinis. semens
q; latū ferule simile s. min⁹. **R**adix est illi alba
z maior. coriū bñs grossum. z in odore viscida.

Succus ei⁹ qñ colligit colligēs nō sic 5 ventū
fir. qz man⁹ z facies ebullit. Et ei⁹ ca. catartica.
Lorū radice ei⁹ z succū z lachrymū accepta
malsa superi⁹ z inferi⁹ boiez purgat. pl⁹ tñ iusto
accepta necē infert. Purgatio ipi⁹ dolorē mīti
gat lateris. **A**smatic⁹ opitula⁹. his etiā q putri
dū habēt spūm medicat. Et āt diēta ei⁹ cetica
ei⁹q potio dāda est efci⁹: aut contur⁹ ad mixta.
Radix ei⁹ z lachrymū tantā bz caliditatē vt nul
lā habeat cōparatiōē. **U**n succ⁹ ei⁹ capiti
supunct⁹ alopias emēdat. z radix ei⁹ viridis
infricata idem pstat. liuozes etiā detergit.
Succus ei⁹ addito libanotide ac cera eqli
pōdere oīa p̄dicta pōt facere. In q̄libet āt loco
posit⁹ nō debz ampli⁹ esse q̄ duabz bonis. Sed
ante z post loca fouēda sunt aq̄s calidis lentis
gines mūdāt. lepras limpidat. pustulas purgat
maxie micro sulphure veteris lateris aut pul
mōis dolores curat. Artericos z podagricos
maxie iuuat. Audis loc⁹ iposit⁹ ea vestit. sz for
mēto id facit. hūozes etiā de p̄fundo violenter
extrahit. sicq̄ dyaforesim facit.

Capitulū. cccclxvi.

Amariscus domestic⁹. Plinius li. xvi.
Tamarix est arbor crassissima hñs folia
nūq̄ decidētia. Idē li. xviij. Tama
rice arbitrant⁹ qdā esse miricē. **A**ui. In tama

risco est stipticitas z apertio z mūdificatio abf
q̄s vehemētī exsiccatōne. Et ei⁹ aqua ē absterfi
ua z desiccatiua. cui⁹ absterfio pl⁹ est ei⁹ exie
catione. z ei⁹ exsiccatio est cū st. p̄icitate. sz fru
ctus ei⁹ vehemētioris est stipticitat⁹. In tama
risko qdē est subtilitas pauca. z qñq̄ admistra
tur loco eius viridis galle.

Operationes.

Aui. Et decoctio embrocāt ad pediculos:
z iterficiet eos. Et ei⁹ folijs fit emplastr⁹ super
apata fluxa. Et i⁹q̄s fumus variolas exsiccat z
vlcera hūda. qd ex eo tritū ē. z ei⁹ cinis spargit⁹
sup adustionē ignis. Fruct⁹ ei⁹ z cinis vlcera
difficilia exsiccant: z carnē additā corrodunt.

Decoctio folioz ei⁹ cū vino p̄fert dolori den
tū. ore ex eo colluto: p̄hiben⁹q̄s corrosiōē eo
rū p̄p̄is fructibz. Iterū eius fructus stat loco
galle et licij in egritudinibus oculi.

Cōfert itēz antiq̄ spūo tamarisc⁹. z p̄p̄e fru
ctus ei⁹. Rami ei⁹ in aceto dissoluti p̄ferūt sple
ni. emplastro ex eis facto. ad splenez q̄s bibitū
vinū in q̄ decocta sunt folia ei⁹ ac virgulta.

Et ex eius ligno faciunt sibi splenetici vasa.
Beniq̄s confert solutioni antique. z ad fluxus
matricis. sedeturq̄ in eius decoctione. Bibit⁹
q̄s fructus ei⁹ q̄ etiā cōfert morfui rutele. Plas
tearius. **T**amariscus ca. est ei⁹ sic.

Uinum decoctiōis ei⁹ valet ad opilationem
splenis z epatis: stranguiriā z dissintcriaz. Est
em diureticū. Puluis eius in cibis positus ad
eandē valet. Frequens eius bibitio in vase ta
li valet ad idē. Cortex maioris est efficacie.

Pandecta. li. lxx. Athel vel tharmezit Ara
bice. Grece nadabar. Latine vero tamariscus
domestica.

Sera. li. ag. c. Athel. i. tamarisc⁹ domestica.
z est arbor multū longa vsq̄ ad celū dura recti
linea. folia ei⁹ longa subeilia stricta. z nō bz spi
nas. z ex ligno ei⁹ fiūt parapsides z incisoria. z
vasa alia. z ipa est magna athel. z grece vocatur
nadabar. Et omnes arbores ex quibz fiūt vasa
bmōi noīant nacha. sed est athel aliq̄ntulū ar
bor rubea quasi coloris scorpionis.

At idē auc. Dyaf. Athel est filis tamarisco z
est in babilonia. z aq̄ infusiōis ei⁹ ponit in sief
q̄ administrant⁹ habētibz debilitatē visus.

Et idē auc. Sal. Athel est spēs tamarisci. et
est arbor q̄ mag⁹ v̄eto agitāt q̄s arbor tamarisci
In sapore ei⁹ est stipticitas z nō bz florē. et has
bet fructū rotundū sic cicer: habentēz colorem
cinericiū ad glaucedine tendentē. intra q̄ sunt
grana pauca inuicē p̄globata et iuncta. que no
minant⁹ grana dulcia. Colligunt in mense
bruarij. est calida z sicca in p̄mo gradu. **A**ritu
st iij

res illius inuenies in ca. proximo sequenti.

Capitulū. cccclvii

Tamariscus agrestis. Pandecta ca. cxx.
Asa arabice. Brece mirica vel bruca
 vel mir. bi. Latine vero tamariscus.
 Ubi sciendū q tamariscus quedā est masculu-
 lus. et est **A**thel. de q in pcedenti capitulo dictū
 est. et vocat similiter tamariscus domestica. et qdā
 est femina: et est illa arbor quaz cūmuniter nos
 vocamus tamariscum. et ista vocat similiter ta-
 mariscus agrestis. **S**era. li. ag. ca. de asa.
Asa. i. tamariscus agrestis. et est arbor erecta
 q nascit in aquis. et bz fructū q assimilāt florib-
 us. et est similis in fluxibilitate sua nī nec. et il-
 la ipēs vocat ab aliqbo bruca. Et in babilonia
 et in seni. **A**lia tamariscus q est domestica que
 noīat termezit sine athel. et assimilāt agresti in
 omībo pterqz in fructibz in longitudine. qz frus-
 ctus eius est rotundus similis gallis dentatis
 et est stipiticus: et ponit loco galloz i medicina
 Et sciendū q est arbor quā ipse noīat in pce-
 denti capitulo. de qua dī q est arbor magna vs-
 qz ad celū: q vocat athel zc. **S**al. viij. sim. far.
 ca. de tamarisco agresti. In sapore ei est stipri-
 cūas. et est virtus eius q incidit et abstergit. sed

folioz eius et radicū et ramoz subtilitas est
 plus subtiliatione fructus eius.

Operationes.

Sera. auct. **D**ys. Radix tamarisci ponit p
 gallis i medicinis oculoꝝ et oris. et est pueniens
 spūto sanguis. et potat in fluxu antiq: et cōfert
 vtericis: et illis quos momordit rucela.

Et qn fit emplastr. cum ea diminuit a postes-
 mata flegmatica: et cortex ei opasit fructus eius
 nec plus nec min. et folia ei cocta cū aqua et
 bibita ipa aqua extenuat splenem.

Et qn fit cū ea collutio oris pfert doloribus
 dentiū. et est pueniens mulieribz hñabz fluxuz
 humiditatu qn fit sessio in decoctioe ei: et pūct-
 tur decoctio eius sup illos in qbz generant pes-
 diculi et lendines: et inuat multum. Et in is ligni
 tamarisci qn supponitur confert habentibus
 miditates matricis.

Et idēz auct. Desarugie. Anis ei defleat
 oīa vlcera. et ppe illa q fiūt ab adultioe ignis.
 et pfert apostematis frigidis qn fumigat ch eo.

Et dixit mihi homo fidelis q fuit qdam mu-
 lier sup quā apparuit lepra. et datū fuit ei de de-
 coctione radice tamarisci cū passulis sepe: et
 curata est. Et nos quidē experti sum. in mu-
 liere alia: et curata est. et fuit: qe gritudo eius
 prima fuit apostema in splene. et pper opilatio/
 nem eius: que qdem fuit causa non a trabēti
 melancoliā. et nō mūdificandi vel clarificandi
 sanguinē. et fuit causa apparitōis lepre sup eam
 Quando ergo resolutū fuit apostema et opila-
 tio pper operationem istū medicine in eo q fuit
 de natura sua incidere et abstergere. reuerie sūt
 ad earum sanitatem.

Et idem auct. **S**al. in li. suo ad **B**laconē qn
 scripsit ei signa apostematis duri in splene: q
 melior medicina eius est cortex radice cappari
 et scolopendrie et cortex tamarisci. et summitates
 eius si coquant in aceto.

Sal. viij. sim. far. **Q**n cortex tamarisci coquit
 cū vīno pfert splenem duro. et expellit dolorē den-
 tium. sz in fructu eius et in cortice est stipiticus
 nō pauca quousqz virtus eius est xpinqua vir-
 tuti gallaz viridiū. nisi qz in gallis vilis viridis
 bus manifestat stipicitas solum.

Complexio fructus eius tamarisci est com-
 plexio inequalis. et possumus ei vii pro gallis. et
 cinis tamarisci quando comburitur habet vir-
 tutem desiccariā et desiccandiē forti. et est in eo
 absterfio et incisio.

Et idem in eodez li. cap. de mirica. Mirica
 et tamariscus absterfient et incisient est virtus
 absqz q sicet manifeste.

Plin⁹ ca. de tamarisco. **Tamarisc⁹** domesticus h³ p³ tunc eandē sicut siluestris: nisi q³ est magis stiprica et min⁹ incisua et absterfua.

Capitulum. cccclxviii.

Amarindi. Pandecta ca. dclxvii. **Tamarindi** arabice et latine. Grece oxifontia. Sera. li. ag. c. de tamarindo. **Barbassus** multū ex eis in cesarea et in terris hamen. et folia ei⁹ sunt sicut folia silicis. et deserit ex terris Indie. Et est fruct⁹ coloris rubei. et h³ medulla plurimā pl⁹ q³ pilocaracta. crocei coloris ad nigredinē tendēs. et h³ melleitātē. et est illud q³ ex fructu admistrat postq³ egrediūt grana ei⁹. Et meliores tamarindi sunt noui. recētes. nō aridi. sapor⁹ acerrimi. Et p³ tunc eorū est fri. et sic. in tertio gradu.

Operationes.

Uirt⁹ ei⁹ est q³ laxat colerā et rep³mit acuitates ei⁹. et abscindit vomitū. et aufert pruritū. et dosis aq³ eorū postq³ decoquūt est lb. f. et aufert sitim. Et idem aucto. **Desuay.** Est fri. in. ij. mollit ventres. et est sicut pruina. nisi quia est subulioz et minoris humiditatis. **Paulus** capitulo de Tamarindo. est frigida et sicca in secundo gradu. **Aui.** de viribz cordis dicit: q³ p³fortat cor.

Capitulum. cccclxix.

Rapsus barbas⁹ sine **Rapsus barbasus** latine. grece flōmos. arabice busuri. **Dya** sco. ca. flōmos. **Flōmos.** i. rapsus barbasus. duo sūt ei⁹ g³na. mascul⁹ et feia. Una est alba scz mascul⁹. alia est nigra scz feia. **Barbasus** aut folia h³ oblonga et angusta: et hasta tenuē et semē tenue. **Feia** p³o h³ folia cauliculo filia: s³ asperiora et latiora et hasta lōgam cubito vno albā et asperā. flores virides et albos. et semē nigrū. **Radix** est illi dura pollicis grossitudine: h³no. nascit in campis. Est alia flōmos agrest⁹: p³gas h³no lōgas in se et arborosas. et folia salmē similia circa virgas suas. flores suos h³ aurosos aut mellinos sic p³assij. s³ folia sūt illi aspera circa terrā et obrotūda. Est aliter genus flōmos q³ lignit⁹ d³z aut triallio. folia habēs tria aut q³trinoz aut plura. pingua et aspera et grossa. q³bo multi in lucernis vtunt⁹. **Sal.** viij. sim. far. ca. flōmos. **Flōmos.** i. barbasus. quedaz est folijs alba. q³dā p³o nigra. Et alba q³dem est mascul⁹: cui⁹ folia sūt strictiora. Alia p³o femia cui⁹ folia sunt maiora. Et vltra has est alia flōmos agria. i. barbasus siluestr⁹: nūcupata au riser⁹ est floribz radix pōrica et nō gustu. **Pli.** ca. flōmon. q³o latini barbasum vocāt: fri. et sic. cōplexiōis ē. q³z altera ē mascul⁹ albidioribz folijs atq³ angustioribz. altera feia folia latioribz

atq; nigr. Est aliud gen^o qd latini herbā lucer-
nalē vocant: ab eo qd ex ea lucē faciūt. vñ z luci-
bros tam vocāt: eo qd lucē pbeat vmbzis.

Operationes.

- A** Dyaf. Radices ois gener^{is} sunt stiptice fluxū
vētris vñimod^o ipaz dat^o cū vino strigit. elixa-
tura eaz bibita pquassatiōes z dolores laterū
tollit. tussim mitigat. **B** Dolozē dentiū gargaris-
mo adhibita cōpescit. flōmos pō qd florē bz au-
rosam capillos inficit. **E** Folia ei⁹ cocta in aqua
z vt cataplasma imposita duricies z tumores
olorz soluit. maligna vulnera melle z vino ad-
dito ad sanitatē pducit. **E** Aceto pō mixto vul-
neribz recētibz singlāre p̄sidū ē. pūctū scorpio-
nis mitigat. Agrestis flōmos folia cōbustiōi
opitulāt. Folia ei⁹ qd dī feia cū caricis cōposita
memoratis cancris putredinē nō admittit.
D Sal. Radix eius fluxibiles passiones inuat.
Gargarisat atēam in ore quidā ad dentiū do-
lozē. folia pō dyaforetice sūt p̄utis. flores eius
capillos purificāt. omniū em̄ fo. siccatiue z mo-
derate abstersiue sūt p̄utis. **E** Pl. Fomentatio
facta ex vino decoctōis ei⁹ valet p̄ emoroidas
E Ad idē valet si an^o ex eo tergat^o p̄ assellatōez
F Valet etiā ad tenalmonē eucalīma ex aqua
decocta: z p̄tra fluxū ventris.

Capitulū. cccclxx.

Tereniabin. Pandecta. dclxxvii. Teren-
niabin qdam dicūt qd est māna: s; falso.
imo est vt mel albū habens saporē manne.

Operationes.

Gera. li. ag. c. tereniabin. Tereniabin. i. mel
rosaz. vñ est rōs cadēs d̄ celo. z assilāt melli q̄
nulofo z aggregato grossis gniculis. z ē noiātū
mel roz. z plurimū cadit sup arbores q̄ sunt in
terra corasceni z i oriente. q̄ arbores hñt folia z
spinas virides z flores rubeos. z nō faciūt frū-
ctū. z cadit in ea stella sup sūmitates palmar.
E p̄tus ei⁹ est eq̄lis mollificatiua vētris. z est
humectatiua pectoris. z puenit calidis nafali-
ter. z ppe qñ soluit in aq̄ Iuiubaz z prunoz.
E Et est ex eo melius album z nouum. z dosis
eius ab aureis decem vsq; ad viginti aureos.
E Et idē auc. Dabiz. Sedat in flandēz febrū
calidaz: z aufert sitim. z molit vētrē mollifica-
tione mediocri. z educit colerā cū facilitate. Et
meli⁹ ex eo est albū nouū.

Capitulū. cccclxxi.

Erbentina. Pan. ca. cix. Botin arabice
Grece terebintū vel albotin. latē pō ar-
bor gñi viridis. z ē arbor vñ emanat terbetina.

Sera. li. ag. c. botin. Botin est duarū spēz. do-
mestica 7 siluestri. **Domestica.** s. arbor terben-
ti na ē botin fm vitatē vel terebintū. 7 ē capinus
cui lacrima ē terebintina. 7 ab ea orit̃ p̃p̃ 7 ra-
sa. 7 fructus eius ē gnū viride. 7 siluestris est len-
tis arbor i mōtibz nascēs. Et dixit mihi qdam
arabz. **Lētisci** arbor est sic arbor glandiū ma-
gnaz: nisi qz ē pulcrior sūmitate. scz qz sūmita-
tes ei sunt ad rubedinē declines. 7 sūt folia le-
nia. 7 fructū facit i racemis sic botn magnitu-
dinis gnoz granatoz siluestriū. 7 qn maturāt
fructus tūc sūt rubei. 7 folia ei similiter rubescūt.
7 qn fructus pfecte maturāt sūt vt plurimū nigri
Sciendū q iste arbor lētisci ē arbor q grece vo-
cat scin. cui gūmi est ma stix. sic apparet in lra
maltix. folia ei sūt sic folia sorbi. 7 odor ei ē odor
stinci. Nā stinc vocat plāra quā nos regnicol-
le vocam? lentiscū: incōgne tū. ex cui fructu
extrahit oleū de stinco. **Sz** scin ē vere lētisc?
7 est botin siluestri. **Gal.** viij. sim. far. c. d. lentis-
co. **Echin?** i. lentisc? fructus h ex aq̃sa suba res-
missi calida p̃tute 7 terrestri fri. non multa cō-
posita: p̃pterea etiā stipticat moderate. siccāt g
in. ij. gradu iam cōpleto vel. iij. incipiente. 7c.
Dyal. ea. terebinti scz domestici. folia semen et
coriū stiptica sunt simili diligētia colliguntur
sicut scinus. **Semen** eius caco stomachicum ē.
Est em calidum 7 diureticum.

Operationes.

- A** **Dyal.** **Terebintū** domesticū vētrē stimulat.
Vino mixto morisibz occurrat. eius resina elige-
da ē alba 7 limpidā vitreū bñs colorē 7 odorez
terebinti resinēs. vtilior est omibz resinis. scda
post istā resinā vtilis est resina scini.
- B** **Tussis** 7 p̃stic? medicat more electuarij melle
addito corac? vicia cōpescit. vētrē mollit erugie
cāpane 7 ere vsto. 7 calcatō vel nitro adiuncto leo-
pras corpis purgat. **Pus** anrium melle 7 oleo
mixto deergit. p̃nriginē nature nō admittit.
- C** **Profundas** plagas 7 vulnera replet. 7 purgat
malaxatibz medicamibz necessarie misceat. **Dol-**
lore lateris phibet resina molli. i. pituita et co-
losonia q ex loco nomē accepit. bec vt electuas
riū data tussis medet. oēs resine nō sūt vni? colo-
ris. Nā aut albe sūt. aut mellinū bñe colorē. fit
em resina liqda de cypresso. duriores fore resine
sunt strobilina. pescilina. pituita. 7 elatina.
- D** **Eligēda** est q fuerit odorate vel limpidā 7 nō
liqda valde: sz vt cera sit. 7 nō valde fragil. **De-**
lior est oibz pituita 7 elatina. qz odorate sunt. 7
eburis bñt odore. pescilina fo 7 strobilina 7 cy-
pressina nimia in se bñt virtutē. Nā scinina est
silis terbenline. 7 id op̃rat vt terbenline.
- E** **Psi.** **Terebintus** est arbor generāo resinam

omniū resinaz pstantiorē. **Ambro.** Si tere-
binti fructus aq̃ misceat in olei more facile trans-
fundit. **Gloia** sup p̃mū Regū. xvij. **Terebin-**
tus ē arbor de q̃ resina lacrimē pstantissime ma-
nat. vñ medicinalis industria dissoluta ogliat.
Glo. eccl. **Terebint?** est arbor brevis 7 fruc-
tuosa. nascit in syria crassissima est plenior dū
la q de cortice erūpit. **Dur?** arbor? inascentē sine
fructu sūt. **Sciāz** duo sūt gñā. **Alterus** fructus
ruber lētis magnitudie. alter? pullet. nec faba
grandior. odore iocūdior. 7aū resinofus.
Pl. li. xij. In cocco iūia nasci credūt terebi-
ti. florem in bābz decussū terre balitū an imāte.
Idē li. xij. Siria terebintū bz. 7 ex his mas-
cula sine fructu ē. sz in macedonia brevis ē ar-
bor bec atz fructicosa. in damasco sirie mag ē.
Idē li. xij. **Terebinti** bacce aut lignū recēs
in musto decoquūt. sicqz vinū efficit. **Idē li.**
xvij. Resinā terebintinā (vt fiat p̃p̃ ipilla) i fer-
uētis sartagie ponūt: 7 hāc ceteris p̃ferūt vt fiat
p̃p̃ in syria terebinto cortices detrahunt.
Idē li. xij. **Terebinti** folia tradit collec-
tionibz imponūt decoctū eoz stōachū firmat.
Senē i capis dolore bibi in vino. 7 d̃ difficul-
tate vine vētrē leuiter emollit. ventrem excitat
Terebinti folia semen 7 corium stiptica sunt.
Semen eius caco stomachū est. **Est** em calidū
et diureticum.

Capitulū. cccclxxii.

Teda. Actor. Teda est arbor picea flā-
mis ac luminibz apta. Ob quā causā
ut estimo transumpto nomine lampa-
tes sine faces dicuntur tede.

Operationes.

Plinius li. xvi. Sextū genus arborz picem
gignentū en-teda ppe dicta. abundātor succo
q̄ reliqua. partim liquidiorq̄ q̄ picea flāmis
ac luminibz etiā sacro p̄grata. Hanc mares dū
taxat ferunt. z eam quāz stacten greci vocant
odoris grauissimū.

Laricis morbus est ut teda fiat. hec autē scz
teda (sicut z alia genera que picem ferunt) ac-
censa fuligine in modica repente carbonem cū
eruptionis crepitu expiunt. iaculanturq̄ lon-
ge. excepta larice. q̄ nec ardet nec facit carbo-
nes. nec alio mō ut ignis psumit q̄ lapides.

Pix liquida in europa teda coquitur mū-
niendis naualibz: multosq̄ alios ad vsus lig-
num eius concisum (furnis vndiq̄ igni p̄tra
circumdato) ferro ut in p̄mis sudor calī fluat
aque modo. hoc in syria cedrum vocatur: eaq̄
in egypto corpa hominum defunctorz p̄fusa
seruantur. In teda cum humor manare desit
nit ex alia parte cortex similiter aperitur. ac de-
inde alia. Postea vero ut pix eliciat: arbor tota
succidit: z eius medulla vitur. Dōtes amat
teda z larix sicut z cedrus.

Capitulū. cccclxxiii.

Tilia. Tiliam vocatā dicit. eo q̄ vtilis
est ad vsū teloz nitore z leuitate iac-
culandi. Est em̄ id gen^o materie leuiss-
sime ad sculpturam vtilis.

Operationes.

Plinius libro. xvi. In arbore tilia differūt
mas z femina. Nā in mari materies dura ruf-
fior atq̄ nodosa: s̄ odoratioz. cortexq̄ crassior
ac detractus inflexibilis. Nec fert semen nec
florem ut femina que crassior arbor est mate-
rie candida precellensq̄.

Est autē mirū in hac arbore fructū a nullo at-
tingi animalū folioz tū corticisq̄ dulcem esse
succum. Inter corticē z lignū tenues habz tu-
nicas multiplici mēbrana. e quibz euocat tilię
vinula. Tenuissimū habet corium p̄billire co-
ronaz lemnitis celebres antiquozq̄ bonore
Daceries teredines nō sentit proceritate per
quāz modica: sed vtilis. Cortex est tilię in vsu
magno sicut abiet z fago.

Lanchran etiā gignit i tilia. vici pillula vim
vendi habens in medicina. de qua dictum est
supra. Dentes z valles diligit tilia sic z abies
et castanea. Virumq̄ qd̄ euenit tilię vmo qd̄
euenit. Circum aguntur enim folia earū post
solsticiū. nec alio argumento certius intelli-
gitur sidus confectum.

Idem Plinius. Tilia est arbor nobilissima
eademq̄ videtur et calidissima. Corticē tenuē
habet. z paulo ante equinoctiū vernale germis
nat sicut acer lentissima. Et ideo scutis facien-
dis aptissima quāz plaga se p̄tinus contrahit
Vuln atq̄ suū claudit. z ob id p̄tumaci⁹ ferrū
transmittit. in quo genere sunt tilla z sambuc⁹
fucus et salix z populus.

Idem in li. xvij. Tilia cerasus z vitis corticē
mittit. sed nō vitales corpi proximū. verū eū
q̄ alio subnascēte expellit. z quibusdā ut pla-
tanis est cortex rimosus. Tille vero renascitur
paulominus q̄ tota.

Idem in li. xvij. Solsticiū estinale folia
tilię vertit ad mille vsus petende. z est confecti
sideris signum.

Idem in li. xxiij. Tilla lepras sedat. Cortex
potus in aqua frigida aluum purgat. Impos-
nitur z collectōibz lacrima z vulneribz ambu-
stis. Humor in folliculis hui⁹ arboris nascens
enti nitore inducit. faciemq̄ gratiorem prestat
Cauliculi folioz p̄mo vino decocti timores sa-
nant. Ex libro de naturis rez eodē modo habe-
tur: licet sub alijs verbis.

Capitulū. cccclxxiiij.

Capitulū. cccclxxiij.

Risimall^o latine. Arabice xencua. Serapion lib. ag. ca. xencua. auc. Dyas. Xencua. i. risimall^o. Et sunt eius septē species. Quaz vna ē arabice barasina. Grece vero caritias vel comites vel comos. Et est masculus habens fgas quaz lōgitudo est pl^o vno brachio. In quartū colore est rubedo plena lacte albo acuto. ⁊ folia sup fgas ipsas: similia folijs oliue. nisi quia sunt lōgioza ⁊ strictiora. ⁊ radix ei⁹ est grossa aspera. ⁊ in summitatibus illaz virgarū sunt comesimiles iunco. ⁊ in summirantibus illaz comarū sunt capitella similia capitellis illi⁹ specie⁹: q⁹ ē noīalis. ⁊ in istis capitellis est semen. Virtus ei⁹ est laxatiua. ⁊ ista est camelea. Et est alia species q⁹ noīat arabis. ⁊ grece carsites. ⁊ est femina. ⁊ est similis plante q⁹ ē didomedas. ⁊ habet folia similia folijs miri: nisi quia sunt maiora ⁊ strictiora ⁊ duriora. ⁊ sunt fetidi odoris: ⁊ habent acutas sūmitates sicut spinas: ⁊ habet virgas egrediētes ab vna radice longas circa palmū vnum. ⁊ habet qd⁹ pferat omni anno simile nuci. Et ista nux ē vomica: ⁊ mordicat linguā mordicatione forti. Et nascitur locis asperis. Virtus autē illi⁹ est

similibus virtutibus preme: nisi quod comouet citius vo-
 mitum quam prima. et ista est femina. et est ista species
 laureole. **E**t est species alia quod dicitur arabis. et grece pa-
 ralios. et est expositio prope marie est illud quod
 nominant homines migaib et cansomias: na-
 scitur in maritinis locis. et habet ramos quibus
 quod aut sex aut septem ex vna radice. quorum lon-
 gitudinis est circapalmum vnum rectos: quorum color
 tendit ad rubedinem exeunte ab vna radice. In
 quibus sunt folia parua et stricia et oblonga: similia
 folijs lini. in summitate ramorum sunt capitella
 amigdalata rotunda: in quibus est semen oxobosi
 simile coloris varij. et sunt ibi flores quorum color
 est albus. et est tota planta lacte plena. et ista vocat
 latine esuala. **E**t species alia quod arabice vocat
 elyostropos. grece elyoscopus habet folia simi-
 lia portulacae. nisi quod sunt subtiliora et rotundiora.
 et quatuor habet ramulos aut quatuor egredien-
 tes ab vna radice. longitudo quorum est circiter
 palmum vnum. subtiles et rotundos rubeos et
 plenos multo lacte. et habet in summitatibus
 ramorum coronam similem corone anethi: in qua est
 flos: et semen est ei circa folia. qui ad cursum
 solis conuertit cum eius reuolutione. **E**t pro-
 pterea dicitur elistropos: et eius expositio est aspici-
 ens solem. **N**ascitur in ciuitatibus plurimum
 in canernis iuxta muros. et iste communiter vo-
 cat a latinis titimallus parus. **U**nde dicitur titimal-
 lus a tima quod est sol: et malos quod est coma. quia
 titimallus vertit suas comas ad solem. **E**t est
 alia species quod dicitur cyparissias. habet virgas fere
 vnius palme longas aut plus. quarum color est
 rubeus: in quibus oriuntur folia similia folijs pi-
 ni. quod dicitur calicaris. nisi quod sunt molliora et sub-
 tiora et minora. **E**t vniuersaliter sunt similia
 eis in principio sui ortus. et propterea sic nominat
 hec planta: et est plena lacte. **N**ascitur in locis la-
 pidosis et stecis. **V**irtus eius est similis virtuti
 et aliarum. **E**st alia species: et est illa quod nascitur intra
 lapides et dicitur deodrodes. habet multos ramos.
 et color ramorum est rubeus: et super summitates
 ramorum sunt folia mirti similia: subtiliora et
 longiora parum. et habet semen simile semini
 illius speciei que dicitur caricias: et modus operis
 rationis et virtutis eius ex forma repositionis
 eius est sicut dictarum specierum. **E**t alia spe-
 cies que dicitur plantafilos. que habet folia si-
 milia folijs plante. que dicitur sfomos. et radix
 eius et flos eius et lac eius laxat aquosum humo-
 rem. et quando teritur et ponitur in flumine vel
 stagno occidunt pisces. **E**t ena species supradic-
 torum lacticiniorum quas supra diximus facit nec.
Est alia species lacticinij quod dicitur pithias similia
 speciei quod dicitur cyparissias que potest reponi cum

supradictis septem speciebus titimali. et propter hoc posuerit illam inter species titimali. habet etiam longitudine unius brachii. filis virgis lentis. nisi quod sunt longiores. et plene nodis. et folia hinc stricta et acuta. in summitate similia foliis pini. et propter hoc sic nominatur. et habet flores magnos ad longitudinem tendentes. quorum color est purpureus. et habet semen depressum simile lenti. et habet radicem magnam albam et grossam: in qua est multum lac.

Operationes

- A** Galienus. viij. sim. far. cap. de Titimallo secundum translationem arabicam. Virtus omnium illorum in lacticiuorum est causa. et sic. in quarto gradu Virtus titimali est laxativa: laxat flegma et coleram: et prouocat vomitum.
- B** Galienus eodem libro et eodem capitulo secundum translationem grecam. Omnes quidem habent acrem et calidam virtutem predominantem. Inuenitur autem amaritudo in eis fortissima: ergo omnium est opos et frondes.
- C** Participat vero et radix predictis virtutibus sed non equaliter. Ipsa autem cocta cum aceto dentium dolores et maxime quicunque corrosio ipsi sunt curat. Opos vero fortiores habet virtutes ad foramen dentium. et alias partes corporis mori vicerat extrinsecus emplastrata est enim ex quarto gradu calefacientium. que causticorum dicimus esse.
- D** Ita autem et pilos aufert peruncios opos quia vero fortis est miscetur oleo. et si multior ens hoc fiat tandem radices pilorum perimit. et nudum eis fit corpus.
- E** Secundum eandem autem virtutem acrocardines et formicas ei perigias et tylos tollit. Abstergit autem et empetigines et scabies: eo quod abstersiva ei adest virtus propter amaritudinem et fagedenicam. et vlcera carbunculosa et cancrorsa. quoniam calefacit fornicem et abstergit. Juuare nata est si quis in tempore et mensura eo utatur. Auero et fistularum tylos eadem virtute curamus.
- F** Nec omnia operantur omnes opi titimaliorum secundum genus similiter. debilius vero folia et fructus operari nati sunt: quibus ad pisces qui statio nariis aquis uti assueverunt. Antissime enim ab eis inebriati et semimortui facti ad suam perficiem seruntur aque.
- G** Cum autem sunt septem species titimali fortior est que caricias nominatur. quem et masculinum qui dam nominant. et que in lapidibus nascitur: que dicitur denozodes. consequenter autem qui barbasto assimilatur et cyparissias. deinde paralias. deinde autem elyostrophos. et cetera.

Capitulū. cccclxxv.

Thimus. Cyfi. Thimus dicitur eo quod odorem refert flos eius. Dyal. Thimus est herba omnibus nota. frutex est habens folia angusta: pusilla et oblonga. et in summo capitula in specie fornicata in se implicata. Est cum hac humilis ac ramosa cum duris ramulis et lignosis. cui flos est purpureus. Et nascitur in locis saxosis et asperis.

Operationes

- P**linius lib. xxi. Thimu oportet in flore colligi et in umbra sicari. Duo sunt autem eius genera candidum radice lignosa nascens in collibus. quod preferitur. Alterum hoc nigrius floribusque nigri. vtraque multum estimantur et in cibo et in medicamentis oculorum claritati conferre.
- D**yal. Vires hinc acres et calefactorias paululum stringentes. propter quod omnibus stomachi choracisque vicinis apulsimus est medicamen. Bibita hoc cum sale et aceto flegma deponit per ventrem. Elixatura eius addito melle medet oronoyis et astmaticis. lumbricos excludit. mēstruis imperat. secundinas deponit. abortum facit.
- C**ataplasmata tumores recētes spargit. sanguinem coagulatum dissipat. clauosque corporis tollit.

addito polline z macerato cū vino sciaticis est salutaris feruens super posita. **D** culorūq; caliginem detergit cōmesta.

Condituris omnib; necessarie admiscetur. **C**onstan. in li. gduū. **T**himū est in. iij. gradu ca. z sic. **L**ū sale z aceto grossius flegma purgat. z viscoso flegma ti pectoris succurrit. lūbricos expellit. mēstrua deducit. acuitatem flegmonis de pectore excludit. z opilationē interiorū aperit.

Auicē. cañ. ij. **M**edicine thimi semē fortis est caliditatis. **P**roouocat z extrahit embriōnez moruū. z solutione sanguinē educit. z humore colericū. extrahitq; vermes.

Palladi. **T**himū in septembri mēse vltimo cōuenit ferere. sed melius plantis nascit q̄uis possit et semine. **A**grum diligit apicū: macrū maritimum.

Capitulū. cccclxxij

Trifolū. **C**ys. **T**rifolion. a grecis trifilū vocat̄ est: eo q̄ sit folijs trinis p singulas annoratoēs. **P**li. li. xxi. **F**olio coronat z trifolū. **L**ui? gñā tria sunt. **A**ipbanes greci vocant. alij aspaltion. z maiori folio q̄ vtunt coronarij. **A**lierū acuto oxitriphillon. **T**ertū ex omib; mingitissimū. z iper hec neruo si q̄būsdā cauliculi. vt in aratro hippomaratro. myopbano. vtunt z ferulis z corimbis. z edere flore purpureo. **E**st z in alio genere earū silues

tribus rosas similis. z in his tm̄ color delectat odor a ur̄e abest. **D**yal. **T**rifolij genera sunt q̄tuor. scz odoratū. acutū. partemon. z leporinū **P**andecta. capi. cccxix. **P**andachuca vel chua. vel cuf arabice. grece lochos vel zharat vel lotus. **L**anne fo trifoliū: vel queda3 spēs trifolij. **D**e qua dicit **D**yal. ca. de trifolio. z bz odorē aspalti. **S**era. li. ag. ca. **P**andachuca. nominat eū **D**yal. lochos. id est trifoliū. **E**t est duarū speciez. scz domestica et siluestris. **S**iluestris quidē habet stipitē longitudinis duorū cubitoz vel brachioz z plus parū. z n̄scūtur ab ea ramuli multi. z q̄dlibet habet foliū in extremō. q̄d assimilāt pandachuche qui oritur in paludib; z dicit̄ trifoliū. z habet semen simile fenugreco. nisi q̄ est minus saris. **S**ed sciendū q̄ illa vocat̄ a quibūsdā herba flaura vel herba maura. **S**ed **D**yal. vocat ipm trifoliū. maius domestica que nascit̄ in ortis. z est quedam alia q̄ nascit̄ sup aquas. z maxime in **B**abilonia. qñ fluius irrigat terram. z est herba habens crus simile cruri fabaz. z est semen album. z dicit̄ q̄ extendit qñ orit̄ sol. z apparet super aquā. z qñ occidit restringit se z submergit̄ in aqua. z capita eius simulant capitib; papau erum magnoz. z in capitib; est semen simile geguers z scariolē: z epicant ipm in **B**abilonia. z faciūt inde panem. **E**t bz radicē similem citonio q̄ comedit̄ cocta z cruda. z sapor decoctē assimilāt saporē vitellū onoz. z vocat̄ hauda z heuche. **E**t **A**uicē. in. ij. dicit q̄ de eis semib; fit panis.

Operationes.

Sera. a uc. **A**bugerig. **P**andachucha siluestris conuenit stomacho frigido z grosse venter colirati. et aqua eius abstringit ventrem. z valet colice passioni: si ponatur sup morsum scorpiōis sedat dolorem ex eo.

Asi ponit̄ sup mēbz in q̄ est mordicatio animalij nō inducit dolore. z semē eius est fortius folio. **E**t est bona dolozi testiculoz. z pncipio ydropis. z dolozi matricis.

Dyal. **T**rifoliū mai⁹ vel lochos p̄tut̄ diuretica z acerrime est. semen ei⁹ z folia cū aqua bibita pleureticis z dissurijs z epilecticis z ydropicis in initio singulare p̄sidium est.

Stericis causis opiculat̄. **M**enstruis imperat. omnia p̄dicta seminis ipsius. z. iij. z folioz. z. v. curant. **F**olia ip̄ cū oximelle accepiā morib; venenatis occurrunt.

Se. vt d̄z tertianis tria folia aut triagrona seminis ei⁹ cū vino bibita medicant̄.

Capitulū. cccclxxij.

Tribulus. **Dyaf.** Tribuli gñā sunt duo
siccus et humidus. Siccus hz folia andra
gine similia: s; teneriora. hastas longas
tenuas et porrectas in q̄b; sūt spine. Nascitur
ā in locis desertis. **Humidus** hō nascit in fluminib;
cuius coma sup aquā exēdit et folia supnata nt.
hastā hz i sumo grossā. ad radicē hō tenuē. has
bentē in se tenuas spinas sic spica. Semē duz
est ambob; hō est illi frigida et stiptica et desic
cativa. **Auic.** Hasceck. i. tribuli. fm **Dyaf.** due
sūt spēs q̄ fri. et sic. sūt. Alij hō dixerūt q̄ est calis
dr̄ et sicci in pmo. est et magis sile hasceck terre
nre. Siluestris q̄dē pluri me terreat; ē. domesti
cus āt plurime aqueitat; **Sal.** viij. sim. sar. c. de
tribulo. Tribulus est ex humida suba moderate
fri. et sic. nō moderate existit. dñā aut i terrestri
q̄des terreū frigidū et stipticū vt ostendimus. in
aqtili hō aq̄sitas. et p̄pterea viraq; ad flegmonū
et om̄ino ad oēs influxiōes cōpetūt. terrestres
hō tribuli subtiliū partiū existētes.

Operationes

Sal. Fructus ei; frangūt lapidē in renib;.
Dyaf. Tribuli faciūt ad inflatiōes et ad ea q̄
supoccurrūt. Virtus est illis stiptica et desicca
tiua leptomeris. Etiam oēs tumores spargit.
Faucib; et ginguīs impositi opitulānt. mel
le addito napras. i. oris putredines tollūt. suc
cus eoz nobilib; collirijis misceat. semē eoz cal

culos frāgit et exc̄udit. **Terreni** hō semē. s. l.
bibitū et impositiū morib; venenatis occurrūt.
Dato veneno p̄trariū est vim eius vincendo.
Elizatura ei; sparsa pulices necat. in flum e
tracie in stirmonia palude. de herba eius equi
herbant. semē ei; q̄ dulce est eustomachū est.
Serapiō. Virtus ei; est q̄ p̄hibet ap̄ata ca.
ne p̄firmēt. Et **Sera.** q̄dē p̄fert oib; mēbris
ad q̄ fluit humores. sed semē tribuli agrestis q̄
bibit. frāgit lapidē renū. et ambe ei; spēs in
frigidat et stipticat. et fit emplastrū cū eis ap̄ati
bus calidis. et misceat cū melle: et curat alcolā et
putredinē q̄ sūt in ore: et dolorē ginguaz.
Et ex p̄mit succ; ab eo: et administrat in oculis
et semen ei; est humidū puenit lapidi renū et ve
sice. et q̄n. 3. ij. bibunt de p̄ma specie ipsi. et fit
emplastrum cū ea puenit morui tyri.
Et q̄n bibit cū vino puenit medicis mortifer;
Et q̄n decoctio ei; rozat sup loca vbi abūdāt
pulices occidit eos. **Ille** vero qui nascitur et di
citur sandarx in regione badacas datur ab in
colis illius patrie animalib; pro cibo dum est
humida herba ipsius.
Et ex semine eius faciunt panem. Nam ip
sum est dulce et nutrit. Et sic vtuntur eo loco
panis tritici. Sandarx est bonus dolori ve
sice et strangurie. et augmentum magnum fa
cit in spermate.

Capitulum cccxxviii.

Tribulosa. Ex herbario. Tribulosa duo
rū genez ē. Alia q̄ppe nascit̄ in ortulis.
alia ē a gressu. cui⁹ maior est efficacia: ⁊ h̄z folia
portulacae similia: ⁊ maior. Caules mitit̄ se
terras. in q̄b h̄z quosdā globulos. duris spinis
exantib⁹ angulatos in q̄b est semen inclusuz.
⁊ habet frutē stipiticā atq; frigidam.

Operationes.

Hec tria ⁊ corpi apposita feruēs mulcet Tri
tag; cū melle oēs or̄ ⁊ faucib⁹ curat putredies.

Eadem herba cū semine decocta pulices nes
cat. ⁊ aqua ipsa domus aspergatur.

Mui semine tbeaces faciūt panes: ⁊ cū vino
potio eiusdē seminis. contra veneni potionem
est salutaris.

Capitulum cccxxix.

Triticū. Triticū a tritura d̄r: eo q̄
purgatissimū horreo recondit̄. vel quia
granū ei⁹ terit̄ ⁊ cōmollit̄. Plura sūt ei⁹
genera. vt siligo. ordeū. far. de q̄bus d̄r s̄. Tres
mense aut̄ triticū ideo d̄r: q̄ satū post tres men
ses colligit̄. Nam vbi ppter aquā aliamve cau
sam maturatio obmissa est p̄sidiū ob h̄ pes
titur. **P**alladi⁹ li. x. Mense septembri locis
vliginosis. aut exilib⁹. vel frigidis vel opacis:
circa equinoctiū triticū et ordeus feri oportet.
dū sc; serenitas constat vt ante hyemē conuas
lescant radices. Idem in li. ij. Mense ianua
rio triticum ⁊ far feri oportet dū quatuor folio
rū est. Idem in li. vij. In iunio mēse postremo

locis maritinis ac siccis et calidioribus tritici
messis abscondit̄. Idem in li. vij. Mense Ju
lio temporis locis tritici messis explenda est et
more quo dictum est.

Operationes.

Triticū est cibo ad hūani corpis nutri
mentū p̄cipu⁹ ⁊ naturaliter sile cōplexioni ei⁹.
Triticū sū naturā sui substantiale in p̄mo gdn
est ca. ⁊ hu. ⁊ sic. in medio. Panis ex eo fact⁹ ca
lidior est in scdo gradu. q̄ calor ei⁹ augmentat̄
a calore ignis ⁊ coctione. sicut ordeū ⁊ faba. cū
in p̄pria natura sicca sunt. si in aqua coquāt̄ hu
miditatem assument. Granum tritici mastica
tum vel assatū apostemati q̄d extrahidi canis
morsu p̄tingit suppositū morsum fugat.

Oleum autem de grano factum: ad empetigi
nem serpiginem auferendum valet.

Triticū recent⁹ ac noui nutrimentū paruū
existit: ⁊ crudū ⁊ flegmaticū. ⁊ inflatiū. rugitū
ac dolorē laterib⁹ cōmouet. ⁊ in putredines cito
puertit̄. Atq; ad ignē magis nutrit. ventosi
tate minus facit ⁊ stipiticū est. In aqua coctū
grauissimū est ⁊ inflatiū digestionē durū. ⁊ ru
gitum mouet. humores densissimos generat ⁊
viscosos. maxie si granū est farine multū bñs.
futuris paz. Si tñ bene digerit̄ multū nutrit
⁊ mēbra cōfortat. tarde egerit̄: vnde dandū est
eis q̄ magnis laborib⁹ exerceantur.

Granū factū ⁊ simila: sanguinez laudabilem
faciūt ⁊ multū nutriunt. Si tñ vran fopilatio
nem epatis faciūt: duriciā splenis: lapides i res
nib⁹ vel in vesica. maxime si renes calidi inue
niantur naturaliter vel accidentaliter.

Auicenna. Triticum mundificat faciem. et
eius farina ⁊ amilum cū croco est medicamen
pani. Saucib⁹ tritici ⁊ ordeū grauat.

Triticū crudum et etiam decoctū elixatū nō
mollitū neq; fractū. neq; coctum. ita vt sit puls
et fractū etiā ⁊ similiter quande comedit̄ gene
rat vermes. Triticū q̄z quidē triū ⁊ pulueriza
tū. sup morsum rabiosi canis est iuuatiū.

Dya. Triticū vtile est recens ac rufum. i. au
rosū. Et q̄d sicaniū vocat̄ crudū masticatū
⁊ impositū canis rabiosi morsuz curat. Farina
ei⁹ addito succo insquiani ⁊ cataplasmata. ner
uoz renna cōpescit. Oximelli mixta inflatio
nem tollit. Lentigines emendat.

Furur eius cū aceto coctū lepras minuit. ⁊
impositū tumores om̄es compescit. Cum ruta
coctū tumores spargit. morsib⁹ venenatis me
dicat̄. Tortionib⁹ calefaciēdo subuenit.

Fermentū eius virtutem habet calidā. Tu
mores plantarū spargit. Pustulas minutas
corporis emendat.

T Rast in Almanfore. Triticū bñ coctū oībo
cibis p^o nutrit. 7 maxie si cū lacte coctū fuerit.
Cōfert enā natura calidis 7 macris. 7 his qui
multū laborāt. vel q̄ augmēto viriū indigēt. ha-
bentes vero disposiciones p^otrarias cito venas
replet. et se. et arteticum dolorem. 7 lapides in
renibz. 7 apostemata adducit.
Actor. Trincea q̄z fit ceruisia. sic ordeacea 7
avenacea. Cū ceruisia iuxta ysidorū ē acerere
id est a fruge vocata. q̄ potio est ex frumenti se-
minibz vario modo confecta.

Capitulū. cccclxxx.

T Ripolion. Dyaf. c. Tripolion fm trās-
lationē grecā. nascit in loc^o marinis id
est in littoribz ipis. Folia bz apio simi-
lia 7 grossa. hastā longā duabo palmis: in capis
te diuisam. florē dē mutare ter in die. nā mane
colore albū facit. 7 alijs horis eū mutat. media
die purpureū. 7 sero feniceū.

Operationes

Virtus est illi calidissima. cū vino bibita. 3.
q̄. humores aquosos ventris deponit. vrinam
puocat. acceptis venenis occurrit.
Plin^o l. xxi. Tripolion apud grecos herba

inclitā musey 7 besyadī laudibz ad omnia p^oe
dicantiū vtilem sup^oq̄ cerera ad famā q̄z digni-
tatis p^ozsus mirā si modo vt tradūt eius folia
mane candida: meridiē purpurea: sole occidē-
te aspiciuntur ferulea.

Duo sunt eius genera. Lampestre mains. 7
siluestre minus. Folia canis bois similia a ra-
dice palmo nunq̄ altiora.

Capitulū. cccclxxx.

T Omentilla: vel cataphilon. vel poten-
tilla grece. Arabice buske. Latine bz
flora. Tozmentilla est herba similis p^oe
taphilon: nisi q̄ habet. vij. folia vndiq̄ pilosa.
7 ideo vocat^o eptaphilon. cui^o radix est rubea et
tozmosa similis galange. sed nō habet acumen.
Flos eius aurosus. 7 ipsa iudicatur fri. 7 sic. in
tertio gradu. Sed est notādū q̄ est spēs tozme-
tille bois. folia similia lappatio acuto. nisi quia
color folioz ex vno latere est celest^o. 7 ex alio vi-
ridis. flos eius est rubens. 7 radix rubea. q̄ ab
aliq̄bz vocatur bardana minor. 7 ab aliquibz
lappa minor. Virtus ei^o in omnibz sicut p^oe
p^oe speciei: sed remissio.

Operationes.

Tormētilla h̄y p̄tūē p̄solidādī z cōfortandi p̄ceptū. **L**ōra diffurrīā dēf puluis tormētille cū succo plātaginis. **A**d p̄stringēdū mēstrua fiat fomentū ex aq̄ pluuiāli decoctōis pulueris eius. vel ex duobz partibz eius z vna spice: fiat puluis q̄ aspergat supra ventrē: ip̄o p̄us melle calido emplastrato: z iuuat concep̄tū. **A**d cōceptū iunādū fit emplastz ex puluere ei⁹ z alijs speciebz aromaticis. **P**uluis ei⁹ vulnera p̄solidat. **C**ontra vomitū ex debilitate z furore colere puluis eius p̄ficiat cū albumine oui: z coquat sup̄ regulā z dēf patienti.

Capitulu. cccclxxxi.

Turbit arabice. **A**rie z grece caritami. **S**era. li. ag. ca. **T**urbit. auc. **D**yal. **T**urbit est plāta q̄ nascit̄ in litore maris. in locis sc̄z q̄ mare coopit q̄n̄ crescit. q̄n̄ vero est tranquillū nō tangit ea. non em̄ nascit̄ intra aquā nec multū lōge ab ea. z nisi q̄n̄ mare turbat z crescit nō tāgit ea. **H**abet folia similia folijs plāte q̄ de arafat. nisi q̄ sūt grossiora eis. et h̄z stipitē duobz palmis lōgū diuisū in sūmitate. **E**t q̄dā dicūt q̄ flos ei⁹ mutat colorē suū ter in die. q̄ in mane est albus: z in meridie declinat ad purpureū colorē. in vespis p̄o fit ruber. **R**adix p̄o ei⁹ est odorifera alba. que q̄n̄ masticat̄ calescit linguā. **E**t idem aucto. **B**al. arāstione

albarith. nascit̄ in litioribz z arenis. **E**t virtus eius est calida z sicca.

Operationes.

Sera. **T**urbit laxat z mundificat ventrem. **E**t melius ex eo est illud quod cum euellitur z radix eius a terra aufer̄ cortex eius statim et abijciatur grossus quod est intus.

Et ex cortice ei⁹ melior ē ille q̄ est vt calam⁹ gūmosus z albus. z volum⁹ ip̄m frāgere cito frāgit. z nō accipiat illd̄ turbit q̄ est tortuosum. **T**urbit est calide z sicce cōplexiōis in. iij. gdu.

Et idēz auc. **A**ben mesuay. **E**t melior est ille subtilis ligni. z p̄peras ei⁹ est laxare viscosum flegma. rez ip̄m dimittit debilitatē i stomacho p̄pter abominationē sui saporis. **R**ectificatio ei⁹ est p̄ficere ip̄m cū oleo amigdalaz dulcium. **D**osis ei⁹ a .3. i. vsqz ad. ij. **E**t oportet q̄ adhibeat solū. z ip̄m quidē est bonū h̄mōibz sciatice. **E**t educit eos z laxat humores grossos.

Et idē auc **H**abiz. **B**eli⁹ ex eo ē albū in colore suo: z q̄d in figura est sic calam⁹ argēteus: z pulpa calami est subtilis z cito frangit. non exilis grossū neqz graue. z q̄n̄ terit̄ est cōritio ei⁹ facilis. z est albū q̄n̄ est citrinū.

Illud p̄o q̄d nō est tale: nō est alicui⁹ bonitatis. **E**t turbit q̄n̄ transuerit temp⁹ multū sup̄ ip̄m: sunt in eo p̄mes sic in alijs lignis. z debilitatē in virtute sua. **E**t signū eius sup̄ hoc est q̄ apparent in eo foramina ac si esset foratū acu. z turbit q̄dē laxat flegma laxatione leni.

Et rectificatio ei⁹ est ista: q̄ frices corticē ei⁹ donec puenias ad albū ei⁹. z postea tere ip̄m et cribra ip̄m p̄ cribzū tenue. z si ponis ip̄m i mesdicinis laxatiuis sic in pillulis z decoctiōibz: cribra ip̄m. p̄ cribzū strictione sit ei aliqua grossicies ne adhereat vilis stomachi.

Et puenietior modus rectificatōis ei⁹ est: q̄ p̄ficiat cū oleo amigdalaz amara z postq̄ fuerit trituratū z cribratū. **E**t si vis exhibere ip̄m habentibz flegma viscosum tenax: tere subtiliter z cribra vt ipsum non adhereat stomacho: z expellat ipsum flegma.

Paul⁹ c. d. turbit. **T**urbit ē ca. z sic. in. iij. gdu.

Johānes mesue. **T**urbit est radix cuiusdāz herbe: cui⁹ folia sūt similia folijs ferule minorz. et est ex habentibz lac. **E**t est ex eo siluestre z domesticū. z magnū z parū. **E**t adhuc ex eo aliū albū: z aliud citrinū. z aliud nigrum.

Electio. **Q**uod in locis nascitur siccioribz: z gūmosi⁹ p̄pter spissitudinē lactis ei⁹. **C**ontra riu⁹ p̄o: ecōtra declinat a p̄rietatibz bonis. que sunt septē fm̄ q̄d sapiētes scripserūt. sc̄z vt sit album z vacuū arundinosum z gūmosum: z sit cortex ei⁹ cinerici⁹ z plan⁹. z sit recens z facile

L frangibile. **E**trini po malū est. z nigrū peis grossum est nō bonū. z subtile tenue subtiliter. **E**st ei debile antiquū malū. z qd ē crīpi cor ticiis hīs interi? cū frangit sic nervos. est silne stre malū. z qd nō est gūmo sum est debilius et ventris cōturbatiū. **E**t tua interest vt cognos scas adulteratū ex eo qd fit cū sup linitione in extremitatibz ei? ex gūmi dissolutōe. **E**t cognosceit eo qd i fracturū ipi? est sine eo. z nimis recēs est cōturbatiū z subuersiū visce. **A**ntiquū po debile: mediocritatē tñ habens est em qd eligi. **C**ōplexio z ppietas ca. est in iij. gdu. **E**t est resolutiū attractiū attractiōe mediocri generās ventositatē z subuersionē et nausēā. z acquiri ex vsu eius exiccatio i corpe euacuat em humiditates subtiles. **R**ectificatio. **T**ria sūt corrigibilia in ipo. est em debilis opatōis z tarde. z nocet stomacho faciēs subuersionē z nausēā. z acqrit vsus eius corpi exiccationē nausēā z estuatiōem. **D**rectificatores po ei? in primis abradī ius serunt corticē eius donec appareat albū ipsius z corrigunt de q dictū est. **P**rimo admistrādo aliqd pūtis acute vigozans ipm in operando z ex rebz ipm maxie pforantibz est zuccarū. **I**pm em sigillat ei ppietate mirabile vt edu cat humorē grossum z viscosum. etiā a remotis cū facultate. ita q etiā a iūcturā z anchis z a loz cis pfūdis z distātibz. p se po nō facit illd: imo educit de flegmate qd subtile: z relinqt grossū. z h tarde opat: z corrigūt qd scōo dictū est. ad miscendo eis ex medicinis stomacis. z ex redo lētibz z sedātibz agitationē in eo sic est mastix z gallia aromatica. ppe sic zinziber z piper lōgū z silia. z emēdat qd vltimode eo dictū est. sicut dicit **Alcausi**: vt mulceat oleū amigdalaz. aut pūngat cum amigdalibz. aut cū zuccaro. **E**t dicit **Ruffus**. **A**dmistratio ipi? cū sti pti cis remouet hoc ab eo. **E**t dicit iude. **I**pm cū pfectōe d citonīs aut rob ipi? cū medio pōderis ei? ex zinziberiet dū plo pōdere ipi? ex amigdalibz est solutiū bonū. **I**nq: **Damech**. **E**t sūt trocisci ex eo z duplo pōderis ei? z floz violaz. z medio pōderis eius ex zuccaro. et fit solutiū sine molestia. **E**t inq: **Iobāni**. **A**ccipe dactiloz infuso rū in aceto die ac nocte ptes. c. penidiāz. ptes .l. amigdalaz purgataz. ptes. xxx. turbit. ptes xxxv. scamonee. ptes. xij. zinziberis. piper lon ge folioz rme siccoz ana ptes. iij. eo fiat per o mirtio bona. z cōfice cū melle depumato. **E**t est em medicina mirabilis. **I**nq: **filius Aezar**. **D**edicamen de turbit qd elegi in egritudinibz in qbz visus eius est necessari. **A**ccip. turbit ptes. x. zinziberis par

tes. v. **Zuccari** ptes. xx. z qñq addit masticio .3. iij. et alia fm intentiones alias. **E**t dicit itez. **I**nfundant turbit in succo cū cumeris asinini die ac nocte postq rasus fue rit eius cortex z exsicce. est em vltimū ad egritudies iuncturaz. **T**urbit aut de triturationē z pūtiōe sustinet oē qd ē mediocre. **P**ocimenū aut eius expellit aqua mellis ca. z aq similiter zuccari ru. cum oleo amigdalorum. **I**obānes metue. **T**urbit pforatū solutione educit hūiores flegmaticos grossos z viscosos a remotis. z ppiet a iūcturis. z ipm qdem mūdis ficat pect? a flegmate grosso putrido. z ipm quidē mūdis ficat stomachū et expellit supfluitates ab eo adherentes in villis eius. **E**t valet ad dolorē iūcturaz. z ei? vsus pferuat a lep. z ab infectiōibz flegmaticis sic est morphea z baras. z est medicina febriliū flegmatica rū bona. **D**ij at q sumūt ipm timeāt austrū et abhorreant pisces. **D**osis ei? pūti est a .3. i. vsq ad .ij. z ei? decoctio a .3. ij. vsq ad .ij.

Capitulum. cccclxxxij.

Ubera. **P**ādecta ca. cccclxxvi. **D**amech ara. grece kamaker vel kamacher. latine

verotuberi. et est fungus quidam. Et quidam vocant
ipm fungum vescentium. Sera. li. ag. ca. Hamech.
auc. **Dyal.** Hamech est radix rotunda non hinc
folia nec rursus. color eius est rubeus. et repit in
vere. et comeditur crudus et coctus. Et idem aucto.
Sal. Substantia eius est terrea multum admi-
scetur et parum subtilitatis subtilis.

Operationes.

A **Sal.** in li. de chimis. **Kameket** gnat grossus
buiore: et non est multum mali chimis. Et dicit in li.
venenorum quod gnat stranguinam et colicam: sicut facit
fungi. Et melius eorum est illud quod repit in arena
buiore pauca aqua. **Quic.** li. ij. ca. tubera. Sunt
ex subterre plus et aquea minus. et in ipsis est
aereitas et subtilitas pauca. Meliora eorum sunt
arenosa illa in quibus non est odor malus: et quod eis
sunt sicca deteriora sunt humidis. sunt grossa valde.
et gnat buiore grossus melancolicus. et sunt dure dis-
gestiois. et tyriaca eorum est vinum purum et spes con-
dictes. **Almasor** tractatu. ij. ca. de tuberibus.
Tubera fri. sunt et grossa. flegma quod generant
crudum. quod autem ex eis rubore habet mala existunt
quod multa comestio colicam generat: nec etiam abs-
que calidis sunt edenda condimentis. **Ysi.** Tuber-
ra est oleris spes quam tumor terre prodit. eaque
cui illi nomen dedit. **Pl.** li. xix. In rex miracu-
lis (ut iam dictum est superius) maximum est aliquid nasci
vel vivere sine vlla radice. Tubera vocantur hec
videlicet terra circumdata. nullisque fibris aut saltim
capilla mersa nixa nec vix exuberante loco in quo
gignuntur aut rimam agere nec ipsa coherent terre.
Quic. Tardus digestiois sunt et gravitia sto-
machu: et sunt grossi chimis. **Sal.** in quodam loco
dixit quod non sunt mali chimis.

Capitulum cccclxxxiii.

Dyal. ysi. **Thus** a tunc deditur est
est ac succus aromaticus quem arbor arabie
in modum amigdale fundit album et ma-
litanonem resolutum velut in pulvere. et cum frangit
intus pigue est. Ignis appositum facile ardescit
Et appellatur apud nos masculus: eo quod sit natura
rotundum in modum testiculorum. Reliquum hoc plas-
tum et pene scabrum minus optimum. Adulteratur
autem admixta resina siue gummi: si puritate sua dis-
noscitur. **Thus** igni impositus ardescit: resina
fumesceat. Gummi hoc calefactum liquefit. **Dyal.**
Thus lacrimum est arboris quod greci libanum dicunt.
De quo superius de D. ca. cccclxxxij. dictum est. Quod quidem
de arabia affert candidum. Quod autem de India
subrufum. sed utrumque masculum est. et tertium valde
minutum: quod mannus dicitur vel manathur. Adulter-
ratur autem thus masculum picinia. id est pinali resis

na et gummi comicto. Sed in hoc deprehendit
quod non talem odorem emittit. **Glosa** super **Ecceles-**
tiasticum. **Thus** bis in anno colligitur. In autum-
no scilicet et in vere. Sed in autumnali collectione
preparatur inciso cortice in estate fervore. Inde
proficit spuma pinguis que concreta densatur
nisi loci natura poscat tegere palma incipiente.
Quod in arboze hinc ferro depectitur. ideo cor-
ticolum videtur. Purissimum hoc est thus candi-
dum. Secunda vindemia preparatur in hyeme
me incisis corticibus. Rubrum hoc erit nec com-
parandum priori. Nouelle arboris veteris est
odoratus quod ex eo pepedit rotunditate gut-
te masculinum vocatur.

Operationes.

Rafis. **Thus** est ca. et sic. Carnem in vulne-
ribus creat. Venter et ac vomitum arcet. intelles-
tum acuit. De qua tamen si multa sumatur quoniam itas
sanguinem adurit et amentes et vigilantes efficit
Tremori cordis auxiliatur.
Dyalasco. **Thus** valet ad zernas et araneas et
cobusturas et squassationes. et ad aurium mamma-
rium dolores et intraneorum tumores. Verum si
a sano bibulum fuerit mania vel etiam morte in-
currit. Porro manna thuris eligenda est alba
munda. frusta hinc minuta, cuius virtus olibus

Capitulū. cccxxxv.

- L** no similis est. sed paulo fortior.
D Denique tumores oculoꝝ et reuma suspēdit. oculorūq; vulnera medēdo limpidat. Sili mō fac
E sum⁹ storac⁹ ac myrre. q; siles sūt: et vna est.
E Costā. in li. gduū. Tbus ē ca. et sic. in. ij. g.
E calefacit et stipat. visu clarificat. recētia vulne
E ra solidat. Autū sanguis vbiq; sit pstringit.
E Pessima vlcera in ano vel in alio loco nascē
E tia. si superponat cum lacte temperatū dilatar
E nō permittit: et grossum flegma dissoluit. De
E moria m quoq; corroborat.
E Item masticatorum cum origano vel staphisa
E gria dissoluit flegma a capite extrahendo.
E Et lingue grauedinē alleviat. cū sepo anat
E compatiū ad vulnera desiccāda sit optimū.
E Galet etiā ad vulnera ppter adustionē ignis
E facta. Cum sapa dissolutum et aurib; instillatū
E mitigat dolorem earum.
E Hacer. Tbus calidum siccūq; gradu dixe
E re secundo. Lumina clarificat laccinio si sol
E uitur oui. Aōritū vel femineo cū lacte tepenti.
E Acri cum vino tritum pice lacteq; mixtis.
E Vulnera precipue curare recētia dicunt.
E Pingui porcino mixtū medicabitur vltis.
E Admixtum mellis pamaricia decuit vnguis.
E Tbus bene cōtritū. vinoq; tepento solutū.
E Affirmat auri multū prodesse dolenti zē.

Valeriana. Fu arabice. Brecelechi
 nis. Latine vero maranella. Val
 leriana: herba gatte. herba benedi
 cta amantilla. geniculari antilla.
 sistar valentina. serpillum maius.
Serapion libro aggregatoris capitulo fu.
 auctoritate Dyascondis. Fu est spica siluest
 habens folia similia solijs herbe que dicit gre
 ce yposellinum. vel ysoPELLINū. et habet stipitem
 vnius brachij longitudine aut amplius. cur
 color declinat ad purpureitatem. et est interius
 concavus et nodosus. habens florem in figu
 ra simile narcisco. nisi q; est minor eo. s; in albe
 dine est sicut ille. et est in eo parū purpurei co
 loris. et illud quod est inferius est grossius q; qd
 est superius. sicut spica frumenti. Radix eius
 subrufa in modum parvuli digiti. et ingrediunt
 tur ab inferioribus eius come involute sic squa
 mantum. et elleborus niger. et sunt inuicem ad
 herentes. quarum color vergit ad albedinem. et
 habet odorem bonum. et est aliquantulum i ea
 de odore nardi cum pauca pinguedine. Et qd
 de ipsa administratur est radix eius cū comis
 suis. **G**alienus. vij. sim. far. capitulo fu. fm
 translatione grecam. Fu. id est valeriana aro
 matica quodāmodo est buius herba nardo si
 milis fm virtutem: sed ad plurimū deficiens.
 Et idem eodem libro fm translationē arabicā.
 In radice ipsi⁹ plante est aromaticitas. et vir
 tus eius assimilatur virtuti spicenardi. et est ca.
 in. ij. gradu. et sicca in fine eius.

Operationes.

Dyas. fm translationē nostrā fu. id est vale
 riana. Multi nardū agrestē appellant. Nasci
 tur in ponto. Folia bz similia elleboro: vel silia
 yposellino: siue apio siluatico. Basta est illi le
 nis et mollis subpurpurea et nodosa crescens
 de terra cubito vno aut ampli⁹. Flores similes
 bz narcisco in figura. nisi q; est minor eo: sed si
 milis in albedine. radix est illi in robore digiti
 minoris silis funco. aut elleboro nigro colore
 ruffa cū odore grato. ex qua alie crescūt parue
 implicate sunt elleborus niger.
Plini⁹ capitulo fu. Fu genus est herbe odo
 rate: in ponte nascitur per intervalla: nodos
 habens et flores albos minores q; narciscus.
 que habet folia similia apij siluatici. rursū ru
 sum mollem et caui ac leuē. Radix ei⁹ subrufa
 in modum pusilli digiti. ex qua alie crescunt mi
 nores implicate. vnde equalis est virtutis spu
 ce. s; plus puocat vnam. et est calida in tercio.
 sicca in principio secundi. est feruentis virtutis

et mictualis.

A **Paulus** capitulo su. Fu ea. est z sic. in secdo gradu. Radix eius in medicina ponitur. viri tunc habet diureticam.

B **Sal.** fm trāslatiōez ara. Fu puocat vrinam. **Dyal.** Fu feruens est pūis et mictualis. cuius elixatura facit ad lateris dolorē. **Destrūa** incitat. antidotis miscetur.

F **Paulus.** Contra stranguiriam z disurriam detur vinum decoctionis eius. Herba etiam decocta z supposita vrinam pronocat. ad digestionem confortandam z dolorem stomachi ex frigida causa detur vinum decoctionis eius: z seminis feniculi vel mastice cum succo ali cuius herbe diuretice.

B **Contra** vicium pectoris detur vinū decoctionis eius: vel suppositorium ex bombice intincta in confectione facta ex puluere eius z oleo muscellino vel cōmuni. **Contra** opilationem splenis z epatis ex frigida causa: vinum detur decoctionis eius.

D **ysidorus.** Fu est herba in ponto nascit folijs oleastro similibus. **Platarius.** Fu est herba que alio nomine dicitur faleriana. in secundo gradu calida z sicca. In estate radices eius colliguntur et ad solem exsiccantur. ac pūis nium in efficacia multa seruantur. Radix mī in medicinis ponitur. **Aligenda** est illa que solidam intus habet substantiam et nō perforatam. que cū frangitur non puluerizat. **Habet** virtutem diureticam.

I **Vinum** decoctionis eius datur ptra stranguiria z disurria. Herba etiā ipa in vino cocta z supposita puocat vrinam. z ad confortandum digestionem. z ad dolorem stomachi ex frigida causa vel ventositate. **Datur** vinum decoctionis ei z seminis feniculi vel mastice cū succo alicuius herbe diuretice.

A **Contra** vicium pectoris ex frigida causa datur vinum decoctionis eius vel aqua. **Ad** superfluitatem matricis mūdificandā fit ex ea fermentū vel etiam suppositorium.

I **Quicenna.** Fu. Folia eius sunt sicut folia apij. Et crus eius vnus cubiti plus plenum et tenerum. cuius suprenum est digiti grossiculi dimi proximū ac purpureum. nodos habēs z florem sicut narciscus. vel maiorem. In albo etiam ipsius est quasi purpureum. **Inferi** in radice sua emittit ramos. **Et** in ipsa radice est odor aromaticus.

D **Confert** dolori lateris: vrinam pronocat si bibatur. z eius decoctio puocat menstrua: pl⁹ etiam spica.

Capitulum. cccclxxxv.

Verbena. ysid. Verbena: siue verbenā. dō qsi pura. s. a grecis gerobotanea nomen accepit. eo qd pmedijs ac ligamētis hominū ac purificationibz sacerdotū a gentibz apta pbata est. vñ z pōrifices illā appellabant saginen qsi sancinen. **Pl.** lib. xrv. Nulla mī romane vilitat⁹ pl⁹ bz qz iberebotane. quam nri verbenatam vocant. **Dac** ionis mēsa verigif. domusqz purgant ac lustrant. **Duo** sūt ei⁹ genera. foliosa que femina putat. **Has** folijs rarioribz. vtriusqz plures ramuli tenues. cubitales. angulosi. folia minora qz quercus z angustiora. diuisuris maioribz. flos fo glaucus. radix lōga. tenuis. z vbiqz nascitur in palmis a quosis. **Quidā** āt nō distinguūt: s. vnum mī faciūt gen⁹. eo qd eisdē vtracqz habeat effectus. **Pandecta** ca. cccc. Bereboranū vel peristerion grece. arabice albea. latie āt herbena siue verbena vel sacra herba. **Sciendū** qd prima spēs gereborani est centrum galli. z est supina. **Secda** spēs gereborani est verbena. qd dō **Sal** linacea: z est recta. z ideo vocat ortos. **Et** hoc **Dyasco.** dicit in cap. de gerebotano. **Et** pma spēs gereborani a quibsdā vocat peristerion z illa est centrum galli. **Et** ideo in **Pandecta** lra. p. facit semotim cap. ab illo qd incipit Bereboranū. z illud qd incipit Peristerion. **Un** dic gere

Ag ij

botanū. ideo nomē accepit tale. qm̄ sacerdotes
eam purificationibus adhibere cōsueuerunt.
¶ **D**yal. ca. de gerebotano. Gerebotanū quam
multi peristerion aut verbenam dicunt. Spe
cies habet duas. Una est supina: altera recta.
¶ Prima vocat fidericis curetis. et albea et cype
rissis. ut asculapi⁹ in libro suo memorat. et **Py**
thagoras criskeptron nominat. latine dicitur lici
ma quasi lustrago vel vertipedū vel centrum
galli. **¶** Secūda quā erectam dixim⁹. vocat etiā tri
gomon bumo. vel gerebotanum bercularia. la
tine crista gallinacea vel berberna utraq; folia
subalbida et veluti incisa habent. et virgas in
cubiti longitudine et amplius angulosa. et ra
dices tenues et longas.

Operationes

- A** **¶** **D**yal. Radix verbene et folia cū vino bibita
et cataplasmatibus adhibita yctericis medent.
- B** **¶** Et moribus occurrūt. Foliorū eius. 3. i. cū vi
no imposita per dies quattuor et gargarismo
ipsa folia adhibita vulnera oris et putredines
tollunt.
- E** **¶** Elixatura eius si in conuiuio aspersa fuerit
hilaritatem prestat.
- D** **¶** Datur vero tertionarijs cum folijs tribus et
radicibus tribus. quartanarijs sō quattuor nu
mero. folijs et radicibus tota herba vulnera glu
tinat et alienationes stringit.
- E** **¶** Et ad omnia venena potui data optime facit.
Decat herba idē nomē accepit: scz ut sacerdos
tes eā purificationibus adhibere cōsueuerūt.
- F** **¶** In passionario habet qd si medic⁹ visitando
infirmum ipam in manu porta uerit nesciente
egrotō: et dicet egrotō. qualiter es. si eger dicet
bene: sanabit. et si dicet male: moriet.
- B** **¶** Paulus. Aqua decoctionis eius matricem
mundificat optime: et mēstrua prouocat. Se
men eius cum succo feniculi oculis impositū
ipso mundificat.

Capitulum. cccclxxviii.

Uerbascum. ysidorus. Uerbascum lati
ni herbam quā greci appellāt flamos.
Daturum altera est masculus albidiori
bus et angustioribus folijs. Altera vero femi
na folijs latioribus atq; nigris. lanuginosis et
birsutis.

Operationes.

- A** **¶** Plini⁹ li. xvi. Contra tussim bibit verbasc⁹.
cuius flos est aureus: atq; tanta vis huic est ut
etiā iumentis nō mō tussientibus: s; ylia trabens

tibus in potu auxiliat. qd et de gentiana reperit.
¶ Ex herbario. Uerbascum nascitur in locis
sabulosis. **¶** Ad podagram hec herba cōtusa
et imposita dolorem sedat.

Capitulū. cccclxxxviii.

Ulecticon. Dyas. ca. Ulecticon. fm trāsla
tionē arabicā: herba est q̄bz folia similia
edere. v. aut. vii. s3 paulo maiora spansa
circa terras. desup alba angulosa 7 viridia cum
multis f3gis duoz palmoz. flos est illi viridis.
in verno maxime nascit. basta ipsius tenuis est
ita vt vix possit videri.

Operationes

Dyas. Folia ei molli addita ignē sacz exting
guūt tumoribz oibz medent. **S**icca fumiga
tio ei oia etiā silr facere nouit. **D**ortuos i vte
ro infantes excludit ciato vno cū mulla bibito
Radicem ei sicā pone sup carbonēs de vite
aminea. a ut de oliua 7 cooperi. 7 ei qd est sub
tile de emboto infirm⁹ teneat in ore 7 fumū res
cipiat. postea vinū amineū modicū glutiat.
Illa herba etiā aperit orificia venarū.

Capitulū. cccclxxxix

Ulecia latine. grece ysoforacius. arabice
lachinis siue lechurios.

Operationes.

Sal. pmo de cibus ca. ueccia. **F**igura boz ses
minū nō est rotūda sic fabe: s3 subblata magis si

milis lentibz. reponunt aut agricolē. 7 s3 cum
ipsis folliculis. similiter cum totis plantis gra
tia alimenti brutoz animalium.

In fame autē vidi 7 ex his quosdam comes
dentes. et maxime adhuc viridibz exntibz sicut
cicera 7 fabas comedūt. **S**ueta aut sunt nō in
delectabilia solū: s3 indigestibilia 7 sūstitiua vē
tris. neqz boni chimi generatiua.

Apra ad sanguis grossi melācolici generati
onē sicut 7 lenticula. s3 illi qdē multa bona ad
sunt. huic aut nullū illoz bonoz inest.

Capitulū. cccclx.

Uermicularis. Pādecta ca. ccdv. **H**er
ba grassula est herba de qua inuenitur
maior 7 minor. et minor est vermicularis. **D**ya
sco. **V**ermicularis est herba q̄ simulatur berbe
grassule maiori.

Operationes

Sera. **S**emen illius herbe est ca. 7 sic. in. iij
gradu. 7 expellit lumbricos.

Et dīq̄ repit sup terrā i corazent postq̄ pluit

Et qñ bibit de eo tritū expellit lumbricos et
ascarides. 7 laxat ventrem.

Auicēñ. **V**ermicularis ca. in. iij. 7 est semen
arenosum interficit vermes 7 ascarides.

Sg iij

Capitulu. cccxcj.

Vernix latine arabice sandaros vel baras-
tin vel gressa vel sandaraca. grece gum-
Sera. li. ag. c. sandros. i. vernix. et gumi ca. et
sic. coplexiois est in. ij. gradu. Et idem auc. Dabix.
ca. est et sic. s. caliditas e pauc. et e sile karabe.
s. non est dur. et i eo par. e amaritudinis. et affert
a terris xpianoz. **P**aul. ca. s. vernice. **V**er-
nix e gumi cuiusda arboris q in xpianoz ptibo
nascit. q arbor in niper vocat. vñ ab eo tpe esti-
uo qda gumositas egredit. q actioe caloz exsic-
cat et indurat. **E**t dr vernix. q cu colligit e albi
coloris. et cu antiquat est subcitrini. et cu plus
antiquat est ruffi coloris. qcuqz sit dūmodo sic
lucida et clara eligēda est. **E**t dr etiā vernix qd
da qd pficit ex oleo seminis lini et vernice. et in-
de illiniunt vel p solidant colores apō picturā
Habet at vernix pntē pglutinandi ex viscosi-
tate sua et clarificādi et pseruādi. qd sat pz. **N**ā
pictores supra alios colores pseruant.

Operationes.

Sera. **V**ernix aut qd est gumi absq con-
fectione valet ptra fluxū sanguis ex narib si pul-
uis ei cōfectus cū albumine oui tpiō et fronti
supponat. ptra vomitū colericū fiat ex pulue-
re eius emplastrum et olibano et albumine oui

et stomacho superponatur.

Vde etiā fiat s dissinteriā addito aceto. et sup-
ponat pectini. puluis etiā ei in ono sorbili dat
valet s vomitū colericū vel dissinteriā. valz etiā
puluis s interioze et exteriorē solutionē.

Serapion p dicto libro et cap. **V**ernix pferi
catarro qñ fit fumigatio cū ea et desiccat vlcera.
et abscondit sanguinē menstrū.

Et idem auc. **B**edigozas. de ppietate eius.
et pferi catarro et desiccat fistulas. et est sicca et
calida in. ij. gradu. euellit supfluitates flegma-
ticas que sunt in stomacho et intestinis.

Et occidit lumbricos et ascarides. et confert
fluxibilitati neruoz q accidit a frigidiāte et hu-
miditate et repletionē.

Et idem aucto. **D**abix. qñ fit fumigatio cū eo
confert catarro capitis. et qñ puluerisatur sup
vlcera desiccat ea.

Et idem auc. **A**tabari. **S**andaraca est simi-
lis karabe in virtute sua. et cōfert fumigatio ei
corize. et desiccat fistulas. et pferi sputo sangui-
et emoroidibus. **E**t est gummi citrini coloris.
simile karabe. et est in eo parum amaritudinis.
et affertur a terris christiano. et virtus eius est
similis virtute karabe.

Et qñ fit cū ea fumigatio. pferi fistulis. et qñ
accipit ex sandaraca et oleo rosaz et linis cū eo.
pferi scissuris q sunt in mēbris et manib et pe-
dibz. et si nō inuenies pone loco ei pondus ter-
tie ptis pl. pōdere ipi de karabe. qd dixi **S**al.
esse gummi baur romane.

Ubi sciendum q illud voca bulū sandaraca
aliter intelligit in libris arabū. et aliter i libris
grecoz. **N**ā arabes p sandaraca intelligūt ver-
micem sic iam dictū est. s. greci p sandaraca in-
tendunt quendā lapidē rubeū. **U**nde **P**lini.
Sandaraca affert a ponto et Apodocia et
Sicilia. et est lapis ignei coloris.

Dyas. ca. de Sandaraca. **I**n eisdē locz nasci-
tur vbi auripigmentū. **H**oc etiā dicit **D**yasco.
ca. de arsenico. **E**t dicit q eligēda est sandaraca
q est colore ruffa valde et facile terribilis. et cre-
pula mūda. colore hñs cymnobozi. et odore sul-
phuris. **V**irtusq ei similis arsenico. vñ est cau-
stice virtutis et dyasoretice et stiptice.

Resine mixta alopicias curat. cū pice vngues
leprosos excludit. oris vulnera et nariū curat.
Mies pustulas cū oleo purgat. **O**leo mixta
pediculos curat. **P**ustulas cū adipe mixta mū-
dat. **C**ondilomata ani compescit.

Ampicis cū melle et vino vtiliter datur. **F**u-
migio ruffim phibet. maxie resina mixta. **F**u-
mus ore accept vocē limpdat. cum melle ac-
cepta sic electuariū asmaticis medicat. siue voci
obtuse cū resina vt captrapucia accepta.

Isaac in viatico similiter seqt modū grecorū sic cap. de dentibz putridis. z ca. de morfea.

Similiter Galien⁹ in ambidotario minori in antidoto illo qđ incipit medicamen ad polipum narium.

Capitulū. ccccxi.

Viola latie. Arabice fenestig v^l fenestigi Brece leticis. Sciendū qđ tria sūt generā violaz. vt Dyas. dicit ca. leuc⁹. **S**z in Sera. li. ag. c. Fenestig. nō loq̄t nisi de vno. scz viola purpurea. qm̄ visus ei⁹ magis puenit medicis nis. sz alia duo genera sūt spēs cheuri. sic appareret in cap. cri. superi⁹ de **A**. **S**era. li. ag. cap. fenestig. Fenestig. i. viola. est herba cui⁹ folia sunt minora folijs cussij et nigriora. z nō elongant multū ab eis in figura sua. **E**t habet stis pitē egredientē ab vna radice. z est sup eū plus **E**t in summitatibz ei⁹ est flos boni odoris corlois purpurei. Nascit in locis vmbrosis z asperis. **S**al. vi. sim. far. c. de **U**iola. fm translatiōe nostrā. folioz huius herbe substāia est subfrigida z aquosa. Virtus eoz infigit pa rum. Dyas. ca. Leucis. i. viola. omibz est nota. **E**st em̄ in floribz habens distantia. quia meliū album z purpureū flore ostendit **I**obannes mesue. ca. de violis. **U**iola sunt medicina

tempata pueniens. z fit p eas male q̄litas p mutatio z nature solutio. **D**elior est quecunqz ex p̄mis. qm̄ nō inuenit eā calor resoluēs p̄tūe aut pluuia dissipās frigida est z hūida in p̄mo gradu. **E**t q̄ sicca est min⁹ est hūida z minus frigida. **E**st em̄ in recente humiditas supflua supgrediēs caliditatem ei⁹ aqua est pfectio et spēs. **E**t aut exsiccat z resoluit hūidū supfluale ipsi⁹ manifestat amaritudo ei⁹ q̄ est. ppter caliditatem q̄ fuerat sepulta. z est tunc ca. plus z minus hu. **E**st em̄ in recente hūiditas superflua ppter quodqz recēs est solutione pventrē educit lambificādo. que p̄o sicca est educit dissoluendo. z ipa quidē est infigidatiua narcotica sedatiua doloꝝ calidoꝝ. z extinctiua inflā mationū z lenitiua z solutiua. **E**st ex debilitate soluētibz. z vigorat cū alijs laxatiuis. **E**t ppter h̄ qđ am addunt q̄ntitati eoz medietatem ex tūrbat. z faciunt trociscos. z vigorant cū hoc operationē eaz. **E**t qđam addūt scamoneam. z ipa quidē z oleū eaz ingredit in emendatōez medicinaz acutaz. **S**uccus autē ipsaz et syrūpus ex eis leniendo. **E**t viole sicce educunt dissoluendo. **E**t ipse quidem conditū cū zucaro z melle sunt maioris abstersionis z minoris alterationis. z cū zucaro p̄trariū faciunt **E**t cito qđ non substinent de decoctione aliquid qua sit supfluitas. z succus eaz similiter z corroborat acētū cū infusione eaz. z fit mirabile febzibz multe inflammationis. z est melius oleū earum. fundamentum cuius est oleum onfan cinum aut amigdalinum.

Operationes.

Galien⁹. Ipa herba tam p se q̄ cū alitis supposita remediū calidis pstat flegmonibus supposita aut in orificio ventris incensione patientis vel in oculis.

Serapion. Virtus eius est que lenificat et sedat apostemata calida qm̄ ponunt sub ea sola aut cum farina ordeī. z confert inflā mationi q̄ fuerit in ore stomachi z in oculo. **S**ed flos ei⁹ cum hoc qđ sedat inflā mationes oris stomachi habet proprietatem relaxandi coleram. **E**t fit emplastrum cum folijs tū huius herbe aut cū sauch. z infigit z confert apostematibz calidis oculoz z exitu ani.

Et dicit qđ flos eius a p̄prietate que est in eo qm̄ bibit cum aqua p̄fert squinantie z epileptie q̄ accidit pueris. z est illa que vulgariter dicitur mater puerorum.

Et idem aucto. **A**ben Desuay. De p̄prietate eius laxat coleram a stomacho z intestinis. z confert inflā mationi que est in eis. et sode

et squinatie q̄ accidit infanibz qñ sumit cū aq̄
ca. Et qñ aliq̄s vult de ea exhibere in potu ad
larandū ventrē exhibeat ab. 3. iij. vsq̄ ad. vi.

Dyal. Flos purpure⁹ sedat inflāmatiōez oris
stomachi et oclōz. et aq̄ h⁹ floris p̄fert squinatie
Aurat colerā a stomacho et intestinis. et cōfert
inflāmatiōi q̄ est in eis. folia ei⁹ sūt sic folia cū
suis: s; minora et rotundiora. s; mellin⁹ color medi
cine necessari⁹ est. q̄ succ⁹ eliq̄at⁹ et fomēto adhibi
bit⁹ tumores stercicos curat: mēstruis imperat.
Verotis mixtus ragadias ani ad sanitatem
pducit melle addito pustulas. et inflatōes sol
lit. semen ei⁹ cū vino bibitū. 3. ij. aut suppositum
mēstruis impat. aborsum facit. Radices eius
cataplasmatibz adhibite cum aceto splenē sic
cant. Podagricis medicantur.

S; viola alba pectorie est p̄tut⁹ et extendit
torie. s; flos pl⁹. decoctio at̄ berbe mēstruas p̄
nocat si post partū nō sequat̄. fetū mortuū ex
trahit et vinū corrūpit et educit: matricē in flāma
tione sanat si tam fortis est mulier. si in pessas
rio posita omnia similiter facit.

Yo. mesue Solutione educit colerā et alterat
ei⁹ accessum. et viole p̄ferūt inflāmatiōibz oibz.
et sedant sodā factam a calore vebemēti. et sunt
somniafere et faciūt chozizam. et leniūt pect⁹ et
guttur. et p̄ferunt vnee et squinatie.

At iuuamētū magnū eoz ē a p̄tibz pectoris
et pleuresi. et sedat̄ sicim. et p̄fert sicce opilarōi epa
tis et apostemati ei⁹. et calide yctericie. et sunt iu
uamētū magnū i febribz inflāmatiuis et siti p̄ eas
Dosis potiōis eaz ē ab. 3. iij. vsq̄ ad. viij. et suc
ci eaz ab. 3. i. vsq̄ ad. ij. Et syrupi eaz ab. 3. iij.
vsq̄ ad. iiij. Et p̄diti eaz ab. 3. i. vsq̄ ad. iij.

Bartholomeus in lib. de p̄prietatibz rerum.
Viola p̄pter violennā odoris sic et nominata.
vt dicit ysi. Auius tres sunt species. s; purpu
rea alba et mellina. Sed omniū folia nature
frigide sunt et aquose. et ideo solutiue.

Herbe quidē modica est viola in substātia q̄
recēs est melior q̄ antiqua. cuius flos maximū
est odoris. vñ odor eius cerebri calozē mitigat:
et spūs ani males recreat et p̄fortat.

Flores vernaes pus oriunt sic se citi⁹ mani
festant paruitatē eius in substātia magnitudo
odoris pariter et virtutis notabiliter recōpens
sat. vt dicit Dyalcorides.

Platēari⁹. Viola fri. ē in p̄ncipio p̄mi ḡdus
et hu. in fine secūdi. Habet virtutē leniēdi. hui
meclādi. refrigerādi. relaxandi. Virole contrite
sup̄ ea. apostemata in p̄ncipio valent. Fomen
ta ex aqua decoctiōis ipi⁹ herbe facta circa pes
des et frontē in acutis somnū p̄nocat.

Rasi. Virole somnifere sunt. capitis dolorē a
calore factū remouēt. Colerā nigrā d̄ stomacho

et intestinis p̄nrgat. calozē eoz mitigat.
Dacer. Necrosus superare decor nec lilla
p̄nt. Fragrātes violas specie nec vi nec odore.
Dicuntur humida vis illius et frigida p̄mo. **Esse**
gradu species tres esse legunt eaz. Noscere q̄s
tū diuerso flore valem⁹. Nam sunt purpurei
flores albiq; nigrici. Aunctis pene pares sūt
in medicamine vires et.

Capitulū. cccxiiij.

Virga pastoris. P̄adecta ca. cccxiiij. **Du**
pseus grece. arabice persenda: vel di
placos: vel harsarbay: vel aybsacos.
latine p̄o virga pastoris: vel cardo nullonum.
Sciendū q̄ due sunt species virge pastoris. s; s; s;
mascul⁹ et femina. Mascul⁹ est quem Dyal. fm
translationē nostrā ca. Dipseus vocat dipseus
et est fm ipm fruter spinosa. h̄gā h̄ns lōgā spi
nis plenam. et folia in circuitu similia lactucis.
in singulis nodis bina habens folia. et ipa oby
longa et spinosa intus. et deforis spinis plena. et
habet etiam contracta folia. que plūmiam et au
ram in seretinent. vnde et nomen accepit. **Du**
pseus. id est sitiens in virgis suis. capita sūt
gunt. singula spinosa similia echimo maritino
sed oblongiora: que siccata album faciunt cor
lorem. et in virga deintus vermes nascuntur.

Sera. li. ag. c. **Barfiarbay.** auc. **Dyas.** **Barfi-**
arbay vel diplacus est spina q̄ pannos faciunt.
z latine dicitur p̄ga pastoris: z cardo fullonū. et est
spēs spinaz bñs stipitē longū spinosū. et folia
ei⁹ sunt similia folijs lactucē. z sup̄ quēlibz nodū
stipitis sunt duo folia amplectentia stipitē. lon-
ga spinosa in medio eoz interī⁹ z exteri⁹ habēt
similitudinē vesicaz aque. z sunt spinosa etiā.
z habet iuxta stipitem concavitatē in qua col-
ligitur pluuia z ros. Et ideo nominat̄ diplacus
id est siccus. Sup̄ quēlibet ramū eius est cas-
pitellum simile echino marino: aliq̄ntulū in
longitudinem tendens spinosum. qd̄ cum des-
siccat fit albū. Et qñ scinditur reperiunt̄ in
medio eius vermiculi parui. z ista est virga pas-
toris masculus. Et idem **Serapion** loco al-
legato. Sunt eius due species. **Masculus** z fe-
mina. **Masculus** est herba que nascitur om̄i
anno. z habet ramulos seu p̄gas tenues. mol-
les. subtiles. nodosos. z dilatāt sup̄ faciem ter-
re sicut gramen. z habet folia similia folijs rus-
te: nisi q̄ sunt lōgioza z molliora. z habet iuxta
vnūquodq̄ foliū semen: z p̄pter h̄c masculus.
z habet florem rubeum. **Sed** femina est quam
Serapion vocat in lingua persica **Perseriaz**
num. Et **Dyascorides** vocat eam **Polygonos**
z est centum nodia. **Femina** que ara. vocatur
barfiarbay. Latine vero cauda vulpis. Et est
fm̄ **Serap.** herba bñs plantā parua z virgaz
vnica tenerā simile canne. z in nodis ipsi⁹ sunt
folia egredientia ab ip̄a p̄ga similia folijs pini.
z habet radicē in q̄ nullū est iuuamentū. nascit̄
iuxta aquas. **Bal.** vi. sim. far. cap. **Dipieus.**
Dipse vel diplacus est p̄ga pastoris. plurimū
qd̄ est in ipsa est frigiditas. z in sapore eius est
stipricitas. Et virtus eius est q̄ infrigidat z de-
siccat in p̄ncipio tertij grad⁹. z radicē hui⁹ plan-
te desiccant in. ij. gdu. **Aniceñ.** li. ij. cap. de p̄ga
pastoris. **Virga pastoris** est masculus z femina.
sed masculus est fortior. in ip̄a est stipricitas. s̄
pars aquea in ip̄a est plurima. Et p̄pter multi-
tudinē repulsionis materierū effusaz estimat̄
qd̄ est efficacia fortiter.

Operationes.

Dyas. Est p̄ga pastoris masculus. radicē ei⁹
desiccat in. ij. gdu z abstergit. que cocta i vino
z tunsa. z sic cerotū imposita. vel si amplatrat̄
cū ea anus curat cissuras ani. z ragadias et fis-
tulas z emorroidas interiores. quod medica-
men in pixide enea conseruandū.
Et clauos corporis mundat. z fornicas z ver-
mes q̄ in capite hui⁹ plante inueniunt̄. in corio
suo ligati z collo suspēsi aut in brachio dicunt̄
febrem quartanam penitus curare. z medetur

mirmices et acrocoridines.

Sera. **Virga pastoris** seia est: cui⁹ p̄t̄ repa-
rit̄ z incarnat̄ z p̄fert in flāmatiōis stomachi
qñ apponit̄ extra. sic est postq̄ trita fuerit. z cō-
fert ap̄ati qd̄ dicitur berisipila: z ap̄atibz a nūq̄s.

Et reperiunt̄ z phibet humores qui fluunt ad
mēbra. et ex melioribz medicinis berisipile. qñ
dilataz z extenditur ambulans de membro ad
membz. z p̄fert vlcerebz alijs. z vlcerebz manīs
festis. ad que humores fluunt z conglutinat
vulnera recentia cum suo sanguine.

Et p̄fert vlcerebz auris. z si ē in ea sanies delic-
cat eā. z abscindit fluxū mēstruoz imoderatū.

Et curat vlcera intestinorū z spurū sanguis.
z sistit fluxū ei⁹ vnde cūq̄ fluat. z in om̄ibz his
mascul⁹ est fortior q̄ seia. vñ bz mascul⁹ p̄t̄
stipricā frigidā qñ sumit̄ in potu ex succo eius:
p̄fert sputo sanguis z fluxui sanguis antiquo
z egritudini q̄ dicitur colirica. z distillationi vane.
qz puocat vrinam puocatione forti.

Et qñ sumit̄ in potu cū vino p̄fert moribus
venenosis. z qñ bibit̄ in febriz periodicis ante
accessionē paroxysmi z horā p̄fert multū.

Et qñ fit nascale cū ea mulieri habētī fistulā
z vlcera in matrice: p̄fert iuuamentū magnū.
z abscindit fluxum humiditātū antiquarū ab
ea. et distillatur ex ea in aurem. z cōfert dolori
eius z saniet̄ que fluit ab ea.

Et quando coquit̄ cum vino z misceat̄ ei mel
p̄fert iuuamentū vlcerebz matricis. z fit emplas-
trum cum folijs eius. z in flāmatiōi stomachi
z sputo sanguinis z formice z berisipile. z apo-
stematibus calidis z frigidis in p̄ncipio eoz
rum. z quando coquitur cum vino et terit bene
donec fiat cerotum.

Et emplastrat̄ cū ea anus curat cissuras q̄
sunt in ano z emorroidas interiores. z oportet
q̄ hec medicina reponat̄ in pixide enea. z curat
speciē formice qd̄ dicitur paragodes. Et dicunt
quidam q̄ vermes q̄ reperiunt̄ in capitis bu-
is plante qñ ligatur in corio suo.

Et suspendit̄ in collo z hūero habētes quar-
tanam curat eam si deus voluerit.

Aniceñ. **Virga pastoris** phibet fluxū. et fit
ex ea emplastrū flegmoni z berisipile z formice.
est valde p̄ferens apostematibz vlcerebz.

Et cōsolidat vulnera recentia succus eius
interficat vermes auris. z exsiccat vlcera eius.
aqua eius confert sputo sanguinis. et fit ex ea
emplastrum in flāmatiōi stomachi. et prohibet
fluxum sanguinis z matricis. z sanat vlcera
intestinorum.

Et **Dyascorides** quidem existimant̄ q̄ ipsa
puocat vrinam z sanat illum qui retinet eā
et potest eam emittere.

Capitulū. cccciii

Vitis latine. Arabice barim vel bartin
Grece ampeleos. Sera. li. ag. ca. **D**as
rim. Virtus ex ea est domestica et sil-
vestris. et alba et nigra. Domestica est vitis vini. et
silvestris est que grece vocat ampeleos agria. has
stas habet longas et lignosas et asperas. Folia eius
strigno ortivo similia. et latiora et minora. flore
habet sicut capilli. et semen habet ut botrus. **N**on cum
maturaverit rufum facit colore obscurum.
Alia species est que vocat labrusca vel vitula. cuius
flos vocat ynantus vel ynantiū vel ante flo-
res. et est masculus. de quo inuenies in c. xxviii. su-
periore de **A**. et est plura in qua sunt grana pua sili-
botris vne paruis. et quando sunt matura colore eorum
rubeus. et figura sui grani est rotunda. et racemi
sui botri referunt in summitate eius. et grece vo-
cat ambolofagine. Est alia species vitis que dicitur vitis
alba. et est brionia. per que lege ca. lxxv. super de **B**.
Galie. vi. sim. far. ca. Ampeleos melana. Am-
peleos melana siue vitis nigra vocat hec proprie
brionia. de qua lege viticella hic infra. et est vera
brionia. Sciendum quod brionia supra de **B**. non
est vera brionia. sed autores illam appellant vitis
alba siue brionia alba.

Operationes

Sal. vi. sim. far. c. vitis. Vinū vitis albe dome-
stice est ca. i. ij. gdu. et verum ex eo est in ij. gdu. Et
mustū est i. pmo. et manifestat vniū quod in pmo
gdu. et p manifestatiōez caliditas inuēte in eo.
Vitis domestice succus fm Sera. et potissi-
me folioz eius puenit habentibz vlcera in in-
testinis sunt fri. et stiptice. et que expūit sangui-
nē. et que querit de ardore stomachi. et pgnatibz
habentibz appetitū corruptū. et caprioli eius qui
infundunt in aqua et bibunt faciunt hoc.
Et lacrimis vitis est filio gummi. que coagulat sup
palmites. que potat cū vino expellit lapidem.
Et linis cū eo empetigo et curat eam. et scabiē
vlcerosam similiter et nō vlcerosam. et oportet que
anteqz linias cū eo q linias membz cū nitro
et oleo assidue et abradas pilos. Et infra cap.
Vinum. latius dicet.

Capitulū. cccciv.

Prem fm Serapionem li. ag. ca. **A**v
rem. sunt species scz absi. et indū quod appel-
lat arabicum. et est rubei coloris. et est
idem quod circumma. Radix eius affert ex terris in
hyeme. et habet grana sicut grana passule. Et me-
lius ex eo est rubeū habens pauca grana. et aliū
est quod adheret manui. et habet colore violē.
et ceteri est rubeum. cuius toxicum multū. Et

De Herbis

toricum quidē est res pauca minuta mollis
adherēs manui qñ tangit vagina ei⁹. et ipsuz
quidē limet sup morpheam confert ei.

Operationes

Virtus virem est calida et sicca in principio
tertiū gradus. qđ si linīt ad morpheā cōfert.

Viriditas inuēta sup aquā q arabice vocat
batalap. et ligua hispanica mulsas fm Auerz
roim scdo Colliget. est calida et hūida in. ij.

Capitulum. cccxcvi.

Viscus latine et grece. arabi. dabalch
vel bele vñ hisos. Sera. li. aggre. ca.
dabalch auct. Dyasc. Dabalch. i. vis
cus. Delior ex eo est nou⁹ q silis est in colo
re suo coloris porri. Exter⁹ po est subrufus si
ne aspitare et sine fursureitate. et fit ex fructu
rotūdo paruo q nascit in arboze glandiū. et fo
lia ei⁹ sunt sic folia arboris buffi. Fruct⁹ g iste
ptundit et abluīt. deinde coquit in aq. Sunt
autē qdā q mastigando fructuz ipm faciūt vis
cum. reperit etiā in arboze piroz et maloz. et
in multis alijs arboribz. et aliqñ in radice ar
boz aliquaz paruaz. et latine vocat hec plā
ta villago. Ego autē vidi in monte Mabazat
boies q faciūt ex arboze magna que nascitur
apud eos. et apud ipos vocat tarabella. et la
tine vocat Caprifoliū. Accipiūt qdē ramos
ipsius excoiāt eos facientes fasciculos. et in
fundūt in aqua et dimittūt sic aliquo ex mens
sibz. deinde ptundūt ptusione forti. et fit inde
viscus bon⁹. Et virtus ei⁹ est similis q subtri
liat. attrahit et dissoluit. qz habet virtutē reso
lutiua. **D**yal. ca. Viscus fm trālationem

nostram. Viscus in ramulis nascens quodā
animali volanti. scilicet turdella viscat. Nam
illud si moratur in ramulis arborū. glutinat
et inde nascuntur virgule plurime. et sic visc⁹
qui semp viridis inuenit. Est autē optim⁹ q
in arboze quercus crescit. et q est mūdus sub
viridis. et si extendat non corrumpitur. sed vt
membrana extenuatur.

Operationes

Salient. vi. sum. far. ca. de visco. Substan
tia visci est cōposita ex aqsa suba et aerea. et de
his ambabz est in eo multū. et ex terrea pauca
et in sapore ei⁹ est acuitas plus q amaritudo
Et virt⁹ eius est que calefacit. non tamē ci
to qñ apponit corpori. sed postq facit moraz
in corpore sicut facit taphia. et nos qdez dixi
mus in his que precesserūt. q hebreos inue
nitur in medicinis. quaz virtus est que cale
facit. cum quaz calefactione est humiditas
supflua indigesta. ptutes habet acres. duris
cies mollire potest. Nam de pfūdo extrahit
humorē cū vehemētia. et nō subtile tantū. sed
et pingues digerit. mox quidem calefacit. sed
tpe diuturno imposuit calefacit vt taphia.

Auicēna li. ij. ca. de visco. Viscus est nor
omibz. et ei⁹ quidē fruct⁹ similis est ciceri nis
gro vel sincere. rotūdu virgular⁹ frangibil⁹
ex quo man⁹ inuisant. eius autē minera ē ar
bor ferens glandes et pira et mala in qbz sunt
virtus aquea et aerea multiplicare valde qui
ex eo bonus est. est recens plan⁹ coloris por
ri interius. viridis exterius. teritur et lauāt.
deinde coquit. et nō calefacit nisi post moraz
longam sicut gūmi rute agrestis. et est debili
orea in hoc. et in ipso quidē est humiditas su
perflua indigesta. et est ca. et sic. in. ij. et est reso
lutiua. resoluit enī humiditates grossas. et
pfūdo corpis ppter fortitudinē ptut⁹ attrahit
ctiuer lenit. et dixerūt quidā q nō inest ei ope
ratio in humiditatibz nisi tenuibus.

Serapion aucto. Dyas. Quādo visc⁹ mis
cet cum resina pini maturat apostemata q
fiunt in radice auris et alia apostemata.

Et quando miscetur cum olibano curat vl
cera antiqua. et quando miscetur cum calce et
cū lapide gagatis. aut lapide asio. et coquitur
cum eis. et ponitur sup apostemata fraudulē
ta. aut super duriciem splenis curat. Et resol
uit apostemata et duricies.

Et qñ miscet cū auripigmento citrino aut
rubeo. et ponit sup maculas aufert eas. et qñ
cū calce miscetur et rob excludit vngues.

Auicēna. Visc⁹ eradica vngues malas

cum super eas ponitur cum arsenico. et resoluit apostemata frigida. et proprie confortatur cum calce: et lenit vlcera antiqua et vulnere mala. et lenit iuncturas cum tam tanta cera. quantum et ipsum et cum equali pondere sui de resina pini. et confert apostematibus frigidis post aures. Et mixtus cum gummi pini et cera extenuat splenem cum super ipsum ponitur cum aliquibus rebus ipsius confortantibus sicut est calx et huiusmodi.

*videtur quod pini
et pini*

Capitulum. cccxvii.

Viticella. Pandecta ca. cclxvii. Fesera arabice vel fesera. grece ampeleos leuce. latine viticella vel vitis alba. Sed sciendum quod Salicinus ubique vocatur vitis alba vel nigra bizonia. Et Dyasco. filius secundum tractatum unum arabicam. Sed Salicinus. vi. sim. far. ca. Ampeleos melana. dicitur quod vitis nigra proprie dicitur Bizonia. hoc sicut apparet in capit. vitis patrum supra. Fesera. libro aggreg. ca. fesera. Fesera herba est que habet folia et capriolos in similitudine vitis communis. nisi quod sunt asperiora et rami et caprioli adherent implicantes se quibuscumque approximant ex arboribus alijs et suspenduntur eis cum capriolis suis. et habet fructum similem racemo rubeo.

Operationes

Dyascorides ca. ampeleos. Ampeleos leuce id est bizonia sive ut latine vitis alba. has floras et folia filia habet viri nescit sed aspera et minor. caprioli similes sunt implicantes se semet ipsi vixile sile. est et butriosum rarum. **D**yasco. Viticella in vino elixa et comesta ventrem et urinam mouent. vltur est folijs et hastis ipsius et radici viscida. unde vulneribus chironis imposita medicatur. Cancros et vagenia vulnera ad scabiem perducit. Tibijs vulnera tollit. sale addito et in cathaplasmatibus adhibita et composita. **R**adix eius colore corporis bonum reddit. rinas gas vultibus distendit. Antigenes purgat magnis cicatricibus colore prius reddit. Linores et panaricia emendat. cum vino in cathaplasmatibus adhibita durities spargit. Apostemata curat. Pissa corpori infixa enicit. Dedicaminihi stipticis necessario miscet. **A**pilenticus. 3. i. adhibita anno toto postulat sili modo accepta apoplexie et stomacis singulare primum est maxie. 3. ii. accepte singul causis sili pruenit moribus venenatis. Abosum facit. plus vero accepta mania facit. **S**ecundinas deponit. Urinam prouocat. melle addito ut electuarium datur diuino et offocutionibus prestolat. Tussim et dolore capitis et lateris compefcit. De alto cadentibus et quassationibus maximus remedium est obulo vino cum aceto bibita splenem defeccat diebus. xxx. **A**cepta cum caricis cathaplasmata omnia similiter facere potest. cocta in aqua et fomento adhibita stericas purgat. infantes non coagulatos deponit. Verno tempore herba ipsa exiccatur. **A**nus succus cum malsa bibitus omnia similiter facere nouit et flegma deponit. Semen vero eius tritum et perunctum scabiem et leprosos curat. Lac mulieribus prouocat. Succus eius cum succo prifane coctus lac mulieribus prestat. Succus baccarum eius lac vberibus siccis reddit. **A**ime eius urinam mouent mediocriter. Radix autem proiectionem et extenuationem virtutem habet et defeccat mediocriter. **E**t ideo splenem resoluit et scilicet imposita extrinsecus. aut supposita cum ficibus: lepra et scabies sanat. datur etiam in cibo pro splene. et per urinam splenem digeritur. Dec herba tam laudabilis est ut in tyriacis portioibus mittatur. Discetur et pulcherrimis medicaminibus cum oleo decocta donec arefcit detrahatur.

De Herbis

¶ Communiter autē radix cutem fricabilem et extensam facit. Deditur autē effelidas et lentigines et maculas nigras cum ozobo atque terachia et fenugreci semine. Item si tecum eas portaueris omnia mala a te effugient.

Capitulum. ccccviij.

¶ Verbuen. Auicēna libro. ij. ca. verbus en. Verbuen est planta habens virgas minutas. sup quas sūt flores albi. habentes folia similia floribus maro. acuti saporis et odoris. et est ca. in. iij. sic. in. ij. Et ē ex ea alia citrina. alia alba. est digestiua. apertitiua opilationū. et iubea est stipticitas.

Operationes

¶ Auicēna. Verbuen. prouocat sudore. et eius oleum inunctū aperit orificia venarū. et resoluit apostemata in stomacho: et sanguine congelatū in ipso. **¶** Et cōuenit apostematibus frigidis. Conuenit fistulis et vlceribus nervorum. cum in decoctione eius infundit spongia. et ponitur sup egros et facit subeth.

¶ Et odoratur humiditas eius et facit dormire. Conuenit asmati cum bibitur sicca: sicut bibitur epichimum.

¶ Et prouocat fortiter. et resoluit sanguinem

congelatum in vesica. et cū aqua mellis frangit lapidem. **¶** Et aperit opilationes matricis et soluit melancoliam et flegma sicut epiribus. quando bibitur sicca cum opimelle. et ipsa i partibus nostris caremus.

Capitulum. ccccxiij.

¶ Volubilis latine. grē. cussus. ara. Jes blech. Jo. De. ca. de volubili. Volubilis plēs sunt spēs. Una ē q̄ dicitur suis arbor. cuius flos est albus. et est sicut ruba. et habet lac. et vocat volubilis magna. Et est alia cuius rami repunt sup terram et sup ramos plantarū. q̄ folia et flores hz minores. et dicitur volubilis parua. Et est alia species eius hñs folia subalbida et lanuginosa. et hz lac. Et est species alia aspera. hñs folia sicut sūt citrulli folia. cuius flos est sicut ampulle adherentes. et vocat lupulus. Et est q̄ta species eius cuius radix est sicut fesciresim et magis grossa. imo est grossitudo eius in modū cucurbitae maioris. et eius stipites eleuant sup radicē suā circiter cubitos duos. et folia eius sunt stricta parua in modū sagitte alate: q̄ ex leuicā sunt. et hz lac: et vocatur dñs lacticioz. et ex ea fit scamosnea. qd inuenies in ca. ccccxiij. de S. Delfor duarū specierū primarū ē magna: hñs folia

Ab q

in modū sagitte alate: melior est q̄ oris i locis
tēperat: remor: ab excessu. Inq̄t Dyas. Ma
gna est eq̄lis. declinat tñ ad caliditatē. 2 ē sic.
in. ij. 2 est resolutiua: maturatiua: aperitiua.
absterſiua 2 solutiua. lanuginosa po. ca. ē i ex
cessu vlcera tiua 2 incisiua. Sagittal' po. ca. ē
2 sic. in. ij. gradu. Et dixit Gal. in pncipio ter
tij. lac po in fine tertij. 2 est acris vlcera tiua.
2 ei' acrimonia nō est i vebemētia lacticiu
maioris. 2 est in q̄libet ei' parte plante acris
tas 2 serositas: sed plus in lacte ipsi'. 2 est in
ea absterſio 2 resolutio. 2 ista ē scamonea. Lu
pulus vero est equalis ad frigiditatez decli
nans. 2 dicit q̄ est in pncipio pmi. et est verius.
Est autē sedatiuus doloꝝ calidoꝝ. extincti
uus inflāmatiōnū 2 lenitiuus.

Operationes

- A** ¶ Jo. De. Rectificatio magna aperit oris
cia venaz. ppter qd̄ miscēdū ē ei aliqd̄ ex dra
ganto 2 mastice. 2 recti' qd̄ vigorat operatio
nē ei' est aqua casei cū spica 2 mastice.
- B** ¶ Ex sagittali aut nō pminat ad soluedū nisi
coagulū ei'. 2 est scamonea. Lanuginosa ve
ro prius vitāda est. Solutiōe enī educit san
guinē. 2 est venenū. ¶ Item lanuginosa edu
cit excoꝛiādo. Lupulus vero aspersa educit
de colera citrina rem aliquā 2 mūdificat san
guinē ab ea: 2 clarificat ipm: 2 sedat inflāma
tionē eius. 2 affert ei iuuamentū magnū infu
sio ipsius in aqua casei.
- D** ¶ Et syrupus ei' remouet yctericiā: 2 aqua
parū vultur administratione ei' medici tēs
poꝛis nostri: cū sit medicina bona.
- E** ¶ At ipa quidē 2 succus eius cū sanich orde
i sedat doloꝛē capitis ca. 2 puenit calefactioni
stomachi 2 epatis. 2 syrupus ei' puenit febrū
bus colericis 2 sanguineis.
- F** ¶ Magna po solutiōe educit colerā adustā
cū facilitate: 2 apit opilationē epatis 2 mese
raicaz. 2 puenit ycterice cū succo apiz endi
mie. aut cū aqua casei. 2 puenit apostemati es
patis cal. extrinseco. 2 sedat sodā antiquā. et
pprie cū oleo ro. aut camomille. ¶ Et succus
eius est ex eis q̄ sanāt vlcera in aure. et est ex
medicinis pectoris 2 pulmonis: mūdificans
ea a supfluitatibz: 2 cōuenit asmati valde.
- D** ¶ Et puenit febrū longi tps. 2 pprie. se. opila
tionū. 2 eis quax materia est colera citrina.
- J** ¶ Et radice vero sagittalis fit emplastrum
2 oleo rosarum aut camomille. 2 sedat sodā
frigidā antiquā: 2 curat einigraneā. Do
sis portio volubilis magne in decoctione est
circiter. Z. iij. Lupuli vero infusiōis i aqua
casei portione libra. i.

capitulum v. v. v. v. v.

Capitulum. cccc.

Vla passula. Salten'. vi. sim. far. cas.
de vua passa. Astasis. i. vua passa. di
gestiue simul 2 sriptice et dyasoretice
lente participat virtutis.

Operationes

- A** ¶ Dyasc. Albe passule sūt plus sriptice. 2 car
nes passularū qñ extrahunt ab eis grana et
qñ comedunt pueniūt carne pulmonis: 2 cō
ferunt tussi renibz 2 vesice.
- B** ¶ Et qñ passule comedunt sole cū nucleis cō
ferunt vlcerebz intestinoꝝ. 2 qñ caro passula
rū miscet cū farina 2 gneisi. i. scartola. et onis
2 modico melle: 2 comenditur admixto mo
dico pipere: expellit flegma p os.
- E** ¶ Et qñ miscet cū farina fabarū et cimino. et
fit inde emplastrū: puenit apostematibz ca. in
testinoꝝ. 2 qñ passule pistate miscent cū mīa:
2 fit inde emplastrū: delet qd̄ apparet in cute
ex clauis 2 vlcerebz fraudulētis. s. cancro.
- D** ¶ Quādo fit ex eis emplastrū cū opopanaxo
conuenit podagrē. 2 qñ ponitur sup vngues
eradicat eos. et meliores ex eis sunt kesmes
sine granis. 2 post eas sunt pingues subtilis
corticis 2 parni grani.

Capitulum. ccccc.

Uuaversa. Bartho. i li. de proprietatibz
rez. Quaversa a humeo mes dz. z est
dicta qsi hūida: eo q intrinsec⁹ hūor⁹ e plena.
Un die y. li. xvij. Ex tribz at cōponit vna:
scz ex follicul: glacea: arillis. folliculi dicunt^r
vinacia: in qbz glacea p̄tinet. Et e glacie suc⁹
cus sine hūor pinguis ipsi⁹ vne. Itē sūt verti
ciarie sic dicte a magnitudine z longitudine.

Operationes

Qsal. vi. sim. far. ca. vuaversa inqt. Quaver
sa sunt indigestibilia. suba eius est grossa ter^r
rea: put z gustu declarat. qz sapor ei⁹ est acers
bus vel ponticus. **Q**uir⁹ eius fri. in. i. sic. in
ij. z stipticat z cōstringit. z conuenit oi fluxui
ventris inuamento magno.

Capitulum. cccccij.

Umbilic⁹ vener⁹ vel cymbalarialati
ne. grece colitidon. **D**yal. Solitidon
id est vmbilic⁹ vener⁹ est herba: folia
bz sicut acinctabulū obrotūda z alta: z laten
ter cōcaua. z hasta breuē in q est semē positū
Radix est ei obrotunda vt oliua. Est alia col
litidon que folia bz pingua z latiora z spissa
sicut bugellas. folia q sunt circa radicē sūt sū

cut oculus picta. gustu stiptica. hastaz habet
tenuem. cuius flos z semen similes ypericon
Radix est illi maior predicte.

Operationes

Qsal. viij. sim. far. ca. Solitidon. mictē e p̄tu
tis. s. būide: frigidē: z cuiusdā obtuse. stiptici
tat⁹ amare. vnde infrigidat z repcutit z abster
git z dyasozat. **P**li. ca. colitidon herba e oibz
nota. cui⁹ natura ex būido frigido z paz cas
lido refrigeratoria. **Q**dyasco. **Q**uir⁹ p̄me spe
ciei est q succ⁹ radice⁹ ei⁹ z folioz punct⁹: aut
fomēto adhibitus tumorē nature spargit.
Ignem sacru⁹ extinguit: et p̄mones curat.
Scrofis imposit⁹ eas spargit. **S**tomachi
estuacionē tollit. **R**adix comesta cū folijs cal
culos frāgit. **U**rinā puocat. **H**ydropsicis
in oximelle dat⁹ singulare p̄sidiū est. **E**t m⁹ l⁹
ti ad amorē eam colligunt. **H**ec mictā habet
virtutē infrigidandiz humectandi. **H**ec etiā
nō a parte stipticā vim cū amaritudine modi
ca. vñ infrigidat z reprimit z proicit et diges
rit inflāmationē. ergo flegmonē curat: z i sto
macho cām habētibz vtilissima est. **Q**arba
plasmata tūsa z imposita vulnera q sunt cū
rubore z rosulas sanat. succ⁹ ei⁹ infect⁹ adve
retri exiccationē (quā greci fimosimvocant)
valer. **Q**salic. **S**olitidon curat flegmones

A

B

C

D

E

F

[Faint handwritten text at the bottom of the page, likely a marginal note or a later addition.]

Beris pilatos. et beris pilas fleg. et maxie sto. ardētis vtilis. et sufficiēter epiplasmata. cres dita aut sūt folia cū radice comesta lapides frāgere et vinas mouere. ¶ **P**li. Decūsa et is posita vulnera curat et resoluit q̄ sūt cū rubo re. i. rosulas sanat. Tūsa et stomacho iposita ardore et inflāmationē sedat. ¶ **R**adix p̄o eius potata lapides frāgit. Grece vero dicūt q̄ leniter sit humida frigida et stiptica.

Grana latifolia

Capitulum. ccccij.

Vngula caballina. Sciēdū q̄ vngula caballina duplices generis est. vnum aq̄ticū. aliud terrenū. Aq̄ticū ē nenu far vel nymphaea aq̄tica. vel cacabo veneris. v̄l papauer palustre. v̄l alga palustris: bñs flores albos. sic appet i ca. cccix. sup̄ de **A**. Terre na ē q̄ vocat vngula caballina gre. et ara. vos cat phatanū v̄l farsugiu. nascit iuxta flumi.

Operationes

Aq̄. vi. sim. far. ca. de tussilagine. et vngula caballina vel nenufar terrenum vel farsana. Roīat aut tussilago: eo q̄ tussilū et oxtonoic̄ p̄ferēs credit. si q̄s sumēs fo. sicca. vel radicē sup̄ prunas sumigās ispiet p̄surgētē sumū. ¶ **E**t si ar̄ mediocriter ac̄re: q̄re et rūpe sine do lore credit v̄nueris apata q̄ in torace. viridia

vero folia et flores. flegmonē patientia membra cū difficultate digestionis exteri⁹ carbas plasmata iuuāt p̄pter amissionē aq̄se bñditas tis: cui⁹ oīa virida et tenera. Dec q̄dē magis illa p̄o min⁹ participāt. sicca p̄o folia lili⁹ acrioris sūt p̄tus: vt cōpetāt flegmonē patien tibo. ¶ **A**ui. li. ij. ca. de nenufare terreno: inq̄ esse fri. et bu. cōplexionis in. ij. gradu.

Capitulum. ccccij.

Vrtica maior. Pandecta. ca. cccxv. V̄niure vel variklatū vel sarichara Grece inguidalis ac califex. lare p̄o vrtica. Sera. li. aggre. auc. Dyas. ca. huius. Sunt ei⁹ due species. Vna eaz ē aspior et n̄ grior. bñs fo. latiora. et bz semen simile semini canabis: nisi q̄ est min⁹ eo. Alia p̄o bz mino ra folia. et nō habet folia aspera sicut p̄ma. de qua in sequenti ca. dicet. Et est ca. et sic. in. ij. gradu. merito quidē igit vt alimento nullus v̄tat sine eo q̄ maxima capiat fame. Vtilis autē est vt medicina subductiua ventris.

Operationes

Calie. lib. de cibis ca. de vrtica. Et idē. vi. sim. far. eodem ca. Califex sine vrtica maior V̄ni⁹ herbe tam fructus q̄ folia ipsa maxie admittant ad op⁹ medicine. Dyasoretice est

virtutis ut pustulas et parotidas sanat. **D**abit autem et ventositatis aliquid. quapropter im-
petus libidinis excitat: et maxime quando cum sa-
pa bibitur semen eius. quod autem non vehementer
calefacit: sit satis subilium partium: sit edus-
cens grossorum humorum et viscosorum qui in tora-
ce et pulmone. **T**estat et in hoc quod patiuntur peri-
cule corporis quas contingit. Illa vero ventosi-
tas quas participare dicitur: nascitur dum ipsa dis-
geritur. Non enim est actu ventosa sed potens
tia. ventrem laxat moderate. et hoc solummodo
quod mundificat et commouet. non eo quod purget.

B **D**yasco. **A**thaplasmatibus imposita corpo-
ris fricatione atque rubore: dolore atque pruritum
facit. denique reconvalescentie futuris sunt maior
videlicet et minor. **S**ilicet limosis atque similibus
duriciis. medetur etiam eis qui ab aialibus vene-
natis fuerint verati.

A **I**tem cocta atque contrita
emollit ventrem. **S**emen autem eius ventrem mo-
uet. **F**olia et semine dyasoretica sunt et leptome-
ris abundanter sine calefactione nimia. sanant
stigmata et cyrculas et ragades. et ex torace
et pulmone educit humores pingues et glutis-
nosos. habet autem aliquid in se ventositatis. ad lu-
xuriam promouendam et excitandam libidinem. maxime
quando cum sapa bibitur.

D **A**califex calefactoria est: que potata cum vi-
no regium morbum emendat. semen eius in anti-
doto missum colericis prodest.

A **I**tem tritum cum melle et in modum electuarii das-
tum: tussim veretur et in frigore conceptam emendat.
ex calore suos omnes tumores dissolvit.

S **S**era. aucto. **S**aleni. **V**irtus eius est quod resol-
vit resolutionem multa. et est cum hoc eius virtus in-
flatus. et propter hanc causam mouet coitum:
et delet exituras: et apostemata que sunt per aus-
res. et facit exiccare humores viscosos a pecto-
re et pulmone quando bibitur. et curat vlcera corrosi-
ua: et omne cum conuenit exiccatio. Et quando bibitur
desemine eius cum robore excitat appetitum cois-
tus. et soluit ventrem solutione temperata. pro-
pterea quia abstergit et commouet.

B **E**t folia ambarum specierum quando teruntur cum
sale et fit emplastrum curat morbum canis et vlcera
fraudulenta et carnosae: et vlcera sordida:
et tortiones nervorum et exituras. et apostemata
que sunt post aures. Et fit cum eis cerotum
cum cera ad duriciem splenis.

D **E**t quando teruntur ex folijs eius et ponunt in nas-
tribus: abscondunt fluxum sanguinis. et quando teruntur ex
eis et conficitur cum myrrha: fit inde nascale. puo-
cat menstrua. **E**t ponunt folia eius super matricem
egressam: et eam reuocat intus. et semen eius
quando bibitur cum robore excitat appetitum coitus: et apo-
stomatium matricis. et teritur et conficitur cum

melle et comeditur: et conuenit asmati que non su-
nit hominem iacere: et pleuresi. et expellit superflui-
tates a pectore. **E**t decoctio foliorum eius quando
coquitur cum pauco myrrhe puocat menstrua.
et quando folia ipsa coquuntur cum limacibus molliunt
ventrem et puocant urinam. et quando folia ipsa
coquuntur cum ordeo expellunt superfluitates a
pectore. et quando sunt gargarismata cum suc-
cis eius: curat apostemata vulue.

Et idem auctoritate **R**asis. **O**leum vitice
est magis laxatiuum quam oleum cartami: scilicet
cet quando tu comparas virtutem laxatiuum
vitice virtute laxatiue cartami.

Et idem aucto. **A**ben mesuay. **D**onet coi-
tum quando comeditur cum cepis et vitellis
ouorum. et quando teritur semen eius et ponitur
super cancerum conuenit.

Et de proprietate eius est quod laxat flegma viscosum.
et quando excoquitur semen vitice et teritur: et miscetur cum
melle et sumitur: laxat cum fortitudine. et oportet
tamen quod non tangat linguam et caput merine adhi-
rat ea.

Et dosis eius a. xx. grana usque ad. xxx.
Et idem aucto. **I**saac. **S**oluit ventrem viscosum
et puocat urinam. et conuenit dolori renum: et iuuat
coitum. et maxime si comedatur cum cepis et vitelli-
lis ouorum. et quando bibitur cum semine canabii: co-
uenit spleni et dolori lateris.

D b iij

Capitulum. ccccv.

Artica minor. Dyascorides. Artica altera maior: altera minor. De maior in pcedenti capitulo dictu. Minor vero que et visualis est et simplex cum tenui semine: ac folijs nimis asperis. **A**uicenna. Foliorum seminis eius est similis seminis porri: sed tamen est minus et subtilius. et non est in eius longitudine. et mordicat quod ei obuiat. ita quod etiam intestina. Artica et semen eius sunt causa in principio tertii gradus. et sic in. ij. sed semine est minoris siccitatis quam ipsa. Est attractiua: vlceratiua: resolutiua cum virtute adustiua. Et sunt quidam qui dicunt calefactione eius non esse fortem. et in ipsa quidem est virtus aperitiua. et in ipso est abstersio fortis.

Operationes

- A**uicenna. Emplastrum eius cum raffano distrumpit dubelet. et conuenit duriciebus. Et semen eius conuenit cancro in emplastro. et similiter eius cinis cum sale conuenit vlceribus que accidunt in moritura canis et vlceribus malignis et cancro.
- B** Emplastrum ex eo cum sale conuenit torsioni nervorum. Et folia eius contrita abscondunt fluxum sanguinis ex naribus. Et semen eius conuenit stricture narium. et aperit opilationes collatorum fortiter. et ex semine eius factum emplastrum firmiter eradicatio facilis.
- A** Et ex eo emplastrum conuenit apostematibus que fiunt post aures. et est abstersiuum quando bibitur cum aqua ordei. et mundificat pectus.
- D** Et cum decoquantur folia eius in aqua ordei educunt humores grossos qui sunt in pectore. eius semen est fortius: et ipsum remouet asma et frigidam pleuresim.
- A** Excitat coitum precipue semen eius cum vino. Et aperit officium matricis: quando matris recipit sperma. et similiter si comedat cum cepis et ouis. Et quando supponit cum myrrha puocat menstrua et aperit matricem. et similiter si bibatur decoctio eius cum myrrha.
- F** Et folia eius recetia reducit matricem ex euntes loco emplastri posita. et soluendo educit flegma: et humorem crudum sua abstersione cum virtute solutiua que sit in ipsa. Et oleum vrtice minoris plus soluit flegma quam oleum cartami. Et decoctio foliorum eius cum obstracis lenit ventrem.
- D** Et si vis ut ipsa facilius soluat accipe medullam seminis eius et coere ipsam cum sauib: et pice cum vino et bibe eam. et oportet ut post eius haustum bibatur aliquid ex oleo rose. ne adurat guttur bibentis. Et quando fiunt ex ipsis coluria cum melle et supponunt et solunt.

Palladi. Artica ex ea vocata est quod tactus eius corpus adurat. Sunt enim ambo oino ignee nature. unde et tactu purit et puriginem facit. **D**acer. Dicimus vrticam quam greci acalife dicunt. Feruida non modice vis illi dicitur esse. (cit. Undenec immerito nomen sumpsisse videtur. Tacta quod exurat: digitos vrtica tenentes. Nec solet vtericos: cum vino sumpta iuuare. Illius semen colicis cum melle medetur. Et tussim veterem curat si sepe bibatur. Frigus pulmonis pellit ventrisque tumorem.

Capitulum. ccccvj.

Alpicu. Ji. Alpicu appellata est: eo quod alij odore bz. **P**al. li. xi. In mense nouembri vlpicu sicut et alij serit terra: marie alba fossa et subacta sine stercore. Sulcos in aeris facies et loci altioribus semina pones. quatuor digitis separatas: nec alij pressa. Sarculari frequenter debet: quod plurescunt. Si capitulum facere volueris: vbi cepit caulis perdire paritacula: sicque succus reuertetur ad spicas.

Operationes

Isidorus. Alpicum cum vino tritum calculus auunt potius potui datu. Illius semen cum vino menstrua prouocat siue purgat.

Capitulum. ccccviij.

Ulmus latine. ara. arnabii. grece pes tela vl' prosclee siue pteleo. Paul' ca. de ulmo. Ulmo ē arbor oībo nota. cui' folia stiptica sunt.

Operationes

Gal. viij. sim. far. ca. Prolee fm trāslatione greca Prolee: id est ulmus folijs p'olidam' qñq' recens vult' cōtusis q' stiptica simul z absteriua virt' p'seruaf in eis. Cortex p'o ei' adhuc magis est subamar' z stipticus.

Uñ z lepra sanat cū aceto. Et dum viridis existit z recens si supligata inuoluaf vlcerib' cōsolidare ea poterit. Et radices ei' etiam eiusdē virtut' sunt: z cū eius decoctiōe fomē tant omēs fracturas porositatiōe egentes.

Paulus. Ipa bullita in aq' curāt excoziati onē capitis si indelauet. Radix ei' est stiptica p'glutinatua z p'olidatiua nimis. **U**ñ. Ulmus nomē accepit: eo q' vliginosis z hūidis locis meli' p'ficat. Nā in mōt anisr aspīs mīnus leta ē. **P**li. li. xviij. Ulmoz vmbra lenis est enutries q'cumq' occupat. In ulmo inseri mox iubet religio fulgur. Nobilia vina ī arbutis gignunt. p'moq' oīm vim' p'pter nīmī am frondē excipit. Ulmis detrahūt succ' in uilis supra terrā vsq' ad medullā foras. In

senecta z cum alimēto sequitur abundare nī mīo. **I**dem li. xviij. Ulmi z populi serantur a die quo Fanonius cepit flare. siue a die. vi. ydus februarij. siue ante primā solsticiū estiuā lis diē alia parte folia ulmi celum respiciunt: quā sperauerūt pridie. z est cōfecti sideris sūgnūm. **I**dem li. xxiij. Ulmi folia et cortex z rami vim habent spissandi z vulnera cōtra bēndi. Cortex vtiq' interior.

B

D

Capitulum. ccccviij.

Uñ siue quis ara. grece Agilos vl' Egilopa. Sera. li. aggre. ca. quis: id est alkaleya siue aquileya. z est herba cuius folia sunt similia folijs frumēti. nisi q' sunt latiora z molliora. et in sūmitate calami ei' est semē nigrū tribo vel q'rtuor tunicis ves sticum a quib' exeūt ariste similes capillis in subrilitate. **P**lini'. Aquileya herba est que crescit in segetibus cū tenui calamo habenti in summitate tegminibus ambitum ex quo bus ariste similes capillis extant.

Operationes

Galie. Airt' ei' est p'resoluit apatar p'fert fistulis q' fiūt iuxta oculū q' egilope vocant. Maior virt' est in semie. q're qñ simpliciter ponitur semē intelligit. Aires enim leniter z

A

[Faint handwritten notes in a later hand, likely a library or collector's mark, written in a cursive script.]

B efficaciter relaxantes: et ad omnes tumores valet. ¶ **Sera.** Pollit duricies. et ideo ad esgilopas farina eius cathaplasmatibus comixta congrue facit.

Capitulum. ccccx.

Ursina. Pandecta ca. lxxi. **Ursinech** siue alsine arabice. grece brion vel brium vel licena. latine po vsnee vel muscus arbor. **Ursnee** vel brion quoddam oritur in arboribus sicut lanugo. et quoddam est vsnee vel brion maris. et est lanugo que oritur supra petras maris. ¶ **Sera.** li. aggre. ca. **Ursinech.** **Ursinech:** id est muscus quercus. et est res que repit nascens sup arborē serbin et nucis et glandiū et sup lapides. et melius ex eo est quod repit super serbin montanū. et post illud quod repit super arborē nucis. et melius horum est quod est magis odoriferū et albidioris coloris. et peius est ex eo quod est ad nigredinē tendens. sapor ei⁹ est stipticus temperate. Et virt⁹ eius est quod non est frigida frigiditate foris. sed prope repiditate. et virt⁹ ei⁹ alia est que resoluit et mollificat. et prope illud quod repit super arborē serbin. ¶ **Sera.** vi. sim. far. ca. **Brion** vel brion marinū cōpositū est ex ter restri et aquosa simul suba vtriusque frigidis. stipticat ei⁹ comestū. et quoties calida sunt cathaplasmatū manifeste infrigidat et adiuvat. Et

est aliud brion vel brion quod a quibusdā vocatur spletricū. repitur quidē in quercubus et pinis et lenkis. habet autē stipticā virtutē nō vehemētem. neque enī sufficiēter frigida est. sed quādamodo medijs appropinquat. quare et dyasoreticā et mollificatiuā possidet vim maxie quod in cedrinis lignis inuenit. ¶ **Dyasco.** ca. de licena quod sup petra marinā nascit: brion est. ¶ **Aui.** li. ii. ca. vsnee. **Ursnee** sunt cortices subtiles circū uolute sup arborē ferentē glandes et pinū vel nucē. et habet odorē bonū que ex ea bona est: est alba. et nigra est mala. In ipsa ē frigiditas pauca ad debilitatē declinans. et stipticitas equalis. Et estimauerūt quādam quod est ca. in i. gradu. sic. in ii. ¶ **Inde** alcanfi. est frigida vebemēis siccitatis. Insunt ei virt⁹ stiptica et resolutio simul et lenificatio precipue quod est de primo. et eius stipticitas est equalis.

Operationes

¶ **Sera.** auct. **Dyas.** **Ursinech** est muscus quercus. et pferit doloribus matricis. et quicquid coquit et sedent mulieres in decoctione eius. ¶ **Ac** pferit multū quā admiscet in fumigatiōib⁹ et vnguentis quod fuit ad resoluēdā lassitudinē. ¶ **Ac** ingreditur in pfectione olei de ben. et in alijs vnguentis propter stipticitatē quod est in eo. ¶ **Ac** infundit in vino diebus aliquot. et illud vinū facit dormire dormitione foris. et quā infundit in vino stiptico: cōfert stomacho et curat ex cussionē ventris: et aromatizat stomachū. et abscindit vomitū. ¶ **Dyas.** **Licena** est muscus maris. que cathaplasmata adhibita: fluxum sanguinis abstinēt. tumore cōpescit. Zernas emendat. ycterici opilat melle addito aspre dinē oris et lingue dissēnit. reumatismū cōmpescit. quia stiptice est virtutis et siccatis. ¶ **Almansor** tract. iii. ca. vsnee. **Ursnee** vel muscus quercus par existit ca. quod e vomitū abstinendo stomachū efficit rigidū. ¶ **Auicē.** **Ursnee** aromaticū est. aperit opilat iōdes et stringit carnes mollificatas. et linitur sup apostemata ca. et sedat ea. et resoluit duricies et sedat apostemata carnosā fluxa cadit inunctionib⁹ lassitudinis. et resoluit duriciē iūcturaz. ¶ **Ac** sili ei⁹ decoctio cū infundit in vino facit dormire potantē ipm. et abstergit vsum et pferit tremori cordis. retinet vomitū et pfortat stomachū. et remouet inflammationem eius. precipue eius infusio in vino stiptico. ¶ **Ac** pferit dolori epatis debilis. Aperit opilationē matricis. et quā sedetur in aqua ei⁹ cōfert dolori matricis: et puocat menstrua. ¶ **Ac** idē in de viribus cordis ait: **Ursnee** ca. est in primo gradu. sic. in ii. et habet cōfortare cor.

Capitulum. ccccx.

Vinum. **I**do. li. xx. Vinum inde di-
ctū est qd ei⁹ potus sanguine cito res-
plet. hoc aliū liem appellat: eo qd bis-
bentē a cura soluit. **A**risto. i. li. topicoz. iij.
Vinū ait empedocles aquā putrefactā in li-
gnis. **A**mbro. li. iij. **N**oe post diluviū vitem
plantavit. que pri⁹ dñi pcepto pullulavit: ac
bibit de vino ei⁹ et obdormiuit. **D**e⁹ aut psci-
uit qd vinū sobrie potatū sanitatē daret: pui-
dentiā auget. **I**mmo dice hō sumptū ad vi-
tiā causas daret. creaturā dedit: sed abūdan-
tiā bñano reseruauit arbitrio. **A**risto. in li.
de alib. **V**inū serpētes valde diligūt. et iō
p ipm venant cū imbibunt. **I**te **I**do. **V**i-
nū dicitur roseū: id est cū rubore. **R**osa enim rubet.
Amineum qd sine minio: id est sine rubore.
Succinaciu succine gēme simile. i. fului cor-
loris. **A**mpidū vinū: id est pspicuū ab aque
specie dictū qd si limpidū. limpha enī ē aqua.
Turbidū qd torbidū. i. terra cōmixtū. qd est
feces. **F**alernum vinū vocatū est a falerna re-
gione campane vbi optima vina nascuntur.
Honorariū vinū qd regib⁹ et potētib⁹ honoris
grā offert. **C**rudum vinū est insuane qd serui
potant. **C**onditum vocat qd non sit simplex:
sed cōmixtione pigmentoz cōpositum. **S**as-
setum vero a regione vnde deferit. **S**aza enim
opidum est palestine. **I**nfertum vinum dicit qd
altario offertur atqz libat. **S**pureum qd ois
ferre nō licet: aut cui aqua admixta est quasi
spurium hoc immundū. **A**cidum vel qd acū-
tum. vel qd aqua mixtum: cito in hunc sapore
cōuertitur. **A**cto: plurib⁹ etiā modis vina

vitiata emendant. sicut noxum est plurimis (ut
verbi gratia) si forte mollescentis incrasset.
Idem vinum p media lignoz fragmēta tras-
funditur: ut oleagma mollicies ptingat vel
lambusce vel lignoz serratura. vel similia.

Operationes

Isaac in diet⁹ particularib⁹ li. iij. **V**inū bo-
nū dat nutrimentū corpori. **S**anitatē reddit et
custodit: si accipiat ut oportet: et qd natura
sustinere valet. digestionē pfortat stomachi.
et etiā secundā qd est in epate. nec vllus inuenit
cibus vel potus adeo naturalis caloris pfor-
tatiuus et augmētati⁹ sicut vinū. ppter fami-
liaritatē consortiū qd habet cū natura.

Et qd calor ei⁹ filis est naturali colorē citoz
qz cōuertit in naturalē mūdū inū sanguinē
Turbidū qz sanguinē clarificat. et aditus to-
tius corpis maximeqz venarū aperit et mūn-
dificat. **E**patis opilationē aperit. **T**enebrosi-
tatem aufert. **F**umositatē tristitie generatiuā
a corde expellit. totiusqz corpis mēbra corro-
borat.

Sed aīam ipam facit obliuisci tristi-
ciā et angustia. laborē et dolorē: datqz ei letici-
am et audaciā. **I**ngenūqz subtiliat. **I**gitur que-
niens est oib⁹ etatib⁹ et oib⁹ regiōib⁹: sed tū su-
mas p sui qntitatē et bibent⁹ p suetudine ac
nature possibilitatē. **I**uuenes enī et viri mas-
iore vim qntitatē sustinet qz mulieres et ados-
lescēuli.

Vinū mūdū et purū si fuerit: cōue-
nit ut hyemali tpe et frigida regiōe bibat. **I**n
estate hō et calida regiōe vini paucitas aqua
multū cōmixti necessario agruet. **C**orpa enī
refrigerat et humectat ppter aquā cōmixtā.

Unde antiqui assilulauerūt vinū cyriace na-
ture: qd virtutē habet pseruatiuā nature pfi-
cuam. **A**lefacit enim corpa frigida: et in frigi-
dat calida: sicca humectat: et hūida extenuat.

Haly in li. regalis dispositiōis ait: **V**inū
calore naturalē pfortat. **H**umores colericos
tēperat: purgans p sudore vrinā. **D**ebra du-
ra humectat. appetitū inuat et digestionē.

Ventositatē quoqz soluit. **O**pilationē a-
perit. melancoliā mitigat. **E**t hec maxime fa-
ciunt his qd temperate cōplexionis sunt.

Nocet autem illi cuius cōplexio supabun-
dat in calore. vel qui febrem patitur epatis aut
cephaleam: et cuius meriti debiles sunt.

Idem in li. vi. supra. **D**icit autē qd ex multi-
vini potatione passiōes accidunt graues frigi-
de: sicut apoplexia: spasm⁹: epuēntia: emigra-
neū: obstupescitio et his similia. **R**eplent enī
ventriculi cerebri vaporib⁹ vini. et quod ad il-
lud de venis ascendit. vnde calor naturalis
refrigeratur: et humisimodi passiōes generant

I Rasi in q̄rta pte. Vinū tēperate bibitū nu
trimētū penetrare facit. digestionē adiuuat.
K multeq; bonitatē cā existit in corpe: 2 i senib;
A q̄s marie. **I**sidō. Vinū autq; vocabāt vene
nū. s; postq; inuētū est vir⁹ letiferi succi. hoc
vinū vocatū est illud venenū. **U**n z **D**iero
nym⁹ in li. de p̄ginitate dicit: Adoleſcētulas
itā debere fugere vinū vt venenū. ne petatis
calore feruētū bibāt z pereāt. **I**nde ē q; apud
veteres romanos semie nō vtēbant vino nī
si sacroz cā certis dieb;. **A**ōstan. in pātegni.
Vinū q̄ddā est merū. q̄ddā de passis factū.
q̄ddā mellitū. q̄ddā dactylicū. q̄ddā ordeaceū
vel frumētū. i. ceruisia. **D**erūvtiliter ca.
est sic. Houiter q̄dē e corculari tractū i p̄mū
trāsīt q̄dū. vt⁹ at augmētāt vl minuit natura
sua ex longitudie vel p̄p̄nuitate p̄celoz.

Ide **Pla.** Verba ip̄a tunſa z cathaplasma
tib; adhibita. ofert ad puritūz scabiē. **H**er
ba ip̄a decocta cū vino odorifero bibita. cō
fert herisipilosis: z ad oēm vlcerationē siue
scabiē. **I**sta herba valet ad leprā remouens
dā decocta cū vino z curat excuſſionē vens
tris. **C**onfert etiā multū mixtū cum fumo
terre eandē quantitātē. nocet aſit illi cui⁹ cō
plexio ſup̄abundat in calore.

Capitulum. ccccxij.

Vacea vel herba. clauellata lati
ne. grece torqueta. ara. mareſo
lon. **P**latea. yacea est herba sis
milis lauendule. et in ſūmitate
flores quozū color est citrinus.
glaucus z albus. solū herba in medicinis vtit⁹
z nō radices. ca. est z bu. in. iij. gradu.

Operationes

Capitulum. ccccxij.

Valdane gre. anadragne ara. latie por
tulaca. **S**era. li. ag. c. yaldane. i. por
tulaca. z ē herba oib; nota. **B**at. vij
ſim. far. ca. de portulaca. **S**uba ei⁹ est aq̄ſa. z
in ſapore ei⁹ ē ſtipiticitas pauca. z virt⁹ ei⁹ est
q; inſrigidat in. iij. gra. z humeetāt in. iij. **D**yaſ.
ca. andragne siue vt alij portulaca. z ē in oib;
nota. hñ s; frigidā p̄tutē atq; redarguentē.

Operationes

Sera. portulaca p̄uēt hñtib; inflationē
inſeſionē: z cauſonē i orificio ſtomachi: et in
oib; ypocondrijs. z curat ſtuporē dentū: eo
q; lenit z aufert aſpitātē. **A**t idē auc. **R**uſſi
portulaca debilitat viſū z deſtruit eū: z inſri
gidat corpe z p̄hibet vomitūz aufert libidiez
Dyaſco. portulaca maſticata vel comēſta

cum origano fluorem sanguinis phibet et viscidit stringit proprie cum masticata vel comesta dentium offensam sanat.

In ardore stomachi portulaca in aceto comesta mire iuuat tansa. et cum mollito ordeo mixta: et quasi malagina panno inducta: et stomacho imposita: mire febres tollit.

Capitulum. ccccxiij.

Vreos. Pand. ca. dccv. yreos et herba facies flore albu vt liliu. et i frondibus silis yri. Differunt aut in floribus. **U**n yris yris purpureu gerit florem: yreos albu. **G**ladiolus croceu. s. spatula fetida nullu. **U**n ille herbe sunt silis i folijs. dnt tñ in floribus. **N**a yris hz flore purpureu hnt gradationes diuersas in purpureitate. sic arcus cell. p q lege capitulu liliu sup de l. **E**t est ali cuus flos e albu. et iste est yreos. et ille debilior e supiori in o re. et melior ex eis est cui radix est alba rotunda participans de rubedine fm aliqd: et grossa et dura et spissa. et in q est aromaticitas: sicut odor viole pprie. et cuius sapor est acur: mordicatu ppter acrimonia ipi. hns nodos breues et collectos. **E**t melior ps plate radix. post illa flores. et meli temp colle et tona ipius radicis est principiu veris.

Operationes

Paulus cap yreos. yreos ca. est in. ij. gradu. sicca i. ij. **V**aleat ptra duriciem neruoz ex flegmate. **T**ussim placat. **S**creatū facile facit. grossos humores pectoris attenuat.

Cum aceto potat spleneticis et spasmu habentibus prodest. rigorem se. et dolore vulue mitigat et aufert. cu vino potatu mēstrua proycat. pessariū inde factū: secundinā et fetū mortuum expellit. **S**tomacho nocet. **C**ū aqua calida bibitu dolore ventris placat. **E**lixiratū et pistatū vulnera dolentia curat. coctū cum aqua ro. mixtū vulnera et pustulas mundificat. et bonam in eis carnem generat. et valet contra putredinem dentium et gingiuaz.

Plateari. yreos vel yris ca. et sic. sunt in. ij. gradu. **S**imiles qdē sunt in folijs et i effectū. sed yris flore facit purpureu. yreos albu. **N**a rū radice medici vtunt. q in fine ver colligit ac desiccatur. et p duos annos seruari potest.

Utaq; p radice yris pot poni radix yreos. et sūt ecōuerso. **V**irtutē hz diureticam vnde dissoluit et aperit. **C**ōstan. yreos est ca. in. ij. sicca in. ij. valet cōtra dolore neruoz de flegmate. diuturnam tussim placat.

Capitulum. ccccxiij.

Vris illirica. Ysido. yris illirica a similitudine yris celestis nomē accepit. Unde arcumen a latinis dicitur: eo quod flos eius varietate coloris eundem arcum celestem imitetur. Illirica dicitur quia in illirico plurima est et violentissima. Species eius folijs gladioli similis radice aromatica odoris boni.

Operationes

A Dacer. yris dat flos nomē arborispe suorum. Celestis similes sunt nempe coloribus yris. Illiricam dicunt illam: quia plurima nasci. Fertur in illirico: vis eius sicca calensque. Dicitur atque gradum: dant hunc in utroque scdm. Maior vis huius est in radicibus eius. Has desiccandas per frusta rotunda secatas. Sic ut se partes non tangerent in se filo. Unde loco sicco: fac suspendat in umbra. Alio aliter totum: poteris siccare per annum. Aut vino sedant tussim: prebentque saporem.

Capitulum. ccccxv.

Vdea. ydea fm Dyascoridē ca. d. ydea fm translationē grecā. Folia habet similia myrtis que amili longi sunt.

Operationes

Radix eius remordens siue redarguens virtus est. sanguis fluore siue quolibet fluxu stringit. Ubi sciendum quod Dyascorides de ydea facit duo capitula. Unum quod incipit p. y. et est illud quod ponit hic. et aliud ca. quod incipit. Batus. et una de speciebus eius est ideo p. i. p. q. lege capitulum ccccx. superius de R. Salien. vi. sim. far. ca. ydea. ydea radix: et gustantibus quidem est acra. emorogias et fluxum ventris: necnon dissinterias et fluxum muliebrem: quotquot talia sanant bibita et deforis apposita.

Pericoron

Capitulum. ccccxvi.

Pericon vel scoparegia latine. Brecepericū vel biūmi vel attricū. arabe Infaricon. Et sinonimis. ypericon dicitur herba sancti Iohannis. Herbaque pforata. Quidam etiam nominant eam coronam regiam. Sera. liaggre. ca. Infaricon. Sunt quidam qui nominant Ramepitheos propter similitudinem quam habet secum in odore resine pini. Nam pitheos. i. pinus arbutū: est quod ydoneum est ad accendendum ignem sicut ligna. et habet folia similia rute. et longitudo eius est circiter palmum. et color eius vergens ad rubedinem. et habet florem subtile album similem flori cheyri albo. et semen eius est in cortice longum et rotundum. Et magnitudo seminis est in quantitate seminis.

De herbis

ordei cū odore resine pini. Nascit̃ locis aspis
2 domesticis. Et vsus ei⁹ est q̃ administrat si⁹
cut est. ita q̃ nō sum⁹ cōtenti semine solo. Sa
lie. viij. sim. far. ca. ypericū. fm translationem
arabicā ypericū calefacit et siccāt subtilium
partiū exstēs. **D**yal. ca. ypericum. Est herba
colore subrufa folia similia rute. habens 7 flo
rem tenuem flore viole similē. 7 semē nigrū in
forma ordeī odoris resine. vires habet acris
ter strigētes 7 mictuales. **P**aulus ca. de ype
ricon. ca. est 7 sic. in. iij. gradu.

Operationes

- A** **S**alier⁹. **D**estrūa 7 vīnas puocat. **O**por
tet aut̃ totū ad hoc assumere. 7 nō solū semen
sed etiā fructū. **S**ed cū folijs applicatū viri
de sit ad cicatricem ducere pōt. omīa vlcera
queq; adustione facta sunt ignis. siccū pō si
apposueris: sanabis. 7 laxa 7 putrida vlcera.
B **Q**uidā vero 7 sciaticis bibere id dant pul
uerizatū 7 siccātū. 7 qñ fit nascāle cū eo puo
cat menstrua. 7 qñ bibi⁹ puocat vīnam.
C **E**t si bibitur ex semine eius cum vīno cur
rat quartanam. **E**t quādo bibitur eodez mo
do sexaginta dieb⁹ continuis curat sciaticā.
Et quando fit emplastrum cū folijs ei⁹ et ses
mine curat combustionem ignis.
D **D**yalcorides. ypericum vīnā potatū puo
cat 7 ventrē stringit. **I**te folia et succus eius
medetur dissinterie 7 sanguinis effusioni.
E **R**amicem etiam curat. **H**erba fomēto im
posita 7 combusta sanat. **D**ec cauda caballi
na dicitur ab aliquibus. 7 desiccata est for
titer sine mordicatione.
F **A**d plagas aut̃ magnas cathaplasmatib⁹
imposita vtilis est: 7 glutinat neruos incisos.
facit 7 ad eos q̃ sanguinem vomunt.
G **E**t ad fluxum sanguinis mulierū et ad dis
sintericos 7 ad dyarriaz: 7 ad om̃e reumavē
tris fortissimū adiutorū est. si ipa herba cum
aqua aut cum vīno bibatur.
H **S**uccus aut̃ eius fluxū sanguinis denas
ribus. et ventris fluxum cū vīno austero pos
tui datur. febrientibus cum aqua
I **P**aulus. **U**rinam puocat. **A**par 7 renes
mundificat. femorum dolores curat. **V**ulnes
ra desiccāt. venenum superat. **C**athaplasma
tibus celeriter vulnera sanat.

Capitulum. ccccxiij.

Vicia. **P**lini⁹. yfia ē apud grecos tra
dūtq; ipam 7 typhen cū sint de gene
re ad frumētū redire si pisse serantur
hec p̃tinus: s3 anno tertio. **A**ea semē est ex q̃
fit alica. granū ei⁹ in pila lignea tundit. vīlā

pidis duricia nobilius conteritur. ex cullisq;
inde tunicis: iterū armamētis nudata cōcis
ditur medulla. **E**st zea que degerat i affrica.
vnde adulterina fit alica cuius spice latiores
ac nigre sunt 7 breui stipula.

Operationes

Isaac. **Z**izania nascunt̃ inter triticū siccis
corruptisq; t̃pib⁹. vñ vim habēt acutā 7 vene
nosam. 7 aliqñ mentes pturbant 7 inebriant.
Dicta sulphuri vīno 7 aceto ad impetiginē
vel serpiginem valent. cocta aut̃ cum radice
cortice: vulnerib⁹ iam putrefact⁹ apposita sa
nant 7 mundificant. valent etiā ad apostema
ta dissoluendum. **D**iero. sup **D**attheum.
Inter triticum 7 zizania qd̃ nos lolū appel
lamus q̃dū herba est. necdū calamus proue
nit ad spicā grandis similitudo ē. 7 in discer
nendo aut nulla aut p̃difficilis distantia.
Quic. **Z**izania fm duas res ab hoib⁹ dicit̃.
Quidā enī zizaniā vocant granū sile frumen
to ex q̃ faciūt panē. 7 dicunt q̃ zizania pluri
a est. **A**lq̃ pō rem qñ dā inebriantē malā que in
granis puenit. **D**elior ē illa q̃ est levis pons
deris. non vetus nec frangibilis: sed viscosa
cū masticā declinans ad rubedine. 7 in ipa ē
ponticiras parua. **P**li. lib. xxiij. **I**nfelix dis
cutum est a **V**irgilio lolium. hoc tñ mollitum

ex aceto coctū et impositum sanat empetigines: eo celerius quo sepius mutatu est. **D**editur et podagre: ceterisque doloribus cum oximelle. **L**uratio hec a ceteris differt: aceti sextario vno dilui mellis. **Z.ij.** iustum est. ita temperatis sextariis tribus decocta farina lolij. sextariis duobusque ad crassitudinem calidūque imponi ipsi dolentibus membris. **E**adem quoque farina extrahit ossa fracta.

Capitulum. ccccxiij.

Vringus. **P**ande. ca. lxxij. **A**starutis con arabice vllsecacul. **B**re. biomon. **L**atine pro centū capitavel yringus. **N**ō est aut affodillus ut quidā dixerūt. sed vocant due plate. quū vna est yringus: ut patet per Serapionem proprio cap. **E**t alia est vna alia herba quā sibi satis similis. **Y**re **A**lini post sermone de yringo ex his inquit: scilicet yringū candidū quē centū capita nominant: omnes effectus eosdem causat. et radices in cibis grecorum recipiuntur sine crudis sine coctis: ut **D**yascorides cap. de yringis. **P**etereā antidotario virili in quodā antidoto quod incipit. **A**ntidotum quod facit epilepticis recipiant et centū capita et affodilli: quare nō sunt idem.

Operationes

Serapion li. aggre. ca. **A**staruticon: id est centū capita. **A**lia est celestis coloris. et alia albi coloris. **S**ed quā est celestis coloris ē herba hūis stipite durū et asperū. et in summitatibus eius est flos glaucus similis flori camomile. et aliquis ex floribus habet colorem purpureum. et habet folia scissa et capitella similia stellis. sed folia que sunt in ramis tendunt ad longitudinem. et habet velut pilos.

Et idem aucto. **S**alie. **T**raxit nomen ab eo quod curat apostemata. quoniam fit emplastrum deforis cum ea. aut suspendit super ipsa. **V**irtus eius in frigidat et desiccatur nō fortiter: et maxime dum est recens. **S**ed centū capita albi coloris ē yringus. **E**t est species spine. et sumit folium eius cum sale conditū in principio sui augmenti.

Et folia eius sunt folia aspera aromatica in summitate quoniam gustant. **E**t in summitatibus eius sunt capitella rotunda sicut sunt stelle. et in circuitu eorum sunt spine. et stipes eius est durus et color eius capitellorum est similis colori oleandri. et fortasse aliquādo sicut color iacincti. et habet radices longas nigras deforis: intus albas in grossitudine policis: boni odoris. nascitur in locis arenosis et asperis.

Et idem aucto. **S**aliemi. **V**irtus eius est composita. quia in frigidat et resoluit resolutione pauca. **P**aulus ca. de yringo. yringus scilicet cacul aut yringion: herba ē spinosa. radix eius cum aliquā aromacitate comedit et perficitur cum melle et zuccaro radices predictae comedunt. **D**yascorides ca. de yringo. yringus aut yringion aut nux. agrestis: herba ē spinosa. folia eius in initio comedunt et in sale compositum: que folia lata et aspera sunt gustum aromatici habentia cum multis virgulis in quibus sunt capitella rotunda spinosa. basia habent dura in giro: et quicquid albam et viridem cum colore iacincti. **E**t radix est illi oblonga et nigra deforis. deintus alba aromate plena. nascitur in locis lapidosis et campis et littoribus. **R**adix eius habet virtutem calefactivam.

Auicenna li. ij. ca. secacul. **S**ecacul est ca. in. ij. ad humiditatem quandā tendens. et in ipso est leuitas. et virtus eius est sicut virtus baucie yringus: et maxime radix eius cruda comesta: curat gomorem.

Serapion aucto. **D**yas. **F**olia huius plante conferunt inflammationi stomachi et apostematibus oculi: et alijs apostematibus calidis.

Et quidā dicunt quod flos huius herbe cuius color est purpureus: si bibatur cum aqua composita fert squinantie et epileptie que accidunt infanti bus. quando fit emplastrum cum ea humida composita.

fert apostematibus lumborum calidis.

Et dicunt qd si ille qui habet apostemata in lumbis suis: acceperit florem eius siccum eū manu eius sinistrā posuerit super apostemata: sedat pulsationem eorum.

Et idem aucto. **D**yal. Quādo bibitur succus eius radices qui est albi coloris puocat yrinam et menstrua. Dissoluit tortiones et infestationes stomachi. et quādo bibitur cū vino confert dolori epatis et moribz venenatis. et quādo fit cum eis emplastrū: resoluit exteriora apostemata. aut quādo suspendit sup ipsa sicut quidam putauerunt.

Auicenna Secaculi habet virtutē baucie et excitat appetitū coitus. et loco ei⁹ ponit buziden siue buzeyden. quod inuenies in capitulo. lxxiiij. superius de. **B**.

Capitulum. ccccxix.

Dropiper. i. piper montanū vel piperastrum. **D**yal. ca. ydropiper finitralationē grecā nascit locis humidis: cuius virga est nodosa. in qbz nodis nascunt folia que nodos intra se et gradus habet. huius fo. metastro filia sunt sed maiora et molliora et albiora. gustu acerrima sicut piper. sed nō talis odoris. cui⁹ semen in ipsius virgis minutum existit et spissum sicut borrus.

Operationes

Semen ei⁹ cū folijs cathaplasmatibz adhibitur duricies et tumores spargit. et linores limpidat sicci et triti p pipere misceri potest.

Radix ei⁹ inutilis est. herba cū semine cataplasmate facto. et imposito ypopias tollit. et duos tumores spargit. ruborē facit corpi.

Salie. viij. sim. far. ca. ydropiper. finitralationē grecā. ydropiper vocatū quidē est sic a locis in qbz nascit. et ab eo quē habet gustū ad similitudinem piperis. est autē ca. sed non quantū piper. quāmo viridis hec herba cum fructu et cathaplasmata ypopias. et scliratos humores aperit et dyasorat.

Capitulum. ccccxix.

Aguirialis vel stellaria latine. grece asterion vel aster acticus vel bubonium. **P**li. ca. Asterion. nascit intra petras et loca aspra. Hec herba nocte tanq̃ stella in celo lucet adeo vt eam videntes ignorantes putēt se fantasma videre a pastore maxime videt. **P**aulus capi. Aster vel asterion. est quedā herba radiata vt stella. folijs oblongis duobz aut tribz in acumine capitella stelle modo radiata.

Operationes.

- A** ¶ Gal. vi. sim. far. ca. aster acticus siue yngui-
 rialis. Alij bo buboniū vocant: qd nō soluz
 supplasmātū s; etiā ppinatū credit bubones
 sanare. habz aut qd dyaforeticū. habet etiam
 nō min⁹ refrigeratiū qd z repulsi: vt mixte
 su potentie sicut rosa. nō tamen sic stipnicat.
B ¶ Et idē eodē li. magis infra ca. buboniū siue
 aster acticus: siue yngui-
L rialis noīat⁹ ē: ex eo
 q credit pferre bubonibz tā cathaplasmatuz
 q assumptū. ¶ Est autē mediocriter dyafore-
 ticū: eo q mediocriter est ca. z neqz vehemen-
 ter neqz intense desiccet. maxime autē cū ad
 buc tenerū est z recens dictum est prius.

Capitulum. ccccxv.

- V** poquistidos. i. succus ei⁹ qd orit⁹ ad
 pedes rose canine vel barbe hircine.
 pro quo lege cap. clxij. sup⁹ de L.

Operationes

- A** ¶ Dyas. Stringit ei⁹ vehemētissime. vñ ven-
 tris pfluū z sanguis abūdantiā repzimit sine
 mora. ¶ Sunt autē due spēs. Una est flaua. i.
B subrufa z alia alba. qd greci ypoquistidos vo-
 cant: eo q i radice berbedicte nascat⁹: vt ap-
 paret sūt in caplo Edera arborea. Aut⁹ succ⁹

cus exprimit⁹ z reponit⁹ valet ad eadē ad q lū-
 ciū z accatū. Paul⁹. Fri. z est z sic. i. iij. gra.

Capitulum. ccccxvi.

V poglossos: id est lingua equi. voca-
 tur alio nomine mirta agrestis.

Operationes

¶ Dyas. Frutex ē mirta agrestis filis. folia ha-
 bens minuta: z comā spinosaz. q folia in sumi-
 tate sūt sicut lingua cū ramulis mioribz circa
 eadē fo. hāc phibēt multi collo ligat⁹: dolorē
 capitis tollere. Balaginātibz miscet. ¶ Pla.
 ypoglossam dicūt alexandrinā. folia bz oris
 mirtino filia. sed maiora z albidiora z mollio-
 ra. Semen in medio folioz ei sanguineū est:
 z tanq cicer. virgas duobz palmis. aut modi-
 cū pl⁹ bz longas. radicesqz files mirtine: sed
 maiores z odoratas molles ac rubeas. ¶ Na-
 scit⁹ aut in loc⁹ montuosis. virt⁹ ei⁹ radies tñ
 existit que cū vino dulci bibita diu parturien-
 tibz subuenit. Strāguiriosis etiā medicinali-
 ter pficit. z sanguinē p rinā deponit. ¶ Pl.
 li. xxvij. ypoglossa habet folia siluestris mirt-
 ti. figura concaua z spinosa. z cen linguas in
 bis folio paruo exeunte de folijs.

Capitulum. ccccxvii.

Sparagus

Sparagus siue asparag⁹ latine 7 grece. Ara. nalion v^l bation. Serap. li. aggre. ca. nalion auc. Bal. i. 3parag⁹. virt⁹ ei⁹ e⁹ q⁹ deficcatur s³ nō h³ frigiditatez neq³ caliditatez. 7 abstergit 7 apit opilationē epat⁹ 7 renum. 7 proprie semen 7 radix.

Operationes

- A** Sera. Sparagus curat dolores dentiū. q⁹ siccat sine calefactiōe 7 infrigidatōe. ¶ Et idē auc. Dyas. Q⁹ n⁹ elixat vna ebullitiōe 7 comes dit mollit ventrē 7 puocat vrinā. ¶ Et q⁹ co⁹ quif radix ei⁹ 7 bibif decoctio ipsi⁹ pfert strā guirie 7 yctericiez sciaticę. ¶ Et q⁹ decoquit in vino pfert decoctio ei⁹ morſui rutele.
- D** ¶ Et q⁹ ex decoctiōe ei⁹ fit collutio oris cōs fert dolori dentiū. 7 semen eius q⁹ bibif facit opatiōes radicez. ¶ Et q⁹ elixatura ei⁹ occi dit canes. 7 dicūt aliq⁹ q⁹ cornua arietū se/ peliunt in terra nascuntur inde sparagi. ¶ Et idem auct. Aben mes. pprietat est remouere dolorē lumboz q⁹ fit a flegmate 7 ventositatē: 7 dolorē colice. q⁹ mollit ventrē. 7 si hō vti tur eo multū facit nausēā. ¶ Galien⁹. ii. de cis bis ca. x. Sparago ait: q⁹ sunt diuretici mor dicū hñtes nutrimēti 7 nō bene digerunt.
- J** ¶ Et idē. vi. sim. far. ca. 3parag⁹ est absterſiue

virtutis: nō tū calefacit manifeste: neq³ infrigidat. Et iō tam renuz q⁹ epatis deopilatiū⁹ est: 7 mag⁹ radices 7 semia q⁹ herba. q⁹ n⁹ etia⁹ sanat dolorē dentiū. quoniā sine calefactiōe deficcatur. quorum egent maxime dentes.

Capitulum. cccccxiii.

Aduar. Auicenna. Fednar me lior est illa que cum napello cre ſcit. et eius viciniras plantam napelli debilitat.

Operationes

- ¶ Est autē tyriaca venenoz omniū viperi et napelli 7 alioz. ¶ Rasi. Zirumbet: id est 3e duaria. ca. est 7 sic. ventositatē dissoluit.
- ¶ Constantinus in libro graduum. Feduar ca. est in. ii. sic. in primo. valet contra venena 7 morſus reptiliū. stomachum curat 7 confor tat. appetitum excitat. Putozem oris ampu tat si post allia accipiatur.
- ¶ Platearius. Feduar ca. est in. ii. gra. sic. in ii. Vinū decoctiōis eius p⁹tra frigidā tūssim valet. 7 5 dolorē stōachi 7 intestinoz ex frigi ditate 7 ventositate. ¶ Salsamentū ex eo fas ctū 7 roze marino 7 pane aslo 7 aceto appeti tum excitat. Suppositorium ex eo et trisera matricem calefacit 7 mundificat.

¶ i. ii.

Pandecta ca. decrj. **E**doaria latine. Brece zerumbet. Radix e cuiusda herbe in transmarinis partibz inuenta ca. est p. t. et viscide. **Q**uoniam lubricos occidit: ructu facit: et stomacho aptu. cuius dolori antiquu ieiune sumptu masticatioe tollit. **P**aulus ca. de zedoaria. ca. est in. iij. gra. sic. in. ij. radix ei? cuiusda herbe que p. r. annos seruat. **V**inu decoctiois ei? tussim fri. facit: et dolori stomachi et intestinoz ex ventositate vel fri. suppositoziu facit ex eo facit: vt supra dictu est. **S**era. li. ag. ca. zerumbet. i. zeduar. et sunt radices rotunde siles in sapore et colore zinziberi et affer tur de sen. **A**ben mes. Est ca. et sic. in. ij. g. et impinguat impinguanes puenienti. **E**t dixit Bedigeras. **C**ofert morlui venenosorum. **Q**uic. de viribz cordis dicit qd est ca. et sic. in. iij. gra. et habet confortare cor.

Capitulum. ccccxv.

Zinziber latine. Ara. zinziber dz tengibel. Sera. li. aggre. ca. tengibel. auc. **D**yal. Est arbutu qd repit in terris arabu. et hoies illi terreyunt folijs ei? i multis rebz: sicut vtimur ruta in cibis et potibz et decoctioibz et alijs. et radices ei? sunt parue: sicut radices ciperi. qru color p. s. albedinem

declinat. et sunt sicut mutilate. et in sapore eaz e delectabilitas. et similitudo saporis piperis. et hnt bonu odore. et oportet qd eligant ille qd no sunt pforate. **E**t qda sunt qd diut zinziber cu melle et qda cu rob. **E**t qdaz cu aqua et sale. et hoc ne putrescat. et sic ponit in terreis vasculis: vt deportet ad partes romanoz. et est pueniens in cibis: et comedit in piscibz et sale. **G**al. vi. sim. far. ca. de zinzibere fm translatioe grec. Radix bui? plate deferit ad nos ab india. et e illud in qd est iuuamentu. **E**rit eius est calefactiua caliditate forti cu humiditate. ppter hoc accidit ei qd corrodit et putrefit cito. qm in eo est humiditas supflua.

Operationes

Paul? ca. de zinzibere. Zinziber e ca. in. iij. gradu. hu. in pmo. **V**inu decoctiois ei? et fructu siccaz et passulaz valet ad frigidu tussim et spualiu frigiditate. **S**i etia puluis ei? in fructu ponat: et sic comedat. **P**uluis ei? in cibis pfect? et exhibet? sincopisantiu cofert. p bienniu seruat. **E**t est domesticu et siluestre. **D**omesticu est qd karopos colore: sapore ve hementi acuto solide sube. domesticum vero subalbidu acutu habet sapore. sed no adeo ve hement: nec substantia adeo solidaz. **Q**uoniam cu frangunt partes sibi coheret qbusdaz ramusculis. **I**n siluestri vero raro vel nunq sic inuenit. **Q**uic. **Z**inziber simile est piperi in naturis suis: sed no est in eo illi? subtilitas. et accidit ei vt corrodat ppter humiditate sua superflua. ppter hoc etia et ppter spissitudine sua calefactio ei? durabilior est calefactioe piperis. **E**t aut ca. in fine tertij. et sic. i. ij. **I**saac. **Z**inziber ca. est in. iij. g. humiditate hz: licet sen sui no appet. hec testificat qd putredini apparat? est. **U**tilis e frigidis stomachos habentibus. ventre soluit. humiditate desiccet. digestiua virtute adiuuat. ventrem humectat. **E**t **R**asi. **Z**inziber ca. est et hu. **L**ibum digerit. ventrem mouet. **S**tomacho et epati frigidis cofert: et oculis ex humiditate obscuris. **C**onstantin? **Z**inziber ventre humidu facit. ij. 3. de eo. et ij. 3. zuccare cu calida aqua accepta. viscosos humores purgant. **C**onditum libidine augmentat. stomachu calefacit. **L**ibum digerit. **S**upflua humiditate stomachi de fructibz desiccet. p quo piper albu et longu poni debet. **D**acer. **Z**inziber atq piper equalia nam medicine: Dicunt hac causa taceo de viribus huius.

Capitulum. ccccxvj.

De Herbis

Capitulum. ccccxvii.

Zirumb siue zirumbet arabice. Brece
Aircuquiné vl' cauch. Sera. li. ag. ca.
zirumb. Zirumb ē ex speciebus odoris
feris. 2 ppter b admiscei in pfectioibz aromas
ticis. Et idē auc. Bal. Est ca. 2 sic. ppter tūz
gradū. 2 ē in pture sua sile cassie lignee 2 cube
be. Et idē aucto. Consodonij. Si nō habes
cynamomū pone p eo zirumb. Et idē aucto.
Isaac eben arā. Zirumb est arbor magna q
nascit in mōte lubue. i. in oriēte. nullū faciens
fructū: bñs folia longa. qz color est inter fris
giditatē 2 citrinitatē similia folijs salicis.

Operationes

Isaac. Resoluit 2 stringit ventrē. Et idē
aucto. Delarugie. Vir⁹ ei⁹ est sicut virtus
nucis muscate. verū tñ est subtilior ea. Et
qñ fit sternutatorij cū eo 2 oleo violaceo pue
nit dolori capitis frigido 2 hūido. Et conuenit
stomacho 2 epati ppter suā aromaticitatem.

A
B
E
D

Jrnabū. Rand. ca. dccxvii. jrnabū
est arbor magnō fructificās in mōte
libano de seni. cui⁹ virgulta sūt pua
rotūde figure. bñs parūā grossiciē calamitū
q scribit. nigra ad citrinitatē declinātia q nō
hñt multū saporē: neqz odorē. 2 modicū quod
hñt de odore est odor citri. Est 2 eius virtus
nucis muscate. 2 est subtilior parumper.

Capitulum. ccccxviii.

Jnirmon Dyascoz. fm trāslationem
grecā. nascit i mōte anamon. virgas
bz siles apioz ramos plurimos. 2 fo
silia et lata sup terram spāsa. fortiora et pinz

guioza et odorata cum viscidine color est mellis
nus. et sunt ei capitella aneto filia. et semine ob
rotundum simile cauliculo: nigri viscidum et myr
rhe huius odor. Radix eius viscida est et odora
ta et mollis succum plurimum habet et fauces mor
dens. Corium est illi a foris nigrum: et intus viri
de aut subalbidum. nascitur in locis asperis et hu
mectis. virtus estradici eius et semini et herbe ca.

Operationes

A
B
E
D
E
F

Adyas. Eius folia in sale componunt. ventrem
stringunt. Radix eius venenis occurrat tussis
onibus et orthonoicis urinam prouocat. Folia eius
cathaplasmatibus adhibita tumores et durities
es spargunt. Radix eius sili facere potest. se
men eius urinam prouocat. Mesentericis et splenes
ticis et dolori vesice maximam praesidium est. mens
struis imperat. Secundinas expellit.

Capitulum. ccccxix.

Muza siue muza grece. Ex sinonimis
Muza est fructus paradisi: ut dicunt
quidam. in quo comedendo peccauit
adam. Sed alij verius dicunt quod peccauit in
ficu. Fertur autem muza crescere in babylo
nia. alio quoque nomine muza est opiata. Mas
ac. Muza est calida in medio primi gradus.
et humida in fine ipsius.

Operationes.

Isaac. Muza cerebrum humectat et ven
trem: pectoris et pulmonis leuit asperitatem
Est autem nutritiua multum grossi. Que assueta ge
nerat stomachi grauitatem: ac splenis et epasopi
lationes. Unde qui eam manducant post eius
comestione zinziber conditum vel oximel acci
pant: sitamen frigide nature sunt.
Auicenna. Muza nota est. nutrit velociter:
ac lenificatiua est. Multitudo eius ge
nerat opilationes. et addit in colera ac flegma
te secundum complexionem. Confort adustioni ignis
gutturis ac pectoris. Stomacho quidem
conueniens: sed multitudo eius valde grauis
est. Augmentum in spermate facit: et urinam
prouocat.

Capitulum. ccccxix.

Zuccarum. Actor. Zuccara et candi
(ut fertur) ultra mare in Hispania
ortum habet ex cannis que zuccarine
cognoiant. Quia enim zuccara intra cannam sic
medulla intra sambucum vel arboris. Seta
ra. li. ag. ca. Zuccarum cauet. Sal. prima eius vir
tus est quod siccet. Secunda quod abstergit et resoluit.

Et dicit **Salienus** de ingenio sanitas q in-
greditur in medicinis que operiunt opilatio-
nes: et abstergunt et mundificant vias. et est lon-
ginquum a nocumeto stomachi. et ab eo q fa-
cit sitim sicut mel. et efficitur p expressionem
cannarū. et succus earū coagulatus vocatur
zuccarū. **E**t idem auctoritate **Dyascozidis**
Est similiter zuccarum species que est ex spe-
ciebus mellis. et vocatur mel cane. et est illud
zuccarum qd est ita pingue qd nō induratur:
sed remanet liquidū ad modum mellis. et cū
plus moratur durescit. cuius substantia coa-
gulatur sup cannas in **India** et **Arabia**: et cū
plus moratur durescit. cuius substantia indu-
rata similatur substantie salis. et frangitur sub
dentibus sicut sal. et vocatur sal indum.

Operationes

- S**erapion. Zuccarum indum quando res-
soluitur et bibitur: soluit ventrem. et est bonū
stomacho. **C**onfert dolori vesice et renum. et
abstergit obscuritatem visus.
- I**dem auctoritate **Aben Desuay**. **E**st cas-
lidum in principio secundi gradus. et humidū
in medio primi. et tale zuccarum sic coa-
gulatum super cannas est quod affertur ab
egen fm frusta similia frusta salis.
- E**t est etiā Zuccarū tabarzet: id est de regi-
one illa q fit zuccarū album purū et bene co-
ctū: qd nō mollificatur sicut sal armeni.
- E**st similiter Zuccarum aluzar fm **Avicē**.
libro. ij. capitulo de zuccaro. Zuccarum alu-
zar et est ros cadens sup abusam. et sunt sicut
frusta salis. et in ipso est ponticitas et amaritu-
do cum abstersione et resolutione. acuit visus
et confert renibus et vesice.
- E**t est aliud zuccarum amarum quod col-
ligitur in planta hauser.
- P**aulus ca. de zuccaro. Zuccarū est calidū
et humidū in pmo gradu. virtutē habet nutri-
endi et in frigidandi et relaxandi. contra dolo-
rem oculorū distemperet zuccarū cū lacte mu-
lieris: et distillatur in oculo. pbatū est.
- A**vicēna li. ij. ca. de zuccaro. Zuccarum est
vehementioris lenificationis: et sedat inflatio-
nem. et cū oleo amigdalino cōuenit colice.
- S**erap. Penidie sunt ca. et hu. in pmo gra-
do. **D**olliūt ventrē. et sunt grossiores zuccaro.
- D**yascozides. **E**t zuccaro conficiuntur pe-
nidie. quarū virtus frigida est et humida. **A**r-
teriarum asperitatem comeste leniunt. **D**ris
et gutturis amaritudinem et fellis temperāt.
Sicce rursus humectant.
- C**onstantinus in pantegni. Zuccarū tem-
peratum: sed tamen aliquantulum calidū. **D**uo

ius actio melli vicinatur. **E**tum farina coctū
indigestiū est. **E**tum oleo amigdalino nus-
tritium. **S**ed epatis constipationem facit
et in renibus lapides.

Et libro de naturis rerū. Zuccara ca. et hu-
mi. **S**unt autem canne in partibus **Dispa-**
nie. que cum mature fuerint radicibus euels-
luntur. earumq sumitates ad mensurā duas
rum palmarum abscise ad speciem germinis
terre infiguntur. **R**eliquū vero cannarū per
frusta scissum terunt et liquorem in vasis reci-
piunt ac bulliunt: cum totus in spumam tran-
sire videtur. exhauritur et in vasis reponitur.
paleas cooperitur et supaspergitur. **E**itrinū
autem remanet: et multo calidius est. et ob hoc
in acutis poni non debet. **A**lbū vero frigi-
dius est et laudabilius. et contra dolorem pes-
toris valet.

Hec de herbis et arboribus que ex his
ad vsum medicine cōcurrūt sufficiant.

De Arinis

Tractatus
de **A**rinis.

U

Noniam me-

dicus est artifex sensitiu⁹
vt p signa inegritudinum
causas deueniat: opus est
vt maxime aduertat in me
dicado ad pncipalia signo
rū genera. q̄ q̄tuor a medi

da appellare cōsueuerūt: vt colligit in summa
Galieni in tegni. Quorū p̄mū sumit a tumori
bus. Secundū a doloribz. Tertiū ab opera
tionibz. Quartū a supfluitatibz. Verum quia
signa sumpta a supfluitatibz obijciunt magis
sensibz n̄ris: magisq̄ sensitiua dicunt. Et cum
inter oīa v̄rina obtineat pncipatū: decreuit trac
tare de v̄rinis: ex dictis auctoz medicorū totis
viribz p̄gregare. Nō vt aliqd noui me facturū
existimem. Sed vt amorē dñoz scolarū: quoz
rum filius sum geram voluntati. Indigent em̄
subtili cognitione circa v̄rinarū species. Cum
maxime (vt referūt) decipiunt in partibus eoz.
Tria em̄ cum melius potero adducā. Primo
regulas quasdam: q̄s habet medicus tanq̄ p
suppositio ne ante q̄ aliqd iudiciū faciat de v̄ri
nis. Scōda regulas sumptas a coloribz. Ter
cio regulas sumptas a p̄tentis. ¶ Quantum
ergo ad p̄mū dimisso qd noīs v̄rine. qd tangit
ab Egidio carmine. p̄mo descendam ad pncip
pale. ¶ Primo notādū qd ab v̄rina varia sumū
tur signa. Primo a colore. Secundo a suba.
Tertio a p̄tentis: que varias dispositiones ha
bent iudicare. Color em̄ arguit sup cōplexione
scz calidi z frigidi. cum causet a q̄lita tibo acti
uis. scz a caliditate z frigiditate. Substantia
p̄o significat supra humores cū causet a q̄lita
tibo passiuis. scz humiditate z siccitate. licet per
accidens possit color causari a passiuis. vt ex p̄
mixture rei humide z sanguinis cū v̄rina. Cō
tentū autē sup dispositionē membrorū. Ex quo
sequit̄ immediate solutio ad dubitationē eoz
q̄ dicūt qd v̄rina nō arguit nisi sup dispositionē
nutritiuoz: als interiorū. qd est falsum. vt patet
ex dictis. Nam ex contento potest cognoscere
medicus sup dispositionē caliditatis. Iuxta
illud. Granula reumatice. Secundo sup sto
macho: vt colligitur ab Auicenna scōda tēz
cij de signis sumptis ab v̄rina super apram sto
macho z alijs dispositiōibz. vt melius clarebit
inferius. Quibus stantibz ponunt̄ sex regulē
¶ Prima regula sumpta ab Auicenna scōda
p̄mi. Et ab ysaac. Primo: ante q̄ medicus de
v̄rinis aduertat: seu iudiciū faciat de v̄rina: de
bet facere poni eam in vase vitreo dyaphano:
rotundo: habente formā vesice. quale dicit̄ esse
v̄rinale. vt melior fiat sequestratio p̄tentozum.

Tale em̄ vas est proportionatū: siue simili loco
naturalī v̄rine. vt colligit ab ysaac tertio d v̄ri
nis. Correlariū. Ignari medici sūt q̄ existimāt
posse iudicare de v̄rina p̄tenta in cyatho: et in
alijs vasis similibz. Cū nō possint cognoscere
similitudinē: vnitatē z diuulsiōes hypostasias.
Equalitatē z inequalitatē eiusdem. cum talis
ficus impediāt cōpletā sequestratiōez. ¶ Scōda
regula sumpta ab ysaac p̄mo de v̄rinis. Et ab
Auicē. scōda p̄mi. V̄rina stans in vase p̄dicto
nō debet aspici in aere radiofo: neq̄ in aere obs
curo nimis. s; i loco ap̄o opposito aeri radiofo.
¶ Probat̄ p̄mo. Quia radij veniētes ad vas
impediūt p̄fectā visionē cum sint causa disgre
gatiōis spiritū deseruiētū potētie visive. Et
sic nō poteris h̄e iudiciū de p̄tentis paruulis
in fundo existentibz. Item ex radijs penetrant
ibz in v̄rinali variat̄ situs z loc⁹ p̄tentoz q̄ cō
tēta aliqñ sunt nimis subtilia z lenia. aliqñ ni
mis terrestria. qd aliqñ sunt in pte media. alijs
qñ in pte inferiori. vt infra patebit de p̄tentis.
¶ Scōda ps regle pz. Nā si aspiceret in loco obs
curo neq̄ possit haberi iudiciū solidū z firmū
de colore p̄fectū. neq̄ de p̄tento: neq̄ de suba.
¶ Vera. Tertia ps pz. quia inspiciēdo ipsam in
aere opposito aeri radiofo nō seq̄r deceptio: s; p̄
pōt̄ haberi iudiciū de colore suba z p̄tentis. Et
ista est causa q̄e practicanes applicant vestes
sub v̄rinali: z macie qm̄ sic de rōne albedinis
est disgregare visum z spiritus. Ita de rōne n̄
gredinis z fuscēdinis est p̄gregare. z sic meli⁹
aspiciunt̄ ptes miete sube v̄rine. Correlarium.
¶ Medicus aspiciens v̄rinam debet post p̄mā
aspectionē mouere ipaz paulatim vt meli⁹ dis
cernant̄ cōtenta. Correlarium scōm. Decipiūt
tur medici volētes habere iudiciū bonū de v̄ri
na videntes a lōge. Nō em̄ p̄t h̄e iudiciū bo
num: neq̄ de colore z cō. et suba. p̄pter distan
tiā em̄ disgregant̄ spiritus. et isti tales vt pluri
mū male iudicant. Et dato qd aliquale iudiciū
posset de colore haberi. nō tñ potest sic haberi
de p̄tentis. Quibz medicus melius discernit
dispositionē lapsus. Patz cor. ex p̄bis Aui.
scōda p̄mi. Quanto em̄ tibi plus apporimes:
tanto spissitudo augetur. z q̄nto plus elongas:
tanto claritas augmentat̄. Cor. iiij. Errant
medici aspicientes v̄rinā ad lumen candeles p̄
pter p̄dicta. ¶ Tertia regula sumpta ab Aui.
scōda p̄mi. Medicus volens certū iudiciū h̄e
debet colligi eam facere in mane celebrata di
gestionē. Talis em̄ arguit sup dispositionē lap
sus: tum rōne coloris. tum sube. tum p̄tentozū
q̄ q̄nto v̄rina lōgiori tpe seruat̄ ab intra tanto
maiori actione caloris fit maior sequestratio par
tū: z maior depuratio. Et sic verificat̄ dictum
aa ij

2a 2a 190 lora

...

Cor. iiij. 77

Cor. 27

Co 7 87

2a 2a 190 lora

color p̄tenti v̄rina

Auicē. scōa pmi. Et fit pma vīna q̄ in mane colligit. **C**orre. pmi. Ignari sūt illi: q̄ vt doctores videant alijs volūt h̄e vīnā de hora in hora. cū in nulla tali medic^o possit h̄e cōpletū iudiciū. **C**orre. ij. Ignari sūt illi ex q̄ in tam paruo tpe nō sit possibile fieri seq̄strationē debitā z de putatā. Et h̄ nō h̄z in dolore renali a retentiōe lapidū. Et vbi retentiō vīne est difficilis. Et ē causa plurimoz nocumētoz. **I**n q̄ casu medicus debet h̄e vīnā q̄tiens voluerit mictā vt cognoscat materiā an purget p vias vīne: z q̄nta. Et ex h̄ verificat dictū practicanū: q̄ q̄nto in passionibz renum z vesice vīna fuerit grossior z turbulēior: tanto melior. **Q**uarta reglā. **A**nteq̄ medic^o iudiciū faciet debet eam immediate aspicere cū fuerit micta. deinde bñ coopiat cum pāno ne alteret ab aere exteriori. **P**ost horā itez aspiciet: z tunc erit facta depuratio z residentia partū de q̄b^o medic^o pōt h̄e cognitionē. **P**ost em̄ tale tps debilitat z caloz significatio mutat. color variat z ypostasis. vt colligitur ab Auicē. ij. i. doctrina. iij. ca. i. Et subdit. **E**go at dico q̄ nec post horā. **P**rima at p̄a de lucis sic. **Q**uia aliq̄ vīna mingit turbida. deinde de claris. **A**liq̄ clara: deinde turbida fit. **S**cōa p̄a em̄ melior. **S**cōa p̄o significat abs solutiōe vīnā p̄tū fortiores: licet scōa cū in febre p̄tūda apparet indicet salutē p̄inquam. **A**ū in paruo tpe turbida fit post eius mictū: q̄ significat subtilitatē z facilitatē eoꝝ. vt p̄z ab ysaac. i. febriliū. **A**liq̄ p̄o mingit turbida et manet turbida. z ista est deterior vt plurimū. signifi cat em̄ vt plurimū corruptionē z ebullitiōē hūoꝝ. vt p̄z p̄ **S**al. Et de crisi. Et notanter dicit vt plurimū: q̄ in passionibus renū z vlioz seu intestinoꝝ nō fecit h̄z magis purgare materiā p vias vīne. **C**or. pmi. **D**e vīna a lōge delata medic^o pōt h̄e iudiciū estimatiūū tū: z nō scientificū. vt patebit inferi^o. **A**lterat em̄ p̄mo ex aere. scōo ex pte longitudinis t̄pis. tertio ex motu. Et notanter d̄ estimatiūū iudiciū z nō cōpletū. q̄ ex ista tali medicus pōt cognoscere multa. vt declarabit infra. q̄re. zc. **C**orre. ij. vt d̄ de p̄dicta pariformiter est dicendū de vīna reducta ad ignē vel aquā calidā. q̄ nō pōt h̄e p̄fectā cognitionē: ex q̄ resolnāt p̄tes subtile. **A**tiā eo q̄ variat color z suba. **Q**uinta reglā. **A**nteq̄ medic^o iudiciū faciat de vīna d̄z cōsiderare etatē egrotantis. aliter nō ē possibile ipm h̄e firmū iudiciū de vīna. **N**ā alia d̄z esse vīna infantis nāsaliter. alia pueri. alia iuuenis. alia senis. alia decrepiti. vt p̄z p̄ **A**uic. ij. i. ca. ix. **U**rina infantis d̄z esse alba lactea. **P**ater. q̄ sup̄fluitates vīne proportionant nutrimento. **A**ū aut puer nutritur lacte: seq̄t q̄ vīna debet esse

alba z lactea. **U**rine puerorū debet esse spissiores z nō ita albe. **P**ater. q̄ calidū naturale suffocat ab humido multo. **I**n iuvene d̄z esse citrina z subtilis. z sicut de ratōne flegmatis est grossare z dealbare: ita de rōne caliditatis est tingere z subtiliare. **C**ū ergo in iuuetute calor sit fortior z magis igne: seq̄t vīnā debere apparere subtile z citrinā. **I**te q̄ iuuent^o assimilat igni: ergo seq̄t vīnā esse talem. **I**n senes aut vīne debent esse albe z subtile. q̄ dimnuit^o calor naturalis: z suffocat a multis sup̄fluitatibz rōne indigestiōis. ad quaz multiplicatōez seq̄it opilatio: z ita subtilitas. **E**t in decrepito erunt vīne magis tenues z magis albe rōne dicta. **E**t d̄b^o seq̄it. **I**gnota etate medic^o non potest h̄e iudiciū firmū z noticiā certam. **D**eclaratur exemplariter. **P**onam^o q̄ medico offeratur vīna iuuenis alba z spissa q̄ sit talis mediante lapsu stomachi ad frigiditatē nō dubiū est: q̄ non habita etate medic^o iudicabit illam vīnā esse pueri: z naturalem talem. **E**t ita iste non habebit iudiciū de lapso stomachi. **E**rgo oportebit medicū aduertere ad etatem. **C**orre. larii pmi. **A**icet conclusio sit vera: p̄tingit tū in senibz fieri vīnas grossiores z spissiores valde. **P**ater rōne multiplicationis flegmatis. **A**ū hoc viderit medicus debet pronosticare generationē lapidū in renibus z vesice p̄z in vesica. **C**orre. larii scōm sumptū ab ysaac. i. de vīnis sicut oportet medicū volentē cognoscere vīnā z p̄fecte cōsiderare etatē. ita oportet eum aduertere ad complexionē. quia complexionēs proportionant etatibus: z e converso. **I**n colerico debet esse vīna citrina z tenuis. **I**n flegmatico pallida z spissa. **I**n melancolico glauca z tenuis. **I**n sanguineo rubea z mediocris. **C**orre. larii tertii. **A**utius est medico dubitari de etate: cuius etatis sit anteq̄ iudiciū faciat de vīna: q̄ dicere vtrū iste sit infans vel puer. zc. **P**at. q̄ ex hoc sermone posset increpari: quia nō cognoscat vīnā pueri infantis. q̄ hui^o etatis potest referre ad etatē puericie infantie iuuentuti. **S**exta reglā. **E**t est conclusio de mēte **A**uicenne. **M**edicus debet certificari de regimine egrotantis circa res nō naturales ante q̄ iudiciū faciet de vīna aliter nō potest iudicare bene. **D**eclarat. **N**am fm diuersitates medicine assumptie diuersificat vīna. **P**ater. q̄ si q̄s assumpserit crocū aut cassiā ei^o tingit vīna ad citrinitatē. vt p̄z p̄ **A**uic. ij. i. ca. i. **N**ō sicq̄ in cibo rem tingentē assumpsit sic crocū z cassiā. **P**ater ex eo: q̄ crocus rōne caliditatis est apertius. z per consequens habet rapi ad vias vīne. z ita tingit vīnam fm colorē. **I**tem si quis assumpserit olera que tingunt ad vīris

ita 2^a q̄ apparet

mingit turbida p̄z
deinde clara p̄z
deinde turbida p̄z
deinde clara p̄z
deinde turbida p̄z
deinde clara p̄z

Cor. p̄z

Cor. p̄z

ya 2^a lras egrotantis

Vīna infantis alba

Vīna pueri nō aut alba p̄z p̄p̄oz
Vīna iuuenis citrina et subtilis
Vīna senis alba et subtilis
Vīna decrepiti nō aut tenuis et magis alba

In Colerico vīna citrina et tenuis
In flegmatico pallida et spissa
In melancolico glauca et tenuis
In sanguineo rubea et mediocris

ditatē. vt pz p **A**uic. loco palle gato. Ita etiā dis
cendū ē de vino: qđ mutat vrinā fm colorē. **C**au
sa deducit: qđ supfluitates pportio nāt nutrime
to de qđ supfluit. **C**ertificet qđ medic⁹ si sibi obij
cit vrinā qđi dieta fuerit vsus anteqđ dieta fuit.
Cōsideret cibū a medico ex pte qntitatē: et pte
qūitatē qđ pcessit emissionē vrinē. **D**e rōne emi
bi grossi et viscosi vrinā discolorat. **E**x pte vero
qntitatē: qđ multitudo cibi vrinā discolorat. pz.
qđ suffocat calor naturalis. **C**or. i. **S**ic de ra
tione multitudinis cibi est discolorare vrinam:
ita de rōne famis et ieiunij in pncipio ē colora
re vrinā. **C**ertificet qđ an pcessit ieiunij vel nō.
Pz. qđ in pncipio ieiunij fortificat calor: et ideo
colorat vrinā. **I**n fine at et in pcessu minuit ca
lor: et ideo discolorat. **Q**uare dicitur notatē in pnci
pio. hoc totū colligit ab **A**uic. in. i. de vrinis.
Urina neqđ sit illi⁹ qđ aquā nō bibit: neqđ cibū
comedit. et notatē aquā: qđ arabes ex lege nō
bibūt vinū. **C**or. ii. **C**ertificet itē: vt pcessit
exercitiū: aut ira. aut timor. aut vigilia. a nō
iudiciū faciat. **D**ecem tinguūt vrinā ad citrinū
tū et rubedinē. **E**t pz. qđ ad exercitiū laborio
sus sedqđ ebullitio sanguis qđ tinctura in timore
trahit calor ad intra et fortificat et vnit. **E**t per
psequēs tinguūt vrinā. **N**ō correlariū ē **A**uic.
loco palle gato. **N**eqđ sit qđ se exerceat moribet
dispositio: qđ sit extra cursū nate. qđ colorē mu
tant sicut ieiunij. vigilie. labor. timor. aut ira.
Cor. ii. **A**duertat medic⁹ vt balneum pcesse
rat: aut vomit⁹ aut euacuatio. pariter vncio
facta circa dorsū. balneatio facta in aqđ sulphu
rea aut marina colorat vrinā. qđ alterant renes
ad caliditatē. **B**alnea in aqđ dulci vrinā discolo
rāt. et sūt vomit⁹ laboriosus. aut euacuatio tin
git. **U**ncio etiā cū rebz calidis circa renes est
causa tincture. vt pz loco palle gato. **C**or. ii. **A**
Aduertat medic⁹ vt pcesserit coit⁹. de rōne
cū erit inspissare et impinguare vt ita loquar
Aut assumptio medicine respiciet humorē de
terminatū. vīs. **A**ssumptio reubarbare ex hoc
vel p simili tinguūt vrinā. **N**ō correlariū pz ab
Auic. ca. pall. **E**t coit⁹ vrinā valde impingat
et vomit⁹. et euacuatio. **H**oc idē tigit **E**gidius
i his metz. **E**tas: nata: sex: labor: et ira dieta.
Etas: fames: mor: laetitia: cibo: vncio: por.
Debent certa rōne notari: si cupis vrinē iudex
consultus haberi.

Putris regulis generalibz qđ habet p
supponere medic⁹ anteqđ aliqđ iudiciū
faciat de vrinā. **N**ūc dicendū est de res
gulis sumptis a coloribz vrinaz. **P**rimo no
tandū qđ qđ color causat a qualitatibz actiuis.
Ainc est qđ ex his medicis arguit sup cōplexionē
calidā et frigidā. **E**t h pmo. **C**olor bonus cum

suba bona arguit cōplexionē bonā: et sup fort
tudine pūct. cum suba mala sup debilitatem
pūctis. **C**olor aut malus arguit sup debilita
tem pūctis et malā cōplexionē. vt inferi⁹ decla
rabit. **E**xemplū pmi. **S**i mingere color rube
us cū substantia multū tenui: ex h habetis ar
guere debilitatē pūctis. maxie in corpe sangui
neo. **E**xemplum secundi. **S**i esset econuerso.
Notandū scđo: qđ licet genera colorz sint tm
duo. s. albedo et nigredo. vt colligit. ii. pmi. ca. i.
Si nō solus medic⁹ ex his indicat sup disposi
tione vrinē. sed ex his coloribz intermedijs qui
dicunt esse plures. vt quoz aliqđ subdiuiditur
postea in alijs coloribz. vt isti. citrinus. subci
trinus. rufus. subrufus. rubens. subrubens.
rubicundus. subrubicundus. in opos. kyanos.
viridis. liuidus. niger. nigerrim⁹. albus. laet.
glau⁹. karopus. pallidus. supallid⁹. **S**ciens
dum qđ citrinus et subcitrinus iste due signant
mediatam digestionē. **R**ufus subrufus iste
due vrinē signant pfectā digestionē. **R**ubens
subrubens. **R**ubicundus subrubicundus: iste
quatuor vrinē signat excessum digestionis. **I**n
opos kyanos iste due vrinē signat adustionē
Viridis liuidus. iste due vrinē signant super
adustionē. **N**iger nigerrim⁹. iste due vrinē sign
nant mortificationē. **A**lbus. lacteus. glaucus.
karopus. iste quatuor vrinē significant indige
stionē. **P**allidus supallidus. iste due signant
pncipiū digestionis. **D**e illis inferi⁹ latius pate
bit. zc. **T**ertio notandū: qđ licet plures sint
colores: quatuor tm pncipales dicunt. quoz
vn⁹ est albus. secūdus niger. tertius citrinus.
quart⁹ rubens. qđ postea diuidunt. **A**lbus autē
color arguit sup frigidā et humidā cōplexionē
et ita sup cōplexiones flegmaticā. **N**iger super
frigidā et siccā complexionē. et ita sup cōplexio
nē melancolicā. **R**ubens sup complexionem
calidā et humidā. et ita sup cōplexionē sangui
neā. **C**itrinus sup complexionē calidā et siccā.
et ita sup cōplexionē colericā. **A**ista omnia pares
būt clarius cū ponuntur regule. **Q**uarto no
tandū: qđ aliqđ imaginant sufficientiā colorum
h modo. qđ color causat in vrinā aut calore na
turali qđ est a tot digestionis. **E**t qđ digestio cō
sideratur qđ. qđ. modis. **P**rimitiue. **I**nciatiue.
Perfectiue. **E**xcessiue. et **C**orruptiue. **E**t istos
qđqđ modos multiplicat p humores. et sic res
sultant colores numero viginti h modo signifi
cantes. **A**ut puationem digestionis. sic niger
in melancolico inqntum causetur a frigiditate
suffocante calore naturalē. **L**iuidus i flegma
ticis. qđ h significat maximā diminutionē calo
ris. **A**lbus i colerico. **S**ubcitrinus in sangui
neo. **C**olores significantes pncipiū digestiois

sunt. **Blancus** i melacolic. **Karopus** in flegmatico. et est similis lane camelo. **Scor** a karos qd est gaudiu post factu. **Supallidus** in colerico: ac ruber in sanguineo. **Colores** significantes pfecta digestionem sunt subcitrinus in melacolic. **Supallidus** i flegmatico. **Aurinus** in colerico. **Subruffus** in sanguineo. **Colores** significantes excessum digestionis sunt **Subrubeus** in melacolic. **Rubeus** in flegmatico. **Subrubicundus** in colerico. **Et rubicundus** in sanguineo. **Colores** significantes corruptionem digestionis. **Viridis** in melacolic. **Kyanos** i colerico. **Niger** in sanguineo. put causat ab adustione a sanguine. **Et qd** sequit qd color niger arguit sup puationem digestionis: et sup corruptam digestionem. **Quid** aut debem? intelligere p terminos istoz patebit inferius.

De colore nigro.

Positio notabilis ex qd appareret spes coloris in generali: et sufficientia eorum: nunc determinandu erit de ipis i speciali. **Et incipia** a colore nigro: cu deterior sit ceteris comuniter: et affirmat maiorem timorem. **Primo** notandu qd color niger in vrina causat tribus modis. Aut p via adustionis: aut mortificationis: aut admixtione rei nigre. **Et differunt**. qz vrina nigra causata p mortificationem est obscura et tenebrosa. qd non apparet sensibiliter i alijs. **Differunt** at vrina causata p via adustionis ab ea q causat p admixtionem rei nigre. quia in vna apparet pres difformes: qz vna grossior altera. i pmo pmo non. **Secundo** notandu qd color niger nihil aliud est qd lux incorporea in corpore tenebroso vmbroso. vt patet p philosophu. Nam si accidit color niger in nubibus: qz radij solares non possunt penetrare corpore vmbroso. sed eius reuerberationes retinet in superficie et inducitur nigredo. **Ita a pari** debem? i peculiari de actione caloris naturalis in massam humerale. **Tertio** notandu qd color niger est multiplex. vt patet p Auic. scda pmi. cap. pmo. **Na** colore nigru qd qd pcedit color fuscus: aliq color viridis: aliq qd color citrinus: qd verificat. **Nam** vrina nigra qd causat a frigiditate suffocante calore naturalis: vt tactu est. Aliq caliditate suffocare p via inflammationis vrine nigre. **Primo** est admixta citrinitas et pcedit vrina nigra. **Secundo** est admixta viredo similis coloris lapidis indici: que pcedit vrina nigra i digestionem aut fuscedo. **Et qd** sequunt regule qd decim. **Prima** regula. **Urina** nigra in quantitate multa cu ypostasi nigra in die cretico supueniens in febre acuta: cum odore acuto sedimine iubilii significat dolore capitis p mixturem rationis. et ex psequente

fluxu narium in die cretico: qz significat ebullitionem humorum subtilium. qd facilius eleuat ad caput: et inducit accidentia predicta. **Secunda** regula. **Urina** nigra cu odore magno inflammationem fecit in membris spiritualibus: et in febre acuta aliqui mori. **Nam** odor magnus in vrina insequit motionem forte caliditatis. vt Auic. loco pall. ad quem insequit inflammatio. **Tertia** regula. **Urina** nigra qua pcedit citrinitas aut admixta citrinitati fecit yctericiam citrinam. patet. qz fecit opilationem factam in cistim fellis aut in vijs intermedijs. ppter quam color non potest transire ad intestina: regurgitat g ad vias vrine. et psequens accidit talis vrina vt patet p Auic. li. i. **Quarta** regula. **Urina** nigra qua pcedit fuscedo aut qd sitilli admixta: fecit yctericiam nigram aut splenicam. qz fecit opilationem in regione splenis. ppter que humores melacolici nigri non possunt transire ad proprium receptaculum: regurgitant ad vias vrine. **Et ita** puenit similis vrina. **Quinta** regula. **Urina** nigra qua pcessit viridis vrina: aut declinans ad viriditatem fecit extinctionem caloris naturalis. et pmo fecit mortem. qz fecit abundantiam frigiditatis suffocantis ipsum calorem. **Sexta** regula. **Urina** nigra guttatim micra et pauca cu puatione odoris fecit mortem: qz fecit naturam superatam a morbo qd non pfit aliquam pugnam p ipas. **Pater** p Auic. in loco preall. **Correlarium**. **Quanto** vrina facilius mingit: tanto melior. qz significat fortitudinem virtutis expulsiue et virtutis animalis bene se habere. **Septima** regula. **Urina** nigra in muliere cu humore seculento in fundo residente fecit actualement fluxum menstruum. patet. qz ipsa ppter seculentiam qd fundus petit: vrina superius alleuiat et inferi inspissatur. **Causa** autem ppter quam denigrat becess. **Sanguis** enim menstruus admiscetur cum vrina. et ita denigratur vrina. **Sanguis** autem exiens venas immediate denigrat. patet visu qd extrahitur a venis. et. **Octava** regula. **Urina** pauca et fetida in febre fecit mortem in die cretico. patet. qz ex magnitudine significat mortificatio. ex paucitate consumptio humiditatis substantifici: ex fetore significatur supercorruptionem humorum. vt patet de morbis pestiferis. **Urina** nigra spissa cu colore nigro in principio morbi cu alijs signis bonis pdurans vsq ad septimum diem: cu p iuncta ypostasi: salubre significat ratione caliditatis aduenientis. **Correlarium**. **Quanto** vrina fuerit maior: tanto melior. **Pauca** et tanto deterior propter rationes adductas. **Et** nigrior tanto peior. **Nonna** regula ab auic. **Urina** nigra in multa quantitate cui non est viredo apparens in febre quartana et doloribus dorsis et matricis

De Urinis

est signum salutis. Patet. quia significat materiam que faciebat febrem euacuari per vias urine et per virtutem fortem supra ipsum. ergo signum salutis. **Correlarium.** Bonum in practica cum medicus viderit urinam denigrare in febre quartana debet pronosticare salutem: et se esse in declinatione. quia signum est quod materia incepit euacuare per vias urine. **Decima regula.** Urina nigra oleaginosa non ratione renum aut vesice: significat mortem propinquam et spasmus ex siccitate. Patet. quia talis urina significat consumptionem humidi substantie et partium membralium. Et dicitur notanter vicio non existente in renibus aut vesica. quia tunc significat caliditatem renum. Et hoc colligitur ex sententia ypo. primo pronostico. Cauendum ne vesice vicio capiat ut quod suum est alienum diiudicet. quia in calculosis et in patientibus circa renes: tales urine turbide et obscure consueverunt apparere. **Correlarium.** Bonum est quod antequam medicus iudicium faciat de urina certificat: utrum patiat in renibus aut sit consuetus facere tales urinas. **Undecima regula.** Urina nigra et grossa et postea conuertitur ad albedinem et tenuitatem. significat casum ultime digestionis. Patet. quia significat priuationem caloris naturalis non potentis colorare urinam ut patet per Auicennam secunda primi capi. preallegato. **Duodecima regula.** Urina nigra cum ypostasi in medio que dicitur enecormia ab egrediendo. notabilem significat sordiditatem et instantiam vigiliarum et fluxum sanguinis narium ex parte dextra stante fortitudine virtutis. Patet. quia significat vapores calidos subtilis eleuari sursum. ergo etc. Patet etiam ab ysaac primo modo de urinis. **Tredecima regula.** Urina nigra multa apparens in die cretico: ad cuius euacuationem subleuatur virtus est signum. Patet. significat enim materiam euacuari facientem febrem. Et dicitur multa duobus modis. Aut quia mingitur sepe et parum. aut quia raro et multum. **Decima quarta regula.** Urina nigra et spissata in qua fuerit sedimen rotundum cum tensione ypodundriorum. aut stante sudore. aut apostemate in aliqua parte: est signum mortis. Patet. quia significat ultimam adustionem. ergo patet per Auicennam secunda quarti. capitulo pallegato. Urina nigra velut rubigo ferri in lento febre: strangulationem significat. **Decima quinta regula.** Urine nigre apparentes in febribus cum sudore capitis. aut colli. aut dorsi. est signum malum quod eger tendit ad mortem. patet. quia significat adustionem in membris superioribus. ergo significat malum. Patet per ysaac primo de urinis. Et Auicenna secunda quarti de signis urine nigri.

Correlarium. Sudor fetens circa collum vel caput non est bonus: ut plurimum. licet in mulieribus magis saluus sit.

De urina liuida.

Supra dictum est de nigra urina que est deterior ceteris: post ipsam ponitur liuida. Ideo secundo principaliter declarandum. **Primo notandum quod per liuiditatem habemus intelligere quandam plumbitatem. que sicut vestigio terreo. Et talis ut plurimum capitur a mortificatione. Correlarium.** Cum medicus viderit urinam similem colori plumbei debet iudicare. ut patet bit ex regulis. **Secundo notandum est sicut dictum est de urina nigra que causatur tribus modis. ita dicendum est de urina liuida que causatur per viam mortificationis. aut per viam adiectionis alicuius rei liuide. ut ex mixtione alicuius humoris frigidi derelicti ab ipsa natura. Signa autem ad cognoscendum sunt. Nam quando causatur a mortificatione apparet simplicitate liuida. quando autem ab adustione apparet subnigra: ut eam precesserit urina viridis. quoniam ab adiectione grossior et spissior in vna parte quam in alia. **Tertio notandum.** Urina liuida aut est liuida secundum totum aut secundum partem. Si absolute: deterior est prima quam secunda. Nam urina ex toto liuida semper causatur ex mortificatione. Urina autem liuida secundum partem non. ergo prima est deterior. Urina autem liuida per totum causatur tribus modis. Aut a mortificatione humorum. aut ut epatis mortificatione. aut mortificatione vtriusque simul. A mortificatione humorum quando fuerint relictii ab operatione nature. A mortificatione epatis quando fuerit infrigidatum vltima infrigidatione. Et signum ad cognoscendum quando a mortificatione vtriusque aut vni tantum est. quia si a mortificatione vnius tantum facit residentiam et spissior apparet in vna parte quam in alia. Si autem a mortificatione vtriusque: neque fit sequestratio: neque residentia. ut dictum est. Ita autem sumuntur ab ysaac primo de urinis. **Quarto notandum ut colligitur ab ysaac cum quicunque supfluitate nostri corporis semper egreditur aliquid de vili videlicet alius quid de calore et spiritu. Alius non pertingeret urinam attenuari et inspissari. postquam extra micta esset: nisi aliquid de calore et spiritu cum urina egredere tur. Quando autem iste calor et spiritus obfuscantur redditur urina liuida. quare ex his sequuntur aliquae regule. **Prima regula.** Urina liuida per totum in qualibet egritudine est signum propinquae mortis. Patet. quia talis urina significat mortificationem spirituum: aut epatis: aut humoris. et maxime sanguinis. qui meretur dici primus humor. modo stante mortificatione alicuius****

istorum sequitur mors. **A**ssumptum probatur. **L**iuiditas enim per totum significat ultimum in frigidationem. et per consequens mortificationem. §. 2c. **A**firmat auctoritate principis **A**uic. secunda quarta de signis sumptis ab urina liuida. **S**ecunda regula. **U**rina liuida aliquantulum subnigra: quam precessit urina viridis est signum mortis. **P**rius. quod significat ultimam adustionem membrorum ad quam sequitur mors. **C**olligitur ab ysaac primo de urinis. **C**orrelariū. **U**rina liuida quam precessit urina cuiuscunque conditionis est multum mala. **P**rius. quod absolute fecit mortificationes caloris naturalis et spirituum. **T**ertia regula. **U**rina in qua fuerit circuli coloris plumbei aut liuidi in parte superficiali declarat epylepsiam. **I**sta regula sic probatur. **N**am talis urina manifestat ebullitionem et corruptionem in spiritibus membrorum animatoz propter opilationem ad quam sequitur epilepsia modo talis ebullitio est causa liuiditatis urine. §. regula prima. **D**ic primo colligitur ab **A**uic. secunda tertii. cap. primo. **A**b ysaac primo de urinis. **C**orrelariū. **S**equente epilepsia in fieri aut in facto esse talis urina sic apparet est mala. quia significat malam dispositionem confirmatam in cerebello. ad quam secuta est ebullitio in spiritibus. §. 2c. **Q**uarta regula. **U**rinam secundum partem liuidam stante tumefactione vetricis magnam demonstrat ydropisim. probatur. **N**am ydropisis siue ascites siue tympanites. ut plurimum causantur a frigidityate excessiva epatis ad quam sequitur suffocatio caloris et spirituum. **A**d suffocationem autem sequitur indurctio liuiditatis. **E**t notanter dicitur secundum partem. quod si appareret liuida per totum esset signum mortis. ut colligitur ab **A**uic. tertii. cap. primo. **A**uic. **D**edicus videns in ydropisi urinam liuidam debet pronosticare ipsam difficilem ad curam. prius. quod fecit malam dispositionem frigiditatis et humiditatis confirmatam: et obfuscationem caloris et spirituum. ergo 2c. **Q**uinta regula. **C**ontingens est urinam liuidam apparere in synocha febre. 2c. **P**robatur **N**am in fine synochae fiat sanguis peccate ratione quantitatis vel qualitatis. stat talem sanguinem non posse digereri ab ipsa materia propter malam qualitatem et multam quantitatem sanguinis. **A**ut derelictus a regimine nate putrescit ad putrefactionem. sanguis autem sequitur in flatu spirituum. et diminutio caloris quod dicitur esse causa liuiditatis urine. ut colligitur ab **A**uic. prima quarta. **S**exta regula. **U**rina liuida secundum partem superficiale: aut media cum granulis minutis se iunctis et separatis fecit in membris spiritualibus: aut pleuresim. aut peripleumoniam. quia talis urina obumbrationem coloris in infante circa pectus. **T**alis autem obumbratio non potest fieri nisi stante compressionem circa pectus. **Q**ue compressio requirit apostema. §. 2c. **E**t ista conditio tumet ab **A**uic. quarto cap. de pleuresi. et ab ysaac

primo de urinis. **N**otatur dicitur cum granulis separatis. quod granula unita arguunt super dispositionem epatis et renium. **A**uic. primo. **E**t urina non potest medicum tam distincte cognoscere pleuresim aut peripleumoniam. **P**atet. quod est signum commune. sed alijs signis quod ponunt a medicis. puta a dolore circa costas. pulsa serino. tussis. que sunt signa pleuresis. **C**orrelariū secundum. **D**ata sibi urina cum talibus granulis non habitis alijs signis: debet pronosticari apostema pectoris non limitando neque pleuresis neque peripleumoniam ne decipiatur. **A**uic. iiij. **U**rina liuida pleuerans apparet in peripleumoniam aut pleuresi: est signum mortale et pessimum. patet. quod fecit quod continue significatio intendit ipsorum spirituum et caloris. **S**eptima regula. **U**rina liuida secundum partem pauca oleaginosa fecit liquefactionem humiditatis modo stante aliquo istorum est pessimum. ergo regula vera. **C**olligitur ab ysaac primo febrium. **C**orrel. **O**mnia urina mala ex parte coloris reddunt deterior ex parte quantitaris paucis. ut patet per predicta. **Q**uarta regula. **U**rina liuida pauca frequenter micta demonstrat stranguiniam. prius. quia demonstrat opilationem siue strictionem colli vesice. per quam non potest expelli urina una vice immo multiplicat ergo ex parte numeri. **A**d hanc ergo multiplicatorem sequitur stranguiria. ergo 2c. **N**ona regula. **U**rina liuida secundum partem apparet in emittiteo magno aut paruo: est multum periculosa. prius. quod fecit adustionem et ebullitionem esse factam in membris spiritualibus et in corde. ergo 2c. **N**otanter dicitur emittiteo magno. quod triplex ponitur esse emittiteo. quidam paruum. quidam minus. quidam maximum. **A**mitriteus paruum est compositus ex quotidiana continua et tertia interposita. **M**aior est compositus ex quartana continua et continua interposita. **M**aximum est compositus ex terciana interposita et quarta continua. **A**mitriteus primus est de genere acutoz. **T**ertius est de genere cronicorum. **D**ecima regula. **U**rina liuida secundum partem contingens ex ruptura vene non est periculosa. ut predicta probantur **P**rimo quod ex fractura vene potest urina liuida apparere. **P**atet. quia quando primus sanguis ex vena effunditur tam primo putrescit et ebullit. quam ebullitio et putrefactio facit ad liuiditatem urine. §. 2c. quod autem non sit periculosa prius. quia ad consolidationem vene sequitur remotio liuiditatis. **C**orrelarium. **D**edicus in fluxu sanguinis non debet pronosticare periculosum ex urina liuida visa neque talem urinam consequi debilitatem virtutis extremam. **U**ndecima regula. **U**rina liuida apparet in puero est signum propinque mortis auctore. principis. capitulo primo de ptili. **I**tem ratione: quia talis urina liuida manifestat

De Urinis

ultima assumptione caloris et ultimam resolutionem humiditatis cordis ergo signum certe mortis est. **¶** Duodecima regula. **¶** Otingens est ut plurimum in doloribus arteticis urina liuida apparere. Probat. quia propter vehementiam doloris debilitatur spiritus ad cuius debilitatem sequitur in loco doloris et inficiuntur spiritus et calor qui postea sunt causa liuiditatis urinae. **¶** Correlarium. **¶** Si dolor fortis sufficit ad inducendam urina liuidam. patet. quia ad dolorem quolibet debilitatur spiritus et inficiuntur spiritus. **¶** Tercia decima regula. **¶** Urina liuida in qua appareret frusta resoluta significat super dolorem arteticum. patet. quia artetica causatur ut plurimum ex materia humoralis fluente ad articulum. **¶** Correlarium. **¶** Otingens est ut plurimum ex fluxu catarrhi fieri urina liuidam apparere. Et ex retentione mestrui. Probat. quia vaporibus eleuatis a matrice inficiuntur spiritus et obfuscantur. quibus obfuscatis sequitur liuiditas in urina. patet autem toritate principis. **¶** Auicenne tertia tertij. causa pro Correlarium. **¶** Urina liuida apparens in muliere pronosticat retentionem mestrui et opilationem. **¶** Decima quarta regula. **¶** Urina liuida apparens in febre ethica est signum mortis. patet. quia significat ultimam adustionem et resolutionem membrorum et humiditatis eius. et ebullitionem in spiritibus: ad quam sequitur mors immediate. **¶** Decima quinta regula. **¶** Urina liuida in tremore cordis arguit ipsum incurabilem. quia significat ultimam ebullitionem in spiritibus cordis. **¶** Decima sexta. **¶** Urina liuida in frenesi est signum mortis. Patet. quia esse significat alterum istorum. aut materiam habere raptum ad cerebrum aut extinctionem caloris naturalis. ergo regula vera. **¶**

De urina viridi.

Restat videre de urina viridi: postquam visum est de urina liuida quae est tertia morbidine. Pro quo notandum quod urina viridis causatur aut per viam mortificationis sequentem ad infirmitatem spirituum. Aut per viam magne adustionis sine inflammationis. Siue ergo fiat primo siue secundo est signum malum. Colligitur id ex Avicenna. secunda prima. causa. **¶** Secundo notandum quod urina virides differunt ex parte coloris. quia quidam est viridis similis phibitico. aut ex eo quod sunt virides secundum totum: aut secundum partem. Differunt ex parte coloris. Quia aliqui est viridis similis erugini eris. aliqua similis succo porri. alii autem viridis coloris yreos. alii similis coloris lapidis: qui diuersificantur ex parte maioris infirmitatis: aut incendij. Tercio notandum quod tales urinae virides significant magis male aut minus male secundum per urina praecessit minus mala aut magis mala. Si praecessit urina liuida aut nigra pessima indicatur. Si autem praecesserit urina citrina: aut palliaria. aut minus mala. Quia ex his arguitur

maior aut minor mortificationis. maius aut minus incendij: quia alter per urina viridis significatur. Quibus statim sequuntur octo regule. **¶** Prima regula. **¶** Urina viridis per totum in febre acuta est signum mortis. quia significat ultimam incendij in spiritibus: aut mortificationem caloris naturalis. Ad quam quilibet sequitur perniciem. **¶** Ista conclusio est de mente ysaac in primo de urinis. **¶** Secunda regula. **¶** Urina viridis in pueris aut infantibus significat spasmodum. quia significat superabundantiam humoris moris frigidi per totum propter et in nervis et ita spasmodum. **¶** Ista colligitur ab Avicenna loco palliario. **¶** Tertia regula. **¶** Urina similis coloris phibitico significat mortificationem corporis naturalis. quia significat frigiditatem excessiuam. ut patet per Avicenna loco palliario. **¶** Quarta regula. **¶** Urina viridis similis succo porri est signum pessimum. quia significat ultimam incendij in membris spiritualibus. ergo dicta vera. Et Avicenna. praedicta loco. **¶** Quinta regula. **¶** Urina similis erugini eris est in ceteris deterior. patet. quia significat vehementer totum depreditionem et sine spe. quia si fuerit facta per exercitium significat spasmodum. propter rationem adductam in secunda conclusione. **¶** Sexta regula. **¶** Urina similis coloris yreos quam praecessit urina viridis significat vehementer infirmitatem suffocantem calorem naturalem. et persequens malum signum. **¶** Septima regula. **¶** Urina viridis stante dolore et angustia in stomacho sine aliquo ypostasi. significat venenum in potu fuisse haustum. et per consequens mortem. patet. quia cum venenum precipit coloris viridi et non patitur a colore: sequitur quod urina potest tingere. Vel aliter. cum venenum inimicat cor et spiritibus. At cum dicam mortiferum esse. Hoc assumptum inducit mortificationem quam immediate causa est viriditatis urinae. Et hoc notanter sine ypostasi. quia si cum tali urina appareret ypostasis esset species vite. quia significaret potentiam spiritus contra naturam. **¶** Octava regula. **¶** Urina viridis cum viridi circulo in frenesi est signum desperatissimum. patet rationes ante adductas.

De urina alba.

Postquam dictum est de urinis significantibus mortificationem. nunc dicendum est de urina significante putredinem et de debilitatem digestionis. Et primo de urina alba quae ex multis causis venit in manus medicorum. **¶** Primo notandum quod albedo causatur dupliciter. Uno modo per quadam dyaphoneitatem et translucentiam. sic est albedo aque aut vitri. alia est albedo quae contrariatur nigredini. quae dicitur coloris disgregatiui visus. et de hac secunda est ad propositum. **¶** Aduertendo tamen quod talis albedo oritur in

vinis altera quattuor causarum: vel reducibili.
Primo a defectu caloris naturalis. Secundo a resolutione humorum. Tercio a dissolutione virtutis. Quarto ab opilatione in senibus. A defectu caloris dupliciter. Aut ab eius defectu in toto ut in senibus in quibus apparent urine tales albe. Aut a diminutione eius in parte. ut ex debilitate caloris epatis. quod debilitas causatur aut ab acuitate egritudinis. ut in frenesi. Aut propter longitudinem egritudinis. ut in quartana in quibus accidit urina alba. Provenit etiam humoris urina aut ex parte cibi aut nimie qualitate. aut quantitate. aut utriusque. aut ex malicia substantie. Exemplum primi ut apparet in crapulatis. Exemplum secundi. ut ex comestione lactuce. Exemplum tertij: ut ex comestione carniū vaccinarum. Noto in his omnibus apparent urine albe. Secundo accidit urina alba a resolutione virtutis. que etiam resolvitur aut in toto aut in parte. quod resolutio fit stante genere egritudinis. Aut mala dispositione in declinante membro. ut in epate. ut apparet in duobus. Tercio causatur albedo in urina a dissolutione humoris flegmatis vitrei. quod cum fuerit dissolutum causatur urina albam. Quarto causatur albedo in urina ab opilatione. quod cum de albanonibus pluribus modis: aut propter lapidem contentum in renibus. aut in vesica. aut propter habundantiam humorum circa vias urine. Aut propter eorum viscositates. aut grossitatem. aut propter virum. Ista colliguntur ab ysaac primo de urinis. cap. de alba urina. Secundo notandum quod albedo urine est multiplex. Quedam glutinosa vel muscilaginosa. quedam vinctuosa. quedam saniosa: similis albedini fungi. quedam spermatica similis spermati. quedam plumbæ: quod indicant super diversas dispositiones propter diversas causas. Ex his sequuntur octo regule. **P**rima regula. Urina alba splendida tenuis: significat opilationem maxime splenis. Probatur. Quia talis urina demonstrat habundantiam humoris melancolici: quod dicitur frigide et sicce complexionis. modo de ratione frigiditatis est dealbare. quia albedo est filia frigiditatis. ut patet per Galienum in regni. De ratione autem siccitatis est attenuare. Noto super abundantiam humorum melancolici sequitur opilatio: et maxime in splene. quod dicitur reservaculum melancolie. ergo regula et conclusio vera. patet consequentia. Et antecedens est principis. Avicenna secunda primi cap. de urina alba. Correlarium primum. Ex urina tali medicus debet iudicare discolorationem faciei. somnolentiam. pigritiam. in toto patet. quod ista consequuntur opilationem. Correlarium secundum. Ex tali urina medicus debet arguere supra gravitatem dolorum in parte sinistra. Correlarium tertium. Sic ex urina tincta medicus

arguit absolute dominium caliditatis: ita ex urina alba dominium frigiditatis. ut patet ex precedentibus. **S**ecunda regula. Urina alba cum circulo plumbeo in superiori: demonstrat opilationem in cerebro et epilepsiam. Ista conclusio probatur. Nam ex albedine arguitur suffocatio caloris et dominium frigidorum humorum. Et ex circulo plumbeo materias esse in capite. et maxime grossas flegmaticas vel melancolicas que sunt cause opilationis. Opilationem autem sequitur epilepsia. quod conclusio vera. consequentia tenet. Et antecedens est domini ysaac primo de urinis. Et notanter dicit in parte superiori extrinsecus: quod tunc arguit dispositionem membrorum superiorum. **T**ercia regula. Urina alba muscilaginosa demonstrat habundantiam humorum grossorum et crudorum. Probatur. quod muscilaginosa urina non fit nisi ex transitu materie grossæ ad vias urine. que materia non transiret nisi habundaret. instanti ergo urina muscilaginosa demonstrat habundantiam humorum grossorum patet consequens et antecedens est Avicenne loco preallegato. Confirmatur sic. quod muscilago infusa quod grossicæ sicut tenuis subtilitatem. quare etc. **Q**uarta regula. Urina alba semi-livida saniosa filis colore fungi: significat ulcerationem in renibus et in viis urine. Probatur primo auctoritate Avicenne secunda primi de urina alba. probatur etiam ratione tali: Talis urina ratione albedinis arguit multitudinem flegmatis in toto. et per consequens in viis urine ratione lividitatis super adustione humorum. ut patuit superius de urina livida. Humores autem adusti sunt causa mordicationis et acuitatis. Acuitas autem facit sequi ulcerationem ergo ratione saniei arguit ulcerationem et per consequens in viis urine apud renes ut predictum est. quod regula vera. Correlarium primum. Omnis urina saniosa demonstrat aut rupturam epatis aut ulcerationem in viis urine patet. quia aliter non potest fieri sanies in urina. Correlarium secundum. Multoties errant medici in cognoscendo saniem distinctam ab ypostasi. Hoc patet. Nam multoties errant medici propter similitudinem figure eius et ypostasis ex parte albedinis lenitatis descensus ad inferiorem regionem. Quo stante fit pessimus error in iudicando. quare etc. Notandum quod differentia est inter saniem et ypostasim quod sanies ex fetore semper est. Secunda dicitur extrinsecus sanie ut quoadmodum ypostasis non apparet sanies sub figura pyramidalis. ut in ypostasi. Ex quo sequitur quod bonum est medico semper urinam agitare ante quod iudicium faciet. **Q**uinta regula. Urina alba tenuis aliquantulum livida sine sanie. ut est color fungi: significat lapidem in renibus et in vesica. Ista conclusio probatur auctoritate Avicenne loco preallegato. Et ab ysaac primo

De Urinis

de urinis. probat autē sic. Nam talis urina rōne albedinis significat dominium humorum frigidorum crudorum in toto. Et rōne liquiditatis caliditatem superflua in renibus et in visceribus. Podo existēte dominio humorum grossorum et caliditate superflua: tunc sunt sufficientes ad generationem lapidis: ergo talis urina inducat lapidē ut predictum est. Correlariū. Medicus debet ex arenulis certi fieri in quo loco fuit lapis retentus probatur. Nam si apparuerint arenule albe signū est quod lapis est in vesica. Si arenule rubee signū est quod est in renibus. Podo ex loco lesio. ut si fuerit dolor circa pectinē intensior aut in parte posteriori. si prius arguitur lapis in vesica: si secundum in renibus. ¶ Sexta regula. Urina alba spissa et vinctuosa si per totū significat ethicā. Probat. Nam talis urina significat dissolutionē humiditatis partium membrorum cum quo coniungitur ethica tertia speciei confirmata. Et talis urina demonstrat ethicā. Patet persequentia et antecedens colligitur per Avicennā secundā primi. cap. pallegato. quod conclusio reddit vera. Et dicitur notāter per totū. quod urina vinctuosa secundum partē superficiale fecit caliditatem magnā in renibus. Correlariū. Urina vinctuosa in omni dispositione egritudinali est mala. quod absolute significat lapidis liquifactionē et dissolutionē. ¶ Septima regula. Urina alba post citrinā aut tincta non a causa primitiva in hominibus pluribus febrium fecit quod febribus permittat in quartana. Probat. Nam talis demonstrat dominium humorum melancolicorum et resolutionē humorum calidorum et cum hoc opilationē que sunt cause quartane. Et conclusio vera. Et notāter dicitur non a causa primitiva. puta et nimia comestione vel potu aque frigide talē permutationē significante. Nec autem patet ex secunda primi Avicennae et ysaac primo de urinis. ¶ Octava regula. Urina alba plūbea secundum partē sine aliquo ypostasi. fecit mortē proximā. Probat. quod talis urina rōne plūbeitatis et albedinis fecit mortificationē caloris innati. quo stante sequitur mors. Et conclusio vera. Correlariū. Urina alba quantumcumque fuerit cinerea plūbeitate sine liquiditate est valde mala. igitur. et c.

De urina rubea.

Notandū quod urina rubea ut plurimum attestatur egritudini calide. quod ex materia colerica rubea pueniente si fuerit liuosa. si vero non sanguinee materie attestat. Et quando accidit in egritudine frigida. et hoc multum de causis. Primo rōne doloris fortis. de cuius rōne est acutere colerā rubeam et inflāmare. quare sequitur urina tanta rubore sic in colica frigida. Colligitur ab Avicenna sexta tertia cap. primo. Et quo sequitur correlariū quod urina rubea stante dolore

antequam precessit dolor fortis non necessario indicat de flebotomia. Contra nonnullos qui statim visa urina rubea grossa indicat de flebotomia. Secundo stante opilatione a materia flegmatica multa inter kistim fellis et intestina: colera enim que solebat ire ad intestina: regurgitat ad renes propter materiam flegmaticam. et ita tingitur et coloratur urina colore rubeo. ut in tetericia contingit. Colligitur ab Avicenna sexta tertia cap. primo. Tercio accidit urina rubea ex epatis lapsu ad frigidū. quod debilitat virtus epatis sequestratiua. quare non poterit fieri sequestratio debita aquositate a sanguineo. Ex quo per mixtionem coloratur urina colore rubeo sicut in ydropisi. ubi accidit urina similis loture carnis um. Quarto accidit urina rubea propter obstructionem factam a flegmate opilante quod putrescit maior pars flegmatis: et putrefacta reducit ad colorem extraneū: et ita ad tincturā. Correlariū. Iudicium de flebotomia non est faciendum in ydropisi. quod urina sit multum tincta. quia hoc facto magis alteratur epas et debilitat. Alterius verificat. Quoniam urina rubea potest apparere in egritudine frigida. ¶ Item notandum. quod urinarum oleaginosarū quedam est tota oleaginosa. quedam inferius tantum. prima deterior est ceteris. ut patet in prius confirmata et in ethica. Et istis colliguntur aliquae regule. ¶ Prima regula. Urina rubea est melior in febribus acutis quam aquosa et sanior. quia illa significat priuationem pingue virtutis contra materiam. prima autem non. Confirmatur auctoritate Avicennae secundā primi. cap. de coloribus. Correlariū. Quantum maior sanguinea rubea tanto saluior. Patet ex intentione eiusdem. ¶ Secunda regula. Urina perseverans rubea in egritudinibus renū: fecit apostema calidū. Patet. quia cum perseverat significat malam dispositionem confirmatam in loco. et derivationem melancolicam materierum ad locum. ut in secunda primi capituli de coloribus. ¶ Tertia regula. Urina rubea perseverans in egritudinibus acutis nullam faciens residentiam: significat perditionem egri: aut apostema predictum. Secundum patet. quod ex hoc arguitur morbus valde fortis: et virtus debilis. Patet auctoritate loco preallegato. ¶ Quarta regula. Urina rubea stante dolore capitis desipientiam significat. Patet auctoritate et rationibus superius adductis. ¶ Quinta regula. Urina rubea grossa turbida: significat apostema in epate: aut eius debilitatem. Patet ex sufficienti divisione causarū turbulētie in urina. ¶ Sexta regula. Urina oleaginosa multipliciter: significat naturā crenicam re per vias urine et evacuationem materierum

Et hoc si sequitur requies egrotantis. si vero non sequitur
esset signum mortis. ut vult Avicenna. i. **Septima**
regula. Urina oleaginosa pauca fetida. signifi-
cat mortem. **Prima** quod mediante fetoris fecat ebulli-
tionem et corruptionem humorum mediante paucitatis
debilitatem virtutis mediante oleaginitatis
dissolutionem prius: quibus stantibus sequitur mors. **Non**
firmat auct. Avicenna. loco pall. **Octava** regula.
Urina oleaginosa in egritudine acutis pro-
tū apparens in die quarta egrum fecat moriturum in
septima. patet. quod talis fecat crasim in septima. et
non ad bonum cum virtus sit debilis et morbo fortis.
et cetera. **Non** regula. Urina oleaginosa pau-
ca in qua fuerit aliquid simile loture carnis recētis
est signum pessimum. patet. quod fecat ultimam debilitatem
sunt naturalis quam sequitur urina talis apparens
in colica hydropisi. fecat mortem propequam. ut vult
Avicenna. quarta et sexta tertij ca. p. po. **Decima** re-
gula. Urina leviter oleaginosa secundum preteritum
facile fecat partes renū. Patet auct. Avicenna. i. de
signis sumptis ab urina.

Expedito de coloribus principalibus: quibus
maxime pronosticat medicus in quibus vir-
tualiter alij includunt. Sequitur de secundo
intento. scilicet de ceteris. que sunt fere numero. xvij.
Quorum primus est de circulo. Secundum de spuma.
Tertium de sanguine. Quartum de arenulis.
Quintum de spermate. Sextum de ampulla.
Septimum de granulis. Octavum de nubecula.
Nonum de pilis. Decimum de squamis. Undeci-
mum de fursureis resolutionibus. Duodecimum de
arboribus. Tredecimum de resolutionibus cineris.
Decimiquartum de sanie. Decimiquintum de
sedimine. Decimiseptimum de humore crudo in
urina. Decimiseptimum de cautelis in urina.

De circulo in urina.

Primo notandus de circulo. Circulus
quique apparet in regione superiori. quique
in regione media. licet rarissime. **Primo**
mus autem maxime fecat super dispositionem capitis.
Secundum super dispositionem membrorum spiritualium ut
plurimum. Secundo distinguo. quod quique apparet cir-
culus completus. quique incompletus. quique grossus
sive. quique subtilis. quique unius coloris. quique alte-
rius. Istis sic positis ponuntur iste regule de cir-
culo ab ysaac. partim ab Avicenna. partim a
Galieno et A. beophilo. **Prima** regula. Cir-
culus spissus grossus in suba. remissus a quo
cunque colore fecat posteriores partes capitis esse
lesam ex flegmate vitreo. Ista regula persuadet.
Nam circulus absolute fecat materiam in capite
frigida mela ncolica. et tunc posterior pars sit frigi-
dior et in habentibus symbolis facilius erit trans-
itus. **Secunda** regula. Circulus spissus

in substantia purpureus in colore: significat
partem anteriorem capitis esse lesam ex mate-
ria sanguinea. Probatur sic. Nam color pur-
pureus attestat magis sanguini quam alteri hu-
mori. Et cum pars anterior sit magis plena ve-
nis et arteriis quam aliqua alia propter rube-
mabile ibi existens sequitur talem circulum ma-
gis significare secundum partem anteriorem capitis
esse lesam ex materia sanguinea. **Tertia** re-
gula. Circulus tenuis in substantia pallidus
in colore ad similitudinem coloris plumbi fecat
sinistram partem capitis esse lesam ex humo-
re melancolico. Probatur. quia cum humores
melancolici maxime sunt similes in colore plu-
beo propter frigiditatem. et sic splen dicitur esse recep-
taculum humoris melancolici. quod membra
rū directio aspectu aspiciat partem sinistram: sequitur
faciliter euaporatio. **Quarta** regula. Cir-
culus tenuis in substantia in colore citrinus vel
rubeus: fecat malam complexionem in parte dex-
tra et pariter dolorem. quod cum epas et cistis fel-
lis collocantur in parte dextera. quare facilis sit
euaporatio ad illam partem secundum quam volunt medici
et maxime Avicenna. de signis sode per commentatorem
prima tertij. **Quinta** regula. Circulus plum-
bens grossus in substantia fecat epilepsiam aut
apoplexiam. Patet. quod talis circulus fecat multam
materiam in cerebro et in ventriculis. et pro-
sequens opilationem aut magnam aut parvam
secundum quod circulus est magis vel minus grossus
ita epilepsia vel apoplexia. **Sexta** regula.
Circulus in acuta egritudine lividus. cerebrum
ledi fecat. patet. quod sicut urina livida fecat fluxum
materie ad caput secundum totum in egritudine acuta
Item circulus lividus fecat raptum eius ad
superiora et ita lesionem cerebri. **Septima** regula.
Circulus subtilis viridis in colore i febre acu-
ta apparens a ditione et futura frenesim fi-
patet. quod talis fecat materiam multam subtilem co-
lericam in cerebro. a qua communiter accidit fren-
nesis. ut patet prima tertij. **Octava** regula.
Circulus apparens tremulus per medicos ag-
noscitur dolore in spina dorsali et per consequens paralysim
fecat. patet. quod fecat materiam multam subtilem
colericam in cerebro: a qua communiter acci-
dit frenesis. Significat etiam fluxum materiei
catarrhalis per nucham. ad cuius fluxum aut sequitur
dolor in spina dorsali: vel materiei retentionem:
vel paralysim. ex cuius fluxu magis contingit ner-
uis. et cetera. **Non** regula. Circulus niger prece-
dente lividitate mortificationem caloris ex frigi-
ditate cerebri fecat. patet. quod sicut urina nigra
quam precessit urina livida mortificationem in to-
to fecat ex defectu membrorum deteriorati et principa-
lis: puto cerebri. et ita circulus niger.

De Urinis

Decima regula. **C**irculus niger si ante p̄-
cesserit viridis in vrina mortificationē z ad-
uſtione in cōplexiōe ſcat. p̄t̄ ex dictis ſupra.

De Spuma in urina.

Pro cuius partis intellectu **N**otans
dū p̄mo vt habet a **S**alieno i cōmē-
to hui⁹ amphorismi sanguinolētorū
in. ij. p̄t̄cula. **S**puma aut̄ generat̄ a materia
grosſa: viſcoſa humida. In quā dū agit calor
elevator q̄dā corpuscula. ex q̄rū cōmixtiōe ge-
nerat̄ spuma. **A**ut generatur caliditate forti-
sicut p̄t̄ in olla ebulliente. **A**ut generat̄ a forti
motu z p̄cuſſiōe vt in eq̄s currētib⁹ apparet.
Ex q̄ sequit̄ q̄ causa materialis spumi est hu-
miditas viſcoſa. **C**ausa efficiens ē caliditas
agens in hūiditate. **Q**uare dant̄ de ea istere-
gule: q̄z p̄ma ē hec. **P**rima regula. **S**puma
p̄tinua grosſa i ſuba multa z remissa i colore
cū vrina grosſa apparēs ſcat indigestiōe et
ventositate: q̄z talis vrina ſcat multā hūidi-
tatē z grosſā suffocātē z debilitatē calorē na-
turalē: ex cui⁹ debilitatiōe debilitat̄ p̄t̄ dige-
stionē. z p̄t̄ indigestiōis multiplicat̄ materia
multa z viſcoſa. **C**onfirmat̄ auct. **A**ui. xij. iij.
ca. de signis apostematū stomachi. **S**ecunda
regula. **S**puma tenuis i ſuba z p̄tinua p̄ oēs
p̄tes colorata ſat̄ in vrina ſili apparēs signis
ſcat inflāmatiōe i mēbris ſpūalib⁹. patet: q̄z
aut talis spuma ſit mediāte multitudie mate-
riei. ſed hoc nō: q̄z tūc nō ēē colorata. **E**t vrī-
na inflāmata: aut ſit mediāte calore actionis
fortis i ip̄am materiā. z tūc ſcat incēdiū in mē-
bris ſpūalib⁹. z ita p̄t̄ au. **S**al. pall. z a suffici-
ente diuisiōe. **E**t vrina ſilis apparēs in fe. est
malū signū: q̄z ſcat inflāmatiōe i pulmone z
i mēbris vicinis. **T**ertia regula. **S**puma in-
terciſa a p̄parēs nigra i colore yctericiam ni-
grā ex vitio hūoris melancolici ſcat. **P**atet:
q̄z talis ſcat opilationē z materiā melancoli-
cā in vijs vrine delatā p̄pter opilationē inter-
epar z ſplenē: q̄z hūor melācolic⁹ nō potens
trāſire ad p̄p̄iū receptaculū neceſſario regur-
gitat ad p̄tes inferiores. q̄re zc. **A**t d̄r notan-
ter terciſa: q̄z ſi ēē p̄tinua ſcatet materiā
melancolicā aduſtā i toto. q̄re zc. vt p̄t̄ auc.
Aui. xij. iij. d̄ signis yctericie nigre. **Q**uart-
ta regula. **S**puma terciſa nō p̄tinua appa-
rēs cū granulis minutis. talis ſcat mēbra de-
bilia granari multitudie reumat̄. **P**t̄. q̄z nō
p̄tinua ſcat humiditatē in mēbro deducto. z
cū granula ſcat deſcēſum reumat̄: vt decla-
rabat̄. ḡ zc. **Q**uinta regula. **S**puma terci-
ſa viridis i colore: aut ſilis tincture croci ſi-
gnificat calefactionē epatis z aduſtione. **P**at̄

ter: q̄z hoc ſignificat ſup̄abundantiā caloris
delate ad vias vrine z abundantiā in toto q̄d
nō poſſit eſſe niſi ſtante epatis caliditate cū
aduſtione. ḡ regula vera. **D**ō p̄t̄ auc. **A**ui.
xij. tertij de ſignis yctericie citrine.

De sanguine in urina.

Notandū q̄ q̄nq̄ apparet i vrina san-
guis purus clarus. q̄nq̄ cōmixtus:
q̄ diſtinguit̄ ex parte q̄ntitatis calor̄
mixtor̄. licet ſanguis q̄nq̄ euacuet̄ purus p̄
viā criſis ex ſanguine peccante in q̄ntitate: vt
p̄tingit in plurib⁹ mingētib⁹ oīno ſepe ſangu-
nē purū. **D**e q̄ dant̄ iſte regule. **P**rima regula.
Sanguis i vrina trūboſus v̄l globoſus gra-
uem hūis odorē vel fetorē cūq̄ dolore i pecti-
ne ſignificat ſanguinē a veſica venire. **C**orre.
Urina in q̄ apparēt gutte ſanguis groſſi res
ſidētis i fundo ſcat ſanguinē a loco p̄p̄quo
fluere: z p̄ p̄ns a veſica. ḡ zc. **S**ecunda regula.
Urina i q̄ apparuerit ſanguis groſſus trom-
boſus petēs fundū ſcat actualē fluxus mens-
truoz in muliere. z hoc nullo mō exiſtēte do-
lore in aliq̄ p̄te. **P**t̄. q̄z aut fluit a veſica. et ſi
nō: q̄z ſic dolor eſſet in pectine. aut a renib⁹. et
hoc nō: q̄z ibi ēē dolor. aut ab epate: z ſi non
q̄z ibi non eſt dolor. aut ab aliq̄ alio mēbro. a
q̄ ſi fuerit nō abſoluet̄ tale mēbz. aut a gravi-
tate aut a dolore actuali exiſtēte: aut q̄d p̄cel-
ſerit. **C**orrelarū. **E**t ſili vrina ſepe decipiunt̄
medici iuuenes q̄ p̄noſticāt neceſſitatē fle-
botomie z male: opant̄ enī p̄tra caſum habis-
cū q̄rta p̄mi. **S**aneas ne menſtruatā flebotom-
ies. **C**orrelarū. **N**ō q̄libet vrina rubea groſ-
ſa iudicat de flebotomia. **T**ertia regula.
Sanguis i vrina nō trūboſus niger i fundo
minorato dolore i renib⁹ ſcat ip̄m fluere a re-
nib⁹. p̄t̄. **E**t d̄r notāter niger: q̄z ſanguis exi-
ens venas immediate denigrat̄: iuxta ſentētiā
Sal. in cōmēto iſt⁹ amphorismi. **S**i ſanguis
extra venas effundit̄. **P**atet etiā ex ſinia trū-
boz. q̄z illi ſignificāt ſup̄ diſpoſitiōe veſice:
vt declarabit̄. **P**t̄. etiā ex ſitu doloris: q̄d ſi-
gnū arguit̄ certiffimū. **Q**uartare. **S**anguis
pur⁹ ac ſi ex vulnere expelleret̄ cū dolore ſpō-
diliū mediaz doſi ſcat ip̄m fluere ex fractu
ravene chilis. **P**robat̄: q̄z talis ſanguis pur⁹
ſcat fracturā vene mediāte puritatē: z nō ali-
bi niſi vbi ē dolor. ſz cū dolore ſit vbi ſituat̄ il-
layena chilis. ḡ zc. **Q**uintare. **S**anguis pu-
riſſim⁹ cū dolore punctiōe i ypocūdr̄io dex-
tro: ſignificat ſanguinē ab epate fluere. z per
p̄ns dyarriā epaticā. p̄t̄ ex **A**ui. d̄ fluxu epa-
tico ſanguineo. **S**extare. **N**ō oīs vrina in
qua fuit ſanguis eſt mala. **P**atet: q̄z q̄nq̄ ac-
b b

cidit talis vrina p viam crisis: vt dictus est.
z tunc signum est bonum si restringat sequū
tur accidentia mala.

De Arenulis in vrina.

O Arenulis tales dant regule. **¶** Pri
ma regula. Arenule rubee in colore:
dure in suba sine febris vitio cū do
lore dorsi lapidē in renibz pfirmatū vel cōfir
mandū significāt. dūmodo cū eis fuerit diffi
cultas mingēdi. **¶** Probat auctoritate pnci
pis decima octaua cap. pprio. **Rōne** autē p
bat sic. **Nā** tales arenule dure attestant mas
terie grosse ptente in renibz vel in vesica. non
scdm: vt declarabit inferi. **¶** g. primū. **Sz** ex
stente materia flegmatica grossa i renibz opi
lante z occurrēte caliditate epas z renū ge
nerat lapis. **¶** g. cōclusio vera. vt ptz de causis
ipsi lapidis. **¶** Scda regula. Arenule dure i
suba rubee in colore apparētes cū allenatio
ne renū vel lūboz dissolutione: lapidis fieri
significat: z dolore a lapide pcessisse. qd pba
tur auctoritate principis loco p allegato. **¶** Et
Isaac tractatu de vrinis. ca. de causis arenu
laz. **¶** Et rōne pbat sic. **Tales** arenule signifi
cant aut lapidē in renibz. **¶** Et hoc nō: qz pseue
raret dolor z nō fieret allenatio. vel fcat dis
solutionē ipi a sufficiēte diuisione. qd ē vez.
pbat ex allenatiōe dolor q pcessit an appa
ritiōē illaz arenulaz. **¶** Tertiaregula. Are
nule albe i colore dure in suba residētes i fun
do dolore existente in pectine lapidē i vesica
significāt. **¶** d. declarat pmo auctorita. pnci
pis ca. pprio. **Rōne** autē sic: qz tales arenule
aut attestant sup lapidē in renibz aut vesica.
Nō primū: qz tūc eēt rubee. **¶** Et dolor eēt in
dorso ppter sitūz colorē ipoz renū. ergo a suf
ficiēti diuisione attestat sup lapidē in vesica.
¶ d. ptz ex situ dolor in pectine: z color ipaz
rū arenulaz q pportionantur colore vesice.
¶ Quarta regla. Arenule albe i colore: post
qru apparitiōē remittat dolor pectinis et
difficultas mingēdi. **¶** Et ex his patēs sentis
at subleuatiōes. **Tales** dissolutiōes lapidis
in renibz aut dissolutiōē eiusdē i vesica **Nō**
pmū. ergo scdm. iō est manifesta. **¶** Quinta re
gula. Arenule rubee i colore molles in suba
apparētes cū febre. z maxie in fine se. signifi
cant adustionē humor. auctoritate principis
pma qrt i designis quartane. **Rōne** pbat. qz
tales arenule significāt multitudinem mate
riei aduste. ergo tales significāt adustionem
humor. ppterea tales materiā adustā. **Rōne**
pbat antecedēs: qz aut tales significāt lapi
dē aut adustionē. **Nō** pmū: qz tunc nō essent

molles: vt ptz p regulas pcedētes. **¶** Scdm: vt
ptz p sufficiēte diuisione. **¶** Sexta regula
z vltima. Arenule rubee apparētes sine do
lore z grauitate renū fcat caliditate epas et
renū. qd apparet: qz tales arenule attestant
duobz pncipiis. pmo caliditati agentis. scdo
materiei flegmatice q sit pā pncipia renū z
lapidis. q si fuerint cū dolore fcat lapidē. q
vero sine dolore fcat intentū regule. **¶** Cor
lariū. Arenule apparētes in fine febre coleri
caz fcat pmixtionē febris colerice ad febrē
quartanā. **¶** Patet: qz fcat adustionē materiei
vt patet ex pbatōne quinte cōclusionis.

De Spermate in vrina.

O Spermate pmo notādū: qz in virga
sunt tres meat. spermat. vrine z al
guadi: vt ptz ex anathomia virge ap
pud oēs sapiētes. **¶** Et qz ptingit vna istaz sup
fluitatū cū alia euacuari. **¶** Et ita sperma cum
supfluitate vriali. qre de spermate dantur be
regule. **¶** Prima regula. Sperma diuisū fm
partes minimas incorporatū cū suba vrinaz
li. supfluitatē vel coitū pcessisse fcat. **¶** Probat
pmo auc. pncipis. xx. iij. ca. de signis coit.
¶ Scdo rōne tali: qz tale sperma ita pmixtus
fcat diuturnitatē euacuatiōis spermat. pces
sisse ad quā secuta ē notabilis pmixtio. z ita
est corporatiō vriali supfluitatis cū altera. qre
regla vera. **¶** Scda regula. Sperma appa
rens globatū truncosum cū vrina fm frustra
grossa pmixtū abstinentiā coitus vel noctur
nā pollutionē fcat. pbat rōne. qz tale sperma
sic apparens aut fcat coitū aut pollutionem
nocturnā. post quā pollutionē remanēt aliq
pars stimulas p tute ad ei expulsiōē. **¶** Non
pmū: qz tūc eēt diuisum. **¶** Scdm fcat. **¶** Patet
sepissime in vrinis vroz religiosoz. vel fcat
vt dictū est abstinentiā coit. **¶** Nō i hoīe asue
facto ad coitū si retineat talis supfluitas ne
cessario aliq pars ei retenta stimulat expul
siōē ad ei expulsiōē. **¶** Et qz nō puenientius
potest expelli qz p vias vrine. qre zc. **¶** Ter
tiaregula. Sperma apparens frequenter in
multis vicibus gomozreā vel paralysim mē
broz genitaliū fcat. **¶** Probat: qz aut tale sper
ma sic apparens fcat coitū pcessisse vel pol
lutionē nocturnā vel gomozreā passionem.
¶ Non pmū neqz scdm. qz tūc tale eēt interpos
latim: z interpolatis vicibz appareret. ergo si
cōtinue vel multis vicibus appareret fcat in
tentū regule. **¶** Et notanter dicit paralysim mē
broz genitaliū: qz sic cōtingit alios lacertos
z musculos paralysari ppter z istos: qz para
lisi inducta sequitur relaxatio: z ita euacuat

De Urinis

tio spermatis.

De Ampullis in urina.

Notandum quod ampulla quatuor ad quod non minus importat granula magna que differunt a spuma secundum magnitudinem et minus et a granulis: quod granule sunt ampulle mediocres. Ampulle enim importat id quod dictum est. scilicet spuma superueniente et eleuata. de qua dantur iste regule. **Prima regula.** Ampulla magna per seuerans in urina habens adhaerentiam plicatam morbi in quo apparet significat. Probat auct. **Secunda de urina.** Ratione autem sic: quod talis ampulla significat cruditatem et viscositatem materiei peccantis propter cuius viscositatem conatur ad agendum tale materiam ad quam conatur generat ampulla. **Confirmat.** ut si quis percussit guttur aquarum: ex tali percussione eleuantur ampulle. ut notat ex perientia. modo stante materia grossa et viscosa necessaria morbo plongetur. **Secunda regula.** Ampulla magna apparens in urina declinans se ad locum ad quem urinale applicat viscositatem significat. Probat: quod sicut de ratione ventositatis est moueri de loco ad locum: et non habere esse fixum. ut patet ex sententia omnium medicorum. **Tercia de ratione superfluitatis.** sequentis talis viscositatem. **Tercia regula.** Ampulla apparens in urina magna cum ruga et grauatione stomachi vomitum aut fluxum ventris percussisse significat. Probat. Nam talis ampulla significat materiam humidam flegmaticam contineri in stomacho. vel in intestinis quod contenta necessario stimulat virtutem ad secessum fluxum ventris vel vomitum: quod conclusio vera est. **Quarta regula.** Ampulla magna apparet in urina aut grauationem stomachi dolore yleos. aut renem ex humore flegmatico grosso et viscoso dependere significat. Probat auct. Avicenna. capitulo primo. Ratione autem sic: quod talis ampulla attestat materiei ex qua generatur. Sed cum generatur ex tali materia flegmatica sequitur intentum. **Quinta regula.** Ampulla apparet cum magna adhaerentia in circulo dolore capitis a viscositate significat. aut etiam viscositate. Probat: quod ut dictum est: quod cum ostendit arguit supra regionem in qua fuerit collocatum: sed cum circulus committitur cum ampulla colitur in loco superiori sequitur intentum. **Sexta regula.** Ampulla magna apparet in urina viscositate atque viscositate esse in stomacho significat et intestinis est signum distinctionum.

De granulis in urina.

Notandum quod granulis: id est ampullis mediocribus dantur he regule. **Prima regula.** In quocumque parte fuerint granula a

cerebro fluere materiam fecat. **Primo aucto.** medicorum: quod ponitur granula et circuli esse signum super dispositionem cerebri. Ratione sic probatur. quod talia granula significant super dispositionem capitis aut mediam regionem aut super infimam. Sed non secundum neque tertium absolute: quod tunc cessent ampulle magne ex eo: quod facilius est virtuti agere super materiam in media regione contentam et in infima quam in suprema. Sed agere generationis ampulle applicate posset sequi actio. quod recte. **Secunda.** granula fecat supra descensum reumatis. **Sed** notandum quod ista granula alia et alia significant si fuerint in alia et alta regione. **Contenta** enim in regione superiori significant dispositionem capitis. ita quod materia actualiter peccat in capite. **Contenta** in media regione significant supra descensum reumatis: ad nervos: ad pectus et iuncturas. licet rarius appareant nisi in suprema regione. **Medo** medici dicunt quod granula absolute significant supra descensum reumatis siue modo descendat ad partem illam siue illam. **Declarat** accidentia manifesta. **Ex quo** verificatur dictum medicorum quod patientes catarrhum ad omne generum morborum sunt parati. Probat: quod ex eius fluxu inducit malam complexionem in loco in quem fluit.

De nubecula in urina.

Nube quod dicitur nubecula. Notandum quod tales importat quandam vaporosam superfluitatem et obscuram apparentem in urina ad modum tele aranee vel pulueris sparsi per urinam qui generatur ex actione caloris propter naturam. de qua dantur tales regule. **Prima regula.** Nubecula liuida apparens in inferiori regione ad modum pulueris sparsi principium ethice significat. Patet auct. Avicenna. prima quartum in causa de signis ethice. Ratione autem sic: quod talis nubecula significat quod calor propter naturam incipit agere in humiditate: et eas resolvere quod est principium ethice. **Secunda regula.** Nubecula solumbrosa cum quadam spuma crocea vel viridis super calefactionem epatis et multitudinem colere significat. Patet ex primis: quod tales urine contra apparent in yctericia ubi est superflua caliditas epatis et multitudo colere.

De pilis in urina.

Notandum quod pili distinguuntur ex parte subiectionis et ex parte quantitatis. **Ex parte** coloris: et ex parte situs. Alii dicunt subtiles. alii grossi. **Quantum** sunt multi. quantum pauci. quantum in regione media. quantum in regione suprema. quantum sunt coloris citrini. quantum fusci. quantum rubei. **Distinguuntur** etiam ex parte causarum efficientium: quod quidam causantur ex humoribus grossis

bb q

frigidis. qdā a caliditate supma agentē i hu midū. Colligū hec distinctio ab Aui. ij. i. z ab isaac. i. de vrinis. De qdō dant he regle. **¶** Prima regula. Pili rubei siue citrini apparētes in vrina in quacūq; regiōe nō existente febre caliditate renū significāt. Patet auc. pncipis rit. iij. de signis male cōplectōis calide renū. Rōne sic. qz sicut de rōne frigiditatis est albe scere: ita de rōne caliditatis ē citrinare aut ca lesfacere. Sed tñ supfluitas attestat mēbro a quo supfluit sequit̃ ppositū. **¶** Scōda regla. Pili apparētes in vrina ex istentes pingues sube solide nō existēte febre dissolutione: res nū z lūboz significāt. Probat. Tali pili sūt partes aut materie resolute vel dissolute. aut mēbroz. s; nō hoc. g attestat dissolutionē mē broz z maxime vicinor: vt sūt renes z lūbi. g regula vera. **¶** Tertia regla. Pili appare ntes in vrina aliquidulū grossi in suba: ita se ha bentes qz si cōprimant̃ euanesūt. aut ex agi tatiōe vrine resoluunt̃. tales pili opilationez ab hūioribz grossis z viscosis fieri significāt. Probat auc. Aui. ij. i. Rōne sic. Aut tales pi li significāt dissolutionez mēbroz aut materie. Nō mēbroz: qz vrina eēt pinguis. z pili euas nescūt. ergo attestat materieci resolute: z per pns materieci grosse z viscosē opilates vias qd erat ppositū. **¶** Quarta regla. Pili appa rētes i vrina in suba solidavrina existēte oles aginosa. tales apparētes ex nte febre: dissolu tiōe toti? z ethica fieri significant. Probat auc. Aui. i. iij. ca. de signis ethice. Rōne aut sic: qz tales pili aut fcanz dissolutionē mēbro rū piculariū aut toti? Nō pmiū: qz tūc esset fe. ergo scdm. z psequens regula est vera.

De Squamis in vrina.

¶ De squamis apparētibz in vrina. No tandū circa qd nois ipaz squamaz qz squame differūt a fursureis resolu tiōibz: qz fursuree resolutiones dicunt̃ p̃tinere ad similitudinē squame pisciū. Differūt etiā ex pte cāz: qz materia faciēs squamas ē grossi s; qz materia faciēs resolutiones fursureas. Sili differūt ex pte excoziationis: qz fursu ree resolutiones accidūt p̃formata excoziatione. Squame aut̃ accidūt in pncipio excozia tionis: cū ptes extrinsece z intrinsece dicunt̃ esse grossiores qz ptes intermedie: qdō stanti bus ponunt̃ he regule. **¶** Prima regla. Squa me apparētes in vrina tales inq̃ntuz squame z sine febre apparētes scabiē significāt sicca. Probat. Nā cū materie ex qdō fiunt squame sunt grosse: tunc talis materia non est apta p poros exaltare. Exaltat ergo tñ pars subti

lis ex q̃ inficū cutis infectiōe tenui z subtili. **¶** Scōda regla. Squame apparētes i vrina cū grauitate in regiōe pectinis significāt qz vesica incepit excoziari. Patet ex deductiōe scōde cause p̃dicte. **¶** Tertia regula. Squa me apparētes in vrina cū vicio febris p̃mam pte ethice: z ethica fieri significant. Probat. qz sicut se bz p̃ma humiditas ad secundā hu miditate ita fursuree resolutiones attestantur resolutionē scōde humiditatis que est subtilior ipa p̃ma humiditate. ergo squame attestabū tur resolutioni p̃me humiditatis q̃ est grossi or: z ideo ethica p̃me speciei significat.

De fursureis resolutionibus in vrina.

¶ Primo notādū qz ipa pcedūt ex aliey. **¶** Ora cāz illaz. Aut ex solutiōe mate rie colice. aduste vel flegmas salū: q partes separete trāsmittunt̃ ad vias vrine: z cū ipa supfluitate mittunt̃ vel ex resolutione partiū cartilaginosa: aut nervosa: vt ē ve sica z bmoī. Et dicunt̃ fursuree resolutiones qz residēt in vrina ad similitudinē fursur grossa rū. Vel accidūt ex resolutionē hūiditatu secu daz vt ros campinz q̃ sunt cōposite ex p̃tibz grossis z subtilibz: qre ptingit vnā ab alia se parari. De qdō resolutionibz dant̃ tales regle. **¶** Prima regula. Fursuree resolutiones appa rētes in vrina sine fe. aut dolore in determi nata pte corpis scabiē corpis esse significat. q̃ p̃clusio pbat auc. Aui. ca. de scabiē. Rōne aut sic: qz tales fursuree resolutiones aut atte stant̃ scabiē aut vlceratiōi aut resolutioni. Nō scdm: qz tūc eēt gūitas z dolor i eaz euacuatiōe. Nō tertiū: qz tunc esset vrine grauitas aut dolor i eaz euacuatiōe. g p̃miū qd erat p̃ bandū. **¶** Scōda regla. Fursuree resolutiones i vrina apparētes cū grauitate et dolore circa regionē pectinis vlcerationē vesice si gnificāt. p̃tz. qz vbi dolor ibi egritudo: sed qz nō erit ita vbi tales resolutiones pueniūt ab vl ceratiōe vt dictū ē. **¶** Tertia regula. Fursu ree resolutiones apparētes cū febre i vrina es thica scōde speciei fcat. Patz a sufficiēti diuisiōe causaz ipaz resolutionū fursureaz.

De Athomis in vrina.

¶ Ora qz p athomos debet̃ intelligere g nula pua ad modū p̃ictorū vt ita loz q̃r qd̃ illigūit̃ ex pte locit̃ ex pte sube z ex pte causaz a qdō generāt tales athomi. Generant̃ tñ vt plimū a materia flegmatica inhibita i neruis: q̃ significabūt regionē in q̃ fiūt z apparebunt. De qdō dant̃ tales regule.

De Urinis

Prima regula. Atomi apparetes i vrina i fundo residetes dolore in membris generariis i pedibus i genibus: i p pns podogra ex illis signat. Probat pno auc. Aui. xij. tertij. cap. de podogra i sciatica. Rone po sic. Tales atomi significat materia ptenta in membris nervoz inferior: i p pns i membris regis onis i fine q itegrat ex membris pdictis. **S**ecunda regula. Atomi apparetes in media regione dolore in membris spualibus significat. pbat: qz sicut atomi i infima regione supra in finia regione significat: ita atomi in medio indicat sup media: vt apparet etia ex alijs supfluitatibus. **T**ertia regula. Atomi appa rentes vniuersaliter p tota vrina oim mebro ru: i p pns totu corp? dolore significat. pba tur sic. Atomi ptiales partialē dolore signi ficat. ita atomi vniuersales i vniuersaliter ap parētes vlem dolore significat. g intētū regu le ē vey. **Q**uarta regula supia ab Aui. pno canone fen. scda cap. de signis impgnatiois. **U**rina lucida pura in suba in q apparuerit aliqd grossum sile nubi: i ea fuerint atomi descēdentes i ascēdentes globatim inferi? impgnationē i ceptū significant. ptz aucto ritate pdicta. Rone sic. qz tales atomi aut si gnificant supra dolore iuncturaz aut neruo rū aut sup ceptū. sed nō primū: vt ptz p con clusiones precedentes. ergo zc.

De Resolutionibus ci nericis in vrina.

Notandū q p resolutiōes cinericeas nō debem? intelligere residentes in vrina ad modū furfureaz resolutio nis: sed sunt grossiores q accidunt i apparent ex dissolutiōe materiez flegmaticaz. aut me lancolicaz aut sanguineaz grossaz q resolu te simul cū supfluitate euacuant: i eaz appa rentia attestat mēbris a qbz resoluunt. q stan te ponunt iste regule. **P**rima regula. Resolu tiones cineree subtiles i colore adherentes globate vel pgregate ad inuicē i fundo resi detes retētiōe mēstruoz i mulierib? signifi cant. pbat auc. Aui. xij. tertij. Rone at sic: qz tales resolutiōes attestant materie peccā ti i loco ppinq ad vias vrine: q materia ptingit euacuari i retēta stimulat frutē ad ei? ex pulsionē. i qz nō pōt euacuari fm se ppter opis lationē: euacuat aut aliq ptes ex qz sepatōe generat tales resolutiōes. **N**ō notāter pōit in pclusiōe residetes i fundo globate existi tes ex eo q pētū in regione supiori attestat materie ptēte i tali regione. **S**i cū materie mēstruales sūt ibi residetes. claz ē q resolu

tiōes ibi appentes scāt eaz resolutiōes mate riez. qre pclusio pā. **S**ecunda regula. Resoluti ones cineree subnigre i colore sparfe p vrinā fluxū mēstruoz actualē scāt. pbat auc. Aui. loco pallegato. Rone sic. qz aut tales scāt res tentionē mēstruoz aut fluxū. **N**ō pñū: qz tūc residerēt i fundo: qm de rōe grauis ē i nō eēt pgregate. vt pbatū ē. g scāt actualē fluxū zc. **T**ertia reg. Cinericee resolutiōes subnig re i grosse adherētes sube vriali in fundo spleneticā passiōē i apostema splenis signi ficant. Probat aucto. oim medicoz vnani miter asserentiū hoc eē signū male dispositio nis splenis. Rone sic: qz aut tales resolutiōes attestant materie mēstruali aut melancolice alibi ptēte. **N**ō pñū: vt ptz p pma pclusiōez. g cū splē sit receptaculū hūoz melācolici: seq tur qz tales resolutiōes attestant materie con tente i splene qd est ppositū. **Q**uarta regu la. Resolutiōes cineree apparetes i fine fe. fle gmaticaz: febrē flegmaticā ad melācolicā p mutari scant. Probat qz tales scāt materias flegmaticā aduri: ad cui? adustionē sequit ge neratio humoz melācolicoz. q cū peccant rit putrefact? indicat melācolicā febrē.

De sanie in vrina.

Nota sanies nunq appet i vrina nisi stante vlceratione in vjs aut erupti one apatis curretis p viā vrine: q san ies diuersificat i ex pte sit? de q erit i emit titur. Scdo ex pte qntitat: qz qnq apparet pauca qnq multa qnq tota saniosa. de qua dant iste regule. **P**rima regula. Sanies i vri na in pauca qntitate appet in ptib? renū exi stente dolore: apā renū aut vlceratiōez signi ficat materia paucā saniei p locū angustū dis ferre qles sunt pori. i vbi dolor vbi egritudo auctoritate ypocratis decimo cōmēto. **R**es gula pfirmat aucto. Aui. xvij. tertij cap. de apāterenū vlcerationē. **S**ecunda regula. **U**ri na cū sanie multa i qntitate apparēs cū gra ui i forti fetore dolore exiēte i pectore signifi cat apā aut vlcerationē i vesica. **P**tz. qz talis significat multā materia putridā i loco ppinq qz lato: qlē dicim? hē vesicā. qre zc. **S**i dici tur notāter multa: qz p hoc distinguit apā et vlceratio vesice ab apāte i vlceratiōe renū. **L**ozrelariū. **U**rina saniosa multa cū dolore i pectine apostema significat in muliere apā i matrice. patet ex causis supradictis. **T**er tiaregula. **U**rina saniosa i corrupta cū do lore i pulsatione in ypocundrio dextro signi ficat apostēa epatis esse corruptū. ptz: qz doz loz significat egritudinē in loco. i cū ptingit

apostema epatis terminari p vias vrine: vt habetur decima q̄rta tertiū. **Quarta.** Urina saniosa apparens i pleuretico aut empico minorato sputo z accidētibz malis remissis. significat pleuresim aut empina terminabili p vias vrine licet raro: vt habet in capitulis p prijs minorato sputo nō p euacuationē materiei significat materiā derivari ad vias vrine. **Correlariū.** Nō teneatur medic⁹ ex minoratione sputi i pleuretico si viderit accidētia renitti. patet: q̄ hoc significat naturam ceticare p aliā viā. z sic terminari morbiū.

De sedimine in urina.

Sedimine apparēte in vrina. notandū pmo q̄ p sedimē habem⁹ intelligere ypostasim apparētē i vrina. Cuius cause dicunt esse actio caloris naturalis: q̄ agit i materiā actualiter peccantē ex q̄ tanq̄ materiali cā sit ypostasis. finis autē vt talis materiā pparet ad expulsionē. **Formal** vero cā est ista q̄ ipa sit alba levis pinealis z eq̄lis z residet in fundo z dicat laudabilis p̄tinua p oēs ptes suas. **Ex** q̄ seq̄tur correlarie: q̄ in vrina pfecte sana nō d̄z appere ypostasis. p̄t̄z q̄ i vrina talis corp⁹ sani deficit materiā ex q̄ fit vel generat ypostasis. q̄ si i eo peccaret materiā nō eēt corp⁹ vere sanū. **Correlarium scdm:** q̄ deficiēte altero p̄ditionū p̄dictaz q̄ ipa cū sit alba etiā illa ypostasis nō d̄z laudabilis. **Correlariū tertiū.** Apparitio ypostasis significat materiā cōplete digestāz paratam expulsiōi. q̄ dicunt esse cā tpm vere crisis de laudabili ypostasi. **Ex** de his dant tales regule. **Prima** regula. ypostasis subnigra i colore appens in vrina longā egritudinē significat. **Probat.** nā talis ypostasis attestat materie melacolicę que est difficilis resolutiōis z euacuatōis. **Ut** ex snia **Aui.** in ca. de signis quartane. sed obstante materiā difficilis eradicationis morbo necessario plongetur. ergo regula vera. **Scda** regula. Sedimen liuidum in colore mortificationē caloris innati significat. **Nā** talis ypostasis significat suffocationē caloris innati a materiā melacolica ad quā seq̄tur mortificatio: vt p̄t̄z de causis liuiditatz supius. **Tertia** regula. Sedimē nigrū i colore qd̄ p̄cessit liuidum mortē p̄tinuā significat. pbat q̄ tale sedimē significat vltimā adustionē ad quā cito seq̄t mors. quare regula vera. **Quarta** regula. Sedimen diuisum in substantia z sparsim p vnam ventositatē significat. pbat q̄ talis ē p̄portio ventositatis ad alias supfluitates: etia talis est p̄portio ad v̄tositatē z hydropisim.

sed sic est q̄ ventositas reddit vnāquāq̄ supfluitatē disp̄sam. ḡ appet regula p̄a. **Quinta** regula. Nō puratū sedimē debilitatē p̄t̄z significat. pbat. tal ypostasis fcat inordinatōnē i motibz nature: q̄ inordinatio seq̄tur debilitatē z ab ea accipit. ḡ zc. **Sexta** regula. **Encormia.** i. sedimē in sup̄ma regione difficultatē anbelit⁹ z pectoris significat. p̄t̄z q̄ significat materiā peccare i pectore: vt p̄t̄z ex snia oim medicorū. **Septima** regula. **Resphilis.** i. sedimē in sup̄ma regiōe magnā v̄tositatē significat z maximāz. p̄t̄z q̄ significat materiā h̄re raptū ad caput z nō nisi magnitudine v̄tositatē. **Octana** regula. Sedimē qd̄cūq̄ fuerit nisi fuerit p̄seueras defectū virtutis fcat. p̄t̄z q̄ fcat diminutiōez actiōis in materiā q̄ p̄cipue seq̄tur debilitatē virtutis.

De humore crudo in urina

Supfluitate humorū pmo notandū q̄ p̄tigit humorē fm partes separari a materiā totali: z h̄re raptū ad vias vrine. **Ex** residētia videbitur q̄ ibi sit sedimē z ypostasis. **Et** nō erit ita: vt p̄t̄z ad exp̄t̄ntiā in colica dolore z ydeos: vbi videntur tales humores residere in fundo. quod etia apparet in febre flegmatica: vbi sepiissime decipiuntur medici. **Scdo** notandū: q̄ tal humor videbitur similis ypostasi ex parte coloris z substantie. tñ inter ipm z sedimen est signū distinctiū tale: q̄ qñ est vez sedimen si mouetur ex agitatioē v̄tinali statim reuertit ad suum locū z sitū. **Colligitur** hoc signū ab isaac pmo de v̄tinis. **Scdo** ab **Auicēna:** scda p̄t̄z mi. **Etiā** p̄ma q̄rti ca. de flegmatica. **De** q̄ humor dantur regule. **Prima** regula. Humor crudus appens in sup̄iori pte vrine vitiū pectoris vel mēbroz spūaliū significat: z difficultatē anbelit⁹. pbat. aut talis humor attestatur materie p̄t̄te i cerebro. aut i regiōe pectoris. **Nō** p̄mū: quia tñ erit ibi circulus: vt ex snia medicorū habetur. ergo scdm qd̄ ē intentū. **Ex** q̄ seq̄tur cū videris talē vrinā p̄notis care aut asma aut disma aut ortantia. **Scda** regula. Humor crudus i media regione pendēs vitiū stomachi z intestinoz z repletiōnē significat z rugitū vētris. pbat. nā supfluitas p̄t̄ta in medio regiōe significat: sed cū regio stomachi sit media regio z vētris. ḡ zc. **Tertia** regula. Humor crudus in inf̄ima regiōe appens dolorē renū z lūboz z mēbroz generatiuorū vitiū significat. **Probat** tur ex deductiōe p̄clusiōis p̄cedētis. **Et** per hos clamat experientia: q̄ in oibz istis doloribz apparet iste humor dominans.

De cautelis in urina.

Quod de colore et potestatis in urina. Res-
stat ut videamus de cautelis medico-
rum observandis in iudicando per urinas.
Notandum igitur quod quando offertur medico urina ex qua
non possit iudicare ex potestatis: quod reducta est ad
ignem vel alterata: iudicat capiendū iudiciū a
substantia et forma e converso. Tria igitur faciam.
Primo ponam aliquas regulas ex quibus sumun-
tur multe cautele. Secundo docebo distingues-
se urinam virorum ab urinis mulierum. Tertio urinas
pignarum: in quarum iudiciis multum moles-
tant doctissimi viri: et ex eis incurrunt nonnul-
las infamias. Quibus habitis patebit complementum.
Circa primum dicam aliquas regulas quae tamen virtuali-
ter possent reduci ad praedicta: ex quibus infero cor-
relaria plura: et vniuersales correlarioz erit cau-
tela vna. et sic exemplis de istis positis et intelles-
ctis ex filiis poterit bene distinguere. Prima
regula. Urina alba subtilis attestat debilita-
ti stomachi et eius indigentiam. Istud patet ex men-
tibus autorum: et ratione deductum est superius. Correla-
rium primum. Si medicus viderit urinam talem iudicat an-
gustiam stomachi assumptam: patet quod addit debi-
litati maiori causa eiusdem. Correlarium secundum. Stan-
te tali urina iudicandum est super lassitudine totius
corporis et maxime crurium. patet: quod ex diminuta
digestione sequitur diminuta restauratio magis
vero in locis remotis. Correlarium tertium.
Stante tali urina iudicandum super dolorem gra-
uitatem oculorum et somnolentiam. patet: quod stante ta-
li dispositione stomachi necesse est ut propter dire-
ctum affectum concitentur materiam ad caput: quod con-
cite inducit talia. Quare etc. Alia experientia. quod
habetes debilitatem stomachi patitur fluxum pal-
pebrarum et pulsationem temporum. Correlarium quartum.
Stante tali urina iudicandum est super lassitudinem
totius corporis et maxime crurium. patet: quod ex dimi-
nuta digestionem sequitur diminuta restauratio:
magis vero in locis remotis. Correlarium quintum.
Stante tali urina iudicandum est interpolatum
difficultatem anhelitus. patet: quod ad interpolatam
multiplicationem ventositatis sequitur compres-
sio diafragmatis. et ita compressio membrorum spi-
ritualium. Secunda regula. Urina cum febre acu-
ta spissa et rubra in fundo vasis et turbata et
superius livida venationem facit. patet ex his que
dicta sunt de urina livida superius. Correlarium
primum. Apparere tali urina iudicandum est super
tremorem cordis: vehementiam sitis. Inquietu-
dine magna. patet: quod hec consequuntur in corde no-
cumentum et in membris spiritualibus. Correlarium
secundum. Stante tali urina iudicandum est su-
per dolore stomachi. Patet intelligenti etc.

Correlarium tertium. Tali urina de altera ra-
tione magna et frenesi pariter. patet: quod necesse est
ut concitentur nocumentum cerebro. quare etc.
Tertia regula. Urina existente cum sedimentis
ne lapides in renibus advenire iudicat. Patet
ex his que dicta sunt. Correlarium. Stante ta-
li urina iudicandum est super gravitatem renium et vli-
um et apparere causas lapidis. Correlarium secundum.
Stante tali urina arguendum est super gravitatem
capitis ex parte posteriori. Patet ex colligati-
onem renium ad illas partes. Correlarium tertium. Stan-
te tali urina iudicandum est super gravitatem pecti-
nis. Correlarium quartum. Stante tali urina iudi-
candum est super contractionem genuum et coxarum. Pa-
tet hoc: quod est ex accidentibus consequentibus lapidis
dem. Quarta regula. Urina existente lactea
et tenui: lapidem in vesica significat. Patet ex
praedictis in capitulo de colore. Correlarium.
Stante tali urina iudicandum est super difficultatem
tati urinae. Patet ex dictis. Et ita discurrete et
propria accidentia illius passionis. Quinta res-
gula. Si urina habuerit frustula longa quasi
pilos declinantes ad rubedinem ex coarctatione
renium significabit. Si fuerit tincta ubi non fu-
erit discolorata et apparuerint pili: totum corpus
poris debilitatem significabit. Correlarium primum.
quod in prima urina apparentia prenos-
tandum est caliditatem et ardorem circa re-
nes. patet ex proprio effectu egritudinis. Cor-
relarium secundum. Stante tali urina super lassi-
tudinem totius prenos-
tandum erit. Correlarium
tertium. Ex huiusmodi urina apparet
interpolatum et guttatim mictus urinae. Cor-
relarium quartum. Urina tali urina pronosticas
re urinam sanguineam: siue mictum sanguinis
processisse. Correlarium quintum. Stante ta-
li urina super stipticitate ventris arguendum: et
egestiones que emittuntur sunt squibellose:
ut patet ex tali passione necesse est ut supercales-
lefaciatur epas: quo supercalesfacto adurantur fe-
ces et exsiccantur. Correlarium sextum. Stan-
te tali urina iudicandum est super tumorem ventris
Patet: quod stante tali stipticitate retinentur ven-
tositates. que sic retente faciunt ventrem tu-
mesieri. Sexta regula. Stante urina alba
et tenui cum multa siti dyabetem significat.
patet intelligenti causas huius egritudinis
Correlarium primum. Stante tali urina ar-
guendum est super debilitatem stomachi. et inter-
polatam ardorem in ipso latere. Patet per con-
tinuam assumptionem humidiorum maxime. Cor-
relarium secundum. Stante tali urina pronosticans
dum est super extenuationem totius et semi-
ethicam. patet: quod hec egritudo prohibet ex-
tenuationem fieri debitam et convenientem.

Septima regula. Existente vrina furfurea dyarrhalis significat si est pauca. Patet ex predictis et ad experientiam. **C**orrela. primum. Urina facta furfurea et si portaret a longe: remanet continue furfurea. quare medicus poterit hoc inferius pronosticare. **C**orrela. secundum. Apparete tali vrina iudicandum est super commotione totius corporis. patet ex eo: quod ostendunt humores in toto. **C**orrela. tertium. Pronosticandum est ex eo torsiones circa ypocundria: et marie circa ypocundri dexteri esse futuras. patet: quod cum locus epatis sit locus generativus humorum. **C**orrela. quartum. Pronosticandum est fluxum ventris futurum. **C**orrela. quintum. Iudicandum est firmitatem magnam et indetudines fastidas etc. **O**ctava regula. Urina mulieris existente turbida velut subiugalis repleta matricem testare iudicat. patet ex dictis. et hoc non stante febre acuta. **C**orrelarium primum. Stante tali vrina pronosticamus pondus maximus circa partes femorales. patet propter plenitudinem humorum viscosorum et grossorum. **C**orrela. secundum. Ex ea pronosticandi sunt dolores circa ypocundria et vulva. patet propter continuum motum ibi factum. **C**orrela. tertium. Stante tali vrina iudicanda est nauzea: et quasi continue subversio stomachi. patet propter continuam elevationem vaporum. quare etc. **C**orrela. iij. Ex humore vrina iudicare poteris dolores venire ad dorsa siuere nes: et quicquid ad costas: ut patet ex predictis. **C**orrelarium quintum. Stante tali vrina pronosticanda est durities circa partes femorales. quare etc. **N**ona regula. Si circulus vrine nullo modo agites tremulus apparuerit super repletionem capitis et descensum catarrhi arguendum est. patet ex his que dicta sunt in tractatu de circulis. Et nota quod vrina quancumque mota ex longo delata apparet circulus ac si in principio extiterit. **C**orrela. primum. Stante tali vrina pronosticandum erit dolorem in spatulis in cruribus interpolatione. patet: quod talis vrina significat materiam descendere per nucham ad nervos quare

re etc. **C**orrelarium secundum. Stante tali vrina iudicandum est dolor aut gravitas capitis in parte posteriori. cum ibi continetur materia humoralis. **C**orrelarium tertium. Stante tali vrina iudicandum est pigritiam esse in toto. patet: cum multa materia sit communicata nervis. quare etc. **D**ecima regula. Urina habens circulum cum ypostasi in media regione aut attomos in ea regione aut trumbos: significat materiam et in capite et pectore. patet ex predictis. **C**orrelarium primum. Apparente tali vrina iudicandum est difficultatem anhelitus et tussis: quod significat materiam descendere continue ad pectus. **C**orrelarium secundum. Iudicandum est dolorem in parte anteriori capitis. **C**orrelarium tertium. Si fuerit tincta salsedine aut ardore in gutture significat pariter: si fuerit circulus declinans ad citrinitatem. **C**orrelarium quartum. Ex huiusmodi vrina gravitatem oculorum iudicamus. quia est causa multe materie in cerebro. quare etc. **U**ndecima regula. Urina existens spumosa tam in muliere quam in viro ventositatem contineri in ventre significat. Patet ex his que diximus de spuma. **C**orrelarium primum. Inflatio stomachi et ypocundriorum ex vrina tali arguendum est propter continuum motum ventositatis circa eas partes. quare etc. **C**orrela. secundum. Ex tali vrina dummodo spuma fuerit rubea siue citrina. pronosticandum est esse dolorem capitis maiorem in latere dextro. **C**orrela. tertium. Si vero talis vrina fuerit alba subtilis: iudicandum est dolorem esse futurum in ypocundrio sinistro. patet: cum illud sit frigidum: illud vero calidum. **D**uodecima regula. Urina sedens ad viriditatem vel lividum colorem per totum in muliere cum ypostasi plumbea significat retentionem menstruum ex parte temporis in quantitate et qualitate. patet ex his que dicta sunt. **D**ecimicima: **E**gidius: **I**saac etc. Et hec de vrinis dicta sufficiant. **F**inis.

1. *reprochus*
 2. *calidus*
 3. *fugus*
 4. *diura*
 5. *molliculus*

Tabula super tractatu de Herbis.

[The page contains a dense grid of handwritten text in a historical script, likely a medical or scientific manuscript. The text is organized into columns and rows, with some entries appearing to be lists or tables. The handwriting is cursive and somewhat difficult to decipher, but it appears to be a form of early modern Latin or a related language. The page is numbered '10' in the top right corner.]

Tabula super tractatu de Verbis.

La. cccxciiij. D
Quem mulier et caru
faciem mundificanduin.

Dentium

dolorem curanda.
La. xliij. B
La. xli. L
La. xlv. E
La. li. in fine.
La. lv. B
La. lix. D
La. lx. D
La. lxx. B
La. lxxij. in fine.
La. lxxv. E
La. xcviij. B
La. cvi. A
La. cvij. L
La. cxix. H
La. cxixi. K
La. cxixij. F
La. cxlvij. E
La. cxlvij. D
La. cxlvij. A
La. cxlv. B
La. ccvi. L
La. ccviij. in fine.
La. ccxix. in fine.
La. ccxxviiij. in fine.
La. ccxxviiij. B.
La. cccliiij. in fine
La. ccclix. D
La. cclv. B.
La. ccxxv. B
La. ccxxv. D. in fine
La. ccxxix. L.
La. cccij. E
La. cccxi. E
La. cccxxij. D.
La. cccxxij. AD
La. cccxxij. L F B
La. cccxxij. B
La. cccxxij. A
La. cccxlv. AD
La. cccxlv. D K.
La. cccxlv. F
La. cccxlv. A
La. cccxlv. AD. f. g. h. n
La. cccclxxi. B
La. cccclxxi. F.
La. cccclxxvi. B
La. cccclij. E

La. cccclij. D
La. ccc. r. L.
La. cccclxv. B
La. cccclxv. L
La. cccclxix. D.
La. cccclxxij. L
La. cccclxxij. AE
Dentiu stupore
La. cccclxxij. A.
Dentes pueror. v. fac
le r. sine dolore nascunt.
La. cccclxxij. B.
Demoniacis
La. cccclxxviiij. L.
Demonia fugare
La. cccclxxv. F
La. xl. B
Disnoicis. i. difficul
tas respirandi.
La. cxij. L.
La. ccxij. F
La. cccclvi. E
La. cccclxxij. A.
Disintericis. i. dissipa
tio interior. intestinox.
La. xij. B
La. l. B
La. cx. B E
La. cxix. B
La. cccxiiij. BD
La. cclviij. D
La. cl. A
La. cx. A
La. cxij. A. in fine
La. cxij. L.
La. cxvi. B
La. cxvii. in fine.
La. cxix. AA.
La. cc. in fine
La. ccxviiij. n. in fine.
La. cclxiiij. A
La. cc. xxi. A
La. cclxxij. B.
La. cccxv. E
La. cccxxij. F
La. cccxxvi. in fi.
La. cccxxviiij. B
La. cccxxij. Y
La. cccclxxij. DD.
La. cccclxxi. B.
Dislurys. i. mas
licia vinationis
La. xxv. L
La. xxv. B
La. lx. A

La. xcij. A
La. cxiij. L
La. cxiij. A.
La. cxiij. B
La. cxv. A
La. cxv. AE
La. cxv. in fine
La. cxv. A
La. cxv. D.
La. cxc. in fine
La. cxcvi. in fine
La. cccv. in fine
La. cccxvi. in fine
La. cccclxxi. A
Dyarrhia. i. simplex
fluxus ventris.
La. liij. L
La. cc. in fine
La. cccxxviiij. B
La. cccclxxij. D
La. cccclxxvi. B.
Dorsi dolor
La. ccccl. in fine
Domus ut appareat
plena serpenticulo
La. ccccliiij. F

Emorroi

das vel ficus
La. i. F
La. xiiij. B
La. xxvi. D
La. xxv. E
La. xxvi. AB.
La. xxv. H.
La. lxvi. A
La. lxvi. D.
La. cx. L.
La. cx. B K.
La. cxv. L.
La. cxv. K
La. cxli. in fine
La. cxviiij. L.
La. cxviiij. B
La. cxci. K.
La. cccix. D.
La. cclij. A
La. cccclxxij. i. in fine.
La. cccclxxvi. B
La. cccclxxv. B.
La. cccclxxij. F
La. cccclxxv. K
La. cccclxxv. E
La. cccclxx. D
La. cccclxx. in fine

La. cccclij. D
La. cccclxxv. BD
La. cccclxxv. Y
La. cccclxxix. E.
Epaticis
La. cccclxxvi. A
Epatis calefactio
nem.
La. lxvi. A
La. lxxv. A
La. cxviiij. A
La. cxvi. AB
La. cclviiij. in fine.
La. cclix. A. in fine
La. cccclxxix. A
Epatis opilatio
ne ex frigiditate
La. cxij. E
La. cxij. B
La. clv. L
La. cccclxxv. F B.
Epatis et splenis
opilatio
La. cccclxxij. in fine
La. cccclxx. D
La. lxi. D
La. lxi. E
La. lxi. A
La. xci. A
La. cxviiij. E.
La. cclix. A.
La. cxv. F
La. cclvi. D J.
La. cclij. E B
La. ccc. B
La. cccix. D
La. cclij. AB
La. cclviiij. A. in fi.
La. cccclxxix. A
La. cccclxxviiij. E
La. cccclxxi. in fine.
La. cccclxxij. A
La. cccclxx. D
La. cccclxxv. B
La. cccclxxvi. R.
La. cccclxxvi. E
La. cccclxxv. B
Epilenticia. B. f. g. h. n
La. viij. B
La. xx. B
La. xl. B
La. liij. A
La. lx. Y
La. lxv. D r B
La. lxxv. in fine

Quem mulier et caru
faciem mundificanduin
Dentiu dolorem curand

Dentiu stuporem
Dentes pueror. v. fac
le r. sine dolore nascunt
Demoniacis
Demonia fugare
Disnoicis. i. difficul
tas respirandi
Disintericis. i. dissipa
tio interior. intestinox
Dislurys. i. mas
licia vinationis
Dyarrhia. i. simplex
fluxus ventris
Dorsi dolor
Domus ut appareat
plena serpenticulo
Emorroidas vel ficus

Dyarrhia. i. simplex
fluxus ventris
Dorsi dolor
Domus ut appareat
plena serpenticulo
Emorroidas vel ficus

Epaticis
Epatis calefactio
nem
Epatis opilatio
ne ex frigiditate
Epatis et splenis
opilatio
Epilenticia. B. f. g. h. n

Tabula super tractatu de Herbis.

¶ Febres quartanas
de colera adusta
La. cccclvii. **D.**
¶ Febres effimeras
La. cccclv. **L**
¶ Febrium inflammaciones.
La. cxlvi. **L**
La. cccclxx. in fine.
¶ Febribus comburentibus.
La. cclxxv. **BE**
¶ Febres infantium.
La. cxlix. **B**
¶ Febres pestilenciales.
La. cxrv. **R**
La. cccclix. **B**
¶ Febres periodicas.
La. lxxv. **F.**
La. cccclxii. **KD**
La. cccclij. **B**
La. cccclij. **B.**
La. cccclxi. **F**
La. cccclxii. **BJ**
La. cccclxxvi. **E**
La. cccclxxv. in fine.
La. cccclxx. **B.**
La. cccclxiiij. **B.**
¶ Febres antiquas
La. xxvi. **A.**
La. xxix. **A**
La. xlvij. **JK**
La. cli. **D**
La. clxvi. in fine.
La. clxxxix. **EF.**
La. cccclviij. **D**
La. cccclxxiiij. **B**
La. cccclxxv. **B**
¶ Febres melancolicas
La. cccclviij. **E**
¶ Febres quondianas.
La. lx. **L**
¶ Feor oris.
La. iiij. **D.**
La. xix. **D**
La. xxviiij. **A.**
La. cix. **B**
La. cxrv. **LD**
La. clxxviiij. **D**
La. cxc. **B**
La. ccviiij. **AD E.**
La. cclxxviiij. **B**
La. cccxviiij. **D**
La. cccclviij. **F**
La. cccclx. in fine.

Tabula super tractatu de Herbis.

La. cccclij. JR

¶ Feror assellarum et
torius corporis.

La. lxxij. A

La. cclxi. D

La. cccclvi. in fine.

¶ Serum mortuum
expellendum.

La. xl. F

La. lx. AB

La. lxxi. L

La. lxxij. E

La. ciij. in fine.

La. cxi. A

La. cxij. DK

La. clvi. DA. in fine.

La. clxxij. E

La. cc. A

La. ccvij. L. in fine

La. cccij. T

La. cccxix. in fine

La. cccxxvi. B.

La. cclxxvi. D

La. cclxxix. in fine

La. cccxl. D.

La. cccclix. B

La. cccclxij. D

La. cccclxi. A.

La. cccclij. B.

La. cccclxij. A.

La. cccclxij. B.

¶ Serum vel sagittas a
corpore expellendum

La. clvi. ABAD.

¶ Senorum dolores

La. cccclxxvi. in fine.

¶ Srenesis.

La. lxxij. L.

La. lxxvi. B

La. cccxvi. A

La. cccclxx. D

¶ Slegma purgandum
siue educendum.

La. lxx. D

La. lxxvi. D

La. lxxij. F

La. ciij. B

La. cxxx. D

La. cxxxi. A

La. clxxij. A.

La. clxxi. A

La. clxxij. FH

La. clxxviij. AE

BK.

La. cclij. B.

La. cccxij. FL

La. cclxxvij. E.

La. cccclxxvij. A.

La. cccclxij. A.

La. cccclxxij. ASy

¶ Slegmoni patienti.

La. cccclxxix. L.

¶ Fistula.

La. viij. B.

La. xl. ET.

La. xliij. B.

La. liij. B

La. xc. in fine.

La. cvi. D

La. cxi. L

La. cxij. A

La. cxxx. L

La. cxxxv. in fine

La. cxliij. E.

La. clv. E.

La. cxxviij. in fine

La. cc. D

La. ccv. A

La. cclij. A.

La. cclxxvij. in fine

La. cccclxxij. E.

La. cccclxxvij. F.

La. cccclv. D

La. cccclxxv. B.

La. cccclxxvi. D.

La. cccclxxvij. A.

La. cccclxxvij. B.

La. cccclxxvij. B.

La. cccclxxvij. A.

La. cccclxxvij. B.

La. cccclxxvij. B.

La. cccclxxvij. A.

La. cccclxxvij. B.

La. cccclxxvij. B.

La. cccclxxvij. B.

La. cccclxxvij. B.

La. cccclxxvij. B.

La. cccclxxvij. B.

La. cccclxxvij. B.

La. cccclxxvij. B.

La. cccclxxvij. B.

La. cccclxxvij. B.

La. cccclxxvij. B.

La. cccclxxvij. B.

La. cccclxxvij. B.

La. cccclxxvij. B.

La. cccclxxvij. B.

La. cccclxxvij. B.

La. cccclxxvij. B.

La. cccclxxvij. B.

La. cccclxxvij. B.

La. cccclxxvij. B.

La. cccclxxvij. B.

La. cccclxxvij. B.

La. cccclxxvij. B.

La. cccclxxvij. B.

La. cccclxxvij. B.

La. xi. B

La. cxv. L

La. cxvij. A

La. cccxi. J.

¶ Singinaz putredo.

La. cccclix. L.

¶ Singinam sangui
nolentam.

La. lv. D

La. lix. L.

La. cxliij. F.

La. cccclxxij. A

La. cccclij. R

¶ Singinaz dentes

confortandas.

La. cclxi. k

La. cccxi. J. in fine.

La. cccclxxvij. B

¶ Benituram virozum

extinguendum.

La. lxxvi. A.

¶ Suture et pectus

leniscandum: siue

eorum apostemata

La. ciij. CD AB

La. cclvij. in fine.

La. cclvij. in fine.

La. lxx. in fine.

La. lxxvi. in fine.

La. cxv. B.

La. cxix. k

La. cxlv. A.

La. cxlvij. F.

La. cccclxxij. in fine.

La. cxl. AD.

La. cclv. L

La. cclxi. A

La. cclxxvi. D

La. cclxxvij. in fine.

La. cccij. k.

La. cccclij. D

La. ccccl. A

La. cccclxxvij. D. k.

La. cccclv. B.

La. cccclij. L.

La. cccclxxvij. k

La. cccclxxvi. A.

La. cccclxxvij. B. E.

La. cccclxxvij. A

La. ccccl. A

La. cccclxxvij. B

La. cccclxxvij. A

La. cccclxxvij. CD

La. cccclxxvij. F

La. cccclxxvij. F

La. cccclxxvij. F

La. cccclxxvij. F

La. cccclxxvij. F

La. cccclxxvij. F

La. cccclxxvij. F

La. cccclxxvij. F

La. cccclxxvij. F

La. cccclxxvij. F

La. cccclxxvi. B.

¶ Hernia.

La. lxxi. AB

La. cclxxij. B

La. ccl. A.

¶ Herpetem estione

num curare.

La. cclv. in fine

La. cccij. D

La. cccclxx. D

La. cccclv. B

La. cccclij. B

La. cccclxx. in fine

La. cccclxxvi. A.

La. cccclij. D

¶ Dominem pseruare a

frigore aeris.

La. cccclxxvij. E

¶ Ignem sa-

crum extinguendum

La. liij. A

La. lxxij. B

La. l. D

La. c. in fine.

La. cxix. E.

La. cccclxxvij. AD.

La. clxx. E

La. cclij. in fine.

La. cclxxij. B

La. cclxxvij. L

La. cccclxx. CD.

La. cccclxx. E

La. cccclv. B

La. cccclij. B

La. cccclxxij. J

La. cccclxxvi. in fine.

La. cccclxxvij. B.

La. cccclxx. in fine

La. cccclxxij. in fine.

La. cccclij. AL

La. cccclxxvij. A

¶ Ignis adustionem.

La. lxx. in fine.

La. cxv. T.

La. cx. D

La. cclv. EF

La. cccij. k

La. cccv. E

La. cccclxx. E

La. cccclxx. H.

La. cccclv. A

La. cccclxx. E.

¶ Ingenium acutum

procreans.

La. cccclxx. E

La. cccclxx. E

La. cccclxx. E

La. cccclxx. E

La. cccclxx. E

La. cccclxx. E

La. cccclxx. E

La. cccclxx. E

Gomorraea.

Tabula super tractatu de Herbis.

La. c.ij. P R
Inflationes resolvere.
 La. xxxv. in fine.
 La. cccxc. A
Inflationes testiculor.
 La. lxxviiij. A
 La. ccccxviiij. B
Infantes contractos.
 La. lxx. f. in fine
Infantū flux² vērīs.
 La. lxxix. A
Infantem bila
 rem facias.
 La. xxxix. A
 Lepi. S
 La. cxviiij. K
 La. cccclxiiij. L.
Ictericia.
 La. v. D
 La. vi. A
 La. viij. E B H
 La. xviiij. B
 La. xxxix. A
 La. xxxiiij. E
 La. xlvij. D
 La. i. B K L
 La. lxxviiij. A
 La. lxxviiij. D
 La. lxxv. D
 La. xci. B D.
 La. xciiij. D.
 La. ci. f.
 La. ciiij. B H.
 La. cvi. f.
 La. cxiiij. A
 La. cxliij. B E.
 La. cxliij. B D.
 La. cclxxix. B
 La. cccxxiiij. in fine.
 La. cccxxix. B.
 La. cccxli. A
 La. cclxv. D
 La. cclxxix. f.
 La. cclxxix. in fine
 La. cccxxv. D
 La. cccxxiiij. f.
 La. cccxxviiij. H.
 La. cccxxviiij. D f
 La. cccclxiiij. E.
 La. cccclxli. E
 La. ccccxviiij. D
 La. cccclix. f.
 La. cccclv. L.
 La. cccclxviiij. A.
 La. cccclxxvi. A

La. ccccxix. D.
Ictericia nigra
 La. xc. in fine
 La. cccclxxiiij. B
Intestinoz dolor
 La. xv. D
 La. xxxix. B
 La. xliij. E.
 La. lix. A B
 La. ciiij. B E
 La. cxix. in fine
 La. cccxxix. A
Intestinoz vlcera.
 La. cccxxv. in fine
 La. cli. E.
 La. clvi. D
 La. cxci. B.
 La. ccvi. f.
 La. cclxv. B f.
 La. cclxx. D K
 La. cclxxi. E
 La. cccxix. f J
 La. ccciiij. A D
 La. cccix. E.
 La. cccxxviiij. B
 La. cccxxiiij. D.
 La. cccxxiiij. D.
 La. cccclxiiij. D
 La. cccclxxiiij. B B.
 La. cccccc. B
Intellecū bonū siue
 Memoria bona.
 La. lxxvi. D
 La. cxviiij. in fine.
 La. cccxxv. A
 La. cccxxiiij. f. in fine.
 La. cccclxxvi. H.
 La. cccclxxiiij. A E
Impregnatio nē uiuan
 tia siue ad conceptum.
 La. lviij. A
 La. cccxxvi. in fine.
 La. cccclix. L f
 La. cccclxxviiij. E
Impinguatā boiem.
 La. cxv. E
 La. cxlviiij. B.
 La. cclxxv. in fine.
 La. cccxx. D
 La. cclxxvi. D.
 La. cccclxxiiij. E
 La. cccclx. K
Ipopya. id est linor col
 lectus sub oculis vel pal

pebis.
 La. cclxv. A. in fine
 La. cclxxix. E.
 La. cccclxxix. B L.
Iram remouendam.
 La. xix. f.
 La. cxviiij. K
 La. cclxxv. D
Iuneris laborem vt
 non sentias.
 La. xxxix. E
In itinere attritiones
 que fiunt.
 La. cclxxvi. B
Ictus scorpionum
 La. cccxxiiij. in fine
 La. cccclxxiiij. H.
 La. cccclix. B
 La. cccclxxvi. f.
Imorcatūs.
 La. lxxiiij. D
Iecoris tumorem.
 La. cccclviiij. A
Indumentum nūm
 si vis vt prolongetur
 La. cccclx. f.
Iuncturaz dolorem.
 La. cclxxiiij. D.
Iuuetutē acqrendum
 La. cccxxv. D.

Labiorum

fissuras.
 La. lxxv. D.
Lac muliez prouo
 candum.
 La. xliij. Y.
 La. xxv. B
 La. xxxix. B f K
 La. lxxv. in fine
 La. cliij. D
 La. cclxxix. Y
 La. cccclxxviiij. B
Lac muliez probi
 bendum.
 La. cxv. E L
Lac in māmillis vt
 stringatur.
 La. cclxx. E
Lac coagulātū in mā
 millis soluendū
 La. cli. B
 La. cclxxv. f
 La. cclxxviiij. E

Lac oues vt
 habundant.
 La. cxviiij. B
Lanam limpidae
 La. cccxvi. f
Lepes.
 La. xxxiiij. B.
 La. xxxvi. in fine
 La. lix. B
 La. lxxv. B
 La. c. f.
 La. cxxi. H
 La. cccxxvi. B.
 La. cliij. A D P
 La. cclxxiiij. D
 La. cclxx. in fine.
 La. cclxxiiij. E
 La. cxvi. B
 La. cccix. B
 La. cccxxix. H
 La. ccccliiij. A
 La. cccxxviiij. L B.
 La. cccclx. D.
 La. cccclvi. A
 La. cccclxxviiij. E
 La. cccclxxv. in fine
 La. cccclxxiiij. in fi.
 La. cccclxxiiij. in fi.
 La. cccclxxviiij. B J
Lepia incitant.
 La. c. xxi. D
Lentia generare
 La. lxxviiij. A f
 La. lxx. B H
 La. cclxxiiij. E
 La. cccxxv. D
 La. cccclxx. piosica.
Lentificando inter
 ficiunt.
 La. cxlv. B L
Lentigines 2 macu
 las in facie tollendas.
 La. lxi. A
 La. lxxix. D J.
 La. lxxix. L
 La. lxxix. L.
 La. cccx. H.
 La. ccl. D
 La. ccliiij. B
 La. cccv. E.
 La. cccviiij. E
 La. cccclv. A
 La. cclxxviiij. E
 La. cccviiij. B

Tabula super tractatu de Herbis.

La. cccxi. in fine	La. l. B	La. cccxix. D	Mentis.
La. cccxvi. B	La. xcij. B E.	La. ccccxix. A	La. clxij. D
Uitargia	La. cxij. B E	Matricis duriciem.	La. ccccxij. in fine.
La. xi. E	La. c. F	La. clv. F.	Melancolicas
La. xxij. E	La. ci. F	La. clxv. E	egritudines
La. cxi. B	La. cvij. D	La. cclxviij. E B	La. clxij. B E.
La. cxiij. B B	La. cvij. E.	La. cclv.	Melancolie resistede.
La. cclvi. A	La. cxv. D	La. cclxij. B	La. lxxvij. in fine
La. cccxvi. A.	La. cxvij. D	La. cccxij. J.	La. lxxx. D
La. ccccxix. H.	La. cxxvij. L.	Matricis suffocatio	La. cclxix. B
La. ccccxixvi. F. m	La. cclij. E	La. xx. E	La. cccxviij. A B
Uinoz ex pelliōe	La. clxij. D	La. cxvij. B	La. ccccxix. A
La. xxix. E	La. cc. E	La. cclxviij. D	La. cccclxx. D E F
La. cccxc. L	La. ccvij. D B.	La. cccvij. in fine	La. ccccxixvi. E B. R
La. ccccx. B.	La. cccij. D	La. cccclij. B.	La. ccccl. D
Uinozem cutis	La. cccix. A E E	La. cccci. B	La. cccclvi. D P
auferendum	La. cccixvi. E B	La. ccccxix. E	Menstrua puocanda
La. ccccx. in fine.	La. cclxvij. A	La. cccclx. in fine	La. i. D
La. cccclxv. A	La. cclxixviij. F	Matricis infrigidatio.	La. ij. D
Libidinē excitandā	La. cclxixix. F	La. lx. B	La. vi. D
La. xxxvij. B	La. cccxviij. D	La. lxij. A B.	La. vij. A
La. clxxvi. A B	La. cccxix. in fine.	La. cccxviij. B.	La. vii. D B
La. cclxij. A E	La. cccij. E	Matricis opilatio.	La. xvij. E
La. cclxixviij. in fine	La. cccx. A	La. ccccxixviij. E.	La. xix. E F
La. ccccxij. A D.	La. cccxiiij. F	La. ccccxix. J	La. xxij. E
La. cccclix. F.	La. cccxv. in fine	Matricis dilatio.	La. xxix. B E.
La. cccclxij. E F J.	La. ccccxvi. D	La. cclij. D.	La. lxxij. D
La. cccclxxv. B.	La. ccccxv. E	Matricis 2 ani	La. lxxvij. B
Libidinē extinguendū	La. ccccxixviij. D.	egressio	La. lxxix. in fine
La. xi. A B F K.	La. cccclxviij. A E	La. cccvi. E La. lv. D.	La. lxxix. E
La. xcviij. E K	La. cccclxixviij. in fine	Matricem muns	La. lxxvij. B
La. cccxcviij. E	La. cccclxxvi. A	disicandam	La. xc. B E.
La. cccci. D	La. cccxc. D	La. lxxij. A	La. xci. A F.
La. ccccv. D.	La. ccccl. D.	La. ccix. A	La. xcij. D
La. cccclxxij. B	La. cccclvi. B	La. cccxviij. A	La. xcvi. B
Linguam aggranatā	La. cccclxxviij. D	La. cclxvi. K	La. ciij. A E
alleviare.	La. cccclxxvi. A C D	La. cclxviij. in fine	La. cvij. A E
La. ccccxix. B	La. cccclxxviij. B B	La. cccclxxviij. B.	La. cxl. A
Linguam erigere z	La. cccclxxv. B E.	La. cccclxxvi. K	La. cxij. D. K.
fauces exasperare.	La. cccclxx. A B D.	La. cccclxxvi. in fine.	La. cxv. D.
La. xcix. A.	La. cccclxxi. E B D	Mamillaz duricies	La. cxvi. J.
Libros a vermibz pres	Libricos latos	La. xci. L. 2 in fine	La. cxvij. B
seruandos.	occidendum.	Mamille muliez siue	La. cxxx. in fine
La. ij. B E.	La. cxl. D	pginū vt nō crescant	La. cxxxi. D D.
Loquelam amissam	Lumbox dolorem	La. clxxij. A	La. cxxix. A
restaurare.	remouendum.	Maculas tollendam.	La. cxl. E B L.
La. ij. D	La. cccclxxviij. B	La. lxi. A.	La. clv. E B
La. cccxviij. E	Matricis	La. cxix. D	La. clvi. F.
Libricos occidendū.	dolorem.	La. cxvij. D.	La. clxij. E.
La. ij. E I	La. xcix. A	La. cxxx. B	La. clxxviij. A
La. ij. F H.	La. cxl. D B.	La. clxv. D	La. clxxv. A D.
La. xviij. A	La. clviij. A	Maculas nigras	La. clxxix. D D
La. xvij. F	La. ccxvi. B.	delendum.	La. ccv. B.
La. xxi. L	La. cclxviij. A	La. cccclxxij. F K	La. ccvij. E.
La. xv. D			

Tabula super tractatu de Herbis.

Aa. cccxxvii. **D**
Aa. cccxxvi. **B**.
Aa. cccxxix. **A**
Aa. cccxlvii. **D**
Aa. cclxv. **D**
Aa. cclxxix. **A**
Aa. cclxxxii. **B**.
Aa. cclxxxix. **E**
Aa. cccxxvi. **A**
Aa. ccccl. **D** **K**
Aa. cccclxxi. **B** **K**
Aa. ccccliiij. **A** **F**.
Aa. ccccliiij. **B** **B**.
Aa. cccclxiiij. **A** **B**.
Aa. cccclxvi. **F**
Aa. ccccliiij. **A**
Aa. cccclxxxv. in fi.
Aa. ccccliiij. **D** **K**
Aa. ccccevi. **A**.
Destrua stringen
 tia siue cōtra nūmū
 fluxum menstruoz.
Aa. xliij. **E**
Aa. lxxv. **J**
Aa. cxiiij. **B**
Aa. ccxvi. **A**.
Aa. cxxiiij. **B**.
Aa. cxxvii. **E** **B** **D**.
Aa. clxx. **B**
Aa. clxxxviiij. **B**.
Aa. ccxviiij. in fine
Aa. cccxxvi. **E**
Aa. cccxxij. **B**
Aa. cccxxviiij. **F** **B**
Aa. cccclij. **B** **D**.
Aa. cccclxxxvi. i fine.
Aa. ccccl. **E** **D**.
Aa. cccclxxix. **F**.
Aa. cccclxxxix. **B**
Aa. cccclxci. **A**
Dembra putres
 facta curare
Aa. lxxv. **D**
Debzū arcuatiū.
Aa. xxxij. **E**
Debzū incisum
 vt nō sentiatur.
Aa. cclxxvi. **A** **B** **J**
Dembzis factis
Aa. cccxxiiij. **B**
Dilu^r vt n̄ come
 dat pullos gallinaz.
Aa. cccci. **P**
Dorpbear. *afum*

La. viij. **L**
 La. xxv. **L**
 La. cxix. **J**
 La. cxliij. **B J**
 La. cccxvi. **L**
 La. cccxvi. **D**
 La. cccxix. **L**
 La. ccccl. **L**
 La. cccclix. **E**
 La. ccccci. **L**
 La. cccclij. **B L**
 La. cccclxiiij. **A**
 La. cccclxv. **K**
 La. cccclxv. **A**
Dorville.
 La. cccclxij. **A**
Dorbo arcuato
 succurrendum.
 La. cccclxiiij. **L**
Dorbo regio
 La. xiiij. **E**
 La. cxvi. in fine
 La. cxxxvi. **A**
 La. cccxc. in fine.
 La. cccclxxxvij. **B**
Dorbo caduco
 La. cccclxxxi. in fine
Dorlib venenaz
 La. cxiiij. **E**
 La. cxix. **A**
 La. cl. **E B**
 La. clviij. **B**
 La. clxxv. **B F**
 La. clxxxix. **F** in fi.
 La. cxciiij. **A**
 La. cxcviij. **A**
 La. cccxviij. **E**
 La. cclxxvi. **D**
 La. cclxxvi. **B**
 La. cccci. **B**
 La. ccciiij. **D**
 La. cccxxv. **A**
 La. cccclxxiiij. **F**
 La. cccclxxvij. **D**
 La. ccccli. **A**
 La. cccclv. **A**
 La. cccclix. **B**
 La. cccclxviij. **A**
 La. cccclxxi. **A**
 La. cccclxxij. **B**
 La. cccclxxiiij. **B**
 La. cccclxxix. **B**
 La. cccclxxxix. **L**
 La. cccxc. **L**
 La. cccclxxxix. **D**

La. cccclxxvi. **D**
Dorsus canis rabidi
La. xiiij. **C****A**
La. ci. **B**.
La. cix. **A****B**
La. clxxv. **B**.
La. clxxxix. **F**
La. ccxvij. **C**
La. cclvij. **B**.
La. cclxxv. **F**.
La. cclxxxix. **C**
La. cclxxx. **C**
La. cclxxxij. **A**.
La. cccxcij. **B**
La. cccxxiiij. **K**
La. cccxxvi. **F**
La. cccclxxxij. **A**. **b**
La. cccclxxv. **B**
La. cccclxxxix. **A**.
Dorsus spētū
La. ix. **B****D**.
La. xiiij. **B**.
La. lxxiiij. **D**.
La. lxxxvij. in fi.
La. cvij. **F**
La. cxvi. **D**
La. cxvij. **B**
La. clv. in fine.
La. cclxxx. **A**
La. cccclxxxij. **B**
La. cccclxxxij. **A**.
Dorsus scorpionis.
La. clxx. **D**.
La. clxxxi. **A****B**.
La. cclv. **C**.
La. cclxxxij. **A**
La. cccij. **B**
La. cccclxxxij. **F**
La. cccclxxxix. **F**
Dorsus reptilium
La. xcij. **F**
La. cxxiij. in fine.
La. ccvij. **B**
La. cccx. in fine.
La. cccclxxxix. **E**
La. ccccli. **E**
Dorsus rutele.
La. cccij. in fine.
La. cccx. **B****V**
La. cccclxxvi. **D**
La. cccclxxvij. **A**
La. cccclxxxij. **D**
Dorsus Tyri
La. cccclxxxvij. **F**
Dorsē aialibo infer

tibo. **Aa. ccccix. A**
Aa. ccccix. in fine
¶ Dulieribo qñ nō bene
purgantur in partu
Aa. cccliiij. B
¶ Mala omnia vt ate
fugantur
Aa. ccccxcvii. in fine
¶ Muscas necare.
Aa. clxv. B
Aa. ccccyi. D
¶ Narium san
guinis fluxum.
Aa. lvij. E
Aa. lxv. A
Aa. xcviij. B D
Aa. cii. E
Aa. cxiiij. B J
Aa. cxxviij. I
Aa. ccvi. in fine
Aa. ccccxcvii. f
Aa. cccij. A
Aa. cccclxxij. f
Aa. cccci. k
Aa. ccccxxij. B
Aa. cccclij. D. z. cccclxxij
Aa. ccccxcij. A
Aa. ccccxcv. B
Aa. ccccxcxvi. D
¶ Narium putredo
Aa. clxxij. B
¶ Narium opilatio
Aa. ccix. in fine
Aa. ccxij. D
Aa. ccccxcvii. I
Aa. ccccclvi. J
¶ Narium dolor
Aa. xl. R
¶ Naseam phibendū
Aa. cccclxxviij. C
Aa. cccclij. k
¶ Neufrensis
Aa. xxxij. D
Aa. xcij. f
Aa. cxxij. k
Aa. cxxxiij. B D
Aa. cxxxiij. A
Aa. clxxxix. in fine
Aa. cd. C
Aa. cccci. C
Aa. ccccxxviij. f
Aa. cccxc. B
Aa. cccclij. A.
¶ Hernoz concussio

Tabula super tractatu de **Oculis**.

La. cccxvii. **A**
Quoniam dolentibus.
 La. cxc. in fine.
 La. cccv. **A B C**
Quoniam a quibus
 abstineant.
 La. cccvii. in fine
Oculorum
 dolores. La. q. **F**
 La. iij. **A**
 La. vi. **F**. La. vii. **D**
 La. xiiij. **A D**
 La. cccv. **C**
 La. l. **H**
 La. lxxiiij. **B**
 La. ciiij. **B**
 La. cv. **A I**
 La. cxiij. **A D**
 La. cxxij. **I**
 La. cccxvii. **F**
 La. cclv. **B**
 La. cclvii. **A**
 La. cclxx. **B**
 La. cclxxij. **A C**
 La. cclxiiij. **A D F**
 La. cccxvii. **C**
 La. cccxvi. **C**
 La. cclxi. **A C**
 La. cclxv. **D**
 La. cccxvii. **E F**
 La. cccxv. **E F**
 La. cccxvi. **H J**
 La. cccij. in fine
 La. cccclxxvii. in fine
 La. cccci. **D**
 La. ccccv. **B**. 2 in fine.
 La. cccclvi. **B**
 La. cccclxvii. **A**
 La. cccclxxvi. in fine.
 La. cccclxxv. **F**
Oculorum paritus.
 La. xviij. **D**
 La. cccclxiiij. in fine.
Oculorum asperitas
 La. lxxiiij. **B**
Oculorum tumores.
 La. l. **C**
 La. c. in fine.
 La. cxi. **F**
 La. cclvii. **C**
 La. cxi. **A**
 La. cclxx. **B**
 La. cci. **A B**
 La. cccvii. **E**

La. cclxx. **K**
 La. cccciij. **H**
 La. cccciij. **E**
 La. cccclxix. **D**
 La. cccclxxiiij. **C**
Oculorum tumorem siue
 puritum palpebrarum.
 La. xv. **D**
 La. cccciij. **F**
 La. cccclxxvi. **H**
Oculorum scabies
 La. lxxv. in fine
 La. ccl. in fine
 La. cclvi. **D**
Oculorum caligines
 La. liij. **B**
 La. xc. **B**
 La. xvi. **B**
 La. cxiij. in fine.
 La. i. **J**
 La. cvij. **A**
 La. cxiij. **J**
 La. cxiij. **D**
 La. cccxvi. **C**
 La. ccl. **A**
 La. cclxiiij. **A**
 La. cxc. in fine
 La. ccl. **A**
 La. cclxxix. **F**
 La. cccxiiij. **A**
 La. cccci. **B**
 La. cccclxx. **C**
 La. cccclxxv. **C**
Oculorum macula.
 La. xviij. **C**
 La. c. in fine
 La. cvi. **F**
 La. cxi. **A**
 La. cclxiiij. **B**
 La. cclx. **B**
 La. cccxvii. **E**
 La. cccclxxi. in fi.
Oculorum linore
 La. xvi. **D**
 La. lv. **B**
 La. lxxv. in fine.
 La. cclxx. **D**
 La. cclxxix. **C**
 La. cccclxxvi. **B**
Oculorum calores.
 La. cclxxvii. **B**
Oculorum panaricia.
 La. xviij. **F**
 La. cccclxx. **D**
Oculorum vngula siue

stra vngula 2 coagulatū
 sanguine sup oculo.
 La. cxiij. **K I**
 La. cxiij. in fine.
Oculorum vlcera.
 La. cclvi. **D**
 La. cclx. **A**
 La. cclxxvi. **J**
 La. cclxxiiij. **A B**
 La. cclxxiiij. **A**
 La. cccxvii. **E**
 La. cccclxxv. **D**
 La. cccclxxiiij. **K**
 La. cccclxx. **B**
 La. cccci. in fine
 La. cccclxx. **D**
 La. cccclxxvii. **J**
Oculorum siccitates.
 La. cclx. **B**
Oculorum pilos
 La. cxiij. **D**
Oculorum lacrimas
 La. cclx. **B**
 La. cccxvii. **E**
 La. cccclxx. **B**
 La. cccclxx. **C**
 La. cccclxx. **B**
Oculorum albugines
 abstergendum.
 La. cclx. **D**
Oculorum pupille
 dilatationem.
 La. xiiij. **E** La. ccccv. **D**
Oculorum pannum
 La. cclx. **A**
Oculorum lippitudo.
 La. cccclxxiiij. **A A**
Oculorum in mento 2
 pecorum dolorem.
 La. cclxiiij. in fine
Ophthalmia. id est
 apostema oculi.
 La. xviij. **J**
 La. cccij. **D**
 La. cccclxxv. **C**
 La. cccclxxiiij. **A B**
Obscuritatem visus
 La. cccclxx. **A**
 La. cccclxx. **E**. 2 in fine.
 La. cccclxxvi. **D**
Ons vicia.
 La. lxxiiij. **A**
 La. cxiij. **A**
 La. cxi. **A**
 La. cxi. **D**

La. cccclxxix. in fi.
 La. cccciij. **J**
 La. cccclxxv. **A**
Ons tumores
 La. cccciij. **B**
Ons scissuras
 2 labioz.
 La. cclvi. **B**
Ons borbor.
 La. cccclxx. **C**
 La. cccij. **K**
 La. cccclxx. **A**
Ons ulcerationes.
 siue pustule oris.
 La. cxi. **B**
 La. cclvi. **B**
 La. cccij. **C**
 La. cclxiiij. **B**
 La. cclxxix. **J**
 La. cccclxx. **C**
 La. cccclxxv. **B**
 La. cccclxxix. **B**
 La. cccclxx. **A B**
 La. cccclxxvi. **B**
 La. cccclxxvii. **E**
 La. cccclxxvi. **B**
Ons putredo
 La. cccclxxvii. **C E**
 La. cccclxxvii. **A**
Ontbonoicis
 La. cxi. **B**
 La. cxiij. **A**
 La. cxi. **B**
 La. cxi. **A**
 La. cclxxv. **B**
 La. cclxxiiij. **E**
 La. ccc. **D**
 La. cccclxxv. **B**
 La. cccclxxiiij. **A**
Ossium fracturas
 extrahendum.
 La. lx. **D**
 La. lxxv. in fine
 La. cccclxxv. in fi.
Ossium denudati
 onem siue contra de
 nudationem ossium
 nudatoz.
 La. cccclxxiiij. **I**
Odozem corporis
 bonum..
 La. cclxiiij. **D**
 La. cccij. **F**
 La. cccclxxiiij. **A**

Tabula super tractatu de Herbis.

Ca. lxxij. f.
Ca. lxxij. f.
Ca. cccclvi. f.
Oblivio.
Ca. cccclij. f.

La.ñ. K La.ñ. B

La. cxxv. E.
La. cxxvi. F.

La. clxxvi. A.
La. cclxx. B.

La. cccxij. E
La. cccciij. B

¶ Paralysim
La. cccxij. in t

Parturienti
La. cclxxxi. 7

abstergendu
La. cxi. A

colore rubeo
Ca. ccli. E.

¶ Plagas co
Ea.lix. ¶

Ca. cxi. E
Ca. cccix. A

Der pleum
Ca. lx. in fine

Д.а.сcccxxvii

Ca. i. B

Pulmon

Д. 1. 1. 1.

yphurors qd apostle
 yphurors qd apostle
 qd qd qd qd qd qd
 reaper qd qd qd qd
 fithis ante et
 puto p[er]m[en]tore

Tabula super tractatu de Herbis.

que fiunt in labijs.

La. cccclxxv. D.

¶ Ramicem.

La. cxix. L.

La. cxxv. L.

La. cccxxv. B.

¶ Reni z vesice vlcera.

La. xvij. E.

La. xxix. A.

La. cxv. A.

La. clvi. A.

¶ Renum calefactionem

La. ciij. D.

¶ Renes calefacere.

La. cxri. L.

¶ Renum frigiditates

La. ccv. E.

¶ Renum z vesice opilationes.

La. cclxxix. J.

La. cccclxxix. D.

¶ Reuma.

La. cxix. A.

La. clv. D.

La. clxij. A.

La. clxxv. B.

La. cccxxix. in fine.

La. cccclv. A.

La. cccclxxix. A. in fine

¶ Reuma frigidum

La. cccxi. A.

La. cccclxxix. L.

La. cccclix. A.

La. cccclix. B.

¶ Ruptura.

La. cccclxxix. B.

Sanguinez.

reiciendibus.

La. viij. F.

La. xxiij. B.

La. xxv. A.

La. l. B.

La. cxv. C.

La. cclxij. A.

La. ccclxij. A.

La. cccclxij. B.

La. cccclxxix. B.

La. cccclv. in fine.

La. cccclij. B.

La. cccclxxix. J.

La. cccclxxix. B.

La. cccclxi. in fine

¶ Sanguinem mun-

dificantia.

La. clx. A.

La. ccij. F.

¶ Sanguinem bonum generare.

La. lxxv. D.

La. clxx. B.

La. cixxxv. B.

La. cccclxxix. A.

La. cccclxij. D.

La. cccclxxix. A.

La. cccclxxix. D.

¶ Sanguinem gingive et vbiunqz locorum costringendum.

La. ij. J.

La. cxix. F.

La. ccvi. D.

La. cccxxvi. in fine.

¶ Sanguinem congestum reuoluer.

La. lxxi. E.

La. lxxv. D.

La. cxix. in fine

La. ccccl. J.

La. cccclxxix. L.

La. cccclxxix. A.

¶ Sanguinis micru

La. cxix. D.

La. ccclv. B.

¶ Sanguinem

augmentare

La. cccclxij. A.

¶ Sanguinis sputum cum tulli.

La. cclxx. F.

La. ccccl. D.

¶ Sanguisugos adbere tes collo siue gutturi.

La. lvi. A.

La. cxix. B.

La. cccclv. B.

¶ Saluam in ore prouocare.

La. clvi. in fine.

¶ Sigitas z stirpes educere.

La. cclxxix. B.

¶ Scabiem z putredinem pudendorum.

La. xv. B.

La. cclxxix. D.

La. cclxx. A.

La. xl. L.

La. lxxv. L.

La. c. E.

La. cccxxv. L.

La. cclxij. B.

La. clxx. J.

La. clxxv. F.

La. clxxvi. in fine.

La. cxvi. L.

La. ccij. L. S. J.

La. ccclxij. B.

La. cccclxij. F.

La. ccccl. A. B.

La. cccclxxix. in fine

La. cccclv. B.

La. cccclxxix. D.

La. cccclxxix. B.

La. cccclxxix. B.

La. cccclxxix. E.

La. cccclxxix. J.

¶ Scabiem vlcerosam.

La. v. A.

¶ Spasmus

La. vi. D.

La. lx. J.

La. lxx. B. D. L.

La. lxxi. B.

La. lxxv. L.

La. xc. D.

La. ccl. B.

La. clvi. E.

La. ccv. in fine.

La. ccxi. in fine.

La. ccclxij. A.

La. cccclxxix. F.

La. cclxx. D.

La. cccclxxix. in fine.

La. cccclxxix. A.

La. ccccl. D.

La. cccclxij. B.

¶ Stranguiria

La. xxv. L.

La. xxxij. B.

La. xxxix. B.

La. lx. A.

La. xcij. A.

La. cx. L.

La. cxv. C.

La. cxv. E.

La. clv. B.

La. clxxvi. A.

La. cxv. A. E.

La. cc. xxij. in fine.

La. ccccl. in fine.

La. cccclvi. in fine

La. ccccl. in fine

La. cccclxxix. B.

La. cccclxxix. A.

La. cccclvi. in fine.

La. cccclxxix. D.

La. cccclxij. D.

La. cccclxxix. B.

La. cccclxij. A.

La. cccclxxix. F. J.

¶ Secundinam.

La. xl. B.

La. lx. B.

La. lxxv. E.

La. cx. A.

La. cxv. B.

La. clv. B.

La. ccv. E.

La. cccl. B.

La. cccclxxix. L. F. in fine

La. cccclxxix. B. D.

La. cccclxxix. E.

La. ccccl. D. F.

La. cccclxij. L.

La. cccclxxix. D.

La. cccclxxix. in fine

La. cccclxxix. B.

La. cccclxxix. in fine.

¶ Serpentum ictus

La. clv. A.

La. lxx. B.

La. xcij. E. F.

La. xcix. in fine.

La. clxxi. A.

La. ccccl. B.

La. cccclxxix. A. B.

La. cccclvi. K.

¶ Serpentes fugare: z co-

tra venenum reptilium.

La. ij. L.

La. xl. D. B. D.

La. xlv. D.

La. cxv. F.

La. ccccl. in fine

La. cccclxxix. D.

La. cccclxxix. F.

La. cccclxxix. E.

La. cccclxij. D.

La. cccclxxix. F.

La. cccclxxix. A. in fine

¶ Serpentes interficere

La. clv. F.

La. cxvi. A.

¶ Serpentes percussis.

La. cccclxxix. A. D.

Tabula super tractatu de Herbis.

¶ Serpigo.

La. cccclij. in fine

La. cccclxxix. B

¶ Sternutatorium

La. lxx. D J

La. cccxvi. D

La. clxij. B.

La. clxxix. D.

La. cccclvij. A

La. cclxxix. B

La. cccix. C

La. ccccxvi. E

¶ Splenis vitia sine

dolorem splenis.

La. vi. A B.

La. ix. F

La. xxij. D

La. xlvij. E D

La. lxxv. E

La. lxxvij. A.

La. xc. A.

La. xcvi. B D.

La. cx. A

La. cccvi. in fine.

La. cccxi. E

La. ccvii. C.

La. cclxij. C D.

La. cclxxix. E.

La. cccxxij. F

La. ccccxvii. D

La. ccccxvii. K. in fine

La. ccccxvii. E J

¶ Splenem colunt.

La. cx. B

La. cccxi. B.

La. cclxvi. A

La. cccxi. E

La. ccccxij. F

¶ Splenem attenuat.

La. clxij. B.

La. clxxvi. D

La. cccij. C

La. ccccxvii. J.

La. cccclij. A

La. cccclxxix. E

La. cccclxxij. B.

La. ccccxvi. in fi.

¶ Splenem exsiccantia

La. cclxxix. A

¶ Sperma exsiccandi.

La. lxx. B

La. lxxvi. E in fine

La. cccxvii. K.

La. clxxvij. B.

La. ccvii. in fine

La. ccl. A F

La. cclxxix. B E

La. cccix. E

La. cccc. J F

¶ Sperma augendum

La. xxv. F

La. xxix. F

La. lxxij. D.

La. lxxvij. A B

La. lxxix. E

La. xcij. D

La. cclvij. B. in fine

La. clxij. B

La. clxxvi. C D

La. clxxix. in fine.

La. ccvii. E.

La. ccvi. A

La. cccxij. D.

La. cclxij. A D F

La. cccxxix. D

La. cccclix. B

La. cccclx. D

La. ccccxij. C

La. ccccxvii. B

La. ccccxix. J

La. ccccxvii. in fine

La. ccccxix. E

¶ Sperma mi-

nuendum.

La. xxvij. B

¶ Stericas causas

curare.

La. cccclxxij. C

La. cccxc. in fine.

La. cccclxxvi. D

¶ Sedandum dolores.

pungitinos ventris.

La. cccclxxij. D

¶ Sciatica.

La. xlvij. D

La. xlvij. D

La. lx. J.

La. lxxij. D.

La. lxx. A

La. xci. D F.

La. xcij. F

La. xcij. D.

La. xcvi. J

La. cxij. J.

La. cccv. D.

La. cccix. B

La. cccxi. F D D F.

La. ccl. B J

La. clxxvij. A B E B.

La. clxxix. A

La. cccvii. F

La. cccxij. B.

La. cclxij. B

La. cclxxij. F

La. cclxxij. in fine.

La. cclxxix. B

La. cccij. A E.

La. cccxij. E.

La. ccccxvii. D

La. ccccliv. A

La. cccclvi. B

La. cccclij. B.

La. ccccxix. A

La. ccccxvii. A

La. ccccxvi. A. l.

La. cccclxxij. E

La. ccccxvi. B C

¶ Sinim sedandam

La. xij. D

La. xv. K

La. xxix. A J

La. lxxvi. E.

La. lxxij. E. in fine

La. cxij. A

La. cccxij. D.

La. cccxij. D.

La. cxli. E

La. cxlvi. B

La. cclvij. in fine.

La. clvi. F

La. clxxij. in fine.

La. clxxvij. E

La. ccl. L

La. cclvij. A.

La. cccclvij. E.

La. cccclvij. B

La. cccclxxij. E E.

La. ccccxij. A E.

La. ccccxvii. E.

La. cccclxxij. A

La. cccclxx. i fine.

La. ccccxij. J.

¶ Singultus.

La. ccccxij. E.

La. cccclvij. D

¶ Sciratos sanan-

dum. id est apostema

melancolicum.

La. lxxv. B

¶ Sinopis.

La. xx. A

La. xxi. A

La. lxij. A

La. lxxvij. E D J

La. xcij. A.

La. cclvi. B E

La. clxij. B

La. clxxij. E

La. ccij. B.

La. ccl. A

La. cclxxvij. E

La. ccccxix. E

¶ Sinopim inducens

La. cccxvij. D.

¶ Squinantia. id est

apostema gutturis.

La. lv. P.

La. cvij. E.

La. clxxv. D

La. cccclxij. A D

La. cccclx. E

La. cccclxxix. E

La. cccclx. E

La. cccclxxix. B

La. cccclxxij. D.

La. cccclx. D.

La. cccclxxij. E D

La. cccclxxij. K

¶ Scissuras que sunt

in manibus et pedibus.

La. cccclxi. D

¶ Somnu puocandu.

La. xxi. A B E

La. xxv. A J

La. xxvij. A B.

La. ci. D

La. cx. in fine

La. cxij. E

La. cxlv. B E

La. cccclx. B.

La. ccl. B

La. ccl. B. D.

La. clxxij. D

La. cclxxvi. D

La. cclxxvij. D.

La. cccix. D

La. ccccxvii. B D

¶ A. r. in fine

La. ccccxvii. D

La. cccclx. D.

La. cccclx. E D

La. cccclxxij. E

La. cccclxxij. E.

La. cccclxxix. D D

¶ Somnu prohibentia

La. cccclvi. E.

¶ Somnia mala a

quibus accidunt.

La. cclxij. E

Tabula super tractatu de Herbis.

¶ Hodam sedandam.

Aa. xxiij. B.

Aa. xxv. B.

Aa. lxxv. A I

Aa. cccclxxix. A

Aa. cccclxxij. A D

Aa. cccclxxix. B A.

Aa. cccclxxix. D.

¶ Stomacho malo.

Aa. iij. A I B.

Aa. xvij. J.

Aa. xxvij. E.

Aa. lxiij. B

Aa. lxxxiij. B

Aa. xcij. in fine.

Aa. xc. B

Aa. cxxij. D

Aa. c. xix. in fine.

Aa. clxxij. in fine.

Aa. cxi. F

Aa. cclxxij. A

Aa. cccvij. in fine

Aa. cccvij. B

¶ Stomacho frigido

Aa. xxiij. B.

Aa. xxvi. D A

Aa. lxiij. B

Aa. lxxvi. E

Aa. xcv. in fine

Aa. xxiij. B

Aa. cxxvij. D

Aa. ccvij. A

Aa. ccix. D

Aa. cclxxij. F.

Aa. cclxxij. A

Aa. cccclx. D

¶ Stomachum

confortare.

Aa. cxxi. A.

¶ Stomachitumores si

ue inflationes stomachi.

Aa. cclvij. B

Aa. ccccl. J.

Aa. cccxc. F

Aa. cccclxxij. B.

¶ Stomachi

inflationes.

Aa. clxxix. A

¶ Scrofulas nosel

las delere

Aa. i. D.

Aa. v. B

Aa. xlv. I.

Aa. xvi. B D.

Aa. lxxi. B.

Aa. lxxvij. E.

Aa. xxvij. B.

Aa. cxxvij. B

Aa. cliij. D.

Aa. clxiij. D

Aa. ccxvij. A

Aa. cclxiij. D

Aa. ccxlv. A.

Aa. cclxxij. F

Aa. cclxxij. A

Aa. cclxxvi. F

Aa. cccxxvij. K

Aa. cccxlv. B

Aa. cccclix. E

Aa. cccclxxvij. in fine.

Aa. cccclxxvi. A

Aa. cccclix. A

¶ Scrofulas que

fiunt in gutture.

Aa. cccci. in fine

¶ Spiritus confortare

Aa. cxxv. S.

Aa. cccclxiij. B

¶ Scorpiones effugare

Aa. cxxc. I

¶ Scotomia oculorum

Aa. cccclxiij. B

¶ Sudorem puocare.

Aa. xxix. H

Aa. xliij. A

Aa. cxxvij. A

Aa. cxxij. A

Aa. ccxiij. D

Aa. ccij. D

Aa. ccix. A

Aa. cclxxix. A.

Aa. cccxxv. D

Aa. cccxxvij. D

Aa. cclxxij. B A K

Aa. cccclxxvij. A.

¶ Sudorem remouen

dum sine auferendum.

Aa. cccxxi. A J

¶ Sudorem capitis

remouendum.

Aa. cxi. B

¶ Subglutientibus.

Aa. cccxc. A.

¶ Tetanus. id

est spasmus tenens

torum.

Aa. lxxv. B

¶ Testiculorum dolor.

Aa. cccclxxvi. B

¶ Testiculos in

duratos.

Aa. cccxxvi. B.

¶ Testiculor inflationes.

Aa. lxxvij. A

Aa. cccclxxvij. B

¶ Testiculi puerorum

ut non augentur.

Aa. cxx. D

¶ Tineas delere.

Aa. cxxix. in fine

Aa. cxxc. in fine.

¶ Testiculorum

apostemata.

Aa. cxxij. A

Aa. cclxxij. A D

Aa. cccij. in fine.

Aa. cccclxxij. F

¶ Testiculorum tumores

Aa. vij. E.

Aa. cxxij. B

Aa. cxxvij. B

Aa. clxx. H

Aa. clxxij. A.

¶ Tristitiam re

inouendam.

Aa. lxiij. in fine

Aa. cccxxvij. B

Aa. cccclxxij. F. in fine

Aa. cccclxxvij. E

Aa. cccclxx. B A

¶ Tipicis frigidis.

Aa. cccxc. A

¶ Toruramoris.

Aa. xxvi. B.

Aa. liij. A

Aa. cvij. A

Aa. cxxv. F.

Aa. cclxx. B A

Aa. cccclv. D

¶ Toriones

Aa. clv. B

Aa. cxxij. B

Aa. ccvij. F.

Aa. cxxij. D.

Aa. cccxx. F

Aa. cclxxij. D

Aa. cclxxij. B

Aa. ccccl. B

Aa. cccclxxi. B

Aa. cccci. F

Aa. cccclxx. B

Aa. cccclxxix. A

Aa. cccclxxi. D J

¶ Toracem.

Aa. i. B.

Aa. xxvi. D

Aa. cxxix. in fine.

Aa. clxx. F D

Aa. clxxvij. A.

Aa. cclxxix. D.

Aa. cxxc. I

Aa. cccclv. A E.

Aa. cccclxiij. J.

Aa. cccclxxv. A.

Aa. cccclxxxiij. B

Aa. cccclxxvi. I

Aa. cccclxxij. A.

Aa. cccclxxi. B

Aa. cccclxxv. B

¶ Tussim curare.

Aa. vij. B

Aa. xxiij. K.

Aa. xv. B J

Aa. xxiij. E

Aa. xxv. A

Aa. xlv. A B

Aa. lxxij. B

Aa. lxxix. B.

Aa. lxx. D B J.

Aa. xc. A D

Aa. xcij. F

Aa. xcij. A.

Aa. xcv. A

Aa. cxi. B

Aa. cxxij. J

Aa. cxx. A

Aa. cxxvi. A

Aa. clv. B D.

Aa. clvi. B D

Aa. clxxvij. B. in fine

Aa. clxx. B.

Aa. cxi. A.

Aa. ccvij. E H

Aa. cxi. A

Aa. cxx. B E

Aa. cxxvij. A

Aa. cxxix. A D

Aa. cxxix. A E B

Aa. cclvij. A

Aa. cclv. J

Aa. cclvij. A

Aa. cclxxij. in fine.

Aa. cccij. B

Aa. ccij. B D

Aa. cccix. A H

Aa. cccxxij. A

Aa. cccxxvij. A D H

Aa. cccxxvij. F J.

Aa. cccclxxij. A

Tabula super tractatu de Herbis.

La. cccclxxvii. in fine.
 La. cccclxxviii. Y K
 La. cccclxxix. A
 La. cccclxxx. E
 La. cccclxxxi. A B
 La. cccclxxxii. A
 La. cccclxxxiii. D H
¶ Tussim antiquam
 curare.
 La. clv. B
 La. clvi. A
 La. clvii. in fine
 La. clviii. A
 La. clvix. A
 La. clvi. E
 La. clvii. B Y L
 La. cccclxxxviii. E
 La. cccclxxxix. C
 La. cccclxxxx. F
 La. cccclxxxxi. C D
 La. cccclxxxxii. in fine.
¶ Tumores sedandas.
 La. xxx. A
 La. xxxi. B L
 La. li. in fine.
 La. lxx. E S K.
 La. lxxii. A
 La. xcix. in fine.
 La. cviii. F
 La. cxx. A
 La. cxxii. D
 La. cxxiii. A
 La. cxxiv. E
 La. cxxv. C
 La. cxxvi. B
 La. cxxvii. D
 La. cxxviii. C
 La. cxxix. B
 La. cxxx. A
 La. cxxxii. A
 La. cxxxiii. B
 La. cxxxiv. A
 La. cxxxv. A
 La. cxxxvi. A
 La. cxxxvii. in fine.
 La. cxxxviii. B.
 La. cxxxix. A
 La. cclxx. K.
¶ Tumores mamillaz.
 La. lvi. U
 La. c. in fine.
 La. clxxx. C
 La. cccclxxxii. D
 La. cccclxxxiii. E.
 La. cccclxxxiv. F
¶ Tumores igneos.
 La. cccclxxxv. B

¶ Tenasmom.
 La. xiiij. K. La. lix. A
 La. lxij. E. La. cl. B
 La. clxxx. F.
 La. cxc. B H
 La. cxx. B
 La. cccclxxxvii. D
 La. cccclxxxviii. C E.
 La. cccclxxxix. K.
 La. cccclxxxx. in fine.
 La. cccclxxxxi. A.
 La. cccclxxxxii. F H.
 La. cccclxxxxiii. Y
 La. cccclxxxxiv. in fine

Urinam

prouocare.
 La. vi. E F Y
 La. vii. A
 La. xvii. A B S
 La. xxiij. A
 La. xxv. D
 La. xxix. D
 La. xxxii. A
 La. xxxix. B.
 La. lvi. D.
 La. lxx. C.
 La. lxxi. A C
 La. lxxv. A
 La. lxxxv. D
 La. lxxxix. C
 La. xci. B
 La. xcii. B
 La. xcvi. B.
 La. ci. F. in fine
 La. cii. E.
 La. ciii. B.
 La. cvii. A E
 La. cxiiij. A
 La. cxv. B
 La. cxxi. B Y
 La. cxxx. D
 La. cxxxix. A
 La. cxi. A L.
 La. cxli. B.
 La. cxlvii. in fine.
 La. cxlvij. F.
 La. cxlvi. B B.
 La. cxlvii. F.
 La. cxlviii. in fine
 La. cxlvix. D B Y.
 La. ccij. B.
 La. cccij. Y.
 La. ccciiij. A A E F
 La. cccvii. D

La. cccclxxxvii. D
 La. cccclxxxix. A. in fine
 La. cccclxxxix. A D
 La. cccclxxxvii. D.
 La. cccclxxxviii. A
 La. cccclxxxvii. A
 La. cccclxxxvii. Y
 La. cccclxxxvii. A B L
 La. cccclxxxvii. B
 La. cccclxxxvii. B
 La. cccclxxxvi. A L.
 La. cccclxxxvii. in fine.
 La. cccclxxxviii. A K
 La. cccclxxxvii. B D
 La. cccclxxxvii. A.
 La. cccclxxxvii. D F Y m
 La. cccclxxxvii. D
 La. cccclxxxvii. D.
¶ Urinam multam et
 fetidam prouocandam.
 La. cccclxxxvii. A
 La. cccclxxxvii. A
¶ Urine ardorem
 La. cccclxxxvii. in fine.
¶ Urine difficultatem.
 La. cccclxxxvii. A. in fine.
 La. cccclxxxvii. A
 La. cccclxxxvii. E
 La. cccclxxxvii. in fine.
¶ Urinam sanguineam.
 La. cccclxxxvii. F.
 La. cccclxxxvii. A A F.
 La. cccclxxxvii. in fine.
¶ Urine distillatio.
 La. cccclxxxvii. D
 La. cccclxxxvii. B
 La. cccclxxxvii. F
 La. cccclxxxvii. F.
¶ Uriolias
 La. cccclxxxvii. D
 La. cccclxxxvii. B
 La. cccclxxxvii. A.
¶ Uenena curantur.
 La. lxxxvii. B D
 La. cxvi. A.
 La. cxv. A
 La. cxvii. B.
 La. cxvii. F
 La. cccclxxxvii. D.
 La. cccclxxxvii. F.
 La. cccclxxxvii. A
 La. cccclxxxvii. in fine.
 La. cccclxxxvii. A
¶ Uenenū reptilium et

fugare serpentes.
 La. ij. L.
 La. xl. D B D
 La. xlvii. D
 La. cxv. F.
 La. cccclxxxvii. in fi.
 La. cccclxxxvii. D
 La. cccclxxxvii. F
 La. cccclxxxvii. E
 La. cccclxxxvii. D.
 La. cccclxxxvii. A
 La. cccclxxxvii. H
 La. cccclxxxvii. F.
 La. cccclxxxvii. A. in fine
¶ Uenena fuganda
 La. cccclxxxvii. B
¶ Uenenosa animalia
 ut toxicum amittant.
 La. lxx. D
¶ Uerrucas.
 La. ix. A.
 La. xxi. A.
 La. xlvii. D
 La. clxx. B.
 La. cxliij. D F
 La. cxvii. E
 La. cccclxxxvii. B
 La. cccclxxxvii. E
 La. cccclxxxvii. E
 La. cccclxxxvii. B
¶ Uermes siue lum
 bricos cucurbitinos
 interficere.
 La. cc. A B
¶ Uentositatē resoluerē
 La. xxi. B.
 La. xlvii. B
 La. lxxxvi. A
 La. xcij. B A
 La. cccclxxxvii. in fine
 La. cccclxxxvii. A
¶ Uentris dolorem.
 La. xxi. A
¶ Uentris fluxum.
 La. xxiij. E
¶ Uentrem stringant.
 La. xxiij. E
 La. xlvii. in fine.
 La. lxij. A
 La. lxx. A
 La. lxxi. in fi.
 La. lxx. D
 La. lxxi. A D
 La. cccclxxxvii. A
 La. cccclxxxvii. E B D.

Tabula super tractatu de Herbis.

La. cccxlvij. L. in fine
 La. cclij. AB
 La. cclxij. C.
 La. cccxlvij. L.
 La. cccxlv. A.
 La. cccclxij. D.
 La. cccclxxij. S
 La. cccxclij. C.
 Uentre soluumt.
 La. c. B
 La. cxij. A
 La. cxvi. E.
 La. cxxij. D B
 La. cxxij. D
 La. cxxxi. A
 La. cxlvi. L.
 La. clxv. A.
 La. cxclij. B.
 La. cc. E
 La. cccxvii. D R
 La. cccclij. B
 La. cccclxxij. B.
 Uentrem mollificant:
 eiusq; dolorē mitigant.
 La. viij. B
 La. ix. B.
 La. lxxij. A.
 La. xcij. K
 La. xcvij. B
 La. ci. B
 La. ciiij. S
 La. cxxvi. A
 La. cxlvi. B.
 La. clxv. D.
 La. cxlix. D
 La. clxxv. A.
 La. ccclij. A.
 La. cclxxij. A
 La. cccxix. K
 La. cccxvii. AB
 La. cccclxx. in fine.
 Uentris solutionem
 mitigant.
 La. cvij. B
 Uentre constipantia.
 La. cxlvij. D
 La. cccclij. ADE:
 La. cccci. D
 La. cccclxxij. BDKL
 Uentrem febricitan-
 tium laxare.
 La. ccccxv. A
 Uentris punctiones
 sedandas.
 La. cccclxxij. D

Uesice dolorem.
 La. xxxix. H.
 La. l. E
 La. cxvij. C
 La. cclvij. AB
 La. cccxi. A
 La. cccclxij. A.
 La. cccccvi. A.
 La. cccccxx. A
 Uesice frigiditas
 La. cxvi. D
 Uestigia nigra in cor-
 pore abstergendum.
 La. cccxvii. L.
 La. cccclxij. E
 Uestigia vnguium
 remouenda.
 La. cxix. B.
 Uestigia sanguinis
 mortui auferenda.
 La. ccccxvii. K
 Uestes vt habeant
 odorem bonum.
 La. cci. B
 Uerrigo.
 La. lxi. B
 La. cxix. E
 La. clxij. B
 La. cccclvi. B.
 La. cccclij. P.
 Uisum debilitant
 La. cxvij. B
 Uisum acuiunt
 La. cclxx. AB.
 La. cccxij. D.
 La. cccci. J
 La. cccclxij. B
 La. cccclv. S.
 La. cccclxvi. B.
 La. cccclxxij. D
 Uocem clarificandā.
 La. xcij. B J
 La. ci. E.
 La. clxxij. A
 La. cxci. E.
 La. ccccxv. F
 La. cccclij. D
 Uomitū puocandum
 La. cxvij. AC
 La. xlvij. B
 La. l. J
 La. xcij. in fine
 La. xcij. F
 La. c. B J.
 La. cxvii. L

La. cxlij. B
 La. clxij. in fine.
 La. cccvii. AB.
 La. cccclxij. A.
 La. cclxxv. in fine
 La. cclxxij. DE
 La. cccvii. A.
 La. cccclxij. D
 La. cccxvi. AB
 La. cccclxxij. B
 La. cccclxxv. F
 La. cccxvi. S.
 La. cccclxx. CD
 La. cccclxxij. A
 Uomitum sedandum
 La. lxvi. in fine
 La. cxvij. D.
 La. cxv. K
 La. cxvij. D.
 La. clxvij. in fine.
 La. clxxvi. in fine
 La. cclij. D
 La. cccxij. in fine.
 La. cclxxvi. in fine
 La. ccccxix. D. F
 La. cccclxij. D.
 La. ccccxci. A
 Uolas manuum.
 La. lv. in fine.
 Uulue vicia curanda.
 La. cccclxi. F.
 Uuula.
 La. xxvij. D.
 La. xxvi. L
 La. lv. P
 La. lxxv. B
 La. ccccxv. F
 La. ccccxij. B
 Ungues leprosos
 excludere.
 La. cclxx. A
 La. ccccxci. L.
 Unguium contractio.
 La. cclxij. K B
 Ungues scissos
 eradicandos
 La. cxpxv. L.
 La. cccccc. in fine
 Umbilicus pueroz
 cum elongatur
 La. ccccl. in fine.
 La. cccclxxv. B
 Uulnera purganda.
 La. cxc. A
 Uulnera pglutinada.

La. cxlij. F B.
 La. cv. A. in fine.
 La. cxij. A.
 La. cxxij. in fine.
 La. clxij. L.
 La. clxxvi. AB
 La. cccxij. A
 La. cccxxij. B
 La. cccxv. A
 La. cccci. D.
 La. cccxij. E
 La. cccclvij. D B
 Uulnera solidanda.
 La. cxvij. B
 La. cxxij. L
 La. clxxvij. L. in fine.
 La. cclxvij. A.
 La. cclxxij. A.
 La. cccci. in fine.
 La. ccccl. B
 Uulnera desiccanda.
 La. cccclxxij. S
 Uulnera ad sanuatem
 pducantur.
 La. xxvij. L.
 Uulnera sordida
 curantur.
 La. viij. B
 La. xl. A
 La. xli. L.
 La. xliij. CD
 La. lxxvi. in fine.
 La. xci. E. in fine.
 La. cxx. in fine.
 La. cxx. E
 La. cxlij. A.
 La. cccxij. in fine
 La. cclxxix. L.
 La. cclxx. in fine.
 La. cccij. D.
 La. cccxij. A
 La. cccxvii. A.
 La. cccxvii. P D.
 La. cccxvii. K.
 La. cccxvii. B D
 La. cccclxx. E
 La. ccccxv. A
 Uulnera recentia
 curanda.
 La. cxix. D.
 La. cccxv. B
 Uulnera pulmonis
 curanda.
 La. cvij. B J.
 La. clvi. D.

Tabula super tractatu de Herbis.

Aa. cccv. **A B**
Aa. cccxv. **B**
Aa. cccxxij. **F**.
Ulcera cauata
Aa. cclvij. **B**
Ulcera cancerosa
 curanda.
Aa. ix. **A**
Aa. cixij. in fine.
Ulcera faucium
Aa. cccxij. **A B**
Ulcera capitis.
Aa. cccxi. **A**.
Ulcera ventris.
Aa. cccxij. **A**
Ulcera antiqua
 consolidare.
Aa. lix. **A**.
Aa. cccxcv. **B**
Ulcera incarnanda
Aa. lxxxix. **F**.
Aa. xci. **A A**.
Aa. cccxlvij. **A**
Aa. cclv. **F**.
Aa. cccvij. **F**
Aa. cccxxij. **A**
Aa. ccccxix. **B**.
Aa. cccclxxxij. **A**
Ulcera intestinoz.
Aa. xcxi. **B**.
Aa. ccvi. **F**.
Aa. cclxv. **B F**
Aa. cclxix. **B K**.
Aa. cclxxi. **F**
Aa. cccxix. **F**
Aa. cccxij. **A D**.
Aa. cccix. **A**
Aa. cccxxvij. **B**
Aa. cccxxij. **B**
Aa. ccclxvij. **D**
Aa. cccxcij. **A**
Aa. ccccxij. **D**
Aa. ccccxix. **A B**.
Aa. ccccc. **B**
Ulcera putrida et
 corrosiua.
Aa. cccxxij. **A**
Aa. cclxv. **A**. in fine.
Aa. cccxxx. **A**
Ulcera sanguinolenta
Aa. cccxij. **A**
Ulcera fagadenica
 curanda.
Aa. lxxv. **D**.
Aa. lxxxix. **D**

A.cccij. **B**.
A.cccclxxiiij. **E**
Ulcera renum
 ⁊ vesice.
A.xvii. **F**
A.xxxij. **A**
A.cviij. **A**.
A.clvi. **A**
Ulcera deambulātia.
A.cccclv. **B**.
Ulcera carbūculosa
A.cccclxxiiij. **E**
Ulcera sananda que
 fiūt in ambobus volis
 manuum ⁊ pedum.
A.cccij. **K** **D**:

ydropicis.

Aa. xi. **D**^A
 Aa. xxi. **D**.
 Aa. xxxij. **F**^B
 Aa. xlvij. **B** **F**^D
 Aa. liij. **B**.
 Aa. lxxxi. **A**.
 Aa. xc. **B**^D.
 Aa. cix. **A**.
 Aa. cxix. **J**
 Aa. cxxi. **B**.
 Aa. cxliij. **D**
 Aa. clij. **A**
 Aa. clv. **A** **A**
 Aa. clxv. **D**
 Aa. clxvi. **K**.
 Aa. clxxv. **B** **D**
 Aa. clxxvij. **B** **F**.
 Aa. clxxix. **A**
 Aa. cccxxij. in fine.
 Aa. cccxxij. **B**
 Aa. cccxxv. **F**.
 Aa. cccxli. in fine.
 Aa. cccxx. **J**
 Aa. cccxxij. **B**
 Aa. cccxxvi. **A**
 Aa. cccxli. **D** **D**
 Aa. cccclix. in fine.
 Aa. cccclxxij. **D** **K**
 Aa. cccclxxij. **L**.
 Aa. ccccci. **D**
 Aa. ccccevi. **K**
 Aa. ccccix. **B** **A**
 Aa. cccclij. **D** **D**
 Aa. cccclv. **F**
 Aa. cccclxxvi. **B** **A**
 Aa. cccceciij. **D**

Tyliaca passio
 La. lxi. E
 La. lxxij. B
 La. lxxv. K
 La. lxxxv. F
 La. xcviij. in fine.
 La. cxiiij. L. in fine
 La. clv. B
 La. clxxviij. CD
 La. ccxviij. AB E
 La. ccxix. D
 La. ccxxij. FJ.
 La. ccxcvi. in fine.
 La. cccv. E
 La. cccx. L
 La. ccccxlvi. R

Sequitur ta-
bula de Ani-
malibus.

¶ Ad alopeciam
A.a. xxiij. **D.**
A.a. xxiij. **D.**
A.a. xxv. **A.**
A.a. lxxvij. **A.**
A.a. lxxxiij. **A.** **D.**
A.a. xcviij. **D.**
A.a. xcix. **D.**
A.a. cxxij. **A.**
A.a. cxxiiij. **E.**
A.a. clviij. **E.**
¶ Aurium dolor
A.a. iij. in fine.
A.a. iij. **A.**
A.a. xiiij. **A.** **E.**
A.a. xxiij. **A.** **E.**
A.a. xxxiiij. **E.**
A.a. liij. **B.**
A.a. lxx. **A.**
A.a. lxxx. **B.**
A.a. cliv. **B.** **E.**
¶ Aurium vermes.
A.a. i. **A.**
¶ Aurium vicera.
A.a. cxl. **F.**
Auris sordicies.
A.a. i. **B.** **D.**
¶ Apostemata
 post aures.
A.a. cl. **A.**
¶ Auditum recus
 perandum..
A.a. xiiij. **F.**
¶ Apostemata gutturis.
A.a. i. **A.** **E.** **I.** in fine.
¶ Apostemata grossa
 dissoluenda.
A.a. xiiij. **D.**
¶ Apostematibus pul
 monis confert.
A.a. xxxi. **D.**
¶ Apostematum du
 ricias soluit.
A.a. lxxx. **B.**
¶ Adusta sanat.
A.a. lxxx. **D.**
¶ Alimari valet
A.a. ij. **A.**
A.a. clix. **A.**

Tabula super tractatu de Animalibus.

Animalia venenata
vt fugantur.

Aa. lv. A.

Animalia causas.

Aa. cl. B.

Aspum sine vespa-
rum ictus.

Aa. xliij. B.

Avicis custodit.

Aa. lxxx. D.

Bothor. id ē

ulcera oris.

Aa. xxvij. in fine.

Capitis do-
lorē siue sodam sedat

Aa. xxxiij. D.

Aa. liij. A.

Aa. c. A.

Capitis ulceribus.

Aa. ciiij. B.

Capillos cresce

refacit.

Aa. clvi. A.

Capillos q̄ sunt in

palpebris amputat.

Aa. cxxix. A.

Capillos ⁊ pilos

crescere nō sinit.

Aa. xliij. A.

Cancer

Aa. iij. in fine

Calculus.

Aa. iij. A.

Aa. lxx. A.

Aa. xcix. A.

Aa. cxx. i fine

Aa. cxxiij. in fine

Calculus vesice.

Aa. ciiij. J.

Carbunculus.

Aa. iij. B.

Aa. xxi. A.

Cantharides bibentibz

subuenit.

Aa. xxi. D.

Carnem malam

eradicandum.

Aa. lxxiij. J.

Caneos a muribz non

attingi dicuntur.

Aa. xcix. D.

Canes impinguat.

Aa. xxiij. A.

Capillos ⁊ len-
des tollunt.

Aa. xxiij. A.

Cerebrum confortat.

Aa. xxi. J.

Cerebrz calefaciendū.

Aa. lxxiij. A.

Ciatica passio

Aa. cl. D.

Cyliaca passio.

Aa. cl. in fine

Colica passio.

Aa. lxxviij. A. B.

Corum commouet.

Aa. v. A.

Aa. lxxiij. D. E.

Aa. cxiij. in fine

Cor confortandum

Aa. lxxiij. A. in fine.

Aa. c. in fine.

Colozem bonū efficit.

Aa. lxxviij. B.

Aa. lxxx. H.

Contra niuis

nocumentum.

Aa. cl. J.

Dentium do-
lores curat.

Aa. xxiij. B.

Aa. xliij. in fine.

Aa. cxxij. D.

Aa. ciiij. in fine.

Dentes confirmat

⁊ gingiuas.

Aa. v. k. D.

Aa. xiiij. B.

Aa. xxi. D.

Aa. xxiij. J.

Aa. cxx. in fine.

Dentium rubigis

nem curat.

Aa. xiiij. B.

Dētes vt velociter ori-

ant: ⁊ sine dolore exeant.

Aa. lxxxiij. E.

Dentium eradica-

tionem faciem.

Aa. cxxij. in fine.

Disenteria.

Aa. i. k.

Aa. iij. D.

Aa. xxi. J. I.

Aa. xxiij. B.

Aa. lv. D.

Aa. cl. in fine

Difficultati anhe-

litus confert.

Aa. i. A.

Dorū dolori profunt

Aa. xxi. D.

Domū tuū vt mūdās

ab omī reptile ac serpēte.

Aa. v. in fine.

Epilenciam

excitat.

Aa. xxi. in fine

Epilentia

Aa. ij. E.

Aa. v. A. A. B.

Aa. xxiij. A. D.

Aa. xxi. A.

Aa. liij. B.

Aa. lxxxiij. F.

Aa. lxxxiij. B.

Aa. cv. in fine.

Aa. clvi. B. A.

Empetigo.

Aa. i. D. B.

Aa. iij. B.

Aa. cl. F.

Emigranea

Aa. i. B.

Emoroidas

Aa. xiiij. D.

Aa. xxi. D.

Aa. xxiij. A.

Aa. xxiij. E.

Aa. lxxx. B.

Aa. lxxxiij. F.

Amoptoica passio.

Aa. lv. D.

Arthricis.

Aa. v. J.

Excoziatione calca-

nei sanat.

Aa. iij. A.

Abrietatem curat

Aa. iij. D. Aa. liij. B.

Effusiones ad

viscera prohibet.

Aa. lxxi. B.

Elephantiam sanat.

Aa. lxxi. in fine.

Aa. xxiij. D. ⁊ in fine.

Fantasticos

sanat.

Aa. lxxxiij. D.

Febres curat

Aa. lv. in fine

Aa. cxiij. B.

Febres cottidianas

Aa. v. A. Aa. lxxx. J.

Febres tercianas.

Aa. iij. D.

Febres quartanas

Aa. xxiij. E.

Aa. lxx. D.

Aa. lxxx. in fine.

Aa. clvi. E.

Febres quartanas

facit euenire.

Aa. lxxxiij. B.

Febribz periodicis

Aa. i. D.

Fetum extrahit.

Aa. xxi. R.

Aa. liij. D. ⁊ in fine.

Fistula.

Aa. xxi. in fine.

Aa. clvi. E.

Aa. xxiij. B.

Aa. cxxix. A.

Fissuras labiorum.

Aa. i. B.

Fissuris frigoris valet

Aa. v. B.

Furfures delet

Aa. xiiij. A.

Aa. xxiij. A.

Formicas vt dimittāt

mansiones ⁊ fugiant.

Aa. lxxiij. A. B. A. ⁊ in fi.

Formice vt morientē

in eoz foraminibz.

Aa. lxxiij. D.

Formice vt nō exeant

eoz foramina.

Aa. lxxiij. D.

Herisipila.

Aa. i. D. D.

Aa. cv. B.

Aa. cl. B.

Dominem inuisi-

lem reddere.

Aa. xxiij. D.

Humeri doloribz

sanat.

Aa. xxiij. A.

Ignem sa-
crum curat.

Tabula super tractatu de Animalibus.

Ca. cli. E
Ignis adustionem
 curat.

Ca. xcviij. A

Ca. cxi. D

Ictericia.

Ca. i. D B

Ca. xxij. A.

Ca. cii. in fine

Inflationes tollit

Ca. xxxi. L.

Iuncturarum dolores
 curant.

Ca. liij. A

Impregnationem siue
 conceptum iuuant

Ca. xxvij. B

Ca. lv. E

Infanti fluxum ab
 scindit ab ore.

Ca. xcix. k.

Intestina rupta.

Ca. lix. E

Imbrium actonitruu.

Ca. xxxvij. A.

Impinguat fortiter

Ca. cxxx. E.

Lapidem in

vesica dissoluit et curat

Ca. ij. f

Ca. v. D

Ca. cv. E

Lapidem renum.
 curat.

Ca. lxxij. D.

La c attrahendum
 in mammillis.

Ca. v. L.

Lac mulierum in ma
 millis dissoluit

Ca. lxxvij. in fine.

Lacertoz infirmitas.

Ca. cxx. f

Latrocinia terroresq;
 nocturnos prodesse.

Ca. xxvij. f.

Leporam sanant.

Ca. v. A.

Ca. xliij. B

Ca. lxxi. in fine.

Ca. cxxxix. A

Litargie valet.

Ca. cxxxix. f B

Lienis dolores

curat.

Ca. xliij. B.

Lupus ut terretur.

Ca. lxxx. E.

Matricis do

lorem curat.

Ca. cxi. B

Matricis suffo
 cationem.

Ca. xij. A

Matricis presoy
 cationem.

Ca. xxvij. B

Maculas faciei
 delet.

Ca. cxi. A

Maculas nigras
 emendat.

Ca. li. D

Membra corroboret.

Ca. lxxvij. E.

Menstrua imperat

Ca. xxij. B

Ca. xxxi. R

Menstrua abstinat

Ca. lxxvij. A

Morpheam curat.

Ca. i. E B.

Ca. iij. B

Morbo arcuato
 medetur.

Ca. xxij. B

Morbum caducum
 sedare.

Ca. xxxi. in fine

Ca. xxxij. B

Moribus serpentu
 ac scorpionum.

Ca. iij. B

Ca. liij. in fine

Ca. cxvi. A

Morsus canis
 rabiosi.

Ca. iij. B

Ca. xxij. B.

Morsus araneorum.

Ca. xi. D E

Morsus cati curant

Ca. xxv. A B

Morsus mustele.

Ca. xliij. A B

Morsus marinoz vel
 scus eoz curant.

Ca. ij. D

Morsus vipere.

Ca. i. f

Mulier ut concipiat
 masculum vel semina

Ca. xli. D.

Mulier ut non
 concipiat.

Ca. xcviij. in fine.

Mustelam effugat

Ca. xliij. E

Mures necat.

Ca. xix. A B C E B H

Mures ut de domo
 fugant.

Ca. xcix. f J

Narium feto

ri confert.

Ca. xxvij. E.

Neufreticis sanat.

Ca. v. B

Ca. lxxvij. B

Nervos contractos
 remollire.

Ca. xlvij. A

Oculorum

dolores

Ca. xxij. E.

Ca. xliij. in fine.

Ca. lxxvij. f

Ca. cx. B.

Ca. cliij. in fine.

Oculorum suffusio
 nes sanat.

Ca. xxij. J

Ca. cliij. A.

Oculorum albedo
 curatur.

Ca. cxx. in fine.

Oculorum claria
 tem restituit.

Ca. lxxij. A.

Ca. lxxx. in fine.

Oculorum calis
 gines.

Ca. cliij. A. et in fine

Oculorum albugis
 nem abstergit.

Ca. i. D

Ca. iij. E.

Ca. xi. in fine

Ca. lxxvij. A.

Ca. lxxij. in fine

Ca. c. D.

Ca. cxxx. D

Orum piloz eunloz
 prohibentia.

Ca. xxij. f B

Oblivioni confert

Ca. xxxi. B.

Onum morbum
 sanare.

Ca. ij. in fine.

Paraliticis

subuenit.

Ca. xxxi. D

Ca. c. E

Ca. cliij. B

Paraliticis lingue

Ca. xxxi. E.

Paraliticis totius
 corporis valet.

Ca. xxxi. E.

Pannu mundificat.

Ca. lxxvij. E

Parturientibus et
 pericula puerperij

tolluntur.

Ca. xxvij. C D

Pellicis.

Ca. xxij. B

Ca. cl. D

Pilis palpebrarum
 vicijs curat.

Ca. xliij. E

Pilis redire co
 gantur.

Ca. cxxxix. B.

Podagra.

Ca. i. B.

Ca. xxij. E

Ca. xliij. E L.

Ca. lxxvij. J

Ca. xcij. in fine

Ca. cliij. in fine.

Pulmonis vicia
 valet.

Ca. xxxi. L

Pustulas soluit.

Ca. xxij. in fine

Ca. xxij. B.

Puritus.

Ca. i. D

Ca. lxxvi. A

Puriginis tollit

Ca. xxij. B.

Pulices necare

Ca. cxxij. A E D f.

Tabula super tractatu de Animalibus.

Polices effugare.
La. cxiij. **E** D. 7 i fine.
Pediculos interficit.
La. cxi. p totū caplin.

Qui uerant

ab incubis.
La. xlvij. **E**

Renum do

lorem curat.
La. iij. **D**

La. v. **D** **S**.

La. li. **A**.

Rheumatismū curat
La. v. **D**

La. xxxiij. **K**

La. lv. **A**

La. lxxvij. **E**

Rubeta venena
auxiliatur.
La. xliij. **A**

Sanguinez

meliozem generantia.
La. ij. **B**

La. iij. **A**

Sanguinis sputum.
La. v. **J**

La. cxi. **E**

Sanguinem
mingentibus
La. ij. **J**

Sanguinis fluxus
narium sistitur
La. i. **E**

La. v. **E** **D**.

La. xliij. **B**

La. xxiij. **A**

La. xxvij. **B**

La. xxxiij. **B**

La. liij. **B**

La. cl. **A** **D**

Sanguinē pstringit
La. xi. **B**

Sanguinis excrea/
tiones iuuat.
La. lix. **A**

Scabiē abster/
gendam.
La. i. **D**

Sanguisuga ut
cader de gutture.
La. xvi. **B**

Spasmus.

La. clix. in fine

Spasmus ex ples/
nitudine confert.
La. xxi. **K**

Splenis sudorem
adiuuat.
La. xxxiij. **E**

Splenem liquefacit.
La. xiiij. in fine.

Splenis duricie
confert.
La. v. **J**

Splenem attenuat
La. xij. **A**

Serpigo
La. i. **D**

Secundinam
excludit.
La. xij. **A**

La. xxi. **R**

La. liij. **D**

Serpentes fugare.
La. xxiij. **D**

La. cl. **A**

Serpens ut illo die
te non tangat.
La. lxxv. **A**

Serpentes ut
non timer.
La. xxxiij. **D**

Serpentum ictus.
La. cliij. **B**

Sincopis.
La. xxxiij. **E**

La. c. **A**

Squinantia.
La. i. **J** **K** 2 in fine.

La. cl. **B**

Spinās 7 furculas
extrahit.
La. cxxx. **E**

Stomachum
mundificat.
La. lxxx. **A**

Stomacho ex frigido
dolenti confert.
La. xiiij. **A**

Stomachum exulce/
ratum curat.
La. xiiij. **J**

Stomachū confortat
La. xlv. **A**

La. lxxi. in fine.

Scotomia.
La. c. **B**

Scorpiones interficit.
La. i. **A**

La. cxxxvi. **B** **E**

Scorpionibz pculsis.
La. c. xxxix. in fine

Scorpiones ut de
domo fugantur
La. cxxxvi. **A**

Scorpio si momorde/
rit aliquem.
La. cxxxvi. **D**

Scorpiōis pūctura.
La. v. **D**

Scrophulas
La. v. **A**

La. xvij. in fine

La. xxvij. in fine.

Sordos sanat.
La. xxiij. **B**

Sudorem inhibet.
La. xxiij. **D**

Tetani cura

La. cxiij. **D**

Tenasmōni.
La. xiiij. **B**

Tremori confert.
La. xxi. **A**

La. lxxxiij. **D** **A**

Tremulos liberat.
La. xxiij. **A**

La. cxi. **D**

Timorem melans/
colicum amputat
La. c. **B**

Tinea pellit.
La. xxxiij. **A**

La. xlv. **A** **B**

Tumores soluit
La. cxi. **E**

Tumorem vulneribz
non admittit.
La. xvij. **E**

La. xxvij. **F**

Tussis.
La. v. **J** **A**

La. xxxiij. **B**

La. cxiij. **B**

Uenenis

omnibus resistere.
La. i. **F**

La. ij. **E**

La. liij. **E**

La. lxxxiij. **F**

La. lxxv. in fine.

La. lxxxiij. **B**

Uenenum bibitum
extinguit
La. xxiij. **E**

Uenena toxica
curanda.
La. xxiij. **J**

Uenena leporis maris
ni curat.
La. cxxviij. in fine

Uentres pueroz siue
infantium soluit.
La. xcix. **D**

La. cli. **E**

La. clvij. **F**

Uentrem dissoluit.
La. xlv. **A**

La. lxxi. in fine.

Uentris vulneratio
nes curat.
La. v. **D**

Uentris dolor
pungitiuus.
La. xxi. **R**

Uentrem mollit
La. v. **D**

La. liij. **B**

Uentrem abstinet.
La. xxxiij. **D**

Urinam puocantia
La. xxvij. **A**

La. xlv. **B**

La. lxxi. in fine.

Urine difficultatem.
La. xcix. **P**

La. cxi. in fine

Uerrucas curat.
La. xxiij. **F** **A**

La. xxvij. **D**

La. xcix. **L**

La. cxxx. in fine

Uermes expellit.
La. xxxiij. **A**

La. cxiij. **E**

Uermes exsolutione
vomitum educant.
La. cxxxi. **B**

Uentositati stomachi
et intestinorum.
La. xxxiij. **E**

Uestigia cutis curat
La. v. **F**

Virge dolores curat
La. ij. **F**

Tabula super tractatu de Fluibus.

Uisum confortandū.

La. lxxviij. B

Ulcera oris sanat.

La. xiiij. D

Ulcera intestinozum.

La. v. D.

La. liij. R

La. lxxxiij. D.

Ulcera capitis

La. cliij. B

**Ulcera que serpunt
sananda.**

La. iij. S.

Ulcera ambulancia

La. v. F.

**Ulcera putrida
mundat.**

La. xv. A

La. lxxij. B

**Ulcera antiqua
sananda.**

La. i. K

**Uulnera recēta ad sa
nitatem perducunt.**

La. xiiij. B.

Uulnera sanat

La. xiiij. D

**Uultum gratum et
niueum facit**

La. i. J

**Uroz tua ut te dis
ligat semper.**

La. xlvj. B.

Udropicis.

La. iij. K

La. v. J

La. xiiij. A D.

La. xiiij. J.

La. xlvij. A

La. lxxxiij. in fine.

Tabula de Fluibus.

Ad Alopiam

La. x. A.

Adurium dolor

La. xxxij. F

La. xcij. R.

La. cxiiij. A

Ad Asma

La. xvi. A

La. liij. in fine.

**Aquam in aure
eucendam**

La. x. R

Aluum sistit.

La. ix. R

**Apostematibus
calidis.**

La. xci. F

**Apostematibus
cancerosis.**

La. x. A.

Aspredo palpebrarum

La. xcij. B

La. xcviij. R

**Auis que omnes in
firmitates egrotantis
tra se colligit.**

La. xxi. A B R

Calculus

La. xxxij. A

Carbunculus.

La. xxxij. F

La. xciiij. R

La. cxij. A

**Capitis dolorem siue
sodam sedat**

La. xxxij. A

La. lxxxiij. R.

La. xcviij. B

**Capillos crescere
facit.**

La. xix. A

Capita clauorum.

La. xix. B

Colica passio.

La. xxxij. in fine.

La. liij. F.

La. xciiij. B

Colli dolorem sedant

La. liij. D.

Combustionibus.

La. xciiij. F

Coitum commouet.

La. ix. R

La. xci. D D

La. xcij. A B

Cor confortandum

La. xci. in fine.

Culices effugandas.

La. xli. p totum caplin.

Dissinteria.

La. xciiij. B

Emperigo.

La. xix. D D

La. xxxij. B

La. ci. in fine

La. cxij. A

Epilentia.

La. xxxij. D

La. lxxij. B

La. xcviij. F.

Obrietatem curat

La. lxxxiij. in fine

Faciem pur-

gandam a lentigine.

La. xcij. R

Faciei fissuras.

La. x. A

Falco si non

potest firmare.

La. xlv. A

Falco si nimium

laxatur.

La. xlv. B

Falco si os frac-

tum habuerit in

crure vel in ala.

La. xlv. A D R

Frenesis.

La. xvi. in fine

Flegmones qui nascū

tur in naribus.

La. liij. in fine

Fluxum sangui-

nis narium.

La. xxxij. D

La. liij. D

Flux omnes stringūt.

La. liij. J.

Homo egro

tans an uiuat vel

moziatur

La. xxi. A B

His qui cibos

digerunt.

La. lxxxi. A

Iunctura

rum dolores.

La. liij. in fine

Ignem sacrum

La. xci. K

Ignis adustionem

La. xci. A

Labiozum

fissuras.

La. x. A.

Lentiginem elimat.

La. lxxxiij. A

Lingue asperitas.

La. liij. B

**Lumborum dolorem
remouendum.**

La. i. in fine.

Menstrua

imperant.

La. xix. J P.

La. xci. R

Mamillas puellarū

phibet a magnitudine

La. cxv. B.

Morphea.

La. xix. A

La. lxxxiij. A

La. cxij. A.

Morsibus serpentū.

La. xxxij. A

La. liij. in fine.

Morsus cāis rabiosi

La. xxxij. B.

La. xxxix. in fine

La. lxxij. in fine.

Morbum caducum.

La. cxix. B

Morbos faucium.

La. lxxij. D.

Morbo regio

La. xcij. A

La. xcviij. in fine.

Mulier ut narrabit

omnia que gessit.

La. xvi. B

Musce ut necantur.

La. lxxxi. A. in fine.

Oculorum

dolores.

La. iij. A

La. xxxij. B R

La. liij. D

La. lxxix. A

La. lxxxi. B

La. xcix. A

La. cxv. A

Tabula super tractatu de Discibus.

La. cxi. D.
Qulorum albugi-
nem abstergit
La. liij. B
La. lxiij. B
La. cxij. F.
Qulorum suffusiones.
La. xcij. A
La. cxij. BC.
Qulorum caligines.
La. liij. in fine.
La. xxi. AD
La. lxiij. C
La. xcij. B
La. xcviij. E
La. cxij. C
Qulorum claris-
simum restituit.
La. i. ABC
La. xvi. D
La. xxi. B
La. xcviij. D
Qbluioni confert.
La. xcviij. in fine.

Paraliticis.

La. li. B
La. lxxij. C
Quodagra
La. xxi. B
La. xxi. J.
La. xcij. C
Quod oculos
rumprimis.
La. liij. L
Quod pulices effugare.
La. xcij. A

Quisumpsit

venenum.
La. xxi. AD

Grabiem ab

stergendum
La. xxi. B D
Quod sanguinem bonum
generantes
La. liij. B
Quod secundinā excludit.
La. cxij. E.
Quod serpentes fugare
La. xvi. A.
La. cxij. A.
Quod squinaria.
La. liij. C.

Quod sanguinem melans
colicum generantia.

La. liij. A

Quod scinifes vt non
infrant domum.

La. cxij. A.

Quod stomachum
confortare

La. liij. E

Quod sperma multipli-
candum.

La. ix. E.

Thesaurus

tutus vt augetur.

La. lxxvi. in fine.

Quod tumores soluit.

La. lxiij. C.

Ventrem

fluere facit.

La. vi. in fine.

Quod ventrem stringit

La. vi. A

La. cx. A.

Quod venenis omnibus

La. xxiij. B

Quod verrucas

La. xxi. B

Quod vesparum puncture.

La. cxvi. E DE.

Quod vitum acuit.

La. cxvi. B

La. cxv. D

Quod vitum confortandā.

La. lxiij. E.

Quod vocem clarificandā.

La. ix. E

La. liij. E

Quod urinam prouocantia.

La. xxi. C P.

Quod unguitibus leprosis

faciunt cadere.

La. xxi. A AD.

Ydropicis.

La. xxi. K.

Sequitur Tabula de Discibus.

Quod ad alopias

La. lxxvi. in fine.

La. lxxvi. C

La. cxij. C

Quod aurium dolores.

La. ij. B

Quod anhelitus cons-

trictiones.

La. xli. L

Quod asma.

La. lxxxi. D

Quod aluum emollit.

La. xxi. D.

Quod abortum faciunt.

La. xli. F

Capitis do-

lorem tollunt.

La. xxi. C

Quod calculos sanat.

La. lxxvi. B

La. lxxvi. F

Quod carbunculus.

La. xli. K

La. lxi. E.

Quod carnes excrecen-

tes tollit.

La. lxxxi. J

Quod cicatrices tollere

La. lxxvi. E

La. cxij. A

Quod coleram deponunt

La. lxxvi. ppe finem.

Quod coitum stimula-

re dicuntur.

La. xxi. A

Quod corpori tela ex-

trahuntur.

La. lxxxi. B.

Dentium

dolores.

La. cxij. D

Quod dentes purgantur

La. xxi. A

Quod dentes abstergunt

La. xvi. B.

Quod dentes dealbandos.

La. lxxxi. K Epilepticiis.

La. lxxviij. B

La. lxxviij. in fine.

Quod extenuatis.

La. xvi. D

Faciem deal-

bandam.

La. lxxxi. in fine.

Quod fastidius medentur

La. lxxvi. A.

Quod febrium venientes

La. xxi. B

La. xxiij. C

La. lxxviij. A

Quod febribus quartanis.

La. xvi. D

Quod febres frigidas

sanat.

La. cxij. B

Ignis adu-

stionem.

La. xxiij. B

Quod iacibus scorpionum.

La. xxiij. B

La. lxxvi. B

Quod iacibus siue morsus

draconis marini.

La. xxi. C D B J K

La. x. A.

La. x. A.

La. x. A.

La. x. A.

La. x. A.

Lacrimas

prohibet.

La. xvi. C

Quod lepra.

La. xxiij. A

La. lix. in fine

Quod libidinem ex-

citandam.

La. lxxviij. B.

Mammias

mulierum sanat.

La. lviij. in fine.

La. lxxviij. B

Quod maculas in facie

mulierum delet.

La. lviij. B

Quod maculas carnis

La. lxxxi. B

Tabula super tractatu de Discibus.

Quoniam strua mulierum
La. lxi. D
Quoniam dorsus draconis
curatur.
La. iij. B.
Quoniam dorsus reptilium
La. iij. A
Quoniam dorsus scorpio-
nis marini.
La. lxxvi. A B L A
Quoniam dorsus vipere
La. xcviij. A
Quoniam dorsus canis rabidi
La. xcviij. B
Quoniam dorsus murene
La. lix. A.

Uris ulcera.

La. xcviij. E
Quoniam oculorum caligi-
nes tollunt.
La. lxxvi. J
Quoniam oculorum suffusio-
nes deterguunt.
La. lxxv. D J
Quoniam oculorum rubes-
dini valet.
La. xlix. A
Quoniam oculorum tumores.
La. lxxxi. E.
La. xci. B.
Quoniam oculorum cicatrices.
La. lxxxi. F
Quoniam oculorum carnes su-
peruacuas consumit
La. cii. A.
Quoniam oculorum albuginē.
La. xxv. in fine.
La. lxxxi. F

Pannum ac

lentigines delendum
La. xvi. B E.
La. xxxvi. J
La. xlix. B
La. lvij. E
La. ciiij. B.
Quoniam parotidas et stru-
mas curat.
La. lvij. A
Quoniam partus facilis.
La. xcij. in fine.
Quoniam defecationibus
matricis.
La. xxxviij. B.

Quoniam pilos generat.
La. xlix. E.
Quoniam pilos et carnes
abradiat.
La. xlix. E
Quoniam pilos inutiles in
palpebris cohibet.
La. xlix. D
Quoniam podagra.
La. xlix. J

Qui habent

tedium vini
La. ij. in fine.
La. lxi. in fine.

Scabies per-

tois.
La. iij. A
Quoniam scabies palpebrarum.
La. xvi. A
Quoniam sterictis offoca-
tionibus
La. lxxiiij. E.
Quoniam sciaticos liberat
La. lxi. E
Quoniam spinas acutas
extrahendas.
La. xvi. F.
Quoniam signum tempestatis
La. xix. A
Quoniam stomacho debili.
La. xxiij. A
La. xlix. A
Quoniam stomachū reficiant.
La. lxxvi. A.

Tussis

La. xxiij. in fine
Quoniam tenebrimon.
La. lxxvi. E.
Quoniam tumores tollit.
La. lvij. in fine.
Quoniam toracem curat.
La. lxxxi. D

Ventrem

mollificare.
La. xxxvi. A.
La. lxxxi. A
Quoniam ventrem mouent
La. lxxiiij. in fine.
Quoniam venena curanda
La. xxi. E
La. lxi. B.

La. lxxiiij. A
Quoniam venena leporis
marini curantur.
La. lxxvi. A
Quoniam venum abstergendum
La. xlix. E.
Quoniam ulcera desiccanda
La. xvi. E
Quoniam ulceribus capitis
La. lvij. A
La. lxxiiij. A.
Quoniam ulcera vesice.
La. lxxvi. D.
Quoniam unam sedat.
La. lxxvi. E
Quoniam urine difficultas.
La. xlix. A
Quoniam vultum gratum ac
niueum faciendum.
La. xxi. D.
Quoniam vulnera sor-
dida purgat
La. lxxvi. E.
Quoniam vulnera nimis pro-
funda concarnantur
La. lxxvi. in fine.
Quoniam vulnera putrida
gingivarum.
La. lxxiiij. D E
Quoniam vulnera glutinant
La. xxi. D
Quoniam ungulam resoluendam
La. xvi. E.

Ydropias.

La. xxxviij. D

Tabula de Lapidibus.

Quoniam ad alopias.
La. xxiij. B.
La. xlv. B C D
Quoniam aurium dolorem
La. lxxvi. A.
La. lxxvi. E
La. ci. A
Quoniam aurium fluxus.
La. xxiij. E.
Quoniam aurium vicera.
La. xvi. E
Quoniam aurium attritiones.
La. xxiij. D. et in fine
Quoniam aurium augere tradit.
La. lxxvi. E
Quoniam apostemambus
inguinis.
La. xvi. B.
Quoniam apostemata gingivae.
La. xvi. D.
Quoniam apostemata putris
da curat.
La. xxi. E
Quoniam apostemata frigida.
La. xxi. E
Quoniam apostemata splenis.
La. xxi. E F
Quoniam apostemata flegma-
tica citat.
La. cxx. D P
Quoniam apostemata flegmati-
ca testiculorum maturada.
La. cxxiiij. E
Quoniam apostemata dur-
ra resoluit.
La. cxxxi. B
Quoniam apostemata que
sunt in ano
La. cxxxiij. in fine.
Quoniam apostematibus
vulue conuenit
La. cxxiiij. F
Quoniam apostematibus ca-
lidis mammillarum
La. cxx. E
Quoniam apostematum in
initio conuenit.
La. lxxii. A
Quoniam asma.
La. xxi. D.
La. xxxviij. A

Tabula super tractatu de Lapidibus.

Capitulum. lxxi. B.

Lap. ci. E

Lap. cxliij. D

Ad dolorem stomas
chi. La. iij. A.

Amorem conciliat.

La. x. F

Ad iras regum et dos
minorum.

La. xxxij. E

Ad prelias et ad cau
sas vincendas.

La. xxxij. A

Ad impetrandum
quodlibet.

La. cvij. A

Ad diuitias valet.

La. lxxv. D

An sit virgo vel cor
rupta.

La. lviij. D

Ad venereos vo
luptates.

La. liij. E

Artenice passioni.

La. xcix. A.

Ancharu doloribus
confert et iuncturaz.

La. ci. A

Ad fissuras que fiunt
in ano.

La. xxxv. B

La. cxx. A.

Adustioni ignis

La. cxvij. D.

La. lxxvij. E

Argentum viuum
extinguendum.

La. xxi. D

Bothororis

La. cxxxi. B.

Capitis do
lorem tollunt.

La. lxxvi. A

Catarrum probibet.

La. xxvi. A.

Cardiaca.

La. lxxvij. A. F.

La. lxxvi. F

La. cxxv. in fine

Caput purgium

La. lxxvi. B. J

Capillos attenuat.

Capitulum. lxxix. B

La. c. D

Causam litis ante ius
dicem reprimere.

La. xliij. B.

Carnem superfluum
auferendam

La. viij. A

La. xv. B.

La. xxxv. D

La. c. B.

Cancer

La. xliij. J

La. xv. B

La. xvij. B

Carnes humiditas
desiccandas

La. xij. B

Cerebrum mundis
candum.

La. xliij. D

Cephalargicis

La. lxxvi. A

Ciliaca passio.

La. lxxij. B

Colicom passionem
curat.

La. liij. A

La. cxi. F

Cordis confortantia.

La. xvij. A.

La. lxxv. in fine

La. lxxvij. D. z in fine

La. lxxvi. A.

La. cxxx. in fine.

Cordis tremorem

La. xvij. F. D

La. xx. A. E

La. lxxvij. F

Cordis leticia reddit.

La. lx. A

La. lxxv. D

Dolorem in facie pers
ditum recuperat.

La. lxxv. F

Corpora pinguia
extenuandum.

La. viij. B

Couguu dat amorem

La. xliij. A. z in fine

Conceptum probibet

La. lxxvi. F

Conquassationibus
que fiunt in interioribz

membris

Capitulum. lxxvi. D

Contra oēs inimicos

La. lxxvi. J.

Contra hostes.

La. i. A. B

La. xliij. D

Contra insaniam

La. i. A. z in fine.

La. xliij. A

Contra ripas z in
iurias.

La. i. A

Contra incursiones
fantasmatum.

La. i. A

La. xliij. B

Contra pigriciam

La. xliij. D

Contra feruorem ani
mumqz comorum

La. v. A.

Contra tristitiam et
grauitatem

La. v. in fine

La. lx. A

Contra morbum
caducum.

La. x. E. B

La. lxxij. A.

Contra polipum.

La. xv. A

Contra periculum
tonitru

La. xliij. in fine.

Contra nocturnos ti
mores.

La. xliij. in fine.

Contra tempestates z
grandines

La. xliij. in fine.

Contra vana mōstra.

La. xliij. D

Contra toxicum.

La. lxxv. D

La. lxxvij. K

Contra melancoliam

La. cxxv. B

La. cxiij. A.

Contra fantasticas
visiones.

La. cxxv. in fine

Coleram nigram
educendam.

La. xliij. D.

Coitum retinet

Capitulum. xliij. B

Dentes ab

stergit.

La. i. E

La. lxxvij. E

La. cv. A. D. E. F

La. cxxix. K

Dentium dolores.

La. lix. D

Dentes dealbandos.

La. xliij. in fine.

Dentes purgantur.

La. i. D. E

Dentium corrosio
nem prohibet

La. xvi. E

Dentes confortat.

La. xvij. in fine.

Dentium sordes ab
stergit.

La. xliij. in fine

Demincere inimicos

La. xlvij. A. E

Demonia vincere.

La. xliij. A

Demones fugat

La. lxxij. B

Demonibus z incan
tarionibus resistit

La. lxxij. E. A

Dissinteria

La. lxxij. B

La. lxxij. E

La. cvij. in fine.

Diuitias auget

La. x. D. F

Emorroi
das exiccandas

La. xv. A

La. xx. E

Ebrietatem tollere

La. viij. A. B. C

La. xliij. A. D

Epilenticis

La. xliij. D

La. xliij. A

La. xliij. B

La. xlv. D

La. lxxij. B

La. lxxvi. A

La. cxij. C

Epans dolore curare

La. xliij. B

Tabula super tractatu de Lapidibus.

La. lxxv. f.
Emigranea
 La. lxxvi. A.
Elephantia.
 La. cxiiij. B.
Emperigo.
 La. cxiiij. f. p.
 La. cxix. A.
Emoproica.
 La. cxix. B.

Faciem deal

bandam
 La. lxxij. B.
Fantasmata pellit.
 La. lxxi. f. 2 in fine.
 La. lxxij. C.
Flammam extingui bi
 lem extinguentiam.
 La. xij. A.
Facundum prudetem
 amabilem gratum facit.
 La. ij. A. D.
 La. xxxij. B.
 La. lx. in fine.
Febrium cura.
 La. xxxvi. A.
 La. lxxvi. B.
Febribus quartanis.
 La. cxlij. A.
Febribus ethicis.
 La. cxvi. E.
Febribus pestilentia
 libus.
 La. xxvi. in fine
Febribus melancos
 licis.
 La. xliij. in fine
Febbris calorem
 mitigare.
 La. lxi. A.
Fetorem oris tollit
 La. xvij. B.
 La. xvij. B.
 La. xx. B.
Flegma viscosum.
 La. xx. D.
Fessos et debiles
 reuocare.
 La. lxxxiij. A.
Furfures capilloz.
 La. lxxix. B.
 La. cxxix. B. K.
Formice cura.
 La. xvi. B.

La. cxiiij. p.
Fistulam curandam.
 La. xvi. B.
 La. xvi. E.
 La. xli. D.
 La. cxxviiij. B. E.

Gingive

flure.
 Aplm pmu. D. f.
 La. cxiiij. f. B.
Gingiuarum infla
 tiones.
 La. xvij. B. 2 in fine
Gingiuis humectis
 seu dentibus mollior.
 La. xvij. D.
Gutturis dolore valet
 La. lxxvi. D.

Herisipila.

La. xvi. B.
 La. lxxij. B.
 La. cxiiij. p.
Hominem virgis
 nem facit.
 La. xvij. E.
Hominem discretum
 et gratum facit.
 La. vi. B.

Hominem tutum
 custodit.

Capitulum. lv. A.

Ictericia.

La. lxxij. in fine
 La. cxiiij. J.
Ingeniu bonu reddit.
 La. lxxv. D.
 La. cx. A.
Intellectum bonum
 reddit.
 La. vij. E.
Incugorum et succu
 borum cura.
 La. pmum. A.
Intestinoz vlcera
 La. xxvi. D.
 La. xliij. E.
 La. cxxx. E.
Intestinoz sordes
 purgantur.
 La. xxvij. A.
Intestinoz ventos
 sitati confert.

Capitulu. lxxvi. B.
Incanstium optimu
 ad scribendum.

La. c. in fine.
Uras mitigare
 La. xliij. A.

Lapis qui in

manu dextra contra sole
 tenuerit radios emittit et
 ignem vomit: ita ut vide
 tes mirentur.

La. lv. D.

Lapis si ab homine ge
 steretur a muscis vel apib
 non mordetur.

La. lxxij. D. f.

Lapis quez qui in ore
 gestauerit magis cogita
 tionem et opinionem iu
 dex efficitur: et amabilis
 redditur.

La. lxxij. E.

Lapis que qui porta
 tus tutu reddit peregrin
 um et gratu hospitibz.

La. lxxv. B.

Lapis qui valet con
 tra pestiferas regiones
 portatus
 La. lxxv. E.

Lapis qui portat fit
 tutus a fulgure.

La. lxxv. E.

Lapis qui eum portat
 non mergatur.

La. lxxvi. B.

Lapis positus sub
 lingua confert diuinan
 do dicere futura.

La. lxxvij. in fine.

Lapis quando suspen
 ditur ad collu infantis re
 mouet ab eo timores.

La. lxxi. E.

Lapis qui inducit in
 sensibilitatem ne sentiat
 cruciandus

La. lxxxiij. A.

Lapis si quis portatus
 no videbit in nocte som
 nia mala

La. cxvij. A.

Lapis qui antracem
 fugat.

La. c. f. A.
Lapis qui optim est
 contra fraudes

La. c. f.

Lapis qui fugat moy
 bum qui dicitur noli me
 tangere

La. c. f. B.

Lapis qui reddit bos
 minem castu et pudicu.

La. c. f. A.

La. c. f. A.

La. c. f. B.

Lapis qui in collo su
 spensus curat emittit
 et caducos morbos

La. cxij. J.

Lapis qui portat fa
 cit bonam memoriam et
 tempestatem auertit

La. cxij. in fine

Lapis qui portatus i
 ore facit diuinare futura

La. cxv. B. f.

Lapis qui ascensus per
 manet calidus p septem
 dies vel amplius.

La. iij. D.

Lapis qui semel accen
 sus vix aut nunq potes
 rit extingui.

La. c. f. A.

Lapis qui facit offen
 dere multa simulachra

La. ij. E.

Lapidem vesice fragu

La. i. E.

La. li. E.

La. cxix. B. 2 in fi.

La. cxxxiij. in fine.

La. cxxxiij. C. 2

Lapidem frangit qui
 est in rembo causatus.

La. cxix. E.

La. cxxxiij. in fine.

La. cxxxiij. M.

Mac generandum in
 mammillis.

La. xxxix. E.

La. lix. f.

Lepra.

La. xliij. J.

La. xvij. A.

La. cxij. E.

Tabula super tractatu de Lapidibus.

Lapitolium. cxxiiij. **A**
La. cxxviiij. **A**
Anterior et **D**iarrhea
curantur.
La. lxxviiij. **B**
Luxuriam sedare.
La. p. v. **D**
Luxuriam cohibet.
La. lxxvi. **F**
La. cxi. **A**
Lunaticis ac demone
repletis
La. i. in fine.
La. xxiiij. **A** **D**
Lumbricos et ascarides
expellendas.
La. cxi. **D**

Matricis

Aurum prohibet.
La. xvi. in fine.
La. xvi. **D**
Mania.
La. xiiij. **D**
Malam cogitationē
repellendum.
La. vii. **C**
Mamillas puellarū et
testiculorum puerozum
prohibet augmentari
La. xlv. **A**
Menstrua mulierum
auxiliatur.
La. xliij. **A** **A**
La. lxxi. **B**
Menstrua stringunt.
La. xv. **J**
La. lxxviiij. **A**
Melancolicas
egritudines
La. xiiij. **F** **B** **D**
Melancolicum bus
morem lapat.
La. lxxi. **A**
Morsus scorpionis.
La. ij. **A**
Morsus vipere.
La. ij. **A**
La. c. xxiij. **D**
Morsui rane conuenit.
La. cxxiiij. **K**
Morsui tyri conuenit.
La. cxxv. **A**
Morphea.
La. xiiij. **J**

Lapitolium. c. **F**
La. cxxviiij. **F** **D**
Morsus canis rabidi
La. lxxxiij. **F**
La. cxxv. **E**
Morsus reptilium
La. xxviiij. in fine
Mulieribus ut repleat
vbera lacte.
La. xxxix. **B**
La. lix. **A** **A**
La. cvi. **B**
Mulieribus que volūt
placere viris.
La. vi. **B** **D**
Mures interficere
La. xxi. **D**

Nefreticam

Affectionem
La. lxxx. **A**
Ne oua nimis cale
fiant in nido.
La. x. **K**
Non potentibus reti
nere vinam
La. lxxvi. **R** et in fine

Oculorum

Affectionem
La. xv. **J** **K** et in fine
La. xxiij. **B** et in fine
La. xxxiiij. **B** **B**
La. xliij. **B**
La. xlv. in fine.
La. xc. **A**
La. xciiij. **A** **B**
La. cviiij. **K**
La. cxiij. **K**
La. cxxxiij. **J** et in fine.
Oculorum albuginem
La. ci. **B**
Oculorum calig
nes tollunt
La. c. **J**
La. cxxviiij. **A**
Oculorum albedo.
La. lxxviiij. **E**
La. cxxv. in fine
Oculorum dolorem
ex humida causa.
La. lxxviiij. **D**
Oculorum cicatris
ces limpidat.
La. cv. **A**

Lapitolium. cxxviiij. **A**
Oculorum carnem
superfluam aufert
La. cv. **A** **C**
La. cxxiiij. **A**
Oculorum sordes
purgare.
La. cix. **B**
Oculos humis
dos sanat.
La. xxiij. **D**
Oculorum pustule
La. x. **E**
Oculorum vlcera
La. xviiij. **D** **F**
Oculorum obscuritati.
La. xxxvi. **B**
Oculorum lacrimae
La. xliij. **B** **A**
La. lxi. in fine
Ophthalmie confert.
La. cxiij. **J**
Opiniones et cogita
tiones facit bene iudi
care. **La.** lx. **A**
Omnes turbas
contemnit.
La. lv. in fine
Oues ut lacte re
pleantur
La. lix. **A**
Oues ut ab eis
scabies fugant.
La. lix. **A**
Paralisis
La. lxxvi. **A**
Parus facilis.
La. x. **A** **B** **E** **D**
Pannum oculi
mundificat.
La. lxxviiij. **B**
Paces conciliat
La. cix. **A**
Palpebrarū duricie
La. xvi. **B**
La. cxxviiij. **B** **A**
Palpebrarū grossitudi
nem subtiliandam.
La. xvi. in fine
Palpebrarū carnē sup
fluam corrodendam.
La. xviiij. **D**
Pregnantibus conuenit.
La. x. **D** **F**

Lapitolium. l. **E**
Pestilentiam citat.
La. xxiij. **A**
La. xxiij. **B** **A**
Pediculos interficit
La. xviiij. **B**
La. xxi. **A** **A**
La. lxxxiij. **A**
Prenunciare futura.
La. cxxiiij. **A**
Proficus.
La. xxiij. **D**
La. xv. **B** et in fine.
Pilos et carnes
abradit
La. xxiij. **B** in fine
Pilos nasci facit in pal
pebris.
La. lxxi. **A** **B**
Pium et deuotum
ad deum efficit
La. cix. **A**
Podagram.
La. viij. **D** **F**
La. lxxxiij. **A** **A**
La. cxxiiij. **K** **D**
La. cxxiiij. **D**
La. cxxxi. **B**
Pulmonis cons
trictioni valet
La. lxxvi. **D**
Puritati confert.
La. lxxxiij. **D**
La. cxxiiij. **D**
La. cxxiiij. **D** **B**
La. cxxxi. **B**
Puncturam scorpis
mis curat.
La. c. xxiij. **B**
La. cxxiiij. **D**
Qui coire nō
possunt.
La. vi. **D**
Qui solus loquit.
La. xviiij. in fine
Qui biberit argen
tum vinum
La. xxi. **F** **B**
Qui saluas sangui
neas emittunt
La. li. **D**
Qui transglutunt
acum vel aliud ferrū.
La. lxxviiij. **A**

Tabula super tractatu de Lapidibus.

¶ Qui biberunt can-
tarides.

La. cxxx. k

Renum do-

lozem curat.

La. lxxi. b

¶ Regali conuenit
honori.

La. xcij. a.

Scabiei con-

uenit. *La. xvi. b.*

La. xvij. b.

La. xvij. a.

La. xx. a.

La. xxi. b.

La. xxij. l.

La. lxi. a.

La. lxxij. d.

La. lxxij. d.

La. cxxij. a.

La. cxxix. a.

La. cxxix. a.

¶ Sanguinem prohibet
a naribus fluentem.

La. cii. in fine

La. xv. l. f. d. k

La. xvi. d. d.

La. lxxx. f.

La. ccl. a.

¶ Sanguis restrictiua.

La. xij. a.

La. xliij. a.

La. lxxvi. d.

La. c. vij. in fine

¶ Sanguinis fluxum
prouocat.

La. iij. a.

La. iij. in fine

¶ Sanguinis fluos
rem abstinet.

La. xxxix. l.

La. xliij. a.

¶ Sanguinem con-
stringentia.

La. xxx. d. f.

La. liij. l.

La. lxxij. a. b.

La. lxxvi. d.

¶ Sanguinem coagu-
larum resoluit.

Lapitulum. c. a.

¶ Sanguini mortuo co-
uenit q est sub oculo

Lapitulum. cxxij. d.

¶ Splenis duriciei
conuenit.

La. vij. l.

La. c. xxiij. a.

¶ Splenis dolorem

La. lxxvi. k.

La. cxxx. l.

¶ Serpentes fugat.

La. xxi. j.

La. lviij. l. k.

¶ Serpentes vt statim
occidentur.

La. cxiij. d.

¶ Seipsum magnificare

La. xxiij. a.

¶ Squinantie valet.

La. lxxvi. j.

La. cxxij. l.

La. c. xxx. a.

¶ Singultui valet.

La. lxxvi. a.

¶ Sincopsis.

La. lxxvi. a.

La. cxiij. b.

¶ Si de administratio-
ne veneni aliquis suspec-
tus sit impositus in cibo
illo prohibet ne possit de-
glutiri.

La. x. l. d. z in fine.

¶ Spiritualia pfortat.

La. cxxvij. a.

La. lxxvij. a.

¶ Stomacho malo

La. xxxvi. b.

La. xliij. d.

La. liij. in fine.

La. lxxv. a.

¶ Stomachi sanguine
z intestinoz

La. lxxix. a.

¶ Sode flegmatice.

La. lxxvi. a.

¶ Solis ardorem
non timebit.

La. li. b.

¶ Scoromie.

La. lxxvi. a.

¶ Scorpionis punctu-
ram valet

La. lxxvi. d. a.

¶ Somnia vana repel-
lit. *La. i. b.*

¶ Somnioz interpreta-

tionē plenā facit intelligi

La. iij. b.

¶ Somnum inducens.

La. lvi. in fine.

¶ Sitim remouendum

La. vi. a. a. d. b.

La. xxxix. a.

¶ Somnos dulces
prouocare.

La. cxxij. in fine

La. lxx. l.

¶ Sputum sangui-
nis retinet.

La. xliij. l.

La. lxxv. f.

La. cxiij. b.

¶ Sudorem puocandū

La. cxxij. in fine

¶ Sudorem phibet

La. lxxij. b.

¶ Surditati z obliuioi.

La. cxxij. l.

¶ Saulticiam pellere et
sapientiam adducere.

La. xxxvij. l.

Tullis.

Lapitulum. xxiij. d.

La. lxxvi. a.

¶ Tutum z victorem
reddere

La. xlvij. a.

La. lxxvi. a.

¶ Tutum facit con-
tra dolos.

La. liij. l.

¶ Torture oris.

La. lxxvi. a.

Ventrem

mouent

La. lxxvi. a.

¶ Ventris fluxū sanat

La. li. a.

La. lxxij. in fine.

¶ Ventris dolorē pungi-
tiuum. *La. ci. d.*

¶ Ventrem stringit.

La. lxxv. d. a.

¶ Ventrem excitat.

La. vi. a.

¶ Venena citrandum.

La. cxiij. a. b.

¶ Venenum fugat.

Lapitulum pmi. b.

Lap. iij. b.

La. xxiij. b.

La. xlvij. l.

La. xlvij. a.

La. liij. l.

¶ Vertigo.

La. xliij. d.

La. cxiij. a.

¶ Vermes venenos-
sos effugare.

La. lviij. b.

¶ Vermes auriam.

La. lxxix. in fine

¶ Vermes in ventre oc-
cidit. *La. lxxv. b.*

La. ci. a.

¶ Vermes interficien-
tibus educit

La. lxxix. a.

¶ Verrucas auferit.

La. lxxi. a.

¶ Vesicam dolentem

La. liij. d.

¶ Vesicarum vlcera

La. lxxvi. b.

¶ Viscum clarificandum

La. lxxvi. d.

¶ Viscum confortat.

La. xcvij. a.

Lap. c. b.

La. cxxij. a. d.

¶ Viscus obscuritas

La. xviij. d.

La. lxxvij. l.

¶ Viscus cordis puenit.

La. ij. in fine

¶ Vincere aduersarios.

La. iij. b.

La. lxi. a. b.

¶ Vincere pericula.

La. ij. d.

¶ Victus z suspiria
tollere.

La. xxiij. b.

¶ Virginitatem
deprehendit.

La. lviij. in fine

¶ Vomitu puocandum

La. xiiij. l. d.

La. lxxi. d.

La. cxxx. j.

¶ Vocem clarificare.

La. xxiij. b.

La. xxxij. a.

¶ Vulneta difficilia ad

Tabula generalis de Herbis.

sanandum.
La. xli. B.

Uulnera cōsolidanda.

La. lxxv. A.

La. cxix. A.

Uulnera orificia apit.

La. cxix. F.

Ulcera sanare.

La. li. E.

Ulcera oculoꝝ sanat.

La. lxxij. A.

Ulcerationem virge

curat. lxxij. F.

Ulceribus renū puenit.

La. cxix. B.

Ulcera que fiunt in

naribus ⁊ in auribꝫ.

La. cxi. B.

Ulcera pulmonis

curanda. viij. E.

Ulcera pfūda curāda

La. viij. A.

Ulcera fraudulenta.

La. viij. B.

La. cxix. A.

Ut omnibus hominibꝫ

placebis.

La. lxxij. E.

Unguentū p facie

abstergendum.

La. lxxv. A.

Uuluam sedat.

La. cxix. A.

Uxor tua an sit casta

vel adultera.

La. lxxv. B. y.

Udropicis.

La. lxxv. B.

La. lxxvi. B.

La. lxxv. p. D.

La. cxix. B.

Ulyiaca.

La. li. A.

La. lxxix. B.

Tabula ge- neralis De Herbis.

Aarona. Capitulu. i.

Abrotañum. ij.

Absinthium. iij.

Accacia. iij.

Acetosa. v.

Acorus. vi.

Affodillus. viij.

Agaricus. viij.

Agrimonia. ix.

Agrifolium. x.

Agnus castus. xi.

Alga marina. xij.

Alcanna. xij.

Allium. xij.

Altea. xv.

Alleluia. xvi.

Alkekengi. xvij.

Aloe. xvij.

Aloes lignum. xix.

Ambra. xx.

Ambrosia. xxi.

Amomum. xxij.

Ameos. xxij.

Amidum. xxij.

Amidala. xxv.

Anacardus. xxvi.

Anetum. xxv.

Anteflorum. xxvij.

Anifum. xxix.

Antillis. xxx.

Anthos vel Rosma-

rinus. xxxi.

Ancusa. xxxij.

Apium. xxxij.

Apium siluestre. xxxij.

Apium rusticum. xxxv.

Apium emoroidarum.

Ap. xxxvi.

Appios. xxxvij.

Aprosthilla. xxxvij.

Arbemisia. xxxix.

Aristologia rotunda.

Ap. xl.

Aristologia longa. xli.

Arbor glandis. xli.

Arbor vel lignum vite

paradisi. xliij.

Abies. xliij.

Armoniacum. xlv.

Asa fetida. xlv.

Azarum. xlvij.

Astragulos vel astra

gallus. xlvij.

Aspergula. xlix.

Atriplex. l.

Auellana inda. li.

Auena. liij.

Auricula muris. liij.

Azedar. liij.

Acerum. lv.

Aqua. lvi.

Barba Jo:

nis. lvij.

Barba siluana. lvij.

Balustia. lix.

Balsamus. lix.

Balsamica. lxi.

Basilicon. lxi.

Bianca rsina. lxij.

Beronica. lxij.

Bedaguar siue

Spina alba. lxx.

Bellirici. lxxi.

Bel vel **S**el. lxxij.

Bebem. lxxij.

Ben vel **B**alanus. lxx.

Bleta. lxx.

Bellium. lxxi.

Berberis. lxxij.

Buzeiden. lxxij.

Bitumen iudaicu siue

Aspaltum. lxxij.

Bionia. lxxv.

Briactica. lxxvi.

Borris. lxxvij.

Borago. lxxvij.

Bombax vel **L**otum.

La. lxxix.

Buglossa. lxx.

Butalmos. lxxi.

Buxum. lxxij.

Bruscus. lxxij.

Butirum. lxxij.

Butirum. lxxij.

Butirum. lxxij.

Butirum. lxxij.

Butirum. lxxij.

Butirum. lxxij.

Butirum. lxxij.

Butirum. lxxij.

Butirum. lxxij.

Butirum. lxxij.

Butirum. lxxij.

Butirum. lxxij.

Butirum. lxxij.

Butirum. lxxij.

Butirum. lxxij.

Butirum. lxxij.

Butirum. lxxij.

Butirum. lxxij.

Camomilla

La. lxxv.

Canapis siue **C**anapu.

La. lxxvi.

Capillus veneris.

La. lxxvij.

Cardo benedictus.

La. lxxvij.

Cardus. lxxix.

Cardus. lxxix.

Cardus. lxxix.

Cardus. lxxix.

Cardus. lxxix.

Cardus. lxxix.

Cardus. lxxix.

Cardus. lxxix.

Cardus. lxxix.

Cardus. lxxix.

Cardus. lxxix.

Cardus. lxxix.

Cardus. lxxix.

Cardus. lxxix.

Camedreos. xc.

Camepitheos. xci.

Carni. xcij.

Cardamomum. xcij.

Cartamus. xcij.

Calomus aromaticus

La. xcij.

Calamus agrestis. xcvi.

Caparis siue **C**aparus.

La. xcvi.

Campbora ca. xcviij.

Camfice aut licen.

La. xcix.

Catapucia. c.

Caulis. ci.

Cauda equina. cij.

Cassia fistula. cij.

Cassia lignea. cij.

Castanea. cv.

Celidonia. cvi.

Cedrus. cvij.

Cerisolum. cvij.

Cepe. cix.

Ceterach. cx.

Cbeuri. cx.

Centandrea. cxij.

Ceratum. cxij.

Cretanus. cxij.

Cicuta. cxv.

Cicozea. cxvi.

Cinoglossa. cxvij.

Citonis. cxvij.

Cipressus. cxix.

Ciprus. cxix.

Cipernus. cxix.

Cinamomum. cxix.

Ciminum. cxix.

Citrullus. cxix.

Citrum. cxix.

Cinosbatum. cxix.

Crispula. cxix.

Crisocolla. cxix.

Crisogomum. cxix.

Colubrina. cxix.

Coloquintida. cxix.

Cosolida maior. cxix.

Cosolida minor. cxix.

Cosolida rubea. cxix.

Condros. cxix.

Condes. cxix.

Coriandrum. cxix.

Cornea siue arbor

Canea. cxix.

Cordumentum. cxix.

Costus. cxl.

Costus. cxl.

Costus. cxl.

Costus. cxl.

Costus. cxl.

Costus. cxl.

Costus. cxl.

Tabula generalis de Verbis.

Aozula vel **Delaper-**
sica. **Aa.** ccli
Aozula fetida. vel **Ocu-**
lus bonis. cclij.
Aozula non fetida. vel
Oculus vacce. cclij.
Aocognidii. **Aamelea.**
vel **Dezereon.** cclij
Arocus. cclv.
Aucumer. cclvi.
Aucurbita. cclvij.
Aulcasia siue **Laso.**
Aa. cclvij.
Auscita. cclix
Aolofonia. cl.
Aera. cli.
Aaro. clij.
Aaseus. clij

Dacrilus

Apitulum. cliij.
Daucus. clv
Dragantum vel
Dragagantum.
Aap. clvi.
Dipramum. clvij
Doronicum. clvij.

Epatica.

Aa. clix
Abanias vel **Abenus.**
Aa. clx.
Alatinus. clxi
Adera arbores. cclxj
Adera terrestis.
Aa. cclxij
Alleborus albus
Aa. cclxij
Alleborus niger.
Aa. cclxv.
Apatorium. cclxvi.
Rufagia. cclxvij.
Amblci. cclxvij
Andinia. cclxix
Andinia siluestris. cclx.
Aluropium. cclxix
Apibimum. cclxi
Apimedium. cclxiij
Astemereon. cclxiij
Abulus. cclxv.
Aruca. cclxvi
Anula capana. cclxvij.
Asula maior & minor.
Aa. cclxvij
Ausorbium. cclxix.

Faba.

Capitulum. cclxx
Faba egyptiaca. cclxxi.
Faba inuersa. cclxxij
Fagasmon. cclxxij.
Fagus. cclxxij.
Faseolus. cclxxv.
Fraginus. cclxxvi.
Flammula. cclxxvij.
Fragaria. cclxxvij.
Feniculus. cclxxix.
Febrifuga. ccc.
Fenugrecum. ccc.
Fenum. cccij
Ferula. cccij.
Ficus. cccij.
Ficus lupi. vel
Comarus. cccv
Ficus egyptiaca. cccvi.
Filipendula. siue
Uiscago. cccvij
Filius ante patrem. vel
Gariofilon. cccvij.
Fistula pastoris. cccix.
Felix. siue **Filer.** cc.
Folium. cci
Fumus terre. cccij.
Fungus. cccij

Gariofilum

Aa. cccij
Gariofilata. cccv.
Galla. cccvi.
Galbanum. cccvij
Galanga. cccvij
Gallitricum. cccix
Gallitricum agreste. ccc.
Gladiolus. cccxi.
Glanatum. cccxiij.
Glanati siluestri. cccxiij.
Glanen. cccxiij
Glanatinctoz. cccv
Glanum culcul. cccvi
Genciana. cccvij
Geneftra. cccvij.
Gerb. cccix.
Gumi arabici. cccx
Hanser. uel
Hausor. cccxi
Hermodactylus. cccxiij.
Hermocalles. cccxiij.
Herba palifis. cccxiij.
Herba grassula. cccxv

Herba fetida. cccxvi.
Derundina. vel
Derundina.
Aa. cccxvij.

Pulquiam

Aa. cccxvij
Juniperus. cccxix.
Junibe. cccxix
Juncus. cccxix
Judaica. cccxix
Incensaria. cccxix.
Indicus. cccxix.
Jopus. cccxix
Jopu humidu. cccxvi.

Karabe.

Aa. cccxvij
Kalendula. cccxvij
Kubebe. cccxix.

Lactuca.

Capitulum. ccl.
Lacca. cclxi
Laric. cclxi
Lappaciu maior. cclxiij.
Lappacium minor.
Aa. cclxiij.
Lapago. cclxv.
Laurus. cclxvi
Laureola. cclxvij
Laudanum. cclxvij
Latina. cclxix
Lenendula. ccl.
Lenisticum. ccli.
Lauisticu siluestre. cclij
Lenticula aque. vel
Lentigo aque. cclij
Lens. cclij
Lilium. cclv
Lilium conuallium
Aa. cclvi
Lilialis. cclvij.
Liquiricia. cclvij
Ligustici. cclix.
Limon. cclix
Linaria. cclxi
Linum. cclxiij.
Lingua auis. cclxiij
Lismachion. cclxiij.
Licum. cclxv.
Lonchitis. cclxvi
Lupinus. cclxvij
Lupillus. cclxvij
Lac. cclxix

Maiozana.

Aa. cclxx.
Macis. cclxxi.
Malua. cclxxij
Malum. cclxxij
Mala maciana.
Aa. cclxxij.
Manna. cclxxv.
Mandragora vir.
Aa. cclxxvi
Mandragora femina
Aa. cclxxvij
Marua. cclxxvij
Marubium. cclxxix
Marubiastrum. vel
Marubiu nigrum. vel
Marubium siluestre
Aap. cclxxix
Marisilua. cclxxxi
Delissa vel **Delissa**
Aa. cclxxxiij.
Delilotum. cclxxxiij
Delon. cclxxxiij.
Delon indus. cclxxxiij.
Delongena. cclxxxiij
Demitbe. cclxxxiij.
Denta. cclxxxiij.
Denta non odorifera.
vel **Dalamenum.**
Aa. cclxxxiij.
Demastrum. ccc.
Denu. cccxi
Del. cccxiij
Medica. cccxiij.
Mespila. cccxiij
Millefolium. cccxv
Milium solis. cccxvi
Mirabolani. cccxvij.
Mirra. cccxvij.
Mozaceli. cccxix
Moraba cci. ccc
Morsus galline. siue
Anagallus.
Aa. ccc.
Mirtus. cccij.
Mastix. cccij.
Masturcium
Aa. cccxiij.
Masturcium aquaticu.
vel **Senation.** vel
Lardamus agrestis
Aa. ccc.v.
Napellus. cccvi.

Tabula generalis de Herbis.

Narcissus. vel **Bulbus vomiferus.** vel **Lepe marinum.**
La. cccvii.
Nabach. cccvii.
Nenifar. cccix
Nigella. cccx
Nymphaea. cccxi
Nysialis. cccxi.
Nuxauellana. cccxi.
Nuxmuscata. cccxi.
Nuxindica. vel **Nux magna.** cccxv.
Nuxvomica. cccxvi.
Nuxmetel. cccxvii.

Oleum.

La. cccxvii.
Oleander. cccxi.
Oliuarum. cccxi.
Oleum oliuaz. cccxi.
Olibanum. cccxi.
Opopanax. cccxi.
Onomia. cccxi.
Origanum. cccxi.
Orobuz. cccxi.
Olus. cccxi.

Papauer

La. cccxvii.
Paritaria. cccxi.
Palma christi. cccxi.
Pallacium leporis
La. cccxi.
Plantago maior. vel **Arnoglossa.** vel **qngs nernia.** vel **Lingua arietis.** cccxi.
Plantago minor.
La. cccxi.
Platanus arbor.
La. cccxi.
Paliurus. cccxi.
Pastinaca domestica
La. cccxi.
Panis porcinus
La. cccxi.
Peonia. cccxi.
Pionia. cccxi.
Petroselinum. cccxi.
Pes corninus. cccxi.
Pes colubini. cccxi.
Pelcinus. cccxi.
Peplos seu Peplum.

Lap. cccxi.
Pentapylon. cccxi.
Pencedanum. cccxi.
Persicus. cccxi.
Persica. siue **Delaperysica.** siue **Microceta.**
La. cccxi.
Persicaria. cccxi.
Persoliata. vel **herba umbilicoz.** cccxi.
Premula veris. cccxi.
Pepo. cccxi.
Pera pastoris. vel **Bur**
sa pastoris. cccxi.
Pisa. cccxi.
Piscacea. cccxi.
Panicum. siue **Pan**
nicum. cccxi.
Picea. cccxi.
Pira. cccxi.
Piper. cccxi.
Piper nigrum. cccxi.
Piperelle. cccxi.
Piretrum. cccxi.
Pinus. cccxi.
Pimpinella. cccxi.
Peridemon. cccxi.
Pinaria. cccxi.
Psilium. cccxi.
Polegium. cccxi.
Populus arbor. cccxi.
Polipodium. cccxi.
Policaria. cccxi.
Polygonia. cccxi.
Polio. cccxi.
Policricon. cccxi.
Porum. cccxi.
Proserpinata. cccxi.
Pulmonaria. cccxi.
Pruna. cccxi.
Prunella. cccxi.
Prix. cccxi.
Pix liquida. cccxi.
Panis. cccxi.

Rapa.

Rapitulum. cccxi.
Raphanus. cccxi.
Radix. cccxi.
Raphanus agrestis.
La. cccxi.
Radicula. cccxi.
Rannus. cccxi.
Reubarbaz. cccxi.

Reuponticum. cccxi.
Resina. cccxi.
Ribes. cccxi.
Rizi. cccxi.
Robelia. cccxi.
Rododendron. cccxi.
Robur. cccxi.
Rotabea. vel **Rodaba**
La. cccxi.
Rosa. cccxi.
Ratera. vel **Antera.**
La. cccxi.
Rostum porcinum
La. cccxi.
Ruta. cccxi.
Rubus. cccxi.
Rubea tinctorum.
La. cccxi.

Salvia.

Asp. cccxi.
Salix. cccxi.
Sambucus. cccxi.
Sambucus. cccxi.
Sandix. cccxi.
Samsucus. cccxi.
Salimca. cccxi.
Saluina. cccxi.
Sandalum. cccxi.
Satirion. cccxi.
Saturegia. cccxi.
Saponaria. cccxi.
Saphatum. cccxi.
Scabiosa. cccxi.
Scalongia. cccxi.
Scamonea. cccxi.
Sarifraga. cccxi.
Stafisagria. cccxi.
Sanguis draconis
La. cccxi.
Sarcocolla. cccxi.
Spatula fetida
La. cccxi.
Sebesten. cccxi.
Semen lumbicorum.
La. cccxi.
Sene. cccxi.
Senecion. cccxi.
Serpillum. cccxi.
Serapinum. cccxi.
Sesama. vel **Sesamo.**
La. cccxi.
Seride. cccxi.
Spelta. cccxi.

Simphium. cccxi.
Sinomum. cccxi.
Sinapis. cccxi.
Siseloos. cccxi.
Siderica. cccxi.
Siliqua. cccxi.
Sisamus. cccxi.
Siligo. cccxi.
Sisimbrium. cccxi.
Silphio. cccxi.
Siser. cccxi.
Sicla. cccxi.
Sitica dos. cccxi.
Sitica dos citrinum
La. cccxi.
Spica celtida.
La. cccxi.
Spicanardi. vel
Hardus. cccxi.
Spinachia. cccxi.
Spina. cccxi.
Squinantum. cccxi.
Strignos. cccxi.
Squilla. cccxi.
Solatrium. cccxi.
Sorbes arbor. cccxi.
Soldanella. cccxi.
Scolopédia. cccxi.
Scrophularia. cccxi.
Sorax. cccxi.
Subere. vel **Suberie**
La. cccxi.
Sumach. cccxi.
Sapor. cccxi.

Tanacetum

La. cccxi.
Tapia. cccxi.
Tamariscus domesticus
La. cccxi.
Tamariscus agrestis
La. cccxi.
Tamarindi. cccxi.
Tapius barbarus. siue
Tapius barbassus
La. cccxi.
Tereniaby. cccxi.
Terebentina. cccxi.
Teda. cccxi.
Tilia. cccxi.
Tirimalus. cccxi.
Thimus. cccxi.
Trifolium. cccxi.
Tribulus. cccxi.
 ce uij

Tabula generalis de Animalibus

Tribulosa. cccclxxviii.
Triticum. cccclxxix.
Tripolion. cccclxxx.
Tormentilla. vel Cata/
pilon. cccclxxxi.
Turbit. cccclxxxii.
Tubera. cccclxxxiii.
Thus. cccclxxxiiii.

Valeriana.

La. cccclxxxv.
Verbena. cccclxxxvi.
Verbascum. cccclxxxvii.
Ueticon. cccclxxxviii.
Uetia. cccclxxxix.
Uermicularis. cccclxxx.
Uernix. cccclxci.
Uiola. cccclxcii.
Uirga pastoris.
La. cccclxciii.
Uitis. cccclxciiii.
Uirem. cccclxcv.
Uiscus. cccclxcvi.
Uiticella. cccclxcvii.
Urbuen. cccclxcviii.
Uolubilis. cccclxcix.
Uuapassula. cccclcc.
Uua versa. cccclci.
Umbilicus veneris. vel
Uimbalaria. cccclcii.
Ungula caballina.
La. cccclcciii.
Urtica maior. cccclcciiii.
Urtica minor. cccclccv.
Ullpicum. cccclccvi.
Ulnus. cccclccvii.
Ulsyr siue quysr. cccclccviii.
Ulsnea. cccclccix.
Uinum. cccclccx.

Ysa.

Lapitulum. cccclccxi.
Yasda ne. cccclccxii.
Yreos. cccclccxiii.
Yris illirica. cccclccxiv.
Ydea. cccclccxv.
Ypericon. vel Scopa
regia. cccclccxvi.
Ysia. cccclccxvii.
Yringus. cccclccxviii.
Ydropiper. cccclccxix.
Ynguirialis. vel Stels
laria. cccclccxx.
Ypoquistidos. cccclccxxi.
Ypoglossos. cccclccxxii.

Zaparagus.

La. cccclccxxiii.
Zeduar. cccclccxxiiii.
Zinziber. cccclccxxv.
Zirnabum. cccclccxxvi.
Zirumb. siue Zi/
rumbet. cccclccxxvii.
Zirimon. cccclccxxviii.
Zua vel muza. cccclccxxix.
Zuccarum. cccclccxxx.

De anima libus.

Homo. Lapi. i.
Agnus. ii.
Aries. iii.
Aper. iiii.
Azinus. v.
Abane. Alches. vi.
Anabulla. Antalpon.
Apralo. Ankacinoz. vii.
Afferaco. Affudio. viii.
Anfibena. Armena. ix.
Aspis. x.
Aranea. xi.
cia. Lap. xii.
Bonnacon. xiii.
Bos. xiiii.
Bomber. xv.
Borax. Botracha. xvi.
Bufo. xvii.
Bubalus. et Bifontes.
La. xviii.
Buebus. xix.
Bupreste. xx.
Bubione siue
Bibione. xxi.

Capra.

Lapitulum. xxii.
Laprea. xxiii.
Lanis. xxiiii.
Latus. et Lathaplepa.
La. xxv.
Luccus. xxvi.
Lamelus. xxvii.
Lameleon. xxviii.
Lamelopardus. xxix.
Lapreolus. xxx.
Laltor. xxxi.

Chama. xxii.
Calopus. xxiii.
Cernus. xxiiii.
Ceruleus. xxv.
Cecula. et Celidros. et
Cenchus. xxvi.
Cerastes. xxvii.
Cephus et Cencrocota.
La. xxviii.
Cirogrillus. xxix.
Cicade. xl.
Cirostrochea. xli.
Criterus. xlii.
Coluber. xliii.
Locodrillus. xliiii.
Loniculus. xlv.

Damma.

Lap. xli.
Damula. xlvii.
Draco. xlviii.
Draconcopedes. xlix.
Darus. l.
Dypsa. li.
Dromeda. et
Dammula. lii.
Duran. liii.

Equus

Lapitulum. liii.
Elephas. lv.
Enchires. lvi.
Enidros. et Enitra. lvii.
Erinacius. et Ermi/
neus. lviii.
Edus. lix.
Emozois. Anidros. et
Excedra. lx.
Angula et Eruca. lxi.

Falena et Fi

ber. lxii.
Formica. lxiii.
Formice maiores. lxiiii.
Furus et Furuno
culus. lxx.

Gala et Gene

ta. lxxi.
Gamaleon. lxxii.
Gazelle. lxxiii.
Gladosa et Gnatrix. lxxiv.
Grillus et Burgulio. lxxv.

Viricus.

Lapitulum. lxxi.
Hyena. lxxii.
Distrix. lxxiii.
Hircus. lxxiiii.
Hymnulus. lxxv.

Jaculus et

Ypnalis. lxxvi.
Icinus et Inachlin
La. lxxvii.

Lacertus.

Lap. lxxviii.
Lamia et lausanum.
La. lxxix.
Leo. lxxx.
Leopardus. lxxxi.
Leontophonos. et Leu
crocuta. lxxxii.
Lepus. lxxxiii.
Leuistaban. lxxxiiii.
Lanificus. lxxxv.
Linx. lxxxvi.
Locusta. lxxxvii.
Lupus. lxxxviii.
Luther. lxxxix.
Lumbicus. xc.
Luchaone siue Lichas
one. et Lanicus. xci.

Maricomo

rion. Lap. xcii.
Mustela. xciii.
Mumunetus siue mas
monet et maticora. xciiii.
Darcatus. xcvi.
Belo. xcvi.
Digale. xcvi.
Dulos. xcvi.
Dus. xcix.
Dusquelibet. et
Duscus. c.
Dusio. ci.
Dulipes. cii.

Nepa.

Lapitulum. cii.
Necomon. ciii.

Onager

Lap. cv.
Orastus. cvi.
Onocentaurus. et
Orastus. cvii.
Ox. cviii.

Panthera.

Capitulum. cix
 Papio. cx.
 Paibyon. cxi
 Parandrus et
 Pardus. cxij
 Pilosus. Prolus.
 Putorius. cxij
 Pegasus. cxij
 Pigargus. cxv.
 Pigmai. cxvi
 Poedrus. cxvij
 Pulex. cxvij
 Pediculus. cxix.
 Porcus. cxix
 Pader. Parias.
 Peller. cxi.

Rana.

Ra. cxij.
 Rangifer et Rosirella
 Ra. cxij
 Ratius et forex. cxij
 Regulus. cxix
 Rinocephalus et
 Rinoeron. cxvi.
 Rucia. cxvii
 Rubetum sine
 Rubeta. cxviii

Saluadra

Rap. cxix.
 Saura. cxix.
 Sanguinga. cxix
 Scabrones. cxix.
 Salpiga. Scitalis et
 Seps. cxix.
 Situla Spuans et
 Sirena. cxix.
 Symia. cxix.
 Scorpio. cxix
 Beta. Simultas. et
 Solifuga. cxix
 Spohator. Stella co-
 lyon. Ra. cxix

Talpa

Ta. cxix
 Thaurus. cxi.
 Tarandrus. cxi.
 Taurus. cxi
 Tragelaphus. et
 Tragodita. cxi
 Terredo. cxi
 Tynea. cxi.
 Tyrus. cxi

Zygris. cxi
 Toruca et Taranta
 Ra. cxi.
 Trogodice. cxi

Barra

Capitulum. cl.
 Uerux. cli
 Uesontes. cli.
 Utulus. cli.
 Upera. cli
 Unicornus. Uarius.
 Ra. cli.
 Uro. cli.
 Urus. cli.
 Uncia. cli
 Uulpis. cli

yber.

Capitulum. cli
 ychneumon. et
 ypotam⁹. cli
 ydra. cli

Zubro.

Capitulum. cli.
 Zilio. cli

De Avibus.

Aquila. Ra. i.
 Achacus. et aulio paras
 disi. et Aurifrigius. ij.
 Achantis. ij.
 Accipiter. ij.
 Aeriophion. v.
 Agochiles. et
 Alanda. vi.
 Alietus. vij
 Alcion. vij.
 Anas. ix.
 Anser. x.
 Ardeola. Ardea. Azaló.
 et Azida. xi.
 Apis. xij

Basiliscus.

Capitulum. xij
 Barliata et Berneka.
 Ra. xij.
 Bistarda et Bonosa
 Ra. xv.
 Bubo. xvi.

Buteus. Butoius. et
 Butaurus. xvij
 Bibones. et Blata.
 Ra. xvij

Cantarides.

Capitulum. xix.
 Carbates. xx
 Caladrius. xxi.
 Capo et Capumilgus
 Ra. xxi
 Carduelus. xxiij
 Carabdrion. et Caristi
 Ra. xxiij
 Ceruus volans. xxv.
 Cicade. xxvi.
 Ciconia. xxvij
 Cignus. xxvij.
 Cinomulgus. Cispedo.
 et Citramo. xxix
 Cinomia. xxx.
 Dicendula Cimice. et
 Cistro. xxxi.
 Columba. xxxij
 Cordulus. et Comix
 Ra. xxxij.
 Coruus. xxxij.
 Cucurnix. xxxv.
 Coccy. xxxvi
 Crochilos. xxxvij.
 Corintba. xxxvij
 Cuculus. xxxix.
 Cubeth. xl.
 Culex. xli

Dromedus

Rapi. cli.
 Draycha. cli
Egithus.
 Ameria. et Ercinia.
 Rap. cliij.

Falco.

Capitulum. cli.
 Fasianus. cli.
 Fataoz. cli.
 Fenix. cli.
 Filomena. et Ficedula.
 Ra. cli
 Fulica. Rap. l.
 Fucus. li.

Gallus.

Capitulum. liij.

Ballina. liij
 Ballinaceus. liij
 Braculus. et. Branulus
 Capitulum. lv.
 Bripes. lvi.
 Bricocenderon. lvij.
 Bifalco. et Bosturdo
 Ra. lvij.
 Brus. lix.
 Bluta. lx.

Harpia.

Capitulum. lxi.
 Dyrundo. lxij
 Derodios. lxij.

Ibis.

Ra. lxij
 Iboz. lxv.
 Ispida. lxvi
 Iches et Koky. lxvij
 Kynius. et Karbolos.
 Ra. lxvij.

Lagus.

Lus. lxix.
 Lagesus. lxx.
 Linachos. lxxi.
 Luscinia. lxxij.

Magnales.

Rap. lxix.
 Merula. lxix
 Mergus. lxxv.
 Merillus. et Meropes
 Rap. lxix.
 Melancorifus. Dor
 fer. Ra. lxix.
 Memonides. Deuce
 Merustiones. lxix.
 Milus. lxxix.
 Monedula. et
 Muscicapa. lxx
 Musca. lxxxi.

Nicedula.

Ra. lxxij.
 Nilus. lxxij.
 Noecorax vel Noctua.
 Ra. lxxij.
 Nepas sine Nepa
 Ra. lxxv.

Onocrotul⁹

Rap. lxxvi
 Opimachus. lxxvij

Tabula generalis de Piscibus.

Quiolus et **Q**uigomes
tra. **Q**a. lxxviiij.
Quina et **Q**uifrago
Qa. lxxix
Qibus. xc
Qua. xci

Dasser.

Dap. xciij
Dauo. xciij
Dalumbus. xciij
Dplatea et **D**luualis.
Da. xcv.
Dapiliones. xcvi.
Dellicanus. xcviij
Derdix. xcviij.
Dica. xcix.
Dicus. c.
Diralis. ci
Ditacus. cij
Dorphirio. cij.

Regulus.

Ra. cij.
Redabrones

Ra. cv
Recarabei. cvi.
Recines. cviij
Rerix. Selentides. z
Retrophilos. cviij.
Rurio. cix
Rurio camelo. cx.

Tarda. Tra

Tropa. cxi
Turdela. Turdo. cxij
Turur. cxij.

Vanellus.

Va. cxiiij.
Vespertilio. cxv.
Velpa. cxvi.
Vulula. cxviiij
Vuppa. cxviiij.
Vultur. cxix

Xyon.

Xapitulum. cxix.

Yhoz.

Yapitulum. cxxi

Zelentides.

Zap. cxxiij.

De Piscibus

Abremont. Achandes.
Accipiendo. Albiret. z
Alpharam. **A**a. i.
Anguilla. ij
Allec. iij.
Arane. aries. arini. iij.
Aspidochelon. z
Aurata. v.
Alforam. vi.
Asturam. viij
Aureumvellus. viij
Arburatum. Amnis
Abaniger. Afferus. z
Astralus. ix.
Abides. x.
Abina. xi
Barchora. xij.
Borbata. Bota. z
Brenna. xij.
Balena. xij
Babylonicus. et
Belue. xv.

Cancer. xvi.
Caabe et **C**anis
marinus. xvij
Caucius. Capitatus. z
Carpera. xvij.
Cetus. xix
Celebi et **C**eruleo. xx
Cabon. z **C**irchos. xxi.
Conche. xxij.
Cochlee. xxij
Conger. **C**orem. **C**oru
marinus. xxiiij.
Cocodrillus. xxv
Draco marin. xxvi.
Delphin. xxviiij
Dentrix et **D**ies. xxviiij
Erachoides. **E**rochis
nus et **E**ricus. xxix.
Elcus et **E**xposita. xxx.
Eceola. xxxi.
Equus marinus. **E**quo
nilus. et **E**quus flumis

Fap. xxxij.
Affimerion. et **A**scarus.
Fa. xxxiiij.
Estinis. xxxiiij
Eriox. et **E**rox. xxxv.
Ethenay vel **E**chini.
Fa. xxxvi.
Ezox. xxxviiij
Felchus. **F**oca. et

Galata. **G**ap. xxxviiij.
Gastaleon. **G**astem. et
Gitis. xxxix

Gardus.

Gladus et **G**lautus. xl.
Gobius et **G**ranus. xli.
Gamanet et **G**onger. xliij.

Hamius.

Hyrundo. xliij.

Icinus ma

Irinus. xliij.

kalaoz. kar

Kora. **K**ylach. xlv
Karabo. **K**ylone. xlv.
Koky. xlvij.

Leo marin

La. xlvij.
Lepus marinus. xliij.
Leniathan et **L**udo
lachra. **L**aplin. l.
Loligo. li.
Locusta marina. liij.
Lucius. liij.
Lupus marinus. liij.

Megar. Mi

Magus et **M**ilvus. lv.
Mugilus. lvi
Mus marinus. lvij
Murix. lvij
Murena. lxx
Multipes. lx
Mulus et **M**ullus. lxi.
Monachus marinus et
Monoceron. lxij

Narcos nau

Nilos et **N**ubeo. lxiiij.
Nereiden et **N**icha
Na. lxiiij

Orbis. La. lxx

Ostrea. lxxi.

Oagrus. pa

Ous. **P**ectine et **P**erca
Pa. lxxv.
Platamiste. et **P**erna.
Pa. lxxviiij.
Pistris. lxxix

Pinna et **P**laie. lxx
Porcus marinus. lxxi
Polippus. lxxij.
Pungitius. lxxij.
Purpura. lxxij

Kayte et Ka

ha. **La**. lxxv
Ranamarina. lxxvi.
Rumbus. lxxviiij
Rubus et **R**yache.
La. lxxviiij

Salmo. Sal

pa. **La**. lxxix
Sparus et **S**taurus.
La. lxxix.

Sepia. lxxxi
Serra et **S**ella. lxxxiij

Syrina. lxxxiij.

Spinachia et **S**quar

na. lxxxiij

Solaris et **S**olea

La. lxxxiij.

Scolopendria. lxxxiij

Spongia. **S**quamis et

Scenti. lxxxiij

Sioncus siue **S**ane.

La. lxxxiij

Sturio. lxxxiij

Stella. xc

Stungia. xci

Teucha. titi

mallus. **T**orpedo. xciij

Trebis. **T**ruca. xciij.

Testum. xciij

Testudo. xcv

Tigris. **T**riste. xcv

Thynnus. xcvij.

Tortica. xcvij

Macca et Bi

tulus marinus. xciij

Verit. c

Vergiliales. ci

Vranoscopus. cij

ypotamus.

La. cij

Zedrosus. zi

drach. et **zifius**. cij

Zitron. cv.

Zifius. cvi.

Tabula generalis de Lapidibus.

Tabula de Lapidibus.

Adamas. Caplin pmi.
Agates siue agapis. ij.
Alabandina. ij.
Alabastrites. Amandi-
nus. Absinthus. iij.
Andromata. Antra-
cites. Capitulum. v.
Allectozus. vi.
Amethystus. vij.
Alus. viij.
Abeston. ix.
Aquila lapis. x.
Alitron et Asterites. xi.
Arena. xij.
Argilla. xij.
Armenus. xij.
Antimonium. xv.
Atramentum. xvi.
Blumen. xvij.
Aurum. xvij.
Auricalcum. xix.
Argentum. xx.
Argentum viui. xxi.
Arsenicum. xxij.
Calagius.
Capitulum. xxij.
Dezar. xxij.
Belliculi marini. xxv.
Bulus armenus. xxvi.
Borax. xxvij.
Calliaca. car
cedonius et Calcofanus
Capitulum. xxvij.
Carbunculus. xxix.
Calx. xxx.
Caristecum et Humidis
cus. xxxi.
Calcfarios. et Aozanti-
cos. xxxij.
Celidonium. xxxij.
Celonites et Aimedia.
La. xxxij.
Cerysa. xxxv.
Anfolectrus. et Ariso-
colla. xxxvi.
Arisopassus. et Ariso-
passus. xxxvij.
Arisolitus. et Arisolasis
La. xxxvij.

Crystallus. xxxix.
Cynabar. xl.
Cinis. xli.
Corallus. xliij.
Cameolus. xliij.
Conchilium. xliij.
Cos. xlv.
Luprum. xlvj.

Draconides

Capitulum. xlvij.
Deimonis. Dyadochos
et Droselitus. xlvij.
Dyadodos. Dyamanti-
cus. et Dyoniſia. xlix.

Exacotalis.

Ermistion. et Eribites.
Capitulum. l.
Eribites. li.
Aracoliis. Eribenos.
La. liij.
Anidros. Efestis. Egip-
cilla. liij.
Alitropia. liij.
Epistites. lv.

Falcanos.

Filaterus. Flongites et
Flognos. La. lvi.
Ferrum. lvij.

Gagates

Capitulum. lvij.
Galactites et Saraman-
nites. La. lxx.

Granatus et Garatide.

La. lx.
Gagacromeon. Brisoli-
tus et Galatides. lxi.
Gelacies et Glosopetra.
La. lxij.
Gypsum. lxij.

Gyena. ihy.

eratides. La. lxij.

Iacinctus.

Capitulum. lxx.
Iaspis. lxxi.
Iris. lxxij.
Iscultus et Yena. lxxij.

Kakabrates

Kamam et Kenne. lxxix.
Karabe. lxx.

Lazuli.

La. lxx.
Lacrus. Lincis. lxxij.
Litargirum. lxxij.
Lichinis. lxxij.
Liguris et Liparla
La. lxxv.
Lunc. lxxvi.

Magnes

Capitulum. lxxvij.
Margarite. lxxvij.
Magnesia et Marka-
fita. lxxix.
Malcha. Gypsum. lxxx.
Marmor. lxxxi.
Melochites et Durna
La. lxxxij.
Mempites. lxxxij.
Medus. lxxxij.
Mogra. lxxxv.
Mumia. lxxxvi.

Milus.

La. lxxxvij.
Migroz. lxxxvij.
Mirum. lxxxix.

Obthalmius

Capitulum. xc.
Onic. xci.
Opphantus. xcij.
Opalus. xcij.
Opites. ostratites. xcij.
Opites. Purpurites.
Posfirites. Parius. xcv.

Palagius.

Cap. xvi.
Pantherus. xcvij.
Parsius. xcvij.
Peridonius. xcix.
Piritides. c.
Petroleum. ci.
Peanites. cij.
Podozos. cij.
Phrigies et Phingetes.
La. cij.
Pumex. cv.

Quadratus

Quadrus. Quirin. cvi.
Quirinus. Raclai. Ra-
no. cvij.

Rubeus.

Capitulum. cvij.

Saphirus.

Capitulum. cix.
Sardius et Sarda. cx.
Sardonis. cxj.
Saminus et Sarcofag-
La. cxij.
Smaraldus. als Sma-
ragdus. cxij.
Sagda et Sandariso.
La. cxij.
Silenites et Sirtite.
La. cxv.
Stellarius. cxvi.
Specularis. cxvij.
Sistos. cxvij.
Spongia marina. cxix.
Sordices parietis bal-
nei. cxix.
Siler. cxxi.
Sicanus siue Succio-
nus. cxxi.
Sulphur. cxxiij.
Sal. cxxiij.
Sal armonia. cxxv.
Sal alkali. cxxvi.
Sal indus. cxxvij.

Trachius.

Capitulum. cxxvij.
Tartarus. cxxix.
Terra sigillata. cxxx.
Tegula. cxxxi.
Topazion. cxxxiij.
Toxchois. et Thegolit-
La. cxxxiij.
Turbia. cxxxiij.

Varach i ve

nix. La. cxxv.
Uegentana et Unio.
La. cxxvi.
Uesice et molar. cxxvij.
Viride eris. vel Eris
erugo. cxxvij.
Uitrum. cxxix.
Uitriolum. cxi.

Yris.

La. cxli.

Zymemella

zuri. La. cxliij.

Zignites.

Finis.

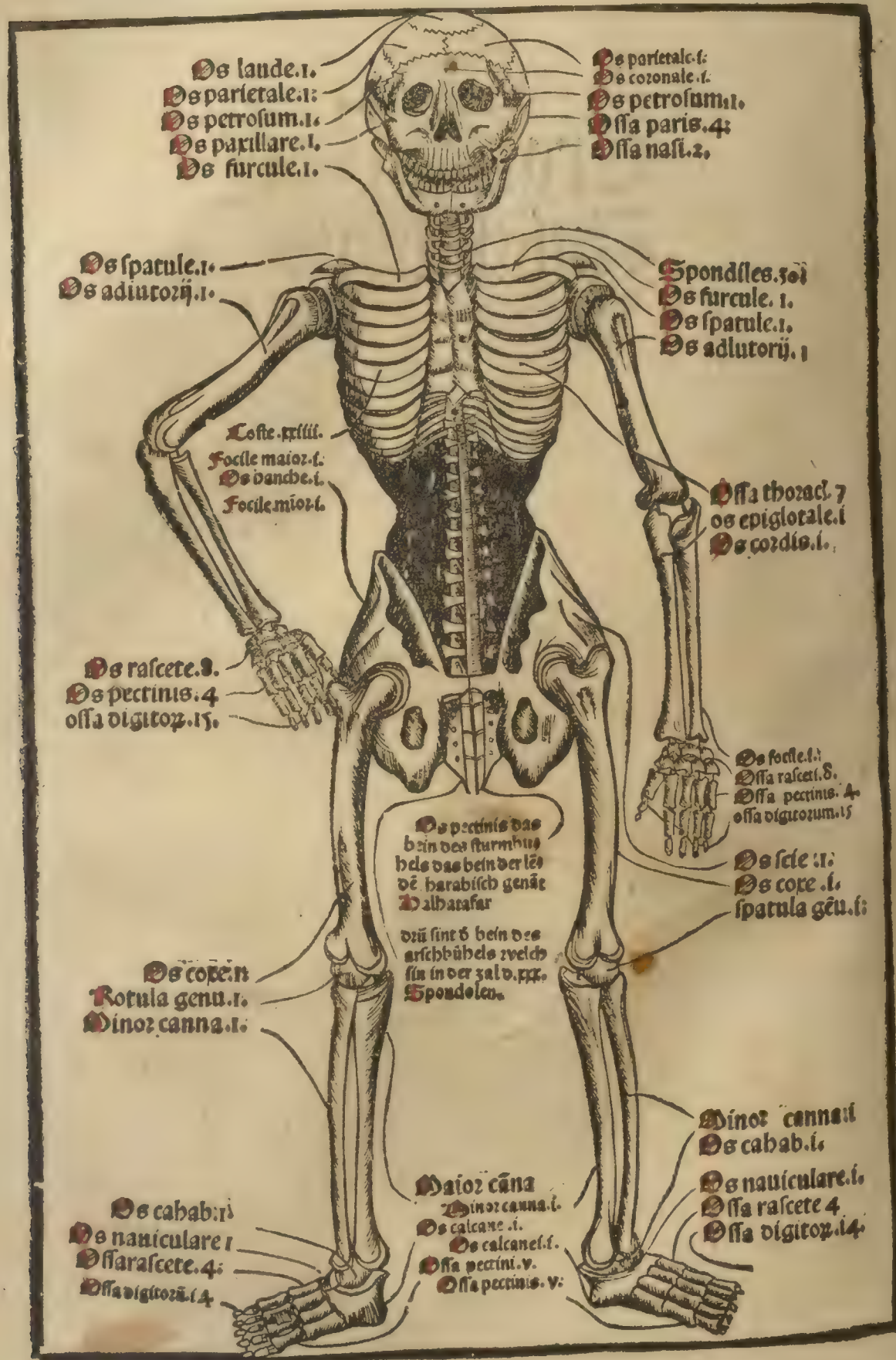

Tractatus de
Animalibus.

Homo natus de muliere breui viuens tempore.

Tractatus de Animalibus

Prologus in tractatum De animalibus.

Quonia in prioribus diuino nobis assistente auxilio. primū presentis operis tractatum de herbis videlicet. et qualiter ad medicinā ad- miniculant breuiter expediui. Restat nūc eiusdē interueniente auxilio vt ad secundū tractatū: qui de animalibus erit aciem nostre mentis vertam. in quo quidem (dum summa dei bonitas vt speramus haud deerit) natu- ras cōplexioneſq; et si quid medicine subser- uiunt animalū: vitā in terris agentū expli- care curabim. Quia autē inter omnia ani- malia dignissimū: nobilissimū: p̄fectissimū: necnon a deo dilectissimū est homo. Primo loco de hominis natura: eius complexione atq; virtute dicamus.

Capitulum .i.

Homo. Ysidorus. Formauit ergo (sicut scriptū est) dñs homines in agro damasceno delimo terre qñ tum ad corpus. Unde et adam in terpretat terra rubea siue terrenus. Erat cor- pus illud immortale nō de conditione natu- re sed de beneficio gratie. Nam ei⁹ immorta- litas erat sustentanda p̄ esum ligni vite. Erat itaq; potens nō mori si nō peccaret. quia de ligno vite sustēteret. et potens mori si peccas- set: quia ligno vite priuaret. sicut et factus est. Ysidorus in libro etymologiariū. xi. Corpus dictum est eo q̄ corruptū perit. solubile enim atq; mortale est: et aliquādo soluendus. Caro autem a creando est appellata. Caro autē ex quattuor elementis cōpacta est. Nā terra in carne est. Aer in anhelitu. Humor in sangui- ne. Ignis in calore vitali. Habent in nob̄ es- tementa suā queq; partē. cui quid debet cō- p̄agere soluta. Vitrubius i libro tertio de ar- chitectura. Corpus hominis ita natura cō- posuit: vt os capitis a mento ad summā fron- tem et radices ymas capilli esset decime par- tis. Item man⁹ palma ab articulo ad extre- mum mediū digiti tantundē. Ipsi⁹ autē oris altitudinis tertia pars est ab ymo mento ad ymas naris. Nasum ab ymis naribus ad finem medium sup̄cilioz tantundē ab eoꝝ autem fine ad ymas radices capillozū frons efficit. Reliqua quoq; membra suas habēt cōmēsu- rationes et p̄poriones quibus etiā antiqui p̄- ctiores et statuarij nobiles vsi magnas lau- des sunt assecuti. Corpis autē centrū natura- liter est ymbilicus. Nā si homo collocatus

fuerit supinus manibus et pedibus p̄ansis circū- niq; centrū in ei⁹ ymbilico collocatā circū- agendo rotundationē vtraruq; manū et pes- dum digiti tāgent. Item quadrata designa- tio in eo inuenit. Nam si a pedibus ymis ad summū caput mēsuraueris: inuenietur eadez latitudo vti et altitudo. Ex ylagogis hypo- cratis. Corp⁹ quidē hominis in tres partes ge- nerales diuiditur: scilicet caput: pectus et pe- des. In particulas autē multas. Specialiter autē cōstat de venis et arterijs et nervis et os- sibus cartilaginibus adipibus et ceteris spiritibus. ¶ Notandū q̄ omnia corpis ossa sunt. cccli. Septē capitis. iij. paria. xij. maxillaria den- tium ei⁹. xvi. vnum pali. duo menti dentium suorum. xvi. Spondiles. xxiij. Coxarū. iij. Ani tria. Coste. xxiij. Teneritudinū octo. Spatulaz duo. Inferioꝝ duo. Pectinis in manibus. viij. digitoꝝ. xxx. Anchaz duo. Cal- caneoz duo. Vniculaz. ij. Rasce pedū. x. digitoꝝ. xxx. Ex ylagogis hypocratis. ¶ Sūt autē in humano corpore ossa. cccxiiij. In capi- te. vi. In facie. viij. Dentes plerūq; xxxij: Spōdilia. i. ossa spine. xxiij. Iuguli. ij. Ver- tebrarū. ij. Femoz. ij. Pale. ij. Pectoris. i. La- terū. xxiij. Cubitoꝝ et radioꝝ. iij. Carpon vij. Metacapon. viij. Digitoꝝ manū. xxx. Coxarū. ij. Femozū. ij. Vertebrarū. ij. Geni- culoz. ij. Crurū radiū. iij. Plantaz. lxx. Cal- canei. ij. Astrāguli. ij. Digitoꝝ pedū. xxx. et. ¶ Constantinus. Membra diuidunt prout singula fecit natura p̄p̄is actionibus pueniē- tia. Actiones enī sunt tres. scz. Aialis: Spi- ritualis: Naturalis. quibus similia sunt instru- menta corpis. Unde membra virtutem ani- malem sequētia vocant animata. Spiritua- lem spiritualia. Naturalem naturalia. Ani- mata membra fecit deus in omnibus animalibus p̄pter sensus et voluntarios motus. In homine vero et p̄pter hoc et p̄pter intellectus et rationē ea fecit: vt cerebrū: oculos: nares: articulos: linguam: nervos atq; lacertos. ¶ Membra spiritualia facta sunt p̄pter spi- racula status et caloris naturalis conseruan- tias: vt sunt pectus et eius panniculi: cor et pulmo cum cannalibus suis. fauces et dyas- tragma et arterie. ¶ Membra naturalia biparti- ta sunt. quedā enī sunt nutritiua: quedā gene- rativa. Nutritiua sunt que mittunt cibum in substantiā membrorū totius corpis. Omnia enim humana et bestialia corpa cōsumuntur ab aere et naturali calore. Ideo necesse est vt ad conseruantia et integritatē cōsumptio ci- bus reparet. Itaq; nutritiua sunt os: dentes stomachus: intestina: epas: splen: renes:

vesica: vene. Generatiua vero facta sunt vt specificarent generalia et indiuiduarent species cificata. Nam quonia oia indiuidua naturaliter consumunt: necesse est vt per genitalia reparentur: que sunt matrix vel vulua. Virgates sticuli et vasa spermatis. Duo autem triu generu scilicet aiazoz spiritualiu et naturaliu mebroz singula hnt vnu principale mebru: cuius causa facta sunt alia. Debra pro filia (sicut dictu est supra) sunt partes toti: totuq parti assimilaria. Sunt autem septem. Primu scilicet ossa. Scdm cartilago: cor: nerui: ligame. Tertium vene. Quartu arterie. Quintu caro: glandes: pinguedo. Sextu cutes et pellicule. Septimu pili et ungule. Ossa itaq sunt purior et siccior corpis pars. Et li. de na. rez. Sicut i pariete luteo pali ipam pariete tenent ne penitus obnuatur: sic ossa carne fragilez stipat ne sua mollicie corpus in vnu improbe conoluatur. Triu multa hic essent dicenda de vno quoq membro: que causa breuitatis dimitto.

Operationes

- A**unicenna in scdo canone. Salua hominis ieiuni scorpioes interficit. Cu eade et capbor africat impetigo. Eadem quoq cu distillatur in aure vermibus lesam eos interficit et statim educit. **S**ordicies auris hois confert emigranee et panaricio. Et linitur super fissuras labij. **C**apilli quoq et dentes et ossa hominis cobusta. et alia plura de homine medicinalia sunt. **Y**tem vrina hois abstergit scabiem vlcerosam et pruritum. phibetq serpiginem et impetiginem. Eadem in vase eneo cu melle cocta abstergit albuginem oculi: et confert palpitationi. Confert etia yctericie: et ppe cu aqua mellis et aqua ciceris. **F**er eiusde vrine sanat berisipila fm qd dicitur. **E**t vrina infantis abstergit morphea et pannu. Eade quoq bibita confert difficultati anhelit et dilataioi. **Y**tem vrina hois p ceteris vrinis est magis abstersiua. ponitur eni cu cinere viris super locum fluxus sanguinis et sistit. **C**onfert etia morsui vipere bibita: omniq morsui et puncture valet: et q ex ea antiqua est. confert vnenis oibus et lepori marino. **A**lia quoq plura medicinalia operatur. **S**perma hominis ppe copet it empetigini: et sedat dolorem podagre. Dicitur etia q abstergit morphea. **S**tere hois calidu sedat berisipila vt dr: et forsitan sordicie confert. **Y**dem siccu cu melle aut vino bibitu in febribus periodicis. phibet eni eaz periodos. Confert etia yctericie. **D**yalco. **F**imus humanus vulneribus impositus tumorem no admittit. **S**uccus aut cum

melle squinaticos curat. **Y**tem finus humanus paracolesim facit adhibitu. **S**ratu vultum et niueum facit. **S**erapion libro aggreg. cap. zebel auctoritate Gal. inquit. Omne stercus est calidu et resolutiu attractiu: sed simplius et minus. et maxime stercus aialis comedentis ossa. et signu est q curat squinaticas et apostemata gutturi: et misce cu melle ad dissinertia et ad vlcera antiqua. Et misce cu lacte in quo sunt extincti lapides aut ferru candes. et datur in potu: aut fit crister cu eo: et misce tur cum medicinis resolutiuis appositum. et confert iuuamento magno. **S**tere infantium comedentiu panem et carnes gallinarum: curat squinaticas. **C**ouenit et ei iuuamento mirabili qn misce tur cum melle et linitur cu eo guttur et palatum: aut datur in potu.

Capitulum. ij.

Agnus. **Y**sidorus. **A**gnus a greco vocabulo dr: qsi pius. nam inter oia terre animantia maxime inuenit innocens mansuetus. nullum eni ledit dente: nec cornu nec ungue. et quicquid in eo reperit totum vtile est: quia caro ad cibum: pellis ad variu vsu: pilus ad indumentum. finus ad terrefringuationem. ungula et cornu ad medicationes et. **Y**tem **Y**sidorus libro. xij. Latini agnu ab agnoscendo putat dictu: eo q ppe ceteris animalibus matrem suam noscat adeo q si in magno grege errauerit statim balatu vocem noscat parentis. **S**cdm **A**ristotile et **A**ulcennam. **A**gni quida nascuntur in tpe vernali: quida in tpe autumnali. **V**ernales sunt

De Animalibus

corpore maiores robustiores viribus et pingui-
ores que sunt autumnales vel hyemales. **Pli. li. viii.** In aliquibus tamen regionibus multi hyber-
nos agnos preferunt rei nris. quoniam magis in-
terit ante solstitium quam ante brumam firmos esse
solique hoc animal utiliter bruma nasci. Idem
in libro. xviii. Porro decreverunt luna castrandi
sunt agni vel arietes sicut iuueni et edi ac
verres. **Ambrosius.** Agnus simplicissimus
cum a matre quandoque aberrat frequenter eam
balatu absentem excitat: multisque licet verse-
tur in milibus ovium. recognoscit vocem pare-
tis et festinat ad eam. **Ram.** quibus cibi et potus
desiderio teneatur: transcurrit tamen aliena
verbera licet humore lactis gravida exundet:
solique materni lactis fontes requirit. **Ares.**
stotiles. Agnus si renes eius sepo circumquas-
que cooperiant morietur. **Palladius li. xv.**
Agnorum prima generatio est in mense novem-
bris. sed agnus natus maternis verberibus statim
admonendus est manu: prius tamen exiguum
lactis in quo spissior est natura mulgendum
quod pastores collustram vocant. hoc enim
agnis (nisi auferatur) nocebit. ac per biduum
natus cum matre claudatur. et tunc septem ob-
scuris calidisque servetur. **Ite** seculo parvulo-
rum grege matres in pascua mittantur. Sus-
ficiat autem priusquam in mane procedant. et cum
sature reuertuntur ad vesperam agnis verbera
haurienda permittere. Qui donec firmus: in-
tra stabulum furfuribus vel medica herba vel
si est copia (farina ordei pascuntur ingestum
donec coepta pabulum per etatis robur ma-
tribus habere possint commune. **Actoz.** A-
gnus est animal omnium simplicissimum et man-
suetissimum. quia nec ulla fraude vel astutia
caller: nec ulli dentibus vel cum unguibus no-
cet. **Item** patientissimum. Quia et immolan-
dus non clamat: et rondendus silet. **Item** ad
plures usus utilissimum. Nam et lac prebet
ad nutrimentum et lanam ad vestimentum: et
carnes ad esum: corium quoque ad calciandum
vel ad scribendum et finum ad agrum impin-
guandum et fecundandum. **Est** et animal mun-
dum secundum legem. quia et ruminat et findit ungu-
lam. **Lupum** vero naturaliter timet: et horret
et fugit. **Verito** ergo et propter predictas torbo-
nas proprietates voluit christus per omnibus bo-
nus in agno precipue figurari: sicut spiritus
scilicet in columba.

Operationes

Isaac in dietis particularibus. Agnus quidem
lactans in viscositate vicini est porcis sili-
stribus propter vicinitatem vilius et humiditatem la-

ctis quo nutrit. proinde caro eius non est lauda-
bilis: quia indigestibilis: et lubricitate sua de sto-
macho descendit. **Indigestibilis** autem precipue
id est comedentes stomachum humidum ex defes-
ctu habeant. **Ideo**que **Sal.** vituperavit lactan-
tes agnos. **Annuales** vero mediocres ha-
bent complexionem inter lactantium humiditatem
et iuvenum siccitates. **Ideo** ceteris sunt melio-
res et ad digerendum faciliores. sanguines me-
liorem generant. maximeque iuvenes iuvant cali-
dam et siccam complexionem habentes: et calidam et sic-
cam regionem inhabitantes. **Ex libro de na-**
turis rez. caro agnina robustis et sanis est val-
de bona: sed infirmis infirma. quia licet a stoma-
cho facile descendat: difficile tamen a mem-
bris soluitur. **Ideo** viscosum humorem gene-
rat. **Pli. li. xix.** Coagulum agni contra om-
nia mala medicamenta pollet: et contra marino-
rum morsus vel ictus valet. **Quicena.** San-
guis agni sanat epilepsiam cum vino. **Coagu-**
lum enim eius a venenis morsuris omnibus sa-
nat. **Albertus.** Medulla agni ad ignem li-
quefacta cum oleo nucum admixto succaro
albo distillata super sambucum: et postea bibita
dissolvit lapidem in vesica: et confert patien-
tibus dolores in virga et in vesica et in renibus
et confert etiam mingenti sanguines. **Si** cum
felle agni inungantur loca corporis in quibus in-
cidit cancer confert manifeste. **Si** vis remor-
uere morbum ovium interficientem eas accipe
ventrem arietis et coque cum vino et admisce cum
aqua et da ovibus in potum et removebis morbum.

Capitulum. iii.

B

E

D

E

F

B

A ii

Aries. *Isidorus libro. xij. capitulo pmo.* Est autem aries dux et princeps ouium. et ideo dedit ei natura fortitudinem ceteris ouibus prestantiores. Decuit enim arietem ducem ceterarum ouium et tutorem alijs esse viribus fortiozem. Et ideo ut dicit *Isidorus.* Aries autem feruex a viribus est dictus: eo quod tanquam vir ouium. Vel ut idem dicit: *Veruex* a verme est dictus: eo quod habeat vermem in capite cuius pruritu excitatus caput concutit fortissime. et quicquid sibi obuiat dure ferit. et ideo aries grece quod dicitur virtus latine est vocatus. quia in gregebus masculi dicuntur aries. quia ad fecundandas oves virtuosius sunt atque fortes. Nam corporis magnitudine et virium fortitudine et animi virtute oves alias preexcellunt. Dicitur etiam aries ab aris. quia ut dicit *Isidorus.* Hoc pecus primum fuit in aris a gentibus immolatum. Unde dicitur ideo aries quia macratur ad aras. Unde *secundum legem Moysaica.* Aries fuit animal potissime mundum: et ad sacrificium et ad esum. Nam pro peccato illo a populo conuenienter offerebatur. et quia fidebat ungulam pariter et ruminabat indifferenter a populo comedebatur. *Ite et Plinius libro. viij. capitulo. xlvij.* Arietis inquit naturale est agnos fastidire: et oves se nectas sibi obuias consecrari. Nam ipse melior est et utilior in senecta. tamen respectu ouium ferociter fit animo. Tempore amoris pugnat pro vxoribus suis: et aduersarios cornibus impetit. et ut melius pugnet: et fortius contra resistentem retro cedit: ac resiliendo cum impetu hostem ferit. De arietibus etiam dicit *Auicenna.* Arietes inquit et capri vadunt multum in vnum. et in hyeme non se abscondunt propter frigus. et aliquando exeunt de loco calido ad locum frigidum. et quando pluit quousque moriantur. et arietes naturaliter sequuntur capras: et quiescunt omnes quousque pastor accipit vnum ex eis: et facit ipsum antecessorem et sequuntur alij. et timent naturaliter tonitrua sicut oves: que si impregnate fuerint et audierint tonitrua abortiunt pro timore. et ante mediam noctem stant simul cum ouibus et dormiunt: et post sparsim. et in dormiendo semper latus alternant per vices. nam auerere versus ad autumnum dormiunt in vno latere. deinde inde versus ad ver dormiunt in latere altero. *Isaac in dietis particularibus inquit:* quod arietes et capri sicut et cetera animalia propria habent vocem per quam se clamant et vocant feminas spe coitus et amoris: et potantes aquam salis anticipant coitum et citius mouentur ad amorem. Et qui

arietes senes mouentur citius ad amorem et coitum quam iuuenes in tempore determinato signum est bonitatis temporis in anno illo. Et si in illo tempore excitentur iuuenes ad amorem signum est pestis future super oves in anno illo. hoc idem dicit *Aristo.* et *Auicenna.* Arietiles. In libia cito appareret cornua in capitibus arietum. et (ut ait *Humerus*) cornua sunt etiam in capitibus feminarum arietum. Apud septentrionem pro non habent arietes cornua in quodam loco. Animalia que habent cornua fissuras habent in ungulis naturaliter: ut taurus: ceruus et aries. Et ut in pluribus aries dux gregis est. Pastores enim in grege ponunt arietem vnum rectorem: sicque docent eum a puericia: quod cum acclamauerit eum pastor proprio nomine antecorat se. *Ausculapius in libro suo.* Elephas cum arietem viderit: timet eum et fugit.

Operationes

Isaac. Arietes habent carnes calidiores ac minus humiditas quam sunt carnes ouium ac duriores ad digerendum. Arietes inuenerunt manentes minoris sunt humiditatis et viscositatis propter etatis siccitatem eorum complexioni dominante. Idcirco eorum caro melior est agnis et ouibus. quia si bene digerunt bonum. et multum sanguinem generant. maxime si castrati sunt. quia caliditas et humiditas eorum temperate sunt. unde boni saporis sunt: nisi quando sunt decrepiti qui proculdubio pessimi sunt: et non castrati sunt eis meliores. Menses enim decrepiti in calore naturaliter defectuosi sunt. qui defectus puenit ex etate et testiculorum indigentia. Annuales mediualem habent complexionem inter lactantium humiditatem et iuuenum siccitatem. Idcirco ceteris arietibus meliores sunt. et ad digerendum faciliores. Sanguinem enim meliorem generant. et maxime iuuant iuuenes calidam et siccam complexionem habentes: et calidam et siccam regionem inhabitantes. Decrepiti vero (videtur est) ceteris deteriores sunt. *Auicenna.* Caro arietis adusta limitur utiliter super morpheam et super emperiginem. Confert etiam morbum serpentum ac scorpionum. Etiam cum vno canis rabiosi. *Linis eiusdem* confert albuginem oculi. Arietis pulmo calidus suppositus sanat excoziationem calcanei ex calcamento. *Ausculapius.* Arietis liquor qui a pulmone decocto distillat tertianas et resnum morbum in eis natum sanat. *Plinius lib. xxix.* Jus ex carne arietum valet contra cancerum. *Daly.* Arietis fel aurium dolori: qui est ex frigidiore medetur.

De Animalibus

Capitulum. iiii.

Her. Idor. A per a ferocitate vocat^r est: ablata f littera et p subrogata. Unde apud grecos fragros idē ferus dicit^r. Omne enī quod ferū est et immis te abusive agreste vocamus. Porci agrestes valde bellicosi sunt tempore coit^r et ingemāt ut coria sua sint eo tempore dura. quia se cū arborib^{us} confricant: et postea lutū intrant. Unde desiccant. Et inde preliant intantū utrinus aut ambo moriuntur. Ursus quoq^{ue} pugnat cum porc^e agrestib^{us}. Est autem aper iracundus et insipiens: nec bonorum doctrinam morum recipiens. nullaq^{ue} mutatio accidit in eo etiam si castratur. Apri quoq^{ue} semina castratur. ita q^{uod} nō indigeat coitu: ut cito impinguetur: sed pri^{us} biduo cibo prohibetur. **Alini** li. viii. Apri marib^{us} in coitu ē asperitas plurima. Tunc inter se dimicant arborib^{us} attritu costas indurātes seq^{ue} luto tergorantes. Semine q^{ue} in partu asperiores sunt: et fere similiter in omni genere bestiarū. **Ex** libro de naturis rerum. A per bestia fortis: nigri coloris. que nullam bonorū morum doctrinam recipit vnq^{ue}: sed semp^{er} fera ac feror est. dentes habet magnos et recuruos incisivos in aptos in quib^{us} hoc mirabile est: q^{uod} vna quidem bestia possunt idē q^{uod} ferrum. Dor tuo vero detracti vim incisionis amisisse probantur. Hoc animal si mane anteq^{uam} mingat a venatorib^{us} impetatur: de facili lassat. Si vero ante vel interim dū venatur vinā fecerit difficulter capture cedit. Verū tamē etiā

lassatus nō cedit: sed in posteriorib^{us} subsistit et atrocitate rigida lassitudine dissimulat. dum ellum offerens venatori. ferire tamen in bo^m minem vel invadere nō presumit nisi pri^{us} ab illo ictum acceperit. **S**aneat autem homo si bi: quia nisi primo ictu pungentis cuspidis letale vulnus inter aruum et laterales costas dederit: periclitari de vita poterit nisi forte iuxta ad refugium arbozem inueniat quam ascendat: aut in humiliori loco reliqua terre planicie totis membris se premat. aucti enī acre curui dentes ei^{us} quib^{us} quasi quib^{us}dam atrocissimis armis valēt ad inferendā mortem: nō possunt quenq^{ue} nisi elatum et erectum attingere. **S**ustinebit tamen pedum illi^{us} cōculcationem quousq^{ue} siciaceti a primo succurratur. **A**per cunctas bestias pcedit auditu a dextris. **H**abet os ad modum scuti. q^{uod} venabilis et machere opponit.

Operationes

Alini li. xviii. Apri cerebrū p^{er} a serpentes laudat cū sanguine. **I**ecur etiā inueteratū cū ruta potū et vino: adeps q^{ue} cū melle resinaq^{ue}. **S**imili modo et iecur verrinū exemptis dūtaxat fibris q^{uatuor} obulorū pondere et cerebrū ex vino potū. **I**dem cerebrū apri vel sanguis verendorū medet^r carbunculis. **I**ecur ei^{us} litargicos excitat. **I**n icure semine apri inueniunt lapilli qui cōtriti et in vino poti calculos pellūt. **A**pri pulmo ebrietatem arceat. **F**el aprium strumas discutit. **A**venem quoq^{ue} sedat potum. **I**dem. **A**um adipe pulmo impositus perthones sanat. **U**lcera quoq^{ue} serpentia sanat fel aprium cum resina et cerusa. **A**inis maxillari apri sanat vlcera que serpunt. **I**dem quoq^{ue} confert fractis. **A**ardus eius elixum atq^{ue} circū ligatum mira quoq^{ue} celeritate solidat ea. **A**pri vrina et ipa vesica p^{er} cibo sumpta vesice calculorumq^{ue} cruciatib^{us} medetur. si prius vtrūq^{ue} sumo maceratur. **I**d in apri vesica si assa mandetur vrine cohibet incontinentiā. **H**ydropicis auxiliatur apri vrina vel etiā vesica paulatim in potu data. **U**rina quoq^{ue} apri in vitro seruata aurium dolori vitijq^{ue} medetur. deniq^{ue} tam grauis est apri vrina: ut effugere nō sufficiat nisi egesta. ac ea velut denet^r opprimatur. vnde illa exuri eos traditur. **A**pri fini cinis inspersus porioni repidi vini dissintericis medet^r. **L**uxas quoq^{ue} valet idē finis. **V**errisq^{ue} spuma recens ex aceto. **I**n fimo quidē suis est vsus efficacior quenon peperit. **I**n apri quoq^{ue} multum prestantior. **A**lus arungie valet ad emolū

A

B

C

D

E

F

G

H

I

K

L

M

A iij

Nendas ex calefactas discentiadas purgan-
das cōfricatis membris itinerum lassitudi-
nes. **¶** Ex libro de naturis rerū. **S**inus apri
recens et calidus precipuū est remedium con-
tra fluxum sanguinis e naribus.

Capitulum.ii.

Asinus. **¶** Ex li. de na. rez. **A**sinus est
aiā deforme vile ac despectus. grādi
capite. longis et latis auribus. corpore
macilēto: nesciūt impinguari. **I**n humeris stis-
gmata xpi portat crucis. Est ergo asinus aiā
mansuetus et discordie nesciūt onerifer: et nō re-
bellans sarcinis: etiā vltra q̄ ferre possit sibi
impositis, brutū et irrationale sup oīa aiālia.
Incessu q̄z pigrū et tardū: patiens et inter p̄ba
durissimū: p viā incedens obuiantibus cedere
nescit. **P**ost mēses. xxx. coit. sed nisi post ans
nos tres gignit. **S**pinas libenter comedit.
frigidus est naturaliter: et frigoris impatiēs:
maxime tpe pceptus. **I**deoq non generant in
locis frigidis et in **S**cocia et in regiōibz pro-
pinquis: nec in equinoctio sicut coeunt equi
sed in estate **I**n terra q̄z septētrionis q̄ est fri-
gidissima nō inuenit: qm̄ illic viuere nō pōt.
Bestat aut in vtero p annū integrum. **A**sinus
pullus aliquantulū decoris bz in inuenture:
sed q̄nto pl⁹ senescit tātō turpior fit. **A**resto.
Asin⁹ bz soleas sicut et equ⁹: nō bz sel omni-
no: sed bz sanguine spissum ac nigrū valde si-
cut taurus. **A**sin⁹ et aiālia cetera magni cor-
dis timida sunt plus oīb aiālibz. **T**imet fri-
gus: felle caret: spinas comedit quādo mol-
les sunt. multū coit: min⁹ tū q̄ equus. **E**t si

nō inceperit generare post electionē posteris
orū dentium nō generabit oīno. **C**omedit frus-
tus. **D**erbis pascit et aqua impinguat. **Q**uā-
to plus ex aqua bibit: tanto pl⁹ eius cibus pfi-
cit. **U**nicū habet ventrē: sicut cetera soleas
habētia. **I**nfirmitas sepe infirmitate que dicit
milde. et est prius in capite. **L**urritq flegma
multū e naribus. et si descēderit ad pulmonem
morit. **A**ctor. **A**sinus est aiā stolidū tardū et
luxuriosum. **C**rucē habet in anteriore dorsi
parte suū humeros. et ibi debili⁹ est. **I**n pos-
teriori aut sup renes ibi fortior est horribili-
ter clamat. lappas comedit. sonum citare (ve-
fert) **¶** Ambro. **A**sinus piger et ad predam ex-
posit⁹: sensus tardior. docet nos viuatores
esse debere: nec desidia corpis animiq̄ pigre-
scere: sed ad fidē cōfugere que onera grauiā
solet alleviare. **P**hisiologus. **A**sin⁹ est aiā
oneriferū mācipiū seruituri addictū respectu
multitudinis laborū q̄s sustinet parū gratie
cōsequit. vocē boīs cōsuetā intelligit. **E**t no-
uit iter q̄d sepe ambulauit. **L**um autē vidit
lupum venientem respicit in lumbū: et sic
prouisus a lupo cōprehenditur.

Operationes

¶ Auicēna. **A**sin⁹ sanat lepram. **C**ontracti ex
siccitate sedent in iure carnis ei⁹. et caro etiā
eius iunat. **E**par ei⁹ assatus et a ieiuno comes-
tus p̄fert epilētie. siliter et ei⁹ vngula adusta.
¶ **E**inis carnis et epatis ei⁹ cū oleo valet sup
perpositis fissuris frigoris. **¶** **I**re cinis epatis
eius cū oleo valet sup scrofulas. **¶** **D**icit aut
q̄ ei⁹ vrina cōfert dolori renū. **U**rinā vero sū-
uestris asini. sicut **B**aluenus ait: lapidē in ves-
sica frangit. **¶** **S**anguis asini p̄hibet fluxus
sanguinis variū ex velamine. **¶** **A**deps eius
valet ad vestigia cutis. **U**rina asini p̄fert vly-
ceribus ambulatiuis et humidis et dolori renū.
Stercus ei⁹ in oīni cursu sanguis admini-
strat. **¶** **D**odorat quidē ad fluxū sanguinis na-
riū sortem: et ex p̄mitur humiditas ei⁹ in narē
acretinet. **¶** **I**tem ster⁹ asini pascens siccus
cū vino valde bonū est puncture scorpionis
¶ **L**ac etiā asinaz min⁹ butirosū existens:
subtile est et aquosū. **¶** **V**aleat tussī extenuari
oni ac spūto sanguinis et hydropisi ac duris
ciei splenis. **¶** **V**entrē lenit: et ethice bonū est.
¶ **F**ertur etiā q̄ cū os ex eo colluit: p̄firmat
dentes et gingiua. **¶** **N**ō est aut cōueniēs habē-
tibz sodā et vertiginē et tinitū p̄prieq̄ dormire
supra ipm. et vniuersaliter nocet hūcibz capi-
ta debilia. **¶** **E**usculapius. **S**anguis asini
cum vino potat⁹ febres quotidianas sanat:
tribz vel quatuor guttis illi⁹ datis. **A**deps

De Animalibus

eius coitū cōmouet. **S**plen ei⁹ cū aq̄ tritus
 7 māmille appositus attrahit lac. **D**yaſco.
Adeps asini⁹ dicit cicatrices concolerare
 Lac ei⁹ ventrē mollit: 7 ore receptū dentes
 gingiuasq; p̄firmat. **V**ulneratiōes q̄ v̄tris
 ac reumatismū optime curat. **L**ocium ei⁹ bi
 bitū nefreticos sanat. **M**aly. **A**ſini pulmo
 7 pulli ei⁹ si deficcant terat ac bibitur attri
 crioni spiritus ac tuſſi p̄deſt. **E**par aſini dos
 meſtici ſi comederit ei⁹ epilepticus p̄deſt ei.
Aſini ſimus ſi opprimat eo ſanguinis flux
 ſus de venarū vel arteriarū incifione ampu
 tat eū vel ſtringit. **P**ari modo ſi de aqua ei⁹
 inſtillet narib; ſanguinis fluxū patientibus
 ſtringit. **O**mnino lac aſine medicaminib; le
 talib; obest: 7 inſtinoz vlcery p̄deſt ac tes
 naſmo ſic quoq; p̄deſt lac ouū ſed minus.

Plini⁹ li. xxviii. **A**nulū ex vngula 7 cruris
 bus aſini nigredinē nō habent. ſi induat epi
 lenticus p̄hibet ipm ne cadat. **P**etereia ſi
 domum fumiges aſini pulmone mūdā eaz
 ab omni reptili ac ſerpente.

Capitulum.vi.

Ahane 7 alches. **E**x libro de naturis
 rerum. **A**hane ſm **A**ristotelem eſt a
 nimal magnitudinem cerui contra
 conſuetudinem omnium animalium habēs
 ſed in auribus ſimile felli hominis in colore
 Et eſt amarum valde cauſatiuum vehemens
 ſis ire ferocitatiſq;.

Operationes

Melnyādn. **A**lches ē animal in ſilua her
 cinia. harum cōſimilis eſt capris figura 7 va
 rietas pellium: ſed magnitudine paulo ante
 cedunt. **B**ut ſilia ſunt cornibus: 7 crura ſine
 nodis articuloſq; habent. **N**ec quietis cauſa
 p̄cumbunt: neq; quo afflicte caſu ceciderint:
 erigere ſeſe aut ſubleuare poſſunt. **H**is ſūt
 arbores p̄ cubilibus ad eas ſe applicant: atq;
 q̄ ita paululum reclinātes quietem capiunt.
Quorum ex veſtigijs cum animaduerſum a
 venatoribus fuerit quo ſe recipere loco con
 ſueuerunt eo loco aradicib; ſubruunt. vt ab
 ſcindunt arbores tantum vt ſumma ſpecies
 vel ſtipes earum ſtantium relinquantur. buc
 cum ſe cōſuetudine declinauerint: infirmas
 arbores pondere affligunt atq; vna ipa con
 cidunt. **E**ſt alches multis comparanda:
 adeo propenſo labio ſupiore: vt niſi recedēs
 in poſteriora veſtigia paſci nō queat. **S**an
 gama inſula e regione germanie mittit ani
 mal quale alches. 7 cuius ſicut nec elephan
 tis ſlecti nequeunt ſuffragines. **I**deoq; nō
 cubat cum dormiendum eſt: ſed ſomnolentā
 arbor tantūmodo ſuſtinet que prope caſum
 minatur vt fera ruinam faciat: dum aſuetis
 fulcimentis innititur ita capitur. **A**lioq̄n
 eā mancipare difficile eſt. quoniā nullo rigo
 re poplicum incomphensibili fuga pollet.

Capitulum.vii.

Ahabulla. **A**ntaplon. **A**ptalo. **A**nca
 cinor. **I**ſidor⁹. **A**nnabulla beſtia ē
 ethiopie. collū boīs: vt equus pedes

et crura velut bos. caput vt camelus. albas habet maculas. colore rutili valde. membra singula distinguuntur. **U**nquā tanto decore sit animal respersum. pellis multum spectabilis carius venditur ad luxū oculorū. **A**ntaplon vel aptalos animal simile capziole feridū nīs cui non potest homo appropinquare. **E**t habet duo cornua acuta valde. quasi duas falces. et recuruata sunt. **H**oc animal cum sitit: accedit ad eufraten vt bibat. et cum biberit: adit dumentum quoddam vicinū minutis virgulis et subtilibus cōstitū. vt ibi quasi ludendo se in illis viminibus cōfricat. **Q**uo fit vt in illis illaquietur: ita qd se inde nō possit auellere. **E**t tunc vocem magnā emittit. quā cum audit venator irruens in ipm occidit illud.

Operationes

Ex libro de naturis rerum. **A**ptalon est animal acerrimum. ita vt venator ei nō possit appropinquare. habet autem longa cornua ferre figuram habentia: ita vt possit etiam arbores magnas et altas secare et ad terraz desponere. **U**nquā sitit venit ad flumen eufraten et bibit. **E**st autem frutex que grece dicitur hercinie habēs virgulta subtilia et proluxa. ad que ludens cornibus suis obligat ea virgultis eius. sicq; diu clamans auditur. et a venatore occiditur. **A**ristoteles. **A**ncacinoz est animal equale catulo leuerario. **Q**ui? intelligentia maior est cum est paruus qm cū est magnus.

Capitulum. viii.

Afferato. **A**ffudio. **Q**uicēna. **A**fferati et alterati. i. saliens et volans. de pmo qd hic habet afferati in Quicēna habet cafezati. **S**erpētes sunt parui breues: minuti. qm qm occultant in arboribus insidiantes vt proijciant se ad trāseuntes. horū genus vidi. **S**allidi valde sunt et ad rubedinē declinantes ex eoz morfu accidit (vt dicit) dolor vehemens et totum corpus pertransit. ex quo etiam mors accidit. **S**ura eoz cōmunis est vt cura viperarum.

Operationes

Affudiusz sabzin pro primo in quibusdam originalibus habetur affudius (vt dixerunt sapientes). **S**unt duo serpentes arenosa corpora habentes: et sub capita eoz puncta alba et nigra. **E**t quandoq; sunt nigri rubei et albi. sup eoz capita sunt squame albe incl se. eozumq; incessui strepit? inest ppter siccitatem corticum ventrium ipozū. **E**t sunt grauis motus dentium equalium. **H**orum morfus dirūpit poros et meat? naturales faciēs ex eis fluere sanguinē. ita qd ex angulis etiam oculoꝝ. **E**t compmīt in sanguine et spuro sanguinis et fluxu sanguinis narium et vomitu et dolore et stomacho. **E**t dixerūt qd loc? apostemat ac denigrat. et currit ex eo res parua aquosa. et soluit venter: et pstringit anbelitus: et difficultas vrine fit: et abscondit vox: et membra mollificant: et vincit sup corp? dispositio obliuionis: et accidit spasmus: et cadunt dentes: et moritur patiens. **S**ura aut eoz parte prima est cura viperarum.

De Animalibus

Capitulum. ix.

Anfibena et armena. Idorus. Anfibena dicta est: eo quod habeat duo capita. Unum in loco suo. Alter in cauda currens ex utroque capite tractu corporis circulo. Nec sola serpentinus frigori se committit. prima omnium procedens. De qua Lucanus. Et grauis in gemitu vergens caput anfibena. huius oculi lucent veluti lucerne.

Operationes

A Plinius li. vii. Anfibene caput est gemitu. Hoc est et ad caput et ad caudam: tanquam pars esset ore vno fundi veneni. **B** Jorath. Anfibena serpens frigori committit se vigil et sollicitus de ouis suis valde cum ea cubat. Nam dum quiescit pars eius dormit: altera tunc vigilat. Et cum per semitam incedit: duo capita regit. nuncque caput anteriori nunc vero posteriori presequitur. Est alius super calcaneum ambulans in coitu suo: et super caudam suam. **C** Auicenna. Armene est serpens proprietates habens reguli proprietatibus proximis. non enim interficit morsu tantum sed visu et sibili sui auditu. Quodcumque animal mordet: dissoluitur. et quodcumque ei appropinquat ex animalibus: moritur. At vero quantitas edixerunt enim a regulo differre. Estimauerunt enim quod est ab vno cubito: usque ad cubitum et semis. Et dixerunt quod morsu ab eo non confert aliquid. Si vero aliquid confert ei: tunc semper papaueris et castoreus. Hoc enim iam quidam testificati sunt.

Capitulum. x.

Aspis. Idorus. Aspis dicta est: eo quod morsu venenato interimat. As ei greci venenum dicunt. Huius diuersa sunt genera et dispares effectus ad nocendum. Fertur quod aspis cum incantatorem pati ceperit: qui eam quibusdam carminibus euocat: ut eam de caverna educat. Illa cum exire noluerit: vnam aurem in terram premit: alteram cauda obturat et operit: ac voces illas magicas non audiens ad incantatorem non exit. Ex generibus aspidum sunt diplosa: ypnalis: emoroi: prester: seps.

Operationes

A Physiologus. Aspis si momorderit hominem: statim cum consumit ita ut liquefiat totus in ore serpentis. **B** Glosa super Job: xx. Aspis est paruus serpens vipera. plixioris est corporis: et veneni aspidis concite. vipera tardius occidit. **C** Unde scriptum est: Apud aspidum suget et occidet eum lingua vipere. **D** Andromachus. Aspidis habitatio est in sicco: et in locis in quibus non est aqua. Et hec est quandoque cinericia. **E** Aspis est serpens cerulei coloris cuius dentes super modum longi sunt: ita quod extra os sicut apro apparent. Morsu venenum immitit et spargit. unde et nomen accepit brute quorundam verborum. incantatur ne veneno interimat. vel (ut quidam dicunt) ut quiesca capi possit. et gemma de fronte eius auferri que naturaliter in eo nascitur. **F** Auicenna. Aspis est ex serpentibus surdis. hec sicca dicitur propter vehementiam siccitatis sue cutis. et est in quantitate sua inter tres cubitos et quinq. **G** Color illi cinericens: et ad citrinitatem declinans. oculi eius sunt vehementis luminis: et interficit a duobus horis usque ad tres. **H** Quem autem momorderit: alteratur color eius et stupefit. ac multiplicatur eius singultus: et infrigidantur membra eius. Palpebre quoque eius clauduntur: et profunde dormit. Ad eius moriotionem est iuuariuum emplastrum cum calce et melle et oleo. **I** Plinius libro. vii. Aspidum colla intumesce nullo ictus remedio assertitur. propter si partes contacte confestim amputentur.

Ridem in libro. xi. Aspidum dentes in os
vergentes sunt ne cibi excidant nullum ha-
bentium adminiculum retinendi: sed duo sunt
in superiore parte dextra leuag longissimi tes-
tui fistula perforati venenum infundentes:
vt scorpionum aculei. ¶ Solinus. Plures
varieque sunt aspidum species: vt Dyphas. ypnas-
lis: Emorroidis: preter sunt autem ammodas-
te. est et cenchris: elephantie: chercitra: came-
dracontes. Monstra hec sibilant: et (vt fer-
runt) affectus habent nec temere nisi coniun-
ges euagantur.

DPhilosophus. Aspidem Lucanus somni-
feram vocat. quia vulneratus ab ea summus
morti continuatur. Fertur autem sic incantari
Demones discurrunt cum verbis ad serpen-
tes: et infectione interiori hoc faciunt vt ser-
pentes ad nutum eorum moueantur: ac sine
lesione tractabiles exhibeantur.

Capitulum. xi.

Aranca. Ysidorus libro. xij. Aranea
vermis est aeris ab aeris nutrimentum
to nominata: que exiguo tempe lon-
ga fila deducit: et tele semper intenta nunquam de-
finit a labore: perpetuumque sustinet in suo ope-
re dispendium. quia sepe ad modicum flatus
venti aut pluuie stillicidium rumpit tela sua.
tunc totaliter perdit laborem suum. Auicen-
na ait: quod aranea est modicum animal reptile
multipes: sex vel octo habens pedes: quod sem-

per habet pares et nunquam impares. et hoc fuit
necesse vt semper esset eius incessus equus
sicut et ipsum onus. et hoc est generale in haben-
tibus duos vel plures pedes. habet autem ali-
quos pedes longiores et quosdam breuiore
propter diuersas quas facit operationes. nam
cum quibusdam fila subtiliat et in longum pro-
trahit. Cum quibusdam vero pariter filane-
cit. cum quibusdam per fila repit. et quando
vult in tele superficie immobiliter se suspen-
dit. vnde residens in tele sue medio subito sen-
tit muscam telam in parte remotissima con-
tingentem quod subito inuadit et aggreditur tan-
quam hostem. de qua si triumphare potuerit eam
ne euadat: inter tele sue fila multipliciter cir-
cumuoluit. et vrimo capiti insidens eius bu-
miditatem fugit. et de tali muscarum venatio-
ne viuunt. nam eius gustabile proprie est talis hu-
mor: sicut gustabile apium est mel: sicut dicit
idem Auicen. et Arestoteles. ¶ Araneae in genere ara-
nearum est diuersitas sexus. Et dicit Ares-
toteles libro quinto. Et est femina maioris
corporis quam masculus. et pedes habet longio-
res flexibiliores et habiliores ad motum: et etiam
ad texturam. Et sic idem in libro. v. ¶ Tem-
pore coitus et amoris femina attrahit mare.
per fila tele. et post masculus feminam: et non
cessabunt donec coniungantur. et masculus pos-
nitur super ventrem femine. et iste modus est
necessarius propter ventris rotunditatem. et
ista coniunctio maxime est in fine veris et in
principio estatis: et aliquando in autumnus: et
in principio hyemis. et tunc maxime sunt nos-
civae: et earum puncture amplius venenose.
¶ Item Arestoteles libro viij. Genera arane-
arum sunt multa. Nam quedam sunt parue
et diuersi coloris: et sunt acule et veloces mor-
tue. Alie sunt maiores et coloris nigri: et earum cru-
ra anteriora sunt longiora. et sunt tardioris
motus nisi quando coitu stimulantur. Araneae
gre solent texere intra terram inter forami-
na: et manent in textura sua quousque aliqua in-
ciderit bestiola sicut musca quam deprehendunt.
et si habent famem sugunt eius humi-
ditatem. et tunc deferunt ad locum suum vbi de-
ponunt: et reseruant eam donec iterum esuriam
patiantur. Et quando totam hausit humidita-
tem: deicit residuum et reuertitur ad venandum:
et non venatur quousque reperit quod ca-
ptum est de textura. Et si quis ruperit textu-
ram incipiet ipsam reparare circa occasum
solis vel circa ortum: et maxime laborat quia
tunc plures bestiole incidunt in texturam: et fe-
mina parit et venat: et masculus inuat eam:

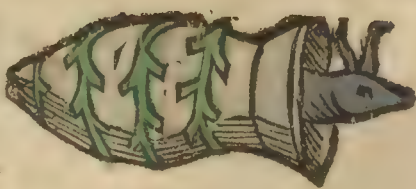

De Animalibus

Abscōdit autē se in textura vlt sub telane a be
stiolis videat: et maxie qm̄ est magna. qz ppter
eius magnitudinē nō de facili opatur. Facit
etiam femina oua: pmo ex quibz modice araz
nec post formatur. et statim qm̄ pariuñt ponit
eas in textura. et statim se mouet et disponunt
ad texendū ac si in vtero materno sūt instruy
cte ad venandū. Vñ statim aptat retia cōue
nientia pcede sue. Et est species quedā arane
arū q̄ venatur lacertū paruū qm̄ ipm̄ incipit
texere sup ipm̄ quousqz liget eius orificiū li
gatione forti: et tunc saltat superum et pungit
quousqz moriat. ¶ Itē in eodē libro etiā dicit
idē: qz sepe inueniunt quedā araneē in alueari
bus apū: et ille corrūpuit mel et sugunt liquo
rem. et sic circa fauos faciūt texturas et cor
rūpuit eos. ¶ Idē dicit Anicē. et Pl. de ges
neratione araneaz li. xi. ca. xlv. Sicut araz
neaz natura p̄cipua admiratione est digna.
¶ Qui plura sunt genera: inter que est qdaz q̄
dē spalangio: cui⁹ corp⁹ est exiguū variū acu
minatū velox ad saltū: noxiū habēs morsum
Alia est species maioris corpis et nigri colo
ris et cruris lōgioris et. ¶ Araneaz autē tele
vt dicit Aresto. et Pl. Ex eaz visceribz qdaz
modo nature artificio generant subtilissima
cōpositiōe p̄tecte more retis cōponuntur et
parant: et filis subtilissimis cōnectunt: et hoc
ne a muscis et alijs bestiolis qbz tēditur vide
atur ppter grossiciē. cū labare qdē cōponunt
tur: s; miro modo facili ter dissipātur. Ignē
nō sustinent. ventum timet cui⁹ impetu rum
puntur et subito denudantur.

Operationes

- A** Pl. Et quis venenosa sit aranea de cui⁹
egreditur visceribz tela. venenosa tñ nō ē qm̄
post multū vsibz medicine vtile deputatur.
- B** Plā vt dicit Dyasco. Tela araneaz alba et
mūda puluerulēz sordibz nō admixta vires
habet pstringētes: pglutinātes et refrigeran
tes. ideo sanguinē restringit a vulnere deflu
entē supposita vulnere phibet fieri saniem. et
sanat plagā recentē et phibet inflaturā sanita
tem vulneris retardantē. ¶ Item remedium
ptra morsus oīm araneaz est cerebrum galli
naceum cū exiguō piperis bibitū cum vino
dulci. ¶ Item coagulū agni potatū cū vino sa
nat morsus araneaz. ¶ Idem facit cinis vni
gule arietine cū melle. ¶ Itē musce cōtrite et
posite sup morsum extrahūt venenū et mitis
gant dolorē. Sunt et alia remedia q̄ enume
rat Pl. et Albert⁹. ¶ Pl. eodē li. ca. vi. Ara
neaz lōga et cādidatenuēs hz pedes cōtrita in
veteri oleo dē soluere albuginē oculoꝝ.

Capitulum. xij.

Blaete bisantia grece. arabi
ce achafar. latie vngula aro
matica. Serapion libro ag
gre. ca. Achafar: est conchis
lium ex speciebz ostracoꝝ. et
est filr de conchilijs purpur
reis: et repiunt in regiōibz in
die: et in aquis iuxta quas oritur spica nardi.
¶ Odor autē ei⁹ aromatic⁹ est. qm̄ ipm̄ aial cog
medit nardum. Et ipsa colligitur in tpe estis
uo. qm̄ aqua desiccatur. et repitur etiaz ex eis
in littoribz maris aizum. Et color eius est de
cliuīs ad albedinē: et ambe sunt meliores: et
est pinguis. Sed illa que nascitur in babilo
nia est subnigri coloris: et est minor illa. et om
nes habent bonū odorem. Et qm̄ fumigatur
domus cum eis sentitur odor earū sicut cas
tozei. ¶ Sera. libro aggre. ca. ostracoꝝ. Blas
cte bisantie sunt ex vngulis ostracoꝝ. et sunt
coopcula quibz tegūtur in foranie suo: et me
liores sunt que vergunt ad albedinem: et sunt
odorifere. quorum odor trahit aliquantulus
ad odorem castorei.

Operationes

Salientus cap. ostracoꝝ. Quando blacte
bisantia sumittr cū aceto in potu attenuat
splenē. et qm̄ fumigatur cum eis mulieres haz
bentes suffocatiōem matricis cōfert eis: et
iste fumus excludit secundinā. ¶ Et quando
ex eis fumigatur epilepticus excitat ipsum

Capitulum. xiiij.

Bonnacon. Solin⁹. Bonnacon est animal qđ in locis frigie nascit: huius ictaurinū est caput: ac deinceps omne corp⁹. iuba tñ equina. cornua pō tā multi plici flexu ī se recurrētia: vt si qđ in ea offēdat nō vulneretur: sed quicqđ presidiū monstro illi frons negat alius sufficit. Nam cum in fugam se vertit proluvie citati ventris fissum egerit p longitudinē trium iugerū: cuius ardor quicqđ attigerit adurit. Ira egerit noxia submouet insequētes. Actor forsitā. Hoc animal idem est q vacca siluestris fm Aristotilē. que h3 cornua declinātia adinuicem. nam 7 boues siluestres siue bubali alio nomine dicunt bisontes. Aristotiles. Bonnacys est aial catoria in quodā monte tauro simile: sed est in eo crinis descendens ad duas partes spatulaz. Vni⁹ pili molliores sūt qđ equi 7 breuiores. crines eius omnes continui sunt: 7 vsq ad oculos pueniunt. Et q ex pilis eius sunt inferius lane assimilant. Pili vero q sunt sup eius frontem pueniunt. vsq dum separent fm discrimen. Color ei⁹ est rubens: 7 forte erit ad nigredinē declinans. huius vox assimilatur voci tauri: nec habz dentes superiores sicut nec taurus habet duos forculares. 7 caudā breuem respectu corpis: 7 cauat terrā. habet 7 coriū multos ictus patiens. hui⁹ caro dulcis est: 7 ideo depēduntur. Cūq pcutit fugit 7 descit. Cū aut debilitat: pugnat. Et sterco p quattuor passus eicit. Cum vero temp⁹ partus eius appropinquat

adunantur ex eo genere multi priusq circa ipm sterco cōgregant: 7 ipm quasi murum ponunt. Est autē animal multi stercois.

Capitulum. xliij.

Bos. Ysi. Bouē greci boetē dicūt. latini trionē vocant qđi terionē: eo q terrā terat. cui⁹ latitudo pellis a mēto ad crura palearia dicunt a pelle qđi pelleas: q est signū generositatis in bone. Bouz in socios eximia pietas est. Nam alter alteruz inquit. cū quo ducere collo aratra puenit. 7 frequenti mugitu piū testat affectū si forte defecerit. Aristotiles. Bos coit post annū. 7 forte post. viij. menses. Post biennū autē pregnans est nouē mensibz. viuit annis quinq decim. castratus aut viginti. Actor. Bos ē animal mundū fm legē ad imolandum et ad comedendum. quia ruminat 7 findit vngulā. paleas comedit. iugo premitur. stimulo cogitur. terrā arat. Plī. libro. v. boues 7 animalia quibus cōtinui sunt dentes bibendo sorbēt vt equi. Idem in li. xi. Superiores priores dentes nō sunt bobus sicut nec ouibz: 7 omnibus ruminantibus. boues autē mutant dentes. Vozū caudis est longissimus caulis atq in vna parte hirtus. In genere bouū seminis tantū vox grauior: cū in omni alio genere sit exilior qđ maribz. Theophrastus probat boues pisce vesci: sed non nisi viuentē. boum attritis vngulis aruina vngendo cornua medentur agricolis. Adeoq sequaz earum natura est vt in ipsis viuentibz corporibus feruenti cera flectant. incisaq nascentibz in diu

De Animalibus.

diuersas partes torqueant vt singulis capiti-
bus q̄terna fiant. ¶ Isaac in dietis p̄ticularibz.
Bonina caro ad cōpationē carnis pecudum
siccissima est: ideoq; sanguinē generat grossum
z turbidē: z melācolicū: multūq; dat nutrimen-
tū. Inobediēs est digestionī: tardeq; de stoma-
cho eiēct z ventrē p̄stipat. q; si eo assueti melāz
colice cōplexionis fuerint fiunt splenetici vel
quarantarij: vel ydropici. vel scabiosi. vel lepro-
si. fm complexionem quam preparatam his
morbis inuenit.

Operationes.

¶ Auicenna. Bouinū fel cū nitro z ethimolea
valet ad furfures: cū caput eo lauat. Idem q̄s
fel aperit orificia emorroidarum: ex eo dem cū
melle linīt palatū ad p̄uocationem.

¶ Dyascozides. Lac bubulū oris vulnera re-
cencia ducit ad sanitatem. Fimū boum iu-
uat ad apum et vespartum ic̄tus.

¶ Ydropicus etiā illi ex eo iuuat. si ad solē mul-
tum iaceat desiccatur. Dapimū vero benefi-
cium prestat fimus masculi bouis stereticis mu-
lierum famigatus pro pendentibus.

¶ Pl. li. xxvij. Bouis sepm cū adipe a neri-
no z ocymi succo vlcera oris ac rimas sanat.
Item p̄tra ea q̄ vlceratione venena enecāt sepm
bubulū: als bubulū auxiliatur.

¶ Dedulla q̄s bubula ex crure dextro p̄ore tri-
ta cū sanguie pilis palpebrarūq; vicijis z angu-
loz occurrit. ¶ Si p̄o grauitas sit audiēdi fel
bubulū pdest cū vīna capre vel birci.

¶ Talus bouis accēsus dentes cum dolore la-
benes confirmat ad motus. Eiusdē quoq; cū
nis cum mirra bonum est dentifricium.

¶ Lien bubulus in melle datur z illinīt ad lies-
nis dolores. Lac bubulū ceteris medicatis
uus est. Bubulo sic quidem lacte cūcta vena-
na expugnari tradūt vomitione. P̄terea tes-
nasmus poto lacte bubulo tollitur.

¶ Stomachū exulteratū lacte bubuli pot⁹ res-
fici: eiusq; rosiones caro bubula mixta aceto
z vino cocta. ad boīs etiā morsum bubula caro
cocta z iposita efficax est. Canū scabies sanat
sanguine recēti bubulo. Iterūq; cū marcescat
illico z postero die abluto cinere liciuio.

¶ Dely. Fel bouis tinnitibus z auris sonitui
medet si cum bombace supponatur.

¶ Si cū oleo mixto instillet auri mitigat dolo-
rē ex frigido. In lotio q̄s boum si infūdat se bō
optimū est stomacho dolenti ex frigido.

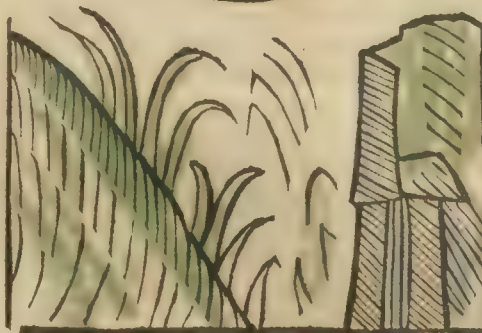
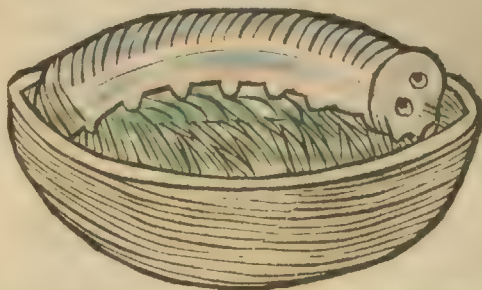
¶ Prodest etiā emorroidis. Fim⁹ boui cataplas-
mat⁹ sup ap̄stemata grossa dissoluit ea. Si
p̄o cōburat z naribz insufflet sanguis fluxū ab-
cis sedat. P̄terea si cataplasmet eo modico cū

butiro vētri ydropici manifestissime medet.

¶ Yecur bouis si cōburatur z bibatur ventris
solutioni prodest z fluxui sanguinis.

¶ Os quoq; bouille si comburatur dentes cō-
motos ex se fricatos solidat.

¶ Et si cū squingibin bibat: splenē liquefacit.
Appetitū cor⁹ excitat: aclepze pdest.

Capitulum. xii.

¶ Bomber. ysi. in li. ethimologiaz. Bom-
ber est frondiū vermis: ex cui⁹ textura
bombicinū p̄ficiūt. Hoc autē noīe appella-
tū eo q̄ euacuet dū fila generat: z aer sol⁹ in ea
remaneat. Pl. Bombices telas araneaz mo-
do textūt ad vestē luxūq; feminaz q̄ bombicina
vocat. Bombicū gen⁹ est in Assiria pueniēs
nidos luto fingūt. salis species applicatos la-
pidi tanta duricia: vt spiculis p̄forari vix poss-
sint. z ceras largiores q̄s apes faciunt. Deinde
maiorē vermiculū. Et in choo insula tradunt
nasci cypressi: terebinti. fragini. quere⁹ florem
imbibō decussum terre balitu animante. fieri
autē p̄mo papiliones paruos nodosq; morfris-
goris impatientia villis inborrescere: z aduers⁹
suis hiemē tunicas sibi densas in staturare. pes-
dū asperitate radētes folioz lanuginē i vellera
p̄biolog⁹. Bomber vermis est faciēs serici
filosum de ore suo in q̄ sepeliat se: ad h̄ vt renas-
cat cōplet⁹. Et postq̄ reiecerint om̄e qd sterco-
ratū est ac ferulentū ac nigz de corpe suo tunc
corpus eius trāslucēs est cū aspiciūt ad solem.
Folij quidē celsi vestit. que vulgo morus di-
cūt. Sz postq̄ operari ceperit escam rennuit

delicioso la bori operā diligēter impēdēs. **L**a-
lachi p̄o parietes industri⁹ textor circuit. lanā
educēs crocei coloris: q̄ niuei cādoriz p̄ ablu-
tionem efficit anteq̄ artificialis tinctura super
induat. **C**ōsumato at̄ ope nobilis textor the-
cam in ope p̄prio inuolutā centonis subintrat
ianuā similis papilioni. **S**emina postea minu-
ta eijcit. ex nature pēnatib⁹ secreta q̄ p̄ biemē res
seruant. vt aere clemētiore redeunte. carni bus
mane admota in sinu fomenta suscipiant vsq̄
dum natura motū seminib⁹ cōserat a animalē.
Idem vermis etia⁹ lanific⁹ appellat ex lana
serica. quā de p̄prio viscerib⁹ operatur.

Operationes.

- A** **S**ericum porro putrida vulnera combus-
tum mūdāt et confortat.
B **E**t si cū melle cōburat: rubiginē dētū curat.
A **D**e arboze in qua isti vermes nutriunt lege
cap. lxxix. in p̄mo tractatu de **B**.

Capitulum. lvi.

B **D**raz et Botracha. **E**t lib. de na. rerū.
Borax est genus bufonis qd̄ in capi-
te porrat gemmā sui nois. h̄ vulgo cro-
pondia vocat. **S**z qñ bufoni viuo et palpitāti
extrahit: tunc ip̄e lapis in medio sui oculū h̄e-
t. **C**ū aut̄ aliq̄ diu mortuo extrahit tūc malis
cia veneni oculus extinguit: et lapis viciatur.
Physiolog⁹. **B**orax de genere bufonis est. h̄
p̄pter veneni q̄ntitatē qñ tangit inflat. **C**ū ara-
nea pugnat: et ab ea vincit. **N**am cū illa frequē-
ter pupugerit: ille se vindicare nō valēs: intan-

tū in flādose exuberat: q̄ medi⁹ crepat et morit̄.
Bui⁹ morus pessim⁹ est et infānalis efficit.
Bemmā in fronte nutrit. p̄ q̄ occidit. et que ab
ip̄o aiali borax appellat: qñ extuncū h̄z oculū.
Berba speciali viit in q̄ visū recuperat. ruta p̄o
interficet. humida loca et marcida libenter in-
habitat. odit claritatē solis: nec eū de facili vis-
dere patit. nocte ambulat. et h̄ magis per vias
bominū tritas vestigijs. p̄ diem p̄o later in ab-
ditis. odorē florētis vinee fugit. et p̄e cubitalē
magnitudinē aliqñ crescit. **I**n hispanie partu-
bus illud p̄cipue boracis genus habitat: qd̄
lapidem in fronte porrat.

Capitulum. lvii.

B **U**fo. **A**ctor. **B**ufo est aial venenosiss-
simū: omib⁹ notū. qd̄ videt̄ ab antonib⁹
dici rubeta vel crassantiū. **E**t est arbusco
frigidissima bestiola et aspectu fedissima. q̄ fert̄
h̄e cor in gutture. vñ nec de facili interficit: nisi
p̄ mediū guttur transfigat. **E**x putredine autē
vel corruptione terre nasci putatur. **E**x libro de
naturis rerum. **B**ufo etiam reptile veneno-
sum habet visum pestilentem. attactū sordidū.
Terra vescitur: et hoc pondere et mensura.
Quantū enim in anteriori pede cōcludere po-
test. hoc illi p̄ cibo quotidiano est. **T**imet em̄
nesibi terra pro cibo deficiat. **I**n gallie partib⁹
est bufonis gen⁹. quod cornutū dicitur: quia
cornifare videtur. vñde a sono vocis sic appel-
latur. **C**olores habet duos. terrum et croceum.
Hū vero prodeunt: et tūc voces in bar edunt.
Duoc⁹ et duo voces tubarū reddunt inuicem.

De Animalibus

In sola gallia vociferi viuunt. elatius cē p̄dūt
 7 muti sunt. **P**hisiolog⁹. Bufō ē aīal horro-
 ris qđ nūc cū aranea: nūc cū lacerta: qñq; ve-
 ro cū colubro vel etiā cū serpēte p̄eliū subit.
Aelus aut veneno alteri⁹ aīalis venenosi a.
 plantagine medelā accipit. **S**aluia libenter
 vescit: cui⁹ radix bufoni mortalis est. **A**pis
 in capite bufonis inueni⁹ 7 ab hoīe gestatus
 veneni maliciā arcet. **E**x bufone quoq; per
 combustionem in puluerem redacto cum sū
 bi relinquit: bufō viuus regeneratur. nec tm̄
 vnus sed etiam plures.

Capitulum. xviij.

Bubalus 7 Bisontes. **I**sid⁹. Buba-
 li p̄deriuatiōē vocati sunt: eo qđ sūt
 siles boū. adeo indomiti vt p̄ feritas
 te ingū cernicib⁹ nō recipiāt: hos affrica pro-
 creat. **E**x libro de naturis rez. Bupalus
 est aīal boue maius 7 altius corpe: nigrum
 colore. habet cornua longa tortuosa: collum
 longū: caput ingens: membra macilēta: cau-
 dam parua: aspectū beniuolū ac simplicem.
Sed summe p̄nitatis atq; crudelitatis est
 cum ad irā fuerit puocatus. **V**sib⁹ humanis
 accōmodatissimū est. fortitudine maxia pol-
 let. Bupalus patiens est laboris. pilos habz
 paucos: vocem terribilem: fronte asperrimā
 cutem durissimā. pede spargit terrā. **I**n eius
 nare anulus ereus cum funiculo ponit: vt fa-
 cilius hominī cedat. in opus qđ fuerat ei im-
 positum: qđ si onus est graue 7 vltra volūtas
 rem suā imponat: statim cōmor⁹ in terra ster-
 nitur. nec facile ictib⁹ ad surgendū cogit nisi
 alieni iato onere quo grauāt. hic alio nomine

bisontes dicūt. de quo dicit **S**olin⁹. qđ bestia
 est boui similis. **S**olin⁹. Bisontes i septē-
 trionali plaga sūt boues feris similes: vltra
 tauros pernecitate capti asuēcere nesciunt.
 hos imperitū vulgus bubalos vocat. **P**li-
 nius li. viij. Germania scythie cōtermina gin-
 gnit insignia. bouum ferarū genera: iubatos
 bisontes 7 velocitate excellentes. vros qđ
 omnibus imperitū vulgus nomen bubalos
 rum imponit: cū id affrica gignit vituli poris
 us ceruice quadam similitudine.

Operationes

Pli. li. xi. Bubaloꝝ sanguis nō spissatur.
Daly. Aoagulū pulli bubali⁹ potū cicure
 pdest ei qđ comedit fūgos. **U**rina bubali si
 p̄trita misceat myrrha aut oleo 7 in aure pos-
 nat: dolorē ei⁹ ex frigido mitigat. **D**yal. Fi-
 mus bubali pascens imposuit tumores vul-
 nerum tollit: 7 sciaticae passioni puenit. **I**n
 cathaplasmatibus positus duricias ac scro-
 fas purgat: 7 pustulas soluit.

Capitulum. xix.

Ruchus. **R**udolph⁹ sup **L**enticiē
 7 **S**lofa sup **J**obel. Ruch⁹ modic⁹
 est et fului coloris. Ruchus vocat⁹
 fetus locuste anteq; habeat alas. deinde cū
 incipit volare paz: dicitur arbelabus. cū p̄o ples-
 niter volat dicitur locusta. **E**st aut bruch⁹ mul-
 to granior qđ locusta vel arbelabo. qđ iacens
 in vno loco radicit⁹ rodit fructus.

Capitulum. xx.

Tractatus

Capitulum. xxi.

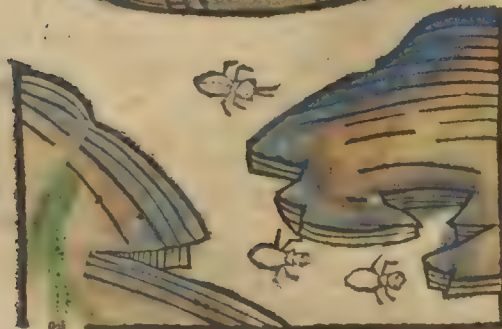
Bibione sine Tibione et Blata. Iste dorus. Bibiones sunt qui in vino nascuntur quos vulgo musciones a musco appellant. Unde Affronius. Cum a me expectasset fabulare incipis ex ore bibiones inuolant in oculis tuis. Blate. a calore dicte sunt. siquidem et comprehensae manu tingunt. unde blatei colore dicitur. Hoc aial lucez non patitur videre contrarium musce. Pusca enim est lucipera. Blata vero lucifuga. Ex li. de na. reru. Blata vermis est qui lucem videre non patitur. unde per noctem tamen modo ambulare consuevit. Palladius de agricultura. Blate sunt apium inimice sicut et lacerte. Unde huiusmodi animalia et his similia oportet apum castris vel aluearibus longe fugare: qui vult apes bene seruare etc.

Bupreste. Ili. et Pl. li. xxx. Buprestis est aial puu in italia similitudine scarabeo: longipedum: fallit inter herbas bonae maritime. unde et nomen habet. deuoras tunc tacta felle ita inflammat ut rumpat.

Operationes

Buprestis. Ili. et Pl. li. xxx. Oleum onfancinum et buprestis valet ex aqua per se lotum vomitionibusque redditum. Idem in li. xxx. Buprestis cum hircino sepo illita lichenas tollit ex facie smecticavi. Idem in li. xxvii. Lac resistit veneno buprestis. Idem in li. xxxi. Si buprestis pasta sit nimis ex aqua vomitiones euocat. Ex li. de na. re. Cum autem bos buprestis inter herbas iacere deuorauerit ac fel eius tetigerit: ita inflammat atque tumescit: ut primum rumpat laceratis visceribus.

Capitulum. xxii.

Capra. Ex li. de na. reru. Capra est aial barbatum: longis et acutis cornibus: pascitur in conuallibus et in montibus et in ramis arborum quos ore potest attingere. sed morsus eorum excrucians est arbori. Del pho labentes capre moriuntur. Verbis venenatis viuunt. Costan. Si capre ex vasis tamariisci biberint aut comederint non habebunt.

De Animalibus

Sera. in li. de simplici medicina. Vidi inqt
 Galien⁹ capras lingētes tamarisci frōdes:
 et inueni eas sine splene. quāsdam vero vidi
 lingētes serpētes pelle deposita. et post albe-
 scentes min⁹ senescere. Ysido. Capra a car-
 pendis et gultis qdā dixerūt. alij q⁹ carpēt as-
 pera. Nōnulli a crepitu crurū. vñ eas creas
 appellatas q⁹ sunt agrestes capre. Aresto. Ca-
 pra est aial ruminans qdō tñ habet dentes in
 vtrāq⁹ mādibula. Capre in pastu cito mouen-
 tur a loc⁹ suis: qdō nō oues faciūt. et accipiūt
 summitates herbarū. Quādo mouentur
 post meridiē plus aque potabūt. et qñ salem
 ante partū comederūt multū fluxū a māmili-
 bus habebunt. Capre naturaliter veloces
 sunt. iō pastores nō ponūt eis rectore. Capra
 nō bene videt in die: sed acuit eius visus de
 nocte. habet aut aliqñ oculos distiles in cor-
 lore. qñ sagittata fuerit pulegiū ceruinū qñrit:
 et comedit vt extrabat sagitta. Pl. li. viij. Ca-
 pre in sicilia sicut oues villo tonsili vesunt.
 Capris in ethiopia vita ē vsq⁹ ad annos. xi.
 in orbe relique plurimū octo. Idem in li. xi.
 Dali capre de nocte splendēt: lucem et iacu-
 lant. Pili acute crassi exeunt hircis: feminis
 aut tenuiores. Itē mares capraz plures habent
 dentes q⁹ femine. Nec hñt capre dētes
 pter priores geminos habēt. Et binas in fe-
 minib⁹ māmās. nec alibi sicut et oues. Pl. li.
 viij. Capre pariūt et qternos. sed raro admo-
 dū. ferunt qñq⁹ mēlib⁹ vt oues. veneno pins-
 guescūt: pinguedine sterilesūt. Itē Aresto.
 Capre vñ⁹ ani coit: s⁹ debile qdō generat In
 ethiopia pprie capra viuūt annis. xi. tota vita
 coit: et gemellas parit. et si cib⁹ cōueniens est:
 caper virtuosus erit. Palladius lib. viij. Ca-
 pra prima optime potest educare: sed eligē-
 da est capella magni corporis crassis crurib⁹
 breui collo: plenaq⁹ ceruice: aurib⁹ flexis et
 grauib⁹. paruo capite. nitido ac spisso longo
 q⁹ capillo. magnis vberib⁹. Nec multe capre
 sicut oues claudēde sunt vna statione q⁹ et lu-
 to carere ouenit: stercore: q⁹ teniores mares
 generant haud transeundum est. Sed vltra
 octo annos nō sunt mares seruand⁹: q⁹ gen⁹
 hoc languore sterilesūt et etate.

Operationes

¶ Eusculapius. Capre cerebrū cū melle car-
 bunculos in ventre sanat. Sepū ei⁹ oī mor-
 sui et lesure subuenit. ¶ Arungia q⁹ eiusdē cū
 rosīs mixta pustulas que in nocte grauescūt
 tollit. hoc etiā aurib⁹ instillatū surdos sanat
 ¶ Aseus eius imposit⁹ oēs punctiōes atq⁹
 dolores reprimit. Pili eius vsti fluxus om-
 nes sedant. ¶ Ungule eiusdē vste et cū piceli
 quida trite et illite alopicia curant. Lac eius
 bibitū arteriacum liberat. Vermes occidit.
 Puriginē et morsus sanat. ¶ Sanguis eius
 eadē facit: et venenū bibitū extinguit. ¶ Ex
 li. de na. rez. Cornu capre adustū si antenas
 res vere caduci teneat: statim cadit. ¶ Qui.
 Cornu capre adustū et albificatū dentes for-
 titer abstergit. stringitq⁹ gingiua: et sedat in-
 flate gingiue dolorē. ¶ Pl. lib. xxvij. Capre
 cornu vel pilis accēsis fugari serpētes dicūt
 Linerēq⁹ ex cornu potū et illitū valere contra
 morsus eoz. Idem quoq⁹ cinis sudores in-
 hibz. ¶ Sanguis capre cū medulla decoct⁹
 cōtra venena toxica sumit. Idem etiā sic da-
 tur dissintericis et auxiliat vdropic⁹. ¶ Yecur
 capre cōtra papilionē. q⁹ luminib⁹ aduolat p-
 ficit. Allum quoq⁹ ciliacis subuenit: laudas
 biles quoq⁹ sunt medulle hircine et caprine.
 ¶ Dyasco. Adeps caprin⁹ ceteris magis est
 sripticus paschaz causa. vnde dissinteric⁹ cli-
 sterib⁹ misceat. ¶ Jus fellis eius etiā pificis
 auxiliat. Bibentib⁹ quoq⁹ cantarides subue-
 nit. ¶ Fel caprinum adhibetur fistulis cum
 succo porri. Adhibetur etiā medicaminibus
 vulnerum: et ea sine tumore sanat.

Capitulum. xxxij.

¶ Caprea. Pl. li. viij. Capree transfigu-
 rantur in plurimas similitudines.
 Sunt enim capree et itrupri capre.
 sunt ibices. sunt et origessolia quibusdam di-
 cti. strario vestiti pilo et ad caput verso Sūt
 et damme et pygargi et strepsicerotes multa
 alia et dissimilia. Sed illa alpes. bec trans-
 marini situs mittunt. Idem in libro. xi. Mas
 B ij

tura cornua dedit ramosa capreis s3 parua:
nec decidua fecit. hui? aialis sanguis nō spū
sat. **Ysido.** Capreas agrestas creas dicit qd
greci: eo qd acutissime videāt recte pandor
cos appellauerūt. **Dorant** enim in excelsis
montibz. **Et** quis de longinq? sint: vident tñ
omēs qd veniūt. **Edem** z capree eodem z ibi
ces qñ auices: eo qd ad instar auium ardua z
excelsa teneant z inhabitent. **Ita** vt de subli
mi vix humanis obtutibz pateāt. vñ z meris
diana ps **Ibices** aues vocant: qñ nūc fluetis
inhabitāt. hec itaq? aialia in petr? altissimis
cōmorant. vt si qñ feraz vel hoīm aduersita
te pferant de altissimis saxoz cacumibz se
se pēpāt: z in suis se comibz illesa suscipiūt
Ex li. de na. re. Capra siluestris qd z capreola
vel rupi capra dicitur: bestia seu est in cōparē sui
generis. **In** alias autē bestia timida ac mans
ueta nimis. **Hec** in insula creta: qñ vulnera
ta est pulegiū querit. quo comesto sagitta de
corpore exilit: vix autē capi pōt: quia celerri
ma est. **Et** cum a canibz premitt: ad mōtes al
tissimos cōfugit. plurima inter mares ē dis
cordia ppter feminas: z hoc tpe coitus.

Operationes

Qd yal. **Amus** capraz siluestriuz cum vin
bibitis yctericos sanat. **Qd** cum folio spica
nardi bibit? mēstruis imperat. **Qd** Reliquos
sanguinis fluxus cū aceto imposit? abstinē
Qd robustus z tritus cū aceto z oximelle ale
picias sanat. **Qd** Arungie mictus podagrici
medetur. **Qd** Actoz. **Itē** de Caprea hoc idem
quod supra ponit: licet sub alijs verbis.

Capitulum. xxiii.

Canis. **Aristo.** Canis est aial iracun
dū z applaudēs boibz. pilosus fmyri
quersum sicut porc? z visus. habz den
tes supius z inferi? z ventrem: ac postren
trē intestinū. multos bz fetus: multasq? filius
ras in pedibz z multas māmillas sicut z por
cus. **Quinq?** digitos habet i pedibz antero
ribz z quatuor in posterioribz sicut leo z lupus.
Simū etiā habet siccū sicut z lupus. splenem
longū sicut hō z porcus. pterea somn? z vigi
lia. clementiā z corruptio. z vita z mors. cete
raq? accidētia ex sensibz sunt in canibz sicut i
equis z boibz. **Alexander.** Canis aial est in
mundū rediēs ad vomitū: iracūdu: latratu
horrendū canē extraneū laceras: ossa coroz
dens: qui cū habuerit cōfortiū alteri? canis
refugit. **Solus** autē nomē suū cognoscit.
Ex li. de natu. re. Canis est bestia docibilis
ad omne ludū: dñm suū diligit: z ei? hospitiū
um vigilando custodit: noctuq? latratu nocē
tes pdit. **Et** etiā quoddā gen? canū qd odor
ratu fures intelligit: z a ceteris hoibz impla
cabili odio discernit. **Ysido.** Nihil autē sagax
tius canibz. plus enī sensus ceteris aialibus
habent. **Nam** soli noīa sua cognoscit. reco
gnoscunt dños suos z diligunt: z eoz tecta
defendunt. p dñis suis se morti obiciūt. so
litarie? z voluntarie cū eis ad pdam currunt.
Ambrosius. Canis est aial sagax. quod vbi
vestigium lupi vel leporis inuenit. argumē
ta quedā ad eum directa semita insequendū
colligit. ad diuerticulū semite venit. singulas
rumq? semitarū exordia tacit? pūctat: vt
p odorem agnoscat in quā partes diuerterit:
huic etiā aiali insitū est naturaliter impari
ret alimonie memoriā seruare: gratiaq? refer
re ac sollicitas ex cubias p dominorū salute
ptendere. **Cū** enī infirmas canis: radices ali
cuius herbe comedit ad vomendū. **Pbiso.**
Canis cetera bruta in tribz excellit: in discer
nendo amando seruendo. **Discernit** enī do
minū ab extraneis: nec eos quos insectatur
odit: sed p eo quē amat zelat: z ex psciētia so
liciti amoris inuigilat. **Dos** ei? est cū pasto
re alludere. gregē nosse. insidiātes feras psequi
soli huic a natura insitū est. voluntarie ad qd
pparat ingeri. z p quandā obediētie formulā
sola disciplinati timoris expectatiōe suspen
di donec ad pagendi licentiā signo mittatur
Canū autē genera sunt plura. **Alij** enī ad capi
endū feras siluaz inuestigant. **Alij** volucres
Alij vero greges. **Alij** domos custodiunt.
Ex libro de natu. rerum. Tria sunt genera

De Animalibus

canū. **D**ox nobilissimi sunt leporarij alias leuerarij quibz forma elegantior et ad cursuz celerior aptiorqz venatui. **I**n pectore valentes sunt. **L**atrat? edere nesciūt. et nisi pducantur ad cursum infra domū se continēt. **A**lij sunt apti venatui: longis auribz ac dependentibz. hi odore et importunis latratibz bestiam insequunt. **I**tem canis masculi nō de facili ledūt canes feminas. **E**t ita fit in pluribz generibz bestiaz. **I**n oī aut genere aīaliū masculi plus feminis viuūt exceptis leuerariis in quibus accidit cōtrariū. **A**resto. **L**euerarij q̄ppe viuunt annis vere decez: leuerarie duodecim. **I**n leuerarioz quidē genere plus viuūt femine maribz ppter laborē iporū masculorū. **I**n alijs aut plus viuūt mares feminis. **I**tez canes femine cū applicant ad etatē coitus habent signa sicut homo. qm̄ eaz māmille intumescunt. et inueniūt in eorū pectore cartilago: sed hoc difficile est cognoscere nisi exercitasto. maribz aut non accidit hoc: sed in maiori parte crus eleuant in mingēdo: et nō nisi post sex vel octo menses faciūt. **E**t vniuersaliter postq̄r rigescunt. **O**mēs aut femine sedēt qm̄ mingunt. **I**n canibz feminis lac inuenitur ad quinqz dies ante partū: et in quibusdā p seprē. **E**stqz lac caninum spissius omni lacte: ppter q̄ porcorum ac leporum.

Operationes

Cusculapi? **C**anis sanguis potat? tremulosos liberat. **C**aput eius vltum tritum et puluerizatum. vel eius caro neruosa et ficus: morbus canis si bibat sanat puluis dentium ei? **D**olores dētū ac ginginas curat. **A**oz eius potatū canes a latratu detinet. **F**el ei? cū melle curat oculos. **L**ac eius bibitum pilos et capillos crescere non sinit. **C**ū melle vltimo datū mor fetū mortuū eicit. **D**ens ex eo tactus cito mittit: et cicatrices oculorū extenuat. **A**deps eius podagrā et aurū doslorem sanat. **A**uicēna. **S**anguis canis pibet ortū pilorū enulsoz: vt sc̄psit **S**al. **U**rina quodqz canis admiſtrat sup verrucam. **D**yal. **L**ac primi partus canis capilloz ortus amputat: et i vtero ifantes excludit. **L**oz cū caninus addito nitro aut medicamen facto lepras et pruriges tollit. **S**imus caninus in canicularibz diebz collect? et siccus bibit? ventrē abſtinet cū vino. **A**lbo vero si m? elusdē arcuato morbo medetur. **P**li. li. xxix. **S**anguine canino nihil pstanti? et tozica putat. **C**anino felle cum melle curabat appoloni? oculorū suffusioes. **I**te albugines canini lactis instillatio: dolorē et grauis

tatē aurū sedat. **A**dipe canino lendes a capillis tollunt. **I**de li. xxx. **C**anina cuius cuiuslibet digito circūdata distillatōes sedat. **F**el canū podagris pferit penna illimitū. **C**errus cas oīm genēz sanat vrina canis recēs illita finiqz cinis cū cera. **C**anis lingua medicinalis est: labendoqz sua vulnera vel aliena sanat: q̄ si vuln? pprū attingere lingua nō possit pedē lambit et saline medicamine delinitū ad vulnus apponit: certus de medicamine q̄ lingue sue natura indidit. **A**uicē. **A**q̄ casei canes impinguat valde: et nutrit eos bene. **C**anis cec? nascit? lunatic? ē: odoratu multū viger: dentes habet acutos: et os fissus: valde mordet et lingit: nō ruminat sed rodit: ad vomitū redit: pūqz recubet lectū circūit: bolismū patitur: id est rabidam famem.

Capitulum. xxv.

Att? et cataplepa **I**sidus. **A**tt? .i. in geniosus a greco venit: musio ē ap̄pellat? eo q̄ muribz infestus sit. hūc vulgus captū a captura vocat. **D**icit alij q̄ captat. .i. videt. tam enī acute cernit vt fulgure luminis noctis tenebras super. **A**lbertus. **A**tt? ē aīal a capiēdo dictū muribz enī infestus. **E**t dicit moribz esse verecundū et pulchritudinis amariū. **H**abet aut colozes griseum. glauci fortis? gelare silem. habet enī colozes hūc naturalē: et alias bz ex accidēali cibi: et p̄cipue q̄ domesticus est: est aut mordax valde: in multis simile leoni vnguibus et dentibus armat sicut leo: et intrabit et emittit vngues sicut leo. **C**arnē aut bz laxā et mollem.

Operationes

A **Quicena.** Ex catti morfu quicqz accidit do-
lor vehemens et viriditas in corpore et curatio
ei⁹ est curatio communis. **I**uuat autem cum em-
plastro cepe vel calameti siluestris. **R**azi.
Catti siluestres ex fumo rute et amigdalorum
amararum fugiunt. **D**aly. Carnes catti cali-
de sunt et sicce. medentur emorroidarum do-
loribus. **R**enes calefaciunt. dorsi doloribus pro-
funt. **E**sculapius. Stercus catti vel catte
cum synapi et aceto alopecia curat. **C**athaple-
pa. **P**li. li. viij. Cathaplepa appellatur fera mo-
dica et iners iuxta fontem tygrum que est apud
heperios ethiopes (ut plerique estimauerunt)
nili caput. Fera hec ceteris quoque membris
iners caput tamen pregrauare egreditur quod deies-
ctum semper in terra. Alias in tremore est hu-
mani generis omnibus: qui oculos eius viden-
tint confestim expirantibus. Eadem et basilisci
serpentis est vis. **S**olinus. Iuxta flumem
tygrum nascitur cathaplepa: modica et iners be-
stia pestilenti aspectu figuram fere catti.

Capitulum. xxvi.

Accus. Ex libro de naturis rerum.
Accus est monstrum in archadia
eorum fetosum ut porcus. Et ut scri-
bit Adelinus philosophus: Anbelitu suo pe-
ctore flammam eructat: id est spiritum flammis
neum: maxime cum ira furit per motum. Dic-
tum in antris super tyberim commoratur: et inuadit sub-
bito thaurorum et vaccarum greges per caudas
tres vel quatuor apprehendens: et vi sue fortis

indinis in antrum occulte trahens gressu re-
tro gradone scilicet de facili possit inuestigare.
Nec solum animalibus est infestus: sed buboni gra-
uissime insidiat: cum tamen ipsum hominem plurimum ti-
meat. Si queritur quod de animalis ore flamma pos-
sit euomere tam efficaciter: ut prime tractata ali-
as tractata comburat: et non ipsum corpus animalis
flamma tali absumat. Respondere potest: quia
cum anbelitus adhuc in visceribus animalis per
membra varia late diffusus est tepidum visum
quo non exuberat in flammam. Sed eructatur
continuat ac multiplicatur in obiectum aliquod
corpus. virtutemque recipit comburendi sicut vi-
demus per medium berilli lumen solis multiplica-
re radios. et in summo mucronis acumie ra-
diorum ignis virtutem in subiectam materiam
suscipere. Ignemque effici violentum. huic anim-
ali similia fuerunt illa de quibus in libro Sapientie
legitur: quod ignis ex ore suo spirabat. De
cacco dicit Virgilius. viij. lib. eneidos. Se-
mibominis facies huic monstro Vulcanus
erat pater illius atrox ore fomens ignes ma-
gna le mole ferebat. terribiles oculos villos
saque setis pectora sensu ferri. huic caccumens
effera quatuor a stabulis prestanti corpore
thaurorum auertit. totidem forma superante in-
uencas: atque hos ne qua forent pedibus vesti-
gia tectis: cauda in speluncam tractos reser-
susque viarum: indicij raptos sacro occultas
bat opaco. Hunc caccum propter furata sibi
pecora Hercules interfecit: ut ibi Virgili-
us in longum prosequitur.

Capitulum. xxvii.

De Animalibus

Camelus. Ex libro dena. rex. Camelus est animal deformis: gibbosum: habens collum longum: crura poplexa: lentum incessus. et dum graditur nunquam pedes attērit: immundum animal secundum legem. quoniam ungulam quidem habet: sed non diuidit eam. Cum autem onerandi sunt: paululum super genua percutiuntur: et statim ad onera flexis cervicibus inclinatur aquas puras refugium: lutulentas bibunt: et hoc gratia nutrimenti. Omne enim elementum quantum plus comixtum est alijs: tanto plus nutrit: et contrarium irati cameli strident horribiliter. His etiam rabies accidit et post dagro de quibus facillime moriuntur. Non autem ungulas efficiunt. Sed vehemensissimo dolore grauatur quando duras et laboriosas vias incedunt. Non enim in pedibus habent de forti corio solutares. Ordeum cito transglutientes reseruant: ut rursus ruminando tota nocte maducent. Alij compatiētes abstineant: illi directi cameli dicuntur: unum tamen habet in dorso gibbum. Est autem et aliud genus eorum quos dromedarios vocant cursu mirabili vigentes et bina tubera in dorso habentes. Aristotiles. Cameli sunt sicut animalia cornuta: quia ventres eius sunt sicut habentibus cornua. et quia cibus illius spinosus est: nec cessario fuit eius lingua carnosa propter duriciem palati. Natura ergo vititur palato sicut parte dentium terrestri. Camelus non habet fel distinctum: sed venas paruas in quibus est fel. Solinus. Camelorum femine ad belia preparantur: putantque validiores eas fieri. si castratione a coitibus arceantur. Camele cum homines eis videntur ad preliandum: castrantur: quia tunc non impinguntur. In locis quidem altissimis habitantes: tria milia camelorum habent homines currētium velocius quam equus: et hoc non accidit eis nisi propter amplitudines passus. Vegetius de re militari libro tertio. Camelos apud veteres aliquantule nationes in aciem producerunt. Sed hoc genus animalium arenis quidem tolerabile sic aptum. nam confusas etiam in puluere vento vias: absque errore dirigere memoratur. Ceterum preter nouitatem hoc si vti videatur inefficax bello est. Item camelorum mares habent virgas ad posteriorem partem unde auersi coeunt. Sunt autem virge neruose ac dure unde ex eis arcum corde fiunt. Coitus tempore solitudines aut secreta petunt. Item. Camelus est valde malus tempore coitus. Et si quod animal vel homo tempore hoc appropinquauerit ad eum ledit ipsum. Coit autem post triennium. tempore luxurie solitari est cum femina ferus ac silues

stris et coeundo per totam diem equitat. Sed cum alias luxuriosus sit: erga matrem continens est. unde in quadam ciuitate cooperiebatur camele caput: ut eius pullus super eam saltaret. qui cooperto matris capite super eam saltauit: et cooperimento sublato matrem agnoscebat. turpitudinis ope quod ceperat inter se cepto: descenditque ipsum ingeniatozem mordens interfecit. Camela pregnantis est per annum: post partum quoque quiescit a coitu per annum unum tamen filium facit sicut elephas equus et omne animal habens soleas. Cameli viuunt centum annis. Cameli patiuntur sitim per quadriduum: et postea bibunt multum. huic animalis natura dedit magnitudines corporis in modum iumentum sicut et elephantum. animal quoque cuius cibus est ex materia lignea et spinosa multos habet ventres: et in hoc genere est camelus.

Operationes

Auicenna. Caro cameli prouocat urinam. Adeps qui est in gibbo cameli suffumigatus confert emorroidibus. cameli cerebrum episcie. et cum aceto bibitum confert epilepsie. ad idem valet eius sanguis. Qui etiam siccatus et frictus retinet fluxum: cum vino quoque bibitus sagitte armene nocumeto confert. post purgationem vero menstruum potatum iuuat ad impregnationem: et confert prouocationi matricis. Idem. Lac camelorum fetarum est subtile et valde aquosum: nec facit opilationes (sicut cetera) propter paucitatem caseitatis et abstersionis aqueitatis illius. In ipo est falsedo: quia cameli diligunt acetosum: et hoc est melius lac. Dicitur autem quod est vehementis tarditatis in stomacho et in superioribus ventris. Ex ipo non timetur soridices sicut ex ceteris nisi raro. Urina cameli confert ydropisi. Confert etiam vehementer fetori naribus. Et aperit opilationes colatorum cum virtute vehementi. ablutione ex ea facta confert furfuribus. Dyasco. Sim? cas melinus albus cum melle tritus et impositus tumores reprimat: et vulnera delicata pmundat. Paly. Sanguis cameli frictus dissinterie prodest: et solutione cronice potuique venenilac cameli prodest: corruptioni complexionis augetque ventrem. Plinius. Stercus cameli mundificat et destruit verrucas: et abscindit fluxum sanguinis ex naribus: et quando bibitur cum medicinis epilepsie confert. Item resoluat bothores et vlceras: scrophulas quoque fortiter et.

A

B

C

D

E

F

G

H

I

B. iii

Capitulum. xxviii.

Cameleon. *Isidorus.* Cameleon non habet unum colorem: sed diversa varietate conspersus est: ut pardus huius camelionis corpusculum ad colores quos videt facillima puerfione variat. cum aliorum animalium non sit ad puerfionem facilis corpulentia. *Rudolphus* super *Leuiticum*. Cameleon in infirmitate re mansuetum esse se fingit: cum alias sit imansuetum animal. *Glossa* super *Leuiticum*. Cameleon est natus ad deridendum: dolosum: rapax: ingluuiosum: et ideo secundum legem immundum. *Ambrosius.* Cameleon diversas species colore vario fertur metiri. *Gregorius.* Cameleon est animal valde timorosum: propter quod in multos colores mutat. *Canis* pro timoris eius paucitas est sanguis et calor. unde etiam valde macer est: et vocatur leo terre. huius facies est sicut animalis ex porco et symea compositi. Ungulas habet siles vncis seu animum ungulis. Alteratio coloris fit quando corium eius insufflat. manet in cavernis sicut lacertulus soli. Cameleon poem animal est plurimus. Animal scilicet quadrupes: faciesque lacerte: nisi crura recta et longiora ventri iungerentur plica cauda: eademque in vertiginem tora. hamati ungues subtilique adoneitate. Incessus vero piger et idem fere quod testudinum motus. Corpore asperius cute quale ex cocodrillis deservendum subducti oculi et recesso coccavo introsum recessus: quos nunquam in ratione obnubir.

Operationes

Philosophus. Cameleon quod multa in se fert hunc visum medicina. Caput eius et guttur si roboretur

is lignis accendantur imbrui ac tonitruum concursus facere democritus narrat. Item iecur in regulis visum. Reliqua ad beneficia pertinentia que dicitur: quod falsa estimantes obmittimus propter quod in risu coagentur. Oculo eius dextro si viventi eruat albugines cum lacte caprino tolluntur. lingua que ad alligata pericula proserpenti. Eundem salutare esse parturientibus circa domum. Cor eius adversus quartanam est prescriptum. lana nigra prime conusse illigatur. Pes prior dexter in pelle: hiene alligatus brachio sinistro: dicitur posse contra latrocinia terroresque nocturnos. Item dexteram mamillam contra formidines pavoresque. Et pedem eius sinistrum in furno toreri cum herbis eiusdem nominis addito vngento pastillis factis inde (si credimus) fertur boiem inuisibilem facere. Eius felle glaucomata et suffusiones corrigi creditur propter tridui unctione. creditur etiam eo lienibus instillato serpentes sepeari: et ad alia multa.

Capitulum. xxix.

Camelopardus. *Isidorus.* Camelopardus est dicitur: eo quod cum sit ut pardus albis maculis superaspis collo equo similis: pedibus bubulis: capite tamen camelo similis est. Hinc ethiopia gignit. *Philosophus* li. viii. Cameleorum aliquid similitudo in duo transferantur animalia. Habuna siquidem ethiopes vocant bestiam collo similem equo: pedibus et cruribus bouum: capite camelo. albis maculis colore rutilis distinguetur. Unde et camelopardulus appellata est. Nec primum quidem dicta oris celsa ris circensibus ludis rome visa est. Ex eo sub

De Animalibus

inde cernit aspectu magis q̄ feritate conspi-
cua. quapropter et ouis fere nomē inuenit.

Capitulum. xxx.

Capreolus. *Anticēna.* Capreolus est
animal in india: similis hinnulo siue cer-
uorum filio: q̄ apud nos etiā nō mutat
dentes. Et q̄ eius dentes sūt magni signāt
uite diuturnitatē in eis: et habet oculos acu-
tos. *Aresto. li. viij.* Capreoli siluestres habēt
sapientiā. q̄n vulnerant querūt pulegiūz cer-
uinum et comedūt ipm vt extrahāt sagittas
a corpe si quē in ipis sunt infixe ex velocita-
te mori et assiduitate discursus. Caro capreo-
li a supfluo humido exonerat: et ei⁹ caro tene-
rior et digestibilior efficit: et saporis ac odoris
eius grauitas amputat. *Idem Aresto.* Pas-
tus gratia de locis altis ad altiora tendit: et
inter herbas salubres et noxias odore diu-
dicat et discernit. Ruminat cibos et ungulas
findit. Non vngue nō cornu nō dente: sed so-
la velocitate fuge a canib⁹ venatorū infulsis
se defendit. Unde quādo in campestrib⁹ pse-
quit ad montana fugiens alta petit. In mon-
tib⁹ indie sunt quidā capreoli qui ab herbis
aromaticis et odoriferis pascunt in quorum
vnguib⁹ sunt quedam concauitates in quib⁹
humores quidam ad apostēata colligūt que
primo ad maturitatem et motū et confricatio-
nē rūpūt. et a corpe cū pilosis follicul⁹ abstra-
buntur: et substantia que infra pelliculā cōtine-
tur summe est odorifera et iter aromatica ma-
xime preciosa in medicinis plurimū utilis et
virtuosa. Et vult *Dyas. et Platea.* Et aliqui
dicūt illud muscum vulgariter appellare,

Capitulum. xxxi.

Castor est animal ad modū canis pon-
tici. longum scilicet et gracile. dentes
habet acutissimos: pellem delicatā et
ac nobilem. que quanto nigr̄ior est tanto pre-
cisior. colores in pilis habet velut dap⁹: sed
pili subriles sunt et pulchri. nō potest diu sus-
stinere vel subsistere nisi caudam in aqua tes-
neat quam habet vtiq⁹ piscium caude simi-
lem: saporēq⁹ eius et speciem. Unde et a chris-
tianis in ieiunio comeditur. pars enim can-
de ipsius edibilis est: residuum autem ei⁹ est
caro. Ipsaq⁹ cauda longitudinis cubitalis
est pinguedinem multā habens. Pedes au-
tem posteriores habet vt anser. Anteriores
autem vt canis. Nec enim illi natura paras-
uit: vt et posterioribus velut auis in aqua na-
taret. et anteriorib⁹ in terra sicut quadrupes
ambulare. ¶ Ex libro de naturis rerum. Ca-
stores vt dicit experimētator i grege viuūt:
et simul ad siluas pergunt. Ligna q⁹ dentib⁹
abscindentes ad cauernas suas ea miro mo-
do referunt. Unum etiam ex castoribus pro
vehiculo resupinatum pedibus eleuatis in
terram projiciunt. et inter crura eius abscis-
sa artificiose componunt. et sic eum traben-
tes cauda ad propria tecta deducunt. verum
iniuriam talem non faciunt his: qui inter il-
los educati sunt. sed illis qui de alienis par-
tibus ad se venerūt. Dos enī in seruientē sub
certa custodia redigunt. ¶ Aliorū tamen opi-
nio est: q̄ hoc illis faciāt qui senectute labo-
rib⁹q⁹ cōsecti dentes obtritos habent. et qui

ligna secare non valent. Tales enim in servitute redactos per absorptionem pilorum in dorso venatores agnoscunt: eosque pietate commoti in lesos abire permittunt. In duplices autem usus ligna secta habent. Nam et cortice comedunt: et ex lignis habitacula valde artificiosa faciunt. Amaris quidem arborum folijs et corticibus castor per summis delicijs vescitur. unde et tota eius caro: et si bono tamen amaro odore perfunditur. **Philos.** Castor cum venator persequitur absconditos testiculos ante faciem eius persequitur: et venator habens quod ab eo cupiebat ultra non sequitur. Si autem alius venator eum sequatur: erigit se et ostendit virilia se non habere: et sic evadit. Est autem animal mansuetum nimis. **Ex li. de na. rez.** Unus animalis venatio fit hoc modo. Canis ad hoc instructus in aqua proficitur: qui ad foramen mansionis illius pervenit: ens ingreditur. nec cedit castor moribus domus nec a venatoribus artificiosa illa mansio res fringatur etc.

Operationes

B Platearii. Castoris testiculi abscessi in vmbroso loco suspensi desiccant: ut in usum medicinereservent: et dicuntur castoreum. **B** Bonus autem castoreus: id est non sophisticatus: habet saporem medio criter acutum. Glutinosum est et saporem habet multum horribilem nervos intricatos et pelliculis adherentes per anas sex in magna efficacia servari potest. **B** Melius tamen est quanto recentius. In medicinis ponitur abiecta pellicula exteriori. Virtutem habet dissolvendi attrahendi et maxime nervosa loca confortandi. **C** Contra epilepsiam et alias frigidas passiones capitis datur castoreum cum succo rute in potu vel decoctionis eius vinum. **C** Contra paralysim lingue pulvis eius sub lingua ponitur donec per se resolvat et consumatur. **C** Contra paralysim totius corporis datur vinum decoctionis eius et rute et salviae. **C** Contra litargiam provocatur sternutatio ex castoreo: ceu rebrum commouet et confortat. **D** Dial. Castoreus testiculi sunt animalis: quod castor dicitur. et sepe aquatica. sepe vero terrenam sustinet vitam. **D** Prius multum est ponticum quod si interius cereus et obstrusum membranis naturalibus. quidam autem testiculos adulterantes immittunt vesicis cum armoniaci gutta sanguine castoris conspersa. **E** Ligendi sunt ergo qui iuncti sunt ex una radice sibi coherentes. pleni inscidi fragiles. ipsi folliculis se tractius separantes. **E** Calefacit autem castoreum et desiccatur attenuat. Illis ergo qui ex plenitudine spasmi patiuntur aut tremorem nervorum utilissimum est. Quibus autem hoc

contigit ex inanitate vel siccitate strarium **U**rtica quod pulmonis emendat. Et humidum frigidum cerebri humorem cum pulegio. Cum vino bibulum inflationes tollit. **T**orionibus medetur. portiones venenatas nocere non sinunt. **T**argicis singulare presidium est. **T**remoris contractionibus et omnibus nervorum causis delitum et vinctum medetur. **V**irtus enim ei terna: rica est et re corporatiua mictum malacinationibus et acopis paraliticis seu sciaticis et his similibus subuenit. **U**nicena. Castoreum profert obliuioni et litargie cum aceto et oleo rosaceo surditatibus frigide ac ventositati in aure dissolutum in oleo nardino. **A**tractio per nares ex fumigatione ipsius confert apostematibus pulmonis et infirmitatibus eius. **A**bitur cum aceto propter singultum et facit sitim. **D**eleat dolorem ventris pungitium cum aceto bibulum. ventositatem resolvit. **D**enstrua puocat. Secundum dinam et fetum extrahit. **C**onfert morbum paruum venenatorum. et quod ex eo declinat ad nigredinem est venenum. Ita quod interfici quandoque in una die. **F**el castoris ad multa utile est. **A**ius quoque coagulum sedat morbum caducum.

Capitulum. xxxij.

Cama. Albertus in li. de na. animalium. Cama est bestia alio nomine rufinus dicta in ethiopia. Est autem ad modum lupi in figura maculis albis ut pardus per totum resperata: ludis apta: eo quod discipline multum est perceptibilis. Et in hoc conuenit cum natura canis.

De Animalibus

Capitulum. xxxiiij.

Calopus. Albertus in li. de na. ani a.
Calopus dicitur esse animal iuxta eufratem
habitans. et de eufrate propter aquam frigidi-
tatem bibens. Alutius et velox esse dicitur. Ita ut ve-
nator sibi appropinquare non possit. Cornua ge-
nerat longa ferre modum praedicta. quibus arbores
deicere dicitur. sed et gula ante repulsum cornuum suorum
tendit fragere non potest. Nec ad hoc sepe ni-
tatur. et ideo in eis frequenter involutis corni-
bus cum capium tenetur dentibus stridet. et
audito stridore a venatore capitur.

Capitulum. xxxv.

Cervus. Ex li. de na. rer. Cervus est
animal velocitate mirabili fronteque hinc
ramosis cornibus asperata. Quorum
creatio fit si biennis fuerit: tunc usque ad sex
annos perate ramos auget. deinde numero-
siora fieri non possunt sed maiora. Solum hoc animal
cornua mutat: et supra modum gloriatur. habet
unum vermen in capite quod cum vere verat assis-
due. Sed et omne animal et ipse homo vermen ha-
bet sub lingua. ¶ Aresto. Cervus est animal sas-
piens. de quo etiam opinantur quod iter animalia quas
drupedia discretius sit. Idem. Cervus est animal
timidum: cornua quidem hinc et fissura in yngu-
lis. dentes eius declinant ad inferius. habet
quatuor dentes in una parte oris: et in alia quatuor
per quos molit. habet etiam duos mag-
nos alios: qui sunt in masculo maiores: et in
femina minores. Vox masculi grossior est et
altior quam femine. Vasculus vociferatur mul-
tum tempore coitus: et femina quandoque ti-
met. Cervus itaque (sicut et cetera magni cor-
dis animalia) timidus est: vocem vulpii timet. In
sibilo autem et cantu delectatur. Itaque sibilantes
et cantantes sequitur: et alius cum occidit. Un-
de cum aures erectas habet insidias subsequens
tis advertit. Postquam vero dimiserit: non ad-
vertit. ¶ Item. Cervi pugnant: et victus obe-
dit victori obedientia forti. Cum autem im-
pregnat cervus latet propter venatores. Intesti-
na cervi valde fetida sunt. unde non comedun-
tur a canibus: nisi sint valde famelici. ¶ Pbis-
ologus. Cervus ubi serpentem agnouerit esse
implet os suum aqua effunditque in foramen. de-
inde cum quodam oris sui spiramine serpentes
foras attrahit: et pedibus suis calcans ipsos
interficit. Cervorum autem duo sunt genera.
Unum quod ut inuenerit serpentem in caverna arbi-
tratur: statim immittit ut exeat. et egredientis
collum percussit hinc et inde occidit eum et devo-
rat. Postea vero propter timorem ad aquas pur-
rissimas currit ac venenum euomit. Sed iter
hunc tumorem pilos mutat et cornua abijcit.
Aliud est genus quod si serpentes inuenerit occi-
dit: et post victoriam ad montem ubi pabulum in-
veniat tendit. Ambro. Cervus cum nondum habet
cornua: tunc fronte pludit: et ea que nondum ex-
perius est tela minatur. Cervus quando egrotat: ramu-
sculos oleae comedit: et sanus fit. ¶ Aresto. Cer-
vus (ut dictum est) masculus vociferatur mul-
tum tempore coitus. Cervus non potest coitum pati
propter duriciem virgine maris: recipit autem fugi-
endo. Cervus paritura prius dragontem com-
edit. cum vero parit subito comedit secundum
nam fetum antequam cadit ad terram. et est ei
secundum venenum.

Operationes

- A** **Physiologus.** Cernuor lachryme collecter ossa inuenta in corde iporum apta sunt potui cordis pulsu laborantibus.
- B** **Plateari.** In corde cerni repitur quoddam os in sinistra parte: in qua est quedam coccauitas. ad quem splen habet respiraculum et emittit supfluitatem. que ibi propria siccitate in substantiam mutatur ossuosam. Illud est de sanguine cordis subrufum. habet virtutes depurandi fimum melancolicum.
- A** **D** **Datur et contra cardias et sincopim et contra emorroides.** **Asculapius.** Si quis in corio cerui voluitur: serpentes non timer. **Deidulla** quoque cerui dolores sedat.
- E** **Haly.** Coagulum cerui contra potum cicutae et fungorum esum prodest. Urina cerui splenis dolorem adiuvat. Ventositati stomachi et intestinorum prodest. Auribus instillata medetur earum ulceribus. **Quicena** in iug. canone. Extremitates caudae cerui venenae est. et ipsam bibenti accidit angustia vehemens et sincopis et mors. Sed cura eius est ut enomat cum butiro et aneto. deinde in potu dentur auillane et fistici confecta simul.
- B** **Plinius libro. xxviii.** Pulmo ceruinus cum gula subarefactus in fimo. deinde tussus ex melle tussim sanat. Coagulum cerui aceto sanguinem sistit. Hinnuli vero coagulum matris utero execti: summis profertur remedijs.
- D** **Plinius dicit.** Cornu ceruivestri nidor comicialem morbum siue caducam deprehendit. Eiusdem cornu cinis illitus ex aceto vel rosaceo dolorem capitis sedat.
- J** **Idem** cinis dentes mobiles fricando vel colluendo confirmat: eorumque dolores mitigat.
- K** **Idem** quoque valet crudi cornu farina. Item cinis predictus reumatismos sanat: et sanguis excreationes curat. **Linearum** quoque genera id est vermes pellit potatus. Regio morbo prodest potatus ex vino.
- D** **Solin.** Ex cornibus aut cerui dextrum efficacius est ad medellam. Actor. Quia vero cornu dextrum (ut dictum est) ad medellam efficacius est. Ideo dicit Plinius: quod ceruus hoc bono suo inuidens: homini cornu dextrum abscondit nequeat inueniri. Idem quoque dicit liber de natura rerum.
- A** **Aristoteles** vero dicit eum abscondere cornu sinistrum tanquam in eo sit aliquod iunamentum.

Capitulum. xxxv.

C **Emilens.** Actor (ut aiunt Solin et Plinius) cinis sebosus) Vermis est mirabilis in gange fluuio abundans. huius enim brachia bina longitudinis sex cubitorum: quibus etiam elephantem corripit undique submergit. Sed quoniam hic vermis ingens ac monstruosus est et aquaticus Ideoque inferi eum iter monstra aquatica: vicem tractatu de piscibus de illo plenius dicemus.

Capitulum. xxxvi.

C **Aecula.** celidros et cenchrys. Ysido. Aecula dicta est eo quod pua sit et non habet oculos. Celidros serpens est qui et cenchridros quod in terris et in aquis moratur. Nam

De Animalibus

cer si greci dicunt terram ydros aqua. **D**ic terras per quam gradus fumare facit. quam macer sic describit. seu terga expirant spumantia virus seu terra fumat. quod tetber labit anguis. **A**t **Lucanus** **Tractatus** via fumare chelidris: semper autem directus ambulat. nam si torserit se dum currit statim crepat. **Solinus** **Calabria** chelidris frequentissima bouum quoque gignit. ysidorus. **Chenobris** serpens inflexuosus est: quod semper rectum efficit iter. **De quo Lucanus**. **A**t semper recto lapsurus limite chenobris.

Capitulum xxxviii.

Araustes. **Ex li. de na. re.** Araustes est serpens octo cornua in capite habens: ex quo fieri solent manubria cistelloz ad mensas impatorum. quod sudore produunt venenum appositum. **Solinus**. Araustes dicitur est eo quod habeat cornua arietum similia. **Arausti** enim greci cornua vocant. sunt autem hinc quadrigemina cornicula. quorum ostentatione velut esca illicies sollicita animalia pimit. **Totum** enim corpus arenis tegit. nec ullum indicium sibi prebet nisi ex illa parte quod inuitatas aues vel animalia capit. est autem flexuosus pliusquam alij serpentes: ita ut spinam non habere videatur. **Aniceus**. Cornuta est genus serpentum surdorum. cuius longitudo est ab uno cubito usque ad duos. et super caput eius sunt due eminentie: quasi duo cornua. **Colo** corpus eius est cinericius: et venter eius sicut squame sicce dum reque strident super terram cum strepitum. **Venter** eius sunt equales non recurui. plurimum

mansio eius est in locis arenosis. **In** locis quidem morsus eius sentiuntur quasi acus aut clavi infixi in eis. **At** dixerunt quod continuatur eius corpori grauitas maxima. et eius labia inflantur et accidunt ei verigo et tenebrositas oculorum et destruitur ratio.

Operationes.

Ure autem eius appropriatur. ut semen rapum cum vino in potu decur.

Capitulum xxxviii.

Aphos et centrocosta. **Plinius** li. viij. **Aphos** ethiopia mittit: quorum pedes posteriores humanis pedibus et cruribus sunt similes. **Hoc** animal roma postea non vidit nisi ludis pompeij. **Solinus**. **T**empore dictatoris cesaris monstra roma visa: unde que centrocosta dicunt. **Horum** posteriores pedes crure ac vestigio humanos mentiuntur arcus priores hominum manus. **Phisio**. **Centrocosta** est que bestias vniuersas precedit huius corpus azini: pectus et crura leonis similitudinem habent. oris hiatus usque ad aures vastum. imitatur autem hominis vocem. **Plinius** li. viij. **Trocus** ethiopia inter alia monstra generat. velut ex cane lupoque conceptos omnia dentibus frangentes prorinusque deuorata ventre efficiens. **Idem** in eodem. **Hyene** coitu leena ethiopica parit trocum hominum pecorumque voces imitantem.

Acies ei perpetua in utraque oris parte nullis
gingiuis p̄tinuo demegz ne occurſu contrario
haberetur capſarū modo includit. **Solinus.**
Trocuta nūqz aciem orbiū cōmouet ſed in ob
tutum ſine inactione intendit. in ore gingiua
nulla: dens vnus atqz perpetuus.

Capitulum xxxix.

Cirogrillus. **Rudolphus** ſup **Zeniticiū**
Cirogrillus eſt aīal ſpinoſus z bericio
ſimile. **Actoz.** Alibi legiſ q̄ maius ſit
bericio: ſpinoſum tamen. **Unde** patet q̄ quidā
falſo dixerūt: hūc eſſe cuniculū. Alibi q̄z legiſ
q̄ cirogrillus ipe ſit bericius vel berina cius.
animal videlicet porcelli formā habens: ſz ſpi
noſum. de quo plenius dicet inferi⁹. **Unde** in
pſalmo. xxxiij. vbi legitur in noſtra translatio
ne. petra refugium berinaci⁹. alia translatio ha
bet cirogrillis. **Gloſa** ſup. puerbia **Salomonis.**
In prouerbijs quoqz vbi iuxta translatio
nem noſtram legiſ. **Lepuſculus** plebis in ual
lida. q̄ collocat in petra cubile ſuum. **Alij** pro
lepuſculo habent cirogrillum. **Et** eſt aīal non
minus bericio ſimile muri z vſo. cuius in pa
leſtina magna eſt copia **In** foueis z in petraz
cauernis. **Hinc** et in pſalterio vbi dicim⁹: **Pe**
tra refugium berinaci⁹. **Alij** ponūt leporibus.
Alij cirogrillis. **Sed** quidam hic pro lepuſcu
lo bericium habent. **Hieronimus** em̄ verbum
hebreum ſapham interpretatur. z cirogrillus
et bericium et leporem. **Item** ſuper **Zeniticiū**
Cirogrillum animal debile quidem: ſed rapax
et moriferum eſſe dicunt.

Capitulum xl.

Cicade. **Vincentius** in ſpeculo na
turali viceſimo primo. **Cicade** veri
mes ſunt quorū genera ſunt duo.
Quedam paruis locuſtis ſimiles
ſunt. et he domos inhabitant. eaqz loca que
magis calida ſunt. vbi ſcilicet ignium ſeruoz
eſt. **Aliud** vero genus aerium colore papilion
bus ſimile. fertur etiam q̄ earum genus eſt qd
nos ceruos volantes dicimus. et hos experis
mentator ſupra crabrones vocat. **Cicade** ha
bent in pectore quoddam aculeatum. linguis
ſimile: quo rorem lambunt. **Ipsū** vero pec
tiſtuloſū habent: ex hoc dulciter canunt. **Da**
res quidem canunt: ſemine ſilene ſupine coe
unt. **Qua** candida ſed corrupta. **In** terra ſe
ture locū excauant: ibi qz prolem faciunt. **Am**
broſius. **In** exiguo cicadarū gutture doli
cis eſt cantilena. quarum cantibus eſtu medio
rumpuntur arbuſta. eo q̄ magis canore meri
dianis calozibus quo puriorem aerem ſpiritu
attrahunt: eo cantus clariores reddiūt. **Cyſi**
dorus. **Cicade** ex cuculorum ſputo naſcitur.
hec in ytalīa apud reginos mure ſunt nec vſo
q̄ alibi. **Nam** alibi dulciter canunt. quarum
cantibus medio eſtu arbuſta rumpūtur. **Pli**
nius libro vndecimo. **Cicade** non naſcuntur
in raritate arborum. nec in frigidis aut um
broſis nemoribus. pennarum illis natura que
apiſbus: ſed p corpore amplior zc.

De Animalibus:

Ritetus. Alb. in li. de na. aialiu. Ritetus aial est paruulum in terra habitans capite vario: dorso rubeo: ventre candente. pilum adeo tenaciter pelli habens in fixum. q. citius pars pellis de carne recedat q. pilus possit euelli de antro. etiam non extrahit de facili nisi aqua feruenti. vel alia in antrum infusa. Et in hoc conuenit cum cuniculo: q. habet pilum fere sicut cuniculus. et nō habet aures. sed vias auditus sicut auis. Solinus. Ritetus est aial qd nos damester vulgo vocamus. et est aial mordax valde et iracundum.

Capitulum. xli.

Trotrochea. Albertus in li. de na. aialiu inq. Trotrochea bestia ē q. rechiona voces hominū imitat oculos nūq. claudat. In ore nullā habens gingiuā sed dentē habet. os vnum continuū verecūdat capsulis. Tante est virtutis vt omnia mor. pūuat. et de lupo et cane generare dicitur.

Capitulum. xlii.

Coluber. ysidorus. Coluber ab eo dicitur quod colat umbras. vel quod in lubricos tractus flexibus sinuosis labatur. Nam lubricum dicitur quicquid labitur dum tenetur vt piscis serpens. Ambrosius. Coluber autem ceruū fugit. leonem interficit. Physiologus. Colubri pellis q. extirpitur in oleo decocta mire auriū dolorē mitigat. Actor: patet de colubro verum esse in speciali: qd sup dictū est de genere serpentū. videlicet q. ex iuribus suis depositis p. foramen petre transiens senectutē suam deponit: sed pus ieiunando carnes suas subtiliat. vt eidez transire abiliōz fiat. Est autem longus vt anguilla tortuose incedens et sibilans. Transientibz insidiatur. et mordens lingua venenum infundit. Unde scriptum est Fiat dan coluber in via. Et alibi. Qui dissipat sepem mordebit eum coluber.

Et q

Capitulum. xlii

Operationes.

- A** Plin⁹ li. xxi. dicit: q^d contrarubera venena
B auxilias coluber vinens in aqua.
B Huius adipem aut fel secum habent. qui co
 codrillos venantur: eosq³ mire bis adiuuari
 testantur ydria a grecis vocatur coluber vis
 uens in aqua.
C Dyascorides. Tunica colubri in vino cocta
 dolori medetur dentium. Est etiam oculorum
 adiutorium.

Capitulum. xliiij.

C Cocodrillus. ysidorus li. xij. Locod
 drillus animal est quadrupes i ter
 ra et in aquis valens. longitudine
 fere viginti cubitoz: denui⁹ z vngu
 um in inanitate amarū. tanta est ei duricia cu
 tis vt q³uis fortiū lapidū ictus in tergo recipi
 at: nihil omīno curat. nocte in aquis: die interi
 ra quiescit. Qua in terra fouet q³ouis anseris
 sunt mgioza. masculus z femina vices seruant
 hic quidam pisces serratam cristam habentes
 tamen ventris desiccantes interimunt. Et di
 citur q^d solus inter animalia superiozem man
 dibulam mouet. Plinius libro. viij. cap. xxiij.
 Locodrillus est aīal nilum inhabitans ligue
 vsu inter anīalia terrestria caret. sola superiori
 mandibula existenti mobili morsum imprimit
 venenosum. Dētes habet horribiles admodū
 pectinis siue ferre. z cubitos adms dum apri.
 Pullū aut animal ex tam parua origine cres
 cit in tam magnūz animal sicut cocodrillus.
 animal est valde gulosum z multum comedit.

Unde quando est satur iacet iuxta littus mo
 tans pre repletionē. superuenit autē anīs mo
 dica que dicitur apud eos **Luspbillos**. apud
 ytalos autem dicitur anium rex: z volat ante
 os eius: quam aliquotiens a se repellens. tan
 dem fauces aperit aui z eam intrare permittit.
 et hec auicula cum leuiter vnguibus scalpit et
 ei facit quendam puritum: in cuius dulcedine
 delectatus statim obdormit. Auicula autē cum
 sentit eum dormire statim illabitur in ei⁹ ven
 trem z quasi telum statim eum perforat et co
 rodit. In ventre enim valde mollis est: ideo
 a piscibus spinas z cristas pinnulas in dorso
 habentibus de facili superatur. Subdit **Pli
 nius**. Dec belua insequitur fugientes z eis est
 terribilis. sed fugax est contra serpentes. ebetes
 autem habet oculos quādiu est in aqua. sed ex
 tra aquaz nimis acute videt. In bieme p quat
 tuor menses se abscondit. sed in vere exiit. z q³
 diu viuit semper crescit. Item **Plinius** libro
 octauo. capitulo vicesimo sexto. Locodrillus
 si quendam inuenit hominem circa litus ins
 terficat eum si potest. et preterea plorat sup eum
 et postea deuorat ipsum. Item herbas libens
 ter comedit inter quas enidros serpens par
 uulus qui ei inimicatur caute se inuoluit. et
 dum cocodrillus herbas carpit serpentē trans
 glutit. qui intrans in ventrem eius omnia in
 terioza carpit: et sic interimat eum et occidit: et
 sic ille us exiit. Item **Plinius** libro duodecimo
 dicit. q^d idē vermis insidiatur cocodrillo quā
 do dormit. et tunc inuoluit se in luto et intrat
 per dentes eius. **Solinus**. Insidiatur quib
 usdam paruis auibus que generantur inter
 herbas nili que euolant propter calorem solis
 et intrant ventrem cocodrilli. et comedūt ver
 mes ventris eius: et sic purificatur belua a
 vermibus. Habet autem corium valde durum
 quod vix gladio perforatur. Habitat in aqua
 tam de die q³ de nocte. quia aqua calidior est
 de nocte q³ de die. retinet enim radios solis: et
 ibi agitantur: z sic fit calida ipsa aqua. et non
 habet linguam prominentem ad vociferandū
 sed habet parua linguam in parte inferiori
 sicut habent pisces ad gustum. vt dicit idem.
Solinus et etiam **Aristoteles** et **Auicenna**
 hoc idem volunt.

Operationes.

Plinius libro. viij. dicit. q^d de fimo cocodrill
 li fit vnguentum vnde facies mulierū sopi
 sticantur. vt senes z rugose iuuenule per tem
 pus videntur q³diu viuunt.

De Animalibus

Capitulum. xlv.

Cuniculus. ysidorus. Cuniculi sunt genus agrestium animalium: sic dicti quasi caniculi: eo quod canum indagatio ne capiuntur: vel a speluncis excludantur. Plinius libro octavo. Leporum genera sunt quae hispani cuniculos appellant. Varro et autor. Est a cuniculis suffosum in hispania opidum cuniculi secunditatis in numero sunt. famemque balearum insulis populatis messibus afferunt. certumque est basilearicos aduersus eorum prouentum auxilium militare aduio angusto pisse. Ex libro de naturis rerum. Cuniculus est bestia leporum minor: colore et forma prope tamen similibus in antrofa habitacula terram fodiens nocte vitata frugesque depascit. mane vero antrum ingrediens os eius equat terre puluere per intrinsecus. ne superuenientes homines per diem eius habitaculum deprehendant. ubi cumque habitant cuniculi multiplicantur nimis: quia sepius in anno pariunt. Cuncti aliqui ex eis aliquid illic aduersi fenserint animal fugiunt. nec mori ceteri socioz iniuria dedignari: locum cum illis dimittunt. Hi auersis posterioribus coeunt. quoniam illis auersum est membrum genitale.

Operationes.

- A** **I**saac. Cuniculus vim habet dissoluentem prope et etiam stomachum confortat. ventrem dissoluit.
- B** **U**rinam puocat. Urilium quoque eis quie libantico morbo apparati sunt.

Capitulum. xlvj.

Damma. Albertus in libro de naturis animalium. Damma bestia est magnitudinis capre. figuret pili sicut canis: cornua habens non squamosa. sed plana longa et acuta. Est autem cursu velox. vite prouida. Dec bestia in arabica vocatur adgazel. cuius caro frigida est et sicca.

Operationes.

- A** **I**dem Albertus. Stercus huius animalis crescere facit capillos et meliorat eos preparatum in oleo.
- B** **D**icit etiam quod si cum eo ungatur virga virilis et sic coeat cum uxore sua semper diligit eum. Si cum lingua desiccata suffumigetur guttur in quo est sanguisuga cadet.
- C** **C**alcanthus combustus impletus in concauum fistule curat eam.
- D** **D**icit etiam quod si fel huius animalis et semen testiculorum vulpis et piper et semen eruce de quo libet equale acceptum ad pondus aurei et melis uncias duas. et fiat ex eo electuarium et ipsum teneat in lana quando mulier cum viro concubit concipit masculum.
- E** **E**t nota si fel ex femina concipit feminam: si ex masculo concipit masculum.

Capitulum. xlvij.

C iij

Capitulum .xlviij.

Damula. Bartholomeus in libro de proprietatibus rerum. Damula siue dama: sicut ait Papias: caprea est agrestis. Ysidorus libro duodecimo Damula est vocata: eo quod de manu effugiat: timidum enim est animal et imbellis ac imbecille. unde nescit se defendere nisi fugiendo. Dabent enim pro armis abilitatem membrorum: et ad fugam leuitatem. Unde dicit Barcianus. Dente tuetur aper: defendunt cornua ceruus. Imbelles tamen quidem nisi preda sumus. montuosa loca et venenosa. colligunt gramina medicinalia et aromatica. comedit ramusculorum tirfos: et extremitates carpit: quando est vulnerata dragonem comedit. et sic de corpore telum trahit.

Operationes.

- A** Ysidorus libro quinto. Sanguis eius est medicinalis secundum Plinium libro vicesimo sexto. Nervos enim contractos remollit: et articulum dolorum soluit: venenum discutit et expellit.
- B** Damulam odium serpentes et fugiunt: et ei anbelitum sustinere non possunt.

Capitulum .xlviij.

Dracō. Physiologus. Draco supponit serpentes maximus: et super omnia terre animalia. Qui quique super aerem fertur ipsum concitando ac vehementer impellendo. Ysidorus. Draco maior est ceterorum animalium super terram. Hunc Greci draconem vocant. Est autem cristatus ore parvorum: et artus fistulis: per quas spiritum trahit et lingua exierit. Signatur autem in Ethiopia et in India. Ex libro de natura rerum Draconis mansio frequenter est in speluncis propter estum naturalem sui corporis et propter accidentalem solis. qui maximus est in partibus orientis. Raro enim invenitur hoc animal nisi in calidioribus partibus orbis. Itaque libenter etiam in rupelapidea speluncam foratur. Circa turrim Babel et in desertis illius antiquae Babilonis ac ruinis eius maximi dracones habitare dicuntur. quorum vox ac rugitus homines terret. Ad viginti quinque cubitos et amplius crescens sepius evalescit. Ad sensum autem et debitam magnitudinem veniens sine cibo tempe multo vivit. At ubi comederit non de facili satiat. In abyssis terre (sicut dicit Augustinus) aliquando draco moratur. Et cum in aere sentit humiditatem egreditur et super aerem fertur. magnis alarum remigibus aerem concitans et impellens. Aliis quidem pellicea volubilitate extantibus: et secundum corpus sui magnitudinem late diffusis: ubique moratur aerem inficit. Plinius libro xvi. India dracones habet et elephantes perpetua discordia bellantes: tante magnitudinis ut facili circumplexu elephantes ambiant: notiorque nodo perstringant. Ambrosius. Draco elephantem

De Animalibus

gat: cuius ruina mors victoris est. z inde sume in vtriusq; certat. Ille vt pedē alliger: in q; casus victi sibi nocere nō possit. ¶ **Plini** li. x. **A**quis le q; satis est pugna cū dracone: multoq; magis anceps etiā si i aere. **A**ristoteles. **V**ultur etiā z draco pliantur: q; comedunt aialia. ysidor⁹ **D**raconem in cauda nō in dentib; habet. z ver bere potius q; ictu nocet. **A**ristoteles in libro de aialib;. **E**st in terra ethiopie draco ex q; ty⁹ generat: z ex illo entibichon accipit. **C**ōtra qd nō est remediū. **O**mnib; aialib; venenū habentū morsus est valde malus. maximeq; si se comedāt ad inuicem. sic comedit draco scorpiō nem. ¶ **I**tem de proprietatib; elementoz. **I**n die bus **P**hilippi regis via in montearmenie fuit. de qua rex interrogauit **C**ur sup illam nullus transiret qm mortuus caderet: ¶ **S**ocrates q; speculū de calibe ptra illū posuit: in quo duos dracones magnos vidit: q; aperuerūt os suum z egrediebatur corumpens aerem fumus ex orificijs eoz. **R**ex pcepit ad montē illū exiri z ipsos interfici: sicq; saluatus est locus ille. ¶ **F**arrat **P**etrus damianus de quodā agris cola: q; quadam die valde mane surrexit: et vidit draco nem enormis magnitudinis: lignus putauit. **F**essusq; sup eū vt requiesceret: sedis q; mox indignata bestia deglutit.

Operationes

- A** **S**olinus. **D**raconē ex cerebris excidit: draco nūq; lapis: sed lapis nō est nisi detrahāt vis uentib;. **N**am si obeat prius cū anima simul euanesceat duricies solura.
- B** **P**hysilogus. **B**raminib; quidem medicis tis dracones dormire coguntur. sicq; lapis acquiritur. cuius vsu reges orientales precipue gloriuntur.
- C** **D**raconem ad ipū fugiunt venenata: ne ipse draco habet venena.
- D** **D**raconis capite prosperam et fortunatam domū promittunt facere.
- E** **E**x lib. de na. rez. **L**ingua eius z fel in vino decocta remedio sunt his qui vexant ab incus bis: eoz corpib; ex hoc inunctis.
- F** **D**raconis caro vitrei coloris est: ac videntes illa refrigerat. **H**inc est q; ethiopes in ferinda plaga manētes draconis carne libeter vescunt a deo q; auaricie sit in immensum creuit: vt insitiores qbusdā carminib; draconē ad tps māsuetū reddāt: eiusq; tergo insidētes: freno ipm regāt vsq; dū in ethiopia pueniant
- G** **A**cto. **S**anguinem draconis quo phisici vtuntur in medicinis aui ne gummi cuiusdam arboris sic dictum ppter sanguinis similitudinem vere draconis.

Capitulum. xlix.

D **R**aconcopedes. **E**x li. d. na. re. **D**racon copedes serpētes sunt magni z potētes **F**acies virgineas habētes hūanis siles. in dra conū corp⁹ definētes. **C**redibile est hui⁹ generis illū fuisse p quē diabol⁹ **E**nam decepit: q; (sicut dicit **B**eda) virgineū vultū habuit. **D**uic etiā dyabol⁹ se pūngēs vel applicans vt consummli forma mulierē alliceret: faciē ei tū ostēdit z res liquā ptem corpis arborz frondib; occultauit. ¶ **A**ugustin⁹ sup **G**en. **D**icit autē serpēs ille callidissim⁹ fuisse. **V**el fm alios sapientissimus. **N**ō pprie sic in bono solet accipi sapia dei: vel angeli: vel aīe rōnalis. s; translatiue. sic apes vel formicas dicimus sapiētes: ppter opa sapie tiā imitantia: q;uis serpens nō aīa rōnali: sed spū dyabolico q; plenus erat possit sapientissimis dici. **N**ali em̄ angeli q;uis supbia deieci: tū natura tū excellētiōres sunt omnib; bestiis ppter eminentiā rōnis. **S**erpens em̄ nō intel ligebat verba: nec rōnalis est facta. **N**enim verbis magoz vel incantatoz serpentes trabū tur de latebris dyabolica est vis. **Q**d pmittit ad memoriā illius pmi facti. vt sciat: quia cum b genere familiariter sit ei locutus. **E**st autem ille serpens sicut asina **B**alaā: sed b fuit dyas bolicū: illud angelicū. **B**oni em̄ z mali angeli similiter operantur.

Capitulum. l.

E iij

Tractatus

Capitulum. li.

Dypsa. yfido. Dypsa est gen⁹ aspidis. q^uat
latine situla d^{icitur}. q^u quez momorderit sui
perit. Tante aut exiguatatis esse ferur
vt dum calcat nō videat. de quo poeta. Signi
ferū iuuenē tyrrenis sanguinis aulum. Toz
ta caput retro dypsas calcata momordit. Vir
color aut sensus dentisq^{ue} fuit. Andromachus
Dypsa cū aliquē pūgit inflāmat in eo calidis
ditas valde superflua. Inde q^{ue} accidit ei vebe
mens sitis z adustio inflāmata. nec bibere cess
sat aquā donec corpus eius scindit. z sic morit^{ur}
Auicēn. Serpentis facientis sitim fm q^uidaz
longitudo est palmi vni^{us}. z sup corpus eius
sunt vestigia nigraplurima. Caput ei^{us} est pars
uui^{us} et collum grossum. a quo incipit creatur
ra eius vsq^{ue} ad caudam subilem.

Operationes.

Auicenna. Ut euacuetur aqua ppter sitim
ex morzu istius serpentis. Vnius regimen post
communis regiminū est indefinenter cum fas
cere bibere oleum plurimum et euomere. deins
de clusterisare cum bis que educunt feces z bu
miditates.

Dax. Alb. i. li. dena. aialū. Dax aial ē
pique vald^e z latū i dorso. breuib^{us} z multū
mordax. pilo pl^{us} albo q^u nigro. s. i dorso
plēs bz nigros. z i laterib^{us} plēs albos. z caput i
medio nigr^{um}. z i laterib^{us} bz albū. z q^u ē domesti
cū mltū ē lūsiuū. dicūt crura sinistri lateris bre
uioza ēē q^u dexteri. z h^{ec} ego nō dephēdi cū m^{ultis}
p^{ro} h^{ab} aial p^{ro} siderant. Et dū rū bz pilū. z ē spisse
pellis. z ē ad q^untatē vulpis. Et est duoz ge
nez. D^{icitur} aut datus canin^{us} q^u i mltā findit pedē
sic canis. z d^{icitur} dax porcin^{us} q^u in duo findit vn^{us}
gulā sic porc^{us}. d^{icitur} q^u scabronib^{us} z alijs p^{ro}mbo vi
uit: q^u nō est velox ad venandū.

Operationes.

Idē Albr. Arungia ei^{us} valet ad renū dolo
res: z ad multa alia q^u causa breuitat^{is} dimittit.
Dicūt etiā aliq^{ui} q^u morbus aliq^u bz venenosos

Capitulum. lii.

Dromeda z Dammula: yfido⁹. Dro
meda genus est camelozum minoris
quidem stature: sed velocioris. vnde
et nomen habet. Nam dromos grece cursus

De Animalibus

miliaria vno die pgerere solet. qđ scz aial sic bos
z ouis z camel⁹ ruminat. **Dāmula.** ysi. Dām-
mula vocata est eo qđ de manu effugiat. timidū
aial z imbeile. **Unde** **Parcialis.** Dente timef
aper: defendūt cornua ceruū. Et imbelles dā-
mequid nisi preda sumus. **Glosa sup.** **Paral.**
Dāmula est aial mundū: velox: pspicax. **Unde**
scđum est. **Eruere.** quasi dāmula de manu. zc.
Plini⁹. Dāmme raro mansuescūt. cū fere di-
ci iure nō possint. Cū plura nāqz sunt nec pla-
cida. nec fera. s; medie inter vtrūqz nature. vt in
volucris vrundines. apes in campo. in mari
delphini. **Idem** in libro vndecimo. **Natura** de
dit cornua dāmmis.

Operationes.

Auicē. Dāmule caro more emplastri ponit
sup dolores iūcturaz. **Eadez** cū vino miscef
z bibit ppter epilentiā vel soda. **Itē** excicata
cū vino i potu accepta pfert venenis. **Daly.**
Virga dāmuli siccata trita z bibita: morsui ser-
pentū pdest. **Idē** facit z fga cerui.

est appellata. et ipsa est (vt videt) siluestris vac-
ca. de qua dicit **Arestotiles** qđ habz cornua cō-
tra se inuicem inclinantia. Et ideo natura des-
ditei aliud inuamentum. videlicet eiectionem
stercoris in remotum. vt ab ipso venatore de-
tineat: ne ad eam ppe accedat. **Doc.** idem vult
Albertus in libro de naturis animalium.

Capitulum. liii.

Quus. In libro de naturis rerum
Equi vniuersis fere partibus or-
bis generantur. s; illi precipui qui
in scithia z capadocia. hī ad soni-
tum buccine gaudent. z cōgressio nibo glorian-
tur. In equis precipue z omī genere iumentos
rum aures indicia animi pferūt. In coloribz
equoz niger est optimus. rufusqz vel glauc⁹:
albus etiā plerūqz bonus. **Ceteri** vero deterio-
res indicant. **Arestotiles.** Equus z equa plus
diligunt coitū qđ animalia cetera. preter homi-
nem. Equa quoqz furu concupiscentia coitus
olofaciendo se inuicem ore ad os pcupiscentiā
prouocant. **Dasculus** supra matrem suam
non salit. **Unde** equus aliquando matrem
suppositam agnoscens subito fugit seqz preci-
pitauit. **Coit** autē equus duum vel triū annos
rum: sed debile generat. **Fortis** autē est a quat-
tuor annis vsqz ad. xx. et fortis est quousqz ge-
nerat. **Tota** vita sua coit. z vsqz ad annos. xxx.
vel vsqz ad. xxxv. vivit. **Equa** vero vsqz ad. xl.
Equus cum equa coit. coit etiāz impregnata.

Capitulum. liii.

Duran. Ex li. de na. re. **Duran** (vt dicit
Aresto.) est aial velox atqz fortissimum
qđ a venatoribz insecutū cū euadendi despera-
tio ne frangi ceperit astucia naturali stercus in-
torquet extra canes insequentes se. eosqz retar-
dat putride digestionis odore. **Actor** fortas-
sis enā hoc nō ē videlicet duran vocat bestia.
que superi⁹ iuxta eundē **Arestotile** bonnacon

Nulla q̃ femina post impregnationes recipit
coitu. nisi mulier et equa. Et est equoz coitus
ueni ante temp⁹ determinatū si bonū habue-
rint cibū. Nō est ledens coitus equoz sic coit⁹
tauroz. Partus equarū melior est q̃ omnīz
alioz quadrupedū. Apparetq̃ p̃cipue in equa
bus et vaccis menstruum. Idem Aristoteles.
Equus oculos habet diuersi coloris vnius ab
altero. Nec est oculoꝝ varietas sicut in hoībz
et equis. Contra naturā etiā omniū aialīz est
q̃ cū senescit equus dentes eius albescūt. Itē
equ⁹ felle caret. In corde equi et vacce sunt ossa
Ibis avis est que odit equum. et vocem eius
imitando stupefacit ipsum: ac fugere cogit. et
forte interficit.

Operationes.

- A** Dyascorides. Equoz sanguis medicaminis
bus causticis admiscetur.
- B** Lac equinū ventrē mollit et hoīes turbat.
- A** Finus caballinus crudus et combust⁹ san-
guinem abstinere p̃fluentem.
- D** Haly. Coagulū eq̃ solutiōi cronice pdest: et
intestinoꝝ vlc̃eribz. Finus equoz si vaporet
mulieri secundinā fetūq̃ mortuū educit.
- E** Eusclapius. Eque lac bibitum matricis las-
bozem sedat. et caducos eijcit.
- F** Cascus eius ventrem reprimit: et torsiones
tollit coagulum eius cum vino propinatū om-
nes dolores sedat.
- B** Stercus equi siccū aspersus sanguinē sistit
auribz instillarū dolorem tollit.
- D** Auicenna in secūdo canone. Sanguis equi
adustius est putrefactius. totiusq̃ debilis
digestionis: p̃cipue qui grossus est.
- J** Lac equarū sicut et lac camelarū partui vi-
cinarū subtile est: aquosum: et ventrē lenit. coa-
gulum equi conueniens fluxui antiquo et vlc̃e-
ribz viscerum ac fluxui.
- K** Coriū pulli equi si aduratur et liniatur ex eo
cum aqua sup̃ bottoꝝ in frigidat eas.
- A** Dicitur quoq̃ q̃ additiones illi que sunt in
genu equi trite et bibite cum aceto sanant so-
dam et epilepsiam. Stercus etiam equi facit
operationes stercoꝝis azini.
- D** Plini⁹ li. xxvij. Sanguis equoz et equarū
p̃ter q̃ virginū vim habet stipacem: erodit: vlc̃e-
cerat: carne ac fimo equi in agro pasti vtuntur
ad plagas.
- A** Item fauilla fimi equini inueterati partum
mortuum eijcit.

Capitulum. lv.

Elephas. Aresto. Elephas est animal
mansuetus qd cito domesticat. et obe-
dientior atq̃ disciplinanti⁹ est omibz
animalibz. vnde instruitur etiam ad ozare regē
et in hoc omibz melior est animalibus. Et lib.
de naturis rerū. Elephantī (teste Cassiodoro)
omniū quadrupedam superant intellectum.
Vnde nō dubitat elephas primo aspectu ad-
ozare: quem cunctoꝝum intelligit rectores esse.
Cui si tyrannus apparet: inflexus permanet
farinam similem minutissimo pulueri p̃mies-
ram: sepat oprime. ita q̃ farinā in passum col-
ligens nihil admittit de puluere. lesi vero dicū-
tur offensam seruare. longoq̃ tempe post ins-
iurie vindictam reddere. Auicenna. Iuuantur
homines in pugna et elephantum femina sicut
masculus. sed corpora feminarū minora sunt
q̃ mariorū et cum hoc etiam audacie sunt mi-
noris. Elephas autem tante fortitudinis est:
vt cum suis culmis prosternat magnos paries
tes. et cum sua fronte magnas arbores. Et lib.
de na. rerum. Elephantī concupiscentiam fe-
tus in se nō habent. Sed tempore quo volūt
filios procreare. vadunt ad orientem. vsq̃ in
proximum paradisi vbi inueniant mandrago-
ram. de cuius fructu prior gustat femina. dein⁹
de masculus eius suasionē. et tunc conueniūt:
et concipit femina. Tempore vero partus in-
greditur aquam vsq̃ ad vbera. et ibi parit su-
per aquam: propter draconem qui insidiatur
ei. Et si extra aquam pareret: fetum eius deu-
raret. Masculus quoq̃ non recedit ab ea dū
parit: propter serpente: qui inimicus est

De Animalibus

ei? sic draco. Na? hui? aialis ossa et pellis in qcti
q loco incisa fuerit statim odor eoz serpentes
fugat. et qdlibet venenosu non accedit. **I**ysio.
Bienio autē fetus portat nec amplius q semel
gignit. nec plures sz unu tm. Vivit at annis
tricens. **A**resto. Elephas coit i agresti loco
maxie ppe fluvios. femina sedet: mas equitat
sup illa. Femina post annu decimu vsq ad qn
decim coit. Mas at post quinquenniu. et hoc in
vere. Unicu filiu gignit sic equ? et camelus. Fe
mina p duos annos impregnata. Impregnata
q a masculo no tangit omni. et post partu ces
sat triennio. **E**xli. de na. re. Elephanti cades
tes surgere no possunt. qm ossa solida sine ius
turis habent. Unde et crura nbiaq flectere
no valent: nisi in iuventute. Crura fo equalia
bz in grossitudine instar stipitu ab ymo pedis
vsq ad vtre. Pedes fo rotundi ad instar pomi
Plini. Elephanto durissimu tergus est dorfi
Ventre molli. Interius simile est interiori
porci. ac p sequeus interiori hois. Elephanti
narus log. **A**ctor. Elephas in tibis iucius
ras no bz: et dormientes elephanti niaq recu m
bit: sz cu labore defatigati sunt arboribz mag
nis applicat se recreant et in ipis suffulti dor
munt. Ad eoz venatores attedentes: locu et ar
bores notat: easq pene succidit. sicq capiunt.

Enchires. Exli. de na. re. Enchires est
aial in oriēte tauro sile: sz hns longos
crines ad scapulas descendentes sicut
equ?. Cornua fo recurvata: et ad pugnandum
abilia. Cauda qz brene respectu corporis. Cornu
valde duru. hui? ena caro dulcissima est. Cum
venatores fugies debilitati fuerit pugnat: et
in pugna stercus eicit p qttuor passus: causa
timoris. est em aial multi stercoris. Deinde cu
appropinquat ei tep? parius multa ei? de gene
ris aialia circa ipaz adunant: et egerentes ag
gregant stercoza ad instar muri in circuitu ei?
Actor. Videtur autem enchires eade esse bes
tia que superius dura vel bonnacon fm Are
stotilem est appellata.

Operationes

- A** **I**sidorus. Elephanti sanguis et maxie ma
sculi fluxus reumatis sistit. Fumo quoq qui
fit ex vngula et pilis elephantis aialiū quelibz
venenata fugantur.
- B** **P**latea ri. Elephas bz ossa quedā solida vt
dites: et hec no cōburunt sed ad diuersa officia
referunt. Quedā fo sunt medullā habentia
et hec cōbusta dicunt spodiū. Est at spodium
frigidu in. iij. gdu: siccu in. ij.
- I** **S**ophisticat aut qnq ex ossibz canis com
bustis. qnq ex marmore cōbusto. sed id est mi
nus ponderosum. vñ illud eligendū est qd est
subalbidu. et valde leue et ptinum
- D** **I**n syrupis ponit ad infrigidandum. Pul
vis ei? cu succo plāraginis datus valet ad dis
sintberia et emoptioica passionem.
- A** **A**uicenna. Adeps elephantis cu ex eo fit li
nimentū: fugat venenosa. Fumus ei? suppositus
phibet impregnationem.
- F** **F**umus elephantis si vaporetur eo venter fe
brem patientis pdest. Sed si cum lana sub
mitatur mulieri: no concipit.

Capitulum. lvi.

Capitulum. lviij.

Anidros. z enitra. yfido. Anidros est bestiola ex eo nūcupata: q̄ in aquis ver-
satur: z maxime in nilo. Que si cocos
drillū dormientem inuenerit volutat se p̄mo in
lutū z intrat etiaz p̄ os ei⁹ in ventrē: z carpens
om̄ia intranea ei⁹: sic vt moriē. Decybenos
mon grece vocat. **E**t li. de na. rez. Anitra est
aīal modicū in Germania. mas z femina cum
mulos in terra faciētes. p̄gerūt cibos in estate
q̄b⁹ viuāt in bieme. Femina naturaliter cibos
rū est auida. mas ecōtra. sup modū parcus et
auarus. Unde z aditum obstruit ne femina cis
bos attingere possit. At illa naturaliter calida
foramen occultū ex alia parte facit p̄ q̄s fures
quod aniditati sue sufficiat. Sicq̄ sit vt mas
sculus parcus macie tabescat. femina p̄o p̄ius
guedi ne rutilescat.

Capitulum. lviij.

Rinacius et Armineus. Ysido. Rinacius q̄ z cirogrillus est animal
porcelli formaz habens. sed spinosum
preter q̄ in ventre. vndiq̄ p̄o spinis suis clau-
ditur p̄pter insidias z difficulter se videndum
prebet atq̄ palpandum. sed quando in aquaz
calidam mittitur: statim ea delectatus in pla-
nam membroz deiectionem ostensionemq̄ re-
soluit. z sic in offensa videt atq̄ palpat. **H**ic
(vt dicit Aristoteles) obtusius audit om̄i aīali
habente testam in capite. Aricins pinguis est
z medicinalis. Solus habet duos anos per
q̄s feces emittit. Duius speciei mas z femina

stando coeunt applicati z ad inticē p̄inneti. et
hoc p̄pter spinarū aculeos q̄ in ei⁹ dorso sunt.
Et li. de na. re. Armineus est bestiola de ge-
nere mustelarū: sed forma minor: z colore dissi-
milis. In byeme candet in star nuiis p̄pter ex-
tremitatem caude. Astate verotantū in v̄tre
candet z dorso fuscus apparet. Dures p̄lequi-
tur. carnibus vescitur

Capitulum. lix.

Adus. yfido. Adus ab edendo dis-
cus est. parui em̄ pinguisimi sunt: et
saporis iocundi vnde z edulū vocat.
Palladi⁹ vbi sup. Adis aut̄ nutriendis sup
laetis abundantia edera vel lentisci cacumia
sepe p̄benda sunt. **P**lini⁹ li. viij. Ad lunades
crescente castrandi sunt sicut z vituli.

Operationes.

Pli. lib. xxvij. Sanguis edi recens cū aceto
acri ferēs pot⁹ sanguis excreationes iuuat.
Adus pulmo ebrietatem arceat. Utuntur et
ipsoz pelle ad plagas.
Femina medi cinis intestina rupta miresas
nare traduntur.
Auiceñ. Aro q̄n̄ippe capraz paruarū meli⁹
or est: magisq̄ susceptibilis digestionis.
Idem. Aro edina minorum est superfluis
ratum q̄s arietina.
Haly. Roagulū edulū p̄tra potum cicute p̄-
dest: ei⁹ qui fungos comedit.

De Animalibus

Capitulum. lx.

Emorrois enidros et excedra. **I**sidorus. Emorrois est aspis ex eo nuncupatus quod sanguinem suder qui ab eo morsus fuerit: ita ut dissolutis venis quicquid vite est per sanguinem euocet. **A**lexander. Emorrois ergo recte dictus est a sanguine: eo quod ab eo punctus nimium emittit sanguinem. Unde mulier menstruata dicitur emorroissa. **E**nidros. **I**sidorus. Enidros est coluber in aqua uiuens. greci enim aquarum ydorum vocant. supra capitulo. lviij. de ea tractaui. **E**xcedra. **I**sidorus. ydra grece dicitur draco multorum capitum: qualis fuit in lerna palude provincie archadie. **A**atine vero dicitur excedra: eo quod vno ceto tria exercebant capita. **A**ctor. De hac ergo plenius dicetur in loco congruo secundum ordinem capitalium litterarum: ubi de ydra tractabitur. De hac enim **D**ieronimus in probemio **E**ldre contra detractores suos loquens versus poeticum tractat dicens: **A**icet excedra sibi let victoribus si non incendia iacet: nunc mens iuuante christo silebit eloquium: et precisa lingua balbutiet.

Capitulum. lxi.

Angula et eruca. **E**x libro de naturis rerum: **A**ngula est vermis a re nomen. Dabet enim semper in sanguine caput continuè fugens ita intumescit ut medius crepet. Non enim exitum superfluitatis habet. hic a quibusdam pediculus siluestris dicitur. In iumentis nunc sed in lupis et canibus frequenter gignitur. **E**ruca in libro ut supra. **E**ruca est vermis longus multis distans pedibus colore varius. **A**lera et arborum folia depascitur. **I**sidorus. **E**ruca est frondium vermis in olere vel pampino inuoluta: ab erodendo dicta. De qua meminit **P**lautus. **I**mitatus nequam bestiam maleficam inuolutam in pampino frondem et florem erodunt. hoc malum oritur tempore bus mido et lento.

Operationes

Palla. libro secundo. **C**ontra erucas semina que spargenda sunt semper vine succo vel erucarum madefaciunt sanguine. Aliqui vero cinerem de fico super erucas spargunt. Nonnulli squillam in horto serunt. Vel aliqui etiam mulierem menstruatam nudis pedibus contra erucas circumire faciunt.

Capitulum. lxiij.

Falena et fiber. Isidorus. Falena est animal quod naturali quodam indignatione superbiā in homine detestatur. Itaque si congregandi occasione accepit: pugnet et stantiter insistit: victorque superbie inclementer nititur hominem decerpere. Solinus. Fiber per universum pontum plurimus: quem castorem aliqui dicunt. luthere similis: est animal morfu potentissimum adeo ut cum hominem invaserit: conuentum dentium non prius laxat: quam ossa fracta concrepuisse persenserit. Plinius libro. xxi. Fibris vinctus est in terris. Castores testes eorum dicuntur: quos ab ipsis amputare fertur cum capiuntur. Sestius medicine diligentissimus illos esse paruos: substrictos et adherentes spine dicit: nec adimi sine animalis vita posse asserit. Item Operationes etiam superius sub nomine castoris sunt dicta.

Capitulum. lxiij.

Formica. Actor. Formica est animal paruum sollicitum prouidum et sagax. Terra de cauernis egerit: arto calle incedit: grano pascit. Isidorus. Formica dicta est ab eo quod forat micas farris. Ex libro de naturis rerum. Formica est animal mire pulchritudine sibi. Nec sola inter animalia sensu fortificatur et crescit. Formice labores communicant ut apes: sed apes cibos faciunt: hec vero condunt. Afferunt etiam mortuos suos atque sepeliunt: et he sole inter omnia animalia faciunt. Item formica frumenti granum eligit: et si completa in fossa sua fuerit: illud exponit ut siccat. sicque iterum reponit ipsum usque ad tempus. ut autem granum conseruet absque germine: fertur ipsum in tres partes diuidere. Aristoteles. Formica est animal anulosum sine alis et sine sanguine. Et est ex animalibus que cum sociis suis manent: et ex his que habitacula habent: sicut mures et talpe. Formica sicut et musca coit in hyeme si conueniens aer fuerit. et ventus meridionalis flauerit.

Operationes

Aristoteles. Si quis acceperit sulphur et organum agreste: et pulverizauerit super mansiones formicarum: dimittunt illas et fugient. Similiter etiam fugiunt a fumo stercoris sicci. Rasi i ahmanfore. Formice ex alchitran et ex sulphure et ex asa fetida fugantur. Et si ex istis mittatur aliquid in earum foraminibus: morientur porro si ex eo circa foramen epithima fiat non eribunt. Ex libro de naturis rerum. Formice ex sulphure et organo

De Animalibus

no agresti fumigata: formicas effigere cogit ab illa.

Capitulum. lxiij.

Formice maiores. Solin⁹. Formice dicunt esse in ethiopia ad formam maximi canis: q^{ui} arenas aureas pedibus quos leoninos habent erunt: ac ne quis auferat custodiunt. Ex libro de naturis rerum: In india sunt formice circa montes aureos vulpibus maiores: fortes ac senes nimis: pedes quatuor habentes: et in pedibus habatos vngues. Ante vero fortitudinis sunt: ut visos homines disceperant. Bestias autem de facili non ledunt: satis conscie: q^{uia} aurum illud q^{uod} ipse custodiunt inuitis non auferant. Ad plectendum ergo temeritatem auaricie illic adeo collocato sunt bestie. De his formicis meminit Iohannes de Benda villa: q^{ui} in non nullis montibus indie morantur formice in quantitate nostrorum catellorum que effodiunt purificant et colligunt cum intenta occupatione: auri minutias eas ponunt: et reponunt de cavernis in cavernas: et conseruando aurum sunt ita diligentes et acres ut nemo hominum de facili appropinquare audeat nisi interdum illis paup^{er}ibus et ab estu se occultantibus aliqui non tamen sine periculo indometarijs rapiunt vel furantur. ingeniose etiam super equam que nuper setum edidit imponunt cistellas ligneas seu cophinos non vacuos: a lateribus apertos dependentes prope terram. Hanc equam famelicam ad montes huiusmodi dimittunt ut se herbis pascat

quam formice videntes solam salientes et iocantes collidunt ad cophinorum nouitatem. Et quonia eis est naturale ut circa se omne vacuum implere conentur comportant certatim aurum in predictas cistellas: cum homines a remotis tempus obseruauerint emittunt pululum eque ut videat matrem cuius aspectu iam diu sterit priuatus: et ad bimulum puli prius equa reuertit onusta auro. Hoc et simile ingenio aurum a formicis eripitur.

Capitulum. lxiij.

Furus et Furunculus. Ysidorus. Furro a furro dicitur est. U^{bi} et fur. Tenebrosos enim et occultos cuniculos effodit: et ei cit^{er} predam quam inuenerit. Presforiles. Furonum femine sunt obediennes ad coitum. valde clamantq^{ue} mares ad coitum tempore luxurie. nec coeunt mares cum femina retro: sed mas elenatur: et femina equatur subiucendo. Furunculus. Ex libro de naturis rerum: Furunculus putorie valde confimilis est: paulo amplior q^{uam} mustela. Inter album et buxum colorem habet: et est animal animosum ac ferox. Loire dicunt psrati. femina si mas rem non habet. quando luxuria stimulat: tus mescit et moritur. Partu quidem secunda est vipute septem vel octo fetus simul edens: portat in utero quadraginta diebus. Et cum nati fuerint catuli ceci sunt diebus. xxx. A tempore vero quo videre incipiunt usq^{ue} ad quadraginta dies venari incipiunt.

Capitulum. lxiij.

D ij

Tractatus

Capitulum. lxxij.

Samaleon. Ysidor. Samaleon sine
cameleon est aial quadrupes habēs
faciem q̄si lacerte: caudā plixā ⁊ tor-
mosam: corp⁹ aspep: cutē q̄lis est in cocodril-
lis. p̄fert autē ex cute q̄si lanā q̄ndā: de q̄ zone
cōtepte cōburi nō p̄nt. Est autē aial pigrū in-
cessu: sed victorē suum interfect⁹ perimit. Nā
cum ales ex eo comederit: illico morietur.
Hoc idem aial dicitur salamandra grece: ⁊ etiā
(vt quidam) volunt stellio latine: sed fortasse
diuerse sunt species q̄nis eiusdem generis
sicut capre ⁊ capree ⁊ rubricapre. vnde idem
Ysidorus Samaleonem ponit in genere bes-
tiarum salamandrā ac stellionē tanq̄ diuer-
sas species in genere lacertoꝝ. Plinius autē
dicit stelliones h̄re quodāmodo naturā ca-
maleonū. De his ergo plenius dicitur infra
vbi agitur de salamandra.

Ala ⁊ genetiba. Ysido. Bala est
aial multe audacie cū serpētib⁹
pugnans. mures enī libēter co-
medit. Et ip̄m gen⁹ serpētū car-
nib⁹ murū viuit. id q̄si cibi sui
emulos serpentes psequit⁹: ⁊ cū
eos denictos comederit mox rutā q̄ serpen-
tib⁹ aduersa est p̄medit. Hoc aial ad septētri-
onalē p̄tē ingressus foneaz suaz facit: vt v̄-
to sibi f̄rio nō fatiget. Genetiba. Ysi. Bene-
rba est bestia paulo maior vulpecula: colorez
h̄ns iter croceū ⁊ nigz. maculas interdū ni-
gras ordinate i pelle dispositas h̄z. māfeta
saz ē bestia nisi fuerit iniuria lacessita: nec ad
ardua p̄scēdit: s̄ in hūilib⁹ locis ⁊ sup riuos
aquaz deambulat: ibiq̄ cibum querit.

Capitulum. lxxij.

Gazelle. Sera. li. aggre. ca. miscb. Di-
xit: Dabonhasen ex f̄bo albulbas
sim almascadi in li. auri ⁊ minerarū ⁊
margaritaz. terre in quib⁹ sunt gazelle mus-
ci. ⁊ sunt regiones tumbasi et seni sunt terre
confines. Aeruz muscus regionis tumbasi
est melior musco seni duabo de causis. Vna
est qz gazelle de tumbasi comedūt spicānar-
di: ⁊ alias species odoriferas. gazelle f̄o de
seni comedunt alias herbas ab istis. Et non
differūt gazelle iste ab alijs in figura ⁊ colo-
re ⁊ corporibus, cognoscūtur tamen in den-

De Animalibus

tribus caninis eaz: qz quelibet ex istis hz du
os caninos dentes egredientes ab ore ipsi
sicut egrediunt ab ore porcor. Itē cū natura
gazelle expellit cursum sanguis ad folliculū
illū vel chistim: z cōplet esse sanguis i eo no
cet illi aīali. z tūc venit ad sara: vel ad aliqd
ex lapidibz ca. caliditate solis: z fricat se mul
tū cū delectatiōe magne: donec vulnerat cu
tis in loco illo z emanat qd p̄tinet sup lapi
des quēadmodū emanat ad apostemata ali
qua qn̄ aperit. z sentit tūc illud aīal in exitu
eius delectationē magnā. z illud sic euacuat
tū dicūt musc. Egrediunt ergo homies qui
nouerūt loca vbi pascūt gazelle: z pueniē
tes ad sara illa z lapides: inueniūt sanguinē
illius q̄ desiccatus est sup lapidem siue sara
z colligunt eū z ponūt in folliculis q̄s habēt
ex gazellis q̄s ipi venari sūt z seruant apud
se: z h̄mōi est ille muscus quo vtunt reges: z
qui donatur p dono magno.

Operationes

A Muscus enī fortificat cor z oīa interiora
mēbra: qn̄ bibīt aut ponīt exteri⁹ in emplā
stris: z abstergit albuginē subtilē z desiccāt
eius humiditatē z calefacit cerebrū. **Q**u
de corroborat mēbra sua amaricitate. **E**t
cōfert sode antique q̄ est ab humiditatibz et
corroborat cerebrū. **E**t si accipiatur de eo
parū: z resoluat cū oleo de Kerui z liniatur
cū eo virga innat ad coitū. **E**t est in eo hu
miditas quedā p quā excitat coitū. **A**ncē.
de viribz cordis ait: q̄ p̄fortat cor. **I**nfra ca.
c. musquelibet pleni⁹ tractet de musco.

Capitulum lxx.

Glandosa z Snatrix. **C**ōstantinus.
Glandosa serpens est: cui⁹ morsus
ē putrid⁹: z de q̄ pessim⁹ odor emīn⁹
egredit. Dicūt aut qdā q̄ pedes sup illā in
cedentes excoziant: z apostema in crure pas
titur. Illius q̄z q̄ ei medet man⁹ excoziantur
Qui vero hunc serpentē occiderit: odor ei⁹
putridus fit: z omne nisi soli⁹ hui⁹ fetoris p̄
dit: hui⁹ morsus significatio est: q̄ in illo lo
co subsequit apostema cū rubore: vesica illa
membra circundat. aliqñ sūmatim currit san
guis quasi a qua: dolorem quoq̄ patit in ore
stomachi. **S**natrix. **I**sidorus. Snatrix ē ser
pens aquā veneno inficiēs. In quo cūq̄ eni
fonte fuerit cū veneno immiscet. **D**e quo **L**u
can⁹. Est gnatrix violator aque.

Capitulum lxx.

Grilus z Gurgulio. **I**sidorus. Gril
lus a sono vocis nomen habet. hic
retro ambulat: terram terebrat: stri
det noctibus: venatur eum formica cū cūlis
gata capillo in cavernam eius coniecta: est
flato prius puluere ne se abscondat. z ita for
mice cōplexibus trahitur.

Operationes

Plinius libro vicesimonono. Grillsu pro
dest parulenti auribus cum terra sua effo
sus. magnā huic animali phibet nigidiū an
toritatem magi quoq̄ maiorē. Auricule pas
toride p̄sunt grillsi siue illiri siue ad alligari.
Adē libro tricesimo. Strumis quoq̄ suas

A

B

Tractatus

Aeret illinire grillum cum terra sua effossum.
Porro ꝑ calculos ꝛ alias difficultates ꝛ
Dlice ꝑdest grillū aqua calida dilutū sumere: ꝑ
Eterea grillorū ꝛ crematorū fauilla ex oleo ꝑdu-
 cit ad cicatricem vlcera. **V**aly lib. regalis
 dispositio. locuste longe. i. grilli: si collo suspē-
 dantur quartanā patienti ꝑdest. **P**etr⁹ cor-
 mestor. **B**urgulio vermis est q̄ nascit̄ in cor-
 ruptione fabarū sicut tineā ex corruptione
 oleꝝ: teredines ex corruptione lignorū. **I**sidō.
Burgulio ē q̄ pene nihil ē aliud nisi guttur

Capitulum. lxxj.

Herici⁹. **A**resto. **H**erici⁹ ē aīal
 spinosum: cui⁹ sensus apparet
 multoties ꝛ v̄tos septētriona-
 les et meridionales. foramina
 nāq; facit i terra ecōtra in op-
 posito. **P**li. li. viij. **H**ui⁹ cute vestes expolis-
 unt. **S**i. **H**erici⁹ ē aīal spinosus cooptū qđ in
 denotat: qz subzigit se qñ spinis suis claudū
 qđ vndiq; p̄tectus est ꝛ insidias. **N**ā statim
 vt aliqd p̄fenserit p̄mū se subzigit. ꝛ in globū
 cōuer sus: in sua se arma recolligit. ꝛ ita spi-
 noso defendit regimie: vt nec ꝑtingi qđ ꝑ-
 sit. **J**orath. **H**erici⁹ cū spinis dorsi colligit
 fruct⁹. **S**i qđ aut ex hui⁹ cibo ceciderit: resi-
 duū a se totū reijcit ac reuertit vt spinas su-
 as repleat. **D**unc aut lupus timet ac fugit.

Operationes

Auicēna. **H**erici⁹ ali⁹ est terren⁹ hūis spi-
 nas sagittales. **A**li⁹ marinus: ꝛ ē species ꝑi-
 sciū. **D**e q̄ infra tractatu de ꝑiscib⁹ habetur.

Utriusq; cineris sunt abstersio ꝛ resolutio: ꝛ
 acuitas ꝛ exiccatio. **A**deps herici⁹ ꝑhibet
 effusiones ad viscera siliꝛ ꝛ ei⁹ epar. **E**x
 libro de naturis rez. **A**rnēs herici⁹ vīm ha-
 bent desiccatiuā ꝛ dissolutiuā. ꝑꝑieq; stomas-
 cbum cōfortant. **V**entrem soluiunt. **U**rinaz
 ꝑꝑuocant. **U**tiles sunt his qui ad lepram ꝛ
 elephantiam dispositi sunt.

Capitulum. lxxij.

Hyena. **H**ieronym⁹ ꝑtra **J**ouinianū
 inquit. **H**yena esse aīal magnitudine
 lupi. **I**n cui⁹ collo sunt pili sicut col-
 lo equorū. **P**ilos habet duos vel fortēs sup
 oīa spondilia. **P**astores ꝛ canes singultādo
 quasi esset canis deludit: ꝛ sic pecora comes-
 dit. **I**ꝑos etiā boīes ꝛ canes deludens dep-
 dat: ꝛ sepulturas cauat: qñ talem carnem co-
 medere desiderat. **E**x libro de naturis rerū.
Hyena duas habet naturas: maris scz et ter-
 mine. **D**olorē cum voluerit variat: ꝛ in sepul-
 chris mortuorū semp habitat: gemmā portat
 in oculis. vel (vt aliq̄ dicunt) in fronte.

Operationes

Hieronymus vt supra. **H**yene fel: oculorū
 claritate ꝛ restituit. **S**tercus eius putrida
 curat vulnera. **P**linius libro. xxvij. **A**urē
 quoq; capitis hyene. dicunt capitis dolori
 alligatam ꝑdesse. **S**ic ꝛ caligines discen-
 tit: ꝛ in claritatem suffusiones. excitari mul-
 taq; alia huiusmodi.

Capitulum. lxxij.

De Animalibus

Capitulum. lxxiii.

Hircus. Ex li. de na. re. Capre mas. i.
hircus: est aial aiosus ac bellicosus: et
robustus. In fronte autem et cornibus est il
li maxima fortitudo. *Isido.* Hircus est lascivum
aial et semper feruens ad coitum cuius oculi ob libi
dinem intransuersum aspiciunt: unde et nomen tra
xit. Nam hirci semper sue coitum sunt oculorum angu
li. Huius natura adeo calidissima est: ut adas
mantem lapidem quem nec igni nec ferri mate
ria domare valet. solus huius cruor dissoluat.
Maiores hirci cuius dicuntur a fluuio cum se in
lybia ubi grades nascuntur. *Actoz.* Est et iam
hircus aial feridus (ut dicitur *Isaac*) si sumat in
cibus peioris sanguinis generat quam capra.

Operationes

Plin. li. xxviii. Hircino sanguini tanta vis
est ut ferramentorum subtilitas non aliter acuat
aut induret aut scabritia poliat vehementius
quam lima. *Qui.* Hircina caro mala est ab
solute: et facit euenire se. *Quarta.* Sanguis a
postemata cito maturat: et admistrat per co
gelationem. *Idem* potat fragilis lapide renus.
Irix autem et cum vino bibit armene sagitte no
cumeto perfert. *Hircinus* adeps vehementio
ris est resolutionis quam ceteri. *Fel* hircinum car
ne mala eradicat. *Fel* hirci siluestris est tiria
ca moribus venenosis. *Isaac* in dietis. San
guis cal. hirci punctus ut dicit *Dyal.* arane
as et mala vulnera copescit. *Plinius* libro
vbi supra. Sanguis caprinus cum medulla
ydropicis auxiliatur. Efficacius autem si hirci
cus lentisco pascatur.

A

B

C

D

E

F

G

H

Histris. Hiero. 3 Iouinianus. Distris
in ethiopia frequentissime herinacio
silis est: spinis tergum hispida. Ex li. de
na. re. Distris est bestia quam vulgo porcus spinosus
dicitur. circa marina habitat: et in cauernis moritur.
nonnunquam quandoque iuxta marina refugium non habet.
In terra et aqua potenter valet. Ira eius ad vindi
ctam citissima est. Cum plerumque iaculatur et tergo spon
te laxat: canes vel boves vulnerat priman
tes. Aristo. aial quod dicitur porcus spinosus: loco pi
lorum sunt spine coram suis et cooperiunt ipsum ut pilis.
Sunt etiam illi sic arma: quibus ipsum querentem depre
dere torquet. *Idem.* Distris est aial spinis tergum
hispidum. Quos plerumque laxatas emittit iacu
latio evolutaria: ut assiduis aculeorum nimbis
alias iaculis canes vulneret ingruentes.

D iij

Capitulum. lxxv.

Hymnulus. Bartholomeus de pries
taribus rerū. Hymnulus cerui est filius:
ab hymnendo est dictus. Isidorus li
bro duodecimo. Hymnulus animal quide est
debile et imbellis sicut damula: et est acutissi
mi visus et velocis cursus. mī aut ei? ipm in
specubus et antris et locis ymbrosis abscon
dit: et illum ultra spinera et tubera saltare in
struit. Carnes habent teneras et digestibiles
propter motus frequentia. Et si fuerit castrat
anteq̃ crescant eius cornua. caro eius meli
or et temperatior in siccitate et calore. Et si fu
erit castratus anteq̃ cornua habuerit: nun
q̃ ei ulterius crescent. Et si post nunq̃ ea ab
sciet nec mutabit. Aristoteles libro octavo
Hymnuli serpentibus contrariantur miro
modo.

Operationes

A Plinius. Qui fuerit inunctus eius sepo
vel sanguine a serpente illo die nō tangit.
B Et eius coagulum est summū remedium
in venenis: ut dicit Plinius libro. xxxviii.
capitulo nono.

Capitulum. lxxvi.

Iaculus et Ypnalis. Isidorus.
Iaculus est serpens volans. De
quo Lucanus. Iaculq̃ volu
cres. Exiliunt enim in arbori
bus: et dū aliquod animal ob

uium fuerit iactant se super illud et perimunt:
vnde et iaculi dicti sunt. Boetius. Iaculus ser
pens volatilis: animal quodcumq̃ occurrit
ei dum volat interficit. Et est alius quo sine
sensu doloris animal moritur. Alius qui si
quem tetigerit dolore diurno fatigabitur: et
postea moritur. Ex libro de na. re. Iacul⁹ est
serpens qui volans alas arbores subit et i eis
delitescit. Et quib⁹ vi maxime turbinatus: pe
netrat animal quodcumq̃ obuium inuenit.
Ypnalis. Isidorus. Ypnalis est serpens ab
aspide gen⁹ trabens q̃ somno q̃s mordet in
terimit. Veneno enim immittit somnū: q̃ nullo
impulsu deserit insectum. Hunc oleo patra
sinistro brachio suo apposuit iuxta suum an
thonium se collocans: ut ei⁹ attractu dormi
ret: et vitam quietam morte finiret.

Capitulum. lxxvii.

Icinus et inachlin. Isidorus. Icinus
est animal terrestre quod vulgus vo
cat. a quo ericinus marin⁹ nomē tra
xit. Actor. De icino marino q̃ est ecchin⁹ ap
pellatus: de q̃ infra in tractatu de piscib⁹ dis
cetur. Icinus autē terrenus similiter pluri
bus appellatur nominib⁹: scilicet ecchin⁹: eri
cinus: et herinaci⁹. Que. s. nomina quandoq̃
scribuntur cum aspiratione: quandoq̃ sine il
la. et ideo de hoc animali dictū ē supra. Pl
nius libro octavo. In achlin i scadinania se
runt nullo suffraginū flexū. Ideo nō cubans
tem: sed arbori in somno eccliuē: eaq̃ incisa
ad insidias capi: alias est velocitatis memo
rate. labrum ei superius est pregnande. Et

De Animalibus

ob id retro graditur in pascendo ne in priora
tendens inuoluatur.

Operationes

Dyscorides. Echini terre corium combu-
stum: et pice liquida comixtum alopijs me-
detur. **L**arnes eius cum oximelle bibite ne-
freticis singulare est presidium. **T**yposarchis
et ydropicis contractis et strumaticis et coleri-
cis siccatur intraneorum reuma. **H**ecur eius in
testa siccatur in feruenti sole atque repositum
et inunctum mirifice sanat iam dicta.

Capitulum. lxxviii.

Lacertus. **V**idetur. **L**acertus est reptile genus sic vocatus: eo quod habet brachia: et quattuor pedibus innititur. **G**enera vero lacertorum plura sunt: ut botracha: salamandra: saura: stellio. **E**x libro de naturis rerum. **L**acertam potius vermem dicunt quam serpentem: quia clementius ferit. sibilat tamen ut serpens et caudam habet consimilem: linguamque bifidam et pilosam. pedibus vero graditur. huic animalis nulla est memoria: et ideo non cubat: oblitus quidem in quo loco sit enixa. per se erumpunt catuli numero vndeni. **Q**uidam dicunt fetus a matribus deuorari. **L**acerte sunt in India numero pedum. xxiii. colore fulgenti. **G**losa super **L**eu. xi. **L**acerta immundum animal secundum legem in sepulchris habitat: et in constantiam vite signat.

Operationes

Quicena in. ij. canone. **L**acerte natura stel-
lioni vicina est sed melior. **S**anguis eius
confortat visum. **S**tercus eius albugini con-
fert oculi et pruritui: et visum acuit: coloremque
bonum efficit. **I**dem in. ij. canone. **L**acerte
caro mortificans est. et ei qui bibit eam acci-
dit apostemata lingue: et pruritus et dolor
capitis et adustio et tenobrositas oculorum.

Capitulum. lxxix.

Lamia et lauzanum. **E**x libro de natu-
ris rerum. **L**amia est animal magnum
et crudelissimum: nocte siluas exit et
hortos intrat: arbores frangit: earumque ramos
dissipat: et hoc per brachia fortia nimis
ad omnem actum abilia. **L**unq; superuenes-
runt homines ad prohibendum: pugnat cum
eis et mordet eos. **H**oc autem in eius mori
mirabile est (ut **A**ristotiles refert) quod homo
sauciatus lamie dentibus non sanatur a mor-
su donec rugientis bestie vocem audierit. **G**losa
super **Ysaia**. **L**amia pedes habet equis
nos: cetera vero capris conformia. **D**e qua
dicit propheta: **I**bi cubauit lamia et inuenit sis-
birequiem. **G**losa super **Tren.** **L**amia dicitur quasi la-
nia. quod durior et crudelior est suis fetibus quam cete-
re bestie. ferit enim eos laniare et inde eos lacta-
re. **S**icut scriptum est: **L**amie nudauerunt mas-
sas. **E**x li. de na. re. **L**auzanum est animal a cuius
crudelitate nulla bestia cetera potest. **N**am et ipsa
leonem omnibus formidabilem deterret: suo tamen

genere parit. in cetera grassatur: q̄ reliquas bestias depredatur. Et cū hoc scelus ī alijs persequatur: proprie tamen iniquitatis non meminit.

Capitulum. lxxx.

Leo. **I**sidorus. Leo vocabulum habet inflexum ex greco. Leo siquidem grece rex interpretatur latine: eo q̄ sit princeps omnium bestiarum. **A**resto. Leo est animal audax: forte: largum: nobile: magnanimum. **Q**ui generis mas habet comas. Leo ē ex animalibus quadrupedibus: que fissa sunt in extremis. Vincos habet ungues et incuruos. **D**ingit ad posterius: et in modum canis elenat crus. **L**ungos os suum aperit: odor ab illo exit. **A**nimal est multorum digitorum: habet quinq; digitos in pedibus anterioribus: et quatuor in posterioribus: ut linceus et canis et lupus. **E**x libro de naturis rerum. Leo feridus ē maximeq; in ore: dormiens apertus habet oculos. **C**um autē dormit in naui: periclitatur nauis. **I**sidorus. Leonum virtus est in pectore firmitas ī capite: animos eorum iudicat frons et cauda. **A**restoriles. Leo ergo est animal forte. **D**entes habens acutos ut serram: et fissuram oris terribile. **O**ssaq; durissima ac pene omnino nō medullata. **P**linius libro octauo. **U**rso quidem est caput animalidissimum: q̄ contra leoni est fortissimum. **P**hysilogus. Leo caecumina montium amat ire. **E**t cum a venatoribus queritur ordinem eorum sentit: sua res

stigia cauda regit: ut per ea venatores cum inuestigare nequeant. **E**x libro de naturis rerum. **L**eones adeo sunt calide nature: ut omni tempore desiderant coire. **F**eminis magna libido coitus: et ob hoc maribus irascitur. **D**ec hinc in pectore duas mamillas: in medio scilicet ventris. et has paruas respectu sui corporis: quod modici lactis est. **S**olinus. **L**eones autē auersi coeunt. **L**eone primo fetu quinq; catulos parit et educat. **D**einde per singulos numero detrahunt annis insequentibus. et postremo cum ad unum materna fecunditas rediit: sterile scilicet in eternum. **P**hysilogus. **L**eonum itaq; fetus producti usque in diem tertium sunt mortui. **N**am leones quidem calidissimi sunt natura. quod probat eorum nobilitas et fortitudo cum audacia et iracundia. **F**etus autē humiditatem habent ex generis temperie: quod sicca re complexionis et caliditate viscosior redditur: et maxime circa cerebrum dominante siccitate: et sibi animali spiritui cooperante. unde cum opitulatur nervi spiritus non possunt ingredi: nec virtutes ad actiones suas mouere. **P**arentibus ergo rugientibus circa fetum spinas posita aures et poros capitis ingrediētes prebent fetui mortem. **I**sidorus. **L**eo et leena cum genuerint catulum tribus diebus et noctibus dormire fertur. **T**unc deinde per fremitu vel rugitu velut tremefacti cubilis locus: suscitare de catulum dormientem. **I**orath. **L**eo minimus sollicitus de se et catulis suis dormit apertis oculis quasi vigilantibus. vestigiaque sua terram cauda spargens operit usque ad antrum suum. **R**asius in **A**lmanfore. **L**eo per murem fugit. **P**ro ligno quod dicitur sethin timet. **A**lleborius etiam et squilla canes et leones plurimasque beluas interficiunt. **E**sculapius in libro de membris. **L**eterum si super cortices quercus calcauerit zarum: id est leo formidabit cōtinuo.

Operationes

Isaac. **L**eonina caro ceteris est calidior: grossa: grauis et difficilis. si comedat doloze et torsionem in ventre generat. **E**sculapius. **L**eonis caro fantasticos sanat: aurium dolori et omni alij valet. **S**i quis sederit super pellem leonis: recedet ab illo emorroides. **Q**ui vero linat corpus suum sepo resinum leonis terrentur ab eo lupi. **D**aly. **A**deps leonis calidior est ceteris et fortioris dissolutionis in apostemata dura. **D**yascorides. **A**deps leoninus omnibus quadrupedibus calidior est et minus extenuatorius. **V**etus autem factus a se ipso calidior sit. **D**icitur autem venenis esse contrarius: cum

De Animalibus

vino adhibitus bestias omnes expellit: et est repulsibilis odoris quo serpentes persequi-
tur. **Quicenna.** Adeps leonis resoluit dur-
ricias apostematū. **Plinius li. x. viij.** Leo-
nis adeps cum rosaceo cutem in facie custo-
dit avicis. **Andorēq;** servat et sanat adusta.
Idem etiam adeps cum rosaceo quotidianis
febris prodest: eo quod perunctus eo be-
stie fugiunt. **Fel** eius aqua addita clarita-
tem oculis inunctis facit. **Ror** in cibo sum-
ptum quartanis medetur.

Capitulum. lxxxj.

Lopardus. **Ex** libro de naturis res-
rum. **Leopardus** est animal quod
ex leena et pardo generatū est: colore
subnigro: maculas habet nigras per totū. **Se-**
mina mare fortior est. **Lū** pardus bestia cru-
delissima sit: aliquando quidem domesticat:
sed nunquā sic: ut sue crudelitatis obliviscatur.
Domesticatur autem ad venandū: itaque cum
ad predam in venatione ducitur: relaxat: quā-
si quarto vel quinto saltu capere nequeat se-
rociter iratus subsistit. **Et** nisi statim venas-
tor furenti bestiam aliquā obulerit: cuius san-
guine placetur in ipso venatore: vel in quosli-
bet obuios inuit. **Impossibile** est enim cum
placari nisi in sanguine: sed in hoc puidi sunt
venatores ut agnos penes se vel alia anima-
lia semper habeant quibus iratos placant. **Pbi**
si. **Leopardus** est animal leonifimile in cas-
pitate ac membrorum dispositione. licet non sit tam
magnus nec tam robustus. hic ab homine ita
domesticatur ut eo sicut canem ad venandum
utatur.

Operationes

Quicenna in. ij. can. Fel leopardi venenū est
ex eo bibenti: cui vomit et tyriaca propria sub-
uenit. **Esculapius.** Leopardus cum hominis crane-
um viderit fugit. **Rasi.** Herba quā leopardus
di herba dicitur: leopardus terret. **Et** herba quā
leopardus strangulans dicitur interficitur.

A

B

C

D

Capitulum. lxxxij.

Leonthophonos: et leucrocata. **His-**
dorus. **Leonthophonos** est bestia mo-
dica ex eo vocata: quia capra exurit
eiusque citere asperse carnes. et posite per cōpita
semitarum: leones necant si quantulumcumque
ex illis sumperint. **Solinus.** Propterea leo-
nes eas naturali odio premunt. et ubi facultas
dat mori quidem abstinere. **Plinius li. octa-**
uo. **Leonthophonon** accepimus paruum ani-
mal vocari: nec alibi quā ubi leo gignit nasci.
Duo gustato a leone tanta ei vis inest ut ce-
teris quadiupedum imperitans illico expe-
ret. **Leucrocata.** **Solinus** et **Plinius** libro
octavo. **Leucrocata** velocitate precedit se-
ras universas. **Ipsa** est asinifere magnitudi-
nis. ceruinis clunibus: collo: cauda: pectore: et
cruribus: leonis caput: ore usque ad aures des-
hiscente. dentium locis osses petuo. hanc quā se-
ram humanas voces cadunt imitari. Nam
voce loquentium hominum sonos emulat apud
indos inuenitur. **Victor.** Videtur leucrocata
ita eadem esse bestia que superius vocata est
leucrocata. **Et** fortassis ex scriptoris vicio
pucit hec nominum variatio.

Tractatus

Capitulum. lxxxiiij.

Lepus. **I**sidorus. Lepus q̄si leuipes
q̄z velociter currit. velox enī est alal z
satis timidū. **A**ctor. Lepus est alal
mollissimū: debile: timidū ac fugitiuū: auris
culatum. habet crura retro longiora vnde z
facilius ascendit q̄ descendit. **I**mmūdus est
fm legē: q̄nō ruminat: sed quidem vngulam
diuidit. **I**n petra cubile suū collocat. **A**per
tis oculis dormit. habet aut̄ simul vtrūq̄ ses
sum. **A**n **T**herentius. Ante inq̄t es lepus:
z palpamentū q̄ris. q̄si dicat: ex quo nunc se
mine nūc maris vsurpas officiū q̄c q̄ pal
pes queris mulierē. habet aut̄ lep⁹ labia sem
per i mortu. **A**mbrosi⁹. Lepores cognouim⁹
hyeme albescere: estate aut̄ in colozē suū redi
re. **T**estāte **P**linio: Lep⁹ nunq̄ pinguescit.

Operationes

- A** **I**saac. Lepus licet sicce⁹ sit z grossum san
guineū generet. melior tñ est bircis z capris
iuuenib⁹: p̄inde valet siccas habere volētib⁹
cōplexiones. **A** **C**ōtrari⁹ vero est tenuē dietā
sei uatib⁹. **A**ni. Lepus siluestri⁹ fri. est z sicce⁹.
stomachū mūdificat. **B**anguis eius mūn
dificat pannū: z cinis capitis ei⁹ medet̄ alo
picie. **A** **C**erebrum eius assatū pfert tremori
accidenti in successione egritudinis. **I**tem
cum eodem cerebro gingiue puerorūz mūn
dunt. **P**roprietas q̄ in ipso est: velociter or̄i
untur dētes: z facile exiūt sine dolore. **C**o
agulū ei⁹ meli⁹ est oibus coagulū in specie.
hoc cū aceto bibitiū cōfert epilētie. **I**dem

cū tiriaca z aceto valet venenosia. **I**te cas
ro leporis ca. est z sicca: assata bona est visce
rib⁹ intestinoz. **I**n iure carnis eius sedent
podagrici: z hñtes dolozes iuncturaz. **E**i
eius opatio prima est opatiōi iuris vulpis.
Item cerebellū leporis comestū tremorez
corporis tollit. **C**aput ei⁹ cōbustū cū sepo
vrsino: et vt cataplasma adbibitum alopi
as emēdat. **C**oagulū eius bibitum absti
net menstrua. **C**oagulū cum aceto lacin
muliez māmīs coagulatum dissoluit

Capitulum. lxxxiiij.

Leuathan. **A**ctor. **L**euathan bebrau
ce dr draco. **F**ertur aut̄ q̄ draco z in
terra serpit: z aq̄s natat z in aere vol
at. vnde z in **A**siā trib⁹ noīb⁹ appellat̄ sc̄z ser
pens z cetus z leuiathan. **A**oquens enim in
spū de diabolo sub leuiathan typo. ita dicit
p̄beta. **I**n die illa visitabit dñs i gladio suo
duro z grandiz forti sup leuiathan serpentes
vectē: z sup leuiathan serpentem toruosum:
z occidet cetū qui in mari est **V**orath. **L**euin
z leuiathan pisci aspedo: id est cetō frequen
ter insidiat: z pugnat cū eo. **O**mmesq̄ p̄sces
maris q̄ pugnat vident inter illos subito ad
caudā ceti confluunt. **E**t si qd̄ cetus ab illo
denictus fuerit moriet̄. z ipi statim. quos enī
cauda cinxerit mor̄ deglutit. q̄ si cet⁹ supe
rari nō potuerit: tūc leuin a faucib⁹ suis feri
dissimū odorē cū aqua emittit. **A**er⁹ aut̄ ecō
trario aquā haurit: z respuit: z odorē fetidū
mūi repellit: z sic se suosq̄ saluat z defendit.

Capitulum. lxxxv.

Lanificus et limax. Ex li. de naturis rez. Lanificus vermis est longius maculosus ex multis distans pedibus: parum colore albus. hic lanam sericam ex propriis visceribus operatur: et arboris mori folijs vescitur. q. s. cibum mediantibus ipsius visceribus in lanam conuertit. Itaque lane sue fusos in ramisculis faciunt. et in circuitu sui operantur: ita ut perfectis fusis undique in opere suo includant: post hoc exitum sibi faciunt in summitate fusorum. Eredientesque natura mirabili mutati prorsus apparent a forma priorum: adeo ut vermes qui rebebant innumeris pedibus habentes alas iam apti sunt ad volandum. Demum venerem incuntes diebus tribus coeunt. quo pacto masculus moritur. femina vero ordine iterato oua parit innumera: substrato sibi panniculo vel albo vel rubeo: deinde emouit. Tunc panniculus cum omnis suscipit: et ubi non possit hyemis attingere refrigerio reponitur: postea calore veris inualefcente: oua ad solem exponunt et calore fouentur: donec animata in vermes formentur. Isidorus. Limax est vermis limi dictus: eo quod in limo nascatur: unde et sordibus semper et immundus habetur. Actor. De hoc plenus infra dicitur: ubi de testudine agitur.

Capitulum. lxxxvi.

Linx. Isidorus li. duodecimo. Linx dictus est: quia in luporum genere numeratur. bestia maculis in tergo distincta ut pardus: sed similis lupo. Algazel super libro de sensu et sensato. Maxime vero linx animal mouetur finem sensum visus. Nam visu suo res solidas penetrat. et si aduenit ei res transparentes: cito erecatur ab ea. Ex libro de naturis rerum. Linx adeo perspicaces oculos habet: ut subtilitate visus etiam solida corpora penetret. Constat enim quod oculus in humido situs est iuxta philosophum. Tria vero sunt in aqua: scilicet aque humiditas: dyaphoneitas et lucis perspicuitas. et hanc visum communicat cum natura celesti. Linx habet linguam serpentis similem: sed maiorem quam in longitudinem magnam porrigit: et collum circumagitur: ungues habet grandes. vnicum fetum facit: et urina eius in gemmas durecit.

Operationes

Plinius libro vicesimo octavo. Paritus corporum urinae lincis stillicidio traditur inbiberi. Et ad eundem prodesse monstrat et vngularum dolori. Yozath. Linx habet formam ut lupo. Lapisque ligurius ab eius urina distillatus septem dierum spacio generatur. De hoc lapide inferius in tractatu de lapidibus dicitur.

A
B
C
D

Capitulum. lxxxvii.

Tractatus

Locusta. Ex li. de na. r. e. Locusta est aial quadrupes pui ad cunicli. cre mo du: caput bz carnosum z magnu z co mestibile: habitatqz circa pres hierosolyme. Un Jokes baptista hmoi carnibz aiali vef scedat. Quidā tñ dicūt qz circa iordanis ter rā ē herba dulez ad edendū q locusta vocat. z hmoi cibo nō locustis aialibz Jokes vtebat hoc anial gregatim incedit. Un Salomon ait: Regē locusta nō bz zē. Qd vtiqz de locu stis pmbz intelligi nō pōt: q in multo timore sunt z nō p turmas: s; solitarie i cedūt. Dicit Ares. q femia qdā locustā nutruit ab eo tpe q iuuenis z parua fuit: q cū creuisset p se z sū ne masculo impgnatam inuenit.

Capitulum. lxxxviii.

Lupus. Ex li. de naturis rez. Lupus est aial rapacissimū z fraudulentum. hunc nōnulli canē siluestrem esse di xerunt: qz forma eius canis vlulatusqz consi milis: sed latratu caret. Audax est magis eoz genus qd breue qz qd longū est. Erebrū ei crescit z decrescit p m statū lune. q licet i om nibus quadrupedibz: in lupo tamen z in can ne plus. Pythagoras. Oculū vero lupi eradi catum cum viderint quadrupedia: domesti ca timent z fugiunt. Et si qd aial minxerit su pra vzinam lupi calidam non concipiet vnqz. Actor. Lupus vetidissimus est et rapidus. horrendum habet vlulatum. In vespe autē maxime esurit. vnde scriptū est: Iudices ei lupi. Aresto. Lupus omni tempore agrestis est sicut z leo z vlus. Est etiam fortis z astu tus. Ambrosius. Lupus si primo hominem viderit: vocem ei eripit: z eū tanqz victor vo cis ablate despicit. si autem se pūsum senserit: ferociam deponit z currere nequit. Ares stotiles. Lupi famem quidez diu portant: et post longa ieiunia multum deuorant. Lup gulose comedit sine masticatione: z vna die q ad tres dies sufficit: nō aut comedit nisi carnes. Vido. Lupi toto anno non ampli qz duodecim dies coeunt. Ex libro de natu ris rerum. Lupi virgas osseas habent. An no per duodecim dies coeunt: z solū eo tem pore gregatim incedunt. Arestotiles. Lup coit sicut canis. Tempore coitis quando fi lios habet valde malus est.

Operationes

Ex libro de naturis rez. Lupi cor si desic cetur ac seruet multū dicit fieri aromaticū. Idem cōbustū contritum z potatū inuat epilepticum. Pbisilogus. Epar lupi sic catum z tritum z cū dulci vino sumptum: fa cit ad omnes distemperantias. Esculapi us. Lupi caro cocta z esā: fantasticos sanat. Adeps eius z sel quantū canis. Baly. Fi mus albi lupi colice pdest. Auicenna in se cundo canone. Caro lupi mala est. Caro ta men lupoim habentia rostra z vngues ocu lo confert z cōfortat ipm. valet etiā emorrois dis sed abhorret eā stomachus. Pbisicus. Nec solum lupi sanguis: sed etiā finus con fert in colica passione. Pythagoras. Homo in passione sua q lunā senserit canini dētes. adib. i. lupi curant eum.

Capitulum. lxxxix.

Lutber. Ex li. 8 na. re. Lutber ē aīal
astutu z maliciosu: magnitudie muri
legi: forma ppe pili pterq; i capite co
lore fuscū z nigz: pelle nires cui mollior: plu
ma pil⁹ est: cui⁹ nitor nō de facili cedit vetu
stati. Un de pelle ipi⁹ fuit ornat⁹ circa collū
i vestib; viroz ac muliez. hec bestia circa sta
gna z flumios habitat: ibiq; foueas bz: z fer⁹
facit: piscib; viuit q; mirabili frēq;ntia veni
tur. Qui licet sub aq; dū viuere possit: respi
raculū tū ab aeretrabit. Un q; q; audirare
pde gurgustū. i. nassā ingredit. Et q; tūc ne p
introit⁹ locū redire nec nassā tā cito discerpe
possit: spm in aere recupare nō valēs in aq; s
uffocat. Adeo pō ciboz cupida est z auara
q; pisces capros i specu suo tāto cumulo cōs
gregat: vt ex putredis eoz fetore nō solū fos
ueā s; etiā aerē inficiat. Qd nō sine piculo sui
qdā expti sunt: q; hāc bestia cape voluerūt. a
piscatorib; aliqū domesticat⁹ z arte inducūt vt
pisces suo circūitu cogat picula retū ingre
di: suoq; inuamine capi. Un magnū emolis
mentū dū is suis prestare videtur.

Capitulum. xc.

Lubric⁹. Jli. Lubric⁹ ē pms itesti
noz sic dict⁹: q; silubric⁹: q; labit. vel
eo q; i lūbis sit: hoz tria sūt gūa. roz
tūdi: lōgi z lati. Daly i li. regalis dispositōis.
Lubrici nascūt ex hūiorib; flegmatic⁹ putres
scētib; i intestinis vbi nascit calor extraneus.
Nos impossibile ē nasci de sanguie vel colera
rubea. nā colera rubea cū amaritudie z acuis
tate ac siccitate sua hūmōi occidit aīalia. Sā
guis aut de venis vel arterijs nō exir: z si ex
ierit ipa gignit cū passioib; alijs. Un passioz
nē hāc bnt pueri flegmaticā z grossā hūidita
tē hūtes cū dicta sua grossa z purgadi neglis
gentia. Daxie pō in autūno bec passio nas
citur ex fructuū comestione zē.

Capitulum. xcj.

Lichaonē siue lichaonē z lintisc⁹. Ex
li. 8 na. re. Lichaonē oriens pūbo est
bestia quā in gūe lupo; nōnulli pos
nūt: s; lupo lōgior ē: z bz crura breuio; a adis
similia: ceruicē q; iubatā z mltipbaria color
varietatē: saltu velox z ino cūa hoīm: venena
tu viuit: bīrū mutat fū tpa. Nā byeme bīrsu
ta ē z pilis horrida: estate pō nuda. Et b; idēz
vult. Pl. li. 3 palia pba Lintisc⁹. Ex li. de na.
re. Lintisc⁹ aīal q; drupes ē vt dicit expimēs
tator: i li. suo qd ex cane z lupa nascit. Est enī
vterq; pens adco luxuriosus: vt odio natali
sibi dīcēre qd ē inter canē z lupū in copulā
tū pueniāt ppter luxurie dēlectamētū. Sic
q; fit vt fer⁹ attrahat sibi colorē z mores vtri
usq;. Pl. li. viij. Lupis galli canes pīpi vo
lūt: q; greges suū q; s; ductorē e canib; z du
cē bnt. Illū i venatu comitāt: illi parēt. Jli.
Lintiscidicēt vt ait Plinius canes nati ex
lupis z canib; cū inter se forte mīscēt.

Capitulum. xcii.

Maricomorion. Albertus in li-
bro de naturis animalium inq-
rit: Maricomorion est bestia or-
ientis raro visa: cuius magnitu-
do est vt leonis: coloris rubicun-
di: tres ordines dentium habet in
ore. Pedes sunt vt leonis. Facies ei-
us et oculus: aures vt hominis. Cauda eius vt scorpio-
nis. Aggressus sonus eius vt tubae: et voces imi-
tantur hominis. Velocitas eius sicut cerui
Et deceptos homines deuorat.

Capitulum. xciii.

Mustela. Et li. de naturis rex. Mus-
tela est bestiola subdola: catulos ses-
tile nutrit: eosq- de loco ad locum ses-
tile trahit ne forte inueniant. hec rupes et ca-
uernas inhabitat: diutissime dormit. Quam-

do cum serpente pugnare vult. aggressus se
munit: pinde super omnem medicorum artem rursus esse
de: ita vt si mortuos fetus suos inueniat perbers-
bam naturaliter notat: rediuuos faciat. De
hac clemens papa dicit: quod ore concipit et aure
parit. Mustela serpentes persequitur adeo vt
ipsum basiliscum interficiat: sed eo interfecto com-
moritur. fit ergo brevis corpe et ore: sed astutia
magna et aniositate. vincit etiam animalia magna
agilitate corporis.

Operationes

Quicena in secundo canone. Et imatura ficu-
cum herba fit emplastrum super mustele mortuum.
Unde li. iij. Est autem mustele mortuus velocis
doloris. contra quem fit emplastrum cum cepis et al-
liis. **Q**uod rube mustela effugiat. **E**scula-
pius. Mustele cinis et sanguis eius elephantis
ciosas sanat. **P**linius li. xxx. Dumeri dos-
loribus cinis mustele cum cera medetur. **S**an-
guis mustele podagris confert cum plantagine
illi. propterea cinis mustele ex aqua potus fre-
uenticulis prodest. Elephantiam quoque sanat.

Capitulum. xciiii.

Mammonetus siue mamonet et manti-
cora. Isidorus. Mamonet est animal
symia minus. in dorso fuscum: in ven-
tre candidum: caudam habet villosam: et collum
ita grossum vt caput. Unde captum non ligat-
per illud sicut ceterae bestiae: cum laqueus id tes-
nere non possit: sed per ventrem. Habet autem
propeissime faciem humane similem: nigram dum-
taxat et sine pilis. a collo desuper frontem

De Animalibus

necesse nasus ore stinu^s sic in symea. sz certum
spaciu inter vtrūq; sicut in boie. **Y**nter has be
stias sz symeas odū est implicabile. bellūq; fre
quens. z licet virib; nō pualet. astucia tamē
et animositate bellandi symeis preferuntur.

Dāncora. **A**uicēna. **I**n pūbo **I**ndie lupus
qdā est. q grece dī **D**aricozion. latine scilicet
Dāncora. tres habens dentiū acies inferius
z superi⁹. Est autem magnus et pilosus eiusq;
pedes vt leonis. facies z oculi et aures vt boīs.
fusi sunt ei⁹ oculi. z color est rubicundus vt
miniū. **A**uda ei⁹ est vt scorpionis agrestis.
Et in ea est rubedo. **I**pleq; pilos ei⁹ eit z loqui
tur z binnit. vox ei⁹ est vt vox tube et velociter
currit sicut ceruus. **E**stq; agrestis hominem
comedens.

Capitulum. xcvi.

Arcatus. **A**lbert⁹ in li. de na. aialium.
Arcat⁹ est animal figure mustele.
sed qntitatē bz catti. sz lōgi⁹ est. z bina
habet crura. in dorso ventre z gutture. album
sicut mustela. vngues bz breuiorez qz cattus. et
duoz genēz. vnū sagozū. z alterū abietū dicitū
sz illud qd nidificat in abietib; multū est pul
chrius z cōmiscēt sibi mutua ambo genera.
pellis vtriusq; est p̄iosa. **G**enera ist⁹ anialis z
mustele habent hoc q cū sint iracunda valde
efficiūte fetida. **E**t sūt animalia vix vnq; quies
centia: etiam quando domestica ntur.

Capitulum. xcvi.

Melo. melosus. z monoceros. ysi. **D**e
lo dicit⁹ est eo q sit iocūdissimo mēbro.
vel q fauos perat z assidua mella cap
tet. **E**st at animal qdrupes armatū vngulis.
Glosa sup eplāz ad hebreos. **M**elo vel melos
tus ē aial qd z raris dī. cui⁹ pellis hispida val
de melota vocat. **U**n de qbusdam sanctis anti
qūiorib; legi⁹. **C**ircūierunt in melotis. **E**t li. de
na. rerum. **M**elosus est bestia valde magna
que trunculentos hostes psequit tan qz ad hec
creata. **R**ictus habet ingentes. dentes quoq;
fortes z p̄minentes. cū qbz audacter bella cū
aduersarijs patitur. **D**ec cū hominib; fortib;
terribilis sit. pueroz tamen innocentia z eoz
paruitatē mirabiliter phorrescit eoz verba su
git. in q digne magnificentia innocentie cōpro
batur. **I**ysid. **M**onoceros est monstrū. equi
no corpe. ceruino capite. cauda snilla. pedib;
elephantis. mugitu horrido. cornu tamē vno
scz acutissimo. in medio frontis armatū. **C**ap
tum qdez p̄mipote⁹ sz nūq; domari. imo (vt
dicit **I**acob) q nūq; viuū in hoīs potestatem
venit. quia vinci se cernens furore vitam exuit.
Phisiologus. **M**onoceros est aial pusillum:
edo simile. acerrimū habens vnū cornu in ca
pite. **P**li. li. viij. **A**sperrimā feram monoceron
tem reliquo corpe equo similem: capite ceruo.
pedib; elephante. cauda apro. mugitu graui.
vno cornu nigro media fronte duoz cubitozū
eminente. viuam capi negant.

Capitulum. xcvi.

Tractatus

Capitulum. xcviij.

Mulus. Ex li. de na. re. Mul⁹ ex azino
z equa genit⁹. habet qdam azini ppria
sez aures lōgas. binnitū horridū: crus
cē in humer⁹. pedes exiguos. z corp⁹ macilētū.
reliq⁹ pō vt bz equ⁹. Mule nūq⁹ p̄cipiūt. quia
menstrui supfluitas in eis cū cibo trāsīt in nu
trimentū corpis. Itē sanguis q natura nō in
diget exit cū supfluitate vesice. Est z alia ratio
qm̄ h aial extra naturā generatū est. z ei⁹ natu
ra diuersificata est in equo q calidus nature ē.
z azino q sūme frigiditatz. Itaq⁹ in fetu diuersi
fice generato z malo cōplexionato. non pōt esse
p̄cordantia p̄riū z ordinata natura. vt quasi ex
ppria sibi sile generet: q nullaz ppriā generis sui
lūstantiā bz: itaq⁹ in aialib⁹ romanoz mulas
peperisse p̄digij loco habitū est.

Operationes

Auicenna. Muloz pellis ac similis m cinis
ponitur super adustionem ignis.
Et vlcera calefacit qm̄ nō sunt cū apostemate
Est etiā medicamē excoxiatiōni pedū a calcia
mentis atq⁹ coraz z fistulis.
Selbenn in libro de sensibus. Si domum
fumigaueris cum vngula muli sinistra: non re
manebit in ea sores.
Solini⁹ libro vicesimo octauo. Vinis vngū
larum muli vel mule ex oleo mirrino alopicis
as replet.
Esculapius. Auricule mule z bardonis te
sticuli si ferant a muliere nō p̄cipiet.

Migale. Actor. Migale bestia q cameleo
si filis eile dī. Rudolph⁹ sup Leniticū.
Migale dī qī mus gulofus. Est at z fraudulē
tus. Nam cū dolo rapit q postea vētri cōmittit
Qui. Migalū esse dixerunt aial min⁹ mustela.
Color ei⁹ ad citrinitatē declin⁹ est cū subtilita
te z tenuitate. Lōgicudo oris ei⁹ ē ad vltimū.
z labiū ei⁹ in vltio. cūq⁹ videt aial: salit ad ipm.
z cū testiculis ei⁹ suspēdit. Dixerūt at qdaz q bz
formā z colorē muris. Verū muscida ei⁹ ē acu
ta z oculi pui. Dētes ei⁹ hnt tres ordines. z acci
dūt in circuitu morfus vesice plene hūiditate
sanguinea sup bafes fustas. Nūq⁹ aut puenit
res ad pūcturā in intestinis z difficultatē vri
ne. sudorēq⁹ frigiduz corruptū. Qu ergo cadit
caro corrupta curet vulnus curatione sua.

De Animalibus

Capitulum. cxi.

Mus. *Ex li. 8. na. re.* Mus est bestiola panis cupida: et eorum que ex frugibus ad humanos usus sunt. In pquirendis cibis solertissima. propter quod etiam nulla plerumque vitat pericula. eorumque cupidine duriores solidasque materias demolitur. Porro si in aqua bibitur moritur. quod valde humide nature est. *Plinius li. viij.* Durum plura genera sunt in regione cyrenaica. Alii lata fronte. alij acuta. alij erinacione genere pugentibus pilis etc. *Ex li. de na. re.* In oriente mures magni sunt ad modum vulpium. quod aialia perimunt boves licet non occidant: morsibus tamen molestant. In arabia mus magnus inuenitur: cuius pedes anteriores sunt magni. scilicet vni palme. posteriores autem vnius digiti.

Operationes.

- A** *Plinius li. xxiij.* Camelonis herbe succus additis aqua et oleo mures in se contrahit ac necat. ni protinus aqua sorbeat.
- B** *Idem libro vicesimo quarto.* Saxi quoque arboris fumus necat mures.
- C** *Idem libro vicesimo quinto.* Elleborum etiam potente admixtum mures necat.
- D** *Idem li. xxiij.* Porro si cerebri mustele coagulo addat: dicunt caseos a muribus non attingi.
- E** *Idem libro vicesimo septimo.* Aconitum et longinquo mures colere necat.
- F** *Rasi in Almanfore.* Mures de domo calicanto fumigata fugiunt.
- G** *Auicenna in secundo canone.* Squilla est cepe muris sic nominata. quod murem interficit.
- H** *Item argenti viuum interficit mures.*
- I** *Ad effugandum mures mus masculus excoriatur et in domo dimittitur aut castratur. aut cauda eius abscinditur. scilicet excoriatio fortior est.*
- K** *Item mus assatur et siccat et infanti datur ad comedendum abscinditur salue fluxu ab ore eius.*
- L** *Sanguis muris eradicat verrucas.*
- M** *Stercus autem eius super alopitiam profert propter quod adustum et cum cepe linatum.*
- N** *Item thure vero et aqua mellis bibitur frangit lapidem.*
- O** *Item sumptum soluit ventres puerorum.*
- P** *Item quando cum aqua coquitur et sedat in ea qui difficultatem urine patitur confert ei.*
- Q** *Ex li. de na. re.* Simus muris vehementer laetatur. unde et truci medicina ex eo acunt.

Capitulum. c.

Musque libet et mus. *ys.* Musque libet est bestia orientis capole magnitudinem habens. in cuius inguine crescit apostema et collectis humoribus. Quod cum maturatum fuerit: collidit illud et fricat ad arbores. sicque soluit et decurrit sanies. ibique coalescit et induratur. et huiusmodi substantia mus vocatur. Quis etiam caro eius et stercore mus. scilicet ille multo melior est quam ab apate currit. Musque odore perditio virtutis suae in fetoribus et latrinis recuperat. In fetore elucrat. et sic quasi luctamine reuiuiscit. *Costan. li. gdu.* Musque pustula est in ventre cuiusdam aialis. quod etiam superius dictum in ca. lxxvij. Hazelle. Et est capreolo simile. quod est in India. Idem in pantegni. Musculus maior est in aros matibus calis. et sic in. iij. gradu.

Operationes

ys. Musculus valet in incopim: et cordis debilitate: cerebrique et epatis et stomachi. *Costa li. viij.* Musculus congruit senioribus in hyeme membra quod defecta aromatizatio confortat: timorem melancolicum amputat et audaciam prestat. Item sternutationes de musco paralysim adiuuat. Item musculus mittitur in collirijs et pilulis seu pulueribus oculorum. cuius vires albugines oculorum extenuat. nocivum humorem desiccant. *Dyaf.* Inunctum capitis grauedinem depellit. eiusque vires prestat. quod confortativum est. Datur solatium membris omnibus: et fortitudinem auget ossibus. Scoromiam et abundantiam humoris natam emendat. somnum inuitat: ventrem stimulat. Item et omnia viscera confortat in modum cathaplasme impositum. Lege superius. ca. Hazel. et plenius inuenies de musco.

Capitulum. ci.

Et ij

Tractatus

Mantis. ysi. Mantis cati est appellat^o eo
q^{uod} murib^{us} sit infest^{us}. Et lib. de na. rerū.
Mantis sine murileg^o aut cati^o grece d^{icitur} q^{uod} iⁿ astu
tus. Mantis est iⁿ mūdū z venenosū: z oim muritū
gen^{us} p^{ro}ed^{it}. cū bufonib^{us} q^{uod} pugnare d^{icitur}. quoz
licet venenat^{us} aculeis repugnet: nō iⁿ necant^{ur}.
Dures captas p^{ri}mo lusu afficit. post illu
sas comedit. Oculis carbūculosis tam acute
cernit q^{uod} etiā iⁿ aⁿtris tenebrosissimis velut iⁿ
luce etiā mures aspiciat. D^{icitur} h^{oc} ad modū ser
re. pilos circa os h^{ab}et. q^{uod} ablat^{us} audaciā perdit.
Blad iⁿ scis gaudet. loca calida diligit. Uⁿ p^{ri}
mū pigritia pellē suā combūrit. hois manu
cōrectari gaudet. z ad ludū facillime p^{ro}ocat.
Xoturā faciei lambēdo porib^{us} pedib^{us} imitat.
Libidine impatientissime accendit. Et liben^{ter}
ter coitus tempe siluestre efficitur

Capitulum. cii.

Multipes. ysi. Multipes est iⁿ mis ter
ren^{is} a multitudie pedū vocat^{us} q^{uod} d^{icitur}
iⁿ globū cōplicat^{us}. Nascit^{ur} sub petris
ex būore z terra. Aresto. Mantis anulosum longi
corpis z multoz pedū eq^ule h^{ab}et anulositate. z vi
uit aliq^untulū post capitis abscisione. Iⁿ p^{ri}mo
mū stozacis sicci multipes deludit ac dep^{re}hen
dit. Et li. de na. re. Multipes a re nomen h^{ab}et:
z sanguie caret s^{ed} aial (dicit Aug^{ustinus}) Aliq^ui corā
ipso allatū. eo q^{uod} spectate iⁿ mltas ptes p^{er}sum z
iⁿ vnaqueq^{ue} ps vixit ab alijs p^{ar}tib^{us} sepata.

Operationes.

Apicenna. Vermis q^{uod} est sub viceis aque:
plurimos h^{ab}et pedes. z cū tangit rotundat^{us}.
B Si palatū ex eo cū melle tangit: valet cōtra
p^{ro}ocations. z similiter cum comeditur.
C onfert etiam asināt^{us}: et ad dilatationem an
belitus f^{ac}it dicitur.
D item vermis multipes cum vino bibit^{ur} con
fert ictericie z difficultati vrine.

Capitulum. ciiij.

Dipa. Pbisio. Nepa. quibusdā placet
serpentē esse femineā que iⁿ hora libi
dinis estuantis mari suo compari ca
put p^{re}cidens ipm necat. Unde z ipsa iⁿ partu
necat viceversa. Sicut geade est nepa: q^{uod} z vis
pera sic dicta. quasi vi pariens. Aū em p^{er}pe par
tum est catuli matris viscerib^{us} corrosis erum
punt cum interitū ipi^{us} matris. Actor. De hac
ergo specie plen^{ius} dicit^{ur} infra vbi agitur de vis
pera. **D** bix. ysi. Obices dicta est. eo q^{uod} ares
ne colorem habeat. De q^{uod} poeta. Quaz sperlis
pict^{us} maculis theopban^{us} obices. S^{ed} color ex
ultis atq^{ue} indiscretis barenis zc.

De Animalibus

Capitulum.ciiij.

Neomon. Albertus in li. de na. animalium.
Neomon bestia est. et grece vocatur
neomon. latine vero suillus. et dicitur eo quod
setas habet per pilis. et hodoro cibum puenientem a ve
noso distinguit. Hec bestia serpentes persequitur
que cum aspide pugnat caudam erigit quam aspidem
quasi minantem observat et ad vim suam cum eam
fert aspidem deceptam.

Capitulum.cv.

O nager. ysi. Onager interpretatur azin? fer?
Onager. xxv. die Marcii. xij. vicibus
in nocte rugit siliter in die. et in h. cognoscit
ednoctium esse. Aius quod rugit per singulas horas
rugiet numerus horarum cognoscitur. Actor. Ona
ger ut legitur in solitudinibus et in altis habitat. ubi
propter beneficium veterum diuisus a potu vivit. Un
deremie. Onagri inquit steterunt in rupibus trace
runt ventum quasi dracones. Ex li. d. na. re. Onager
indie magnus est animal et crudele. forma azini ha
bens. et unum solum cornu in fronte. durum nimis et acu
tum ac longum ad bestias ferias debellandas. et habet
in medio capitis. soleas etiam fortes et acutas habet
ut iuvamen naturale. quod in altero cornu defes
cit et perdidit in eis recuperat. Plinius li. viij. Onagri
in frigida et licaonia precipui sunt.

Operationes

Ysi. et Aui. Onagri fel. i. azini siluestris eras
dicat mor. et fertur super apatum vestigia linitum.
In emplastris etiam berulipule ponitur ac
prohibet ipsam.
Urina azini siluestris lapidem in vesica fragit
Actor. Ungula siluestris azini si coburnat et
bibat epileptie prodest.

A
B
C
D

Capitulum.cvi.

Rassus. Albertus in li. de na. animalium.
Rassus animal est varij coloris omnia
precedens animalia. In anteriori parte est valde
altum: ita ut capite erecto altitudinem. xx. cubitoz
in posteriori autem parte emisso. ad instar cervi pedes
habet et caudam. collum erectum: et caput equum licet minus
et in

Tractatus

nus sit aliquantulum colores multos h3: tñ albū z
rubeū h3 frequētiōres. cum vidit se p̄tēplātes
ammirari buc z illuc se vertit prebens se bene
videndum. hoc aīal t̄pibz nostris vīsum est. Et
arabice vocatur seraph.

Capitulum. cxiij.

Nocentibaur? z orafius. Ex li. de na.
rez. **N**ocentibaur? est aīal mōstruo-
sum et natura biforme capite sc3 azis
nino z corpe velut humano. facie h3 satis boz
ridam. manusq3 formatas abiles ad oēs actū.
dum vocē promit q̄si loq̄ incipit. sed insueta la-
bra vocē humanā formare nō possunt. h3 post
insequētes se ligna vel lapides mittit vt experis
mentator dicit. h3 mōstrū dicit **Adellin**? p̄būs
inter ceteras bestias ab inicio non fuisse tale
creatū. s3 aliquñ z alicubi casualiter ex adulter-
rina cōmixtione generari. **O**rafius. ysidorus
Orafius in anteriori pte alū. emīnens valde.
ita vt extenso capite. ex cubitoz3 altitudinem
possit attingere. In posteriori s3 pte demissus
est instar cerui. Collū h3 extensum. caput equi-
nū. licet minus. pedes aut z caudam vt cerus.
pellē s3 sicut cōmī coloꝝ genere dīnersimode va-
riatā. vt hō frustra temptet artificio naturales
ei? pulchritudinē imitari. Hoc aīal nostris tē-
poribz a soldano babilonioz transmissum est
impatori **Friderico** romanoꝝ augusto zc. In
p̄cedenti cap. **Albertus** illud aīal specialiter
describit z appellat eum **O**rafius.

Capitulum. cxv.

Ric. Actor. **D**ixit aīal mūdū fm legē.
iuxta libz **Deutro**. De q̄ etiā dīc ysa-
as. Dormiēt sic oīz illaq3. **Ex li. de**
na. re. **D**ixit bestia capree magnitudis: birco
ex pte silis. villū hñs sub mēto. **Dec** in illa pte
affrice q̄ caret aq̄ gñat. z idō ppetua siti ardet.
Admirabile s3 remediū sitientia latrōes ges-
tulie terre aq̄ carēt certissimā experimēt. p̄di-
derūt q̄ hō in siti eo duraret auxilio q̄ illo salus
berrimo liq̄re vesicē dictaz bestiaz infuso pro
pte modica vterētur. hec bestia (sic egiptij tra-
dūt) in exortu canicule naturaliter tripudiare
videt cōpage corpis ei us visibiler sentiente. q̄
imber z frig? abiit. instentq3 vapores ignei so-
lis vt vestiat terra floribz herbasq3 pferat z fru-
ctus. **Est** aut frigoris impatiens. **Un** nec frū-
gus nec niues de facili sustinere potest.

De Animalibus

Capitulum.cix.

Panthera. ysi. Panthera dicitur sine quomodo animal sit amicum: excepto draconis sine quo ex suis sociis gaudet et ad eadem sicut dicitur quod accipit reddit. Pan enim ovis dicitur. Glofa super Osee. Nihil leone forti: nihilque panthera veloci. Iohannes per prophetas ait dominus. Ego quia panthera effraim: et quasi leo domui iuda. Et li de na. rex. Panthera est animal variis ac speciosis nimis. Sunt qui tradunt huic in armo maculam esse lune similem: et in terdum cresceret rotunda et ad lune mutationes variari. Plin. li. xi. Dicitur quoque panthera quatuor manus in medio ventre. Dares autem in omni genere fortiores sunt felines. propter quod in pantheris et visis. Ite panthera semel omnino perit. cuius causa romana manifesta est. Nam cum in utero matris coalueret catuli maturusque ad nascedum viribus polleret. odiunt tempore moras. Itaque onerata fetibus vulva tamque obstante partu vnguibus la cerant: et effundit illa partum seu potius dimittit dolore cogente. Ita postea corruptus et catulorum sedibus genitale semine infusum non habet acceptum. sed irritum resilit. Nam ut dicit Plinius. Aialia cum acutus vnguibus frequenter pere non posse. viciant enim intrinsece se mouentibus catulis. Plinius. Panthera venadis insistentes. hircani: veneno carnes illiunt easque per compita seminarum spargunt ut illarum esu panthera seducant. Sed ille dum excrementa hirci deuorant euadunt.

Operationes

Anicenna. Panthera et pardus quando venenum comederunt stercus hominis querunt et comedunt. et sic euadunt.

Capitulum.cx.

Apro. Albertus in libro de naturis animalium. Panthera animal est circa cesariem habundans ciuitatem. parum vulpibus maior leporum habens mores. adunata enim villulant. Aliquando enim vno propincente et alijs postea simul respondentibus. pilosa autem sunt hec animalia ut vulpes. Et ubi vnum istius speciei occisum fuerit. cetera circa ipsum villulant sicut plangunt mortuum. Et sunt eorum voces adeo sonore quod cum eminus sunt tanquam de propinquo putantur audiri. hoc animal dicitur sepulchra hominum in fame aliquoties intrare: et cadaveribus hominum vesci. Et est quasi sit compositum ex lupo et vulpe.

Capitulum.cxi.

Atbyon. Albertus in libro ut supra. Atbyon animal est. quod nature decorum mirabilem habet. colore enim purpureo pollens: adeo est radiosum: ut visus in ipsa quasi sintillare videatur. Porcu autem ruborem retinet pellem. sed subducitur radiositas. et est ad modum canis in quantitate. mansuescibile valde et delectabile gaudet in cibo. Quidam autem antiquorum putabant hoc animal habere aliquid diuinitatis. Ossa huius animalis durissima sunt et fortissima. et nervi adeo fortes. quod non nisi magna violentia valeant dirumpi.

Capitulum. cxi.

Pardus et pardus. Solinus. Paradrus nutritur ethiopia: boum magnitudine: ybico vestigio. ramosis cornibus. capite cervino. vili colore. pariter villo profundo. Hic paradrus affirmat habitum metu vertere. et cum de litescit assimilari fieri cuiusque rei primaverit. si ne sacra alba sit. seu fructu vitis. siue quod alium modum perierat. faciunt huiusmodi in mari polippi in terra cameleontes. scilicet et polippus et cameleon glabra sunt. ut prius sit curis. lenitate primantia emulari. In huius autem est notum ac singulare hirsutia pili colorum vices facere. hinc evenit ut diffisculter capi possunt. Ipsi. Pardus secundus post pantheram est. generis varius ac velocissimus et preceps ad sanguinem. saltu enim ad mortem ruit. ex adultorio pardi et leone leopardus nascitur. et tertia origi- ne efficit. Alii. de natura rerum. ut dicit magnus Basilius. Pardus est bestia torva et acuta nimis in impetu corpusque moribus animi pueniens huiusmodi varium in colore. saltu potius quam cursu perda insequitur. In affrica propter inopiam aque congregantur diverse fere ad amnes ibique leone bestiis variis vel vilis voluntate miscetur. Et inde pardi procreantur dicuntur.

Operationes.

Arestoteles. Pardus sicut et panthera quando venenum comedit sterco hominum querit et comedit.

Capitulum. cxiii.

Philosophus. Pirolus et Putorius. Alii. de naturis rerum. Pilosus est animal (sicut glosa dicit super ysaia) quod in hominis figura superius incipit. sed inferius in pedes bestie definit. qualem beatus Hieronimus in vita pauli heremite primi describit. quod superius sit homo frontem asperam habens cornibus et in caprarum pedes desinens. Asserit idem nulli esse dubium istud monstrum in oriente esse captum. et in Alexandria missum. et inde mortuum. saleque infusum ne a calore dissolveretur deportatum fuisse Constantinopolim. ut ab imperatore iam Friderico videretur. Prostrata etate delata fuit regi Francie bestia ad magnitudinem canis. Caput quidem non multum distabat a capite canis. cetera corporis membra ut homo prius habebat. Rura quidem nuda ut homo. manusque brachia. collum album ac nudum habebat. Carnibus coctis vescitur. Ita decenter et modeste manibus capiebat cibum et ori suo inferebat: ut nullus dubitaret in hoc quoniam humanum modum in talibus haberet. Resectum ut homo stabat. sedebat ut homo. Puellum et feminis libenter iungebatur. Et in seculi viri et femine discretionem habebat. Venit tale membrum ultra quam corporis quantitas exigeret habebat magnam. furis igitur agitati hoc animal crudelissime movebat. et in boies seniebat. Ceterum cum placatum esset instar hominis mitissime et decentissime se gerebat. et mulcebatur alloquiis. et colludentibus applaudebat. Alii. libro de naturis rerum. Pirolus est bestia parva maior quidem sed non longior quam musstela. colore rubea sed in ventre candida. Dira agilitas

De Animalibus

re viget. In arboribus habitat. et se fouet. In
quie. e se gerit. et de arboribus in arboribus saltu poti
us quam volatu transit. Quis aliquando cauda pro penis
vitat. Cauda enim villosa. prope ad sui magnitudi
nem habet. cuius ad visum saltu mouet. Et si quando gra
pastus aqua transire cupit lignum admodum
leue super aqua pgerit. cui supsidens (quasi velum
nauis) cauda sua erigit. sicque vento flante ve
rificans ligno transuehit. Et state cibum cogerit:
quo viuat in hieme. Vinit autem nucibus et cibo qui
dulcis est libenti vescitur. ysi. Autores a putore
dictus est. quia nimium fetet. et hoc maxime cum
irascitur. hic sicut et datus. Habet crura in sinis
tro latere breuia: in dextro longiora. ardua do
moz inhabitat et penetralia. gallinarum ac pullo
rum cupidissima est: talibus enim viuunt. Quis gal
linarum capit aut pullum. caput in incipio petit ut
hoc deuictum in ceteris et membris laborare dif
ficile non sit.

Capitulum. cxi.

Pigargus. Barthol. i. li. de pprie. rez. Pigar
gus est animal mundum quod ad esum. ut patet Deutro.
xiiij. et est animal cornutum et barbatum sicut hircus. min
cerno. maior hircus. unde filius est hircocernus sicut longe
min. que infra de tragelacho ruminat sicut hircus
et findit ungulam sicut ceru. et est animal agreste mag
ne velocitat: nemora inhabitat et deserta. Du
go autem dicitur pigargus est animalis pua et depressa. unde de
apige quod est depressio. Sed Deutro. supponit pro
animali quadrupede quod est sicut hircocernus. ut ibi in
nuit glosa. nec aspirat ibi prima syllaba. unde cum h
non debet scribi quod scribitur pbilargus: sed male.
ut patet in libris correctis.

Capitulum. cxiiij.

Pegasus. Albertus in li. de na. animalium.
Pegasus animal magnum est et horridum
in egiptia. equi formam habet. alas ut aqu
la. sed multo maiores. caput armatum cornibus habet.
adeo monstruosum ut eo viso cuncta fere animan
tia terreat. graui corpore. fuga mirabili. Alaz
remigio adiuti pegasi potius currunt quam prouo
lant. et colliso aere virtute pennarum ad instar
turbinis impellunt ventos. multas escas deu
orant. In quiete mouent. infesti sunt animas
liber: hoc maxime homini.

Tractatus

Capitulum. cxiij.

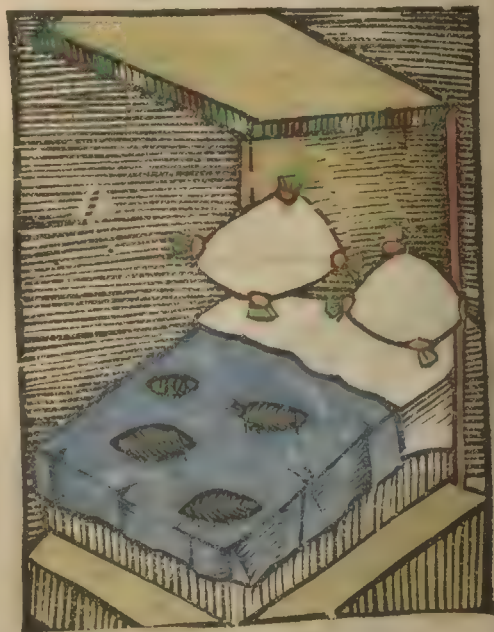
Pigmei. Bartholomeus in li. viij. Pigmei sunt homines cuius statura cubitali. Quos greci a cubito pigmeos vocant. Vi mo-
tana. Indie tenet. quibus vicinus est oceanus. ut dicit
Papias. Sed dicit Augustinus sic. Pigmei tamen
semi cubitales sunt. et tertio anno perfecte sunt
etatis. septimo senescunt. Dicunt autem pugnare
cum grues. a quibus armati ferro aliquando devincti sunt.
De pigmeis autem dicit Plinius li. viij. ca. iij. Pigmei
ceruos ut sunt dodrantes non excedentes salubri
celo semper vernate habitant in terra temperata
montibus compositis ex partibus aequilonis quos grues in
festare solita est. Qui incidentes arietem capram
rurum dorsis armati sagittis pro tempore aggregato ag-
mine ad mare descendunt et ova et pullos gru-
um per viribus destruunt et consumunt. Et hac impeditio
non facit tribus mensibus: quod si non faceret futuris
autem gregibus resistere non valerent. De pennis
autem earum et ouorum putaminibus sibi casas faciunt
ut dicit idem. Et subdit Aristoteles. Inquit
in cavernis vivere pigmeos tradit.

Capitulum. cxvij.

Poledrus. Albertus in li. de proprietatibus
reorum. Poledrus dicitur equi filius siue pullus
equinus. quoniam diu matris uberibus est sub-
iectus. In cuius fronte ut dicit Aristoteles lib.
vij. inuenitur yconamor. id est amoris benefici-
um. quoniam nascitur et lambunt matres equorum lingua
et tondunt illud. et mulieres incantatrices puer-

biat ex his. Posterior pars pulli est maior pars
te anteriori: et cum inuenescit crescit pars superior
et propter hanc elevationem anterioris partis corporis
multorum equorum magis quam posterioris. Et ideo quoniam
est pullus potest pede posteriori tangere caput
suum. quod facere non potest quoniam peruenit ad etatem.
ysidorus li. viij. Circa autem pullum equinum hoc ultimo
animaduertas quia passum suauem vel durum
quem assuescit in iuuentute vix potest dimis-
tere etiam in senectute etc. Superius in ca. liij. di-
ctum est. quare ibidem. vide de equo.

Capitulum. cxviii.

Pulices. Et lib. de natura reum. Pulices vocati
sunt eo quod in pulvere magis nutriuntur.
Pater pulicem esse vermiculum nigrum et
minutum quidem. sed valde pungituum. maxime
autem tempore aestivo et pluuiali. Salunt autem po-
tius quam volant. nocte quam die magis hominem in-
festant. Et nisi vehemens torpor aut somnus
grauis in membris sit se tueri non potest. Sum-
mus quis manu adhibet celerius fuga dilabuntur
nec inueniri queunt.

Operationes.

Ex li. viij. Contra pulices optimum remedium
est omni vespere corpus absinthio fricare. vel herba
eadem cum oleo cocta corpus pungere.
Pulices in duas partes diuisi reuolunt.
Rasi. Si aqua in qua tribuli cocti fuerint do-
mus roset pulices omnino destruentur. **A**qua
similiter in qua ruta coquitur aut oleader eos interfit

De Animalibus

cit. ¶ **Aui.** Ad effugandū pulices aspergitur do-
mus cū infusioe coloquintide. tūc em salūt. r fu-
giūt. r siliter ex decoctōe rubi. ¶ **Dixerunt** autē
qdā q qñ sanguis hirci ponit in fouea i domo
apō eū pgregāt. deinde moriūt. ¶ **Similiter**
aggregantur sup lignū linitū ex adipe hericaj.
¶ **Item** fugiunt ex odore caulis. r foliozū oliz
andri. ¶ **Palladi⁹.** Pulices fugant a murca
p pavimentū frequenter aspersa. vel cimino
aggreſti cū aqua trito vel cucumeris agreſtis
semine aqua resoluta sepe infuso.

Capitulum. xxi.

Pediculus. ysi. Pediculi sunt vermes cuius: a pedibus dicti. vii. pediculosi dicti sunt quibus pediculi in corpore effruescunt. **Ex li. de na. rez.** Pediculi dicuntur a numerosi tate pedum. hoc malum ex ipsa hominis carne creatur indubitanter. et non inuisibiliter. hos nonnulli de sudore hominis. atque de poris et euaporatibus gigni dicunt. **Valy.** Accidit autem pegrinanti copia pediculorum in corpore propter sudorem et puluerem ac balnei paucitatem.

Operations.

¶ **Malv.** Quod cū euenerit corp⁹ pegrinoz v^l
alioz cathaplasme⁹ cū argēto viuo. occiso cū
oleo. adiuncta aristologia lōga mane q̄z balnei
ingrediat^r. z corpus ei⁹ fricatione valida mūdet^r
¶ **Rasi.** Pediculoz generatiōez phibēt vsus
balnei z lanacri. pānoz frequēs mutatio pprie
q̄ vt pannus q̄ carni adberet lineus sit huius
modi. pediclos interficit argētū viūū extinctu z

si oleo inficiat ex oleo q̄ filalanea inungant.
ā sup se aliq̄s appendat. a ut ex eis se cingat.

¶ **Aui.** **S**trafisagria cū arsenico pedicūlos in-
terficit. ⁊ similiter argentū vitū extinctū.

Precipuum remedium esse dicitur frequens
ablutio corporis ꝛc.

Capitulum.cxx

Porcus. Ex li. de na. re. Porc⁹ ē bestia
seua ⁊ immūda ⁊ obſcenis loc⁹ grauiſ-
ſime cōmorat^r. Actoz. Porc⁹ nō rōmū
nat. ⁊ ideo inter immūda ſm legem reputatur.
Būdis ⁊ immūdis indifferēter veſciſ. in luto
delectat^r. roſtro lutū ſuffodit. horrendo grinnit.
p̄cipue aut^m vno p̄cuſſo ceteri grinnūt ⁊ q̄ſi cōſ-
patientes illuc p̄ueniunt. ſed ſtatim obliui ſui
placitus ad lutū vel ad cibū redeūt. Fertur aut^m
nullū corpus aīalis interius ⁊ diſpoſitōe ⁊ nus-
mero partiū ſic aſſimilari humano corpori ſic
corpus porci. Unde p̄fici ⁊ alij interiora hui-
mani corporis inueſtigantes. porcorum in e-
teriora q̄ſi quoddā exemplar inſpiciūt. Ariſto-
teles. Porc⁹. viij. menſium coit. ſed nūc debile
quid generat. Multos filios facit p̄pter mul-
titudinē ſpermatis. cetera biſulca paucoſ fa-
ciunt. viuit aut^m vſq³ ad annos. xv. Quū impu-
gnat coire p̄or omni tpe. Porca p̄gnans eſt
q̄tūto mēſis. ſerilis eſt in ſeru. parit em̄. xx. fi-
lios. ⁊ lactare nō ſufficit. p̄ totū ventrē hz mam-
millas. Ex li. de na. rez. Porcus habet prātem
coeundi multū p̄ alijs aīa lib⁹. porce autem in-
tantū efferari dicunt^r in coitu. vt hominem la-
nient. maxime cādida veſte indutum. P̄biſio.
Agreſtes porci tēpe coitus bellicoſi ſunt. Et

Tractatus

vt habeat durū coriū pfricat se arboribz. et post modū intrat lutū: deinde lutū illū desiccāt. postea phantintatū vt ambo vñ vn⁹ eoz moriat.

Operationes.

Aui. Porci sanguis et bovis siles sunt in omni re filiter et carnes amboz. ita vt qdā videret car nē bovis p carne porci. et latuit donec i ea inuēti sunt digiti bovis. **S**anguis tñ porci debilius est virtutis sanguine bovis. **F**el porcinū ceteris fellibus debili⁹ est: solutiū tñ mali chimi. **A**deps porcin⁹ valet ad apostemata et ad ignis adustione. **S**tercus porcinū cū aqua et vino confert spūto sanguinis et dolori lateris. **I**tem sterc⁹ siccū cū aceto bibit ad infirmitatem lacerroz. **O**s canille porci si cōburat et fricent eo dentes solidant. **L**otium porcorū pdest albedini oculoꝝ. sed eius pprietas est vt lapides frangat etc.

Capitulum. cxxi.

Pader. parias. prester. Ex li. de na. rez. **P**adera ē serpens i germania ad grossitudinē hūani brachij. colorē in ventre aureo et dorso virenti. **A**ui⁹ flatus adeo notius esse dicitur: vt si virgā recēter cesam ori ei⁹ adhibeas. corticē eius flatu suo faciat in vesicas felleas ebullire: sed et fulgentē gladiū si ori ei⁹ adhibeas veneno ei⁹ inficit. et vsq; ad summū gladiū pcurrens. **H**ic cū hominē in pede percussit: venenū ad cetera mēbra p momentū decurrit. et p nimio excessu caloris ei⁹ dem nature cuius ignis. q̄ semp ascendit. **L**um autē ascendēs cor tetigerit. tunc hō cadit et moritur.

Cōtraq; remedium est. vt homo percussus in pede. suspendat in altum p pedes demisso capite sicq; venenum nequit ascendere. sed inferius locus exciditur et per medicamenta sanatur. **I**psi. **P**arias est serpens q̄ semp in cauda ambulat. et sulcū facere videtur. **D**e qua **L**ucan⁹. **Q**uo contentus iter cauda sulcare parias. **I**tem prester est aspis qui semper ori patenti et vaporanti currit. **U**nde poeta. **P**raesens dīsten dens avidus fumantia prester. **H**ic quem percussit distendit enormiq; corpulentia necatur. exuberanti em putredo sequit. **A**lexander **P**rester est serpens fumū exalans. et in mortu suo tumores tñ hominileso adducens vt buimana proius forma peat.

Capitulum. cxxii.

Rana. ysidorus. **R**ana a garrulitate vocata ē. eo q̄ circa genitales paludes strepit: et sonos vocis importunis clamoribus reddit. **E**x libro de naturis rerum. **R**anarum coitus magis est de nocte q̄ de die et in eorum coitu magna est moza multumq; seminis effundunt. **R**anas habet mare que alas habent. **E**t omnis piscis fetus nutrit preter ranam. **I**sidorus. **R**anarum quedā aquatice dicuntur. quedam palustres. quedam rubere ob id quia in vepribus sunt grandiores cunctarum. **A**lie calamite vocatur eo q̄ inter arūdines et frutices viuunt. minime omnium et viridissime. nūteq; et sine voce sunt. **E**x li. de na. re. **R**ana vermis est quandoq; colore viridis. sed illa q̄ rubet deterior est loquax est: et

De Animalibus

ant leditur. In augusto mēse nūq̃ potest os suū pro quolibet ministerio cibi vel potus vel vocis aperire. Quod si manu vel baculo tempra ueris difficulter aperire poteris.

Operationes.

Plinius li. xxxij. Rane iecur geminū esse dicitur. Itē rane si viuicrementū in olla cinis earū cū melle alopitias replet. ac meli⁹ cū pice liquida. Jus rane in patinis decocte tussim fertur sanare. **V**ermes nati in boie ranarū tollunt felle. prodest et febrī ranarū fellū cinis. **R**anis ex oleo et sale decoctis ut succus soz beatur thetano medet. **Q**uicquid in secundo canone. Cinis rane positus super sanguinis locum retinet eum. **I**dem confert apostemas tibis cordarum iuncturarum super effusus. **R**ana cū sale et oleo decocta dicitur esse beza bar lepre ac vermium venenosorum comesta. **E**x decoctione rane fluvialis os ad dolores dentium colluitur et sedatur. **C**orpus rane petrole et proprie pinguedo eius facilem facit dentium eradicationem. ipsa quoque dentes eiciat animalium quando sumunt eam.

Capitulum. cxxij.

Rangifer et rosirella. Albert⁹ in libro de naturā animalū. Rangifer animal est in aq̃lonis partibus versus poli articulum generatū. et in partibus noruegie et suecie. et in his que sunt minoris latitudinis regionibus generatū. Et dicit rangifer quasi ramifer. Est enim quasi de figura cervi. sed maius corpore et robore fortissimum et fuga celerrimum. tres or-

dines cornū gerens in capite et in quolibet habens duo cornua. ita quod caput eius videtur virgulis circumpositum. duo ex his ceteris maiora habet in loco cornū cervi. et hec efficiunt in bestia perfecte quantitatis. aliquādo quinquē cubitorum et ramorum viginti quinque. duo autem quoque in medio capitis que sunt lata in modū cornū dant. et sunt circumposita ramis multis et breuib⁹. duo autem alia hinc in fronte. Et cum his omnibus magis pugnat contra bestias aduersantes. **R**osirella est animal circa aquas habitans. ut frequenter multela manus et pirolo minus. In dorso subrufum. in ventre candidū. In terra facit habitacula. digerit sterces odoriferas valde. et musco simile in odore. sed impar virtute. et odoris violentia. **H**uius hominū fugit vno tamen in loco sterces illud cogerit et hoc mirum in bestia. quia bonum suum preito omnibus accipiendū ponit. quo videatur bonum non invidere.

Capitulum. cxxiii.

Rattus et Sozer. Actor. Rattus sine glis et sozer species sunt. Et cum sozer a nomen muris communis vulgariter appropriatur. e contrario rattus in medicorum libris quasi proprio nomine mus vocatur. unde et medici fimo ratti ad alopitias videntur. qui tamen videlicet rattus venenū in cauda gestare dicitur. Est autem rattus duplicis generis scilicet terrestris et fluvialis. **E**x libro de naturis rerū. Rattus est murū genus multo ceteris maius. hi adeo perniciosi sunt. cū libidine accendunt. ut si eorum vna pars aliquam hominis

f

Tractatus

ntida attigerit. carnes ei⁹ vsq⁹ ad ossa putresce
re faciat. nec vuln⁹ in cicatrice viteri⁹ inducit.
¶ **Ysid.** **Sorex** latinū est vocabulū. eo q⁹ animal
huiusmodi rodit et in modū ferre p⁹cidat.

Operationes.

A **Belber**⁹. Si domū suffumigauer⁹ cū vngu
la muli sinistra nō remanebit in ea sorex.
B **Plinius** libro. xi. **Aures** soricis sunt pilose.
C **Yascorides**. **Fimus** aut⁹ soricis cum aceto
ritus alopicias emendat cum roze marino.
D **Tufus** ac bibitus calculos excludit.

Capitulum. cxxv.

R **Regul**⁹. **Ysid.** **Regul**⁹ ipse est basiliscus
scz serpens lōgitudine semipedalis al
bis maculis linear⁹. Idē et sibilus d⁹.
qz sibilu occidit anteq⁹ mordeat v⁹ exurat. **Re**
gul sic et scorpiones a rentia queq⁹ sectant⁹. et
postq⁹ ad aquas venerint: ydrosobas et lim
phaticos faciūt. **Blosa** sup **Esaiā. xiiij.** **Regu**
lus ipse rex serpentū q⁹ solo visu et flatu absorbet
volucres: occiditq⁹ hoies. **Unde** et de achab et
filio ei⁹ **Ezechia** sic loquit⁹ ppha. **De radice** co
lubri egrediet⁹ regulus et semē ei⁹ absorbes vo
lucres. **Est** aut⁹ regulus serpens pennat⁹. vnde
vbi iuxta trāslationē nostrā legit⁹ volucrē ab
sorbens: in hebreo iuxta **Dieronimū** legit⁹ ser
pens volans. **Actoz.** **Vincetiā** alibi p eundez
pphetam d⁹. **In terra** tribulatiōis et angustie
leena et leo. ex eis vipera et regulus volās. **Ans**
dromachus in libro de pfectōe tyriace. **Regu**
lus q⁹ et basiliscus serpens est subalbidus. super
cuius caput sunt tres pilei. **Quē** cū videt ali
q⁹ paulo post morit⁹. et qñ sibilat morit⁹ q⁹ au

dit sibilū ei⁹. **Omīs** qz bestia de illo morit⁹no
comedens statim morit⁹. **Et** est malignior ser
pentū nec aptus tyriace. ¶ **Jorath.** **Regulum**
si quod animal viderit vel audierit ydropicus
efficitur et moritur. **De** hoc autem regulo ple
nius dicitur inferius in tractatu de auius.

Capitulum. cxxvi.

R **Inocephalus** et **Rinoceron**. **Phisios**
log⁹. **Rinocephalus** cervicem habet
equinā cū vniverso corpore. flammis
quas in ore aspirat hoies pennit. ¶ **Ysid.** **Rinos**
ceron grece latine interpretatur in nare cornu.
Idē et **monoceron**. id est vnicornus. eoq⁹ vñ
cornu in media fronte habeat. pedū quatuor
ita acutū et validum vt quicq⁹ impetierit aut
ventilet aut pfozet. **Flam** et cū elephantib⁹ sepe
certamen habet. et in ventre vulneratim pros
sternit. **Tante** aut⁹ d⁹ esse fortitudinis vt nūq⁹
la venantiū virtute capiatur. **Sed** sic asserūt
qui naturas animalū scripserunt. virgo et pus
ella proponitur que venienti synum aperit in
quo ille omni ferocitate deposita caput ponit
sicq⁹ soporatus velut inermis capit⁹. ¶ **Ex lib.**
de naturis rerum. **Rinoceros** qui et **monoces**
ros habere dicit⁹ in media fronte cornu robu
stissimū in lōgitudine quatuor pedum. **Eoq⁹**
aduersus elephantē pleat⁹ naturaliter alium
petens quā solam intelligit ictib⁹ suis puiam.
Cum aut⁹ a venatorib⁹ capit⁹: ex sola indignas
tione superbū animal morit⁹. **De** illo interi⁹ in
capitulo vnicornus pleni⁹ dicit⁹.

Capitulum. cxxvii

De Animalibus

Rutela. Ani. Rutela est animal silve aranee
quod vocatur alpheed. et est venatrix musca-
rum. Species eius sunt multe secundum Galienum. Est
enim quidam rubearotunda. quidam autem alba rotunda habens
ventrem parvum os stellatum. et ipsa est acutidorsum cum
lineis lucidis. quidam pro citrina pilosa. et quedam
vinea. scilicet ad nigredinem declinans. quidam formicalis.
quidam vespalis. quidam egyptiaca. Ex morsu cum eorum sit
dolor vehemens: et facit accidere dolorem capitis ve-
hementer et profunditatem somni et succedit ei mors

Operationes.

Ani. In cura morsuum ipsorum admistratur cano-
vis attractio et suctio: et linunt cum aqua salsa dan-
turque tyrace fini. Balneum et terna velociores
sunt res in sedando doloribus eorum: cum enim humec-
tant in terna dolor sedatur. et cum egrediuntur ab ea
redit. unde oportet ut iugiter et omni hora balneent.

Capitulum. cxxviii.

Rubetum sive rubeta. Actor. Rubetum est
animal ac venenosum rane genus quod vulgo
crassan dicitur. Ex libro de naturalibus rerum. Rubeta
diversis referta medicaminibus: quoniam vult depos-
nit ac resumit. et hec assidue in pastu facere dicitur.
Venena nonnunquam deponit: scilicet tamquam arma sua pe-
nes se reservat. Dabunt gemina cornua venefi-
cium plena. Philo. li. vii. Rane rubete quarum et
in terra et in humore: vita est plurimis referte
medicaminibus deponere ea assidue ac resumere
pastu dicuntur: venena sibi tamen reservantes.

Operationes.

Arnibus (ut dicit ysidorus) earum in ha-
mum positis precipue purpureis alluci certum est.
Contra venena marini leporis et rubete ci-
nis earum remedio est in aqua potatus.

Capitulum. cxxix.

Salamandra. ysidorus. Salamandra di-
cta est eo quod contra incendia valeat. Cuius
inter omnia venenata maxima vis est.
Ex libro de naturalibus rerum. Salamandra quam nonnulli cas-
meleontem. id est leonem terre vocant. Est animal quas-
drupes. faciem habens laerte. vel (ut dicit Aristoteles) faciem habet inter faciem porci et simie. in
igne vivit. et incendium extinguit: profert etiam
quandam laeam pallidam. de qua ceterae zone
comburi non possunt. Est autem splene carens: et
contra omnia animalia. Jecur habet in sinistra
parte. In extis quoque visceribus magna est in eo
varietas a ceteris animalibus: macra est valde.
quod parum habet de sanguine. Ideoque timorosa est

Tractatus

valde q̄ diminuit in ea calor q̄ est incentiuus
audacie. **C**olor eius est varius ac per momen-
ta mirabilis. **Q**ua gallinarū more gignit. et ex
eius fetus producit. **I**n hoc autem genere nō
est masculus neq; femina sed omnes gignunt
¶ **A**lexander papa (vt fertur) **E**x huius animas
lis lana vestimentū habuit qd̄ cū ad mundiciā
aliquando lauari deberet: non alijs aquis ab-
luebatur. nisi q̄ in ignē prōiciebatur. et pignē
candescibat. ¶ **P**linius li. xix. **P**antis coctus
liguis a salamandra cōtactis interficit.

Operationes.

- A** ¶ **D**yscorides **S**alamandre virtus stiptica
est et calida recteq; miscetur medicaminibus
stipticis: et improbos capillos qui sunt in pal-
B pebris amputat. ¶ **S**eruatur autem sic. caput
et pedes ei tollunt. iteq; quod remanet in mel-
le mittitur: et cum opus fuerit in vsum assumit.
E ¶ **P**linius libro. xxxij. **T**estudinis marine car-
nes admixte ranarum carnibus preclare con-
tra salamandras auxiliantur.

Capitulum. cxxx.

¶ **A**ura et **S**tellio. ysidorus. **S**aura la-
certus est qui quando senescit excecāt
oculos: et intrat in foramen parietis
aspicientis p̄tra orientem. et ortum solis in-
tendens illuminat. **R**udolphus sup **L**euiticū
Stellio et lacerta sunt animalia infirma: mali-
ciosa tamen et reptilia venenata. **E**x li. de natu-
rerum. **S**tellionis venenū mortiferū et cōtra
illud remediū fit ex tritis carnib; scorpionis.
¶ **P**linius li. xxx. **S**tellione nullum animal
fraudentius. hunc inuidere homini tradunt

et inde stellionū nomē in malū esse trāstatū dī-
cūt: sic enī capiūt. **E**stantib; observāt cubile ipsi
qd̄ est in loc; hostioꝝ vel cardinib; fenestrarū:
aut i cameris vel sepulchris. **I**bi vere incipiēte
fissis harundinib; tertas apponūt casas quas
a angustijs etiā gaudet eo faciliꝝ exiens torpos-
rem circūdatū: et eo relicto remeare nō potest.

Operationes.

¶ **Q**uail. id est stellio. longam habet caudam et
paruum caput et nō est lacertus. ¶ **C**aput etiā
et corpus eiꝝ ab illo sunt diuisa s; fortasse p̄xi-
mus ei est in natura. ¶ **C**aro eiꝝ multū calida
est. **I**n ipso est virtus extrahens surculas et spi-
nas. ¶ **S**anguis eius valet albugini oculoꝝ.
¶ **A**deps eius fortiter impingat. **S**terc; eius
tritum eradicat verrucas.

Capitulum. cxxxj.

¶ **A**nguisfuga. **E**x lib. de naturis rerum.
Sanguisfuga est vermis aquatilis os-
sib; carens et pedib; ac pennis. homi-
nem impetit ac bestias vt sanguinē earū sugat
Luius facietate nimia mortem sibi sepius ac-
cerit. **O**s habet ad modū trianguli. **U**nde et
vulnus relinquit. **U**sq; carni adhaerit: quanto
magis trahit: tanto fortius insidet donec rum-
pat. **I**taq; sanguinē putridū extrahit et alitū
sanando seipm occidit. **Q**uidam autē hīs ver-
mib; minꝝ sapienter ad supflūū corpis sangui-
nem hauriendū se prebent nisi corruptionem
nimā insentiāt. **N**am in homine sano nobilio-
rem ac bene digestū sanguinē extrahūt. **D**e-
liozes autē ac minus nocue dicunt ille q̄ rugare

De Animalibus

ac lineate in dorso sunt. deteriores vero quam nigre sanguifuga cum vitiis ac tribulis pungit ut venenum euomat. scilicet quod in bestijs aut bufonibus aut serpentibus aquaticis hauserit. ¶ **A**uicenna in secundo canone. Aliquando quedam aque sanguifugas habent paruas. quaz occultatio difficile facit ab eis cauere. ideo deglutunt. et alij quando pendent in manifesto gutturi: quicquid in interiori parte meri. quicquid vero pueniunt ad stomachum. Cumque diu moratur fugit ex sanguine qua nitore magna. sicque crescente illius corpore quantitas eius apparet. ¶ **E**i ergo in quo suspendit: accidit angustia et tristitia ac spiritus sanguinis.

Operationes.

¶ **A**uicenna in libro vi supra. Quandoque qui dem curatur cum medicinis gargarismorum si fuerint prope guttur.

¶ **C**um eis vero que vomitu exsolutione vermes educunt. si fuerit stans in profundo et in stomacho.

Capitulum. cxxxij.

¶ **S**crabrones. ysidorus. Scrabrones a cabo. id est caballo vocati sunt. eo quod ex eis creantur. Sicut autem scrabrones nascuntur de carnibus equorum putris. dicitur: ita ex eis iterum sepe nascuntur scarabei unde cognominati sunt. ut infra in tractatu de animalibus latius agatur.

Capitulum. cxxxij.

¶ **A**lpiga: scitalis: et seps. ysid. Salpiga vel salpinga serpens est qui non videtur. Idem Scitalis dicta est eo quod tanta tergi varietate perfulget ut notat grana retardet aspicientes: et qui reptando pinguior est: quod asseque non valet miraculi sui stupentes capit. Tanti autem feruoris est ut etiam hiemis speculias corporis feruent exponat. De quo **Lucan**. Et scitales per se etiam nunc sola pruinis exumias posita suas. **Solin**. Scitalia hiemales exumias prima ponit. ¶ **Ysid.** Seps est exigua serpens: qui non solum corpus: sed et ossa veneno consumit. Cuius poeta sic meminit. Ossaque dissolvens cum corpore tabificus seps. Idem seps est tabificus aspis: qui dum momorderit hominem statim eum consumit: ita ut liquat totum in ore spem. **Luca.** Parua morsum seps sed qui nonnulla cruce morte huius tamen re. et post eripuit omnes animas. tu sola cadaver.

F in

Capitulum. cxxxiii.

Situla. Spuens. et Syrena. Ex li. de na. rez. Situla serpens est purus et maliciosus. quod homines sibi interficit. hic tanta varietate refulget. ut intuentes pulcritudine recar det. et que natura dedit reptando pigriorem miraculo stupentes detinet quod assecutus non valet. Est autem tanti feruoris ut in hieme pelle deponat. huius morsum qui tangit igneo correptus ardore succendit. **A**ctor. Situla genus est aspidis. quod grece dicitur dypsa. De quo plenus dictum est s. ca. li. **A**nticena Spuens dicitur quidam serpens. quod sputo suo interficit illud super quod cadit. quod s. sputum percipit dentes et perstricit super alios. **O**dor etiam sputi ipsius interstricit. longitudo eius est usque ad duos cubitos. et color eius cinericeus ad citrinitatem declinans. et illi quem mordet interficit antequam redeat. **Q**ues enim mordet sine sensu remanet et sine motu querus. et profunde dormiens post saltos prinuos et clausione oclorum et torione colli. et spasmum et pulsus inordinatus. et non sentit dolorem intestinorum. et intro mittit digitos in guttur suum ut euomat. **S**ysid. Syrene sunt in arabia serpentes cum alis qui plus currunt quam equi. sed etiam volare dicuntur. **Q**uare in hoc est ut morsum ante morsum insequatur quod dolor.

Capitulum. cxxxv.

Symia. Ex li. de na. re. Symia est bestia pedita villosa. exterioribus membris super omnia animalia similis hominis corporis dispositio: ne interioribus nulla cum homine dispositionem habens commune aut omnibus animalibus minore. ergo omnes fere bestie mamillas habent in posteriori et renes

ut eas inferius positas fetus attingere possint. et promptas habere cum velint. **H**omo pro et symia habent eas in pectore. quia natura dedit eis manus abiles ad omnem actum. quibus eleuare possint fetus a terra et aptare illos ad verba. habent illi deest huiusmani corporis. quia caret umbilico. **S**ymia quia masculina est ut symia canis. **C**alcaneum habet in pedibus. et propter hoc erigit ut homo stat et currit quicquid. sed hoc non potest nisi modice. quia natura bestiam hanc perdidit in faciem esse prostratam. **N**am solus homo naturaliter erectus habet staturam. **P**ec bestia gestu in quera est. morsum feror. cauda caret. et per ceteris animalibus gustu riget. **M**uces et poma libenter comedit. sed cum in eis a marum cortice reperit totum percipit. sicut quia propter amarum dulces respuit. **I**n India dicitur esse symias toto corpore candidas. **A**lexander. Symia domestica dominum suum agnoscit post multa reuertente annorum curricula. **E**x li. de na. re. Symia ad omnes ludum docibilis est. et ad ferocitatem obliuione. nunquam tamen sic est mansueta ut non sit rabida. libenter cum pueris ludit. et si copia data fuerit eos aliquando stragulat. **S**i quis ea leserit diu se in rancores custodit. **I**ngenio polent. et emulant quicquid videtur. vnde facilius incidunt in manus venatorum. habitant autem in arboribus vel rupibus. **A**t ubi eas habitare venatores viderint accipit calciamentes hominum vadunt et sedent in locis ubi ab illis videri possunt: induuntque calciamera illa pedibus suis ac diligenter ligant. et post hoc exponentes ea sub arbores relinquunt et percul abeunt. tunc symie descendentes: quod eos facere viderunt imitantur. sicut calciamente capiuntur. **S**ysid. Symie nomen grece est. id est pressis naribus. vnde symias dicimus eo quod suppreffis naribus sint et facie feda etc.

De Animalibus

Capitulum. cxxxvi.

Scorpio. Ex li. d. na. re. Scorpio blandum et quasi regineum dicitur hinc vultu. sed hinc in cauda nodosa venenatum aculeum quod pungit et inficit primantem. Ferit autem oblique ictu et in fletu. nulloque momento meditari cessat et occasio non inuenire feriendi. homini autem ab eo percussio putatur remedio esse cinis eius potatur cum vino. Solus insectorum scorpio cauda habet. Duos habet aculeos. ut dicitur Aristoteles. Terra vivit. et in vere ouat. et in autumno similiter. Pariunt semiculosos ovis specie. quos cum parens deuorare voluerit. illi immunes sunt quod se clunibus matris imponunt. Porcus niger si a scorpione percussus. perculdubio moritur. Alteri pro coloris porce euadit quicquid et non spernit. Ipsi dicitur. Scorpio semis est terrenus quod portus semisibus ascribitur non serpentibus. Glofa super Lucam. Ecce inquit dominus dedit nobis praeceptum calcandi super serpentes et scorpiones. Sunt enim scorpiones qui cauda insidiatur occulte. serpentes qui de te ledunt aperte. Ipsorumque venenatum aculeum retro est timendus.

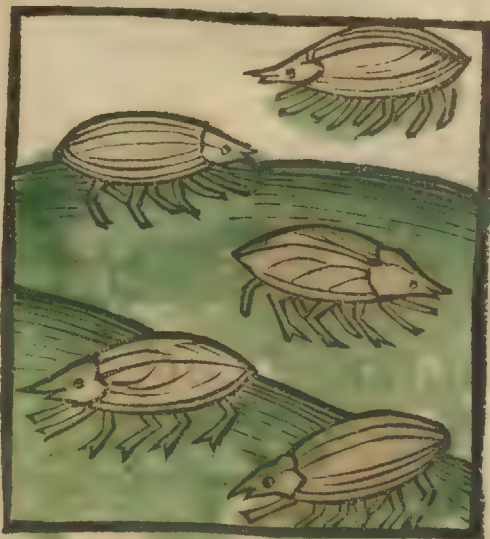
Operationes

Palladius. Scorpiones existimant aliqui posse fugari. si aliqui ex eis videntur in medio domus. **A**uicenna in secundo canon. Spiritus hominis ieiunio scorpiones interficit. **I**tem raphanus scorpionum aduersarius. ita quod si frustum raphani imponatur super eum moritur. **E**ius etiam aqua in herperia est. et fortior est. Si scorpio momorderit alio quem qui raphanum comederit nec ei nocebit. **A**uicenna in iiii. canon. Scorpionis punctura curatur per canones communes. et per vaporatio nem cum sale et milio. et similibus.

Capitulum. cxxxvii.

Eta. simulas. et solifuga. Ex li. de na. rez. Beta est semis (ut quidam dicunt) semper a re nomen habens. Est enim tenuissimus instar setae. fere cubitalis longitudine durus et albus. nihil differens viragum extremitate quippe cui caput non est. sed serpit virobique. hic in aquis corruptus nec tamen fetidis nascitur. adeo durus est: quod viri pede preteri potest. Huius veneni tanta vis est ut ab homine potu haustus elanguere eum et tabescere faciat donec cum diro cruciatu vita exuat. **E**x Papias. Simulas est prope vermis in capite arietis. qui dum mouetur facit eum repedare. **E**x eodem. Simulas est vermis in capite aialis cornua habentis. commouens eum ad feriendum cornibus. **I**psi dicitur. Solifuga ipsa est musaraneus Solinus. Sardinia quidem absque serpentibus est. Sed quod alij locis serpens est. hoc est solis fuga sardis agris quod occulte reptat. et per imprudentiam super insidentibus pestem facit huic incommodo accedit herba sardonias: quam de fluxu uis fontanis puenit largius iusto. Nec si edulio fuerit vescentibus nervos contrahit. deducit ora rictu. ut qui mortem intereant facie resoluti ridendum est.

Capitulum. cxxxviii.

Spoliator ac stella colubri. Ex li. de na. rez. Spoliator colubri est vermis coloris aurei. qui etiam virorem ad umbram habet. hic parvus et inuolatus cum sit anguem astutia decipit. et inde nomen accepit. Nam ubi colubrum ad estum cubare viderit per caudam eius ascendens ad caput transcurrit. Cumque prius quasi fricando permulcet. et demum

f. iij

Tractatus

mozibus carnes ei⁹ aggredit. anguis leſa fugit
pſecutor inſeqt. ac letali moſu inſiſtit. donec
interiora cerebri penetret. ac pempti carnibus
ſariet. hic a q̄busdā ſemis aureus dicitur. **Dicit aſt**
Arist. de vermibus coloris aurei. q̄ nati ſūt
p̄mo quidē a parētibus cibant. deinde ſine cibo
pmanēt diebus multis. et ita iacēt immobiles vt mo-
tui videant. **Post temp⁹** at a natura p̄fixū re-
uiuiſcūt ſibiq̄ puiſuri ad paſtū ſurgūt. **Ex li.**
vi ſup. Stelle figura ſemis eſt q̄ nocte vt ſtella
lucet. nūq̄ niſi magnis imbribus puenit et ſere-
nitātē adēſſe ſignat. hui⁹ rātus rigor eſt vt ignē
tāgēs nō alio mō q̄ glacies extinguat. huius
ſanie ſi caro hoīs tracta fuerit capilli deſtūt.
Idq̄ qd tractū eſt colorem in virozē mūtāt. hi
ſemes nil gignunt. nec eſt in eis mas vel femia

Capitulum. cxxxi

Talpa. **Ex lib. de na. rerum.** Talpa eſt
animal paruum. nigrum et cecum. de
terra genitum. compluta et lutulenta
Sed corrupta. Duius pellis multorum pilo-
rum eſt et ſuauiſ valde. ſed teterrimum colozē
habet. In terra habitat. vermiū eſca viuūt. in
fame quoq̄ terrā comedit. **Rudolph⁹.** Tal-
pa eſt animal cecum quod dicitur ex terra ſimul
ac pluuia creati. **Yſidorus.** Talpa dicta eſt
eo q̄ perpetua cecitate tenebris damnata ſit.
Eſt enim abſq̄ oculis. ſemper terram fodit et
humum egerit et radices ſubter frugibus co-
medit. quam greci afflata vocant.

Operationes.

Talpa cōbuſta in puluerē et ſparſa cū albus
gine oni ſuper faciē remediū eſt p̄tra lepram
Sanguis eius ſi ſuper caput pilis nudatū
declinatur pilos redire cogit.
Actor. Fertur etiam q̄ cinis talpe combus-
te valet contra fiſtulam. videlicet ad eius pur-
redinem conſumendam.
Daly. Sorices magni talpe ſi ponantur ſu-
per ſcorpionis percuſſionem ſanat.

Capitulum. cxi.

Taurus. **Ex libro de naturis rerum.**
Taurus eſt animal robuſtū. et inter
omnes beſtias ſortiales ſatis māſuetus.
p̄ter q̄ ad eas que rapacitate ceteris aduerſan-
tur. hi ſimul adunate creberrime pugnant. et
in preliando linguas exertas habēt. dentibus
nil agunt. ſed tñ cornibus frontem habent vas-
lidam ad omne prelium. membracq̄ in eis for-
tiora ſunt caput et collum. p̄pter hec iuga ligā-
tureis in capite et in humeris ſicut equis.

Operationes.

Esculapi⁹. Tauri cornu ſerpentē fugat et
ſanguis ei⁹ eos iterficat. maſſas q̄z faciē delet
Fel ei⁹ cū melle et balfamo oculoꝝ vicia curat
Sepū ei⁹ cū reſina et cera duricias oēs mol-
lit. **Dedulla** ei⁹ cū vino t̄pata tremuloſos
curat. **Simus** ei⁹ tumores atq̄ duricias ſolz
uit. **Ani.** Fel thaurinū p̄fert vlceribus in aure
recentibus. **Etia** vlceribus ani. **Fitq̄** ex eo lin-
mentum ad dolorem matricis.

De Animalibus

2
3
K

¶ Dyascorides. Fel thaurinum mixto felle hircino. squinanticos curat.

¶ Vulnere et cicatrices sanat. mixtum lacti dolores aurium mitigat. plusq; mixto lacte mulierum. ¶ Sanguis thaurinus diaforeticus est et malacticus. duricias soluit. et cathaplasma adhibitus medetur etc.

Capitulum. cxi.

¶ Arandrus est animal (ut dicit Plinius) cui magnitudo bouis est. caput magis ceruino ne ab simile. cornua ramosa. ungula bifida. villus magnitudine visorum. Cumq; libuerit sui coloris esse asini similis est. Tergori tanta duricia est ut toraces ex ea faciant. colorem omnium arborum. florum fructuum. locorumq; reddit. in quibus metuens latet. ideoq; raro capitur. Hoc ergo animal cybarum mutat colores. nec aliud ex his que pilo vestiuntur: nisi in indis. et licaon. cui ius barta traditur ceruix. Nam thoe quod est luporum genus longitudine procerius breuitate crurum dissimile. saltu velox. venatu viuens. innoxium homini. habitum. non colorem mutat. per hyemes hircus. estate nudus. Actor hoc animal quod Plinius vocat tarandrum idem esse estimo. quod iuxta Solinum vocauit parandrum quod vicioscriptoris attribuentum puro. et quod debeat esse littera capitalis. scilicet vtrum per vel incertum habeo.

Capitulum. cxlii.

¶ Arus in li. de na. rer. Taurus est animal magnitudine vulpis. huius crura breuia. nec in utroque latere equalia. sed in sinistro breuiora. unde fit ut in folliculas rote quae attritione currus faciunt. positis pedibus dextri lateris valenter currat sicq; suos persecutores effugiat. Pellem habet villosam et satis rigida albis nigrisq; pilis preta. ¶ ysi. Taurus est animal agreste magnitudines fere vulpis huius in corpore. sed humilioris stature quod tibiis huius curtas. Pilius habet grisei coloris. cutem dura atq; sordidissimam. dentes acutos. Et cum a canibus vel a ceteris animalibus infestat seipsum resupinat. et dentibus pedibusq; repugnat. Fertur autem huic vulpes quodammodo esse pararia. Vulpes enim nunquam sibi foueam parat sed foueas tamen per dolum occupant. Cum enim eumerisse indescit. ad introitum vadit. et ibi stercoreat. sicq; taxo propter immundiciam loci cum deferente vulpes eum occupat.

Operationes.

¶ Ex li. de na. rerum. Taxi sagina luna crescente augetur: decrecente minuitur. ita quod si occidatur in ultimo lune defectu. non inuenitur. huiusmodi sagina perficiuntur vnguenta. quibus sedantur renum dolores mebrosumq; lesiones. et huiusmodi quod bestia licet ex una parte sit medicinalis morbus tamen est plerumq; grauissimus et exitialis. sed huiusmodi ratio est quia vini scabronibus et animalibus quae in terra reperiuntur ac veneni fera sunt. idemq; dentes et inficiunt. ¶ Escul. Adipe taxidis inuncti febrientes sanantur. ¶ Erebz et cum oleo cocti omnes dolores curat. ¶ Eiusq; testiculi cum melle cocti libidinem accendunt.

Capitulum. cxliii.

A

B
L
D

Tractatus

Tragelaph⁹ et Tragodita. ysi. Trage-
laphi a greco notati sunt q̄ cū eadē spē
sūt vt cerui villosos tñ hñt armos vt
hirci. et p̄tis menta hirsuta barbis. q̄ nō alibi
sunt q̄ circaphasidē. Pli. Tragelaph⁹ est eas
dē spē barbatū et amaz villo distās quē trages
laphon vocāt: nō alibi q̄ iuxta phasin amnem
nascēs. Helymād⁹. xi. li. Dicit⁹ at ē tragelaph⁹
q̄si hircu ceruus. Nam tragos hircus. laphos
ceruus. Est autē q̄ntitate et forma ceruo simili-
mus: sed villosos habet armos vt hirc⁹. Ex li.
de na. rez. Tragodita sola inter bestias deies
ctis cornib⁹ obliq̄ ceruice pascit. vt mag⁹ videat
herbā sicore attractam secare q̄ alioz aialium
more carpe. habet em̄ cornua lōga. p̄ declinū
capitis et maxillaz ad terraz vsq̄ dependentia
que phibent eam in terra iuxta more pascere.

Capitulum. celiū.

Terredo. Bartholomeus in libro de
pprietatib⁹ rerum. Terredines vocant
greci lignomzu vermes: eo q̄ tenendo
edant. Ex humore autem corrupto in arborib⁹
derelicto sub corticib⁹ arborz et in medullis ge-
nerant. maxime autez in arborib⁹ generant q̄n
i opoztu no ipe arbores rescant vel plantat. et
hē i plenilunio potissime. Terredo ita q̄ ligni
vermiculus in substantia est mollissim⁹ et inde
tñ corrodit et cōminuit durissima ligna et sub
tiliorem puluerem q̄ possit tinea facere.

Capitulum. celi.

Tynea. Bartholome⁹ in libro vt supra.
Tynea est vestimentoz vermīs dicta:
et eo q̄ teneat: et eo vsq̄ vestib⁹ insides
at quas corrodit. et ex vestīū corruptōe gignit.
q̄n scz vestis aliquādiu in aere grosso compit
tur nec ventu perfunditur et in puro aere libe-
renulla tenus explicatur. insensibiliter autem
panni in supficiem consumit: et cū sit sensibile
animal. infra panni substantiaz se occultat q̄
vicynq̄ videri oculis se permittit.

Operationes.

Amara et odorifera tinee fugiūt ad vestes re-
spersas talib⁹ de facili nō accedunt. **E**rideo
folia lauri. cedri et cipressi. et hmoi posita in cistis
vel vestes ibi repositas et libros corrumpi a ti-
neis non pmittant. **C**onstan. Est quedā sca-
bies capitis que ppter suā tenacitatē et adhe-
rentiā tinea est dicta. De qua quere infra in cas-
bula de infirmitatibus quō sit curanda.

A
B
L

De Animalibus

Capitulum. celus.

Tyrus. Ex li. de na. rez. Tyrus est serpens in partibus Hiericho circa solitudines iordanis. infestus auiibus et animalibus. maxime ouis auium que cum ipsis auiibus comedit. Quibus carnes confectæ cum quibusdam admixtis omne toxicum venenum expellunt. quā pfectionē tyriacam dicunt. Ferunt autem nonnulli hunc antepassionem christi nullum habuisse remedium. maximeque fuisse hominibus infestum. Ipsa vero die passionis unus ex eis infestissimus: circa partes hierusalem casu fuisse comprehensum. et ad christi latius fuisse cruce suspensum. atque ex illo die totum illud serpentis genus accepisse virtutem contra omne venenum. ¶ Actor. Tyrus idem esse fertur quod vipera. Nam et auctores in medicina loquentes de carne serpentina vel tyriaca conficienda raro vel nunquam de tyro sub hoc nomine faciunt mentionem sed de vipera. A tyro vero de nominatone dicitur tyriaca.

Operationes

A ¶ Avicenna in canone. v. Tyriaca affarath id est a morte liberans sublimior est et medicinarum compositarum. propter multitudinem sui iuamenti proprieque in venenis quibus et puncturis vel moribus. vi. serpentium et scorpionis et canis rabiosi.

B ¶ Ex libro de naturis rerum. Tyriaca cum ex tyri car nibus admixtis quibusdam sit confecta omne aliud venenum extinguit. sed contra venenum ipsius tyri nihil prodest.

Capitulum. celui.

Tigris. ysid. Tygris vocata est propter volucrem fugā. sic enim noiant Persi et Indi sagittā. Est bestia variis distincta maculis virtute et velocitate mirabilis: ex cuius nomine tigris fluvius appellatur eo quod rapidissimus sit omnium fluviorum. Das autem magis bircania gignit. Philologus. Est autem tygris animal ferissimum et incomparabili rabie sevens precipue quando raptis catulis insequitur venatores. ¶ Plinius. Tygris totus ferus qui semper numerosus est ab insidiatore rapiunt.

Capitulum. cclviii.

Tortuca et Taranta. Ex li. de na. rez.
Tortuca de genere serpentium quida
 esse voluit. veneno quidem in vita caret
 sed nequaquam post mortem. Nam renes ei? (ut di
 cit Ambrosius) si quis post mortem nudopede cal
 cauerit veneno statim inficit. Est autem duorum
 pedum. Caput habens ut bubo. caudam ut scor
 pio. duobus scutis durissimis quasi testis tegit.
 quibus adeo se induit ut difficulter etiam validissi
 mis ictibus periri possit. Quat ut gallina. sed
 oua ei? ad comedendum sunt nocua. Tortuca
 femina (ut dicit Aristoteles) non habet nisi unam viam
 exiit superfluitat. Quis habeat vesicam contra
 omnium animalium naturam habentium: plumas
 aut squamas aut corticem. Nam ista omnia non
 habet vesica. Acor. Tortuca dicitur testudo. qua
 teste regiminibus adopta est in cauerna modum
 Harum plurime sunt aquarum. de quibus iam dictum
 est. Quedam vero terrestres. quae et siluestres di
 cuntur. nec sunt venenose: sed ab hominibus co
 meduntur. ¶ Physiologus. Tarantae serpentes
 sunt modice quantitatis a quibus puncti vehe
 menter angustiantur. Et nisi iurica eis sub
 ueniat quandoque anxietate moriuntur.

frons tota in terra iacet passim protra omne mor
 rem sumentia. qualiter pasci non possunt. propter
 suorum longitudinem cornuum. et ideo pasci non possunt
 nisi longis herbis que potius secare videntur
 quam a radicibus mordere sicut alia animalia faciunt.

Capitulum. cl.

Vacca. Aristoteles. Vacca est animal
 mansuetum et iracundie pauca: multum
 vero insipientie. Duius renes in
 aspectum quasi compositi sunt ex pluri
 bus paruis renibus. ventres habet multos: ut cibi
 compleantur usus. et quod dimittit ex eo propter diges
 tionem habet ventrem post alium. Primum ergo ven
 ter cibum recipit crudum. secundum digestum. tertium
 iam digestionem melioratum. quartum vero benedi
 ctum. Cornua vaccae si calefiant in omnem
 partem declinant. Cornua seminarum sunt for
 tiora cornibus masculorum.

Operationes

¶ Quicena in. ij. can. Vaccinum fel foris est ceteris
 ris sellibus quadrupedum. ¶ Ponit in emplastro ad
 vulnera quae sunt berisipila. dolorisque vehementis
 ¶ Crura vaccina. id est ossa crurum adusta flus
 sum sanguinis abscindunt et solutiones ventris.
 ¶ Stercus vaccinum est ex his quae dantur pulmoni
 et pectus et siliis. Ex eo fit emplastrum super ciaticam
 sedat eas. Conuenit etiam in apostematibus quae post
 aures sunt. ¶ Colla de corio vaccino linita cum
 aceto super impetiginem et scabiem excozabilem cum
 non est vehementer profunditatis fert. ¶ Similiter
 et linita cum melle et aceto super vulnera. adusta

Capitulum. cclix.

Trogodice. Albertus in li. de na. animalium.
 Trogodice sunt animalia quedam longissimis
 ma habentia cornua a capite ante man
 illas usque ad terram descendunt. ceruices autem
 longissimas. et ideo incuruata et inflexa ceruice lon
 gitudine capitis et cornuum in terra positio. ita quod

De Animalibus

D et lota valent ad curationem lendium. **H**aly. Sanguis vacce si super vulnus infundatur sanguinem stringit. **A**restoriles. Vacce cornua si calefiat in omnem (vt dicitur est) partem declinant: et si quidem vnguantur cum oleo ac pice valent contra pedum et contra nisus nocumetum. **P**linius libro vicesimo octauo. Vaccinum etiam iecur cyliacis atque dissintericis medetur.

Capitulum. clj.

Veruer. Ex libro de naturis rerum. Veruer siue aries habet cornua in modum circuli replicata: quibus gregem defendere nititur. Ex naturali feritate dextro pede terras percutit. quando irascitur aut stupet vel timet. et hoc maxime amoris tempore per dimidium annum iacet super vnum latus: et per dimidium super aliud. **I**sidorus. Veruer a viribus dicitur est quod ceteris ouibus sit fortior: vel eo quod sit vir: id est masculus. vel quod vermes in capite habeat. Quorum excitati puritu seinuicem concutunt: et pugnant cum magno impetu feriunt.

Operationes

Adeps veruecinus si cum huiusmodi porcino. **S**tericas aut ani causas vtiliter curat. et combustis opitulatur. **F**el veruecinum lanis adhibitur et in vmbilico positum ventrem soluit infantium. **F**inus veruecinus cum aceto vt cathaplasma impositus maculas nigras emendat. nascentes clauos corporibus tollit.

Ignem sacrum impositum curat. Cum cera et oleo mixtus combustioibus medetur.

Capitulum. clj.

Vesontes. Albertus in libro de naturis animalium. Vesontes animal est boui simile. collum habens fetosum et iusbas vt equus tam inanis principitatis et truci lentie: vt captum domari vix vel nunquam possit.

Capitulum. cljii.

Vitulus. Isidorus. Vitulus a viriditate dictus est. i. a viridi etate sicut virgo. Vitula ergo parua est: et

Tractatus

nondum enixa. Nam enixa iuuenca est aut vacca. Iuuenca autem dictus eo quod iuuare incipiat hominum usus in excolenda terra. Vt quia apud gentiles ioui semper nisi iuuenca immolabatur: nunquam taurus. Nam invictimis etiam etas consideratur. Aristoteles. Vituli post unum annum castrandi sunt. Alio quando parui erunt. Castrati vero diutius viuunt.

Operationes

A Plinius in libro. xxviii. Omnes quidem medulle molliunt expleant et calefaciunt. Inter ceteras autem laudabilis est vitulina.

B Sepum quoque vitulinum capitis vlcibus cum sale ratum laudatur vtilissimum. Podagricis quoque pdest et articularijs morbis.

Capitulum. cluij.

Vipera. Quicena. Vipere sunt serpentes habentes capita plana et lata. colorum minutum ac subtile valde: quorum cande curte sunt strepitum facientes ac sonitum in incessu. Capuntur autem a medicis in fine veris et principio estus: ut inde trocisci fiant. quibus tamen non omnes conveniunt vipere sed flave et de flavis femine. Item in secundo canone. Vipere post hyemem de casuernis egredientes: oculos suos super feniculum fricant ut illuminentur. Urina hominis vtiliter effunditur super morsum vipere: propter quod vipere petrose. Ex libro de naturis rerum. De vipera dicit Philosophus: quod habet faciem humanam usque ad umbilicum: ab ym-

bilico vero usque ad candam cocodrilli figuram. Deatus digestibilis quasi foramen acus est. Et ideo more viperarum ceterarum coci perire non potest sed tamen per os.

Operationes

Dyalcorides. Adeps viperinus suffusiones oculorum et obtusiones et caligines mixta cedria tanti ponderis et melle actico et oleo veteri curat. Alartus pilos inunctis nasei non sinit. Ex libro de naturis rerum. Vipere valet contra omnium serpentium ictus: ut dicit Plinius. Tunica eius quem proicit cum innouatur in vino cocta dentibus et oculis medet. Adeps eius caliginem oculorum tollit.

Capitulum. clvi.

Vnicornis et Varius. Isidorus. Unicornus est animal paruum: sed corporis fortitudinem habens: crura brevia ad suam magnitudinem. ferrum non timet. in excelsis montibus vastissimisque solitudinibus commoratur: ut supra latius habetur. Isidorus Varius est bestiola de genere piroli: paulo amplior quam mustela. In arboribus habitat et festus facit. a re nomen habet. In ventre namque candidus est. in dorso colorem habet cinereum elegantem atque spectabilem barum pellibus quod sexus: ipsa tamen bestiola minime gloriatur in pelle propria: nec dum in aliena.

Capitulum. clvij.

De Animalibus

Ro. Vidor. Uri sunt boues agrestes adeo fortes vt arbores et armatos milites i cornibus eleuet. Idem vrsi dicti sunt apoton orion. i. a montibus. Sunt boues autem agrestes i germania hntes cornu in tantum prenta: vt regis mens insigni capacitate ex eis gerule fiant. **Helinandus** libro vicesimo sexto. In hyrcinia silua germanie sunt vrsi. Hi sunt magnitudine paulo elephantos: specie et colore et figura tauri. Magna vis eorum est et magna velocitas neque homini neque fere qua aspexerint parant. Hos studiose foueis captos interficiunt.

Capitulum. clvii.

Ursus. Ex libro de naturis rerum. Ursus dicitur quasi orsus scilicet i ventre: sed extra completur. Et hoc ideo: quia p mature parturit: unde lingendo in formatur. Est autem vrsus animal seum nimis deforme membris. **Aristoteles.** Ursus est animal habens dentes superiores: et vnum ventrem inferi. ac post ventrem intestinum sicut et lupus. Est autem in aliquibus animalibus venter maior: vt in porco et vrsu. Manifestum est autem quod vrsus agrestis hyeme latet. sed vtrum hoc faciat propter frigiditatem an propter aliud questio est. **Dares** autem et femine in tempore illo pingues sunt valde. ita quod de facili moueri non possunt. **Vidorus.** Ursi caput est inuolidum: sed vis maxima est in brachijs et lumbis. Unde et interdum erecti insistant. **Ambrosius.** Ursi angustiora colla data sunt. quod non pascuntur herbis in terra sed carnes animalium comedunt. **Alexander.** Ursus quodam murmure vtens: pedes fugit tanquam alimenta quedam sumat ex eis. **Solinus.** Ursi coeunt sicut quadrupes alij: sed apti amplexibus mutuis velut humanis coniugationibus copulantur. Desiderium venis hyemis suscitatur. Secreto bonore mares grandes reuertuntur. At in eis de licet foueis: partis tamen per scrobes secubationibus diuiduntur. Utrum dies tricesimus liberat.

Operationes

Isaac. Ursina caro viscosissima digestionem inobediens. pessimum dat nutrimentum. Unde plus pertinet medicine quam cibo. **Physiologus.** Fel vrsi calidum est et siccum. Vallet contra epilepsiam et paralysim. Debet autem fel cum folliculo suo ab epate separari: et ita suspendi et desiccari: per duos annos seruari. **Esculapius.** Si oculos vrsi eradicaueris et supra sinistram hominis adiutorium ligaueris eius quartanam mitigabunt. **Auicenna.** Adeps vrsi confert alopecie. **Diascorides.** Dicitur adeps vrsi capilloz incrementum prestare et alopecias emendare. vel vrsinum vel electuarium datum epilepticis medetur. **Remanis** adbibitum et in umbilico positum: infantium ventrem soluit. **Actoz.** Ut autem dictum est superius iuxta **Plinium:** Ursi primis diebus quattuordecim graui somno premuntur. Tuncque mirum in modum vterno pinguescunt. Et illi sunt apti medicaminibus. **Adipi** contraque capilli desuunt renaces.

Capitulum. clviij.

Tractatus

Capitulum. diē.

Vicia. Isidorus. Vicia est animal sesuissimum: non alius cane sed longius cor poris: canibus inimicus valde. predam non comedit: nisi eum in altum portet: sed quando ad arbores venit ad supremum eius ramum defert: eamque pendendo comedit. Cum autem in calore coit existens aliquem vulnerauerit: mures super ipsum conueniunt ac super eum mingunt et moritur. Unde quidam ab ea vulnerat se per barcham in mari portari fecit: et mures ad mare venientes runtyr ad eum accederent: sed propter mare non poterat. Huius animalis fel mortiferum est.

Vulpis. Isidorus. Vulpis est animal dolosum. villos habet vberes et alios: candamque magnam. fertur autem quod vulpis nunquam facit sibi foueam: sed foueas taxi dolose occupat. Lupo enim scit taxum exisse de fouea accedit ad introitum: et ibi stercoreat. sicque propter immundiciam fugit taxus: et vulpis occupat locum eius. Hanc insequuntur venatores propter pellem: non propter carnes que sunt inutiles. Aristoteles. Vulpis est animal ingeniosum et malarum operationum. habet virgam ex ossa: coit ad terram pro iecta. Ursus et kyrokos avis: scilicet vncorum ungulum cum vulpe pugnat: quia carnem manducant. Tirus autem et vulpes amantur: amboque in cauernis terre manent. Vultur quoque vulpem deprehendit. Ambrosius in heras meton. Vulpis est animal odio dignum propter rapinam: despectum propter infirmitates incautum sue salutis dum insidiatur alienis. Ex libro de naturis rerum. Vulpis est animal fetidum: maximeque in ore: et etiam a posteriori parte imminente mortis periculo. Sicut cum qui de pino fluit in cibum sumit. sicque salutem recuperat: et eum vite in longum protendit. Constantinus. Vulpis in fame per angustia latrat: canum imitari dicitur. hoc est cum esurit: nec inuenit quod manducet. fingit se mortuam: et resupina flatum attrahit lingua protracta: tunc aues incaute descendentes quasi ad cadaver: aperto suo ore aperit: deuoratque et consumit.

Operationes

Daly. Vulpis si cum oleo decoquatur oleum hoc nodis et duricie que sunt ex arthritica prodest. Adeps vulpis cum oleo salsam: id est yreos liquefactum aurium dentiumque medetur doloribus. Auicenna. Vulpes in aque cocta et embrocata iuncture dolorose se confert vehementer. Adeps eius in aures distillat: sedat dolorem eius. Ad hoc enim euacuatum est valde. Item eius pulmo siccus confert asmaticis valde. Bellis eius calidior est ceteris: et bacini humectati propter eius resolutionem. Testiculus vulpis calidus est in primo et humidus in ipso: et est in eo humiditas superflua. Confert spasmo et thetano que sunt in posterioribus ex paralysi: facit appetitum coitus.

Capitulum. de.

De Animalibus

Iber. Plini⁹ libro. viij. ybices
sive capre sunt aialia de capraz
genere pernicipat⁹ mirade. q⁹q⁹
onerato capite cornib⁹ vastis:
gladioz⁹q⁹ vaginis. in hoc ita
se librant vt tormeto aliquo ro
tati in petris potissimū: z mōte aliquo in ali⁹
um transilire cupientes: atq⁹ recurſi pernicipi
quo libuerit exultant. ¶ Ex libro de naturis
rerū. yber est animal paruum velocissimū:
in capite vastis cornib⁹ oneratū: in petr⁹ cō
morantur: ibiq⁹ fetus faciunt.

Capitulum. clxi.

Iabneumon z yppotamus. Isidor⁹.
ychneumon grece vocatur: eo q⁹ os
dore suo salubria ciboz⁹ z venenosa
prodant. De quo Dracontius ait: Precidit
suillis vim cuiuscūq⁹ veneni. Dicit⁹ est autē
suillus a fetis. Dic etiā serpens insequitur:
qui cū aduersus aspidē pugnat: caudam erig
git. quā aspīs maxime incipit observare q⁹si
minantē. ad quā cum vim suā transfert corrip
pitur. ¶ Aristotiles. ychneumon cum videt
serpentē qui dicit⁹ hascos nō pugnat cum eo
quousq⁹ clamat adiutores. Et q⁹ timēt a mor
ſu serpentis: intrant aquā z post arenā. deins
de cū serpente pugnat. ¶ Ex libro de naturis
rerū. yppotamus in terra nascit⁹: licet in aq⁹s
sicut in terra potens sit z habitet. Laudā ha
bet toruosam: dentes purigineos: dorso et
binnitu ſilis equo. de q⁹ supra pleni⁹ dictū est.

Capitulum. clxij.

Idra. Isidor⁹. ydra dicit⁹ draco multis
torum capitū: qualis fuit in lerna pa
lude puincie. Archadie. Dec latine
excedra dicit⁹: eo q⁹ vno ceto tria capita ex cre
ſcebant: sed hoc fabulosum est. Nam constat
ydrā fuisse locū euomentē in quo vno meas
tu clauſo multi erumpebant. Quod Hercu
les videns loca ipā exuſſit. z sic aque meat⁹
clauſit. Nam ydra ab aqua dicta est. ydros
autē est aquatilis serpens: a quo icti obturge
ſcunt. Quis quidam morbum boum dicit⁹.

B ij

Tractatus

eo q̄ fimo bonis remediatur. ¶ Ex libro d̄ na-
turis rerum. Est autem ydros (vt scribit Pli-
nius) pulcherrimus anguim in orbe terra-
rum. Fabulose vero dicta est ydra serpens:
cuius cum vellet caput Hercules amputare
statim duo subcreuerunt. et sic semper ampu-
tatis quibusdam alia statim subcreuerunt.

Capitulum. cxiij.

¶ Libro. Ex libro de naturis rerū. Bu-
bro est bestia de genere taurozum sil-
uestrium fortissima maximaq; vtrius-
que quindecim cubitorum longitudinis. Tan-
te quoq; velocitatis est vt stercus (quod cū
impetu egerit) retroacta in cornibus recipi-
at ac longius post terga proiciat. hoc itaq;
stercore egesto largissime persequētes canes
excecatur atq; debilitat: et penit⁹ inutiles red-
dit. pilos habet subnigros. cornua maxima
trium cubitorum ampla supra modum. ita vt
ad mensas diuitum gerula fiant potius. Cū
ergo hominem aut canem obuim habuerit
in cornibus subtollic eum. et tamdiu in altum
proijcit: iterumq; in cornibus recipit donec
penitus interimat conuassatum. Hanc qui-
dam propter eius velocitatem dicunt esse ty-
gridem sed falso. Nam tigris est bestia satis
modica: et habitat in oriente. Nec autem re-
peritur in Bohemia.

Capitulum. cxlij.

¶ Illo. Albertus i libro de naturis ani-
malium. Zilio animal est quantitas
lupine: nimium crudele. in mortem ho-
minum et aliarum bestiarum. hoc animal imi-
tatur voces bestiarum et hominum in cōden-
sis. Zilio vocans vt homines sequentes
deuoret: et simili ingenio deuoret canes. cas-
num latratus imitans. Est autem hoc ani-
mal compositum ex hyena et symia que mari-
cōmorion vocatur: et intrat in sepulchra: et ca-
dauera comedit mortuorum.

¶ Hec igitur de natura animalium quas
drupedum et alijs in terris morantium
sufficiant. quia si qua alia sunt facile ex
antedictis agnosci possunt.

De Avibus

Prologus

Exposito tractatu scdo de p-
prietatibz videlicet aialiu i ter-
ris vitā ducentiu. Restat nunc
in tractatu tertio dicere aliqua
de naturis auu: vt ipis sicut i
ceteris creaturis dei magnalia extollantur.
Ideoqz adiuuante christi clementia. de auibz
dicturi z volatilibz iuxta ordinē alphabeti.
primo de aquila in initium sumamus.

Capitulum. 1.

Aquila. Isidorus. Aquila ab
acumie oculoru vocata. Est
enī tantū cōruitus vt cū sup
maria imobili pēna ferat nec
humanis pateat obtutibz de
tanta sublimitate pisciculos
natate videat. z instar tormē

ti descēdens raptā pda pēnis ad litus ptra
bat. Nā z p radiū solis fert obtutū nō flecte
re. Un z pullos suos vngue suspēsos radijs
solis obicit: z q̄s viderit imobīlē tenere acie
vt dignos gñe pseruat. si q̄s pō flectere obtu
tū q̄si degeneres abicit. Iorath. Aquila est
avis magna z regalis. De q̄ dicit q̄ vbiqz vi
derit ex alto serpentē magno stridore oppres
sus vnguibo laniat. z postqz extracta de visce
ribz venena mortifera decerpserit: adhuc fau
ciū deuorat. z virus qd inerat extinguit: ves
neno calore decocto. hoc qz experimēto aut
pstristat aut gloriat. Aqle vnā sedē z vnū nū
dū sp hnt. Ex li. de na. re. Aqila altissimis ar
boribz nidificat: vbi mala bestia nō accedat:

pullosqz caute custodiēs nō relinqt donec se
ipos ptegere sciāt ac valeāt. Itaqz p draco
nē vel hoīem vel aliud aīal si eos turbare vel
rapere voluerit: mira aīositate pugnat: seqz
mortis piculo p eis exponit q̄s etiā in hūme
ris subtolli: vt eos puocet ad volatū. docet
etiā eos lābere sanguinē. lapidē et bitē bz in
nido: q̄ velut pgnans fetū bz int? lapidez mī
nutū sanantē. z hūc ptra calozē nimīū (quem
bz aqila naturaliter) in nido bz ne depereant
oua decocta calore nimio. Tūc enim lapidi
calor ignis nocere nequit. Dicit z aliū phi q
duos lapides p̄ciosos noīe indes i suo nido
collocat. sine q̄b parere nō pōt. Aqila multz
diebz ieiūnat. adultos pullos psequit: longe
fugans emulos sez rapine. Ex libro vt supra.
Est enī aqle pessimū gen? qd pullos suos aū
t p̄s expellit tedio nutiēdi. Rō aut hec ē fm
Aristo. qz post acubationē adeo debilitat: vt
venari nō possit. Etiā vngues ei? incuruant
vt predā tenere nō valeat. Albescūt ale et agz
grauant vt vix possit volare. Aqle pulli sine
clāgoze sunt z sine murmuratiōe. Est aquila
grādis in septētrione habitās duo faciēs o
ua sp. vt dicit Plin. in cacumibz ramoꝝ suspē
sa. captoqz lepore vel vulpe minutatim ei co
rū detrahit. z ona sua in illo inuoluit. ac sub
calore solis ponit. itaqz relinquēs ea non cu
bat. Sz q̄sqz naturali maturitate frāgātur
expectat. In egressu pō pulloꝝ redit. z tunc
eos vsqz ad robur pfectū nutrit. Actor. Aq
la ē avis magna z nobilissima. vspote auuiz.
regina q̄ cū senecta grauāt sup oēs nubes in
sublime volat. z calore solis oculoꝝ ei? caly
goz sumit: z mox ipetu cū ipō calozis estu de
scēdens aq̄s frigidissimis tertio imergit. in
deqz resurgēs statū nidū petit: z iter pullos iā
robustos ad pda in q̄litate frigoris z calozis
q̄si qdā febre correpta. quodā sudore plumas
exuit. fouiturqz a pullis suis et pascit: donec
pennas plumasqz recuperam? innouetur.

Operationes

Aquile fel cū melle suffusus sanat oculos.
Plinius li. xix. Oculis inuncte aqle cere
bro aut felle cum attrito melle: claritatem vi
sus dicunt restitui. Item in eodē li. Aquile
felle (q̄s diximus pullos ad cōmēdū solē ex
periri) mixto cū melle inungunt nubecule et
caligationes atqz suffusiones oculoꝝ. Idē
in li. xxx. Lumbos quoqz dolori pedes aqle
in auersum a suffragine enulsi alligant. dext
ter quidem doloribus partis dextre. sinister
quoqz leue. preterea morbo regio resistit cere
brum aquile in cyathis vini tribus.

B iij

A
B
C
D

Capitulum.ij.

Achacus ex auiibus paradisi: et auris frigus. Isidorus. Achacus de quo legitur in Levitico: est avis ignota etiam peritis iudeorum. Ex libro de naturis rerum. Aues paradisi vulgariter sic appellatur. non quia de paradiso sunt: sed ob insignem pulchritudinem. tanti namque sunt decoris et glorie ut nullus eis color credat deesse. Magnitudo earum est ut anserum. Vox ita dulcis et pia ut excitare possit in homine deuotionem et gaudium. Si quando vero capta fuerit et illaqueata gemit: nec cessat plangere donec reddita fuerit libertati. Super flumina nihil libenter habitat: et raro alias reperitur. Sunt et alie aues in eisdem partibus eodem modo appellate fusci coloris et subrutili minoresque monedule. Aues autem paradisi vocantur: quia nescitur unde veniant: aut quovadant. Non enim coitus earum videtur: sed certis temporibus aggregate terras quas inhabitabant transire relinquunt: et sic recedunt. Actor. Aurisfrigus est avis sic dicta: quasi auram frigiam sequens. Dabet unum pedem cum uncis unguibus ad predandum. alterum vero latum ad natandum. Siro multiplex videtur in aere. nunc more ludentis: nunc more insidiantis usque dum predam in aquis cernens: impetuosus descendit. altero pede predam rapiens. altero natante rapiente adiuvans.

Capitulum.iii.

Achantis. Ex libro de naturis rerum. Achantis est avis parua: sed secunda. Nam duodenos simul facit pullos. herbarum pabulo reficit: et ob hoc odiosus habet equos quos ubi pascere sibi supuenire viderit et herbas diripere: fugit et vindicat se ultione quae potest. Coram hincis propriis vocibus imitans ac derides. Plinius li. x. Achantis intantum odit anem egitum: ut non coire credant sanguinem eorum. Actor. Achantis iuxta Isidorum. ipsa est qui apud nos vocatur carduelis. De quo etiam dicitur inferius.

De Animalibus

Accipiter. Ex libro de naturis rerum.

Accipitrum quattuor sunt genera. Primum est corpore magnū: domabile multum: oculis varijs plicidus: hilari vultu: grosso pede: longis vnguibus: deliciose comedens: omnes aues inuadit: nullā timet. Scdm genus est priore minus: quod alietā dicere possumus. alas habens grossas fm qnritatem sui corporis breues et vngues grossos: et oculos magnos et obscuros. non cito mansuescit: et ideo pluribus odiosum. Anno primo domationis parum valet. secundo plus. tertio imitatione aucupat satis bene. Tertium genus est nifus parvus quidem aliorū respectu: sed tamen velox: cito mansuescit: et delicate nutrirī vult: et leuiter aucupat. Quartum genus est frogellus: quem muscetum dicimus: multo quidem minor sed colore confusibilis. sicut nifus accipitri consimilis est in dispositione habitus et colore. Hec auis cito mansuescit et delicate enutrirī vult: ac leuiter aucupat: velox ad volatum. Physiologus. Accipiter auem quā ei fors contra noctē offert: et tota nocte sub pedibus tenet. Sed illam veniente sole et famelicus auolare permittit. Et etiam si eandem alias obuiam venientem habuerit: non psequitur. Accipiter colorem oculorum mutat et rostrum. Panis cum necat fm Augustinum. Aristoteles. Accipiter in altissimis montanis nidificat et comedit auium corda quas capit. Logrediens cū aue que dicitur kokie cōvincitur. Ipse tamē pugnam non incipit. Fel habet in epate et in testino tñ sicut et miluus. Uterq; cubat. xx. diebus. Pulli accipitris pingues sunt: et bone carnis valde. Vultur admiscetur in coitu cū accipitre masculo. splen parvus est in aubus calidi ventris sicut in accipitre et columba et miluo.

Operationes

- A** Plinius libro. xxviii. Accipiter in rosaceo decoctus ad omniū vitiorum in oculis accidentium inunctiones putatur efficacissimū. similiter et fimi eius cum attico melle.
- B** Idem in eodem. Simus cenchridis accipitrum generis ex melle oculorum albugines extenuat: et oculis claritatem facit.
- E** Ex libro empirices esculapij magistri Hypocratis. Adeps accipitris si teratur in oleo Vinctio quoq; inde facta caliginem oculorum tollit.

Capitulum. v.

Eriophilon Ex li. d. na. re. Aeriophilon qsi amatrix aeris dicta vulgariter aelyon appellata. ē auis nobilissima paulo maior aqila. volatu potēs et alis velocissima: pēnas hys subinfas: caudāq; lōgā. vngues acrosty et crura maria. aeris serena inhabitat intm vt vix vnq; vlt parz i terra resideat aut qescat. sup nubes qz frequēti? eleuat ita q videri n pōt ab hoīe: cibūq; capit i aere. et hqz pdat iū auiū more. Cui si se auis obuiā i aere tulerit mox ab eo corripit: et d summo aere i terrā deicit: nec ab hoīe videri pōt qd ea ab aere occisā deiecerit. Hec auis dñ adhuc i pullo ē. et necdñ pscit se ab hoīb; capir et dōestitac: ad capturā instruit. Hec auis capriolos et binulos capit vnguibus laniatōe. Sociali autē duo et duo volat: captāq; predam diuidit.

Tractatus

Capitulum.vj.

A Bochiles et alauda. Irido. Agochis les arabice dicitur. latine caprimulgus. Est enim avis orientis magna: quod duo vel tria facit oua. Capras lacte irriguas perit eaz mamillis se supponens rostro lato. lac ex eis velut capreolus sugit: sed ex tunc i eis lac annihilat: earumque mamille deficcantur. Dicit etiam Plinius quod eadem suctione capre visum perdunt. Lector de eadem inueniat inferi in cap. xxi. Actor. Alauda est avis parua oibus nota suo modulamine cantu. In estate incipit in auroza quasi nunciare ortum diei. In hyeme vero capitur precipueque tempe niuis. Ex li. de naturis re. Alauda est avis alau dedicta. quia mira iocunditate pennis exercitis in aere vocis modulamine letioris temporis aure congaudet. Nam obnubilato vel pluuioso celo vix aut nunquam canit. Sedens in terra vix aut nunquam canit: sed in ascendendo canit: paulatim quidem ascendit. sed instar lapidis subito descendit cantando.

Operationes

- A** Rasi in almanfore: Caro alaude que pileas radicitur ventrem constringit.
- B** Eiusque ius ventrem fluere facit.

Capitulum.vij.

A Lictus. Actor. Ex generibus aquilarum alietus tamen in plumos etiam percutiens pullos suos. subinde cogit auersos intueri solis radios. Et si quod ex eis conuenientem bumect antequam. i. lachrymanem

animaduenerit ipsum enidorelucit adulterinam atque degenerem precipitat. Illum vero cuius acies firma contra steretum educat. Est antequam alietus volucris oculorum acie clarissima sese ex alto liberans. visusque in mari pisce: preceps in eum ruens. ac discussis pectore aquis rapiens. Alietum situm non habet genus: sed ex diverso aquilarum coitu nascuntur. Rudolphus super Leuiticum. Alietum rapina pascitur: sed quod viribus destituitur: minoribus tamen avibus quibus preualet infestus est.

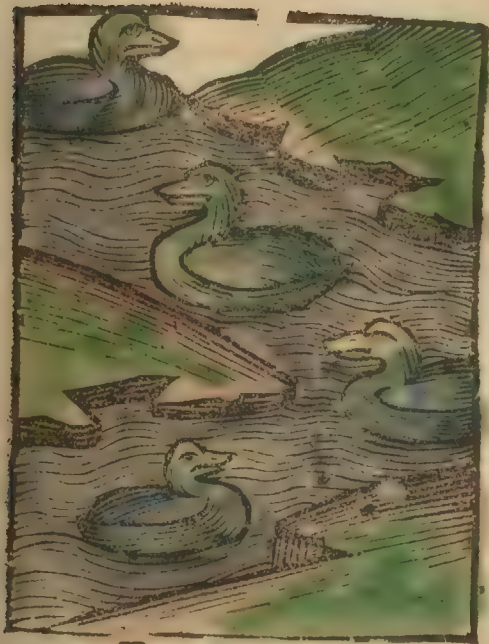

Capitulum.viii.

A Lion. Ambrosius. Alcion est avis maritana: quod in littoribus seuis suos edere solet. Nam in barenis oua sua deponit. medio fere hyemis quando maxime mare insurgit: et littoribus vehemens fluctus illiditur. qua excubante mare subito mirefcit. et omnes ventorum pcelle cadunt. Fouet autem oua septem diebus: tunc pullos educit: quos alijs septem diebus enutrit. Unde hos. xiiij. dies naute presumpteserentatque observant quos alcionides vocant eo quod alcione fouente vel enutrente feruntur nulli procelle mori horrescant. Ex libro de naturis rerum. Alcion est avis minutissima in mari habitans et ferax faciens. Quae quidam domestice (ut gallina et columba) indiscretis temporibus ferax faciunt. quoniam ab hyemis intemperie tuti sunt. Nec ante sola inter aues siluestres hyemali tempore fetificat. Huius nidus ferro nequit incidit: sed dictu valido fragi. Dicitur quod alcion quasi ales oceani: eo quod in hyeme i stagnis oceani nidos facit et pullos educit.

De Animalibus

Capitulum. ix.

Anas. Ex libro de natura. Anas est avis aliquantulum maior gallo. Nas caput et collum viridis coloris habet. rostrum vero latum et alas albo viridini quoque distinctas. Torquem habet album circa collum: pedes rufos et latos quibus in aquis subremit. Nam aquas fluminum gaudet. difficileque sine his vivere valet. Maxime cum eam cibifici citius ingurgitant. Nares aliquando plures fuerint simul tanta libidinis infamia feruntur: ut feminam solam coeundo vicissim ac certatim occidant. Horum pullorum ut ouum exeunt tanta agilitate vigent: ut etiam si matrem mori vel alienari contigerit: sine nutrice vivant.

Operationes

Isidorus. Anas contra pectore melior et cetera ceruice. De qua Marcialis ita dicit: tota quidem ponat anas: sed pectore tamen ac ceruice placet. cetera redde coquo. **R**azi. Anas natis plures habet superfluitates et plures fastidi re facit: et maioris est caliditas: non tamen plures nutrit quod caro gallinacea. **P**lini li. xxx. Anatum quod masculorum sanguis alium sistit. Virum vero tradit in torminibus anete apposita morbum transire ventris ipsamque anatē emori. **Q**uicena. Ana calidior est omnibus domesticis avibus. At dicunt quidam quod infrigidatum calescit. Calefactum vero febricitare facit. **C**larificat autem vocem: augmentum facit in coitu: et sperma multiplicat. **E**t pinguedo maxima est in sedando dolore et cetera.

Capitulum. x.

Anser. Ex libro de naturis re. Anser vel auca est avis aquile magnitudinis huius generis ille que indomite sunt et propter libertatem. glauci coloris sunt et acris. alta petunt. volant ut grues ordine litterato. et semel statim ventorum volatibus suos dirigunt. aquilone flante petunt austrum satis consue. frigidiora tempora imminere. Vix a volatu cessant: nisi cum maducantes interim depascant. adeo namque delectabilis est ei volare ut raro dormiant ac contra domesticis aucibus volare est gravis pascere officiosissimum descendere ac dormire precipuum. horas noctes et fures clagore producit. Est in alpium montibus anserum genus iter aues maximum propter structionem: sed adeo ponderosum ut manu capiatur immobile super terram. Anates et anseres ceteraque aues herba se purgant syderice. **I**sidorus. Nullum animal est quod ita odorem hominis sentit sicut anser.

Operationes

Quicena. Anserum caro grossa est. Adeps eorum alopicie confert. et ad fissuras faciei atque labiorum valet. Sedat quoque dolorem aurium et confert matrixi. **E**sculapius. Adeps anseris omnes duricies soluit. Idem cum succo cepe instillat auri aquam illam efficit. **D**yascorides. Anserinum adeps summe mitificum est ob dulcedinem pinguedinis. **R**imas labiorum curat. totiusque vultus factas ex frigore rimas optime sanat et aurium dolorem.

Capitulum. xi.

Ardeola. Ardea. Azalon et azida. Ipsi domus. Ardeola dicitur quasi ardua propter arduos volatus. Unde Lucanus. Quod causa volare ardea. Cum alii volauerit rempestatem significat. hanc multi tantulum vocant. Plinius. Ardeolarum tria sunt genera: scilicet leucon: asterias: pellos. Diogenes in coitu. Mares siquidem coeundo cum vociferatu sanguinem etiam ex oculis perfundunt nec minus egre grauide pariunt. Sorices et ardeole dissident inuicem feris insidiatres. Idem in libro. xvi. Ardeolarum autem genera quas leucos vocant altero oculo traduntur carere. De natu. rex. Ardea licet in aquis cibum suum querat: in siluis tamen et altis arboribus nidum suum collocat. Ipsi autem pullos suos miro rigore nutrit defendere. Accipiter eis infestus est. Sed ardea huic animum opponit et stercore eicit. ad cuius tactum accipitrinis penne corputrescunt. plurimumque earum colores sunt cinerei. quedam vero albi. Est quoddam earum genus quod mares angunt in coitu cum magna vociferatione: funduntque sanguinem ex oculis pro dolore. Azalon. Ex libro. de natura. rex. Azalon est avis parua que cornu frangit oua. Huius pulli a vulpibus infestantur. Ipsi vero vulpis catulos vellit ipsamque vulpem. quod ubi coruus viderit auxiliatur vulpi quasi contra commune hostem. Nec avis in spinis vivit: ob hoc azinos odit. Flores ac folia spinarum deuorantes. Actor. Azida iuxta Physiologum ipsa est strutio. de qua dicitur infra.

Capitulum. xii.

Apis. Arestoriles. Apis est animal animulosi corporis: huius membrum vel additamentum ab ore exiens per quod gustat cibum contrahit ac recipit: sanguine caret. dentes aliorum animalium dentibus similes habet in comitatu volat: et est levis corporis. Dabetque quatuor alas: duosque pedes habet in dextera et duos in sinistra: nec plus quam quatuor habet ne volatum suum prohibeat. Hoc animal non recipit aerem: non arbelat. Comedunt mel maxime in necessitatibus tempore. Unde quando incipiunt infirmari: apparet mellis diminutio: quia videlicet comedunt ex eo: nec reparant ipsum. Bonos odores diligunt: et aquas currentibus delectantur. Actor. Apes multum diligunt. frigus et fetores ac fumum odiont. Gregatim volant. circa opus suum solite sunt: et ociosos abiciunt. Ex libro. de natura. rex. Apes ceteris animalibus preeminet dignitate et utilitate preclaris dotibus: et nobilitate viget: agilitate: strenuitate: animositate: ingenij subtilitate. Ambrosius. Apes regem sibi ordinant non forte sed iudicio. et quis sub rege posite non libere sunt. quia prerogatiua tenet iudicij et fide deuotionis affectum. et regem ipsum tanquam a se constitutum diligunt. Hic autem rex nature claris format insignibus: ut et magnitudine corporis prestat ac specie (et quod in rege precipuum est) morum mansuetudine. Nam et si habet aculeum: eo tamen non utitur ad vindictam. Sunt enim leges nature: non littere scripte: sed moribus impressae ut leuius sint ad puniendum: qui maxima potestate potiuntur. Sed apes

De Fluibus.

que legibus non obtemperant: penitentie con-
demnatione seipsas mulctant ut aculei sui vul-
nere moriantur. ¶ **Ambrosius.** Nulle autem
apes e domibus audent exire: nec in aliquos
procedere pastus: nisi rex prius egressus sibi
vendicauerit principatum volatus. ¶ **Proces-**
sus autem earum est per rura redolentia ubi
orti sunt redundantes floribus: fluensq; cuius
per gramina. herbisq; dulcibus prima ponit
castrorum fundamenta. Apes ordinantur ad
opera diuersa. Nam flores adducunt quedam.
alie mollificant ceram. et alie adducunt aquam
harumq; operationes tempus determinatum
non habent. sed cum habuerint res conueni-
entes subito preparant. et in sereno tempore
operantur assidue.

¶ **Virgilius in Georgicis.**

Nunc age naturas apibus: quas Jupiter ipse
Abdidit expediam.

Dagnanimosq; duces: totius ex ordine gentis.

Dores et studia: et populos: et prelia.

Rex melior: vacua iam regnat in aula.

Daculis atro squalentibus ardans.

Etrutilis claus hic melior in signis et ore.

Tunc trepide inter se coeunt penisque coruscant.

Spiculaq; exacuunt rostris aptantq; lacertos

Et circum regem mittere glomerant in orbem

Ille ope custos illum admiratur et omnes circumstant.

Verum ipse e folijs natos et suauibus herbis.

Ore legunt ipse regem paruosq; quiritas

Sufficiunt aulaq; et cerea regna refingunt.

Tantum amor floz et generandi gloria mellis.

Nam alie victu inuigilant et federe pacto.

Exercantur agris pars intra septa domoz

Narcisci lachrymam et lentum de cornice glutem.

Prima fauis ponit fundamta: deinde tenaces

Suspendunt ceras alie spem gentis adultas.

Educunt feras: alie purissima mella.

Feruet opus: redolentq; thimo fragrantia mella.

Operationes

A ¶ **Aresto.** Apes a floribus accipiunt ceram: et cum
pedibus anterioribus congregant eam. dehinc ad pes-
des medios illam mittunt. deinde ad coxas pedum
posteriorum. postea volant cum ipsa. et tunc ma-
nifestatur ponderositas ex ea.

B ¶ **De virtute et operatione cere** lector intueniat
superius in tractatu de herbis. de **L.** in cap.
centesimo quinquagesimo primo.

L ¶ **De virtute autem et operatione mellis** inue-
niat in eodem tractatu de **B.** in capitulo **trigesimo**
centesimo duodecimo. 292.

Capitulum. xiiij.

Basiliscus. **Isid.** Basiliscus grece
latine regulus interpretatur: eo quod rex
serpentium sit: a deo ut videtur eius sus-
piciant: quia olfactu suo eos necat.

Nam et hominem vel si aspiciat in-
terimit. siquidem et eius aspectum nulla avis volans
illesa prestat. Sed quis percul sit: et ore cibum
ista deuorat. ¶ **Avicenna.** in. iij. can. Basiliscus
est serpens qui solo visu interficit et auditu vocis
sue. Hinc ait quidam vocari regulum. quod caput ha-
bet coronatum. cuius longitudo duarum pal-
marum est: et caput acutum valde. oculi rubei
color eius ad nigredinem et citrinitatem de-
clinans. Hic adurit totum quod incedit. nec in-
circum canerne eius vitur aliquid. ¶ **Ex li-**
bro de naturis rerum. Basiliscus interdum ex
gallo nascitur: quia gallus in etate decrepita
facit ouum ex se unde basiliscus procreat. Sed
in generatione hac oportet ut multa concurrant.
In fimo namque calido et multo ponit ouum: ibi
que fouetur vice patris: et post multum tempus
exit pullus et inualesceit sicut solent a natum pulli
Habet autem caudam ut coluber. residuum po-
corpus ut gallus. Dicunt autem hi qui creatio-
nem eius se vidisse testantur quod nulla est omni testa:
sed validissima pellis. instanti ut resistere possit
ictibus validissimis. Opinio quoque quorundam
est: quod ouum illud galli coluber aut bufo foueat
Sed incertum est. hoc tamen in antiquorum
scriptis habemus: quod basilisci quoddam genus
ex ouo galli decrepiti generetur. ¶ **Isidorus.**
A mustelis basiliscus vincitur: quas illic ho-
mines inferunt cauernis quibus delitescit. Itaque
eo visu fugit. que illa persequitur et occidit.

Inferius de regnlopleni⁹ dicit de basilisco. qd
tere idē sunt basiliscus et regulus.

Capitulum. xiii.

Barliata et berneca. ysi. Barliates sunt
aves de ligno crescētes. Fert enim qd lig-
nū de abiete marinis aq̄s incidēs qn̄ successu
tpis putrescere ceperit humorē ex se crassū emit-
tit. ex q̄ densatio formāt p̄e spēs aviū ad mag-
nitudinē alaundaz. p̄mūq̄ sūt nude. deinde ma-
turātes plumescūt ac rostrū ad lignū pendens
tes. p̄ mare fluitant vsq̄ ad maturitatē donec
se cōmouētes ob̄spāt. sic crescūt et roborēt vsq̄
ad debitā formā. De his at̄ Jacobo at̄ bonē
sis ep̄s i oxiētali historia loquēs. dicit qd arbo-
res sunt sup̄ ripas maris de q̄b̄ hec p̄creātur.
Rostris inficis arboribz dependētes. Tempe
p̄o maturitatē ex arboribz decidūt. ac p̄ incre-
mēta pficiētes: sic aves ceiere volare incipiūt.
De his itaq̄ certū est qd i orbe n̄ro circa germa-
niā. nec p̄ coitū generāt. nec generāt. ¶ Philo-
soph⁹. Berneca q̄ ex arboze nascit̄ in q̄busdāz
q̄z Flandrie p̄tibz inuenit̄. Nec autē nō habz
sup̄fluitatez: sicut nec arbores. Infra cap. xx.
plenius habes.

Capitulum. xiv.

Bystarda et Bonosa. Ex li. de na. re. By-
starda ē avis aq̄line magnitudinis: q̄ vo-
latu tarda. bis aut̄ter saltū i terra facit ante q̄
ad cibera subleuet̄. vñ et nomen h̄e d̄r. vngues
bz vt aq̄la. et rostrz ad uncū. carnibz vescit̄. nō tñ
i volādo p̄dā diripit: s̄ si cubionē aut aliū ani-

mal in offensū inuenerit: plures eaz aggregas-
te iuuentū ejciūt et occidūt. sicq̄ carnibz ei⁹ sas-
tiant̄. cadaveribz etiā libētissime vescit̄. Sola
p̄o pene inter aves q̄ carne vescunt̄ herbā dei
pascit. in alis et cauda albedinē h̄nt. reliq̄ colorē
re aq̄lā imitat̄. Qua sua nō in arboribz ponit̄:
qm̄ alte volare nō p̄t. s̄ in terra deponit̄: et illic
ea fouet dū seges in fructu est. ¶ In li. vii. Bo-
nosa est avis in germanie p̄tibz: h̄ns carnē ex-
teri⁹ nigrā: interi⁹ albā. delicatā p̄e ad p̄dic̄ sa-
porē. bz aut̄ fationi magnitudinē. Lūq̄ ip̄s v̄
trez excita uerit̄: masculus bian̄tore currit dos
nec ore spuent̄. tūc femina veniēs ore spumam
recipit. indeq̄ cōcipit et oua parit.

Capitulum. xvi.

Bubo. Ex li. d. na. re. Bubo nomen h3 a
voc. sono. fugit lucē. in ecclesijs habitat
z oleū de lapidib3 bibit. stercozib3 tñ eas defes-
dat. oua q3 colūbe bibit. mures venat. hac q3
volucres cetere capiūt. Qñ ſo ab illis a uibo q
i luce bitant ipugnat: refupina pedū vnguibo
se defēdit. **A**risto. Bubo ſic z vespertilio victū
ſibi nocte acqrit. **D**onedula pugt cū bubone
q3 bubo debilis ē viſus apd meridiē. **I**deoq3
coru? illerapit oua bubonis z comedit. coru?
q3pe fortior eſt d die. z bubo d nocte. **I**raq3 bu-
bo z coru? inuicē ſibi aduerſant i nidis. **C**oru?
meridie comedit oua bubonis. z bubo nocte
comedit oua corui. **C**etereq3 aues circa bubo-
nē volāt ipm3 deplumāt. multa nāq3 ps autū
eū odit.

Operationes

Auiceñ. **S**anguis bubonis valde pfert aſ-
Bmati: ſimiliter etiā ius z caro ipi?. **P**hiſiolo.
Loz bubonis ſi appoſitū fuerit mulieri dormi-
Denti in parte ſiniſtra omnia q geſſit narra bit.
Plini? li. xxi. **B**ubonis pedes vſti cū her-
Eba plāraginis p ſerpētes auxiliāt. **O**culozū
cinis ei? collirio mixt? claritatē oculis facere
pmittit. **I**dem in li. xxx. **F**renetic3 q3 bubos
nis oculo3 cintrē imponūt.

Capitulum. xvii.

Butens Butorius z Boraui. Ex li. de
na. re. **B**ute? ē de gñe accipitr: ſ3 paulo
nigrior z tarda nimii: pigraq3 ad volādū. pda
tñ viuit. quā cū dolo vellāguore aliq aut pigri-
cia deteniā alleq poſſit. **D**ec auis ſapore dul-

ciſſima eſt. **I**n li. v. s. **B**utor? ē auis ſic dicit
ta a ſig voc3. h3 crura lōga. collū extenſū. roſtrū
q3 lōgū z acutū ſic ardea. colore tñ diſtās ab il-
la. eſt em terre ſimilima. **H**abitat circa ſtagna
pſciū cibo cupida. **R**anas comedit z venena-
ta. **D**ec ſola veris tpe p cātū vocē hornificā edit
In litore ſub ardore ſolis i loco vbi pſces fres-
qñter nouit. a deo qera ſtat vt qñ morua appa-
reat. vt ſit vñ caut3 pſcib3 m. n? ſuſpecta ſit. ſed
cū collū lōgū habeat breue recurritate facit vt
pſces incauti? ei qñ nībil pmeditātī primaue-
rint illos ad ſe colli extēſiōe trahat. **P**hiſio.
Boraui? qñ bootaur? dicit. eo q3 thauri boatū. i.
mugitū imitari videt. **R**oſt3 em i terra palu-
diſoſa deſigit. z ad modū thauri clamores edit
Excluſos pullos ſtatim mater ſub aſcelis col-
locat. **A**nūſe ſub vna. alterū ſub altera. **P**ullū
ſo materno corpi adherētes. **I**nceditq3 mater
pillos ſub ali3 fouēs. natozq3 roſtr3 pminen-
tib3 cibos dulciter pmedās. **A**cto3. **D**ec apis
mibi videt onocrocul? de q inferi? dicet.

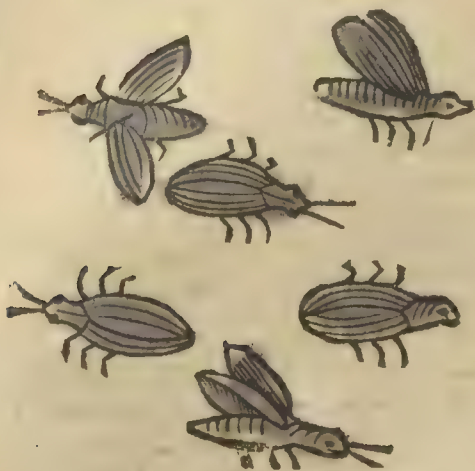

Capitulum. xviii.

Bibones z Blata. yſi. **B**ibones ſunt
q in vino naſcunt. q3 vulgo muſciōes
a muſto appellāt. **A**n **A**ſſroni? **C**ū a
me expectaſſet fabulare incipis ex ore bibones
inuoluāt i oculis tuis. **B**late a calore dicte ſūt
ſiqdē z pphēſe manū tingūt. vñ z blateū colore
dicūt. ſ3 aial lucē nō parit videre ſriū muſce.
Bulca ē lucipeta. **A**lata ſo lucifuga. **E**x li. de
na. re. **B**lata ſmis eſt q lucē videre nō paritur
An p noctē tñ modo ābulare pſueuit. **P**al-
ladi? de agricultura. **B**late ſunt apib3 in amice

sicut et lacerte. Unde hmoi animalia et his similia oportet apud castris vel aluearibus longe fugare quod vult apes bene preseruare.

Capitulum. f. x.

Antarides latine et grece. arabice derarie vel irane. Pandecta cap. cxxxv. Antarides sunt aialicule quod sunt efficacissime: quod et in spiciis frumeti adhuc florētis inueniunt. Sunt hec varie et quasi circa pedes nulas suas stricte et oblique. Hec enim vapore aceti suffocant et in vase non picato reponunt. Sunt calide et acutissime. Quod licet scabiei vesice presertim: vesicam tamen si ex eis multa sumas quantitas. vulnerat atque sanguinem mingere faciunt et interficiunt. ex quo parua accepta vinum puocant vebementer.

Operationes

Bera. li. ag. c. derarie. auc. Gal. Apti sumus experientia non modica in vnguibz leprosis. et inuenimus quod quando ponitur super eas cum ceroto confert multum: aut cum vnguento. auferunt enim vnguem et faciunt cadere totum.

Antarides ingrediunt in comixtione vnguentorum et medicinarum quod fiunt ad scabiem et egris rudinez cum qua eleuat cutis. et in medicinis quod euellunt erucas quod dicuntur capita clauorum.

Antarides sunt quodam ex magis nostris quod dabat ex eis in potu miscetes parum ex eis ad puocandum vinum.

Antarides sunt quodam accipiebant alas et pedes ipsarum solum dicentes quod hec presertim illis qui sumpserunt corpora ipsarum. Alij dicebant pirariū huius. vix quod corpora

Tractatus

ipsarum sola inuabāt eos quod sumpserunt alas et pedes earum.

Antarides sunt miscui oia sil corpora cum pedibus et aliis et dedi. Ille autem quod sunt magis inuature ex eis sunt ille quod reperiunt in tritico in quorum aliis sunt linee citrine in latitudine. prese. et prope quod proteris eas in olla terrea noua: et claudis orificiū olle cum pane lineo super vas in quod sit acetum seruēs do nec suffocent et moriant.

Antarides sunt oporet quod fiat ex aiali quod dicitur rosolis: quod volumus ipsum reponere. Et sil est spes aialis filis cantaribus i figura et prute. Et sil vermis viridis quod reperit super arborē pini. Virtus eius est sic virtus earum. Postquam sunt cantarides mortue: inferant in lino et reponant.

Dyal. ca. cararides. Deliores ex eis sunt: quod sunt diversorum colorum. et in aliis earum sunt linee transuerse citrine. et sunt grosse et oblique.

Operatio autem illarum quod sunt vni coloris est debilis. et fetus cantaridarum est putrefactina. cales factina. vlcera tua. Et propter hoc miscens cum medicinis conuenientibus apostematibus cancriosis: et ad scabiem vlcera: et empetiginem.

Antarides ponunt in nasalibus puocant menstrua. Et estimauerunt quidam quod quando miscentur cum aliquibus confectionibus ad hydropisim conferunt propter virtutem earum quam habent in puocando vinum.

Antarides libro. ij. cap. Antarides. Dixerunt quidam quod sunt superflue caliditatis. Et dixerunt alij quod sunt calide et sicce in tertio gradu. sed primum est verius. Et cantarides est acris acuta putrefactina adustina.

Antarides eradicat verrucas linita: et fit ex ea cerotum: et linif ex eo albedo vnguis: et presertim.

Antarides eradicat vnguem mollicatū velociter quod fit ex ea emplastrum: et remouet morseam: et albas ras linita cum aceto. et quod ex ea trita cum synapi fit linimentum. facit nasci capillos.

Antarides similiter quando coquitur cum oleo do nec inspillet. Et linitur super apostemata cancerosa et resouit ea. Et linitur super scabiem et empetiginem.

Inquit filius Desarugie. Ipsa incidit vnguem valde. et parum de ea prouocat vinum valde. Et parum de ea adinuat medicinas puocativas ad puocandum absque nocumento. Et prouocat menstrua: et facit abortum.

Dixerunt quidam. datur in potu vna earum ei quod requirit de vesica sua et presertim. Et danē in potu tres tanasgi de ea et exulcerat vesicam.

Inquit Galienus. Ipsa exulcerat vesicam. et est propterea quod facit materias acutas declinare ad eam a quo corpus non euacuat cum proprietate que est in ipsa.

Capitulum. f. x.

Arbates. **A**lb. in li. de na. aialiu inqt. **A**rbates qdā mētiēdo dicūt aues q̄s vulgus bomgenſe. **E**ſt arboꝝ anſeres vocāt (vt etiā ſup̄ audiuisti cap. xiiij) eo q̄ ex arboribz naſci dicūt. a q̄bo ſtipite z ramis depēdēt q̄ iter corticē eſt nutritē. Dicūt etiā aliqñ ex putridis lignis hec aīalia in mari generari (vt ſup̄ dictū ē) z p̄cipue ex abietū putredie. **A**ſſe rēres q̄ nemo vnq̄ vidit has aues coire vl' ouare. **E**t h' oīno abſurdū ē: qz ego z mlti mēcū ō ſocijs vidim⁹ cas coire z pul'los nutrire. ſic etiā i antehabitis dixim⁹. hec auiſ caput hz q̄i p̄auo nis: pedes nigros vt cign⁹. z ſunt mēbzana cōiūcti digiti ad natādū. z ſūt in dorſo cinere nigrēdinis. z in ventre ſunt albide aliqñtulum minores anſeribz.

Capitulum. xxi.
Aladrius z Calandris. yſi. Caladri⁹ (vt dē) eſt immūduſ ſm legem.

Operationes

Quidit em̄pbiſiolog⁹: q̄ auiſ eſt tota alba nul lā p̄tē habēs nigrā. cui⁹ interior ſim⁹ cura t ca liginē oculoz. **I**n atrijs regū inuenit. **P**er hāc cognoscat de boie infirmo vtz viuāt an moria tū. **S**i em̄ egrotat ad mortē: mor' bec vt videt rit em̄: auertit ab eo faciē ſuā. ſi at nō ad mortē: intēdit illa faciē ſuā vertit. z aſſumit oēs infir mitates ei⁹: z diſpergit eas. z ſanaſ infirmus.

Ariſto. Caladri⁹ infirmū ſi mori debeat nō reſpicit: ſed ſi q̄leſcere poſſit z ipm videre velit. ab illo om̄nē infirmitatē ad ſerabit. **I**taq̄ ille ſan⁹ efficit. z auiſ egratū q̄ ſepius p̄ eo mori tū. **H**ec auiſ hz vnū os groſſum in crure: cui⁹ medulla oculos caliginātes ſi q̄s linierit: eos clarificatos boni vīſus efficit.

Quod li. de na. rez. Caladrius eſt auiſ alba. q̄ ſi ad infirmū ſanandū ducit oēs infirmitates eius intra ſe colligit: z in aere volans ibi eas cōburit atq̄ diſpergit.

Pars interior ſemorz caliginē auertit ab oculis. **H**as aues **A**lexander inueniſſe fert in pſide.

Quod li. de na. re. Caladris ē auiſ puaſſe pſilis alaude. colore fulca: plumis deſpecta: ſz mira modularde vocē audiētes lenſicat. oīm q̄s voces auiū exp̄ſiſſime imitat. itaq̄ qñ capta ergaſtuſ locludit. ibi q̄s capuuitatē z calamitatis ſue oblita vix vnā diei horā ſine cantu p̄terit adeo q̄ ſpaciari diuerſis auiū cantibz gaudet. vt nec cibi ſolita ſit.

Apo z Capmulg. Actor. Capo dicitur gal-
lus castratus siue gallinaceus. Et ibi idem
strat ut facilius pinguet ac teneriores comedat
Operaciones

Dyal. Capones viui apud et inpositi moribus ve-
nenatis occurrunt si mutent assidue. **L**ereby ca-
ponis melius ceteris. acceptum in vino fluxu sagui-
nis abstinet. **P**ellis ventriculi eius sicca tusa et
bibita eustomacha est cum vino. **I**uscellum maxie
minoris estuatis stomachi murescit simpli co-
positum. **I**uscellum pro maioris artificialiter coposi-
tum ventrem molliat: crudos humores. id est coleram nigram
deponit. **U**tile est in palibus febribus et typicis egris
tudinibus tremoribus et in flatibus stomachicis. et ar-
tericis singulare presidium est. **F**el caponis albi magne
potestatis est. facit ad effusionem oculorum et ad caliginem et
aspreddinem palpebrarum. **D**e capone inferi c. liij.
latius patebit. **P**h. li. x. Capmulgi appellantur me-
rulae gradiorum aspectu nocturni fures sunt. inter
dum visu caret. pastorum stabula intrant. caprum
vberibus propter succum lactis aduolant: quod videtur iniu-
ria vberum emoritur. caprisque cecitas quod ita muliere
obruit. **A**ctor. Capmulgus ipse Arist. agochile
vocat. de quo in c. vi. istius tractatus. **A**risto. Est
avis modo ana modicum maior merula. astuti-
mos: raro videtur die: nec bene tunc videtur. sed acutius
visus eius de nocte. lac ex manibus capris fugit:
ideoque dicitur agochiles. sed capris lac iugens. videtur
aut nocte: manet in lapidibus de die.

Capitulum. xxij.

Ardnel. ysi. Carduel. dicitur eo quod spinis et
carduis pascitur. unde apud grecos achar dicitur
ab achar. id est spinis quibus alitur. Augures autem dicunt
et in gestu et in motu et in volatu avium esse signaco-
stituta. **P**h. li. x. Cardueli mune avium impe-

rata faciunt nec voce tamen: sed pedibus et ore per manus
bus. Estque quod bouum mugitus imitetur. in ore latens
agro raurus appellata. Est quod equus binnit a no-
tibus nocte herbe pabulo adueniens eorum pulsa imi-
tat ad hunc modum rursus. **E**x li. d. na. re. Car-
duel est avis per a croceoque in corpore rubeo pro in
capite colore venustata. Viri autem videtur quod hec
auicula carduorum acutis aculeis pascitur. In hac
natura miraculum apparet: quod tale astutia ei dedit
quam nec boui nec asino magnis aialibus impetiri
voluit. ut vix ergastulo clausa supposita aqua
ab ymo per filum vasculo suspensa ad se cum rostro
trahat. pedisque filo inter dum supposito cum atinge-
rit vasculum sinum potu sedat.

Capitulum. xxiii.

Arabdrion et Carista. Rudol. super leuitis
cui. Carabdrion est avis garrula. de qua les-
git in Leuitico. quod si legem sit immunda. **A**ctor
Hec avis ipsa est quod superius in ca. xxi. dicta ca-
lendris est. Fallunt autem quod hanc esse caladrum
putant ut super Deutero. dicit glo. interlin. Car-
riste ut dicit Solinus. aves sunt quod impune flammis
involant. ita ut nec plume nec carnes earum
flammis ignem aliquatenus cedant.

De Fluibus.

Capitulum. xxv.

Cernuus volās. Ex li. de na. re. Cernuus volās fert esse gen^o cicade. Hūc tñ expi mētor: crabzonē vocat. sub alis (vt dicit) gros/ sioribz alas bz subtiles z tenues sicut bruchus Circa vespēā potissime volāt: z volando stre/ pitum faciūt. hūc cornua medicinalia grandia plōnga bifulca dentata z lucida: q̄si forcipibz ī cacumie cū libuerit ad morsum coeūtibz. crura fo/ lōga z refleta. lucēt igneū more noctu ptes latez ac clunū colozes pinaz resulgētes aliqñ comp̄sē obūbzant. amputatū caput eaz viuit diu^o sine corp^e. sed z ipsi^o corp^o sine capite: sed nō tādiu sicut caput.

Capitulum. xxvi.

Cicade. Pl. li. xi. Cicade tñ viuit roze. quaz duo sūt genera. Vinozes q̄ pmo pueniūt q̄ vt sunt mte. z nouissime pereunt. Sūt aut mulie q̄ canūt vocāt achere. z q̄ mino reser bis sūt tetrigometre. s; ille magis sonore Dares canūt in vtroq; genere: silēt seie. Ven tes bis vscūt ad orientē. Ante coitū mares p ferūt. a coitū seias circa solsticiū est coitus eaz. Quis eaz corrupti q̄ sunt candida coit^o supi/ nus. Est illis aspitās in dorso pacuta q̄ ferire locū excauat in terra. Fitq; pmo p̄micul^o: de/ inde exca(que vocat tetrigometra) cū^o cortice rupto circa solsticia enolāt. z est sine ore. sed p eo qdā est aculeatū linguis simile. z h in pecto re quoroze lambunt. Pectus ipsum est fistu losum hoc: vt diximus canūt achete de cetero nibil est in ventre. Quidam vero negāt vocem

in sectis esse in tanto cicadarum sono et apū murmure.

Capitulum. xxvii.

Ciconia. ysidor^o. Ciconie quasi cicas nie: a sono quo crepitant dicte sunt: quē sonum oris potius esse constat q̄ vocis. quia cum rostro quatiente faciunt. hee veris nuncie societatis comites serpentū hos/ tes: maria transuolant in asiam collecto ag/ mine pergunt. Lomices eas duces precedunt z ipse quali exercitus psequunt. Ex libro d na turis rez. Ciconie serpentū exino tantus est honor in Thessalia vt capitale fuerat occidit se ciconiam: sicut z hominem. Multipharie nang serpentibus insidiatur. eosq; comedit et alia venenata: nec tamen moritur. Bufos nem autem non nisi in magna fame comedit. in quo naturale bufonis malum notat. Vi/ detur autem ciconia caput habere valde reus maticum: quia rostro eius aqua vere cōtinuo distillat. Et hoc hyememagis. Hec nidos suos os annuo repetunt. et vnum se e fetibus suis domino loci sub quo fecerant: plumatū quasi tributum vt fertur desciunt. Sed forte causa magis est tediū nutriendi. Quinimmo vt vul/ go dicitur pro decimatione desciunt. deo us suum seruātes. In cuius signū Thoringiam vbi decime nō dant neq; intrāt neq; inhabitāt: vt expiētia docz. Abiture at(vt dic Solin^o) ī cer/ to loco congregant: ita vt nulla sui generis nisi captiua relinquāt. In asia cap^o est vbi pgrega te cōmurmurāt. z ea q̄ nouissime venit dilace/ rāt: sicq; fcedūt. Ex li. re. vii. Ciconia dē auis

H nū

pia. **A**um em̄ antiq̄ores elconie p̄nis amissis
ppriū sibi victū acq̄rere neq̄ant: iuniores frigi
da genitoz mēbra reuocētes eos in pastū pcu
rāt: donec ala sortis redierit. **N**ā vt ysaias ait.
Quantiū sps impendūt in fetibz educādis t̄m
z ipe inuicē a pullis suis alunt. **N**ec dubiū eas
castitatē sectatrices esse. fedusq̄ p̄ingū ad inuis
cē fnare. **U**n̄ fert q̄ in eminētorī loco dom⁹ cu
iusdā par vnū ciconiaz hitabat. **U**n̄ mare ad
pastū recedēte frēq̄nter ali⁹ mas adueniēs ses
minā adulterino coitu polluebat. **A**t illa statū
emin⁹ ī fonte se mergebat. sicq̄ scel⁹ adulteri p
aque lauamētū delens marē p̄p̄iū deludebat.
bmōi factū dñs hitatōis frēq̄nter aduertit. z q̄
dā die post adulteriū eā a fonte ne lauaret. phis
buit. nec mora mascul⁹ a pastū rediēs in femia
sua scel⁹ adulteri dephēdit. z ad horā dissimis
lās abiit. **R**euerfusq̄ scōa die maximā multis
tudinē secū adduxit. que singulā adulterā ag
gressē: miserā crudeli laniauerūt morte.

Operationes.

- A** **P**linius li. vii. **C**iconia origano sibi medet.
B **I**dem in li. xxi. **A**conie pullum qui egerit
negatur annis cōtinuis lippire oculis **L**icos
L **n**ie q̄s ventricul⁹ valet p̄tra om̄ia venena.
Idem li. xxx. **S**urunculis etiā d̄r mederi cis
D **o**nie ventriculus ex vino decoctus.
D **y**ascozides: **F**inus ciconie cum aqua pos
E **t**ui datus. epilenticos curat.
E **A**lbert⁹ in li. de na. aīalū. **N**ec a uis alas bz
S **n**igras. z candā z alias ptes bz albas.
Inuenit etiā gen⁹ ciconie: totū ī dorso nigrz:
z in vētre subalbū. s̄z nō nidificat in hominuz
habitationibz s̄z in paludibz deserti.

Capitulum xxviii.

Q **U**gn⁹. **A**risto. **L**ign⁹ est de genere auū
coziū iter digitos habētū. **P**anetq̄
in ripis lacuū z loc⁹ multaz arboz. **B**one vi
te est atq̄ nate: z senectutis bone. **D**mōi aues
p̄ accipitrē pugnare nō incipiūt. **S**z si cū eis
ille pugnare cepit. pugnāt cū ip̄o cūq̄ vincunt.
Tysi. **L**ign⁹ grece latine olor d̄r. eo q̄ tot⁹ alb⁹
sit plumis. olon em̄ grece totū d̄r. **N**aute vero
sibi hāc anē bonā prognosiā facere dicūt: sicut
Emili⁹ ait. **L**ign⁹ in auspicijs semp letissimus
ales. **D**ūc optāt naute. qz nō se mergi ī vndis.
Ex li. de na. re. **L**ign⁹ bz plumas albas: s̄z car
nes nigras. fortitudinē suā in alis. coler ice cō
plexionis est: z ob h̄ iracūd⁹. **D**ētes bz ī rostro
minutissimos. **O**neris impatiēs est. ne libēter
volat: s̄z ī stagnis req̄escere delectat. cū vno pe
de natat: z cū alio se regit veli modo cū piscibz
nutrit⁹ eis est innocuus. **S**up aq̄s nidificat in
pullis educādis solicit⁹. tpe cōt̄bladiunt sibi
inuicē mas z feia. z alternatim capia cū suis:
s̄z collis inflectūt velut amplexandi ḡra. **N**ec
mora vbi coirint. mas p̄sci lesionis in feia fuy
git ab ea. **A**t illa impatiēs fugiētē insec̄t: neq̄
q̄ tñ rancor ille p̄seuerat in longū. ymo lesione
cessante: pacificant in animo ac a masculi p̄se
cutione cessans post coitū frēq̄nti caude mor
tu z rostri se aq̄s mergens purificat.

Capitulum xxix.

Q **I**nomalgus. **L**ispedo. et **A**itramo.
Tysi. **I**nomalgus est a uis arabie. sic
dicta: eo q̄ in excelsis nemoribz rexit

De Muibus

nidos ex fructibus cynamomi. Et quia non possunt ibi homines descendere propter ramorum altitudinem et fragilitatem eosdem nidos pluribus iaculis appesunt ac cynamoma illa deponunt: et periculis amplioribus vendunt. eo quod illud cynamomum magis quam alia mercatores probant. **Aristo.** Linomulga passere modicum maior est eiusque color celestis est cum citrinitate. et colores isti sunt in eo distincti. **Rostz** eius est longum ad citrinitatem declinans: super arbores magnas ex cynamomis (ut dicit) sperice componit nidum suum. habens introitum parvum. **Plinius.** Aspidij siue cispelli plurimum volant quod apodes dicitur: eo quod visu pedum careant hyrundinum specie. nidificantes in scopulis. **Hec** sunt quod toto mari cernunt. **Aristo.** Anuigen? quod pedes non habet omni tempore apparet. hec a vis longi gratulatio et pauca latitudinis. hyrundini assimilatur. **Hec** inter illas leniter distinguit. Ita nidificat in estate. et hoc post lapides ut aialia fugiat et homines. **Plinius** libro. x. **Antimus:** alis cenchramus habet. aues remeantes comitata sollicitat. ac pseueranter ad expectatas sibi terras puenire festinat easque nocturne. etiam itineris admonens excitat. **Aristo.** **Antimus** auis de nocte ceteras aues clamat. eaque audita sciunt venatores quod in locis suis non remanebunt aues. **Ex** libro de naturis rerum. **Antimus** auis. **Ante** recedentibus hyrundinibus ac cyconibus instante hyeme comitans eas festinantior perseuerat. et precedens sollicitat.

Capitulum. xxx.

Musca. **Isid.** Linomia grece dicitur musca canina. Nam canis grece cynos dicitur. **Ex** li. de na. re. **Linomia** est musca canina catulorum auribus importuna. Quam licet catulus frequenter excutiat: semper in importune reuolat. Ubi autem est pignus ad excutiendum inuenitur: ut visus ad sanguinem et vulnera preceat. **Actoz.** **Linomia** est illa musca grauissima quam percussa est egyptiorum populus in quarta plaga. De hac enim in Exodo legitur. Venit musca grauissima in domos pharaonis ac seruatorum eius: et in omnem terram egypti. corruptaque est terra ab hominum multis. Per hanc enim secundum glossam canini mores significat. in quibus humane mentis voluptas. id est libido arguitur. Sic enim cinis quibus in terra plaga percussus sunt egyptii: significat inquietudines mundanorum: qui puocatores ricarum: amatores calumniae non admittunt quietem spiritus sabbati. **Un** Psalmista. Dixit et venit cinomia.

Capitulum. xxxi.

Cicendula cimice et costro. **Isidorus.** **Cicendula** genus scabiorum est. sic dictum eo quod gradiens vel volans luscet. **Ex** li. de na. re. **Cicendula** est vermis in ysaia nocte volans. et inter noctis tenebras fulgidus radians. ita ut si eum in tenebris videas exhalationem sanctillarum putes. **Isid.** **Cimex** autem ex vermibus carum est. Dicitur autem est cimex ex similitudine cuiusdam herbe cuius fetorem habet. **Auic.** in. ij. can. **Ex** fragino capita inflata sic granata egrediuntur in quibus est humiditas de qua cimices oriuntur. **Un** enim capita hominum aperiantur cimices.

ex illis egrediunt. Cimices aut effugantur prope stercoribus thauri quando cum eo sit fumigatio. Palla. Ortis quod cimices nocent. extinguunt aut amurca et felle bulbule lectis aut locis earum punctis. vel folijs edere irritis ex oleo vel incensis sanguisugis. ysi. Colubros greci appellant eos qui extremis sanorum partibus maiores creant. Quos alii reges putant. dicunt eo quod castra ducant.

Capitulum xxxij.

Coluba ex li. de na. rez. Coluba (ut dicit Beda) felle caret. Dicit Arist. quod felibus non eo loco quod cetera animalia: sed in intestino. Porcino non vivit. sed puro grano visum recuperat nomine vicibus. In alta nidificat. ubi mala bestia attingere non valeat. super aquas libenter redeat: ut situm sedet. Et umbra accipitris venientis in aqua perspicit. Aliquando vero sola sedet. colores suos varios circa collum admirans alarum plausu rostroque plumeculas fulcit et in regimen volatus cultus penas disponit. Tunc nixus speculator occultus gaudentem in hominis gloria rapit. Colubae calidissime sunt et lapillos propter stomachi et panthra comedunt. simum enim ardentem nimis habent. quem et ipse nido eiciunt et pullos eicere docent. penes eleuat pugnare et colubam errantem cum viderint sibi aggregant. Dicit Jacobus quod trans mare Jesus orientem colubae sunt qui nuntiorum funges officio litterarum dominorum suorum sub aliis brevem spacio plonge deportant. Ideoque valde necesse sunt: maxime quando per terras inimicorum alii nuntii transire non audent. Colubae proprium est inter aves non eleuare caput quando poterat donec ei sufficiat. Ex li. de na. rez. Coluba valde grauat in ouorum partu: quasi parere tardauerit amare percutit. Arist.

Colubae toto anno ouant et pullificant: si fuerit locus mansionis calidus: et cibo paratus. Alioquin non nisi in estate. Earumque pulli sunt meliores in vere et in autumno. peiores autem in hieme et estate. Dasculus cum feia coit post unum annum. Quae colubae sunt albi coloris sic et pedicis. Coluba senex coire non potest. sed immosculat. Coluba quod feia saltat super feminam: si non fuerit mas. et tunc osculant. et ex illo quod de coitu oua faciunt: sed non pullificant.

Operationes

Ex li. de na. rez. Pulli colubarum in autumno et vere saniores sunt quam his temporibus grano maxime viuunt. Esculapius. Coluba occisa et calida supposita omni morbo subuenit. Sanguis eius valet oculis perfertur infusus precipueque de sub a scellis tractus. Stercus eius omnes dolores soluit: et humorum res desiccant. Dyas. Colubae sanguis abscindit fluxum sanguinis narium: qui est ex velamine cerebri. Plinius libro. xxxix. Caro recens columbe contra serpentes auxiliatur. Dascule sanguis a vena sub ala incisa epimie prodest oculis cruore suffusus. In li. xxx. Simus colubarum cum aceto delentur stigmata. Hoc simo carbunculus a boletis per se illis to vel cum semine lini ex aceto mulso. Auicenna. Sanguis columbe perfertur podagre. Stercus columbarum pueniens est super dolores iuncturarum. et valet empetigini. Adfert etiam dolori colice cum administratur in clisteri.

Capitulum xxxij.

De Auibus

Corvus? cornix. Ex li. de na. re. Corvus
dul? dicitur qui cor edens. Carne namque et pda
vivens. corde maxie inbiat saturari. yfio. Cor-
nix avis est anosa apud latinos greco noie cor-
nix appellat. Huius autem augures hominum curas
scatibz agere insidiaz vias monstrare. fusa pdi-
cere. magni nephas credere. vnde? plinia sua
cornicibz mader. Huius iter multa auspicia tri-
buit et pluvias vocibz pcedere. Vnde illud Tunc
cornix plena pluvia vocat improba voce. Ex li. d
na. re. Corvus in solsticio morbo corripit. Nec
nucibz libenter vescit. Horribiles aves quasi ho-
stes suos impugnant. si ille frequenter cum impugnatis
multum detulerit. tade in pacia victe lacerat ipor-
tunas. Corvus pluvia multo clamore pnuat.
Quis colube insidiat ut ea dissipet et exugat.

Operationes

- A** Plinius li. xxi. Cerebri cornicis coctum in cibo
sumptum capitis doloribus est remedium.
B Item in li. xxx. Cornicis carnes ac nidum illius
mitem morbis longis putat vtilissimum.

Capitulum. xxxiii.

Corvus. Ex li. de na. re. Corvus avis cla-
morosa nihil aliud sonare novit quam cras
cras. diversas tamen voces format. s. lxiij.
vnde Fulgentius volando conat aliquando plures
sonos pullificat. Grauid fieri dicitur si cum ovum cor-
vinum edere contigerit. Ore peregrinatur et concipere.
Femine corvorum ova sole cubant et mares eis escan-
dant. Pulli corvorum septem diebus absque ulla cibi
alimonia manere ferunt. Septima hora die nati
grecunt. quoniam nonnullos ejiciunt tedio nutriendi.

Fortior est corvus de die. Bubo de nocte: et
vicissim ova sua comedunt. Corvi pariter coeunt:
sed multum osculantur adinvicem. At putant qui-
dam paulo modo non coeant. Sed falsum est.
Ea ducere corvus vescit. et vnde a potu se absti-
net quodam ficius sui fructus dulcedine gloriatur.
Vnde Ovidius. Ac cibi dum lacteus pende-
bit in arbore ficius. A nullo gelido fonte bibet
aque. Gregorius in moralibus. Pulli corvorum
(ut fertur) antequam nigrescant a parentibus vici-
os neglecti. medici affectibus: huc illuc vagantur
in nido: aut ciborum expectant apertis ore sub-
sidium. Vnde etiam scriptum est. Quis pre-
parat corvo escam etc. Sed cum nigrescere illi
ceperint tanto eis alimenta prebenda corvus
ardentius requirit: quanto illos alere diutius di-
stulit. Ex li. de na. re. Est corvorum genus in ori-
ente quod cum asino et iburo pugnat. eisque fugien-
tibus super eos volat: ac sic cum impetu eorum oculis
impugnat. et cum potuerit eos execans rostro dominis
servis inutiles reddit. Itaque persequens occisi
decorantur. et eorum cadauera volatilibus effe-
runtur. sicque ab aue improba animalia fortia
superantur. Corvus turres inhabitat et ibidem
nidificat: citissimus est mutationis aeris nun-
cius: et alia crocirationis voce prebetur auram
tranquillam alia tempestatem. Corvus longus
vix citissime sit domesticus. corvosque silvestres
inuitos retinet ac seducit. Corvus ex natura est
inclinatus ad futurum. ut experientia Erfordie do-
cuit ubi corvus domesticus successu de mensa que
pecunie facere consueverat in ortum de prope subius
lapidem circiter quinque vel sex florenos in gros-
sis abscondit.

Tractatus

Capitulum xxxv.

Cocurnix. Ex li. de na. re. Locurnix ē
avis quā vulgariter quistulā dicim⁹.
Hec oucē habent origometram. quā
in maris transitu iam terre. i. portui maris ap-
propinquantes accipitres speculati rapiūt. ⁊ id
circo cura est vniuersis. vt externi generis ou-
cē soliciēt. scz cornicē p quā pma discrimia cas-
ueant. rarissimas habent feminas in genere
auū: sic ⁊ pectines in genere pisciū. In homi-
nū sō genere pauciores nascunt masculi q̄ fe-
mine. Comestor. Locurnix in synu arabie p-
cipue nutrit. ⁊ est avis regia quā nos vulgo cu-
relium dicim⁹ a currendo. **Y**id. Locurnices
a sono vocis dicte sunt. quas greci ortigeas vo-
cant. eo q̄ vīse p̄mum fuerūt in ortigia insula.
Hec adueniendū tempora habenti. Nam estas
tedēpulsā maria transmeant.

Capitulum xxxvi.

Coccyx. Plini⁹ lib. x. Coccyx videtur ex
accipitre fieri: tempe anni figurā mus-
cans. Tūcē nō apparent reliqui ac-
cipitres nisi dieb⁹ paucis. ipso quoq; modico
estatis tempore vīsus: postea nō cernitur. Est
aut neq; ad vncis vnguibus accipitrū nec capite
similis. neq; alio quā colore ac rictu: s; colūbe
poti⁹ similis est capite ⁊ vnguibus. Qm̄ absumi-
tur ab accipit: re: si qm̄ simul apparuerit: sola om-
niū auis a suo genere interempra. **A**resto.
Avis coccyx paucorū ouū est: vni⁹ scz aut duo-
rū. qz natura eius valde frigida est.

Capitulum xxxvii.

Rochilos. Ex li. de na. re. Rochilos in
italia rex auū appellat oīm qdē est mi-
nima. s; qnto minor tātō velocior. a deoq; ani-
mosa: vt etiā s; adlām audeat conat⁹ acceptare
boīes qz deludit. qz cū se p̄pinquā qī manu cas-
piendā obtulerit. casto boīis conatu ⁊ labore i-
pīgra p̄fugit. araneis vescat pullis secūda ē. nā
plurimos vno fetu p̄ducat. vno specu vel antro
in hieme multi p̄dunt. vt ad calorē turba cōse-
rente calor q̄ paru⁹ ē in tā mimis corpib⁹ aug-
mētē. Estq; auis mīma oīm aliarū. **J**ic Alb. i.
li. d. na. aialū ait. Rochilos ē auis mīma oīm
quā regulū vocāt: q̄ licz sit pua corpe. austu ma-
gna s; adlā pugnare conat. solitaria volat. mī-
ti etiā ē prius. ⁊ i hieme vno p̄tēta fora mine an-
tri vel muri. multos socios secū sui generis nocte
habitare p̄mittit. vt calor pui corpis ex societas
re multorū caleseat ⁊ foueat. Hec etiā est auis
musica: ⁊ p̄cipue cantant tpe magni ⁊ sicca frī-
goris in hieme. **I**nfra. ca. ciij. de eadē tractet.

De Auibus

Capitulum. xxxviii.

Corinta. Plin⁹. Corinta ē auis maxima in partibus orientis que vere ad quantitatem pulmonis vacce habet mollem: et multum infusum sanguine. et ideo multum bibit plus quam alie aues. Albert⁹ in lib. de na. animalium. Corinta est auis que paucas et paruas habet plumas et pennas.

Capitulum. xxxix.

Cuculus. Ex li. de na. rez. Cuculus est auis improba: que vocem suam in canendo non mutat: sed semper eandem replicat. Auis pigerrima est: et loco non stabilis. Turtur fere colorem habet. Hyeme plumis spoliari dicitur: intratque terre latibulum. vel cavitates arborum. illic estate pergit quam hyeme vivit. Quia sua in nido minoris aucule ponit et de oculis illi totidem demittit: nedum illa numero superflua inuenerit: quasi aliena repudiet. Itaque cuculus ab aliena matre cum pullis eius foris et educatus: dum adhuc in nido inualidus sedet. quando tamen auditate naturali ceteris pullis cibos rapit. et hac sagacitate per ceteros pinguescit atque nitidior fit. In cuius elegantiam nutritrix conuersa gaudet eius forma: miraturque seipsam quam tale peperit adeo desipiens ut magnitudine fetu a pullis minoribus non discernat: sed oculos pullos suos in eius comparatione danat: ac ubi eum educerit et ad robur volandi nutrit. ipso vicinior facta et in nutritrice insurgit: et persequenter perimit. Fido. Cuculi a voce propria notati: tempus habent et ipsi veniendi miluorum scapulis suscepti propter breues et paruos volat: ne per longa aeris

spacia fatigari deficiant. Horum saline cicadas gignunt. Quia passeris nido reperta comedunt: et sua obiciunt. post hec illa suscepta: et fouet et nutrit. Aristoteles. Cuculus omnis propriis incubat: sed unum ouum in nido fulice ponens eiusdem oua sugit. Nam vero futuri euertit ignara ouum sedula nutritrix fouet. Sed a cuculo excluso et postmodum adulto nutritrix a nonnullis quibus necari prohibetur. In estate volat et lasciuir. In hyeme iacet languens et deplumatus ac buboni similis apparet.

Operationes

Plin⁹ li. xviii. Mirabile quoddam est de cuculo: quo quod loco primum audiat alitem illam. si pes dexter circumscribat ac vestigium id effoditur non gigni pulices ubique aspergat. Idem libro. xviii. Cuculi simus in vino decoctus et potus morsum canis rabiosi confert.

Capitulum. xl.

Cubeth. Aristo. Cubeth est auis luxuriosa: cuius mas si inuenerit oua femine sue: fragit ea: ne femina sit sollicita circa ea. Femina pro abscondit ea. Que siue coeat siue non: olosaciendo vel audiendo subito ouat. Item si presenserit masculum venientem occurrit et coeunt. Mas quidem pedetentim ad feminam accedit sine strepitu: ne alij masculi sentiant: et pugnet cum eo coire permittat. Item masculi pugnant inuicem et victor cum victo coit: ac versavitate si victor victus fuerit. Solitarie tamen et occulte coeunt. eligente victore locum ad hoc. et victor sequetur. Mas autem et femina in voluptate sua frequenter deprehendunt et cadunt in manus vestre.

A

B

Tractatus

natorum. **S**ed luxuriosa sit animis ista. singuli tamen mares singulas seias accipiunt. **N**e aues ponderosi corporis quod non sunt boni volat: multa habent superfluitate: multumque coeunt: et multorum quorum unusquisque sunt: ut cubeth et strutio et gallina. **A**ctor. **C**ubeth idem videtur esse quod pdir. quod enim hic de illa dicunt eadem pene et de pdir dicitur tur inferi. **N**on forte latuit translator.

Capitulum. xli.

Alex. **M**ido. **C**ulex ab aculeo dicitur est: eo quod sanguinem fugit. huius enim in ore fistula in modum stimuli: quod carnem teres brat ut sanguinem bibat. **A**risto. **C**ulex aial corporis anulosi membris huius per quod cibum sentit. et quod dant huius membris extra sicut aculeum: cuius natura est mollis et vacua. per ipsum gustat et sentit et cibum attrahit. **C**ulices autem et musce minime bestiarum per huius membris perforat huius coram et aliorum aialium. **E**t li. de na. re. **C**ulex acida petit et dulcia fugit: lucem diligit: ita quod ad lumen aliquando se vrit.

Operationes

Aui. in. iiii. can. **A**d effugandum culices et cimices sic suffumigium cum serraturis ligni pini: aut cum nigella. sili cum mirto sicca et cum sulphure: et bdellio et spino ferida et stercore vaccino et cum folijs cypressi. **A**d idem aspergit domum ex decoctione radices lupinorum aut ex decoctione nigelle: aut absinthij: aut rute. **P**alladius. **C**ontra culices et cimices in hortis vel salsis amurca recens vel ex cameris fuligo spargit: galbano quod infuso: aut sulphure fugant. **A**mbrosi. **C**ulices non tangunt boiem: si absinthium cum oleo coquant: et eo se perungant.

Capitulum. xlii.

Dyomedas. **M**idorus. **D**yomedas die aues a socijs dyomedis appellate sunt quos fabule ferunt in easdem volucres fuisse pueros forma fulice similes: magnitudine cignorum. colore candido. duris et grandibus rostris. **S**unt autem circa apuliam in insula dyomedis inter scopulos litronum et sapia volitantes. **S**olin. **D**yomedas aues insula qua oram apulie videt. et tumulo ac delubro dyomedis insignis est. sola gignit cuius color candidus. ignei oculi. ora dentata. congregate volitant. ducesque duces sunt. quarum altera agmen preit ut ducem certum iter dirigat. altera insequitur: ut instantia tarditatem vigeat. **C**um fetificum tempus adest: rostro scrobes cavant. et surculis inuersum positos subter cavata contegunt. et ne operimenta desint si forte lignorum cassia venti auferant. **H**anc struem premunt terra quam egresserant. sicut dos molunt. bifori accessu aditus qui mittit ad pastus in hortum destinat. qui excipit reuertentes versus occasum est. ut lux et morantes exciter: et receptum non denegat. **E**dem sacram huius studio omni die celebrat. aquas plumas imbuunt: et alis impendio madefactis rotas lente coeunt: et sic edem humore excussa purificant. **T**unc pennas supplaudunt: et inde quasi peracta religione discedunt. **A**b hoc aues factos dyomedis socios ferunt.

Capitulum. xliii.

De Avibus

Draycha. Albertus i libro de naturis
gialiu inquit. Draycha avis est pedi-
bus carens: vt dicit Aristoteles. et
cu ad terrā cecidit cubitis alarū et pectore re-
pit fere sicut vespertilio. Debiles habz pedes
cande sue cōiunctos. Hoc non apparet nisi
post pluuiā in pncipio estatis: et tunc pullifis
cat. et cū pulli cōnalescūt: morit. pullos relin-
quens sue miserie vice succiores.

Capitulum. xliiij.

Egithus. Smeria et Arcinia. Plini⁹
libro. x. Egithus avis minima cum
asino pugnat. Asin⁹ q̄ppe spinetis se

causa scalpēdi atterens nidos ei⁹ dissipat,
quem adeo pauet auicula: vt oīno voce rudē
tis audita oua eiciat. pulliqz ipi metu cadāt
Itaqz aduolans vlcera eis rostro excauant.
Porro achantis egitbum odit intantum: vt
eorum sanguinē credant nō coire. **I**orath.
Smerie sunt aues q̄ de nocte volantes illu-
minant aerē ppter pennaz suaz naturaz: que
magis in tenebris q̄ in lumine lucēt. sicqz p-
dunt et capiunt. **I**ido. Arcinie aues dicte
sunt ab hercinio saltu germanieybi nascunt:
quaz penne adeo p obscuruz emicant. vt q̄s
uis nox densis tenebris obtenta sit: ad p̄sidi-
um itineris dirigēdi iacte interluceant. cur⁹
suscqz vie pateat iudicio plumaz fulgentiū.

Capitulum. xlv.

Falco. Ex libro de na. rex. Fal-
co est avis nobilissima: volatu
impetuosisima: et i custodia sui
minus cauta. Ideoqz cū ad pre-
dam dirigendus est: a dñō suo
retardat: nec auis ei capiēda ostēditur: nisi
prius aliquantulū elonget: vt predā cū impe-
tu moderato subsequatur. In ardee captura
duo falcones pariter relaxant: quoz vn⁹ sū-
ma petit. ali⁹ iuxta terrā inuolat: vt videlicet
ille volantē ardeaz in pulsu p̄cipitet. Itē ves-
ro p̄cipitatas accipiat. **A**ristoteles. Falco
renes hz debiles: pectusqz robustū: deliciosis
vtitur cibis. vnica versatione collū girat cir-
culariter pectore existente imoto adeo vt col-
li ei⁹ duo centus argi luminibz ratione. Hui⁹
ius visus cuiusdā naturalis discretionis vis

deantur ex equo respondere. prede quoque que post tergum est puidus inuigilat. **Ex** libro de naturis rerum. Falconis genera sunt duo. Unum nobile quod auem visu paruo naturaliter capir. aliud ignobile ac vile: quod nisi multo labore et maceratioe assuefactum hoc facit. Hoc ultimum genus cum ardea ad terram impulerit. Jamque impropria est ut eam capiat. Ardea anguilla vel alium piscem quem recentius vorauerat euomit. et tunc falco libere eam volare permittens: ac minus fetidum sibi oblatum proferens et gaudens oculis apprehendit. Non sic autem falco nobilis: sed electum munus vilipendens: autem dolosam seuerius punit. Habet autem falco os acutum ac durum in pectore. quod ei natura providens indidit ad impulsione prede. Scripserunt aquila symachus et theodocion epistolam. Philolo meo regi egypti. in qua tractauerunt de auium nobilibus et earum medicinis. De qua hic pauca de faleone commemorare liceat.

Operationes.

Albertus in libro suo de animalibus. Si falco non potest finire: fel galli da ei comedere. vel testudines albas decoctas. **S**i falco nimis um lapatur succum insquiami modicum da ei bibere: et intinge in eodem cibum eius. **S**i os fractum fuerit in crure vel ala. Aloe calidum supliga: et dimitte vna die et vna nocte. **N**em finum galli in aceto coctum supliga. **A**d idem aloen herbam cum puluere apii et inuolue cordibus paruorum auium: et da ei comedere. **D**e hac materia reperies per Albertum tractata in libro suo de animalibus.

Capitulum. xlvij.

Fasianus. **Ex** libro de naturis rerum. **F**asianus est gallus siluaticus. Auis pulchra valde: penis choruscis: instar ignis. ceruleus interdum ac viridis: rubeusque pennis interseribit nitor. Aures geminas videtur habere. in capite plumis extantibus: quas subigit quando vult atque submittit. **E**xistis autem in capite caret: et spiculis in cruribus. **H**is tamen armis frustratur animosus et audax est. **A**ristoteles. **F**asiani tantum coitus tempore simul habitant. ceteris vero temporibus separatim: nec cito rubricatas habent barbas vel in pedibus calcaria sicut galli domestici: sed tractu temporis. **F**asianus sic capit. aliquando auceps panis non in quo hec auis depingitur coopertus. **F**asiano se ostendit: quod sequens coopertum nec fugientem nec retrocedentem. tandem a socio aucupis in insidiis latitante rethi inuoluit. **H**ec auis in aura pluviosa tristatur. et tunc in rubetis ac siluis lateret. **A**irca vespere vel aurozam de silua egreditur: et tunc de facili venatur. **R**ostrum in terra figens abscondit se: et sic absconditum se totum credit. pennas pro pinguedine mutat. **I**terumque sepe renouat. **C**arnes huius subtiliores ac leniores ceteris auium siluaticis: exceptis perdici pullis. **S**i. **F**asianus a faside insula dicitur est. unde primum asportatus est.

Capitulum. xlvij.

Atator. **Ex** libro de naturis rerum. **A**tator est auis in oriente: que fetum procreando naturaliter cupida. **T**empus vero anticipat: quo scilicet aues ceteras

De Auiibus

solent initiare conceptus. Unde fit ut oua q̄ tunc facit frigore corrumpantur: ne fetum habeant effectum: sed iterū sequēti tempore calido ponūt: et tunc pullos faciūt: quod est contra omnes fere agrestes aues: que semel in anno ouant atq; pullificant.

Capitulum. xliiij.

Fenix. Isidorus. Fenix est auis arabie sic dicta: eo q̄ colore feniceū habet. vel q̄ sit in toto orbe singularis et unica. Nam arabes singularem et unicam fenicem vocant. Hec quingentis et ultra viuens annis dum senuisse se viderit: collectis aromatū virgulis rogū sibi instruit. et cōuersa ad radiū solis alarū plausu voluntariū sibi incendiū nutrit. sicq; iterū de cinerib; resurgit. Ambrosius libro quinto. Fenix cū finem vite sibi adesse animaduertit: facit sibi thecā de thure et myrrha et ceteris odorib; in quam impleto vite sue tpe intrat et moritur. De cuius humore carnis vermīs exurgit. paulatimq; adolescit: ac processu statuti tpe alarū remigia induit: sicq; in supioris auis speciem et formā reparat. Docet ergo nos hec auis exemplo resurrectionis nē credere: que sine exemplo et finem pceptione sibi insignia resurrectionis instaurat. Solinus. Apud arabes fenix nascit. auis aq̄le magnitudine capite onerato in comam plumis extantib; cristat; faucib; circa colla fulgore aureo postera pte purpureus. extra caudā in q̄ roseis pennis interscribit nitor cesruleus. Hec etiā est mens oīm aliorū autorū. Etia idē habet in li. de na. re. licet p alia pba.

Capitulum. xliij.

Philomena et Ficedula. Et li. de na. re. Philomena dicitur a philos quod est amor: et mene quod est dulcis. Hec enim auis mira modulatione letificat audientē. gaudet ad ortū solis. Preterea leticia venietē. verno tñ tpe cantat. hiberno nunq̄. In initio q̄ vers adeo sue vocis amenitate delectat: rarissime comedit et h̄ cū sūma festinatione. Itaq; certāt inter se tā prinaciter: vt victa sepe vitā finiat p̄us deficiente spū q̄ caru. Vñ et dicitur a filos quod est amor et mene quod est defectus. q̄si amore deficiente. Diramur igit in tāparuo corpūsculo tā prinacē spm. Diramur in illo pfectā musice scientiā. Modularē enī edis sonus: et nūc p̄tinuo spū trahit in longū: nūc variat inflexo: nūc distinguat et p̄ciso. copulat i torro grauis acut⁹ creber extēsus: vibrās. et aliqui qdē medi⁹ sūm⁹ ymus. Deditant interim alie miores. p̄susq; q̄s mirent addiscūt. audit attenta discipula. Redditq; vicib; cantū. intelligit: emēdat: et a docēte quodāmodo rephendit. Statim aut vt coire incepit vocis amenitatē pdit. Svt dicit Plin. Alia vox fit: mutat et color. Ab exitu nā q̄ verni tpeis aucto estu i totum alia vox fit. mutat et color. linguis eaz tenuitas illa nō ē que ceteris auiib;. Actor. Philomena est auis parua canora oib; nota. q̄ et luscinia dicitur. Ficedule dicte sūt: eo q̄ ficos magis edant. pandit illo p̄sculo veteri. Vñ me ficus alat: cū pascit dulcib; vnīs. Cur pot⁹ nomē non dedit vna miethi. Plin. li. x. Ficedule formā simulq; colorē mutāt. hoc tñ nomē hñt autūno. postea p̄o melancoriphi vocant.

Tractatus

Capitulum. I.

Fulica. Actor. Fulica ē avis magnitudine et colore cigno similis et grādi rostro. in scopulis littoꝝ cōmorat. has latini dyomedias. greci herodios vocant. **¶** Philologus. Fulica ē avis sup oēs prudentissima: cadaueribꝝ nō vescit: nec oberrat de loco ad locū. sꝫ in vno loco pmanet: sꝫ in fine ibiqꝫ escā suā circa se colligit et q̄scit. **¶** Idem. Fulica ē avis boni moris nigra: anate similis: nisi qꝫ minor ē anate. In stagnis delectabiliter cōmorat: esca et pace p̄tenta. vñ p̄t̄ si locū inueniat vbi pacē et escā habeat n̄ inde recedit. **¶** Ali. li. xi. Fulicaz generi dedit natura placibile cristā p̄ mediū caput a rostro residere.

Capitulum. II.

Fucus. Bartholomeus. i. li. de proprietatibus reꝝ inq̄t. Fucus ē ap̄is maior. dictus autē ē fucus: eo qꝫ comedit labores alienos: q̄si fagus a fagin q̄d est comedere. depascit ei q̄d nō laborauit: qꝫ nec mellificat sꝫ alioꝝ mel māducat. **¶** De q̄ Virgilius. Ignauū fucos pecus a p̄sepibꝝ arceat. Sūt autē fuci sine aculeo velut imperfecti apes. et sūt seruiciales veraz apū. et ideo eis imperat̄ apes p̄mosqꝫ expellūt ad opa. tardātes at sine clemētia pungūt et puniūt: neqꝫ i ope t̄m: sꝫ etiaꝫ i vetu adiunātes. **¶** Serte enī q̄ maior eoꝝ fuerit multitudo: eo maior fiet examinū puent. **¶** Cū mella p̄o cepint matura esse abigūt eas: mellesqꝫ singlas aggreſse eas trucidāt atqꝫ fugant: nec vident nisi i vere. **¶** Impatoribꝝ apū fuci extrahūt regias māsiōes amplas magnificas sepatas coopculo eminētes. et fiūt serangule oīs celle singuloꝝ: et q̄uis fuci sustineant tot labores. comedere t̄n de melle vit. p̄mittunt nisi q̄tū capiūt et furāt. vt dicit **¶** Pl.

Capitulum. III.

Gallus. Ex li. de natura. Gallus est avis fancibus et capite cristata spicul' aduersis i curibꝝ armata. **¶** Habet q̄nqꝫ spicula galline: sꝫ errore potiꝫ q̄ ope nature. **¶** Gallus nocte p̄funde cantat validiꝫ et matutino leuiꝫ. **¶** Cant' ei cū vento ferit: et anteqꝫ est mari possit longiꝫ audiri. **¶** Greg' i moralibꝝ. Gall' diei nūciꝫ: horas noctis discutit: et demū vocē exhortatiōis emittit. **¶** Aliqꝫ cant' edere

De Herbis

Capitulum. liij.

Gallina. Isidorus. Gallina dicitur a gallo: sicut a leone leona. Duius membra ferunt quidam si auro liquefieri misceantur consumi. Ex libro de naturis rerum. Gallinis supponenda sunt oua semper impari numero luna crescente a decem usque ad quindecim. Qua incubari intra decem dies edita utilissimum est. Nam vetera aut recentiora infecunda sunt. Subijci autem debent impari numero. Quarto hoc die postquam ceperint incubari: si eorum cacuminibus contra lumen in manibus apprehensis. purus et vniuersi color pluceat estimantur sterilia. et pulis supponenda sunt alia. In aqua quoque experimentum est. Raz ouum in aene fluctuat iniectum aqua. sub fide vero plenum est. Philosophus. Gallina ouat in omni tempore propter quod in duobus mensibus tropicorum. Dum autem galline pulueris fomento et crebra resperione fungentes vice balnei: sine coitu delectantur. Qua de quibus existeri sunt masculi gallina gerit in parte ventris dextra. Ex quibus autem femine in sinistra. Uniuersaliter si galline oua sua non incubauerint iurmantur. Et quedam galline semper faciunt gemellos: semperque est vnus maior alius minor. Gallina quando cubat in estate citius excludit pullos quam in hyeme.

Operationes.

Isidorus. Gallinarum in cibo melior est illa que nondum parit oua: antiqua vero praua. Adeps pulloz calidior est quam gallinarum magnarum. Caro etiam gallinarum clarificat vocem. Cerebrum gallinarum prohibet fluxum sanguinis narium et cerebri veluminibus accidentem. Idem. Apar gallinarum pinguis sicut et anatidis sanius est ceteris galline sanguinis ut dicitur. Idem. Adeps quidem galli siccut et cerui vebementioris est calefactionis. Adeps autem galline minus calidus est. et asperitati lingue profert. Esculapius. Ouum galline valet ad omnem dolorem oculorum. etiam albumen infusus oculis sedat punctiões. Torum ouum combustum et cum vino vel aceto bibitum omnes fluxus stringit. Quorum quicunque vitella bibita cum tribus vini cyathis emoptoicis valet. Adeps gallinarum pustulas oculorum reprimat. Tybie quod cum pedibus coctum et cum sale et oleo et aceto colli dolorem sedant. Stercus eius flegmones qui nascuntur in naribus impositum sanat.

Capitulum. liij.

J m

parat: prius alas excutit: ac seipsum feriens vigilatior reddit. Ambrosius. Gallus canis suavis in noctibus et utilis: quasi bonus cohabitator. dormientem excitat: et sollicitum admonet. vigilante solat processum noctis signas. Idem. Leo timet gallum. maximeque album. Aristoteles. Viti sunt autem galli quod feminas suas interficiebant. Deinde solliciti circa pullos suos regebant illos: et assimilabant feminis in nutriendo illos. ita quod etiam in vicem nobis coire. Isidorus. Gallus autem a castratione vocatur. Nam inter aues ceteras huic soli testiculi adimuntur. veteres autem abscisos vocabant gallos. Ex libro de natura rerum. Gallinaceus gallus testiculis videtur: dicitur capovulgariter appellatur: ut superius dixi. Fert autem citius impiguaris: quam a lybidine arces. Cum gallinis quod impinguat et. Ex libro veteris. Galli carnes. Partiones. grossiores sunt ad dirigendum et minoribus humilitatibus galline vel gallinacii. Decrepiti tamen galli carnes teneriores sunt quam immioris. Gallinas ceus autem habet carnes validiores omnibus volatilibus. bonum sanguinem generat et optimum nutrimentum. Qui. Balloz melior est ille qui nodum carat. anseris quoque magis sunt. Testiculi autem galloz multum laudabiles sunt: velox digestiões. Jus galloz profert dolori stomachi ex vetustate. Jus galliveteris cum polipodio et aneto profert colice valde. Docet autem Balis decoctione galloz veterum: ut postquam nutriti sunt fatigetur faciendo eos currere et cadat decollent. Deinde veteres eorum enacuati ac sale impleti suant et coquantur cum. Ex. kist aqua donec veniant ad tres rotillas et bibant. Huius profert asmatum. profert et tremori ac dolori iuncturaz. Escula. Cerebrum galli cum vino bibitum omnes morbos destruit: et alia multa mirabilia facit.

Tractatus

Capitulum. lvi.

Graculus et Garrulus. Ex li. de na. re.
 Graculus est avis nigra per totum corpus.
 Est enim de genere cornicis: licet corpore
 minor: libenter in altissimis nidificat. et in tanta
 multitudine: ut in una sepius arbore septem
 paria graculorum nidos construunt. Optime namque
 aves iste sibi invicem copantur. Est autem avis clas-
 mola nimium marie et per coitum: quod est coitum re-
 pus excitat vernum. Amoris gratia masculus se-
 cubat. Carnes pullos eius edibiles sunt: et ma-
 xime si excoquantur. Hanc autem nonnulli falso opi-
 nant eandem esse garrulum: sed multa inter eas est
 distantia. Nam graculus ut dictum est unus est coloris.
 Garrulus autem colore distinctus ex diversis plu-
 mis. Dicitur et a garriendo: non enim ea quod transi-
 re potest quod non garriat. Ceterum etiam auis vo-
 ces vel modulos non ad delectamenta leticie sed
 tantum ad garriendum dicitur imitari. Tanta plumarum
 varietate distinguitur: ut nullus ei ceterarum auis
 color deesse dicatur. Caput in iuventute clauditur
 ut articulata lingua loqui doceatur. Quod etiam ubi didi-
 cerit magis garrire gestit. Et quando dum garru-
 litate intendens sibi non respicit nisi ea inopia
 nate rapit frequenter infantare dicitur: ita quod plerumque
 inter furcatos arborum ramos se suspendit.

Operationes

Pli. li. viii. Bracula quod sicut et alie quedam
 aves lauri folio annu fastidium purgat. Idem
 li. xviii. Araculi sero a pabulo recedentes bre-
 vem presagunt. Idem. Est enim loquacissimu-
 mum genus et vocibus importunum.

Capitulum. lvii.

Gallinaci. Alexan. Gallinaci si bene
 vritice ducet pullos suos ad modum
 galline. quod ut dicitur non facit propter com-
 modum pullos sed propter commodum proprium: ut ex calore
 pullos faciat venenuntice evaporare. Ex
 li. de na. re. Gallinaci galli testiculū viduat
 dicitur: quod capto vulgariter appellatur: ut superius in ca-
 pitulo. Iste tra. dicitur ferre autem citius inpinguari: quod
 libidine arceat. cum gallinis quod inpinguat: sed ne-
 quaquam inpinguando fecundat cum eis pascitur: sed non
 eas defendit. non carum nec hora diei vel noctis
 discernit. Igitur ad nihil vtilis nisi ad coquendum.
 Ne aliqui gallus post triennium castrat. postea
 quicquid vel septem annis vivere sinit: et sic ieiunans
 core lapis invenit elector: quod ut ibi cocepit
 non postea bibit. Unde et si quis hunc lapidem in
 ore suo habuerit sitim exstinguit. De quo infe-
 rius in tractatu de lapidibus tractetur.

De Fluibus

Grippes. *Ysi.* Grippes vocat eo qd fit aial penatū z qdrupes. Hoc gen^o feraz in yperbozeis nascit mōribz. *Di* corpis pte leōes sunt alis z facie adlis files: eqs uehemēter infesti. *Nā* z hoies visos de/cerpūt. *Solinus.* In asyathica scythia terre sūt locupleres inhabitabiles tū. *Nā* cū auro et gēmis affluāt. *Grippes* vniuersa tenēt alites ferocissimi zyltra oēm rabiē defeniētes. qru imanitate obfistēre: aduenis accessus rar^o ē. *Q*uos qppe decerpūt velut geniti ad plectēs dā auaricie temeritatē. *Arimaspi* cū his pugnat vt lapides q ibi sūt interceptiāt. *Ex* qbz sūt smaragd^o: siccic^o z cristallus. *Ex* li. de na. re. *Grippes* ē auis qdrupes. capite z alia adle filis: s multo maior. tū i nido suo lapidē agathem ponit: nec dubiū qn ad aliqd remediū. *Di* eqs z hoibz maxie infesti sūt. z hoies armatos ptiado supant z occidūt. *Grippes* dicūt aux effodere z i effossi inspectōe gaudere. *Alb* in li. de na. al. *Grippes* i posteriori pte z cauda et posterioribz cruribz imitat leos nē. habet etiā yngues longos ex qbz cipi fiunt. *Yohes* mōreuille dicit: *Corp^o* magni grippis mai^o esse octo leonibz de ptiibz istis. *Nā* postqz bouē equū vel boiem etiā armatus occiderit: leuat z asportat pleno volatu. *Yllis* us yngule sūt tanqz cornua bouis de qbz fiunt cipi ad bibendū q reputant valde pccio si. sūtqz de pennis alarum ei^o arcus rugidi z fortes ad iaciendū missilia z sagittas.

Capitulum. lviij.

Grisfalco z gosturdo. *Grisfalco* venit a ptiibz trāsmarinis i cohorte multarū aucarū siluestriū. qz vna de nocte ppter frig^o pelles sub pedibz suis aliaz de die capit i cibis. *Actoz.* *Grisfalco* idēz ē esse qd berodi^o. *De* q plen^o ē inferi^o. *Ex* li. de na. re. *Gosturdi* sunt aues ad modū pue. coloris terre. cristā puā ex plumis hñtes in capite: nec aliaz auū more volātes. q vto cogente nūc alta: nūc yma perūt. *De* his fert vulgo q eaz oua i terra posita a bufone. ex qbz cū exierint pulli. tūc pñū eos pntes curāt: eisqz cibos ferūt qadusqz volat^o tentare possunt.

Capitulum. lvij.

Gricocēderon siue graco cēderō. *Alber.* i li. de na. al. *Gracocēderon* auis esse ē: magna intra oia volatilia min^o vtens coitu. vno ei coitu i estate iplet. seiaz ad filiaz rū fecūditatē: z sic toto āno non coit ampli^o.

Capitulum. lix.

Grus. **I**sidorus. Grues nomen de pri-
ori voce sumpserunt. tali enim sono
susurrant. Deum pergunt vna seq-
tur aliam ordine litterato. **A**risto. Grues
quoque natura dedit placabilem cristam p me-
dium caput a rostro residentem. Regem has
bent grues: eiq; sunt obedientes. Grus dor-
miens caput sub alis declinat: et super vnum
pedem stat. Dabent autem rectorem grues
qui ceteris dormientibus et capita sub alis res-
clinantibus excubat eleuatio capite. Grues
adinuicem pugnant: ita q; in hora pugne ac-
cipi possent. **E**x lib. de naturis reru. Per gru-
es domesticas alie capiuntur grues. habent
carnes reliquis auium grauioribus. **I**sidorus
Grues excelsa petunt: quo facilius videant
quas petunt terras. **A**stigit autem voce q;
cogit agmen. at ubi raucecessit succedit alia.
Nocte autem excubias diuidunt: et ordines
vigiliarum p vices faciunt: tenentes lapillos
suspensis digitis quibus somnos arguant.
quod cauendum est: clamor indicat. **D**icit
Aristoteles, q; ad plagam septentrionalē vs-
tra egyptum in hyeme veniunt q; pigmei ho-
mines sc; cubitales occurrunt: et cū eis pu-
gnant. Pugna gruum adeo fortis est et per-
tina: vt manu capi possunt. Quando nubes
pluuiofas prospiciunt clamant et vociferant
ducem suum celeriores captare volatus sol-
licitant. Cum autem super terram descende-
rint vt comedant. dux earum caput in altum
erigit in custodiam omnium: ceteri vero securi
redepascant. Fertur autē q; post hyemem vo-
lantes a montibus orientis arenas aureas et
auricalcū lapidem transglutiant. et post i par-
tibus transmarinis reuolunt. Unde dixerunt
qui experti sunt q; lapis quē grues euolunt.
igne mediante transit in aurum.

Operationes

- A** **R**asi. Caro gruis grossa est que et tarde di-
geritur et sanguinem melancolicum generat.
- B** **D**aly. Fel gruis calidum subtile. si cum aq;
sanfuci naribus instilletur. paralisi prodest. et
facit titillationem.
- C** **I**tem. Occisa grus vna die in estate duos
bus in hyeme seruari debet anteq; comedat.
vt caro digestibilior fiat atq; tenerior.

Capitulum. lx.

G **A**uta. **I**do. Glutis ē auis grece sic
nōiata. q; longā exeret linguas. Dec
iustate hieme recedētib; hyrūdīnib;
atq; ciconiis blandiente sibi societate. auide
cū eis iter aggredit. **S**z postmodū i volatu
labore cōperto penitētia ducit. et qm in comi-
tate reuerti piget. sequit aues aliq; tanto tū-
tedio tam paruisq; dietis: vt eā incompleto
itinere hyems anticipet. **E**cōtra pō citram⁹
asq; festinatioz pseuerat. et alias aues socias
preit: redditq; sollicitas: et excitat de nocte
somnialetas. **A**risto. Auis galator. i. magne
lingue. lingua h; prominētē valde et hec ad-
iungit in redeūdo cū g;uib; et alijs auiib;.

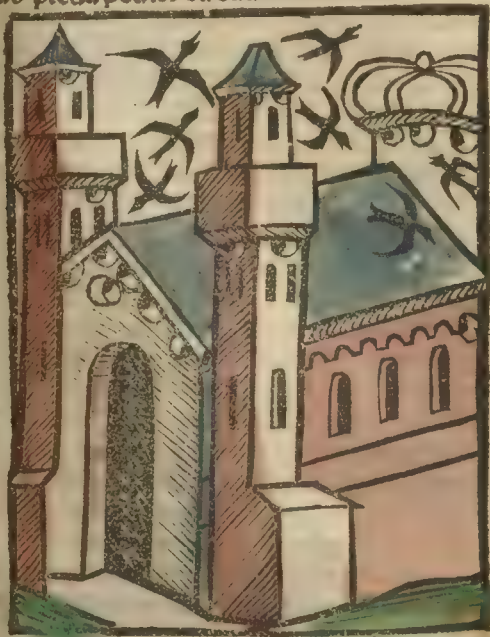

De Fluibus

Capitulum. lxi.

Harpia. Actor. Harpie dicitur q̄daz aues maxime q̄ nunq̄ satiant manducando. Item harpie digitos ad predā eracuunt curuis timendos vnguibus sup mensas aduolant. z quod pringunt auferunt. quod relinquunt pollunt. Scilicet de naturis rerū. Harpia est avis in solitudine: iuxta mare ponticū. famerabida. ferre semper insatiabilis. Ungues habet adunatos. z ad rapiendū z disperdendū semp paratos. facies tamē habet hominis: sed in senibilibus humane virtutis. nā supra modū humanū ferocitate grassatur. Prīmū hominē quē in deserto viderit: occidere fertur etiā inde cū fortuitu aquas inuenerit: faciēq̄ suā in eis cōtemplata fuerit. mox sui similem hominē occidisse se perspiciebat immo dicet tristat. z hoc aliquis vsq̄ ad mortē. Plangitq̄ occisum omni tempore vite sue. Nec auis licet careat ratione. aliquādo tamen domestica et docta loquitur humana voce. Virgilius in. iij. eneidum de harpibz loquitur. Extruimusq̄ thozos dapibusq̄ epulamur opimis. At subito horrifico lapsu de montibz adfunt. Harpie. z magnis quatit clangoribz alas. Diripiūtq̄ dapes cōtactuq̄ oīa fedāt. In mundo predā pedibz circūuolant vncis.

Capitulum. lxii.

Hyrundo. Ar. li. de na. re. Hyrundo est avis leuissima. rostro paruo: cauda etia furcata forma grata: nigredine

decentissima in ventre candida: sub gutture ruffa: modicā hz carnē z nigrā plumas multas: z alas magnas. Ideoq̄ circū habet volatū. diē p̄nūciādo nūciat: dormiētes excitat z ad laudē creatoris inuitat. Apricos montium recessus hyeme petit: ibiq̄ nuda z implumis repit. Aduent⁹ sui tpa custodit: z aduentu suo veris initū pdit. Quedā in iecore lapidem celidoniū portant. harz pulli in hoc cognoscunt: si p̄ signo pacis ore ad os in nido cōuersi sedent. Nā ceteri q̄ nō habēt lapides auersis posterioribz sedent. ¶ Ambro. Hyrūdinem accipiam⁹ materne sedulitat⁹ in filios grande documentū. Hyrūdo minuscule corpore: sed egregio p̄ sublimis effectū. In nido constituēdo tam sapiens est vt hominūz dōmicilijs paruulos cōmendat: vbi nullus eos incurset. ore festucas legit: z luto illinit: vt cōglutinari possint. sed qui luto pedibz deferre nequit. aqua pennas infundit: vt eis puluis heret. z luto fiat quo festucas sibi colligat: z herere faciat. ¶ Physiologus. Hyrūdines ouant bis in anno. sed oua prima q̄q̄ ppter hyemē corrūpuntur. posteriora vero cōplent z faciunt pullos. Hyrūdines z passerēs pullos incōpletos faciunt. et pullificant pullos multos. ppter hoc si extrahat oculus hyrūdinis pullū dū parū est: itez crescit. Ar. li. de na. re. Hyrūdinis femina libidinis imagine cōcipit. aut puluere Celidoniā vt dicit Plinius: herbā scz visui saluberrimā mōstrauerūt hyrūdines veratis oculoꝝ pullis illa medētes. Hyrūdinūz q̄dā nidificāt in domibz. q̄dam in fenestris vitreis. q̄dā in abruptis montiū. At he qualitate z quatitate differūt. Pullos hyrūdinis auide clamat z ieiunus z de nocte. Si pullo hyrūdinis extrahant oculi alios natura restaurante recuperat. In eius ventre lapis inuenit multis deseruiēs vtilitatibus. vnus scz ruffus z alius albus.

Operationes

¶ Hyascorides. Hyrūdinis pullū pmo defectu p̄me lune aperiēs inuenies in eo lapides duos. vnum beneficū: z alterū maleficū. ¶ Sed cum aperis eum caue ne terram tangat. Sic in pelle vituli vel cerui posat⁹ in collo vel brachio sinistro patientis ligatus. ep̄is lentiam curat: si hoc assidue fiat. ¶ Maiores autem hyrūdines si combuste fuerint. Puluis earum melle mixtus z inunctus caligines oculoꝝ d'etergit. Nec etiā squinaticos prodest. Ar. vne fauciūq̄ tumorem compescit. ¶ Esculapius. Hyrūdinis combustio. vel puluis pulloꝝ ei⁹ com

Tractatus

E bustorum morbos facium curat. **R**or eius
S si bibatur idem operatur. **Q**uicenna. **H**
B rundinis cinis et maxime adusti acuit visum
H Et dicitur quod eius cerebrum cum melle con-
B fert principio aque. **I**dem. **H**yrundinis ster-
sum expertus. **P**linius libro decimo. **A**
mus hyrundinis decoctus et potus confert
morbi canis rabiosi.

Capitulum. lxiij.

Berodios. **V**iduos. **B**erodios gre-
ci vocant. quod latini diomedes. **E**los
sa super **P**salmum. ciiij. **B**erodius est avis
rapacissima omnium volatiliu maior: que et aq-
lam vincit. **G**losa super **D**eutero. **B**erodius
vulgo girfalco dicitur: et rapit aquila. **E**x libro
de naturis rerum. **B**erodius qui et girfalco: ut
glosa super **L**euiticum dicit in locorbi aves
imunde prohibentur siue girfalcus: ut dicit
liber rerum appellatur. **E**st avis inter omnes
nobilissima colore ceruleorum: maxime tamen
parte corporis ad albedinem declinans. pter
quod in pectore et alis. ubi celestem colorez eius
dentius imitatur. adeo fortis est ut aquila ca-
piat. adeo quoque animosus: ut cum post quocumque
grues vel alias quasque aves in aere volantes
fuerit dimissus ab earum persecutione non desis-
sit: donec omnes ad terram successue deiciat.
Et ante canis ad hoc educatur et doctus quod be-
rodio desuper volante ipsas aves deiectas ca-
piat et occidat. **B**erodius cum videt predam
excitans se animat et discernit an ad capien-
dum apta sit. **C**arnes crudas et servatas non co-
medit sed recentes. **B**erodius parvis corpori-
bus est respectu alarum suarum.

Capitulum. lxiij.

Ibis. **E**x libro de naturis rerum.
Ibis est avis super nilum re-
quiescens. equas tamen nunquam
ingrediens: sed eiecta cadauer
ra comedens: que cum cibis ni-
mis constipata fuerit: rostro de nature secre-
tis indigestibiles cibos detrahunt. **D**entium
tur plane qui dicunt ibites esse ciconias: nisi
forte dicant genus esse ciconiarum in orbe nos-
stro ignotum. **N**am ibites dicit **P**linius ha-
bere rostrum aduncum. quod itaque de ciconi-
nis nostris falsum est. que rostrum habent lon-
gum directum in summitate acutum. **D**ec
avis ore parit. et eius ova si quis comederit: mo-
rietur. **G**losa super **E**saia. **I**bis est avis aq-
tica. serpentibus inimica. huiusmodi aves **J**o-
sephus a moysen dilatas in bellum contra etio-
pes narrat: quia serpentes habundant inter
ra illa per quam aditus erat. **P**linius libro de
cimo. **I**nnocentius ibites suas egypti contra
serpentium adventum. **P**hysilogus **I**bis
semper de nocte et die iuxta littora ambulat.
querens cadauer aliquod quod ab aqua iam
putridum eiectum sit. refugies altiores et pu-
rioris undas: ubi mundi pisces habitant. quod
natare nescit: nec dat operam ut addifcat. cum
cadaueribus delectatur.

Capitulum. lxi.

De Fluibus

I Bos. Alb. in li. de na. al. in q. I. bos
aue eē oriētaliū priū: forte z odiosam
eqs exister. hz enī hynnitū sic equ?
sz vox ei? ē horribilis z terribil ad audiendū.
z illa vocādo eūcit eqs a pascuis: eo qd herb
pascit sic equ? Inuidie aut z auaricie cā eqs
eadē auis extollit de pascuis cū pratis sedet

Capitulum. lxi.

I Spida. Alb. in li. vt supra. Spida a/
uis est pulchra q̄ germanice yfuogel
vocat: colore hz mediū inter viridē z
cernitū. cui cū radi? solis incipit saphiri co
loris esse videtur, in pectore colore habet car

bonum ardentium circa aquas volat: pisci
culis insidiatur z vermiculis.

Operationes

Q De hac dicit qd pellis ei? detracta z parte
ti infixa mutat pēnas annis singulis: sed p/
bau in qbusdam verum non esse.

Dicunt etiā auguria sectantes qd hec auis
conseruata in thesauris: thesaurus auget et
abolet paupertatem. Infra in capitulo de
ybos z ydros et ysidariante zc. pleni? dices.

Capitulum. lxvi.

Rches z koky. Ex libro de na
turis rerum. Riches est auis q̄
vocibz diuersis vociferat: z qlis
bet fere die vocē suā mutat. su/
per arbores nidificat z glandis
bus quādo mature sunt cibū cōgregat suffi
cientem sibi. Educati vero pulli eius: z ad vo
latum roborati cibant parētes suos in senes
ctute: faciūtqz eos manere in nidis absqz vls
lo labore. Ex eodez libro kokis est auis in cu
ius morte vociferantur aues vociferatione
dolorosa z suau. Omnes quoqz aues vncos
rum vnguium cum viderint pullos suos vo
lare posse: illos pcutiunt z a nidis eūciūt: nec
postqz cōpleti fuerint: de illis solliciti sunt. p
ter kokis que longo tpe de pullis suis cogi
tat: z cū eis volantibz volat: ei? ad comedē
dū dat. Actoz idem alibi de cornice dicit. vu
de hanc auem estimo cornicem esse.

Capitulum. lxvii.

Rym^o karbol^o. **Ab.** i. li. d. na. al. **Rym^o**
 auis ē pdaviuēs. bone pullificatōis
 7 diligēter pullos nutriēs. nō solū su
 os: s; etiā nutrit pullos adle subiectos tedio
Modē lib. Karbolus auis ē pigra: q̄ nec oua
 sua fouet nec pullos nutrit: s; oua sua latēter
 in palūbino reponit: 7 a palūbis fouent: et
 nutriunt pulli ei^o onis palūbi p̄us p̄fractis.

Capitulum. lxi.

Agus 7 lucidi^o. **Yorath.** **Ag^o** est
 auis aq̄tica mergo vtcūq; moribz
 ōria. **Nā** sic merg^o tēpestatē 7 marē
 fugit. sic lag^o in tēpestatē letat 7 lu
 dit. **Alci^o** sup **Leuiticū.** **Ag^o** ē aīali terra
 q̄ in aq̄ habitās. volat eīz natat. **Actoz.** **Nec**

est auis vt fert q̄ vulgo vocat raste. **Acti.** de
 na. re. **Lucidū** dicti sūt q̄si lucē dātes. **haz** ei
 auis penne p̄ obscurū in nocte lucēt. **Un** qui
 eas bñt qñ volūt p̄actis luciferis pennis:
 harū gratia vias dirigunt. **In** hercinio ger
 manie saltu hec auis habitat.

Capitulum. lxi.

LAgē^o auis ē: vt dicit **Ab.** i. li. d. na.
 al. sed suū modū nata leporinos hñs
 pedes 7 vell^o hñs plumis. 7 male volat. 7 iō i
 specubz sub terra viuit q̄ qñ. p̄ pda aliqñ p̄si
 lit: statī capta pda ad antrū redit 7 comedit.
Nec auis n̄ domesticat 7 capta morit 7 citis
 sine putrescit ppter sue cōplexiōis maliciā.

De Avibus

Capitulum. lxxi.

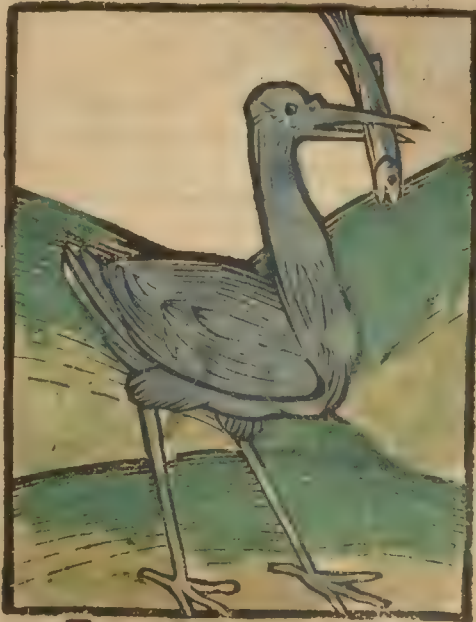
Linachos. Et li. 8 na. re. Linachos est avis acuti visus valde: q̄ et pullos suos anteq̄ babeat alas cōpletas p̄cutit: ad solem aspicere cogit. et si cui⁹ oculus lacrimetur: ip̄m interficit. alios vero nutrit. Nec etiā marinis auib⁹ cibā: eosq̄ q̄q̄ de super in aere levata natantes cōtemplatur. quā ille videntes se submergunt. At illa ppe aquas descēdit: eas vsq̄ ad suffocationē in submersione manere cogit. et tūc plumis ad superficiem aque deductas rapit.

Capitulum. lxxii.

Luscinia. Actor. ip̄e ē filomena. vt in papia legit. Iliodor. Luscinia dicitur q̄si lucinia. que cantu suo solet s̄gnare diei surgētis exortū: eadem et accedens la a cicerone vocat. Ambrosi⁹. Luscinia p̄uigil custos cū oua quodā sinu corpis et gremio fouet insomnē longe noctis laborē cantilene suauitate solatur quo possit nō minus dulcib⁹ modulis (vt mihi videtur) q̄s foris corporis oua animare que fouet. Plinius libro 8. Luscinis dieb⁹ ac noctib⁹ cōtinuis q̄ndē cū garrulis sine intermissu cantus est. Den sante se frondiu⁹ germine digna mirat auis. Primum tanta vox in tam paruo corpusculo tanq̄ pertinax spiritus. Deinde vna nū sice p̄fecta scientia modulatus editur son⁹. et nunc continuo spiritus trahitur in longum. nunc variatur in flexo: nūc distinguūt consci so copulatur in tortu. Itaq̄ cesaris iuuenes habebant luscinias greco et latino sermone dociles. Preterea meditantes in diē assidue

nona loquētes. Postremo hyeme ip̄a nō cernitur. linguis earū tenuitas illa prima non est que ceteris auib⁹. Pariunt in vere primo plurimum sua oua.

Capitulum. lxxiii.

Magnales. Alb. i li. de na. al. Magnales aues sūt orient⁹ valde magne pedib⁹ magnis et rostro boibo nō nocētes. Piscib⁹ in flumib⁹ et alijs stagnis insidiant: et illos comedūt.

Capitulum. lxxiiii.

Merula. Si. merula atiq̄ medularo cabatur eo q̄ modulet. alij at merulā aiū vo

Tractatus

etata. q. sola volat q. si mera volans. Nec cū
in oibz locis nigra sit: in achaia tñ candida ē
Pl. li. viij. Derula folio lauri fastidiū annu
um purgat. Idē in li. x. Abeit z merule in vi
cina: s. plumā nō amittit: nec occultant nisi
spe cibi quo hibernū pabulū perit. Derula
ex nigra ruffescit. State canit. hyeme balbu
tit. circa solsticiū mutat rostrū. anniculis in
ebur trāfiguratur dūtaxat maribz. Et li. de
na. rex. Derula dicebat olim medula: q. mi
rabiles vocis modulos reddit. maxime cum
vernum tempus imminere pspexerit. Nam
hyeme tacet: aut tñ balbutit. Olim merula
fuit spectandum in clero miraculum: que ar
te humana edocta nonem notulas in ordine
fm musicā cantabat. ita pfecte nullus mu
sicozum eam aliquatenus imitari posset pas
silitate concordantie. Nec auis croceum
quātulumqz colorem habet in pectore: reli
quum vero corporis occupat nigredo. Des
rula domestica contra naturāz carnes come
dit. z bec dulcius canit: libenter se balneat.
z plumas rostro purgat. Rung nigra sit et
turpis: in delectationē mouet seipam. ppter
amenitatē vocis. merula plumas nō exuit.
sicut cetera aues: sed rostrū suū singulis an
nis mutat in candorē. z in hyeme vix potest
volare. ppter pinguedinem.

Operationes

Aly. Derularū finis quiriū comes
dunt si tritus sit z cū aceto distēperat. mor
pbeoz nigre superponatur: eam extirpat. sic
quoqz lentiginem elimat.

Capitulum. lxxv.

Mergus. Et li. de na. re. Mergus fla
mina stagnaqz innatat: z pisces pseq
tur. sic dictus: eo q. in aquis se merg
gat. diutius tamē sub aquis morari non vas
let. qm in aere spiritū recuperat. quādo pec
ti debet in aqua mergi. Serenus sulpicius
tradit q. quedam earum species est: quam a
re cornutam vocant: eo q. rubreas plumas in
capite instar cornuū habet. Cōtra omē gen
anum pedes habent in cauda. ita vt cum in
terra stant sicut hō gestu pectoris eriguntur.
Das aues beatus Martin⁹ diuina virtute
coegit aquā cōtra naturā suā deferere: et
arida loca desertaqz petere. Mazzulli statim
vt oua exeunt tanto vigore pollent. vt si mas
trē eos pdere cōtigerit virtute ppria viuāt.
Et vt dicit experimētator in hyeme pinguis
res sunt ppter paucitatē motus. Omne enim
anial sereno aere gaudet: z in eo plus vagat.
Plin⁹ li. xviij. mergi sicut cetera aues aqua
tice pennas rostro purgantes: aut maria aut
stagna fugiētes ptesagiūt ventum.

Capitulum. lxxvi.

Merillus z meropes. Sidorus. Des
rillus auis est nō multo maior meru
ta. colore quoqz ppe similis: s. rostro
pedibz vnguibusqz dissimilis. pde cupidus ē
Sed q. parus z parui roboris. paruarum
anum est psecutor. Hi sicut accipitres z bes
rodij socialiter volant. Imbuiz qtuor ex ill

De Auibus

possunt vt cignū hoc modo capiāt. **P**rim⁹ ex eis cigni caput inuadit. **S**ec⁹s et tertius ex utroq; latere binas alas. **Q**uart⁹ pō collū et pectus. **E**t sic cign⁹ auis grauida: angustis circūsepta monere se nō valēs ab aucupe p̄ uenta capī et occidit. **I**dem. **D**eropes est auis bñs ī dorso colore ciameū: pectore subrutilū: in ventre pallidū. **D**ec naturali colore abundās: antra septē pedib; altitudis in terra fodit: ibiq; nidificat: ac fer⁹ facit: et eos vltq; ad robur debitū illic absconditos pascit et nutrit. **V**ozat. **D**eropes solliciti sunt de pullis suis. et qñ iā senescūt et volare nequeūt: pulli fouent eos et alunt quousq; viuunt.

Capitulum. lxxvii.

Melancorissus et Dorifer. **A**lbert⁹ in li. de na. aialū. **M**elancorissus sic dicitur et q; mortificat. **A**uis ē vt dicit **P**li. qñtitate parua: fecunditate magna. **N**ā vltra p̄. oua fouet: et oēs inducit filios. et ita dilis gēter pascit q; ī nidis pinguissimi sunt. et cū a nido volāt p turbas m̄em sequunt: nec ipsa deserit eos donec p seipos sibi ad pcuratio nē sufficiāt. **I**n li. vt. s. **D**orifer auis ē aq̄tica et magna. **R**ostrū b; serratile et forte: et vngues fortes. et mergit sub aqua et capit pisces magnos: et p̄cipue anguillas et gregatim nidificat in arborib; iuxta aquas: et pascit pullos piscib;: et sūt voraces. et d; de eis qñ auolare debēt a nido. si sentiūt se nimis grauati cibis de nouo sup̄ euomūt eos vt leues fugiendo volare possint. et qñ nō euomūt aliqui pereunt. **S**tere⁹ bui⁹ auis siccāt arbores ī q; ramis cadit. **D**ec auis saturata expādit alas ad so

lē insidēs palis et arborib; vt siccent. et qñ incipit volare vix eleuat: et caudā diu in aquā ducit. vnde et a qbusdā humusculus vocat.

Capitulum. lxxviii.

Mennonides. **D**eauced et Derustiones. **A**lbert⁹ in li. de na. aialū. **M**ennonides anes a loco ab egyptijs sic vocatas. **D**e egypto enī volāt ad nilum ad se pulchrū mennonis p̄philosophi. semp in qñto anno. et cum biduo ibi circūuolauerūt tertio die pugnam incunt: et se rostris et vnguibus lacerant: et tūc reuertunt in egyptū. **I**n libro vt supra. **D**eauced aues sunt ab mutatiōe vocis sue sic dicte. sūt autē antib; maiores. et sūt breues collis et breuib; pedib;. color cinerei. oculis glaucis. rostro ex pte croceo et ex pte rubeo: semp clamans meauea. cadauerib; cupidissimi: et p̄cipue hominū. vnde et gaudet in tempestate. **I**nsidiat tamē etiā paruis animalibus ab istis anib;. **E**tia multae alie aues apud marinos meaue vocant. **I**n eodē libro. **D**erustiones anes sūt parue rapaces tñ: et aliqd hñt de falconū natura: socialiter et volant ad predā. **E**t aliqui quattuor docent q; spe auxilij hois cignū p̄sternūt. et tūc vn⁹ capiti: duo autē alis insidēt. **Q**uart⁹ pect⁹ oppugnās cignū opprimēdo deq; ciūt vt ab aucupe capit. qñ autē siluestres sunt paruaz aurū sunt infecutrices. **S**unt autē in figura et colore fere sicut merule: excepto q; pedes vngues et rostrum habēt ad vncos ad capiendum.

Capitulum. lxxix.

Tractatus

Milus. **I**do. **M**ilus dicitur quasi mol-
lis avis: sed viribus volatu. rapacissi-
mus tamen est: et semper domesticis auibus
insidiatur. **E**x libro de natura rerum. **M**ilus unus
gus pedes et rostrum aduncum habet instar ac-
cipitris: sed alas curvas et non rectas: in quo
est eis dissimilis. **A**udax est in parvis. **T**imi-
dus in magnis. fugatur a nido: quibus in triplo
sit maior illo. circa macellas excubat: et circa
cadauera. **I**ecur eius medicinale. **P**linius lau-
dat. **G**losa super Hieremiam. **A**ves sua tempora
non ruit: quando. scilicet ad calida loca festinantes rigore hye-
mis debeant declinare a principio versus ad regio-
nes solitas redire. **N**on scriptum est. **M**ilu non
apparet nisi in estate: sicut nec turtur et hirundo.
In hyeme namque manet in nido vel latet in ca-
uernis arborum: vel ad alia loca calidiora se-
transferunt. **I**osab. **M**ilu cubit cum a nido
egreditur in complementum alarum suarum aves magnas
venat. **A**ntiquis fortio sit magis debiles capit. in
complementum autem virium suarum muscas et culices ac
libriscos terrestres venat: et tunc fame moritur.
Ex **A**uiano. **M**ilu insidiatur auibus domes-
ticis: maximeque pullis: et quos incautos viderit statim
rapit. **C**irca coquinas etiam et macella volitat:
ut si quid carnis crude proiciatur foras velocius ra-
piat.

Operationes

A **P**linius li. xxxix. **M**ilu iecur adinunctiones o-
culorum vitioz laudat. **I**dem in li. xxx. **E**x ni-
do quod milui surculus vitis alligatur cervicis:
nervus et opistorano auxiliari dicitur. **C**omicia
libro etiam iecur milui denotatum medetur.

Capitulum. lxxx.

Monedula. **B**uscicapa. **I**si. **M**one-
dula dicitur quasi monedula: quod cum auxilium
aufert et occultat. **N**on **L**icero pro **V**ale-
riano flacco. **N**on plures auxilium tibi quam monedula com-
mittendum est. **A**risto. **M**onedula pugnat cum bu-
bone: quod bubo debilis est visus die. propter brapit
coram ille bubonis oua et cedit ea sic dictum est.
Ex li. de natura rerum. **M**onedula quasi moneta tol-
les aut diligens dicitur. avis est nigra sed formosa et
ta hominum voces in pullo edocita imitatur. **I**n mas-
tutio cum orto solis citius discreti et tenaci
retinere dicitur. **M**onedula carnes puritatem capitis excitat
nam et ipsa appetit in capite fricari. **E**x li. vii. s.
Buscicapa est avis maior columba: plumas
breviter lanari: pedes et rostrum ut hirundo. quod licet
oris rictus habeat apertissimum propter muscas et cinis-
fes quibus solummodo vescitur. **R**ostrum tamen inter aves com-
paratione sui corporis habet minimum et pedes sunt.

De Fluibus

Capitulum. lxxxj.

Musca. Acto. Musce ut fert ex im-
mundicia nascuntur: immundis ad-
herent: et loca immunda frequenter.
Inquiete sunt et importune et infeste pungiti-
ne ac tumultuose. **I**sidor. Musca ex gre-
co venit sicut mus. De sicut apes necate in
aqua aliquo: iens post vni? hore spacium res-
uiscunt. **A**ristoteles. Animalia duas alas
habentia: tantum pungunt aculeo: qui est in-
teriori sui capitis ut musce et mustiliones. Cui-
q; quodlibet anulosum habeat membrum p
quod sentit cibum. Musce ac mustiliones
hoc membro pungunt et sanguinem extra-
hunt. Musca sicut et apis non facit strepitum
ac sibilum nisi volando: scilicet alas p aerem
inter ipsas: et corpus cadentem extendendo
et contrahendo. Musca et formica non sunt
nidificantes. In hyeme coeunt si aer conues-
niens fuerit et ventus meridionalis flauerit.
Non autem separantur in coitu: nisi graui-
ter quedam anulosa: quia coitus in eis mul-
ti durat: ut patet in muscis et araneis. Mus-
ca habet aculeum sicut apis extra. eius nas-
tura est mollis et vacua. per ipsius gustat et sen-
tit: ac cibum attrahit. Dabet itaq; dentes mu-
scarum genus et apum: qui cum sunt similes
dentibus aliorum. **E**x libro de naturis res-
rum. Musca proteruolat: et circumuolando
strepitum facit ex aere circummagitato. Inter
alias rostrum habet quasi cannam concuaz
pedibus posterioribus alas acuit: anteriori-
bus autem rostrum et caput lucez diligit: nec
in tenebris ambulare nouit. Ad calorem se li-
bentius confert.

Operationes.

- A** Quicenna in quarto canone. Muscas in-
terficit arsenicum: quando de illo ponitur ali-
quod in lacte et sugunt musce. Interficit etia
eas fumus eius et fumus thuris: atq; deco-
ctio ebuli nigri.
- B** **A**ly in libro vbi supra. Musce profunt o-
culorum doloribus et sui palpebrarum.
- E** **Q**ue si comburantur et cum melle sup alo-
picie loca ponantur: capillos produunt.
- D** **P**linius libro vicesimo quarto. Musce q-
dem necantur: si locus foliorum sambuci de
coctione spergatur.

Capitulum. lxxxij.

Nucedula. **I**sidorus. Nucedunia
est gen? corui qui pugnat cum
bubone. Coruus enim oua bu-
bonis rapit: quia parum videt
in meridie: et ea comedit. oua
corui similiter de nocte. **A**cto. **I**dez dictu
est supra scilicet de monedula. vnde videtur
idem esse: sed forte diuersitas illa nominiis p-
uenit ex vitio scriptoris.

Capitulum. lxxxij.

Nus est avis: ut habet i libro de na-
turis rez. nobilis forma et robore mis-
nor q; herodi? sed vn? est color plus
k u

Tractatus

maris ambobus: et tunc socialiter volare recusant. Nam inuidia fert et fastu. et cum impetit solus ambit honore victorie potiri. hoc quidem est: mari potest. et forte merito: sed reuera magis credibile est cum soli prede inhiare: nedum in volatu socium habuerit. pastu quoque sodale accipiat. Non enim dubia fides est nifum parem sui generis dedignari. et velut alieni generis aues persequi. et hoc contra omnium avium genus. Nam ut dicit Aristoteles. Omnis avis in volatu predam capiens parcat sui generis aui. Solus ergo nifus expers est generositatis huius. et hoc cum ipso homine qui inter animalia terrestria animalis sui generis insidiari non cessat. Alexander. Nifus ac triciolus locum eligunt in quo aues captas deplumant singulis diebus: multaque diligentia mundant quod diu comparere aues incubant: quibus eas ministrant. Actor. Est autem nifus aucupantium volucrum minima: sed pro sexu et natura sua ad aucupandum promptissima: falconum generibus adiungitur.

Capitulum. lxxxiii.

Nocticorax vel noctua. Ar. li. de natura. Nocticorax dicitur noctis cornus. lucifuga enim est: et nocte cibos querit. Nam si de die volaret a ceteris aui impeditur. Nocte (ut vulgus opinatur) mortem hominum prenunciare videtur vocibus importunis. caput habet ingens. Nec ut aues ceterae formatum. Rostrum habet aduncum ut nifus. ungues hamatos et asperos in domiciliis ut parietibus: precipue quod rimosis qui sine tecto sunt libenter habitant: et pullos suos fouet: humanis vocibus delectatur. mures et omne genus earum persequitur. Nifus

domus. Nocticorax ipsa est noctua: quod noctes amat. Est enim avis lucifuga: id est lucem fugiens: et solem videre non patitur. Noctua dicitur eo quod nocte circumolet. hanc insula cretensis non habet. et si venerit aliunde statim moritur. Ambrosius. Noctuaque et nocticorax magnis et glaucis oculorum pupillis nocturnarum tenebrarum non sentit horrorem. et quod fuerit obscurior nocte eo crebrior volat: exercetque offensos. Die autem videre non potest: quod exorto splendore visus eius hebetatur. Dabet autem et noctua cantus suos. Glosa super psalterium. Nocticorax est avis vigil. theter coram noctis: habitans in parietinis que vulgo ruine dicuntur: ubi parietes stant sine fundamento. Unde scriptum est. Factus sum sicut nocticorax in domicilio. Glosa super Leuiticum. Noctua est avis rapax de nocte.

Operationes

Plinius. Qui carnes paraliticos curant. Idem libro. xxxix. Noctua est contraria apibus atque vesperis scorpionibus et sanguisugis. Qui cerebrum coctum in vino vel cibo sumptum: remedium est capitis doloribus. Idem libro. xxx. Quae quoque noctue per triiduum in vino data: tedium adducunt ebriosos.

Capitulum. lxxxv.

Nepa siue nepa. Albertus in libro de naturis animalium. Nepa avis est longi rostri. in dorso colore habet perdis: in ventre nifi. rostrum autem molle luto infigit: et cibum vermium requirit. et si aliquando profundius defixo rostro hestit. pedibus lutum eruens se liberat. Nec in die quiescit: et in auroa

De Auibus

et crepusculo volat: et ideo tunc in altum eleuatio
etiam rhenbo capif. et habet carnes dulces ad
comedendū. **D**ac ficedulā quidā vocauerūt.

Capitulum. lxxxv.

Oncroculus. **A**r libro de natu-
ris rerum. **O**ncroculus est auis
que insimul multas recodit escas
et postmodum extrahit et mandu-
cat eas. **P**linius. **O**ncrocu-
lus similitudinē oloris habet. nec distare est
maretur omnino: nisi faucibus eius inesset
alterius vteri genus. **D**uc omnia inexplēbis
leanimal congerit. mirā vi sit capacitas. mox
perfecta rapina sensim inde in redditam ves-
ram defert alium ruminantis more. hos gellia
septentrionalis proxima oceano mittit. **C**ys-
dorus. **O**ncroculon vocant aues rostro lon-
go. quorum duo sunt genera. **A**ctor. **O**nc-
roculus vt legitur: auis est rostro longo: si-
milis cigno: sed maior. porro iuxta **H**ierony-
mum: nisi fallor. est auis illa que fixo in palus-
derostro horrendo clamat. que etiam in **I**saia
vocatur vlula. quasi ab vlulatu. **E**t dicitur in vulga-
ri butorius. de quo dictum est supra. **Q**ue enā
de profunditate terre vel aque cibum trahere
putatur. **A**r libro de naturis rerum. **O**ncro-
culus est auis de partibus orientis. que cum
vocem edere voluerit: caput in aquis ponit. et il-
lic instar rugitus clamorem emittit. **I**n fauci-
bus quosdam habet folliculos: in quo primo
cibum cōcipit. et post horam in ventrem suum
mittit: ibique eum digerit.

Capitulum. lxxxvi.

Ophimach. **A**r li. d. na. re. **O**phimach. est
serpens: machos pugnans. **A**ctor. **O**pi-
mach. vt in **L**euitico legitur: est ex volucribus
mundis sū legem. et his videlicet q̄ gradiuntur
q̄dem sup quatuor pedes: s; habet longiora re-
tro crura p̄ que saluunt supra terrā. **A**stimo autē
hunc inter volatilia minuta debere numerari
sicut bruchum et locustā. q̄ sūt eiusdē generis.
sicut ibidem legitur. **D**e attaco s; qui ibidem in
eodē genere reputat: nihil me penitus alibi le-
gisse memini.

Capitulum. lxxxviii.

Riolus et Ortigometra. Et li. 3. na. re.
Riolus est avis sic dicta a sono vocis.
 coloris aurei p totū. excepto q in alis
 habet pennas: qdam cerulei varietate distinc-
 tas. Nidū in ramis arborū minutissimis mira-
 subilitate pendit: ita vt in aere solo pendere
 videat de terra cernētibz. Ip̄m qz nidū ab im-
 bre camerat: ac densa fronde ptegit. **Y**sidor⁹.
 Ortigometra dicitur q gregem cucūmici duc-
 cit. Unde de hac dictū est superius in capitulo
 de Lucurnice. **P**lin⁹ li. x. Lucurnices aqū
 lone volant: maxie ortigometra duce. p̄mā earū
 rū p̄p̄inquantē terrē apit accipiter: ac sepe binc
 comitatū sollicitant abeuntqz.

Capitulum. lxxxix.

Syna et Ossifrago. Et li. de na. rez.
Syna est avis magna vt cignus: flui-
 uios ac piscinas inhabitans. rostrum
 habet magnū. et a gutture vsqz ad pectus instar
 facenili: receptaculū longum et amplū: in quo
 magnū simul reponit copiam piscium. vt scz in
 tanta mole diffusa. natura nō egeat: paulatim
 qz digestis in ventre cibis inueniat paratū qd
 prebeat. Nūqz aues hmōi nisi in aqua diffusio-
 ri et piscibz abundanti habitant: quia citissime
 parūā aquā: et si piscibz copiosam in gluuie sue
 vacuant. **Y**sidor⁹. Ossifragus vulgo appella-
 tur avis q ossa ab alto dimittit et frāgit: vnde
 et hoc nomen accepit. **P**lin⁹ li. x. Alieni quī

dem suū gen⁹ nō habent. sed ex diuerso aq̄laz
 coitu nascunt. Id aut qd ex alicuius natū est ossi-
 fragi gen⁹ habet. Et qbz minores vultures pro-
 generant. pullos aut ab aquila deiectionis ossis
 fragi genus excipiūt: et cū suis educant.

Operationes.

Idem in li. xxx. Ossifragi venter arefact⁹ et
 porus fert his q cibos nō digerūt. Vel si tñ
 manu teneant capientes cibū: fert ad alligat⁹
 sed nō p̄tinue. vnū autē est. Ossifrago intestinū
 omnia deuorata pficiens: cui⁹ extrema pars ad
 alligata prodest cōtra collum.

Capitulum. xc.

Bus. **P**linius li. x. Bus est avis
 bubone minor. nocturnis maior. Aureis
 plumis eminentibz. vnde et nomē illi.
 Quidā latini asyonem vocant. imitatrix allaz
 auiū: ac parasita et quodā genere saltatrix. ca-
 piē hant difficulter vt noctue intenta in alio cir-
 cūeunte alio q si ventus agmen aduerso statu
 ceperit inhibere pōdusculis lapidū apprehen-
 sis. aut gutture barena repleto stabilitate vo-
 lant. **I**dem in li. xi. Itaqz buboni et ortho plu-
 me sunt velut auree. **A**risto. Deniqz quidam
 orthum vocant bubonem. deprehendit aut qū
 venator incipit se mouere ad oppositā partem.
Et li. de na. rez. Bus est avis q vulgariter
 huans dicitur a sono vocis. nocte nāqz bubu bo-
 tris fice clamat. improprie voce humana similans.
 Itaqz vt hominē tractū frigore clamare cre-
 das. sed terras spaciales habet: in quibz hmōi

De Auibus.

voce pferit. In ceteris aut vt in plurimū ma-
ta est. Dec auis bubonemīnor est: nocua mas-
ior. aduncum habet rostrū ac pedes: et emīnē-
tibus plumis habere videntur aures. preda viuūt.
carnibus vescit. mures psequit. et ab auibus ceteris
odio habetur.

Capitulum. xxi.

Ua. Almansor tractatu tertio. cap. de
ouis. Oua galline et perdicis pl⁹ alijs
puenientia. Post hec oua anatis i bo-
nitate existūt: quibus malū efficiāt nutrimentū.
Alia po oua sic oua q sunt parua: auium aut
magna: comedēda nō sūt nisi medicine causa.
Dico po ouoz pus dicta genera galline vīcz
atqz perdicis sperma valde augmētant: atqz ad
coitū stimulatō incitant. Anserū aut oua fasti-
diū faciūt grauem habentia odorē. s3 galline et
perdicis oua tempata sunt et puenientia. Vi-
tellus quo ouī in caliditate tempatus existens
bene nutrit. Albumen po frigidū est et viscosū:
dureqz digerit. Sanguis etiā ex eo generatus
non est bonus.

Operationes

Sera. Que eligim⁹ sunt oua gallinaz. nō g^o
oportet vt q narrem⁹ alioz ouoz pte: qz eozū
natura est eadē cū nat ura illoz.
Et cōpletio quidē ouī est frigidior corp⁹ tē-
perato. Nā in frigidat in frigidatione tempata
et desiccatur sine mordicatione. Et oportet q admi-
nistrent⁹ ex eis illa que sūt recentia. qz vetera nō
sunt bona. Albugo qdēz ouī administratur in

doloribus omnibus in quibus est necessaria medicina q
nō mordicat. sicut sunt dolores oculo: et apo-
stemata ani et peccinīs. et omnia vlcera fraudu-
lenta mala. et cū medicinis q abscondūt sangui-
nem qui fuit a miringis cerebri.

Et qn imbibit in eo lana et ponit sup cōbusti-
onē ignis aut aque bulliet⁹ pferit multū. Et est
bonū in emplastris q ponūt sup frontē. et facit
adherere pilos: quoz ortus nō est directus in
palpebris. postqz misceat ei medicina pueniens
ad hoc sicut olibanū. et maxie pingue ex eo qd
nō est antiquū neqz nimis siccū.

Et iuuamentū est in h nō ppter cōplexionem
q est in eo sed ppter viscositatē. Vitelli po ouoz
substantia filis est substantie albuminis.

Et ppter hāc causam misceat cū ceroris q nō
habent mordicationē: postqz fuerit eligatū aut
assatū. Parū em assatum desiccatur supfluitates
paucas. Et nos qdē estimauim⁹ q h qd acqri-
tur ex hac pte egressū est a sua cōplexione.

Et misceat similiter in emplastris que probis
bent apostemata calida.

Rabbi Moyses cap. de ouis. Oua in se re-
centia sunt cibis ppinquior sanguini. sed oua
dura assata sunt ex cibis grossis viscosis.

Et oua iuuant ad coitum et maxime cum ce-
pis et rapis.

Salien⁹ sup illo amphotismo. Ro: q nutrit
unc: oua nutritū parū et tarde. et maxie in aqua
cocta. et oua sunt grossius cibis sicut ius tritici
et pisces. vitella eoz cum oleo rosato et croco re-
mouent dolorē podagrico: et si multū doluerit
misceat modicū opij et inungantur.

Contra incendiū ignis fiat vnguentū satis
probatum ex vitellis ouoz recentium oleo ro-
sato. cera alba et sepo arietino.

Et idē valet succ⁹ plātaginis cū albumie ouo-
rū recentū et succo cucurbitę. Albumē ouī cū
vitello in vinali positū alium⁹ suspecti q quouis
modo supsit venenū interi⁹. infra certas horas
illō patefacit vbi sit: qm si sit vltra gibū epatis.
scz i venis vel venis vinalibus nigrescit et fetet.

Si po sit citra pcauū eius vi in orobo vel in
testinis alijs rugat et citrinescit. sed non fetet.
Docereperi in margine cuiusdā serapiōis apō
capitulu de vrina. ideo h etiam h addo.

Auicēna libro. ij. ca. de ouis. Melior ex eis
sunt oua galline recentia. Et melius quod est
in eis est vitellus.

Et melius eoz artificium est vt nō cum alio
pgelet⁹. Post oua autē galline sunt oua auū
que cursu earum procedunt.

Oua vero anatis et similia sunt mali humo-
ris. oua sūt ad eqilitatē tendentia: s3 ipoz albu-
mē ad frigiditatē. et vitellus ad caliditatē.

Tractatus

D Ampli^o omnia oua p^ocipue oua passeru^o augme^o
R tu faciunt in coitu. **Q**uod dicitur quod oua anseris miscet^o
S cu^o oleo. et distillat tepida in matricem puocat me^o
 strua post quatuor dies. **Q**uod et idem in libro de
 viribus cordis dicitur quod p^ofortat cor.

aliq^o strepitum magnu^o facit et volat: ne laqueo ve^o
 natiu^o capiat. vii. Anima inq^o nra sic passer zc.
Acto^o. Passer est auicula valde circumspecta
 in tectis habitat et in altis locis in petre foramis
 ne nidificat. Das nigredine h^o circa os. femi^o
 na p^oo albedine. Fertur aut^o bec auis muscas
 venari: et morbu^o caducu^o pati.

Operationes

Auicenna. Passeres omnes male carnis sunt
 et omnia quidem oua sed p^ocipue oua passeru^o in
 coitu faciunt augmentum.

Rasi. Caro passeris calidissima est et luxuria
 comouet.

Plinius libro xxx. Vitis passerum sarmen^o
 tis cremetorum duobus coclearibus in aqua
 multa regio morbo resistit.

Ex li. de na. re. Passer (vt dictu^o est) omib^o ani^o
 bus calidior. vii. caro ei^o stiptica est: et sanguis
 incetua. Sterc^o eius (vt dictu^o est) calidissimu^o
 est qn^o emittit: s^oz ciusime infrigidat.

Maly. Qua passeru^o auget veneret. Sim^o eius
 a lentigine purgat facie: qd^o si cum hois spuo
 distemperetur. eo q^o varices carbaplasment^o ex^o
 tirpantur.

Capitulum. xcii.

Passer. ysi. Passeres sunt minuta
 volatilia a puitate vocata. Qua
 passeris in nido reperta cuculli co
 medunt et sua obijciunt. et post illa su
 scepra fouet et nutriunt. **E**x li. de na.
 reru^o. Passer in tectis habitat: gregariu^o ad pastu^o
 volat. omib^o auib^o calidior est. cito digerit quic^o
 qd^o gluit. vii. corp^o eius nequaqs cibo sumpto
 impinguat: s^oz tm^o sustentat. Sterc^o etiā ei^o cali
 dissimu^o est qn^o emittit. Supra modu^o qz luxu
 riosus est et in furore citius p^ocitat. s^oz nulla mo
 ra discordie. Dicit Aristo. q^o mas tm^o vno ano
 vinit. femia p^oo diuini. qd^o de passerib^o oriens cre
 dum? Na^o et illa nigredo de q^o dicit q^o est in collo
 masculi: no^o est in eis q^o sunt apud nos. scilicet in
 europa. Atas passeris apparet in rostro. qz in
 uenis habet illud tenez: et circa fauces crocei.
 Senex p^oo duru^o et nigrū. In quibusdaz orbis
 partib^o morbu^o caducu^o bec auis patit. Et h^o vt
 Aristo. credit quia semen iulquiami comedit.
 Qui^o pulli cu^o euolare debet: vicini passeres cu^o
 eoz parerib^o conat^o ipoz euolatu^o comittant vt
 imbecilles si necesse sit pluriu^o p^ostipatiōe p^ofortē
 tur. Aristo. Passer h^o vocē sibi appropriatā: sic
 et turtur. Pascit at^o et vermib^o sic et alie multe co
 similes auicule. Glosa sup^o psal. cxxiiij. Passer

Capitulum. xciii.

Puo. Ex libro de naturis rerum. Pas
 uo est auis pulcerrima: et pulchritudi
 nis amica. Collu^o m habet longu^o et ex
 tentu^o colore saphiriu^o. et pectus similiter. In
 capite vero plumas desuper instar corone. vel
 potius criste. caudam quoq^o longa^o et occultam

De Flibus

quā cū laudat extēdat. si pedū deformitatem viderit: mox deponit. Sed et si a tacito spectetur: pēnas oēs q̄s spectari gaudet cōtra etis oculis abscondit a crimatu fundere colores gēantes incipit: et tūc parit. Itē nocte cū euigilauerit: seq̄ in tenebris p̄stitutū intueri nō pōt. clamās pauidē suā pulchritudinez amissile se credit. Idem clamore suo serpētes deterret: et oīa aīalia venenata depellit. ne de facili ppe habitare audent: vbi vox illius frequēter audī. Pauo q̄n alte ascēdit plūie signū est. Aresto. Pauo pullificat post triennium semel in anno. ponēs cubas oua. xij. t̄m vel minus. Das coit cū femina sua etiā sup qua cubante: et plerūq̄ frangunt. Ideoq̄ ponunt aliq̄n sub gallina ad cubandū. Ponunt autē oua duo ibi: quia nō possunt ab illis pl⁹ extrahere. Pauonis femina prima vice qua pullificat oua octo: et q̄nq̄ facit oua v̄tri. At postq̄ posuerit vnū ouum stat duobus diebus aut tribus. et deinde ponit secundū. Palladius. Pauones ab ydib⁹ februarijs calere incipiunt. faba leuiter torrefacta in libidine p̄uocantur: si eis quolibet quinto die tepida p̄beatur. Cupidinez quoq̄ coeundi masculus confitetur. quotiens circa se amictum caude gemmātis incuruat. et singularum capita oculis cultata pennarum locis suis erexerit cū stridore p̄currens. P̄bisiologus. Pauo sue cōparis oua dissipat et cōsumit. si ad illa etiā accedere possit. Est enim inuidus teste Aresstotele. prolem quoq̄ p̄pria non dignatur agnoscere: anteq̄ in cristam sibi simile ipam venisse p̄spererit.

Operationes.

Dyalcorides. Pauonis fel magne virtutis est eiusdem sc̄z cui⁹ et perdicez. vel alibi caponis et scorpij marini. Ad effusiones oculorū valet et ad caliginem aspredinemq̄ palpebrarum. Hieronym⁹. Fumus quoq̄ pauonis feruorem podagre dicitur mitigare.

P̄bisc⁹. Caro pauonis diu reluctat putrefactioni: et inobediētissima est digestiōi. Urdorus. Pauonis itaq̄ caro tam dura vt putredinem vix sentiat: nec facile coquat.

Capitulum. xciiij.

Palumbus. Arz. Palumbe sunt aues que naturaliter sese diligūt: pugnat cū p̄tra se p̄nidis: eosq̄ sibi inuicem auferūt. Si sic et turtures in anno bis ouant binosq̄ pullificant. Hancq̄ p̄tinentiam seruāt: q̄ si parem suū amiserit: vlti⁹ nō coit. extra nidum stercus eijciunt. et cū eorū pulli

creuerint: ad hoc ip̄m eos erudiūt: vt videlicet et ip̄e eijciant. Est autē palumbus minor colūba: nec domesticat vt colūba. Color ei⁹ ad nigredinē decliat. Pedes ei⁹ rubei et asperi. Vivunt autē ex fructu sicut et turtur. et palumbus semp̄ apparet. turtur autē nō. Quis generis femine nō diligunt coitum. Fido⁹. Palumba est columba siluana videlicet auis casta ex morib⁹ appellata. est enī comes castitatis: cū amisso corporali cōsortio solitaria incedat: nec carnalem vltra copulā requirat. Ex li. dena. re. Palumbi femina incipit oua cubare a medio die vsq̄ ad mane. mas vero residuo tpe. Das palumbarū fugit terram saltam et humidam: ac ponit in os pulli: vt asuescat cibo. Palumbes amisso corporali cōsortio: viride quicq̄ in quo requiescat petūt: nec carnalem copulam vltra requirit.

Operationes

Plinius li. xix. Palumbinus sanguis eximie prodest oculis cruore suffusis.

Idem in li. xxx. Palūbi caro decocta i aceto dissintericis ac ciliacis medetur.

Fumus palūbin⁹ in faba sumit p̄tra calculos. et alias vesice difficultates. Similiter cinis plumaz palūbiū feraz ex aceto mulso

Dyal. Fumus palūbin⁹ calidus et caustic⁹ cū aceto trit⁹ et imposit⁹ scrofas curat: et carz bunculos rūpit. Mixto vero melle ac sez minelini et oleo vt cathaplasma adhibet⁹ cōbustionib⁹ medet. maxie vero fungos venenosos bibentib⁹ p̄sidiū est. In meli⁹ facis et si cum vino et aceto bibatur.

A
B
C
D
E
F
G

Tractatus

Capitulum. xxi.

Platea plumalis. *Pl. li. r.* Platea ē
avis q̄ ad aues in mari p̄da se mer
gētes aduolat. eorūq; capita morfu
corripit: donec capturā extorq̄at eadez cū se
conchis impleuit. calore vētr̄ coctas euomit:
atq; ita ex his esculēta excreās testas legit.
Ex li. d. na. re. Plumalis ē avis p̄pe ad magni
tudinē pdicis. varijs pennis ornata: croceo z
albo nigroq; distincta. aere solouiuere d̄r. Du
ius argumētū ē q̄ licz piguescat nihil t̄vnoq;
in ei' viscerib; inueniri p̄t. Baculos plūbaros
hnt aucupes. q̄s alti' in aere iactātes: retia
sup̄ terrā tendūt: ac fugitātes capiūt.

Capitulum. xxii.

Papiliones. *Isi.* Papiliones auicule
sūt q̄ maxime florētib; maluis habū
dāt queq; stercore suo p̄miculos nas
ci faciūt. *Ex li. de na. re.* Papiliones sūt ver
mes volātes: q̄ maxie florib; inutunt ex eis ci
bos capiūt. post augustum coctū: z masculo
moriente post coitū femia edit oua. q̄b; editi
morit. que p̄o p̄ hyemē durāt: z i estate p̄mes
faciūt: q̄ calore solis ac nocturno rore inuale
scētes. alas p̄cipiūt euolātes. *Palladi' li. v.*
Papiliones qm̄ apib; obsunt. mēse ap̄li nes
candi sūt. Tūc enī maxie abundāt florentib;
maluis: quos hoc genere intercipiē? vas
eneū miliario sile. i. altū z angustū. vesp̄e iter
alucaria colloce? z in fundo ei' ponamus
lumē accēfuz: illuc z papiliones p̄uenient: et
circa lumen volutabuntur: z angusta vasculi
ab igne p̄mo interire cogentur.

Capitulum. xxiii.

Pellican'. *Isi.* Pellican' est avis egypti
p̄ria habitās in solitudine nili flumi
nis. Un̄ z nomē sūpsit. Nā canapos
egypti d̄r. Fert eā occidere natos suos. eosq;
p̄ tridū lugere. deinde seip̄am vulnerare. et
asp̄sioe sanguis sui filios viuificare. *Phisio.*
Pellican' amator ē filioz nimis. q̄ cū cepint
crescere: pcutiunt parentes in faciem. At illi
irati reperiunt eos z occidunt. z p̄ tridū
lugent. Tertia die mater eoz pcuties costā
suam z aperiens latus suum. incūbit sup̄ pul
los z effundens sanguinez suum sup̄ corpora
eoz suscitāt eos a morte. *Ex li. de natur̄ res*

De Anibus

Pellicanus dicitur quasi pellem habens canā
id est plumas albas. In egypto circa nilum
habitat: et lacte cocodrilli vivit. quod utique be-
stia per nimiam mammillarum abundantiam in aliquo
palustri loco in magna quantitate efficit. unde
et cocodrillum libenter pellicanus sequitur. Nec
avis macie semper afficit: et quicquid glutit cito
digerit. quid venter eius nullum habet diverticulum
quo teneat cibum. solum enim visceris
habet ductum qui ab introitu oris usque ad se-
creta nature pergit. Pullos suos sanguine
lateris sui vivificat: cum eos propter importu-
nitatem suam occiderit. vel a serpente qui eis in-
sidiatur interemptos invenit. Post sangui-
nis autem effusionem adeo debilitatur ut exire de
nido non valeat: sed eius pulli per cibationem eius et
sua exire compellunt. Quidam tamen eorum segnes ex-
ire nolunt et pereunt. quidam autem seipos quidem
pascunt: sed matrem penitus negligunt quod cum illa
post convalentiam viderit: pios filios nutrit.
impios autem abiicit et contemnit.

Capitulum. xviij.

Perdix. Ex li. de na. re. Perdix est avis
dolosa et luxuriosa. masculis pro feminis
dimicantibus victi calcant a vi-
ctoribus coiti. De nocte conversis posterioribus
perdices sedent. et libidinis tempore linguis adin-
uicem extensis per desiderio coitus estuant. Actor.
Perdix prope terram volat que cum in multis sit
astuta in hoc esse fatua: quod sicubi possit capi
aut abscondere: credat se totum latere. et cum ipsa
neminem videat. putat quod neminem se videre. In
hoc quoque quod alienos pullos fovet et nutrit: cum eos
cuius amissura sit. Quia propheta Hieremias de il-
la in parabola dicit. Perdix foveat quod non pepe-
rit. foveat divitias et non in iudicio. In dimidio
dierum suorum derelinquet eas. et in novissimo erit
insipiens. Physiologus. Perdix ova perdit: sed
eius mos est ovorum perditorum damna refartire: alte-
rius matris ova surripiendo. Amb. Perdix est
avis astuta que alterius perdicis ova diripit:
corpe suo fovet: sed fraudis sue fructum habe-
re non potest: quia cum pullos suos eduxerit: eos
amittit. Ubi enim voces illius audierint quod ova
generavit: relictis ea ad illam se naturali quodam
munere et amore proferunt quam veram sibi matrem
cognoscunt. Aresto. Perdix si fuerit prope mare
et flauerit ventus impregnatur. In coitu facit
odorem fetidum. Ad modum vero galline super
ova cubat et super pullos: et colligit eos sub alis
Item in libro de naturis rerum. Perdicum mas-
ter volat in circuitu venatorum quousque pul-
li fugiant. et post fugam eorum fugit ipsa: tunc
que vocat eos secuta et.

la in parabola dicit. Perdix foveat quod non pepe-
rit. foveat divitias et non in iudicio. In dimidio
dierum suorum derelinquet eas. et in novissimo erit
insipiens. Physiologus. Perdix ova perdit: sed
eius mos est ovorum perditorum damna refartire: alte-
rius matris ova surripiendo. Amb. Perdix est
avis astuta que alterius perdicis ova diripit:
corpe suo fovet: sed fraudis sue fructum habe-
re non potest: quia cum pullos suos eduxerit: eos
amittit. Ubi enim voces illius audierint quod ova
generavit: relictis ea ad illam se naturali quodam
munere et amore proferunt quam veram sibi matrem
cognoscunt. Aresto. Perdix si fuerit prope mare
et flauerit ventus impregnatur. In coitu facit
odorem fetidum. Ad modum vero galline super
ova cubat et super pullos: et colligit eos sub alis
Item in libro de naturis rerum. Perdicum mas-
ter volat in circuitu venatorum quousque pul-
li fugiant. et post fugam eorum fugit ipsa: tunc
que vocat eos secuta et.

Operationes.

Cysido. Perdicum carnes pro ceteris avibus silve-
stribus sanissime sunt. **C**ur avis pectus cum
superioribus est valde sapidum. inferior vero pars
non ita. **P**erdix testate Plinio non pinguescit.
Fel eius cum melle equo potere potest ad ocu-
lorum claritatem. **D**yal. Fel perdicis eiusdem vir-
tutis est: cuius et pavonis. unde valet ad effus-
ionem oculorum et ad caliginem aspredinemque palpe-
brarum. **D**aly. E par quoque perdicis siccatus
diligenter tritus ac bibulum epileptie potest.
Plinius li. xxx. Ius perdicum recreat sto-
machum. morbo etiam regio resistit.

A
B
C
D
E
F
G

Tractatus

Capitulum. xcix.

Pica. Iſidorus. Pica dicitur quasi poetis
ca: eo quod verba in discrimine vocis ut
homo exprimat. Ex libro de natu.
rerum. Pica est avis calidissima alba et nigra
varietate distincta. linguam habens latiore:
qua sermonem imitatur humanum. Adus suum
inter loca spinosa constituit. etiam terra interi
us et spinis exterius in circuitu subter ac desuper
diligentissime sepit ac munit. arctissimum enim
tantum foramen per quod ingrediat in latere res
linquit. et hoc eo loco quo nidus inaccessibilis
lior est. quem cum ab homine visum senserit: ova
transfert alia commoditate digitorum suarum.
Philologus. Pica garrula breuitatem alarum
causa longiore recompensat: nidum suum cum
duobus foraminibus constituit. per quorum unum in
trat: et alteram caudam emittit. In hoc autem
commendabilis: quod curia vel orta in quo nidifi
cat prospicit: multo clamore prodit. itaque ap
posito reuocentur infelici.

Operationes

A Ex libro de naturis rerum. Carnes pullos
rum eius ad acumen oculorum manducant
tur. qui tamen nisi prius exconati fuerint: sa
cie coctioni non cedunt.

Capitulum. l.

Picus. Iſidorus. Picus a saturni filio
nomen sumpsit. quod eo in auspiciis ute
batur. Verum enim hanc auem quod
dam habere diuinum illo indicio: quod in qua

cumque arbore nidificauerit: clauum vel quies
quid aliud fixum est: herere diu non potest: quando
statim excidat ubi illa infederit. Ex libro
de naturis rerum. Picus martius est avis parua:
aduncos ungues habens: et arbores rostro
penetrans. cumque supinus corticem arboris per
cutit: subesse pabulum intelligit: pullos in ar
boribus cauis educat. In quos cum sagittam
vel aliud tale quod miserit. Picus admota quas
dam herba statim eicit quantalibet ingestus
sit. Ex eorum genere plures nigri sunt ut merus
la. crocei ut osioli. Sed illi speciosiores ac ma
iores quam sunt in vertice rufi: in pectore crocei
circa collum virides: in alis cerulei: in cauda
chorusci. Picus in agro tarentino negat vi
uere. Vnde proprium est semel in anno calue
scere: eo scilicet tempore quo rapa seminatur. De
hac aue quidam videtur versum dixisse. Parua
loquax volucris: dominum te voce saluto. Si me
non videas: esse negabis auem.

Capitulum. l.

Piralis. Plinius libro. xi. Piralis sine
pirotes vel pirausta est musca maior
ris magnitudinis. et quae cypreariis
fornacibus ex medio igni volat pennata quas
drupes. quod diu est in igne viuunt. cum euaserit lon
giore paulo volatu tunc moriuntur. Ex libro de
naturis rerum. In cypri partibus est muscarum genus
quod drupes quod pennate sunt: et multo maiores quam
nostre. et pirole dicuntur: quoniam in fornacibus e me
dio ignium volant impune. et quod de mirabile est:
quod quod diu in igne sunt viuunt. cum autem extra vola
uerint: paulo longius moriuntur.

De Auibus

Porphirio. ysiō. Porphirio est avis 3 modū aliaz vnū pedē hñs latū ad nas tandū. aliū 3o fissum ad ambulandū. In q̄ notat q̄ troq̄ elemēto gaudet. 2 in aqua natās vt anates: 2 in terra ambulās vt p̄dices. Sic solus p̄ter p̄sitacū pede suo instar manus aquā suscipiēs ad rostrū defert 2 potat: scq̄ hu mano modo cibāt. q̄ cū om̄i cibo 2 cum solo morſu oportet vt bibat. Virtutē em̄ a p̄petuo bz debilē nafaliter i attrahēdo cibū 2 sibi incoz porādo. Vni⁹ gener⁹ laudatissimi sūt: q̄ rostrū hñt magnū 2 crura p̄lōga. ¶ P̄tor. Porphirio vt fertur idem est q̄ pellican⁹. Vñ in Deutro. vbi fm̄ Hieronymi translationē inter aues i mūdas porphirio comedi p̄hibet. Yuxta sc̄p maginta interpretes pellican⁹ ponitur.

Capitulum. ciij.

Psitacus. ysi. P̄sitac⁹ in Indie litto ribz gignit. colore viridi. torque puni⁹ ceo. grandi lingua: 2 ceteris auibz latiore. vñ et articulata p̄ba exp̄mit: ita vt si eam nō videris boiēs locutū putes. Ex nasa autē salutat dicēs. aue vel kere. Cetera noīa institutiōe discit binc 2 illud. P̄sitac⁹ a vobis alioz noīa discā. Voc didici p̄ me dicere cesar aue. ¶ Solin⁹. Sola India p̄sitacū aue mittit. cui rostri tanta duricia est vt cūe sublimi p̄cipitat in saxū nifu se ois excipiat. ¶ Ex li. de na. rez. P̄sitac⁹ aquas alias quocūq̄ modo parit s; pluuia morit. Ydo circo in montibz gelboe nidificare fert. q̄ raro vel nūq̄ ibi pluūt. Laudā suam summo studio custodit. pennasq̄ rostro suo frequēter extergit. Auis est luxuriosa nimis. bibitq̄ libetervinū semetipsa; pede cibāt. 2 illo ori suo defert escas sic bō manu. ¶ Physiolog⁹. P̄sitacus q̄ vulgo papa gabio. id est p̄ncipalis seu nobilis gabio d̄. eo as siue indicas habitat oras. Montem q̄ gelboe libetervinū inhabitat p̄pter ei⁹ siccitatem q̄ multa humiditate supabundāte in cute morit. aliq̄ nūlū filis est obelo 2 falconi. Virides hñs plumas. pect⁹ rotundū. rostr⁹ aduncum. tante fortitudis vt canēā suā vi ex f̄gis ferreis frangat. boiis vocē imitat. Dire q̄ caliditas est in efficiēdo risū. Boiēs etiā osculari do mesticos p̄suevit. ad mōro speculo p̄pria forma deludit. 2 nūc gaudem: nūc dolēti filis eff. cit. In aspectu q̄ virgineo multū delectat: 2 cum vino inebriatur.

Capitulum. ciij.

Capitulum. ciij.

Tractatus

Regulus. Ex libro de naturis rez.
Regul⁹ q² z parra q²si anis pua o²
multa est in prole z garrutu. Cons
dixerat aliqn aures inter se: sicut
fabula refert. vt illa prege habere
tur q² sublimi volatu omes alias vinceret. A²u²
q² parra sub aquile ascella latitante. Adla o²es
alias aues ceteras trāscēderet exiliēs parra in
sedit aq²le capiti z inde se esse victricē asseruit.

qui rapere voluerit: stulto piculo se subdit. nam
eoz aculeis iaculatur.

Capitulum. cu.

Scrabrones. ysid. Scrabrones a
cabo id caballo vocati sunt. eo q²
ex eis creent. Sicut autē scrabro
nes nascunt de carnibz equoz pu
tridis. ita ex eis itez sepe nascunt
scarabei vñ cognotiati sūt. Ex li. de naturis rez
Scrabronū celle serangulares sunt: cetera fo
cortice araneose. **L**iber de naturis alligat ibi
Pliniū. cui⁹ vera lra est. Letera autem cortice
Nam a pncipio sic continuat. Vespē in sublis
mie luto nidos faciunt. z in his ceras scrabro
nes in cavernis ac sub terra. Et hoz omniū ser
angule celle. cetera autē cortice. Araneis fetus
z ipe inequalis est. ali⁹ in vermiculo. Et autū
no tamen verno omia hec carnes vescunt. in
plenilunio crecunt. hyeme recondunt. Auto
res dicunt interfici puerū binum ter nouenis
puncturis scrabronū. Scrabrones ac vespe
nequa q² reges sicut apes habent: z ideo pericu
lis plurimis subiact. horridos sonos ac mur
mura depromunt. Et hec magis in canis loc
Hoz mella sunt humanis vsibz inutilia. Que

Capitulum. cui

Scarabei. ysid. Scarabei dicunt eo q²
de carnibz equoz putridis sepe nascūt
Thauri fo vocant scarabei terrestres ricino
similes. Cicendula q² scarabeoz gen⁹ est vt di
cūt est. **P**lini⁹ li. xi. Quibusdā in sect⁹ penas
rū tutele crusta supuenit vt scarabeis. quoz pē
na tenuior atq² fragilior existit. his negat⁹ est
aculeus. sed in quodam eoz genere grandi cor
nua prelonga bisulcis deicta forficibz in acu
mine cū libuerit a morsum coeuntibz. Infans
tum remedijs ex ceruice suspendunt. hos Egl
dius vocat lucanos. Aliud eoz est genus qui
e fimo ingentes pilis auersis pedibus volitat.
paruosq² in his contra rigorem hyemis fetus
sui vermiculos nidulantur. Alij magno cum
murmure vel mugitu volitant zc.

Operationes.

Plinius libro. xviij. Denstruosa mulier si
segetē ambiat nudata scarabei decidunt z an
malia noxia. **V**idem libro. xxx. Viridis scara
bei natura cōtuentium exacuit visum. ideoq²
continuo eo sculptores gemmaz acquiescūt.
Thauri vt dictū est vocantur scara bei terre
stres ricino similes. nomen eis dedere cornicu
la. Alij pediculos terre vocant: qui stru mis im
positi conferunt. **A**uicenna. Oleum in quo
fricatur scarabeus valet ad dolorē auris in ea
effusum. similiter z corpus eius opume p²ritū.

Capitulum. viij.

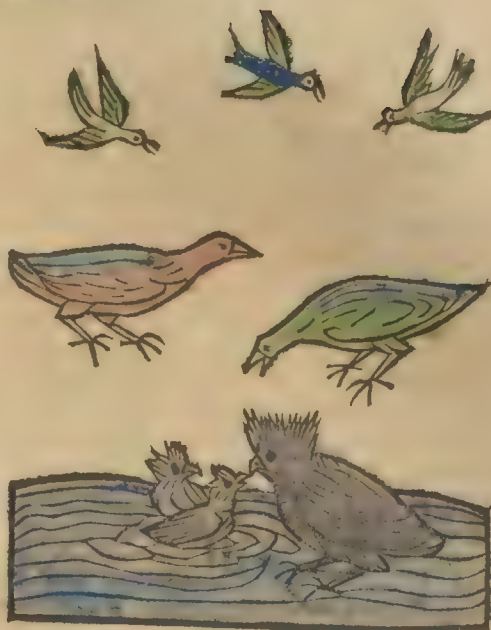
Scinifes. ysi. Scinifes sūt musce minus-
tissime aculeis pmolesce: q̄bo tertia plas-
ga sup̄bo egyptioꝝ p̄p̄us est cesus. **O**rigenes
sup̄ **E**rodū. **H**oc aial pennis suspendit. p̄ aera
volitās: s̄ ita subtile z minutū: vt oculi visum
nisi acute cernēs effugiat. **C**orp⁹ cui insederit
acerbissimo stimulo terebrat. vt quā volantē vi-
dere q̄s nō valet: sentiat stimulantē. **G**losa sup̄
eodē. **S**cinifes nati sūt in terra egypti de limo
musce. s. minutissime z inderissime inordinate
volātes: atq; i oculos ruētes hoīm. requiē auferit
z dū abigūt redeūt. **E**cli. de na. re. **S**cinifes
sunt p̄mes minuti volātes. q̄ pecudū anbelitū
sequūt z boies marie. **P**ungūt at aculeis dor-
mientes acri sat is dolore p̄ posse. **U**n̄ in locs vbi
abundat eaz. p̄teruitas: homies delicati circa
lectos suos rberia sua tam subtiliter laqueat vt
p̄ bec scinifes ad nocendū trāsire nō valeant.

Operationes

Belbertus in li. de sensib⁹. **E**xīde pilū azus
chi equi sup̄ portū dom⁹: nō ingredient domū
illā scinifes dū stat in ea pilus.

Capitulum. viij.

Trix Selentides z strophilos. **A**lb. in
li. de na. aialū inq̄t. **S**trix est auis noc-
turna. de q̄ **A**ncan⁹ meminir dicēs: q̄ tepidus
bubo q̄ strix nocturna querūtur. **D**ec auis a
vulgo ama ab amādo vocat. eo q̄ pullos amat
Et sic dō q̄ sola inter aues pullis humorē lacte-
um instillat. **A**ctoꝝ. **H**oc nomē strix equinos
cū est ad auem illā. s. selentide. de q̄ iam dicet. z

ad bestia bertina cōsimilē. **P**li. li. x. **S**elen-
tides aues vocant quaz aduentū p̄cib⁹ impe-
trāt incole casini mōtis fruges eoz locusts va-
stantib⁹: nec vnde veniāt: q̄ve abea n̄ cōpertum
est illis nūq̄ aspectis nisi cū eaz p̄sidio indiget.
Actoꝝ. **I**dē inferi⁹ de selentide. iuxta li. d. na.
rez z icet. **E**x q̄ viciū sc̄ptioꝝ ex altera p̄e esse
videt. **S**olin⁹. **S**trophilos est auis parnu-
la. q̄ dum escas affecta t os cocodrilli paulatim
scalpit. ac sensum sca lburiginē blādiēte adiū
sibi vīq; in fauces eius facit. **D**ō conspicatus
yebneomon beluam penetrat. populars visces
ribus erosa ex aluo exit.

Capitulum.cix.

Strutio. Actor. Strutio aliqui quidez alas erigit: s; volare neq; est em in gens corperara in plumis. habet at alas similes bes rodij z accipitris. Ferru vo comedit. ¶ **Aristo.** De strutione est opinio: q; nō sit de genere auu ppter diuersitate sue creatiois. partim em qdrus pedib; assimilaf: partim auib;. Nō habet alas sed figuras alaz q; volatui nō pueniūt. q; non sunt tenues vt pili. s; sicut quadrupedes bz pal pebras supiores z in eis pilos. Habet iterum plu mā multā in inferiori parte corpis. et duos pedes vt auis. s; vngulā fissā vt quadrupes. Est em magni corpis. cū auim corpa necesse sit esse parua: alioqn volare nō possunt. Tres habet digitos in viroq; pede ppter alas z ppter pondus. Lūq; sit ponderosi corpis: z nō boni volatus. multā habet supfluitatez: multumq; coit. sicut z gallina z perdit. ¶ **Ex li. de na. re.** Strutio est auis pene bestialis generis. Habz em pennas: s; nūq; vitur eis in volatu. Alas habet tenues z plumas velut pilos. In cūdo alas erigit adeo q; in terra currit vt equos celeritate pcedat. Habet aut vngulas bisulcos ad cōprehendos lapides q; emittit in fuga ptra insequentes. Ferru comedit z digerit: quia calidissime nature est: z equum naturaliter odit: z miro modo psequit. Equus etiam illam ins tantū odit ac rennet q; eam videre non audet. Difficilum paruū sub alis habet. quo se i latez repurgat z agitat quādo puocat ad fram. In pectore ho magnū os z latum ad ptectionem magni corporis sibi creatuz. Porro stoliditas ei tanta est. vt cum frutice collo occultauerit. reliqui corpis latitudine latere credat. Ratus raliter aures caluescit. z ita plumas exuit. vt et nudus fere remaneat. Sed corium bz fortissimū quo in plumis ptegit ab importunitate frigoris. corpus habet fere ad magnitudinē asini. statura mediocrius. Qua quoq; eius adeo magna sunt vt ex transuerso secta vasa fiant ad bibendū pro amplitudine sua. ¶ **Physiologus.** Strutio solo visu ita fouet ona sua in harena recondita: vt ex eis pulli egrediant in lucem. Nec inter aues ceteras duas tm digitos continet ad modū vngulaz arietis ita q; de concauitate pedis sui subitus quasi de funda proicit lapides sup hominē. Ferunt etiam oculo vno intueri celū: z altero terram.

Operationes.

A. Rasi. Caro strutionis omnibus grossior indicatur.

Capitulum.cx.

Strutio camelo z Sturno. Plinius. Strutio cameli affrici vel ethyopici: aues sunt grandissime z pene bestiaz generis altitudinem equitis insidiantis equo excedūt celeritate vincunt. ad h solū datis pennis vt currentē adiungunt: ceterz nō sunt volucres: nec a terra tollunt. Ungule bis ceruinis similes q; dimicant: bisulce z cōprehendīs lapidib;. Duos in fuga ptra insequentes ingerunt pedibus. ¶ **Actor.** Videtur esse strutio camelus species strutionis. vel ipsum etiā genus sic appellari. quia sicut dictum est supra. pedes habet similes pedib; cameli. ¶ **Ex libro de naturis rez.** Sturni sunt aues parue ad volādū extente sulco nitentes colore. Laternatim volant: z quodā orbe circūaguntur omnib; in mediu tendentib;. z hoc propter accipitres qui eis insidiantur. Vespere quidez aggregant. Etiaz immensis turbis. cōmurmurant. nocte silent. auroz arubente murmur excitant. Demū vero diuise per turmas ad cibum volant. ¶ **Plinius.** Est autem z sturnus ex auibus loquentibus. Unde et cesares iuuenes habebant sturnum loquentem.

Operationes

Rasi. Sturne vel sturni caro grossior est q; pulli vel cocurnicis. Ventrem stringūt: z multo tam nutriunt.

Capitulum.cxi.

Capitulum. cxi.

Turdela et Turdo. ysi. Turdela quod maior turdus dicitur cuius stercore visci gigni putat. Turdi autem a tarditate vocati sunt: hyemis enim perfinitio se refert. Et li. d. na. re. Turdi sunt aves pue quod corpus: sed purdencia magne. In cacumibus arborum luto nidum edificat et pene pteritum. i. p. inue p. coitu generat. et m. q. r. diebus oua in utero maturescunt et postea parit. Et li. li. r. At abest et turdi in vicina: sed huius pluma non amittunt: non occultant nisi spe cibi quod hybernus pabulum perit. itaque in germania hyeme turdi maxie cernunt. Et sunt aves trimestres sic et turtures. Duo color estate circa collum vari: hyeme p. color. In cacumibus arborum luto nidificantes pene co. teritum in secessu generat. Agripina p. i. r. laudij cesar: turdum habuit (quod non ante) sermonem hominum imitante. Et Pall. Turdi nutriendi sunt in cubiculo: itaque includantur illesi ac receter capti mixti aliquo aut nutriti: quod societate ad cibos ipsos capiendos pauidam noue captiuitatis mestis tudine p. solet. Sit autem locus mundus ac lucidus et vndique leuigatus in quod transuerse figantur p. te: quod p. ut post inclusum volatum sedere. rami quoque virides sepe mutant. carice tunc se mixti pollinibus p. beant mirri ena (si facultas est) lentis olea stridere semina interdum excludenda fastidia: maxieque aqua tribuat munda. Turdi namque si alendo saginantur et voluptate cibi et reditu maximam pstant. p. c. tate beneficium mistrante luxuria.

Turda et Tragopa. ysi. Turda apud nos dicitur eo quod tardus et qui volatu detestatur: nequa quod (ut ceterae volucres) velocitate penam attollit. Brece autem gradipes vocatur. Ani. oua avis tarde (f. m. q. de) sunt tinctura bona. Et li. d. na. re. Tragopa est avis in ethiopia ferruginei coloris maior quam aquila. caput habet ut fenix: excepto quod eo cornua habet ut aries. vnde illud armatum. p. fert aduersus omnes aves sibi fructus. Et Solin. Tragope est avis maior aquila: cornibus arietinis pferens caput armatum.

Operationes.

- A**utem. Quia avis tarde sunt tinctura bona.
- A**peritur bona qua preparata sunt ad illud cum filo lane in eis penetrante.
- A**dem. Succus avis tale p. fert impetigini.

Operationes

Auicena. Turdorum stercore comedenti rursi p. fert panno et morphee et etiam empetigini.

Capitulum. cxiij.

Turtur. ysi. Turtur a voce nominat
aues pudica. semper in montibus iugis et
in desertis comorans. Tecta enim hominum
et conuersatione fugit. et comoratur in siluis. Que
etiam hyeme deplumata in truncis arborum ceca
uis habitare phibet. Cuius contrario columba
humana hospitium diligit. domorum semper planda
habitatrix. Ambrosius. Turtur est aues pudica
et ubi coniugalibus propter fuerit a missione viduas
ta: coniunctione iterum recusat: nec iura pudoris:
aut complaciti iuri federa resoluit. et primus amor
eam decipiens: post doloris ex morte: quod suauitatem
et charitate dilecti generat. Discite ergo mulieres
quanta sit viduitas gratia: quanta etiam in auium predicatur.
Turtur enim nescit prima fide irrita facere: quod prius
ma coniugii forte amissa nouit castimoniam ser
uare. Nec auis in nido suo folia squille super
iacet: ne pullos suos lupus incurset. Nouit enim
quod huiusmodi folia lupi fugere consueuerunt.
Et li. de na. rez. Turtur socium diligit: eo quod
mortuo vel capto incedens solitarie. siccis ar
borum ramis incidens. gemens ac tristis. nulli a uiu
est infesta: sed ad omnium infestationes patientissi
ma. in locis tutissimis et delectabilissimis habi
tat protra hyemem in cecauis arboribus. In plu
uis iacet. in vere autem producit. multe quidem eorum ter
ras calidas hyeme petunt. et multe remanent si lo
cum habeant. soli oppositi ad quiescendum aptum.
Aliqui ita debiles sunt naturaliter ut manu ca
pi possunt. Quae sepe terrena pariuunt. sed non quod plus quam
duas educant. sicut et palumbi. Turtur ouat in
vere bis et sepe ter. Sed si quando unum par ouorum con
ruptum fuerit. aut casuperierit: solaque auium pul
los suos de nocte pascit. Aristoteles. Turtur ex
fructu vini: sicut et palumbus. Palumbo autem
semper apparet: turtur autem non. Quod quidem turtur
post tres menses: pregnantis est diebus. xiiij. et tot
tunc cubat. Quia uero autem cubat sicut et columba quoniam
decim annis. Palladius. Turtures ut alantur breues
in et prope obscuro cubiculo claudendi sunt: quos
nutrire facillimum est. quod nihil expetunt.

Operationes.

- A** Autem. Sanguis turturis calidus distilla
tur super aurem peritiam et dolorosam.
- B** Plinius libro. xxiij. Turturum sanguis eximie
prodest oculis cruore suffusis. Simus earum
albugines extenuat.
- T** Maius ale dextre sanguis medicinalis est
inmissus oculis.

Capitulum. cxliij.

Vanellus. Et li. de na. re. Vanelli sunt
aues quod Plinius. simphalides vocat.
sunt pulchre: columbina magnitudine
cristato capite ut pavo: collo quod
colore viridi et lucet. reliqua propter
corporis varietate distincta. Nec auis cum hominem
etiam a longe nido suo appropinquare se sentit egreditur
statim cum clamore occurrit. Sed est stulta dum
boies a nido suo amouere se credit: ipso clamore
inducto nidum prodit. quem progressus homo spoliare pre
dit. Hoc idem dicit Plinius: licet per alia verba.

Capitulum. cxliij.

De Auibus.

Vespilio. Ar. Vespilioes hnt pedes sic aues: et caret cauda qm snt agrestes. Ip saqz ale snt mēbranules. i. corio indistincte et si caudā habuissent: motū alaz pberet. et qā nō snt diuise instar muriū hnt i vtrazqz pte man dibula: dētes. et victū sibi de nocte acqrit vt bu bones. Amb. Vespilio ē aīal volatile sil et qua drupes. dētibz etiā viit: q i alijs auibz repiri nō solēt. Parit ā vt qdrupedia nō oua: s; pullos viuetes. crepusculo volare cōsuevit. volatqz in aere. nō aliq pēnaz s; mēbrane sue fulta remis gio. ysi. Vespilio dē eo q lucē fugiēs. vesperti no crepusculo circūuolet pēpiti motu acta. aīal muriū silē nō tā voce resonās qz stridore. Ex li. de na. re. Vespilio qdrupedia cetera volatu excellit. In pubz indie snt vespilioes colūbis maiores. hntes qsi hoīm dētes. be in faciē pcutiūt hoies. nares eis et aures aliaqz mēbra am putates. Fert q hec auis strepitū qrit: et sang uis ei depilat. Glo. sup Dextro. Vespilio cir ca terrā volat et pēnis ābulat: immūda ē fm legē

Operationes

Aui. Vespilionis lac (vt dē) est vrina ipsi. in ipo autē est absterior et vehemēs calefactio. **B** **C** **D** **E** **V**anguetū vespiliois pberet māmillas pu ellaz amagnitudine. **E** cerebz ei cū melle cō fert pncipio a que descēdēt in oculū. **E**ius ci nis acuit visum. et pfert vngule et albugini.

Capitulum. cxi.

Vespa. Ar. Vespa ē aīal annulosū vola tile. Aculeis venenosū q dē de putridis asinoz carnibz nasci sic fuci de mulis. scrabroz res de eqs. et apes de vitulis. Jē vespa aerem

nō recipit. i. nō sua qz vita et nutrimentū est cir ca ster et carnes. Et est de aīalibz q manēt cū socijs suis: sic formica et apis. h; ā lanceā inte ri? sic scorpio exteri. Sanguie caret: ala s; mē branas cooptas h;. Accidit vespis senectutez exuere. Apesqz nocent a vespis. Ideoqz nocet apibz illas appropinqre. Ex li. de na. re. Vesp e eqnis carnibz aliq pcreant. in plenilunio magz crescere dicūt. h; vita circa sterus est Eras qdē faciūt: s; non ex collectōe floz. et ob h inutiles snt. Ar. Vespārū cibo est ex flozibz et fructibz: sepeqz viuit ex cibis aīaliū. Duci ta venat in fine hyemis: et plures eaz venat cir ca calē. venantqz multa ppe aggeres magnos et altissima loca. oēs qz vident cū aculeis. nō autē pgregāt vespe flores. neccibāt ex eis sic apes. s; cib eaz in maiori pte est ex carne. ideoqz circa stercoza manēt. muscasqz magnas depēdūt et caput eaz abscindūt. nidos sub terra faciunt et vt formice terrā extrahūt. Preterea iuxta Pli niū qdaz vespe spalagioz gen? pūmunt et in nidos suos porāt. deinde illinūt. et ex his in cus bando gen? suū pcreant.

Operationes

A **B** **C** **D** **E** **V** **E** **ostan.** Vespe et apes eis qz pungūt tūmore calidū et ruborē faciūt. rostrqz eaz remanet vbi tangūt. **E** t aliqū mori sudorē patiūt et abho minationē. **A**ui. in. ij. cañ. vespaz puncture bonū est poliū emplastri more superpositum. **S**ilr folia siluestris malue sedūt illā empla strata. Jē ster capraz attrahit vespe venenā. **E**x sale qz cum aceto et melle fit emplastrū ad puncturā vespe. Et oleū lauri pfert eius mor di cationi.

Tractatus

Capitulum. cxvii.

Ulula. yfido. Ulula est avis a plactu et luctu notata. Cum enim clamat aut fletum imitat aut gemitum. Unde apud augures si lametetur tristitia tacens ostendere fert prosperitatem. Actor Ulule (ut dicitur glossa super ysaia) sunt aves magnitudinis corvine. maculis resperse. quod rostro in palude fixo horrende strident. habentes vocem similem ululatu luporum: unde et nomen acceperunt. et vocantur gallice buho. De hac etiam superius dictum est in ca. Butorio. et de onocrocolo. quod nomina sunt idem.

Capitulum. cxviii.

Upupa. yfido. Upupa est avis spurcissima cristis extantibus galeata semper in seipso pulcris et humano stercore commorans. Upupa grece dicta eo quod stercore humana consideret. et seipsum pascat fimo. Cuius sanguine quod se inunxit dormitum pergens demones suffocantes se videtur. Glossa super Leviticum. Upupa lugubris est et luctum amans. Unde et in lege comedi prohibetur quod seculi tristitia mortem operatur. Physiologus. Upupe pulli cum parentes suos sensuisse viderent ita ut neque volare neque videre possint. vetustissimas parentum plumas euellunt. et oculos eorum linunt. fouentque eos sub alis suis: donec crescant eorum penne. et reilluminent oculos eorum. sicque matris vicem parentibus reddunt. Iosab in libro de animalibus. Upupe pulli parentes suos fouentes anhelant super oculos ipsorum ut visum recuperent. Ex li. de natura rerum. Upupa est avis admodum pulcra: sed immunda. una tamen voce sicut et cuculus im-

portuna est. biemelatetur nuda est. vere producit. Huius parentes senescentes inter pullos iam adultos in nido plumas exuunt et interim a pullos pascunt: donec vires plumasque recuperent. Cum enim senio visum perdiderint pulli notam naturaliter herbam colligunt: et eorum cecatos oculos indelinunt ut visum recuperent.

Operationes

Pita goras in li. romanorum. Sanguis upupe sellit boi dormienti demoniaca gignit fatismata. Penne vero posite super caput bovis sedant sordidum est dolorem capitis. Huius etiam lingua super illum suspensa. quod multa obliuione patitur: ei perfert.

Capitulum. cxix.

Ultur. yfido. Ultur a volatu tardo nominatus putatur: magnitudine quippe corporis prepetes volatus non habet. Fertur penne vix ad centum annos precedere. Vultures autem sicut et aquila ultra maria cadauera sentunt. Alius quippe volantes: que multa montium obscuri atque celantur ex alto illi conspiciunt. Ambrosius. Vultures dicuntur sine concubitu generare et concipere. Solent etiam mortem hominis quibusdam signis annunciare. Cum enim lacrimabile bellum acies inter se instruit. multo vultures sequuntur agmine. et eo fecant quod multa hominum multitudo bello casura sit futura preda vulturibus. Glossa super Leviticum. Lex vulturum comedi prohibet quod bellis et mortuis gaudet.

De Auibus.

Phisiolog⁹. Sedet at vultur in altissimo loco q̄ retardat in ascensu a terra. ascenditq; tantū in altissima vt videat loca remota. Ideoq; dicitur q̄ sol⁹ vultur ē auis dei. **Hic** etiā maiores aues rapaces vt accipitrē infest. **Arest.** Vultur gravis est ⁊ mali moris. famelic⁹ ⁊ clamorosus. **Ues** natur in loc⁹ a nido remotis valde. ⁊ vt videat loca remota valde. ascendit ad locū altissimū: ibiq; sedet q̄ difficilis est ei euentio a terra. idō q; dicitur q̄ sol⁹ vultur est auis dei: dephendit autē lepotes: ⁊ paruos cernos ⁊ capras ac vulpes ⁊ aialia cetera q̄ retinere potest. **Idem.** Vultur nidificat in loc⁹ altissimis. ⁊ multoties sup arbores. **Yn** uidet pullis suis cū impinguat. nec pascit eos nisi de cibi sui reliquijs: ⁊ illos anq̄ volare possint eijcit. **Est** aut auis alia que prospectos illos cū pullis suis nutrit. vnū par vulturū occupat vnū magnū locū. ⁊ idō secū alios nidificare nō pmitit. **Est** at lōge vite qd ex eo cognoscit. q̄ nidos eius semp̄ idez manet. Cū em̄ senescat elōgat rostrū eius superi⁹ ⁊ arcuat. **Et in fine** fame morit.

Operationes.

A **Esculapius.** Vulturis penne cōbuste fugant serpētes a domo. **B** **Iecur** eius tritū cū sans guine p̄ decem dies bibitū: caducos liberat. **C** **Sanguis** eius cū succo marubij caliginē oculorū sanat. **D** **Adeps** eius dolorem oculorū sanat: ⁊ dolores neruorum euacuat. **E** **Dyasco.** **Fumus** vulturis medicinalis est. nam fumigū ei⁹ secundinā expellit. **F** **Plini⁹** li. xix. Vulturis fel ex aqua dilutū albugies sanat oculorū. **B** **Penna** vulturis si scalpantur dentes acidū faciunt habitum.

Capitulum. cxx.

yon. Actor. **Yon** est auis immū da fm̄ legem cui⁹ natura non satis est nobis nota. **Est** aut vt legif de genere vultur⁹: s; minor q̄ vultur. **Hec** em̄ est mens **Alberti** in libro de naturis aialū. **Et** similiter in li. de na. rez.

Capitulum. cxxi.

y **Bos:** ydros: et yfida. **Ex** lib. de na. rez. **ybos** est auis visu debilis que imitat vocē equi. **Et** qñq; sup eum volans: eū stupefacit: ipm̄q; fugere cogit. **Aristoteles.** **ybos** ideo cū equo pugnat: quoniā ipm̄ a pascuis eijcit: ⁊ herbas comedit. **Ideo** stupefaciens eum fugere cogit: ⁊ forte interficit. **Est** aut auis pulchri coloris. ⁊ vita eius bona. **Parietq;** apud fluuios ⁊ imagines eorum. **Idem.** **ydros** est animal volatile in **Pilo** flumine. satis inimicū cocodrillo. **Nam** de natura et consuetudine cū viderit cocodrillum in litore fluminis ore aperto dormientem inuoluit se limo quo facilius possit eius faucibus illab i. sicq; faucibus suis irrepens erosus cocodrilli visceribus: tandē inde viuus exilit. **Ex** libro de naturis rerum. **yfida** s; no vocis dicta est. auis quidē parua: sed pennarū verustate clarissima. **In** dorso colorē habet inter viridem ⁊ ceruleum. **In** pectore vero profert imaginem carbonum ardentium. **Duos** tm̄ habet in pede digitos. ungues aduncos. s; rostrum paruum ac directum. **Circa** aquas

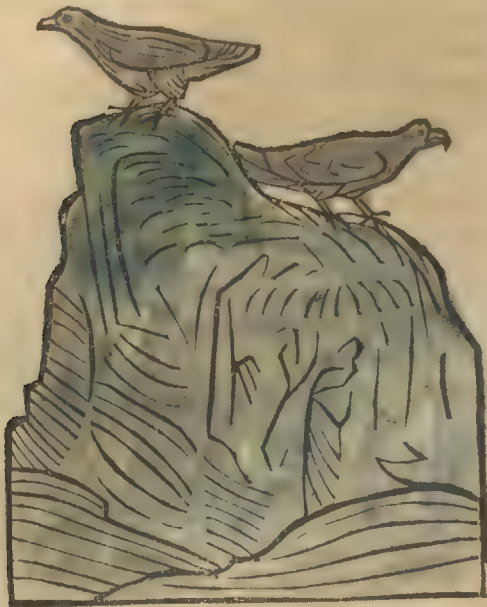

Tractatus

assidua est. pisciculis vinit. terrā rostro cauat.
ibiq; nidum congerit ac fetus facit.

Operationes

- A** De hac opinat vulgus. qz si pellē cū plumis
aut mortue detrahās ⁊ parietī infigas omī an
no plumas ac si esset in corpore cōmutabit.

Capitulum. cxxij.

Elentides. Ex libro de natu. rerū.
Elentides sunt aues (vt dicit Plī
nius) quaz suffragiū a Ioue deo
petunt incole mōis cassini cum
a locustis fruges illius vastantur
Itaq; a deo misse locustas depopulantur: et
vnde veniant: quore abeant ignoratur: aut q̄
vadant. Hoc idem dicit Albertus in libro suo
de naturis animalium in tractatu de auibus.

Hec igit dicta de auū natura sufficiant.

Prohemium.

Am in pcedenti tractatu locuti sum⁹
de volatilib; q̄ in genere animalū vi
dent esse pfectiora natatilib;. Non nūc
in isto quarto tractatu deo opitulante dicem⁹
de natatilib; siue animalib; a quatuor: scilicet de
piscib;. Nam sicut aer ornatus est suis aialib;
scz volatilib; q̄ possunt ex eo respirare propter
crassitudinē humoris ⁊ quoz corpora potest susti
nere. sic ⁊ aqua suis. id est natatilib;. que q̄des
pinnulis suis innitūtur aque natādo. sic anes
pennis suis volando. De piscib; igitur dicturi
fm ordinē alphabeti: ⁊ p capitula sicut in pce
dentib; procedemus.

Capitulum. i.

ABremō Achandes Accipens
der Albirem ⁊ Alpboram. Ex
libro de naturis rerum. Abres
mon: alio Abare non est piscis
vt dicit Arestoriles. multum fe
cundus ouis. nec aliorum more contactu mas
ris parit. sed naturali quodam instinctu ven
trem suum ad arenam fricat. que contactu aspe
ra est. et gustu salsa. Sicq; ona cōcepta parit:
et post tempus debitum fetus educit. Forat in
libro de animalibus. Piscis abren hora tem
pestatis maris. natos suos in ventre saluat. ⁊
post tempestatem euomit eos. Idē. Achans
des piscis sollicitus de pullis suis nauib; mas
ris adberet. sicq; propter ipsum omnino fiunt

De Piscibus

immobiles naues. ¶ **Ex li. de na. re.** Accipiens der est (videlicet Plini⁹) piscis apud antiquos nobilissim⁹. Sic solus contra morem omnium piscium habet squamas toto corpore ad os versus. ¶ **Pli. li. ix.** Apud antiquos piscis nobilissim⁹ habitus accipender. vñ⁹ omnium squamis ad os versis. contra aquam nando meat. nullo nunc in honore est. quod quidem miror cum sit rarus inuentu. quidam eum elopen vocant. ¶ **In li. vii.** Albireus est piscis marinus bñs ante adeo spissam et duram ac firmam: ut ea milites vian⁹ p galeis. ¶ **In eodem libro.** Alporam est piscis qui non gignit. sed in loco lutoso ubi non est aqua. ex ipsius luti putredine in modum vermiculi creatur. postea est cum ascenderit aquam crescit in piscem. Durat autem modico tempe: citoque dissolvitur.

Capitulum.ii

Anguilla. ysi. Anguilla dicitur ab anguis similitudine. Vnius origo ex limo est. Unde et quando capit adeo lenis est: ut quanto fortius presseris: tanto citius labat. Ferunt autem oriens fluvium gangem anguillas terrenis pedibus gignere. Plini⁹ li. ix. Anguille octennis vivunt annis. Durant et sine aqua diebus senis acquilone spirante austro paucioribus. At hyeme in exigua aqua non tolerant neque in turbida. Ideoque circa vergilias marie capiunt. fluminibus tamen precipue turbidis pascunt noctibus. ex amnis piscium sole non fluitat. Porro vice pedum pinne date sunt bine piscibus omnino longitudo ut anguillis et congris. Item anguille scopulis se atterant. easque strigmenta vivescunt: nec alia est earum procreatio

Diutius autem ceteris vivunt anguille aqua exempta. Idem li. x. In anguillis omnibus nec est masculinum neque femininum genus: quod nec aial nec omnium ex se generat: sic neutrum est et ostreis genus: ceterisque vas so vel saxo adherentibus. ¶ **Ex lib. de na. rerum.** Anguilla est aliorum piscium limo nascitur: difficulter excoxiat. durissimam habet mortem. que etiam excoxiata vivit ad vocem tonitruum commouetur. Aquis claris fluvialibus gaudet. et in absconsione pluvialis marie capit. quod tunc ex ventis oppositis aqua turbatur. Ad pisciculos inferiores potestatis rapax est. maxime tamen cum in semine reperiunt.

Operationes.

¶ **Ex li. vii.** Ex amnis sola piscium non fluitat: nisi cum aqua putrefacta dissolvitur. pl⁹ alio cibo decoquat. aliter nocivus est cibo eius. ad ignem assata pl⁹ comedit: quod malicia eius illic evaporat. ¶ **P**inguedo eius auribus medetur. ¶ **I**tem anguille vino necate: qui ex eo biberint sedium vini habent.

Capitulum.iii.

Alec. Ex li. de na. rez. Alec est piscis marinus admodum parvus in occiduo mari: quod mediterraneum est inter maiorem Britanniam et germaniam. Tunc unumquodque fere genus piscium marinarum habeat tempus suum in quo solo sit bonum: scilicet ab Augusto usque ad Decembrem. Qui cum recens captus fuerit delicatorem cibum prebet. Salus autem in usum hominum ultra quam alij pisces sanus durare potest. Omnium quoque fere piscium solus aqua vivit. Nec nisi in aqua vivere

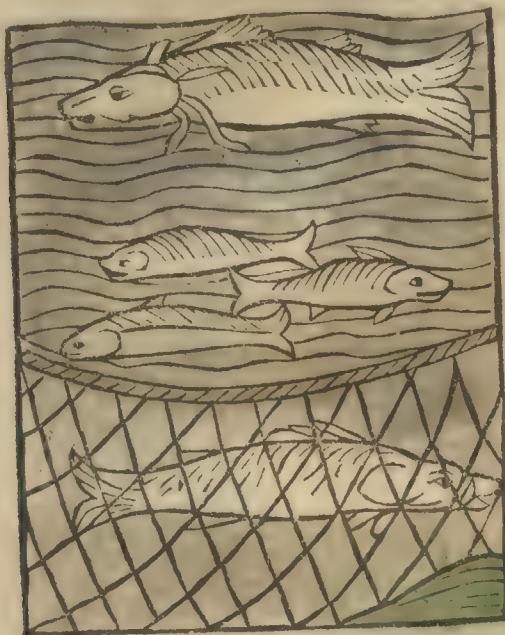

Tractatus

potest. Nam statim ut aeris serena stigerit expirat. nec villa mora est inter tactu aeris et expiratione. Oculi eius instar luminis de nocte lucent in mari. si boz frus cum ipso pisce moritur. ubique sup aquas in mari lumē videt: gregatim adnatant. Et si astutu ad ricta dicitur tempore alliciuſi qſi parati. ad capiendu diuino munere in vsus hominu deducit. Hybernis aut tpiſecrete maris vsq ad temp⁹ debitu abſcondunt. et circa germaniam. **¶** yſid. Allec piscis est ad liquore ſalsamētoz ydone⁹. unde et nūcupat⁹. **¶** Actoz. Fert at allec expuro aque elemēto viuere: sicut salamandra ex igne.

Operationes

- A** **¶** Plini⁹ libro. xxxix. Allee scabies pectoris sanat infusa p cutem incisam.
- B** **¶** Et si canis morſus: draconisve marini pdest

Capitulum. iiii.

Araneos Aries et Arini. **¶** Auicenna Aranea marina. videtur q dispositio nes eius ppinque sint dispositionibus scorpionis. **¶** yſid. Aranea genus est piscis. di cum eo q atre feriat. habet tñ in ea stimulos quibus percutit proximantes. **¶** Plinius lib. ix. Aculeo spine in dorſo obnoxius est ac venenosus. **¶** Plinius in eodem. Aries est piscis qui grassatur ut latro nūc grandi nauium in ſalo ſtantium occultatus ymbra. si quē nandi voluptas inuiter expectat. nunc elato extra aquam capite piscantium cymbas ſpeculatur.

occultatusq adnatans mergit. **¶** Esculap'us in li. de aſalibo. Arini ſiue harum piscis cū boz mo viderit eū inebriat. et mouet eū ad rixas et pientōes: poſtq ſo comederit placat ira ei⁹.

Operationes

¶ Aranea itaqz morſus ceterūqz reptiliū mari noz venenozoꝝ. dixerūt curādos eſſe cū tyriacis qbz curat venenū frigidū et cum medicinis rutelarum: et tyriaca eoꝝ.

Capitulum. v.

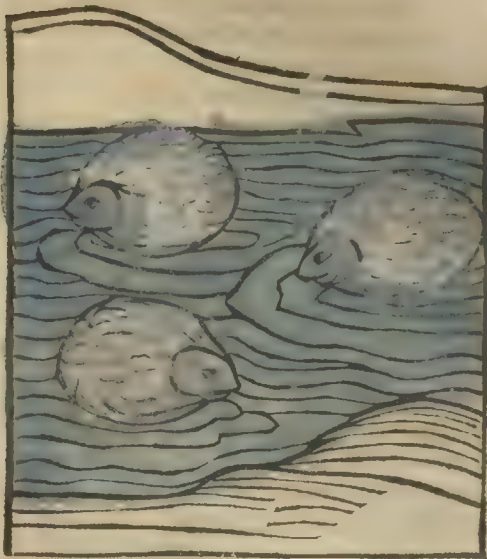
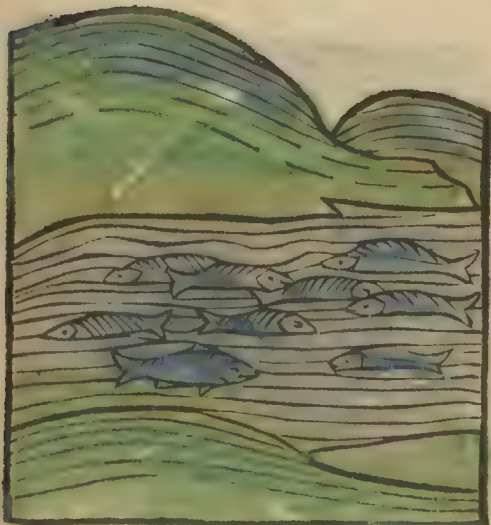
Aspidochelon et Aurata. **¶** Bhisol' gus. Aspidochelon grece dr belua que dā in mari: q latine dr aspido testudo. Est autē cetus magnus: habens sup coriū suū tanqz ſabulū. qd est iuxta littus maris. Unde plerūqz elenato dorſo ſuo ſup vndas a nauigātibz nihil aliud credit eſſe qz inſula itaqz appli cant es dentes ſup eam alligant naues accendunt focos ad coquendos cibos. Ille ſo vbi ſentit odorē et calorē ignis mouet ſe a loco. et ſic mergit naues in pfundū. alia qz hui⁹ belue natura hec eſt. qñ eſurit aperit os luū: et quaſi quēdam odorē bene olentem exalat de ore ſuo. Quem ſentientes minores piſces pfluūt i os eius. quod ut impletū fuerit claudit et os tranſglutit. **¶** ydem. Aurata dicit ex eo q in capite ſuo auriculo rem habet.

Capitulum. vi.

De Piscibus

fundo ad ripā natāt. tpe siccitatis nō abūdant
s; qñ mulie sunt pluuię & calide abundant.

Aforam. Alb. i. li. de na. aialiu. Alforā
piscis est q̄ ex putredine luti generat: &
i luto sine aq̄ pcreat admodū fmiculi. q̄ p̄mis
aq̄ ascendēte crescit i piscē. De h̄ p̄scē nante di
cunt: qm̄ si p̄sumat putrefact⁹ vsq; ad caput et
ad oculos. adueniēte aq̄ itez renascit: & tūc diu
vuit: cū ante h̄mōi suam regenerationē parue
vire sit. vt sup̄ dictū est capitulo p̄mo.

Capitulum. viii.

Aurē vellus. Alb. in li. de na. aialium.
Aurē vell⁹ est aial marinū sic spōgia.
& de spōgiarū genere. s; rar⁹ ē & molli⁹ admodū
lane. & lanugo ei⁹ i auri splēdore puerit & dila
tat: & plōgat sic vellus. & dū est in mari. & moue
tur motu p̄tractionis & dilatōis sic spōgia. & ra
ro inuenit. tñ hoc inuentū in frigia: tum exstitit
belli troyani inter grecos & frigios. sicut dicit
Dares frigijs in bystoria troyana.

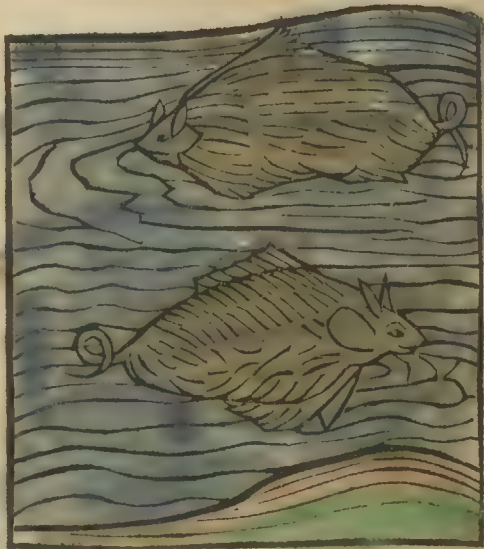
Capitulum. vii.

Asturā. Alb. in li. de na. aialiu. Asturā
piscē ē q̄ tpe veris & autūni i spūmis plus
uialib; generat: & i eis ebullit sic p̄mis ex sterco
rib; aialiu. Dē etiā ex luto generari. h̄ piscē im
paciēs. claritatē solis fugit ad ymbzas arborū
q̄s in aq̄s p̄iciūt. calore tñ diligūt & hñt. de pro

Capitulum. ix.

Rburciū. Amnis. Abaniger. Afferus
z Astralus. Alb. in li. de na. aialū inqt
Arburciū piscis est multus ouis fecundus
sed noneūcitoua nisi ventrē pfrictet ad bare nā
tactu asperā. z in illa pullos educit z complet.
¶ In eodem li. viis. Amnis piscis est vt dicūt
sacatilis: q lapidē gestat interius. Est at valde
speciosus in lateribus. p gultas hñs puniceas
toto autē corpe reliquo diuersis coloribz est dis
tinctus ac depictus. ¶ In li. viis. Abaniger pis
cis est vt dicūt q amno pmodū similis est. z
est lōgus z rotūdus. q germanice gwich vocat. z
est alb⁹ bonaz carniū. breuior anguilla. rostr⁹
auis habēs p ore subtile z lōgū. z rubell⁹ z viri
dē interius habet spinā. ¶ Alb. in libro vi sup
Afferus piscis est q ppter etiguitatē bamo cap
pi nō potest. ¶ In eodē li. Astralus piscis est q
aqua z vndas ore suscipit z orit qñ pleades oc
cidūt: eo q tūc temp⁹ est pluuiay.

Huna. Alb. in li. de na. aialū. Abne
mōstrū est maris gulosi⁹ cūct⁹ marinis
beliis. preda vint. z in crassitudine corpis sui
vertit ei qēqd comedit. vñ qz stomacho caret:
venter eius qñ comedit multū extendit z inflat
sup modū. z cū ampl⁹ extēdi neqz. pisces pos
et hñt. z h de facili. qz cū collo careat sic ceteri pis
ces: os ei⁹ ptingit ventri. Est aut adeo cras
sum aial q qñ piculū timet: pellē z carnes suas
phens replicat. z extremitates sui corpis intra
te sic iricius abscondit. ita vt nō appareat. qd m
aliqñ sine sui detrimēto nō facit. Doremē
adeo timet q cū periculū senferit nō laxari: ne
abscedere bestiā q in insidijs later: nequaqz ca
put foras extrahit qd intra corp⁹ suū abscondit.
sed cum affligitur fame carnes suas deuorat.
magis eligens in parte absumi qz preda facta
beliis in toto consumi.

Capitulum. x.

Abydes. Alb. in li. viis. Abydes a nial
est marinū. cui⁹ puerfatio p mū est in
aquis: z cibus. Et postea mutat figu
ra ei⁹ z efficit terrestre. z egredit de aq querēs
victū in terra. z cum figura mutat: mutat etia z
nomen eius: z vocatur alioz.

Capitulum. xi.

De Piscibus

Capitulum. xij.

BArchora. Albertus in libro vt supra. Barchora est animal marinū habēs orificium pre omnibz animalibz fortissimū. Nam et lapidem si in ore suo acceperit: eū frangit. hec quandoq; ad ripas exir: et herbas depascit. et quando oportet in aquam reuertitur. ibiq; submergitur ne cutis dorſi eius a sole exsicceſ. et ad nutū debitum deflectere se non possit. Pisciculos quoq; comedit. et p illos deprehendit. Piscatores nāq; pisciculos paruos viuos filo confutos in mare pūciunt. qui dum effugere nō valent. sed insimul fluitant. animalis predicti morſibus patent. At ipm animal dum vnū post aliū transglutire laborat. interim occupatum deprehenditur.

Capitulum. xiii.

BOrbotha. Botha. et Brenna. yſido. Bozbotha sunt pisces quidāz flumiales. aliquatenus anguillis similes. lūbrice nāq; sunt. et excoziantur sicut anguille. Corium habent nigrum. esum dulcem. et epar pre omnibus piscibus melius et efficacius. Caput magnum respectu corporis. os amplum et latum valde. Cum autem etate duodecim annos exceſſerit: in corpus magnū crescit. et tunc nomen eius mutatur: et solaris vocatur. d quo inferius dicitur. Idem. Bothe sunt pisces flumiales: qui non natant: nisi per amplitudine corporis. Tenuissimi nāq; sunt et lati valde.

Pinnas habent in circuitu lati corporis. impinguantur vento meridionali flante. Nunq; venatur hic piscis a piscatoribus: fundū aque petens: aquam supra se turbat vt videri nequeat. Maximeq; corpore strato cum terre adheret. supra dorſum terre similis est. Daculās autem in dorſo rubeas habz. Alexander Brenna est piscis flumialis: qui cum videt sibi lucium imminere: declinat ad scenosa aquarum limpeditatem a tergo perturbans.

Capitulum. xiiii.

BAlena. yſido. Balena est immense magnitudinis bestia ab emittendo et fundendo aquas vocata. Ceteris em bestijs maris altius iacit vndas. Balin autē grece dicitur emittere. Plinius libro nono. Balenas in gaditano oceano nō ante prunā conspicitradunt. Condi autem estatis temporibz in quosdam sinu placito et capaci. mire gaudentes ibi parere. hoc scire orcas infestam bis belnam. et cuius ymago nulla representatio ne alia possit exprimi q; carnis immense dentibus truculente. Irrumpunt ergo in secreta vitulosq; illarum aut vetus: vel etiam nondum grandas morſu lacerant. incursuq; ceti liburnicarum rostris fodiunt. Ille vero ad flexum immobiles ad repugnandum merces ac pondere suo onerare. Tunc quidem in vtero graues paricndive penis inualide. solū auxilium nouerunt in altum perfugere: seq; toto oceano defendere. Contra orce laborant occurrere.

Et u

Tractatus

seque opponere. et canatis angustis trucidare in vada vergere satis illidere. Spectantur bimodi predia cum ipso mari sibi irato: nullis in sinu ventis: fluctibus vero ad anbelitus: ictusque quantos nulli turbines voluant. Quia balene habent in frontibus. Ideoque summa aqua annotantes in summa nymbos efflant. Balenis branchie non sunt sicut nec delphinis. Nec duo genera sunt: stulis spirant que ad pulmonem pertinent. Bales nis a fronte: Delphinas a dorso. Item que pilo vestuntur animalia pariunt ut pastis. balena: vitulus. Idem in libro. x. Balene ac Delphini dormiunt. Nam etiam stertentes audiunt. Solinus. Indica maria balenas ultra spatia quattuor iugerum habent. Sed quos falsis turas nuncupant. Qui enormes supra molem ingentium columnarum ultra navium antennis se extollunt. haustosque fistulis fluctus ita eructuant: ut nymbo sa alluvie: plerumque navigantium alveos depmant. Ex libro de naturis rerum. Balene branchias non habentes fistula spirant. quod raro in marinis animalibus inuenitur. Fetus suos gestant cum infirmant et iniurias lidi sunt. et si parvi sunt: eos in ore suscipiunt. hoc idem imminente tempestate faciunt. et post tempestatem illos evomunt. Quoniam propter defectum aque fetus impediunt ne matrem sequantur. Mater aquas in ore receptam instar fluminis ad eos efficit: ut sic inherentes terre liberet. adultos etiam diu committat. Adolescunt autem celeriter. et decem annis crescunt.

Capitulum. xv.

Babilonicus: et Belue. Alibi in libro de na. aialibus. Babilonici pisces sunt (ut dicit Theophrastus) circa babiloniam existentes in locis ubi dulces aquas in cinerosis recipiunt ex fluviis incidentibus. inde enim egrediuntur pisces ad pastum. capita ad modum ranarum magnarum reliquas partes corporis ad modum ragie habentes. similes piscibus alijs pinnullis gradietes et cerebro motu caude. Plinius. Belue in orientali mari sunt. Et belue sunt aialia marina adeo magna et importuna quod pecellas excitant de profundo. et picula navibus inducant. itaque naues Alexandri ad pericula deduxerunt.

Capitulum. xvi.

Cancer. Ex libro de naturis rerum. Cancer pedes habet et brachia forcipesque pro manibus: retrogradus est: nec unquam ante faciem suam ambulare novit. Mares duas habent spinas inter ventrem et caudam: quibus femine carent. Que oua in ventre habet ictibus serpentum medentur. Coitus tempore mas ascendit in dorsum super feminam. At illa motum eius sentiens a tergo coire volens inclinata super latus ad ipsum se pervertit. sicque

De Piscibus

costus completur. latent in hyeme mensibus
quinis. Vernis tempore senectutem exuunt
velut anguis. Cancer lacte potatus sine aqua
vivit multis diebus. Cum autē senuerit: duo
lapides albi coloris intermixto rubore inue-
niuntur in eius capite: quos tante virtutis esse
dicūt. vt in potu dati cordis punctiones sanāt.
¶ Aristotiles. Cancer habet octo pedes: per
quos mouetur equali motu. caret sanguine:
durum extra: et intus molle. nec est illud du-
rum conterribile. immo accipit ignem in ripa
maris quod est intra iudeam habentur can-
cri parui qui dicuntur milites propter veloci-
tatem cursus. tantum enim currunt q̄ deprehē-
di non possunt. Et cum aliquis findiatur non
inuenitur in eius corpore caro vel superfuitas
om̄ino: quia pascua non habent. ¶ Ysidorus.
Cancris vocati sunt: quia conche sunt. Erura
habentes. inimica ostreis animalia. Eorū vero
carnibus viuunt miro ingenio. Duo autē sunt
genera cancrozum. fluuiales et marini. ¶ Am-
brosius. Cancer ostreis vescitur. s; quia ostres
um clausum nulla vi aperiri potest. Periculosū
sumq; est si chelani eius includat ad argumen-
ta confugit. et insidias noua fraude molitur.
Explozat enim si quando ostreum remotis in
locis ab om̄i vento contra solis radios diptis
cum in illud suum aperit. vt aere libero viscerū
suorum voluptatem quandam capiat. et tunc
clanculo calculum immittens ostree conclu-
sionem impedit. sicq; aperta claustra reperies
tute chelas impetit: visceraq; interna depascit
Item semine maiorū membrorum sunt q̄ ma-
sculi. et distātia coopertorū maior est q̄ in ma-
sculis. et ouat per locum superfuitas. Cancer
paruus generatus ex terra et limo intra loca va-
cua testarum aliorum animalium. Lunq; cre-
uerit aliquantulum mutat se ab illo loco ad tes-
tam maiorem. Cancer et Karabo in senectute
exuunt spoliū. Vterq; accipit pisces in pro-
fundo maris duobus suis labijs et diuidit eos
in duas partes et ducit ad os suum.

Operationes

- A** ¶ Auicēna libro. ij. Cancer marinus p̄prie di-
citur illa species cancri maris qui habet om̄ia
membra dura vt lapis.
- B** ¶ Quod ex eo adustum est subtilius est reliq̄s
adustis. et abstergit dentes. et delet pannum ac
lentigines.
- C** ¶ Ulcera quoq; desiccant. et p̄fert scabiē. Item
prohibet lachrymas: et resoluit cū sale vngulā.
Fit quoq; ex eo collirium: et fricatur cū eo sca-
bies palpebrarum.
- D** ¶ Prohibet etiam quartanam. Cancer fluuia-

lis cōfert extēditatis valde. Testa cancri ma-
rini subtilior est q̄ clibani.

¶ Exsiccatina est: et abstergit pannum ac len-
tignes ac scabiē. Cancer fluuiialis est diffi-
cilis digestionis: ac plurimi nutrimenti: et ip̄m
quidem rectificat.

¶ Decoctioq; cum melle extrahit spinas et acu-
tas res infixas carni.

¶ Ysaac li. iij. Cancros et om̄es pisces conchas
habētes testas Salien⁹ esse solubiles p̄pter falsi-
tatem eorū et acumen. p̄inde stomacho nociua
sunt: maxime nervositati sue:

Capitulum. xviij.

Canab: et Canis marinus. ¶ Ysidorus.
Canab est animal marinum habens pe-
des paruos: respectu sui corporis: quod
vtiq; magnū est. Sunt autem pedibus vacce
similes. Horum vnus longus est cartilagineo
suo osse carens: quo vtitur loco manib; in om-
nibus. Per ipsum enim eradicat quod vult. et
per cibaria per eum accipitur. eaq; ori suo red-
dit. Et cum natat in aqua spirat in ea. sed spi-
rando anhelitu suo aquam in corpus suum at-
trahit. qua cum replet⁹ fuerit: ad aerem recur-
rens eam reijcit. et sic respirat. ¶ Idem. Canis
est marina belua: terribilis et hostilis om̄i ani-
manti: q̄ ei⁹ verberib; cedit. Robustissimos
habet branchos clauorū modo formatos. Vi-
venant p̄ mare greges pisciū instar canum in
terra feras venantū: excepto q̄ latrare neque-
unt. sed pro latratu afflatū horribilem habēt.
Insequentes q̄ pisciū greges ad loca angusta

¶ in

Tractatus

coartat: et sic i coartatos crudeli morte grassant
Piscatores po laca notates in qbo absconditi
piscis a fuga latebat. r betibz capiunt circūclu
sos. Hec po belue difficulter multis tridentibz
pfiici possunt. Itē canis marinus a similitudie
morū canis terrestris dicitur: eo scz q mordeat.

Operationes.

- A** Qui. Fel canis marini vel canis aque dicitur
rū esse venenū: de q si qd comederit qntitates
lensis vnus interficit post hebdomadam.
B Sed cura eius est vt bibatur butirū coctuz
vaccinum cū gentiana romana et cynamomo
et iterum coagulum leporis.

Capitulum .xviii.

C Lucius. Capiratus. et Carpera. Ex li.
de na. re. Lucius q et glanis auersus
mordet hamos mescatos: nec eos des
uorat sz spoliat. Actor. Scdm Pliniū p g.
et l. in pma sillaba scribit. vt lauans glaucius.
In li. vi. Capiratus est piscis admodū paru
habens corpus ppe ad reliqui corpis magnitu
dinē. os qz rotundus et amplū. Hic in fluuijs
habitans libenter sub lapidibz et inter saxa des
litescit. In eodē libro. Carpera piscis est qsi
squamis aureis in lacis vel fluuijs. sic dicta:
qsi que carpens parit. cum em oua in ventre
ad pariendū apta dictante natura presenserit
marem suū odit: et ore innuit pulsuleni. vt ad
iuuet pariturā. tūc ille loco seminis lac emittit
qō illa suscipiens ore statim oua parit in sobolē
psutura Plā oua parere neq nisi pua ore seme

recepit. Semen autē cū receptū fuerit: nō solū
ad partū iuuare videt: sed etiā ad oua papien
da et formanda. vnde soboles in anno futuro
sperat. Semini carpere nōnūqz in anno pri
mo natiuitatis niger vermiculus. qdam post
aurem suā tabificus innaseit. et hoc sepius post
augustum. eaqz rabe moritur.

Operationes

A Remedium eius est aqua dulcis et fluminalis
huius soboles paucis aquis prouenit si in
singulis fossis decem cubitorum recenter fac
tis ponantur singule carpere cū paribus inia
ante partum proxime
B opinio vulgi est earū sic sobolē puenire: sz
postq peperit eximunt. Soboles qz triū vel
quattuor mensiū tempe roborata. fossis reiecta
reponit vbi habet crescere cū pfectis.
E Habet hic piscis astutias multas. vt r beti
capiendus euadat. cum enim rbete intrauerit
circumiens foramen querit. Quod si non in
uenerit: saltare nititur in auras liberas super
rbete vt extra cadat.
D Aliquando sub rbete refugium querit. aliqñ
herbam ore tenet in fundo aque: vt rbete sup
ueniens elidatur.
E Aliqñ etiam a superis ventens cum impetu
capit in limo fortius figit. vt scz rbete p caudas
transitus captione frustretur.
F Huius cerebrū augmentū et decrementum
lune crescere vel decrecere dicitur.
B Et licet h sit in omni pscē. in h tñ magis. sic
inter quadrupedia in lupo scz et cane.

De Piscibus

Capitulum. xix.

Qetus. Ex li. de na. re. Cetus est pisciū maxim⁹: habēs os in fronte magnū. z parulū. z oris meat⁹ strictos. In iuuentute dentes habet nigros. in senectute albos. Si pisces aliqui fluctus hauritos ita eructant: ut allumie nymbose plerūq; classē nauigantiū deprimant. sed z cū in mari tēpestas oritur se sup fluctus attollūt: z cōmotionib; ac turbīnib; naues mergunt. Arenas aliq̄ndo dorsis sustollunt. in q̄b; ingruente tempestate: nautē terrā se inuenisse gaudētes anchora iactis falsa firmitate quiescūt. ac ignes accensos belua sentiēs subito cōmota se mergit z hoīes cū nauib; in p̄fundū trahit. Cetus postq; etatem annoz triū excedit: cū balena coit. z i ipso mor coitu virtute virge genitalis emutator: itaq; ultra coire neq̄t. sed intrans alti maris pelagus instantiū excrefcit: ut nulla hominū arte capi possit. Infra tres igitur annos etatis sue capi potest. Capiunt autē sic: piscatores locū ubi cetus est nutantes. illic congregant cū nauibus multis: factozq; circa eum fistularum ac tubarum concentu alliciūt insequentem. quia gaudet hūmōi sonis. Cūq; iuxta naues herentem sono modulationis attonitum cernūt: instrumentū quoddam adinstar rāstri dentibus ferreis acuminatum: in eius dorsum clam pūciunt: clamq; diffugiunt. Nec mora si certum vulneris locū dederit: fundum maris cetus petit: seq; ad terram dorso fricans: vulnerib; ferarum violenter impellit: quousq; p̄solla pinguedine viuam carnez interioris penetrauerit. sicq; ferrum subsecuta salsa maris aqua vulnus intrat ac vulneratum pimit. Mortuū ergo super mare refluente piscatores cū sumib; adeūt z ad litus cū magno tripudio trahunt.

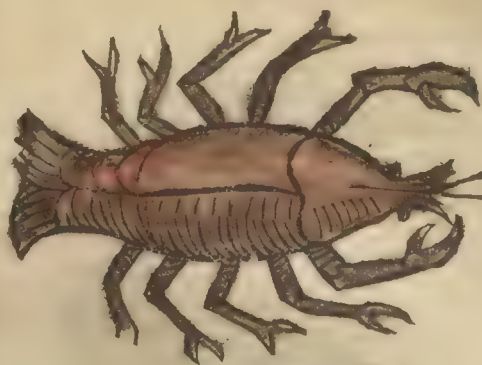
Operationes

- A** Actor. Cetus (ut fertur) qñ ludit in mari signū est tēpestatis. Idem de balena dicitur. Qui⁹ generis est aspidō chelone. de q̄ dictū est supra.
- B** Ysi. Cetus at ut legit nō comedit ut alij pisces masticādo: cibūq; dentib; cōminuēdo. s; tantū modo glutiēdo: z intra corp⁹ retinendo.
- E** Item habet oris meatus ut dictum est strictos. Unde nō nisi paruos pisciculos deglurit quos odorifero anhelim suo attrahens ad se ac deuorans in ventrem suum mittit. Habet enim in gutture quandā pellem mēbrane similē: que multis meatib; p̄forata: nō sinit q̄cūq; magni ingredi ventrem.
- D** Jorath. Cū aut cetus sperma pūcit in coitu suo cū femina: qd̄ supfluit ex ipso spermate sup

natataquā z colligit ambra. Platearino. Ambra dicitur esse sperma ceti: ut superius dictum est in tractatu p̄mo de herbis. cap. xx.

Quicenna. Ambra ut estimo est manatio fortis in mari. melior est grisea fortis. deinde varia. post citrina.

Quod adulteratur cum gipso z cera z laudano. Nigra specie mala est. De virtute ambre etiaz superius satis dictum fuit.

Capitulum. xx.

Qeleth et Cerd'eo. Ex libro de naturis rerum. Celeth fm Aristotilem est animal marinum. quod preter morem alioz oia in matrice sua generat. Quib; illic debito tempe fortes exeunt vermes ex illis. Quos cum peperint incredibili celeritate fiūt animalia p̄fecta parentib; similia. Cor habet magnum: z tamen est valde timorolum. grauius dormit. ita ut manu capi possit. Aresto. Celeth est ex animalib; carnem comedentibus. Celeth quidem habet oua. vnum cōpletum intra quod z parit extra. Ceteri p̄o pisces ouant extra oua incōpleta: excepta rana marina. Qua hec post paruitatem cito crescūt sicut vermes que generantur ex animali paruo valde. deinde crescunt per se. Celeth non habet alas. sed habet similes radiceb; in terra crescentib;.

Generat autē multotiens sc; sex mensib;.

Exit a profundo maris et pullificat p̄p̄ terrā: quod facit p̄pter calozē: et ut a pullis suis ausfecat timorem.

Tractatus

Operationes.

- A** Ex li. de na. rez. **Ceruleū** monstrum in flumine gange instar cancri. habens brachia longitudine septem cubitoꝝ. quibꝫ elephantē corripit ⁊ vndis submergit.
- B** Plinius li. viij. In gange inde statius sebosus aut modico miraculo affert. vermis brans chys binis. lꝫ cubitoꝝ ceruleos qꝫ nomen a facie traxerūt. **Dis** tantes esse vires vt elephantos ad portū venientes mordicus cōprehēsa manu abstrabant in pfundum.

Capitulum. xxi.

- C** **Dilon** ⁊ **Circhos**. Ex li. de na. rerum **C**hilon inter omniū aīaliū genera nō nascit. sed tñ humiditate viscosa que erit ab eo: cibatur ⁊ nutritur. vnde fit vt hoc animal semp sit ieiunū: ⁊ tñ corpe validū. Nam et in feminis videmꝫ plus posse differri ieiunius p multos dies qꝫ in viris ppter superfluitates humiditas ⁊ viscosas que magis habundant in eis. id est feminis.

Operationes.

- A** In eodem libro vts. **Circhos** als **Crichos**: habet cutem testeam. lenem. nigrā. ⁊ in aliqua parte rubeam. fissuras duas in pede: que tres digitos faciunt. pedes dextrū habet paruum: sinistrum vero magnum.
- B** Et ideo cū ambulat totū corꝫ fert sup sinistꝫ aere claro absolutꝫ in cedit. **Cō** motis aut v̄tis applicat lapidibꝫ: ⁊ immotus quiescit.
- C** Quicūqꝫ rei adheret: forti applicatōe adheret.

Et hoc mirū est qꝫ claro quidē tpe sui pot estatem habet. tempestuoso autē debilitat ⁊ infirmat. Caput habet humanū. reliquū vero corꝫ pus fere vt canis marinus.

Capitulum. xxii.

- C** **Onche**. Pliniꝫ li. ix. **Concharū** genera firmioris sunt teste. in quibꝫ magna varietas apparet ludentis nase. Tot colorꝫ differentie. tot figure. inter quas pncipatū tenent margarite. **Q**uod. **Conche** et **conchlee** inde vocate sunt. qꝫ deficiente luna cauatur. id est euacuatur. **O**mnīū em̄ clausoꝝ marī animalīū atqꝫ concharꝫ incrementa lune membratur gescūt: defectu euacuatur. Nam luna cū in augmento fuerit auget humores. ⁊ cū in defectu venerit humores minuit. **Conche** autē pme positiōis nomen est. **Conchlee** pꝫ diminutionē qꝫ conchule. **Concharꝫ** multa genera sunt. inter quas ⁊ margarite que celee esse dicunt. **Fulgentiꝫ** in libro mitologiarū. **Concha** marina toto corꝫ simul aperto miscet in coitū sicut iuba refert in pbiologis. **Haly**. **Sadelphum**. id est concha marina meliꝫ est albam.

Operationes.

- Rasi** in almanfore. **Conche** marine aduste abradendo purgant dentes.
- E**t non adustis aut attritis emplastrū factū adustionem ignis sanat.

Capitulum. xxiii.

Handwritten text in a cursive script, likely a continuation of the text or a marginal note. It is difficult to decipher due to the cursive style and fading.

De Piscibus

Capitulum. xxiii.

Qonger Loxez: et Loxus marinus. Et li. de na. re. Loxer est piscis marinus ut murena longus: et corpe multo maior. Pic vento flante vehementi impinguat. et eius carnes dulcissime sunt ad edendum. Cum murena ceterisq; piscibus inimicitias habet. et instanti robu situs est: ut polippu fortitudine dentium laceret. Plinius li. ix. Loxer est piscis longus ut anguilla vel murena. flexuoso in pulsu corporis. ita mari utens natando. ut serpens terra rependo. Loxer et murena mutuo odio flagrant. cauda inter se perodentes. Congri mensibus hyemis iacent in speluncis conditi. nec capiuntur nisi diebus estatis. Pinneque vicepedum dare sunt piscibus binisunt omnino longis ut anguillis et congris. Polippu sua rodere brachia falsa opinio est. Idem a congris evenit ei. Nam polippu lacerant congre. Polippu pro locusta pauet. locusta conger. in sicum repunt etiam congre.

Operationes.

Esculapi. Loxez piscis est qui tpe pluuie in cauernis occultat se. Nam dum pluuia cadit super eum et baurit eam: excecatur et postea moritur.

Isid. Loxus marinus a cordis voce dictus est. quia pectore grunnit. suaque voce prodit capitur.

Iozath: pisces qui dicuntur corui quando pullificant voce sua produunt. quia semper gemitus vel grunnitus proferunt: et sic capiuntur.

Capitulum. xxv.

Cochlee. Plinius li. ix. Cochlee aquiles terrestresque sunt exeretes se domicilio. binasque cornua pendentes habentesque oculis carent. Ideoque corniculis earum prestant iter.

Operationes

Idem in li. xxx. Cochlearum cibo stomacho est utilis: sed in aqua oportet eas in tactu earum corpe sub ferre fieri. mox in pruna torreri: et ex vino garoque sumi. laudatissime sunt affricane: et ex multis caprearum. **Idem in li. xxxij.** Ictibus scorpionum carnes fluuiatilium cochlearum resistunt crude vel cocte. **Quidam** ob id falsasque obseruat et imponunt ipsis plagis precipiunt et cochlee crude carne tris tam bibere ex aqua calida in tussi cruenta.

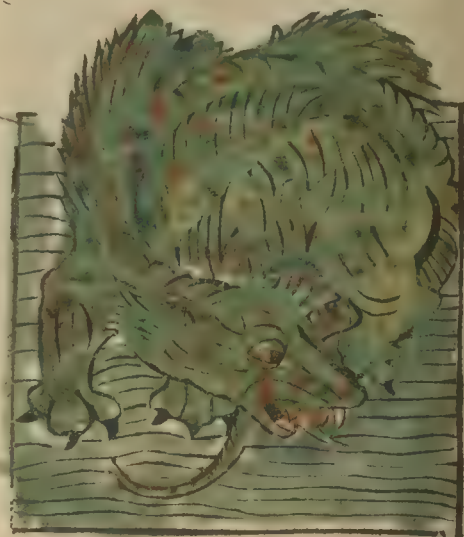
Cocodrillus. ysidorus. Cocodrillus a croceo colore dictus est. Signif in nio. Et est animal quadrupes in terra et in aquis valens longitudine plerūq; cubitoz viginti. dentū et vnguū immanitate armatū. tantaq; cutis duricia vt q̄uis fortū ictibus lapidū tergo percussus sit. non sentiat. nocte in aquis: die humi quiescit. Quia in terra sonet. Masculus et femina vices seruant. hūc quidam piscis serratam habentes cristam tenera ventrium densantes interimūt. Solus ex animalib; superiorē maxillā mouere dicitur. Ex libro de naturis rerū. Cocodrill? lingua caret. os patulum et apertum habet: et hiatum vsq; ad aures. per diem in terra quiescit adeo immobiliter: vt nisi consuetudinem eius precognoscas mortuū illum credas. Oculis clausis dormire se simulat. et aues hiatu suo pabuli grā inuitat. quas ad escam descendentes perimit et transglutit. Quidam hoc animal sic vrsam semper crescere crediderunt. Circa nili ripas habitat in insula. gens hominū parua quidez: sed animosa. his beluis inimica. Soli enim innatare flumen audent: in quo cocodrilli habitant. saluntq; supra dorsa eorum et illos inquietant. Arestoriles. Cocodrillus in aqua conuersatur: non tamen recipit aquam intra se sed aerem et parit extra. habet sanguinem duosq; pedes maiores: et caudam. omniaq; talia sunt fisci pedis multozq; digitoz. et participant instrumentū sensus in lingua pter cocodrillum. Hoc etiam animal nō habet aures s; foraminatū: que sunt vie auditus. nec habet māmillas. nec testiculos. nec virgam apparentem extra sed intra. nec habet pilos. sed per totū corpus est corij squamosi. Habetq; dentes magnos et acutos et distinctos. habet etiam oculos similes porcorū. et habet culmos. In aqua quidem debilitur videt. q̄ spissior est aere. Maior est eius mansio in die super terram: et nocte in aqua. qm̄ aqua calidior est de nocte q̄ aer extra. Trochillos quis os eius apertum intrat: et eius dentes mundificat: illozq; sordib; se cibabat. Cocodrillus autē in h sentiens iuuamē non nocet eis: sed cū vult eas extrahere mouet collum. neceas comedit.

Operationes

- A** Plinius libro. xxviii. Cocodrillozū genus cuius vita est in aqua et in terra cōmunis: dentes et maxilla dextra: dextro lacerto adalligati coitus stimulare dicuntur.
- B** Capillos etiā in vtre illi? exemptos aduersus horrores febriū venientes pelleretradū.
- E** Et ob h̄ egiptij suos egros ipi? adipe pungūt

Dyascorides. Simus cocodrilli terreni collectus et succus adhibet? gratū vultū ac niueū facit maxime si albus ac lenis fuerit. et aqua missus cito se soluerit.

Auicenna in secundo libro. Stercus cocodrilli valet albugini oculi.

Capitulum. xxv.

Draco marinus. Ex libro de naturis rerum. Draco marinus est monstrū crudelitate horridum. instar draconis terrestris in longitudine extenditur. alis caret: caudam habet tortuosam. caput fm magnitudinem corporis parium. sed hiatum oris horridum: squamis et cutem duras pinnam autem habet pro alis. quibus vtiur in natando vno impetu magna maris spacia transcurrit. et hoc potius robore virium q̄ remigis pinnarum. Pestifer est hominib; et etiam piscibus mortuus eius. Mortem enim infert. ysidorus. Draco marinus est in branchijs aculeos habet ad caudas spectantes. Qui dum percusserit quas ferit. venenum fundit. vnde et vocatus est.

Operationes.

- A** Plinius libro. ix. Draco marinus captus et immisus in arenam: cauernam sibi rostrum rā celeritate excauat.
- B** Idem libro. xxvii. Absinthium aduersatur draconi marino.
- E** Idem libro tricesimo scdo. Carnes etiā stelle

De Piscibus

D marie valet $\bar{s}$ marini draconis ictus imposita
E imponuntur q $\bar{s}$ extra e $\bar{u}$ balsameta ex aceto.
F Item draco marinus ad spine sue qua ferit venenum: ipse prodest impositus.

F Auicenna in .iiij. ca. Drusus draconis marini similitudo magni corporis serpentini curatur in quantum est vlcus tantum non in quantum est venenum de quo sit curandum.

D Draconis quidem marini morsus (vt dixerunt) liniatur cum sulphure et aceto.

D Conferunt ei adipem cocodrilli emplastrat $\bar{u}$ et plumbum fricatum super ipsum.

Idem in secundo. Draco marinus vt ait Galienus dicitur et ponitur super morsum suum et confert.

Succa etiam absinthij confert eius morsui.

Stanni quoque cerusa confert super puncturam eius confricata.

Capitulum .xxvij.

Delphin. Actor. Delphinus frater hominis dicitur quia moribus humanis quidam modo assimilatur. Ex libro de naturarum.

Delphinus pro voce gemitus est illis humano similis. Et quia pulmonem habent et venam asperam et eorum lingua non est absoluta nec eorum labia pueniunt vel prominent ad distinguendam vocem. Aures non habent: sed aurium loco foramen. Dorso autem olfactus nec vestigia quidem habet: cum tamen sagacissime olfactuunt. Dormiunt super aquas vt possunt audire stertere. Vivunt usque ad annos .cxl. Dulcentur musica. vnde

actionem cytaristam in mari nautis interficere parantibus obtinuit ab illis vt prius cytharra caneret. Ad cuius cantum delphinoz gregibus congregatis cum in mari se proiecisset ab vno exceptus est et ad litus profectus. Solus delphinus (vt dicit Aristoteles) inter pisces felix caret. Aristoteles. Delphinus valde diligit filios suos. et ideo longo tempore pascit eos. Solus inter pisces animal completum generat. et habet mamillas: lacta quoque fetus. Idem. Mortuo denique delphino: ceteri delphini concurrunt: ipsumque circumdantes in profunda deferunt atque sepeliunt: ne a piscibus comedatur. Item. Delphini parui semper simul sunt tanquam greges. Et habent duos magnos delphinos custodes. quod si quis eorum mortuus fuerit: alij super scapulas eum efferunt: ipsumque custodiunt: ne ab alijs piscibus comedatur. donec tempestate maris ad litus eiciatur. Inuicem enim se miro modo diligunt. Unde Plinius testante narratur: quod Delphino capto a regem carie. conuenit ingens multitudo reliquorum ad portum vbi Delphinus ligatus tenebatur: quibus plangentibus: et quasi miserationem poscentibus. rex eum dimitti precepit. Item. Plinius. Delphini oculos habent in dorso. et ora in parte opposita. vnde non bene predam suam capiunt propter distortionem oris a parte oculorum. Hinc est quod ora sua conuertunt ad celum et dorsum. oculosque ad terram: vt predam suam consequantur. Imminente tempestate ludunt apparentes in undarum superficie. Subsidium vero naufragantibus exhibuisse dicuntur. Feruntur etiam plorare quando capiuntur.

Operationes.

A Plinius libro .xxvij. Delphini cinis ex aqua illitus lichenas et lepras sanat. Porro exulcerationem sequi debet curatio: que perducit ad cicatricem.

B Quidam vero Delphinum in fictili donec pinguedo similis oleo fluat ponunt. vel coquunt ac perungunt.

E Circumitus autem febrim tollit Delphini icur ante accessionem gustatum.

D Adeps delphini liquatus et cum vino potus ydropicis medetur.

E Singulis autem atque dentitionibus plurimum comest dentium. delphini cinis cum melle: et si dente ipso tangantur gingivae.

F Idem. Ad alligatos pauores tollit repentinus nos.

Tractatus

Capitulum. xxix.

Rachoides. Erachinus. et Ericius. Albertus in li. de na. animalium. Erachoides ut dicit Theophrastus: pisces sunt in pontis circa eracham morantes. Dicitur piscis multum se quiescere aqua dulcem. ita quod terram incidens de aqua transit ad aquam. Et aliqui in cavernis latitant. ubi amnes sub terra confluere inveniunt. In li. vi. Erachinus piscis est archadie. ut dicit Plinius. vel potius aquaticus. et quod propter somnum de aqua exiit ad siccam nec vivere potest sine somno. In eodem li. vi. Ericius est piscis maris habens caput et os inferius. et exitum superius. ita ut superius contra aliorum dispositionem animalium. suis spinis utitur loco pedum. et ceteris piscibus est horrore. Et sicut dicit Plinius: habet carnes rubeas sicut minium.

Capitulum. xxx.

Dentrix. et dies. Ex li. de na. re. Dentrix alia dicitur vel pagrus a re nomine habet: quod dentes habet magnos multos ac duros quibus grassatur in ostreas. et pisces innocuos. Actor. Nota quod dentrix idem est quod pagrus: de quo etiam loco suo dicitur inferius. Ex libro vi. Dies est piscis marinus. ut dicit Aristotle. sic dictus: quod post perfectionem suam non vivit nisi per unum diem. Habet tamen alas duas et duos pedes. et sanguine caret. Hoc idem dicit Albertus in libro suo de naturis animalium.

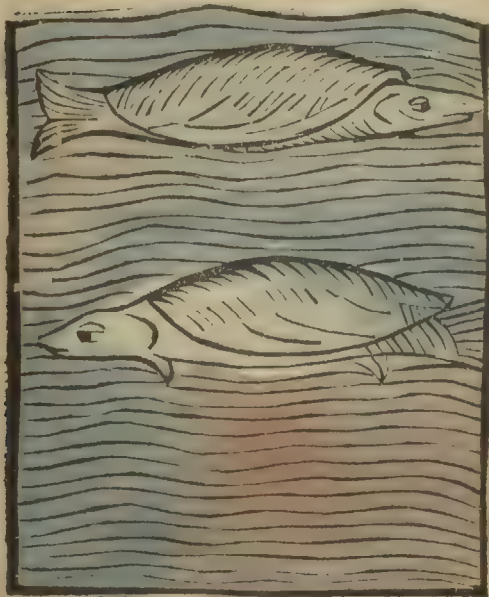
Capitulum. xxxi.

Alcus et Exposita. Alcus est vitulus marinus. de quo in prehabitis libris multa diximus. Habet autem pellem pilosam: albis nigrisque maculis distinctam. Hoc animal parit in terra: et lactando matris nutrit vitulos. nec ante. quam dies ducit eos ad mare. et difficulter interficitur. nisi ictus in caput in locum cerebri et vibretur. In somno ita alte sterit quod steritio musgitur esse videtur. gravissimo enim somno inter omnia deprimunt animalia. unde pinna eius de qua quibus ad natandum utitur dicunt esse somnifera. et impari hominis superponatur. Huius animalis pili in corio excocto ubique fuerit copulatio

De Piscibus

et erectione indicat fluxum et refluxum maris. Et hoc faciunt coria etiam aliorum marinorum quae pilosa sunt. ¶ In lib. vii. Exposita ut dicit Plinius bestia est in maris illa parte quae in iudea et oppen attingit: a liqui inuento. quae multos et latissimos dentes et pinguedinem. et est de genere cetorum.

Capitulum. xxxi.

Eleola. ysi. Eleola dicitur concha margaritifera. in cuius carne preciosus calculus solidatur. De his enim tradunt hi qui de animalium naturis scripserunt. quod nocturno tempore litorum appetunt. et ex celesti rore margaritae percipiunt unde et aceole nominantur. ¶ Solin. Conche certo tempore anni luxuriante conceptu faciunt rorem velut maritum. Cuius desiderio hiant; et cum maxime linqunt imber lunaris: oscutatio ne quidam hauriunt humorem cupitum.

Operationes

- A** Sic ergo percipiunt: grauidae sunt: et de sagine quietate redit habitum unionis. Nam si clarum fuerit quod acceperunt candicant orbiculi.
- B** Si vero turbidum aut palloze languet: aut rufum innubilantur. Ita de celo magis quam de mari partus habent.
- E** Item gregatim natant. et quae magis inter illos experta est gregem ducit. quae si capta fuerit ceterae diffugiunt.

Capitulum. xxxii.

Equus marinus. Equonilus. et Equus fluminis. ¶ ysid. Equi marini vocati sunt eo quod prima parte equi sunt. postremo vero solvantur in piscem.

Operationes

- A** Si li. de na. re. Equus marinus est monstrum fortissimum: nihil extra aquam potest: ut dicit Aristoteles. sed statim ut aquae caruerit natura: carebit et vita.
- B** Aliorum piscibus carniui vivit. In pugna crudele est: sed homines timet et propter eum partiri bella formidat.
- C** Idem. Equonilus ut dicit Nichel. monstrum est ingens ac fortissimum in nilo habitans.
- D** Crura pedes et ungues habet ut cocodrillus sed multo maiora. Humanaque mortui cupidissimi sunt. Nam cum ei navis in portu occurrerit unum pedem in terra figens: altero navem in anteriori arripere facillime scindit: vel inclinata aliquando mergit.
- E** Unde in locis in quibus habitat immanis multitudo hominum perditur per eum. sed hoc malum rarissime inuenitur.
- F** Nullus capi possit instrumentis nisi rheto ferreo ex carbenis apud Damascenos in hoc opus fabricatis. Captum quoque malleis tamen ferreis occiditur. Pellis eius unus cubiti spissitudinem habere dicitur. tamen esse duriciei: ut nullo iaculo et armatura penetrari possit.
- B** Idem. Equus fluminis ut dicit Aristoteles. est monstrum in oriente forma mirabili sublimis faciei.
- H** Crines habet ut equus. pedes filios et sotula res ut vacca. caudam ut porcus.
- I** Corium eius valde grossum est: interiora eius ut equi. Magnitudo autem ut asini. binnit ut equus. in terra et in aquis equaliter manere dicitur.

Capitulum. xxxiiij.

Escarius. **E**scarus. **J**ozath. **E**ffimerion piscis est q sine coitu nascit. et cū tres horas diei v. perit morit. **¶** ysid. **E**scarus dictus est: eo q salus escam ruminare phibet. **¶** Tradit autem hūc ingeniosum esse. inclusum quippe nassis. nō fronte erūpere nec in festis viminibz caput inserere. s. auersus caude ictibz crebris laxare fore. et ita retrosum redire fertur. **¶** Quem luctarū eius si forte alius escarus intrinsecus videat apprehensa mordis cus cauda. nissus erūpentis adiuvare dz.

Operationes.

- A** **¶** Plinius lib. ix. **E**scaro vel scaro pncipatus nunc datur. qui solus piscium ruminare dicit. **¶** Herbisq vesci: non alijs piscibz.
- B** **¶** Carpathio mari marie frequēs pmonitoziū troadis lectū nūq spōre trāsit. **¶** Inde at aduccos a tiberio claudio pncipe. **¶** Oprat. **¶** Elipert. pfect. classis inter ostiēsem et cāpanie ozā spar sos disseminavit qnquēnio fere cura est adhibita: vt capti redderent mari. postea frequentes inueniunt in littozibz ytalie nō ante ibi capti.
- A** **¶** Idem in li. xi. **¶** Omibz piscibz sunt dentes serrati: pter escaruz. cui scz vni aquatiliū pleni bicritur poribz pedibus. vt manibz cibis ori admoventibus.

Capitulum. xxxiiij.

Stinis. **¶** Alb. in li. de na. aia. **¶** Stinis est de genere cācroz semipedaliū. circa coronā sunt cādidi aculeos qf dā p pedibz hūtes et ora in medio corpe. et sunt colore qfi vitrei. et pene in scorpiōis effigie. loco dentitū gues i ore hūtes aculeos. ona faciūt qnqz numero. et sūt amarissima. **¶** Est at venenosus ne comedi p.

Operationes.

¶ Dic piscē pncipiat tēpestates. scētiōs em matriā vētoz eleuari: de fundo rapit lapidē. stabiliēs se ad ipm sic anchorā. **¶** Et cū hunc lapidē escinū trahere ludēt nautae: etiā ipi p anchoras figunt naues. **¶** Dic piscē escyn. qnqz detinet nauitū. subitis em adberens nauī ducētoz vel ampli. pedū cū omibz ornamētis suis detinet escyn. q quēlibet vētoz impulsū. ita q moueri neq. aere aliquo vel violentia.

De Piscibus

Capitulum. xxxv.

Rior vel Erox. Albertus in libro vii
Erox piscis est quē qdam lachsē vos
cant. qdaz aut magnū piscem danubiū
z quarundā aquarū danubiū in fluentū. quem
ungari z almani husonem vocant. Ille igitur
q lachsē vocatur: figurā z colorē hz salmonis.
nisi q inferiorē mandibulā ad superius habet
recuruam: sicut rostrū aquile curuātū ad infes
rius. z tñ nō est longior q̄ superior. foramiē ad
hoc parato in se recipit inferiorē. Carnē autem
habet nō adeo rubēā neq̄ ita delectabilem sic
salmo. Dūso aut est piscis nō squamosus in fis
gura sturionis. sed est pellis albe z lenis absq̄
omni squama z spina. Et inuenit lōgitudine vi
ginti quatuor pedum qñ pfect⁹ est. z minor in
uenit q̄m q̄ etate deficit. Nullū os penit⁹ habz
In capite loco spine dorſi cartilago est. q̄ foras
men habet magnū vacuū sicut terebello sit p
foratū a capite vsq̄ ad caudā. z non sunt spine
in corpore eius alique. sed spine eius iungūtur
cartilagini. Caro eius est in sapore carnis vs
tuli in dorſo. In ventre est in sapore carnis por
cine. z habet adipem intermixtū pinguedini sic
porcus. Hunc piscem sturio p̄fricādo se ad eū
agitat. ita q̄ sepe simul capiunt. nec alijs aquis
inuenitur nisi in his que dicte sunt.

Capitulum. xxxvi.

Ethenay vel Echini. ysid. Ethenays
paruus z semipedalis piscicul⁹: nomē
sumpsit ex eo q̄ nauem adberendo re

tineat. Ruant licet venti seniant procelle. Ma
gis tamē radicata in mari stare videt nec mo
ueri: non retinendo sz tantūmodo adberendo.
Dūc latini moram appellauerunt. eo q̄ cogat
stare nauigia ipa. Plinius li. xxi. Heu va
nitas humana cum illa rostra nauium ere fer
roq̄ ad ictus armata: semipedalis pisciculus
inhibere possit ac tenere: deuincta fert ten uis
se. pretoriam nauem anthon i. pperantis circū
ire suos z exhortari donec transiret in aliam.
Itaq̄ cesariana classis impetu maiore protis
nus eum ptransiit. tenuit etiam nauem Bay
principis. Quidamq̄ exilientes de nauī inue
nerunt gubernaculo adberentem pisciculum:
ostenderūt Bayo indignanti hoc fuisse quod
retineret ipsum cum quadringentoz incede
ret obsequio remigum. Qui cū eum postea vi
derunt lumaci magnē simile dixerunt. Idem
libro. ix. Hunc arbitratur Aristoteles pedes
hīe ita posita pinna z similitudine. Aristote
les. Piscis paruus in mari prohibet nauem re
cedere potētia nafali. pluresq̄ hoies ipō vtun
tur in multos ad odiū z amorē. Aleilius als
similantur pedibus. nam reutia pedes nō has
bet. Ambrosius. Echinus est animal in mas
ri exiguum vile z despiciabile. Dicit tamē cum
ventroz procellam p̄senserit: calculum validoz
arripit: eumq̄ velut suburram vehit. z tanquā
anchoram trahit. ne excutiat a fluctibz. sicq̄
q̄ non potest se suis viribus liberare alieno res
gitur pondere. quo indicio etiam naute velut
signum future perturbationis capescūt: z sibi
precauent. ne hoc imperitos turbo inueniat.
Maximas quoq̄ naues plenis currentes ve
lis in medijs fluctibz quasi radicataz sistant: nec
sine munere creatoris tantum ei potest suppete
re virtutis. Ex libro de naturis rerū. Echi
nus est pisciculus spinas habens pro pedibz:
sicut cancer. alas autem sub ventre que pedibz
assimilantur. In ore vero dentium loco gras
ues aculeos. Hoc autem supra modum mira
bile est q̄ cum sit semipedalis non vlla violen
tia sed adhesionē tñ nauem ducentoz pedum
cum suis intus ponderibz retinet: ita q̄ nec ad
punctū moueri valet. Nec est alia ratio in tam
stupendo prodigio: nisi q̄ deus in creaturis p̄
dicetur mirabilis. Piscis iste comedi nō pos
test: quia hominem a statu dispositiōis sue dis
soluendo mortem infert.

Operationes

¶ Dyasozides. Echini marini sapor eustoma
chus est. ventrē mollit. z dyasozeticus est.
¶ Dmōi coriū crudū miscet vtiliter medicami
bus aut scabijs. ¶ Combustū p̄o sordida vul
M ij

2
B
E

Tractatus

D nera purgat. crescitia qz vulnera residere facit.
Q **P**lani li xxij. **E**benas vel leebini? guidis ad
alligatus vsqz ad maturitatem continet lubri
cos paruos ideoqz asseruatur sale.
A **I**dem quoqz piscis ventrem inhibet. ppter ea
contra doctanū echini maxime profunt.
E **t** his q carfati succū biberunt pēipue eius
iure sumptio. **I**dem etiā ex aceto epinictidas
tollūt. **E**chini cum spinis suis cusi z e vino
poti calculos tollūt: z als i cibo ad h pficiunt.
E **ch**inozum teste contuse ex aqua illite inci
pientibus pannis resistunt.
Echini qz vinētes vsi z in vino dulci potati
profundia sistunt. **E**chini cinis cū carnibus
tuis cremati cū oleo: alopias replet.

Capitulum. xxxvii.

E **x** li. de na. rex. **E**zor est piscis
danubij maximus. ita vt vir in biga tra
hi possit ab equis quatuor aut tribus
Unū habet intestinū. ossa pauca z parua i cor
pore cartilaginosa poti⁹ qz solida. sed i capite
multa fertur bñe ossa. **C**arnes fo fertur babe
re dulcissimas. gustu vel specie carnibz porci si
milimas. **P**er omne corp⁹ lenis est: nec aliquid
asperitatis in corpore vel in interioribz hz: sed est
mitissim⁹ ac timorofus. quippe q nec a minimo
pisciculo se defendere potest: sz statim agita tur
ad fugā. **Q**uic sturio libentissime iocandi grā
se affricat. quē ezor statim vt sentit ad latibula
fugit. q sibi solet ad tutamē in litoribz effode
re. **S**ed qñqz sturio importun⁹ eñcit latitante:
sequiturqz fugientē. z quia magni sunt ambo

nec etiam in validissimis aquis latere possunt
discurrendo z ante se aquas agitando. sepe sū
mul a piscantibz capiūt. **P**iscis iste capt⁹ vino
fortissimo vel lacte potat⁹: qz vino inebriat⁹ vide
re potest pluribz diebz. z hoc vt ad remotas ter
ras cibi grā deferat. **B**ibit autē vini sextaria
quatuor a nteqz inebuet.

Capitulum. xxxviii.

F **o**cus Aoca z Balata. yfidor⁹
Felchus qz vitulus marin⁹ ap
pellatur. **A**utem habet pilosam
albīs nigrisqz maculis distinc
tā. **I**n terra pecudū more parit
z nūqz geminis plures educat. fer⁹ etiā lactat
māmis: nec ante duodecimū diē in mare deduc
it. his in sono mugitus est. **N**ullum aīa gras
uiozi somno premitur. **U**nde dextris pinnis
quibz vtunt in mari: vin somniferā inesse vis
cunt. si cuiusqz capiti subdant. **D**ifficuler at
nisi capite eliso interficiunt. **D**e betiā animalī
illud mirabile fertur: q eo mortuo z excoziato
pilus in pelle vbicūqz fuerit naturali quodam
instinctu. put mare se habet ita se gerit. **N**am
si mare tūbatū in fluctus surrexerit: z pilus sū
militer erectus exurgit. **S**i fo mare pacificas
tū fuerit pilus in planū sternit: sicqz mar⁹ stat⁹
in re insensata z moricina depēdēt. **Q**uō.
Focas sine bocas dicunt esse boues marinos
quasi boacas. **E**x libro de naturis rerum.
Foca est bos marinus animal: scilicet in suo
genere fortissimum. animosum. iracundū. non
tm ad alia animalia: sed etiā ad sua domestica

De Piscibus

ca. Semp̄ em̄ cū femina sua pugnat donec ea interficiat. Interfecta at̄ a loco eiecit. 7 sic alia supducit. nec sic cessat eas feminas supducere donec ei ptingat p̄pria morte defungi vel a femina sua superatū iterini: nec mutat locū suū de facili: s; illic semp̄ manet vbi eū nata condidit. hui⁹ p̄nicie emuli filij rapina viuunt.

Operationes

- A** **Q**uāscorides. Coagulus focē marine virtutem habet castoreo similem.
- B** **Q**uāscorides p̄dest. Mulierū q̄ steris. id est. p̄focacionib; matricis bibitum valet.
- C** **P**robatur an verū de foca sit coagulus: si coagulus agni solut⁹ in aquā vna hora dimittatur. nec se digerat: 7 post hec aqua ipa coagulus focē pfundat. nam si ea accepta soluat⁹ ver⁹ nō est. Ver⁹ em̄ accepta aqua nō se soluit.
- D** **E**x li. 8 na. rez. Salata extra morem omnium animalium cum fetu in aluo suo viuere senserit illos extrahit.
- E** **E**t si qd̄ eos ad vitā maturos inuenerit: foris relinquit. Sin autem: eos in matricem vt foueantur reponit.

Capitulum. xxxix.

Fastaleon. Fastez 7 Ficus. Aristoteles Fastaleon est genus piscis qd̄ solum inter cetera genera gen⁹ suū nō comedit. Nam om̄es pisces sese comedūt p̄ter fastaleon. **J**orath in li. de aialib; Fastez piscis est q̄ cum in ore suo coartat aquā: fit ex eo dulcis. vnde pisces minores sequunt̄ illā in os ipsius ille vero sic eos capit atq; deglutit. **P**linius

li. 10. Ficus est piscis q̄ colorem suū mutat reliq̄ tpe candida: vere autē varia. Eadē sola pisciū ex alga nidū facit: atq; in ipso nido parit.

Capitulum. xl.

Gladius. Gladius 7 Blanc⁹. Actor. Sardo piscis est fluminalis granissim⁹ mi saporis. vendesie filis. s; prubore oculorū ab ea discernit. ver⁹ ac mediocris q̄ntitas est. **T**ysi. Gladius dictus ē eo q̄ rostro mucro natosū. 7 ob h̄ naues p̄fossas mergit. **A**resto. Bastarios alio bastaros id est gladius marinus est similis scorpioni: et equalis arane. 7 inducit magnū dolorē piscib; ideoq; salit̄ multorū. **N**am 7 delphin⁹ p̄pter dolorē salit̄: q̄ sub pinna pangit eius aculeo q̄ gladius vocatur.

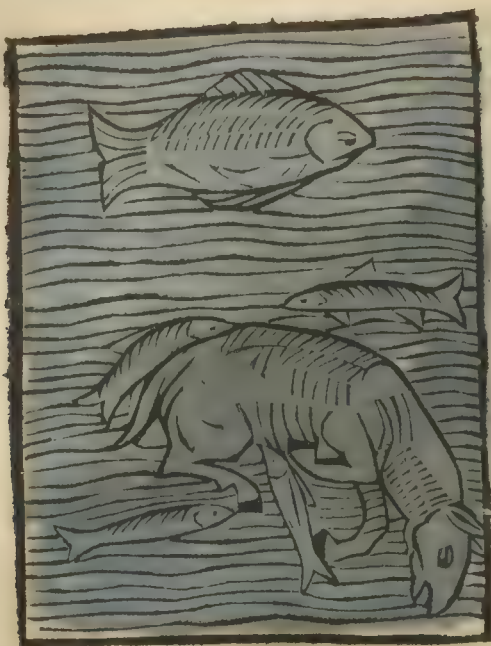
Operationes.

Plini⁹ li. 10. Est parū aial scorpionis effigie araneae magnitudine. bec se 7 tbinno 7 ei q̄ vocat̄ gladius cerebro delphini magnitudinē excedēs: sub pinno aculeo affigit: tan toq; dolore infestat vt naues sepemūmero exiliant. **T**ysi. Blaucus a colore dict⁹ est: eo q̄ sit albus. **B**reci em̄ albū glaucon dicūt. h̄ estate raro apparet nisi in nubilo. **P**li. vbi s. Quidam em̄ pisces estate imparientes sexagenis dieb; mes diis latent feruorib; vt glaucus et azellus. **A**resto. Quidā etē pisces in cauernis manent in estate sicut glauc⁹ p̄sexaginta dies: ac deprehendit post ascensionē canis.

Capitulum. xli.

R iij

S **D**bi^o z **B**ran^o. **A**cto^r. **S**obio ē piscicul^o
fluminal^{is} albo: s; nigris maculis respersus.
quē qdā dixerūt vesci cadauerib; s; a piscatorib;
dephēdit h^{ic} ēē fabulosū. quā poti^{us} dicūt in aq^{ua} li
qdissima puerfari z pabulo nutriri. i cibo tñ vi
les ac dīpicabiles reputāt. qz aq^{ua}sa mīme solidi.

Operationes.

A **E**xli. d^{icitur} na. re. **S**obio piscicul^o est forma rotū
dasquamis pnis argēto siliis. h^{ic} vbi aq^{ua}s areno
sas lapillulis in nutrimentū bz accomodatiorē
yticq; cibū pbet. **B** **I**dē. **B**ran^o est piscis marin^{us}
q^{ui} d^{icitur} naturā omnīū aialū vnū oculū i sumo ca
pit^{ulo} bz: q^{ui} sup^{er}intēdēno semp insidias cauet.

Capitulum .xlii

S **A**manez z **B**onger. **A**lb. i li. d^{icitur} na. aial^{is}.
Samanez aial dicitur flumiale. cū^{us} feia
vagabūde discurreo. nō sollicitat s; negligit par
tū. **B**as aut stat circa eos q^{ui}s feia preneglexe
rit. Et edificat etiā in gyro circa eos lignis ne
pateat adit^{us} inimic^{is} piscib; . **E**t tūc aliqui extra
aquā vociferat fortiter: vt aduersantia sibi ter
reant aialia. z si in tali solitudine cadit i rbe
tia zelo defendēde prolis mordens rbetia erū
pit non tam fortitudine q^{uam} animositate. **I**n
eodē libro. **B**onger vt dicit **P**li. est piscis mag^{is}
nus atq; robustus q^{ui} inimicicias z bella habet
cū murena z polippo z alijs piscib; . z intantus
fortiter: q^{ui} polippū laceret dentib; suis.

Capitulum .xliij.

A **A**mi^o z **D**yrūdo. ysi. **H**amio pisc^{is}
est saxatilis dextra sinistraq; lateri
bus p^{er}gis puniceis ppetis: alijsq;
discolorib; designat. z dicit^{ur} est hamio. qz nō ca
pit nisi hamo. **P**li. vbi s. **A**miā siue **H**amiā
vocāt piscē: cū^{us} icremētū dieb; singlis itelligit^{ur}
cū thinnis: h^{ic} z palamides i pontū intrāt grega
tim ad dulciora pabula cū suis queq; dulcib; .

Operationes

Exli. d^{icitur} na. re. **H**ami^o ē pisc^{is} saxatilis. vt ait
ysi. id est lapidē gerit interi^{us}. h^{ic} admodū specio
sus ē: hñs i vtroq; latere q^{ui} p^{er}gulas ppetio col
lore puniceas. reliq^{ui} p^{er}o corpe diuersis q^{ui}dem z
gratis colorib; . tot^{us} i modū pāni serici variat^{ur}.
Dyrūdo maris silis est aui bui^{us} nois. bec ad

De Piscibus

modū loliginis in aqua manet ut piscis. et alas habēs ad amena eleuatur etheris.

Capitulum. xliii.

Echinus marinus. ysi. Echinus ab icino terrestri nomē trahit. quē vulgus ericium vocat. cuius testula dicitur spinis aculeata in modū castaneaz. quā adhuc operte de arboribus cadūt. Caro eius mollis et minio similis. Actor. Echinus ipse est echinus. de quo dictū est super in tractatu de animalibus. ca. lxxvii. Idē etiā videtur esse eribenaio. licet ysi. de his agat separatim tamē de duobus. Idē etiā dicitur ericinus vel irricinus.

Operationes

Ex li. de natura rerum. Echinus est piscis marinus. habēs caput et os inferius (ut ait Aristoteles.) et exitū superius fluitantū superius. quod est in more animalium ceterorum.

Echinus autem spinis loco pedum. Eius anteriora separata sunt. et inferiora continua. horrore est ceteris piscibus. quia spinis hispidus. unde non de facili sit ulli piscium preda.

Carnes eius vehementer rubec sunt minio similes. ut dicit Plinius.

Capitulum. xlv.

Kalkos Karkoz et Kilok. ysidoro. Kalkos est piscis maris. specie multiformis. pluniaz ceteris piscibus ad vitermediū et impugnationis iuuamen esse solet. huic per exitio datur. Nam si multa pluvia fuerit oculis cecatur. ac persequens eū cibum querere non possit. fame moritur. Idē. Karkoz

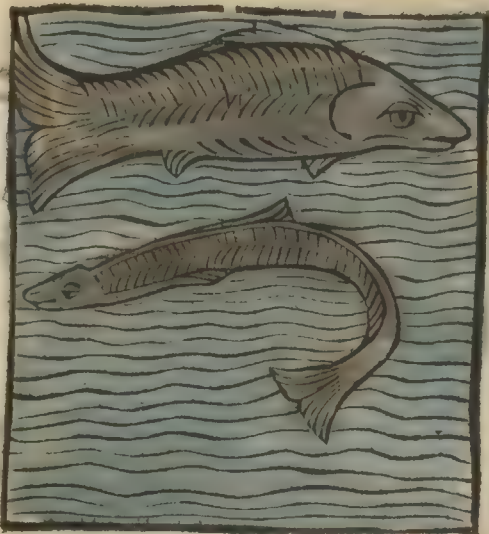
vero est piscis qui postquam deprehendit: multo vivit temper: et cibatur se ex se. quia superius intestina est nidior aqua.

Operationes

Idē. Kilok est piscis marinus in testa multū aspera latēs. cuius orificiū est in medio corporis.

Sentit autem quicquid ei appropinquat. et applicat in lapidibus cum suis pedibus posterioribus.

Anterioribus autem quibus per manibus utitur quicquid per eum transit. quod nequaquam vincere se posse credit: tumescit: seque contrahit: et adheret fortius lapidi cui applicatur.

Capitulum. xlvj.

Rarabo et Kylene. ysidorus. Karabo stercore vivit et luto. Fedaturque cis bo. propter hoc animal ponderosum est. caudam habet laram. et ideo quando pugnat leviter se vertit. Duius enim generis monstrum fortissime pugnat inter se velut arietes. munusque semulitudo sociorum aduersum partes. unde frequenter visi sunt ambulare sicut greges: adinuicemque bella pariri. fiunt autem in aliis bellis quatuor de causa usis. scilicet propter naturalem superbiam. propter cibum. propter coitum. propter fetum. sicut gallina propter fetum cum coruo pugnat. et anser cum cornice.

Operationes

- A**resto. Karabo sicut et cancer sanguinem non habet. durum habet extra et molle intra: nec est nutritibile illud durum. immo recipit ignem.
- B**accipit autem pisces sicut cancer in profundis maris cum duobus labijs suis: eosque in duas partes diuidit: et ad os suum ducit.
- C**karabo ex piscibus dure carnis mouetur cum cauda sua motu veloci sicut motu alarum suarum.
- D**est autem genus quoddam ex quo generatur Karabo: quod est bone carnis antequam oua ponat: postea pro male. Hoc genus exiit spolum in vere sic ferpens. Ita cancer et karabo senectutem exiunt et que mollis teste sunt.
- E**marinum animal molle teste karabo coit et impregnat et malakye similiter accidit. Karabo et sibi simile in genere scilicet animal molle teste ouant coitum. Similiter est generatio malakye et septa: et sibi simile.
- F**maresque karabo non custodiunt oua. malakye autem ouat extra. et mas efficit super feminas sperma. sicut mares piscium super oua.
- B**ex libro de naturis rerum. Karabo secundum Aristotilem est piscis qui quando timet retrocedit quando vero non timet ambulat ad interius naturaliter.
- D**in eodem libro. Kylene est animal marinum quod contra nature communis ordinem habet epar in sinistro: splen in dextro. Nam in omnibus animalibus terre magnis et paruis est econuerso.

Capitulum. xlvij.

Roky. Aresto. Roky est marinum animal: habens dentes acutos. et etiam ponit unum super alium. sic enim ges-

nus suum diuersatur a generibus piscium. quia pisces habent quidem dentes acutos. et non est in eis animal duas habens acies dentium. Acor. Roky ipse est seichus. de quo dictum est paulo supra. idemque vitulus marinus. de quo etiam dicitur infra.

Operationes

- E**x libro de natura rerum. Roky est animal in terra sicut in mari manens. cartilaginofum habet corpus ut sepia. ossaque minus debito robusta. propter infirmitatem aliquam crurium vix ambulare possit: sed in pedibus sustentare.
- B**ambulatio ergo ipsius est potius in vigore spiritus et leuitate corporis quam ex virtute. Dentes habet acutos valde. caudam parua ut ceruus. renes ut vacca.
- C**enter eius sanguine caret. quia due vene que ramificantur super renes usque ad ventrem in eis non perueniunt.
- E**tetera pro corpore membra sanguinem habent.
- H**oc animal habet quatuor pedes. et habent inflexiones digitorum quod in utroque pede. figuraque pedis est ut cauda piscis.
- I**n aquis spirare non valet. dormit autem prope mare super terram. ibique fetus suos parit duos aut tres.
- T**ransacto vero die. xij. post partum: sequitur fetus matrem suam ad mare: et multotiens in die ut aquis marinis assuescat. Hoc animal multas habet unde fetus lactet. Vox eius est sicut thauri: maximeque cum interficitur. difficulter autem interiri potest.

De Piscibus

Capitulum. xliii.

Leo marinus. ¶ ysi. Leo marinus dicitur est a similitudine terrestris.

Operationes

¶ Ambrosius. Leo terribilis est in terris: sed dulci in fluctibus. Eandem habet dispositionem et virtutem sicut in terra. quare transio.

Capitulum. xlii.

Lepus marinus. ysi. Lepus a similitudine leporini capitis nuncupatus est. Plinius.

Venena dira non cessant in lepore. quod in indice mari etiam tactu pestilens. vomitum dissolutioneque stomachi primum creat. Idem in li. xxxij. Lepus marinus venenatus est in cibo vel potu datus. Nullum est animal quoniam eius tactu intereat. homo tactus ab eo pisces olet et moritur. et lepus similiter ex eo tactus moritur. Sic uterque alteri venenum est. In India non capi viventem affirmant.

Operationes.

¶ Avicenna in li. q. can. Lepus marinus animal ostrea tumulosum declinat ad rubedinem aliquantulum.

¶ Sanguis eius calidus est mundificans pannum.

¶ Caput eius adustum generat pilos in alopecia proprie cum adipe usi. et in tyria valde.

¶ Cum autem ex eo fit emplastrum sicut est abradit crines et pilos.

¶ Itaque abstergit visum emplastri more suppositum et sic colligitur. Numeratur autem inter medicinas venenosas. et interficit eum ulceratio pulmonis.

¶ Plinius in li. xxxij. Leporis marini semina si mulieres grauide aspexerint stomacho nauseante statim abortum faciunt.

¶ Remedio est mas ob id induratus sale. ut in brachealibus habeatur.

¶ Lepus marinus venenatus quidem est.

Sed eius cinis in palpebris pilos inutiles emulos cohibet.

¶ Idem. Lepus strumas sanat: ita ut celeriter remoueant. Et lepore quoque marino recentibus iubent quidam podagram fricari.

¶ Sanguis eius et fel (si necetur in oleo) valet contra carbunculos.

¶ Avicenna in canone ut supra. Lepus marinus est venenosus si de ipso in potu datur accidit constrictio anhelitus. et rubedo oculorum.

tussis sicca spumum sanguinis: difficultas vane. Urina violacea et egestio similiter vel dolor in stomacho. vomitus supflus colore et sanguinis yctericia et angustia ac dolor renum: sudor fetidus. horroz cibi.

¶ Et cum videt eger pisces terretur ab eis: et inuenit saporem fetidi piscis in ore suo. et in erucuatione cum faldine. Plures autem qui ex eo euadunt: in primum cadunt.

¶ Confert autem eius curationi lac caprinum quod est in uamentum vltimum.

¶ Lac quoque azininum et lac mulieris ex mamilla. et eius cancri fluminalis: et ericius affatus aut sanguis eius fortes autem medicine sunt calamitum flumiale calidum: recens: et sanguis anseris. et vrina hominis antiqua. et cetera.

¶ Signum vere sanitatis est. quando videns pisces non terretur ab eis: et comedit. Cumque cadit in primum curetur pyxis.

Tractatus

Capitulum. i.

Lenian z ludolachra. ysi. Lenian sine lenim: est piscis serperinus. de q̄scz sup̄ dictū est in tractatu de aia libo. ca. lxxiii. ysi. Ludolachra ē aial nāfa z forma mirabile duas bñs alas i facie. duas i dorso: q̄bz mira velocitate nitit̄ q̄cūqz volūtas eam impulerit.

Capitulum. ii.

Loligo. ysi. Loligo est monstrū in q̄nas tura luisse videt̄. Nā cute squamosum cū gregibz piscū maris pfunda scrutat̄. Lum

autē aq̄s fastidierit: leuat se cū alio pennigeris quas in hili nāfa dedit. z cū volucris eibera scandit. Sed qz flatus ventozū sustinere non potest. post modicū vbi ventis p̄cunt ad aquas redire cogit: z in pfundum relabatur.

Operationes

¶ Plinius li. ix. Loligo est piscis mollis sanguine carens sicut sepia. Caput habet etiā sicut z sepia inter ventrem z pedes.

¶ Sepie z loligini pedes duo ex his lōgissimi sunt z asperi. q̄bz ad ora cibos admouent. z in fluctibus se velut anchoris stabiliūt. Loligo etiā an volitat: extra aquā se efferens.

¶ Sepia q̄dem in terreno parit inter arundines ac in alto p̄seruata: oua edunt loligines.

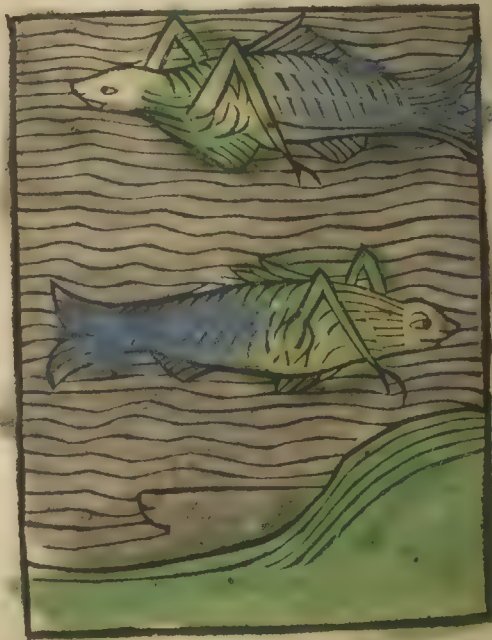
¶ Item loligines sicut z sepie coeunt lingua brachia inter se cōponentes z in contrariū nantes. ore quoqz pariunt.

¶ Loligines etiam in litore mire magnitudinis sunt. sed in mari nostro q̄nqz cubitorum nec ossa nec spinas habet.

¶ Idē i. li. xvij. Loligo volās signū ē tēpestatis **¶** ysid. Tradūt in oceano mauritanie tantā multitudinē loliginū ex aqua euolare vt etia naues demergere possint.

¶ Phisiolog⁹. Loligo capit aliq̄n q̄nqz cubitorum. Caput habet inter pedes z ventrem. vlt̄ra duos annos raro est eoz vita.

¶ Aliquod eoz genus asperrimū est q̄ pignature turmis se munientes stabiliūt.

Capitulum. lii.

De Piscibus

Locusta marina. Phisio. Locusta mari na iuxta **Pli.** quatuor bz cubitos i lōgitu dine. hyeme ledit. autūno z vere pinguescit. et plenilunio magis. **Ecli.** de na. re. Locusta flu uialis ecōtraria qz locusta cāpestria. pedes an teriores bz lōgiores: necrumiati anteriori pre fici aīalia cetera. sz ad posteri. scz i extremo sto machi sui cū dētibz in ventre sibi herentibz.

Operationes

- A** **Pli.** lib. ix. Locuste pisces crusta fragili mu s niunt. in eo gñe qd caret sanguie latet mētibz qñis. **Siliter** z cancri q eodē tpe occultant.
- B** **Et** ambo veris principio senectute in more anguiū exeūt. renouatiōe tergoz. **Eterum** in vndis natāt. locustereptantiū more fluitant.
- C** **Si** nullus ingruat metus recto meatu cornibz. q sūt rotunditate p̄pilata ad latera por rectis. z eisde erecti in pauore. oblique in latez rapcedant. Cornibz inter se dimicant.
- D** **Quiū** ac bmoī locuste in petrosis locz. **In** indico mari locuste quaterna cubita implent.
- E** **Polippū** intantū locusta pauct. vi si iuxta vi derit oīnino moriat. Locusta qz conger inimi cus lacerat z perimit.

Capitulum. lūj.

Lucius. Actor. Lucius est piscis flumialis ore lato z dētibz acutissimis. minorz pis scū deuorator. cui tñ perca squamis z bzāchis asprimis armata resistit vt non ei p̄ualeat. nec dētibz ei p̄da fiat. **Uescit** aut lucius venenosis vt bufonibz z hmoī. z tñ infirmis dē esse i cibo san. **Si** qñ nassa in q̄ inclusus fuerit. ex aqua

lestata lucē diei viderit. raro vel nllm̄qz accidit. vt postea diutius remaneat. sed quesita sibi via euadit.

Operationes.

¶ Ecli. d. na. re. Lucius est piscis q z lupus aquilis appellat. **Dic** si flumiales aqs cibūqz p vita suf ficiētē habuerit p successus tpm in lōgitudinē maximā eualescit. **Lib** ei sūt pisces. z q̄quid ranaz more rept. piscē ad magnitudinem ppe sui comedit. **¶ Nā** vbi victū subegerit: caput p̄ma ore deuorat. q̄ digesto paulatim addit ses quentia: donec totū p̄sumat. **¶ Pari** qz generis sui p̄cere recusat. vel ob naturalē crudelitatem. vel qz au id est cibi rapineqz impatiēs. **Nam** z p̄p̄a semia p̄seāt vbi piscis forma susceperit. **¶ Est** at piscis qdā bñs acres squamas z pinnu las acutas. quē si lupus aquaticus p caput ap p̄bēderit cito transglutit. **¶ Si** p̄a pte caude nō potest qm̄ incōtrarium asperari gescunt. **¶ Lucius** in cerebro lapidē cristallo filez gerit: sz h cū enū in longū duxerit. **Impregnat** hic piscis vt dīc **Aristo.** flante vento septentrionali siliter z pisces q in lōgitudinē eualescūt. semia p̄gnās aquas ascēdit: q̄nto p̄r remoti a loz co suo in q̄ habitare p̄sueuit. **Ibiqz** oua parit: vt filij sui nō sint ei impedimentū p̄de. **¶ Et** hoc p̄pter crudelitatem naturalē: vel p̄pter cibi rapineqz inuidiam. **¶ Aliq̄** dixerunt q ascenderet p̄pter dulciorem aquā. qm̄ aqua tanto semp̄ est dulciōz: quanto fonti primior. **Lucius** tante auiditatis est vt piscem quē totū q̄ntitas eius deglutire nō sus stinet dumidiū incorporaret.

Capitulum. liii.

Lupus marin⁹. ysi. Lup⁹ a velocitate appellat. in q^{uo} lup⁹ terrestri assimilat. q^{uia} scz improba voracitate alios psequit. Est at pisc⁹ captura ingeniosus. Nam z rheti circūdat⁹ fert arenas arare cauda: z ita cōditus trāsire rbete. Pl. li. xxii. Lupus marin⁹ in p^{ro}uidendo min⁹ habet solercie: sz magnū robur in penitēdo. nā vt beherit in bano tumultuoso discursu laxat vulnera donec excidant insidie.

Operationes.

- A** Idē li. ix. Pregelidā biemē oēs sēnūt piscēs: sz marie q^{ui} lapidē in capite existimāt hē. vt lupi z pagri. Lūq^{ue} aspere fuerint byemes multi capiūt ceci. Lupo^{rum} sō sūt laudatissimi q^{ui} appellāt lanati. cādoze mollicieq^{ue} carnis. meliores sūt lupi i amne tyberi iter dnos pōtes q^{ui} alibi
- B** Piscium lupus bis in anno parit. Rigid⁹ est actor lupū mugili caudā prerodere eosdēq^{ue} mensibus statis concordēs esse.
- I** Idem in libro. x. Produuntur vt dictum est mugil z lupus clarissime audire.
- D** Idem in libro. xxxii. Tradit etiā Quidius lupum rheti circūdatum: cauda arenas arare atq^{ue} ita conditū mtransire rbete.
- E** Aresto. Lupi marini cum intrant pelagus postea redeunt z ascendūt superi⁹ magna velocitate sicut delphinus. Omēs aut lupi magnorum corpōz anhelant aerem attrahentes.
- F** Ambrosius. Lupi deniq^{ue} in mari sunt tene ri quos nescit agnus timere. Et fm ysaia simul pascuntur lupi z agni.

Capitulum. li.

Megar. Dilag⁹: z Dilu⁹. Ex li. de na. re. Megaris ē pisc⁹ marin⁹ dūa rū palma z lōgitudinis. vilis habet in partib⁹ in q^{ui}b⁹ capitur. sed cū ad remotiora salus reducit: raritas ei⁹ p^{ro}ciū facit. Recenter tū cap⁹ z sine sale delicatiorē cibū edēb⁹ facit. Est aut (vt fert) nociu⁹ p^{ro}cipue febicitantib⁹. Unde poeta dicit. Et megaris noxiū omnis erit. Jorath vbi s. Dilago cū ei⁹ pulli volant significatio est sup tempestatē maris. ysid⁹ Dilago piscis est sic nominat⁹: q^{uia} sup aquas euolat. Quotiens autē cernit extra aquā volū tans tempestates mutari designat.

Operationes

- A** Ex li. d. na. re. Dilago volitat sup vndas in signū leticie: q^{uia} cessauit tēpestas. s^{ed} cōtra morē alioz pisciū z mōstroz marinoz q^{ui} oriente tempestate vident^{ur} quasi sup aquas ludere.
- B** Pl. li. ix. Dilu⁹ subit in sūma maria piscis ex argumēto appellat⁹ lucerna: lingua q^{ue} ignea p^{ro} os exerta tranquillitas noctib⁹ relucet.
- E** Attollit e mari sesquipedalia fere cornua. ab hisq^{ue} nomen traxit.

Capitulum. lii.

Magilus. ysid. Magilus ex eo nomen habet q^{uia} sit multū agilis. Nam vbi di spōsitas sēserit piscatorum insidias confestim retrosum rediens. ita rbete transiit vt volare piscem videas. Plini⁹. li. ix. Magis

De Piscibus

lum natura rideat metu capite abscondito: totos se occultare credentiū. q̄dē tñ tanta facilitas: vt i fenice et narbonēsi puincia coit? tpe e viuarijs mare linea lōgīq̄ pos ad branchias religata emissum in mare. eodēq̄ linea re tractū. semie seq̄nt ad litt? rursusq̄ seiaz maris ptus tpe. In narbonēsi puicie: et in nemiensi agnostagno. scz laterna appellato: vbi hoies delphini societate et mugilū piscat. mugilus et lupus odio flagrat mutuo. Bugiles alioz pisciū vim timētes sup naues exiliūt: et tā p̄cipue velocitat? sunt vt trāuersa nauigia interim sapiacent. ¶ Idē li. xxxij. Bugilū scit i esca bamū eē: atq̄ insidias nō ignorat. tāta ē ei auditas vt cauda p̄berando cibos excutiat. ¶ Jorath. Bugilus ē pisc? velocissim? i aq̄s fluminalibz naturā incant? nā deridet ei? stulticia: cū in metu capite abscondito: totū corp? abscondit ac secur? credit. hic cū lucio inimicitias bz hyeme tñ. et hmoi cā credit qz tñ crar? ē cibo p̄ q̄ dimicat. Estas te vero abūdat: et ideo ad p̄cordiā redigunt.

Operationes

¶ Plinius libro. xxxij. Linis e capite mugilum et mulorum sciaticos liberat

Capitulum. lviij.

¶ **M**us marinus. Musculus et Mustela. Mus marinus ad terras exit: ibiqz fossas facies oua parit. ac rursus terra obruit. Post tricesimā p̄o diē rediēs itez fossas aperit: et fer? i aquā ducit. hōz fetus in ter initia visu caret. sicut fer? oīm fere aquati lū. ¶ Jsi. Musculus dicit? ē: eo qz sit balene ma-

sculus. Eius coitu hec balena cōcipe phibet. Sūt aut musculi cochlee qz lacte cōcipiūt ostrec. ¶ Plin. li. ix. Amicitie sunt exēpla muscul? et balena. Qñqz p̄ graui supcilioz pōndere obrutis ei? oculis infestantia magnitudinē in vada p̄natās demōstrat. oculoqz vice fungit. ¶ Idē li. xi. Musculus marinus qz balenā antecedit nullos hz dētes: s; p̄ bis setas int? ob id etiā hirsutā dicūt appellatā. ¶ Idē in li. ix. Mustele pisces mēse deputat qz inter alpes lac? rechie bigratinus emulas murenis generat. ¶ Aristo. Mustela sic delphinus et foca viuos fetus de corpore suo edūt: et cū partus ediderint si erga suos caulos insidias quēqz molliri p̄fenserint ipos tuent et atis tenere pauore affectu materno cōpmūt: oraqz aperiūt. et innoxio dente part? suos suspendūt. Interno qz corpore recipe ac genit alio ferunt abscondere donec ad illos securitatem deferat. aut sui corpis obiectu defendat.

Capitulum. lvij.

¶ **M**urix. Jsidus. Murix est cochlea maris ab acumie et asperitate dicta. que alio noīe conchiliū dicit? eo qz circū cisa ferro lachrymas purpurei coloris emit? rat. ex qbus purpura tingit. et inde ostruz appellatū ē. qz hec tinctura ex hūore teste elicitur. Durianus autē tradit muricē echineū. ¶ Plin. li. ix. Murices conchemarine sunt q latent circa canis ortū tricētis diebz: et statuto tpe exeūt p̄ciosus liquorē tingēdis vestibz in medijs faucibz hnt vtilē. Sed is color in sola vena cādida reperit. Reliquū p̄o corp? sterile est. Quis qz tñ hic color exprimitur:

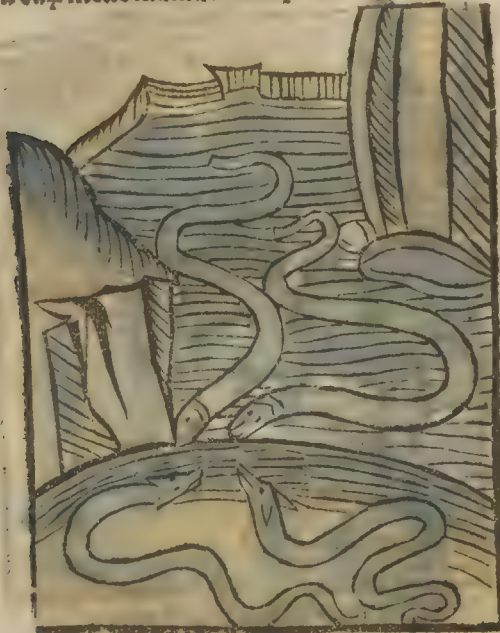

Tractatus

q̄ morientes cū vita succū euomūt. nō habēt spericū os neq̄ rotundū ne in angulos pdes interostro sed ad conche modū vtroq̄ late re claudīt. ¶ Idem in eodē. Aialia marina q̄ sūt dure teste vt murices: aut purpure saluā ario lentiore pueniūt (sicut a crescēte humo re cūlices) atq̄ spuma maris incalēcente cū admissus est imber. Et he pariūt in vere.

Operationes

A ¶ Plin⁹ li. xxiij. Duricum teste cinis vtili
B ter cū melle illinīt vlcēibz capitis. ¶ Idem q̄s cinis bonū est dentifriciū. Et maculas purgat in facie mulierū cū melle illinitus. cutēq̄ erugat. extenditq̄ septenis diebz illit⁹: ita vt octano candido ouoz foueat. ¶ Idē ex oleo valet ad parotidas z strumas. Panniq̄z resitit vtroq̄ modo. siue opus sit incipētes discurrere: siue cōcoctos emittere. ¶ Itē muri cū cinis cū oleo tumores tollit. Linisq̄ testarū eaz melle māmas mliez efficaciter sanat.

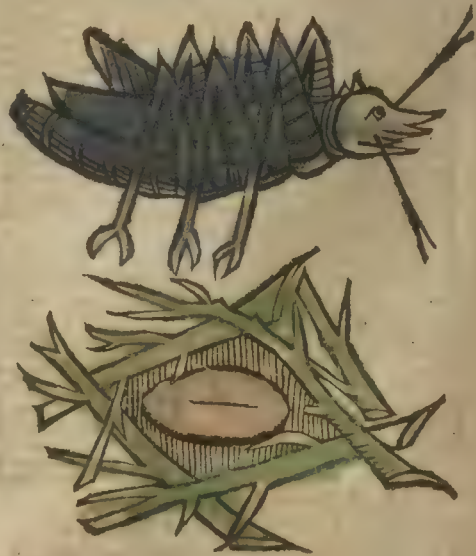
Capitulum. lix.

Murena. Jido. Murena greci miresā vocant: eo q̄ plicet se in circulos. Hāc feminini tm̄ sexū tradūt z a serpente p̄cipe. Ob id a piscatoribz tanq̄ a serpente sibilo euocat z capīt. Ictu fustis difficulter interimīt. Ferula vero p̄tin⁹ aiam eaz habere in cauda certū est. Nam capite p̄culso vix interimīt. cauda statim exanimat. ¶ Plin. li. ix. Murena est piscis longus molli cute intectus. hyme later. Nec capīt nisi diebus estat. sicut congerz oēs sapatiles. Exit i terrā sicut polippus. huic emulat mustela Qui

busdā piscibz dato sūt pinne vice pedū. Quibz vero nulle sunt vt murenis. quibz nec branchie. hec flexuosi i pulsu corpoz ita mari vtunt⁹: vt serpētes terra. in sicco q̄z repunt. Murena q̄cūq̄ mense parit: cū ceteri pisces statuto tpe pariat. Quae ei⁹ citissime crescit. In sicco littoze elapsas vulgus coitu serpen tū impleri putat. ¶ Ex li. de na. re. Murene sicut dicit Plin⁹ libēter se tenēt inter barādines z ligna: vt si forte rberi pcludant flexu multiplici euadāt. Hec mosum venenosum hūt: sed capitis eorundē cinere mosus sanat. Periculosus est eas in cibū sumere: nisi pus in vino optime ac diutissime decoquant⁹. et speciebz aromaticis marieq̄ pipere cōdiant⁹. venenoso nāq̄ abūdat humore. vñ nec de facili cedūt coctioni. Itē murenā iuxta Basiliū. vipera ex aq̄s in sicco euocat ad coitum. ¶ Iorath vbi. s. Murena nō a suo fili s̄ a serpente sibilo ad sociū euocata p̄cipit. nec alijs qd tñ serpenti s̄ sibi sile gignit. ¶ Ambro. Vipera quidē ad litt⁹ maris sibilo murenā euocat venenū suū vomit. Illa statim venit et cū eo coit: z post vipera venenū suū resumit.

Operationes

¶ Plin⁹ vbi. s. Murene mosus capitis ipsi⁹ cinere sanat. ¶ Lichenas etiā z lepras soluit murenarū cinis cū tero is obulis mellis.

Capitulum. lx.

Multipes. Ex li. de na. re. Multipes piscis marin⁹ est. a re nomē bz. huic pedes a latere p̄cedūt. In hyeme coit

De Piscibus

et inter ceteros pisces sibi nidum ex furculis
pstruit. per duos menses ouat. et hoc unum ouum
tam ad instar nucis paruum. Femina per quadragin-
ta noctes sedet: et ouum a se editum fouet ex quo fi-
unt pisces innumerabiles. Quod si non esset: multum
eorum genus decrederet. quia seipos inuicem consu-
munt. et multe comestiones sunt. Multipes astu-
tia magis quam fortitudine vincit karabo mon-
strum marinum quod validum est ac robustum. Cuius
victorie signum. nam simul capti in rabeti repunt
Karabo frequenter mortui inueniuntur aut letali-
ter vulnerantur. Est etiam quoddam genus multi-
pedis naturaliter astutum quod in aqua supernat et
dorsi testam ad solem ponit ut desiccat ac durior
fiat. sic ut salas maris aqua et aduersa scopu-
lorum pativaleat. Actor. Multipes ipse est po-
lippus iuxta Plinium. de quo plenius lixi dicet.

Capitulum. lxi.

Qulus vel Bullus. Ex li. dena. rex
Bullus est piscis marinus (ut ait Pli-
nius) modice quantitatis gratia nos-
trinitatis in esum tamen datus nobilibus. Rarissi-
mus tamen est quem septentrionalis tamen gignit oc-
ceanus. Horum tamen genera plura sunt. Quidam
alga et ostreis ac limo ceterorumque piscium car-
nes vescuntur. Nobiliores autem in inferiori labio
vel labio gemina barba insigniuntur. victusque
eorum est quod iuxta ripas aeris serenitate prece-
uerit. Bullum nobilem expirantes numerosa
colorum varietate spectari procures gule nar-
rant. Seneca de naturalibus questionibus li-
bro. vii. Incredibilia sicut iam superius dictum
est sunt opera luxurie in cubili piscens natant:
et sub ipsa mensa caput qui statim in mensam

transferatur. **P**az recens videtur mulus nisi qui
in conuiuie manu moritur. Observat morientium
color: quem in multas mutationes mors ipsa
luctante spiritu vertit. Rubor primus: deinde
pallor suffunditur. longa somnuculosa inertisque
luxurie expectatio. Nolunt attingere nisi eo-
dem die capti: qui ipsum (ut aiunt) mare sapi-
unt recte. **I**sidorus. Bullus vocatus est: eo-
que mollis sit ac tenerimus. cuius cibo traditur
libidinem inhiberi: et oculorum aciem hebetari.
homines vero qui his sepe pasti sunt piscem olent
mulo in vitio necaro. qui inde biberint reditu-
um vini habet. **A**lexander. Bullus bonis
fimo delectatur adeo ut in ipso iaceat: et rini-
cturam caro piscis ex fimo mutuetur.

Operationes

Plinius. Bullus contra pastinacas et scor-
piones terrestres siue marinos: et dracones at-
que spalangia prodest illis: aut in cibo super.
Eiusdemque recentis a capite cinis contra om-
nia venena valet. Et primum contra fungos.
Iterum cinis e capite multorum attritus scia-
ticos liberat. Loburuntur autem in vase ficti-
li et cum melle debent illiniri. Bullus autem
in cibo inutilis nervis inuenio. Eorum quoque
cibo traditur oculorum aciem hebetari. In me-
struis vero mulierum auxiliatur mulus. Inueter-
rati muli et in portioe tritici vomitones peritant.
Bullorum salsamenti cinis carbunculos dis-
currit. Bullus autem in vino necatus (ut dictum
est) his qui biberint inde vini reditu afferunt.

Capitulum. lxi.

Tractatus

Monachus marin⁹ et Monoceron.
Ex li. de na. re. Monachi maris di-
cti sunt: q³ caput hñt vt monachi res
center rati coronā desup rasaz: z cādidā. z cir-
culū in modū criniū sup loca auriū. faciez tñ
nō habet in toto simlē homini: q³ nasum ha-
bet pisci simlē. z os naso cōtinuū. Ceterū in
inferioribz habet formā piscis. hoc monstrū
hoies sup ripas maris ambulātes libēter al-
licit: z corā eis sup aquas ludit: q³ si hominē
admirantē ppinquare viderit appropinquat
z ipe. z si dat facultas hoiem rapit z traiecit
in pfundum: sicq³ carnibz eius satiatur.

Operationes

- A** In eodem libro vt supra. Monoceron est
monstrū marinū: habens in fronte cornu ma-
ximū: quo naues obuias penetrare possit: ac
destruere z hominum multitudinem pdere.
- B** Sed in hoc pietas creatoris hūano gene-
ri puidit: quia cum tardum animal creatum
sit: naues eo viso possunt effugere.

Capitulum. lxiij.

Arcos. Nautilos z Rubes.
Ysidorus. Marcos. teste Ari-
sto: tante sturis est piscis vt me-
diante lino z calamo ad manū
piscatoris hamū tenēt: accedat
stupor z insensibilitas: imo z totus corp⁹ stu-
pefacit. nisi citi⁹ hamus deiciat. Inde est q³
etiā stuporifera vt papauer z hmoi cetera di-
cunt narcotica. **P**lini⁹ lib. ix. Nautilos q³
ab alijs vocat pompilos inter picipua mira:
cu: a mar⁹ cōputatur. Rā supinus in summa

equorū puenit. ita sepaulatim subrigens. vt
emissa p fistulam aqua velut exoneratus sen-
tina facile nauiget. Postea prima duo bras-
chia retorquens membranā inter illa mire te-
nuitatis extendit: qua verificante in auras
ceteris brachijs subremigans media canda
vt gubernaculo se dirigit: ita vadit alto luy
burnicarū gaudens imagine. si qd pauor⁹ ins-
terueniat hausta se mergēs aqua. **E**x libro
de naturis rez. Rubes fm Aristo. est piscis
in aqua viuens applicatus ad petras. Aqua
non descendit nec separat: nisi p attractionē
inspirationis concitus.

Capitulum. lxiij.

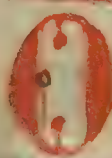
Ereides z Orcha. Ysidorus. Herel-
des sūt belua marine toto corpe hir-
sutis hispide. Habētq³ specie aliquā
formatam cū homine. Porū aliqua cū mor-
talis pditionis imitatrie emori debet. audir-
tur procul gemit⁹ eius ac planctus. De his
plenius dictum est superius in cap. Balena.
Ex li. de na. re. Orchū monstrū marinū est
(vt ait Plini⁹). ei imago nulla potest expmi
representatione: nisi q³ sit mollis carnis imen-
se. hec balenas graui odio psequitur: dentibz
trunculētis secreta feminaz irrūpuit: ac mor-
tu lacerat. Ille vero ad flexū imobiles: ad re-
pugnādū inertes: pōdere suo onerate ac pin-
nis inualide. Solū nouerūt auxiliū in altis
mare refugere: seq³ toto oceano defendere.
Cōtra vero orche in malicia p⁹ inaces labo-
rāt fugiētibz occurrere: z incautas angustijs
trucidare: inuada vgerē: sapis illidere zc.

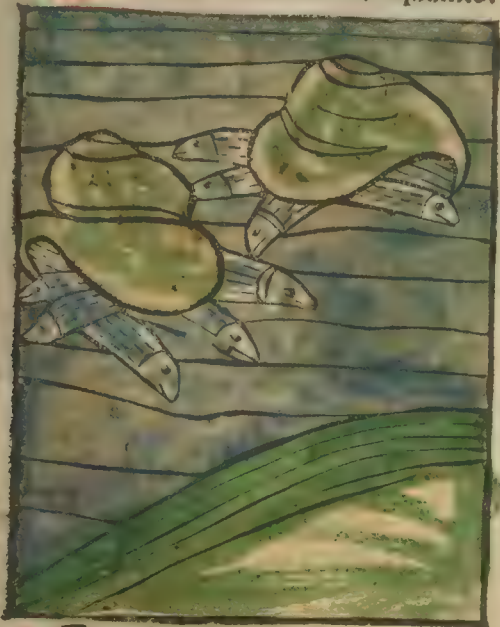
De Discibus

Capitulum. lxi.

Orbis. Jsi. Orbis dictus est a figura. s. q. rotundus est. et totus in capite stat. **Pl. li. xxxij.** Dicitur rillimū esse pisciū stat enī q. orbis vocat rotundus sine squamis.

Capitulum. lxi.

Ostrea. **Ex li. dena. rex.** Ostrea ut dicit Ambrosius et Jsi. Quam testas aperit ut clementioris aure delicias gloriatur. Sed cancer insidias ei repentinas prehendit. et lapide inter eius testas projicit: ne illas coniungere possit. et sic ostrea carnes coram

rodit. ostrea siquidem in sicco vel in sicco iacens. iam ut in domo conchas tpe accessiois maris aperit. **Pl. li.** Est autem in ostrea preciosissima margarita naturaliter infixa quae maris aqua in ea solidatur. Due etiam difficile apud reges invenitur. et in littoribus quasi vilis iacens: avulgo sapientis asperis et cauteribus colligitur. **Pl. li. lib. it.** Silicea testa inclusis fatendum est nullum inesse sensum ut ostreis putrescente limo perveniunt ac spuma circa navigia diutius stantia defixosque palos et ligna. Nuper copertum in ostrearia humorem fetidum effluere in modum lactis.

Operationes

Ostrea peculiariter contra venena leporum marini aduersant: eisque mentes diuitum palmarum tributum stomachum reficiunt: fastidiosis medentur. **Ad**ditque luxuriam frigoris obrutis niue: summa montium et maris yma miscet. **Alum** leniter emolliunt: coctaque multo tenasmo quod sine exulceratione sit liberat. **U**elicae etiam vulnera res purgant. **Co**cta pro in conchis suis sicutive nerunt clausa mire distillationibus persunt. **Bo**rum teste cinis vna sedat: et psyllas admixto melle **A**risto. Est autem piscis de genere ostreae. i. teste dure: quod cauda natat et reptat. **D**yal. Ostrea porphire unde purpura tingit cochleae sunt quod vnde desiccatione putris sunt quibus et ceterae cochleae putrescunt siles. **N**am ego eis usus sum in rhamatica et diuturna et quod difficile percarant vulnera et caua: et nimis profunda. quas vltas apposui cum adipe veteris butiro nouo.

Capitulum. lxvij.

iiij

Tractatus

Pagrus: paus. Pectine z perca. **P**si. Pagrus piscis e que gre ci fagru ideo nucupat: qd duos dentes habeat: ita vt ostreis in mari alaf. Actoz. Pagrus z ipe est dentit. de q dictu est superi. **P**linius li bro nono. Omnes qd piscis ptegelidam hie meim sentiunt: sed maxime q lapidem habere i capite estimant vt lupi z pagri. Tunc aspere fuerint hyemes: multi ex eis ceci capiunt: sicut de lupo marino dictu est superi. **E**x li bro de na. reru. Paus maris dicitur est a pa none volucre: quonia similis e ei i coloribz. dorso eni z collo pictus e colore diuerso. **I**n eode libro vt supra. Pectines maris armant vnguibus. lucent in tenebris ignium more. **I**n magnis frigoribz z magnis estibz recondunt quia temperatu aerem eos habere oportet vt viuant: cum excessum passionu in elementis vngues eorum non pati valeant.

Operationes

- A** **A**ristoteles. Aialis marini qd dicitur pecten pedibus si qd appropinquauerit oculu subis to claudit. **A**lini vt supra. Pectines spon te nature harenosis proueniunt.
- B** **A**ctoz. Perca est piscis pluvialis varij colo ris cursu velocissim squamis z pinnulis acu tis z asperrimis armatus: qd etia se defendit co tra pisces maiores ne pdantes ea iuadat pre ceteris piscibz fluuiatibz z stagnensibz in firmis in cibo precipue conuenit.
- A** **A**lexander. Perca videns sib i lucium im minere horret pinnis: z sic euadit.

Capitulum. lxxiiij.

Pataniste et Perna. **A**lbertus in libro de naturis animalium. Pataniste vt dicit **P**linius. belue sunt ma rine: que gange fluuiio Indie nascuntur et in mare veniunt. **E**t rostrum habent delphini. et candam habent cubitozum sedecim longi tudinis. **H**is socijs sunt belue: quos statuas vocant brachia bina habentes: quibus tan ta inest fortitudo vt elephantes in aquam ins trantes infestet: z eis permuscidas abrupat. **E**odem libro vt supra. Perna animal e ma rinum de genere concharu. **E**t est croceival de magne quantitatis existens. intra ipas ve stitur vellere vulno z nitido valde precioso: et sunt inde ornamenta vestium z peplozum preciosa.

Capitulum. lxxv.

Pistris. **A**lbertus in libro vt supra. **P**istris animal est marinum magnu valde vt dicit **P**linius. **I**n oceano gallias attingente aliquando inuentum. **A**li quando se offert mare in moduz altissime coe lumne intra vela nauigantium apparens. et aquam ingentem spargit: ita q in pauorem vertit nauigantes.

Capitulum. lxxvi.

De Piscibus

Pinna et Plais. Plini⁹ li. ix. Pinna ē piscis concharū generis. nascitur in limosis subiecta semper: nec vnq̄ sine comite: quem pinnocherem vocant. Alij pinophilacem: id est suilla parua. alibi cancer. dapis affectator. pandit autē se luminibz. orbū corpus intus minutis piscibz p̄bens. Assulant aliq̄ pr̄tinus: et vbi licenti⁹ audacia creuit implent eaz. At illa ore compresso. q̄c quid cōcluserit examinat. partemq̄ socio tribuit. Quo magis miroz existimasse quosdaz aquatilibz nulluz inesse sensum. ¶ Ex libro de naturis rerū. Pinna de genere concharū est: corpusq̄ rotundū habet. Mas et femina socialiter ambulāt. aperit pinna conchas suas ad lunā: seq̄ paruis piscibz offert q̄si mor tuam. Qui pr̄tin⁹ exultantes vbi licenti⁹ (sic ut dictū est) audacia creuerit implent eius conchas. Por vero pinnam se plenam sentiens app̄hensum q̄cqd̄ incluserit examinat. Actor. Plais est piscis notus et vsitat⁹ apud nos. scz et bicolor. Nam ex vna parte albus: ex altera niger. De quo sicut de pluribz alijs n̄ bil in p̄nominatis autoribz repperi: nisi forte alijs nominibz vocentur ab eis q̄a nobis.

Capitulum. lxxj.

Porcus marinus. Isidorus. Porcus marinus est qui vocatur suillus. qz dū escam querit: more suis terras sub as quis fodit. Circa guttur enim habet oris orificium. et nisi rostrum barenis immergat passum non colligit. ¶ Ex libro de naturis rerū. Porcus maris est piscis esibilis porci terres

tris ex magna parte similis. Nam et caput habet simile: et membra in corpore. costasq̄ simili modo dispositas. Tota fere caro eius in pinguedinem transit. Lingua eius absoluta est vt porci: sed voce differunt. In eius dorso quedam spine sunt venenū efficacissimum habentes: et punccionibz suis valde cruciantes. Sed fel eorum puncturis remedio est. Plini⁹ li. xxxij. Inter venena piscium sunt porci marini. spine in dorso cruciati magno lesoz. Remedio autem est lim⁹ ex reliquo corporis piscium eorum.

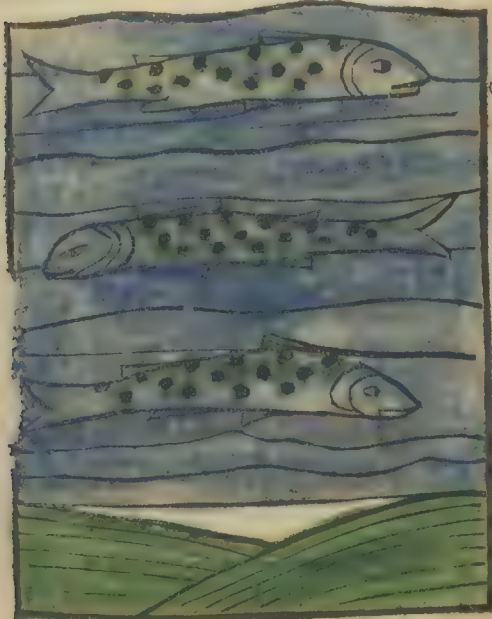

Capitulum. lxxij.

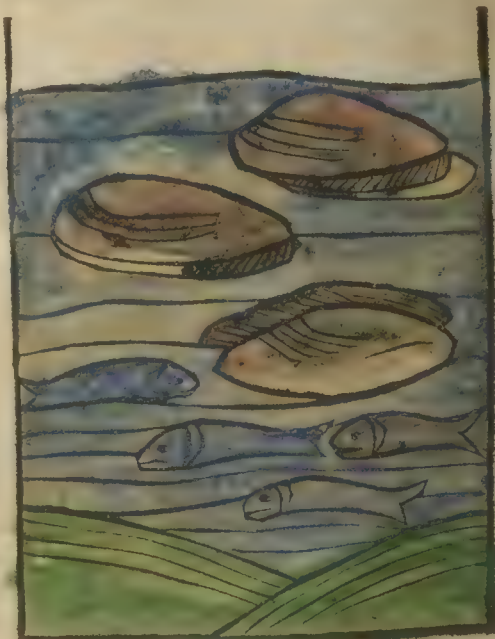
Tractatus

Polippus. Aresto. Polippus h3 iuuas
me squamositate pedu. p illa eni inot
uit ome qd sibi appropinqt. Alia tñ
hns sanguine h3 cerebz. Pebra vetr3 in se
pia z multi pede phila sunt i figura z tactu qe
qt comedit aggregat i canernis vbi. manet.
Et postq3 ome idoneu sibi comederit. tñcte/
stas residuas z cortices cancroz eijcit. Du
taf color ei3 z colore lapidu q3 snt ppe illum fit
colorat3 qd ei accidit cu timuerit. Ex lib. de
na. re. Polippus est piscis tanta hñs virtutē
in brachijs: vt nautaz aliqn de nauī incaute
stantem rapiat: z i mare trahat: eiusq3 carnis
b3 satief. Carnib3 eni libeter vescit. supin3 ad
heret scopulis: z auelli neqt. cui si fetidares
admotā fuerit: ab ei3 odore prin3 resilit. Hi
in mari iuxta venetiā frequētissimifut. Item
polippi siue multipes verso in terrā capite co
eunt. oua atq3 tā multa fecunditate faciunt: q
bois occisi testa capi nō pñt. supq3 sedētes et
incubātes qñ cancellat3 brachijs camerā fa
ciūt. Itē polippus vel multipes cornu cerui
vel stozac3 sicci fumo deludit z dephendit. qz
diliget ipm. z ob hoc intrat vasa venatiū. Ex
ipo etiā allato i hano posito venatores mul
tos capiūt pisces. Polipp3 z karabo. si simul
irriti fuerint: karabo mortu3 inuenit. Itē d3
q3 cū ouant natāt: z mares z femie debilitan
tur intm: vt apiscib3 paruis comedant: z i ca
uernis facile dephēdunt. qd tñ nō accidit iu
uenib3 z puis: imo fortiores sūt magnis. Itē
in hyeme coeūt. in vere aut ouāt siue pariunt
Apud maris longi3 est capite femine.

Capitulum. lxxiii.

Pungitius. Ex li. de na. re. Pungit
ius vero est oim fere pisciū minim3
q3 busdā spinis fm nomē suū pungēs
Das in eis circa fauces rubeus est. Femis
na vero illa rubedine caret. Ambo p3 macu
lis nudati sunt. Dos vulg3 opinat sine semi
ne in aq3 crescere. z qd mirabilius est: alios
etiā boz semē ppagari. Qñ z hūc piscem ma
trē pisciū vocant. Dicit eni si stagnū nouū fi
at: nullusq3 piscis immittatur. Dos piscis
los anno pmo in eo inueniri. z anno scdo di
uerfi generis pisces ex eisdem ppagari.

Capitulum. lxxiiii.

Purpure. Ex libris de naturis rerū.
Purpure sunt conche marine q3 ver
no tempe congregantur: z attrite li
quōres d3 saluant. Similiter z murices cir
ca canis ortū tricenis dieb3. Mutuoq3 attri
tu lentore cuiusdā cere saluāt similiter z mu
rices. Purpuras ac viuas capere contendunt:
qz cum vitā sua succum illū euomūt: z maios
rib3 quidē conchis detracta concha auferūt
Minores vero cum testis frangunt: ita des
mum rozē cū excipietes tyri lingua purpure
longitudine digitali: qua pascitur pforando
reliqua conchilia tāta aculeo duricia. Aqua
dulci enecantur: z sicubi flumini immergun
tur. Alioquin capte etiā dieb3 qñquagenis
viuūt salua sua. Doz pisciū conche ifra an
nū magnitudinē implēt: q3 si ante in crescēdo
trācurrāt: vim libidinis aufert: nec vltra co
ire pñt: vt in tpe p̄ciosum liquorem pariant.
Unde summa diligētia pmo anno detrahun

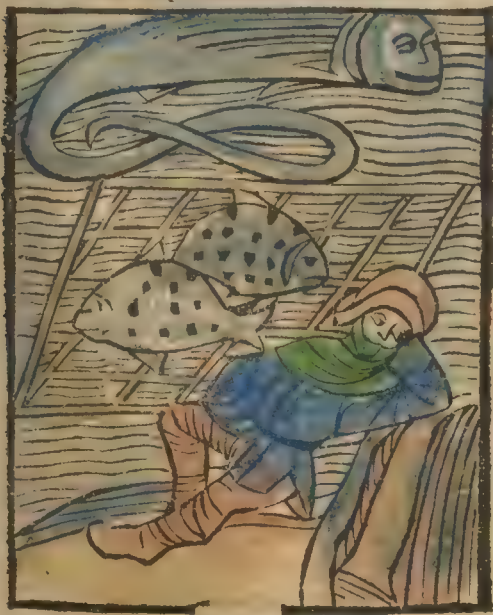

De Piscibus

tur eis conche vel pfringunt ne crescant. **D**oc
liquor ex eis purpurea tingi solet. q̄ color ni
gricatis rose more subluet purpure (sm Pl
nium) fetidis odoribus capiunt. et cū semine
ces fuerint mari reddite reuiuiscunt.

Operationes

Plini⁹ li. xxxiii. **P**urpure extra venena pro
sunt. **D**oriū teste cinis vtiliter cū melle illinit
viceribus capitis. **I**dem quoque cinis cū mel
le efficaciter sanat mulierum mamas. pannis
etiam insitit utroque modo. **I**dem cinis si
ne opus sit incipientes discutere siue coctos
emittere. **P**urpurarum siue muricū minora ge
nera sunt efficaciora. et ozis halitū custodien
tia. **D**yscorides. **P**urpura maritima et bla
ta appellatur: quia quasi blutula sanguinis ap
paret. **Q**ui⁹ virtus sicca est. unde vulnera pu
trida gingivarum in puluerē redacta et imposi
ta purgat et cicatrizat. **E**t si in eis mala cas
ro supercreuerit: puluerizata adbibita depas
scit eam et extirpat. hoc et eius ungule com
buste faciunt. **E**dem ungule et cooptozium
conchiliū albū fumigata castorei odorem ha
bent: ac fumigatione sua stereticis offocationi
bus laborantes liberant. **A**pilenticos curant.
bibita ventrē mouent. **C**onchiliū ipm cōbus
stum omnia supradicta nouit facere.

Capitulum. lxxv.

Rayte et Raba. **E**x libris de na
turis rez. **R**ayte que rabis gal
lice dicuntur: est piscis maris in
ter pisces nobiles reputat⁹. ad
modum vilis. **E**t hoc ubi est pi

scium copia prope modum rotundus est. et
in longitudine et latitudine fere equalis. **O**cu
los habet horribiles. **O**s quoque deformati
te liuidum. et hoc non eo loco quo pisces ces
teri sed loco ventris. ubi vero caput et oculi
sunt os non habet. **E**tandā habet prelongas
ut coluber: et in ea spinulas quasdam acutas
valde. **H**abet et quicquid in capite lapide: nec cre
dimus quod natura creauerit eum inutile. **D**us
ius carnes indigestibiles sunt ut carnes bo
uine. **I**mpinguatur (ut dicit **A**risto.) vento
meridionali flante. **I**ozarū **E**st autem piscis no
mine rabas stupefaciens. ita quod cū rete porta
tur puenit stupor eius ad manū qua portat.
hic occultatur in arena et luto. **V**enaturque to
tum quod ex piscibus appropinquat. et quod stupefas
cit eos: ita quod non possunt moueri. **I**peque com
sequitur illos et comedit eos.

Capitulum. lxxvi.

Rana marina. **A**mbrosi⁹. **R**ana hor
rens in paludibus: decorat aquas in quibus
omnibus fere prestat elementis. **A**resto. **R**ana marina habet alas sicut et om
nia cetera: quorum finis tendit ad stricturā.
Habet etiam brancos ad vnam partem decli
nantes asperos. spinis similes: et cooptozium
habet in ranis. maior est femina sicut et in ce
teris ouantibus: ut in lacertis ac serpētib⁹.
habet rana marina supra oculos partes pen
dentes quasi pilos. habentes capita rotunda
quas ei pparat natura cibi causa. **C**um enim
rana mouet aliquid aquosum cū luto et bare
na. tūc partes illas que sunt quasi pili erigit:
easque cum piscibus paruis inuoluit: et ad ozis

Tractatus

ficiunt suū cū eis adducit: sicq; comedit. Et si p partes illas que sunt sup oculos non venat qñ dephendit debilis z egra inuenit. Ex his etiam que latent est rana. cūq; latuerit vadit ad viride sup aquā z cibā piscib; paruis q; sunt in eo. Rana cōtinue generatiōis est. z ouat extra vñ ouū cōpletū tantū. Et est dure teste. ppter salutē qua exteri⁹ indiget. Dus ius cā ē natura sui corpis: q; caput ei⁹ ē i qñtate multiplex ad suū corp⁹. et ē spinosum. Ideoq; nō recipit pullos in vltimo. Omnes autē pisces nutriūt filios ppter ranas.

Operationes

Ruicenna in. iij. canone. Rana marina rubea (sicut narrauerūt sapientes) maligna est inuadens aialia. Nā ex longinquo ad ea saltat vt mordeat. z si mordere nō potest: exufflationē nociuā ad ea sufflat. Ex eius morstu accidit apostēa magnūz pditio velox. Cru ra eius cū tyriaca magna: z quod est eius generis. Actoz. Rana marina rubea venenosa. z eius potus accidit obfuscatio corpis. z alia multa incōmoda. Idēz. De hac z alijs ranarum speciebus dictum est supra in tractatu de animalib; capitulo. cxxij.

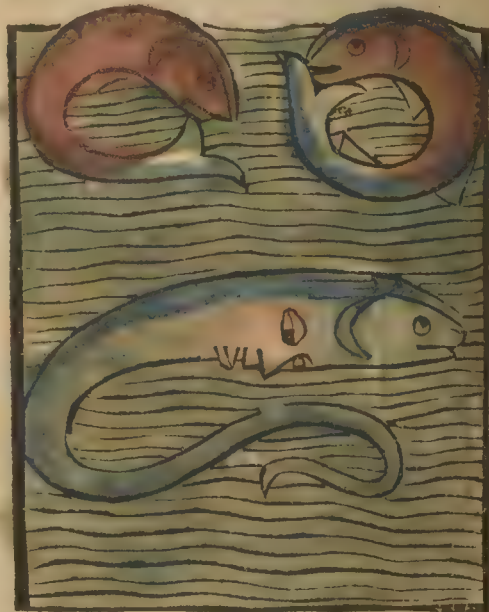

Capitulum. lxxviij.

Rubus. Plinius libro nono. Rubus est piscis planus sicut passer z solegia. Di a passeribus tñ situ corporum differunt. Dexter hic resupinatus est ille. passeri lenus.

Operationes

Idem in libro. cxxij. Rumbi carnes trite z ex aqua mulsa date febricitantib; pficiunt. Ex libro de naturis rerū. Rumbus est piscis magnus fortis z astutus: sed tardus. hic q; piscis vt rana marina simili modo dephat. Nam in limo turbato absconditus pinas excertas mouet: z vbi pisces approximare viderit: mor eos corripit et deuorat. Argus mentum est eius solerte. q; cū sit tardissim⁹ omnium pisciū. mugilum tamē velocissim⁹ in ventre sepissime reperitur habere.

Capitulum. lxxviij.

Rubus z Ryache. Albertus i libro de naturis animalū. Rubus est piscis in mari. Italic z grecie habundans: z est de genere pectinis rot⁹ rotundus quasi circulus pinnulis circūpositis. z i parte magna pictus est rubeis virgulis z maculis. z illa supficis tota est plena spinis aliqñtulum anterius. Et hic piscis est piger ad natandū ppter sui corpis latitudinē. demergit autē in pundo z turbat aquāz pisces qui acceperint incautos cōfodit. ita q; etiā velocissimū piscem mugilum in ventre habere innititur. Hic piscis delicatus est: et dulcissime carnis. In eodem libro Ryache dicuntur pisces de pectini genere rotundi. ita q; cubitus z aliqñ duos cubitos habent in latitudine z tantundem in longū. caudam habēt longā z in hac pinnulas acutas ad natandum oculos horribiles. z os quasi in loco vētris turpissimum. carnes habent duras z indigestibiles. vbi ipse piscis rarius inuenitur. ibi autē propter raritatem desideratur.

De Piscibus

Capitulum. lxxix.

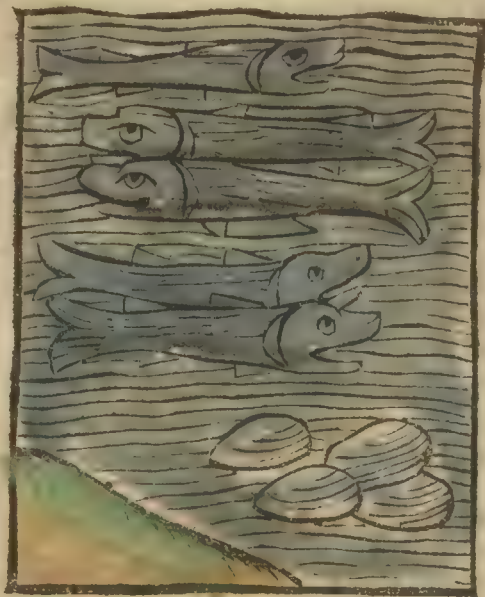
Salmo et Salpa. Physiologus Salmo dicitur a saltu. caudam enim ore replicat et reflectit. firmiter eam ore tenens: donec saltu agilitate locum etiam abruptum concendit. sed nec color multum valet: aut sapore antequam gustaverit mare. Ad quod tendens contra fluminis impetum a proposito non disistit quousque reficiatur. deinde ad nota domesticita revertitur. Ex libro de natura rerum. Salmo piscis est in latitudinem et longitudinem magnam excrecens. Robore quoque fortis est sed ponderosus et gravis. Vis quam habet agilitas a potentia virtutis eius est potius quam a levitate corporis. hic ut dicit Plinius olim preserebatur omnibus piscibus annuialibus. et maxime in aquitania. Carnes eius rubee sunt. que licet dulces et grates sint valde. tamen satietatem cito manducantibus ingerunt. piscis iste femur facit: nec diu vivere potest in aquis dulcibus stagnorum nisi liberum habeat transitum ad dulces undas fluviorum. quinetiam ubi in transitu sepe vel aliquid homini obstaculum inuenit: caput caude coniungit. flexoque corpore peruolat ad optata. In libro ut supra. Salpa piscis est obscenus et vilis. hic miraculum sui prebet ut nunquam decoqui possit nisi prius fortiter fuisse vel ferula verberetur.

Capitulum. lxxx.

Sparus et staurus. Albertus in libro de naturis animalium. Sparus piscis est

marinus et telo missili quod spergitur quando incitur. et dictus est eo quod habeat huius instrumenti figuram. In libro ut supra. Staurus piscis delectabilis qui solus ruminat. inter pisces. hunc piscem dicunt non multos habere dentes: et ideo ruminatione indigere. licet hec sit causa ruminationis. dicunt etiam hunc piscem romani de longinquis partibus allatum in tyberi esse multiplicatum.

Capitulum. lxxxi.

Sepia. Vido. Sepia dicitur quia sepius iter clusa facilius capitur in coeundo obscenum genus nam ore concipit sicut vipera

huius attramētū tanta vis est vt lucerne ad
ditū ethiopes videri. ablato pōri lumie qdā
tradūt. ¶ Ex li. de na. rez Sepia p̄cipit ore si
cut z vipera. oua eius dura sunt. De non na
tant i mari nisi par z par: masculus z femina
om̄i tpe ouant. z in quadragita noctibz oua
sua cōplent. Femina cū ouat: mas eā sequit.
z sup oua semen insuflat vt viuificet. ¶ Are
sto. Sepia membrū habet sub ore positū qd
dicit mastim. in quo est sperma magnū. et qñ
accidit timor eijcit illud in aquā z turbat eā.
Habet etiam in interiori suo vasa duo plena
ouis in albedine similia grandini. Corpore
mariū magis aspera sunt q̄ feminaz. Pullus
sepie p̄tinuus est cū ouo in anteriori corporis
parte. nec pōt aliter esse. Anterior enī pars z
posterior in eodem loco conueniunt.

Operationes

A Dyasc. Sepia cū attramēto suo cocta cas
costomacha est. ventrē mollit. **D** melle est
ossis ei⁹ collirij cracomatice necessarie mis
scetur. ¶ Item ossa tusa oniguine dentibz tol
lūt maculas carnis integro colorē restitūt.
C laucmata boim vel aīaliū in oculis suf
flando maxime cū sale ad sanitatē pducunt.
D s ei⁹ tritū z cū aqua bibitū toracis vitij
z asmaticis oīno pdest. ¶ **P** li. li. xxxij. **D** cus
loz tumorē ruborēq̄ sepie cortex cum lacte
mulieris illit⁹ sanat. z p secatiricias emēdat.
A inis eiusdē corticis cicatrices oculorū
sanat. z albugines iumētoz emēdat. ¶ **S**es
pie in cibo soluūt. earūq̄ teste ex aqua salsa
mentozū inherētia corpori tela extrahunt.
D edent z lentigini ceterisq̄ vitij ex ossi
bus sepiarū vltis. ¶ **I**dem cinis z carnes ex
crescentes tollit: z humida vlcera. ¶ **P** latea
rius. **D** a sepie quod in eius ventre inuenit:
ad albandos dentes valet. si puluere ei⁹ sub
tili in panno lineo posito fricentur. ¶ **A**d fas
ciem quoq̄ dealbandam puluis eius cū vin
guento citrino conficitur.

Capitulum. lxxxij.

Erraz Scilla. Ysido. Serra denta
est: q̄ serratā bz cristā: z sub⁹ natās
naue secat. **P**hisiolog⁹ Serra ē ma
rina belua pēnas hñs imanes. qua cū videz
rit in mari naue velificantē eleuat pennas su
as: z p̄tendit velificare cū naue. **U**bi aut cu
currit stadijs. xxx. vel. xl. laborē sustinēs des
ficit: z pennas deponēs ad se trahit. **U**n na
uem maris causa iam lassam reportāt ad pri
stinū suū locū in pfundum. Ex libro de natu
ris rez. Serra cristā habet serratā. qua na

uibo occulte supnatās eas in fundo secat: vt
intrāte aq̄ hoies astutia dolosa mergat: eoz
rūq̄ carnibz satiet. Alia quoq̄ ē eiusdē nois
marina belua ingens pinnaq̄ latissimas ha
bens quibz p̄tra naues velificare p̄tendit. Ex
li. de na. re. Scilla monstrū est habitās in eo
mari qd̄ italiam z siliciā intercludit. Flautis
quidem z oibz hoibz inimicus est: z eozū san
guine carnibzq̄ delectat. caput z pedes habet
ad modū virginis formata sicut syrenes
z rictus. z oris biatū ac dētes horridos vte
rū bestiale: z delphini caudā. Dire fortitū
dinis ē: nec i aqua facile vincit. In terra po
ppe imbellis bz z vocē aliquantulū musicaz.
ipaq̄ belua carmine mirifice delectatur.

De Piscibus

Capitulum. lxxiii.

Syræna. Ex libro de naturis rerum. Syrenes sunt animalia mortifera: quæ a capite usque ad umbilicum habent figuram mulieris improcere magnitudinis: horrenda facie. Arinibus capitis longissimis atque squalentibus. Apparent autem cum fetibus quos in brachijs portant. Mânis etiam fetus lactant: quas in pectore magnas habent. Quas quando vident naute multum timent: eas lagenam vacuum proiciunt. et ipsa cum lagena ludit donec navis pertranseat. Reliquam vero partem corporis habent ut aquila. et in pedibus ungues ad laniandum abiles. Porro in fine corporis habent squamosas piscium caudas. quibus ut remigibus in gurgitibus natant. Quoddam etiam musicum ac dulcissimum melos habent in voce. quo delectati navigantes et attracti resoluuntur in somnum. sopitiq; syrenarum unguibus dilacerantur. Sed nonnulli navigantium sapienti usi consilio: fortiter aures suas obturant: et sic immunes transeunt. ne mortifero syrenarum cantu illiciantur ad somnum. Hæc quidem belue in quibusdam profundis gurgitibus insulsi: et aliquando in fluctibus commorantur. At quod de lagena dictum est illi testati sunt: quicquid eas se vidisse dixerunt. Syrenas tamen has non in veritate beluas sed meretrices quasdam ysidorus fuisse descripsit. que transeuntes ad egestatem deducebant. Sed et philosophi et sanctorum expositorum nonnulli contrarium sensiunt vera monstrum marina esse dicentes. Sunt et syrene serpentes in arabie partibus habitantes. equi cursu velociores. quarum etiam quedam alas habentes volare possunt. Harum tantum virus est efficacissimum ad nocendum. ut morsum ante mortem quæ dolor sequatur. Philosophus. Syrene sunt animalia mortifera usque ad umbilicum figuram hominis habentia. extrema vero pes usque ad pedes volatilis. et piscis habet figuram. Musicum quoddam ac dulcisonum melodie carmen canunt. ita ut auditus hominum longe navigantium ad se trahant. nimirum suavitatem prolixæ modulationis aures eorum: ac sensus delinientes in somnum vertant. Tunc demum cum videt eos gravissimo somno sopitos. ignaros ac per insipientiam suam deceptos inuadunt et carnes eorum dilaniant.

Spinachia et Squatina. Ex libro de naturis rerum. Spinachia corpore quidem est pusilla: sed utilissime venditur quæ spinis extantibus munita a morsu cuiuslibet alterius piscis est acutissima. Isidorus. Squatinus dictus eo quod squamis sit acutus. unde et eius cute lignum politur. Plinius libro undecimo. Squatina est piscium genere quod pro spina cartilaginem habent. Omniaque talia carnosiora sunt et supina vescuntur. Diversa piscium genera non coeunt in simul: preter squatinam et ranam. ex quibus nascitur piscis parte prioris rane similis. Et nomen ex utroque compositum apud grecos trahit. Piscium quidam ter in anno pariunt. Quidam bis. vere. et autumno. Ex planis sola squatina bis. autumno occasuque vergiliarum. Squatina vero intra se parit ova premollia in alium locum uteri transferens: ibique excludens. Simili modo et omnia que appellauimus cartilaginea: ita fit ut sola piscium et animal pariant et ova concipiant. Ex libro de naturis rerum. Squatina piscis est in mari quinque cubitos habens longitudo: et caudam pedalem. Sic absconditus in limo pisces corripit subito. Autem tam asperam habet ut ex ea lignum et eboram poliantur. Pilus ipsius cutis brevis et niger est. hunc adeo durum natura creavit: ut ferri vel calicis acumine vix incidi possit.

Capitulum. lxxxiii.

Capitulum. lxxxv.

Solaris et solea. Ex li. d. na. re. Solaris dicitur eo quod in sole libenter in ripis fluminum facit. Caput habet magnus orificium latum. cutis nigra ac lubrica quod est anguilla. E par habet dulcissimum et esibile precipuum. in vastitate ac longitudine maximam crescit. Pl. li. ix. Solea est piscis a figura demota eo. s. quod calciametorum soleis assimilet.

Operationes.

Actor. Solea piscis est marinoz piscium iuxta medicos infirmis in cibo suauissimus: quod minus ceteris flegmaticus est etiam sapore gratus.

Capitulum. lxxxvi.

Scolopendra et scorpio. Pl. li. ix. Scolopendra pedes vocat. homo deuorato omnia iteriora euomit donec hamum egerat: deinde resorbet. Pl. li. ix. Scorpio dicitur est quod ledit dum manu tollitur. Tradunt autem. x. cancribus cum manipulo oculi alligatis. oes qui ibi sunt scorpiones ad eum locum congregari. Aristo. Scorpio marinus ouari vere semel. et iterum autumno. Pl. li. ix. Cancris mortui in scorpiones figurant in siccis.

Operationes

Idem li. x. Dete succus scorpiones marinos sumit. Idem li. xxxij. Dulcis etiam illius vel in cibo sumptus scorpiones marinos sumit et auxiliatur. Scorpionis autem marini fel alopias replet. Fel marini scorpionis rufi cum oleo veteri aut melle actico incipientes suffusiones discutit. Iterumque fel scorpionis marini cicatrices tollit. Scorpium marinum necatus in vino: et obuli pondere potus vesica vitia et calculos sanat. Lapide quod inuenitur in scorpionis marini cauda: cum sol est in cancro torquatur serpentes ictibus scorpionum. Dyas. Scorpiones marini colera deponunt. suffusiones oculorum detergant. caligines et glaucomata tollunt. Idem. Darini scorpionis fel magna habet virtute. et ante fellam quadrupedi pumiz. facit autem ad effusionem oculorum et ad caliginem et ad aspredinem palpebrarum. Aui. in. ij. can. Cerusa stanni confrita super marini scorpionis puncturas perfert. Idem in. iij. Ex mortuis scorpionis marini accidit inflatio ventris et forma poropica. et quicquid vetositatis: exitus absque voluntate. Cura eius est cura draconis marini et rntele.

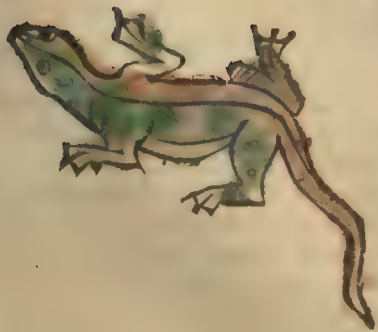

De Discibus

Capitulum lxxxvii.

Spongia. Scias nra z Scintbi. Al-
bert^{us} in li. de na. aialiu. Spōgia ma-
rinoz est q̄ multoz genez est. Et due
nūt cū aialibz in motu p̄tractionis z dilataōis
Quedā eaz immobiles sunt a saxis. z si abzū-
pant a radicibz recrescūt. Quedā at sunt mobi-
les de loco ad locū. In turbatis melius viuūt
et in puris aquis putrescūt z cibant limo z pi-
scibus z ostreis. ¶ In libro vii. Scumis est
piscis marinus quā germani catulā maris vo-
cāt. Bic q̄qz pedes hz in lōgū z caudā mono-
pedale. Bic piscis in limo abscondit̄ improui-
sos interficit pisces. Curē etiā hz ita asperā. ut
ea cū sicca fuerit ligna z eboza poliant. pil^{us} p̄o
ei^{us} brevis est z niger z similis aristis herbe su-
lonū. z adeo durus est ut ferro z calibe vix pos-
sit scindi. ¶ In eodē li. Scinti aialia sunt aq̄-
tica in nilo natantia cocodrillis figura similia
sed sunt multū minora z cōtractiora. Doz car-
nibz infecta pocula vim veneni extinguit. pre-
nunciant etiā tempestates. Antra sua arantia
z ostiū ab opposito ei^{us} venti q̄ flaturus est ape-
rientia z cauda villosa aliud foramen qd̄ ad uē-
tum respicit obturantis.

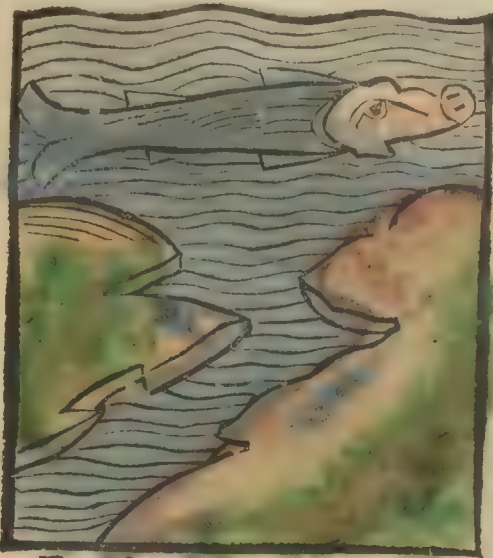

Capitulum lxxxviii.

Stone^{us} siue Stine^{us}. yfi. Stine^{us} est bel-
ua circa nilū. Qui. Stincus est guaril
de nilo q̄ capit in egypto. z estimauerit
qdā q̄ sit de partu cocodrilli. Del^{us} at de ipso
est illō qd̄ ē in p̄teritū: auget q̄qz coitū ita ut
nō sedet nisi sorbitōe iur^{is} lactucay z lentiū.

Operationes

Dyas. Stincus est aial qd̄ inuenit in India
q̄drupes z file lacerte: s̄ lōg^{us} atqz ventros^{us}. s̄
aūt fallit. z ad venereos vsus facit si caro eius
ex vini ciato potet. nā si pl^{us} sumat nervos ledit.
¶ Alb. i li. d. na. aialiu. Stinc^{us} est aial marinū
mediū inter platā z aial qd̄ est sic stella penta-
gonū rufi corij: z in medio hz rimas qd̄ trahit
nūtrimētū. At ita excitat libidinē q̄ sanguinē
eijcit p̄ coitū. nec tñ p̄cumbens adhuc coitu sa-
tiatur. nec medicinā habet libido nisi p̄ succū
lactuce bibitum.

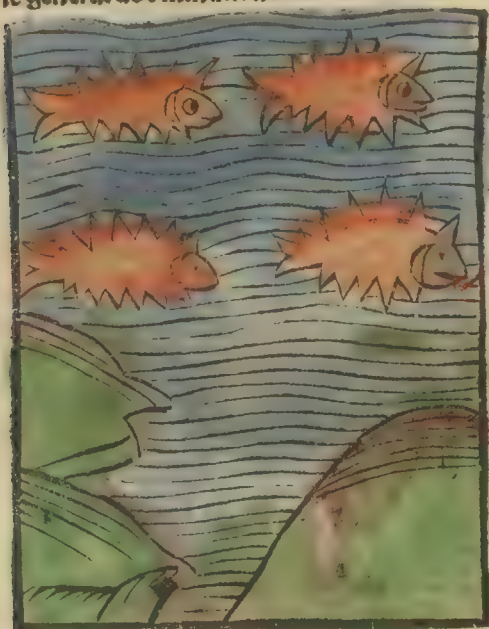

Capitulum lxxxix.

Scurio. Scilicet de na. re. Scurio est piscis
magn^{us} habitas in aq̄s fluminalibz q̄ ma-
gne sūt z diffuse. viuere diut^{us} nō potest
in stagnis nisi ad dulces flumioz aq̄s transitū
habuerit. Tibi parū aut nihil admittit i corpe
¶ Qui quippe cibo in nutrimentum sufficiens est.
ipsa sola aeris serena tranquillitas. quā p̄pter
z modicū hz ventrē ac p̄pe modū solidus i loco
vētris. sic in reliq̄ corpis parte. hz intestina licz
parua respectu sue magnitudinis. Epar vero
satis magnū z adeo dulcē: q̄ vix comedi sine
stomachi abominatione possit. vnde eius felle
qd̄ p̄guū est epar fricari solet: ut excessus dul-
cioris in epate temperet̄ excessu amaritudinis

in felle. **D**ie caret: et illa parva integra est q̄ i ce-
teris aialibus os occupare solet: nec nisi modicu
sub gutture foramen habet clausu. cu voluerit
aperiri aeris serenicat. **A**ustro citi impingue-
scit. ad lone po stare subidet in pfundis. **I**dez
in lacte posu? oin sic in aqua vivit. **A**lib. in li.
de na. aialiu. **S**turio piscis nor? est: que anti
qui storiā vocauerunt. **E**st aut piscis logi nati:
et mag? ad logitudinē nouē pedū qū cōpletus
est. et est rotū? in modū clauē. et tres bz testicu-
los in pelle pungentiū p corpis longitudinem
Os habet ad sugendū poti? q̄ ad māducādū.
et ideo in ventre ei? nihil cibi inuenit grossi: s̄
humor viscosus quem sugendo accipit: carnes
habet albas et dulces. et nō bz ossa nūi in capite
Pinguēdinē habet croceā. et par bz magnū et
adeo dulce q̄ nisi felle suo temperet: p dulcedi-
ne generat abominationem.

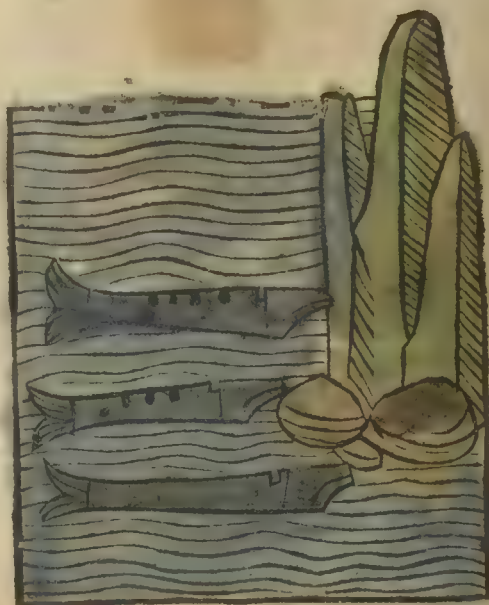

Capitulum. xc.

Tella. **P**lin? li. ix. Stellā in mari sa-
piētia claros aurores video mirari. **L**u-
cus figura hec est parua admodū carer intus:
extra durioze callo. **D**uic tam igneū feruorem
esse tradunt: vt omia in mari cōtracta adurat.
omne cibū statim peragat.

Operationes

Idem in li. xxi. **C**arnes at marine stelle cō-
tra marini draconis ictus valent apposite.
Et li. de na. re. **S**tella piscis est in mari oc-
cidentalī. cui? figura est ad modum stelle. **H**ec
cū aliq̄ aial comederit: mox inuenit in ei? ven-
tre urū quasi bis coctus panis.

Capitulum. xcj.

Fungia. **Y**sid. **S**fungia dicta est a fin-
gere. i. nitidare vel extergere. **U**n **L**ice-
ro. **E**t fingebat sfungis sanguis. i. extergeba-
tur. **A**nimal at esse docet cruore petris inherere
Un et dū abscindit sanguinē remittit. **N**ā alla
sunt viuētia in aq̄s: q̄ discurrūt vt pisces. **A**lia
q̄ stant fixa vt ostree. **Y**cin? **S**fungie. **E**t his alie
mares dicūt: eo q̄ reues sūt fistule spissiores q̄
Alie femine: q̄ maioribz fistulis ac ppennis sūt.
Alie duriores: quas greci appellant tragos. et
nos bucosas dicere possum? ob asperitatē sui.
Mouissimū genus earū peniculi vocant: eo q̄
apre sunt ad oculoꝝ tumores: et ad tergendas
lippitudines viles. **E**ādē sfungie cura fuit.
p estatē em ad solē sternunt. et sicut cera puni-
ca candorem bibunt. **P**li. li. xxv. **I**n mari
campanie vicino panē abiectū rapiūt. et ibidē
ad nullū cibū in quo bamus sit accedūt.

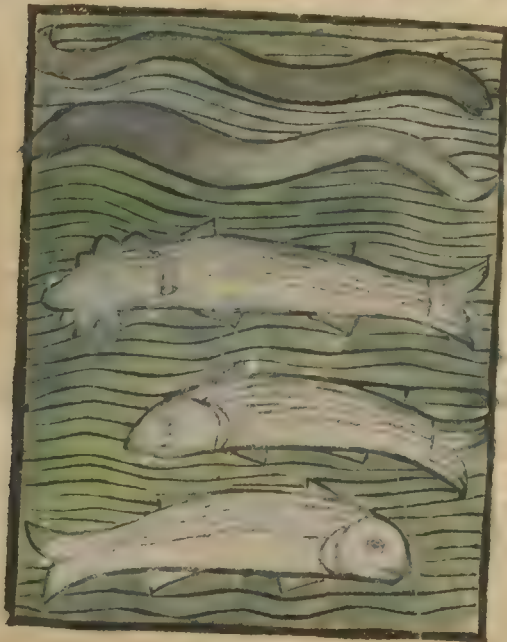
Operationes

Pli. li. vi. **A**q̄lo nares sfungias ceteri p̄se-
rūt nec vsq̄ diut? durare ipm medici asserūt.
Harū genus mollissimūz peniculi tumores
oculoꝝ sedant ex mulso impōiti. abstergende
quoq̄ lippitudini vtilissimi.
Imponunt et ipse sfungie epyforas exposita
et ad dolores capitis ex aceto calido.
Recentes discutunt. molliunt: mitigant. ve-
teres autem vulnera glutinant.
Alcera q̄s hūda et filia ipōite siccāt fracture
et vlcera. **S**fungis vtilissime fouēt. q̄ sans
guis rapit in secādo: vt p̄spici possit. et curatio.

De Piscibus

S Infantiam & strisim. i. capitis vlcera stun-
gia frigida cerebro humefacio sanat.

Capitulum. xcij.

Tucha. Titimallus & Torpedo.
Actoz. Tucha piscis est fluminalis
vel stagnensis oibz nor. In limo
sicut auguilla nutrit. vnde & eius
coloris est. scz lucei sitie nigri. vter
qz piscis saporis dulcis est: sz male d: gestiois.
Hydior. Titimallus nomē ex flore accepit.
Tenum quippe flos appellatur. Nam cum sit
specie grat? & sapore iocundus: tñ sicut flos fra-
grat & corpe odores aspirat. Idem. Torpedo
dicta est eo qz corpus tepescere faciat: i. ea qz
vinentes tangit. Torpedo sicut & squatina est
ex genere pisciū q cartilaginē habent: p spina.
Omniaqz talia carnosiora sūt: & supina velcunt.
Torpedo oua in terra separat: pze mollia in ali-
um vteri locum transferens vbiqz excludens.
Octo genos habet fetus. Nouit torpedo vim
suam. ipsa non torpens: meriaqz in limo se oc-
cultat.

Operationes

- A** Plinius li. xxxij. Torpedo emollit alium in
cibo sumpta.
- B** Et lyeni medetur imposita. pcedens morbu
intranet qz prohibet apposita.
- C** Deniqz si torpedo dum est in libra capiat tri-
duosqz sub diuo asseruet: facies efficit partus.

Capitulum. xcij.

Trebis & Trutta. Ex li. de na. rerū.
Trebis est piscis niger pedalis tñ
lōgitudine. habēs tñ qnqz digitos. in
crassitudine hanc ei vim inesse Plinius recis-
tat. vt pars ei? in sale seruata: aurū qd in altissi-
mos puteos deciderit. admora extrahat ac flu-
ctuare faciat. Dic colorē candidū i byeme mu-
tat. & estate nigris sūt. sol? inter omnes pisces
ex alga nidificat & oua in nido parit. Trebis
est in oceano qui duro naves perforat rostro.
Actoz. Trutta exteri? qdē varia sūt & petica.
sz interi? rubea. q quidē vt fert qdū minoris
etatis & corpis existit in aqz tñ dulcibz nutrit:
& trutta vocat. Cū autē excreuerit & descendēs
vqz ad ofinia maris de salsedine illi? biberit:
salmo efficit. qd tñ verū esse nequaqz ab oibus
asserit. Est autē vterqz piscis deliciosus & sapid?
Ex li. de na. rerū. Trutta piscis est habitās
in flumibz dulcibz: q magno impetu currunt de
mōtibz. squamas hz vt salmo. carnesqz similis
mas: sz multo esibiliōres. & h in estate tñ a mēs-
se Julio vqz ad Nouēbrē. byeme vō carnes
h albas vt ceteri pisces: minorisqz saporis. mas-
culas hz in dorso croceas atqz sanguineas.

Capitulum. xciii.

Astenz. Alb. in li. de na. aialū. Teste
animal est marinū qd pellis duricie
testē appellat. Dic autē adeo spissam
ex salugine maris pbit pellē & duram q calor
naturalis interior p poros respiraculū hē nō
valet. causa est infirmitatis aliqui: & tunc perit
aqz dulces in qbz pellis despissat. & sic sepe cō-
p iiii

Tractatus

mutat seipm: tñ ex mari nō potat nisi aq̄s dul-
ces q̄ in mari sūt. sicut olim in hac sciētia p̄ba-
mus p̄ vas testē in aqua positi.

Capitulum. cxi.

Testudo. Alb. in li. vii. Testudines ha-
bitant Indiciū mare: ita latas testas ha-
bētes: q̄ boibz sufficiūt ad hospitā pte eoz in
recto posita. Aliqñ etiā in testis illis navigatur
inter insulas q̄ in zimbis. De testudines sic
capiunt: vt dicit Plini⁹. in seruoze em solis gau-
dētes: toto dorso rostro natant in maris super

ficie: donec ita desiccant q̄ mergi nō possunt:
z tūc inuite natāt donec manibz accipiūt vidē-
tiū. Dicit etiā aliq̄ q̄ nocte ad pastū testudines
ille egrediūt: z saturate obdormiūt in superficie
aque natātes. z tūc plurimis ob capurā agre-
gatis tres natant ad testudinem quoz duo ad
apprehensam p̄uertūt chocham ita q̄ in tergo
latet ostreum. Tertius aut laqueū mīcit capi-
ti vel membro q̄ est in loco colli. Et residui q̄
in litore stant trahunt ipm ad terrā. Testudo
aut bec magna sic z parua dentes non habet.
sed rostri margines habet acutas ita p̄xide. z
dicit tanta esse ozis eius duricia vt etiā lapides
cōminuat. Dicit etiā Plinius q̄ bec aīalia co-
eunt pecudū more. z q̄ femine coitum de facili
nō sustinent donec masculus aduersus semine
festucas in ore posuerit. In terra egressē ouāt
oua ouis anserum similia. z facit centū vel am-
plius. z illa fodit in terram extra aquā: z aliqñ
pectore iacet noctibz sup ea. Et ideo qdā dicit
ea visu fouere q̄ tantū est falsum fetus: aut in
terra educāt: z inducūt in aquā. Testudines
marine pecudū more coeunt. vt dicit Aristot. et
in terrā egressē oua vsq̄ ad centū ouis anserū
similia pariunt: q̄te z quidā ab illis tñ oculis
spectando foueri dicūt. **Cysio.** Testudo antē
dicta est eo q̄ tegmēt teste in modū camere ad-
operta est. **Doz** quatuor sūt genera: quoz vnū
est de quo hic agit. scz testudo marina. Aliud
sō est testudo lutaria. De alijs suis locis dictū
est. **Solin⁹.** Tracie populi marinas testudi-
nes capere gaudent. Quaz tanta est magnitudo
vt superficies eaz domū faciat: z numerosaz
familiam nō arcte recepat.

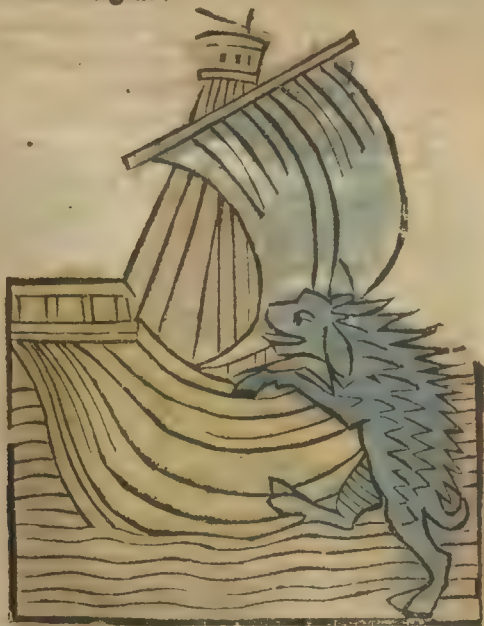

De Piscibus

Capitulum. xcvi.

Tigruis et tritte. *Alb. in li. de na. aialiu.* Tigruis est aial marinū. Dec bestia cau-
dā hz duoz cubitoz latitudis. Petū facit i ma-
ri et nūq̄ in terra. In terra at̄ erit ad sinistra: et
h̄ p̄tigit: q̄ oculo dextro meli⁹ videt q̄ sinistro
stāte aq̄lone libet⁹ exennt q̄ alio tpe. *Pli. dic*
q̄ nauē insequit̄ curiositate vidēdi vela. et hic
stupore t̄m detinet q̄ tridente in eos tacto vir
fugiat. in biemelatent vltra modū. Impingū-
tur ita q̄ tertio āno vel q̄ro plurimūq̄ moriū-
tur. In ethiopia tigrui bestie sūt colore fusco et
duabz mānis a pectore descēdentibz fet⁹ lactā-
tes vt dicit *Solin⁹*. Dicit etiā q̄ tigrui i pōto
nascit̄. eo q̄ aqua ceteris maribz hz dulciores.
Et si flumia intrat: dextro latere intrat: sinistro
exit. *In li. vii.* Tritte sunt pisces fluuiales
in his currentibz et fluuijs q̄ cū impetu ruunt
de montibz. Squamas et carnes rubeas h̄nt.
In estate vt salmo: in hyeme sunt albescentes
et minus sapide. Maculas in dorso habent et
rufas et nigras.

Capitulum. xcviij.

Thynn⁹. *Ex li. de na. re.* Thynn⁹ est mō-
strū marinū caudā h̄ns duoz latitudis
cubitoz. In mari fetificatū: s̄ i terra
erit ad pastū. *Pli.* Thynn⁹ naues ob curiosi-
tatē vidēdi vela a vēto agitari p̄seq̄: et eo stu-
pore intantū afficit vt etiā tridente in eū iacto
terrore nō moueat. *Dyberno tpe* latet. Surgi-
tibz pinguescit intantū vt vita lōgissima p̄ tri-
enniū sit. et habet q̄eandē naturā cū tygrio. De
qua in p̄cedenti ca. demonstrauī.

Operationes

¶ Dyas. Thynn⁹ salus si plurimū fuerit cō-
mest⁹ mitigat vipe morsus. *¶ Cataplasma* t̄bo
adhibet medet̄ caninis morsibz. *¶ Pl. li. xxxij.*
Thynni adipe recētī ad oz̄ylcera ē vsus attal⁹
¶ Plilotrū est thynni sanguis. et fel et iecur siue
recētia siue seruata. *¶ Iecur* etiā tritū atz mix-
tū cedro plūbea p̄xide assernatū. *¶ Emēdarq̄*
palpebras p̄ilorz inutilibz pilis exemptis i ve-
stigia emulsoz instillatū.

Capitulum. xcviij.

Tortuca. *Ex li. de na. re.* Tortuca maris
est mōstrū ingēs formatū ad instar tor-
tuce terrestris. s̄ ei⁹ magnitudinē in im-
mēsum excedēs. Nā octo cubitoz est ei⁹ longi-
tudo: q̄tuor latitudo. Alipetū hz q̄ p̄tra iacula
regit ad instar visualis scuti triangularē. s̄ mūl-
to maiore: v̄pute q̄nq̄ cubitoz. *¶ Trura* etiā hz
magna: v̄ngues magnos: et digitos i pede mas-
iores q̄ sunt in leonibz. fortitudie q̄z et audacia
mirabiliter viget. quippe q̄ tres hoies innadere
nō timer. Fortitudine q̄z frustra si dorsum ad
terrā vertat. Difficiliter em̄ surgit in dorsū cō-
uersa p̄pter latitudinē clipei qua a dorso tanta
belua includit̄. *Aristo.* Tortuca postq̄ come-
derit viperam: comedit organum agreste ne
moriatur.

Capitulum. xcix.

Accar Vitulus marinus. *Ex li. de na. re.* Acca marina monstrū
est magnū ac validū et ad iniurias
p̄ uij

Tractatus

Capitulum.c.

iracūdū. nō bz oua: s; facit fetū vñū qdē sepius
vel duos aut pl⁹. Fetū tenere diligit z secū duz
cū vñicūq; vadit. Hoc aīal trīginta ānis qd p
batū est āputat⁹ eoz caudis vñit. ysi. Vitul⁹
marin⁹ a silitudine terrestr⁹ dō. Aristo. Vitul⁹
marin⁹ bz corp⁹ durū z carnosū. ideoq; gūter
interficiū. nisi cū vulnere z maxillis. vox ei⁹ est
vt thauri. qtuor bz pedes. nō āt auriculas: qz re
gimē vite illi⁹ z māio est in aq. Nam si essent ei
auricule sup vias posite multū humorē recipe
rēt: ac motū z natationē in aq pbiberēt. Aīal
generat cōpletū. Eiusq; partus est omī tpe sic
boīs: z pcpue tpe parius capraz.

Verib: ala verich. Vipera et umbra.
¶ ysiō. Verich piscis est vulgariter sic
dicit⁹. latine pō cristosis. qz anstis in
numeris armat caro eius: ita vt incōmode edi
possit: z nō sine fastidio. Unde paup⁹z cibus
est: tanq; omniū pisciū esibiliū vilissimū. In
aq; dulci bz frequēter habitat: in bis tñ q fluxu
z refluxu maris amaricant. Capitur autē sic.
Retbia tendunt in longū aque vel in transuer
sum. z ante retbia sup aquas instrumentū in
star arcus: ita vt fluitet sup vndas. In supe
riori autē eius partenola suspendit. eius sonū
piscis audiens gregatim adueniat tinnitum
nole stultus sequens. Et h inditio pater: quia
sensum habent auditus. Incidētes ergo in re
tbia capiunt in multitudine magna. ¶ Idem.
Vipera marina piscis est parvus paulo plus
q; cubiti vñi⁹. In capite sup oculos vñū cornu
fert parū acutū z mortiferū. Eo nāq; quēciq;
vulnerat veneno inficit. Dō catētes piscato
res capto pīce capitei amputāt. reliquū vero
corpus in vsus hominū cedit. ¶ Idē. Umbra
dō a colore: eo q; coloris sit ymbrosi.

Capitulum.cj.

Vergiliales. Albertus in li. de naturis
aīaliū. Vergiliales pīces sunt in duo
bus lacubz ytalie lano vicz z verbacia

De Piscibus

no in radicibus alpiū effusis tñ vergiliaz stellas
rū ortū apparent z in omīb alijs tempibz latet.
Hij pisces pulchras habent squamas acutas
vt clari. In capite aut sunt parui z postea in
caligaz modū delectant.

Capitulum. ci.

Aranoscopus *Urtica* z *vulpes* marine.
Plin⁹ li. xxiij. *Aranoscopus* vocatur
ab oculo quē hz in capite a q̄ subter z sup̄ inten
dit. Alio noīe gallie nuncupat.

Operationes.

- A** *Quin* fel cicatrices sanat: z carnes oclorū sup
na cuas psumit. vt dicit *Deander* i comedijs
- B** *Idē* li. ix. *Urtica* noctu vagat noctuqz mutat
- C** *Uis* ei⁹ pruritū mordax eadēqz terrestri vatic.
- E** *Aristotiles*. Animal genus qd grece dicit
a kalabia. z credit esse vrtica maris: est iūgens
alias in urens per se. nec habet testam: s; eius
creatio est sicut carnis.
- D** *Et* hoc genus sentit z rapit quicqd appropin
quat manibz. z applicatur lapidibus cū suis pe
dibus. sicut animal multozū pedum. Et forz
tasse tumescit corpus eius quando applicatur
alicui rei. Habet autem orificium in medio
corporis eius. z venatur quicquid transit per
ipsam ex piscibus paruis. z comedit yricium
z pecten. id est plais.
- E** *Plinius* libro nono. *Vulpes* marine in peri
culo capture glutunt: non tñ bamum: s; am
plius vsqz ad infirma linee que facile prerodāt
sicqz capere non possunt. *Vulpium* terrestriū
assimilantur.

Capitulum. ciij.

Potamus. Ex libro de naturis re
rum. *ypotamus* est belua in terra
nascens: s; in aqua z terra equalis
ter potens. *Elephantibz* plerūqz
maior. Rostrū habet resupinum.
dentes aduncos. noctibz segetes depascit. ad
quas quasi retrogradus pergit. libentius autē
p ceteris partibus corporis in pedibz vulnera
recipit. In nilo habitat. z in partibus Indie
precipue reperitur. ex eius cute tornantur ba
ste. *Aristo*. *ypotamus*. id est equus flumialis:
habet equinos crines. fillos pedes sotulares
vt vacca. z est sine facie. habens in pedibus ka
lab. Cauda eius vt porci. binnitus vt equi.
Magnitudo vt asini. Corium eius grossum
valde. Ideoqz parantur ex eo sotulares z cor
rigie. Interiora eius assimilantur interioribus
equi z asini. Et licet in terra maneat: sine aqua
tamen vivere non potest: sicut toruca et rana
marina z cocodrillus.

Operationes.

- A** *Plinius* libro. xi. Corij vero crassitudo tas
lis est *ypotamis*. vt inde torment baste cum ins
genio quadam medica diligentia.
- B** *Cinis* corij *ypotami* cū aqua illitus pānos
sanat. adeps eius febres frigidās.
- C** *Pellis* ei⁹ e sinistra pte fronte ad alligata ven
trē imbiber: z eiusdē cinis alopecias explet.
- E** *Testiculi*. z. i. ex aqua bibit contra serpētes.
Finus suffocans dentes e parte leua dolorē
dentiū scarificationis gingiuis sanat.

Capitulum.ciiii.

Z Adrosus Adrach et Xiphi. Ex li. de na. re. Adrosi belue marine sunt arabiam incolentes. quarum ossa adeo magna sunt ut fores in domibus et pallacis tigna: et alia stricure necessaria de illis comode secant. quadraginta namque cubitoz magnitudinis reperiunt. In li. viis. Adrach est monstrum forma mirabile: quod prehendit maliciam in suafiguratione: sed innocuum reperiunt. Caput huius ut equi: sed forma minori. Corpus autem ex omni preda conisimilimum est. totumque diuersimode coloratum. Cauda huius longa secundum quantitatem corporis sui gracile et tortuosam ut anguis. pinnae huius quasi sicut piscis. In eodem li. Xiphi est marina belua valde formidabilis. et omnium animalium generum valde dissimilis. forma singularis. Dui namque caput si videris monstruosum est omnino. Si oris abyssum fugies velut imagine mortis si oculos horrebis. si reliquum corpus nihil in rebus simile te vidisse fatebaris.

Capitulum.cvi.

Z Triton. ysid. Triton monstrum est quod vulgus militem vocat. et est ingens atque fortissimum in anteriori parte: quasi forma armati militis profert. et caput quasi casside galeatum et ex cute rugosa et dura ac firma nimis. Ab eo collo dependet scutum longum. latum et magnum. et interius cavum ut in eo possit praefectus pugnatum more defendi. Est enim forma triangulare firmitate duriciamque tam validum ut vix unquam possit iaculo penetrari. De collo eius et de spondilibus

vene quedam ac nervi fortissimi. prehendunt in humerum. quibus predictum scutum pendet in scapula. Brachia quasi fortissima nimis huius. et quasi manuum bisulcam cum qua validissime percutit. Unde fit ut difficulter nimis ab homine capi possit. Et si captus fuerit difficulter etiam necari: nisi cum malleis poterit.

Capitulum.cvi.

Z Syrus. A. B. in li. de na. animalium inquit. Triton est animal maris nulli alij simile maximum et ingens de genere cetorum: caput habet monstruosum. os profundum valde. oculos horribiles. in toto corpore nulli alij simile nisi cetis.

De Lapidibus

Prohemium.

Eneca in naturalibus questionibus lib. vii. dicit sic in nobis non tantum sanguis: sed multagena humorum. sic et in terra plura sunt humorum genera. Quedam enim sunt que natura inducant. hinc omnes metallorum humorum que aurum et argentum fit generantur. Queda vero sunt que in lapide ex liquore vertuntur. unde et lapides preciosi succrescunt. Quia autem in tractatu superiorum quatuor: videlicet dei auxilio completio aquarum et naturalibus earumque proprietatibus et naturarum tractatum: nunc eiusdem summi dei auxilio tractatum quantum aggredientes de lapidibus preciosis: necnon de his que in terrenis nascuntur: eorumque virtutibus pertractabimus. et modum seu ordinem alphabeti sic in precedenti observando. primo de lapidibus dicemus.

Capitulum. i.

Adamas latine. Arabice hager subedbig. Sera. li. ag. cap. hager. Hager subedbig est mes fluminis in quo est lapis de mes. Et est flumen ad quem nunquam aut aliquis nisi Alexander venit. et est in finibus eorum rasceni. Et color eius appropinquat coloris salis armoniaci. et est fri. et sic. in. iii. gdu. Et idem auct. Dyas. Est lapis quem vident aurifices ponentes in stilo ad sculpendos lapides. Enar in lapidario suo Adamas est lapis durissimus: par cristallo obscurior: coloris tamen lividi fulget a deo solis: ut nec igni nec aliquo re frangat: mollescat et soluat. Soluit tamen et mollescit sanguine et carne byrci precipue: si byrcus ante aliquod diu biberit vinum vel si seos leos comederit moranum vel petrosilinum. quod talis byrci sanguis etiam ad frangendum lapidem in ve-

sica valet. Soluit etiam lapis ille a plumbo et non trahit ferrum: eo quod non sit proprius locus generationis eius in minera ferrea. ut quidam medosi dixerunt. Maior autem quantitas est inuenta ad magnitudinem auellane. Nascitur autem in Arabia et in cypro. sed cyprum est magis molle et obscurum. Et hic lapis quem magneti supponit ligat magnete et non permittit eum ferrum trahere.

Operationes

Sera. Maior fortis eius est in auro et argento et calibe. unde lacerto sinistro alligatus valet contra hostes et infanias et indomitas bestias. et contra iurgias et rixas et venena: et incursiones fatismarum et incuborum et succuborum. Dicit autem lapidem quemdam magnete vocauerunt: et quemdam eundem ferrum attrahere mentium.

Idem. Iste lapis habet duas virtutes que raro aggregantur in alio lapide. Una est quod non pinguat alicui lapidi quando non frangat. propter hoc coaptat fragmenta eius in summitatibus ferri aspersi ad proforandum: et perforant cum eo lapides alij sic smaragdus. tabarzet. zaphirus. et alie gemme.

Alia virtus est quod si accipiat granulum unum ex fragmentis eius: et glutinet in summitate ferri cum glutine romano. et intromittat in vesica perforamen virge: frangit lapidem. Habet similiter aliam proprietatem: quod nihil frangit lapidem hunc nisi plumbum. nam ipsum rumpit et conterit.

Et idem auct. Dyas. Adamas est lapis quem vident aurifices ponentes in stilis ad sculpendos lapides. et offert gingivae fluxum. et purificat dentes.

Et idem auct. Gal. Virtus eius est quod abstergit absterfione forti: et signum quod aurifices vident in eo quod indiget absterfione. Et nos iam experti sumus quod modificat dentes et abstergit.

Et in eo est spiritus aliquis calidus. et propter hanc causam admiscet in medicinis corroborantibus: et in aliquibus desiccantibus que curant gingivae fluxum.

Ex li. de na. re. Adamas forte facit hominem contra hostem. Somnia vanarepellit. venenum fugat et prodit. Fertur enim sudore madere. si venenum adhibeatur prope.

Prodest lunaticis ac demone repletis. Ex eodem tactu etiam pdesse dicit infans.

Capitulum. ii.

Agathes siue agapis. Agathes secundum Dyasco. in proprio ca. habet maximam virtutem. scilicet quod calorem habet similem pelli leonis. ysaac beniamin. Agathes autem lapis niger est albis venulis in modum cuiusdam speciei lapidis albesti. Et inuenit aliis minor eiusdem speciei quod similis est corallo et tertium genus plurimum sui in creta insula nascitur quod habet in nigro venas croceas. Est quatuor generum indicum et varium quasi sanguine sit asperum.

Tractatus

Operationes.

A Dyas. Agarbes valet ad morsu scorpions alli
gar? vel illimit? cū aq statim tollit dolorē. trit? et
vulneri aspersus vel in porione cū vino dat? vis
peraz curat morsus. portat? facundū prudētē
B amabile z gētū facit. ¶ ysaac beniamin. Prīmū
qdē gen? aptū est ad regū formas q lapidibz in
sculpūt. z plurimi lapides hnt capita regum in
sculpta. ¶ Et cū iacēt ad caput dormiēt fertur
ostēdere mltā simulachra somniōz. ¶ Tertiū
aut gen? qd ceticū est facit vt adiunet vincere
picula z viribz puenit cordis. gratū z placens
tem facit. vt dicit Enay. et coloris facit boiem
boni z facundum.

Capitulum. iij.

Alabandina. yfio. Alabandina dicta
est ab alabanda regione. Sic. Est autē
cristallinigen? Cuius color ad cedonū vadit
sz rarus. Arnold? Alabandina fulgorē habet
q est rufus clarus vt sardius.

Operationes

¶ Cuius virtus est q fluxum sanguinis pro
uocat z augmētāt. ¶ Et lapidario. Est alaban
dina cuius lux est emula sardi. Indiciis autem
dignum de nomine fallit amicum.

Capitulum. iij.

Alabastres Amandinus z Absinth?.
yfio. Alabastres est lapis candidus:
inter distinctus variis coloribz. Dunc canāt ad
vasa vnguentaria: qm vnguenta optime seruare
oz incorrupta. Nascit circa thebas egyptias ad
damascū syrie: ceter? cādidior. pbatissim? i In
dia. Pl. li. xvi. Alabastres lapidē vocāt quez
ad vnguentaria vasa cauāt. Nascit circa the
bas egyptias z damascū syrie. Sic ceteris can
didior: sz pbatissim? est in carmania. Mor in
India: iam qdez in syria atz in asya: vilissim?
aut z sine vllō candore in capadocia. Probanē
qz maxime coloris mellei i vertice maculosi atz
nō trāslucidi. vicia sunt in his cornuus. color
candid? z qdē vitro simile est. Scm Alber
tū lapis amādin? est gēma coloris vari. La
pis absinthibus fm Albertū: est de genere gēmas
rum colore vitri rubeis virgulis.

De Lapidibus

Operationes.

A **D**ysal. Alabastrites est laxariu^m: mollit des
B nique duricies et stomachi dolore ceroto ad
C mict^u. **¶** **Alber^t**. Amandinus venenu^m omne.
D aut extinguit aut repmit: et vincere facit ad
E uersarios. Et plena interpretacione somnior
F facit itelligi. **¶** **Alber^t**. Absinthe^m. **¶** **Wirt^u** bus
G ius ferit esse sicut lapis Abescari^u licet satis re
H missior. **¶** **Ala** accessus pmanet calidus p ses
I prem dies vel amplius: ppter eandem causam q
K dicitur de lapide albecario. **¶** **Lapidis** et bus
L ius virtus est in puocando et augmentando flu
M xum sanguinis. vt experimētatores asserūt

Capitulum.v.

Androdamanta z Antracites. Ysid.
 Androdamata nitorem bz argenti. z
 pene adamas semp tessell quadrata.
 Dagi putant ei nomē impositu ab eo qd do
 mare ac refrenare dicat impetus vel iracun
 dias animoz. Signif aut in mari rubro.

Operationes

A Arnoldus. Andromadā lapis ē coloris
argentei: trahitq; de rubro mari. forma ei⁹ vt
tessera. duricies vt adamātis. **Q**uī⁹ ei⁹ est
furore animūq; cōmōti. **E**x lapidario An
dromadā lapis est q̄si tessera quadra. Ipse
maris rubri mixt⁹ reperit⁹ barenis. **Q**uem
magus affirmat tante p̄tur⁹ habere: vt possit
presens anios sedare calentes. **E**x libro de
natur⁹ rerum. Andromadā lapis quadrus
atq; durissim⁹. tante p̄tutis est: vt animū fu
rore calentē luxuria sedare possit. **I**sidor⁹

¶ **A**ntracites ē coloris ignei vt carbūculus,
sed candida vena p̄cinctus. cuius p̄p̄iū est q̄
tactatus in ignē velut mortu⁹ extinguit: ac p̄
pfusos exardescit. ¶ **Pl.** li. i. xvi. Est inter car
bunculoꝝ species antracitis in Thesprocia
fossilis carbonib⁹ similis. hec quoq̄ candida
vena p̄cincta tradit. ¶ **Aristoniles.** Antrac. i.
carbūculus rube⁹. Si cū eo ponat orisibi no
cte lucebit. ¶ **Albert⁹.** Andromada est lapis
coloris argētei. in mari rubro nascit̄. Est au
tem quadratus ⁊ durus sicut adamas.
¶ **Virtutē** habet p̄tra furoꝝ: ⁊ facilis animi
cogitationē ⁊ tristitiam ⁊ grauitatem.

Capitulum.vj.

Allectori⁹. Solin⁹. Allectorius lapis tradit^r qui cristallina specie sabet modo in gallinacioz ventriculis nascit^r. ap^us (vt dicunt) preliatoribz. ¶ **D**yasco. Allectori⁹ lapis in ventribz gallozū gallinacioz inuenit^r. ¶ **A**rnoldus. Allectori⁹ ē lapis obscuro cristallo filis e ventriculo galli castrati trahit post quartū annū. **A**ltima eius quantitas ē ad magnitudinē fabe. ¶ **E**x libro de na.re. Allectorius est lapis cristallo vel alio quē limpide filis. **I**n icore gallinaciū reperi n^ussi castratus fuerit: postq̄ tribz annis vixit castratus. **N**ullus maior est faba: postq̄ hic lapis in gallinacio fuerit nunq̄s bibit.

Operationes

¶ **D**yscorides. Allectorioz in ventribz galli
nacioz inuenit: quē gladiatorz habens in ore
pmanet inuictus ac sine siti. ¶ **A**uliertbus
quoq; que volūt placere viris proderit: quia

Aportantes se pbas ac speciosas reddit. **E**x
Dnold. Allecton? excitat venerē: boiemq; et
Estātē fac: atq; i ore tent? sitim repmit. **E**x
Eli. de na. re. Allecton? valet frigidis. 7 q coire
Fnō pnt. **E** mliere qz habit? facit eā viro suo
Fplacere. portatē se facit iuictū 7 sine siti. **B**inc
Breges enī būtes i ore fortiter dimicāt. **B**is
Bsiol. Allecton? i vētre galli nascit q post tres
Bannos castrat? 7 postea p septē ānos viues.
Bhic lapidē portat idē gallinaci. **H**ic lapis
Bsitim extinguit. boiemq; discretū 7 gratū: ma
Bximeq; vxorē marito facit. **U**t āt habeat bec
Boia clausus i in ore portat. **E**x lapidario
BUentriculo galli q testiculis viduatus.
Eū tribz ad mimū fact? spado viperis amio.
Nascit ille lapis: cuius nō vltima laus est.
Et p bis binos capit incrementa sequētes.
Densurāq; fabe crescēs excedere nescit.
Aristallo similis vel aque cū limpida paret.
Iuictū lapis hic reddit quēcūq; gerentē.
Extinguitq; sitim patiētis ore receptus.
Mā milo crotonias pugiles hic pside vicit.
Doc etiā multi superarūt prelia reges.
Hic oratorem verbis facit esse disertum.
Constantē reddens cūctisq; p oia gratū.
Hic circa veneris facit incertina vigentes.
Comodus vxori q vult fore grata marito.
Ut bona tot prestat clausus portet in ore.

Capitulum.vii.

Ametistius. **I**si. Ametistius indle? in
Ater purpureas gēmas tenet pncipal
Ati. **A**st āt calorei? purpure? p mixto
Acolore violaceo. 7 qsi rosenitor: leniter qsdaz
Aflāmulas fundēs. **A**ltex gen? ei? descēdit ad

iacinctos. **C**ausaz nois ei? reddunt: qz sic in
ei? purpura qddā nō i toto igneū: sz vini colo
rē bñs. est āt sculptur? facilis. **D**ui? gēme ge
nera sūt qnq;. **A**rnold? Ametistius ē gēma
purpurei coloris vt rosa: 7 trāsmittit ab india.
Sūt qdā ei? spēs. sz bec. i. indica ceter? vtilis
oz ē. bñic mollicies ad sculpēdū inest. **P**li.
li. xvi. **I**ndice qdē amarissime pncipatū tenent.
Sz i arabie qz pte q est finitima syrie petria
vocat. **E**t i armenia minore 7 i gallaciarepiū
7 i egypto. **S**ordissime atq; vilissime i thar
so 7 cyprio. **I**ndice absolutū phenic? purpure
colore bñt. **E**t ad hāc tingētū officine vota
dirigūt. fundit aut cū aspectu leniter blandū:
neq; i oculos vt carbūculi vibrāt. **A**ltex ea
rū gen? descēdit ad iacinctos. 7 hūc colores
indisacō vocāt. **E**t 7 panarites i pūno a
rabice gēis. qrtū gen? colore vini hz. qntū ad
vicinia descēdit cristalli albi. has gēmas ma
goz vanitas pmittit ebrietati resistere: mltas
qz mira efficere.

Operationes

Ex li. de na. re. Ametistius violacei colorē
optim? **A**st āt qdā velut gutta vini rubei aq
corrupta. 7 bec facile ē ad sculpēdū. v3 multū
vinū bibētibz qm ebrietati est pri? **A**risto.
Lapis ametist? si posuer? eū sup vmbilicū:
vaporē vini pbibet: ebrietatēq; soluit: 7 boiez
a stagio liberat. **A**rnold? **Q**uirt? ametisti ē
Eebrietatē: facitq; boiez vigilē: malāq; cogi
tationē repellit: 7 intellectū bonū tribuit.

Capitulum.viii.

Sius. **D**yal. **A**si? lapis i alexadria
tm inuenit: q optim? ē ad vsuz media

De Lapidibus

rine: q̄ ē colore cādīd^o ac leuī s i modū punice
ac velut puluis manib^o insidēs: sanat fistulas
scrofas. podagrā z alieuas passiōes. ¶ **Ser.**
Lapis aliū ē lapis q̄ inuenit^r in alexandria. z
flos ei⁹ lapidis noiāt fūca. z ē lapis ali⁹. z est
q̄ddā qd̄ apparet subz ei⁹ silē pulueri molen
dini. z repit etiā sub eoz circa eū. z istelapis ē
albo. z oportet q̄ eligat^r ex eo ille q̄ ē albo leuī
sillis punici subtilis cito frāgibilis q̄ sūt vene
occultate. z sup quē ē flos vt sal rubē. z ē h̄ la
pis sic⁹ silis spōgie. z gñat sup cū farina. ex q̄
est qdā alba. qdā rubea silis punici declinās
ad croceitatē. z qñ applicat^r lingue mordicat
mordicatōe panca. ¶ **Et idē au.** **Ser.** Noiāt h̄
lapis noiē adfito a loco. i. asia. z n̄ ē oio dur⁹
sic lapis: s̄z assilat^r i colore suo z suba sua lapi
dib^o q̄ repiunt^r i lauellis balnei. z ē tener z frā
gil cito. z sup ipm ē silē pulueri molēdini rep
ri sup pietes molēdini. z h̄ medicia noiāt flos
lapidis asios. z ē subtilis. p̄t sua subtilitates
dissoluit carnes sine mordicatōe. ¶ **Opates**
¶ **Ser.** au. dyal. **Virg.** h̄ lapidis z flos ei⁹
est q̄ curat vlcera. p̄fida q̄ sūt difficilis sana
tiōis. qñ ē sic⁹. z aufert carnē supflūā q̄ fit in
eis: q̄ ē silis fungi. ¶ **Et curat vlcera fraudu**
lētā: z replet ea carnez mūdificat ea. ¶ **Et qñ**
admisceat cū mellez aceto pūit vlcerib^o frau
dulēt⁹. z n̄ finit ea augeri i corpe. ¶ **Et qñ ad**
misceat cū fariā fabaz z fit in emplm podagre
pūit multū. ¶ **Et pūit duricie i splēs. et qñ**
cū eo fit loboc cū melle pūit vlcerib^o pulmo
nīs. ¶ **Et cū pōit ex h̄ lapide sup scabello sup**
q̄d tenet podagrici sp̄ pedes d̄: p̄ferre eis. ¶ **Et**
qñ puluis ei⁹ aspgit sup corpa pigua in bal
neo loco niri extenuat ea. ¶ **Et q̄ vlt abluere**
lapidē hūc aut florē ē abluat sic lauāt climia

Capitulum. ix.

Albeston. Albertus in lapidario suo
Albeston est coloris ferrei fm Plini
um in arabia inuenitur.

Operationes

¶ **Albertus.** Virtus mirabilis eius in tem
plis deoz est manifesta: eo q̄ semel accensus
vix aut nunq̄ poterit extinguī: eo q̄ naturaz
habet aialis qd̄ salamandra vocat: cū modis
eo humidi vinctuosi pinguis inseparabilis.

¶ **Isidorus.** Albeston est archadie lapis: fer
rei coloris: ab igne nomen sortitus: eo q̄ ac
census semel nunq̄ extinguitur.

Capitulum. x.

Aquile lapis est vt dicit Sera. libro
aggregatoz cap. bagerathamach:
id est lapis aquile. Et est lapis indus
qui cu agitur: auditur intra ipm lapis ali⁹.
z minera eius est in montibus indie inter chi
noas z sarandi iuxta littora oceani. Et vos
catur a grecis allenians partū. z bec proprie
tas est inuenta in hoc lapide aquile. ¶ **Et idē**
auctoriz. Rasis. Athamach est medicina in
die. et est lapis similis castanee: nisi q̄ habet
colorem vellerum: et quādo agitas ipm au
ditur intra ipsum lapillus. z quando frangis
eū egreditur ille lapillus. z est sicut auellana
vergens ad albedinem. ¶ **Et idē Rasis libro**
de pprietatib^o dixit: q̄ est lapis similis ono.
z quod habet intra se lapillum. ¶ **Albert⁹ in**
lapidario suo. Echites lapis: id est aquile. z ē
gemmarū optima. z est coloris puniceī. z vos

catur a quibusdā aquileis: et ab alijs erodialis eo q̄ aquile hunc ducunt ad nidum suū iuxta oua sua collocantes. eundem sicut grus inter duo oua que facit collocat. Hoc enī expertū ad sensum in colonia vbi grues fetus fecerūt multis annis in q̄dā orto. Inuenit autē lapis aquile iuxta littora oceani vbi est optimus gen⁹ echideorū qui sunt beredes auis. Dicit autē q̄ in persia aliquādo inuenit. Est autē modus ei⁹ q̄ in se cōtinet aliū lapillū qui in ipso sonat quādo manu mouetur.

Operationes

- A** Serapion. Dicit lapis aquile dī. Nam cum aquila vult parere oua sua: defert hūc lapidē masculis a partib⁹ Indię. et supponit eū aquile. et facit eū parere facile: et alleviat eius dolo rem. et hoc idem facit mulierib⁹: et omnib⁹ animalibus quādo ponitur sub eis in hora partus. **E**t idem aucto. Rasis. Quādo ponit in petia et suspenditur mulieri in corā q̄n debet parere facit accelerare partū cum facilitate. **E**t sum expert⁹ hoc et inueni sic esse: et omnes p̄cordant in hoc: q̄ alleviat partū q̄n alligatur corē. et iuvat q̄n ponitur loco p̄eominie. inuenitur ad curandum. Iste lapis inuenitur apud nos: et q̄plures. verificant de eo multotiens experientia. **E**nam in lapidario suo capitulo de lapide aquile ait: q̄ suspēsus in sinistro brachio conuenit pregnantibus: et conciliat amorē. diuitias auget vbi fert. et in pregnantib⁹ impedit abortum: et p̄culū parturitionis mitigat. **P**rohibet casum caduū corū. similiter si de administratiōe veneni aliquis suspectus sit in cibo illo p̄hibet ne possit ab eo deglutiri cib⁹ ille. Si lapis detrahatur mor⁹ deglutiet. **A**lbert⁹. Fertur autē q̄ si suspēsus in sinistro brachio cōuenit pregnātib⁹: et cōciliat amorē. et diuitias auget vbi fertur. **E**t impregnātib⁹ impedit abortum: et periculū parturitionis mitigat. **E**t ait q̄ prohibet casum caduū corū similiter. **E**t q̄d mirabilius est tradūt Aldeī q̄ si de administratiōe veneni aliquis suspect⁹ sit imposit⁹ in cibo illo probibz ne possit deglutiri cib⁹. et si lapis subtrahatur mor⁹ deglutitur. Hoc dicit Albertus se vidisse a quodam fratre suo sensibilib⁹ probari seu examinari.
- Q**uerunt autē aquile hunc lapidē: et imponunt nido suo: et grues inter oua sua. Sed in vno anno ponunt vnum: et in alio alium.
- D**icunt autē quidam q̄ faciūt ad mitigandū calorem ouorum. vel corporis aquile ne oua nimis calefiant. et hoc est probabile.

Quidam autem dicunt aliquid cōferre ad eorum formationem aut viuificationē. quod autem quidam dicunt: q̄ lapis ab alijs animalib⁹ interponatur: ne oua frangantur falsū est: quia citius ad lapidem q̄ ad seipsa collisa franguntur.

Sunt autē aliqui: q̄ si aliquis suspectus de administratiōe veneni cum lapis iste cibo immittitur: statim a cibo strangulatur. et quando subtrahit transglutit cibū in quo positus est lapis.

Capitulum. xi.

Strion et Asterites. **I**sidor⁹. Astrion gēma est cristallina in India cristallo p̄pinqua. In cuius centro fulget stella lune pleno fulgore: nomēq̄ eo sumptū: q̄ astris opposita fulgorē rapit et gerit. **P**lini⁹. In carmania nascit⁹ gēma que astris vocat. similiter vt astra vel astrites candida cristallo p̄pinqua. In india vero nascēs et in pallenes littorib⁹ astris. Quidam autē causam nominis huius reddūt: q̄ astris opposita fulgorē rapiat et gerat. Optima autē in carmania nulliq̄ vicio obnoxia gigni. **I**dem **I**sidorus. Asterites est gēma candida lucē cōtinens inclusam veluti stellam int⁹ ambulante. solisq̄ candidicātes radios reddit. vnde et nomē inuenit. **P**linius. Propriū ma candidicantiū gēmarū est asteria principatū habens p̄prietate nature: q̄ inclusam lucem pupille modo quodā continet et transfundit cum inclinatione velut int⁹ ambulante: ex alio atq̄ alio loco reddens.

De Lapidibus

Capitulum. xij.

Arena. *¶* Si. Arena ab ariditate dicta est. *¶* Vnde pbatio ē. si manu pressa stridat aut in vestez candida sparsa: nil sordis relinquat. *¶* Vitruvius. Alia ē arena fossicia. alia fluuiatica vel marina. Arene fossicie sūt hec genera. s. nigra: cana: rubea: caribunculū. Ex his optima erit q̄ in manu cōfricata stridorē fecerit. q̄ autē terrosa est asperitatem nō bz. Itē si investimētū candidū contecta fuerit arenaria. Unde fodiat tñ de fluminibz et e glareā extrahat. hec tñ in structuris odiosa est. q̄ difficile sic cessit: nec onerari se p̄tinēter paries patit: nisi intermixt iōibz res quiescat: nec cōcameratiōes recipit. Marina p̄o hec ampli⁹ et etiā parietes cū in his tectoria facta fuerint remittētes salūginē eoz dissoluunt. Siccescūt autē celeriter fossicie: tectoria pmanēt: et cōcameratiōes patiūtur. Sed he q̄ sunt de arenarijs recētes. si enī ex empte diuti⁹ iacēt: a sole et a luna et a bruna coacte resoluunt et petrose fiūt. Ita q̄ instructura cōiecte cemēta p̄tinere nō pnt: sed labunt et ruunt. oneraq; parietū sustinere nō possunt. *¶* Paul. de agricultura li. i. Omniū arene generū p̄cipue melior ē ruffa: sequētis meriti cana. Tertiū locū possidet nigra. Sed fossilis arena non inuenit. De fluminibz autē glareā vel litore colligit. Marina q̄dez tard⁹ siccat. Ideoq; nō p̄tinet: sed intermissis temporibz est p̄struenda: ne opus corūpat onerata.

Operationes

¶ Ex li. de na. re. Arena sparsa sup flāmā ins

extingibilē extinguit eā. *¶* Dyas. Arena maris que in litore est sole calefacta carnes bumidas desiccāt. *¶* Item cocta facellis ad cōpescendū tumorē intraneoz iubat.

Capitulum. xiii.

Argilla. Bartholome⁹ in libro de proprietatibz rerū. Argilla ē terra tenax glutinosa et viscosa: ad varia figulorū opa disposita atq; apta. Et sic fm *¶* li. xvi. ca. i. ab argis sic vocata: apud q̄s p̄mo ex tali materia vasa fictilia sūt effecta. Et vt ibidē dicit: talis terra p actionē caloris liq̄diores partes cōsumētis et terrestriores cōsolidant in laterē cōmutat. Sepe etiā ptingit q̄ talis terra lutea vinctuosa frigiditate aque congelante in lapidē cōmutat. Sepe etiā accidit talis transmutatio scz lutivinctuosi in lapidē ex calore coagulante. sicut enī dicit libro q̄rto metheozorū. Lutu vinctuosum aptum est huic transmutationi. scz in lapidem p calidi coagulationē. quare vinctuosum est medium inter viscosum et vaporatum: habens huiusmodi viscosum. Unde gratia vaporati potest a calido coagulari. gratia viscosi nō p̄t ex toto educi sed amplius comprimī et consolidari. et sic in lapidem transmutari.

Operationes

¶ Ut ibi dicit cōmentator. Argilla est frigiditate sua sanguinis restrictiua. *¶* Constantinus. Argilla si cū forti aceto fuerit distemperata: apposita fronti et temporibus prohibet sanguinem naribus fluentem.

Capitulum. iiii.

Armenus fm Pliniū pprio cap. **L**apis armenus est dictus et nōiat a regione illa. et est liuidus et subalbidus. cuius melior ē. bñs colorē mediū inter viridem obscurū. terreū et indum. et hz maculaz distinctiones virides et nigras. **A**ui. li. ij. ca. de lapide armeno. et aliqñtū a ulni coloris: nō tñ est i colore azuli. et nō est i ei⁹ soliditate: sed est in eo arenositas qdā. et qñq vtunt eo tñs ctiores et pictores loco azuli. et est lenis tactu.

Operationes

- A** **J**ohannes **D**esue. **L**apis armenus inq̃ Alexander a verificatoribz est inuētus habere p̃rogatiuā in educendo coleraz nigrā. cui⁹ operatio incolumior est elleboro nigro: et virtuosior lapide lazuli. melior est habens colorem mediū inter viridem obscurū et terreū et indum. et habet macularū distinctiones virides et nigras. et qui nō est in termino lapidis: imo facile dissolubilis puluerisabilis.
- B** **E**t q̃ est lenis tactu carens asperitatē calis de cōplexiōis in p̃ncipio secūdir sicca i ip̃o.
- C** **E**t est resolutiu⁹: absterius. et est p̃turbantibz et subuertentibz stomachū. et educit p̃ vomitū et ventrē et nocet stomacho. generās subuersionē. et faciens solutionē cū angustia.
- D** **E**t dixit **A**lexāder. **N**on lotus soluit p̃ vomitum et per ventrem sine molestia.
- E** **A**rs aut in lauando ip̃m est bec. terat cum facilitate in vase lapideo. deinde fundat sup ip̃m aqua dulcis et lauet sic terendo. et fiat illud trigesies sēp in nouando aquā. et adhuc

decies lauet cum aqua rosaz. **E**t dixit **A**lexandus. **L**auet cū aqua buglosse post depurationē eius. acquiris eni ei p̃prietas mirabilis ex hoc ad egritudines melancolicas. **A**uicē. soluēdo educit melancoliā pl⁹ q̃ la pis lazuli. p̃pter ip̃m dimittit elleborū niger. **J**ohānes **D**esue. **E**ducit solutiōe coleram nigrā cū virtute. et mūdificat cerebrū ex ea: et valet ad egritudines eius melancolicas. sicut est mania et vertigo et dolor capitis et epileptia. **E**t ad egritudines timoris et suspirionis. et ad lepram: et ad egritudines splenis et ad cancrū et morpheā: et febres melancolicas. **D**osis nō loti portio est a. 3. f. vsq̃ ad 3. i. f. et loti portio est a. 3. i. vsq̃ ad duas.

Capitulum. v.

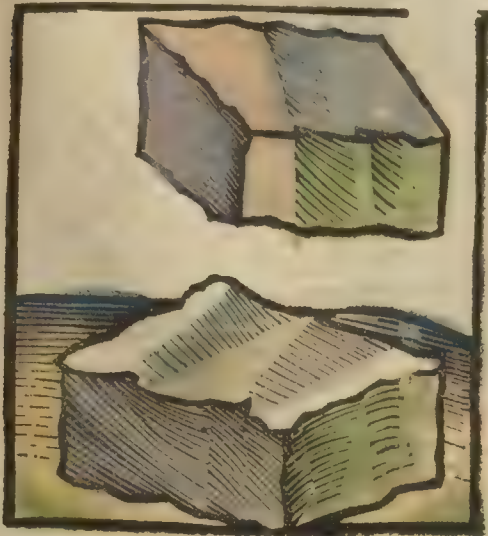
Antimonium latine. grece antimōnos. arabice aytrnad. **A**ntimonium est vena terre similis plumbo. vix est q̃ antimonium terit et nō fundit. plumbū vero funditur et nō terit. **E**t hz in fracturis suis claritatem qñ frangit. **E**t illud est melius qd̃ in fracturis suis nō habet aliquid ex terra vel alia qua sorde. **E**t ideo ablutū et mūdū debet poni in medicinis. **E**st fri. et sic. in. ij. gra. **G**era. li. ag. ca. **A**ytrnad vel antimonium est vena terre similis plumbo. et est medicina ocularis. qd̃ decernit a metallo: qz antimonium terit. metallum vero nō similiter metallū fundit. antimonium adurit. **A**ntimonium quanto clari⁹ tanto meli⁹. **E**t idē auctoritate **D**yascoridis. **M**elius ex eo est fortius. et illud qd̃ frangit et habet in fracturis suis claritatē et luminositatē. et quod est interi⁹ mūdū: et nō habet aliqd̃ admixtum ex terra vel sorde aliqua. **A**lman⁹ for tractatu tertio ca. de antimonio. **A**ntimonium frigidū et siccū est in tertio gradu.

De Lapidibus

Operationes

Ad emorroidas exiccandū inijciatur sues
cus peucedani per cristere. et postea si sint ex
terius: pone puluerem antymoniū desup. Si
sint interi⁹ puluis inijciat cū calamo posito
in vesica inflata. **P**uluis eius cum sapone
spatarento vel gallico conficiat. et licinium in
eo intinctum orificio fistule immisum curat.
Puluis ei⁹ in cancro positus comedēti aut
carni supflue optima est cura. **C**ontra polip
pum magdalino ex apostoli pformat⁹ i spar
so puluere antymoniū et narib⁹ immittat⁹ et au
fert ipm. **C**ollirium ex puluere antymoniū et
puluere nuclei. mirabolano. citrinorū equo
pondere addita aqua rosarū. vel pone de tus
tia cū antymonio. **B**ombix intincta in suc
co sanguinarie cū puluere antymoniū: narib⁹
immittat⁹: et remouet fluxus sanguis ab ipso.
Ad cohibendū sanguinem puluis antymo
niū in succo rapsi barbasti cōficiat⁹: et bombix
intincta supponat⁹. **S**era. aucto. **B**alie. In
bac medicina est virt⁹ stiptica et cōglutinati
ua et in frigidatiua. auferit carnē supfluā q̄ est
in vlcerib⁹. et incarnat et insolidat ea: et mūdi
cat fordicies eorū. **E**t stringit fluxū sangui
nis nariū. et p̄prietat ei⁹ est p̄ferre epilecie et su
perfluitatib⁹ grossis. **A**lmanzor. Antymos
niū oculū efficiens robustū ipsi⁹ custodit sa
nitatē. suppositū q̄z mēstrua pstringit. **P**au
lus ca. de antymonio. Antymoniū sua frig
ditate et siccitate sanguinē de narib⁹ stringit.
et valet si miscet collirijs oculorū. **S**enios
res eo vtentes hñt oculos incolumes. q̄z ner
uos p̄forat: et omnē maculā et nocumen. tū au
fert: maxime si parū de eo miscetur.

Capitulum. xviij.

Attramentum. **I**sidorus. Attramen
tum sic dictū est: eo q̄ sit atrum. **L**us
ius species et picture et quotidiano
vitiū necessario est. **E**x libro de aluminib⁹ et
salibus. Attramentū est aqua et tinctura quā
terre siccitas coagulauit. Et est in sui natus
ra calidum et siccum. **H**uius multa sunt gene
ra: quorū melius est in **H**ispania. Et ipm qui
dem denigrat corpora. Et augmentat rubiū
rubedine. Album vero denigrat. **E**x libro
quarto metheororum. Attramenta compo
ta sunt ex sale et sulphure et lapidibus. Et est
in eis vis aliquorū corporum liquabiliū: quos
niam ex eis fiūt: vt calcantum et abachar ges
nerantur ex maioribus granis attramenti. et
non soluitur salsedo eius nisi cum eo quod in
illo est sulphureum: et postea coagulat residu
um. **I**lludq̄z iam cepit vinū minerale in alijs
quibus corporibus. **Q**uod autē ceperit vinū
ferream: erit rubeum aut croceum aut calas
thar. **Q**uod autem vinū cream: erit viride sicut
calcantum. **E**nde possibile est illa duo ar
tificialiter fieri.

Operationes

Auicenna in secūdo canone. Attramentum
calidum est et siccum in tertio gradu.
Omnia sunt adurentia. et stiptica scabiei
cōferūt humide ac duricie palpebrarū. et aspe
ritati eaz. aut apostematib⁹ inguinis.
Et autē in attramēto virt⁹ venenosa desic
cans pulmonē. ita q̄ fortasse interficit.
Sufflatur autem in naribus propter flux
um sanguinis. et proprie althobchorar. et quo
etiam fiunt licinia.
Et ponunt in fistulis: et extirpāt ventosita
tem. **L**iciniū q̄z p̄fert vlcerib⁹ auris et saniei
eius. et p̄hibet corrosionē dentium.
Item. in ipso sunt adustio vehemens et cur
sum sanguineorum constrictio et exiccatio
et stipticitas plurima.
Confert formice et herisipile quando lini
tur cum aqua coriandri. puluerizatur autem
super fraudulentū vulnus et ambulacium.
adurit carnem additam.
Confert etiam fluxui sanguinis narium et
apostematibus gingiue.
Et prohibet fluxum matricis. ponitur etiā
in alcofol ad abstergendū et subtiliandū gros
situdinem palpebrarū. **H**oc idem dicit **P**lu
nius: licet per alia verba.

Alum. Capitulum. xviij.

Alumen. *Ysi.* Alumē vocat a lumine qz lumē pstat coloribz tingendis. *Aut* autē salugo terre: efficitur qz hyeme ex aquar limo. z est in solibz maturat. *Qui?* species due sūt. *A*liquidū z spissū. *Dyaf.* Aluminis spēs multe sunt: sed medicine tres neccellarie. Rotundū: scissum: liqdū. Rotundū pbabili^r est qd naturali rotunditate formatū est. fistulosum subalbidū fricabile nō lapidosum: aliq ex pte pallidū. pingue scz z rehemēter redarguens. Scissum aut optimū est qd est qsi flos albz. rotundū leue zē. Liqdū dein de meli^r est qd est leue plucidū in sūmo aliqd in modū floris qsi lac habens. *Rasi* in li. de aluminibz z salibz. Alumen est oleuz qd coasgulant siccitas terre. z est in natura sui calidū z humidū. retinet omē volatile: mūdificat z decorat corpa: z augmētāt tincturā eorū. *Alchimista.* Alumen large sumpto vocabulo: dicit omē qd ligat tincturā in corpe aliq: vt in pānis z corijs. Et sicut sunt diuersē tincture: sic z alumina diuersa. *Nā* tinctura qlibet alumine suo indiget: sine q impmi non possēt. vel cū corpe ligari. *Qñ* nō (vt quidaz putant) alumen dat lumen: sed facit adherere lumen. i. colores. sicut apparet in corio. qz nō pparat cū galla si nō impmūt tinctura. *Itaz* qz galla est alumen tincture nigre. sicut cinis clauellatus est alumen gladij. Alumē quoqz de quo agitur est alumen rubee tincture: licz alumen non rubificet nisi album.

Operationes

Pla. Alumē calidū ē z siccū i. iij. gradu. vt tūtē bz psumēdi: z rehemēter desiccādi. *Qd* albū ē meli^r est. ac acutūz salugini immixtū. *Qd* aut feculētū z cereū ē ipuz. vsus ei^r ptra cancrū z inflatiōes gingiwar: z ptra scabiē. Balneuz aq alūnose valet ydropicis: scabiosis: arteticis. *Dyaf.* *D*me aut alumen pūtē bz pstrictiū z rehemēti^r psumptiūz. *D*edet deniqz putredibz z sanguineis fluxibus. *Singuiis* humect^r seu dentibz mollibz cū aceto vel melle. *Idē.* *Auriū* flux^r cū succo polygonie curat. carnes qz supfluas z pudores alaz vel inguinū sanat. *Qui.* Alumē est ca. z sic. ad. iij. *Ex* cecat z phibet fluxū ois sanguinis: z cursuz supfluitatū z effusiōē earū. *Qñ* aq interficit alkarad. i. cinices z pediculos. z fetorē oris tollit cū fece vini. cātūz de aluminis desiccāt vlcera difficilia. cū salgēma valet corrosioni z adustioi ignis. *Ex* li. de na. rex. *Uniuersalr* alumē calidū z siccū ē in. iij. gradu. stipticū z mūdificatiū. z visus obscuritat^r mūdificatiū supflua palpebra rū carnē aut mēbrozū corrodit. *Pelluna* et sicca vulnera inhibet: ne corpa pambulent. *Qñ* aceto z melle mixtuz dentes conforat infirmos. Et valet tumidis gingiuis.

Capitulum. xviij.

Aurum. *Ysid.* Aurū ab auro dicit. i. a splēdore: qz repculso aere pl^r fulgeat. *Ex* libro de naturis reruz. Aurum inuenitur in riuis z in fontibus z etiam in montibz quandoqz sed raro. mult^r aut labor est in lauādo. *Sz* z p mltas minutias terre z

De Lapidibus

in eius sordibus inuenitur sociatum. inuenitur
tamen purum et non terre vel bituminibus se ad
mixtum sicut non vel argentum. Item in eodem libro
Aurum ceteris metallis preciosius: durabilius et
tractabilius. omni tempore fulget: et inquinatum ru-
bigine non consumitur. visum fouet. Et quanto rubius
candidius est: tanto melius. In duplo quam ponde-
rosius est quam argentum aut es aut stannum. Quicquid
sit generosissimum super omnia metalla: nihil omni-
nino est maxime ductibile super omnia. Omni
metallo temperatius est. Et ideo quod calidis
fascis eius modici est excessus. non locatur in gra-
du. solum quoque non resoluit. Actor. Aurum itaque
non solum est inter metalla preciosissimum: sed etiam
solidissimum. habet colorem igneum splendidum fos-
centem visum. In igne possum non comburitur:
sed purgatur et probatur. Itaque triplici de causa
in igne ponitur ad examinandum ad purgan-
dum et ad fabricandum. Sed et humano corpori
maxime congruit. unde in cibo sumptum iuuat
multum. Aristoteles libro tertio. Aurum perfectio-
liquatur calido: et si fuerit sulphur mundum et
purum. et argentum vitium optimum cum rubos-
re clarum. fueritque in eo vis igneitaris simpli-
cis non ventis. erit res optima quam recipes
re possunt alchimiste: ut ex ea fiat aurum. hoc
enim ipsum puerteretur in aurum. ¶ Quicquid. Au-
rum multiplex est: scilicet naturale: magistrale:
pirchil. Asfri obrisum: colon: et alijs modis.
Et illud quidem quod est de alexir valet magis quam
aurum acre quo non potest operari. Aurum autem
de alexir est tribus modis: scilicet de petra capillo-
rum et sanguis et ouorum. Non enim potest au-
rum esse aurum de alio lapide. Quidam autem fas-
ciunt falsum aurum: sic et argentum. Strungunt
enim: id est indurant stannum et dealbant: ac
dicunt esse argentum. Sicut etiam auripigmen-
tum cum subter sterco mittunt. ibique miscent
sal armoniacum et incorporant cum cupro di-
steso per locum barbatum. et cum mercurio
rubeo. et dicunt quod sit aurum verum: cuiusmodi
sit aurum septem modis per magisterium tem-
peratur atque cognoscitur scilicet in solutioe: in la-
pide: in pondere: in gustu: in igne: in sublima-
tione: in fusione. Porro naturalis aurum natus
ra calida est et sicca. et quantum habet ferrum de
natura siccitatis et duricie: tantum habet au-
rum naturam bonam ac mollem. fit autem in
ventre terre de argento viuo bono nimis et
de sulphure non multum rubeo cocto.

Operationes

A Ex libro de naturis rerum. Aurum est cali
de nature. lepram ac scabiem curat. in pulve
rem redactum ⁊ antidotis mixtum.

Habet enim virtutē cōfortandi nō q̄ incoz
poreat: aut membra nutriat: sed q̄ alteratis
ua virtute corpus immutat. **A**urinus ex au
ro factū non corrūpitur in tumores. **H**aly
regalis in practica sua sermone secūdo. **A**u
rifolia carnē comedūt sine morura: sūtq̄ sic
ca subtilia. **A**imatura auri p̄fortat cor: ⁊ pul
sioni medet. **A**calimia auri melior est tenu
is ⁊ magis desiccans ⁊ ampli⁹ eliminans. **Q**ue
si cōburatur ⁊ leuet: desiccāt oculoꝝ vlcera
sine morura. **A**ctor. **A**urū vt dictū est supe
rius omni metallo est temperatius. **U**nde
q̄ caliditas eius modici est excessus. ideo nō
locatur in gradu: licet in gradu ponat ab ali
quibz. **A**uicenna in. ij. canone. **M**edici ne
aurum est equale subtile: cōfortat o culum in
alcofol positum. **A**dest ⁊ doloribz cordis ac
tremori eius. **R**etentio eius in ore: fetorem
ipsius ozis remouet. **S**auterū meli⁹ est ⁊ ves
lorius sanabile quod fit cum auro. **A**dest
etiam doloribz cordis ac tremori eius: ac tū
mori anime. ⁊ ei qui solus loquitur.

Capitulum. xix.

Auricalcū. **I**fi. Auricalcū dicitur eo quod splendorē auri et duriciē eris possideat. Est autē nomē compositū ex lingua latina et greca. Es enī grece chalcō vocat. fit autē ex ere et igne multo: ac medicaminibz ad aureum colorem pducitur. ¶ Ex libro de naturis rerū. Ex ere fit auricalcum sic dictū: quia splendorē habeat auri. vñ qd de ipso sit aurū. ¶ Dicit enī philosoph⁹ i libro de alūmie. Linne qd ex vna pueri et auricalco fit aurū opūmū.

Quod intelligendū est in colore nō in substā-
tia. Dicit enī idēz Aristō. q̄ variat color: sed
substātia manet. Hoc auricalcū frequētius
scripture vocant electrū. et hoc ppter colorem
electro ppe cōsimilē. Ex doctrina alchimie.
Es autē transmutat in auricalcū. qd fit me-
diante turbia: quia fumus ei⁹ albificat. et ha-
bet naturā spirit⁹. Statimq; cū pulvis ei⁹ pro-
icitur sup es fusum. vel miscetur cū laminis
eris. in ipsa eris fusione turbia calescit. et fugaz
querit tanq; spirit⁹. vnde apparei q ei⁹ fuga
fit per eris corpus fusum. sicq; siccat ipm. qz
fumus ei⁹ est temperate albus. et albū huius
modi mixtū cū rubeo reprimit rubedinem: et
fit citrinum: et ita auricalcum.

Capitulum. xx.

Argentum. Isidorus. Argentū gre-
ci argirion dicūt: cū mirū imoduz il-
lud accidit: vt cū candidū sit impressi-
um corpi nigras lineas reddit. Ex libro de
naturis rerū. Argentū ductile est et tractabilē.
le. sonozq; ac tinnitus dulcissimū: et hoc ma-
xime si eri misceat. Unde tubas ex argento
ductiles precepit moyses fieri ad terrore ho-
stium: et exhortationē ad bellum: ad mouens
dum quoq; castra et populos ad elcā conuo-
candos. Argenti vene multe et in multis parti-
bus orbis reperiri. nec est purum in se sicut
aurum. Sed terre ac sordibus incorporatū
admixtum. ideo labor maxim⁹ est vt p ignē
expurgetur. Fumus autem purgationis ei⁹
valde nocivus est: nec de facili purgatur fu-
mo bñdī multo infectū nisi fumo thuris aut

aromatizatis speciebus: ac vbi paz fuerit argen-
tū durabile est. Impurū autē de facili contra-
bitur corrupelā. Argentū p̄solidat alia metab-
la: et quasi vnū efficit consolidata.

Operationes

Aut. in. ij. can. Argentū in frigidatū est et
exiccātū. bonū est valde scabiez purigini
Eius cōfricatio cū alijs cōmixtionib; con-
fert ferozi oris. Ac tremori cordis et humi-
ditatib; viscosis. Constantin⁹. Argentū fri-
gidū et temperatū in hūiditate est. et est cōtra
hūidū et viscosū flegma. Ladimia tñ auri for-
tior est et melior argentea. Rasi in Almasos
re. Argentū frigidū est. cordisq; tremori phy-
cit. Ladimia argenti scabiei q in corpore ori-
tur. et pustulis q in oculis sunt bona est. Ab-
bertus. Argentū bene politū inter omīa me-
talla melius est speculum: qz in colore magis
accedit ad dyaphanū. Haly. Purgamentū
argenti meli⁹ est viride ac tenue ponticū: est
desiccans fortiter. Ideoq; necessarijs admi-
scetur ad cicatrizandum vnguentis.

Capitulum. xxi.

Argentum vinum. Isidorus. Argen-
tum vinum dicitur: qz excidat mares
rias quib; inicitur hoc et liquidū qz
percutit. Inuenitur autē specialiter in metal-
lis siue in fornacib; argentarijs. gutta; con-
cretionē tectis inherēs. Sepe etiā in sterco-
re vetustissimo cloacaz vel puteorū limo. sit
etiam ex nimio in canchule ferree imposito
patena testea supposita. Tūc enī circūlitova
sculo circūdantur carbones. sicq; argentū ex
nimio distillat: sine hoc neq; argentū neq; es
inaurari potest. Tante autē virtutis est: vt si

De Lapidibus

sup sextarii argenti vini: centenarii saxū sup
ponas oneri statim resistit. Sinaut auri. scrup
puli: leuitatez ei? raptim sinu recipiet. Ex q
intelligit nō pōdus sed naturā esse cui cedit.
Seruat aut mel? in vitreis vasculis. naz ce
teras materias pforat. potui aut datū inter
ficat ponder? cā. Auicē. Argentuz viuū sube?
terrā nascit ppter humiditatē magnā in loco
illo existentē. Et hoc euenit ppter solē z aerē
qui tangūt eū. Ideoqz efficit currez ppter hu
miditatē z frigiditatē q in eo sunt: nec efficit
nisi in loco frigido. Ex li. de na. re. Argētū vi
uū est reuera calidū z humidū in. iiii. gradu. li
cet in qbusdā libris inuentat esse frigidū. Ex
tinctū pōt alij rei admisceri: sed viuū nō. pōt
aut fieri albū z rubēū cū sulphure. fert eni de
facili omēs colores recipe. Si extinguat cū
pinguedine: apparebit qsi terra. z sic inter ol
las artificiose crematū. extrahit ab igne clas
rū malliabile z tractabile ad modū argenti:
ad maxima firmacula facienda. Deniqz sine
argento nō pōt fieri deauratio. cūqz argen
tum nō cōsolidez argento medio argēto. hoc
videt bene fieri cū argento viuū.

Operationes

- A** **C**ōstantin? in li. graduū. Argētū viuū ca.
est in. iiii. gra. z bu. Pediculos capitis occidit
z reptilia oia cū litargiro z aceto z oleo.
- B** **F**itz bonū ad curandū scabiē. Fit etiā vn
guentū ad pustulas optimū. **P**lateari? Ar
gētū viuū bz pcutem dissoluēdi z penetrādi
farinā lupinorū amarorū. decoquitur in aceto
fortissimovsqz ad spissitudinē. z argētū viuū ex
tincti facta cōmixtiōe: caput patētis exabū
dantia pediculorū pūgit p discriminalia.
- D** **E**xtinguit aut vel cū salina. vel fricat cū ci
nere z salina. Aut cū capillis z salina. Aut cū
pulvere ossis sepie z salina. meli? aut dē extin
git: cū alteri pōt admisceri. nisi eni sic extin
gitur: ipsi? ad aliud nō fit admixtio. **V**si.
Argētū viuū potui datum interficit causa
ponderis. **I**tem Dyas. dicit q? argentuz vi
uū bibenti mortē tribuit: euadere tamē po
terit. Qui hoc biberit caprinū lac bibendo
ac se mouēdo: vel etiā bibendo vinum addis
to absinthio synapi vel ysopo. Auicūqz mem
bro adheret ipm pcutit z corrodit.
- B** **A**uicēna. Argentum viuū sublimatū inter
ficat ppter vehementē incisionem: et ei? cura
fortis est bibere lac z vomere. Sed Salien?
dicit hoc se expertum non fuisse.
- D** **S**cio q? quidā bibit argentū viuū in estas
te: dum agitaretur sici ex vitro arto: putans
se vinū bibere: z duabz horis effluxis idipm

reddidit anis in peluim: z nihil nocuit.
D **I**cunt enim quidam q? extinctum interfi
cit. quia quicqd ei obuiat sua grauitate cor
rodit. Interficat etiam murem.
R **E**t ex eius fumo fugiunt vermes z serpens
tes venenosi. **I**tem vapor eius facit ac
cidere paralysim tremorem. **S**umus eius de
struit visum z auditū. Et facit oris fetorez cū
transit p ipm. quare caueat qui vtatur.

Capitulum. xxi.

A **R**senici. **I**sid. li. xix. Arsenicū qd
latine ob colore auripigmētū dē. Col
ligitur in ponto ex auraria materia.
vbi z sandaraca optimū est qd in aureū colo
rem transit. purū z fusili gracili venarum dō
cursu. **D**ō vero pallidū aut sandarace simi
le est: deteri? indicat. Est z tertiu gen? squa
mosum quo miscez aureus color. **V**is eorū
est vt sandarace sed acrior. **P**lini? li. xxxiii
Arsenicum est ex eadem materia q? z sandara
ca. **D**ō ex eo optimū est coloris etiā in auro
excellētis. **E**x libro de aluminibz salibz. Ar
senicū est calidū z humidū. z ē diuersi gener?
scz rubēū: citrinū z laminosum. Est arsenicū
simile sulphure in multis operibz. z p. 16. m. 16.

Operationes

A **A**uicenna. Aliud est album: aliud rubeum
aliud citrinū. omnia put refractiua sunt z mor
dicatiua. Est autem calidum in tertio. siccus
in secundo. **P**ilos abradit et alopie cum
gummi pini cōuenit. **E**mplastrum cum eo
fit super vulnera. **A**um adipe z oleo cōuenit
scabiei z sabaphat humide z putredini. z abs
tergit z adurit curem.

Tractatus

D **A**ssumit ad tussim antiquā et sputū saniei et sanguinis. Et quādo ponit in pillulis ad asthma. **E** **D**isceat autē cū oleo rosato ad borbor et emorroidas. Quod autē ex eo sublimatur est interficit. Et ex rubeo quidez meli⁹ est qd est puluerizabile. **F** **D**yascorides. Arsenic⁹ nascit in metallis vbi et sandaraca. Assat autē in testa: donec mutet colorē: et reponit. Viri⁹ ei stiprica est: cum calce viua mixtum et cor⁹ porē illitum tollit pilos.

Capitulum. xxiii.

Balagius et berillus. Arnold⁹. Balagius est gēma ruffa plus centis nature: degeneras a carbunculo: ipius ac virtutib⁹ omnib⁹ debilib⁹ in eo remissis. **I**sidorus. Berillus in india gignit viridis tate similis smaragdo: sed cum pallore. Politur autem ab indis in sexangulas formas: ut hebetudo coloris repulsione angulorum excitetur. Aliter politus nō habet fulgorē. Genera eius sunt nouem. **D**elymandus in cronici libro. x. Berillus est coloris violacei vel aque marine.

Operationes

A **D**uba scripsit qd coniugū dat amorem. Et portante se magnificat. **B** **D**exterā stringētis adurit. **A**qua in qua iacet pota: valet infirmis oculis. tollit victus et suspiria: et cunctis epaticis fertur curare dolores. **C** **A**rnoldus. Berillus est lapis cuius color est pallidus vt limpha. forma eius est sexagana. Lūq⁹ genera ei⁹ sunt nouē: qui magis pal-

let est melior. **V**iri⁹ eius est contra hostiū per rricula. contra pigriciem. oculos humidos sanat. gestantē adurit. Si oculo solis opponitur ac rotundatur: ignem accendit. **D** **D**yascorides. Berillus lapis lucidus est et clarus: oleo similis: sculpiri locusta marina ac sub geminis pedib⁹ eius comuta: ac sub gemma ponitur herba seuina modico auro inclusa. gestata amorem cōiugij facit. **A**qua in qua missa est pota: ad oculoꝝ vitia valet. et ad ouinem valitudinem.

Capitulum. xxiiii.

Bezaar. vel lapis liberans a venenis. arabice bager bezaar. **S**erapion lib. aggregatoris cap. bager bezaar est nomen persicum. et est expellens nocumentū. et hoc nomen cadit super duo. **U**num est quod cadit sup omnes medicinam conuenientem alicui veneno: eo qd resistit virtuti eius et expellit nocumentū eius propter proprietatem que est in eo. **R**asis. Bezaar est lapis citrin⁹ mollis: nō habens saporem. **U**nde lapis est vergens ad citrinitatem et albedinem: habens colorē vni. et est levis splendens sicut lumen.

Operationes

Serapion. Lapis bezaar cōuenit venis. et quādo bibit ex eo pondus duodecim granorum ordeī: aut linimentū sit cum eo sup locum morbus liberat naturam a morte et expellit venenum p sudorem. ideo pestilentico valet. **E**t quando ponitur lapis in annulo: et ponitur in ore ipsius qui sumpsit venenum: et

De Lapidibus

fugit id aliquantulum continet ei.

Et qñ tangitur cum illo aculeus scorpionis
phibet ab eo postmodum potentiā pungendi.

Et si terit de eo pōd^o duoz gnoz ordeī dissol
uit in aq̃ z ponit in ore serpēt^{is} suffocat cū sta
tim z occidit. **I**dē auc. **R**asis. **E**t ego vidi in
ipō sufficientiā ad auferendū nocumētū. z erit
lapis ille quē vidi vergens ad citrinitatē z ab
bedinē hñs colorē vini. z cū ē erat leuis splen
dens sic lumen. **E**t iam vidi in eodē sufficiē
tiam illā quā nō vidi in alia medicina simplici.

Idem **R**asis. **V**idi lapidē bezaar filij amas
mari custoditoris legⁱ dei. z est vez q̃ ipē emit
hūc lapidē: z dedit p̃p̃cio ipi^o palatiū cordube
in p̃ncipio genere.

Capitulum. xxv.

Belliculi marini latine. Arabice astor.
Pādecta ca. xciii. **B**elliculi marini sūt
qñ vmblici hoīs fm figurā. z sunt lapides par
ui z albi q̃ inueniunt in ripis marinis coheren
tes sic dentales. sunt frigidi z sicci. sed eorū ex
cessus ab aurozib^{us} non determinat. ponunt in
vnguentis ad faciē clarificandam.

Operationes

Auluis eoz subtilissim^o resoluat cū arungia
gallinacea pus resoluta: z fiat vnguentū p̃ facie
abstergēda. ponunt in antidotario **S**alienti in
vnguento citrino. qd̃ interpretatur vnguentū de
citra.

Capitulum. xxvi.

Bolus armen^{us}. **A**uicēn. li. ij. ca. de luto
armeno. **L**utū armenū: siue bol^{us} armen
nū. est rubetū: declinās ad citrinitatē no
tū. frigidū est in p̃mo gdu. sic: cū in scdo. **E**t est
qdā vena terre q̃ p̃cipue in armenia inuenitur
Unde h̃z p̃tutē p̃stringēdi. **E**st aut̃ eligendum
qd̃ subrubetū est fm omēs p̃tes: nō hñs colores
distincos: aliqnulū fragile. **S**era. **L**arna
menū. i. lutū armenū. z est in gimbar. color ei^{us}
vitra croceitatē ad rubedinē tendēs. z terit cū
to sic terit calx. z est lene sine lapide. **V**irt^{us} eius
est q̃ desiccet desiccatione fori.

Operationes

Auicenna. **L**utū armenū retinet sanguinē:
qm̃ exsiccatio ei^{us} est in vltimo.

Et p̃fert apostematib^{us} pestilentialib^{us} bibūtū
z linitū. z phibet ambulationē putredinis mē
broz. z mirabile est in re vulnez.

Et prohibet catarrū. z p̃fert colericis.

Et est bonū sputo sanguinis p̃ficci. p̃pterea
q̃ desiccet vlcus pulmonis. z est cura stricture
anbelit^{is} ex catarris. **E**t est bonū vlcib^{us} intes
tinoz: z solutioni: z fluxui sanguis matriē

Et p̃fert febrib^{us} abicis z pestilentialib^{us} p̃pe.
et plures quidem iam sanati sunt ex pestilentia
magna p̃pter consuetudinem bibendi ipm cū
vino subtili.

Et si bibitur in febre pestilentie necessarium
est vinum: p̃ducatur ipm ad cor. z misceat vinum
illud cū aqua rosaz.

Capitulum. xxvij.

Capitulum. xxviii.

Callaica. carcedoni? et calcophan?
 ¶ ysi. Callaica est gēma colore viridis. et pallēs ac nimis crassa. nō bil iocūdi? decensq; auro. vñ et apē pellata. Nascit in India vel Bermania in rupib; gelidis. oculi modo extuberant.
 ¶ Ex li. de na. re. Carcedoni? in ethyopia nascitur. velut ignis lucet. s; pallētis speciem retinet. Semp itaq; detent? pallore. Colore b; mediū inter iacinctū et berillū. Qui si prorsus sit et colū vel digito ferat: causas vincere p̄hibet. Quis species tres esse dicunt.

Operationes.

¶ Arnoldus. Calcophantus est gemma nigra sed eris tinnitū reddit si lapide fuerit illisa.
 ¶ Arnol. Calcophantos nigri coloris lapis clarificat vocē: p̄hibet raucedinem.
 ¶ Ex lib. de na. rez. Calcophantus sonoris ac dulcis instar eris.
 ¶ Si ferro vel ere p̄ntiatur vocē q; sonora ac dulcē reddit si p̄ntet ab hoīe casto.

Borax. Lapis borax fm Alb. a quodaz gñe bufonis noīat: qd sic ē. qd ipm in capite portat. Et est duoz genēz. vñm albu aliqñtū fuscū. et atēz si vñs adhuc palpitante bufone extrahit. in medio b; oculū cesruleū: et tēpib; n̄is extrahit? fuit vñ de bufone parvus viridis. aliq; etiā vidim? bufones habentes depictos in se q; de h; genere dicebantur vulgariter aūt crocodile dicuntur.

Operationes

AB ¶ Alb. Sordes purgāt iestioz et supfluitates.
ED ¶ Arnol. Rose lapis. i. lapis borax est cuius duo sunt genera. vñ subalbidū: et aliud variū.
 ¶ De bufonis capite trahūt anteq; bibat vel aquā tangat. ¶ Et forte in eis qñq; apparet forma bufonis cū pedib; sparsis. Sic lapis valz ē morsus reptiliū: et ē venenū.

Capitulum. xxix.

Carbunculus. Ex libro de na. re. Carbunculus est lapis oīm p̄ciosissim? atq; carissim?. et omniū lapidū p̄hibet p̄rimo p̄dit?. Quis color igne? est. et nocte magis q; die lucet. Nam die obscurat: nocte p̄tantū refulget vt circa se noctē quasi in diem vertat.
 ¶ Ex lapidario. Ardentes superat gēmas carbunculus omēs. nam velut ignitos radios iacit

De Lapidibus

videtur carbo. Quibus nec tenebre possunt extinguere lucem. Quin flammis vibrans oculis mittat aspicientem.

Operationes

- A** Arnoldus. Carbunculus est gema rubicundissima in obscuro et tenebris lucens ut carbo. Colore puerilibusque superat omnes gemas ardentes. Sola enim habet omnes que in ipsis sunt virtutes. Suntque presertim illam duodecim species minus ea utiles.
- B** Ysidorus. Carbunculi genera sunt duodecim: scilicet pistorios que videntur fulgere ac velut ignem effundere.
- E** Et dicit Aluredus: quod est sigillum lapideum. Alii quoque carbunculus potest interpretari figuram suam omni alii lapidi: et non e contra.

Capitulum. xxx.

C Alx. ysi. Saltis viua dicitur: quod dicitur tactu frigida sit occultum ignem interius habere. Unde et aqua per se statim latens ignis erumpit. natura enim mira facit. Nam aqua accendit quibus solet ignis extinguant. Usus eius est structuris fabrice necessariis. Nam lapis lapidi non potest adherere fortiter: nisi calce coniunctus. et calx quod est lapide albo et duro melior est structura. Et molli potius tunc utilis.

Operationes

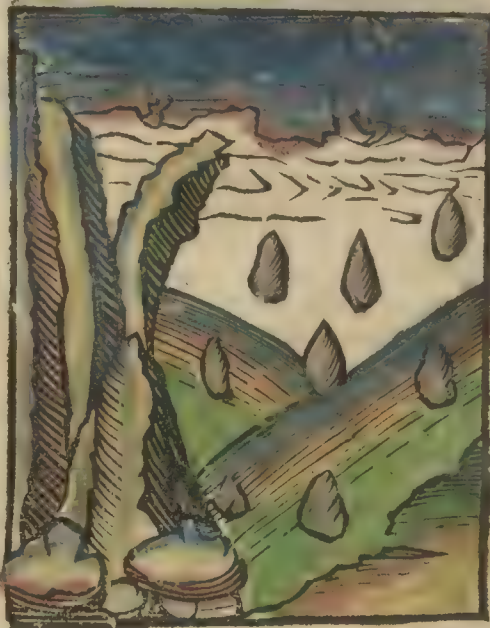
- A** Anselmus. i. h. can. Saltis cinis corporum lapidosorum. Illa quod est aqua non tenet: et illa aqua tenet cum remanet extra duobus diebus aut tribus tunc non adurit: sed tamen calefacit.
- B** Et abluta quod est dicta est et exsiccantia sine mordicatione.
- D** Saltis fluxus sanguinis abscindit. carne addita corrodit. et abluta consolidat. ignis adustioni perfert.
- E** Constantinus. Saltis est ca. et sic. in. iij. gradu. Quod mixta sero et oleo pustulas et apostemata putrida habentes iuuat. vlcera quoque et incisionem consolidat.

Rasi in Alman. Saltis ca. est. adurit: et carne superflua corrodit. fluxum sanguinis costringit. qui cum lauat adustioni ignis perfert.

Capitulum. xxxi.

C Aristoteles et Numidius. ysi. Aristoteles viris de optimis: quod nomen ab aspectu habet: eo quod grati sit his qui gemas sculpiunt. Et enim viriditas reficit oculos. Idem. Numidius marmorum numidia mittit. quod cutem coram succum dimittit croco simile: unde et nomen accepit. non crustum: sed in massa et liminum vni aptum. Testris a calore cineris appellatur. cuius alligatio per serpentes laudatur.

R ij

Capitulum. xxxii.

Qualifarios et coranticas vel coranum.
Alb. Lapis calefarios sine calcosanos
 et est niger.

Operationes.

Qualifarius est vocē clarificare et raucedinem
 mederi. **Idem Alb.** Lapis coranticas est la-
 pis cristallo similis. infecto colore ceruleo. q̄ dicitur
 dere aliqui d̄ nube cū tonitruo. et inuenit i graya
 et hispania. s̄ hispanus est candens vt ignis.
Qualifarius vocat dulces somnos. et ad prelia et cau-
 sas vincendas. et p̄ periculū tonitruū d̄ operari.
 Hoc similiter ait **Enax.**

Capitulum. xxxiii.

Qualidoni. **Dyal.** **Leidoni** inuenit i v̄
 tribus byrundinū. **Qui** genera sunt duo.
 niger et ruffus. q̄ colligūt captis pullis byrū-
 dinū et scillis eoz ventris inuenit.

Operationes

Alb. **Ruffus** inuoluit panno lineo vel corio
 viculino et sub sinistra assela gestat. d̄ valere p̄
 infantiā et antiq̄s languores et lunaticā passio-
 nem et epilepsiā: eodem modo portat.
Qualidoni dicit q̄ facundū gratū et placentem
 reddit gestantē se. **Niger** at vt **Ioseph** dicit p̄
 nocuos hūores et febres et iras opat. Et lor̄ aq̄
 sanat oculos. **Sūt** at hī lapides parui valde
 At tales iam vidim? p̄ socios n̄ros d̄ stomacho
 byrundinū extractos de mense **Augusto**. tunc
 em̄ extracti magis valere dicunt. vt frequenter

aū dno simul in vna byrūdine inueniuntur
Dyal. **Ruffus** em̄ sanat lunaticos et languis-
 dos et insanos in pāno mūdo ligat. et i sinistro
 brachio egroti circūligat. p̄terea facit gūstimos
 portātes se facidos et amabiles et idoneos.

Niger gestat s̄lt optimū finem imponit. ad
 omes iras regū et dominoz idoneus est.

Mā q̄ eū habuerit oibz placebit et ad arbitriū
 suū cūcta pducet. **Sed** qui dolent oculi terit
 cum aqua et inunguntur et sanabuntur.

Sz cū tollūt lapides cauendū ne p̄ aut m̄
 ap̄sit: q̄ meliorē effectū habebunt.

Capitulum. xxxiiii.

Qualonites et cymedia. ysi. **Elonites** et
 lapis purpurei variq̄s coloris. **Hunc**
 testudo mittit et diuinatore illum facit
Qui hūc sub lingua gestauerit: at bec viri? ip̄i
 tatūmodo tūc inest: cū luna p̄mo accensa cres-
 scens est. **Benoytes** in vltimo descende
 sic vult **Aaron** de viri tūtibz lapidum. **Hec** bic
 lapis ab igne corrumpitur.

Operationes.

Qualonites est indice testudinis ocul? varius
 et purpure? **Magi** imposito lingue finguntur
 futura p̄nūciare. **Ex** lapidario.
Indica testudo lapidem mittit celonitem
Orat um purpureo variq̄s colore nitentē
Quem sub lingua lotosi quisq̄ gesserit ore.
Posse magi credūt hunc diuinare futura
Oro mane die sextam dūtaxat ad boram.
Tempe quo lune succrescere cernit orbis

De Lapidibus

Sed luna prima lapidis predicti potestas.
Torus fertur spacio durare diei.

Quinte post decimam pcorant tpe lune.

At detrimenti maris in tempore toto.

Ante diem tñ lapidi manetilla potestas.

Est etiam nulli lapis hic obnoxius igni.

Idem yfido. Eymedia est gemma q̄ inuenit̄
incerebro piscis eius nominis. candida z elon
ga. his p̄lagre dicunt̄ magi signa tranquillita
tis z tempestatis.

Capitulum. xxxv.

Cerusa. Plateari. Cerusa flos plūbi est
z est frigida z sicca in cōdo gdu. Hanc
q̄ faciunt sepius incurrūt apoplexiā: epilepsiā:
paralysim: arteticam: ppter frigiditatē aceti dis
soluentem z mortificanem.

Operationes

A Habet ā cerusa p̄utē mūdificandi vel exter
gendi supfluitates. vñ qdā mulieres abluta fa
cie puluerē ceruse tenuissime sup adducunt.

B Alie p̄o: q̄ cerusa aliq̄ntulū sicca est. p̄ciunt
eā in aqua rosaz z exponūt soli: maxie ī estate
qua cōsumpta aliā apponūt. z b̄ faciūt donec fit
albißima. z aliq̄ntulum aromatica. postea for
mant in pillulas z faciei apponunt.

E Nota q̄ lōgo tpe vñf adh̄ bitidē ceruse dolo
rē dentiū incurrūt: z putredinē orisq̄ ferorem.

D Auicēn. in. q̄. can. Cerusa est cinis plumbi:
ponit̄ in emplastris z vlcera replet ac generat
in eis carnem: z corrodit carnem malam.

E Cōfert borhor oculi. Lenificat apostemata
frigida z dura. Fit aut̄ ceruia qñq̄ aceto: qñq̄

cū salibz. z ē frigida z sicca in scdo gradu.

Que at̄ cū aceto fit veheñtior: ē subtiliatōis

Est etia ex med: cinis q̄ pueniūt a n̄ fissuris
est itez ex venenis.

Capitulum. xxxvi.

Risolectus z crisocolla. yfido. Riso
lectus est lapis auro filis: s̄ in colorē
electri vergens. matutino tñ aspectu
iocūdus: igniū rapacissim⁹. z si iuncta fuerit ce
lerime arde ceno. **A**risto. Risolectus ignē
trahit. z ex eius natura est q̄ ab igne cito cōbu
ritur. **A**rnol. Risolectus gēma est aurei co
loris. ab igne cito inflāmabilis. vñ pulcherri
mus est in poris matutinis. in alijs p̄o pōm̄ia
dissimilis

Operationes

Pli. Risolectz collo alligatū medet̄ febribz.

Triū p̄o cū melle atz rosaceo aurū vitij

Esi cū melle attico pterat̄ oculos etiā obscu
ritat̄: stomachiq̄ vitij medet̄. vel p se farina
eius sumpta. vel cū mastice ex aqua pota.

Ex lapidario. Este risolectus filis descri
bitur auro. An̄ ad electri color inclinare vi
detur. Dic matutinis visu iocūdior horis.

Eius materies rapidissima dicitur ignis.

Am cito vicino correptus flagrat ab igne.

Isidorus. Risolectus est gemma que gignit̄
in India: vbi formice aurū erunt.

Est at̄ auro filis: habet naturā magnet̄: nisi
q̄ aurū augere tradit̄. vnde z nuncupat̄.

Capitulum. xxxvii.

R iii

Handwritten marginal notes in a cursive script, likely a later addition or a different dialect.

Tractatus

Risopassus et **crisopassus**. **Alb.** **Criso-**
passus est lapis qui ab india venit: et raro in-
uenitur propter quod et carior estimatur. in colore
etiam est quasi sit ex succo porri vel passij coagulato.
hinc etiam auri guttas propter quod et tale nomen acce-
pit. quia criso auri sonat in greco passus. id est viride vi-
riditate porri. **Ubi** **h.** **Da** ubi folia sunt passia
prassa quod porri. **Idem.** **Crisopassus** est gema ab
ethiopia veniens. **Operationes.**
Alb. **Crisopassus** vires habet lapidis prassij etiam
ad omnes cordis passiones efficaciter repit. **Idem.**
Crisopassus de lucere in tenebris: et euanesce-
re superueniente: ita quod colore non retinet quem habet
in obscuro. **Et** fit in ipso modo diuersitate luminis et
tenebrarum reciprocatio colorum velut in quercu pu-
tre facta et noctiluca. **Et** de omnibus his in li. de
aialibus dedimus rationem perfectam: et vide.

Capitulum. xxxviii

Crisolite et **crisolanthis**. **Dyal.** **Crisolite**
lapis lucidissimus est: et filis auro. **Alb.**
Lapis crisolite est in colore hinc tenuis
viriditatis lucida in qua ad oculum solis micat ut
stella aurea: et non est rarus. **Ysi.** **Crisolanthis**
est gema ex auro et igne vocata. die siquidem est au-
rea: et nocturne ignea. **Hanc** gignit ethiopia

Operationes.

Alb. Dicitur quod crisolite spiritualia confortat propter
quod tritum asmaticis datur. **Fert** etiam quod prostratus et
setis asini in foramine repletur ac sinistro bra-
chio alligatur fugat tumores melancolicos pel-
lus. et hinc in phisicis ligaturis. **In** auro
etiam posita et gestata fugat fantasmatas. **Et** di-
cunt quodammodo ipsum stulticiam pellere: et sapiam adducere.
Dyal. **Hic** applicatur (vicis crisolite) rasura au-
ri filaterium est et tunc aduersus nocturnos re-
mores. **Pertusus** et traiecit cum setis asini et in bra-
chio sinistro ligatur omnia demonia vincit.

Capitulum. xxxix.

Cristallus. **Alb.** **Lapis** cristallus qui aliquando
fit ex frigore: aliquando autem ex niue. sic sepe
experti fuimus. et in germania ubi multum
inueniunt. **Uterque** autem modus generationis sac-
lis ex superioribus erat manifestus.

Operationes.

Hic lapis frigidus oculo solis oppositus ignem

De Lapidibus

efficit. si calidus sit & perficere non potest. **Aut** ratio posita est in libro de proprietatibus elementarum & planetarum. **Et** dicitur sic in restringere sub lingua posita & expertum est quod ita cum melle mixtus acceptus a mulieribus repleat vera lacte. **Et** li. de na. rez. **Aristallus** lapis est ex glacie induratus. **Solinus** tamen in aliquo mundi partibus hunc inueniri dicit ubi nunquam gelu vel glacies fuit. **Dyal.** **Crystallus** vires habet stipticas: dederunt hunc ad generandum lac.

Capitulum. xli.

Cinis. **Actoz.** **Cinis** ex predictis corporibus relinquitur. & est substantia terrena quod est arida & compacta. in qua corpus solidum per ignem resolutum humore consumpto redigitur. Unde ex gradibus corporis propter consumptionem materie modicus cinis efficitur. despectu coloris est.

Operationes

Et quia partes habet minutissimas: lentum flatu agibilis est. ad multa tamen perutilis. **Cinere** namque primo quod ignis ipse regit ut conseruet. **Cinere** pelles depilat: & quodammodo inuonant. **Cinis** etiam per alumine ponitur in tincturis pannorum. **In** ecclesia dedicata alphabetum in cinere scribitur. **In** capite ieiunij cinis ad memoriam mortalitatis nostre in capitulis nostris ponitur. **Et** aqua cineri admixta fit licium quod capita abluunt. **Cinere** supra sanguisugam piecit sanguinem quem superat euomere facit. **In** medicina quoque tam cinis quam licium proficit. **Auicenna**. in. ii. can. **Cinis** omnis naturam habet absteriuam: exsiccantiam. diuersificatur tamen & ablutio minuit eius absterfione: & acquirit ei glutinationem & exsiccationem sine mordicatione. **Aqua** vero cineris ingreditur in medicina potius facientibus. & eorum fortiores sunt. **Aqua** cineris ficus & lacticius: plus enim abstergit & siccatur quam cetera. **Cinis** autem lignorum stipticorum ut quercus et reliquorum retinet sanguinem. **Dyal.** **Licium** est cinere quercus ad usum medicine efficacissimum est. & hominibus & pecoribus quod densio pulmonis veranet. & quibus aliqua res venenata obstitit. **Bibira** namque statim salutem affert.

Capitulum. xl.

Cinnabar. Pandecta. ca. clxiiij. **Cinnabar** latine. Grece sercog. **Arabice** asfreg vel zemzisar. **Cinnabar.** i. cinnabaz. **Et** fit ex sulphure & argento viuo. & est rubei coloris. **Serapion** li. ag. c. asfreg siue asfengi. i. cinnabarum. fit ex plumbum quoniam ponitur in igne: & inflamat. et fit rubeum. **Silr** fit ex cerusa combusta in hunc modum accipitur & ponitur in panno vase mundo & ponitur super ignem. & mouetur donec rubescat. & fit velut auri pigmentum rubeum. **Et** quidam noiant hunc sandix.

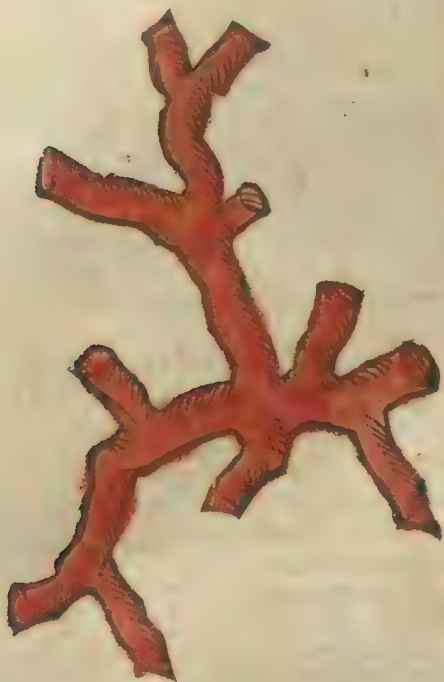
Operationes

Sal. **Quoniam** comburitur plumbum vel cerusa mutatur: et fit asfengi. & est res subtilior eo: sed non ita sedatiua. **Yde** auc. **Lachindi.** **Et** accidit libenti asfreg sic illi quod bibit litargium. omnes isti sunt species cinnabari. **Dyalco.** **Virtus** est illi silis lapidi ematibus. denique restringit vehementer. & ideo sanguinis fluorem abstinet. combustionibus & pustulis opitulatur. cerotis additur. vtiliter etiam perfectioribus colorum miscetur.

Tractatus

Utilis etiā est in vulneribz humectz: et i fistulis. et ad vulnera difficilia ad sanandū et callosa lōgi tps sordida. Quotidie g lauāde sunt. et sic apto medicamine sanāda: qz p^{er} luxurij non sanat: s; ad sanitatē vulnera disponit.

Dolorē stomachi remouet ac p^{ro}hibet sup os ei^{us} directe suspensius. Et ideo collis puerorū appendit. Dicitur autē q si terat et impleant ex eo p^{ro}cutates infirmorū dentū eradicat eos. et est summus in p^{ro}fortatione ginginarum. **A**dferit etiā spūto sanguis et ei^{us} fluxui: p^{ro}prie qz rubens: et omibz egritudinibz stomachi. **A**rnol. Corall^{us} a mari trahit sic ramūcul^{us}. et valet p^{ro} quēlibet fluxū sanguis et epilepsiā. **E**t contra vana mōstra collo suspensius. **E**t valet etiā p^{ro}tra tēpestates et grādines ag^{ri} aspersus multiplicat fruct^{us}.

Capitulum. xliij.

Corallus. Ex li. de na. rez. Corallus est lapis rube^{us} valde. figurā hñs vt cornu cerui. vel vt berbe radix cū multis radicibz. Nec mirū qm herba fuit i mari p^{ri}mū. Sic fulmini bus et tēpestatibz resistit. Unde antiq^{ue} lapides bñmōi p^{ro}fractū cū seminibz in agro iacebāt: aut in arboribz suspendebant: vt grandinū picula nō sentiret. Demonibz qz terribilis est. et h^{oc} forte qz frēq^{ue}nter ramorū ei^{us} extēsiō modū crucis bz.

Operationes.

Auicēn. in. i. cañ. Corallus est frigid^{us} in primo gradu. siccus in secūdo. Scriptic^{us} est et v^{er}o hemēter p^{ro}hibet fluxum sanguinis. **C**arnē additā abscidit. p^{ro}fortat oculū abstrahendo et exsiccando humiditates fixas in eo. **E**t est p^{ri}ncipue qd adustū ē et ablutū pueniēs lachrymis. Uestigia qz vlcēz abstergit. cōfert apostematibz intestinoz et splenis. retinet spū tū sanguis. Nascit in maribz q^{ui} sūt in africa. et ali^{us} quidē rube^{us} est: ali^{us} niger: ali^{us} albus.

Capitulum. xliij.

Corneolus. Ex li. de na. re. Corneol^{us} vel em q^{ui}sdā cornelus est lapis rubeus pluci dus s; obscuri coloris incisi carne filis. Hoz la^{us} pidū multitudinez filiū isrl^{is} in deserto sculpsisse dicunt. qz sculptura tam subtilis acuminis cō pbat: vt null^{us} posterioz bñmōi opis imitationes audeat antēptare: nec dubiū q^{ui} fin efficacia et p^{ro}utres gēmaz sculpebāt ymagines figurarū. **A**lb. in lapidario suo. Corneol^{us}: quē quidaz corneliū vocāt. lapis est coloris carnei. hoc ē rubei obscuri sic carnis lotura. Sic apud rhenū flumiū inuenit^{ur} frēq^{ue}ntissime. et est valde rube^{us}. colorem habens fere sicut minū. et qm politur multum nitet.

Operationes.

Exptū est q^{ui} stringit sanguinē. et p^{ri}ncipue mēi struoz et emozroidaz. fert etiā iras mitigare. **S**era. Viri^{us} isti^{us} lapidis est q^{ui} qm desert in anulo rep^{ro}mit iracundiā et causā lris ante iudicē.

De Lapidibus

Ecrepmit fluxū sanguinis: vnde cūq; exeat
proprie et sanguinis menstrui.
Et qū fit ex eo dentifrigius abstergit sordes
dentū et dealbat eos: et facit eos pulchros.

Capitulum. lxiij.

Ochiliū. *Padecta. ca. ccccxxi.* Lapis
ochiliū. *Doc* vocabulū ponit in quodā
electuario *Quicēne.* qd est p viciū lapu
dis. et qdā dicūt q est coclea marina: q dē con
chiliū. et qdā dicūt q est coclea climaciariū. *Em*
veritatē lapis est coclea porphire marine. et est
conchiliū marinū purpureū.

Capitulum. lxi.

Os grece. Arabice bager almaseni: siue
amensen. Latine lapis q acuit ferrum
vel olearia. *Sera. li. ag. cap.* Bager almaseni
est lapis quo acuit ferrum.

Operationes

Fricatio almaseni q accipit ex lapide q dicit
ysachsen: pibet augmētari māmillas puellaz
an tps: et testiculos pueroz. et est qz virtus eius
infrigidat. **E**t idem auc. *Dyal.* Qū acuitur
sup ipm ferrū aliqd et linitur q aggregat super
alopiciam: facit in ea nasci pilos.
Et linitur cum eo māmille puellaz et testi
culi pueroz: et pibet eos augeri.
Et puenit apostematibz eoz amboz. et qū su
mit in potū cum aceto puenit dolori splenis et
epilentie. et fricatio ei puenit alopie.
Ubi sciendū q iste lapis vocat similiter eos
ocularia. qz in ea fricant syeff. oculoꝝ. **U**t eos
olearia: quia acuiunt in ea instrumenta ferrea.
aspergitur sup ipa oleum.

A
B
C
D
E

Capitulum. xlvj.

Cuprum. *Ar. li. de na. rez.* Cuprū sine
s: est eiusdem duricie cū argento: et
eiusdem liquationis. *Doc* excepto q
est rubei coloris. *Es* nulla rubigine corrupit.
ferozem bz et tū dulce sonat. **P**hus. *Es* siue
cuprū sonoz est et vocale. natura calidū. sonus
eius p se rudis est. admixtū pō stanno vel argē
to vel auro validū est. valde: dulceq; tinnitum
habet. **T**innit autem ceteris metallis: s; verax
auditum: nisi stanno cōmodius temperetur.

Arduum quidem est: et in omni artificium ductile. Et cum labore et moderamine verberantis nunquam hoc sic purgari potest quam facile strabat corruptela durat in annos plurimos.

Operationes.

Ars autem a splendore aeris dicitur: sic et aurum et argentum. Apud antiquos hoc eris visus quod ferri cognitum est. Erat quippe primi percussor terram et certamina belli gerebat. eratque in precio es magis. Aurum hoc et argentum propter inuulnitate reuerentur bant. Nunc autem viceversa iacet es et aux summo cessit honore. Inter omnia hoc metalla es vos calissimum est et maxime potestaria. Ex eo et enea lamina fiunt.

Capitulum. xlvij.

Raconites. Alb. Draconites est lapis a capite draconis extractus. et fertur ab oziete ubi sunt dracones magni. Virtus ei efficitur sic lapidis qui vocatur boz rap. qui de dracone extrahitur adhuc viuo palpis tante. Insidiant autem draconibus dormientibus. Et subito scisso corpore draconis ad hunc palpitante euellunt lapidem.

Operationes.

Alb. in mirabilibus dicitur quod draconites deuinctur inimici: et venena valet si de vino extrahatur et de ferri in sinistro brachio. Amme enim acibus multa profert. His etiam superfluitatibus que generantur in aialibus et mortis corruptio. Alterat ea que naturali morte corruptis huiusmodi moriuntur, et que mortua vel

corrupta occisa laenerunt.

Ago autem in partibus almanie in Suevia vidit lapidem super quem puenerat plures serpentes inter montes in quadam prato. et cum transiret faceret: inde dñs terre milites euaginatiis gladiis sciderunt serpentes in multa frusta. et in fundo in quadam magni iacuit serpens in multas partes incisus: et sub capite serpentis inuenit lapis niger formatus ut pyramis abscessa non plucidus in circuitu coloris pallidi pulcherrimum habens descriptum serpentem. Et hunc lapidem ab vxore eiusdem nobilis mihi presentatum cum capite eiusdem serpentis.

Ite dicitur venena fugere que sunt a moribus aialium venenatorum. Viciores dicitur etiam efficere.

Capitulum. xlvij.

Eimonis. dyadochos. et dzofelitus. Albertus. Deimonis est quidam lapis bicolor ut arcus deimonis qui iris vocatur. Est autem deimon dicitur quod grece intellectum vel stellam claram stillantem sonat. Idem. Dyadochos est lapis pallidus: dicitur aliquantulum berillo similis.

Operationes.

Albertus. Lapis deimonis dicitur conferre febricitantibus: venenosa pellere: et tutum et victorem reddere.

Dyadochos dicitur fantasmata intantum excitare quod magi maxime vident. tunc applicatur defuncto: vires amittit. quod mortem odire prohibet. Dicitur autem ratio haberi potest in libris magorum. Hic est hermetis. tebit. bencorath. et ptolomei. de quo non presentis intentionis.

Arnoldus. Dzofelitus est lapis varius. cuius nominis causa extitit. quia si ad ignem applicetur velut sudorem emittit.

De Lapidibus.

Capitulum. xlii.

Dyacodos. dyamaticus. et dyonisia. Arnol.
Dyacodos est lapis pallidus berillo filio.

Operationes.

- A** Ex li. de na. re. Dyacodos est lapis qui aqua in-
iectus varias effigies demonum efficit: ita ut de re-
B sponsa peccantibus. **I**n eodem li. Dyamaticus est la-
pis qui in quicunque metallo gestetur: ferream sibi sede-
E m propequa elegit. **I**ysid. Dyonisia est lapis niger
mixtus rubetibus nonis. Decet ex aqua trita vinum fra-
grat: et odore suo putatur ebrietati resistere.
D **A**bus. Dyonisia lapis est orietis fuscus coloris:
niueis respersis guttis. in aqua tritus vinum fragrat
et tunc ebrietas per naturam odore suo fugari solet.

Capitulum. i.

Aracontalitus. eremistion. et ethites
Iysid. Aracontalitus lapis est in
parua magnitudine. multicolor
est: unde et nominatus est. Tam diuersis enim
notis aspersus est: ut sexaginta gemmarum co-
lores in paruo eius orbiculo deprehendantur.

Operationes

Arnoldus. Aracontalitus est lapis valde
paruus ex coloribus sexaginta distinctus. Dic
hominis oculos efficit tremulosos.

Ex Lapidario.

Aracontalitus lapis ex re nomen adeptus.
Corporis exigui miro dispendio supplet.
Dum tot gemarum sumit gemula sola decorem.
Iysidorus. Ermitteon gemma inter gratissimas
aspicitur et ex igneo colore radians au-
ro. portans secum in extremitatibus candidam
lucem.

Ex libro de naturis rerum. Ethites est la-
pis puniceo coloris. habens lapillum interius
us: ex quo fit sonorus. Dic ab aquila de ex-
tremis orbis partibus in nidum portatur. na-
turaliter enim hunc esse causam quoniam aquila
le immoderato colore concalescunt: nisi lapis
naturaliter frigidus presens sit. hic pueros in-
columes seruat.

Efficacissime pregnantem innat. ne abortus
faciant. vel in partu grauiter laborent: in le-
uo lacerto portari vult. sobrietatem confert et
gratiam: facitque victorem. De isto lapide, superius
etiam dictum est.

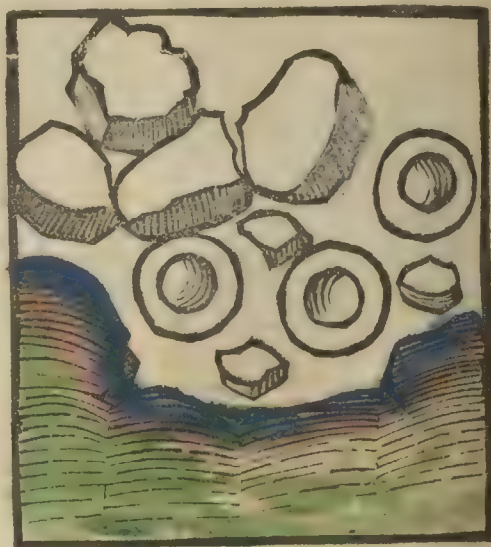
Capitulum .li.

Ematbites. ysi. Ematbites lapis est di-
ctus: qz rubore sanguine. Emach qppe
sanguis est. Signif aut in ethiopia: s3 pncipas
lis in arabia z affrica inuenit.

Operationes.

- A** Ematbites dicitur: qz emach sanguis thibelsites
habet em virtute stringendi fluxum sanguinis.
- B** **E**li. de na. re. Ematbites est lapis ferrugi-
nei coloris. mixt venis sanguineis. h missus
in aqua bullientem eam reddit tepidam. Si qd
eum deferat solis ardozem nō timebit.
- E** Item soli expositus a se scintillas emittit. fru-
ctus a locustis z grandine seruat.
- D** Idem. Confractus z in aqua resolutus sa-
nat eos q salinas sanguineas emittunt.
- E** Sanat etiā ventris fluxū. puluis ei carnes
mortuas crescentes in vulnere corrodit z tol-
lit. Vino quoqz pmixtus vlcera sanat. Bibis-
tusqz lapidem vesice frangit.
- J** Ex lapidario. Sumpsit ematbites grecum
de sanguine nomen. Nature lapis humane ser-
uire creat. Siptica cui virtus p multa pba-
tur inesse.

A **Alb.** **Aracolit** vino pmixt et potatus valet
5 colicā z yliacā passionē. **D** **Dyas.** **Erebenos**
curat stomaticos potat cū passio z aq. similiter
amēres sanat potat. **E** **Ad** **veneres volupta-**
tes mirifice bibit. qz nō patit diu eos fatigari.
D **Soluit** etiā vesicā z dolentē. **Nā** potatus
parū sine egritudine pseruat: z velocitatē par-
turiētis facit circūligatus femori.

Capitulum .lii.

A **Aracolit** z **erebenos**. **Alb.** **Aracolit** est
lapis vari: dissolutus: vt dicunt periti
medicor. **D** **Dyas.** **Erebenos** lapis est albus z spe-
ciosus q solēt aurifices aurū limpidare.

Operationes.

Capitulum .liii.

E **Anidros**. **efest** z **egypcilla**. ysi. **Anidros**
lapis ē ab aq vocat. extindat em aquas
ita vt clausaz putes in eo fontaneā scaturigēz
E **Arnol.** **Anidros** est lapis distillās ppetuis
guttis nec liquescit omnino: nec efficit minor.
E **li. de na. re.** **Anidros** lapis cristallo similis
miromō ppetuis lacrimis distillat. z m durus
z integer in omibz pseuerat.

Operationes.

- A** **Ex lapidario.** **Qui** nature graue est dephe-
dere causam. Nam si decurrit lapidis substan-
tia quare nō minor efficitur aut non omnino li-
quescit. Si res exterior descendit ad inferiora.
vt semp refluat. cur se non impedit ipm. scz in-
grediens contrarius egredienti.
- B** **Ysi.** **Afestis** lapis est speculi naturā habens
in reddendis ymaginibz quāqz rutilat.
- E** **Experimentū** eius est: si feruenti aque addi-
ta statim refrigeret. Aut si soli opposita materiā
aridam accedant: nascit in chozi ncho.
- D** **Idem** **egypcilla** gemma est radice nigra. fa-
cie vero cerulea. ex egypto vbi reperitur sic ap-
pellata.

De Lapidibus.

Capitulum. liii.

Capitulum. lxxxv.
Elitropia. *Iti.* Elitropia est gēma coloris
viridis ac nubilis stellis puniceis sup
sparsa cū sanguineis venis. cā pō nois est de ef
fectu ipī lapidis. **N**am in labris eneīs delecta
radios solis mutat. sanguineo repulso. extra
squā autē speculi mō solē excipiat. de p̄bēditq;
defectus ei⁹ sub am̄tē lunā ostendens. **D**ignit
in egypto ⁊ affrica. s; melior in ethiopia. **V**as
gi hanc admicta berba elitropia: quibūsdā ad
ditis p̄cantariōib; gerentē p̄spici negant.

Operations.

Ars. **L**apis elitropia si ponat sup aqua ena
porabit ea. **¶** **A**rt. 8 na. re. **L**apis elitropi in
vase aq pleno solis radijs subiecto sanguineus
solē reddit. ac si pateret eclipsim. nec i era vas
ipm in q iacet ebullire videt. **¶** Et aqua velut ym
bres spargere. **D**oc factio videntes arepticij (si
parētes sint) extra se rapiūt z futura p̄dicunt.
¶ **H**ic lapis gestantem in lōga vite tpa pducit.
sanguinē stringit. venena fugat. z corā dolos
tutum facit. **¶** **A**rt lapidario.
Are nomen habens est elitropia gemma.
Que solis radijs in aqua subiecta parillo
Sanguinem reddit mutato lumine solem.
Eclypsimqz nouam: terris effundere cogit.
Deniqz post modicum: vas ebullire videbis
Aspertigz foras subite scaturi ignis imbrēm.

Capitulum. Iii.

Capitulum. III.
Bistites. **Ar.** Epistites lapis ē q̄ securi
gate a bestijs p̄bet. ⁊ si mittat̄ in aq̄ buli
liens vas cessant ebullitionis ei⁹ ampulle.

Operationes.

¶ Arnol. Epistites lapis ē rutilās ⁊ rubicūd⁹.
ex pte cordis gestat⁹. hōiem tutū custodit locū
stas ⁊ volucres nebulasq; steriles: grandinē ac
turbīnē a fructib⁹ terre cōpescit. ⁊ soli opposit⁹
ignem ac radios emittit. **¶ Dyas.** Epistitin lap
pis rubicūdus ac dilucidus est. ⁊ nascit⁹ in cos
rimbo. **¶** Sic in aquā feruentē missus: contū nūo
tepidiozem eam reddit. **¶ Et** si aliquñtūlū stete
rit: ibi omnē ardozē tollens frigidam eā facit.
¶ Hūc cū aliq; in manu dextra ⁊ solē tenuerit
radios emittit ⁊ ignē vomit. ita vt vidētes mī
rent. **¶** Qui ꝑo circa brachiū sinistz eū portat
uerit: omēs turbas cōtempnit.

Capitulum. lvi.

Elcanos. filater. flogites: et flogmus. Arnol. Falcenos q̄ et arseniū cū vel auripigmētū dr. lapis erube. et citrin.

Operationes.

Habetq̄ naturā sulphuris calefaciēdi et desiccādi. Si eri apponat trāsmutat illud i albu. Omnia metallina corpa exurit p̄ter aurum. Idē. Filater. eadē est gēma eiusdēq̄ p̄utis. cui est crisolite. de q̄ sufficiēt dictū ē superi. Ysi. flogites gēma ē ex psida. et hec ē vna ex gēmis ardētibz vel cristallinis ostentās intra se q̄si flāmas estuātes q̄ nō exant exieris. Plini. flogmus in egyptio inuenit. aurosū et flāminē habet colorem. Idē. Illinit frōi (flogmū) scz somnū iducit

Capitulum. lvii.

Ferrū. ysi. li. ij. Ferrū dr eo q̄ farra. id ē. semina frugū condar. Q̄ius ferri p̄ alia metalla repert est. Qui postea p̄sa est i obprobiū spēs. Arist. in li. meteoroz. iij. Ex vaporibus hūmidis in terra spēs nulla dilatat in percussione sic ferrū. Eorūq̄ esse est q̄ q̄ coartat igneitas et lapideitas desiccant et arefcūt. Idē in li. iij. Quedā sunt igne molificabilia velut ferrū et cornu. Exitq̄ ferrū sic molē et cassibile. Ferrū aut a calido liquatū coagulat in frigida tū. ip̄sum opatū liquat vi hūmidū fiat: ino terq̄ coagule. Scoria p̄o substat et deorsum datur. Q̄q̄ multoties patit et mundū fit: hoc calibz fit. minusq̄ p̄odus est emūdari. Del. q̄ ferrū est q̄ minozē purgationē habet.

Operationes.

Ex libro de naturis rer. Ferrū frigide natu re est durū solidū et incit iū: omnia fortitudie sua domat. et a se tū consumitur. Sup oia metalla corruptiēla facit. Et etiam cōtra corruptione inficit. Rauce sonat: igne ebescit et ductile fit. Ex eo fiunt arma diuersaq̄ instrumenta incu sionibz apta.

Capitulum. lviii.

Sagates. ysi. Sagates primi in Sicilia inuentus. Sagatis fluminis fluore reiectus. unde et nominatus. licet in Britannia sit plurim. Est aut niger. plan. lenis. et ardens igni ad mortificilia in eo cpta nō de. et Dirū q̄ aqua accendit oleo exinguit.

Operationes.

Ex libro de naturis rer. Sagates lapis niger est ac lucidus. caducis prodest accensus. Demones q̄ fugat: aut si pos boīs obessit loquant: fumus eos tacere cogit. Idē. Stomachū euersum iuuat. et aqua in q̄ triduo iacuerit cito parium libelat. Ipsa quoq̄ aqua si a puella potet an virgo sit deprehendit. Nam si virgo est immota manet: si corrupta in cōtinenti mingit. Idem lapis demonibz et incantationibz resistit. serpentes fugat. unde et aquila ponit eum in nido suo contra serpentes. Sergius tamen dicit: q̄ hoc facit vt calor rem suū circa oia temperet.

De Lapidibus

- S** Idem quoque calefactus cōfricationi matricis
quā suffumigat ex ipso. epilepticis p̄fert. **Fum⁹**
eius effugat vermes venenosos.
- B** **Dyaſco.** Sagates melior est ille q̄ facile igni
exarſerit. et odorē habet aspaliti.
- J** **Hic** aq̄ solut⁹ dentes mobiles p̄firmat. ad ris
gores p̄cordioꝝ ac dolores et euerſiōes facit.
- K** **Incensu** serpentes fugat. **Incenditur** autē
et in aqua mittitur et parturienti de eadē aqua
per triduum potui datur.
- L** **Demonib⁹** et om̄ib⁹ maleficijs resistit. virginitatem deprehendit.

Capitulum. lix.

Salactites et garamatites. ysi. **Salacti**
tes lapis lacte⁹ dicitur q̄ attactus reddit suc
cū albū ad lactis saporem.

Operationes.

- A** **Feminis** nutrimentis alligatus secūdat vbera
Infantiū q̄ collo suspēsus saluā ferē facere.
In ore autē liqueſcere et memoriā adimere.
- B** **Arnol.** Salactites lapis est cineri similis.
hūc mittit nilus et abeolus. datq̄ lactis succum
et sapore. et in ore clausus turbat mentem.
- C** **Hollo** circūdat vbera lacte replet. et femore li
gat⁹ faciles parius p̄bet. Deniq̄ si vesperci sale
mixt⁹ aqua ouile circūspargit. oues lacte replēt
et scabies ab eis fugatur.
- D** **Aristo.** Lapis galactides dū ponit⁹ contra
incendiū ignis extinguit. et si supra mulierē su
spendit⁹ partus egreditur.
- E** **Dyaſ.** Lapis galactites colore cinere⁹ ē. gustu
dulcē. sic dicit⁹ q̄ trit⁹ colore lacteū emittit.

- Hic** post balneum sciuno datus cum mulſa
vel aqua lactis copia ministrat.
- Lacte⁹** ar̄ dicit⁹ q̄ p̄cedētia mala in obliuionē
adducit. vñ et mulieri difficulter parienti. filo fas
cto de lana ouis circa femur dextr⁹ ligat⁹. mox
eā sine dolore parere facit. **Idem.** Fascina li
gat⁹ dolore dentū liberat. et q̄ secū eū portaues
rit. si p̄ncipē vel aliū offensum habuerit in ob
liuionē eū adducit et gratiosum reddit.
- Pli.** **Saramantē** aliq̄ vocant lapidē qui et
sandaresius dicit⁹. de q̄ dicit⁹ inferi.

Capitulum. lx.

Ranat⁹ et garatiden. **Constantin⁹.** **Gras**
nat⁹ est de genere carbūculi. Est autē lapis
rube⁹ et plucidus. in colore siliis balauſtijs. est
autē rube⁹ aliq̄n̄rūlū obscurior carbūculo. Et cū
subiicit⁹ ei in sigillis niger colorat⁹ magis ru
tilat. Et in h̄ genere inuenit⁹ quidā modus. q̄a
intra rubore sparsus h̄z violē colore p̄pter h̄ ges
nus violatum dicit⁹ et p̄ciosior est alijs granatis.

Alb. **Garatiden** est lapis q̄ ferē esse nigri cor
loris. Probat⁹ autē veritas hui⁹ lapidis sic. Si
gestans lapidē totū corp⁹ suū vngat melle mus
cis et vespis exponit⁹. et si intact⁹ manet ab eis
lapis est verus. et si deponit⁹ lapidē musce et ves
pe sup̄ mel cadūt et sugunt.

Operationes

- Constantin⁹** et **Albert⁹.** Dicit⁹ granatū letis
ficare cor et pellere tristitiā. et est ca. et sic. et q̄ q̄
dam hūc esse de genere iacinen est salum.
- Inuenit⁹** autē lapis h̄m durissimos i ethiopia.
et aliq̄iens intra tyrum iuxta arenas maris

A **¶** Alb. Ait q lapis garatiden in ore portatus
facit bñ iudicare opiniones z cogitationes.
D **¶** Fert etiā q gestantē gratiosum reddit boibz.
Ita sibi asserit Enap.

Capitulum.ii.

¶ Agacromeon. grisoli? z galarides. **Alb.**
bert? Bagacromeon ē lapis diuersi col
loz sic pellis capreoli. **¶** Idē. Grisoli? ē gēma
colorz aurei in hoz matutinis visu pulcerrim?
est. in alijs at hozis dissilis. ab igne at corūpit
z fugat. Et vt qdā dicūt inflāmat: z idōi mere
ignē dē. Dicūt aut aliq q est aliud gen? istius la
pidis. q est lapis ignobilis substācie. z est mar
chaita aurea q mediū qddaz est inter metalla
z lapides. Dicūt aut tertiū gen? istius lapidis esse
coloris mediū inter ceruleū z rubēū. **Plinius.**
Salatides velut cinereus est gustu dulcis.

Operationes.

A **¶** Alb. Bargacromeō victores reddit se gestan
tes. **¶** Expertū at dicūt esse ab alchide pncipe
qdā: q qñes hūc lapidē secū hēbat. sp vicebat in
terra z i mari. qñes at caruit fert hostibz succu
buisse. **¶** Alb. Grisoli? **¶** Vir? h? lapidis ē cu
rare scabiē z vlcera. z in manu gestat? colorē fes
bris mitigare dē. **¶** Pl. Salatides latēter hui
mectat: z leniter pstringit. z idō facit ad lacry
mas oculoꝝ.

Capitulum.iiij.

¶ Elacies z glosopetra. ysi. Belacies siue
Salacies lapis candorē z figurā pstat
grandinis. Duricia qz inuicta est vt adamas.
in igne fert etiā frigus suū manere.

Operationes.

¶ Arnol. Salacia lapis omī tpe frigidus: nec
vnq̄ calefit. **¶** Ex lapidario. Est q candorem
fert grādinis atz figurā. Jecibz omimodis ins
uicta gelacia gēma. **¶** Cui? nature vis tanta fore
pbat. Et omī tpe frigida sit: nulloq̄ calefcit ab
igne. **¶** Solin? Glosopetra lapis deficientibz
lunis e celo cadit. lingue hūane similis est nō
modice: vt magi ferunt potestatis. q ex ea mor?
lunares excitari putant.

Capitulum.iiij.

De Lapidibus

O ipsum. Dyasco. ea. de gipso. Sipsium genus est lapidis similis nitro. cuius est optimū qđ habet venas latas. gipsū sūm sū non coctū desiccatiuum est et stipticum ei parum plausticum et collectiuium.

Operationes.

A **D** **L** **D** **F** **B**
D **A** **S**. Fluxū sanguis et sudorē abstinēt. bibi tū offocat boīes. **A** **S** **T** **U** **M** sūo leptomēris est. et desiccāt et repmīt. cum pulcra tritū iniuriis. est etiā vt gessania. s. ampli⁹ stipticans et refrigerans fortiter. Unde illinitū fronti sanguis cursum stringit. potatū sūo dissintericis et ciliacis et omni profluio resistit. flos ei⁹ ia cit ad ea qđ instantius constringere volum⁹. **S** **E** **R** **A** **L** **I** **A** **G**. cap. Sipsen. Virtus eius est desiccatiua. **E** **T** **I** **D** **E** **M** **A** **U** **C**. **S** **A** **L**. Nō administrat nisi extērius. et sūus ei⁹ est qđ desiccāt et pglutinat et opilat. Et h̄ ideo: qđ ipm facit aggregationē partū cito. et puenit fluxui sanguis qm̄ miscet cū medicinis siccis. quia gipsūm est durū sic lapis. et ideo oportet qđ admisceat cū albumine oui. **E** **T** **S** **I** **T** **M** **U** **L** **T** **U** **S** **T** **I** **P** **T** **I** **C** **U** **M** qm̄ miscet cū puluere molendini. qđ aggregat qm̄ enolat ex farina frumēti sup̄ muros molendini et pilis leporis. **E** **T** **Q** **U** **U** **A** **D** **U** **R** **I** **T** **M** **I** **N** **U** **I** **T** **D** **E** **V** **I** **S** **C** **O** **S** **I** **T** **A** **T** **E** **S** **U** **A** **E** **T** **A** **U** **G** **E** **T** **S** **U** **B** **I** **L** **I** **T** **A** **S** **S** **U** **A** **E** **T** **S** **U** **A** **D** **E** **N** **S** **I** **O**. et fit stipticum maxie qm̄ p̄ficiat cū aqua et aceto.

Capitulū. lxiij.

H yena et byeratides. ysi. Hyena lapis est qđ in oculis hyene bestie inuenit. Quis sub lingua boīs subdit⁹ fuerit: futura eū p̄cinere dicūt. **A** **R** **I** **S** **T** **O**. in

li. de animalibz. Semina hyena posat i oculis
 Vel vt aliqui dicunt in fronte.

Operationes.

V **A** **R** **I** **E** **T** **A** **S** multiplex colorūq; mutatio inest oculis hyene. in qz pupillis inuenit lapis quē dicūt p̄dicēdi sūta p̄ditū p̄tate. **E** **X** **L** **A** **P** **I** **D** **A** **R** **I** **O**. Tollit ex oculis lapis extollend⁹ hyene. **V** **A** **T** **I** **S** dicū munere dicūt inferre gerēt. **Q** **U** **E** **Q** **U** **E** **A** **T** **I** **B** **U** **T** **9** p̄cinere queq; futura. **S** **U** **B** **L** **I** **N** **G** **U** **A** **L** **O** **T** **O** si p̄tineat in ore. **Y** **S** **I**. Hyeratides est lapis ac cipitris coloris filis. **A** **R** **I** **S** **T** **O**. in li. de animalibz. Hyeratides lapis si ab homie gestet a muscia vel apibz nō mordet. **A** **R** **M** **O**. Hyeratides lapis est niger: quē qđ in ore gestauerit magis cogitationum et opinionū uideri efficit. et amabilis reddit. **S** **I** **C** **A** **T** **P** **A** **S** **E** **I** **9** p̄at. corp⁹ gestantis si nudū melle fuerit inuncū et muscis exponū intactū relinquet ipm. ac si lapis ab eo auferatur suggerit atq; corrumpunt corp⁹.

Capitulū. lxi.

J **A** **C** **I** **N** **C** **I** **9**. **E** **X** **L** **I**. de na. re. Jacinct⁹ est lapis cerule⁹: in obscuro nubi⁹ losus. in sereno clarus. ita qđ aera sentire dē. p̄optim⁹ est ille qđ nec nimū clarus nec nimis obscur⁹. **E** **S** **T** **A** **U** **T** **F** **R** **I** **G** **I** **D** **I** **S** **S** **I** **M** **9**. et hoc magis si mittat in os. **S** **O** **L** **I** **D** **I** **S** **S** **I** **M** **E** **9** qđ duricie est: ita qđ fin di vel sculpi recusat. **D** **I** **A** **S** **C** **O**. **J** **A** **C** **I** **N** **C** **I** **9** vt dictū est: species sunt tres. inter quas granati sunt meliores. qđ iuxta ignem magis rubicundi fiunt. **E** **T** **S** **I** **A** **L** **I** **Q** **U** **A** **I** **B** **I** **F** **U** **E** **R** **A** **T** **I** **R** **I** **G** **R** **E** **D** **O** tollitur. veneti sū nō patiunt ignē. **S** **E** **R** **A** **P**. **E** **I** **U** **S** **S** **U** **N** **T** **T** **R** **E** **S** **P** **E** **C** **I** **E** **S**. **U** **N** **A** **E** **S** **T** **C** **O** **L** **O** **R** **I** **S** **R** **U** **B** **E** **I**.

S

Secunda est coloris citrini. Tertia est coloris cal-
bali et coloris antimonij. et rubens est melior alijs
Et quando incenditur super eum ignis rubescit multum
¶ **Alb.** in suo lapidario. Jacintorum duo sunt ge-
nera. aquaticum scilicet et saphirinum. Aquaticum est fla-
vius albescens. Saphirinum autem est flavum valde plu-
cidius: quasi nihil habens aqueitatis.

Operationes.

- A** ¶ **Albertus.** De expertis est quod est frigidus et co-
forat corpora sicut omne frigidum quod strin-
git virtutem corporum intus.
- B** ¶ **In** de ligaturis phisicis autem dicitur: quod collo sus-
spensus vel digito portatus tutum reddit per-
egrum: et gratum hospiti.
- C** ¶ **Et** valet contra pestiferas regiones. Et ex-
pertum est quod somnum prouocat propter suam
frigidam complexionem.
- D** ¶ **Saphirinum** autem specialiter habet dicitur: quod frigus
ei est contra toxicum. Aiuunt etiam quod profert diuicias:
et naturaliter ingenium bonum reddit et leticiam cordis
- E** ¶ **Serap.** Est autem frigus iacincti quod quando portatur
rit secum ipsum ante sigillationem factam cum eo sit tu-
tus a fulgore: ita quod non cadit super eum. Virtus
hec est multum diuulgata inter homines.
- F** ¶ **Auic.** de viribus cordis dicitur: quod forat cor.

Capitulum. lxi.

¶ **Jaspis.** Alb. Jaspis est lapis multorum
colorum. et habet species decem. Melior tamen
est viridis transparentis: habens in se venas ru-
beas. Debet autem in argento prius ligari. Dicitur in
multis partibus inueniri.

Operationes

- A** ¶ **Helinandus** libro decimo. Jaspis optimus
est viridi translucentis colore.
- B** ¶ **Asse** gestatus fugat febres et ydropem.
- C** ¶ **Appositus** iuuat mulierem parturientem.
- D** ¶ **His** autem eius fortior dicitur in argento
- E** ¶ **Ar.** Lapis clarificat visum hominis: sanguinem
stringit. et si super mulierem est partum eius soluit.
- F** ¶ **Arnol.** Jaspis est gemma multorum colorum. sed
optimus est viridis et translucentis. de multis
partibus transmittit. hominem tutum facit.
- G** ¶ **Et** fantasmata pellit. luxuriam quoque cohibet.
et conceptum prohibet. Est autem virtus eius quod fluxum
sanguinis et menstruum.
- H** ¶ **Philos.** Si quis autem inuenierit iaspidem vi-
ridem et in eo crucem: habet virtutem ut ferens
ipsum non mergatur.
- I** ¶ **Ysa.** Salienus in digito portasse fertur hunc
lapidem.
- J** ¶ **Item** iaspis habet virtutem contra omnes ini-
micos. et pellit fantasmata.

Capitulum. lxiij.

¶ **Iris.** Alb. Iris cristallo est similis. Et est
ut frequenter exagonus. Dicitur autem Enax
quod de arabia venit. et in mari rubro nascitur. Nos
autem inuenimus maximam copiam horum lapidum in mon-
tibus germanie quod sunt inter renum fluvium et Treuer
ensem civitatem. et diverse quantitatis omnes sunt
exagoni. In alijs autem lapidibus cum naturaliter
sunt rotundi exagoni efficiuntur sicut foramina apertum
in medio posita: exagona efficiuntur. cum illa que
sunt in extremis sunt rotunda.

De Lapidibus.

Operationes.

A **I**st at lapis sicissim⁹ qd sua indicat subtili-
tas maxima. **S**it at ex aqueo succo q euadit de
materia lapidis. q generatur in luto rubeo.
B **E**t q haqueu vebemeter a sicco apphensu est
sic⁹ r durus lapis valde. **A**u aut sub tecto so-
li ei⁹ ps immittit. r ps ei⁹ in vmbra tenet: pñcit
reflectedo pulcerrimos colores yridis sup op-
D positu pariete. vel sup aliqd corp⁹ ppter qd yris
vocat. **A**liqd at sile buic nascit in gypso qd e
pñciu in extremis r scissibile valde. r vñt
eo p vitro quida in vitris.

Capitulum. lxxv.

Iscultos r Jena. Alb. r ysi. **I**scultos
est lapis croco silis. **L**apis i vltimis hy-
spanioz pñbo: frequñt inuenit iuxta gades her-
culis. in. iij. r. ij. climatib iuxta byspania illam
qua modo byspania vocam⁹.

Operationes.

Ist at lapis filabilis ppter viscositate i eo are-
facta. **E**t si de eo fiat yest⁹ no coburit: sed ex
igne purgat r nitet. **E**t forte illud qd germa-
ni vocat salamadre: qz bec lanugo q inde colli-
git est sic lanugo lapidis humidu. qreat no cres-
mat in metheroz expeditu est. **Q**ui⁹ speciem
quanda dicut esse quenda lapide: qd dam vocat
carbunculu albu. **I**mitat carbunculu in hoc
q fantasmatis r psagis resistit. **V**aleat⁹ do-
lore oculoz ex hūida causa. r redact⁹ i pulvere
sanat scabiē. **I**tem ysi. dicit de lapide isto qd
albu ad modū glandis in qntitate. **A**lbert⁹.
Jena est lapis a bestia q iena vocat. sic dictus
eo q oculi ei⁹ in lapide vertunt totaliter.

Aunt aut Enax r Aven. q posu⁹ sublin⁹
gua pñt diuinado dicere futura.

Capitulum. lxx.

Acabrates. Kamaz r Kenne. **A**l-
bert⁹. **K**acabrates est lapis simi-
lis cristallo.

Operationes.

De eo fert q eloqñtia dat r bonore r gñaz. vas-
let⁹ bydropisim. **I**tem Alb. **K**amaz est la-
pis frequñter albu in toto vel in pte. vari⁹ est i co-
lore. r frequñtissime inuenit immixt⁹ oniximio.
Virtusq r fertur ex ymaginibz r scñuris q
inueniunt in ipo r ex sigillis. **E**nax i lapida-
rio suo. **K**enne est qda lapis multu car⁹ regi-
bus. q generat in oculis ceruoz in oziete. q cu
serpetes comedut deponetes seniu vi foriores
fiat intrat flumē vbi morat inersi vsq ad ca-
put: tādū qulqz sentiāt pñtē veneni separata
in terra lacrima emittit. q coagulata i oculis
interdu vsq ad magnitudinē nucis desiccat:
donec cadat cu de flumē exierint. r sic inuenit.
Et bec dē venenoz tyriaca.

Capitulum. lxx.

Karabe. **P**an. ca. cccxxvij. **K**arabe est
gumi arboris vi gema vñ annuli fiunt.
vnde electru succinu r karabe sub eodē ponit.
q electru est karabe r succinu est karabe.

Operationes.

Quā habem⁹ ab **A**lexandro cap de **D**iffinte-
na trociscos dialectru. **I**te **S**erm⁹ sup buco-
lico **V**irgilij in egloga pastor. dic q electru est
S ij

E post succinū. ¶ **I**te **C**assi⁹ felix tra. de trociscis
D dicit. Trociscus de succino. et est elect⁹ et de/
E scribit trociscos de karabe. ¶ **A**ui. in li. de viri/
bns cordis. Karabe ca. est in. i. sic. in. ij. Aliqui
volūt q⁹ sit fri. ¶ **A**cto⁹. De karabe inuenies su
peri⁹ in tractatu de herbis. ca. cxxxvij. de **K**.
quare lector ibidē recurrat z inueniet ei⁹ p⁹utē
z opationē.

Capitulū. lxxi.

Lazuli latine. Ara. bager alzenard
siue elezanard. Sera. li. ag. ca. ba/
ger alzenard. Oportet q⁹ eligat⁹ ex
eo cuius color ē celest⁹ multū cū corpusculis au
reis. z lenis est sine asperitate. z sine admixtiōe
alteri⁹ lapidis. z q⁹ nō frangit⁹ facile. z cui⁹ frus

Tractatus

sta sūt mag⁹. ¶ **I**o. me. c. d. lapide lazuli. Lapis
lactul⁹ vel stellar⁹ vel lazuli ē de g⁹ne marinorū
b⁹ns maculas ex auro. z est ali⁹ albu. ¶ **E**t d⁹ lapis
markasita. z ali⁹ indus clar⁹ celest⁹. ¶ **E**t d⁹ lazuli
z q⁹q⁹ minera fert vtrūq⁹ simul. z melior est cu
ius color est viridior in colore azuli. z h⁹ macu
las aureas z migt⁹ cū markasita est nō bon⁹ et
nō macular⁹. z sūt lenis. ca. est in. ij. sic. in. ij.

Operationes.

¶ **S**era. Virtus ei⁹ ē silis glutini auri: nisi q⁹
est debili⁹ eo. z facit nasci pilos in palpebris.
¶ **E**t idē auc. **B**al. ¶ **E**st i eo stipticitas cū acui/
tate pauca. ¶ **E**t p⁹ ei⁹ est q⁹ desiccet z infrigidat
etiā palpebras q⁹ depilāt ppter aliq⁹s humores
acutos. z remanēt q⁹ i eis nō augēt pili nec mul
tiplicant⁹. z sūt subiles z debiles. ¶ **E**t h⁹ q⁹ lapis
lazuli in his loc⁹ destruit humiditatē ipoz b⁹u
moz. z imutat supfluitatē ad cōplexionē suā ra
dicalē cū q⁹ sit g⁹natio piloz palpebray.
¶ **E**t oportet q⁹ ad h⁹ terat⁹ ad multū z admistre
tur in puluere. ¶ **E**t idē. **Q**uā suspenditur ad
collū infantis remouet ab eis timores. z facit
b⁹ntos capillos. ¶ **I**tem h⁹ p⁹utē adustinam et
putrefactiūā. z ideo aufert ferrucas. z q⁹ sumi
tur interi⁹ lapat b⁹uozē melācoliciū. z mūdificat
sanguinē ab b⁹uozib⁹ grossis. ¶ **E**t dosis ei⁹ est
a. ij. kirat vsq⁹ ad. 3. i. q⁹ m⁹scet⁹ cū alijs medijs
cinis laxatiuis. ¶ **E**t cōuenit p⁹ dolori renū et
asmati. z q⁹ sumit⁹ in potu: aut sit nascale cū eo
puocat mēstrua. ¶ **E**t potus ei⁹ cōmouet nau
seam z vomitū. s⁹ ablutio ei⁹ remouet h⁹ ab eo.
¶ **A**uc. de virib⁹ cordis dic. q⁹ p⁹ortat cor.

De Lapidibus.

Capitulum. lxxij.

Lapis lacteus est lapis qui cum fricatur aqua egreditur ex eo quoddam siccum. et huiusmodi lapis est cinerei coloris dulcis saporis.

Operationes.

Antic. Teritur cum aqua et servatur quod resoluuntur ex eo in pyride de plumbum puenit in initio apostematum. **B** Et fit ex eius fricatione alcohol. **C** Et prohibet cursum supfluitatum ad oculos et vlceres in ipso accideria. **D** Enax in lapidario suo. Lincis est lapis. et fit de vna lupi ceruarum micta et in montibus coagulata. qui in domo servatur generat optimos fungos super se quilibet anno. **E** Dicitur valere pro dolore stomachi et ycterici et fluxu ventris.

Capitulum. lxxij.

Litargirum latine. Arabice et grece mas rechet. Sera. li. ag. ca. marechet. aucto. **D**yal. Quoddam ex eo est quod fit ex vena plumbum. ita quod inflamat donec fiat sicut ignis. et dissolvitur donec adurat et postea coagulat. **E**t ex eo est quod fit ex argento. et ex eo est quod fit ex plumbum: quoniam sunt ex eolamine. et aduritur per se. **E**t de eo est cuius color est rubeus splendor. et est aureus. et est melius alijs. et ex eo est purpurei coloris. et est argenteus. **E**st alius modus factiois litargiri: quem in iuuetu te mea vidi sardinie fieri: ubi argentum et plumbum simul colabantur. et est verior modus.

Operationes

Sera. auc. Alcanzi. Litargirum dealbatur est magis iuuatum ad auferendum vestigia variolarum quam non albatum.

Et auferit fetorem sub ascellarum. et prohibet sudorem. **E**t si bibatur ex eo stringit ventrem et urinam: et prefocat et occidit.

Paulus. Contra scabiem de flegmate salso vel colera valet.

Contra dissinteriam frigidam vicio intestinum non fiat ex eo puluis qui inciat cum cristis cum oleo rosarum et aqua ordei.

Contra vlcerationem frigide distemperat cum oleo rosarum et inungatur: nam vlcerationem consolidat.

Contra feruorem herisipile conficiatur puluis litargiri et ceruse cum aqua rosarum donec aqua non inficiatur ex puluere.

Iste puluis in modum collirii cum aqua rosarum valet ad faciem depurandam. et pannum supfluum remouendum quem habent mulieres post partum. axungia galilinaea vel anserina liquefiat addito puluere litargiri et oleo rosarum fiat vnguentum et vngatur.

Sulcastim in libro qui dicitur seruitor. Litargirum sic dealbatur.

Accepe litargiri auri parte vna et tere binis: et pone super ipsum sale comuni partes duas. et pone de super quantitate aque quam cooperias et superet circiter quatuor digitos. et dimitte in vase septem diebus et misce quoque diebus. et post septem dies proijce aquam: et pone aliam aquam et muta aquam illam quotidie usque in finem decem dierum: quia aqua dulcificabitur: et litargirum dealbabitur sicut cerusa et facit troiscos: et serua et vtere.

Capitulum. lxxij.

S iii

Lichinis. ysi. Lichinis ex ardentiu ge
maz genere est a lucernaz flagrantia
appellata. Signit in multis locis. sed
probatissima apud indos.

Operationes.

Dui duplex e facies. vna q purpura radiat.
alia q coccirubore a sole ex calefacta aut digito
ru attritu. paleas z similia vel folia catarru ad
se rapere dr. **S**culpturis resistit. z si quando
sculpta est du signa imprimi. qsi quoda aialis
morfu pte cerere tentat. **D**ui gna sunt quatuor.
Solin. Lichinis dr eo q lucia vigore exci
tat flagrantia lucernaz. **D**elynandus li. xij.
Lichinis est lapis purpure fulges vt lucerna
hic tactus sub sole digitis paleas attrahit.
Plini. Lichinies ex genere ardentiu lucer
narum accensarum pcpua gratta est appella
ta. Nascitur circa oziasiam: totaq carmania z
vicinis locis. sz probatissima in Indis.
Quidam em eam dixerunt esse carbunculū re
miffiore. Secūda bonitate similis est iouis. sic
a floribz prolati appellata.

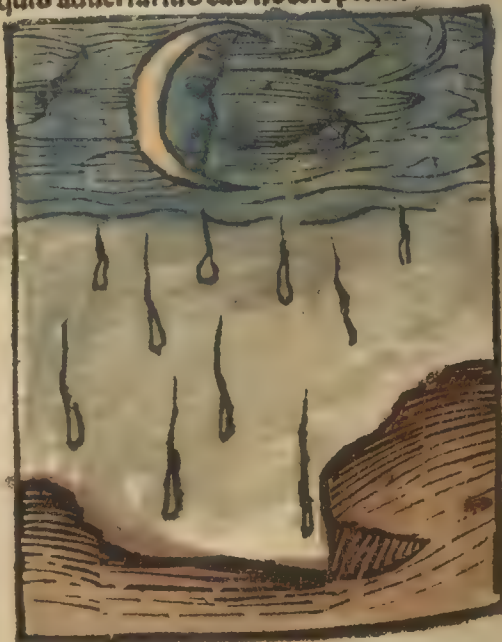

Capitulū. lxxv.

Ligurius z Liparia. ysi. Liguri gēma
sic appellata. eo q fiat ex vrina lincis be
stie tpe indurata. Est aut sicut z succin fulua
attrahens spiritu folia propinquantia. **D**ely
nandus li. x. **T**heophrastus dicit liguriū electri
colore habere. paleas attrahere. stomachū do
lentē iunare. ycterici colore reparare. fluxum
ventris stringere.

Operationes.

Dyal. Locū lincis quē multi liguriū vocāt
mox vbi inixerit lapis sit. Dolores stomachi
tollit. z vtrius abstinēt reumatismū.
Raban. Ligurius bz colore qsi electri. et si
fuerit pfricatus paleas ad se attrahit.
Abus. Dic lapis est frigide z sicce cōplexio
nis. rotundus. valet precipue vulnera. et a
vulnere ferrū extrahit.
Ex li. de na. re. Liguri est lapis quē stillare
dicūt ab Inguine lincis bestie. s. orientis. **D**ui
em vna fm **P**li. solidat in lapide. qō naturalis
ter bestia sciens inuidet bono nostro egestisq
pctosum vrine liquorem harena obruit. et h eo
citius in lapidem durefcit.
Ast at fre qnti croceus paz ad nigredinem
tendēs. **D**ui color incta **P**li. igne ac rubicū
dus ē z carbūculo silis: nisi q neqz nocte lucz.
Iuxta lapidariū pō viridis est. Virtus eius
ad multa remedia pcpueqz ablutus in aqua
constipatos iunat: z ventrem soluit. colore qz
perditū in facie recuperat.
Actor. De b superius vbi de natura aialis
agit. scdo vitz tractatu ca. lxxvi. de. **L**.
Arnol. Liparea ē lapis stiptic. **D**ui pries
tas est q omne genus ferarum ad eius pientia
cito pperat: z ipsum intuetur.
Isidorus. Liparea suffita gentiles omes be
stias enocare traduntur.
Ex li. de na. rerū. Liparea lapis est in lybia
valde mirabilis. ad quā omne ferarū genus do
cente natura sponte qsi ad patronū currit cum
canes vel venatores eas insequunt. sz nec ali
quis aduersarius eas nocere potest.

De Lapidibus.

Capitulū. lxxv.

Aline latine. Grece Affrosolinū. Dyas. ca. de affrosolino. Affrosolinū est illud qđ apud Auicennā in scđo canone dicitur lapis lune. vt et amboꝝ p̄cordia apparet. Et ideo dicit Affrosolinū in egypto tantūmodo inuenitur qđ ita creatur. Ros celestis ad lune claritatem posuit in specie lapidis. quē specularē vocamus coagulat et cōstringitur. Optimū est autē qđ est colore ceruleo et lucido. Hoc em̄ sit simile gipso limpidio: et speculari lapidi dicitur. Plinius cap. de affrosolino. Affrosolinū ita creatur. Ros celestis congelat ad lune claritatē in modū lapidis specularis. unde nomen sumpsisse videtur.

Operationes

¶ Dyas. Affrosolinū om̄ia vicia capitis emendare potest potatū. et cephalalgias et epilepsias creditur prodelle.

Capitulū. lxxvi.

Magnes. Serapion. Minerā huius lapidis est in matutinis p̄peterras Indie. Et qñ naues appropinquant monti minere ipsi non remanet in eis aliquod ferrum. qđ nō egrediatur a nauis: et volat sicut avis vsq; ad montem. Et nō est aliquis clauus infixus taliter q; possit euelli. quin euellatur et saliat vsq; ad illum montem. Et propter hoc naues illaz partium nō clauantur cum clauis ferreis: sed

cum clauis ligneis. Nam si forent clauate clauis ferreis: quando appropinquarent illi mōti dilacerantur tote. Delior ex isto lapide est ille qui attrahit ferrum fortiter. et color eius est vergens ad colorem celestem. nō multum grauis pōder. ¶ Dyascorides. Lapis magnes gignit atq; inuenit circa litus oceani apud trogoz tidas: et in India. ab inuente sic vocatus. est autem colore ferrugineus. ¶ Albertus in lapidario suo. Magnes est ferruginei coloris. qui sūm Plinium inuenitur i mari Indico. in quo intantū abundare dicitur q; periculose in eo cū nauibus q; ferreos clauos habent nauiget. Inuenitur etiam in tragonitidis regionibus. Et ego vidi et reperi in partibus Theotonie in puincia que francia orientalis dicitur. vñ magne quantitas et maxime efficacie. et fuit valde niger: ac si esset ferrum eruginosum et combustū cum pice.

Operationes

¶ Sera. Virtus huius lapidis est q; qñ datur in potu ex eo laxat ventrem cū mellicrato. et potissime humores grossos.

¶ Et quidam sunt qui adurunt istum lapidem et vuntur sicut adamas.

¶ Et idem auc. Sal. Virtus ei est sicut virtus adamantis. Et est bonus illis q; transglutiant acum vel aliud ferrum.

¶ Et ille qui habet fluxū ventris eo q; sumpsit scoriam ferri.

¶ Et dicitur de eo q; si accipias eum et ponas ipsum in vase terreo. et liniatur caput vasis cū creta postq; posueris super lapide calcē viuum quam nō tetigit aqua donec repleatur vas calce. et accendas magnum ignē sub vase donec ingrediatur per orificiū vasis. deinde ponatur vas in fornace figuli: et dimitte ibi donec lutatio eius coquatur et fiat testa. Deinde extrahes lapidem a vase et dimitte in frigidari. et pone iterum in vase nouo et pone in fornace secūdo: et fac vt prius ter aut quater. quando vero extraxeris vice quarta: dimitte ipsum lapidem vbi non tangatur a vento vel aqua vel roze vel ab humiditate aliqua donec in frigidetur. Deinde frange ipm in frusta minuta sic q; sit vñ quodq; frustum. 3. decem. aut plus aut minus ex 3. grecorum.

¶ Quē ergo volueris operationem cū eo facere pone iuxta lapides pondus ei ex sulphure. deinde roza super eum aquam: et egredietur ex eo ignis magnus. ascendens circa mensurā bras chij vñ q; nō tanger aliud qđ nō cōburat. Et qñ lapides magnetis non ita preparantur vt

S iij

dixi. sed crudus sicut est madefit cū succo allij
qui cepe: ab extractione ferri prohibetur.

Sed si vis q̄ reuertat ad virtutē suā. infunde
ipm vna die in sanguine yrcino: et fiet stus eius
sicut pus. Et accipit frustū magnū istius lapidis
q̄d est ex bono et electo et appropinquat clauature
alicuius et aperit eam cito.

Nam lapis iste attrahit ad se ferrum.

Et quādo aliquis vulneratur cum ferro ve
nenato: et teritur iste lapis et misceatur cū alijs
quibus vnguentis.

Et datur de puluere ipsius in potu illi q̄ est
vulneratus facit ab eo venenum: vel toxicum
exire per secessum. Et si puluerizatur sup vul
nus venenatum: curat idem.

Dyal. Lapis magnes magnas habet virtu
tes veluti spiritū in trahendo ferrum.

Hūc lapidē quidā pbandi amoris causa vxor
ris supposuerūt capiti dormientis vxore latente
Et si q̄d erat casta ab altero viro sic accedebat
ad p̄uū virū voluptabūda somno amplexans
eū q̄si inde pulsa p̄ aliquē: q̄ si cum altero viro
coierat: in eū tanq̄ in alicui⁹ odoris fetidissimi
lapidem mittebat. vt de lecto caderet mulier.
Concordiā quoq̄ secum habet.

Nam multas mulieres ppter rixas disgres
sas a maritis coegit reuerti: sicut et maritos mu
lierib⁹ gratiosos et obsequētes et iocundi sermo
nis facit portantes secum.

Sures aut cum voluerint p̄ciosa diripere in
trans domū. et inter quatuor angulos domus
carbones ardentes ponunt et submittūt lapidē
minutum incisum et sic transuertunt mentem.
et oculos eorū qui adsunt vt timore fugiant. pu
tantes ruere domum.

Vires habet purgatorias. et ideo ydropicis
cū multa dat. 3. f. grossitudine deducit et omnes
humores q̄ p̄ ventrem ministrat. cruentus et sup
asperfus combusta sanat.

Enam in magicis. Dic lapis fantasias mirabi
liter cōmouet et p̄cipue cū p̄seq̄ p̄secrationē et
caracteres sic in magicis docet. pbibet etiam cū
multa acceptum ydropisim curare. Et et alia
species magnetis cuius virtus est attrahere car
nem hominis.

Alb. in lapidario suo. Virtus magnetis est
mirabilis in attractione ferri: ita vt virtus ei⁹
trāsmutat ferrū. sic vt illud etiā ferrū aliud tras
bat. Et multe acus ad se inuicē suspense sic vi
dent. Vincit aut alio nō trahit. Et paruus
adamas magnum ligat magnetem.

Inuentus aut est p̄p̄is n̄ris magnes qui ab
vno angulo trahit ferrum: et ab alio fugauit. Et
hūc Aristo. ponit a genere magnetis

Narrauit q̄z mibi vn⁹ de socijs n̄ris curio

sus experimentator q̄ vidit Friderici impato
rem habere magnetē q̄ nō trahit ferrū. sed vis
ceutera ferrum trahit lapidem.

Et Aristo. dixit q̄ est aliud genus magnetis
quod trahit carnes hominis. In magicis aut
traditur q̄ fantasias mirabiliter cōmouet. p̄
cipue si consecratus consecratione et caracte
re fuerit q̄d in magicis docet.

Fertur etiam hunc multa sumptum ydropi
sim curare.

Aliunt etiam quidā hūc capiti mulieris sup
positū statim eam incitare ad amplexū mariti
si casta est ipa dormiente. Si aut est adultera:
p̄ nimio timore et tremore fantasmatū d̄z cade
re de lecto mariti.

Dicitur etiā q̄ fures in domū intrantes posi
tis carbonib⁹ in quatuor angulis dom⁹ lapi
dem hunc p̄ritum superaspargunt. et tunc dor
mientes in domo ita fantasmatibus terrent. q̄
fugientes edes relinquunt. et tunc rapiūt quic
quid volunt.

perley

Capitulū. lxxviii.

Margarite. Pandecta. ca. cccc. Darga
rita vel perna est q̄ in ostreis repit. de
q̄b⁹ alie sunt p̄forate. alie nō p̄forate. sunt arifi
ciose facre et nō naturaliter. Sed non p̄forate
que naturales sunt meliores sunt p̄foratis. Et
ideo quando in medicinis ponuntur: nō per
forate intelliguntur. Sed sunt alique obcu
re ad citrinitatem tendentes non perforate:
que perforatis equi pollent. Et ideo eligende
sunt clare et albe: que vero obscura et quasi albi

De Lapidibus

da est: nō est ponenda in medicina. **Sera. li.**
ag. ca. hager albalo. auc. Rasis. Dager albalo
 id est lapis margarite. **Deferūt a maritinis. et**
sūt fri. 2 sic. in. ij. gradu. Et idē auc. ysaac. Ex eis
 sunt grossiores 2 parue. s3 grossiores ex eis sūt
 meliores paruis. 2 clare meliores obscuris. 2 eq̃
 lis sup̃ficiē meliores angulosis in figura sua.
Alber. in lapidario suo cap. de margaritis. Et
 margarita lapis est in ostreis inuentus. **De**
 lior: at ex India venit. **Multi autē de britanico**
 mari: qđ nūc anglicū dī: 2 versus flandriam
 2 theotoniam inueniunt. **Ita qđ ego more meo**
 decē in mensa inueni. iuuenes autē concule habē
 meliores. **Coloris at h3 ac si parua lux. pe**
 netret in multū albū. **Et ideo nitētes cum mī**
 sint albe fer̃ ppter tonitrua qđ aborciendo eas
 ostrea euomunt. 2 i fluminib3 inueniūt in mo
 sella. 2 in q̃busdā gallic flumijs inter arenas.

Operationes.

nō distillat ab ip̃o: sed enapozat in igne. 2 relin
 quit cinis subtilis. 2 hic lapis notus est apud
 alchimicos. 2 in multis locis inuenit. **Doc sis**
 militer **Enax** dicit in lapidario suo.

Operationes

Alb. Dagnesia distillat 2 fluit in magno et
 forti igne. 2 nō aliter. 2 tūc immict̃ vitro ad pur
 puritatē ducit vitri substantiā. **Doc idem dicit**
Arabartin lapidario suo.

Capitulum. lxxx.

Capitulum. lxxx.

Agnesia 2 markasita. Alb. Dagnesia
 est lapis niger. 2 aliq̃ vocat eā magnos
 nam. **Et ip̃o frēq̃nter viunt vitrearij. Idem**
Markasita siue mandasida. est lapis habens
 multas species color. qz colorē accipit cuiusli
 bet metalli. **Et dī markasita argētea 2 aurea. 2**
 sic de alijs metallis. **Metallū in qđ colorat eū**

Malcha et gipsum. *Pl. li. xvi.* Malcha est cum calce recentigleba efficit.

Operationes

Idem malcha moritur cum ficu et adipe suillo duplici linamento. quod res omnium tenacissima existit duriciem lapidis antecedit. **Q**uod autem malcha oleo pfucat. **A**ctor. De malcha pro flagranti quod est lumen et stagno famositate vrbis naturaliter emissus. **Y**si. Sipsu quod calci conatum est. cuius plura sunt genera. **O**mnium autem optimum est lapis specularis edificiorum signis gratissimus. **A**ui. Sipsu est lapis lamiosus albo parum. cuius subtilitatis fit augmentatio cum adurit. est autem frigidus et siccus et glutinatus. **P**onitur super partes fluxum sanguinis patiens et strigitur. quod in ipso est cum glutinatione et facies adherere. et in ipso est stipticitas cum viscositate. linum ex eo frons aut coopit ex eo caput ut pilleo. et retinet fluxum sanguinis ex naribus. ponitur et super obthalmiam sanguineam. **E**st autem ex summa venenorum pfocantium in Syria. Sipsu est lapis durissimus: quem coquitur fimo bubulo ut vult celeri.

Capitulum. lxxxj.

Marmor. *Ysi. li. xvi.* Marmor dicitur ex multis lapides: quod maculis et coloribus commedant. Marmor autem grecus sermo est a viriditate tentus. et quis postea alij colores inueniunt sunt nomen tamen persistit a viriditate retinuerunt. **D**orum colores et genera innumerabilia. **D**eco omnia et rupibus excidunt. sed multa preciosissimi generis sub terra sparsa sunt.

Operationes.

Pli. Marmorum genera coloresque non attinet in tanta noticia dicere: nec enumerare facile est in tanta multitudinem. **Q**uoto enim cuius loco non sunt marmor inueniunt. et tamen celeberrimi dicta sunt generis in ambitu terrarum cum gentibus suis. **N**on omnia pro gignunt in lapidinis. sed multa et sub terris preciosissimi generis. sicuti lacedemonium viride cunctisque bulari: sic et augusteum. ac deinde tyberium in egypto augusti ac tyberii principatu utriusque reperiunt. **D**riacorum est ab ophite cum illud sit serpentis maculis simile: unde et nomen accepit. quod hec maculas diuerso modo colligitur augusteum venditum in pices crispum. **T**yberium sparsum puoluta canicie. sunt et alia eius genera. de quibus super dictum est capitulum. lxxij.

Capitulum. lxxxij.

Melochites et murrina. *Ysi.* Melochites lapis est spissius virens et crassius quam smaragdus. **H**abere colore malve nomen accepit. et in reddendis laudatur signis. **P**ascitur in Arabia. **A**rnol. Melochites est gema viridis smaragdo similis. et valde mollis. **D**ec membra custodit a nociuis casibus. et cunas infantium similiter.

Operationes.

Item ysidorus. Murrina est gemma que apud parthos gignitur. sed precipua in Scythia. humorem sub terra putant. **C**olore densatum. candoremque et ignem. cum quodam coloris percussu. quales in arcu celesti spectantur. **C**uius contraria causa crystallum facit. gelu vehementiori concreto. **A**lbertus. Melochites quem quidam melonitem dicunt. lapis est

De Lapidibus

Z arabicus grosse viriditatis. s; nō transluceat sic
smaragdus. et ē mollis. ¶ Ferit q; pūte beat custo
diēdi gestatē se a nocuis casib; et sup cunabus
la infantiū. Doc ait in lapidario suo Enax.

Capitulū. lxxxij.

n Enphites. Alb. Denphites est lapis a
ciuitate egipti q; mēphis vocat. q; d; vt
ignis calere. virtute q; dez nō actu.

Operationes

n Dietritus in aq; mirt; in potu det vrendis vl
secandis. q; inducit insensibilitatez ne sentiat
cruciād;. Doc idē ait Enax in lapidario suo.

Capitulū. lxxxij.

n Medus. Dyas. Medus lapis est niger. q;
trit; emittit croceū colorez. Alb. Lapis
medus vel medo d; q; a regiōe medoz fertur:
vbi plures inueniāt. Sūt at huius spēs due
vnius niger: et alter viridis.

Operationes.

¶ Alb. Qui pūte esse dicit; i; veterē podagrā.
ocloz cecitate. et nefreticā passionē. etiā refouet
re d; fessos et debiles. ¶ Ferit etiā q; fragmēta ni
grī si in aq; ca. missa fuerit: et se q; in aq; illa laue
rit incurrit mēbroz excoziatōez. et si ex ea bibe
rit pibit vomēdo. ¶ Dyas. Est at duplic; potē
tie. scz bone et male. nā trit; in cote medicinali
cū lacte muliebri (q; sel creauit pmo pū puerū)
et in unct; albugies curat ocloz. et oēs illoz dos
loz etia; si desperat; fuerit medet podagricos.
¶ Adē mō cū lacte ouis q; sel genuit masculū
sanat. Renes et anbelit; et iteriores pres corpis
Doc medicamē pparatū habeas i; vase vitreo
vel argenteo et p hie ieiun;. ad vindicta q; sup
cotē et da cui vis. et lauet faciē et exsiccabit.
¶ Si q; at ex eo biberit: pulmonem vomet.
¶ Poret at bibēti paululū dare vt nō sariet.
Inuenit; est aut iuxta flumiū fasin.

A

B

C

D

E
F

Capitulū. lxxxij.

n Mogra. Serapion. Mogra: ex ea est
quedam que defertur ex terris sinos.
Et melior ex ea est grauis densa. cui; color nō
est diuersus. et est sicut color epatis aut sangui
nis nō habens lapidem. Et quando ponit in
aqua dissoluit facile et crescit. Illa s; mogra q;

vtuntur carpentarij est ex debilioz opatio-
nibz q̄ illa q̄ defert ex sinos et ex Babilonia. et
melior q̄ facile terit. Colligitur in capadocia i
spelūcis distillans: et affert venalis in Sinos
pidam ciuitate: vnde et nomen accepit.

Operationes

A Et idem auc. Bal. In sapore ip̄ est stiptici-
tas: vñ virtus ei est desiccatiua. et qñ sorbet euz
ouo: aut fit cristere cū ea stringit ventrem.
B Unde h̄z virtus stiptica et desiccatiua et glutis
E natua. Et qñ miscet in emplastris solidat
D vulnera recentia. Et ingreditur in p̄fectionibz
trosciloz desiccatiuoz et p̄strictionuoz ventris.
E Et qñ sorbet in ouo sorbili: aut fit cristere stri-
F git ventrem. Et p̄pinat in potu in dolore capitis
et dat in ouo ad spūm sanguis: et ad venenūq̄.
B Paul. ca. d. mo gra. Dogra sinopida fortior
est bolo armeno et luto sigillato. et ideo ingredi-
tur in p̄fectionibz vnguentoz. et occidit vermes
in ventre.

Capitulum. lxxv.

Mumia. Pandec. ca. d. v. Mumia est il-
lud qd̄ inuenit in sepulchris balsama-
toz: in q̄bz humoz mortui cum aloē et
murra reoluūt: q̄bz ip̄a corpa p̄diebāt. et simila-
tur pice marine. Solebāt antiq̄ corpa balsa-
mo mirra et aloē p̄diri. Et adhuc fit apud paga-
nos et sarracenos circa babiloniā vbi est copia
balsami. Sera. li. ag. c. mumie. Mumie sepul-
toz. et est aloē balsamū et murra. et qd̄ miscet eis
ex hūioribz corpis hūani. Et idē auc. Dyas. In

terris q̄ dicuntur acolonie. Descendit nāq̄ ex mō-
tibz q̄ ducit flumina cū aq̄s. efficit eū aq̄ flumis
in ripis. et est coagulata: et fit sicut cera. et habz
odorem picis et asfalti mixti simul.

Operationes

Sera. auc. Rasio. Ex noīe quorundā medi-
coz est bona sode flegmatice frigide sine mate-
ria. et emigranee. et paralisi. et torture ons et epi-
lētie et scotomie. Et facim⁹ caput purgū cū
vno grano ex ea cum aqua maiore.
Et puenit doloribz aurū: qñ dissoluit ex ea
granū in oleo sambucino: et distillat in aure
Et p̄fert dolori gutturis: qñ dissoluitur ex eo
vñ kirat cū aqua in q̄ decocta est satureva.
Et puenit tussi cū aq̄ iuiubaz. aut cū aq̄oz
dei et sebasten. Et dat in potu ex ea ieiunanti-
bus diebz. et p̄fert cardiae kyrat. i. cū aq̄ mēte.
Et cōfert ventositati intestinoz: qñ accipit
kyrat. i. cum aqua cimini et carni. aut cū aqua
ameos valet casui et percussioni.
Et dat ad singulū gna. i. ex ea cū decoctōe se-
minū ap̄ et carni. et miscet cū oleo de ben.
Et fit caput purgū cū eis. et ad squinantia pō-
dus vñ kyrat cū squingibin. Et dolorē sple-
nis pondus vñus kyrat cum aqua carni.
Et ad venena dñs grana cum decoctōe tri-
buloz marinoz. et folijs anniden.
Et ad puncturam scorpionis pond⁹ vñus
kyrat cum vino puro. Et ponit in loco pun-
cture cum butiro. et conuenit fracture.
Et cōquassationibz q̄ fiunt in interioribz cor-
poris exterioribz et p̄strictioni pulmonis.
Et est p̄pe tempamētū nisi qz h̄z p̄prietates in-
sedando dolores q̄ sunt in fracturis: qñ sumit
in potu et linitur cum ea. et fit cum ea cristere. et
conuenit vlcerebus vesice et virge.
Et idē auc. Rasio. Quidāz mittebat sangui-
nem et nō poterat restringi p̄ aliquā medicināz
vsq̄ quo datū est sibi de mumia pond⁹ granoz
triū cum vino. et restrictus est statim.
Et qñ fit cū ea suppositoziuz dissolutū cū oleo
de sambach puenit nō potētibz retinere vinā.
Paul. ca. de Mumia. ca. est et sic. in. iij. gras-
du. teste Constantino. licet quidā dicūt q̄ sit fri-
gida: qz p̄strictiua. multa em̄ frigida et sicca lac-
tant: et multa calida et sicca p̄stringunt.
Auicēn. de viribz cordis. Mumia calida est
in fine terciū. sic. in pmo. et h̄z p̄prietatē cōfortadi
cor. Item qñ fit cū ea suppositoziū dissolutū
cū oleo mustellino puenit nō potētibz retinere
vinam.

Capitulum. lxxvi.

De Lapidibus

In Ius. Albertus. Dicunt aliq hñc esse de genere lapidum. et inuenit in capite bufonis.

Operationes.

- A** Et sunt duo genera. Un^o subalbidus: sicut si lac intraverit in sanguine et vincit eū. Et ideo sanguis obscuras vias in eo dicitur apparere
- B** Et alius est niger. et aliqñ pingitur in eo bufo sparsis pedibus et ante et post.
- C** Dicitur etiā qñ ambo simul includant pñte veneno eos adurere manū tangentis.
- D** Probationem autem lapidis esse dicit qñ exhibitus bufoni viuo: bufo eleuatur contra eū et tangit ore si potest.
- E** Dicitur etiā qñ pñte veneno vari⁹ efficit qñ sub albidus est. Hoc sili⁹ Anax dicit.

Capitulum. lxxxviii.

Igrozum. Auicenna li. ij. ca. proprio. Igrozum est lapis qñ defert ex nigris declinans ad citrinatatem.

Operationes

- A** Auicē. Fricatur et egreditur ex eo fricatio mordicans linguam similis lacti.
- B** Mundificat pannum oculi cum non est cū apostemate et obthalmia.
- C** Et conuenit vestigijs vlcenum in eo. et eradicat vngulam.

Capitulum. lxxxix.

Nitrum. ysi. Nitrum a loco sumpsit vocabulū. Nascit em̃ in nitria opido vel regione egypti: ex qñ et medicine fiunt. et sordes corporū vestiūqñ lauant. Hui⁹ natura nō multū a sale differt. Dabet em̃ pñte salis. et similiter orit canescentibz littoribus siccitate. Afromitru aut est spuma nitri. et colligitur in A⁹ya in spelūcis distillans. dehinc sole siccatur. Optimū putat si minime fuerit pōderosum: et maxime fricabile colore pene purpureū. Glo. sup parabolas. Nitru sale similitimū est: excepto qñ nihil salis saporis hz. Crepitat aut in aqua sicut calx viua. s3 aquam lotioni abiles reddit. sicut qñ aceti in nitro ebullit: sic pueria meus de terioz succendit correctione.

Operationes.

- A** Auicē. in. ij. cañ. Baurach. i. nitru. fortius est sale: calidū et sicū in secūdo gradu. ex eo melius est armenum. leue. laminosum. frangibile. spongiosum. albū aut purpureū. aut roseum. mordificatiuum. abstergit aut fortiter.
- B** Et mundificat et excoziat. et incidit humores grossos. attenuat capillos.
- C** Sanguinem attrahit in superficie corporis et colorem emendat.
- D** Conferit pruritui: qñ pñte ei⁹ resoluit proprie africanū cū aceto: et etiam scabiei.
- E** Cum quibusdaz medicinis bibitam interficiētibz vermes educit eos.
- F** Valet qñ venenū: et pñcie africanū. Et spūma valet qñ morsum canis et potū cantaridarū.
- G** Costantin⁹. Nitru affertur de armenia. aliterum de arabia. Uniūersaliter aut collatiū est

A
B
C
D
E
F
G

mundificatiū est. Interiora corporis et exte-
riora maxime aceto mixtum lauat.

Dyal. **A**itrū est eligendū leue et rubrum vel
albū paulluras hñs sic spōgia. **A**lbū acre est et
amaz. **E**ale ex India venit. **A**itri siqdem
aliud est crassum et laminosū. aliud tenue. aliud
rubrū. aliud albū. et oīm hñs desiccatiua est.

Et iō si fuerit ore acceptū minuit ac tenuat
pingues et viscosos hñores. valet et 3 fungos.

Alateari? i li. de simplici medicina. **A**itiz ca-
lidū est et siccū in .ij. gradu. **A**lbū meli? est q̄ ch-
trinū. **V**irtutē hñz dissoluendi et extinguiendi.

Usus eius est cōtra yliacam passionem. ad
faciem quoq̄ purgandam.

Item pira stomachi sanie et intestinoz. **C**on-
tra furfures capilloz et pediculos capitis.

Contra vermes aurū et sanie.

Capitulum. xc.

Bthalmius. **A**lbertus. **B**thalmi-
us est lapis ab ophthalmia dictus.
cuius color non nominatur. forte

ideo: quia est multorum colorum.

Operationes.

Idem valere dicitur gestanti contra omnes
malos morbos oculorum.

Usus autē circūstantiū dicitur excecari. et iō etia3
patron? dicitur. gestantes em̄ eū q̄si inuisibiles red-
dit. **H**oc similiter ait **E**nax.

Capitulum. xcj.

Aix. **A**lb. **O**nix gēma ē nigri coloris. in
uenit meli? genus esse nigz: albis venis
variatiū. venit at de india et arabia. **I**n-
uenit autē q̄nq3 diuersitatū ppter varietatē vena-
rū et colorū. **F**erūt si sardi? sit p̄sens ligat onis.
et etiā suspēdit a nocumēto. **D**ec at oia si hñz p-
fecto ideo hñz q̄ hñz p̄tutes monēdi melancoliā
p̄cipue in capite. ex motu em̄ illi? cū vapore oia
ista pcedūt. **D**icūt at quidā onix onichinū esse
q̄d verisimile est. vel q̄ sit alia spēs ei? s3 colore
nō est niger nisi aliqñ. s3 colore hñz vt vnguis. s3
in onichinis nris inueniūt multi colores albi.
nigri et rubicūdi. q̄ tñ oēs in subaz q̄ndā fricāt.
q̄ similitudinē exp̄mit vnguis hoīs. **A**ut etiā
q̄ ex lachryma arboris q̄ onica dicitur indurata in
lapidē generat. et dicūt hāc cāz esse q̄ odorifer?
est in igne. **H**āc etiā cāz inquit esse et frequē?
alijs depict? ymaginibz mirabilibz inuenit. q̄a
lachryma a principio mollis facile formabilis
pingit. et picturā retinet qñ in lapidē indurata
coagulat. **H**ūc lapidē dicūt insensibiliter intra-
re in oculū. et hñesse mirabile. **E**t ego vidi sabbis
rū intrare in oculū et lapidē galli. et q̄ndā aliū
cui? nomē ignorauit sine oculi lesiōe. **P**olitus
em̄ et tenuis nō ledit oculū: nisi tanger acie seu
pupillā oculi sensibilē et foramen vuce.

Operationes.

Alb. **A**unt q̄ collo vel digito suspensus ex-
ciat tristitiam et timores. et in somno fantasias
terribiles.

Et multiplicare fertur lites et tristitias.
Dicitur etia3 q̄ augeat saluam pueris.

De Lapidibus.

Capitulum. xcij.

Ozphanus. Alber. Ozphanus lapis est qui est in corona romani imperatoris. Non vnde alibi visus est: propter quod ozphanus vocatur. est autem in colore quasi vinosus: subtile habens vinositatem. Et hoc est si candidum nimis micam penetraret in rubellum claret vinosum: et sic lupat ab ipso. Est autem lapis placidus. et traditur quod aliquando in nocte fulsit: sed nunc tempore non micat in tenebris.

Operationes

Fertur autem quod bonorum puenit regali. Hoc si militer ait Enar.

Capitulum. xciii.

Opalus. ysi. Opalus est lapis diversarum colorum gemarum distinctus. Est enim in eo carbonum cili tenuior ignis. Ametisti fulgens purpurea: smaragdi nitens viriditas. Aucta quoque pariter sub quadam varietate lucet. nomen habet ex patria. Sola enim parturit eum India. Plinius libro xxxvii. Opali sunt in India: quibus gemarum compositiores gloria: et maxime inarrabilem difficultatem dederunt. quod sunt in eis cuncta pariter incredibili mixtura lucet. Alii summo fulgoris augmento colores pigmentorum equauerunt. Alii vero sulphuris ardentem flammam: aut etiam ignis oleo accensum magnitudo nucem auellana equat.

Operationes

A Arnoldus. Opalus est lapis preciosus gestanti se contra omnes oculorum morbos proficuum.
B Usus eius acutus proferat: pro omni hoc circumstantium visus et oculos excecet et obumbrat.

Capitulum. xciiii.

Ozithes et ostratites. Arnoldus. Ozithes est lapis triplicis generis. Unus est rotundus ac niger. Alius viridis. et maculas albas habet. Tertius est cuius altera pars aspersa est. Altera plana. et est corpus quasi fertilis luna.

Operationes.

A Idem. Hic lapis gestatus et oleo rosaceo mixtus prohibet ab aduersis casibus: atque a pestiferis reptilibus et aliorum animalium moribus. Idem. Appensus mulieri prohibet ipsam impregnari. et si pregnantis est abortit.

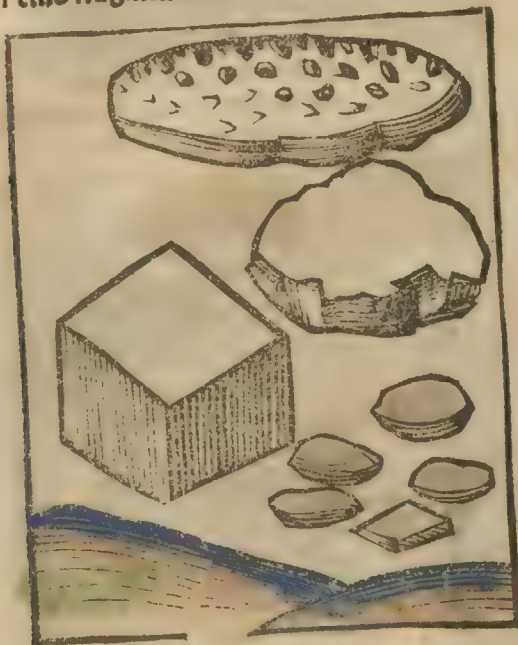
B Ex lapidario. Leniferos morbus niger atque rotundus ozithes
T u

Quos fera vel cornu vel seuo dente pegit. **L**i
roseo mixt^o pfecte curat oliuo. Per vastas ares
nas: interq^{ue} seras gradientes. Mellos seruat
morbus abigēdo feraz. Qui viret ⁊ maculas al
bas h^{ab}et alter onches. Lasib^{us} aduersis poriat^{is}
vbiq^{ue} resistit. Terti^{us} asserit fame grauioris on
ches. Altera pars cui^{us} crebris est ⁊ aspera cla
uis. Altera leuior est q^{uam} lamina ferri. Dic^{it} facit
appensus ne fiat femina pregnans. Aut si preg
nans fuerit: cito fundit a bozium.

Tysii. Ostracites gēma ē testacea. durior ē alte
ra silis achauini q^{uam} achates politura p^{ro}guescit

Duriori tanta uest^{is} via vt alie gēme sculpan
tur eius fragmentis.

Capitulum. xcu

Albites: purpurites: porfirites: et par?
Pl. li. i. xxxv. **Albites** serpentū macu-
lis silitudinē bz. nec ex eo inueniūt colūne nisi
pue. **Duo** sūt ei' gña. **Dolle.** s. candidū nigrū
cano durū. ambo caput dolores ad alligata se-
dare dicūt: et serpentū icē. **Quidā** etiā freneticis
ad litargis adalligari iubet candicantē. yfio.
Purpurites est ex egypto rubēs cādidis inter-
ueniētibz pūctis. **Romis** ei' causa q' rubeat vt
purpura. ¶ **Pl.** vbi sup. **Porfirites** enaz est ex
egyptio rubet candidis interueniētibz pūctur.

Operationes.

¶ **Y**si. Pari⁹ est lapis marmore⁹ eximij cādozis
Dic apud paron insulā nascit^r vñ z no iaf.
¶ Magnitudo eius est qua lanceas craterasq;
q; nō excedat vnguētis z ipe aprius est.

Capitulum. xcvi.

Dagi⁹ fm Alb. dz qpalagi⁹ est ge
ma color⁹ rubei lucidi valde. nate
z sube trasparēt⁹. z dz esse feia caro
būchli. z stures eius dez remissao bz: sic semina
ad marem se habet.

Operationes

¶ Et dicitur quodam quod domus eius: et ideo palatium carbū-
culi vocatur. generatur frequenter carbūculus in lapide
istō. ¶ Et ideo visus est huiusmodi lapide uno exterior pa-
luit palatium: et interior carbūculus. ¶ Propter
quod huiusmodi generatur lapidum esse de genere carbūculi.

De Lapidibus

Capitulum. xcviij.

Panther. Alb. Panther est lapis multos hñs colores. z in vno corpe lapidis nigz vñz viridē z rubē. z alios multos. inuenit aut pallidus: purpureus: z roseus.

Operationes.

Alb. Fert autē fulcos efficere visus. inuenit fm plurimos i India. Debet gestās respice: read ipm i mane oriente sole. z fit efficac z viri tuosus. tot at ftutes dz bñe qñt colores bz. Doc similiter ait Enax in lapidario suo.

Capitulum. xcviij.

Praesus. Alb. Praesus est lapis qñt ma ter z palaciū smaraldi. Est aut viridis coloris: hñs viriditate sic praesui. Inuenit at aliqñ cū rubēis guttis: z aliqñ cū albis. Est alia species isti lapidis: qñ inuenit cū guttis aureis. z vocat crisopassus. z rar⁹ inuenit. z ideo carior existit. Pro quo lege lapis crisopassus superius de x.

Operationes.

Alb. Expertū est aut qñ pfortat visum: z qñ dā iaspidis z qñdam smaraldi bz operationes. Doc sñr ait Enax in lapidario suo.

Capitulum. xcix.

Peridonius. Alb. Peridonius est lapis fulgens vi ignis colore.

Operationes.

Alb. Dz aut valere p artencam mirabiliter.

Alb. Et refert de illo lapide: qñ si fortius stringat manu: manū aduret. vult qñ leuē z pauidē tāgi. Et ego ipm expert⁹ sum sepi⁹. dz aut dñ genere isto alia spēs esse: qñ dz esse crisolito filis: nisi qñ maioris viriditatis existit.

Capitulum. c.

Pritides gre. latie coppa rosea. arabice bageral markasita. Sera. li. ag. c. bage. markasita. est lapis ex qñ extrahit es. z opoz ter qñ eligat ex illis cui⁹ co⁹ or est filis cri. z qñ ponit in igne alit ex eo scintille facit. Cōburit in hñc modū. Linū pone in ignē leuē z reuēta don⁹ fiat rubē. deinde extrahet ab igne. Duis dāponit in ignē magnū de prunis: deinde lis mit melle: ite z ponit in ignē donec oēs ptes

Iij

eis sint eqliter cōbuste. q̄ fortasse p̄mo adurit
extra ⁊ nō interi⁹. deinde exufflat cinis ab eo ⁊
reponit. ⁊ si indiget ablutio: lana eā sic lauat ca
dimia. ¶ Dyas. ca. de la. piriti de. Lapis piriti
des. i. marka sita ex q̄eramē sic eligēd⁹ est. colo
rē bñs eraminis. q̄ in foco missus frangit. ¶ Os
burit sō sic melle vnet⁹: in viuis carbonib⁹ mit
tit flabellat q̄dū colorē rufum faciat. Alij sō
in multis carbonib⁹ igneis coctū: ⁊ scō melle
vnetū euocat igni q̄dū se fregerit. postea exi
mūt illū ⁊ lauat sic cadimiā: ⁊ reponūt.

Operationes.

- A** ¶ Sera. Viri et adusti ⁊ nō adusti est vrens ⁊
absterfina vicez. ⁊ abstergit obfcuritatē viuis:
⁊ r̄foluit ⁊ maturat ap̄ata dura. ⁊ qñ r̄foluit ⁊ mi
scet cū resinipini: resoluit sanguinē coagulātū.
B ¶ Et aufert carnē sup̄flūā cū pauca calefactiōe
⁊ stipicitate. Et q̄dā noiant hunc lapidē post
q̄ aduritur dicidas vel disfriges.
C ¶ Et idē auc. Bal. Dic lapis ē vn⁹ de lapidib⁹
bñib⁹ p̄tūe forē. ⁊ nos admistrām⁹ eū cū reso
lutinis. ⁊ miscem⁹ cū eo lapidē sacharos.
D ¶ Et resolutim⁹ sepe cū h vnguēto humiditatē
muleam q̄ est p̄gregata in p̄cauitatib⁹ ⁊ caueri
nis musculoz. ¶ Et qñ admistrat h lapis opor
tet q̄ multū terat. ⁊ r̄foluit būiditatē corruptā
q̄ est sub cute. ¶ Et ideo qñ terit vltima p̄tridē
⁊ pficit cū aceto abstergit baras ⁊ morpheā et
lencigines faciet. ¶ Et hz p̄tūe magnā in ab
stergēdo oculū. ⁊ p̄fortat subaz el⁹: ⁊ acuit visū.
E ¶ Et ideo noiat in teris Persielapis lumina
ris. Et facit capillos tennes ⁊ crispas.
F ¶ Dyas. Viri est illi cocto ⁊ crudo termatica ⁊
asmetica. caligies oculi purgat: duriciebz dyas
foresim ⁊ digestionē facit: addita refina carnes
pequat. Lapis ip̄e cōbust⁹ a mult⁹ desfriges dr.
G ¶ Lapis iste est species vitrioli. vt apparet si le
ges lras Vitrioli. inferi⁹ de. ¶ Qui nō cōbust⁹
suo si pulueriset ⁊ distemperet vel misceat cū
vino ⁊ e gallis tritis est optimū incanstum ad
scribendū. Doc idē dic Alb. in lapi. suo.

Capitulum. ci.

Petroliū. Casti⁹ felip. ca. d petroleo. Pe
troleū est oleū petre. Inuenit̄ ar̄ i loc⁹
furfureis. fit em̄ cū pinguedo terre et
aque acide calores ad igneas p̄uertit p̄ces. in
uenit̄ etiā sup lapides: q̄d q̄dē p̄ eos resudat et
eis ē. ⁊ sup mare inuenit̄. ¶ Qui. Petroleū al
bū note speciei ē. ⁊ nigr⁹ est colamētū p̄cis bas
bilonie. ca. ⁊ sic vsq̄ ad. itij. est ⁊ subtile ⁊ pprie
album: resolutiū. liquefactiū: aperiūm
opilatiū.

Operationes

A ¶ Qui. Petroleū p̄fert dolorib⁹ anchaz ⁊ dolo
rib⁹ iūcturaz. ⁊ p̄be album. ⁊ p̄fert dolorib⁹ an
riū frigidis. ¶ Et p̄fert albuginē oculi ⁊ aq̄ de
scēdēt. ¶ Et nigr⁹ ex eo etiā p̄fert asmat⁹ ⁊ tussī
antique. Bibit em̄ parū ex eo cū aqua calida.
¶ Et sedat dolorē vēn⁹ pūgiū ⁊ vētositates.
¶ Et qñ sit ex eo licitiū interficit p̄mes. ⁊ pprie
nigrū. ¶ Et comedit pond⁹. 3. l. de eo ⁊ frangit
ventositatē vesice. ⁊ frig⁹ maricis. ⁊ p̄fert pun
cture epubimatum.

Capitulum. ci.

De Lapidibus.

Peanites. Arnol. Peanites lapis est geminus de michedon. et est feminei sexus. Nam certo tempore concipit: lapideque psumis tem parit. et confert pregnantibus.

Operationes.

¶ Et lapi. Signit i mte: no regioe lapis peanis feminei sex referes imitatio labores. (te. Nam qbus ex causis dubium sed tempe certo. Concipit et parit: et parientibus auxiliatur. Ultima po veget: dubij discriminis bora.

¶ ysi. Phingetes: alia phengites. capadocie lapis e: duricia marmore: candidus atq translucent. **¶** Ex q quondam tepit a qda rege constructu e for ribo aureis. qbo clausis intus diuturna claritas erat. **¶** Plini. In capadocia reperit est lapis phingites. sub Nerone pncipe ex argumeto sic appellatus. quoniam candido et translucens fulue inciderant vene. Dic eide constructis fortune. qua sciam appellant.

Capitulū. ciij.

Podoros et pontica. ysi. Podoros e gema post margarita gema et candida scda de q querit in q numerari colore debeat totia iactara p pulchritudines nois alienas adeo ut decoris prerogativa vocabulo sit facta.

Operationes.

¶ Idē. Pontice gema aurata gurt micat. Alie stellas habetes. alie qz lōgis color ducito lō neare. **¶** Caste et sobrie portari volit.

Capitulum. ciij.

Pbrigi et phingetes. ysi. Phrigi a loco drico q in frigia nascit. colore pallidus mediocriter gravis. gleba pumicosa. vit ante vino pfusus. Flatusq follibo donec rubescat. Rurinsq dulci vino extinguit tribo vicibz tins gendis vestibz tñ vilis.

Operationes.

Capitulum. cv.

Pumer lanne. Arabice famech. Brece Fanech vl Fenic. vel lapis d barchin. Serapion libro aggreg. cap. Famech **¶** iij

id est pumex. et lapis de barchin. id est. lipari
 Poneret q. eligat ex eo multū forami nosus du
 rus et fragibilis leuis aibo: in q. nō sūt lapides
 Et mod' combustiois ei' est: q. accipiat ex eo
 q. nitas et ponat in prunis. et q. fuerit ignitus
 extrahat et exinguat in vino odorifero. et si sit
 ter. tertia vice q. extrahit ab igne nō exingua
 tur in aliquod: s. dimittatur in frigidari per se.
 postea teratur et reponatur.

Operationes.

- A** **D**yal. Virr' est ei stiptica: termanica et pur
 gatoria. **P**umex oculorum cicatrices lumbidat
 vulnera replet et solidat. et aufert carnē supflu
 am oculor. et q. terit et fricat inde dentes ab
 stergit eos: et administrat ad abradendos pilos
Theofrast' in ppo cap. Si miscet a nidos
 dentifrigis et simigmatib' abradit aspredinē: et
 lenigar et stringit et coeret. **S**era. **P**umex
 b. p. t. u. e. stiptica: stringit em gingiua: et abster
 git oculū: et aufert maliciā q. est i eo. et replet vl
 cera et solidat ea. et aufert carnē supfluā q. i eis
 est. et q. terit et fricat dētes abstergit eos. Et si
 mittat i vas vini nō p. mittit ipm apli' bullire.
Et idē auc. **S**al. Ingredit in medicinis q. ab
 stergunt dentes: q. nō est adustū. s. q. adurit
 sit subtilior. **N**ā acqrit ab igne rem adustā ca
 lidā q. aufert et separat ab eo q. lauat. **E**t si fa
 cit ppter sui asperitatē. **E**t facit fouasse h. ppter
 eius virtutem absterfuiam.
Et ppter hanc causam cornua q. adurunt
 abstergit dentes. **D** m. p. p. t. a. istius capituli
 inuenies in Pandecta. cap. cclvi.

Capitulum. vii.

Quadrat: quadras: et quirin. **P**li.
 Quadrat' i egypto inuenit. s. ltr et
 ethiopia. et exalbid' est. **A**lb. **Q**ua
 dros: als quadros: est lapis q. aliqui inuenit
 in cerebro vulturis. **I**dē. **Q**uirin est lapis q. in
 uenit in nido vpupe. Aliq. q. tota est auis pia
 giosa et auguralis. vt dicūt magi et augures.

Operationes.

Quadrat' vires bz stringētes. vñ necare dē
 conceptū. **A**lbert'. **L**apis quadros p. t. a. u.
 fertur esse ptra quoslibet nociuos casus. et res
 plet mammillas lacie. **E**t si similiter ait **E**na.
Idē **Q**uirin. **E**t si h. lapis p. ditor secretoz.
 et tantafas p. mouēs: si ponat iup pect' dormis
 entus. **D**oc s. ltr ait **E**na. in lapidario suo.

Capitulum. viii.

Quirinus. **R**adaym et **R**anno.
Operationes.

Arnold'. **Q**uirin' est lapis q. repit in villula
 nidis: anget fantasticas visiones. **I**dē. **R**as
 daym lapis est niger atz trāslucēs. **I**nuenit i
 capite galli mar: q. dātū est comedere formic.
Idē. **S**estat' vt dē valet ad ipetrādū q. dlibet.
Arnold'. **R**ān: als raba. est idē q. bolus ar/
 menic'. et est lapis subrubeus. **Q**uir' t. u. s. est
 pstrictina sanguinis dissinterie mēstruorumq.
 vt superi' habet ca. xxvi. de B.

Capitulum. viii.

De Lapidibus.

Rubeus. Sera. Lapis rubeus minor quoniam in cinere. quod arabice vocatur bager albigedi. Idem li. ag. ca. Bager albigedi. siue albugedi facit neri. rubedo est magis placabilis hominibus: eo quod non fit in eo obscuritas aliqua. minera autem huius lapidis est in terris orientis. et quoniam deservit a minera sua est obscurus. sed quoniam excoziat eum aurifer deservit bonitas eius: et apparet et clarificatur.

Operationes.

A Sera. Si quis ligaverit non videbit portans in nocte somnia mala neque timorosa. et si ille qui asperit in sole tunc quod visus est debilitas transferit cum eo oculos suos et puenitei. **B** Et quoniam ille lapis fricat ad capillos capitis attrahit festucas sic magnes ferrum.

Capitulum .cix.

Saphirus. Albertus. Saphirus est lapis valde notus secundum plurimos. Venit ab oriente et India. Invenitur et in ypidomio apud podium provincie regionem et civitatem. sed non est a deo preciosus ut per omnia sit similis orientali. Est autem colore perspicuus sicut celum serenatum: sed vincit in eo flavus color. et ideo melior quam est non satis plucidus. optimus autem quod habet nubes obscuras ad rubedinem declinantes. invenit etiam bonitas quod albas habet maculas: similiter substantia sua sicut nubes fusca transparentes aliquantum.

Operationes

A Alber. Virtutes ego vidi quod antraces duos fugavit. Aument etiam huius lapidis homines castum reddere: et interiore arborum refrigerare. sudorem restringere. dolorem curare frontis et lingue. **B** Ego vidi unum in annulo portare: et sordes ex oculis portare. sed quoniam vult poni in aqua frigida et post similiter. quod autem dicitur quod amittit fortutes et colore postquam antracem curavit falsum est. **E** Dicunt etiam quod corpora vegetat: et paces conciliat. pius et devotus ad deum efficit. **D** Et animus in bonis firmat. Dicit etiam sirtites a quibusdam vocatur. eo quod in litore sirtium invenitur. **E** Ex li. de na. rez. Saphirus sereno colore celo assimilatur. Hunc tamen quantumcumque purus sit imaginem in se (ut speculum) ostendit. **F** Dicit autem optimus esse contra fraudes et invidias et errores ad pacem. quoniam graciosus est. **B** Et oportet ut ille qui portat summo studio castitatem servet. Dietales saphiri sunt optimi: maxime hi qui vehementer splendent colore ceruleo. **D** Item. Saphirus morbum illum horribilem fugat qui vulgariter dicitur: noli me tangere. Sed post fugationem dicitur vicari color. **J** Ex lapidario. Saphiri species digitis aptissimi regum. Egregium fulgens puriorque similima celo. Utilior est nullo pretio atque decore. Dicit et sirtites lapis est a plerisque vocatur: quod circa sirtes libicis promittitur arenis. Fluctibus expulsus feriente freto reperitur. Ille sicut optimus est quem tellus medica gignit. Qui tamen asserit nunquam transmittere visum. Que natura patens tanto ditavit honore. Ut sacra et merito gemarum gemma vocetur. Et qui portat eum: nec ulla fraude necatur. Invidiam superat: nullo terrore movetur. Dicit lapis ut prohibent educit carcere victos. Obstructasque fores ac vincula tacta resolvit. Fertur et ad pacem bonus esse conciliandam. Et plures reliquas amat hanc nigromantia.

Capitulum. cē.

Ardius et Sarda. Alb. Sardi⁹ est lapis ab antiquissimo inter preciosos lapides memoratus: est autem huiusmodi rubore spissum cum substantia peruia. sicut si peruietas ymagines in rubea terra. Et secundum hanc diuersitatem inuenitur quatuor modis. ita quod aliquis nihil horum de peruietate: et forte ille matrix est aliorum et domus in qua generantur. In sardis autem ciuitate repertus esse dicitur: et sic vocatur. Ideo. Sarda est lapis qui se habet ad tabulas ligni sicut magnes ad ferrum. Et immo adhaeret ita fortiter tabulis nauium in mari ut a tabulis euelli non possit nisi abscindatur cum ipso ea pars tabule cui adhaeret. Est autem in colore prassius: hoc est virescens. Hoc similiter ait Enax.

Operationes.

Alb. Aiunt sardium lapidem accendere ante munus ad gaudium et acuire ingenia. et per proutes contrarias ligare onichum. Hoc sicut ait Enax.

Capitulum. cēi.

Ardonis. Albertus. Lapis sardonis quem quidam sardonice vocant. est compositus ex duobus sardio videlicet et onice. est ergo rubeus. et hoc color eminet ex sardio. Est etiam albus et niger: et colorum vnguis perferens ex onice. Laudabiliter autem est quod hos colores habet magis distinctos. Inuenitur autem quatuor modis aut pluribus propter diuersam colorum mixturem: et frequenter inuenitur in India et Arabia.

Operationes

Idem Alb. Fertur luxuriam expellere et castitatem reddere et pudicium. Est tamen maxima virtus in hoc quod cum onichus nocivus sit hoc nocere non possunt sardium in substantia habens admixtum.

Capitulum. cēii.

Aminas et Sarcosag. Alb. Sami⁹ est lapis a samo insula in qua inuenitur dictus. Hoc autem lapide politur aurum. Idem. Sarcosag⁹ est lapis deuorans cadauera mortuorum. grece enim sarcos sonat. carosagus autem comedere. Antiqui autem aliquid de hoc lapide prius fecerunt archam mortuorum.

De Lapidibus.

eo q in spacio. xxx. diez ca danera cōsumunt.
Ob hoc aut nostra monumenta lapidea sar-
cofagi sunt vocata.

Operationes.

A **Sami.** Alb. Ferit aut q sami⁹ portat⁹ verti-
ginem sedat: z mentē solidat. habet aut hoc vi-
ciū: q alligatus in cora parturiētia impediāt
partū. Docū similiter ait Arabari.

Capitulū. cxiij.

A **Harald.** als smaragd⁹. Alber. in la-
pidario suo de smaraldo. Smarald⁹
lapis est p̄ciosior mult⁹ alijs: z nō rar⁹.
z color ei⁹ est viridissim⁹ trāslucēs: ita q vicinū
aerē sua viriditate figurare videat⁹. Et melior
est planicies sup̄ficiē. q tūc vna p̄ nō obum-
brat aliā. Melior tūc est q nec lumē nec ymbra
variāt. Dū⁹ planiciē z color varietatū dicunt
esse diuersitates. xij. eo q aliqñ fel nigrū p̄mo-
dū virgularū admixtū hz. Dū sunt a loc⁹ cotū-
ci z britanici z biliaci. z q in venis eris nascūt⁹.
z maculosi qdā. z qdā calcedonici: eo q admix-
tā habent cū illo lapide. Meliores at sunt sco-
tici. Et ferūt qdam qilli de nidis grifonū aue-
runt. q lapidē hūc cū crudelitate magna custo-
diūt. Dicit aut vn⁹ de grecia veniēs veridicus
z curiosus experimentator. q h lapis nascit⁹ in
rupib⁹ q sunt sub aquamaris. z ibi inuenitur.
Rationale etiā est q in venis eris in sp̄cio q
dem ad eris substantiā nō veniens nascit⁹: eo q
rubiginis eris habet viriditatem.

Operationes.

A **Quando smaraldus ponit⁹ in potu cōuenit**
venenis mortiferis z mortib⁹ venenosis z punc-
tionib⁹ habentib⁹ aculeum.

B **Qui ergo dederit in potu de limatura ei⁹ pō-**
dus. viij. granor⁹ ordeī illi q sumpsit venenum
anteq̄ fecerit impressiōē liberat eū a morte. et
nō cadēt capilli ei⁹ neq̄ excozient⁹: z est sua eua-
sio. z ille q assiduū aspiciere ipm p̄seruat ei⁹ vis-
sum a nocumēt⁹. z p̄seruat eū incolumē.

C **Et qui defert ipsum in anulo: p̄seruat eam**
ab epilentia quando ducit cum digito anteq̄
superueniat.

D **Et p̄pter hanc causam docem⁹ reges q suspē-**
dant eos in collo filior⁹ qñ nascunt⁹ statim: ne
superueniat eis epilentia.

E **Et idem auc. Rasio. Taberzet vel Feruzegl**
id est: smaraldus. conuenit leprosis qñ sumit⁹
in potu limatura ei⁹. Et si cadat aspect⁹ tyri
super lapidem smaraldi dissoluuntur oculi ei⁹
et liquecunt.

F **Dya. cap. de smaraldo. Smarald⁹ portat⁹**
auget substantiā habens p̄suasiōē in omni ne-
gorio corpe z sermone castos letosq̄ facit. sub-
uenit z in tempestatib⁹. sculpi⁹ in eo scarab⁹:
pertundit aurea fibula.

G **Alb. in lapidario suo cap. de smaraldo. Ex-**
pertū est n̄ris t̄pib⁹ q h lapis si vere viridis et
bonus est: retinet coitū. p̄pter qd rex vngarie q
nostris regnabat temp̄o eū in digito in boza
coitus cum vxore sua habebat in coitu: in tres
partes diuisus est.

H **Et ideo p̄babile est qd dicit⁹ q h lapis gestan-**
tem se ad castitatem inclināt.

I **Unde auget opes: z incantatus dat p̄ba per**
suasoria. z q collo suspensus curat emicriteum
z caducos morbos.

K **Expertum autem est q visum debilem p̄for-**
tat: z oculus p̄seruat.

L **Et bonam facit memoriā: z tempestatem**
auertit. Et valet diuinatib⁹: propter quod que-
ritur a magis.

Capitulum. cxiii.

A **Agda z sandariso. ysis. Sagda est gem-**
ma prasini coloris apud caldeos. cuius
tanta vis est: vt p̄meantes naues e pfundo pe-
tat et carinis ita tenaciter adhaereat vt nisi ab
rasa parte ligni vip̄paretur.

Operationes

Capitulum. cxi.

Ex lapidario. Difficiles gemas sup oēs ma-
ri repert. nūq̄ sciret nisi sedaret inueniendā.
In medio siq̄dez lapis nat' iste pfūdo. Flauus
incautas petit e regiōe meantes. Et prelāben-
tibz tabulis herendo carine. Ad portū trahit
maris ignaris data nautis. Et aūt morfu tas-
bule sic fixa tenaciq̄ neq̄t abrafa ligni sine pre-
reuelli. Hūic prasīn' color regio caldayca tell'.
Syl. Gandarīus nascit in Indis loco eius-
dem nois. Species eius est q̄ velut intra lucis
dū ignem intus auree gutte fulgent.
Constat inter omēs q̄ntum stellarū accedat
numero: tanto z precio accedere.

Silenites z Sirtite. ysidorus. Silen-
tes gemma translucei cādido melleo/
q̄ fulgore: continens imaginē lune.
Quam iuxta cursum ipsius astri perhibent in
dies singulos minui et augeri. Nascitur in
Persida.

Operationes.

Arnoldus. Silenites est gemma Persidia:
cuius color est vt iaspidis. lunares motus ser-
uat. gestatnsq̄ languentes ac debiles curat.
Ex libro de naturis rerum. Silenites lapis
est colore pulcher. maxime albo: rubeo: vario:
purpureo. quem portat Indie testudo. Dorū
quoddaz genus est quod viret. vt herba. Hūc
qui portat in ore fertur diuinare futura. Igne
nūq̄ frangitur. Inter dissidentes amorem re-
conciliat. p̄sicos curat.

Ysidorus. Sirtites gemma est sic vocata:
quoniam in litore sirtium in partibus Lucas-
nie primum est inuenta. Duius color est cro-
ceus continens intus stellas languidas z sub
nubilo renitentes.

Albertus in lapidario suo inquit. Lapis sei-
lenites est lapis de quo varia referunt. Dicunt
enim quidam eum nasci in quodam genere tes-
tudinis Indico: z esse varium. dicuntq̄ hunc
esse virentem. z in Perside partibus frequen-
tius inueniri: siue in Arabia. sicut inquit Pli-
nius aūt hunc crescere luna crescente: et decre-
scere dicunt decrescēte luna.

Sestatū autem fertur conferre p̄siciētiaz
quandam futuroz: si sub lingua ponatur. p̄s-
cipue p̄ma luna z decima luna z decia existēte
Dicunt etiam q̄ mane p̄ma luna tantam ba-
bet virtutem in p̄ma hora. Decima at̄ existēte
luna in decima hora.

Et modus diuinationis est q̄ cum ponatur
sub lingua z cogitet de aliquo negotio verum
fieri deceat aut nō. z si fieri deceat corde tenet
z infigit: ita q̄ euelli nō possit. Et si fieri nō de-
ceat: statim cor desistit ab ipso.

Fertur etiam q̄ curat languentes p̄sicos z
debiles. Docetiam aūt ysaac beniamin.

Capitulum. cxii.

Tellarius. Enax in lapidario suo.
Lapis stellari' est de genere marmo-
rum habens maculas ex auro. Et eids
est alius albus: qui dicit markasita. Alius in-
dus clarus celestis. et vocat lapis lazuli. Pro

De Lapidibus

q̄ lege lapis lazuli. z qñq̄ minera fert utrūq̄
simul. z quādoq̄ est alius coloris viridis. Et
vocatur lapis crisoprassus: vt apparet si le
ges lapis crisoprassus

Capitulum. cxiij.

Pecularis. Albertus. Lapis specula
ris est lapis ad modū vitri p̄spiciuus

Operationes

Dicitur autē i byspanoz vrbē segondia p̄mit
inuentus est. **E**go autē vidi illū abundantius
iueniri: ita q̄ curbes inde onerant i diuersis
partibz theorie. **E**t videriā i gallia inue

niri cū gipso: qz ē extremitas qdā. **E**ffusus
autē scindat i q̄libz p̄tes tenues: z fiūt inde fe
nestre sic de vitro: nisi qz loco plūbi oporet
ponere lignū. **S**ūt at tres spēs eiusdē. vna
vix lucida sicut vitrū. alia nigra penit⁹ sicut
attramētū. **T**ertia citrina q̄ vocat auri p̄s
gmētū vel arsenicū qd clari⁹ est z nobili⁹.

Capitulum. cxv.

Istos. Enax in lapidario suo ca. pro
prio. Lapis sistos ē fusci coloris z sub
rufi: oblongas aristas siue pinulas nō hñs
erectas vt alumē scissum. **O**perationes.
Enax. La. sistos vires bz fortit⁹ p̄stringētes.

Capitulum. cxi.

Spongia marina latine. grece trages. arabice affegialbach. Sera. lib. ag. gre. ca. affegialbach. Affegialbach: id est spongie marine duo sunt genera. scilicet masculus et femina. Masculus dicitur quia perculsas minutas habet: et spissas et albas. Feminam vero rotundas cavernas et maiores habet. Sed addit tertium genus duos lapides intra se habens et plurimas cavernas. Combuntur vero sicut calcidonium. Melior est illa que est propinqua sue acceptiōi. et est adhuc reserua in ea de virtute quam acquisit ex mari: sed quando plongetur tempus sue collectionis: evanescit virtus eius. et non est conveniens ut administraretur in opere: nisi prius lauetur cum nitro aut baurach: vel cum aqua cineris que dicitur stillata. Qui cenna lib. ij. ca. de spongia. Spongia est corpus marinum laxum rarum. Et dicitur quod habet aial in eo cui adheret et non separat ab eo. Et illa que est recens est fortior et vehementioris efficacitatis propter fortitudinem nature maris. Et est calida in primo et sicca in secundo gradu. Et ipsius lapis est propinquus et minus calidus. et est fortis efficacitatis propter quod ex ea est recens quando adsuritur cum oleo. et similiter eius cinis. Dyalcorides ca. de spongia. Spongie duo sunt genera. Masculus et femina. Masculus habet foramina minuta et spissa et alba. Femina vero habet foramina rotunda et magna. Et additur tertium genus habens intra se lapides duos et plurimas cavernas.

Operationes

Serapion aucto. Galieni. Virtutem habet efficacitatem manifeste. et ideo virtus eius est quod consolidat ulcera recentia cum suo sanguine cum madefit in aceto aqua vel vino secundum diversitatem corporum. Et abscindit fluxum sanguinis qui ex incisione accidit vel combustionem. Quando accipitur sicca non habens humiditatem in se et imbibitur in asfalto iudai co: aut in pice liquida: et ponitur super locum fluxus: et ignis in ea accenditur: et valet incauterium. Sed spongie combuste virtus est resolutiva. Et lapis qui invenitur in spongia habet virtutem que desiccatur: et frangit lapidem qui est in renibus causatur. Et ideo aucto. Dyalcoridis. Que ex spongia est novata sicca non cum sua pinguedine perfert ulceribus. et resolvit apostemata flegmatica. Et coagulatur ulcera recentia quando supponitur cum aceto vel aqua incarnat ulcera antiqua. quando apponitur eis cum melle cocto et apponitur cum aqua sola. Sed ex spongiis illa que est subtilis: les

uis: non habet lunam etiam. Et utitur spongia nova sicca in panno lineo ligata: que sola facta forma licinij: et intromissa aperit orificia vulnerum quando sunt clausa. Et bene ponitur sicca in ulceribus antiquis humidis ad quod fluunt humiditates eorum. Et apponitur cum aceto et substat menstura. Et quando combuntur sicut combuntur spuma maris. confert obralmie et abstergit oculum. Et quando lanatur post combustionem eius: est magis tunativa in medicinis oculorum. Et quando combuntur cum pice: confert fluxui maxillaris. Et lapis qui invenitur in spongia frangit lapidem vesice quando bibitur cum vino. Quicena. Quando spongia aduritur cum oleo: et eius cinis confert disruptioni sanguinis propter incisionem et apertionem. Inflammatur ex ea ignis super locum et cauterizat cum hoc quod ipsa sit substantia retinens sanguinem. Et ex eo sunt licinia que in orificiis venarum ponuntur. et retinet sanguinem et fluxum sanguinis. Et eius lapis subtilizat absque calore factione: et efficitur abstergit: et efficitur apostemata flegmatica. Et infunditur in aceto et ponitur super plagas et consolidat eas: et decoquitur cum melle: et consolidat ulcera profunda: et similiter ponitur sicca super ipsa. Et infusa in aqua aut vino desiccatur ulcera humida antiqua. Et quando spongia aduritur cum oleo est conveniens curationi sputi sanguinis. Et lapis in ea invenitur frangit lapidem in vesica apud aliquos. Galienus ait quod frangit lapidem renum tamen: quia non transit usque ad vesicam.

De Lapidibus

Capitulum.cxx.

Sordicies parietis balnei latine. arabice vasachi. Serapion li. aggrega-
toris cap. vasachi. auctoritate Galie-
ni. est calida. et lenis et dissoluit.

Operationes

Serapion. Facit nasci carnes. et est conue-
niens scissuris que fiunt in ano et emorroidi-
bus quando ponit super eas. **E**t quod de sordicie
colligitur ex corporibus exercitantiis: calefacit et
resolvit exiuras dure solutionis. et est conueni-
ens ulceribus reni. **E**t illa que colligitur ex
corporibus luctantiis: confert nobis que fiunt in
matrice quando ponit super eas. et confert sciati-
ce posita loco vnguenti. **E**t sordicies que res-
peritur in vasibus in quibus oleum aduritur res-
olvit multum et lenit. **E**t dicitur in sordicie que
est in corporibus luctantiis finis quod ea est de pul-
vere diversificatur ab alia. **E**t sordes quod
universally resolvit apostemata indigesta.
et conuenit apostematibus calidis mammillarum.
et hoc quoniam extinguit inflammationem eorum.
Et prohibet cursum humorum ad ipsa. et re-
soluit quod iam fluxum est ad ipsa. quoniam
ipsa est composita ex pulvere et oleo et sordicie
corporis hominis. **S**ed sordes vasorum reci-
pit acuitates a vase eris. et similiter est acutis-
sima et sordicies auris confert panaricio.

Capitulum.cxxi.

Silex. Isido. Silex est lapis durus
sic dictus: eo quod ab eo ignis exiliat.

Operationes.

Idem in libro. xix. **E**x genere silicium optimi
sunt nigri quibusdam in locis ac rubentes.
Albi quoque contra vetustatem incorrupti et
in monumentis sculpti et incorrupti perma-
nent: quibus nec ignis quidem nocet. **N**am
ex his etiam forme fiunt in quibus etiam era fundun-
tur. **S**ed et viridis silex vehementer igni re-
sistit ac nusquam copiosus est. et ubi inuenitur la-
pis non saxum est. **P**allidus autem in cimitero ra-
ro utilis. **F**luvialis vero silex semper veluti
madens est. hunc estate exhiberi oportet: nec
ante biennium in structuris domorum inferi.

Capitulum.cxxii.

Jecinum sive Succinum. Alber. Suc-
cinus est lapis crocei coloris quem gre-
ci electron vocant. inuenitur enim trans-
lucens sicut vitrum. vocabulum habet a materia
quod a succo vel guma arboris nascitur que pinus
vocatur. lambra vulgariter vocatur.

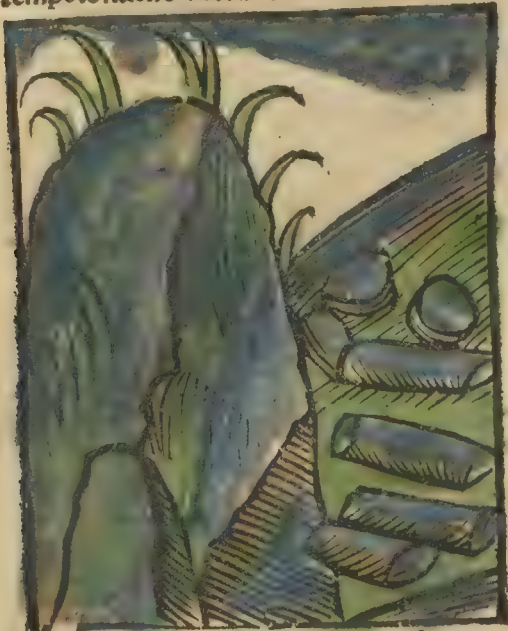
Operationes

Idem. Confricat autem trahit folia paleas et
fila sicut magnes ferrum. **D**icitur autem quod perfert
portantibus se castitatem. **D**e expertis autem est quod su-
git serpentes. pregnantibus autem valere debet ad facilem
parturitionem. **I**sidoro. Succinum quem greci es-
lectron vocant fului cereique coloris fertur arboris
succus esse. et ob hoc si hic appellatur: postulat autem
eum non esse populi succum. ut phetionius fabula di-
cit sed pine arboris. **N**am accessus tede mitor
re flagrat. **N**ascitur autem in insula oceani occiden-
talis. sic gummi densaturque crystalli rigore vel

U q

S tpe. ¶ **A** c ea sunt decoris gra agrestiu moni-
lia femiaz. vocari aut a qbusda dr arpagas: eo
q attritu digitoz accepta calor aia folia pa-
leasqz vestiu fimbria rapiat: sic magnes fer-
ru. ¶ **E** x li. de na. rez. **S** uccin⁹ est gema que
vulgariter appellat lambra. hic crocei color
est. z vt vitru aliqu trallucet. ¶ **A** sstitutio por-
tantibz pferre dr. **F** um⁹ eius inuat parturien-
tes: z fugat serpentes. pma qdez gutta que de
arboze pino fluit pura z lucida est. ¶ **E** t bec e
illa que in estate calidaprofilit. **R** eliquo vero
tempore fluens obscura est z immuda.

Capitulum cxxij.

S ulphur. **I** sidorus. Sulphur terra e
ex actione calor excocta in essentia
sulphurea comutata. **A** quosia z ter-
restribz z igneis trāsētibz. **E** st aut aliud sul-
phur viuū: videlicet qd tale est equale a terra
pducit. **A** liud est extinctū sine mortuū qd ar-
tificialiter parat: z in calamis ferreis fundit.
¶ **A** ui. li. ij. ca. de sulphure. **S** ulphur est oibz
notū. est ca. z sic. ad quartū pueniens. z e sub-
tiliatuū z attractiuū. ¶ **D** yal. ca. sulphur. oibz
bus est notū. **E** ligendū est viuū z colore lim-
pidū z resplendens et plucidum sine lapide.
qd missum in focū viridē facit colorē z pinga-
tur. **N** ascitur in melosda z lipparia.

Operationes

D yal. **A** iur⁹ est ei q resoluit z abstergit. z q
resistit venenis maritimis z alijs siliis ei⁹ qn
terit z puluerisat sup morsure. ¶ **E** t cōficat cū
spūto aut vrina aut cū oleo veteri. aut cū mel-
le aut glutine alborin. ¶ **C** urat scabiē z egrit-

tudines in q eleuat cutis. z hoc q ipm aufert
ipas egritudines absqz hoc q impellat mate-
ria ipoz ad interiora corpis. ¶ **E** t educit sa-
niem ex pectore. z qn trāsglutit cū ouo sorbis
li: aut fit fumigiū cū eo pferat asmati. ¶ **E** t qn
fumigat mulier cū eo educit fetū. ¶ **E** t misce-
tur cū glutine alborin: aut resina pini z aceto
cōfert scabiei vlceroze z empetigini: z macu-
lis albis q sūt in vnguibz: z aufert morpheā
¶ **E** t curat elephantiā: z sūt cū resina z aceto
curat puncturam scorpionis. ¶ **E** t qn misce-
tū nitro z fricat inde corp⁹: aufert pruritum.
¶ **E** t sumit in pomū cū aqua vel ouo sorbili z
curat yctericiā. z est bonū corize. ¶ **E** t qn pul-
uerisat sup corpus aufert sudorē. z qn linitur
sup podagrā cū nitro z aqua pferat ei. ¶ **E** t cō-
fert qn fit fumigiū cū eo sorditati z obliuioi.
¶ **E** t misceat cū melle z vino: z curat attritio-
nes aurii qn linit cū eo. ¶ **A** ui. li. ij. ca. de sul-
phure ca. est z sic. **E** t ex medicinis ad albas
ras. pprie dum nō tangit ipm ignis. ¶ **E** t qn
misceat cum gūmi alborin eradicaat vestigia q
sunt i vnguibz: z cū aceto ponit sup morpheā
¶ **E** t ponitur sup adustione z vlcatione: et
abstergit empetiginē: z pprie cū visco: z pprie
etiam cū aceto z cū nitro ppter pruritū lauas-
tur ex eo corp⁹. ¶ **E** t ipm est cū nitro et aqua
sup podagram linitū cōueniens. z cōstringit
corizam suffumigatū. ¶ **E** t administrat cum
aceto z melle sup cōtritionē aurium.

Capitulum cxxiii.

A l. **S** era. li. ag. ca. **D** alk. an. **D** yal.
S ūt ei⁹ due species. vna ē q ē ex mi-
nera: z alia q ē ex mare: z illa que ē ex

De Lapidibus

minera est fortior. Et melior ex eo est non habens lapidē clari corporis: cuius partes sunt equales. et ex marino melior est alio equaliū partium. et etiā reperit in locis aquarū stantium.

¶ Item anc. Sal. Et sal quod generat in stagnis marinis assimilatur marino. Et iste sal fit in maritimis. Nam quā decrevit aqua vel strabit in tepibus estatis: coagulat a calore solis adutere quod est in marginibus aque: et fit sal. Et hoc fit plurimum: eo quod aggregat in loco illo ex aquis sordidis: quod sunt multū calide. Et propterea quia euacuatio aque maris fit in loco arto. sub ea est grossa. et sapor eius est stipticus salus. Sal vero quod est ex minera est grossioris substantie et fortioris stipticitatis. Et virtus eius est calida et sic. in. iij. gra. Sal sodomie est sal quod generat in mari mortuo ubi est aqua amara. in qua si pisciantur pisces moriuntur. Et vocatur sic a nomine montium quod sunt prope illud mare. Sal quod effodit a mineris est minus calida et minus subtilis alijs. Combuitur sal secundum hunc modum. Pone sal in olla noua: et cooperi illā ne falsedo egrediat ab olla propter calorem ignis: et sepeli ollā in prunis et dimitte ibi donec aduratur et crepet. deinde aufer ab igne: et potes discernere diuersitates salis a suo sapore. et hoc quod ille quod precipitat amaritudinē resoluunt. Sed quod est salus solū cum resolutione sua stipticat et stringit. Et sal quā adurit est maioris resolutionis et minoris stipticitatis. Et flos salis est subtilior quā sal adustus. et sapor eius est acutus: et resoluunt resolutione forti. et est flos eius spuma quod est supra salem. Sed puluis salis assimilatur spume salis multū. Et possibile est quod subtilia retineat et resolveret plus quā sal. et aggregaret quod remaneret de substantia ex corpore sicut sal. Et si tu capis pisces viuentes et proicias in mari mortuo moriuntur statim. Ergo debes scire quod accidit propter amaritudinē quod est in ea: que quidem inimica est animalibus omnibus et plantis.

Operationes

¶ Serapion. Virtus salis est quod prohibet putrefactionē corporum eorum quod sunt parata putrefieri propter humiditatem superfluum que est in eis. Et sal maris quā extendit super coriū et ponit super splenem: resoluunt duriciē eius. **¶** Vasconides capitulo de sale. Salis virtus est stiptica. et abstergit et mundificat et resoluunt. Et auferit carnem superfluum ab vlcere. Et cauterizat et prohibet vlcera fraudulenta. Et in pfectionibus medicinarum scabiei. Et auferit carnem superfluum qui crescit in oculo. Et liquefacit ungulam quod fit in eo. Et ingreditur in clisteribus. et est bonum apostematibus hydropicorum. Et quādo miscetur cum oleo et aceto: sedat pruritū. quādo ungitur

tur iuxta ignem donec sudet. **¶** Et idem facit in scabie vlcerata et non vlcerata. et in lepra et empetrigine. et quā miscetur cum melle et aceto et oleo et lini: conuenit squinatie. **¶** Et cum oleo solo conuenit apostematibus vulue et duarum amigdalarum. et cursui humiditatis ad gingiuas. **¶** Et fit ex eo emplastrum cum sauibis ordeii cocto et melle ad pruritū. et ad fluxibilitatem gingivarum. et ad vlcera corrosiua. **¶** Et fit emplastrum ex eo et semine lini ad puncturam scorpionis et cum origano et yfopo et melle ad morsum viperæ: et cum pice alkyran aut cum melle ad morsum aialis: quod dicitur cerastes. et est serpens cornutus. **¶** Et quā fit emplastrum cum eo et melle et oleo: resoluunt furunculos. **¶** Et quā miscetur cum origano et fermento: maturat apostemata flegmatibus causticulis: et puenit morsum rane exstentis in flumine babilonie. **¶** Et quā teritur et ligatur in petia lini et submergitur in aceto forti et miscetur cum isto. et ponitur supra morsum in quo est morsura aialis alicuius venenosi conuenit. **¶** Et quādo miscetur cum melle: puenit sanguini morsu tuo quod est sub oculo. **¶** Et conuenit nocumeto opij et fungorum pnciosorum. Et quā miscetur cum farina et melle: conuenit contusioni nervorum et attritioni lacertorum. **¶** Et ponitur super combustionem ignis: et non sinit locum vesicari. Et ponitur in hunc modum super podagram et conuenit. **¶** Et fit emplastrum cum eo: et lini cum yfopo: et prohibet herispilam et formicam augeri in corpore. **¶** Et quādo miscetur cum oleo prouocat sudorem. Et quādo sumitur in potu cum vino et aqua: laxat ventrem. Verum tamen est malum stomacho.

Capitulum.cxxv.

Al armoniacū. Ser. Sal armonias
cuius est albor rubeus: et extrahit ex lapi-
dibus clarioris: et est salis mortifica-
tius multū. defert ex corasceni: et sunt ei co-
lores multi. Nā est ex eo niger et puluerulentū
albo clarus sicut cristallus: et est melior: et ille
qui ingreditur in medicinis: et est ca. et sic. in. iij. g.

Operationes.

- A** Sera. Est absterius humoꝝ grossoz. et ab-
stergit et lauat et p̄fert casui vulue et squinat̄e.
- B** Et diminuit albedinē oculi seu pannū ei⁹.

Al indus. Qui. iij. can. fen. i. de aspe-
ritate lingue inqt. Sal indus ē in co-
lore salis et dulcedie mellis. Et ē me-
cari qđ inuenit coagulati sup canā mellis
in india sal loco ei⁹ ponunt candi. lege zucca-
rū in trac. i. de her. caplin vltimū zc.

Capitulum.cxxvi.

Alkali.

Operationes

- A** Actor. Sal alkali: vel alkal fit in hunc mo-
dum. Accipe de herba kali: que alio nomine
vocatur ysien: et fac in terra foueam magnā:
et imple foueam ex herba illa dum est recens
et accende ignem in ea. Et quando erit illa
herba combusta pone de alia sup eam: et fac
ita donec fouea erit plena. et illa herba bene
cōbusta: et dimitte extingui ignem et infrigi
dari cinere. Deinde derege sub cinere fos-
sice. quia tu inuenies salem nigrum petrifica-
tum vel coagulatum in magno globo in fun-
do fouee q̄ sal alkali vocatur. Et valet ad
omnia vt sal armoniacum.

Capitulum.cxxvii.

Capitulum.cxxviii.

Trachius. Enax in lapidario suo.
Trachius est lapis niger. Nascit̄
in ponto amne q̄ est in egypto.

Operationes

- A** Enax. Trachius h̄ vires sicut gagates.
- B** Et dr accēdi paz ab aq̄ s̄ extinguit ab ocl̄o.
- A** Hoc idē dicit Alb. in lapi. suo. cap. pprio.

De Lapidibus

Capitulum. cxxix.

Tartar⁹. Bartho. i. li. de pphetib⁹ re
rū. Tartar⁹ ē vini feculētia in modū
terre v^l mollis lapidis circa ptes dolei indu
rata cui⁹ natura calida est z sic. in. iij. gra.

Operationes

Idē valet p⁹ scabiē: serpigine z impetiginē.
Cōtra capitis imūdicias. Virtutes enī h³
extenuandi: sumēdi: mūdificādi z laxandi.

Capitulum. cxxx.

Terra sigillata latine. Grece lemmia
fragidos. Arabi. Teumacon v^l bu

matū. Sera. li. aggr. ca. Teumacon. aneto.
Dyalco. Teumacon. i. terra sigillata. z est sis
gillū marinū. z est sigillū laice. z ē vna ex ter⁹
ris almayū. Et multi ex lurs illi assimilantur.
Et color ei⁹ ē silis mogre: s³ discernit ab ea.
q² q² tangit digitis nō adheret eis sicut mo
gra. z ē de viscositate i ea res parua. et in ista
sigilla fiūt z almayū. Et color oim ē rubeus.
sed illa q² est vera ex eis fodit ex terra fundos
sa. vbi nō ē arbor neq³ herba neq³ lapis. Ac
cipit igitur ex minera illa. z infunditur aq² do
nec dissoluit z spissat. Et agitat forti agitati
one. inde dimittit donec resideat: z tūc abijcia
tur ab ea aq² q² supnatar cū facilitate. z pōstea
colligit q² ē pingue z viscosuz. z abijcit q² ē
lapidosum i fundo vasis. deinde ponit illud
pingue ad siccādū donec sit sicut cera mollis.
z sic dimidit in frusta pua ex q² fiūt trocisci.
z sigillant q² desiccantur in ymbra donec rece
dat aquositas et cōpletur desiccatio.

Operationes

Dyal. In suba ei⁹ est acreitas. z ē in ea pas
rū stipiticitas. z virt⁹ est q² desiccet sine mor
ditiōe. Et curat vlcera fraudulēta: etiā si fue
rint sordida. Et q² cōficiū cū aceto forti vt
fiat sicut lūnū: z ponit sup vulnera recentia z
dimittit sic glutinat ea et curat vlcera antiq².
Et dissolue ipam cū q² cūq³ videbit mag³ cō
petere necessitati sicut cū aceto aq² mixto aut
secaniabin: aut vino aut mellificato. et cōue
nit iuuamēto manifesto bñ: ibi vlcera i intes
tinis anteq³ fiāt putrida facto cristeri cū ea.
Postq³ pcellerit cristere cū aq² mellis: z po
stea cū aq² salis. Deinde cū succo plātaginis
z def in potu cū aceto fortiter mixto aque.
Et puenit morsui tyri et alioz aīaliū vene
nosoz: z canis rabidi q² bibit cum vino lim
phato: et q² linīt sup locū morsus cū aceto. z
sūt oportet q² liniant oēs morsus aīaliū vene
nosoz. Deinde ponat sup vuln⁹ foliū allij
agrestis. z post ē foliū centauree mioris. et post
hoc ē foliū prasilij. Et medicamen q² sumit
ex luto sigillato z grana iuniperi i q² admisce
tur ex bolo armeno q²ntitas pua. q² bibit ex
eo ille q² tūmet potione venenosaz pbibz nocu
mentū ei⁹ ab eo. Et sumit eas in potu illi q²
iā supserūt medicinā: dū ipa ē adhuc i stoma
cho suo. puocat enī vomitū: z expellit nocu
mētū ei⁹ ab eo. z sumunt ea in potu illi q² iam
sumpserūt medicinā venenosaz dū ipa est ad
huc i stomacho suo. Prouocat enī vomitū
z expellit nocumētū ab eo: z liberat eū a mor
te. Ego fui ex p⁹is i illis q² biberūt cantari
des et leporē marinū. nam dedi eis i potu
A illi

A

B

C

D

E

F

G

H

I

K

Tractatus

de hac medicina: et feci eos vomere statim et enaserunt. neque passi sunt aliquid accidens malum ex veneno ipsorum.

Item Dyascorides capi. de terra sigillata quod incipit Lemnia fragidos: secundum translationem grecam. Terra est ex clauica sordida et

Et idem secundum translationem arabicam. In luto si sigillata est virtus quod quando sumitur in potu resistit medicinis mortiferis et omnibus venenis forti contrarietate. Et quando bibit aliquis ex eo: et postsumpsit in potu medicinam mortiferam facit eam egredi per vomitum et non nocet ei.

Et est conueniens moribus et puncturis venenosis animalium. Et ingreditur in perfectionibus plurimum medicinarum compositarum.

Et idem Sera. auctor. Alcausi. Terra sigillata est bona si pulverizetur ex ea in os. unde de fluit sanguis. stringit enim eum statim: et non est medicina que abscindit omnes fluxus sanguinis sicut ista. Et idem auctor. Pauli. Quando ponitur super adustionem ignis non sinit locum vesicari. et dat ex ea in potu post casum in quo continetur lesio interiorum membrorum liniunt cum ea membra post percussionem et casum et attritionem. et prohibet ea ab apostemate.

Et si fuerit solutio contrivitatis consolidat. et est de melioribus medicinis contra venena.

Paulus ca. de terra sigillata ca. est et sic.

Quicquid de viribus cordis. Terra sigillata temperate complexionis est in caliditate et frigiditate conformis humane complexionis: nisi quod eius siccitas maior est humiditate. Habet enim virtutem mirabilem confortandi cor.

Capitulum. cxxx.

Regula latine. grece later. arabice cas. Sera. li. aggreg. ca. et asel. auctoritate Dyasco. et asel. id est regula.

Operationes

Regule atanoz qui sunt bene aduste: habent virtutem cauterizatiuam. Et propter hanc causam quando miscetur et linitur cum ea: confortat pruritum et borborum: et confert podagre. Et quando miscetur cum cerotum resoluunt apostemata duriora et scrophulas. Et idem auctoritate Das. lient. Regule laterum virtus est abstersiva. et maxime regula atanoz. Et virtus eius est quod abstergit et desiccatur. et proprie illa que est ex atanoz que est fortior alijs. Et ponitur propter hanc causam in vnguentis que dicuntur manus fastas. Et est vnguentum in quod ingreditur huiusmodi testa medicina bona ad vlcera consolidandum et incarnandum ea.

Capitulum. cxxxii.

Opazion. Albertus. Topazion est lapis sic vocatus a loco sue prime inventionis que fertur vocari topazis insula. et quia auri similitudinem protendit. Sunt autem due species in hoc genere lapidis. quarum una est similis in omnibus auro: et est preciosior. illa est croceum magis tenens colorem auri. et hoc utilior est.

Operationes

Albertus. Expertus est in nostro tempore quod aqua bulliente si immittatur ita sicut defertur facit quod statim manus immissa extrahit sine lesione. et hoc fecit Parisius unus de nostris locis.

De Lapidibus

B Dicunt etiā q̄ valet cōtra emoproicā z las-
paciā passionē. Hoc autē certū est q̄ specu-
lus est lapis iste. z idolū obiecti corp̄s sicut
speculum concavū vīsum rēp̄sentat.

A nascitur in omicho. hunc cū aliq̄s tenet
in manu dextera cōtra solē radios emittit. z
ignem euomit vt videns miretur.

D Nam qui eum portat circa sinistrū brachi-
um oēs turbas cōtemnit. Hoc locuste z grā-
dines a fructibus remouent. z ardorem vene-
ris deferuēscere facit.

A Aristoteles. Topazion cum ponit sup̄ hos
minis vulnus cessat fluxus eius. Est autē il-
lud genus q̄ si supra rem bullientē suspendi-
tur: cessant ampulle ipsius.

F Ex libro de naturis rerum. Topazius ille
cuius color auro similis est. hic magis p̄cios-
sus est. Aliud autē genus est multo lucidius
z colore magis tenue: sed deteri⁹. Dicit lapis
inter cetera que facit dicitur etiam iram lux-
uriamq̄ restringere.

Capitulum. cxxxij.

Turchois z Theogolit⁹. Arnoldus.
Turchois est lapis: cui⁹ color est fla-
uus in albus vergens a regione tur-
cia dictus in aqua nascitur.

Operationes

B Est est virtus ei⁹ vīsum p̄seruare saluum.
A Etia a nociuis extrinsec⁹ casib⁹ duz est sup̄
ip̄m bilaritatē q̄z inducit. **A**lb. Turchois
est lapis flauī color⁹ viridi candēz. ac sic lac
penetraverit in flauū colorē. z resultet p̄ ip̄m
ad sufficiē. Est autē nō p̄picu⁹ neq̄rarius.

D Dicit autē q̄ vīsum p̄fortat. a nociuis cassi-
bus defendat se portante. **S**olin⁹. z bego-
licus est lapis oliue nucleo similis. **S**pernitur
cū videt⁹ s̄ vim alioz vincit bonis remedij.
Solutus quippe haustus pulsus calculis:
renum dolorem ac vesice lenat.

Capitulum. cxxxiii.

Turbia. Sera libro aggre. ca. turbia
Turbia ex ea ē q̄dā q̄ fit i foraminib⁹:
in q̄bus citrinat⁹ es z colligit z repos-
nitur. Sed illius q̄ fit in mineris sūt tres spe-
cies. Nā ex ea est alba: z ex ea est viridis: z ex
ea ē citrina imbibita rubore. z minere turbie
indie sunt in littorib⁹ maris. ppe regione⁹ in-
die. z melior hāz est alba. que cum aspici⁹ vis-
detur q̄ habeat supra se salem. z post ip̄am est
citrina. sed in viridi est asperitas. et est p̄foras-
ta: z defertur ex maritimis. **A** alba est subri-
lior omniū specie⁹ turbie. z viridis est grossi-
or: scilicet illa q̄ cū foraminib⁹ est. **D**yal. ca.
de turbia. Sunt eius due species. Una ē le-
uis alba. **A**lia est minus leuis ea. **G**eneratur
autē turbia quādo accipit climia z pulueriza-
tur sup̄ es in sua citrinitate. z apponit in ip̄m
climia vt fiat clarū citrinum. **E**levatur ergo
ex climia fum⁹ z adheret parietibus. z est tur-
bia. **E**t turbia quidē nō est solū p̄pter tinctu-
ram eris: sed ē absq̄ hoc q̄ p̄t fieri ex climia
absq̄ citrinitate eris. **M**elior ex eo fm **S**e-
rapionem est: que fit in cyp̄o. **Q**ue quādo ro-
ratur aceto emittit odorem eris. cuius color
est similis colorī resine. z sapor similis sapore
luti. **A**t quando ponitur super prunas aggre-
gātur partes eius. et fit color eius similis

Tractatus

colori eris. et quoniam tangit non habet asperitatem: et est levis. **O**portet enim quod inueniantur hec omnia in ea. aliter autem non est bona. **L**auat autem tuthia in hunc modum. **A**ccipit sicca vel cum aqua mixta et ponitur in pecia lini non rara. et ponitur in aqua pluuiali. et mouetur petia in aqua. et quod est de tuthia bona electa subtiliter egreditur de petia in aqua. et id quod est in ea ex sorde et grossum remanet in petia. et post hoc dimitte residere. deinde proijce aquam cum tuthia in vase alio munda. et quod remanet in fundo ex graui oneroso: abijce et dimitte aquam clarificari. et proijce eam cum facilitate. et iterum infunde super tuthiam aquam aliam et agita: et fac ut prius. et hoc ratiu est nihil arenosi remaneat. et aqua superstant remaneat clara. et cum hec feceris proijce aquam et sicca tuthiam. **E**t quidam sunt qui dissolunt tuthiam in aqua donec fiat sicut mel. et ponit eam in petia. et suspeditur petia super vas et colatur ex ea quod potest: et restringit petiam restrictione pauca ut amplius egrediat. et proijciunt super ipsam aquam multam et mouerit. et quod natat in superficie aque colligit cum lana. et illud quod natat est pinguedo. ponunt eam in vase nouo munda. deinde cum mouerit residuum motione leui: et proijciunt in vas aliud. et quod remanet in fundo ex arenoso abijciunt. faciunt hec sepe donec nec nihil arene remaneat. **L**auat autem tuthia cum vino similiter. et illa que lauat cum vino est plus stiprica quam que lauat cum aqua.

Operationes

- A** **D**iascorides. **V**irtus tuthie est stiprica in frigidatua. replet vlcera. carne conglutinat. desiccatiua est desiccatione pauca.
- B** **E**t qui vult assare tuthiam: terat eam ptrititione forti. et conficiat eam cum aqua et faciat troiscos: et ponat eos super testam: et ponat super prunas. et voluat troiscos cum assiduatione donec desiccantur et fiant rubei. **E**t scias quod accipit tuthia etiam ex auro: argento et plumbo. et illa que accipitur ex plumbo est secunda in bonitate ab illa que fit in cypro. **A**liqui autem egemus tuthiam et non possumus inuenire. sed nos scimus medicinas equivalentes in bonitate. et similes virtuti eius quas volumus hic docere: et modum earum: et qualiter fiant.
- E** **A**ccipe ex folijs mirti cum folijs et granis eius recentibus sicut sunt. et pone in vase terreo crudo. et cooperi vas coopertorio habente multa foramina: et pone in fornace figuli. **E**t quoniam decocta fuerit terra vasis et facta testa. aufer quod est in ea: et pone in vase alio crudo. et pone iterum in fornace sicut prius et sine coqui. et ex trabe quod est in eo: et laua cinere illum sicut laua

tur tuthia et vtere. **F**it autem hoc idem ex folijs et summitatibus oliuari eadem disciplina: et maxime siluestrum. **E**t fit ex citonibus postquam inciduntur per frusta: et abijciunt semina. et ex galla et ex mori celsi albis immaturis et desiccatis in sole. et ex summitatibus arboris graniviridis: et ex floribus vitis agrestis. et ex summis arboris masticeis. **E**t quidam accipiunt folia arboris ficus: et desiccant in sole: et faciunt ut diximus. **V**irtus tuthie ablute est sicca et plus desiccatiua omni medicina. et ingreditur in siccum cum quibus curantur egritudines oculorum. **E**t est vna de melioribus medicamentis cum quibus curamus vlcera que fiunt in ano et virga et pectine. et desiccatur humiditates que veniunt ad oculum: et prohibet eas venire et ingredi tunicas eius.

Capitulum cccxv.

Arach et venix. **I**sidorus. **A**rach sine sanguine draconis est secundum Aristotelem lapis. **S**ecundum medicos succus herberubis coloris: ut apparet superius in primo tractatu de herbis capitulo cccxii. de S.

Operationes

Virtus eius est contra quolibet fluxum: ac precipue sanguinis. et ex eo atque argento vivo algala fit. **I**sidorus. **V**enix est lapis armentis qui est coloris subalbidi. hic valet pro melancoha. **C**ontra vitium splenis et epatis. **E**t passionem cardiacam. et ad omnes fantasticas visiones.

De Lapidibus

Capitulum cxxxiij.

Vegēta et Unio. **Y.** Vegēta ita
lica gēma ē ab vegētanis repertanis
gra facie albis intermicatibz notis.

Operationes

Ex li. dena. re. Unio lapis ē i insula capne
sic dicitur: qd tunc nobilitate ē vnic. hic tate
continuat. ē q nulla i eo piz venaz vel squaz
may diuissio. s. plan. ē ad modū glaciei. **N**a
turali tū apit se doroze celi ipmz in se recipit:
et continet tāto tpe qnto mulier fetū gestat i vte
ro suo. **E**t tūc tādē illū pōre p tātā morā i la
pidē iā puerūz. emittit qñ fetū suū aluūqz ite
rū recludit q nullū in eo piz diuissiois vestigi
um. **U**teri. s. nūqz p dicitur apiet modo. **I**n
mane qdē ē desup mare: ibiqz recipit celi roze
deinde ad fundū maris descendit. ibiqz receptū
et in serore illū puerit i lapidē. **E**x lapidas
rio. **T**ollit e cōchis spēs memorāda marinis
Unio dicitur ob hoc q ab vno tollit vñ. **N**es
dū duo vel plures nūqz sū inueniunt. **C**ui ad
ornatū laudat candida forma. **A**ū deceat ves
tes deceat cū nil min. aux. **C**ōche tpiō cer
tis refuānt biātes. **I**n celū patulā rozes bau
rire sup nos. **E**t qbz orbiculi cādētes cōcipi
unt. **D**e maritimo sic clarior vñ roze. **R**os
vesptin. fer. solet edere fuscus. **E**t iuuenes
cōche dāt baccos cādidiorez. **O**bscurat fer.
conchaz grādiorez. **Q**uāto rozāt fuerit
plus aeris haustu. **T**anto maiore gignit cō
ceptio baccam. **U**ltra semuncē sed crescere
nulla putat. q si celsa micent tonitru cōuersa
chorusca. **R**onche diffugiūt subita formidiz

ne clausē. **S**ic intercepta conceptio deparit
haustu. **E**t fit abortiuū q ceperit inde creari
Insignes baccas predā maris india gignit.
Signit et insignes antiqua britania baccos.

Capitulum cxxxiij.

Elice et Solaris. **Q**uicēna. **A**pis
vesice est q in vesica generat. **D**icit
idem libro. ij. in pprio ca. **D**ixerūt qz
dam q lapis vesice sumpt. frangit lapidē res
num et vesice. **S**ed **S**alien. dicit: q nihil ho
rum est. **I**tem **Q**uicēna. **A**pis molaris oī
bus est nor. et est stipticus: quare medic. vta
tur ad illa que indigent stipticitate et.

Tractatus

Capitulum cxxxviii.

Viride eris. Vel eris erugo latie. grece aeris erugo. arabice ziniar vel besas erugo. Dyaforides capso aeris erugo. Alia est saricia. alia granata apud aurifoliosos. alia vermiculosa appellata ob similitudinem forme eius. alia coestibilis. alia fossilis. Fit autem saricia hoc modo. Summe vas cui si os equale cum cetero corpore. et adiecto aceto acerrimo immittas squamam prepurgatam eris cipi et suspende vase ne acetum tangat. et sic muni. ne in aliquo loco spiramentum admittat. et post decem dies aperias. et rade quod adhaeret lapidi. et quod radis habero perugine eris. Est et alia perfectio que sic fit. Mitte acetum fortissimum in vas eneum. et cooperi alio vase eneo. sed melius est ut pceanuvas sit ad minus equale. et sic muni ut supra. et post dies decem rade vas ipsum et collige eruginem que in vase fuerit. Et est tertia perfectio que in hunc modum fit. Fac laminam eneam. et in vase ubi acetum est mitte. ita quod acetum non tangat. et muni ut superius. et postea collige. Idem etiam poteris civinacia arefcere ceperit. submittes laminas vinacie. et post dies decem colliges. Fit etiam et de limatura eraminis sic. mitte acetum et agitat decem dies in die in vase simul missa limatura. et sic exprimit et colligit. Dicitur etiam quod nascit in metatallis. Unum autem genus est cypriace eruginis quod super eramen invenitur. Aliud quod in speluncis distillare dicitur. quod super eramen est parum est sed bonum. quod distillat album est et nigrum. Adulteratur etiam plurimis admixtis. scilicet punice aut marmore tumfo. aut calcanto. sed citius hoc agnosci potest. tacto humore duobus digitis cum fricatur. et si marmor album aut punice habuerit. non se soluet. si vero calcantum nigrescit in digitis. Eruginis vermiculose genera sunt duo. Unum genus est quod foditur. Alterum vero quod conficitur sic. Mitte in mortarenz eneam acetum album fortissimum quasi cotilam dimidiam. et tam diu tere quod diu inspissetur. Postea vero mitte stipteris rotunde. 3. iiii. salis marini optimi. et salis nitri equale pondus. et tere diebus canicularibus quod diu inspissetur. et colores eruginis faciat. et sic vermiculos fac. Et si volueris ut limpidum exeat et lucidum. Mitte acetum partem unam et olei veteris partes duas. et omnia supradicta equaliter. Multi vero accipiunt eruginem saricia. et mixto gummi faciunt vermiculos et vendunt. sed inutilis est. Iste confectio eruginis virtutem habet eris vsti sed fortiozem. Omnibus autem melior est illa que fodit

tur. secunda que raditur. tertia que conficitur. Bulcasim in libro qui vocatur servitor. Sunt multi qui adulterant ziniar. id est viride eris cum multis rebus sicut cum punice. et cum marmore pistatis. Et sunt qui miscent cum calcanto. Et qui vult cognoscere illud quod est adulteratum cum punice vel cum marmore madefaciat manum suam in aqua. et ponat super ipsum. quia statim dissolvetur. Et sunt qui mastificant ex eo cum dentibus. et sic precipiunt lapides. Et discernitur id quod est adulteratum cum vitriolo. ponendo ipsum in lamina ferrea super ignem. Et si continet aliquid vitrioli. quando erit combustum fiet rubrum. Sed illud quod non est adulteratum remanet in suo colore et sua figura. Et melius ex eo in nostris partibus est quod est magis viride. fortioris odoris adurens gustum fortis operationis.

Operationes

Dyaforides. Omnes erugines virtutem habent stipticam termantiam. Aliginem oculorum detergunt. lachrymas puocant. Cicatrices oculorum attenuant. Pascencia vulnera curant. et sine tumore ea conservant. Belle et oleo addito et cera cicatrices inducendo. vulnera sordida sanant. gutta armoniaci mixta. et facta sicut collirium fistulas curant. durat cicatrices. mollit et gingivis putridis. et canceratis vtilissime adhibent. Palpebras attenuant melle mixto et inuncto. Dixta vero resina terbenquina. ere vsto et nitro leprosos curat. Fistulas admixto sale armoniaco medicatur. Grossas quoque et asperas palpebras cum melle curat. Comburitur vero sic. Mitte in sartagine minutas partes eruginis. et pone in carbonibus igneis quod diu colores cineris faciant. et postea cum frigerint utere. Multi vero in cacabum crudum mittunt. et sic comburunt. Bulcasim in libro qui vocatur servitor. Eodem buritur ziniar in hunc modum. Accipe ziniar et pone in patella terrea super ignem. misce quousque videas colores eius immutari. quia vertitur in colorem turbie. et postea aufer ab igne et sine repescere et collige et serva et utere. Et habes de ziniar quod generatim mineris in insula cypri. quod apparet super aliquos lapides est parum verum. id quod invenit in mineris est maioris quantitatibus et pulchri coloris. sed non est bonum propter nimiam quantitatem que admiscetur ei ex lapidibus.

De Lapidibus

Capitulum. cccxix.

Vitrum. Plin. li. xxxvi. Vitri po bec
pmo dr fuisse origo. **P**henix syriepa
ludem habet q candebat dr: ex q be
lus amnis nasci credit: dngz miliuz passuum
spacio i mare pluens iuxta ptolomay de co
lonia lentis. hic currit i calubris potui. **S**ed
ceremonij sacer vado limosus pfundus. **D**u
ic no nisi repulso mararenas fatent q flucti
bus volutate nitescit de tritis sordibz. **D**uc
et ia marino credunt astringi morzu no prius
vtiles. **Q**uingentoz no amplius est passuuz
littozis spaciū. **I**dgz tantūmodo p multa se
cula gignedo fuit viro zc. **E**x li. de vaporibz
bus. **V**itru aliqn fit ex plumbo ac terra sub
tili absq cinere filicis ac feni. **P**lumbuz eni
aliqn est euaporans: aliqn couiscans. **U**nde
admixtum cum terra subtili terre partes il
las couiscat. **A**d dissoluit in parte p actionez
caloris: admixtaqz puluere cum terra subtri
li. **A**ccipit a terra desiccatione. z cetera. **I**te
vitru fit ex cinere herbe spinose nascentis in
littoze maris. **D**icut quida q sunt tribuli ma
rini: sed falso. imo vocatur herba vitri.

Operationes

Serapion li. ag. ca. **E**ugeg. i. vitru. ex eo z
lapidosum: z ex eo est arenosum. z qn incen
duntur: z miscetur cū eo lapis magnes coaz
gulatur corpus suum ppter plumbeitatem q
est in eo. **V**irtus ei est calidu in pmo gra
du. sic cum in terrio. **E**t ingreditur in multis
cobol: z aufert fursures capis: z lenificat ea

pillos z barbam. **E**t quado teritur et bibit
cū vino albo z subtili fragit lapidem in vesti
ca. **E**t idē auctoritate **A**ben mesuay est ca.
z sic. z est bonū pulmoniz casui capillorū. et
vitri sunt plures colores. nam ex eo est albo.
fortis albedinis sicut cristallus. z est melius
alijs. **E**t ex eo est rubeus z citrinū z viri
de et azulinū. z dr q vitru est lapis stultior as
lijs lapidibz. **E**t est inter lapides sicut stult
inter homies. **N**am ipm inclinat ad omnem
tincturam. **E**t est facilis dissolutiois in igne
a quo extractū cito petrificat z coagulaf.

Isidorus li. xxxix. **V**itru dictū est: eo q vs
sus pspicuitate traslucet. z quodāmodo clau
sus piz. leuibz aridifqz ignibz cōcoquit: adies
cto cipro z nitro. cōtinuisqz fornacibz vt es li
quetur. z masse sunt postea ex massis rursus
fundit in officinis. z aliud flatu figurat. aliud
tomo terit. aliud argēti modo celat. **I**ngit
etiā multa modis. ita vt iacinctos et saphi
ros virides vincet z onices: vel aliaz gēma
rū colores. **N**ec alia speculis aptior materia
vel picture accomodatior. ferunt autē q sub
tyberio cesare quida artifex excogitauit vis
tri temperatū: vt flexibile esset z ductibile. q
dū admissus fuisset ad cesarē: porrexit ei fia
lam: quā ille indignat in pauimētū proiecit.
Artifex autē sustulit fialā de pauimēto q cō
plicauerat se tanqz vas eneū. deinde marci
lum de sinu ptulit z fialaz correxit: hoc facto
cesar dixit artifice. **N**ūquid alijs scit hāc cō
dituram vitrozum. postqz ille inragno negauit
alterum hoc scire: iussit eum cesar decollari.
Nedum hoc cognitum fuerit: aurū pro luto
haberetur. **E**t omniū metalloz precia abstra
berentur. **R**euera si vasa vitrea nō frāgeren
tur: meliora essent qz aurū z argentū.

Philosophus. **V**itru pspicuitate translus
cet qd in metallis nō cōtingit. **E**t quod i eo
clausum est siue liquor siue alia res. exterius
patet nec est de porositate. **T**unc enim splen
dor feriens supra vitrum pictum: cum in po
ris nō sit. **P**ictura inquam veniens ad oculus
lum: apparet fm similitudinem picture fenest
re per quam ferit. cuius oppositum sepe vis
demus. **F**it autem vitrum ex terra z herba z
lapide z planta. **F**it etiam de cinere fene z sis
licis. etiam quadoqz ex admixtione plumbi.
albumine etiam oui decocto.

Auicenna. **V**itrum est inter lapides: sicut
stultus inter homines (sicut superius dictū
est) declinat enim ad omnem tincturā z fran
gitur z abscinditur cum eo: scilicet impsona
liter. **E**t est autem calidum in primo: sic cum

Tractatus

in secundo. In ipso est stipticitas et subtilitas. abstergit dentes et oculos: et eius albugine delet. Dundat et fures quado cum eo fit ablutio. Facit oriri pilos inunctum cum oleo sam bucino. adustum autem fortis est: quod ex eo tritum est et adustum fert valde lapidi vesice et renum vino bibicum. **C**onstantinus libro graduum.

Vitrum calidum est in primo. siccum in tertio. In multis collirijs vtile est: et contra empetiginem valet. ledit fures. capillos subtiliat. puluerizatum et cum vino bibicum lapidem vesice frangit. **P**lateari.

Vitrum frigidum est in primo. siccum in secundo. Inde fit vnguentum quod valet ad scabiem. valet etiam ad serpiginem. Sed pulvis eius cum terebentina vel gummi prunorum in aqua ad ignem resolutum conficiatur: et inde pars inungatur. Fit autem vitrum ex terra. fit etiam ex herba. **E**t libro de naturis rerum.

Vitrum si diligenter teratur et cum vino ribano: id est forti bibatur. lapides qui sunt in renibus frangit et eicit. Pulvis vitri deorsum in stipite infra cortices arboris super quam pullificat corui vel comices iniectus. prohibet ne vngues ad exitum pullos aperiant oua eorum.

Claro etiam festinantius coquenda statim decoquitur per appositionem frusti cuiuslibet materiei. quod tamen citius fit si vitrum de cinere filicis sit ac feni.

Rasi in libro de aluminibus. Vitrum est ex partibus mercurij: et vincens supra naturam est frigiditas et siccitas. liquefacit ferrum et omnia corpora. facitque ea currere infusione. Si autem infundis vitrum quemcumque colorem proijcis super ipsum retinet.

Alchimista. Vitrum est inter lapides sic curamens inter homines. Nam recipit omnes tincturas. cito in igne soluit: et cito ad lapideitatem suam reuertitur. Dissolvit et mundificat et liquefacit omnia corpora. deinde subtrahit se ab eis perfusionem. sicut sal per lavationem. denique sal et vitrum due sunt res in quibus est totum secretum artis. Nec lapis posset fieri sine eis: precipue sine sale.

Nem ex libro de naturis rerum. Vitrum dicitur esse de partibus Mercurij. nescio quare de causa: nisi quia recipit tincturam et colorem: et ipsum etiam ferrum soluit. omniaque corpora dissolvit et diffuere facit. sicut autem aqua de natura frigida igne calefit. et postquam frigida frigidissima fit. sic et cinis de quo fit vitrum cum siccus sit: si humectatur per liquefactionem postea deficcatur siccissimus erit. **P**lini libro. xxvi. In genere vitri et obsiana numerantur ad similitudinem lapidis quem obsidi in etbio pia inuenit. Est autem coloris nigerimi et tras-

lucidi aliqui visu crassiores et in speculis parietum per imagine umbras reddente. gemas ex eo faciunt multi. Vidimusque et solidas imagines divi Augusti capri crassitudine huius materia. que etiam pro ipso miraculo obsianos quatuor elephantes in concordie templo dicavit: sit et obsianum tincture genere ad escaria vasa totum rubeus vitrum non trans lucens hematinon appellatum. **A**ctor. Et sic de vitri origine et natura et de operatione ipsius in alchimia et virtute in medicinis dicta sufficiant.

Capitulum. xxi.

Vitriolum. Sera. li. aggreg. cap. Zeg. Sancto. Salteni. Vidi in mineris tres venas extensas unam super aliam per longum spacium. et vena inferior erat zeg nigrum id est vitriolum nigrum. et vocatur markasita. Et secunda que erat supra eam est colcotar vel calcitris. et tertia que erat superior est zeg viride. et est vitriolum vel calcantur. et hec est zeg nigrum. convertitur et fit colcotar. et colcotar fit zeg viride: id est vitriolum. Est aliud vitriolum rubeum. et omnes tres species diversificantur ad invicem in subtilitate et grossitudine. quoniam grossius ex eo est zeg nigrum. et subtilius est zeg viride. colcotar est medium inter hec duo. Et virtus istorum omnium est adustiva comburens carnem. et faciens escaram duram. et est stiptica. et vitriolum viride colcotar dissolvitur neque liquescit: quia coagulatio eius est petrificata fortis. Zeg vero viride est maturatius a calore suo naturali maturacione ampliori quam colcotar.

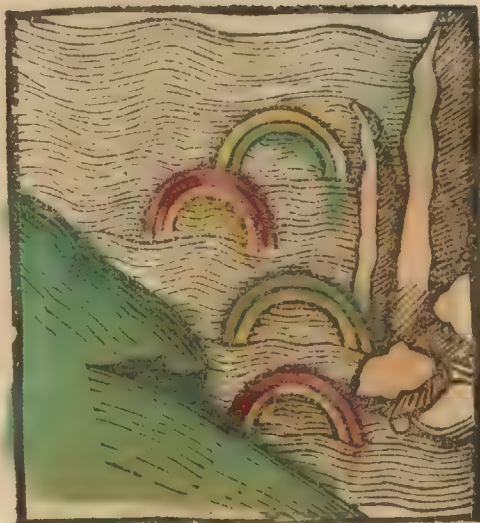

De Lapidibus

Operationes

- A** Idem auctoritate Dyascoridis. Zeg aliud est babilonicum et aliud ciprense. et babilonicum melius est durum: quod cum frangit habet interius maculas albas.
- B** Et virtus eius est sicut virtus calcitris: et comburit sicut ipsum. Et ciprense habet colorem aureum versus colorem eris frangibile venenosum: sicut alumen: interius habens maculas splendidas similes stellis.
- E** Et melius ex eo est recens: mundum: frangibile. Illud autem quod defertur ex babilonia est melius et fortius in omnibus quam ciprense preterquam in medicinis oculorum. Nam in hoc est debilius ciprense. et habet virtutem stipricam.
- D** Serapion auctoritate Dyascoridis. Vitriolum est calcantum. habet virtutem stipricam constrictivam adustivam. et quando sumitur ex eo in potu. scilicet cum ydromelle: expellit lumbricos et ascarides.
- E** Et quando sumitur in potu aufert nocumtum fungorum: faciens euomere. et ponit ex eis puluerem in naribus: et costringit sanguinem fluentem ab eis.
- F** Et quando ponitur ex eo in naribus distillato in aqua mundificat caput.
- B** Et pulvis eius mundificat ulcera que sunt in naribus et in auribus. et sedat dolores auris: et occidit vermes in eis.
- D** Paulus capitulo de vitriolo Calidum est et siccum in quarto. Bulcasim in libro qui dicitur seruator translato a simone de ianna.
- J** Forma combustionis est hec. Accipe calcantum et pone super testam novam: et testas pone super pallas et vice. Et fit quantitas combustionis eius si fuerit calcantum non multum humiditatis quando non apparebit ampulle.
- K** Et erit desiccatum desiccatione forti. et si fuerit amplioris humiditatis oportet quod dimittatur super pallas quousque muretur color eius.
- L** Et quando mutabitur color eius intra sex et vertetur ad similitudinem mogre: oportet quod auferas ab igne et purges. et sunt qui ponunt super pallas et excusilant desuper donec declinant ad citrinitatem. Aut ponunt super testam et ponunt super pallas. et miscet donec mutatur color eius.

Capitulum.cxlj.

Iris. Irido. yris apud arabiana scilicet in mari rubro coloris cristallini sexangulata: ricta ex argumento yris. Nam sub tecto percussa sole species et colores celestis arcus in primo parietes imitat. Plinius. Prima yris est que maximos facit arcus: similimosque celestibus.

Capitulum.cxlj.

Imemellazuri. Isidorus. Zis memellazuri: est lapis cuius celestis color est flavus cum corpusculis aureis. inde fit et nostrum.

Operationes

- A** Virtus eius est contra melancoliam passionem: et contra quartanam.
- B** Et sincopum ex vaporibus melancolicis.

Capitulum.cxlj.

Izaa. Serapion libro aggregato-
ris ca. Hageralazaa. i. zizaa: et lapis
qui defertur ex iamen et ex terris sy-
ri: et melior est ille qui defertur ex iamen.

Operationes.

- A** ¶ Et est lapis in quo sunt colores multi di-
uersi: ut albedo et nigredo et alij. et nūq̃ est co-
loris sinceri.
- B** ¶ Et non est visum hominibus de iamē nec
de regionibus eorum q̃ aliquis portauerit
secum: aut ponat in domo tua hunc lapidem
qui viderit in somnijs mirabilia.
- E** ¶ Et cum hoc facit portantem se esse litigio-
sum inter homines.
- D** ¶ Et quando suspenditur super infantes au-
get banas eorum: et si fiat vas intus ad co-
sue dendum vel bibendum. quicumq̃ comederit
vel biberit in eo non potest dormire.
- E** ¶ Et quando puluerizatur et aspergitur iacū-
ctus cum pulvere ipsius meliorat colorē ei-
us multum.
- F** ¶ Et est lapis q̃ est durior inter oēs lapides.

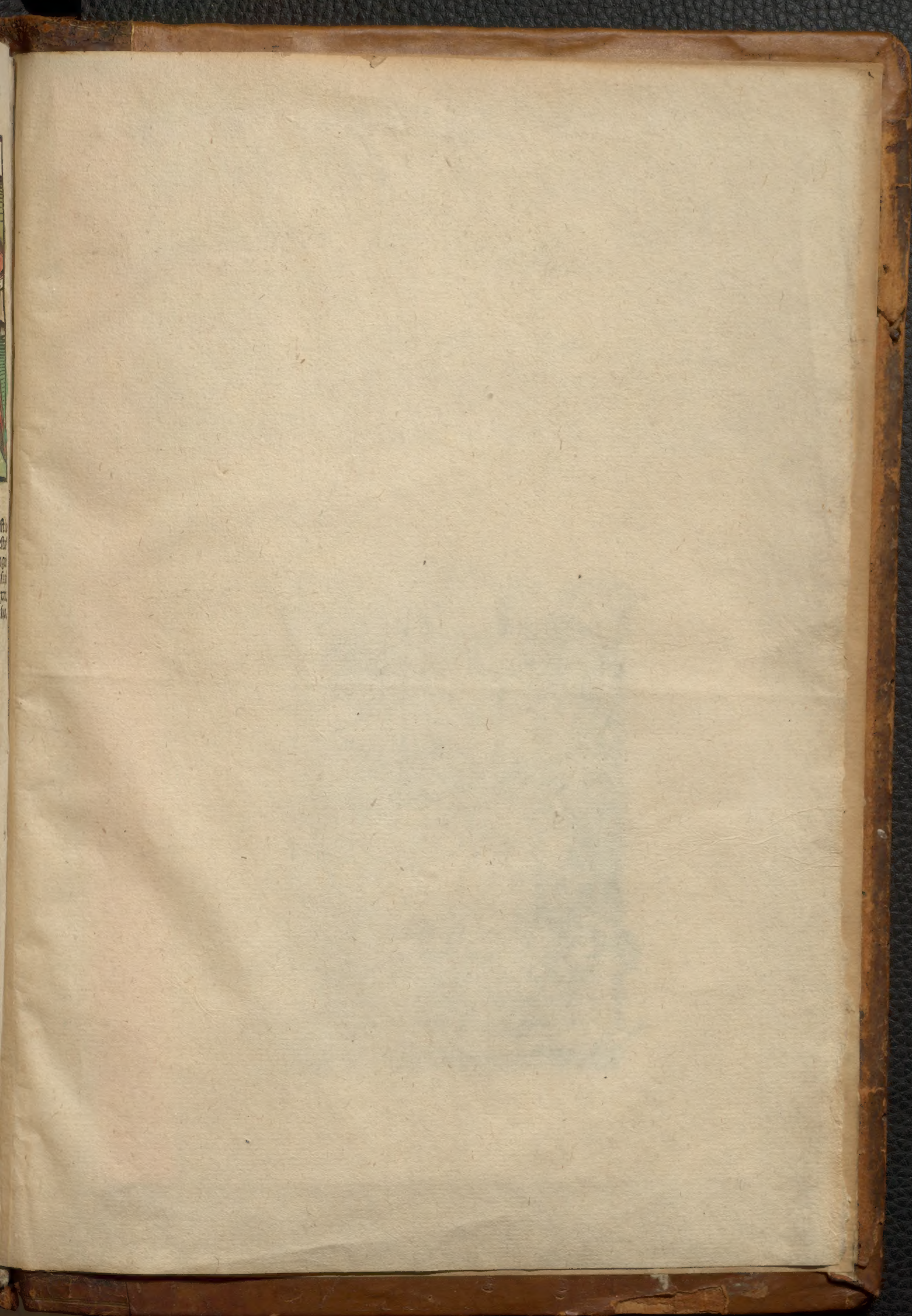

Capitulum.cxljij.

Ignites. Isidorus. Ignites est las-
pis vitrei coloris. qui collo gestat̃
contra noctilopam valet. Sanguis
nem ac mentis alienationem depellit. et si ad
incendium ignis tenetur: flamma eius extin-
guitur. Hoc idem ait enax in lapidario suo.

Et hec de lapidibus preciosis
ad presens dicta sufficiant.

Green -

McGILL UNIVERSITY LIBRARY

4H785-1427

ACC. NO. 306447 REC'D 1936

